מַעֲרֶכֶת הַבֵּי"ת א בֵּין בֵּית הַלֵּל לְיִשָּׁנָא אֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר זוֹ וְאֵצֶ"ל זוֹ.

כ"כ בְּשֵׁם הָרַב הַפָּרִישָׁה וּכְבָר עָמְדוּ ע"ז רַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים דְּמָצִינוּ סְתִירָה לָזֶה בְּאַרְבַּע מְקוֹמוֹת וְהֵם בְּמס' ר"ה דַּף ל"ג. וּבְכְתֻבּוֹת ד' פ"ב ע"א.

וּבְבֵיצָה ד' י"ד וּבְרֵישׁ מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת. עַיֵּן בְּדִבְרֵי הָרַב מֶשֶׁק בֵּיתִי בְּמַעֲרֶכָה זוֹ אוֹת צ"א וּבְחִי' לְגִיטִּין עַל ד' ל"ז ע"א הֵבֵאתִי מִן הַחִדָּשׁ מַתְנִי' דְּמַעֲשְׂרוֹת פ"ד מ"ד בֵּין עַל הַחַמִּין בֵּין עַל הַצּוֹנֵן דְּהָוֵי זוֹ וְאֵצֶ"ל זוֹ וְעַתָּה רָאִיתִי דְּכָלְשׁוֹן הַזֶּה נִמְצְאוּ בְּמָקוֹמוֹת הַרְבֵּה מְאֹד אַזְכִּיר קְצָתָם אֲשֶׁר פָּגַשְׁתִּי בָּהֶם דֶּרֶךְ לִימּוּדִי בְּרָכוֹת דַּף נ' ע"א בֵּין שֶׁאָמַר בָּרְכוּ וכו'.

פֵּאָה פ"ח מ"ב בֵּין חַי בֵּין מְבֻשָּׁל. תְּרוּמוֹת פ"ז מ"ג בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים.

שַׁבָּת מ"ה ע"ב בֵּין נָטַלְתָּ בְּיָד אַחַת וכו'. וּבְדַף פ"ד ע"א בֵּין מִדְּרָסוֹ וכו', וד' צ"א ע"ב בֵּין חַיִּין בֵּין שְׁחוּטִין.

וְדַף צ"ד ע"א. וד' קנ"ה ע"א בֵּין דַּקָּה בֵּין גַּסָּה.

מְגִילָּה ה' ע"א בֵּין בִּזְמַנּוֹ בֵּין שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ. יְבָמוֹת פ"ז ע"ב.

קִידּוּשִׁין מ"ד ע"א בֵּין מִדַּעַת עַצְמָהּ וכו'. ב"ב ד' ס"ח ע"א.

כְּרִיתוּת ד' ח' סוֹף ע"א ר"א אוֹמֵר בֵּין עַל הַנִּדָּאי וכו'. נִדָּה ד' י"ב ע"א.

פָּרָה פי"ב מ"ד. וע"ע לְשׁוֹן הַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁהֵבִיא מוהרש"א בח"א יְבָמוֹת ד' ק"ה ע"ב בֵּין חָרֵב וכו' אֵינוֹ זָז מִשָּׁם.

וְדִבְרֵי הָרַב הַפָּרִישָׁה הֵם בַּיּוֹ"ד סי' כ"ד בְּדִינֵי הַגְּרָמָה ועי"ש לְהָרַב יד דָּוִד דַּף כ"א ע"ד וּלְהָרַבָּנִים י"מ בְּכָלְלֵי שְׁאָר פּוֹסְקִים אוֹת ד' וּמִשָּׁם בֵּיתִי שָׁם שֶׁכָּתְבוּ דְּלָא נֶאֱמַר כְּלָל זֶה אֶלָּא בִּלְשׁוֹן הַפּוֹסְקִים וְאֵין נִרְאֶה כֵּן מִדִּבְרֵי הָרַב הַפָּרִישָׁה הַנַּ"ל.

וּבְחִידּוּשֵׁי לְגִיטִּין כָּתַבְתִּי דְּאוּלַי כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר דאע"ג דְּבָעָלְמָא דְּחִיקָא לָן לְמֵימַר דְּתָנֵי תַּנָּא בְּזוֹ וְאֵצֶ"ל זוֹ מ"מ בְּבֵין בֵּין לָא דְּחִיקָא לָן דְּהַאי לִשְׁנָא הָוֵי הַכֹּל כְּדִיבּוּר אֶחָד וְאֵין שַׁיָּיךְ לְהק' כֵּיוָן דְּתָנֵי שֶׁאֵינוֹ פָּשׁוּט כ"ש הַפָּשׁוּט וְהֵבֵאתִי דִּבְרֵי תוס' במס' מְצִיעָא דַּף ע"ט ד"ה הַשְׁתָּא שכ' בְּשֵׁם ר"ת דְּקַוְשְׁיַת הַשַּׁ"ס הָתָם דְּהָוֵי זוֹ וְאֵצֶ"ל זוֹ וְאִילּוּ מַרִישָׁא בֵּין גְּדוֹלָה בֵּין קְטַנָּה לָא ק"ל וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּבִלְשׁוֹן בֵּין בֵּין אֵין לְהַקְפִּיד וְעַתָּה רָאִיתִי מ"ש הָרַב מֶשֶׁק בֵּיתִי ד' פ"א ע"א ד"ה וְהֵבִין וכו' עי"ש ותו"ח ה"ב נו"ח שא"ש הי"ו הָעֲרָנִי דר"י בְּשַׁבָּת ק"ח ע"ב דְּמְפָרֵשׁ דִּבְרֵי ר"י וַהֲלֹא הוּא הַיְלְמֵי בֵּין מְרֻבֶּה וכו' לְהֶיְתֵּר ס"ל דְּזוֹ וְאֵצֶ"ל זוֹ קָתָנֵי וְרָבָא נַמֵּי אִי לָאו גִּילּוּיָא דְּסֵיפָא הָוָה נִיחָ"ל לְפָרֵשׁ כֵּן וְהוּא נָכוֹן.

וְכָתַב מָרָן חִיָּד"א בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה יו"ד סס"י פ"ג שֶׁבַּקּוּנְטְרֵס אַחֲרֵי תרע"א שבסו"ס דְּבָרִים אֲחָדִים כָּתַב קְצָת יִשּׁוּב לְדִבְרֵי הָרַב הַפָּרִישָׁה (סֵפֶר דְּבָרִים אֲחָדִים שֶׁבְּיָדִי חָסֵר סוֹפוֹ) וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה שָׁם הֵבִיא כְּלָל הַפָּרִישָׁה הַנַּ"ל בְּשֵׁם הַגָּהוֹת דְּרִישָׁה יו"ד סי' ז' וְלֹא מָצָאתִי שָׁם מִזֶּה כיעי"ש.

וְהָרַב שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד בפי"ג דְּזָבָחִים מ"ב דְּתָנַן בֵּין קֹדֶשׁ טָמֵא בֵּין קֹדֶשׁ טָהוֹר דְּקַדֵּק דְּאִיפְכָּא הו"ל לְמִתְנֵי בֵּין קֹדֶשׁ טָהוֹר וכו' דְּהָא בְּטָהוֹר פְּשִׁיטָא דְּחַיָּיב וכו' ע"ש. נִרְאֶה דְּנָקֵט בִּפְשִׁיטוּת דְּגַם בְּבֵין בֵּין מִבָּעֵי לֵיהּ לְתַנָּא לְמִתְנֵי בִּלְשׁוֹן לֹא זוֹ אַף זוֹ וכ"כ בס' כָּל

הַחַיִּים בְּמַעֲרָכָה זוֹ אוֹת ח' וּכְבָר כָּתַבְתִּי דְּנִמְצָא בְּמִקוֹמוֹת רַבִּים דְּתָנֵי בֵּין בֵּין בְּדֶרֶךְ זוֹ וְאֵצֶ"ל זוֹ (וּבְדִבְרֵי מָרָן בש"ע אִי בֵּין בֵּין הוּא זוֹ וְאֵצֶ"ל זוֹ רָשַׁמְתִּי בַּקּוּנְטְרֵס כְּלָלֵי הַפּוֹסְ' סִי' י"ג אוֹת ז ע"ש): ב בֵּין בֵּין כִּי תָּנֵי תַּנָּא כִּי הַאי לִישָׁנָא וְקָאֵי אַפְלוּגְתָּא אוֹ אַקְרָא.

כָּתְבוּ הָרִאשׁוֹנִים דְּאוֹרְחֵיהּ דְּתָנֵי הַפְּשׁוּט תְּחִלָּה וְעַיֵּין לְהָרַב הַמַּגִּיהַ לס' משל"מ בפ"ב דְּתְרוּמוֹת דִּין י"ד שכ"כ בְּדִבְרֵי הָאֲמוֹרָאִים וּלְפָנָיו הָיְתָה הַגִּירְסָא בְּשַׁבָּת ד' כ"א ע"א אָמַר ר"ה פְּתִילוֹת וכו' בֵּין בְּחוֹל בֵּין בְּשַׁבָּת אוּלָם הַגִּירְסָא שֶׁלְּפָנֵינוּ הוּא בֵּין בְּשַׁבָּת בֵּין בַּחוֹל וּכְבָר הֵוְשַׁג ע"ז מֵהָרַב מְנָחָה טְהוֹרָה ד' פ"ד ע"ג עי"ש.

ועי' במס' שַׁבָּת דַּף קכ"ה ע"ב אָמַר ר' אַבָּא אָמַר רַב כָּהֲנָא בֵּין קָשׁוּר בֵּין שֶׁאֵינוֹ קָשׁוּר וְהוּא שֶׁמְּתֻוָּקָן. ובמ"ש ע"ז הָרַב פרמ"ג בסי' שי"ג בְּחֵלֶק מִשְׁבְּצוֹת בְּרֵישׁ הַסִּימָן וּבְמַה שֶׁפִּלְפֵּל בָּזֶה הָרַב פְּתַח הַדְּבִיר בח"ג בְּרֵישׁ סי' שי"ג: ג בְּהֵמָה בְּחַיֶּיהָ בְּחֻזְקַת אִיסּוּר עוֹמֶדֶת.

כָּתַב הָרַב מוהרש"א עַל דִּבְרֵי הַתּוֹסְ' בְּכוֹרוֹת דַּף כ' ד"ה חָלָב פּוֹטֵר דְּלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר כֵּן אֶלָּא בְּסָפֵק בַּשְּׁחִיטָה מֵחֲמַת הַשְּׁחִיטָה אֲבָל אִם הס' בִּשְׁחִיטָה הוּא סָפֵק טְרֵפוֹת דְּשָׁמָּא בְּמָקוֹם נָקֵב שְׁחָטָהּ לָא אָמְרִי בכה"ג בְּחֻזְקַת אִיסּוּר עוֹמֶדֶת.

וְעַיֵּין בְּשׁוּ"ת זַיִת רַעֲנָן נד"מ בד' כ"ב אוֹת י' ובס' אוֹר לִי סי' צ"ז ד"ה אִיבָּרָא וּבְהַשְׁמָטוֹת: ד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִי מְמַעֲטִינַן גֵּרִים בַּזְּמַן הַבַּיִת. א) עי' פ"מ בְּאֵשֶׁל אַבְרָהָם סי' י"ד וסי' נ"ה שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הַתּוֹסְ' סֵוָכָּה דַּף כ"ח ד"ה לְרַבּוֹת דְּמוּכָח מִדִּבְרֵיהֶם דְּכָל הֵיכָא דִּכְתִיב בנ"י מִסְתָּמָא מְמַעֲטִינַן גֵּרִים זוּלַת הֵיכָא דְּאִיכָּא שׁוּם רִיבּוּי וכ"כ בְּסַנְהֶדְרִין פ"ו ד"ה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמְנָחוֹת ס"א ע"ב ד"ה אֵין לִי (וְעַיֵּין מ"ש ע"ד בְּאוֹר לִי סי' נ"א גַּם מ"ש הפ"מ גֵּר וְעֶבֶד כְּנַעֲנִי.

וּמַרְאֶה מָקוֹם לְדִבְרֵי הַתּוֹסְ' סֵוָכָּה לֹא יָכוֹלְתִּי לְהָבִין כַּוָּנָתוֹ דְּהָא הַתּוֹסְ' לָא מַיְירֵי אֶלָּא בְּמִשֻּׁחְרָר דְּדִינוֹ כְּגֵר גָּמוּר. עַיֵּין נקה"כ ע"ד הַטַּ"ז ס"א סק"ב.

וְעַיֵּין לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַגִּימֶ"ל אוֹת ס"ה) וּמַה שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסְ' דֵּיוּכְתֵי דְּלָא מְמַעֲטִי' גֵּרִים וְכָתַב דְּשָׁמָּא יֵשׁ אֵיזֶה רִיבּוּי סְפֵקוֹת שֶׁלָּהֶם וַדַּאוֹת הֵן כמ"ש מָרָן חִיד"א בברכ"י א"ח סי' תר"מ נְפַק דָּק וְאַשְׁכַּח דְּבְכוּלְּהוּ אִיכָּא רִיבּוּיָא.

וְהֵבִיא דִּבְרֵי ר' יְשַׁעְיָה הא' וְהָרָאָבָ"ד דְּנָקְטֵי הָכִי דמבנ"י מְמַעֲטִינַן גֵּרִים עיש"ב. וע"ע סוֹטָה כ"ו ע"א בנ"י לְמֵעוּטֵי גֵּרִים וְאָמַרְתְּ רִיבּוּיָא וכו' וְהַיְרוּשַׁלְמִי שָׁרְמַז בָּזֶה רַבֵּינוּ המש"ל בפ"ב מֵהִלְכוֹת סוֹטָה ה"ו הוּא בפ"ב דמס' סוֹטָה סוֹף ה"ה תַּמָּן תְּנֵינַן אֵין מַשְׁקִין לֹא אֶת הַגִּיּוֹרֶת וכו' ועי"ש לְהָרַבָּנִים פ"מ וקה"ע בפי' הַיְרוּשַׁלְמִי הַזֶּה דמבנ"י מ"ש לְמַעֵט גֵּרִים.

וְעַיֵּין לְהָרַב מַטֶּה אַהֲרֹן דַּף נ"ח וָהָלְאָה וְכָתַב ג"כ ע"ד הַתּוֹסְ' דְּלָאו שָׁמָּא יֵשׁ רִיבּוּי אֶלָּא וַדַּאי יֵשׁ רִיבּוּי וְהָרְאָה מָקוֹם מת"כ וכו' (שָׁם כָּתַב דְּהַגְּוָסְחָא נְכוֹנָה בְּהַיְרוּשַׁלְמִי' הַנָּ"ל הוּא אִם בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁנָּשָׂא גִּיּוֹרֶת כְּבָר כְּתִיב בנ"י וְלֹא גֵּרִים וכו' וְהֵבִיא מ"ש בַּשַּׁ"ס סֵוָכָּה הַנָּ"ל דְּהָאֶזְרָח לְרַבּוֹת גֵּרִים וְאִילּוּ הת"כ מְמַעֵט נָשִׁים מֵהָאֶזְרָח וכ' דִּכְבָר הִגִּיהַ הק"א בהת"כ הָאֶזְרָח לְרַבּוֹת גֵּרִים ועי' קָרְבַּן חֲגִיגָה דַּף מ"ד ע"א שֶׁהִתְרַעֵם עַל הַגָּהַת הק"א דא"כ דִּבְרֵי רַשׁ"י בְּחוּמָשׁ דְּלָא כְּמַאן.

ועי' בַּמְחַבֵּר סי' תר"מ מ"ש ע"ד הק"א בָּזֶה). וכ"כ הגרל"מ בס' הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה בְּפָרָשַׁת וַיִּקְרָא סי' קצ"א ע"ד הַתּוֹסָ' הַנַּ"ל דְּלָאו שְׁמָא הוּא וְהֶרְאָה מָקוֹם לְכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסָ' שֶׁיֵּשׁ לָהֶם רִיבּוּי (וְעַל מַה שֶּׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' מִגּוֹנֵב נָפֶשׁ דְּלָא מְמַעֲטִי' גֵּרִים וְהֵם בִּכְלַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל סָגַר עֲלֵיהֶם המדב"ר וְלֹא הֶרְאָה מָקוֹם ע"ז.

אַף בברכ"י שָׁם פָּקַח עַיִן הַבְּדוֹלַח גַּם בָּזֶה דְּמִבָּרַיְיתָא שֶׁבְּסַנְהֶדְרִין דַּף פ"ה סוֹף ע"ב וּמִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם פ"ט מֵהִלְכוֹת רוֹצֵחַ מוּכָח דְּמִרְבֵּינַן גֵּר מִדִּכְתִיב מֵאֲחָיו כִּי אַחֵינוּ הוּא בְּמִצְוֹת וְנֶעְלַם זֶה מהגרל"מ ע"ש).

וּמִלְּבַד הַמְּקוֹמוֹת שֶׁצִּיְּינוּ הַתּוֹסָ' צְיֻיָּן עוֹד כַּמָּה דְּכְתִי דִּכְתִיב בנ"י וְדָרְשׁוּ ז"ל בְּסִפְרָא וְסִפְרֵי לְרַבּוֹת גֵּרִים עי"ש וּבַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר רָמַז בַּקּוּנְטְרֵטוֹ אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר (אֲשֶׁר בְּרֹאשׁ ס' התוה"מ הַנַּ"ל) סי' רס"א אֶלָּא דְּמַה שֶּׁהֵבִיא מֵהַסִּפְרֵי כִּי תֵצֵא סי' רצ"א בד"ה וְנָגְשָׁה וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא בב"ד שֶׁל גֵּרִים הִנֵּה בְּסִפְרֵי שֶׁלְּפָנֵי כָּתוּב בזה"ל נֶאֱמַר כָּאן בְּיִשְׂרָאֵל וְנֶאֱמַר לְהַלָּן בְּיִשְׂרָאֵל וכו' וּלְפִי זֶה מַשְׁמַע דְּאִי לָאו גז"ש לָא מְמַעֲטִינַן ב"ד שֶׁל גֵּרִים.

אַף נִרְאֶה דְּהַגִּירְסָא שֶׁהֵבִיא הגרל"מ הִיא נְכוֹנָה דְּמִתֵּיבַת בְּיִשְׂרָאֵל הַנֶּאֱמָר בְּגוּפֵיהּ מְמַעֵט ב"ד שֶׁל גֵּרִים כִּדְדָרֵישׁ הַסִּפְרִי בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת לְמַעֵט גֵּר מִיִּשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁצִּיְּינוּ שָׁם: ב) וְשָׁם בברכ"י הֵבִיא קֻוּשְׁיָ' הַמַּע"מ רֵישׁ הִלְכוֹת צִיצִית עמ"ש בְּמִנָחוֹת מ"ג דְּגָרִיס חַיָּיבִים בְּצִיצִית פְּשִׁיטָא דְּהָא כְּתִיב תּוֹרָה אַחַת וגו' וְלַגֵּר שֶׁהִשְׁוָה גֵּר לְיִשְׂרָאֵל לְכָל הַמִּצְוֹת וכ' ע"ד דְּאַף דֶּאֱמֶת הַדָּבָר שֶׁכֵּן דָּרְשׁוּ בְּסִפְרֵי פ' שְׁלַח תּוֹרָה אַחַת וכו' לְכָל הַמִּצְוֹת (ועי' להגרל"מ שָׁם שֶׁכֵּן הוּא בְּסִפְרֵי גַּם בִּמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים וּבַמְּכִילְתָּא בָּא סוֹף סי' ט"ו) מ"מ ה"ד הֵיכָא דְּלָא כְּתִיב בנ"י אֲבָל כִּי כְּתִיב בנ"י צָרִיךְ רִיבּוּי וּבְצִיצִית יֵשׁ רִיבּוּי וְאָמַרְתָּ וגו' ובמחב"ר שָׁם עמ"ש הַקָּרְבָּן חֲגִיגָה דְּבְכָל הַתּוֹרָה אֵין רִיבּוּי לַגֵּרִים וכו' וּכְבָר כָּתוּב מְפֹרָשׁ תּוֹרָה אַחַת לָאֶזְרָח וְלַגֵּר וגו' כ' ע"ד דְּמַאי דְּשָׁוֶה גֵּר לְיִשְׂרָאֵל ה"ד כִּי לָא כְּתִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וכו' עי"ש.

וְהָרַב מַטֶּה אַהֲרֹן דַּף נ"ט ע"ב כָּתַב שהק' הָרַב חזו"ן עמ"ש בְּנִדָּה ל"ד ובת"כ גַּבֵּי זָבִים וְאָמַרְתָּ לְרַבּוֹת גֵּרִים ל"ל קְרָא אַטּוּ בְּכָל דְּוִכְתָּא דִּכְתִיב בנ"י נְמַעֵט גֵּרִים. וכ' ע"ד דְּוַדַּאי כֵּן הוּא כמ"ש בְּסִפְרֵי נָשָׂא פִּסְקָא ט"ל דָּבָר בְּיִשְׂרָאֵל מַעֲשֶׂה בְּיִשְׂרָאֵל וְצָרִיךְ לְרַבּוֹת אֶת הַגֵּרִים וֶהֱבִיאוּהוּ הַתּוֹסָ' בִּכְרִיתוּת דַּף ז' ע"ב וכ"ה בְּסִפְרֵי חֻקַּת פִּסְקָא קכ"ד (וע"ע להגרל"מ שָׁם שכ"ה בְּסִפְרֵי שָׁלַח פִּסְקָא ק"ט וקי"א וּמְכִילְתָּא בָּא סי' י') וְכֵן בֶּאֱמֶת מִרַבֵּינַן גֵּרִים בכ' ע"י אֵיזֶה רִיבּוּי וכו': ג) גַּם הָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר בסי' נ"ה אוֹת א' (ד"ה וְדָרֵךְ הֵבִיא קוש') הג' מוהרד"ף בְּסִפְרֵי דְּבֵי רַב דְּכֵיוָן דִּכְתִיב דֶּרֶךְ כְּלָל עַל כָּל מִצְוֹת שֶׁשָּׁוֶה גֵּר לְיִשְׂרָאֵל לָמָּה כָּתַב גֵּר בְּאֵיזֶה מִצְוָה בִּפְרָטוּת וְתֵירֵץ דַּהֲוָה אָמִינָא דְּדַוְקָא בְּמִצְוֹת שֶׁלֹּא נִזְכַּר בָּהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַתִּירָא אֶלָּא דַּבֵּר אֶל בנ"י.

אֲבָל בְּהָנְהוּ שֶׁהֻצְרַךְ לְאֵיזֶה טַעַם לְהַזְכִּיר פ"ב בנ"י מִלְּבַד דַּבֵּר אֶל בנ"י דִּכְתִיב בְּרֵישָׁא בְּהָנְהוּ הֲוָה ס"ד דְּאָתֵי לְמַעֵט גֵּרִיסאַהֲכִי אִצְטְרִיךְ קְרָא לְרַבּוֹיֵינְהוּ. נִמְצָא דְּכֹל דִּכְתִיב בנ"י יַתִּירָה אוֹ הָאֶזְרָח וְכַיּוֹצֵא אִי הֲדַר פָּרִישׁ לְרַבּוֹת גֵּרִים הָוֵי בִּכְלָל וְאִי לָא לֹא עכ"ל וְכָתַב עַל דְּבָרָיו דְּזֶהוּ הֵיפֶךְ דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּסוֹכָּה וְסַנְהֶדְרִין וּמְנָחוֹת הַנַּ"ל דִּבְכָל הָנְהוּ סוּגְיִין דְּמַיְיתוּ הַתּוֹסָ' מְמַעֲטִי' גֵּרִים מִדְּבַר אֶל בנ"י אַף דְּלָא כְּתִיב בנ"י יַתִּירָה.

וְהִיפֵּךְ ממ"ש הוא עַצְמוֹ בְּסֵדֶר נָשָׂא פְּסָקָא ל"ה עי"ש. וְהִנֵּה מִכְּלָל הַסּוֹגִיאוֹת שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסָ' אַחַת הִיא הַהִיא דְּסֵלְקָה דְּאִיצְטְרִיךְ קְרָא לְרַבּוֹת גֵּר וְאֵין מִשָּׁם סְתִירָה להסד"ר דְּהָתָם כְּתִיב בְּרִישָׁא דְּעִנְיָנָא דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִי הֲוָה כְּתִיב אֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל הֲוָה מְמַעֲטִינַן שֶׁפּוּר גֵּר כֵּינָן דִּכְתִיב יִשְׂרָאֵל יְתֵירָה אַהָכִי אִצְטְרִיךְ לְרַבּוֹת (וְעַיֵּין לְקַמָּן אוֹת ק' יו"ד אִי מְמַעֲטִינַן גֵּרִים מִבְּיִשְׂרָאֵל וּמִבֹּוָאָר שָׁם דְּדַעַת הפה"ד דלהש"ס דִּילַן מְמַעֲטִינַן גֵּרִים וְדוּק): ד) וַאֲנִי בַעַר וְלֹא אֵדָע לְפִי שִׁיטָתוֹ אַמַּאי לָא ק"ל עַל הג' מוהרד"ף דְּמַה יַּעֲנֶה בְּיוֹם שֶׁיְּדַוְּבֵר בּוֹ מִקְרָא מָלֵא (שְׁמוֹת י"ב מ"ט) בְּדִין עָרֵל לק"פ שֶׁנִּכְתַּב רַק פ"א כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ אוֹתוֹ וּכְתִיב בָּתְרֵיהּ וְכִי יָגוּר אִתְּךָ גֵּר וגו' הַמּוֹל לוֹ כָּל זְכָר וגו' תּוֹרָה אַחַת לָאֶזְרָח וְלַגֵּר (ומש"כ אַחַ"כ אֵינוֹ מִן הַמְּנָיָן כַּמּוּבָן) וּבְעִינּוּי יוה"כ כְּתִיב (בְּאַחֲרֵי ט"ז כ"ט וְהָיְתָה לָכֶם וגו' וְהַגֵּר וגו' וּבְהַהוּא עִנְיָנָא לָא כְּתִיב כְּלָל בָּנַי יִשְׂרָאֵל אֶלָּא שֶׁלְּפִי שֶׁנֶּאֱמַר לָכֶם שֶׁהוּא מִיעוּט הֶוְצְרַךְ לִכְתּוֹב גֵּר כמ"ש הגרל"מ בס' התוה"מ וַיִּקְרָא סי' קצ"א וְדָרְשׁוּ בתו"כ לָכֶם לְמַעֵט גּוֹיִם עי"ש (וְהָא דְּתַנְיָא בת"כ בְּפָרָשַׁת אֱמוֹר (כ"ג כ"ד) גַּבֵּי מִקְרָא קֹדֶשׁ לְרַבּוֹת גֵּרִים וַעֲבָדִים דִּכְתִיב יִהְיֶה לָכֶם מִיהֵיהּ הוּא דְּמִרְבֵּינַן דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין וְהָיְתָה לִיהְיֶה) הֲרֵי דְּלָא בָּעֵינַן מִיעוּט יַתֵּירָא וְאֵין לוֹמַר דְּמַאי דִּכְתִיב בְּהַהִיא פָּרָשְׁתָּא עֲדַת יִשְׂרָאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָוֵי כְּאִילּוּ נִכְתַּב גַּבֵּי עִינּוּי דא"כ ל"ל לָכֶם לְמַעֵט עוֹבְדֵי כו"ם וְכֵן בְּפָרָשַׁת עֲרָיוֹת (שָׁם י"ח כ"ו) וּשְׁמַרְתֶּם אַתֶּם וגו' הָאֶזְרָח וְהַגֵּר.

וְכֵן בְּנוֹקֵב שֵׁם ה' (שָׁם כ"ד ט"ז) לָא כְּתִיב אֶלָּא פַּעַם אַחַת וְאֶל בנ"י תְּדַבֵּר וגו' כְּגֵר כְּאֶזְרָח. וְעוֹד שָׁם (כ"ד כ"ב מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם כַּגֵּר כָּאֶזְרָח (וְיֵשׁ לוֹמַר דְּכֵינָן דִּכְתִיב לָכֶם הָוֵי מִיעוּטָא כְּמוֹ בְּעִינּוּי יוה"כ) ועכ"ל דְּכֵינָן דִּכְתִיב אֶזְרָח הָוֵי מִיעוּט כְּאִילּוּ כְּתִיב בנ"י ב"פ.

וא"כ גַּם מְסֻגְיָא דְּסֵלְקָה ל"ק. אַדְּ מִשְּׁאָר סֻגְיָא וַדַּאי קָשֶׁה.

וְכֵן קָשֶׁה מִמַּאי דְּדָרְשׁוּ בת"כ בְּפָרָשַׁת צַו (ז כ"ג) כִּי כָּל אוֹכֵל חֵלֶב לְרַבּוֹת הַגֵּרִים וּכְבָר כָּתַב בְּפִתְחַ הַדְּבִיר שָׁם דְּהַסִּיפְרָא דְּבֵי רַב סוֹתֵר עַצְמוֹ בְּזֶה ממ"ש בְּפָרָשַׁת נָשׂא פְּסָקָא ל"ה וּמַסִּיק דְּגַם בְּנִכְתַּב פֵּ"א בנ"י מְמַעֵט עוֹבְדֵי כו"ם אִי לָאו דְּרַבִּי קְרָא וְצַיֵּין נַחַל קְדוּמִים פָּרָשַׁת שְׁלַח לְךָ וּבְאֵר בְּשָׂדֶה וְאָהֳלֵי יִצְחָק.

וְאֵין מְצַוִּים אֶצְלִי לְעַיֵּין בדב"ק: ה) הַמּוּרָם מִכָּל הָאָמוּר דְּכָל הֵיכָא דִּכְתִיב בנ"י הוּא לְמַעֵט גֵּרִים זוּלַת הֵיכָא דְּאִיכָּא רִיבּוּי וְכָל מָקוֹם שֶׁנִּכְתַּב גֵּר לֹא לְחִנָּם נִכְתַּב אֶלָּא לְפִי שֶׁהָיָה מָקוֹם ס"ד לְמַעֲטוֹ הֶוְצְרַךְ לִכְתּוֹב גֵּר הוֹצִיא מִן הַמִּיעוּט וּכְבָר הֶאֱרִיךְ הגרל"מ בְּהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה פ' וַיִּקְרָא סי' קצ"א הַנָּ"ל לְבָאֵר כַּמָּה מְקוֹמוֹת שֶׁנִּכְתַּב גֵּר וּבֵיאֵר שֶׁהָיָה ס"ד מְעַט עיש"ב.

אַדְּ קלע"ד מֵעֹשֶׁק שָׂכַר שָׂכִיר בפ' כִּי תֵצֵא (כ"ד י"ד) ל"ת שָׂכִיר עָנִי וְאֶבְיוֹן מֵאַחֶיךָ אוֹ מִגֵּרְךָ לָמָּה לִי דְּהָא לֵיכָּא שׁוּם מִיעוּטָא בְּהַהוּא עִנְיָנָא וְהַאי גֵּר הוּא גֵּר צֶדֶק כמ"ש בְּסִפְרֵי שָׁם סי' רע"ח וְכֵינָן דְּיָלְפִינַן בְּכָל הַתּוֹרָה (הֵיכָא דְּלֵיכָּא מִיעוּטָא) דְּגֵר שָׁוֶה לְיִשְׂרָאֵל בְּכָל הַמִּצְוֹת מֵהֵיכָא הֲוָה ס"ד לוֹמַר דְּלָא יִהְיֶה מְזוּהָר עַל עוֹשֶׁק שְׂכַר הַגֵּר מֵאַחַר שְׁיִּשְׂרָאֵל גָּמוּר הוּא לְכָל הַמִּצְוֹת (חוּץ מִמַּה שֶׁנִּתְמַעֵט).

וּמָצָאתִי לרז"ל בַּעֲלֵי הַתּוֹסָ' בב"מ דַּף קי"א ד"ה מִגַּרְךָ שֶׁהִקְשָׁה ל"ל מִכְתָּב מִגַּרְךָ הָא מֵאָחִיךָ נָפְקָא דְּגֵר נִקְרָא אָחִיךָ בֵּין לְרַבָּנָן בֵּין לר"י וכו' מַשְׁמַע דְּאִי לָאו מֵאָחִיךָ לָא הָוֶה ק"ל מִידִי וְלֹא יָדַעְתִּי לָמָּה.

הֲלֹא בְּסָמוּךְ הֶוְקְשָׁ' לָהֶם מַרְבִּית אַמַּאי אִצְטְרִיךְ לְמִיכְתַּב גֵּר וְתוֹשָׁב פְּשִׁיטָא מַה לִּי יִשְׂרָאֵל מַה לִּי גֵּר צֶדֶק וְכִי בְּכָל הַמִּצְוֹת אֵין ג"צ בִּכְלַל יִשְׂרָאֵל דְּשָׁם כְּתִיב אָחִיךָ מ"מ מַשְׁמָעוּת דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּאֵין כַּוָּנָתָם לְהק' דְּמֵאָחִיךָ נָפְקָא אֶלָּא מִסְּבָרָא מֵאַחַר שֶׁהוּא ג"צ פְּשִׁיטָא דְּהוּא כְּיִשְׂרָאֵל גָּמוּר.

וְכֵן מִדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ שֶׁהֵבִיא הא"ז שָׁם וְז"ל. וְכֵן קָשָׁה גַּבֵּי רִבִּית דִּכְתִיב ג"צ.

וְכֵן בכ"מ לָאָזְרָח וְלַגֵּר מַאי אִצְטְרִיךְ פְּשִׁיטָא דג"צ בִּכְלַל יִשְׂרָאֵל הוּא לְכָל הַמִּצְוֹת אפי' הֵיכָא דְּלָא כְּתִיב גֵּר וצ"ל דִּלְשׁוּם דְּרָשָׁה נִכְתַּב עכ"ל. וּמְבֹאָר כמ"ש בְּעַנְיוּתִין דְּמִסְּבָרָא ק"ל בְּלֹא מֵאָחִיךָ א"כ הָכִי נָמֵי תִּיקְשֵׁי לְהוּ בְּעוֹשֶׁק שְׂכַר שָׂכִיר.

וְעַל קֻוּשְׁיָתָם מַרְבִּית עַיֵּין מ"ש בְּאוֹר לִי סי' נ"א בְּסוֹפוֹ דְּמִשּׁוּם דִּכְתִיב בְּרִישׁ פָּרָשַׁת בְּהַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל והו"א לְמַעֵט גֵּר הַוְצָרַךְ לִכְתּוֹב גֵּר וְתוֹשָׁב וגו'. וּבֶאֱמֶת זֶה דּוֹחֵק.

אַךְ עַתָּה רָאִיתִי בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה בפ' בְּהַר סי' ע"ב שֶׁפֵּירֵשׁ גֵּר וְתוֹשָׁב הַכָּתוּב בְּרִבִּית דר"ל גֵּר שֶׁהוּא תּוֹשָׁב וְהַיְ"ו הוּא יָ"ו הַבִּיאוּר וְהִשִּׂיג עַל פירש"י בְּחוֹמֶשׁ שפי' גֵּר צֶדֶק מִמַּשְׁמָעוּת הַשַּׂ"ס בב"מ ד' ע"א ע"ש וּלְפִי זֶה אֵין מָקוֹם לְקֻוּשְׁיַת הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ הַנַּ"ל כַּמּוּבָן, אַךְ נֶעְלָם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הַנַּ"ל שֶׁהֵבִינוּ בְּכַוָּנַת הַכָּתוּב כמ"ש רַשְׁ"י אַף אַחַר שֶׁרָאוּ הַסֵּוּגְיָא דב"מ דַּף ע"א כיעי"ש.

וְכֵן הֵבִין הָרֹא"שׁ שֶׁהֵבִיא בא"ז כנז"ל דְּנִרְאֶה דְּהָוּ גָּרְסִי בַּשַּׂ"ס גֵּר זֶה גֵּר צֶדֶק תּוֹשָׁב זֶה אוֹכֵל נְבֵילוֹת כִּדְאִיתָא בת"כ וְלָא מַשְׁמַע לְהוּ הפי' כמ"ש הגרל"מ דְּאִי הָוָה כְּתִיב גֵּר הו"א דְּהוּא ג"צ אַהֲכִי כְּתִיב וְתוֹשָׁב לְבָאֵר שֶׁהוּא ג"ת.

דְּאֵין זֶה פְּשַׁט הַבָּרַיְיתָא אֶלָּא קוּשְׁטָא קָאָמַר דְּגֵר הַכָּתוּב הוּא גֵּר צֶדֶק וְתוֹשָׁב הוּא ג"ת. וּלְפִי מַה שֶּׁהֵבִין הגרל"מ בְּגֵר וְתוֹשָׁב דְּרִבִּית דְּלָא אָתֵי קְרָא לג"צ יִגְדַּל הַתֵּימָה גַּבֵּי עֹשֶׁק שְׂכַר שָׂכִיר דְּמַאי שְׁנָא דְּאִצְטְרִיךְ לְמִיכְתַּב גֵּר בְּהֶדְיָא וְאִילּוּ בְּרִבִּית לָא אִצְטְרִיךְ אֶלָּא לְגֵר תּוֹשָׁב אֲבָל גֵּר צֶדֶק יָלְפִינַן מִסְּבָרָא דַּהֲרֵי הוּא כְּיִשְׂרָאֵל גָּמוּר אוֹ מִשּׁוּם דִּבְכְלַל אָחִיךָ הוּא וְהָכִי נָמֵי נִימָא בְּעֹשֶׁק: ו) וּמַה שתי' התו' דְּאִצְטְרִיךְ קְרָא בְּעֹשֶׁק מִשּׁוּם דִּכְתִיב בְּאָחִיךָ והו"א מִמֻּבְחָר שֶׁבְּאַחֶיךָ כְּמוֹ מִקֶּרֶב אָחִיךָ אִי נָמֵי הו"א וְלֹא כָּל אָחִיךָ כְּמוֹ מִן הָעוֹף וגו' עי"ש.

לִכְאוֹרָה הוּא תָּמוּהַּ דְּנִרְאִין דִּבְרֵיהֶם הֵיפֶךְ שַׂ"ס עָרוּךְ בְּסַנְהֶדְרִין דַּף פ"ה סוֹף ע"ב דְּדָרְשִׁינַן וְגוֹנֵב נֶפֶשׁ וגו' אֶחָד הַגּוֹנֵב וגו' וְאֶחָד גֵּר וע"מ וכו' וּמַשְׁמַע דְּמֵאָחִיו הוּא דְּמַרְבֵּינַן גֵּר וע"מ וכמ"ש בברכ"י סי' תר"מ וְכָתַב שכ"כ הָרַמְבַּ"ם כנז"ל הֲרֵי דְּמֵאָחִיו דָּרְשִׁינַן לְרַבּוֹת גֵּר וְלָא דָּרְשִׁינַן לְרַבּוֹת מֻבְחָר וכו' לְמַעֵט גֵּר צֶדֶק.

וְהֵיכִי הָוָה ס"ד לְמַעֵט ג"צ מִמַּאֲחִיךָ דְּאִצְטְרִיךְ לִכְתּוֹב בְּהֶדְיָא. וְעַיֵּין בא"ז שָׁם שֶׁהִקְשָׁה הָרֹא"שׁ ע"ד הַתּוֹסָ' דְּלִשְׁתּוֹק מִמ"ם שֶׁמֵּאָחִיךָ וְלֹא לִכְתּוֹב מִגֵּרְךָ וְתֵירֵץ דְּשָׁמָּא נִכְתַּב לְשׁוּם דְּרָשָׁה ע"כ הִנֵּה גַּם הָרֹא"שׁ נִרְאֶה כַּמַּסְקִים דְּמֵאָחִיךָ הָוָה ס"ד לְמַעֵט גֵּר דְּלָאו מֻבְחָר הוּא

וכו' וְהוּא הַיְפֶה דְּרָשַׁת חֲזַ"ל בְּסַנְהֶדְרִין דְּמֵאָחִיו מִרַבִּינַן גֵּר כְּלוֹמַר דאע"ג דִּכְתִיב בנ"י לָא מְמַעֲטִינַן גֵּר כֵּינָן דִּכְתִיב אָחִיו וְגֵר אָחִיו הוּא.

וְהַמִּ"ם הוּא לְמַעֵט עֲבָדִים לר"י אוֹ דְּלָא מַשְׁמַע מִיעוּטָא אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן שָׁם דַּף פ"ו ע"א. וּבְסִפְרֵי פָּרָשַׁת כִּי תֵצֵא סִי' תל"א דְּרֵישׁ מֵאָחִיו וְלֹא מֵאֲחֵרִים.

מַשְׁמַע דְּגֵר הוּא בְּכָלַל אָחִיו וְהַמִּ"ם לָא אַתָּא אֶלָּא לְמַעֵט עַכּוּ"ם: ז) עוֹד קָשֶׁה דְּאִם כְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּמֵאָחִיךָ מַשְׁמַע מִיעוּט גֵּר מִשּׁוּם דְּלָאו מֻבְחָר אוֹ מִשּׁוּם דְּדָרְשִׁינַן וְלֹא כָּל אָחִיךָ א"כ מנ"ל לְרַבָּנָן לְמִפְטַר גּוֹנֵב מִי שֶׁחָצְיוֹ עֶבֶד וחב"ח דְּהָא טַעְמָא דְּרַבָּנָן דְּפָטְרִי הוּא מִשּׁוּם דְּמֵאָחִיו לְאַפּוֹקֵי עֶבֶד לָא מַשְׁמַע לְהוּ מִשּׁוּם דְּאָחִיו הוּא בְּמִצְוֹת אִיתַּיְתַר מִיעוּטֵי דבנ"י וּמִבְּנֵי חַד לְמַעֵט עֶבֶד וְחַד לְמַעוּטֵי ח"ע וחב"ח.

וְאַמַּאי לָא דָּרְשִׁי לְחַיֵּיב גּוֹנֵב מִי שח"ע וחב"ח דְּנֵימָא הָכִי מֵאָחִיו לְמַעֵט עֶבֶד דְּלָאו מֻבְחָר הוּא וכו' דְּהָא וַדַּאי עֶבֶד גְּרִיע מִגֵּר וְכֵינָן דְּדָרְשִׁינַן מִיעוּטָא דְּגֵר מִשּׁוּם דְּלָאו מֻבְחָר ה"ה וכ"ש דְּמְמַעֲטִינַן ע"פ דְּרָשָׁה זוֹ אֶת הָעֶבֶד וּמִיעוּטֵי דְּמִבָּנַי דָּרְשִׁינַן לְמַעֵט חֶצְיוֹ עֶבֶד וחב"ח וְאֵין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אֶלָּא לְרַבּוֹת.

אֶלָּא וַדַּאי מוּכָח מֵהַשַּׁ"ס דְּלָא דָּרְשִׁינַן מֵמַּאָחָיו לְאַפּוֹקֵי מִי שֶׁאֵינוֹ מֻבְחָר וכו' וְהָכִי נָמֵי נֵימָא בְּמַאָחִיךָ. וּבַעֲנִיּוּתִי אֵינִי יוֹדֵעַ שׂוּם חִילּוּק בְּמִשְׁפַּט הַלָּשׁוֹן בָּזֶה בֵּין מֵאָחִיו שֶׁבַּגּוֹנֵב נֶפֶשׁ לְמֵאָחִיךָ שֶׁבְּעוֹשֶׁק, וְלִכְאוֹרָה צ"ע: ח) ואפ"ל בְּדוֹחֵק דְּכַוָּנַת הַתּוֹסָ' בב"מ הַיְינוּ לוֹמַר דְּאִי לָאו דִּכְתִיב בְּעוֹשֶׁק מִגֵּרְךָ הֲוָה ס"ד לְדָרוֹשׁ מִמַּאָחִיךָ מֻבְחָר וכו' כִּדְדָרְשִׁינַן מִקָּרֵב אָחִיךָ.

אֲבָל בָּתַר דְּגַלִּי קְרָא מִגֵּרְךָ אָמְרִינַן דְּאֵין כַּוָּנַת הַכָּתוּב לוֹמַר מֻבְחָר וכו' וְלֹא זוֹ בִּלְבַד בְּעוֹשֶׁק אֶלָּא בְּכָל דִּכְוָותֵיהּ נָמֵי לָא דָּרְשִׁינַן הָכִי מִשּׁוּם דְּלָא דָּמֵי לְמַאי דְּדָרְשִׁינַן בְּעָלְמָא מֻבְחָר וכו' מִשּׁוּם דְּהָתָם כְּתִיב מִקָּרֵב אָחִיךָ וְאה"נ דְּאִי כְּתִיב רַק מֵאָחִיךָ בְּלֹא מִקָּרֵב לָא הֲוָה דָּרְשִׁינַן מִינֵּיהּ מֻבְחָר וכו'.

וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בהס"ד הָאַחֵר שכ' הַתּוֹסָ' לִדְרוֹשׁ וְלֹא כָּל אָחִיךָ דְּלָא דָּרְשִׁינַן הָכִי (אַחַר שֶׁיְּדַעְנוּ מִמְּגֵרְךָ שֶׁבְּעוֹשֶׁק) וְאָמְרִינַן דְּלָא דָּמֵי לְמַן הָעוֹף דְּדָרְשִׁינַן וְלֹא כָּל הָעוֹף מִשּׁוּם דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין תֵּיבָה יְתֵירָה מִן הָעוֹף לְאוֹת אַחַת דְּמֵאָחִיךָ זֶה נ"ל לְיַיֵּשֵׁב בְּדוֹחַק.

וּבְדָרַשׁ הַסִּפְרִי דְּדָרִישׁ מֵאָחִיו לְמַעֵט אֲחֵרִים צָרִיךְ לְהָבִין אַמַּאי אִצְטְרִיךְ קְרָא הָא בְּהֶדְיָא כְּתִיב מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְכָל דֻּוכְתָּא מְמַעֲטִינַן עַכּוּ"ם מבנ"י וְרַבָּנָן ור"י דְּפְלִיגִי בְּמִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִיאָתֵי לְרַבּוֹת מִי שח"ע וחב"ח מִשּׁוּם מִיעוּט אָחִ"מ נָרְאֶה דלכ"ע אֵין שׂוּם ס"ד לְרַבּוֹת עַכּוּ"ם מַמָּשׁ מִשּׁוּם דְּמִקְרָא מָלֵא דִּבֵּר הַכָּתוּב בנ"י דְּמְמַעֵט עַכּוּ"ם, ועי' בְּהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה פ' וַיִּקְרָא סִי' ז': ט) עוֹד יֵשׁ לְתָמְהַּ עמ"ש הַתּוֹסָ' (ב"מ קי"א הַנַּ"ל דְּקָשֶׁה דְּזִמְנִין כְּתִיב לָאָזְרָח וְלַגֵּר וְזִמְנִין לָא כְּתִיב.

וּמַאי שְׁנָא וְהוּא פֶּלֶא שֶׁלֹּא זְכְרוֹ הַסִּפְרִי שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסָ' בִּכְרִיתוּת דַּף ז' ע"ב דְּמִתְבָּאֵר דְּכָל הֵיכָא דְּאִיכָּא מִיעוּטָא בנ"י וְכֵיוָצֵא וַהֲוָה ס"ד לְפָרֵשׁ הַמִּיעוּט עַל גֵּר. מְפָרֵשׁ הַכָּתוּב דְּלָא נְמַעֵט גֵּר וְכוֹתֵב גֵּר בְּפֵירוּשׁ אוֹ ע"י אֵיזֶה רִיבּוּי וְאֵין נִרְאֶה בְּעֵינַי לוֹמַר דְּקֻוְשְׁיָתָם הִיא מַדּוּעַ בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת פָּרַט הַכָּתוּב גֵּר בְּפֵירוּשׁ.

וּבְאֵיזֶה מְקוֹמוֹת לֹא כָּתַב בְּפֵירוּשׁ אֶלָּא ע"י רִיבּוּי דְּאֵין זֶה בְּמַשְׁמָעוּת דִּבְרֵיהֶם וצ"ע: י) וְדַע דְּכָתַב הָרַב פה"ד בסי' נ"ה הַנָּ"ל דְּדַוְקָא הֵיכָא דִּכְתִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוּא פָּשׁוּט דְּהוּא לְמְעוּטֵי גֵּרִים אֲבָל הֵיכָא דִּכְתִיב בְּיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ בַּחֲלִיצָה דִּכְתִיב לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל הוּא שָׁנוּי בְּמַחֲלוֹקֶת בַּיְרוּשַׁלְמִי פ' מְצֹרָע חֲלִיצָה הֲ"א אֵיכָא מ"ד דִּבְיִשְׂרָאֵל מְרַבֶּה גֵּרִים.

וְאֵיכָא מ"ד דִּבְיִשְׂרָאֵל מְמַעֵט גֵּרִים. והרא"ם פָּרָשַׁת אֱמוֹר (כ"ג מ"ג) כָּתַב דִּבְיִשְׂרָאֵל דִּכְתִיב גַּבֵּי סֻכָּה כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכּוֹת מַרְבֶּה גֵּרִים וכ' הוּא ע"ז דְּהַשַּׁ"ס דִּילָן בְּסֻכָּה כ"ח ע"ב ס"ל כמ"ד דִּבְיִשְׂרָאֵל מְמַעֵט גֵּרִים מִדְּאִצְטְרִיךְ לְמַעֵט גֵּר מֵהָאֶזְרָח ושכ"כ הָרַב אֶהֱלִי יְהוּדָא עַל הַסִּפְרִי עי"ש.

וְעַיֵּן לְהָרַב קָרְבַּן חֲגִיגָה דַּף מ"ד ע"א שֶׁכָּתַב שֶׁדִּבְרֵי הרא"ם הַנָּ"ל הֵם לְפָרֵשׁ. דִּבְרֵי רַשׁ"י בְּחֻמָּשׁ שכ' דִּבְיִשְׂרָאֵל הוּא לְרַבּוֹת גֵּרִים וְהוּא מהת"כ.

ואע"ג דְּמִשַּׁ"ס דְּסֻכָּה הַנָּ"ל מְבֹאָר דְּמִבְּיִשְׂרָאֵל מְמַעֲטִינַן גֵּרִים שֶׁאָמְרוּ שֶׁלְּפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּיִשְׂרָאֵל וְהָיִיתִי אוֹמֵר לְמַעֵט גֵּרִים כְּתַב הָאֶזְרָח לְרַבּוֹת. מ"מ תָּפַס רַשׁ"י דִּבְרֵי הת"כ דְּנוֹחִים יוֹתֵר לְפַשֵּׁט הַמִּקְרָא דְּאֵילּוּ לְהַשַּׁ"ס קָשֶׁה לֹא לִכְתּוֹב לֹא הֵ"א וְלֹא וָי"ו לָא לִכְתּוֹב בְּיִשְׂרָאֵל דְּמַשְׁמַע מִיעוּט גֵּרִים וְלֹא לְצְטְרִיךְ לִכְתּוֹב ה' דְּהָאֶזְרָח וְעִם שי"ל וכו' מ"מ דִּבְרֵי התו"כ נוֹחִים וכו' (עי' מַחֲזִיק בְּרָכָה סי' תר"מ שֶׁרָמַז בְּזֶה לִמ"ש בְּרֹאשׁ דָּוִד פ' בְּהַר ואמ"א).

וְהִנֵּה מַה שֶּׁהִכְרִיחוּ מֵהַשַּׁ"ס דְּסֻכָּה דס"ו דִּבְיִשְׂרָאֵל הוּא לְמַעֵט גֵּרִים כָּתְבוּ כֵּן לְפִי גִּירְסָא שֶׁלְּפָנֵינוּ. אַךְ הָרַב מַטֶּה אַהֲרֹן דַּף נ"ח ע"ג הִכְרִיחַ מִדִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א בחי' דְּגִירְסַת הָרִאשׁוֹנִים הִיא דְּמִשּׁוּם דְּאִי הֲוָה כְּתִיב אֶזְרָח הו"א לְמַעֵט גֵּרִים הֲוָצְרִךְ לִכְתּוֹב ה' דְּהָאֶזְרָח לְרַבּוֹת.

וְלָכֵן ק"ל לְרִיטְבָ"א לֹא לִכְתּוֹב הָאֶזְרָח כָּל עִיקָּר וכו' וּמַסִּיק במט"א דְּגַם הש"ם דִּילָן ס"ל דְּיִשְׂרָאֵל לָא מְמַעֵט גֵּרִים וּכְדַעַת הת"כ דִּבְיִשְׂרָאֵל לְרַבּוֹת גֵּרִים. וְכֵן הוּא בת"כ בְּפָרָשַׁת קְדוֹשִׁים (כ' פ' ב') גַּבֵּי עֲרָיוֹת ובפ' אֱמוֹר פ"ז דְּרִישׁ בְּיִשְׂרָאֵל לְרַבּוֹת נָשִׁים וַעֲבָדִים וכו' עיש"ב וא"כ מַה שֶּׁהֵבִיאוּ הָרַבָּנִים קָרְבַּן חֲגִיגָה ופה"ד ואה"י מִסֻּוגְיָא דְּסֻכָּה נָפַל פִּיתָּא בְּבֵירָא דְּמִשָּׁם אֵין רְאָיָה (וְכֵן רָאִיתִי עַתָּה לְהַיָּד דָּוִד בחי' לְסֻכָּה שֶׁכָּתַב דְּמִדִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א שָׁמְעִינַן דִּבְרוֹב הַנָּוְסָחָאוֹת לֹא הָיָה כָּתוּב הָאֶזְרָח לְרַבּוֹת הַגֵּרִים וְשֶׁרַשׁ"י בְּחֻמָּשׁ אֶפְשָׁר דְּלָא הֲוָה גֵּרִים כֵּן וְאִצְטְרִיךְ לְמֵילַף מִבְּיִשְׂרָאֵל וכו' עי"ש): יא) אַךְ אֲנִי תָּמִיהַּ עַל הָרַב מט"א דִּלְפִי הַנִּרְאֶה נָעֲלַם מִמֶּנּוּ סֻגְיָא עֲרוּכָה בִּיבָמוֹת ק"א ע"ב דְּמִמַּעֲטִינַן ב"ד גֵּרִים מִבְּיִשְׂרָאֵל ש"מ דְּשַׁ"ס דִּילָן ס"ל דִּבְיִשְׂרָאֵל מִיעוּטָא לַגֵּרִים הוּא.

וְאֵיכָה נוּכַל לְהַחֲלִיט דְּשַׁ"ס דִּילָן ס"ל כהת"כ דִּבְיִשְׂרָאֵל מַרְבֶּה גֵּרִים (וְגַם מהת"כ אֵין רְאָיָה כמ"ש לְהַלָּן בס"ד) וּלְפִי הַנִּרְאֶה גַּם מֵהָרַבָּנִים ק"ח ופה"ד ואה"י נֶעְלַם שַׁ"ס דִּיבָמוֹת הַנָּ"ל דְּמוּכָח לְהֶדְיָא דְּמִבְּיִשְׂרָאֵל מְמַעֲטִינַן גֵּרִים.

אֶלָּא דְּצָרִיךְ לְהָבִין דְּשָׁם אִיתָּא דלר"י יָלְפִינַן דַּחֲלִיצָה כְּשֵׁרָה בְּהֶדְיוֹטוֹת מִדִּכְתִיב בְּיִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל כָּל דְּהוּ מַשְׁמַע דְּמִדִּכְתִיב בְּיִשְׂרָאֵל מְרַבִּינַן וש"מ דִּבְיִשְׂרָאֵל הָוֵי רִיבּוּי וְאַתְּמָהָא הֵיכִי נִדְרוֹשׁ חַד בְּיִשְׂרָאֵל רִיבּוּי וְחַד בְּיִשְׂרָאֵל מִיעוּטָא.

וְרָאִיתִי לְהָרַב שְׁיָירֵי קָרְבָּן ע"ד הַיְרוּשַׁ' הַנַּ"ל שֶׁתָּמַהּ הֵיכִי פְּלִיגִי בְּמַשְׁמָעוּת בְּיִשְׂרָאֵל וּלְמַר הָוֵי לְרַבּוֹת וּלְמַר הָוֵי לְמַעֵט עי"ש. וא"כ כ"ש שֶׁיֵּשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל חַד מ"ד הֵיכִי דָּרֵישׁ חַד בְּיִשְׂרָאֵל רִיבּוּי וְחַד מִיעוּט והש"ק תֵּירֵץ לְתִמְיָהָתוֹ דְּתִרֵי בְּיִשְׂרָאֵל כְּתִיבִי וְהָוֵי מִיעוּט אָחָ"מ וּמְרַבֶּה גֵּרִים.

ומ"ד לְמַעֵט ס"ל דְּחַד בְּיִשְׂרָאֵל הוּא לְהֶדְיוֹטוֹת וְאִידָךְ לְמַעֵט גֵּרִים עי"ש ומוּבָן מִדְּבָרָיו דלכ"ע בְּיִשְׂרָאֵל מְמַעֵט גֵּרִים ומ"ד לְרַבּוֹת ה"ד מִשּׁוּם דִּכְתִיבִי ב' בְּיִשְׂרָאֵל. דְּאִי לָא הֲוָה כְּתִיב אֶלָּא חַד הֲוָה דָּרְשִׁינַן לְמַעֵט.

וְנִרְאֶה דְּזֶהוּ ג"כ כַּוָּנָתוֹ במ"ש אַחַ"כ בד"ה בְּיִשְׂרָאֵל. דמ"ש בת"כ פ' קְדוֹשִׁים פָּרַשְׁתָּא יו"ד בְּיִשְׂרָאֵל לְרַבּוֹת נָשִׁים וַעֲבָדִים וְהֶוְקֵּשָׁה לוֹ א"כ הֵיכִי מְמַעֲטִינַן גֵּרִים מִבְּיִשְׂרָאֵל דְּאִם מִרְבֵּינַן עֲבָדִים כ"ש שֶׁנִּרְבֶּה גֵּרִים ותי' דְּאָתֵי כמ"ד לְרַבּוֹת אֵינוֹ ר"ל דְּמַשְׁמָעוּת בְּיִשְׂרָאֵל לְרַבּוֹת דַּעֲדַיִין לַחְלוּחִית הַדְּיוֹ קַיֶּימֶת שכ' בְּסָמוּךְ דכ"ע ס"ל דִּבְיִשְׂרָאֵל הָוֵי מִיעוּט אָחָ"מ וּבָטְלָה מַחֲלוֹקֶת.

אֶלָּא ר"ל דְּכִי הֵיכִי דמ"ד הָכָא לְרַבּוֹת דָּרֵישׁ מִמִּיעוּט אָחָ"מ. כְּמוֹ כֵן גַּבֵּי מוֹלֶךְ אֵיכָא מִיעוּט אָחָ"מ דְּנָהֲגִי דְּלָא כְּתִיב תְּרֵי בְּיִשְׂרָאֵל.

מֵיהוּ הַכָּתוּב וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר וגו' מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וגו' בְּיִשְׂרָאֵל. וְהָוֵי מִיעוּט אָחָ"מ לְרַבּוֹת (עַיֵּין יַד מַלְאָכִי סי' כ"ט דְּשִׁיטַת הַשַּׁ"ס דִּילַן דְּגַם ג' מִיעוּטֵי הָוֵי לְרַבּוֹת).

אֶלָּא דְּאֵין לְשׁוֹנוֹ מְדֻיָּקָדָק דְּלָא הול"ל דְּאָתֵי כמ"ד וכו' דלכ"ע דַּאי הֵיכָא דְּאִיכָּא מִיעוּט אָחָ"מ הוּא לְרַבּוֹת וּמַאי דַּהֲוָה ק"ל הֵיכִי נָדְרוֹשׁ חַד בְּיִשְׂרָאֵל לְרַבּוֹת וְחַד לְמַעֵט יָפֶה אָמַר חנ"ן ידי"ן תו"ח כרש"א הי"ו דְּלָאו דְּדָרְשִׁינַן לְבִישְׂרָאֵל רִיבּוּי לְהֶדְיוֹטוֹת דְּדַאי בְּיִשְׂרָאֵל מִיעוּטָא הוּא אֶלָּא מַשְׁמָעוּת דְּקָרָא הָכִי הוּא דִּבְכָל הַתּוֹרָה כִּי כְּתִיב יִשְׂרָאֵל הֶדְיוֹטוֹת נָמֵי הָווּ בִּכְלַל עכ"ד הי"ו.

וְאֵין לְפַקְפֵּק ע"ד מִמַּאי דְּאָמְרִינַן שָׁם וְאִידַּךְ בְּיִשְׂרָאֵל אַחֲרִינָא כְּתִיב. דְּאִם כִּדְבָרָיו אַף אִי לֵיכָּא אַחֲרִינָא יָלְפִינַן שַׁפִּיר תַּרְוַיְיהוּ כִּבְכָל הַתּוֹרָה דִּכְתִיב יִשְׂרָאֵל וְהֶדְיוֹטוֹת בִּכְלָל וּמְמַעֲטִינַן גֵּרִים.

די"ל דְּהָכָא בָּעֵי קְרָא יְתֵירָה מִשּׁוּם דְּלָא בָּאנוּ לְמַעֵט גֵּרִים שֶׁלֹּא יְחַוְּיבוּ בַּחֲלִיצָה כִּי הֵיכִי דְּנִימַּעוּט לְהוּ מִבְּיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ בְּעָלְמָא. אֶלָּא בָּאנוּ לְמַעֵט דַּיָּינִים גֵּרִים וְזֶה עִנְיָן אַחֵר וְאֶפְשָׁר הָיָה לָנוּ לוֹמַר דְּאַף שֶׁאֵין חֲלִיצָה וְיִבּוּם לַגֵּרִים מ"מ יְהִיוּ כְּשֵׁרִים לִהְיוֹת ב"ד אַהֲכִי בָּעֵינַן קְרָא יְתֵירָה שֶׁלֹּא יִהְיֶה בב"ד שֶׁל גֵּרִים: יב) וְעִיקַּר תְּמִיהַת הש"ק בְּהוֹרָמְנוֹתֵי' דְּמַר נלע"ד דְּאֵין זוֹ מִן הַתֵּימַהּ כְּלָל דְּמָצִינוּ כַּיּוֹצֵא לָזֶה בַּשַּׁ"ס עַיֵּין תְּמוּרָה ל' ע"ב בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ פְּרָט לְפָרָה וחכ"א לְרַבּוֹת הָרְקוּעִים וְכֵן הוּא בְּסִפְרֵי וּבְיַלְקוּט בְּמָקוֹמוֹ עי"ש (אֶלָּא שֶׁנִּרְאֶה מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם סוף"ד מהל' אִיסּוּרֵי מִזְבֵּחַ שהי"ל גִּירְסָא אַחֶרֶת עי"ש בלח"מ) הֲרֵי דִּפְלִיגִי אִי בֵּית ה"א בָּא לְמַעֵט אוֹ לְרַבּוֹת (וְאוּלַי כַּוָּנַת תְּמִיהָתוֹ הִיא כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם אָמְרוּ עַל דָּבָר אֶחָד דְּמַר מְרַבֶּה אוֹתוֹ וּמַר מְמַעֵט אוֹתוֹ משא"כ בְּהַהִיא דְּלְמַר מְמַעֵט פָּרָה וּלְמַר מְרַבֶּה רִיקּוּעִים).

וּכְיֵין סוֹטָה י"ז ע"א דִּלְמַר הֵ"א לְרַבּוֹת וּלְמַר לְמַעֵט וע"כ לָא ק"ל לְהַתּוֹסָ' אֶלָּא הֵיכָא דְּחַד תַּנָּא מִיחַלְּפָא שִׁיטָתֵיהּ עי"ש אֲבָל מִמַּר לְמַר וַדַּאי לק"מ וּמֵעֵין זֶה עַיֵּין סַנְהֶדְרִין ע"ח בְּדָרְשַׁת וְאִישׁ כִּי יַכֶּה כָּל נֶפֶשׁ דִּלְמַר כָּל דָּהוּ נֶפֶשׁ וּלְמַר כָּל הַנֶּפֶשׁ.

וּבְבְכוֹרוֹת דַּף ג' ע"ב גַּבֵּי כָּל בְּכוֹר ועי"ש בְּתוֹסָ' דִּבְיִשְׂרָאֵל מַשְׁמַע כּוּלֵּיהּ יִשְׂרָאֵל וְכַמָּה דְּרוּשִׁים סָמְכוּ עַל זֶה בַּפָּסוּק וְלֹא יִכָּרֵת כָּל בָּשָׂר וּבְפָסוּק תּוֹעֲבַת ה' כָּל גב"ל וְכַיּוֹצֵא. עַיֵּין בס' נְאוֹת יַעֲקֹב בְּקֶונְטְרֵס מַעֲנֶה לָשׁוֹן אוֹת הַכָּ"ף דַּף כ"ב ע"ג.

וּלְפִי הַמְּשׁוֹעָר בְּדַעְתִּי נִמְצָא הַרְבֵּה כַּיּוֹצֵא לָזֶה אֶלָּא שֶׁאֲנִי עָנִי בְּדַעַת וּמְחֻסַּר זְכרוֹן לִמְצוֹא דְּבָרִי חֵפֶץ. וְעַיֵּין בִּנְאוֹת יַעֲקֹב במע"ל בְּמַעֲרֶכֶת הַבֵּי"ת דַּף ח' ע"א שֶׁהִקְשָׁה ע"ד הרא"ם הַנ"ל (באו"ק יו"ד) דס"ל דִּבְיִשְׂרָאֵל מַרְבֶּה גֵּרִים.

מִדְּדָרְשִׁי' בִּנְדָרִים דַּף ל"א וּבְסַנְהֶדְרִין נ"ט ע"ב בְּיִצְחָק וְלֹא כָּל יִצְחָק וּמִדְּמַעֲטִי' בִּיבָמוֹת גֵּרִים מִבְּיִשְׂרָאֵל. וּכְבָר כָּתַבְתִּי באו"ק יו"ד דְּדִבְרֵי הרא"ם הֵם לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי רַשְׁ"י מהת"כ ושכ' הָרַב ק"ח שֶׁאַף שס"ל להת"כ הֵיפֶךְ הַשַּׁ"ס תָּפַס רַשְׁ"י כהת"כ שֶׁהוּא לְפִי פְּשַׁט הַמִּקְרָא וא"כ לֹא נִפְלְאוֹת הוּא לוֹמַר דהת"כ לָא דְּרִישׁ הָנֵי לְמַעֵט (אַחַר זמ"ר רָאִיתִי בְּיָשְׁרִי לֵב דַּף ק"ט סוֹף ע"א וְז"ל וְאַתָּה תֶּחֱזֶה משה"ק הָרַב מע"ל מִשַּׁ"ס דִּיבָמוֹת להרא"ם ולק"מ דרא"ם בְּדַעַת הת"כ קָאָמַר וּבְוַדַּאי דְּשַׁ"ס דִּילַן פְּלִיג עכ"ל וְהוּא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי וְצִיֵּין לְעַיֵּין בִּבְאֵר שֶׁבַע פ"ק דִּכְרִיתוּת ד"ה אֵין לִי אֶלָּא יִשְׂרָאֵל ואמצ"א לִרְאוֹת מָה הַצִּיּוּן הַלָּז): יג) אֶלָּא דְּמַה שֶּׁהִכְרִיחַ הָרַב מט"א דהת"כ בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת ס"ל דְּמִתֵּיבַת בְּיִשְׂרָאֵל מְרַבֵּינַן נְרָאֶה דְּאֵינוֹ מֻכְרָח דְּמַה שֶּׁהֵבִיא מִפָּרָשַׁת עֲרָיוֹת הַיְינוּ הָךְ דְּמַיְיתִי הש"ק וְאָמַר דְּלָאו מִשּׁוּם דְּהָוֵי רִיבּוּי אֶלָּא מִשּׁוּם דְּהָוֵי מִיעוּט אָחָ"מ וְכֵן מ"ש מֵהַהִיא דְּפָרָשַׁת אֱמוֹר (כ"ב י"ח) גַּבֵּי בַּעַל מוּם בְּיִשְׂרָאֵל לְרַבּוֹת נָשִׁים וַעֲבָדִים נְרָאֶה דְּעִיקַּר הַדָּרָשָׁה הִיא לַעֲבָדִים דְּאִילּוּ לְנָשִׁים לָא צְרִיךְ קְרָא דְּלָא גְּרִיעִי מִנָּשֵׁי הַגֵּרִים דְּמַרְבֵּינַן לְהוּ שָׁם מֵהָגָר וכו'.

וְאִם כֵּן לְגַבֵּי עֲבָדִים אִיכָּא מִיעוּט אָחָ"מ דְּהָכְתִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֵּית יִשְׂרָאֵל הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל וְדָרְשִׁינַן לֵיהּ לְרַבּוֹת עֲבָדִים. וְכֵן מ"ש מהת"כ אָמוּר (כ"ג מ"ב) פָּרָשְׁתָא י"ז הַיְינוּ הַהִיא דְּסֵוְכָּה עַיֵּין בש"ק שָׁם ד"ה תַּמָּן שפי' בְּדָרְךְ זֶה דְּיֵשׁמִיעוּט אָחָ"מ.

וא"כ אֵינוֹ מֻכְרָח דהת"כ ס"ל דִּבְיִשְׂרָאֵל רִיבּוּי הוּא וְעַיֵּין בְּסִפְרֵי פ' שׁוֹפְטִים סי' קע"ט ד"ה וְהָוגַד לְךָ בְּיִשְׂרָאֵל אֵין לִי אֶלָּא יִשְׂרָאֵל גֵּרִים נָשִׁים וַעֲבָדִים מִנַּיִן ת"ל וְהוֹצֵאתָ. הֲרֵי דְּמִבְּיִשְׂרָאֵל הָוָה מַשְׁמַע לְמַעֵט גֵּרִים וכו' אִי לָאו וְהוֹצָאַת.

וְשָׁם פָּרָשַׁת כִּי תֵצֵא בד"ה וְהָיָה הַבְּכוֹר דְּרִישׁ בְּיִשְׂרָאֵל לְמַעֵט גֵּרִים. וְשָׁם בְּפָרָשַׁת קֶרַח סוֹף ד"ה וידַבֵּר כָּל חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה אֵין לִי אֶלָּא חֵרְמֵי יִשְׂרָאֵל חֵרְמֵי גֵּרִים נָשִׁים וַעֲבָדִים מִנַּיִן ת"ל כָּל חֵרֶם.

הֲרֵי דְּמַשְׁמָעוּת בְּיִשְׂרָאֵל הוּא מִיעוּט. וְעַיֵּין בההתוה"מ וַיִּקְרָא סי' קצ"א דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְיִשְׂרָאֵל חַד שִׁיעוּרָא הָוֵי לְמַעֵט גֵּרִים וְהָכִי מְסְתַּבְּרָא כֵּיוָן דְּכֵן הוּא מַשְׁמָעוּת הַשַּׁ"ס וְהַסִּפְרֵי וְגַם מהת"כ אֵין רְאָיָה בְּרוּרָה דס"ל בְּהֶפֶךְ כָּאָמוּר: יד) הֵן אֱמֶת דְּלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה לְהַכְרִיחַ דִּבְיִשְׂרָאֵל רִיבּוּי הוּא מִדִּין בְּכוֹר בְּהֵמָה דִּכְתִיב בֵּיהּ (בָּא י"ג) קַדֶּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּט כָּל רֶחֶם בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

וּמוֹכָח מִמ"ש בַּתּוֹסֶפְתָּא פ"ב דִּבְכוֹרוֹת דְּבָהֶמַת גֵּרִים חַיֶּיבֶת בִּבְכוֹרָה דְּגָרְסִי' הָתָם בְּהֶמַת הַמִּדְבָּר וְגֵר שֶׁמֵּת וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁין פְּטוּרָה מֵהַבְּכוֹרָה. מַשְׁמַע דִּבְחַיֵּי הַגֵּר חַיֶּיבֶת בִּבְכוֹרָה וְעַיֵּין בְּהִלְכוֹת יו"ט לְהג' מָרָן מוהריט"א בְּדַף נ' ע"ב (מִדְּפוּס וַואַרְשָׁא) בד"ה וְהִנֵּה רָאִיתִי לְהַתּוֹסֶפְתָּא וכו' דְּעָבֵיד צְרִיכוּתָא לְמַאי דְּתָנֵי תְּרֵי גַּוְונֵי הֶפְקֵר בָּהֶמַת הַמִּדְבָּר וּבָהֶמַת גֵּר וכו' וְאָמַר מַר דְּרִיבְּוָתָא דְּגֵר וכו' הוּא דאע"ג דְּנִתְעַבְּרָה בְּחַיֵּי הַגֵּר וְנִרְאֶה לְמַצְוֹת בְּכוֹר בִּזְמַן שֶׁהָיוּ לָהּ בְּעָלִים פָּטוּר מִשּׁוּם דְּאָזְלִינַן בָּתַר פט"ר.

מוּכָח וַדַּאי דס"ל דְּאִם הָיָה פט"ר בְּחַיֵּי הַגֵּר חַיֶּיבֶת בִּבְכוֹרָה. וכ"כ שָׁם ע"ד בד"ה וְהִנֵּה צָרִיךְ לְהָבִין וכו' שֶׁהֲוָקְשָׁה לוֹ אַמַּאי אִצְטְרִיךְ ג' קְרָאֵי לְמַעֵט שֻׁתָּפוּת הַנָּכְרִי וכ' דִּתְרֵי קְרָאֵי אִצְטְרִיכוּ חַד לִבְהֵמָה טְהוֹרָה וְחַד לפט"ח וּצְרִיכִי וכו' והג' אִצְטְרִיךְ לְשֻׁתָּפוּת עִם הַגּוֹי וְנוֹלַד הַבְּכוֹר וְנִתְגַּיֵּיר אַחַ"כ דְּפָטוּר מִשּׁוּם דפט"ר בְּיִשְׂרָאֵל בָּעֵינַן וְחַדְּית קְרָא דְּאַף דְּנִתְגַּיֵּיר אַחַ"כ וּבַר חִיּוּבָא הוּא וסד"א כֵּיוָן דְּעִיקַּר הַבְּכוֹר הָיָה לְיִשְׂרָאֵל וּמִפְּנֵי חֵלֶק הַגּוֹי נִפְטַר עַכְשָׁיו שֶׁנִּתְגַּיֵּיר וּבַר חִיּוּבָא הוּא נִתְחַיְּבֵהוּ לִיתְּנוֹ לְכֹהֵן קמ"ל דְּפָטוּר עכ"ל הַרֵי לְהָדְיָא דְּבָהֶמַת גֵּר אִיתָא בִּבְכוֹרָה.

וְכֵן מַשְׁמַע וַדַּאי מִסְּתָמִיּוּת דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים דְּלָא מְעַטוּ לְפָטוֹר אֶלָּא שֻׁתָּפוּת עִם הַנָּכְרִי וְצָרִיךְ לָדַעַת דְּמֵאַחַר דִּכְתִיב בנ"י אַמַּאי לָא מְמַעֲטִינַן גֵּרִים נָמֵי. אַךְ אִי אָמְרִינַן דבנ"י רִיבּוּיָא הוּא נִיחָא דְּהָכְתִיב (בַּמִּדְבָּר ג') הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל וּמַרְבִּינַן מִינֵּיהּ גֵּרִים זֶה הָיָה נ"ר לִכְאוֹרָה: טו) אַךְ רָאִיתִי בַּיַּלְקוּט סִי' תשנ"ה (בפ' קֹרַח) ד"ה פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל בָּשָׂר.

וְז"ל יָכוֹל אֵין לִי שֶׁנִּכְרֹת בְּרִית עַל בְּכוֹר בְּהֶמְתּוֹ אֶלָּא מִשֶּׁנִּכְרֹת בְּרִית עַל בְּכוֹר בְּנוֹ. אֲבָל הַלְוִיִּם וְהַגֵּרִים הוֹאִיל וְלֹא נִכְרֹת בְּרִית עַל בְּכוֹר בְּהֶמְתָּם אָמַרְתָּ פֶּטֶר רֶחֶם לְרַבּוֹת לְוִיִּם.

לְכָל בָּשָׂר לְרַבּוֹת הַגֵּרִים ע"כ הֲרֵי מָצִינוּ רִבּוּי לַגֵּרִים בִּבְכוֹר בְּהֶמְתָּם (וְהוּא מִסִּפְרֵי זוּטָא) וּמַאי דְּלָא נָקְטוּ בִּדְרִשְׁתָּם לוֹמַר דְּמִשּׁוּם דִּכְתִיב בנ"י יֵשׁ לוֹמַר דְּאֵין גֵּרִים בִּכְלָל וְאַהֲכִי רַבְּיֵינְהוּ קְרָא.

פָּשׁוּט דְּהוּא מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמֵימַר דְּגַם לְוִיִּם יֵשׁ ס"ד אַהֲכִי נָקְטִי הס"ד מִשּׁוּם דַּהֲוָה יָלְפִינַן פְּטוּרַיְיהוּ מִבִּנְיַן אָב וכו': טז) וְהִנֵּה בְּאוֹר לִי שָׁם (סִי' נ"א) כָּתַב לִתְמֹהַּ עמ"ש הָרַב פה"ד בְּשֵׁם הַסִּפְרֵי פָּרָשַׁת שְׁלַח גַּבֵּי חַלָּה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְרַבּוֹת גֵּרִים דְּהוּא הֵיפֶךְ הַשַּׁ"ס דִּילַן וְהַסִּפְרֵי עַצְמוֹ דמבנ"י מְמַעֵט גֵּרִים עי"ש.

הִנֵּה אַחַר שֶׁהִשַּׂגְתִּי ס' הַסִּפְרֵי חִפַּשְׁתִּי שָׁם וְלֹא מָצָאתִי שֶׁדָּרְשׁוּ כֵּן. אַךְ הִשַּׂגְתִּי (בִּשְׁאֵלָה) סֵפֶר הַיַּלְקוּט הנד"מ בווארשא וְרָאִיתִי שָׁם בְּרֶמֶז תשמ"ז בד"ה וַיְדַבֵּר וכו' שֶׁכָּתַב וְז"ל בנ"י חַיָּבִים בְּחַלָּה וְאֵין נָכְרִים חַיָּבִים בְּחַלָּה אוֹ בנ"י לְמַעֵט גֵּרִים.

אָמַרְתָּ דַּבֵּר אֶל בנ"י לְרַבּוֹת גֵּרִים וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם רִיבָּה נָשִׁים וַעֲבָדִים. וּבְמַרְאָה מָקוֹם שָׁם לֹא צִיֵּין ע"ז מִי בַּעַל דְּבָרִים.

אַךְ בְּסָמוּךְ קוֹדֶם לָכֵן (בְּסוֹף ד"ה וְכִי יָגוּר) צִיֵּין ס"ז. וְאִם לָזֶה נִתְכַּוֵּן הפה"ד צ"ל דט"ס יֵשׁ בפה"ד וצ"ל בנ"י לְמַעֵט גֵּרִים.

וּמַשְׁמָעוּת הַדְּבָרִים הוּא דס"ל לְהס"ז דְּאַף דְּמַעֲטִינַן גֵּרִים מבנ"י מ"מ דָּבָר אֶל הָוֵי רִיבּוּי כְּמוֹ וְאָמַרְתָּ. וּלְפִי זֶה בְּכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר דַּבֵּר אֶל בנ"י גַּם גֵּרִים בִּכְלָל וְכֵן מַשְׁמַע שָׁם בפ' נָשׂא רֶמֶז תש"י ד"ה דַּבֵּר אֶל בנ"י רִיבָּה הַתּוֹלֵשׁ וְהַמּוֹרֵט וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם רִיבָּה הַמְשַׁפְּשֵׁף וכו' בנ"י נוֹדְרִין נְזִירוּת וְלֹא עֲבָדִים וכו' אוֹ בנ"י פְּרָט לַגֵּרִים אָמַרְתָּ אִישׁ אִישׁ לְרַבּוֹת אֶת הַגֵּרִים (נִרְאֶה דר"ל כְּיֵין דִּכְתִיב אִישׁ א"כ יֵשׁ לָנוּ לוֹמַר דְּאִישׁ הַיְינוּ גֵּר דְּהָכִי נָמֵי אָמְרִינַן בִּזְבָחִים ק"ג ע"א אַטּוּ גֵּר לָאו אִישׁ הוּא.

וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת שנ"ג. ומ"ש אָמַרְתָּ אִישׁ אִישׁ לָאו לְמֵימְרָא דְּמִדְּכָפֶל תֵּיבַת אִישׁ מִרַבֵּינַן גֵּרִים דְּהָא לָא כְּתִיב אֶלָּא חַד אִישׁ וּפְשׁוּט דְּהַכַּוָּונָה כמ"ש).

הִנֵּה מַשְׁמָעוּת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דְּמִדְּבַר אֶל מַרְבֵּינַן תּוֹלֵשׁ וכו' ש"מ דְּדָרִישׁ דָּבָר אֶל לְרַבּוֹת וְשָׁם ג"כ נִרְאֶה מֵהַמַּרְאֶה מָקוֹם שֶׁהֵם דִּבְרֵי הס"ז. וּסְבָרָא זוֹ חָדַת הִיא לִי וּמִדִּבְרֵי הַשַּׁ"ס וְהַסְּפָרֵי ות"כ בכ"מ מִתְבָּאֵר דְּלָא ס"ל הָכִי אֶלָּא אַף דִּכְתִיב דָּבָר אֶל מְמַעֲטִינַן גֵּרִים מבנ"י כִּי לֵיכָּא רִיבּוּיֵי.

ועי' עוֹד בַּיַּלְקוּט פ' נָשׂא סי' תש"א עַל מַאי דִּכְתִיב דַּבֵּר אֶל בנ"י אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטֹּאת הָאָדָם דְּרִישׁ שָׁם בְּסוֹף ד"ה חֲבִיבִין וכו' דַּבֵּר אֶל בנ"י יִשְׂרָאֵל מִתְנַדִּים וְאֵין מִתְנַדִּים לֹא ע"י נָכְרִי וְלֹא ע"י תּוֹשָׁב אוֹ בנ"י פְּרָט לַגֵּרִים אָמַרְתָּ אִישׁ.

וְהַגִּיהַּ שָׁם בז"ר דצ"ל אָמַרְתָּ אִישׁ לְרַבּוֹת הַגֵּרִים. וּבְלֹא תּוֹסֶפֶת זֶה ג"כ מוּבָן הַכַּוָּונָה.

וּדְבָרִים אֵלּוּ הֵם מהס"ז לָמַדְנוּ דְּגַם הס"ז בג' מְקוֹמוֹת הַנַּ"ל ס"ל דמבנ"י מְמַעֲטִי' גֵּרִים וְאֵינִי יוֹדֵעַ אַמַּאי לֹא דָּרְשׁוּ מִדָּבַר אֶל לְרַבּוֹת גֵּרִים כִּבְסִי' תש"י ותשמ"ז הַנַּ"ל וּמָצָאתִי לְהגרל"מ בס' הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה בְּפָרָשַׁת מְצֹרָע סי' קי"ט שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הס"ז שֶׁבְּיַלְקוּט פָּרָשַׁת שְׁלַח גַּבֵּי חַלָּה הַנַּ"ל בְּזֶה הַלָּשׁוֹן בנ"י חַיָּיבִים בְּחַלָּה וְלֹא גֵּרִים אוֹ בנ"י לְרַבּוֹת גֵּרִים וְאָמַרְתָּ לְרַבּוֹת נָשִׁים וַעֲבָדִים וְכָתַב דְּיוֹתֵר טוֹב לְהַגִּיהַּ שָׁם בנ"י לְמַעֵט גֵּרִים.

ת"ל וְאָמַרְתָּ לְרַבּוֹת גֵּרִים נָשִׁים וַעֲבָדִים מְשֻׁוְּחָרָרִים (וכמ"ש בַּיַּלְקוּט הנד"מ) וְשׁוּב הֵבִיא מ"ש הַסְּפָרֵי זוּטָא הוּבָא בַּיַּלְקוּט דַּף רכ"ח ע"ג (אֵין הַדַּפִּים מְכֻוָּונִים לְהַדְּפוּס חָדָשׁ) וְהוּא בְּרֶמֶז תש"ן ד"ה דָּבָר וכו' לְעִנְיַן צִיצִית בנ"י חַיָּיבִים וְלֹא עַכּוּ"ם אוֹ בנ"י פְּרָט לַגֵּרִים אָמַרְתָּ וכו' דָּבָר אבנ"י לְרַבּוֹת הַגֵּרִים וְאָמַרְתָּ רִיבָּה עֲבָדִים.

וְהֵבִיא ג"כ דִּבְרֵי הַיַּלְקוּט דַּף ר"ד ע"ג (שֶׁהוּא בסי' תש"א שֶׁהֵבֵאתִי לְמַעְלָה) וּלְפִי דַּרְכּוֹ רוֹצֶה לוֹמַר דְּאֵין כַּוָּונַת הס"ז לְרַבּוֹת מִדָּבַר אבנ"י אֶלָּא עִיקַּר הָרִיבּוּי הוּא מִוְּאָמַרְתָּ (עי"ש דְּלֹא אָתֵינַן לְהָכִי) וְעוֹד הֵבִיא מ"ש בְּדַף רכ"ה ע"ב (הוּא בסי' תשמ"ה בד"ה דַּבֵּר אֶל בנ"י) דָּבָר אבנ"י מִשֶּׁל צִיבּוּר נָסְכִים בָּאִים וְלֹא מְיֻחָדִים גֵּרִים נָשִׁים וַעֲבָדִים מִבַּיִן לְרַבּוֹת גֵּרִים נָשִׁים וַעֲבָדִים אָמַרְתָּ וַיְדַבֵּר ה' א"מ לְרַבּוֹת יְחִידִים דַּבֵּר אֶל בנ"י לְרַבּוֹת גֵּרִים וְאָמַרְתָּ לְרַבּוֹת נָשִׁים וַעֲבָדִים.

וְכֵן בַּיַּלְקוּט סי' תש"פ צַו אֶת בנ"י לְרַבּוֹת גֵּרִים וְאָמַרְתָּ לְרַבּוֹת וכו' וְשָׁם סי' תשט"ן בְּפָרָשַׁת פָּרָה דָּבָר אבנ"י לְרַבּוֹת גֵּרִים וכו' (עי"ש מ"ש לְפָרֵשׁ לְפִי דַּרְכּוֹ) לָמַדְנוּ מִכָּל מְקוֹמוֹת אֵלּוּ דְּגַם הַסְּפָרֵי זוּטָא קָאֵי בְּשִׁיטָה זוֹ דְּאֵין גֵּרִים בִּכְלַל בנ"י וְאִצְטְרִיךְ קְרָא לְרַבּוֹת אוֹ מִדָּבַר אוֹ מִוְּאָמַרְתָּ.

וְכֵן מְפוֹרָשׁ יוֹצֵא מִמ"ש בַּיַּלְקוּט בסי' תשנ"א ד"ה דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בנ"י עוֹשִׂין פֶּסַח ב' וְאֵין גֵּרִים עוֹשִׂין פֶּסַח שֵׁנִי ע"כ וּבְסִי' תשנ"ה ד"ה בִּיכּוּרֵי כָּל אֲשֶׁר בְּאַרְצָם וכו' מִנַּיִן בִּיכּוּרֵי גֵּרִים ת"ל בִּיכּוּרֵי כָּל.

וא"כ בעכ"ל דבפה"ד יֵשׁ ט"ס וצ"ל בנ"י לְמַעֵט גֵּרִים וכו': יז) וְהִנֵּה לְפִי כָּל הָרָשׁוּם נִרְאֶה פָּשׁוּט דְּמִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְמַעֲטִינַן עֲבָדִים כִּי הֵיכִי דְּמְמַעֲטִינַן גֵּרִים. וְרָאִיתִי לְהָרַב מַזַּל שָׂעָה בד' ל"ה סוֹף ע"ב שעמ"ש הָרַמְבַּ"ם בפ"ב מֵהִלְכוֹת חֲגִיגָה דְּמִדְּכְתִיב בְּבֹוא כָּל יִשְׂרָאֵל לֵירָאוֹת מְמַעֲטִינַן מִי שֶׁחֲצָיו עֶבֶד וחב"ח.

כָּתַב דאע"ג דְּדָרָשָׁה זוֹ לֹא יָדַעְנוּ מְקוֹמָהּ יֵשׁ רְאָיָה לָזֶה מִסֶּוּגְיָ' דְּסַנְהֶ' דַּף פ"ו ע"א גַּבֵּי גּוֹנֵב ח"ע וחב"ח וקי"ל כַּחֲכָמִים וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הָרַמְבַּ"ם וכו' וְכִי הֵיכִי דְּהָתָם מְמַעֲטִינַן ח"ע וחב"ח מִדִּכְתִיב בנ"י ה"ה גַּבֵּי רְאָיָה וְהֶוְקֵּשָׁה לוֹ ממ"ש בִּנְדָּה דַּף ל"ד לְעִנְיַן זָבִין בנ"י וְלֹא עַכּוּ"ם מַשְׁמַע דְּעֶבֶד מְטַמֵּא בְּזִיבָה וכ"פ הָרַמְבַּ"ם בפ"ב מֵהִלְכוֹת מְטַמְּאֵי מִשְׁכָּב וְצִדַּד בְּזֶה וּמַסִּיק בצ"ע וְנָעְלַם מִמֶּנּוּ מִשְׁנָה שְׁלֵמָה דפ"ב דְּזָבִים ופי' הרע"ב דְּמִנַּאֲמֶרֶת מִרַבִּינַן עֲבָדִים.

וְכֵן הוּא בת"כ וְהֶבִיאוֹ רַבֵּינוּ שְׁמְשׁוֹן שָׁם וכ"כ הָרַמְבַּ"ם בפי' הַמִּשְׁנָיוֹת עי"ש. וא"כ אֵין שׁוּם סְתִירָה מֵהָהִיא מִשּׁוּם דְּאִיכָּא רִיבּוּי.

ועו"ק דִּלְפִי מַה שֶּׁרוֹצָה לְהַכְרִיחַ מֵהָהִיא דִּנְדָּה דַּעֲבָדִים מִיקְּרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הָרוֹאֶה בדב"ק) כ"ש דְּיֵשׁ לָנוּ לוֹמַר כֵּן גַּבֵּי גֵּרִים דְּנִכְלָלִים בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהוּא פֶּלֶא אֵיךְ נָעְלַם מִמֶּנּוּ כָּל הנז"ל דְּמִבּוֹאָר בַּאֵר הֵיטֵב דְּמִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְמַעֲטִינַן גֵּרִים וְאִצְטְרִיךְ קְרָא לְרַבּוֹיֵינְהוּ וְהַיּוֹתֵר תֵּימַהּ דְּמַר קָעָסִיק בְּסֶוּגְיָא דְּסַנְהֶדְרִין וְלֹא רָאָה מ"ש הַתּוֹסָ' דְּהֶוְקֵּשָׁה לָהֶם מֵהָהִיא דִּנְדָּה (גַּבֵּי גֵּר) וכ' דְּיֵשׁ רִיבּוּי וכו'.

וּכְמוֹ כֵן י"ל גַּבֵּי עֶבֶד. גַּם מ"ש בתו"ד (כְּשֶׁהֶבִיא רְאָיָה לְהָרַמְבַּ"ם מִשַּׁ"ס דְּסַנְהֶדְרִין הַנַּ"ל) וקי"ל כְּרַבָּנָן וכו' לֹא יָדַעְתִּי אַמַּאי הֶוְצְרַךְ לָזֶה דְּהָא גַּם מדר"י נִשְׁמַע שַׁפִּיר דבנ"י מְמַעֵט מִי שֶׁחֲצָיו עֶבֶדוחב"ח וְהָתָם דְּמְחַיֵּיב הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּהָוֵי מִיעוּט אָחֵ"מ כיעי"ש.

וּמָצָאתִי לִמ"מ רל"צ בסה"ב מִנְחָה טְהוֹרָה דַּף קי"ג ע"ב שֶׁכָּתַב ע"ד הָרַב מז"ש דְּנָעֲלַם מִמֶּנּוּ התו"כ דְּמְרַבֶּה עֲבָדִים מִנַּאֲמֶרֶת לִנְזִירוּת וּלְזָבִין ע"ש שֶׁלֹּא זָכַר מַתְנִי' דפ"ב דְּזָבִים וְדִבְרֵי הַמְפָרְשִׁים הַנַּ"ל וְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּסוֹף דְּסַנְהֶדְרִין הַנַּ"ל וְהוּא פֶּלֶא שֶׁנֶּעֱלַם מֵהֶם דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק בְּאוֹתוֹ מָקוֹם וצ"ע) עוֹד כָּתַב הָרַב מַזַּל שָׂעָה שָׁם דְּכִי הֵיכִי דִּבְגוֹנֵב נָפֶשׁ אִצְטְרִיךְ תְּרֵי קְרָאֵי חַד לְעֶבֶד גָּמוּר וְחַד לח"ע וחב"ח הָכִי נָמֵי צְרִיכִינַן בִּרְאָיָה תְּרֵי קְרָאֵי.

אֶת פְּנֵי הָאָדוֹן לְאַפּוֹקֵי עֶבֶד גָּמוּר שֶׁיֵּשׁ לוֹ אָדוֹן אַחֵר. וְכָל יִשְׂרָאֵל לְאַפּוֹקֵי מִי שח"ע.

וְהָרַמְבַּ"ם לֹא הֶוְצְרַךְ לַאֲתוּיֵי קְרָא הַמְפוֹרָשׁ בַּשַּׁ"ס וְלָא מַיְיתֵי אֶלָּא דְּרָשָׁא דִּקְרָא אַחֲרִינָא כ"ל. וקלע"ד דְּהָא מְבוֹאָר בַּשַּׁ"ס חֲגִיגָה דַּף ע"א דְּמֵאַל פְּנֵי הָאָדוֹן מְמַעֲטִינַן מִי שֶׁחֲצָיו עֶבֶד וחב"ח שֶׁיֵּשׁ לוֹ אָדוֹן אַחֵר מִיקְּרֵי וא"כ כ"ש עֶבֶד גָּמוּר ול"ל קְרָא דְּכָל יִשְׂרָאֵל לְמַעֵט עֶבֶד גָּמוּר וְגַם לְפִי מ"ש הָרַב דְּמִכָּל יִשְׂרָאֵל מְמַעֲטִינַן מִי שח"ע וכו' א"כ כ"ש שֶׁיֵּשׁ לְמַעֵט כֻּלּוֹ עֶבֶד ול"ל אֶל פְּנֵי הָאָדוֹן.

וְתוּ דְּבְהֶדְיָא אִתְּמַר בַּשַּׁ"ס שָׁם דִּלְמַעֵט עֶבֶד גָּמוּר לֹא צָרִיךְ קְרָא דְּיָלִיף לָהּ מֵאִשָּׁה. וא"כ הדק"ל לָמָּה לִי תְּרֵי קְרָאֵי.

גַּם מ"ש דְּהָרַמְבַּ"ם לֹא הֻזְצַרְךְ לְהָבִיא דְּרָשָׁא הַמְפוֹרֶשֶׁת בַּשַּׁ"ס וכו' אֵין דְּבָרָיו נוֹחִים לענ"ד דְּאֵין דֶּרֶךְ הָרַמְבַּ"ם בְּכָךְ. סו"ד דְּדִבְרֵי הָרַב מז"ש בָּזֶה נִפְלְאוּ מִמֶּנִּי.

וְהָיָה נ"ל לוֹמַר דְּאוּלַי הָרַמְבַּ"ם הֲוָה גָּרִיס בַּשַּׁ"ס הַאי יַלְפוּתָא דְּמִבָּבָא כָּל יִשְׂרָאֵל. וְכֵן סוּמָא בְּאֶחָד מֵעֵינָיו מְמַעֲטִינַן בַּשַּׁ"ס מִיְּרָאָה יֵרָאֶה.

וְאִילּוּ הָרַמְבַּ"ם בפ"ב שָׁם מְמַעֵט מִקְּרָא דְּבָבֹא כ"י לְרָאוֹת עי"ש בלח"מ וצ"ל דְּכָךְ הָיָה גּוֹרֵס בַּשַּׁ"ס כְּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה ממ"ש בפיה"מ. אֶלָּא דְּשָׁם כָּתוּב פִּיטּוּר הָעֲבָדִים מֵהָאָדוֹן כיעי"ש.

וְעַיֵּן להרע"ב שָׁם שֶׁכָּתַב דַּעֲבָדִים פְּטוּרִים שֶׁכָּל מִצְוָה שֶׁאֵין הָאִשָּׁה חַיֶּיבֶת וכו' וְעוֹד הוּא אוֹמֵר בְּבָא כָּל יִשְׂרָאֵל וַעֲבָדִים לָאו בִּכְלַל יִשְׂרָאֵל נִינְהוּ ע"כ כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר דְּעֶבֶד גָּמוּר מְמַעֲטִינַן מג"ש דִּלָּה לָהּ.

וח"ע מִבָּבָא כָּל יִשְׂרָאֵל. וְהוּא תֵּימַהּ דְּשָׁבִיק דְּרָשָׁה דְּשַּׁ"ס בְּדֶלֶוְכְּתָה וְנָסִיב קְרָא אַחֲרִינָא וְלֹא יָדַעְתִּי אַמַּאי לֹא הֵעִיר ע"ז רַבֵּינוּ התוי"ט.

וצ"ל דְּהָרַמְבַּ"ם כְּשֶׁחָבֵר ס' הַיָּד רָאָה גִּירְסָא אַחֶרֶת בְּהַשַּׁ"ס וּבָחַר בָּהּ מַאֵיזֶה טַעַם שֶׁהֻכְשַׁר בְּעֵינָיו. והרע"ב נִמְשַׁךְ אַחַר גִּירְסָתוֹ שבס' הַיָּד שֶׁהוּא אַחֲרוֹן.

וּבְחֻרַשׁ מֵאָזְנוֹ אַחַת פי' הרע"ב מִלְּמַעַן יִשְׁמְעוּ וְהַקְּשָׁה הג' שוש"ל אַמַּאי שָׁבִיק דְּרָשָׁה פְּשׁוּטָה שבהש"ס בְּאָזְנֵיהֶם עי"ש. וְיוֹתֵר יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל הר"מ בְּחִבּוּרוֹ שֶׁכָּתַב מִלְּמַעַן יִשְׁמְעוּ (כִּי מְמַּנּוּ לָקַח הרע"ב) וְאִילּוּ בפיה"מ כָּתַב מִבְּאָזְנֵיהֶם וצ"ל כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי וק"ל.

ש"ר מ"ש הָרַב מֵעַיִן גַּנִּים ה"ד בס' יַקְהִיל שְׁלֹמֹה דַּף נ"ה ע"ב הֶאֱרִיךְ בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב הַטַּעַם מִלְּמַעַן יִשְׁמְעוּ ע"ש. (וְהִגִּיעַ לִידֵי מִשְׁנָיוֹת עִם תוס' רעק"א וְרָאִיתִי שֶׁהִקְשָׁה ע"ד הרע"ב דְּלְפִי זֶה יִהְיֶה ח"ע וחב"ח חַיָּיב וְאִילּוּ בְּסַוְגְיַין אָמְרִינַן דח"ע וחב"ח פָּטוּר שֶׁנֶּאֱמַר הָאָדוֹן מִי שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא אָדוֹן אֶחָד וכו' והי"ל להרע"ב לְבָאֵר וכו' עי"ש.

ולענ"ד הָא ל"ק דְּוַדַּאי זֶהוּ כַּוָּנַת הרע"ב דְּעֶבֶד גָּמוּר מְמַעֲטִינַן מהג"ש ושח"ע וחב"ח מִקְּרָא וְהוּא כִּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם וְכַוָּנָתָם לְכָךְ. אַךְ מַה שֶּׁיֵּשׁ לְהָעִיר הוּא דְּשָׁבִיק דְּרָשָׁה דבהש"ס בְּדֶלֶוְכְּתָה כָּאָמוּר וְכֵן מ"ש לְקַמָּן גַּם גֵּרִים יִהְיוּ פְּטוּרִים וכו'): יט) עוֹד יֵשׁ לְהָבִין לְפִי דְּרָשָׁה זוֹ דְּמִכָּל יִשְׂרָאֵל מְמַעֲטִינַן ח"ע וחב"ח א"כ נִמְעֵט נָמֵי גֵּרִים כְּדִמְמַעֲטִינַן בְּכָל דֶּלֶוְכְּתָא גֵּרִים מִדִּכְתִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּמְבֹאָר בְּכָל מַה שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה.

וא"ל דְּהָרַמְבַּ"ם ס"ל דע"כ לָא מְמַעֲטִינַן גֵּרִים בכ"מ אֶלָּא כִּי כְּתִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּמַשְׁמָעוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוּא דַּאֲבִיהֶם יִשְׂרָאֵל יָצְאוּ גֵּרִים שֶׁאֵין אֲבִיהֶם יִשְׂרָאֵל. אֲבָל כִּי כְּתִיב יִשְׂרָאֵל לָא מְמַעֲטִינַן גֵּרִים דְּגֵר שֶׁמָּל וְטָבַל הֲרֵי הוּא כְּיִשְׂרָאֵל גָּמוּר ומשו"ה אֵינוֹ בְּדִין לְפָטוֹר אֶת הַגֵּר מִדִּין רְאָיָה.

וּמַה גַּם דִּכְתִיב כָּל יִשְׂרָאֵל דְּמַשְׁמַע כָּל שֶׁהוּ מִיִּשְׂרָאֵל וּמְרַבִּינַן גֵּרִים מִכֹּל (אַף, אִם אֵין גֵּר בְּמַשְׁמָעוּת יִשְׂרָאֵל) וְאֵין לוֹמַר דְּמִשּׁוּם דִּקְרָא דְּבָבָא כָּל יִשְׂרָאֵל נֶאֱמַר בְּפָרָשַׁת הַקְהֵל שֶׁגַּם גֵּר חַיָּיב כְּדִכְתִיב וְגֵרְךָ בְּהַהוּא עִנְיָנָא ה"ה נָמֵי לָרָאָיָה דְּגֵר חַיָּיב.

דַּהֲרֵי נָשִׁים דְּאַף דְּחַיָּיבוֹת בְּהַקְהֵל לֵיתַנְהוּ בִּרְאָיָה מִשּׁוּם מִיעוּטָא דְּזָכוּרְךָ א"כ אִי מַשְׁמָעוּת יִשְׂרָאֵל מְמַעֵט בְּעָלְמָא גֵּר הָכִי נָמֵי בִּרְאִיָּה נִימָא דְּמְמַעֵט גֵּר כְּדְמְמַעֵט אִשָּׁה אַף דְּאִיתָא בְּהַקְהֵל.

ועי"ש בְּסוֹף דַּחֲגִינָה ל"ל קְרָא מ"ע שהזג"ר וכו' סד"א נֵילַף רְאִיָּה מֵהַקְהֵל וכו' וְצַר לִי מְאֹד שֶׁלֹּא רָאִיתִי בסד"ר דְּשָׁכִיחִי גַּבַּאי מִי שֶׁהִתְעוֹרֵר ע"ז וְאֵין סָפֵק שֶׁשָּׁגִיתִי בַּדָּבָר ואת"מ (ועי' לְקָחָן אוֹת צ"ד מ"ש שָׁם עוֹד בְּעִיקַּר כְּלָלִין בס"ד): ה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי כְתִיב בִּקְרָא אִי מְמַעֲטִינַן בְּנוֹת.

כָּתַב הָרַב מג"א סִי' י"ד סק"ב דְּבְכָל דָּוְכְתָּא מְמַעֲטִינַן נָשִׁים דְּדָרְשִׁינַן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּנוֹת. וּמָרָן חִיֵּד"א בְּבִרְכֵי יוֹסֵף שָׁם כָּתַב דְּכָל הֵיכָא דְּלִיכָּא סְבָרָא שֶׁלֹּא לְמַעֲטָן מְמַעֲטִינַן לְהוּ וְגַבֵּי צִיצִית יֵשׁ סְבָרָא שֶׁלֹּא לְמַעֲטָן.

וְעַיֵּין אוֹר לִי סִי' ע"ז שהק' ע"ד דא"כ בְּבִרְכַּת כֹּהֲנִים אַמַּאי אִיצְטְרִיךְ רִיבּוּיָא בְּסוֹטָה ל"ח ע"א לְרַבּוֹת נָשִׁים הָא אִיכָּא סְבָרָא שֶׁלֹּא לְמַעֲטָן דְּאַטּוּ גִּבְרֵי בָּעוּ בְּרָכָה נָשֵׁי לָא בָּעוּ בְּרָכָה עי"ש מַה שֶּׁתֵּירֵץ וּבְהֶכְרֵחַ צָרִיךְ לִדְחוֹק כמ"ש בְּאוֹר לִי דְּהָא חָזִינַן בַּשַּׁ"ס ב"ב ק"י ע"ב אֶלָּא מֵעַתָּה לְמַעַן יִרְבּוּ וכו' בְּנֵיכֶם וְלֹא בְּנוֹתֵיכֶם בְּרָכָה שָׁאנִי.

ש"מ דִּלְעִנְיַן בְּרָכָה יָדְעִינַן מִסְּבָרָא שֶׁלֹּא לְמַעֵט נָשִׁים וא"כ בְּבִרְכַּת כֹּהֲנִים צ"ל דַּהֲוָה ס"ד לְמַעֵט נָשִׁים מִשּׁוּם דְּכָל הַמְבָרֵךְ מִתְבָּרֵךְ וכו' צָרִיךְ קְרָא ואפ"ל עוֹד דְּמַאי דְּאָמְרוּ בַּשַּׁ"ס סוֹטָה הוּא בְּאַשְׁגָּרַת לְיָשָׁן וְעִיקַּר קְרָא אִיצְטְרִיךְ לְרַבּוֹת גֵּרִים וַעֲבָדִים וְעַיֵּין זְבָחִים ט"ו ע"ב בנ"י לְמַעוֹטֵי מַאי אִי לְמַעוֹטֵי נָשִׁים קָרְבַּן נָשִׁים מִי קָרֵב בְּטֻמְאָה מַשְׁמַע מִשּׁוּם דְּאֵין סְבָרָא לָא מָעֲטִינַן לְהוּ.

וְהָרַב חִקְרֵי לֵב בְּזִכְרוֹנוֹתָיו שבס' יָשְׁרֵי לֵב ד' ק' ע"ג צִיֵּין שַׁ"ס יְבָמוֹת ע"ז ע"ב בָּנִים וְלֹא בְּנוֹת וְאַף ר"י מַשְׁמַע דַּהֲוָה מוֹדָה אִי לָאו דְּתָלָאוֹ הַכָּתוּב בְּלֵילָה. וְשַׁ"ס חֲגִיגָה ד' ט"ז ע"ב וְקִידּוּשִׁין ל' וד' ל"ו וְשָׁם כָּתַב הָרִיטְבָ"א דְּמִן הַדִּין הָיָה לָנוּ לוֹמַר דְּגַם במל"ת שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּנָשִׁים לֵיתַנְהוּ בְּהוּ וְכֵן בְּמִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָא אֶלָּא דְּהָא רַבִּינְהוּ רַחֲמָנָא וכו' שֶׁהִשְׁוָה הַכָּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ לְכָל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַּתּוֹרָה וְכֵן בִּנְדָרִים וּבִנְדָבוֹת אע"ג דִּכְתִיב בנ"י הָא רַבִּינְהוּ רַחֲמָנָא דִּכְתִיב אִישׁ אִישׁ לְרַבּוֹת נָכְרִים וכו' וכ"ש נָשִׁים.

וּבְתִרוּמָה דִּכְתִיב בנ"י ואפי"ה כְּתִיב וְיָבוֹאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים מֵעַצְמָן הֵבִיאוּ. אִי נָמֵי דִּנְדָבָה הוּא וּכְבָר אִיתְרַבּוֹ לִנְדָבָה עי"ש וּמִשְּׁמַע מִדְּבָרָיו שֶׁבְּמִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָא אַף דִּכְתִיב בנ"י גַּם נָשִׁים בְּכָלָל אַף בְּלֹא שׁוּם רִיבּוּי ולפי"ז יֵשׁ לְהָבִין אַמַּאי צָרִיךְ רִיבּוּי גַּבֵּי חַלָּה כמ"ש הָרַב פָּתַח הַדְּבִיר ברס"י י"ד בְּשֵׁם הַסִּפְרִי פָּרָשַׁת שְׁלַח וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם רִיבָּה נָשִׁים וַעֲבָדִים (עַיֵּין מ"ש לְעֵיל אוֹת ד או"ק י"ב) וְכָתַב שָׁם בְּשֵׁם הרמג"א בְּזַיִת רַעֲנָן דאע"ג דמ"ע שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָא הִיא אַיְצָרֵיךְ לְרִבּוּיֵי נָשִׁים מִשּׁוּם דִּכְתִיב בְּרֵישָׁא בנ"י וכו' עי"ש וּלְפִי הַמּוּבָן מִדְּבְרֵי הָרִיטְבָ"א א"צ שׁוּם רִיבּוּי.

ועי"ש עוֹד בפה"ד שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרַבָּנִים א"ר וּפִי שְׁנַיִם דְּחוֹלְקִים עַל הרמג"א דבכ"מ בנ"י וה"ה בָּנוֹת חוּץ מב' הַמְּקוֹמוֹת שֶׁרָמַז הרמג"א וְהֵבִיא מ"ש רא"ם רֵישׁ פ' אֱמוֹר דְּכֹל דְּלֵיכָּא בְּנֵי יִתֵּירָה אָמְרִינַן בְּנֵי וה"ה בָּנוֹת ושהנח"י חוֹלֵק עַל הרא"ם ובס' פִּי שְׁנַיִם הק' עַל הנח"י דְּמַה יַּעֲנֶה לְמִצְוַת שְׁמִיטָה וּמוֹעֲדִים וּמְלָאכָה בְּשַׁבָּת וְכָתַב בפה"ד דְּעַל המ"ע

יֵשׁ רִבּוּי וְאָמַרְתָּ וכו' וְעַל ל"ת מְלָאכָה דְּשַׁבָּת כ' לְיַיְשֵׁב עפ"י מ"ש הָרַב לִימוּדֵי ה' ד' ך' ע"ד דבמל"ת לָא מְמַעֲטִינַן בְּנוֹת וכו' וְכֵן הֵבִיא בְּשֵׁמוֹ בח"ג סי' ער"א סוֹף אוֹת ה' וְאֵינוֹ מָצוּי אֶצְלִי לִרְאוֹת אִם הֵבִיא תַּנָּא דְּמְסַיֵּיע לֵיהּ דִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א הַנָּ"ל.

וְאַתָּה תֶּחֱזֶה לְהָרַב חֲתַם סוֹפֵר בחיו"ד סי' ס"ט שֶׁכָּתַב כֵּן מִדְּנַפְשֵׁיהּ וְלֹא זָכַר דִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א הַלָּלוּ וְעַיֵּין בַּמְּקוֹמוֹת שֶׁצִּיַּיְנִין הגרל"מ בס' הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה בפ' וַיִּקְרָא סי' קצ"א וְרָאָה בְּעֵינֶיךָ בהת"כ בְּמְקוֹמוֹת הָהֵם דְּגַם עַל מל"ת דָּרְשִׁי מִכֹּחַ רִיבּוּי לְהָבִיא הַנָּשִׁים וצ"ע לְפִי דִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א הַנָּ"ל לָמָּה לִי בָּהֶן רִיבּוּיָא כְּלָל ועי"ש בָּאוֹת ח' מַה שֶּׁהֶאֱרִיךְ בְּבִקּוּיאוּתוֹ הַנִּפְלָא דכ"מ שֶׁנֶּאֱמַר בָּנַי הוּא לְמַעֵט בְּנוֹת זוּלַת הֵיכָא דְּאִיכָּא טַעְמָא אוֹ סְבָרָא וְכֵן הוּא דַּעַת הָרַבָּנִים ברכ"י ופה"ד וְלִימוּדֵי ה' שֶׁהֵבִיא שָׁם וְעַיֵּין לְהָרַב נָאוֹת יַעֲקֹב בְּקֻנְטְרָם מַעֲנֶה לָשׁוֹן ד' ח' ע"א שכ' עַל סְבָרַת הרא"ם הַנָּ"ל דְּאֵין נִרְאֶה כֵּן מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' קִידּוּשִׁין ד' ס"ו ע"ב (שָׁם כָּתוּב ד' ס"ד וְהוּא ט"ס) עי"ש וְהֶאֱרִיךְ בָּזֶה הָרַב מַטֵּה אַהֲרֹן בד' מ"ה ע"ד וָהָלְאָה וְגַם ע"ד הָרִיטְבָ"א הַנָּ"ל עיש"ב וְעַיֵּין תוס' שְׁבוּעוֹת ד' כ' ד"ה כָּל שה"ק דְּלָמָּ"ד צְצִית מ"ע שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא וְנָשִׁים פְּטוּרוֹת אַמַּאי לָא לִיחַיְּבוּ מֵהֵיקֵּשָׁא דְּכִלְאַיִם וּלְחוּמְרָא מִקֵּישִׁינַן וּתְי' הָרַב מִכְתָּם לְדָוִד חַסָאן ד' ע"ח ע"ב דְּכֵיוָן דִּכְתִיב בנ"י וְלֹא בְּנוֹת כִּדְדָרְשִׁינַן בְּסִמִיכָה חֲרֵי מְפוֹרָשׁ בַּקְּרָא דְּנָשִׁים אֵינָם בִּכְלַל ע"כ לְמִידְרַשׁ לְקֻלָּא ע"כ.

וְנִרְאֶה דְּהַתּוֹסָ' ס"ל דְּאֵינוֹ מֻוכְרָח לְמַעֵט נָשִׁים מבנ"י דְּאֶפְשָׁר דְּבָא לְמַעֵט דַּוְקָא עַכּוּ"ם וְכַיּוֹצֵא וְלֹא בְּנוֹת וְכֵיוָן דְּלִחוּמְרָא מַקֵּשִׁינַן לְחַיְּבוּ בְּצִיצִית וּבְגִלְיוֹן מוהרש"א לַיּוֹ"ד סי' קנ"ז כָּתַב דְּבָדָבָר שְׁמוּאֵל סי' ס"ג נִסְתַּפֵּק אִם אִשָּׁה מִצְטָרֶפֶת לַיּוֹ"ד לְעִנְיַן קִידּוּשׁ ה' וּסְפֵקוֹ הוּא מִשּׁוּם מִתּוֹךְ בְּנֵיישְׁרָאֵל.

וְצָרִיךְ לְעַיֵּין שָׁם לִרְאוֹת מַסְקָנָתוֹ ואמ"א. וּמַה שֶּׁצִּיַּיְנִין בפ"ת שָׁם ס"ק ז' למ"ש בסי' ב' בפ"ת שֶׁלִּפְנֵי בְּקַשְׁתִּי וְלֹא מָצָאתִי: וּלְפִי הַנִּרְאֶה בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם פָּשׁוּט דְּבֵן וְלֹא בַּת.

עַיֵּין מַתְנִי' דְּנָזִיר דַּף י"ב ע"ב הָרַנִי נָזִיר לִכְשֶׁיִּהְיֶה לִי בֵּן. נוֹלַד לוֹ בַּת וכו' אֵינוֹ נָזִיר.

וי"ל בַּשַּׁ"ס ב"ב קָמָ"ג ע"ב הַהוּא דְּאָמַר נִכְסֵי לִבְנֵי הֲווּ לֵיהּ בְּרָא וּבְרָתָא מִי קָרוּ לְחַד בְּרָא בְּנֵי וכו'. וּמַסִּיק דְּקָרוּ לְחַד בְּרָא בְּנֵי וְאֵין הַבַּת בִּכְלַל עי"ש.

וּבְתְשׁוּ' הָרַא"ש כְּלָל פ"ה סי' ג' ג'. וְעַיֵּין קְהִלַּת יַעֲקֹב בְּמַעֲנֶה לָשׁוֹן ח"ב אוֹת קל"ה בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א ה"ד מָרָן הב"י בח"מ סי' רל"ה מְחֻוַּדָּשׁ ס"ד דְּבֵן שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא יִמְכּוֹר בְּנִכְסֵי אָבִיו פָּחוֹת מִבֵּן כ' כָּתַב אֵין הַבַּת בִּכְלָל.

וְעַיֵּין עוֹד שָׁם בְּמַעֲנֶה לָשׁוֹן ח"ג אוֹת כ"ד בְּשֵׁם הָרִיטְבָ"א שֶׁהֵבִיא מָרָן הב"י סוֹף סי' רפ"א וּתְשׁוּבַת הָרַב המבי"ט ח"א סי' ק"כ. ועי"ש בְּמִדּוֹת חֲכָמִים אוֹת נ"ב: ו בִּרְכַּת הַמִּצְוֹת פְּשִׁיטָא לִי שֶׁהֵם מִדְּרַבָּנָן וּמִזֶּה עָמַדְתִּי מַתְמִיהַ זֶה זמ"ר ע"ד הָרַב ב"ח באו"ח סי' ק' ס"א וְז"ל ומ"ש מְעֻוָּמָד כ"כ הַסָּמָ"ק וש"פ דְּגָמְרִינַן לָהּ בג"ש לָכֶם לָכֶם מִסְּפִירַת הָעוֹמֶר דִּכְתִיב בֵּיהּ בַּקָּמָה פי' בְּקוֹמָה וְלָא קַשְׁיָא ג"ש לָמָּה לִי הָא גָּרְסִינַן בַּיְרוּשַׁלְמִי כָּל הַבְּרָכוֹת מְעֻוָּמָד דְּאֵין זֶה אֶלָּא בִּבְרַכַּת הַמִּצְוֹת דְּכֵיוָן שֶׁאוֹמֵר בָּהֶם וְצִוָּנוּ צָרִיךְ לְבָרֵךְ לְהקב"ה מְעֻוָּמָד שֶׁצִּוָּנוּ וְקֵרְבָנוּ לַעֲבוֹדָתוֹ וַעֲבוֹדָה בָּעֵי עֲמִידָה אֲבָל לֹא בִּרְכַּת הַנֶּהֱנִין וַעֲטִיפַת צִיצִית אע"ג דְּאוֹמֵר בָּהּ וְצִוָּנוּ הָוְיָא בִּכְלַל בִּרְכַּת הַנֶּהֱנִין כֵּיוָן דְּאִית בָּהּ נָמֵי הֲנָאָה וּלְכָךְ בָּעֵי הַדְּ ג"ש

עכ"ל דְּמַשְׁמַע דס"ל דג"ש כִּי אֲתַאי לְבִרְכַּת צִיצִית הוּא דַּאֲתָא וְהוּא תָּמוּהַּ דַּהֲלֹא מוּדַעַת זֹאת דְּכָל בִּרְכַּת הַמִּצְוֹת אֵינָם אֶלָּא, תַּקָּנָתָא דְּרַבָּנָן וְהֵיכִי נֵימָא דְּאָתְיָא ג"ש לְהַצְרִיךְ הַבְּרָכָה מְעֻמָּד הֲלֹא מִדְּאוֹרַיְיתָא לֵיכָּא חִיּוּבָא בִּבְרָכָה כְּלָל.

וּבַעֲנִיוּתִי לֹא רָאִיתִי מִי שֶׁיֹּאמַר דִּבְרָכָה שֶׁלִּפְנֵי הַמִּצְוֹת הִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא זוּלַת בִּבְרַכַּת הַתּוֹרָה שְׁהַדַּעַת הָרַמְבַּ"ן בסה"מ בְּמִצְוֹת שֶׁשָּׁכַח הָרַמְבַּ"ם סי' ט"ו דְּהִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא וְכֵן דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א וְהֶאֱרִיכוּ בְּעִנְיָן זֶה רַבָּנָן בָּתְרָאֵי לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּמוּכָח דס"ל דְּהִיא מִדְּרַבָּנָן וּקְרָאֵי דְּמַיְיתֵינַן בַּשַׁ"ס אַסְמַכְתָּא נִינְהוּ דְּהָרַב פר"ח בסי' מ"ז הֶאֱרִיךְ לְהַכְרִיחַ דְּהִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא וּמָרָן חִיֵּךְ"א בס' ברכ"י וּמַחֲזִיק בְּרָכָה דָּחָה כָּל רְאָיוֹתָיו וְאַף שֶׁהֵבִיא שֶׁכְּדַעַת הָרַב פר"ח כֵּן דַּעַת הָרַבָּנִים מַר וּקְצִיעָא וְשַׁאֲגַת אַרְיֵה מ"מ הֶעֱלָה לְדִינָא דְּאֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְכָתַב שֶׁכֵּן הֶעֱלָה הָרַב מוהר"י עיא"ש בס' מַטֵּה יְהוּדָה עיש"ב גַּם שְׁנֵי גְּאוֹנֵי דּוֹרֵנוּ בְּסוֹף סֵפֶר מְפָרְשֵׁי הַיָּם הֶאֱרִיכוּ לְמַעֲנִיתָם וְהֶעֱלוּ דְּאֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וּכְדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר וּשְׁאָר פּוֹסְקִים עי"ש, לכ"ע מִיהָא בִּרְכַּת כָּל הַמִּצְוֹת חוּץ מִבִּרְכַּת הַתּוֹרָה אֵינָם אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וּבְהֶדְיָא אָמְרִינַן בִּבְרָכוֹת ד' ט"ו ע"א ע"כ לֹא אָמַר ר"י אֶלָּא ק"ש דְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל תְּרוּמָה מְשׁוּם בְּרָכָה הִיא וּבְרָכָה מִדְּרַבָּנָן וְדִבְרֵי רַשׁ"י שָׁם (שֶׁכָּתַב בְּרָכָה דְּרַבָּנָן דַּאֲמוּר רַבָּנָן כָּל הַמִּצְוֹת מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן עוֹבֵר לַעֲשׂוֹיָן) צְרִיכִים בֵּיאוּר וְעַיֵּן מ"ש בְּמִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ שָׁם ועכ"פ תַּלְמוּד עָרוּךְ הוּא בְּיָדֵינוּ דִּבְרָכָה לִפְנֵי הַמִּצוֹת אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וא"כ עכ"ל דג"ש כִּי אֲתַאי לְעִיקַּר הָעֲטִיפָה שֶׁתִּהְיֶה מְעֻמָּד אֲתַאי וְהַהִיא דִּירוּשַׁלְמִי אִיצְטְרִיכָא לְבִרְכַּת הַמִּצְוֹת לוֹמַר דְּכִי תְּקוּן רַבָּנָן בְּרָכָה לַמִּצְוָה תְּקוּן נָמֵי שֶׁתִּהְיֶה מְעֻמָּד וְעִיקַּר הָעֲטִיפָה מְעֻמָּד מִדְּאוֹרַיְיתָא מהגז"ש וְעוֹד הֶאֱרַכְתִּי קָצַת בָּזֶה וְהֵבֵאתִי דְּעִיקַּר ג"ש זוֹ אֵינָהּ אֶלָּא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא עַיֵּן בְּשׁוּ"ת אוֹר לִי סי' ב' אֲבָל פָּשׁוּט דִּבְרָכָה שֶׁלִּפְנֵי הַמִּצְוָה אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְעַיֵּן רַשׁ"י בפ' כֵּיצַד מְבָרְכִין דַּף מ' אַהֲהִיא דְּלָא שָׁכַחְתִּי מִלְּבָרֵךְ וכו' בָּרוּךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר וְכָתַב הָרַב תוי"ט במס' מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פֶּ"ה מי"א אע"ג דְּמִדְּרַבָּנָן הִיא אַסְמְכוּהָ אַקְרָא דָּמֵי גְּרִיעָא בְּרָכָה לְאַסְמוֹכֵי אַקְרָא מִשְּׁאָר דְּבָרִים רַבָּנָן דְּמִסַּמְכִין עַל הַמִּקְרָאוֹת עי"ש הֲרֵי פְּשִׁיטָא לֵיהּ דְּבִרְכַּת הַמִּצְוָה מִדְּרַבָּנָן הִיא וכ"כ הָרַב שָׁ"דְּ בַּיּוֹ"ד סי' י"ט סק"ג.

וְרַבֵּינוּ הַגָּדוֹל בס' פְּאֵר הַדּוֹר בסי' כ"ו כָּתַב דֶּרֶךְ כְּלָל הַדְּבָרִים יְדוּעִים שֶׁכָּל בְּרָכָה שֶׁעַל הַמִּצְוֹת מִדְּבְרֵיהֶם הִיא בֵּין שֶׁתִּהְיֶה הַמִּצְוָה מִן הַתּוֹרָה וכו' עי"ש: וְהִנֵּה עמ"ש בְּמִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ ע"ד רַשׁ"י בִּבְרָכוֹת דַּף ט"ו הנז"ל שָׁלַח לִי עַתָּה רַב גָּדוֹל בְּדוֹרֵנוּ אֶחָד הַמְיֻחָד מִיְּדִידֵי נַפְשִׁי מני"ר הַגָּאוֹן הַמְפֻרְסָם חָרִיף וּבָקִי עָצוּם וְרַב, כקש"ת מוהר"ר יִצְחָק שְׁלֹמֹה יוֹאֵל יצ"ו האב"ד דעוב"י רְאַוְונָא יע"א פִּלְפְּלָא חֲרִיפָא וְעִם כִּי מִגּוֹדֶל טִרְדָּתִי לְעֵת עַתָּה בְּסִידּוּר הַמַּעֲרָכוֹת בְּהַדָּפַסת סִפְרֵי זֶה בעזה"י לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְבַּשֵּׂם בדב"ק אָמַרְתִּי אַעֲלֶה בתאמ"ר אֲמִירָה נְעִימָה.

מַרְגָּנִיתָא דְּלִית בָּהּ טִימָא. וְחָתוּם עָלָהּ שְׁמָא דְּמַארָה הַיְינוּ תַּנָּא קַמָּא שיח"לא.

וְזֶה לְשׁוֹנוֹ (בְּמִכְתָּבוֹ אֵלַי מִיּוֹם ד' תּוֹלְדוֹת שְׁנַת וַיְחִי עוֹד לנצ"ח יָדִיד לְבָבִי הֶחָכָם חַיִּים יְחִזְקִיָּהוּ לפ"ק): בְּסֵפֶר מִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ בְּרָכוֹת (ט"ו) בְּרַשׁ"י ד"ה בְּרָכָה דְּרַבָּנָן הִיא דַּאֲמוּר רַבָּנָן וכו' (דְּאֵינוֹ מוּבָן לְכְאוֹרָה מַה שֶּׁמֵּבִיא שֶׁבְּרָכָה דְּרַבָּנָן מִמַּאי דַּאֲמוּר רַבָּנָן כָּל הַמִּצְוֹת מְבָרֵךְ עוֹבֵר לַעֲשׂוֹיָן).

ולפענ"ד נִרְאֶה דְּאוּלַי כֵּינָן רַשִׁ"י הַקָּדוֹשׁ לְיַיְשֵׁב בָּזֶה קֻוּשְׁיָא חֲמוּרָה דְּלָא תִּקְשֶׁה אַהָא דְּאָמְרִינַן בְּסֻוגְיַין בִּפְשִׁיטוּת בְּרָכָה דְּרַבָּנָן הִיא וּבַתּוֹסָפְתָּא וּבַיְרוּשַׁלְמִי מוּכָח לְפוּם רִיהַטָּא שֶׁהוּא דְּאוֹרַיְיתָא דְּבַתּוֹסָפְתָּא (רֵישׁ פ' בָּתְרָא דִּבְרָכוֹת) יָלִיף לְבִרְכַּת הַמְּצוֹת מִמ"ש אֲשֶׁר נָתַן לָךְ (גַּבֵּי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן) וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר וְאֶתְּנָה לָךְ לֻחוֹת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה.

פי' וְיָלְפִינַן בגז"ש נְתִינָה נְתִינָה מבהמ"ז. מַה בהמ"ז טְעוּנָה בְּרָכָה אַף תּוֹרָה וּמִצְוֹת טְעוּנוֹת בְּרָכָה.

וּבִירוּשַׁלְמִי (פ' כֵּיצַד מְבָרְכִין עַל מִשְׁנָה א') אָמַר ר' יִרְמְיָה וכו' וּמִנַּיִן שֶׁכָּל הַמִּצְוֹת טְעוּנוֹת בְּרָכָה ור' תַּנְחוּמָא ור' אַבָּא בַּר כָּהֲנָא בְּשֵׁם ר"א וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת לֻחוֹת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה (שְׁמוֹת כ"ד) הֱיקֵּשׁ מִצְוֹת לַתּוֹרָה מַה תּוֹרָה טְעוּנָה בְּרָכָה אַף מִצְוֹת טְעוּנוֹת בְּרָכָה עכ"ל וְהוּבָא בַּפַּרְדֵּס הַגָּדוֹל לְרַשִׁ"י ז"ל (סי' נ"א וסי' נ"ט עי"ש) וְכֵיוָן דְּאִיכָּא גז"ש וְהֱיקֵּשׁ ק"ל לְרַשִׁ"י ז"ל בְּסֻוגְיַין דְּקָאָמַר דִּבְרָכָה דְּרַבָּנָן.

וְעַל כֵּן יְיֻשַּׁב זֹאת בְּמֻתָּק לְשׁוֹנוֹ וע"כ אֵינָן רַק אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי תִּקְשֶׁה הָא דַּאֲמוּר רַבָּנָן כָּל הַמִּצְוֹת מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן עוֹבֵר לַעֲשׂיָתָן דַּוְקָא. וְאַמַּאי ממנ"פ אִי יָלְפִינַן מגז"ש דִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן.

יְהֶיה בִּרְכַּת כָּל הַמִּצְוֹת לְאַחַר עֲשׂיָתָן כבהמ"ז. וְאִי יָלְפִינַן מֵהֱקֵישָׁא דְּתוֹרָה יִהְיוּ טְעוּנוֹת שְׁנֵי בְּרָכוֹת קוֹדֶם עֲשׂיָה וּלְאַחַר עֲשׂיָה כַּתּוֹרָה.

א"ו מִדַּאֲמוּר רַבָּנָן כָּל הַמִּצְוֹת מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן עוֹבֵר לַעֲשׂיָתָן. מוּכָח דְּהֱיקֵּשׁ וגז"ש זֶה אֵינוֹ אֶלָּא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא.

וגז"ש זוֹ לֹא נִתְקַבְּלָה. וְהֱיקֵּשׁ זֶה אֲפִילּוּ לְדִבְרֵי הַפּוֹסְ' בר"פ לוּלָב הַגָּזוּל (ל"א) דְּהֱיקֵּשׁ אָדָם דָּן מֵעַצְמוֹ ולפ"ד הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה (בפ"ב מהל' ק"פ) דְּגַם רַשִׁ"י ז"ל מוֹדֶה לָזֶה לְרַבָּנָן דר' יְהוּדָה ע"ש.

אַפִּ"ה ס"ל לְתַלְמוּדָא דִּידַן דְּאַסְמַכְתָּא הוּא וְלָא דָּרְשִׁינַן הֱיקֵּשָׁא. דְּמִצְוָה דְּקָרָא לָאו בְּמִצְוָה מֵעֲשִׂיַּית קָא מִיְּשְׁתַּעֵי.

אֶלָּא בְּלִימּוּד הַמִּצְוָה וְהִלְכוֹתֶיהָ שֶׁבְּתוֹרָה שבע"פ קָמַיְירִי כִּדְגָרְסִינַן בפ"ק דִּבְרָכוֹת (ה.) אָמַר ר' לֵוִי בַּר חָמָא אָמַר רשב"ל מַאי דִּכְתִיב וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת וְחַוּת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה וגו' לֻחוֹת אֵלּוּ עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת תּוֹרָה זֶה מִקְרָא, וְהַמִּצְוָה זוֹ מִשְׁנָה.

אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי אֵלּוּ נו"כ. לְהוֹרוֹתָם זֶה גְּמָרָא מְלַמֵּד שֶׁכֻּלָּם נִיתְּנוּ לִמ"מ ע"כ.

נִמְצָא דְּהַמִּצְוָה דְּקָרָא לָאו בַּעֲשׂיַית הַמִּצְוָה קָאֵי רַק אַלִּימּוּד הַמִּשְׁנָה. וְזֶהוּ פְּשָׁטֵיהּ דְּקָרָא כְּדְמוֹכַח מִסֵּיפָא דְּקָרָא דַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרוֹתָם.

אֲלָמָא דִּבְלִימּוּד קָמַיְירִי, וּמְדַוְקְדָקִים דִּבְרֵי רַשִׁ"י ז"ל לפענ"ד אִיבָּרָא דְּלִכְאוֹרָה דִּבְרֵי ר' לֵוִי בְּשֵׁם רשב"ל בִּפְלוּגְתָּא מִתַּנְיָא וְזֶה דִּבְמַסְ' מְגִילָּה (י"ט:) ארחב"א אר"י מַאי דִּכְתִיב וַעֲלֵיהֶם כְּכָל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' עִמָּכֶם בָּהָר מְלַמֵּד שֶׁהֶרְאָהוּ הקב"ה לְמֹשֶׁה דְּקִדּוּקֵי תּוֹרָה וְדִקְדּוּקֵי סוֹפְרִים וּמַה שֶּׁהַסּוֹפְרִים עֲתִידִים לְחַדֵּשׁ וּמַאי נִינְהוּ מִקְרָא מְגִילָּה וְהַתּוֹסְ' יו"ט בְּהַקְדָּמָתוֹ לפי' הַמִּשְׁנָיוֹת דְּקִדֵּק ממ"ש מְלַמֵּד שֶׁהֶרְאָהוּ וְלֹא אָמְרוּ מְלַמֵּד שֶׁמָּסַר אוֹ שֶׁלָּמַד.

וְכָתַב שֶׁאִלּוּ אָמַר אֶחָד מֵאֵלּוּ הַלְּשׁוֹנוֹת הָיָה מִתְחַיֵּיב מִזֶּה שֶׁהוּא יִמָּסֵרֵם וְיִתְּנֵם לִיהוֹשֵׁעַ וכו'. אֲבָל אָמַר שֶׁהֵרָאָהוּ.

שֶׁזֶּה בַּדֶּרֶךְ רְאָיָה בִּלְבַד. כְּאָדָם הַמַּרְאֶה דָּבָר לַחֲבֵרוֹ לִרְאוֹתוֹ וְאֵינוֹ נוֹתְנוֹ לוֹ וְזֶה דְּקָדוּק נָאֶה עכ"ל.

ולפ"ז מַשְׁמַע דְּפְלִיג עֲלֵיהּ דר' לֵוִי בְּשֵׁם רשב"ל הַנַּ"ל. דְּדָרִישׁ מִקְרָא דְּנַאֲתָנָה לָךְ וכו' מְלַמֵּד שֶׁכֻּלָּם נִיתְּנוּ לְמֹשֶׁה מִסִּינַי.

שְׁמִלְּשׁוֹן זֶה יִתְחַיֵּיב נְתִינָה גְּמוּרָה כְּאָדָם הַמּוֹסֵר דָּבָר לַחֲבֵירוֹ בִּנְתִינָה בְּפוֹעַל. שֶׁהֲרֵי מַאֲמַר ר' לֵוִי כּוֹלֵל דִּבְרֵי רחב"א וְעוֹד מוֹסִיף עֲלֵיהֶם שֶׁדִּבְרֵי רחב"א מִסְתַּיְּימִין בְּמִקְרָא מְגִילָּה שֶׁהִיא בִּכְלַל הַכְּתוּבִים ב"ב (י"ד:) מְגִילָּה (ז: י"ט.

) שכ"ז הֵוְזַכַּר בְּדִבְרֵי ר' לֵוִי. וְנִתּוֹסַף עוֹד בִּדְבָרָיו הגמ' שֶׁגַּם הִיא נִתְּנָה למ"מ מַה שֶּׁלֹּא הִזְכִּיר זֹאת ר' חַיָּיא.

א"כ פְּלִיג ר"ח ב"א עֲלֵיהּ דר' לֵוִי וס"ל דְּלָא הָוְיָא בִּנְתִינָה כ"א בִּרְאָיָה א"כ אֶפְשָׁר דְּגַם כָּל הָנֵי אָמוֹרָאֵי דִּירוּשַׁלְמִי פְּלִיגִי עֲלֵיהּ דר' לֵוִי אַף לוּלֵי שֶׁאֵינִי כְּדַאי לְחַלּוֹק ע"ד מָרָן הַתַּנָּא תּוֹסָפָאָה התוי"ט זַ"ל.

עָמָל הוּא בְּעֵינַי לְאַשְׁווּיֵי פְּלוּגְתָּא בִּכְדֵי בֵּין הָאִיתָנִים הַלָּלוּ. שֶׁאִם הָיָה הַדָּבָר בְּמַחֲלוֹקֶת פְּלֻגְתָּא.

הָוְיָא לָהּ לְהַגְמ' בִּבְרָכוֹת לְמֵימַר וּפְלִיגָא אדרחב"א אר"י. וַאֲנִי אֲשַׁעֵר בַּעֲנִיוּתִי דל"פ הָנֵי אָמוֹרָאֵי כְּלָל.

וְהָאֱמֶת הַבָּרוּר שהשי"ת רָמַז בְּאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה וּבְקוֹצֵיהֶן בִּנְקֻדּוֹת וּטְעָמִים וּבַתֵּיבוֹתבְּסִדְרָן וּבְסִמְכוּתָן זל"ז אֲפִילּוּ כָּל מַה שֶׁתַּלְמִיד וָתִיק עָתִיד לְחַדֵּשׁ, כִּדְאִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי דִּמְגִילָּה (פ"ד ה"א) אַרִיבָּ"ל וַעֲלֵיהֶם כְּכָל הַדְּבָרִים וגו' מִקְרָא וּמִשְׁנָה וְאַגָּדָה וַאֲפִילּוּ מַה שֶׁתַּלְמִיד וָתִיק עָתִיד לְהוֹרוֹת לִפְנֵי רַבּוֹ כְּבָר נֶאֱמַר לוֹ לְמֹשֶׁה בְּסִינַי.

הה"ד יֵשׁ דָּבָר שֶׁיֹּאמַר רְאֵה זֶה חָדָשׁ הוּא וכו' יעו"ש, וַאֲפִי' מִילְתָא דְּאַתְיָא בק"ו טוכל"ק (קִדּוּשִׁין ד'.).

והר"ש מִקִּינּוּן בְּסֵפֶר כְּרִיתוּת כָּתַב דהה"ד בהיק"ש אָמְרִינַן הָכִי וְהָרָ"ן בִּנְדָרִים (ג') כָּתַב דהה"ד בגז"ש אָמְרִינַן טָרַח וכל"ק. וכ"כ הָרָאָבָ"ד הוּבָא בְּשִׁיטָה מְקֻבָּצֶת ר"פ אֵיזֶהוּ נָשָׁךְ.

וכ"כ הש"מ פ' אֵלּוּ נְעָרוֹת (נ"א:). וְהָרִיטְבָ"א בְּחִדּוּשָׁיו ר"פ הַלּוֹקִין (וְהִתְנָה שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּזֶה אֲרִיכוּת וְיִתּוּר לָשׁוֹן), וכ"כ בְּחִדּוּשָׁיו פ"ד דְּיוֹמָא (לְעִנְיַן מִילְתָא דְּאַתְיָא בק"ו (בְּדַף מ"ג.

) דְּאָמְרִינַן טוכל"ק פי' כשא"צ לְעַקֵּם הַרְבֵּה וכו'). וּמִדִּבְרֵי רַשְׁ"י זַ"ל בְּסַנְהֶדְרִין (פ"א:) ד"ה וְהֵיכָא רְמִיזָא מוּכָח דַּאֲפִילּוּ מַה שֶׁהוּא הֲלָכָה לְמ"מ צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ רֶמֶז מַה בַּתּוֹרָה (אוֹ בִּנְבִיאִים וּכְתוּבִים).

דְּאִם מְרֻוָּמָז בנו"כ וַדַּאי יֵשׁ לוֹ רֶמֶז בַּתּוֹרָה כִּדְאָמְרִי' פֶּרֶק קַמָּא דְּתַעֲנִית (ט'.) מִי אִיכָּא מִידֵּי דִּכְתִיבִי בִּכְתוּבֵי דְּלָא רְמִיזָא בְּאוֹרָיְיתָא וּבִירוּשַׁלְמִי (פ"ו דְּפִסְחִים ה"א) כָּל תּוֹרָה שֶׁאֵין לָהּ בֵּית אָב אֵינָהּ תּוֹרָה ופי' הק"ע דַּאֲפִילּוּ אִם הוּא הלל"מ אִם אֵין לָהּ סָמַךְ מֵאֵיזֶה הֶיקֵּשׁ אוֹ גז"ש קְרוֹבָה לְהִשְׁתַּכֵּחַ וכו'.

ולפע"ד לֹא הָיָה צָרִיךְ לָזֶה שֶׁקְּרוֹבָה לְהִשְׁתַּכֵּחַ ע"פ הַמְבוֹאָר בְּסַנְהֶדְרִין שָׁם דבלא"ה צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ רֶמֶז בַּתּוֹרָה. וּבָזֶה יִתְיַישֵּׁב דִּקְדּוּקוֹ שֶׁל התוי"ט בְּמַה שֶׁתָּפְסוּ לְשׁוֹן הַכָּתוּב וַעֲלֵיהֶם כְּכָל הַדְּבָרִים, ר"ל עֲלֵיהֶם מַמָּשׁ שֶׁעֲלֵיהֶם מְרֻוָּמָז הַכֹּל בְּאוֹתִיּוֹת וְתָגִין וכו' כִּדְאָמְרִינַן לְהֶדְיָא (פ"ו דְּשְׁקָלִים ה"א) חֲנִינָא ב"א ר"י אוֹמֵר בֵּין כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר דְּקְדּוּקֶיהָ וְאוֹתִיּוֹתֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה כְּדִכְתִיב מְמֻלָּאִים בְּתַרְשִׁישׁ כְּיַמָּא רַבָּא.

מַה הַיָּם הַזֶּה בֵּין גַּל גָּדוֹל לְגַל גָּדוֹל גַּלִּים קְטַנִּים כָּךְ בֵּין דִּבּוּר לְדִבּוּר דְּקְדּוּקִים וְאוֹתִיּוֹתֶיהָ ש"ת וכו'. וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ מִלַּמֵּד שֶׁהֶרְאָהוּ, רְצוֹנָם לוֹמַר שֶׁהֶרְאָהוּ הקב"ה לְמֹשֶׁה (כְּאָדָם הַמַּרְאֶה לַחֲבֵירוֹ כְּבֵיכוֹל) אֵיךְ שֶׁהַכֹּל מְרֻוָּמָז וְנִתְלֶה בְּאוֹתִיּוֹתֶיהָ ש"ת בַּכְּתָב שע"ג הַלּוּחוֹת, כְּתוּבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים כָּתַב יוֹשֶׁר וּבַאֲר עַל הַלּוּחוֹת, וּמִמֵּילָא הָיוּ בִּנְתִינָה גְּמוּרָה בְּכָלַל נְתִינָתָם שֶׁל הַלּוּחוֹת וּכְמַאֲמָרוֹ דר' לֵוִי דְּלְעֵיל.

וּמָצָאתִי לְמָרָן הָרַדְבָּ"ז (ח"ג סי' תקמ"ט) תְּשׁוּבָה אֲרֻכָּה וְנִכְבָּדוֹת יְדֻבַּר בָּהּ בָּעִנְיָן זֶה, וְשָׁם מְבוֹאָר שֶׁתּוֹפֶס הַדְּבָרִים כִּפְשָׁטָן שֶׁבַּהַלּוּחוֹת הָיוּ מְפֹרָשׁוֹת מַמָּשׁ כָּל דְּקְדּוּקֵי תּוֹרָה וַז"ל שֶׁכָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר הָיָה שִׁיטָה בפ"ע, ואע"פ שא' מֵהַדְּבָרוֹת אָרוֹךְ הַרְבֵּה וא' קָצָר, ל"ק שֶׁהָרִי כָּתַבְנוּ שֶׁהָיָה הַכֹּל מְמֻלָּא בְּדִקְדּוּקֶיהָ וְאוֹתִיּוֹתֶיהָ ש"ת מְמֻלָּאִים בְּתַרְשִׁישׁ וכו' הָא לָמַדְתָּ שֶׁהַדְּבָרוֹת הָיוּ אוֹתִיּוֹת גְּדוֹלוֹת, וּבְהַפְּנוּיִים הָיוּ אוֹתִיּוֹת קְטַנּוֹת דַּקּוֹת וּבָם מְפֹרָשׁ כָּל דְּקְדּוּקֵי הַתּוֹרָה עכ"ל.

וְאַתֶּם מוֹרִי וְרַבּוֹתַי תְּנוּ לִבְּכֶם עַל פִּי' בְּהַשְׁוָאַת ב' הַמֵּימְרוֹת, וְאַף שֶׁהוּא נָגֶד פִּי' שֶׁל רַבֵּינוּ התוי"ט אַל יֵרַךְ לְבַבְכֶם כִּי בְּתוֹרָתֵינוּ הַקְּדוֹשָׁה אֱמֶת כְּתִיב בָּהּ וְאֵין מַחֲנִיפִין בָּהּ אָדָם (וכמ"ש בְּשׁוּ"ת חוּט הַמְשֻׁלָּשׁ סי' ט' יעו"ש) וְאִם יִקָּשֶׁה הַצִּיּוּר פְּלָאֵי פְּלָאוֹת הַלָּלוּ אֵיךְ יִהְיוּ מְבוֹאָרִים כָּל דִּבְרֵי תּוֹרָה שבע"פ אֲשֶׁר אֲרֻכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּה וּרְחָבָה מִנִּי יָם עַל שְׁתֵּי לוּחוֹת אָרְכָּן וְרָחְבָּן שִׁשָּׁה (ב"ב י"ד, נְדָרִים ל"ח, וְתוֹסְ' בְּשַׁבָּת פ"ד: ד"ה מִנַּיִן) חֲלִילָה לָנוּ לְפַקְפֵּק בְּדִבְרֵי הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ חֲנַנְיָא, וְהַלּוּחוֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵם לֹא חָלוּ בָּם יְדֵי אָדָם וְלֹא נָגְעָה בָּהֶם חֶרֶט אֱנוֹשׁ, וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא, וה' אֱלֹהֵי כָּל בָּשָׂר הַמְּמַנּוּ יִפָּלֵא, וְלֹא זוֹ בִּלְבַד וַהֲלֹא כַּמָּה נִסִּים מְלֻפָּלְאִים הָיוּ שָׁם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּשַׁבָּת (ק"ד.

) מ"ם וְסָמ"ךְ שֶׁבַּלּוּחוֹת בְּנֵס הָיוּ עוֹמְדִים, וְנִקְרָא מְבֻקָּעִים וּמְבֻחוּץ כְּגוֹן נָבוּב בובן בְּהַר רַהַב סָרוּ וְרַס. וְהַתּוֹסְ' שָׁם ד"ה נָבוּב, הַקֻּוּשְׁיָא דְּאַמַּאי נִקַּט לְהוּ לְהָנֵי דְּלָא הָווּ בְּלוּחוֹת וְנִשְׁאֲרוּ בְּתֵימָא.

ולפענ"ד דְּוַדַּאי כּוּלְּהוּ מִיהָווּ הָווּ בְּלוּחוֹת בֵּינֵי שִׁיטֵי כדר"ח ב"א ר"י, וּכְדִבְרֵי הָרַדְבָּ"ז, וקמ"ל דְּלָא מִיבַּעְיָא גּוּף עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת דְּוַדַּאי הָיוּ נִקָּרְאִים מְבֻקָּעִים וּמְבֻחוּץ כמ"ש מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתֻבִים אֶלָּא אֲפִילּוּ כָּל הַתו"כ שֶׁהָיְתָה כְּתוּבָה בְּאוֹתִיּוֹת דַּקּוֹת בֵּין הַשִּׁיטִין הָיוּ ג"כ כְּתוּבִים מִשְּׁנֵי עֶבְרֵיהֶן וְנִקְרָא מְבֻקָּעִים וּמְבֻחוּץ וְזֶה נָכוֹן לפענ"ד והרש"א ז"ל בח"א שָׁם כָּתַב דְּאֵין הַכַּוָּנָה דְּהָיָה נִקְרָא בְּקָעִים מִצַּד יָמִין לִשְׂמֹאל נָבוּב, וּמְבֻחוּץ מִשְּׂמֹאל לְיָמִין

בְּהִפּוּךְ אוֹתִיּוֹת (נָבוּב) רַק הַכַּוָּונָה דְּמִבַּחוּץ הָיָה נִקְרָא ג"כ מִצַּד יָמִין, לְצַד שְׂמֹאל רַק בְּהִיפּוּךְ אוֹתִיּוֹת נָבוּב בובן וכו' עכ"ד הַקְּדוֹשִׁים וְזֶה נַם גָּדוֹל מַבְהִיל הָרַעָיוֹן שֶׁהוּא כְּמוֹ שְׁנֵי הַפָּכִים בְּנוֹשֵׂא אֶחָד וּבְזֶמַן אֶחָד.

אַךְ כְּתִיב הִיפָּלֵא מה' דָּבָר הַס כָּל בָּשָׂר מִפְּנֵי ה', וְגַם הָאָרוֹן שֶׁהַלּוּחוֹת הָיוּ נְתוּנִים בּוֹ הָיָה לְמַעְלָה מִגֶּדֶר מָקוֹם כִּדְאָמַר ר' לֵוִי וְאִיתֵּימָא ר"י דָּבָר זֶה מָסוֹרֶת בְּיָדֵינוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ מְקוֹם אָרוֹן אֵינוֹ מִן הַמִּדָּה (ב"ב צ"ט.

) וכמ"ש הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי וְדָרַשׁוּ חֲז"ל הוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם וְאֵין הָעוֹלָם מְקוֹמוֹ מְקוֹמִי טָפֵל לִי וְאֵין אֲנִי טָפֵל לְמְקוֹמִי וּמַעֲתָּה שָׁקְטָה הַתְּמִיהָ אֵיךְ מָקוֹם הַלּוּחוֹת הוּא מוּעָט מַחֲזִיק הַמְרֻבֶּה כִּי הַמָּקוֹם בָּטֵל לְגַבֵּיהּ ית' שְׁמוֹ (וְאוֹרְיְיתָא וקוב"ה חַד זוה"ק).

ובתו"כ מַה שְׁמִיטָּה נֶאֱמְרָה כְּלָלוֹתֶיהָ וּפְרָטוֹתֶיהָ וְדִקְדּוּקֶיהָ מַהֵר סִינַי אַף כָּל הַמִּצְוֹת וכו'. וְאָתְיָא לָהּ כְּהַהִּ דר"ע בפ"ק דַּחֲגִיגָה דְּאָמַר כְּלָלוֹת וּפְרָטוֹת נֶאֱמְרוּ בְּסִינַי וְנִשְׁנוּ באה"מ וכו'.

וּמַה נִּמְרְצוּ אֲמָרָם ז"ל בְּסַנְהֶדְרִין (צ"ט.) הֲלֹא כֹּה דְּבָרוֹ בְּרוּחַ קָדְשָׁם אַפִּילּוּ אָמַר כָּל התו"כ מִן הַשָּׁמַיִם חוּץ מִדִּקְדּוּק זֶה חוּץ מגז"ש זוֹ חוּץ מק"ו וְזֶה וכו' עַל כֵּן דִּבְרֵי רַבֵּינוּ התוי"ט בְּזֶה הוּא לְאֵין נָכוֹן לוֹ, כִּי אַחֲרֵי הוֹדִיעוּנוּ חֲז"ל אֲשֶׁר כָּל אֵלֶּה דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים, כֻּלָּם נִיתְּנוּ לָנוּ מִן הַשָּׁמַיִם.

עַתָּה מִי זֶה אֵיפֹה הוֹרִידָמוֹ מִמָּרוֹם אִם לֹא יְדֵי בֶּן עַמְרָם. הָדְרִינַן לְדִקְמָיְיתָא, דלפענ"ד הֶיקֵּשׁ זֶה וגז"ש זוֹ אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא הוּא.

וְרָאִיתִי למני"ר בְּסִפְרוֹ הַבָּהִיר (מְגִילָּה בְּדַפֵּי הַסֵּפֶר צ"ז ע"ב) שֶׁהֵבִיא דְּרָשַׁת הַיְרוּשַׁלְמִי הַנַּ"ל וְסִיֵּם וְצָרִיךְ לְהִתְיַשֵּׁב לְעַיֵּן לְדַעַת שִׁיטַת הַיְרוּשַׁלְמִי. וּלְפִי ענ"ד כְּדִכְתִיבְנָא אִיבְּרָא דלפ"מ שֶׁכָּתַבְנוּ בַּעֲנִיוּתָן בְּסִפְרֵנוּ בַּיִת יש"י (סי' ז' סכ"א סק"א) בְּשֵׁם גְּאוֹן עֵוֶזֵינוּ מְאוֹר הַגּוֹלָה הַקָּדוֹשׁ מָהָרַ"ל מפראגזי"ע שֶׁיֵּשׁ רְאָיוֹת חֲזָקוֹת מכמ"ד שֶׁגּוּפֵי הַמִּקְרָאוֹת אע"פ שֶׁפְּשׁוּטָם מוֹרֶה עַל עִנְיָן אַחֵר מ"מ כִּיְוָונוּ גַּם אֶל הָאַסְמַכְתּוֹת וְיֵשׁ לָהֶם אֲחִיזָה בְּדִקְדּוּקֵי הַמִּקְרָאוֹת וּבְסִפְרוֹ בְּאֵר הַגּוֹלָה (בְּאֵר הא') הֵבִיא לְדוּגְמָא דְּרָשַׁת חֲז"ל בְּחֻלִּין (ק"ו.

) כָּל אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַזָּב וְיָדָיו לֹא שָׁטַף בַּמַּיִם. אר"א בֶּן עֲרָךְ מִכָּאן סָמְכוּ חֲכָמִים לנט"י מה"ת, א"ל רָבָא לר"נ מַאי מַשְׁמַע דִּכְתִיב וְיָדָיו לֹא שָׁטַף, הָא שָׁטַף טָהוֹר הָא טְבִילָה בָּעֵי, אֶלָּא אא"ע לְגוּפֵיהּ תְּנֵהוּ עִנְיָן לנט"י דַּאֲכִילָה וְהַתוֹסְ' שָׁם כָּתְבוּ דִּפְשָׁטֵיהּ דִּקְרָא אָתֵי לְכִדְרָשִׁינַן בְּמַסֶּכֶת נִדָּה מַה יָּדָיו מֵאַבָּרַאי וכו'.

וְכָתַב הַגָּאוֹן הַנַּ"ל דְּוַדַּאי אע"פ שֶׁעִיקַּר הַכָּתוּב לִדְרָשָׁא דְּמַה יָּדָיו מֵאַבָּרַאי וּלְמִעוּטֵי מַגָּע בֵּין הַסְּתָרִים, מ"מ מִדְּלָא כְּתִיב וְרֹאשׁוֹ לֹא שָׁטַף דְּהָא רֹאשׁוֹ נָמֵי מֵאַבָּרַאי אֶלָּא כְּתִיב וְיָדָיו לוֹמַר לְךָ שֶׁיָּדָיו הֵם יוֹתֵר רְאוּיִין לְטַוְמְאָה שֶׁהֵם כְּלֵי הַנְּגִיעָה וְעַסְקָנִיּוֹת הֵן וּלְכָךְ תִּקְּנוּ לָהֶם טֻוְמְאָה מְיֻחֶדֶת לְחֻלִּין כְּלוֹמַר מִפְּנֵי שֶׁזָּכַר הַכָּתוּב הַיָּדַיִם בְּיִחוּד רַק שֶׁהַדְּרָשָׁא רְחוֹקָה בְּיוֹתֵר לְכָךְ הָוֵי מִדְּרַבָּנָן, ומ"מ הוּא יוֹצֵא מה"ת וְיֵשׁ לָזֶה סָמְךְ וּמִזֶּה תקי"ש לְכָל הָאַסְמַכְתּוֹת שֶׁמִּסְתַּעֲפִים מה"ת לֹא שֶׁיִּהְיֶה הַכָּתוּב זָכָר וּמְלִיצָה בִּלְבַד וְהָאֱרִיךְ בְּדִבְרֵי פח"ח וכעי"ז כָּתַב הַשָּׁלָ"ה בח"ב אות ת' כְּלָל רַבָּנָן שֶׁקִּבֵּל כֵּן מֵרַבּוֹתָיו יעו"ש א"כ יֵשׁ לָנוּ לְקָרֵב אֶל הַדַּעַת אַסְמַכְתָּא זוֹ דְּהַתוֹסְפְתָּא וְהַיְרוּשַׁלְמִי דִּלְכְאוֹרָה דְּרָשַׁת הַתוֹסְפְתָּא

תָּמוּהַּ אֵיךְ לָמְדוּ אפי' דֶּרֶךְ אַסְמַכְתָּא בִּרְכַּת הַמִּצְוֹת לִפְנֵיהֶם מבהמ"ז שֶׁהוּא לְאַחַר עֲשִׂיָּיה, עו"ק כֵּיוָן דְּאִיכָּא גז"ש דְּהַתּוֹסֶפְתָּא הֶיקֵּשׁ דְּהַיְרוּשַׁלְמִי ל"ל אוֹ אִיפְּכָא כֵּיוָן דְּאִיכָּא הֶיקֵּשָׁא גז"ש ל"ל עו"ק כֵּיוָן דְּמַקִּישׁ מִצְוֹת לבהמ"ז בגז"ש דִּנְתִינָה נְתִינָה א"כ תּוֹרָה מִי נָפְקָא מִכְּלַל שֶׁאַר מִצְוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה וְהַשְׁתָּא תּוֹרָה דְּפָרַט קְרָא מְיֻיתָּר דהול"ל לוּחוֹת הָאֶבֶן וְהַמִּצְוָה וְתוֹרָה בִּכְלָל (כְּהָא דְּאָמְרִינַן בַּיְרוּשַׁלְמִי דפ' ג' שֶׁאָכְלוּ אַהֲרֹן דְּהָוֵי בָּעֵי לְמֵימַר דְּדַוְקָא בְּצִבּוּר יְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַתּוֹרָה וְלֹא בְּיָחִיד וא"ר אַבָּא מָרִי אֲחוֹהִי דר' יוֹסִי הֲרֵי הִיא כִּשְׁאָר מִצְוָתֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה מַה שְׁאָר כָּל הַמִּצְוֹת טְעוּנוֹת בְּרָכָה זוֹ טְעוּנָה בְּרָכָה עכ"ל).

ועכצ"ל כדרש"א דר' לֵוִי דְּוַהֲמִצְוָה זוֹ מִשְׁנָה, וְנִרְאֶה לְקָרֵב אֶל הַשֵּׂכֶל דְּרִשְׁתָּם ז"ל בָּזֶה עַל זֶה הָאוֹפֶן דאס"ד דְּוַהֲמִצְוָה אַמִּשְׁנָה לְחוּד קָאֵי א"כ נִיכְתּוֹב רַחֲמָנָא בְּהֶדְיָא וְהַמִּשְׁנָה וּמִדִּכְתִיב וְהַמִּצְוָה שָׁמְעַת מִינָּהּ תַּרְתֵּי, וכעי"ז מָצוּי בַּשַּׁ"ס (עַיֵּין בְּשַׁבָּת (ע'.

) תוס' ד"ה הַבְעָרָה וי"ל דְּהָוֵי מָצֵי לְמִיכְתַּב בְּלִישָׁנָא אַחֲרִיתָא וכו') וּלְעִנְיַן יֶתֶר הַדִּקְדּוּקִים י"ל דְּאִי לָא הָוֵי כְּתִיב תּוֹרָה בְּקָרָא הֲוָה מַקְשִׁינַן מִצְוֹת לבהמ"ז בגז"ש לְמִיגְמַר מִינָּהּ דְּמְבָרֵךְ לְאַחַר עֲשִׂיָּיתָן כבהמ"ז וּבַתּוֹרָה וַדַּאי הֲוָה יָדְעִינַן בֵּין בְּרָכָה מִלְּפָנֶיהָ וּבֵין בְּרָכָה דִּלְאַחֲרֶיהָ, בְּרָכָה דִּלְפָנֶיהָ מִכִּי שָׁם וכו' וּבְרָכָה דִּלְאַחֲרֶיהָ מגז"ש שָׁמַּם תּוֹרָה בִּכְלַל מִצְוֹת כַּנַ"ל א"כ לָא הֲוָה יָדְעִינַן הַךְ כְּלָלָא דְּכָל הַמִּצְוֹת כֻּלָּן מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּיתָן אֲבָל הַשְׁתָּא דְּתוֹרָה כְּתִיבָא בְּהֶדְיָא אָמְרִינַן אִם אֵינָהּ עִנְיָן לְגוּפָהּ כַּנַ"ל תְּנֵהוּ עִנְיָן לְהֶקִּישָׁא דְּשְׁאָר מִצְוֹת לְהַקִּישׁ שְׁאָר מִצְוֹת לַתּוֹרָה מַה תּוֹרָה מְבָרֵךְ עָלֶיהָ עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּיתָהּ כְּדִלְפִינַן מִכִּי שָׁם וגו' אַף שְׁאָר מִצְוֹת כֵּן דְּמְבָרְכִינַן עֲלַיְיהוּ עוב"ל דַּוְקָא אָמְנָם זֶהּוּדַּוְקָא בְּמִצְוֹת שֶׁיָּכוֹל לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם עוב"ל אֲבָל הֵיכָא דְּאִי אֶפְשָׁר לְבָרֵךְ עֲלַיְיהוּ עוב"ל כְּגוֹן טְבִילָה דְּאַכַּתִּי גַּבְרָא לָא חֲזֵי וכה"ג מְבָרֵךְ עֲלַיְיהוּ לְאַחַר עֲשִׂיָּיתָן מגז"ש דְּמִצְוֹת לבהמ"ז, וְהַטַּעַם דְּבִמְצוֹת דְּמָצְיָא לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן עוב"ל סָמְכִינַן אַהֶיקֵּשָׁא יוֹתֵר מֵעַל הגז"ש.

דקיי"ל בִּזְבָחִים (מ"ח) הֶקֵּישָׁא וגז"ש הֶקֵּישָׁא עָדִיף (בֵּין לר"ע בֵּין לְרַבָּנָן יעו"ש). אֲבָל בְּמִצְוֹת שא"א לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּיתָן דְּלָא הֻזְקְשׁוּ לַתּוֹרָה סָמְכִינַן אגז"ש לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם לְאַחַר עֲשִׂיָּיתָן דְּוֹמְיָא דִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן וא"ש הַכֹּל בסייעת"ד.

וא"ת לְמַאי דְּכָתַב הַתּוֹסָ' בִּזְבָחִים שָׁם בְּתֵירוּץ הא' דְּהֵיכָא דְּאִיכָּא לְמֵימַר אַהֲנִי גז"ש וְאַהֲנִי הֶקֵּישָׁא עָדִיף טְפֵי לְקִיּוּמֵי לְתַרְוַיְיהוּ א"כ ה"נ אַמַּאי לָא נֵימָא שֶׁיִּהוּ כָּל הַמִּצְוֹת צְרִיכוֹת בְּרָכָה בֵּין מִלְּפָנֶיהֶם וּבֵין מִלְּאַחֲרֵיהֶם לִפְנֵיהֶם מֵהֶקֵּישָׁא דְּתוֹרָה, וּלְאַחֲרֵיהֶם מגז"ש דבהמ"ז דְּהַשְׁתָּא נָמֵי תּוֹרָה דכ' קְרָא לָא מְיַיתַּר דְּאִי לָא כָּתְבִינַן קְרָא הו"א דְּמִצְוֹת א"צ בְּרָכָה רַק לְאַחֲרֵיהֶם, וְנֵימָא דְּמִשּׁוּם הָכִי אִיצְטְרִיךְ תּוֹרָה לָאֲקוּשֵׁי מִצְוֹת לַתּוֹרָה לְהַצְרִיכָם בְּרָכָה אֲפִילּוּ לִפְנֵיהֶם.

וי"ל דא"כ אַכַּתִּי אֲפִילּוּ אִי לָא הֲוָה כְּתַב קְרָא וְהַתּוֹרָה, מ"מ כֵּיוָן דְּתוֹרָה גּוּפָהּ הֲוָה יָדְעִינַן שֶׁצְּרִיכָה בְּרָכָה אפי' לְאַחֲרֵיהֶם מִפְּנֵי שֶׁהִיא בִּכְלַל הַמִּצְוֹת כְּדִלְעֵיל מִמֵּילָא הֲוָה יָדְעִינַן ג"כ שְׁאָר מִצְוֹת שֶׁצְּרִיכוֹת בְּרָכָה אֲפִילּוּ לִפְנֵיהֶם, דַּהֲוָה דָּיְינִינַן לָהּ לַתּוֹרָה בְּדָבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל כָּל הַמִּצְוֹת (לְעִנְיַן בְּרָכָה דִּלְאַחֲרֶיהָן שֶׁנִּכְלְלָה בְּמִצְוֹת דְּהֶקֵּישָׁא שֶׁהֻזְקְשׁוּ לבהמ"ז) וְיָצְתָה מִן הַכְּלָל לְלַמֵּד, שֶׁצְּרִיכָה בְּרָכָה גַּם מִלְּפָנֶיהָ לֹא לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ יָצָאת אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל דְּכָל הַמִּצְוֹת כֻּלָּן יָצָאת וְכִדְדָרְשִׁינַן בִּשְׁבוּעוֹת (י') בְּמוֹעֲדֵיכֶם הֻזְקְשׁוּ כָּל הַמּוֹעֲדִים זל"ז, כְּלוֹמַר מִפְּנֵי שֶׁנִּכְלְלוּ בְּתֵיבָה אַחַת וה"נ הָוֵי כְּלָל א' בְּמַה שֶׁנִּכְלְלוּ תּוֹרָה וּמִצְוֹת

בְּתֵיבַת וְהַמִּצְוָה וְהֻזְקְשׁוּ כָּל הַמִּצְוֹת זל"ז, וּכְשֶׁיָּצְתָה תּוֹרָה לְלַמֵּד עַל כֵּן יָצְאת וא"כ אַכַּתִּי תּוֹרָה דְּכָתַב קְרָא מְיֻוָּתָר וְעַל כָּרְחָךְ כְּדַאֲמָרַן דְּלִלְמֵּד עַל הַמִּצְוֹת נִכְתְּבָה דא"צ בְּרָכָה רַק מִלְּפָנֵיהֶם אֲלָא הֵיכָא דְּגַבְרָא לָא חָזֵי לָא מִיפְּטְרִיהּ בְּלֹא בְּרָכָה וּלְהָא אַהֲנֵי לָן גז"ש דברהמ"ז שֶׁיְּבָרֵךְ בָּהֶם לְאַחַר עֲשִׂיָּתָן וְכִדְפֵי'.

וְהָשְׁתָּא פי' הַתּוֹסָפְתָּא לפענ"ד הֵכִין פֵּירוּשָׁהּ וּמִנַּיִן שֶׁאַף עַל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה וכו' (ר"ל מִנַּיִן שֶׁעַל הַתּוֹרָה הוּא חַיָּיב לְבָרֵךְ לְאַחֲרֶיהָ וְעַל הַמִּצְוֹת בֵּין לִפְנֵיהֶם בְּאוֹתָן שֶׁיָּכוֹל לְבָרֵךְ לִפְנֵיהֶם בֵּין מִלְּאַחֲרֵיהֶם הֵיכָא דְּגַבְרָא לָא חָזֵי וְקָאָמַר ת"ל אֲשֶׁר נָתַן לְךָ (בבהמ"ז) וּלְהַלָּן גַּבֵּי תּוֹרָה וּמִצְוֹת) הוּא אוֹמֵר וְאָתְּנָה לָךְ וגו' וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה כְּלוֹמַר וְיָלְפִינַן תּוֹרָה מִלְּאַחֲרֶיהָ וְכֵן מִצְוֹת הֵיכָא דְּגַבְרָא לֹא חָזֵי מגז"ש וְהֵיכָא דְּגַבְרָא חָזֵי מֵהֶקֵּישָׁא דְּתוֹרָה שֶׁהֻזְקְשׁוּ זֶה לָזֶה בְּהַאי קְרָא נִמְצָא לפ"ז דְּהַתּוֹסָפְתָּא ג"כ אַהֶקֵּישָׁא סָמְכָא לְעִנְיַן מִצְוֹת דְּגַבְרָא חָזֵי: וְעַתָּה אַחֲרֵי נְטִילַת רְשׁוּת ממני"ר יִרְשֶׁנִי נָא לְפָשְׁטוֹ אֶת סְפֵיקוֹ שֶׁנִּסְתַּפֵּק בְּדִבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי אוּלַי ס"ל דְּדָרָשָׁא גְּמוּרָה הִיא וְלִי עַפְרָא דְּאַרְעָא נִרְאֶה דאא"ל כְּלָל דְּדָרָשָׁא גְּמוּרָה הָוְיָא, דְּאֵיךְ יָלְפִי' בַּתּוֹסָפְתָּא תּוֹרָה מִלְּאַחֲרֶיהָ לְבָרֵכָה הָא אֵין מְבָרְכִין עַל הַתּוֹרָה לְאַחֲרֶיהָ רַק בְּצִיבּוּר כְּדִתְנַן בפ"ג דְּמְגִילָּה (כ"א:) ואס"ד דְּדָרָשָׁא גְּמוּרָה הִיא אַמַּאי אֵין מְבָרְכִין לְאַחֲרֶיהָ גַּם בְּיָחִיד דְּהָא יָלְפִינַן לָהּ מגז"ש דבהמ"ז וְהֵיכָא רְמִיזָא כָּאן צִיבּוּר.

וּמָרָן הב"י (בסי' מ"ז) הֵבִיא תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א וְז"ל שְׁאֵלָה כְּשֶׁאָנוּ מְבָרְכִין עַל הַתּוֹרָה בְּכָל בָּקָר לָמָּה אֵין אָנוּ מְבָרְכִין לְאַחֲרֶיהָ תְּשׁוּבָה קְרִיאַת הַתּוֹרָה מִצְוָה וְאֵין מְבָרְכִין עַל הַמִּצְוֹת לְאַחֲרֵיהֶם וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ בפ' בָּא סִימָן וְאַל תְּשִׁיבֵנִי מִקְּרִיאַת הַתּוֹרָה בביהכ"נ שֶׁמְּבָרְכִין לְאַחֲרֶיהָ, דְּהָתָם תַּקָּנַת מֹשֶׁה וְעֶזְרָא הִיא וְעַל הַתַּקָּנוֹת מְבָרְכִין לִפְנֵיהֶם וְאַחֲרֵיהֶם כִּבְהַלֵּל וּמְגִילָּה עכ"ל וְכָתַב מָרָן הב"י ע"ז.

ול"נ דַּאֲפִילּוּ אִם הָיוּ מְבָרְכִין לְאַחַר הַמִּצְוֹת לָא קַשְׁיָא דְּכֵיוָן דְּמִצְוַת הַגִּיזִּית הַתּוֹרָה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וְאֵין לְךָ שָׁעָה כו' לֹא שַׁיָּיךְ לְבָרֵךְ לְאַחֲרֶיהָ ע"כ וְהַשְׁתָּא דְּבֵין בְּתוֹרָה בֵּין בְּמִצְוֹת אֵין לְבָרֵךְ לְאַחֲרֵיהֶם הֵן לְהָרַשְׁבָּ"א זַ"ל וְהֵן לְתֵירוּץ הב"י זַ"ל א"כ לֹא שַׁיָּיךְ לִלְמֹד מִבִּרְכַּת הַמָּזוֹן לְעִנְיַן בְּרָכָה דִּלְאַחֲרֶיהֶם אִם לֹא מִצְוֹת כְּאִלּוּ דְּגַבְרָא לֹא חָזֵי אוֹ תּוֹרָה בְּקְרִיאָתָהּ בְּצִיבּוּר א"כ פְּשִׁיטָא דכ"ז אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא הָוֵי דְּהָא עִיקַּר קְרִיאָה בְּצִיבּוּר תַּקָּנַת מֹשֶׁה וְעֶזְרָא הוּא וְלֹא שַׁיָּיךְ לִלְמֹד בגז"ש דָּבָר שֶׁהוּא מִכְּלַל הַתַּקָּנוֹת, וא"כ הַיְרוּשַׁלְמִי נָמֵי ע"ד סְגֻנּוֹן הַתּוֹסָפְתָּא הוּא וְאַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא הוּא כנלפע"ד (וַאֲנִי תָּמֵהַּ עַל הַגָּאוֹן בַּעַל שַׁאֲגַת אַרְיֵה (בסי' כ"ד) שֶׁכָּתַב אַהָא דְּיָלִיף ר"י בִּבְרָכוֹת (כ"א.

) בִּרְכַּת הַתּוֹרָה לְאַחֲרֶיהָ מבהמ"ז מק"ו וְכָתַב דְּזֶהוּ ע"כ מִדְּאוֹרַיְיתָא דא"א לוֹמַר שֶׁזֶּהוּ דֶּרֶךְ אַסְמַכְתָּא דְּאֵין זֶה נָכוֹן דְּהָאֵיךְ שַׁיָּיךְ לַאֲתוּיֵי אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא לְאֵיזוֹ דָּבָר ע"י ק"ו וְאֵין זֶה דֶּרֶךְ הַגְּמָרָא עכ"ל.

וַהֲרֵי בַּתּוֹסָפְתָּא מַיְיתֵי לְבִרְכַּת הַתּוֹרָה לְאַחֲרֶיהָ ע"י גז"ש וּבִירוּשַׁלְמִי ע"י הֶיקֵּשׁ וְאַפֵּ"ה אֵין זֶה אֶלָּא אַסְמַכְתָּא כִּדְפָרִישִׁית). וְדִבְרֵי מָרָן הב"י דַּאֲתָא לִידַן רָאוּי לָשׂוּם לָהֶם לֵב דִּלְפִי דְּבָרָיו דְּבַתּוֹרָה ל"ש לְבָרֵךְ לְאַחֲרֶיהָ מִפְּנֵי שֶׁהַגִּיזִּית הַתּוֹרָה הוּא בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וכו' א"כ אֵיךְ יָלִיף ר"י בִּבְרָכוֹת שָׁם בִּרְכַּת הַתּוֹרָה לְאַחֲרֶיהָ מבהמ"ז מק"ו הָא ל"ש בְּרָכָה דִּלְאַחֲרֶיהָ עַל הַתּוֹרָה מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהּ גְּמַר שֶׁאֵין לְךָ שָׁעָה וכו' וְאֵין לוֹמַר דר"י אַיְירֵי לְעִנְיַן

קְרִיאָה בְּצִיבּוּר אֲבָל בְּיָחִיד בֶּאֱמֶת לֹא שַׁיָּךְ בָּהּ בְּרָכָה זֶה לֵיתָא, דא"כ לֵיכָּא ק"ו מבהמ"ז דְּאִיכָּא לְמֵימְרַךְ מַה לבהמ"ז שֶׁכֵּן נוֹהֵג בְּיָחִיד כְּבְצִיבּוּר תֹּאמַר בְּבִרְכַּת הַתּוֹרָה לְאַחֲרֶיהָ שֶׁאֵינָהּ נוֹהֶגֶת בְּיָחִיד וְעוֹד דִּכְבָר הוֹכִיחַ בס' שאג"א (סי' הַנַּ"ל) דק"ו דר"י מִדְּאוֹרַיְיתָא הוּא מִדְּאִיתּוּתִיב מִמַּתְנִי' דב"ק ע"ש וּבְצִבּוּר אֲפִילּוּ בְּרָכָה דִּלְפָנֶיהָ אֵינוֹ אֶלָּא מִפְּנֵי כְּבוֹד הַצִּיבּוּר כַּמְבֹאָר בשו"ע (סי' קל"ט ס"ח) ובמג"א שָׁם סק"ה) וְכָל עִיקָּר קְרִיאָה בְּצִיבּוּר אֵינָהּ רַק מִצַּד הַתַּקָּנָה כַּנַּ"ל אָמְנָם יֵשׁ לְיַישֵׁב זֶה עַל נָכוֹן דְּהִנֵּה תֵּירוּצוֹ שֶׁל מָרָן הב"י זַ"ל הוּא דַּוְקָא לְמַ"ד דְּמִצְוַת לֹא יָמוּשׁ וגו' וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה הוּא כִּפְשָׁטֵיהּ, וְהַשְׁתָּא לק"מ דר' יוֹחָנָן לְשִׁיטָתֵיהּ אֲזַל דְּאָמַר בִּמְנָחוֹת (צ"ט:) אֲפִילּוּ לֹא קָרָא אֶלָּא ק"ש שַׁחֲרִית וְעַרְבִית קַיֵּים מִצְוַת לֹא יָמוּשׁ (וְכֵן פָּסַק בַּשְּׁאֵילְתּוֹת וְאָתְחַנַּן סי' קמ"ג) וְעַיֵּין בִּמְנָחוֹת שָׁם דְּזֶה תַּלְיָא בִּפְלוּגְתָּא דר' יוֹסֵי וְרַבָּנַן וא"כ ל"ק כְּלָל אדר' יוֹחָנָן דִּלְדִידֵיהּ שַׁיָּךְ שַׁפִּיר בְּרָכָה אַחַר הַלִּימוּד שֶׁאֵין עִיקַּר חִיּוּבוֹ בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה דְּמָרָן גּוּפֵיהּ לֹא כָּתַב כֵּן אֶלָּא מִשּׁוּם דְּמִצְוַת לֹא יָמוּשׁ הוּא בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וְאַמְטוּ לְהָכִי אֵין כָּאן גְּמַר מִצְוָה לְעוֹלָם, אֲבָל לר"י דְּאֵין הַחִיּוּב רַק שַׁחֲרִית וְעַרְבִית לְדִידֵיהּ כָּל שֶׁגָּמַר לִלְמוֹד הֲרֵי זֶה גְּמַר מִצְוָה וְיָכוֹל לְבָרֵךְ, וְטַעְמוֹ שֶׁל מָרָן זַ"ל שֶׁכָּתַב דְּמִצְוַת הוּא בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וְאֵין לְךָ שָׁעָה וכו' הַיְינוּ דְּאִיהוּ לָא פָּסַק כְּוָותֵיהּ דר"י בְּהָא רַק דְּפָסַק כְּרַבָּנַן דר' יוֹסֵי בִּמְנָחוֹת שָׁם דְּסָבְרִי גַּבֵּי לחה"פ אֵלּוּ מוֹשְׁכִין וכו' וּדְלָא כר' יוֹסֵי דְּאָמַר אֲפִילּוּ סִילֵּק אֶת הַיְשָׁנָה שַׁחֲרִית וְסִידֵּר אֶת הַחֲדָשָׁה עַרְבִית אַף זֶה תָּמִיד, וְסָמַךְ מָרָן עַל הָרַמְבַּ"ם זַ"ל (בְּפֵ"ה מהל' תְּמִידִין ה"ד) שֶׁפָּסַק כְּרַבָּנַן דר"י וּבַגְּמָרָא שָׁם אָמַר ר' אַמִּי מִדְּבָרָיו שֶׁל ר"י נִלְמַד אֲפִילּוּ לֹא שָׁנָה אָדָם רַק פַּעַם אַחַת שַׁחֲרִית וּפֵ"א עַרְבִית קַיֵּים מִצְוַת לֹא יָמוּשׁוּ, ש"מ דִּלְרַבָּנַן לֹא קַיֵּים מִצְוָתָהּ עַד שֶׁיֶּהְגֶּה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה.

אָמְנָם ק"ל טוּבָא אַדִּבְרֵי מָרָן זַ"ל, דלפ"ד דְּהַבְּרָכָה דְּמִלְּאַחֲרִיהּ בִּגְמַר וְלָאו גְּמַר תַּלְיָא מִילְּתָא א"כ גַּם בְּרָכָה דְּמִלְּפָנֶיהָ בִּגְמַר וְלָאו גְּמַר מִיתְלֵי תַּלְיָא, שֶׁכָּל שֶׁאֵין לוֹ גְּמַר אֵין לוֹ הַתְחָלָה חֲדָשָׁה וְכָל שֶׁיֵּשׁ לוֹ תְּחִלָּה יֵשׁ לוֹ תְּיכְלֹה, וְכֵיוָן דמשו"ה אֵין מְבָרְכִין לְאַחֲרֶיהָ מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהּ גְּמַר א"כ אֵיךְ מְבָרְכִין לְפָנֶיהָ הָא אֵין כָּאן הַתְחָלָה וְאַחַר זְמַן רַב מָצָאתִי בְּסֵפֶר הֵשִׁיב מֹשֶׁה (חי' ב' מחאו"ח) שֶׁעָמַד בָּזֶה וְהֵבִיא שֶׁכֵּיוָצֵא בָּזֶה לְקוּשְׁיַית הפנ"י בִּברָכוֹת דכ"א:).

וְיֵשׁ לְדָחוֹת דמשו"ה מְבָרְכִין בְּכָל בֹּקֶר מִפְּנֵי שֶׁבְּכָל בֹּקֶר נַעֲשֶׂה בְּרִיָּה חֲדָשָׁה כמ"ש חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים וּכְדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א זַ"ל בְּטַעַם נט"י דְּשַׁחֲרִית) וַהֲרֵי זֶה כְּחִיּוּב חָדָשׁ וְלֹא שַׁיָּךְ לְבָרֵךְ לְאַחֲרֵיהֶם אַחִיּוּב דְּאִתְמוֹל שע"י שֶׁהַפְּסִיקוּ שֵׁינָה כְּבָר כָּלָה חִיּוּבוֹ (ומ"מ מָצָאתִי להפ"מ בסי' מ"ז מִשְּׁבָצוֹת סק"ה שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַלְּבוּשׁ דב' בְּרָכוֹת שֶׁמְּבָרְכִין בְּשַׁחֲרִית עַל הַתּוֹרָה, הָאַחַת הִיא בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה עַל הַלִּימוּד דְּאִתְמוֹל והב' עַל שֶׁל הַיּוֹם ודפח"ח).

שׁוּב מָצָאתִי להפ"מ בא"א (סי' מ"ז ס"ק י"ב) שֶׁהִזְכִּיר הַטַּעַם דְּבָרֶיהָ חֲדָשָׁה לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַתּוֹרָה אַף בְּעִיקַּר סְבָרַת מָרָן אֲנִי תָּמַהּ מֵהַ דְּשַׁבָּת (קל"ג:) דְּתַנְיָא הָתָם הַמָּל כָּל זְמַן שֶׁהוּא עוֹסֵק בַּמִּילָה וכו' פֵּירֵשׁ (שֶׁסִּילֵּק יָדָיו) עַל צִיצִין הַמְעַכְּבִין אה"מ חוֹזֵר עַל צִיצִין שא"מ אֵינוֹ חוֹזֵר, וְאָמְרִינַן מַאן תַּנָּא פֵּירֵשׁ אֵינוֹ חוֹזֵר כו' אָמְרִי נְהַרְדָּעֵי רַבָּנַן דְּפְלִיגִי עֲלֵיהּ דר' יוֹסֵי הִיא דְּתָנַן ד' כֹּהֲנִים וכו' טִפְחוּ שֶׁל זֶה בְּצַד טש"ז אֵלּוּ מוֹשְׁכִין וכו' רי"א אפי' סִילֵּק וכו', ופירש"י זַ"ל וּלְרַבָּנַן אִי שָׁבְקִי לֵיהּ וַהֲדַר מְסַדְּרִי לָא מִיקָּרֵי לְהוּ תָּמִיד אֶלָּא

אַתְחַלְתָּא אַחֲרִיתָא הִיא וְנִמְצָא שֶׁמִּתְעַכֵּב שֻׁלְחָן בְּלֹא לֶחֶם וְגַבֵּי פִּירְשׁ נָמֵי כִּי הֲדַר אַתְחִיל אַתְחַלְתָּא אַחֲרִיתָא הוּא אֲבָל לר' יוֹסֵי דְּאָמַר כִּי שָׁבְקִי וַהֲדַר מִתְחַיְלִי נָמֵי תָּמִיד הוּא דַּחֲדָא מִילְתָא הוּא ה"נ אִם פֵּירֵשׁ חוֹזֵר אע"פ שֶׁאֵין מְעַכְּבִין דְּכֻלָּא גְּמַר מִילְתָא הִיא עכ"ל.

וְהַשְׁתָּא מִצְנֹת הַגִּיזִית הַתּוֹרָה תָּמִיד דְּתַלְיָא בִּפְלֻגְתָּא דר' יוֹסֵי וְרַבָּנַן כדר' אַמִּי וַדַּאי דְּלְעִנְיַן אִם פָּסַק מִלִּימּוּדוֹ וְהָדַר אַתְחִיל אִם מִיקְּרֵי אַתְחַלְתָּא אַחֲרִיתָא אוֹ לֹא, הָא נָמֵי בִּפְלֻגְתַּיְיהוּ תַּלְיָא דלר' יוֹסֵי כִּי שָׁבֵיק לִמּוּדוֹ לְשָׁעָה וַהֲדַר אַתְחִיל נָמֵי תָּמִיד הָוֵי וַחֲדָא מִילְתָא הוּא, וּלְדִידֵיהּ א"א לוֹ לְבָרֵךְ לִסְבָרַת מָרָן הב"י דס"ל דִּבְרִכַּת הַתּוֹרָה בִּגְמַר וְלָאו גְּמַר תַּלְיָא מִילְתָא דְּהָא לר' יוֹסֵי אֲפִילּוּ כִּי פָּסַק לֹא מִיקְּרֵיגְמַר וְסִילּוּק אֲבָל לְרַבָּנָן דס"ל דְּסִילּוּק אֲפִילּוּ לְשָׁעָה קַלָּה לָא מִיקְּרֵי תָּמִיד וְכִי פָּסַק וַהֲדַר אַתְחִיל אַתְחַלְתָּא אַחֲרִיתָא הִיא א"כ לְדִידְהוּ אִם פָּסַק מִלִּמּוּדוֹ אֲפִילּוּ זְמַן מוּעָט מ"מ כִּי הֲדַר אַתְחִיל צָרִיךְ לְבָרֵךְ דְּהָא אַתְחַלְתָּא אַחֲרִיתָא הוּא.

מֵעַתָּה מ"ש מָרָן הב"י דְּלֵכָךְ אֵינוֹ צָרִיךְ לְבָרֵךְ מִלְּאַחֲרֶיהָ מִשּׁוּם דְּמִצְנֹת הַגִּיזִית הַתּוֹרָה הוּא בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וְאֵין לְךָ שָׁעָה וכו' שֶׁזֶּהוּ כְּרַבָּנָן דר' יוֹסֵי הֲבִיא רְאָיָה לִסְתּוֹר וְאַדְּרַבָּא מֵהַאי טַעְמָא גּוּפָהּ צָרִיךְ לְבָרֵךְ: וּלְפִי זֶה הָדְרָא קו"ל דְּהָא ר' יוֹחָנָן ס"ל כְּרַבִּי יוֹסֵי דְּבַפ"א שַׁחֲרִית וּפ"א עַרְבִית קָיְימִים לֹא יָמִישׁ וּמִיקְּרֵי תָּמִיד, א"כ לְדִידֵיהּ אִם פָּסַק מִלִּמּוּדוֹ לָא מִיקְּרֵי גְּמַר וַחֲדָא מִילְתָא הִיא א"כ לְדִידֵיהּ אִי אֶפְשָׁר לְבָרֵךְ לְאַחֲרֶיהָ לְפִי סְבָרַת מָרָן דְּבִגְמַר תַּלְיָא וְהֵיכִי יָלֵיף ר"י לְבִרְכַּת הַתּוֹרָה לְאַחֲרֶיהָ מק"ו הָא לר"י לְשִׁיטָתֵיהּ ל"ש בְּרָכָה בכה"ג לִסְבָרַת מָרָן הב"י זַ"ל.

וְיֵשׁ לְתָרֵץ דִּסְבָרַת מָרָן דְּהַפְסָקָה לְעִנְיַן בְּרָכָה ל"ד לְהַהִ דְּמִילָה בְּשַׁבָּת דְּהָתָם בְּמָל וְסִילֵּק יָדָיו כֵּיוָן דִּלְרַבָּנָן דר"י הָוֵי הַפְסָקָה וּכְשֶׁחוֹזֵר לָמוּל הו"ל אַתְחַלְתָּא אַחֲרִיתָא מִמֵּילָא הו"ל ב' חִלּוּלִים לְכָךְ לָא דָּחֵי שַׁבָּת שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ כֵּיוָן שֶׁהֵם צִיצִין שא"מ אֲבָל לְעִנְיַן בְּרָכָה בְּהַפְסָקָה לָא תַּלְיָא מִידֵי בְּהֶסֵּח הַדַּעַת תַּלְיָא מִילְתָא וּלְכָךְ תּוֹרָה שֶׁמְּצָוָתָהּ בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וְאֵין לְךָ שָׁעָה וכו' מה"ט אֵינוֹ מַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִמְּנָהּ לְעוֹלָם ומשו"ה אפי' לְרַבָּנָן דר"י דס"ל דְּכְשֶׁפּוֹסֵק לִלְמֹד הו"ל אַתְחַלְתָּא אַחֲרִיתָא מ"מ מֵאַחַר דְּדַעְתֵּיהּ עֲלָהּ, חֲדָא מִילְתָא הָוֵי לְעִנְיַן בְּרָכָה.

וּרְאָיָה מִדִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ (סי' שפ"ד) בְּמִי שֶׁנּוֹלַד לוֹ תְּאוֹמִים וְהַמּוֹהֵל א' וכו' וּפָסַק דִּבְרָכָה אַחַת לִשְׁנֵיהֶם. וְהֵבִיא רְאָיָה מִסֻּוְכָּה (מ"ו.

) ע"ש (וְכִיוָן בְּזֶה לְדַעַת האו"ז הוּבָא בְּמָרְדְּכַי פ' כִּסּוּי הַדָּם שֶׁהֵבִיא ג"כ הָרְאָיָה מֵהַהִ דְּסֻוְכָּה שָׁם). וכ"פ הַמְחַבֵּר בַּיּוֹ"ד (סי' רס"ה) אֲפִילּוּ אֵין הַנַּעַר הב' בביהכ"נ אִם רַק הָיָה דַּעְתּוֹ עָלָיו וְהַדְּבָרִים ק"ו ומָה הָתָם דְּהָוְיָין גּוּפִין מֻחְלָקִין מִפְּטָרוֹ בִּבְרָכָה אַחַת אִם לֹא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ כש"כ בנ"ד בְּתוֹרָה דַּחֲדָא מִצְוָה וְחַד גּוּפָא דְּוַדַּאי אע"ג דְּפָסַק וְהָוֵי אַתְחַלְתָּא אַחֲרִיתָא לְרַבָּנָן.

מ"מ מִיפְטָר בִּבְרָכָה אַחַת בְּדָלָא אַסַּח דַּעְתֵּיהּ תֵּדַע דְּהָא מִילָה נָמֵי מִדְּמִינָּן לָהּ הָתָם לללה"פ וְתָלִינַן לָהּ בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבָּנָן ור"י וְאַפ"ה לְעִנְיַן בְּרָכָה לָא חָיְישִׁינַן לְהַפְסָקָה אֲפִילּוּ בְּגוּפִין מֻחְלָקִין וכ"ש תּוֹרָה דְּמְדַמֶּה בְּמָנָחוֹת שָׁם ג"כ ללה"פ וְחַד גּוּפָהּ הוּא דְּוַדַּאי ל"ח לְהַפְסָקָה אֲפִילּוּ אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן וּבְהָא עֲדִיפָא תּוֹרָה מִמִּילָה דְּאִילּוּ בְּמִילָה מִסְתָּמָא הָוְיָא הַפְסָקָה

דְּחָיְשִׁינַן לְשָׁמָא הֵסִיחַ דַּעְתּוֹ עַד דְּיָדְעִינַן דְּדַעְתֵּיהּ אַתַּרְנוֹיֵיהוּ וְאִלּוּ תּוֹרָה מִסְתָּמָא נָמֵי אָמְרִינַן דְּלָא מַסִּיחַ דַּעְתֵּיהּ כֵּיוָן דְּחִיּוּבָהּ בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וְאֵין לְךָ שָׁעָה וכו' (לְרַבָּנָן דר"י) ומשו"ה לָא הָוְיָא הַפְסָקָתוֹ הַפְסָקָה.

וּבָזֶה א"ש דאע"ג דר' יוֹחָנָן סוֹבֵר כר' יוֹסִי דלחה"פ דְּאִי בָּעֵי פָּטַר נַפְשֵׁיהּ בק"ש שַׁחֲרִית וְעַרְבִית וּלְדִידֵיהּ אע"פ שֶׁמַּפְסִיק מִלִּימּוּדוֹ כֻּלֵּיהּ חֲדָא מִילְּתָא הִיא וְלָא הָוְיָא הַפְסָקָה אַפִּ"ה יָלִיף שַׁפִּיר לְבִרְכַּת הַתּוֹרָה לְאַחֲרֶיהָ מק"ו דִּנְהִי דְּלַמַאי דְּסָבַר כר' יוֹסֵי לָא הָוְיָא הַפְסָקָה מ"מ הֶיסֵּח הַדַּעַת מִיהָא הָוֵי מֵהַאי טַעְמָא גּוּפָא דְּלִדִידֵיהּ יָכוֹל לְהַפְסִיק אַמְּטוּ לְהָכִי מַסַּח דַּעְתֵּיהּ.

וְהַדָּבָר מְפוֹרָשׁ בְּתוֹסְ' בִּבְרָכוֹת (י"א:) ד"ה שֶׁכְּבָר בְּשֵׁם ר"י. וְהֵשִׁיב ר"י וכו' וא"ת מ"ש מִסֵּוְכָּה שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ עַל כָּל סְעוּדָה וכו' וי"ל דְּשָׁאנֵי תּוֹרָה שֶׁאֵינוֹ מְיַיאֵשׁ דַּעְתּוֹ דְּכָל שָׁעָה אָדָם מְחֻוַּיב לִלְמוֹד דְּכְתִיב וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה וְהָוֵי כְּיוֹשֵׁב כָּל הַיּוֹם בְּלֹא הֶפְסֵק.

אֲבָל אֲכִילָה בַּסֵּוְכָּה יֵשׁ שָׁעָה קְבוּעָה עכ"ל הֲרֵי בְּהֶדְיָא דִּלְעִנְיַן בְּרָכָה דִּלְפָנֶיהָ ס"ל לְהַתּוֹסְ' דְּמִשּׁוּם מְצָוַת וְהָגִיתָ אֵינוֹ מְיַיאֵשׁ דַּעְתּוֹ וּבְהֶיסֵּח הַדַּעַת תַּלְיָא מִילְּתָא וְלֹא בְּהַפְסָקָה וה"נ ס"ל לְמָרָן הב"י לְעִנְיַן בְּרָכָה דְּלְאַחֲרֶיהָ וז"ב לפענ"ד.

וְהַשְׁתָּא דְּגַם לְעִנְיַן בְּרָכָה דִּלְפָנֶיהָ ל"ש לְבָרֵךְ מה"ט דְּלָא מַסַּח דַּעְתֵּיהּ, וכמ"ש הַתּוֹסְ' א"כ הָא דְּמְבָרְכִין בְּכָל בָּקָר ע"כ הַטַּעַם הוּא מִפְּנֵי שֶׁאָז נַעֲשָׂה בְּרִיָּה חֲדָשָׁה וְכִדְפֵירַשְׁתִּי לְעֵיל: אִיבָּרָא דְּאִיכָּא לְמֵידַק מֵהָא דְּגָרְסִינַן בַּיְרוּשַׁלְמִי פֶּרֶק מִי שֶׁמֵּתוֹ (בְּפִיסְקָא דְּנָשִׁים מנ"ל) וּמַה בֵּין סֵוְכָּה לַלּוּלָב סֵוְכָּה אֵינָהּ טְעוּנָה בְּרָכָה אֶלָּא לֵילֵי יו"ט הא' בִּלְבַד לוּלָב טָעוּן בְּרָכָה כָּל שִׁבְעָה ר' יוֹסֵי ור' אַחָא הֲווּ יָתְבִין אָמְרִין מַה בֵּין סֵוְכָּה וּמַה בֵּין לוּלָב (כְּלוֹמַר מֵאֵיזוֹ טַעַם הֵם חֲלוּקִים) סֵוְכָּה נוֹהֶגֶת בְּלֵילוֹת כְּבַיָּמִים (לְכָךְ כָּל ז' כְּיוֹמָא אֲרִיכָא וְאֵינָהּ טְעוּנָה בְּרָכָה רַק לֵיל א').

לוּלָב אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בַּיּוֹם (לָכֵן כָּל יוֹם הָוֵי חִיּוּב חָדָשׁ וְצָרִיךְ בְּרָכָה כָּל ז') הַתִּיב ר' יַעֲקֹב דְּרוּמְיָא הֲרֵי ת"ת דְּנוֹהֶגֶת בְּלֵילוֹת כְּבַיָּמִים (וְאַפִּ"ה מְבָרֵךְ בְּכָל פַּעַם) מַאי כַּדּוּן (פי' הַמְפָרֵשׁ, מֵעַתָּה מַה יֵּשׁ לָנוּ לְתָרֵץ וְלִי נִרְאֶה דְּמַאי כְּדוּן פֵּירוּשׁוֹ הָכִי הַשְׁתָּא).

סֵוְכָּה אֶפְשָׁר לָהּ לְהִבָּטֵל, ת"ת א"א לָהּ לְהִבָּטֵל עכ"ל. וְתֵירֵץ זֶה לִכְאוֹרָה תָּמוּהַּ דְּבִשְׁלָמָא סֵוְכָּה קָאָמַר שַׁפִּיר דמה"ט דְּאֶפְשָׁר לָהּ לְהִבָּטֵל ר"ל דְּאִי בָּעֵי לָא אָכֵל א"נ דְּאָכַל פֵּירָא לְבַר מִסֵּוְכָּה א"כ עִיקַּר חִיּוּבָא הוּא רַק לַיְלָה הא' דבע"כ בָּעֵי מִיכַל בַּסֵּוְכָּה לְכָךְ אֵינוֹ מְבָרֵךְ רַק בַּלַּיְלָה הא' דְּעִיקַּר הַחִיּוּב אֲבָל מַאי קָאָמַר ת"ת א"א לָהּ לְהִיבָּטֵל, שֶׁזֶּהוּ כִּדְכָתַב הַמְפָרֵשׁ מִשּׁוּם דִּכְתִיב בָּהּ וְהָגִיתָ וגו' אַדְרַבָּא מה"ט אֵינוֹ מְיַיאֵשׁ דַּעְתֵּיהּ כִּדְכָתַב הַתּוֹסְ' בְּשֵׁם ר"י והו"ל לְמִיפְטַר בִּבְרָכָה א' דְּהָא לָא מַפְסְקִי בָּהּ לֵילוֹת מִיָּמִים וְהָא לְדִידַן דְּמָבָרְכִין אַסֵּוְכָּה בְּכָל פַּעַם כִּדְכָתַב הַתּוֹסְ' בִּבְרָכוֹת שָׁם אַפִּ"ה כָּתְבוּ שָׁם בְּשֵׁם ר"י דאת"ת מִיפְטַר בִּבְרָכָה א' דְּכֵיוָן דִּכְתִיב בָּהּ וְהָגִיתָ לָא מַסִּיחַ דַּעְתֵּיהּ א"כ לְהַיְרוּשַׁלְמִי דְּסוֹבֵר דִּבְסֵוְכָּה אֵינוֹ מְבָרֵךְ רַק פֵּ"א אִי מִשּׁוּם דְּלָא מַפְסְקִי לֵילוֹת אִי מִשּׁוּם צֵירוּף הַטַּעַם דְּאֶפְשָׁר לָהּ לְהִבָּטֵל, לפ"ז כ"ש דבת"ת דְּלָא מַפְסְקִי לֵילוֹת וְגַם א"א לָהּ לְהִבָּטֵל דא"כ לֹא מַסִּיחַ דַּעְתּוֹ והו"ל לְמִיפְטַר בִּבְרָכָה אַחַת.

אֶלָּא וַדַּאי דַּעַת הַיְרוּשַׁלְמִי דְּחִילּוּק בְּרָכוֹת בְּהַפְסָקָה תַּלְיָא (וּכְדִסְלִיק אַדַּעְתָּא דְּעִנְיָן מֵעִיקָּרָא) וס"ל נָמֵי כִּדְאָמְרִינַן בְּסֵוְגְיָא דְּמַסֶּכֶת שַׁבָּת הַנַּ"ל דִּבְדָבָר שֶׁחִיּוּבוֹ תְּמִידִי אִי אַפְסִיק וַהֲדַר אַתְחִיל הוֹ"ל אַתְחַלְתָּא אַחֲרִיתָא וּכְהַהִוא דלה"פ אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן וְהֵיכָא דְּשָׁרֵי לְהַפְסִיק אע"ג דְּאַפְסִיק כּוּלָּא חֲדָא מִילְּתָא הִיא וּכְמוֹ בלה"פ אַלִּיבָּא דר' יוֹסֵי, וְהַשְׁתָּא ה"פ מַאי כַּדּוּן, ר"ל מַאי קָא מְדַמֵּית תּוֹרָה לְסֵוְכָּה סֵוְכָּה אֶפְשָׁר לָהּ לְהִיבָּטֵל וְדָמְיָא ללה"פ אַלִּיבָּא דר"י דְּכֵיוָן שֶׁיָּכוֹל לְהַפְסִיק בַּמִּצְוָה דְּסֵוְכָּה ע"כ אע"ג דְּאַפְסִיק כֻּלָּהּ חֲדָא מִילְּתָא הִיא וְלָכֵן אֵינוֹ מְבָרֵךְ רַק לַיְלָה הא' ת"ת א"א לָהּ לְהִבָּטֵל דִּכְתִיב וְהָגִיתָ וגו' משו"ה אִי אַפְסִיק וַהֲדַר אַתְחִיל אַתְחַלְתָּא אַחֲרִיתָא הִיא וּלְכָךְ עַל כָּל הַפְסָקָה וְהַפְסָקָה כִּי הֲדַר מַתְחִיל צָרִיךְ לְבָרֵךְ, וְלִכְאוֹרָה פי' זֶה מֻכְרָח בְּיִישּׁוּב תֵּירוּץ הַיְרוּשַׁלְמִי (וּמֵהַתֵּימָה עַל הָרַב בַּעַל משכנ"י (בְּחֵלֶק או"ח סי' ז') שֶׁהִקְשָׁה קַוּשְׁיַית הַיְרוּשַׁלְמִי הַנַּ"ל כְּתַבְנִיתָהּ וְלֹא תֵּירֵץ כֵּן, גַּם לֹא זָכַר הַשֹּׁר מִזֶּה כְּלוּם) אַדְּ אַכַּתִּי קַשְׁיָא טוּבָא, דִּלְפִי הָאָמוּר ס"ל לְהַיְרוּשַׁלְמִי גַּבֵּי ת"ת דְּחִילּוּק הַבְּרָכוֹת הוּא לְפִי הַהַפְסָקוֹת, וא"כ זֶהוּ דַּוְקָא לְרַבָּנָן דר"י אֲבָל לר"י דס"ל דְּבַפֵּ"א שו"ע קַיָּים וְהָגִיתָ וּמִיקְרֵי תָּמִיד לְדִידֵיהּ לָא תַּלְיָא מִידֵּי בְּהַפְסָקָה א"כ מַאי מַקְשֵׁי ר' יַעֲקֹב דְּרוֹמִי' אדר"י ור' אֶחָא מת"ת דִּלְמָא אִינְהוּ כר' יוֹסֵי דלה"פ ס"ל דִּלְדִידֵיהּ א"צ לְבָרֵךְ בְּכָל פַּעַם דאע"ג דְּאַפְסִיק כֻּלָּא חֲדָא מִילְּתָא הִיא וכ"ת דְּמַקְשֶׁה מִכֹּחַ הָא דְּיָחִיד וְרַבִּים הֲלָכָה כְּרַבִּים ז"א דְּהָא בְּמַתְנִי' בפ"ב דִּמְגִילָּה (כ"א.

) סָתָם לַן תַּנָּא כר' יוֹסֵי דלה"פ ע"ש. וְעוֹד הָא קיי"ל בכ"ד דר' יוֹסֵי נִימּוּקוֹ עִמּוֹ, וי"ל דלפ"ו סְבָרַת הַמַּקְשֶׁה דְּלָא יָדַע דְּתַלְיָא בִּסְבָרָא דְּאֶפְשָׁר לָהּ לְהִבָּטֵל הָא פָּרִיךְ שַׁפִּיר וּלְמַסְקָנָא אַתְיָא כְּרַבָּנָן אֶלָּא דְּקַשְׁיָא טוּבָא דלפ"ז לר"י דלה"פ לֹא הָיָה צָרִיךְ לְבָרֵךְ ברכה"ת רַק פַּעַם אַחַת כָּל יְמֵי חַיָּיו (אוֹ עַד שֶׁתַּעֲבוֹר עָלָיו לַיְלָה אַחַת בְּלֹא תּוֹרָה וּבְלֹא ק"ש וּכְהַהִוא דְּשָׁלָא יָלִין שֻׁלְחָן לַיְלָה אַחַת בְּלֹא לֶחֶם) דְּהָא בת"ת לָא מַפְסְקִי לֵילוֹת מְיָמִים וְגַם דִּלְדִידֵיהּ אֶפְשָׁר לָהּ לְהִבָּטֵל כִּדְפָרֵישׁית דְּאִי בָּעֵי פט"נ בק"ש שַׁחֲרִית וְעַרְבִית וְזֶה תֵּימָא דְּהָא גָּרְסִינַן בִּנְדָרִים (פ"א.

) וַיֹּאמֶר ה' עַל עָזְבָם אֶת תּוֹרָתִי. וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב עַל שֶׁלֹּא בֵּרְכוּ בַּתּוֹרָה תְּחִלָּה וּבְסֵפֶר פ"ח (סי' מ"ז), ובשאג"א (סי' הַנַּ"ל) הוֹכִיחוּ מִזֶּה דברה"ת דְּאוֹרָיְיתָא מדקא"ל הקב"ה וּמִדְּהָיָה הָעוֹנֶשׁ חָמוּר כ"כ יע"ש.

ולר"י אַדְּרַבָּא יַעֲנְשׁוּ בַּשְּׁבִיל בְּרָכָה שא"צ. וְלֹא בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא בֵּרְכוּ וכו' וְהָא מִקְרָא קָא דָּרִישׁ ר"י וְאֶקְרָא וַדַּאי ל"פ ר' יוֹסֵי.

וְעוֹד דבכה"ג אוֹרְחָא דְּתַלְמוּדָן לְמֵידַק. ור' יוֹסֵי הַאי קְרָא מַאי עֲבִיד בֵּיהּ.

ועו"ק טְפֵי דִּבְנָדָרִי' (ח'.) אָמַר ר' גִּידֵּל אָמַר רַב הָאוֹמֵר אַשְׁכִּים וכו' הָא קמ"ל כֵּיוָן דְּאִי בָּעֵי פָּטַר נַפְשֵׁיהּ בק"ש שו"ע משו"ה חָיְילָה שְׁבוּעָה עֲלֵיהּ.

ופי' הָרֹא"ש זַ"ל דבק"ש שו"ע פְּטַר נַפְשֵׁיהּ ממ"ש וְהָגִיתָ וכו' יעו"ש. וְזֶה אָתְיָא כר' יוֹסֵי דלה"פ כְּדְאִיתָא לְהֶדְיָא בִּמְנָחוֹת (צ"ט ע"ב) וא"כ סוֹבֵר רַב דְּגַבֵּי ת"ת אע"ג דְּאַפְסִיק חַד מִילְּתָא הוּא.

וא"כ לֹא הָיָה צָרִיךְ לְבָרֵךְ ברה"ת רַק פ"א כָּל יְמֵי חַיָּיו לִשְׁיטַת הַיְרוּשַׁלְמִי. וְהֵיכִי אָמַר רַב עַל שֶׁלֹּא בֵּרְכוּ בַּתּוֹרָה תְּחִלָּה דְּזֶה אַתְיָא כְּרַבָּנָן דַּוְקָא כְּדִלְעֵיל וְקַשְׁיָא דְּרַב אַדְּרַב עו"ק מַהָא דְּגָרְסִינַן בַּיְרוּשַׁלְמִי (פ' ר"א דְּמִילָה הֲלָכָה ו').

כָּאן תְּהֶיהָ לע"ע מְקוֹם שְׁבִיתַת קַן קוֹלְמָסִי עַד אֲזְכֶּה לְקַבֵּל תְּשׁוּבָתוֹ דמני"ר וְאָז כְּשֶׁאֶרְאֶה שֶׁדִּבְרֵי הַדַּלִּים פְּטָפוּטֵי דְּאוֹרָיְיתָא סְפוּנִים בְּעֵינוֹ. אוֹ אָז אֶכְתּוֹב סִיּוּם הַדְּבָרִים בְּיִשּׁוּב שִׁיטַת הַיְרוּשַׁלְמִי הַנ"ל בְּפִלְפּוּלִים רְחָבִים (לְעֵרֶךְ־עוֹד ב' בּוּגִין) וְגַם בְּעִנְיָנִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר בָּאוּ בְּסִפְרֵי דְּבֵי רַב מני"ר שְׁלִיטָ"א שֶׁיֵּשׁ לְפִי מִיעוּט בְּקִיאוּתִי בְּשַׁ"ס וּפוֹסְקִים הֶעָרוֹת רַבּוֹת בָּהֶן.

וְיִתְבָּרֵךְ מַר נִיהוּ רַבָּה בְּבִרְכַּת הֶדְיוֹט קַלָּה. יַבְלִיג שְׁנוֹתָיו בְּטוּב וּבַנְּעִימִים עַל מַבּוּעֵי הַתּוֹרָה כְּנַפְשׁוֹ שָׂבְעוֹ וְנֶפֶשׁ יְדִידוֹ באה"ר וְאַהֲבַת אֵיתָן הק' יִצְחָק שְׁלֹמֹה יוֹאֵל בְּהָרַב מוהרר"ש זללה"ה הָרַב ואב"ד דפ"ק רְאוּנְעַ יע"א: ז בִּרְכַּת הַנֶּהֱנִין מָרָן חִיד"א בְּיָעִיר אֹזֶן מַעֲרֶכֶת הַשִּׁי"ן אוֹת ח' פְּשִׁיטָא לֵיהּ דְּהָוֵי מִדְּרַבָּנָן.

וְעַיֵּין מִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ בְּהַשְׁמָטוֹת לְחֵלֶק הַשִּׁיטָה דַּף ק"ה ע"ד וע"ע יָעִיר אֹזֶן בְּמַעֲרָכָה זוֹ אוֹת י"ט לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא דְּמַסִּיק דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְאִם נִסְתַּפֵּק אֵינוֹ חוֹזֵר וְעַיֵּין דִּבְרֵי מְנַחֵם סי' קס"ז הגב"י אוֹת ז מָלֵא הָרוֹעִים בְּמַעֲרֶכֶת תָּדִיר קוֹדֵם אוֹת ב' וּכְבָר כת' במכת"ל שָׁם דְּגַם הפנ"י מוֹדֶה דְּדַעַת כָּל הַפּוֹסְקִים דְּבִרְכַּת הַנֶּהֱנִין הִיא מִדְּרַבָּנָן אֶלָּא שֶׁהוּא כָּתַב דְּיֵשׁ לְתַמּוֹהַּ בְּזֶה וכו'.

וְעַיֵּין לְהָרַב שָׁ"ף בח"מ סי' שפ"ב סק"ג בד"ה (וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' וּבְמַה שֶׁתָּמַהּ עָלָיו מָרָן חִיד"א בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה יו"ד סי' כ"ח סק"ז לְעִנְיַן בִּרְכַּת בפה"ג. וְעַתָּה רָאִיתִי בְּשוּ"ת בֵּית שְׁלֹמֹה הנד"מ בא"ח סי' י"ד שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם רַב הַשּׁוֹאֵל דְּבִרְכַּת מהת"ו וְנִסְתַּיֵּעַ מִדִּבְרֵי הפ"י וְכָתַב ע"ד דְּלָא הוּטַב בְּעֵינָיו והפ"י עַצְמוֹ לֹא אָמַר אֶלָּא דֶּרֶךְ הֶעָרָה.

אֲבָל א"א לְסַפֵּק נֶגֶד כָּל הַפּוֹסְקִים רִאשׁוֹנִי וְאַחֲרוֹנִים דְּהֵם מד"ר חוץ מבהמ"ז. וּבִרְכַּת מֵעֵין ג' מַחֲלוֹקֶת עכ"ל.

וּלְקַמָּן אוֹת פ"ד צִיַּנְתִּי לְעִנְיַן בִּרְכַּת מֵעֵין ג' וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת למס' בְּרָכוֹת (בס' בְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת) במ"ש בְּשַׁ"ס דַּף מ"ח ע"ב לְפָנָיו מִנַּיִן אָמַרְתָּ ק"י כְּשֶׁהוּא שָׂבֵעַ וכו' וְרַבִּי נָתָן וְרַבִּי יִצְחָק יָלְפִי לָהּ מִקְּרָאֵי כָּתַב דְּכָל זֶה הוּא אַסְמַכְתָּא דְּוַדַּאי בְּרָכָה עַל הַפַּת לְפָנֶיהָ אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וכו' עי"ש: ח בְּכוֹר שֶׁאֵינוֹ קָדוֹשׁ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן אִם יָכוֹל לְהַקְרִיבוֹ תָּם אוֹ הָוֵי אוב"ע נִסְתַּפֵּק בָּזֶה מָרָן מוהריט"א בְּסֵפֶר הִלְכוֹת יו"ט רפ"ב דִּבְכוֹרוֹת וַאֲנִי עָנִי כָּתַבְתִּי במ"א דְּמֵהָרַמְבַּ"ם פ"ה ה"ג מִתְבָּרֵר דְּאֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיב אפי' כְּשֶׁיֵּשׁ סָפֵק שָׁמָּא אֵין בּוֹ חִיּוּב מהת"ו כ"ש כְּשֶׁנִּדַּאי אֵינוֹ חַיָּיב מִן הַתּוֹרָה עי"ש: ט בְּכוֹר בְּהֵמָה קְדֻשָּׁתוֹ מִדְּרַבָּנָן.

נִרְאֶה מִדִּבְרֵי התו' בִּבְכוֹרוֹת דַּף י"ג ע"א דְּאֵינוֹ חַיָּיב לִיתְּנוֹ לְכֹהֵן. וּמָרָן מוהריט"א בְּהִלְכוֹת יו"ט רפ"ב תָּמַהּ ע"ד דְּאַמַּאי לֹא נֵימָא דְּמִדְּרַ' חַיָּיב לִתֵּנוֹ לְכֹהֵן וַאֲנִי עָנִי כָּתַבְתִּי במ"א דְּכֵינָן דְּבָסָפֵק חַיָּיב מה"ת אֵינוֹ חַיָּיב לִיתֵּן לַכֹּהֵן דקי"ל המע"ה וַאֲפִי' תָּפְסוּ כֹּהֵן דַּעַת רַבָּא דְּרַבָּא דְּמוֹצִיאִין מִיָּדוֹ וְכַמָּה דִּיּוֹת מִשְׁתַּפְּכוֹת לְיַשֵּׁב דַּעַת הָרַמְבַּ"ם דס"ל אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ כַּיָּדוּעַ.

וּסְפֵק תּוֹרָה עָדִיף מִנִּדְאי דְּרַבָּנָן עַיֵּין ר"ה ל"ד ע"ב ב' עֲיָרוֹת בְּאַחַת תּוֹקְעִין וכו' וְכֵינָן דְּבִסְפֵק תּוֹרָה ק"ל המע"ה לָא רָאוּ חֲזַ"ל לְחַיֵּיב בְּנִדְאי דְּדִבְרֵיהֶם: י בְּכוֹר בַּעַל מוּם דָּנֶאֱכָל תּוֹךְ שְׁנָתוֹ אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן עַיֵּין לְהַגְּאוֹנִים מוהריט"א בס' הִלְכוֹת יו"ט בפר' עַד כַּמָּה אַמַּתְנִי' דִּבְכוֹר נֶאֱכָל שָׁנָה בְּשָׁנָה בֵּין תָּם בֵּין בַּעַל מוּם וכו' וּבֵית אֶפְרַיִם טַרְפֵּיוֹת בְּשוּ"ת ס' ב' שִׁיבַת צִיּוֹן סי' כ"ד בֵּית מֵאִיר יו"ד סי' ש"ו ס"ז.

ועי' במ"ש אוֹר לִי סי' ס"ב ד"ה וְחָזֶה הֲוַיִת: יא בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים דְּנָקְטִינַן דְּהוּא לְפָרֵשׁ כְּמִי שֶׁהֶאֱרִיךְ הג' יַד מַלְאָכִי שָׁא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתוֹ בסי' ש"א כָּתַב ע"ז שָׁם בסי' שי"א בְּשֵׁם הָרַב יָבִין שְׁמוּעָה דְּדַוְקָא אִם אָמַר כֵּן רַבִּי יְאֻדָּה אֲבָל אִם אָמַר כֵּן תַּנָּא אַחֵר אֵין לָנוּ כְּלָל בָּזֶה וְעַיֵּין מָלֵא הָרוֹעִים בח"ב דַּף מ"ו אוֹת ד' וְאוֹת י"א.

ונ"ל דְּיֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בפיה"מ פֶּ"ה דְּמַעֲשְׂרוֹת מ"ה. וּמָרָן כ"מ כ"א דְּתְרוּמוֹת דִּין ט"י.

וכ"נ קָצָת מִמַּתְנִיתִין פֶּ"ה דמ"ש מ"א. עַיֵּין בב"ק דַּף ס"ט ע"א דְּמַשְׁמַע דְּפְלִיג רַשְׁבָּ"ג אֶלָּא דְּלָזֶה י"ל לְפִי מ"ש הַיָּד מַלְאָכִי בסי' ש"א הַנָּ"ל (בְּסוֹף ד"ה וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה) דְּכִי מוּכָח בַּשַּׁ"ס דְּפְלִיגִי לֹא נֶאֶמְרוּ הַכְּלָלִים וְעַיֵּין לְהָרַב מְקֻנָּה אַבְרָהָם במ"ב אוֹת ר"ג שֶׁאַחַר שֶׁהֵבִיא כְּלָל זֶה צְיֵין לְרַשְׁבָּ"ם ב"ב ל"א ע"ב ד"ה אר"א אִם כַּוָּנָתוֹ לְהַקְשׁוֹת אַדִּבְרֵי רַשְׁבָּ"ם נֶעְלַם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי הי"ם גָּדוֹל בסי' שי"א כיעי"ש.

וְעַיֵּין לְהָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה ח"א דַּף קע"א ע"ד וְאֵילָךְ וּמַה שֶּׁרָצָה לוֹמַר דְּבְתַנָּא אַחֵר כִּי תָּנֵי בַּמַּדַּ"א יֵשׁ חִילּוּק בֵּין אָמַר ר"פ בַּמַּדַּ"א דְּאֵינוֹ חוֹלֵק לר"פ אוֹמֵר בַּמַּדַּ"א וכו' דְּאָז הוּא חוֹלֵק וְחָזַר בּוֹ מִכֹּחַ הַיְרוּשַׁלְמִי עי"ש נִרְאֶה דְּנֶעֱלָם מֵהָרַב סְוּגְיַת שַׁבָּת דַּף קכ"ו ע"ב אָמַר ר' בַּמַּדַּ"א בְּכִיסּוּי קַרְקָעוֹת וכו' עי"ש.

וּבְהָרֹא"שׁ וְגַם מִמ"ש הָרַמְבַּ"ם בְּפֶ"ה דְּמַעֲשְׂרוֹת מ"ה וּמָרָן כ"מ הִלְכוֹת תְּרוּמוֹת הַנָּ"ל אָנוּ לְמֵדִין דְּבְתַנָּא אַחֵר אַף בִּלְשׁוֹן אָמַר הוּא חוֹלֵק וּמ"ש שָׁם עַל דִּבְרֵי הרמ"ז פ"ב דִּכְתֻבּוֹת כְּבָר קָדָמוֹ הַיָּם גָּדוֹל וּבְסָמוּךְ שָׁם הִזְכִּירוּ.

וּלְפִי הַנִּרְאֶה כָּל הָרַבָּנִים הנז"ל לֹא זָכְרוּ דִּבְרֵי הַמְפָרֵשׁ בְּנָזִיר דַּף ל"ב ע"א ד"ה לִישָׁנָא אַחֲרִינָא דעמ"ש בַּתּוֹסָפְתָּא רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר בד"א וכו' כָּתַב דקי"ל כְּכָל בד"א לְפָרֵשׁ עי"ש. וּבְיַד מַלְאָכִי סי' ש"א הֵבִיא דַּעַת הָרַב ב"ח בא"ח סי' רנ"ה דס"ל דְּאֵימָתַי וּבָמָה לְפָרֵשׁ וכ"כ ג"כ בסי' ש"נ וְהָרַב מאמ"ר שָׁם דשקו"ט עַל דִּבְרֵי הַבַּ"ח לֹא עִרְעֵר עָלָיו בְּמַאי דְּנָקִיט דְּכָל אֵימָתַי וּבָמָה לְפָרֵשׁ עי"ש: יב בִּנְדָרִים הַלָּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם.

הג' מש"ל פ"ד מֵהִלְכוֹת שְׁבוּעוֹת הֲלָכָה א' ד"ה וְדַע וכו' הֵבִיא מַחֲלוֹקֶת רַבָּנָן ורע"ק ברפ"ג דְּשְׁבוּעוֹת בְּנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא אוֹכַל וְאָכַל כ"ש דלרע"ק חַיָּיב וּלְרַבָּנָן פָּטוּר וְחָקַר לְדַעַת בְּמַאי פְּלִיגִי דְּהָא קי"ל בִּנְדָרִים הַלָּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם וא"כ קָשֶׁה בְּלֹא יְמַנַּע נָזְחֲזִי אֲנַן אִם בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם אֲכִילָה כָּל שֶׁהוּ מ"ט דְּרַבָּנָן וְאִם אֵינָהּ כ"ש מ"ט דרע"ק וְכָתַב דְּלֹא יְתָכֵן לוֹמַר דְּבָהָא פְּלִיגִי אִם בִּלְשׁוֹן ב"א אֲכִילָה בִּכְזַיִת אוֹ בכ"ש וְצִדֵּד לוֹמַר דְּפְלִיגִי בְּהֵיכָא דִּלְשׁוֹן תּוֹרָה חוֹלֵק אַלְשׁוֹן בנ"א דלר"ע בְּהָא נָמֵי אָזְלִינַן בָּתַר לְשׁוֹן בנ"א וּלְרַבָּנָן בכה"ג לָא אָזְלִינַן בָּתַר לְשׁוֹן בנ"א וְחָזַר בּוֹ לְפִי שֶׁמָּצָא בַּיְרוּשַׁלְמִי דר' יוֹחָנָן ס"ל דְּהוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בנ"א אַף בְּסוֹתֵר לְשֶׁל תּוֹרָה וַאֲפִי' לְקוּלָּא ור' יאֹשִׁיָּה דס"ל דְּהוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן

תּוֹרָה לֹא אָמַר אֶלָּא כְּשֶׁלְּשׁוֹן תּוֹרָה לְהַחְמִיר וְכָתַב דְּאֵין סָפֵק דַּהֲלָכָה כרי"ו וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הָרָ"ן.

וְשׁוּב הֵבִיא רְאָיָה דְּהוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן תּוֹרָה מרפ"ד דַּעֲרָכִין דַּף י"ט דְּאוֹרָיְיתָא קִיבּוֹרֶת כֻּלָּהּ בִּנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לב"א דְּאַף לְקֻלָּא אָזְלִינַן בָּתַר לְשׁוֹן בנ"א אתד"ק עי"ש. וּבְמַכְתֵּב לְחִזְקִיָּהוּ בְּתִשׁוּ' סי' ה' דַּף כ"ז ע"ג וּפְלָא בְּעֵינַי אֵיךְ לֹא זָכַר שַׂר דְּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ בַּעֲלֵי הַתּוֹסָ' במס' פְּסָחִים דַּף ב' סוֹף ע"א ד"ה כִּדְתַנְיָא הַנּוֹדֵר מִן הָאוֹר וכו' וּבִיבָמוֹת ד' ע"א ד"ה וְהָנֵי מוֹלִין וכו' דְּבָהֲנֵי דִּוּכְתֵי שְׁתַּיִם זוֹ שָׁמַעְנוּ מדב"ק דְּכֻלָּלָא דְּבִנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בנ"א הוּא אַף כְּשֶׁסּוֹתֵר לִלְשׁוֹן תּוֹרָה וַאֲפִילּוּ לְקֻלָּא וְהֵבִיאוּ רְאָיָה מֵהַהִיא דַּעֲרָכִין דְּאוֹרָיְיתָא קִיבּוֹרֶת כֻּלָּהּ וכו' כיעי"ש.

וְהַיּוֹתֵר תֵּימַהּ בְּעֵינַי דְּהָרוֹאֶה יִרְאֶה דְּהַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁהִזְכִּיר הוּא ברפ"ו דִּנְדָרִים וְהֵבִיאוֹ הָרָ"ן שָׁם בְּדַף מ"ט ע"א וְכֵיוָן שֶׁכְּבָר הִזְכִּיר דִּבְרֵי הָרָ"ן בָּזֶה עֵדוּת הִיא שֶׁלֹּא נֶעְלַם מִמֶּנּוּ סֻגְיַת הַשַּׁ"ס דְּיִלַּן שָׁם וא"כ הָיָה לוֹ לְהַכְרִיחַ מִתַּלְמוּדִין דְּהוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בנ"א כְּשֶׁסּוֹתֵר לִלְשׁוֹן תּוֹרָה.

דַּהֲרֵי אַהָא דְּתָנַן הַנּוֹדֵר מִן הַמְּבֻשָּׁל מֻתָּר בְּצָלִי וְתָנֵי עֲלָהּ ור' יאשיָה אוֹסֵר דַּהֲוָה בָּעֵינַן לְמֵימַר דְּפְלֻגְתַּיְיהוּ אִי אָזְלִינַן בָּתַר לְשׁוֹן תּוֹרָה אוֹ בָּתַר לְשׁוֹן בנ"א מַסְקִינַן דכ"ע בִּנְדָרִים הֹלֵךְ אַחַר לְשׁוֹן בנ"א וְלָא פְּלִיגִי מָר כִּי אַתְרֵיהּ דְּמָבוֹאָר מִסֻּגְיָא זוֹ דְּהוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם לְקֻלָּא אַף כְּשֶׁסּוֹתֵר לְשׁוֹן תּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ מִמָּנָּה רַבֵּינוּ הָרִיבָ"שׁ בסי' ש"ד עי"ש וּלְפוּם רִיהֲטָא נִרְאֶה דְּהָיָה יָכוֹל לְמִצּוֹא בָּזֶה בְּמַאי פְּלִיגִי רע"ק וְרַבָּנָן דְּלֵימָא מַר כְּדְמְשַׁנֵּי בַּשַּׁ"ס דְּמַר כִּי אַתְרֵיהּ וכו' בְּאַתְרֵיהּ דרע"ק קָרוּ אֲכִילָה לכ"ש וכו' אֶלָּא דְּזֶה לֹא יִתָּכֵן דא"כ מַאי קָאָמְרִי לֵיהּ רַבָּנָן הֵיכָן מָצִינוּ בְּאוֹכֶל כ"ש שֶׁהוּא חַיָּיב וכו' וק"ל הָא מִיהָא שָׁמְעִינַן מִינָּהּ דְּהוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בנ"א לְהָקֵל אַף כְּשֶׁסּוֹתֵר לִלְשׁוֹן תּוֹרָה אַף לר' יאשיָה לְפִי מַסְקָנָא דְּתַלְמוּדִין וְאִי הָכִי לָא צְרִיכִינַן לְמֵימַר עֲלָהּ מדקי"ל כר' יוֹחָנָן כמ"ש הָרַב זַ"ל דְּהָא וַדַּאי כְּתַלְמוּדִין נָקְטִינַן וּלְתַלְמוּדִין בָּטְלָה מַחֲלוֹקֶת וכ"ע מוֹדוֹ בְּהָכִי.

גַּם מ"ש דְּהָרָ"ן פָּסַק כרי"ו תָּמוּהַּ בְּעֵינַי שֶׁהֲרֵי הָרָ"ן שָׁם אַחַר שֶׁהֵבִיא כָּל דִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי כָּתַב וְז"ל וּלְפוּם גְּמָרָא דִּילַן דַּאֲפִילּוּ ר' יאשיָה מוֹדֶה דְּאֵין הוֹלְכִין בִּנְדָרִים אַחַר לְשׁוֹן בנ"א ש"מ דְּבֵין לְהָקֵל בֵּין לְהַחְמִיר הָאוֹמֵר בְּחַג יו"ט הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג בִּכְלָל עכ"ל.

הִנֵּה רוֹאֶה שֶׁלֹּא כָּתַב דַּהֲלָכָה כרי"ו וְאַדְּרַבָּא מַשְׁמַע מִדְּבָרָיו דְּלוּלֹא דְּתַלְמוּדִין מַסִּיק דְּגַם ר' יאשיָה מוֹדֶה לָא הֲוָה בְּרִירָא לָן הַאי מִילְּתָא לְמִיפְסַק לְקֻלָּא כרי"ו. דִּבְרֵי רַבֵּינוּ המשל"מ בָּזֶה שֶׁגָּבוּ מִמֶּנִּי וצ"ע וּלְעִיקַּר קֻשְׁיַת המשל"מ הַנָּ"ל עי' בס' עֲצֵי אֲרָזִים סי' רי"ז ס"א וּבְיַד שָׁאוּל שָׁם אוֹת ד נִרְאֶה שֶׁלֹּא רָאָה מ"ש הָרַב משל"מ דְּגַם לְהַיְרוּשַׁ' דְּפְלִיגִי בָּזֶה ר' יוֹחָנָן ור' יאשיָה פְּשִׁיטָא דקי"ל כרי"ו דְּאִילּוּ בְּיַד שָׁאוּל נָקִיט דְּהַיְרוּ' ס"ל דְּאָסוּר עי"ש.

וְהַשָּׂגָתִי עַתָּה שׁוּ"ת מַעֲשֶׂה אַבְרָהָם וְרָאִיתִי מ"ש שָׁם בחח"מ ס"ו סי' י"ח בְּשֵׁם הָרַב עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן אה"ע סי' נ"ג דְּנִרְאֶה מִדְּבָרָיו שֶׁכְּבָר עָמַד ע"ד הָרַב משל"מ הַנָּ"ל וְאֵין מָצוּי אֶצְלִי לְעַיֵּן בדב"ק:גַּם מ"ש המשל"מ דְּלָא נִיתַּן לֵיאָמֵר כְּלָל דִּפְלִיגִי רע"ק וְרַבָּנָן אִם בִּלְשׁוֹן

בְּנֵי אָדָם אֲכִילָה בְּכָל שֶׁהוּ אוֹ בְּכַזַּיִת תָּמִיהַּ לִי אַמַּאי לָא הֲרֵי מָצִינוּ כַּיּוֹצֵא לָזֶה דִּפְלִיגִי ר"מ וְרַבָּנַן בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם.

עי' נְדָרִים דַּף ל' ע"ב גַּבֵּי נוֹלָדִים וילוּדִים דְּאָמְרִינַן בִּנְדָרִים הֲלֵךְ אַחַר לְשׁוֹן בנ"א וּפֵירְשׁוּ הָרָ"ן וְהָרֹא"שׁ שָׁם דִּפְלִיגִי בְּהָכִי דְּרַבָּנַן סָבְרִי דְּנוֹלָדִים כּוֹלֵל בִּלְשׁוֹן בנ"א הַנּוֹלָדִים וְהָעֲתִידִים לְהִוָּלֵד ור"מ סָבַר דְּלָא מִיקְּרוּ נוֹלָדִים בִּלְשׁוֹן בנ"א אֶלָּא הָעֲתִידִים לְהִוָּלֵד וא"כ לֹא נִפְלְאוֹת לוֹמַר דְּגַם רע"ק וְרַבָּנַן פְּלִיגִי בִּמְצִיאוּת זֶה בִּלְשׁוֹן בנ"א אִי אֲכִילָה בִּכְזַיִת אוֹ בכ"ש וְאוּלַי מ"ש דְּלֹא נִיתַּן לֵיאָמֵר כֵּן לֹא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יִתָּכֵן שֶׁיִּהְיוּ חוֹלְקִים בִּמְצִיאוּת זֶה הוּא דְּהָא וַדַּאי דֶּרֶךְ זוֹ לֹא רָחוֹקָה הִיא כִּדְאִשְׁכְּחַן דִּפְלִיגִי בְּהָכִי ר"מ וְרַבָּנַן אֶלָּא כַּוָּנָתוֹ מִדְּהֶשִׁיבוֹ רַבָּנַן לרע"ק הֵיכָן מָצִינוּ בְּאוֹכֵל כ"ש וכו' דְּאִי טַעְמֵיהּ דרע"ק מִשּׁוּם דס"ל שֶׁכֵּן הוּא לְשׁוֹן בנ"א מַאי מַקְשׁוּ לֵיהּ הָא וַדַּאי דִּינָא הָכִי וְאַמַּאי לֹא הֵשִׁיב לָהֶם רע"ק כֵּן וק"ל.

וּמִסְּוּגְיָא זוֹ נָמֵי מִתְבָּאֵר יָפָה דְּהוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם אַף כְּשֶׁהוּא הֵיפֶךְ לְשׁוֹן תּוֹרָה לכ"ע אֶלָּא דִּפְלִיגִי הֵיכִי הֲוֵי לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם. וְכֵן מִתְבָּאֵר עוֹד שָׁם בְּדַף נ"א ע"ב דָּגָה מַשְׁמַע גְּדוֹלִים וּמַשְׁמַע קְטַנִּים וּבִנְדָרִים הֲלֵךְ אַחַר לְשׁוֹן בנ"א.

וְעַיֵּין לְהָרַב עָרוּךְ הַשֻּׁלְחָן יו"ד סי' רי"ז אות ה' עמ"ש מָרָן סי"ב הַנּוֹדֵר מִן הַדָּגִים וכו' כָּתַב דִּפְלִיגִי מַתְנִי' וראב"ש בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם דְּמַתְנִי' ס"ל דְּבִלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים וראב"ש ס"ל דְּבִלְשׁוֹן בנ"א נָמֵי הוּא כִּלְשׁוֹן תּוֹרָה גָּדוֹל וְלֹא קָטָן: וּמָצָאתִי לְרַבֵּינוּ בה"ג ה"ד הָרָ"ן פ"ג דמס' שְׁבוּעוֹת דְּמִתְבָּאֵר דס"ל דְּהוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בנ"א לְקֻלָּא אַף כְּשֶׁסּוֹתֵר לְשׁוֹן תּוֹרָה דעמ"ש בַּשַּׁ"ס אָמַר שְׁמוּאֵל שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל וְשָׁתָה חַיָּיב אבע"א קָרָא וְאִי בָּעֵית אֵימָא סְבָרָא הִקְשָׁה וְכִי מֵאַחַר דְּקָרָא לָמָּה לִי סְבָרָא (עַיֵּין מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בָּזֶה בְּמַעֲרֶכֶת הַסָּמ"ךְ אות ס"ג) ותי' מַהוּ דְּתֵימָא אע"ג דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא שְׁתִיָּה בִּכְלַל אֲכִילָה בִּנְדָרִים הֲלֵךְ אַחַר לְשׁוֹן בנ"א וְלָא קָרוּ אִינָשֵׁי הָכִי קמ"ל עכ"ל מִתְבָּאֵר דְּאִי לְקוּשְׁטָא לָא הֲווּ קָרוּ אִינָשֵׁי הָכִי אע"ג דִּבְלְשׁוֹן תּוֹרָה שְׁתִיָּה בִּכְלַל אֲכִילָה לָא הָווּ מַשְׁגְּחִינַן בָּהּ וַהֲוָה אָזְלִינַן בָּתַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם וְעַיֵּין הָרָ"ן בִּנְדָרִים דַּף נ"ה ע"ב ד"ה תּוֹסָפְתָּא.

וְתוֹסָפוֹת בר"ה דַּף י"ב ד"ה תְּנָא. וּבְבְכוֹרוֹת דַּף נ"ד ד"ה וְשֵׁנִי והרש"ח רֵישׁ מס' מַעֲשְׂרוֹת רַבֵּינוּ מוהרלנ"ח בסי' ט' וּלְקַמָּן אות צ"ד או"ק ח' וּבַמַּעֲרֶכֶת הַיּוּ"ד אות מ"ג וּבְדִבְרֵי הָרִיטְבָ"א שֶׁאֶכְתּוֹב בְּסָמוּךְ: וְדַע דכ"ז הַיְינוּ כְּשֶׁיָּדוּעַ כְּשֶׁבָּרוּר הוּא שֶׁלְּשׁוֹן ב"א הוּא הֵיפֶךְ לָשׁוֹן תּוֹרָה אֲבָל כְּשֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ אֵיךְ הוּא לְשׁוֹן ב"א יָלְפִינַן מִלְּשׁוֹן תּוֹרָה כמ"ש הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת הַנָּ"ל וכ"כ במס' ע"ז דַּף כ"ז ד"ה אַלְמָא וכ"כ הָרִיטְבָ"א ברפ"ו דִּנְדָרִים וְז"ל וּמַהְדְּרִינַן דכ"ע בִּנְדָרִים הֲלֵךְ אַחַר לְשׁוֹן בנ"א אע"ג דְּאִיכָּא לְשׁוֹן תּוֹרָה דִּפְלִיג אֶלָּא הֵיכָא דְּלָא יָדְעִינַן לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם נָקְטִינַן לְשׁוֹן תּוֹרָה עכ"ל.

גַּם הָרִיבָ"שׁ בסי' שנ"ד הַנָּ"ל אַחַר שֶׁכָּתַב לְהוֹכִיחַ דִּלְשׁוֹן הַשְׁטָרוֹת וְהַתַּקָּנוֹת וְהַסְכָּמוֹת הוֹלְכִין בָּהֶם אַחַר לְשׁוֹן בנ"א כְּמוֹ בִּנְדָרִים. הֲקוּשָׁה לוֹ ממ"ש בב"ב דַּף קמ"ג דְּאִיבַּעְיָא לַן קָרוּ אִינָשֵׁי, לְחַד בְּרָא בְּנֵי וּפְשִׁיט מִדִּכְתִיב וּבְנֵי פַּלּוּא אֶלִיאָב וְתֵירֵץ דְּמִשּׁוּם דְּלָא בְּרִיר לָן הֵיכִי הֲוֵי לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם מִשּׁוּם הָכִי אָזְלִינַן אַחַר לְשׁוֹן תּוֹרָה.

אֲבָל אִי לִישָׁנָא דְּאִינָשֵׁי בְּרִיר לָן הוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בנ"א וכו' עכ"ד הָרִיבָ"שׁ (ובמ"ש שֶׁלְּשׁוֹן הַתַּקָּנוֹת הוּא כִּנְדָרִים שֶׁהוֹלְכִין בָּהֶם אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם כ"כ הָרִיטְבָ"א רפ"ו

דִּנְדָרִים ד"ה גְּמָרָא תְּאָנָא ר"י אוֹסֵר וכו' בְּשֵׁם מוֹרִי רַבֵּינוּ וְכֵן בְּכָל לָשׁוֹן הַכָּתוּב בְּתַקָּנוֹת קָהָל דִּינוֹ כִּנְדָרִים ע"כ).

וכ"כ בִּשְׁאֵלַת שָׁלוֹם עַל הַשְׁאִלְתּוֹת בְּסוֹף שְׁאֵלְתָא ע' אוֹת ע"ו וְגַם בפ' נָשׂא אוֹת קכ"ב ד"ה שָׁם עי"ש וּבְיַד שָׁאוּל סי' רי"ז אוֹת יו"ד הֵבִיא מ"ש הש"ש אוֹת קכ"ב הַנָּ"ל וְכָתַב שֶׁכִּדְבָרָיו נִרְאֶה מִכַּמָּה מְקוֹמוֹת בִּנְדָרִים דְּמַקְשֶׁה מִנְּדָרִים אַקָּרָא וְלָא מְשַׁנֵּי דִּלְשׁוֹן תּוֹרָה לְחוּד עַיֵּין נְדָרִים דַּף נ"ה וְדַף נ"ו ע"כ וכ"כ בְּשׁוּ"ת רמ"ץ חא"ח סי' ו' אוֹת ד' וּמְיַיְשֵׁב בָּזֶה סֵוּגְיָא דִּמְנָחוֹת דַּף ק"ה וכ"כ הָרַב מַעֲשֵׂה אַבְרָהָם בחח"מ סוֹף סי' י"ח בְּשֵׁם הָרַב עֶרֶךְ הַשֻּׁלְחָן באה"ע סי' נ"ג דַּף ל"א בְּשׁוֹכֵר בַּיִת לְשָׁנָה סְתָם דְּחוֹדֶשׁ הָעִיבּוּר בִּכְלָל אֶה לֹא נִתְבָּרֵר אֵיךְ הוּא לְשׁוֹן בנ"א דְּכָל שֶׁלֹּא נִתְבָּרֵר לְשׁוֹן בנ"א יָלְפִינַן מִבָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה וְתָמַהּ עָלָיו שֶׁלֹּא נִסְתַּיֵּיעַ מִתְּשׁוּ' הָרִיבָ"שׁ סי' ש"ד הַנָּ"ל שֶׁכָּתַב לְחַלֵּק כֵּן עי"ש: וְכָתַב בְּיַד שָׁאוּל סי' רי"ז אוֹת י' בְּשֵׁם תוס' יְשָׁנִים בִּנְדָרִים דַּף נ"ד אַהָא דְּמֵתִיב רַב יוֹסֵף וְכִפְרוֹץ הַדָּבָר וכו' דִּלְשׁוֹן הַכָּתוּב בדה"י כִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם הוּא ומשו"ה מַקְשֵׁי מִנַּיהּ לִנְדָרִים וְהִסְבִּיר הָרַשְׁבָּ"א בחי' דְּשָׁאנֵי לְשׁוֹן תּוֹרָה שֶׁהֵם דִּבְרֵי הקב"ה אֲבָל דה"י שֶׁמְּסַפֵּר קוֹרוֹת הַדּוֹרוֹת וּבִלְשׁוֹן בנ"א הָוֵי כִּלְשׁוֹן בנ"א וּמְיַיְשֵׁב בָּזֶה מַה שֶּׁמַּקְשִׁים אַשּׁ"ס נְדָרִים דַּף מ"ט דְּמַיְיתֵי קְרָא דְּוַיְבַשְּׁלוּ אֶת הַפֶּסַח וְלָא מַיְיתֵי מִקְּרָא דּוּבְשֶׁלֶת וְאָכַלְתָּ עי"ש.

וְהִנֵּה הָא דְּמוֹתֵיב ר"י וּכְפָרוּץ הַדָּבָר וכו' הוּא בְּדַף נ"ה (בְּיַד שָׁאוּל נִרְשַׁם בְּטָעוּת דַּף נ"ד) וְשָׁם כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' שֶׁלָּנוּ כמ"ש הַגָּאוֹן יַד שָׁאוּל בְּשֵׁם תוס' יְשָׁנִים וְלֹא הָיָה צָרִיךְ לְהָבִיא מִתּוֹסָ' יְשָׁנִים וּבְעִנְיָן זֶה אַתָּה תֶּחֱזֶה מַה שֶּׁהֶאֱרִיךְ מְאוֹרֵנוּ הג' נְצִי"ב מֶלֶךְ יצ"ו בסה"ב הָעֵמֶק שְׁאֵלָה בפ' לֵךְ שְׁאֵילְתָא ח' ס"ק י' וּמְיַיְשֵׁב בָּזֶה תְּמִיהַת הָרַב מִנְחַת שַׁי בְּפָרָשַׁת וַיִּגַּשׁ עמ"ש בב"ב דַּף קמ"ג דְּקָרוּ אִינָשֵׁי לִבְרָא בְּנַיִן וּמַיְיתוּ מִדִּכְתִיב וּבְנֵי פַּלּוּא אֱלִיאָב וְרָבָא אָמַר מֵהָכָא וּבְנֵי אִיתָן עֲזַרְיָה.

וּמָה הוֹסִיף רָבָא אַקְרָא דְּאוֹרַיְיתָא אֶלָּא מִשּׁוּם דְּאַיְירִי בִּשְׁטָרוֹת שֶׁהוּא לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם מַיְיתֵי מִקְרָא דדה"י שֶׁהוּא גַּם כֵּן לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם וְהוֹכִיחַ מִלְּשׁוֹן הַשְׁאֵילְתּוֹת שָׁם דְּגַם תְּהִלִּים הוּא כדה"י לְעִנְיָן זֶה.

וְכֵן כָּל כְּתוּבִים שֶׁלֹּא נֶאֶמְרוּ אֶלָּא ברוה"ק וּבִלְשׁוֹן הָאִישׁ הַמְדַבֵּר הַכֹּל בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם מִשְׁתַּעֵי. וְכֵן בְּאִיּוֹב וְכָל שֶׁכֵּן לְשׁוֹן הַתְּפִלּוֹת וְהַתְּחִנּוֹת וּבִרְכַּת הַנֶּהֱנִין וְכַיּוֹצֵא.

וּמְשׁוּם הָכִי אוֹמְרִים בַּתְּפִלָּה וּבְקִדּוּשׁ שמ"ע חַג וכו' עי"ש דב"ק: יג בַּעַל כְּאִשְׁתּוֹ לְעִנְיַן עֵדוּת אִם הוּא מִן הַתּוֹרָה אוֹ מִדְּרַבָּנָן הָרַב מוהר"י עַיַאשׁ בְּשׁוּ"ת בֵּית יְהוּדָה בחאה"ע סי' ד' בְּסוֹפוֹ פְּשִׁיטָא לֵיהּ דְּמַאי דְּדָרְשִׁינַן בְּפֶרֶק זֶה בּוֹרֵר דְּאִשָּׁה כְּבַעְלָהּ מִדּוֹרָתָהּ הִיא הוּא דְּרָשָׁה גְּמוּרָה וה"ה בַּעַל כְּאִשְׁתּוֹ מה"ת הוּא עי"ש וּמֵרִישׁ הֲוָה ק"ל דְּמִדְּבְרֵי רַמְבַּ"ם רפי"ג מֵהִלְכוֹת עֵדוּת מִתְבָּאֵר יָפֶה דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן לְפִי מַה שֶּׁפֵּירְשׁוּ דְּבָרָיו נוֹשְׁאֵי כֵּלָיו כַּיָּדוּעַ.

ועי' בח"מ סי' ל"ג וּבְמָרָן הב"י אה"ע סוֹף סו' מ"ב בְּשֵׁם מ"כ וא"כ כֵּיוָן דְּכָלַל הָרַמְבַּ"ם כָּל קְרוֹבִים שֶׁמְּצַד אֵישׁוּת וְאָמַר דְּמִדְּרַבָּנָן הֵם הָא וַדַּאי בַּעַל כְּאִשְׁתּוֹ נָמֵי בִּכְלַל וּלְפִי זֶה בָּאנוּ לְמַחֲלוֹקֶת שֶׁנֶּחְלְקוּ עִם הָרַמְבַּ"ם בָּזֶה כַּיָּדוּעַ וְלָא הול"ל בִּפְשִׁיטוּת דְּהָוֵי דְּאוֹרַיְיתָא

וְהַנָּה אֵמֶת דִּלְפִי מ"ש מָרָן בכ"מ בְּטַעַם הר"מ דס"ל דְּהֵם מִדְּרַבָּנָן דְּהַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁנִּלְמְדוּ בְּאֵם אֵינוֹ עִנְיָן.

א"כ אִשָּׁה כְּבַעְלָהּ דְּלָאו בְּאֵם אֵינוֹ עִנְיָן הוּא וּמִמֵּקְרָא מָלֵא הוּא דְּיָלְפִינַן הָכִי מַשְׁמַע דְּהוּא מה"ת אֶלָּא דְּאַפַּתִּי י"ל דְּאֵימוֹר דַּוְקָא אִשָּׁה כְּבַעְלָהּ הוּא דְּהָוֵי דְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל מַאי דְּאָמְרִינַן דְּבַעַל כְּאִשְׁתּוֹ אוּלַי הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן.

שׁוּב אַחַר זמ"ר רָאִיתִי לְהַג' נו"ב בח"ב באה"ע סי' ע"ו ד"ה אֲבָל בֶּאֱמֶת וכו' עָמַד בְּסָפֵק זֶה וּפָשִׁיטָא לֵיהּ טוּבָא דְּלִדַעַת הר"מ וַדַּאי דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן אֶלָּא שֶׁנִּסְתַּפֵּק אִם יַחֲלוֹק שׁוּם אֶחָד בָּזֶה וכ' דמ"ש דְּאִשָּׁה כְּבַעְלָהּ הוּא אַסְמַכְתָּא דְּעֵדוּת מֵעָרְיוֹת לָא יָלְפִינַן וְאת"ל דְּהוּא יַלְפוּתָא גְּמוּרָה הַיְינוּ דְּאִשָּׁה כְּבַעְלָהּ.

אֲבָל בַּעַל כְּאִשְׁתּוֹ רָחוֹק בְּעֵינַי שֶׁיִּהְיֶה מה"ת וְהָאֱרִיךְ בָּזֶה וְנִרְאֶה דַּעְתּוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן אֲפִילּוּ אִשָּׁה כְּבַעְלָהּ וכ"ש בַּעַל כְּאִשְׁתּוֹ: יד בְּפָנָיו מַשְׁמַע בִּידִיעָתוֹ אע"פ שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה כ"כ בס' קֹהֶלֶת יַעֲקֹב במע"ל ח"ב אוֹת לק"ט בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"שׁ ומוהרשד"ם וע"ע שָׁם בח"ג אוֹת תי"א וּלְמָרָן החבי"ב בכנה"ג אה"ע סי' קס"ט הגב"י אוֹת מ"ו יַד מַלְאָכִי בְּכָלְלֵי הַדִּינִים סי' קל"ה וְנֶעְלַם כ"ז תְּזַכְּרֵנוּ לְחַיִּים דַּף ע"ח ע"ב וַאֲחַר שְׁנַיִם נִדְפַּס ס' זל"ח ח"ב וע"ש בְּדַף ק"ז ע"א ועי' כנה"ג אה"ע סי' קמ"ב אוֹת ה': טו בְּכוֹרִים אִי אוֹסְרִין הַפֵּירוֹת מִשּׁוּם טֶבֶל קוֹדֶם הַפְרָשַׁת בִּיכּוּרִים הָרַשְׁבָּ"ץ בפי' הָאַזָּהָרוֹת במ"ע סי' קנ"ו מִסְתַּפֵּק בָּזֶה וְהָרַב מִשְׁנַת ר' אֱלִיעֶזֶר בח"ב בְּזִכְרוֹנוֹת דַּף ד' ע"ג אוֹת נ"א כ' ע"ד דְּמִשְׁנָה מְפוֹרֶשֶׁת הִיא פ"ב דְּבִיכּוּרִים מ"ג עי"ש: טז ב"ד מַתְנִים לַעֲקוֹר דָּבָר מה"ת בשוא"ת אִם יֵשׁ כֹּחַ בְּיָדָם לֶאֱסוֹר דָּבָר שֶׁהִתִּירָה תּוֹרָה בְּפֵירוּשׁ, עַיֵּין לְקַמָּן במ"ע הַיּוּ"ד בס"ד מֵאוֹת י"ז וָהָלְאָה: וְאִי יְכוֹלִים ב"ד לְיַיסֵּר הַפְּרִיצִים כְּשֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שעי"ז יָצְאוּ מִן הַדָּת, עַיֵּין בְּמַה שֶׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת קע"ט: וְשָׁם אוֹת ק"פ לְעִנְיַן ב"ד אִם יָכוֹל לְבַטֵּל דִּבְרֵי ב"ד חֲבֵרוֹ: וּבֵית דִּין זְרִיזִים הֵם כמ"ש הָרַמְבַּ"ם בפ"ב מהל' סוֹפֵר דְּמִשּׁוּם הָכִי תּוֹקְעִין בְּשַׁבָּת בִּפְנֵי ב"ד וְלָא חָיְישִׁינַן מִשּׁוּם גְּזֵרָה דְּרַבָּהוְהֵבִין מִדְּבָרָיו הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן בְּסוֹף אוֹת ד' וּבְמַהֲדוּרָא בָּתְרָא בְּמַעֲרֶכֶת הַדָּלֶ"ת אוֹת נ"ד דִּבְכָל דָּבָר שֶׁאֵיסּוּרוֹ מִשּׁוּם גְּזֵרָה מִדְּרַבָּנָן לֹא גָּזְרוּ בב"ד כְּדֶרֶךְ שֶׁלֹּא גָּזְרוּ שְׁבוּת בַּכֹּהֲנִים בַּמִּקְדָּשׁ מִשּׁוּם דְּזְרִיזִין הֵם.

וְהָרַב עַפְרָא דְּאַרְעָא שָׁם כָּתַב עַל דְּבָרָיו דְּלָא מְהַנֵּי זְרִיזוּתָא דב"ד אֶלָּא לְגַבֵּי אֲחֵרִים הָעוֹשִׂים דָּבָר בִּפְנֵיהֶם אֲבָל כְּשֶׁהֵם בְּעַצְמָם עוֹשִׂים הַדָּבָר פְּשִׁיטָא דְּיֵשׁ לָחוּשׁ בָּהֶם כְּשְׁאַר כָּל אָדָם וּבֵין לְמָר וּבֵין לְמָר קָשֶׁה לָמָּה לֹא תִּקְּנוּ לְיַטּוֹל לוּלָב בַּמִּקְדָּשׁ בִּפְנֵי ב"ד מִטַּעַם דְּזְרִיזִין הֵם דְּאַף דְּלָא דָּמֵי לוּלָב לְשׁוֹפָר דִּבְלוּלָב לָא סַגִּי דְּלָא נָטִיל כָּל חַד מַנַּיְיהוּ וּלְדִבְרֵי הָרַב מט"א בכה"ג לָא אָמְרִינַן ב"ד זְרִיזִים הֵם.

מ"מ אִם כָּל אֶחָד מֵהֶם יִטּוֹל בִּפְנֵי חֲבֵרָיו שבב"ד הַגָּדוֹל נִרְאֶה דְּתוּ לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ מִידִי דהב"ד יְזָרְזוּ אֶת כָּל אֶחָד. אַדְּ במחכ"ת נָעְלַם מֵעֵינֵיהֶם מ"ש הָרַ"ן בפ"ג דר"ה דְּטַעֲמָא דְּהִתְקִין ריב"ז בְּשׁוֹפָר וְלֹא בְּלוּלָב הוּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁתַּכַּח תּוֹרַת שׁוֹפָר (נִרְאֶה דר"ל דְּכֵיוָן דְּאֵין חִיּוּב תְּקִיעָתוֹ אֶלָּא יוֹם אֶחָד אִם לֹא יִתְקְעוּ בְּשַׁבָּת זוֹ שֶׁחָל בְּשַׁבָּת תִּשְׁתַּכַּח מִצְוַת שׁוֹפָר אֲבָל לוּלָב אַף אִם לֹא יִטְּלוּ בְּשַׁבָּת מ"מ יִטְּלוּ בְּשְׁאָר הַיָּמִים וְלֹא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת לוּלָב כנלע"ד בֵּיאוּר דְּבָרָיו וְהָרַב מַטֶּה אַהֲרֹן בְּדַף י"ב (בד"ה וְהַנִּרְאֶה) לֹא הֵבִין כֵּן ע"ש במ"ש וְעוֹד שֶׁכְּכַר כָּתַב הָרַ"ן וכו') אִי נָמֵי שׁוֹפָר אָתֵי לְזַכָּרוֹן טְפֵי מִלּוּלָב וְתֵירוּץ זֶה כָּתַב

הַתּוֹסָ' בר"ה דַּף כ"ט ד"ה אֲבָל לֹא בַּמְּדִינָה עכ"ל מְבֹאָר דְּדַוְקָא בְּשׁוֹפָר הַקָּלוּ וְסָמְכוּ אַמַּאי דב"ד זְרִיזִים הֵם מִטַּעַם שֶׁכָּתְבוּ הָרָ"ן וְהַתּוֹסָ' אֲבָל לֹא בַּלּוּלָב וה"ה בְּכָל דָּבָר שֶׁהוּא מְשׁוּם גְּזֵרָה.

וכמ"ש הָרַב מַטֶּה אַהֲרֹן שָׁם ע"ד הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן הַנָּ"ל (עי"ש שֶׁלֹּא רָאָה דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הַנָּ"ל). וע"ע בְּדִבְרֵי הָרָ"ן רפ"ד דמס' סֻוכָּה בסוד"ה אִינְהוּ דְּיָדְעִי.

וּלְהָרַב חִינָּא וְחִסְדָּא ח"א דַּף ל"ד ע"א וָהָלְאָה: יז בַּל תַּשְׁחִית אִי אִיכָּא מה"ת בְּכָל מִילֵּי אוֹ דַּוְקָא בְּקִצִּיצַת אִילָן לְפִי הַנִּרְאֶה הוּא מַחֲלוֹקֶת דְּהַתּוֹסָ' ע"ז י"א ד"ה עוֹקְרִין ס"ל דְּהָוֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא. עַיֵּין לְהָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן אות ל"ו שֶׁהֵבִין כֵּן מִדִּבְרֵיהֶם כֵּן מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הרמ"ז בס' לֶחֶם סְתָרִים בחי' לַע"ז שָׁם וְאַף דְּהָרַב פָּרָשַׁת הַכֶּסֶף דַּף פ"ו ע"ב מֵבִין מִדִּבְרֵיהֶם דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְכֵן מִדִּבְרֵי הָרַב נו"ב ח"ב יו"ד סי' יו"ד מ"מ מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' ב"מ ל"ב ע"ב ד"ה מִדִּבְרֵי מִתְבָּאֵר דס"ל דְּהָוֵי דְּאוֹרַיְיתָא וכמ"ש בנו"ב שָׁם.

אַדְּ הָרַמְבַּ"ם בפ"ו דְּמֶלָכִים נִרְאֶה דס"ל דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן וְכֵן הֶבִין בְּשׁוּ"ת נו"ב שָׁם וְכֵן הֶבִין הָרַב בְּקֶהִלַּת יַעֲקֹב בְּתוֹסָ' דְּרַבָּנָן מ"ע הַקּוּ"ף אות עד"ר וּבְאַרְעָא דְּרַבָּנָן אות תקל"ו. וְעַיֵּין לְהָרַבָּנִים מוהרי"ץ הִירֵשׁ חַיּוֹת בְּהַגָּהוֹתָיו לב"ק צ"א ע"ב וּמַרְאֶה הַנּוֹגֵהּ בְּהִלְכוֹת מְלָכִים שָׁם וּמְגִילַּת סֵפֶר דַּף קי"ג ע"ב וְנִדְחָקוּ לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בס' הַמִּצְוֹת עִם מ"ש בְּחִיבּוּרוֹ וע"ע בְּקֶהִלַּת יַעֲקֹב אות קס"ז וי"ל ע"ד הָרַב חַיֵּי אָדָם כְּלָל י"א אות ל"ב ה"ד הָרַב פָּתַח הַדְּבִיר בח"א דַּף מ' ע"א דְּתָפַס בְּפִשְׁיטוּת דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן עי"ש.

ועי' רַשְׁ"י מְנָחוֹת דַּף פ"א ע"א ד"ה וּמְשַׁנֵּי לָא אֶפְשָׁר בְּהָכִי וכו' עי"ש בְּסוֹפוֹ וְדוֹק וְעַיֵּין לְהָרַב רוּחַ אֱלִיָּהוּ בחי' לַע"ז וְשׁוּ"ת אוֹר לִי סי' פ"ו וסי' קל"ה וּבְהַשְׁמָטוֹת וְתָמַיְהַ לִי עַל הַגָּאוֹן מוהרד"ף בְּשׁוּ"ת מִכְתָּם לְדָוִד יו"ד סי' נ"ה ד"ה, וְאִיכָּא וכו' דְּתָפַס הַשִּׁיטָה בְּפִשְׁיטוּת דְּאִיכָּא בְּקִרְיעַת בְּגָדִים אִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא עי"ש וּבְתִשּׁוּ' זוֹ פִּלְפֵּל בְּחָכְמָה הָרַב נַחַ"ל בח"א דַּף קצ"ז ע"א וּבְדָבָר זֶה אָחַז פֶּלֶךְ הַשְׁתִּיקָה כיעי"ש.

וְעַיֵּין בְּהַקְדָּמַת סֵפֶר טוֹב לְיִשְׂרָאֵל הנד"מ וְדַע דְּכְשֶׁהוּא לְצוֹרֶךְ לֵיכָּא בַּל תַּשְׁחִית כמ"ש בְּאוֹר לִי הנז"ל וע"ע שׁוּ"ת פְּאֵר הַדּוֹר לְהָרַמְבַּ"ם בסי' ד"ן וחי' מוהר"ץ ה"ח לַבְּרָכוֹת ל"א ע"א וְעַיֵּין לְקַמָּן אות ק"ב וְרָאִיתִי בס' וַיַּעַן אַבְרָהָם דַּף כ"ד סוֹף ע"ב שכ' דְּהָרַב כס"א בַּיּוֹ"ד סי' קכ"ג תָּמַהּ עַל מ"ש הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא מָרָן בב"י שָׁם בְּדִין אִם לַעֲשׂוֹת מֶרְחָץ מִסְּתָם יֵינָם וכו' דְּאַמַּאי לֹא אָסַר מִשּׁוּם בִּיזּוּי אוֹכְלִין דְּאִיכָּא לַתָּא דְּבַל תַּשְׁחִית דְּהוּא דְּאוֹרַיְיתָא דְּכָל הֶפְסֵד נִכְנָס תַּחַת לָאו זֶה.

וּמִלְּבַד מַה שֶּׁהִקְשָׁה ע"ד הָרַב הַמְחַבֵּר נר"ו דְּכֵינָן שֶׁעוֹשֶׂה צָרְכּוֹ מִשּׁוּם רְפוּאָה לֵיכָּא מִשּׁוּם ב"ת זֹאת וָעוֹד תְּמַיְהֵנִי עַל תְּמִיהָתוֹ דְּנָקִיט בְּפִשְׁיטוּת דְּאִיכָּא בַּל תַּשְׁחִית מִדְּאוֹרַיְיתָא וַהֲרֵי לְהָרַמְבַּ"ם וּדְעִמּוֹ לֵיכָּא ב"ת מִדְּאוֹרַיְיתָא אֶלָּא בְּקִצִּיצַת אִילָן וְלֹא נִפְלְאוֹת לוֹמַר דְּכֵן נָמֵי דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א.

וְאַף אִי לָא פְּשִׁיטָא לֵיהּ כִּסְבָרַת הָרַמְבַּ"ם הֲוָצְרַךְ לְטַעֲמִים אֲחֵרִים שֶׁיּוֹעִילוּ לֶאֱסוֹר אַלִּיבָּא דכ"ע וק"ל וְהָרַב יָפֶה לַלֵּב בסי' תקס"ה סוֹף אות ג' נָקִיט בְּפִשְׁיטוּת דְּאִיכָּא לָאו בְּהַשְׁחָתַת מִידֵּי דְּמֵיכָל וּמִישְׁתֵּי וְלֹא זָכַר דְּאֵינוֹ פָּשׁוּט לוֹמַר כֵּן עי"ש.

וּמִדִּבְרֵי הָרֹא"ש בְּפֵרוּשׁוֹ לְמס' מִדּוֹת פ"ב גַּבֵּי מַאי דִּתְנַן נִיכָּר שֶׁהוּא יָשֵׁן חוֹבְטוֹ בְּמַקֵּל וּרְשׁוּת הָיָה בְּיָדוֹ לִשְׁרֹוף אֶת כְּסוּתוֹ שֶׁכָּתַב דְּמִשּׁוּם בַּל תַּשְׁחִית לֵיכָּא דְּהֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר הָיָה נ"ל דס"ל דְּאִיסּוּר זֶה הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן וְהֵם אָמְרוּ וְהֵם אָמְרוּ דאל"כ מִשּׁוּם הֶפְקֵר ב"ד לֹא הָיָה לָהֶם לְהַתִּיר אִיסּוּר תּוֹרָה וַהֲוָה סַגִּי שֶׁיַּפְקִירוּ כְּסוּתוֹ וְכָל מִי שֶׁרוֹצֶה לִיטֹּול יָבוֹא וְיִטֹּול וּמַה לָּהֶם לְהַתִּיר אִיסּוּר תּוֹרָה כְּדֵי לְקָנְסוֹ לָזֶה מֵאַחַר שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר לְקָנְסוֹ בְּלֹא שׁוּם אִיסּוּר אֶלָּא שֶׁרָאִיתִי לְהָרַב תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל שָׁם שֶׁנִּרְגָּשׁ גַּם הוּא בְּמַתְנִי' דְּהָאִיכָּא בַּל תַּשְׁחִית וְכָתַב דְּכֵיוָן דְּעוֹשִׂים כֵּן מִשּׁוּם קֶנֶס הָוֵי כְּאִילּוּ עוֹשִׂים לְצוֹרֶךְ אָדָם דְּלֵיכָּא מִשּׁוּם בַּל תַּשְׁחִית עי"ש וּלְפִי זֶה אֵין הֶכְרֵחַ דס"ל לְהָרֹא"ש דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן: יח בַּל תְּשַׁקְּצוּ דְּאִיכָּא בְּמַשֶּׁהֶה נָקְבָיו אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן עַיֵּין לְהג' מְחַבֵּר א"ח סי' ג' אוֹת ט"ז דְּהָרַב מו"ק ס"ל דְּהָוֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא וְהוּא ז"ל כָּתַב דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן ושכ"כ הָרִיטְבָ"א בחי' לְמַכּוֹת דַּף טַ"ז וְעַיֵּין לְהָרַב קוֹבֵץ עַל יָד רפ"ד מֵהִלְכוֹת דֵּעוֹת צִיֵּין מָרָן הב"י יו"ד סוֹף סי' קט"ז ועי"ש בט"ז סק"ו וּבְכִתְבֵי הק' לְהָרַב מוהר"י אֶלְיָקִים רָאִיתִי שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרַב דִּינָא דְּחַיֵּי סוֹף לָאו קמ"ח דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְצִיֵּין לְהָרַב קה"י בְּתוֹסָ' דְּרַבָּנָן אוֹת קס"ד ע"כ מ"כ וְהָרַב הַלְּבוּשׁ בסי' קט"ז ס"י וְהָרַב פר"ח שָׁם ס"ל דְּהָוֵי מִדְּרַבָּנָן וְעַיֵּין פר"ח יו"ד סי' פ"ד סק"ג וְיָעִיר אׇזֶן מַעֲרֶכֶת הַלָּמֶ"ד אוֹת י"ט ומ"ש בס' יָפֶה לַלֵּב סי' ג' סוֹף אוֹת כ"א עי"ש וּבְנִמּוּקֵי לְיו"ד סי' קט"ז אַחַר שֶׁצִּיַּינְתִּי שׁוּ"ת דד"ח הַנַּ"ל כָּתַבְתִּי בזה"ל ולע"ד אַחֲרֵי המחי"ר אֵין מִשָּׁם רְאָיָה דְּדִילְמָא לוֹקֶה מ"מ מִשּׁוּם דְּהָוֵי לָאו שֶׁבַּכְּלָלוּת ע"כ.

וְאֵין סֵפֶר דד"ח מָצוּי אֶצְלִי עַתָּה לְהָבִין הַדְּבָרִים. וְעַיֵּין תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל (פיה"מ) בְּסוֹף פ"ח דְּבָרָכוֹת ע"ד הַטַּ"ז הַנַּ"ל ומש"ש בְּעִיקַּר דָּבָר זֶה וּבְשׁוּ"ת שו"מ מַהֲדוּרָא ב' ח"ג סי' קכ"ב ד"ה וְהִנֵּה: יט בָּעָיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא בְּמִידֵּי דְּרַבָּנָן אִם דִּינוֹ כְּסָפֵק דְּרַבָּנָן לְמֵיזַל לְקוּלָּא.

כָּתוּב בְּקוּנְטְרֵיסִי מִזְּמַן רַב דְּמִתְבָּאֵר דַּעַת כָּל הַפּוֹסְקִים בְּבַעְיָא בב"ק דַּף ט' ע"ב בְּהִיְּדוּר מִצְוָה עַד שְׁלִישׁ מָלְגוּ אוֹ מִלְּבָר דְּנָקְטִינַן בכה"ג לְקוּלָּא שֶׁהַרֵי יֵשׁ שֶׁפּוֹסְקִים לְקוּלָּא וְהַפּוֹסְקִים לְחוּמְרָא כָּתַב הַמְּפָרְ' בְּטַעְמָם דְּבְהִיְּדוּר מִצְוָה מִינְקַט לְחוּמְרָא עָדִיף.

עַיֵּין הָרָ"ן וְקָרְבַּן נְתַנְאֵל ר"פ לוּלָב הַגָּזוּל וּבֵית הַשּׁוֹאֲבָה בְּדִינֵי שֶׁצָּרִיךְ לַחֲזוֹר אַחַר הִיְּדוּר מִצְוָה אוֹת ה'. וְכֵן פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְרַבֵּינוּ המשל"מ בפ"ג מֵהִלְכוֹת סוֹטָה ה"ט דְּכָל בָּעָיָא בְּמִידֵּי דְּרַבָּנָן נָקְטִינַן לְקוּלָּא וְנִרְאֶה מִדְּבָרָיו דְּמָרָן כ"מ שהצ"ע מַה שֶּׁפָּסַק הָרַמְבַּ"ם לְחוּמְרָא הוּא מִשּׁוּם דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּנִתְאַכְּמוּ פָּסוּל דְּאוֹרַיְיתָא הוּא עי"ש.

וכ"כ מָרָן הב"י בא"ח סי' י"ב סוד"ה ומ"ש רַבֵּינוּ גַּבֵּי וכו' דְּהָרי"ף וְהָרַמְבַּ"ם ס"ל לְקוּלָּא מִדְּהִשְׁמִיטוּ הַבַּעְיָא גַּבֵּי עֲנִיבָה וכו' (עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי עַל זֶה בְּקוּנַטְרֵם כְּלָלֵי הַפּוֹסְקִים סי' ג' אוֹת ד' אִם מִמַּה שְׁמַשְׁמִיטִים בַּעְיָא בְּדִרַבָּנָן מֻכַּח שְׁדַּעְתָּם לְהָקֵל) אָמְנָם הָרֹא"ש בְּבַעְיָא הַהִיא פָּסַק לְחוּמְרָא כמ"ש מָרָן הב"י שָׁם וְהוּא הֵיפֶךְ שִׁיטָתוֹ שֶׁבְּבַעְיָא דְּהִיְּדוּר מִצְוָה כְּמוֹ שֶׁמִּתְבָּאֵר מִדְּבָרָיו בב"ק שָׁם וְאוּלַי ס"ל דְּהַשִּׁיעוּר הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא וְהָוֵי בַּעְיָא בְּדִאוֹרַיְיתָא וְכֵיוָן דְּסָלְקָא בְּתֵיקוּ אָזְלִינַן בָּהּ לְחוּמְרָא וּקְצָת מַשְׁמַע כֵּן מִדְּקְדּוּקֵי מָרָן הב"י שֶׁכָּתַב בְּטַעַם הָרי"ף וְהָרַמְבַּ"ם שֶׁפָּסְקוּ לְקוּלָּא מִשּׁוּם דְּסָבְרִי דְּשִׁיעוּר זֶה מִדְּרַבָּנָן דְּנִרְאֶה דְּאֵינוֹ פָּשׁוּט כ"כ דְּשִׁיעוּר זֶה הוּא מִדְּרַבָּנָן וְאֵינְהוּ הוּא דְּסָבְרִי הָכִי.

וְהָרֹא"שׁ לָא ס"ל הָכִי אֶלָּא שִׁיעוּרָא דְּאוֹרְיְיתָא הוּא אֲבָל בִּדְרַבָּנָן מוֹדָה דְּאָזְלִינַן לְקֻלָּא. וכ"כ הָרֹא"שׁ מְפוֹרָשׁ בפ' לוּלָב הַגָּזוּל סוֹף סי' ח"י גַּבֵּי בַּעְיָא דְּאֶתְרוֹג שֶׁנִּימּוֹחַ בְּפָנִים וכו' דְּאָזְלִינַן בְּהַהִוא בַּעְיָא לְקֻלָּא דְּהָנֵי פְּסוּלִין אֵין עִיקָּרָן אֶלָּא דִּבְרֵי סוֹפְרִים (ובמ"ש שָׁם הָרֹא"שׁ שֶׁכֵּן דַּעַת הָרִי"ף עַיֵּין מ"ש ע"ד הג' קרב"ן וּמַה שֶּׁכָּתַבְתִּי ע"ד בַּקּוּנְטְרֵס כְּלָלֵי הַפּוֹסְקִים הַנָּ"ל שָׁם) וּמָרָן הב"י בסי' תקל"א סוֹף ד"ה אֵין מְגַלְּחִין וכו' תָּמַהּ עַל מַה שֶּׁנִּרְאֶה דַּעַת הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"שׁ לִפְסֹק לְחוּמְרָא הַבַּעְיָא דְּאָזוֹמָן שֶׁאָבְדָה לוֹ אֲבֵדָה בְּעֶרֶב הָרֶגֶל דְּסָלְקָא בְּתֵיקוּ דְּאַמַּאי לֹא פָּסְקוּ לְקֻלָּא מֵאַחַר דְּאִינְהוּ סָבְרִי דִּמְלָאכָה בחוה"מ הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן.

וְאָזִיל לְשִׁיטָתֵיהּ שבב"י סי' י"ב הַנָּ"ל. וְעַיֵּין בַּדִּין הַהוּא בְּדִבְרֵי הָרַבָּנִים מָרָן חִיֻּדָּ"א בס' מחב"ר סי' תקל"א אוֹת ג' וְיָרֵדְ אַבְרָהָם בח"א בחח"מ סי' ט' ובמ"ש בְּמִכְתָּב לְחַזְקִיָּהוּ בחי' למ"ק בְּסֵנְגְיָא הַנָּ"ל וּבְמַאי וּפְשִׁיטָא לֵיהּ לְמָרָן הב"י דְּהָרִי"ף ס"ל דִּמְלָאכָה בחוה"מ הוּא אִיסּוּר דְּרַבָּנָן עַיֵּין לְהָרַב נְהַר שָׁלוֹם סי' תק"ל וַהֲבֵאתִיו לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַמִּ"ם, אוֹת קל"ו: עַתָּה רָאִיתִי שֶׁדָּבָר זֶה הוּא מִקְצוֹעַ גָּדוֹל הָאֲרִיכוּ בֶּן רַבָּנָן בָּתְרָאֵי וּלְרֶגֶל מְלַאכְתִּי אֶרְשׁוֹם פֶּה סִפְרֵי דְּבֵי רַב אֲשֶׁר רָאִיתִי שֶׁדִּבְּרוּ בְּעִנְיָן זֶה וְאֶכְתּוֹב אֵיזֶה הֶעָרוֹת עַל דב"ק, הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּסֵפֶר יַד מַלְאָכִי בְּמַעֲרֶכֶת הַתָּי"ו סי' תרל"ד הֵאֲרִיךְ בִּבְקִיאוּתוֹ הַנִּפְלָאָה לְהָבִיא שֶׁכֵּן דַּעַת הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"שׁ כְּמוֹ שֶׁכֵּן פֵּירְשׁוּ הַמְפָרְשִׁים הָרָ"ן וה"ה וּמָרָן כ"מ וְכַמָּה גְּדוֹלִים בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וְהֵבִיא מ"ש מהגמ"י בְּהִלְכוֹת חָמֵץ דְּהַגְּאוֹנִים וּמִכְּלָלָם ר"א מִמִּיץ סוֹבְרִים דִּבְשֶׁל סוֹפְרִים נָמֵי תֵּיקוּ דְּאִיסּוּרָא לְחוּמְרָא וְתָמַהּ עֲלֵיהֶם מָה רָאוּ עַל כֵּן לְהַחְמִיר בִּדְרַבָּנָן מַאי שְׁנָא מִכָּל סָפֵק דְּרַבָּנָן דְּלֵקֻלָּא.

וְלֹא נִתְקָרְרָה דַּעְתּוֹ במ"ש הָרַב מֵוָצַל מֵאֵשׁ סי' י"ג דְּדַוְקָא בִּבְדִיקַת חָמֵץ הוּא שֶׁכָּתְבוּ הַגְּאוֹנִים לֵילֵךְ לְחוּמְרָא דְּמַשְׁמָעוּת דִּבְרֵי ההגמ"י אֵינוֹ כֵּן אֶלָּא בְּכָל מִילֵי דְּרַבָּנָן נָקְטִי בְּתֵיקוּ דְּאִיסּוּרָא לְחוּמְרָא וְשֶׁכֵּן מָצָא בס' הַיְרֵאִים להרא"ם בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת אתוד"ק, וְנָעֲלַם מֵהֶם מ"ש מָרָן החבי"ב בכה"ג יו"ד סי' פ"ד הגב"י אוֹת מ"ח וְז"ל וּבַסְמָ"ג כָּתַב דְּבְאִיסּוּרִין רוֹב רַבּוֹתֵינוּ שָׁוִין דְּכָל תֵּיקוּ בִּדְרַבָּנָן לְחוּמְרָא ע"כ הֲרֵי מְבֹאָר דִּבְכָל אִיסּוּרִין דְּרַבָּנָן סוֹבְרִים הג' דְּתֵיקוּ בִּדְרַבָּנָן נָמֵי לְחוּמְרָא ומ"ש בְּיַד מַלְאָכִי שָׁם דמ"ש בס' הַיְרֵאִים דְּרַבֵּינוּ חֲנַנְאֵל נָקִיט תֵּיקוּ דְּאִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן לְחוּמְרָא הוּא ט"ס וצ"ל ר"מ בְּמָקוֹם ר"ח שֶׁהֲרֵי ר"ח ס"ל כְּהָרַמְבַּ"ם לְמִינְקַט לְקֻלָּא כמ"ש בהגמ"י עַיֵּין לְמָרָן חִיֻּדָּ"א בס' יָעִיר אֹזֶן מַעֲרֶכֶת הַתָּי"ו אוֹת ל"ב שֶׁהִכְרִיחַ דְּזֶה לֹא יִתָּכֵן אֶלָּא צ"ל דט"ס הוּא בהגמ"י וּבְמָקוֹם ר"ח צ"ל ר"מ וְהוּא רַבּוֹ שֶׁל הגמ"י.

ומ"ש בס' הַיְרֵאִים בְּשֵׁם ר"ח כִּדְקָאֵי קָאֵי שְׁדַּעְתּוֹ כְּדַעַת הַגְּאוֹנִים דְּנָקְטִינַן לְחוּמְרָא: וְשָׁם (בְּיָעִיר אֹזֶן) בָּאוֹת ל"ז כָּתַב בְּשֵׁם הָרַב חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה בְּכָלָיו אוֹת פ"ט דְּדַעַת הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ דְּתֵיקוּ דְּרַבָּנָן לְקֻלָּא.

וְכִי הֶוָה בָּעֵי הַשַּׁ"ס לְמִיפַּשְׁטָה לְקֻלָּא וְדָחֵי לָהּ וְסָלִיק בְּבַעְיָא אָזְלִי לְחוּמְרָא וְהָרַמְבַּ"ם וּסְמָ"ג לָא סָבְרִי הָכִי עכ"ל. וַאֲנִי בַּעַר וְלֹא אֵדָע כַּוָּנָתוֹ בְּמַה שֶּׁסִּיֵּם דְּהָרַמְבַּ"ם וְהַסְמָ"ג לָא סָבְרִי הָכִי דְּאִם רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּהָרַמְבַּ"ם וְהַסְמָ"ג סָבְרִי דִּבְכָל גַּוְונָא אָזְלִינַן לְקֻלָּא נִרְאֶה דְּלֹא יִתָּכֵן לוֹמַר כֵּן בְּדַעַת הַסְמָ"ג לְפִי מ"ש הכנה"ג הַנָּ"ל בְּשֵׁם הַסְמָ"ג דִּבְאִיסּוּרִין רוֹב רַבּוֹתֵינוּ שָׁוִין דְּנָקְטִינַן לְחוּמְרָא וְאִם כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר דְּהַסְמָ"ג ס"ל דִּבְכָל גַּוְונָא אָזְלִינַן

לְחוּמְרָא א"כ אֵין לְהַשְׁווֹת דַּעְתּוֹ לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּהָא וַדַּאי הָרַמְבַּ"ם ס"ל דְּאָזְלִינַן לְקֻלָּא וכמ"ש בְּיַד מַלְאָכִי בְּשֵׁם כָּל נוֹשְׁאֵי כֵּלָיו כנז"ל וא"כ אֵינוֹ מוּבָן בְּלֹא יְמָנַע וצ"ע.

וְעַיֵּין לְהָרַבָּנִים מִשַּׁק בֵּיתִי סי' קי"ט וסי' שנ"א. דַּרְכֵי שָׁלוֹם דַּף קי"ד.

פֶּתַח הַדְּבִיר דַּף קע"ד ע"ג וּבְדַף קפ"א ע"ב. שֶׁלְחָן גָּבוֹהַּ סי' תל"ח סק"ו.

דִּבְרֵי מְנַחֵם סי' תפ"ט אוֹת ד. דִּבְרֵי חֲמוּדוֹת בפ"ק דִּבְרָכוֹת ע"ד הָרֹא"ש סי' ח' בֵּית מֵאִיר לַיּוֹ"ד סי' כ"ט.

קֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּתוֹסְ' דְּרַבָּנָן מָעָ"ר הַתָּי"ו אוֹת ש"ה. מִקְוָה אַבְרָהָם במ"ב סי' תמ"ד.

מָלֵא הָרוֹעִים בח"ב דַּף מ"ט בְּעֵרֶךְ תֵּיקוּ שֶׁבַּשַּׁ"ס אוֹת ב'. יַד דָּוִד (לַיּוֹ"ד) סו' פ"ד הגב"י אוֹת י"ד הֵבִיא תְּמִיהַת מָרָן המש"ל פי"ג מֵהִלְכוֹת שְׁכִירוּת עַל מ"ש הַסְּמָ"ג בְּעִנְיַן אֲמִירָה לְנָכְרִי לְהַחְמִיר דְּאַמַּאי הָא כֵּיוָן דְּסָפְקָא דְּרַבָּנָן הוּא הו"ל לְמֵיזַל לְקֻלָּא וכו' וְכָתַב לְיַיְשֵׁב דְּהַסְּמָ"ג אָזַיל לְשִׁיטָתֵיהּ דִּבְאִיסּוּרָא כָּל תֵּיקוּ לְחוּמְרָא וכ"ס הרא"ם וכו' עי"ש.

וְכֵן כָּתַב מִדַּעְתּוֹ הָרַב יְשַׂמַּח לֵב (בְּדַף ו' ע"ג וָהָלְאָה וְהֶאֱרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה) דְּאֶפְשָׁר דְּהַסְּמָ"ג ס"ל כהס' יְרֵאִים וכו' וּבְדַף ט' הֵבִיא דִּבְרֵי הַסְּמָ"ג הַנַּ"ל אֶלָּא שֶׁמָּצָא לְהַסְּמָ"ג במקו"א דְּנִרְאֶה דס"ל בְּהֶפֶךְ עי"ש.

וּבְמַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת קמ"ב. וְעַיֵּין בְּסֵפֶר מִי שְׁלֹמֹה בְּדַף קמ"ו ע"א וע"ב (ידי"ן הָרַב הַמַּגִּיהַ נר"ו כָּתַב ע"ד המש"ל כמ"ש בְּיַד דָּוִד וְיִשְׁמַח לֵב הַנַּ"ל דְּהַסְּמָ"ג אָזַיל לְשִׁיטָתוֹ וכו' ע"ש שֶׁלֹּא הִזְכִּירָם) וְכָתַב הָרַמָ"א בד"מ סי' תל"ח לְדַעַת רָאבְי"ה דְּאָזַיל בְּשִׁיטַת הרא"ם דְּכָל תֵּיקוּ דְּאִיסּוּרָא לְחוּמְרָא (בְּיַד דָּוִד הַנַּ"ל כָּתַב דהד"מ בסי' תל"ח אָזַיל בְּשִׁיטַת הרא"ם וכ' וְאֵינוֹ מְדֻיָּק דְּלָאו סְבָרַת עַצְמוֹ הִיא אֶלָּא אַלִּיבָּא דְּרָאבְי"ה קָאָמַר) וְעַיֵּין לְהָרַבָּנִים אַבְנֵי שֹׁהַם דַּף ד' ע"ג פֶּתַח הַדְּבִיר ח"ג סי' ש"א דַּף ק"ע ע"ג.

ובתה"ד סי' פא"ר כ' בְּתֵיקוּ דְּרַבָּנָן אָזְלִינַן לְהָקֵל. ובנו"ב מ"ת חיו"ד סי' ס"ד הוּבָא וְיִכּוּחַ ע"ז אִי בְּתֵיקוֹ דְּרַבָּנָן אָזְלִינַן לְקֻלָּא וְתָמַהּ עֲלֵיהֶם וְכִי דָּבָר חָדָשׁ הוּא.

כְּבָר נֶחְלְקוּ הָרִאשׁוֹנִים הָרי"ף וְהָרֹא"ש בְּשַׁבָּת ס"ה ע"ב הֵעִידוּ דקי"ל כָּל תֵּיקוּ בִּדְרַבָּנָן לְקֻלָּא וכ"ד הַרְבֵּה מֵהָרִאשׁוֹנִים וְיֵשׁ חֶבֶל נְבִיאִים והרא"ם וּשְׁאָר גְּאוֹנִים הַסּוֹבְרִים לְהַחְמִיר וּמִי יַכְנִיס רֹאשׁוֹ בְּזֶה וְאִם אֵיזֶה מוֹרֶה הוֹרָה לְהָקֵל אֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ וּפְשִׁיטָא דְּלָא מְהַדְּרִינַן עֻוְבְדָּא עכ"ל: וּתְמִיהַּ לִי עַל שְׁלֹשֶׁת הָרוֹעִים שֶׁבְּשׁוּ"ת נו"ב הַנַּ"ל דשקו"ט בְּבַעְיָא דְּאֶבְרֵי בְּשַׂר נְחִירָה אִי אָזְלִינַן בָּהּ לְהָקֵל בְּעִנְיָנִים דְּרַבָּנָן כיעי"ש דְּאַמַּאי לָא מַיְיתוּ דִּבְרֵי רַבֵּינוּ התה"ד בסי' פא"ר הַנַּ"ל דְּמַיְירֵי בְּהַהִיא בַּעְיָא וְאָמַר מַר דִּבְעִנְיָנִים דְּרַבָּנָן אָזְלִינַן לְקֻלָּא כיעי"ש.

וְעַיֵּין לְהָרַבָּנִים זָכוּר לְאַבְרָהָם אֲבִיגְדּוֹר בְּשׁוּ"ת א"ח סי' נ' ד"ה אֵיךְ שְׁיִהְיֶה. ט"ז וְשָׁ"ךְ יו"ד סי' רי"ח.

ובברכ"י א"ח סי' תקנ"א אוֹת ו' כָּתַב שֶׁהַפּוֹסְקִים פָּסְקוּ בְּבַעְיָא דְּבְשַׂר נְחִירָה דִּבְעִנְיָנִים דְּרַבָּנָן אָזְלִינַן לְקֻלָּא. וּבְמִכְתָּב רַב אֶחָד גָּדוֹל בְּדוֹרֵנוּ תי' הק' עמ"ש הָרַמָ"א בד"מ א"ח סי' תל"ח דַּאֲבִי הע"ז ס"ל דְּבָעְיָא דְּסָלְקָא בְּתֵיקוּ בִּדְרַבָּנָן אָזְלִינַן לְחוּמְרָא.

ממ"ש בַּטוּר וב"י סי' תפ"ט בִּשְׁמוֹ הֵיכָא דְּפָתַח וכו' דְּסָפֵי' דְּאוֹרְיְיתָא וכו' דְּמַשְׁמַע דְּאי סְפִירָה דְּרַבָּנָן הָוָה אָזְלִינַן לְקֻלָּא עכ"ד. ולע"ד קָשֶׁה ג"כ ממ"ש בהגמ"י פ"ב מֵהִלְכוֹת חָמֵץ דְּרָאָבָ"ן פָּסַק לְחוּמְרָא כהאת"ל ול"ן לְרָאַבְי"ה דסד"ר הוּא.

וכ"כ הֲמָרְדְּכַי פֵּ"ה דע"ז סי' תתנ"ט גַּבֵּי טְבִילוֹת כֵּלִים דְּפָסַק בַּעְיָא דל"א לקו' עי"ש. וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה הַפּוֹתֵב הַנָּ"ל כֵּן הִקְשָׁה הָרַב עֵינֵי יִשְׂרָאֵל ה"ד הָרַב דְּבְרֵי מְנַחֵם בסי' תפ"ט הגב"י אוֹת ד' והדמ"ן כָּתַב לְיַיְשֵׁב ע"פ כְּלָל רש"ל ביש"ש פ"ק דְּבֵיצָה סי' מ"ז.

אַף בחלקו"ת יָשִׁית דְּאִם מַסִּיק הַשַּׁ"ס בְּאוֹתָהּ בַּעְיָא בִּלְשׁוֹן תֵּיקוּ אָזְלִינַן בָּהּ לְחוּמְרָא. וְאִם לֹא נִפְשְׁטָה וְלָא מַסִּיק בְּתֵיקוּ אָזְלִינַן לְקֻלָּא עי"ש וְעִם כִּי אֵין הַכֹּל מוֹדִים בְּכָלָל זֶה.

ומ"ש בְּמִלֹּא הָרוֹעִים בח"ב בְּעֵרֶךְ תֵּיקוּ שֶׁבַּשַּׁ"ס אוֹת ב' בִּפְשִׁיטוּת וּבַהֶחְלֵט גָּמוּר דְּהָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ ס"ל כְּכַלְלֵיהּ דרש"ל עי"ש לע"ד אֵינוֹ פָּשׁוּט וּצְרִיכָא רַבָּה לְהַחֲלִיט כֵּן בְּדַעְתָּם. וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה סי' תקל"א כְּשֶׁהֵבִיא כְּלָל רש"ל כָּתַב ע"ד דְּכְלָל זֶה לֹא יִתָּכֵן דְּהִמָּצֵא יִמְצָא כַּמָּה בְּעָיוֹת דְּסָלְקִי בְּתֵיקוּ וּפָסַק הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ לְקֻלָּא, וכ"כ בְּיָעִיר אוֹזֶן מַעֲרֶכֶת הַתָּי"ו אוֹת ל"ז וְרָמַז לְהַיָּד מַלְאָכִי אוֹת תרל"ד וּכְלוֹמַר דְּשָׁם רָמַז דְּבְרֵי הַפּוֹסְקִים שֶׁפָּסְקוּ לְקֻלָּא וּמִתּוֹךְ הָרָשׁוּם יִתְבָּאֵר שֶׁאֵין כְּלָל זֶה שָׁרִיר וְקַיָּם.

וְשָׁם בָּאוֹת תרל"ה הֵבִיא הי"מ כְּלָל רש"ל הַנָּ"ל וְסִיֵּם וְז"ל וְתוּ דְּמַרְגְּלָא בְּפוּם רַבָּנָן לוֹמַר כָּל תֵּיקוּ דְּרַבָּנָן לְקֻלָּא וּכְדִבְרִירַנָא בִּכְלָלִין דִּלְעֵיל וְאִם כִּדְבָרָיו בְּכוּלְּהוּ מִילֵי דְּמַסְקִי בְּתֵיקוּ הו"ל לְמֵיזַל לְחוּמְרָא ע"כ.

מ"מ לֹא נִפְלְאַת הִיא לוֹמַר בְּדַעַת ראב"י דס"ל לְחַלֵּק כֵּן וְלָא תִּקְשֵׁי לָן דִּידִיהּ אַדִּידִיהּ וכמ"ש בְּדִבְרֵי מְנַחֵם (לְיַיְשֵׁב הַהִיא דְּסָפֵירָה). אַף מַאי דק"ל מֵהַהִיא דע"כ אֵינוֹ מִתְיַיְשֵׁב בָּזֶה כַּמּוּבָן וּלְכָל הַדִּבְרוֹת אֲנַן בְּדִידַן לָא מָצֵינַן לְמִיתְפַּס הַאי כְּלָלָא (וְתַלְמִידֵי הֶחָבִיב לנצ"ח הי"ו הֶרְאַנִי מ"ש בָּזֶה בְּשׁוּ"ת בִּנְיַן צִיּוֹן הַחֲדָשׁוֹת סי' קל"ב וְהָאֲרִיךְ הָרַב הַשּׁוֹאֵל לְתַמּוֹהַּ ע"ד הקרב"ן הַנָּ"ל וְהָרַב הַמְחַבֵּר כָּתַב לְיַיְשֵׁב דְּדַוְקָא כְּשֶׁאוֹמֵר תֵּיקוּ אַמִּידִי דְּלָא פָּגַע אֶלָּא בְּאִיסּוּר דְּרַבָּנָן הוּא דְּאָמְרִינַן דְּמִדְּאָמַר תֵּיקוּ הַכַּוָּנָה הוּא לְהַחְמִיר.

אֲבָל הֵיכָא דְּזִמְנִין הוּא דְּאוֹרְיְיתָא וְזִמְנִין דְּרַבָּנָן י"ל דְּנָקַט תֵּיקוּ מִשּׁוּם דְּאוֹרְיְיתָא כְּגוֹן בִּבְדִיקַת חָמֵץ בְּלֹא בִּטְלוּ וְכַיּוֹצֵא לָזֶה עי"ש, וְצָרִיךְ לְהִתְיַיְשֵׁב בָּזֶה. וְהַשָּׁגָתִי עַתָּה סֵפֶר שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים וְרָאִיתִי בִּכְלָל י"א ד"ה סָפֵק בְּבַעְיָא וכו' שֶׁכָּתַב וְז"ל וביש"ש ב"ק פֶּרֶק הַחוֹבֵל חִידֵּשׁ כָּל מָקוֹם דְּסִיֵּם בַּשַּׁ"ס תֵּיקוּ לָא הָוֵי חֻסְרוֹן חָכְמָה כֵּינָן דְּהֵם לֹא יָדְעוּ דְּרַבָּנָן לְקֻלָּא משא"כ כְּשֶׁלֹּא סִיֵּם תֵּיקוּ י"ל דְּיָדוּעַ לְהַשַּׁ"ס דְּיֵשׁ לְמִפְשַׁט הָוֵי כְּחֻסְרוֹן חָכְמָה ושקו"ט בִּדְבָרָיו עי"ש, ולפי"ז מִיחַלְּפָא שִׁיטַת רש"ל מִמ"ש הָרַבָּנִים הַנָּ"ל בְּשֵׁמוֹ.

וְכָעֵת לֹא אוּכַל לְחַפֵּשׂ בְּאֵיזֶה סִימָן הֵם דְּבָרָיו הַלָּלוּ דְּסִתְרֵאי נִינְהוּ וצ"ע (וְעַיֵּין לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַסָּמֶ"ךְ אוֹת ב"ן וּבְפָתַח הַדְּבִיר ח"ג בְּהַשְׁמָטוֹת לסי' קפ"ו). וְרָאִיתִי לְהָרַב פָּתַח הַדְּבִיר ח"ג דַּף קע"א ע"א שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַב תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת סי' ש"ג סקמ"ח שֶׁכָּתַב כָּל בָּתַר אִיפְּכָא מִכְּלָלֵיהּ דרש"ל.

דְּבָעְיָא דְּסָלְקָא בְּתֵיקוּ אָזְלִינַן בָּהּ לְקֻלָּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפֵק לְכָל הָעוֹלָם עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ וּכְשֶׁלֹּא בְּתֵיקוּ הָוֵי סָפֵק מֻחְסָרוֹן יְדִיעָה כמ"ש בְּרֹא"שׁ סֵפֶר מַנְחַ"י. וְכָתַב שֶׁזֶּה דַּעַת הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ עי"ש.

ולענ"ד קָשֶׁה לְהַחְלִיט כֵּן בְּדַעְתָּם עַיֵּין לְהָרָ"ן סופ"ק דְּבֵיצָה בְּבַעְיָא דג' גַּבְרֵי וּתְלָתָא מִינֵי (בְּדַף י"ד ע"ב) דְּסָלְקָא בְּתֵיקוּ וס"ל לְהָרִי"ף לְחוּמְרָא שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי התו"ש הַנָּ"ל בְּדַעַת הָרִי"ף וּלְעִנְמַת זֶה עַיֵּין בְּדִבְרֵי הָרָ"ן פ"ב דְּבֵיצָה בְּבַעְיָא דְּעָבַר וְאָפָה בד' י"ז ע"ב דְּלָא סָלְקָא בְּתֵיקוּ וכ' דְּאָזְלִינַן לְקֻלָּא וּלְזֶה י"ל עפ"י מ"ש הָרֹא"ש שֹׁם דְּהָאָמוֹרָאֵי בָּתְרָאֵי וכו' עי"ש דּוֹק וְשָׁם כ' הָרָ"ן דְּרָאָבָ"ן כָּתַב כֵּיוָן דְּלָא אִפְּשִׁיטָא אָזְלִינַן לְחוּמְרָא.

וממ"ש ההגמ"י פ"ב דְּחָמֵץ הַנָּ"ל נִרְאֶה קָצַת דְּאִי לָאו האת"ל הֲוָה אָזְלִינַן לְקֻלָּא. וְעַיֵּין קרב"ן פ"א דְּבֵיצָה אות ח"ק דפס' רָאָבָ"ן לְחוּמְרָא בַּעְיָא דִּתְלָתָא גְּבַר וּתְלָתָא מִינֵי וְהָרַב חַיֵּי אָדָם בְּקֻנְטְרֵס נִשְׁמַת אָדָם בְּהִלְכוֹת בְּרָכוֹת כְּלָל ה' אות א'יִחֵס לר"י שֶׁבַּתּוֹסָ' בִּבְרָכוֹת דַּף י"ב דְּפָסַק לְחוּמְרָא גַּבֵּי בַּעְיָא דְּנָקִיט כָּסָא דְּשִׁכְרָא וּפָתַח בְּדַחֲמָרָא דס"ל כְּדַעַת הַגְּאוֹנִים דְּכָל תֵּיקוּ דְּאִיסּוּרָא בִּדְרַבָּנָן לְחוּמְרָא וְצַיֵּין מִנְחַת יַעֲקֹב כְּלָל א' סק"ו וְכֵיוָן דְּאָסוּר לֵיהָנוֹת בְּלֹא בְּרָכָה חֲשִׁיב אִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן וכו' עי"ש וְהַבַּעְיָא דְּנָקִיט כָּסָא וכו' לָא סָלְקָא בְּתֵיקוּ וּלְפִי מ"ש הָרַב פְּתַח הַדְּבִיר בְּשֵׁם הַמַּנְחַ"י הֲוָה לָן לְמִינְקַט לְקֻלָּא.

וְצָרִיךְ לְעַיֵּין בְּגוּף דִּבְרֵי הַמַּנְחַ"י וְאֵין מָצוּי אֶצְלִי: וְהִנֵּה בפה"ד הַנָּ"ל בְּדַף ק"ע ע"ב הֵבִיא מ"ש הָרַשְׁבָּ"א בפ' כִּירָה וְז"ל מִכְּלָל בְּעוֹדָן בְּיָדוֹ וכו' פָּסַק רַבֵּינוּ הָאי כל"ק וּלְחוּמְרָא כֵּיוָן דְּאִיכָּא תְּרֵי לִישָׁנֵי בִּדְאוֹרָיְיתָא לְחוּמְרָא וה"נ גַּבֵּי מַאי דְּאָמְרִינַן בָּהוּ תֵּיקוּ ע"כ וכ"כ ר"ח וְלָאו דְּאוֹרָיְיתָא מַמָּשׁ קָאָמְרִי דְּהָנֵי דְּרַבָּנָן נִינְהוּ וכו' אֲבָל דַּעְתָּם שֶׁל הַגְּאוֹנִים כֵּיוָן שֶׁאֲסָרוּהוּ מִשּׁוּם דְּהָוֵי כְּמַבְשֵׁל וְקָרוֹב לָבֹא לִידֵי אִיסּוּר תּוֹרָה הו"ל כִּדְאוֹרָיְיתָא וְלָכֵן הָלְכוּ לְהַחְמִיר ע"כ וְסִיֵּם בפה"ד וְז"ל הֲרֵי דִּכְרִיךְ וְתָנֵי תְּרֵי לִישָׁנֵי וּבַעְיָא דְּסָלְקָא בְּתֵיקוּ בַּחֲדָא מַחְתָּא וְעַל שְׁנֵיהֶם הוּא אוֹמֵר דְּכֹל דְּקָרוֹב לָבֹא לִידֵי אִיסּוּר תּוֹרָה הָוֵי כִּדְאוֹרָיְיתָא וּמַחְמִרִינַן בָּהּ עכ"ל.

וחי' הָרַשְׁבָּ"א לְשַׁבָּת אמ"א לִרְאוֹת אִם הוּא סוֹבֵר כר"ה ור"ח הַנָּ"ל אוֹ לֹא שָׁאִם אֵינוֹ חוֹלֵק עֲלֵיהֶם יֵשׁ סַעַד וְסָמַךְ למ"ש הַמְּכָתָּב לְחַזְקָיָהוּ בח' הַשִּׁיטָה דַּף ס"ט ע"ד שֶׁדַּעַת הָרַשְׁבָּ"א דְּכָל תֵּיקוּ בִּדְרַבָּנָן לְקֻלָּא דה"נ מוּכָח ממ"ש בחי' לְשַׁבָּת הַנָּ"ל דְּדַוְקָא בְּהַהִיא דְּקָרוֹב לָבֹא לִידֵי אִיסּוּר תּוֹרָה הוּא דְּאָזְלִינַן לְחוּמְרָא הָא בְּעָלְמָא בִּשְׁאָר אִיסּוּרֵי דְּרַבָּנָן דְּאֵין קָרוֹב לָבֹא לִידֵי אִיסּוּר תּוֹרָה אָזְלִינַן לְקֻלָּא דְּלָא כְּהָרַב זֶרַע אֱמֶת שבמכת"ל שָׁם שֶׁכָּתַב שֶׁדַּעַת הָרַשְׁבָּ"א דְּגַם בִּדְרַבָּנָן לְחוּמְרָא.

דְּמִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הַלָּלוּ מוּכָח בְּהֵיפֶךְ: הֵן אֱמֶת דבפה"ד שָׁם ע"ג וע"ד הֵבִיא מ"ש הי"מ סי' תרל"ד דר"ח ס"ל דְּאָזְלִינַן לְקֻלָּא כמ"ש הגמ"י פ"ב מֵהִלְכוֹת חָמֵץ וְהֵבִיא מ"ש בְּיָעִיר אֹזֶן מַעֲרֶכֶת הַתָּי"ו אות ל"ב דְּמִסְתַּבְּרָא לְהַגִּי' בהגמ"י ר"מ בְּמָקוֹם ר"ח וכו' וְכָתַב ע"ז בפה"ד דכ"נ לְהַכְרִיעַ ממ"ש הָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל בְּשֵׁם ר"ח וְתָמַהּ עַל הי"מ שֶׁלֹּא רָאָה חי' הָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל שֶׁהֵם דְּלָא כְּוָותֵיהּ עי"ש.

אָן לענ"ד אִיפְּכָא מִסְתַּבְּרָא דְּנִרְאֶה מִדְּקִדּוּק דב"ק דְּדַוְקָא הֵיכָא דְּקָרוֹב לָבֹא לִידֵי אִיסּוּר תּוֹרָה הוּא דס"ל לְהַחְמִיר כָּאָמוּר. וְעַיֵּין מֵעִין זֶה בְּדִבְרֵי ה"ה פ"ב מֵהִלְכוֹת יו"ט ה"ז.

וְעַיֵּין בֵּיצָה דַּף ל"ד ע"א בְּבַעְיָא דר' יִרְמְיָה בְּעוֹף הַנִּדְרָס אִם שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ ביו"ט וְלָא אִיפְּשִׁיטָא וְכָתַב הָרַשְׁבָּ"א בַּעֲבוֹדַת הַקּוֹדֶשׁ דִּיגֵי יו"ט שַׁעַר ב' סי' ב' דְּיֵשׁ מִי שֶׁפּוֹסֵק

לְחוּמְרָא וְיֵשׁ לְקוּלָּא וְסִיְּים וּבָזֶה יֵרָאֶה לִי ע"כ מַשְׁמַע דס"ל דְּבָעְיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא בְּדִרַבָּנָן נָקְטִינַן לְקוּלָּא.

אֲבָל שֶׁרָאִיתִי לה"ה פ"ב מֵהִלְכוֹת יו"ט ה"ד שֶׁכָּתַב דְּהָרַשְׁבָּ"א הוֹכִיחַ בְּסִפְרוֹ לְפָסוֹק לְקוּלָּא. וְאֵינִי יוֹדֵעַ אַיֵּה מָקוֹם דב"ק בְּזֶה כִּי אוּלַי הוּא מַכְרִיחַ כֵּן רַק בְּעִנְיָן זֶה וְלֹא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ דְּכָל בְּדִרַבָּנָן אָזְלִינַן לְקוּלָּא וּבְקֻהְלַת יַעֲקֹב אוֹת ש"ה כָּתַב דְּהָרַשְׁבָּ"א בְּאוֹ"ה כְּלָל מ"א כָּתַב בְּשֵׁם הַסְּמָ"ג דְּרֵבָּא דְּרַבְּוָתָא שָׁוִים דְּתֵיקוּ דְּאִיסּוּרָא אפי' בְּדִרַבָּנָן לְחוּמְרָא וְאֵין מצ"א לְרָאוֹת אִם הָרַשְׁבָּ"א מַסְכִּים לס' הַסְּמָ"ג (אֶת חֲטָאַי אֲנִי מַזְכִּיר כִּי אֵינִי יוֹדֵעַ אִם יֵשׁ לְהָרַשְׁבָּ"א חִבּוּר אֲשֶׁר בְּשֵׁם או"ה יְכֻנֶּה וְאִם הָרַשְׁבָּ"א מַזְכִּיר אֶת הַסְּמָ"ג אַחַר זמ"ר רָאִיתִי בְּשוּ"ת הָרַשְׁבָּ"א ח"ד שֶׁבְּסִי' מ"ח כָּתַב הַשּׁוֹאֵל מַה שֶּׁמָּצָאתִי לְרַב ר' מֹשֶׁה מִקּוּצִי וכו' וְשָׁאַלְתָּ דַּעְתִּי וכו' וְאֵין מִזֶּה הֶכְרֵחַ שֶׁרָאָה גּוּף סֵפֶר הַסְּמָ"ג רַק שֶׁכָּתְבוּ לוֹ כֵּן בִּשְׁמוֹ.

וְשָׁם בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה כָּתַב לְעִיקַּר תְּחוּמִין דַּעַת רַבּוֹתַי שֶׁאֵין תְּחוּמִין לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה דִּתְחוּמִין דְּרַבָּנָן וּבָעְיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא הִיא וְכָל סָפֵק דְּרַבָּנָן לְהָקֵל אֲפִילּוּ לְכַתְּחִלָּה אֶלָּא שָׁאנֵי יֵשׁ לִי בּוֹ דַּעַת אַחֶרֶת בְּעִירוּבִין פָּרֵק מִי שֶׁהוֹצִיאוּהוּ וְסִפְרֵי יֵשׁ בְּיֶדְכֶם סֵפֶר עבוה"ק וחי' עֵירוּבִין לְשָׁם תִּמְצְאוּ הַכֹּל עכ"ל) וּבִתְשׁוּ' הָרַשְׁבָּ"א ח"ה סי' ח' נִשְׁאַל בְּתַבְשִׁיל שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל ביו"ט א' לְצוֹרֶךְ יו"ט שֵׁנִי אִם מֻוָּתָר.

וְהֵשִׁיב דְּהוּא בַּעְיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא וּמִסְתַּבְּרָא דְּשָׁרֵי חֲדָא וכו' וְעוֹד דהו"ל סָפֵק בְּשֵׁל הַסּוֹפְרִים וכו' וְסָפֵק בְּשֵׁל הַסּוֹפְרִים לְהָקֵל וְכֵן נִרְאֶה מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם אע"פ שֶׁלֹּא כָּתַב כֵּן בְּפֵירוּשׁ עכ"ל וְהֵבִיא דְּבָרָיו מָרָן הב"י בסי' תק"ג (בסוד"ה כָּתַב הַמָּרְדְּכַי) מִתְּבָאֵר דְּדַעְתּוֹ דְּכָל בַּעְיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא בְּדִרַבָּנָן אָזְלִינַן בָּהּ לְקוּלָּא: וְדַע דְּכָתַב הג' חק"ל בִּתְשׁוּ' שבס' סְמִיכָה לְחַיִּים דַּף י"ד ע"ג לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּקֹס" הִיא תַּקָּנַת נְבִיאִים דִּבְתַקָּנַת נְבִיאִים כְּשֶׁיֵּשׁ בַּעְיָא בְּתֵיקוּ אָזְלִינַן לְחוּמְרָא דכד"ת חֲשִׁיב לְעִנְיָן זֶה וְהַכָּרִית כֵּן מִמַּה שֶׁפָּסְקוּ הַפּוֹסְקִים בַּעְיָא דְּבֵין פְּסוּקָא לַפְּסוּקָא בְּרָכוֹת דַּף ח' לְחוּמְרָא וְכָתְבוּ הָרַבָּנִים קָרֶבַן אֲלִיצוּר דַּף ס"ג ע"א וּפְרִי מְגָדִים בא"א סי' תקפ"ו סק"ו דאע"ג דְּכָל תֵּיקוּ בְּדִרַבָּנָן לְקוּלָּא מִשּׁוּם חֻזְמָרָא דע"ז אָזְלִינַן לְחוּמְרָא וּלְפִי זֶה מ"ש בס' שוּ"ת רמ"ץ בא"ח סי' ט' אוֹת א' בְּבָעֵית ר"ל בע"ז מ"ו הַמְּשְׁתַּחֲוֶה לַדֶּקֶל לוּלָבוֹ מַהוּ לְמִצְוָה דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא וכו' וְכֵיוָן דְּרַבָּנָן הוּא מֵהָרָאוּי לְהָקֵל ע"כ אֵינוֹ פָּשׁוּט לוֹמַר כֵּן די"ל כמ"ש הפמ"ג וק"א הַנָּ"ל דְּמִשּׁוּם חֻזְמָרָא דע"ז אָזְלִינַן לְחוּמְרָא ועי' יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב סי' תרמ"ט סוֹף סק"ד וּבְשׁוּ"ת בֵּית שְׁלֹמֹה א"ח סי' ל' ע"ד הפרמ"ג הַנָּ"ל וּבְנַחֲלַת יַעֲקֹב שֶׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַמַּ"ם אוֹת ר"ט: וְהֵן עַתָּה רָאִיתִי לִידִידִי הג' מוהרי"א נ"י בְּסֵפֶר עַמּוּדֵי אֵשׁ בְּדַף ד"ן ע"ב שֶׁהִשִּׂיג עמ"ש במכת"ל בְּשֵׁם זר"א דס"ל לְהָרַשְׁבָּ"א דְּכָל תֵּיקוּ דְּרַבָּנָן לְהַחְמִיר שנעל"מ דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א בעהק"ו שַׁעַר ב' סי' ח' דְּפָסַק לְקוּלָּא בַּעְיָא דְּסָלְקָא בְּתֵיקוּ.

וּבְהַשְׁמָטוֹת כָּתַב בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּ' ח"ד סי' מ"ח בְּבַעְיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא בְּתִחוּמִין דסד"ר לְקוּלָּא לְכַתְּחִלָּה עי"ש. וְהֶחָזַק בָּזֶה שֶׁדַּעַת הָרַשְׁבָּ"א לְהָקֵל בְּבַעְיָא בְּדִרַבָּנָן וְרָאִיתִי שָׁם שֶׁהֶאֱרִיךְ מְאֹד בְּעִנְיָן זֶה וּפְנַאי אֵין לִי לַעֲמֹד עוֹד בָּזֶה וְנִרְאֶה בַּעֲלִיל שֶׁלֹּא רָאָה דִּבְרֵי הַיָּד מַלְאָכִי וְיָעִיר אֹזֶן וְעוֹד אֵיזֶה סְפָרִים שֶׁרָשַׁמְתִּי לְמַעְלָה כיעי"ש.

עוֹד הֶרְאַנִי בָּזֶה תַּלְמִידִי הֶחָבִיב לנצ"ח הי"ו שׁוּ"ת כְּתַב סוֹפֵר א"ח סי' ט"ו וְשָׁם נְקִיט בִּפְשִׁי' דְּבָעֵיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא בִּדְרַבָּנָן לְקֻלָּא וְשָׁכֵן דַּעַת הָרִי"ף וְהָרֹא"ש וְשָׁם הֵבִיא קֻוּשְׁיַת בְּנוֹ ע"ד הָרָאָבָ"ן שֶׁהֵבִיא הקרב"ן פ"ב דְּבִיצָה סי' יו"ד (וְהֵם דִּבְרֵי הָרָ"ן שָׁם כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה) דְּאַמַּאי פס' לְחוּמְרָא הָא סד"ר הוּא וְעוֹד יוֹתֵר קָשֶׁה מִשַּׁ"ס דְּגִיטִּין וכו' וְעַל קֻוּשְׁיָתוֹ מֵהַשַּׁ"ס כָּתַב לְיַישֵׁב אַדְּ עַל מַה שֶּׁהִקְשָׁה דהו"ל לְרָאָבָ"ן לִפְסוֹק לְקֻלָּא לֹא הֵשִׁיב כְּלוּם כיעי"ש וְנִרְאֶה בַּעֲלִיל דְּנָעֲלָם מכ"ת סְבָרַת הרא"מ וְהַגְּאוֹנִים דְּנָקְטִי לְחוּמְרָא בְּבַעְיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא וא"כ לֹא נִפְלְאַת לוֹמַר שֶׁכֵּן הוּא דַּעַת רָאָבָ"ן וכמ"ש בֶּאֱמֶת בקרב"ן בְּכָלָיו עַל הָרִי"ף וְהָרֹא"ש אוֹת כ"ב שֶׁהֵבִיא בְּשׁוּ"ת בְּנְיַן צִיּוֹן הַחֲדָשׁוֹת סי' קב"ל הַנָּ"ל וכו' ע"ש וְאֵין נִרְאֶה בְּעֵינַי לוֹמַר דְּמִשּׁוּם דְּרָאָה מ"ש בהגמ"י הַנָּ"ל בִּשְׁמוֹ דְּפָסַק כהאת"ל הוּא דְּתוֹפֵס כֵּן בְּדַעַת רָאָבָ"ן וּכְמוֹ שֶׁדִּקְדַּקְתִּי לְמַעְלָה דְּמַשְׁמַע דְּאִי לָאו האת"ל הֲוָה נָקְטִינַן לְקֻלָּא דא"כ הי"ל לְהָבִיא כָּל זֶה וּלְחַזֵּק קֻוּשְׁיָתוֹ לָכֵן נִרְאֶה וַדַּאי דְּנָעֲלָם מִמֶּנּוּ לְפִי שָׁעָה דְּאֵינוֹ פָּשׁוּט לוֹמַר כֵּן.

וְעַיֵּין שו"מ מ"ק ח"ג סי' קנ"א וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְמַעְלָה דְּגַם בַּעְיָא דִּתְלָתָא גַּבְרֵי וכו' פָּסַק רָאָבָ"ן לְחוּמְרָא דְּמִזֶּה מוּכָח טְפֵי דס"ל כְּדַעַת הַגְּאוֹנִי וְכֵן רָאִיתִי לְגָאוֹן מֹוָהָרַנוּ יצ"ו בס' תּוֹרַת חֶסֶד חא"ח סי' כ"ח אוֹת ב' שֶׁהֵבִין כֵּן בְּדַעַת רָאָבָ"ן: וּבְעִיקַּר כְּלָלִין רָאִיתִי בְּשׁוּ"ת כְּתַב סוֹפֵר סי' קכ"א ד"ה וְהִנֵּה לְפִי וכו' (שָׁם רָאָה וְיָדַע שִׁיטַת הַסּוֹבְרִים דְּאָזְלִינַן לְחוּמְרָא בְּבַעְיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא) שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הפנ"י לְעִנְיַן דִּיחוּי בְּמִצְוֹת דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וּבְבַעְיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא אָזְלִינַן לְקֻלָּא וְכָתַב ע"ד דְּאֵינוֹ פָּשׁוּט כֵּן עַיֵּין בב"י סי' תל"ז דְּיֵשׁ כַּמָּה שִׁיטוֹת דְּבְאִיסּוּר לָא אָמְרִינַן סד"ר לְהָקֵל וְיֵשׁ חוֹלְקִים וּבַמַּנְחַ"י כְּלָל א' סי' א' כָּתַב דְּרַבּוֹ כְּמוֹ רַבּוֹ דס"ל דְּלָא אָמְרִינַן לְהָקֵל וְנָכוֹן אֲשֶׁר דָּבָר בַּמַּנְחַ"י דְּדַוְקָא כִּי סָלִיק בְּתִיקוֹ הוּא דְּאִיכָּא לְמֵימַר לְהָקֵל וְכָתַב עוֹד דְּהֵיכָא דְּאִתַּחְזַק בְּחִיּוּב מִצְוָה לָא אָמְרִינַן סְפֵיקָא דְּרַבָּנָן לְהָקֵל את"ד עי"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ וְצָרִיךְ לְהִתְיַישֵׁב בָּזֶה וַאֲנִי אָמַרְתִּי בְּחָפְזִי: כִּי בָּשָׂר בְּחָלָב הָאוֹכֵל בב"ח צוֹנֵן בְּצוֹנֵן בְּיַחַד בִּלְתִּי בִּישּׁוּל שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד אֶלָּא בִּישּׁוּל כָּל אֶחָד בפ"ע אִי אִיכָּא אִיסּוּר תּוֹרָה עַיֵּין לְהָרַבָּנִים אֹהֶל יִצְחָק בְּלִקּוּטִים דַּף י"ב יַד דָּוִד סי' כ"ז הגהט"ו אוֹת ז וְכָתַב שָׁם בְּשֵׁם הָרַב לְשׁוֹן לִימּוּדִים חיו"ד דַּף ה' ע"ד ד"ה וְדַע דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְהוֹכִיחַ כֵּן מִסּוּגְיָא דר"פ כֹּל הַבָּשָׂר אַמַּתְנִי' דְּאָסוּר לְהַעֲלוֹת עַל הַשֻּׁלְחָן וכו' והצ"ע דְּבְרֵי הָרַב דמש"א וכנה"ג בהגב"י אוֹת י"ב עי"ש וְצָרִיךְ לְעַיֵּין בְּסֵפֶר חִקְרֵי לֵב יו"ד סי' נ' שֶׁצִּיֵּין בָּזֶה בס' רוּחַ חַיִּים בסי' פ"ז ואמ"א: וּבָשָׂר בְּחָלָב שֶׁבִּישֵּׁל הַנָּכְרִי בִּשְׁלוֹ אִם אָסוּר בַּהֲנָאָה לְיִשְׂרָאֵל מִן הַתּוֹרָה אוֹ מִדְּרַבָּנָן.

אוֹ מֻוָתָּר אַף מִדְּרַבָּנָן הִנֵּה מָרָן חִיד"א בְּסֵפֶר מַחֲזִיק בְּרָכָה יו"ד סי' פ"ז אוֹת ט"ו כָּתַב דְּהָרַב סֹלֶת לְמִנְחָה נִשְׁאַל עַל נֵרוֹת שֶׁל חֵלֶב שֶׁהַנָּכְרִים מְעָרְבִין חֲמָאָה אִם מֻוָתָּרִים וְהָיָה שעה"ד שֶׁהֶחָלָב בְּיוֹקֶר וְאֵין הַצִּבּוּר יְכוֹלִים לַעֲמוֹד וְצִדֵּד לְהַתִּיר לְהַדְלִיקָן דַּחֲשִׁיב טִיגּוּן וְאֵינוֹ בִּכְלַל בִּישּׁוּל וְעוֹד לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְסִיעָתוֹ אֵין אָסוּר מִן הַתּוֹרָה כֵּיוָן שֶׁאֵין כְּזַיִת בִּכְדֵי אכ"פ וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה־מֻוָתָּר בַּהֲנָאָה, מִתְבָּאֵר מִדְּבָרָיו דְּאִם הוּא דָּרְךְ בִּישּׁוּל מַמָּשׁ וְאִית בֵּיהּ כְּזַיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס אָסוּר בַּהֲנָאָה לְיִשְׂרָאֵל אַף שֶׁהַבִּישּׁוּל הוּא ע"י נָכְרִי בִּשְׁלוֹ וּמָרָן חִיד"א הֵשִׁיב עַל דִּבְרֵי הַסֹּלֶת לַמִּנְחָה דְּטִיגּוּן הָוֵי בִּישּׁוּל מִן הַתּוֹרָה.

וְגַם עמ"ש לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם וכו' כָּתַב כְּבָר הִגְדִּיל הַתִּימַהּ עָלָיו הָרַב פרמ"ג בְּפִתִיחָתוֹ דְּלָא נֶאֱמַר זֶה בבב"ח וְעוֹד הֵבִיא דְּהָרַב אֹהֶל יוֹסֵף בסי' כ"ד כָּתַב שֶׁהָרַב ב"כ נִסְתַּפֵּק בָּזֶה וְשֶׁהוּא פְּשִׁיט לֵהֶיתֵּרָא וְהֶאֱרִיךְ לִסְתּוֹר דְּבָרָיו וּרְאָיוֹתָיו וּמַסִּיק דְּהַנְּרוֹת שֶׁמְּעָרְבִין הַנָּכְרִים חֲמָאָה בְּחָלָב וְקָנוּ יִשְׂרָאֵל אָסוּר לְהַדְלִיקָן וּטְעוּנִים קְבוּרָה כְּהוֹרָאַת הָרַב מוהרח"א גַּם בְּשִׁיוּרֵי בְּרָכָה שָׁם אות ח' כָּתַב נֵרוֹת חֵלֶב שֶׁהַנָּכְרִים מְעָרְבִין חֲמָאָה עַיֵּין מ"ש בְּעַנְיוּתִין בַּנְּדָפָס אות ט"ו ובמ"ש הָרַב שְׁבוּת יַעֲקֹב ח"א סי' ס' וְדוּק, וְהֵן עַתָּה נִדְפַּס סֵפֶר שָׁמֶן הַמַּר וְרָאִיתִי בחיו"ד סי' ב' הֶאֱרִיךְ הַרְבֵּה בְּזֶה וּמַסִּיק דְּנֵרוֹת הַלָּלוּ יֵשׁ לָהֶם דִּין בב"ח גָּמוּר עי"ש נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתוֹ עכ"ל מִתְּבָאֵר מִכָּל זֶה דְּלֹא מִפְּנֵי שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל ע"י נָכְרִי בִּשְּׁלוֹ יְהֵא מֻתָּר לְיִשְׂרָאֵל בַּהֲנָאָה דְּאִיסּוּר הֲנָאָה מבב"ח הוּא בֵּין אִם נִתְבַּשֵּׁל ע"י יִשְׂרָאֵל בֵּין אִם נִתְבַּשֵּׁל ע"י נָכְרִי בִּשְּׁלוֹ וְהָרַב יַד דָּוִד שָׁם בָּאוֹת י"א צִיֵּין לְעַיֵּין בַּקוּנְטְרֵס זִכְרוֹן לָרִאשׁוֹנִים שבסו"ס בָּרֵךְ מֹשֶׁה גְּאלַאנְטִי דַּף זק"ן ע"א שֶׁצִּדֵּד בָּזֶה וְשׁוּב כָּתַב שֶׁשָּׁמַע מִפִּי מַגִּידֵי אֱמֶת שֶׁהָרַב מוהרח"א הִכְרִיז עַל נֵרוֹת הַלָּלוּ בְּאִיזְמִיר וְגָזַר לְהַשְׁלִיכָם לְאִיבּוּד.

וְעוֹד כָּתַב שֶׁרָאָה בְּסֹלֶת לְמִנְחָה שֶׁהִתִּיר בִּשְׁעַת הַדְּחָק. וְהִנֵּה מַאי דשקו"ט בְּבָרֵךְ מֹשֶׁה וְשֶׁמֶן הַמָּר הַנָּ"ל הוּא אִם יֵשׁ לוֹמַר דְּלָא חָל אִיסּוּר בב"ח עַל אִיסּוּר חֵלֶב וּנְבֵלָה מִשּׁוּם דְּאֵין אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר עי"ש בדב"ק וְגַם מָרָן חִיֵּד"א בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה שָׁם עָמַד בָּזֶה בְּהַשָּׁגָתוֹ ע"ד הָרַב אֹהֶל יוֹסֵף עיש"ב וס' מֹשֶׁה יְדַבֵּר שֶׁצִּיֵּין בָּזֶה בְּיַד דָּוִד אֵינוֹ מָצוּי אֶצְלִי וּמִדְּבְרֵי הָרַב רַבִּיהּ דְּמָרָן חִיֵּד"א בִּתְשׁוּ' כת"י שֶׁהֵבִיא בְּשִׁיוּרֵי בְּרָכָה שָׁם אות א' וְהֵיא לוֹ נִדְפְּסָה סֵפֶר נָחְפָּה בְּכֶסֶף ח"ב בחיו"ד סי' א' מִתְּבָאֵר ג"כ דס"ל דְּאָסוּר לֵיהָנוֹת מִנֵּרוֹת שֶׁיָּדוּעַ שֶׁהַנָּכְרִים מְעָרְבִין חֲמָאָה בְּחָלָב וְז"ל וְרָאִיתִי לְמוֹרִי הָרַב בִּתְשׁוּ' כ"י שֶׁנִּשְׁאַל בְּנֵרוֹת שַׁעֲוָה (צ"ל חֵלֶב) דְּיֵשׁ סָפֵק אִם עֵרְבוּ חֲמָאָה בָּחָלָב וְהֵשִׁיבוּ לְהַתִּיר מִטַּעַם ס"ס סָפֵק אִם יֵשׁ וס' אִם נִתְבַּטֵּל בס' וְדָוְקָא אִם כְּבָר קָנָאם.

אֲבָל לְכַתְּחִלָּה לֹא יִקְנֶה אוֹתָם וְהֶאֱרִיךְ וְכָתַב דְּיֵשׁ עוֹד סָפֵק ג' דְּאָפְשָׁר דַּהֲלָכָה כמ"ד עכ"ל הַשִּׁיוּרֵי בְּרָכָה וְעַיֵּן רוֹאֶה דְּלָא סַיֵּים מִלְּתֵיהּ וכצ"ל דַּהֲלָכָה כמ"ד דְּאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן מִשּׁוּם גְּזֵרָה דְּבִישְּׁלוֹ ובכה"ג דְּבִישְּׁלוֹ נָכְרִי לָא גְּזוּר כְּמוֹ שֶׁהִגִּיהַּ הָרַב יד דָּוִד שָׁם וְכָתַב שֶׁעוֹד כָּתַב בְּנֶחְפָּה בְּכֶסֶף הַנָּ"ל טְעָמִים אֲחֵרִים לְהַתִּיר וּמִכָּל מ"ש שָׁם יִרְאֶה לְהֶדְיָא דְּדַוְקָא בְּסָפֵק אֲבָל בְּוַדַּאי עֵרְבוּ לֵיכָּא צַד וְהַמְסַדֵּר הַמַּפְתְּחוֹת (שֶׁכָּתַב מִסְתַּפֵּק וְהוֹלֵךְ בְּנֵרוֹת שֶׁל חֵלֶב שֶׁעֵרְבוּ בָּהֶם חֲמָאָה אִם יֵשׁ לְאָסְרָם בַּהֲנָאָה מִטַּעַם בב"ת וְהִסְכִּים לְהַתִּיר עכ"ל) לֹא דַּק עכ"ד הַיָּד דָּוִד וּמִתְּבָאֵר מִכָּל זֶה דְּבִוַדַּאי עֵרְבוּ חֲמָאָה בְּחָלָב אֵין שׁוּם הֶיתֵּר מִצַּד שֶׁהוּא שֶׁל נָכְרִי דְּאַף שֶׁהוּא שֶׁל נָכְרִי אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לֵיהָנוֹת מִמֶּנּוּ לוּלֵא הַטְּעָמִים שֶׁכָּתְבוּ הַמַּתִּירִים עֲלֵיהֶם לְמַעְלָה.

וְעַיֵּן עוֹד לְהָרַב שו"מ בח"ב סי' קצ"ג הֵבֵאתִי דְּבָרָיו בַּקוּנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת בָּשָׂר בְּחָלָב אות י"א: וְרָאָה זֶה חָדָשׁ מַה שֶּׁרָאִיתִי לְהָרַב המלי"ץ הֵבִיא דְּבָרָיו הָרַב יִשְׂרֵי לֵב בְּדַף י"ג ע"ד אות ג' שֶׁכָּתַב וְז"ל בָּשָׂר בְּחָלָב דְּאָסוּר בַּהֲנָאָה לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם בפ"ט מֵהִלְכוֹת מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת מוּכָח דס"ל דְּאִיסּוּרוֹ הוּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים.

וּמָרָן כ"מ בְּפֵ"ה מֵהִלְכוֹת טו"מ כָּתַב דְּטַעַם אִיסּוּר בִּישּׁוּל בב"ח דְּאָסְרָה תּוֹרָה הַיְינוּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹא לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ א"כ מִינָּהּ אַתָּה דָּן דְּאִם הַנָּכְרִי בִּישֵּׁל בב"ח בִּשְּׁלוֹ מֻתָּר לְיִשְׂרָאֵל בַּהֲנָאָה וּבְחֻמֵּץ בְּפֶסַח דְּאִיסּוּרוֹ בְּכָרֵת וּבְכָל שֶׁהוּ וְאָסוּר בַּהֲנָאָה ד"ת אפי"ה כָּתַב הא"ח

בְּהִלְכוֹת פֶּסַח דַּף ע"ו דְּחָמֵץ שֶׁל נָכְרִי בְּפֶסַח מֻוּתָּר בַּהֲנָאָה כ"ש וק"ו בבב"ח שֶׁל נָכְרִי שֶׁמֻּוּתָּר בַּהֲנָאָה וַאֲפִילּוּ לְמַאי דְּאִיפְּלִיגוּ בִּירוּשַׁלְמִי בְּחָמֵץ שֶׁל נָכְרִי אִי שָׁרֵי בַּהֲנָאָה וּפָסְקוּ הַפּוֹסְקִים כְּמַאן דְּאָסַר אִיכָּא לְמֵימַר מַה לְחָמֵץ בַּפֶּסַח שֶׁכֵּן בְּכָרֵת כִּדְפָרִיךְ הַשַּׁ"ס בפכ"ש דַּף כ"ה וּבְעָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם דְּאָסוּר בַּהֲנָאָה כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בפיה"מ דְּבִשֶּׁל נָכְרִי מֻוּתָּר וּבְסִפְרֵי וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל פְּרָט לְנָכְרִי וְאַף לְמַאי דְּפָסַק הָרַמְבַּ"ם בְּהִלְכוֹת מ"א וְעַיֵּין בִּירוּשַׁלְמִי סו"פ ג' דְּעָרְלָה וּבְתוֹסְ' קִידּוּשִׁין דַּף ל"ו אַפַּתִּי אִיכָּא לְמֵימַר כַּמּוּבָן.

מֵעַתָּה אֲנִי תָּמֵיהַּ עַל ה"ה חִיֻּדָּ"א בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה סִי' פ"ז שֶׁאָסַר בַּהֲנָאָה נֵרוֹת שֶׁעָשׂוּ הַנָּכְרִים מֵחֶמְאָה וְחֵלֶב וּצְרִיכִים קְבוּרָה וּלְפִי קו"ד הִיא חוּמְרָא יְתֵירָה לְהַפְסִיד מָמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְעִם שֶׁאֵינִי כְּדַאי לַחֲלוֹק עַל שְׁנֵי גְּדוֹלֵי הַדּוֹר חַיִּים שְׁנַיִם (הָרַבָּנִים מוהרח"א ומחב"ר) תּוֹרָה הִיא וְלִלְמֹד אֲנִי צָרִיךְ.

שו"ר מ"ש רַשְׁ"י בְּחֻלִּין דַּף ט"ו ע"ב ד"ה כָּל שֶׁתִּיעַבְתִּי וי"ל עכ"ל. וְהָרַב יִשְׁרֵי לֵב צִיֻּין לְעַיֵּין בס' מִשֶּׁה יְדַבֵּר הִלְכוֹת מ"א סִי' ב' ע"ד סִי' ה' וְשֶׁהָרַב נָחְפָּה בְּכֶסֶף בח"ב חיו"ד סִי' א' הַתִּיר אֵלּוּ הַנֵּרוֹת וְהָרַב הַמַּגִּיהַ נר"ו צִיֻּין שׁוּ"ת שֶׁמֶן הַמָּר הַנ"ל וּשְׁנֵי אֵלֶּיהוּ בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל מַעֲרֶכֶת הַבִּי"ת אוֹת י"ד אֵלּוּ תּוֹרַף הַדְּבָרִים שֶׁבְּיִשְׁרֵי לֵב הַנַּ"ל וְהִנֵּה מ"ש דְּמוּכָח מִדְּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ט' דמא"ס דְּאִיסּוּר הֲנָאָה מבב"ח הוּא מד"ס לְפִי הַנִּרְאֶה מַשְׁמַע לֵיהּ הָכִי ממ"ש הָרַמְבַּ"ם בְּדִין א' בָּשָׂר בְּחָלָב אָסוּר לְבַשְּׁלוֹ וְאָסוּר לְאָכְלוֹ מִן הַתּוֹרָה וְאָסוּר בַּהֲנָאָה וְקוֹבְרִין אוֹתוֹ וכו' עי"ש הֵרֵי שֶׁדִּקְדֵּק לִכְתּוֹב מִן הַתּוֹרָה גַּבֵּי אִיסּוּר אֲכִילָה וּבִישּׁוּל וְאִילּוּ גַּבֵּי הֲנָאָה לֹא כָּתַב רַק וְאָסוּר בַּהֲנָאָה.

אָמְנָם אֵינִי יוֹדֵעַ אִם דִּקְדּוּק זֶה כְּדַאי הוּא לִדְחוֹת שִׁיטַת הַסּוֹבְרִים בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם בְּחִבּוּרוֹ דְּגַם בַּהֲנָאָה מבב"ח אִיכָּא אִיסּוּר תּוֹרָה וְכִמְדֻמֶּה לִי שֶׁהַכֹּל מוֹדִים בָּזֶה כִּי פְּלִיגִי אִי לוֹקִין עַל הַהֲנָאָה וְעַיֵּין בְּדִבְרֵי הָרַבָּנִים לח"מ שָׁם ופר"ח בסִי' תמ"ג (ס"א בד"ה וְאוֹמֵר) אֲבָל אִיסּוּר תּוֹרָה וַדַּאי אִיכָּא וְצָרִיךְ לְהִתְיַישֵּׁב בְּמַה שֶׁצִּיַּנְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת ה"ה אוֹת ע"ח בְּדִין מַלְקוּת עַל הַהֲנָאָה וְהוּא מִקְצוֹעַ גָּדוֹל, ומ"מ לְמַאי דְּאָתֵי עֲלָהּ הָרַב המלי"ץ לִלְמֹד מֵחָמֵץ דִּבְשֶׁל נָכְרִי מֻוּתָּר נִרְאֶה דְּאַף אִם נאמַר שֶׁדַּעַת הָרַמְבַּ"ם דְּאִיסּוּר הֲנָאָה מבב"ח הוּא מִן הַתּוֹרָה מ"מ יֵשׁ לִלְמֹד בק"ו מֵחָמֵץ דְּאִיסּוּרוֹ בְּכָרֵת וּמֻוּתָּר בְּשֶׁל נָכְרִי לְדַעַת הא"ח (וּמַה שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם מָרָן כ"מ בְּפֵ"ה מהל' טו"מ כָּעֵת לֹא מָצָאתִי וְגַם לֹא יָדַעְתִּי לְמַאי אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ) וס' א"ח אמ"א לִרְאוֹת דב"ק וְלֹא רָאִיתִי מִי שֶׁהִזְכִּיר סְבָרָתוֹ כִּי רַק בְּשֵׁם האו"ה כָּתְבוּ רַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים ברס"י תמ"ח דְּחָמֵץ שֶׁל נָכְרִי בְּפֶסַח שָׁרֵי בַּהֲנָאָה וְדָחוּ דְּבָרָיו עַיֵּין בְּמַה שֶׁרָשַׁמְתִּי בְּקֻנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת חָמֵץ וּמַצָּה סִי' א' אוֹת א'.

ומ"ש בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי וְהַפּוֹסְקִים לֹא צִיֻּין אַיֵּה מְקוֹם כִּבוּד דב"ק וְלֹא נִטְפַּלְתִּי לְחַפֵּשׂ בָּזֶה אָמְנָם מ"ש דְּאַף לְמַה שֶׁפָּסְקוּ הַפּוֹסְקִים כְּמַאן דְּאָסַר אִיכָּא לְמֵימַר דְּמוּכָח וכו' נלע"ד דְּזֶה שַׁיָּךְ דַּוְקָא אִם בָּאנוּ לִלְמֹד בב"ח מֵחָמֵץ אִיכָּא לְמֵימַר דְּאָסַר לְפִי הַנִּרְאֶה אִם נַנִּיחַ דְּגַם בְּשֶׁל נָכְרִי אָסוּר בַּהֲנָאָה לֹא מִפְּנֵי שֶׁנִּלְמוֹד מֵחָמֵץ הוּא אֶלָּא דִּקְרָא סְתָמָא כְּתִיב לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי וכו' וּמוֹקְמִינַן חַד קְרָא לַהֲנָאָה אוֹ מִשְּׁאָר יְלִפּוּתוֹת שֶׁבַּשׁ"ס וְכָל שֶׁאֵין מִיעוּט בְּהֶדְיָא בַּקְּרָא גַּם שֶׁל נָכְרִי בִּכְלָל וכ"כ אֵיזֶה רַבָּנִים לְעִנְיַן הֲנָאָה מֵחָמֵץ שֶׁל נָכְרִי בְּפֶסַח מִדְּכְתִיב סְתָמָא מַשְׁמַע לָא שְׁנָא שֶׁל יִשְׂרָאֵל לָא שְׁנָא שֶׁל נָכְרִי אָסוּר וְכֵן י"ל בַּהֲנָאַת בב"ח.

וּמַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹמַר שֶׁהַנָּאָה מבב"ק הוּא מִדְּרַבָּנָן הוּא דַּוְקָא בִּבְשָׂר נְבֵלָה אוֹ חֵלֶב בְּחָלָב די"ל דְּמִשּׁוּם דְּאֵין אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר אֵין בּוֹ אִיסּוּר תּוֹרָה כְּלָל וְלָאו דַּוְקָא לְמַלְקוּת אִיתְמַר אֵין אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר כְּמוֹ שֶׁהֶאֱרִיךְ הָרַב נָחְפָּה בְּכָסֶף לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם בפיה"מ בפ"ג דמס' תְּמוּרָה מ"ג וְאָסוּר מִיהָא מִדְּרַבָּנָן דְּלָא דָּמֵי לִבְשַׂר בְּהֵמָה טְמֵאָה בַּחֲלֵב דְּמֻוָּתָּר בַּהֲנָאָה גַּם מִדְּרַבָּנָן מִשּׁוּם דְּלָא נֶאֱסַר בְּבִשּׁוּל מִן הַתּוֹרָה משא"כ חֵלֶב נְבֵלָה וּבְשַׂר נְבֵלָה בְּחָלָב עי"ש אֲבָל בב"ח שֶׁאֵינוֹ נְבֵלָה וַדַּאי אָסוּר בַּהֲנָאָה מִן הַתּוֹרָה, וְאֵין לוֹמַר דְּגַם הָרַב המלי"ץ לֹא אָמַר דַּהֲנָאַת בב"ח לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם הוּא מִדְּרַבָּנָן אֶלָּא בְּשֶׁל נָכְרִי שֶׁהוּא נְבֵלָה אוֹ בְּחָלָב שֶׁאָסוּר בְּלָאו הָכִי נָמֵי דְּמִלְּבַד דְּאֵין זֶה בַּמַּשְׁמָע לְשׁוֹנוֹ אַף גַּם זֹאת אֵין מִדְּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּחִבּוּרוֹ הוֹכָחָה לָזֶה כְּלָל וְהָיָה לוֹ לְהָבִיא מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בפיה"מ במס' תְּמוּרָה הַנָּ"ל וּלְפַלְפֵל בְּדָבָרָיו וְלוֹמַר דְּמוֹדָה הָרַמְבַּ"ם דְּאָסוּר מִיהָא מִדְּרַבָּנָן וְאִם כֵּנָּנַת הוֹכָחָתוֹ מִדְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם (שֶׁבִּשַּׁר נְבֵלָה אוֹ חֵלֶב בְּחָלָב הוּא מִדְּרַבָּנָן בִּלְבַד) הֵיא ממ"ש הָרַמְבַּ"ם בפ"ט הֲלָכָה ו' אֲבָל הַמְבַשֵּׁל בְּשַׂר מֵתָה אוֹ חֵלֶב בְּחָלָב לוֹקֶה עַל בִּשּׁוּלוֹ וְאֵינוֹ לוֹקֶה עַל אֲכִילָתוֹ מִשּׁוּם בב"ח שֶׁאֵין אִיסּוּר בב"ח חָל עַל אִיסּוּר נְבֵלָה אוֹ אִיסּוּר חֵלֶב וכו' עי"ש אֵין זֶה מֻכְרָח שֶׁהֲרֵי מָצִינוּ בִּמְקוֹמוֹת הַרְבֵּה שֶׁכּוֹתְבִים הַפּוֹסְקִים בְּלָשׁוֹן זֶה (אֵינוֹ לוֹקֶה) וּמְפָרְשִׁים דִּבְרֵיהֶם דר"ל דְּאִיסּוּרָא מִיהָא מִדְּאוֹרַיְיתָא אִיכָּא וְעִם שֶׁגַּם לְעִנְיַן זֶה נִמְצָא בִּמְקוֹמוֹת רַבִּים כְּמוֹ שֶׁרַשַּׁמְתִּי בַּקּוּנְטְרֵס זֶה לְעֵיל בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת ל"ח עכ"פ אֵין מִלָּשׁוֹן זֶה הֶכְרֵעַ וְלוּלֵא דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שבפיה"מ בְּתְמוּרָה הַנָּ"ל שֶׁפִּיר מָצִינַן לְפָרֵשׁ דְּהָרַמְבַּ"ם לֹא מִיעֵט אֶלָּא מַלְקוּת אֲבָל אִיסּוּר תּוֹרָה אִיכָּא וא"כ אָסוּר בַּהֲנָאָה, ועי"ש בְּנֶחְפָּה בְּכֶסֶף בְּסוֹף הַסִּימָן שֶׁבֵּאֵר דְּלַדַּעַת הַתּוֹס' יִתָּכֵן דִּבְשַׂר מֵתָה בְּחָלָב אָסוּר בַּהֲנָאָה מִן הַתּוֹרָה מִשּׁוּם דְּאִיסּוּר הֲנָאָהלָא הָוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף אֶלָּא אִיסּוּר חָמוּר בְּעָלְמָא ובמחב"ר שָׁם (בד"ה שׁוּב אָשׁוּב) עָמַד מַתְמִיהַּ עמ"ש הָרַמְבַּ"ם בפיה"מ דִּכְרִיתוֹת דְּמִתְבָּאֵר ס"ל דְּמִבַּשֵּׁל חָלָב אוֹ נְבֵלָה בְּחָלָב שָׁרֵי כְּמוֹ בְּשַׂר טְמֵאָה בְּחָלָב דְּמֻוָּתָּר לְבַשֵּׁל וּמֻוָּתָּר בַּהֲנָאָה וַהֲלֹא אֲנַן קי"ל דְּמִבַּשֵּׁל חָלָב אוֹ נְבֵלָה בְּחָלָב לוֹקֶה עַל בִּשּׁוּלוֹ וְכֵן פָּסַק בְּחִבּוּרוֹ וְכֵן הק' הָרַב חזו"ן וא"כ נִימָא דִּכְשֵׁם דְּלוֹקֶה עַל בִּשּׁוּלוֹ וְהָא אִיכָּא אִיסּוּר בב"ח כָּךְ אָסוּר בַּהֲנָאָה וּמַה שֶּׁהִכְרִיחַ הָרַמְבַּ"ם בפיה"מ י"ל כמ"ש הלח"מ וְתוּ דְּהָרַמְבַּ"ם בפיה"מ נִרְאֶה שֶׁתּוֹפֵס דְּאִיסּוּר בב"ח נָפְקָא לָן מִלֹּא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה רַב אַשִּׁי בְּחֻלִּין וַהֲנָאָה נָפְקָא מִלֹּא תֹאכַל כדר' אַבָּהוּ וכו' ומשו"ה כָּתַב דְּכֹל שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב מִשּׁוּם אֲכִילַת בב"ח דְּאֵין אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר אֵין לוֹמַר אִיסּוּר מוֹסִיף מִשּׁוּם הֲנָאָה דְּכְשֶׁלֹּא יֵשׁ אִיסּוּר לֹא יֵשׁ אִיסּוּר הֲנָאָה דְּלֵיכָּא אֶלָּא לֹא תֹאכַל לְאִיסּוּר אֲכִילָה וְאִיסּוּר הֲנָאָה, אָמְנָם לְמַאי דְּנָקְטוּ רֹוב הַפּוֹסְקִים כמ"ד דְּתִלְתָּא קְרָאֵי לֹא תְּבַשֵּׁל חַד לְאִיסּוּר אֲכִילָה וכו' וְגַם הָרַמְבַּ"ם עָצְמוֹ כ"כ בסה"מ וְהָרַב לח"מ רפ"ט כָּתַב דְּגַם בְּחִבּוּרוֹ סוֹבֵר כֵּן א"כ אֲכִילָה וַהֲנָאָה לָא נָפְקִי מֵחַד קְרָא וְשַׁפִּיר מָצִינַן לְמֵימַר דְּאַף דְּאֵין חָל אִיסּוּר אֲכִילַת בב"ח עַל אִיסּוּר אֲכִילַת חֵלֶב אוֹ נְבֵלָה הוּא אָסוּר בַּהֲנָאָה דְּנָפִיק מִקְּרָא אַחֲרִינָא.

וּכְבָר הָרַב חזו"ן שָׁם כָּתַב דִּבְחִבּוּרוֹ חָזַר בּוֹ דנפק"ל אִיסּוּר אֲכִילָה מֵאִיסּוּר בִּשּׁוּל וְגַם כָּתַב בפי"ד ממ"א דבב"ח לֹא נֶאֱמַר בּוֹ אֲכִילָה וּלְפִיכָךְ אֲסוּרִין אַף שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּךְ הֲנָאָתָן וְזֶה הֵיפֶךְ מ"ש בפיה"מ דְּתָפַס דְּרָשַׁת לֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה וא"כ לְמַאי דְּנָקְטִינַן כִּדְרָשַׁת ג' קְרָאֵי אָסוּר בַּהֲנָאָה וכו' וְכֵן מַשְׁמַע מִדִּבְרֵי ג"ע המשל"מ וכ"כ הָרַבָּנִים בֵּית הַלֵּל ופרמ"ג בִּפְתִיחָתוֹ וכו' עי"ש דב"ק בְּאוֹרֶךְ דְּאֵין לָחוּשׁ למ"ש בפיה"מ דִּכְרִיתוּת דְּהוּא הֵיפֶךְ מ"ש

בְּחִבּוּרוֹ אוֹ שֶׁיֵּשׁ לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו בְּעִנְיָן אַחֵר וא"כ נִרְאֶה בָּרוּר דִּנְקִיטִינַן דַּהֲנָאַת בב"ח אֲפִילּוּ בִּנְבֵלָה וְחֵלֶב בְּחָלָב אָסוּר מִן הַתּוֹרָה וְגַם בְּשֶׁל נָכְרִי אָסוּר לְכָל הַפָּחוֹת מִדְּרַבָּנָן וְאֵין הֶיְתֵּר לְגַרּוֹת שֶׁבְּוַדַּאי מְעֹרָבִין הַנָּכְרִים חֲמָאָה בְּחָלָב: וּמַה שֶּׁהָרַב המלי"ץ נִרְגָּשׁ מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י בְּחֻלִּין דַּף ט"ו (ט"ס הוּא וצ"ל דַּף קי"ד ע"ב) שֶׁכָּתַב דְּכִי אָמְרִינַן כָּל שֶׁתִּיעַבְתִּי לְךָ וכו' הוּא אֲפִילּוּ אִם נֶעֱשְׂתָה הַתּוֹעֵבָה ע"י קָטָן וע"י נָכְרִי הִנֵּה כֵּן מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' שָׁם דַּף קט"ו בד"ה כֹּל שֶׁתִּיעַבְתִּי לְךָ דְּגַם כְּשֶׁהַתּוֹעֵבָה הִיא ע"י נָכְרִי בִּכְלַל כָּל שֶׁתִּיעַבְתִּי לְךָ הוּא.

וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה הרא"ם בפ' רְאֵה (בד"ה כָּל תּוֹעֵבָה) ע"ד הַתּוֹסָ' הַנַּ"ל עַיֵּין לְהָרַב שׁוֹנָה הֲלָכוֹת בח"ב דַּף נ"ד ע"ג. אֲבָל אֵין מִזֶּה סְתִירָה לִסְבָרַת הָרַב המלי"ץ די"ל דְּדַוְקָא כְּשֶׁעָשָׂה נָכְרִי בְּשֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא בִּכְלַל כָּל שֶׁתִּיעַבְתִּי.

ומ"ש הָרַב יִשְׂרֵי לֵב שֶׁהָרַב נֶחְפָּה בַּכֶּסֶף הִתִּיר אֵלּוּ הַגֵּרוֹת בְּמָטוּ מִנִּיהּ דְּמַר לֹא דַּק כִּי לֹא הִתִּיר אֶלָּא בְּסָפֵק אִם מְעֹרָבִין בָּהֶן חֲמָאָה כַּמְפוֹרָשׁ בְּדִבְרֵי תְּשׁוּבָתוֹ וְאִם נִמְשַׁךְ אַחַר מ"ש בְּמַפְתְּחוֹת לֹא זוֹ הַדֶּרֶךְ לְרַב גָּדוֹל שֶׁכְּמוֹתוֹ וְאֵין לְהַאֲרִיךְ: וְחָקַר הָרַב פרמ"ג בְּפִתְיחָה לְהִלְכוֹת בב"ח (בד"ה וְדַע) וּבְסִי' פ"ז במ"ז סק"ב בבב"ח שֶׁנָּתַן טַעַם לְתַבְשִׁיל אַחֵר וְאֵין הַתַּבְשִׁיל מִתְרַבֶּה מִמָּנּוּ אִם מֻוָּתָּר לְמָוְכְרוֹ לְנָכְרִי דְּאֵין הַנָּכְרִי נוֹתֵן יוֹתֵר בִּשְׁבִיל טַעַם הבב"ח אוֹ גּוּף הַתַּבְשִׁיל נֶאֱסַר בַּהֲנָאָה מִשּׁוּם דְּטַעַם כְּעִיקָּר וכו' וְדַעְתּוֹ כְּהַצַּד הָרִאשׁוֹן כיעי"ש.

וְהָרַב בֵּית שְׁלֹמֹה חיו"ד סי' קס"ב נִרְאֶה כְּמַסְכִּים לִסְבָרָתוֹ לוּלֵא שֶׁבְּנִדּוֹנוּ כָּתַב דְּאֵין שַׁיָּךְ לוֹמַר כֵּן דְּוַדַּאי הַבְּאַרְשָׁט שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל עִם בָּשָׂר שָׁוֶה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר נִתְבַּשֵּׁל בְּלֹא בָּשָׂר וכו' עי"ש. אַךְ הָרַב שְׁבִילֵי דָּוִד בְּפִתְיחָה לבב"ח אוֹת ח' וּבְפָנִים סִי' צ"ד אוֹת ה' חָלַק עַל הפרמ"ג וס"ל דְּכֻלָּהּ מִיתַּסְרָא בַּהֲנָאָה וְרַק בִּסְתָם יֵינָם הִיקֵּלוּ וְכֵן יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ מֻוָּתָּר לְמָכְּרוֹ חוּץ מִדְּמֵי אִיסּוּר הֲנָאָה וְכֵן קִדֵּרָה שֶׁבָּלְעָה מבב"ח דְּלֹא שַׁיָּךְ הַקִּדֵּרָה עַצְמָהּ נֶאֱסָרָה ע"ש: וְכָבוּשׁ בב"ח אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא, עַיֵּין בָּמָּה שֶׁרָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת מ"ג: כא בְּטוּל תַּעֲרוֹבֶת שְׁנֵי דְּבָרִים הֶיְתֵּר בְּהֶיְתֵּר.

הִנֵּה הָרַשְׁבָּ"א בַּתְּשׁוּ' סִי' רנ"ט כָּתַב כְּלָל גָּדוֹל הוּא כָּל שֶׁאֶחָד מֵהַתַּעֲרוֹבֶת מֻוָּתָּר וְהַשֵּׁנִי אָסוּר כְּנִבֵלָה וּטְרֵפָה וּשְׁאָר אִיסּוּרִין וְנִתְעָרְבוּ בְּהֶיְתֵּר בְּטֵיל בְּרוֹב דִּכְתִיב אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת אֲבָל כָּל שֶׁזֶּה וְזֶה הֶיְתֵּר אֶלָּא שֶׁתַּעֲרוֹבְתָן אֲוֹסַרְתָּם כְּגוֹן כְּלָאַיִם מִי יְבַטֵּל אֶת מִי הִילְכָךְ אֵין לָהֶם בִּיטּוּל וּבָשָׂר בְּחָלָב שֶׁהֵן הֶיְתֵּר בְּהֶיְתֵּר לֹא הָיוּ בְּטֵלִים ב"ס אֶלָּא מִדְּאַפְקִיהּ רַחֲמָנָא בִּלְשׁוֹן בִּישׁוּל כִּדְאִיתָא בְּפֶרֶק כָּל הַבָּשָׂר אֲבָל בִּכְלָאַיִם לֹא נָתְנָה תּוֹרָה שִׁיעוּר שֶׁהֵן הֶיְתֵּר בְּהֶיְתֵּר עכ"ל.

וּמַשְׁמַע לענ"ד דְּלָא אָמַר הָרַשְׁבָּ"א כְּלָל זֶה אֶלָּא לְשֵׁנִי דְּבָרִים שֶׁהֵם הֶיְתֵּר בְּהֶיְתֵּר וְנֶאֶסְרוּ ע"י תַּעֲרוֹבֶת אֲבָל שְׁנֵי דְּבָרִים שֶׁהֵם הֶיְתֵּר כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְגַם כְּשֶׁנִּתְעָרְבוּ עֲדַיִן אֵין לָהֶם שֵׁם אִיסּוּר שַׁפִּיר מִתְבַּטֵּל הַמּוּעָט בְּרוֹב וְהָיָה כְּלֹא הָיָה כְּדִתְנַן בְּכִלְאַיִם וְהִיא הֲלָכָה פְּסוּקָה בַּיּוֹ"ד סִי' רצ"ט צָמֶר רְחֵלִים וְצָמֶר גְּמַלִּים שְׁטָרָפָן זֶה בָּזֶה אִם רֹוב מֵהַגְּמַלִּים בָּטֵל הַצָּמֶר רְחֵלִים וַחֲשִׁיב כֻּלּוֹ צָמֶר גְּמַלִּים וּמֻוָּתָּר בְּפִשְׁתָּן שֶׁהֵם שְׁנֵי דְּבָרִים שֶׁמֻּוָּתָּרִים בִּפְנֵי עַצְמָם וְגַם ע"י תַּעֲרוֹבוּתָם לֹא נֶאֶסְרוּ לָכֵן מֻוָּתָּר אַחַ"כ לִיתֵּן בְּפִשְׁתָּן כֵּיוָן שֶׁמְּעַט צָמֶר הָרְחֵלִים נִתְבַּטֵּל בְּרוֹב שֶׁל הַגְּמַלִּים משא"כ בֶּגֶד צָמֶר שֶׁאָבַד בּוֹ חוּט פִּשְׁתָּן אוֹ בְּהֶיפְךָ

שֶׁהֵם שְׁנֵי דְּבָרִים הַמְּתָרִים בִּפְנֵי עַצְמָן וְנֶאֱסָרִין ע"י תַּעֲרוּבוֹתָן אֵין לָהֶם בִּיטּוּל כֵּן נ"ל מִדְּקְדּוּק דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וּמָרָן הב"י שָׁם בְּסוֹף הַסִּימָן בְּדִין בֶּגֶד שֶׁאָבַד בּוֹ כִּלְאַיִם הֵבִיא מ"ש הָרֹא"שׁ דְּלָא אָמְרִינַן שְׁיִבַּטֵּל בְּרוֹב דְּלֹא שַׁיְיךְ בִּיטּוּל בְּרוֹב אֶלָּא אִיסּוּר שֶׁנִּתְעָרֵב בְּהֶיתֵּר אֲבָל הֶיתֵּר שֶׁנִּתְעָרֵב בְּהֶיתֵּר וע"י תַּעֲרוֹבֶת זֶה נֶאֱסַר לֹא שַׁיְיךְ בֵּיהּ בִּיטּוּל דְּאֵין כָּאן אֶלָּא חֲתִיכָה אַחַת שֶׁל אִיסּוּר וְסֵיֵּם ע"ז וכ"כ הַתּוֹסָ' וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א בסי' רנ"ט וכ"כ סְמָ"ג הֲרֵי שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרֹאשׁוֹנִים הַנַּ"ל אַדְּרַבָּה בֶּגֶד שֶׁאָבַד בּוֹ כִּלְאַיִם שֶׁהֵן שְׁנֵי דְּבָרִים שֶׁמִּתָּרִים בפ"ע וע"י תַּעֲרוֹבֶת זֶה הֵן נֶאֱסָרִין בְּכִי הָא הוּא דַּאֲמוּר רַבָּנָן דְּהֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר לָא בְּטִיל אֲבָל צֶמֶר גְּמַלִּים וְצֶמֶר רְחֵלִים שֶׁגַּם ע"י תַּעֲרוּבוֹתָם לֹא נֶאֶסְרוּ שַׁפִּיר הֵם בְּטֵלִים.

וְהָרַב ב"ח שָׁם הֵבִיא מ"ש הַמָּרְדְּכַי בְּפֶרֶק כ"ש בְּדִין צֶמֶר גְּמַלִּים וְצֶמֶר רְחֵלִים שֶׁטָּרָפָן זֶה בָּזֶה דאע"ג דְּאִיסּוּר כִּלְאַיִם הָוֵי בְּמַשֶּׁהוּ וכו' כֵּיוָן דְּמִקּוֹדֶם בָּטֵל בְּרוֹב צֶמֶר גְּמַלִּים אֵינוֹ חוֹזֵר וְנֵעוֹר אַחַ"כ עִם הַפִּשְׁתָּן לֶאֱסוֹר בְּמַשֶּׁה אע"ג דְּכִלְאַיִם בְּמַשֶּׁהוּ דְּאוֹרָיְיתָא הֲרֵי כָּל אֵפְיָא שָׁוִין דְּהֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר שְׁנִתְעָרֵב וְלֹא הוֹעִיל הַתַּעֲרוֹבֶת לְאָסְרוֹ שֶׁבִּטֵּל הַמּוּעָט בְּרוֹב.

וְהָרַמָ"א בַּיּוֹ"ד סי' צ"ט ס"ו כָּתַב כְּזַיִת חֵלֶב שֶׁנָּפַל לְמַיִם וְנִתְבַּטֵּל בְּשִׁשִּׁים וְאַחַ"כ נָפַל מִן הַמַּיִם לְקֻדָּרָה שֶׁל בָּשָׂר מֻתָּר אע"פ שֶׁאֵין בְּבָשָׂר שִׁשִּׁים נֶגֶד הֶחָלָב שֶׁהֲרֵי נִתְבַּטֵּל בַּמַּיִם. וְכָתַב שָׁם הָרַב שָׁ"דּ בס"ק כ"ב וְאֵין לְהַקְשׁוֹת אַגּוּף הַדִּין פְּשִׁיטָא דְּהָא כָּל אִיסּוּר בָּטֵל ב"ס י"ל מִשּׁוּם דְּלִקְמָן סי' רצ"ט סק"א נִתְבָּאֵר דְּהֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר לֹא בָּטֵיל קמ"ל דְּהָכָא לָא אָמְרִינַן הָכִי ועי"ש עכ"ל.

הִנֵּה מַה שֶּׁצִּיֵּין לְמ"ש בסי' רצ"ט סק"א הֵיְינוּ שֶׁשָּׁם הֵבִיא מ"ש הַפּוֹסְקִים בְּדִין בֶּגֶד שֶׁאָבַד בּוֹ כִּלְאַיִם דְּלֹא שַׁיְיךְ בִּיטּוּל בִּשְׁנֵי דְּבָרִים הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר שע"י תַּעֲרוּבוֹתָם נֶאֱסָרִים כנז"ל, ומ"ש דקמ"ל דְּהָכָא לָא אָמְרִינַן הָכִי נִרְאֶה דְּכַוָּנָתוֹ מִשּׁוּם דְּהָא דִּכְזַיִת חֶלֶב שֶׁנָּפַל לַמַּיִם לָא דָּמֵי לְבֶגֶד שֶׁאָבַד בּוֹ כִּלְאַיִם שֶׁהַרֵי הֶחָלָב וְהַמַּיִם שְׁנֵיהֶם הֶיתֵּר בִּפְנֵי עַצְמָם וְלֹא נֶאֶסְרוּ ע"י תַּעֲרוֹבוֹתָם אֶלָּא הֵן עֲדַיִן הֶיתֵּר וַהֲרֵי הֵן דּוֹמִין לְצֶמֶר גְּמַלִּים וְצֶמֶר רְחֵלִים שֶׁטָּרָפָן זֶה בָּזֶה דאע"ג שֶׁהֵן הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר כֵּיוָן שֶׁלֹּא נֶאֶסְרוּ ע"י תַּעֲרוֹבְתָּן הֵם בְּטֵלִים.

וּבְחִידּוּשֵׁי ר"ע אֵיגֶר כָּתַב עַל תֵּירוּץ הַשָּׁ"דּ וְז"ל זֶה תָּמוּהַּ דְּהָא אַדְּרַבָּא הָתָם אִיתָא דְּצֶמֶר גְּמַלִּים וְצֶמֶר רְחֵלִים שֶׁטָּרָפָן זֶה בָּזֶה אִם הָרוֹב שֶׁל גְּמַלִּים בָּטֵל שֶׁל רְחֵלִים וּמֻתָּר לִתְפָּרוֹ בְּפִשְׁתָּן עכ"ל וְאֵין זֶה מִן הַתֵּימַהּ לענ"ד דקמ"ל האו"ה דְּזֶה דּוֹמֶה לְצֶמֶר גְּמַלִּים וְצֶמֶר רְחֵלִים שֶׁטָּרָפָן וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְבֶגֶד שֶׁאָבַד בּוֹ כִּלְאַיִם לְפִי שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם, וְעַל כָּל פָּנִים לָמַדְנוּ מִכָּל הָאָמוּר בְּעִנְיָן דְּלָא אָמְרוּ הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר לָא בְּטִיל אֶלָּא כשע"י תַּעֲרוּבָתָם נֶאֱסַר אֲבָל אִם גַּם ע"י תַּעֲרוּבָתָם עֲדַיִן הֵן הֶיתֵּר שַׁפִּיר בָּטְלִי הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר וכ"כ הָרַב פר"ח שָׁם ס"ק כ"ב ע"ד הָרַמָ"א הַנַּ"ל וְז"ל שֶׁהַרֵי נִתְבַּטֵּל בְּמַיִם פי' דאע"ג דְּהָוֵי הֶתֵּירָא לְגַו הֶתֵּירָא מ"מ שַׁיְיךְ בִּיטּוּל דִּתְנַן צֶמֶר גְּמַלִּים וְצֶמֶר רְחֵלִים שֶׁטָּרָפָן זֶה בָּזֶה אִם רֹוב מִגְּמַלִּים מֻתָּר לֵעָרֵב עִמָּהֶם פִּשְׁתָּן אַלְמָא דְּהֶיתֵּר עִם הֶיתֵּר דּוֹמְיָא דְּצֶמֶר גְּמַלִּים וְצֶמֶר רְחֵלִים מְבַטְּלִי אַהֲדָדֵי וְשַׁיְיךְ בֵּהוּ לְשׁוֹן בִּיטּוּל וכו' שֶׁאַף הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר שַׁיְיךְ בֵּיהּ בִּיטּוּל וְאַף לְכַתְּחִלָּה ש"ד לִיתֵּן מַיִם אֲלוּ לִקֻּדָּרָה שֶׁל בָּשָׂר וְאֵין זֶה מְבַטֵּל אִיסּוּר אֶלָּא מְבַטֵּל הֶיתֵּר וכו' וְהוּא מַסְכִּים לְמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ דְּגַם הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר בָּטֵל כָּל שֶׁעֲדַיִן ע"י תַּעֲרוֹבוֹת לָא נֶאֶסְרוּ וּמִתְבָּאֵר מִדְּבָרָיו שָׁם דְּלַח בְּלַח עָדִיף לְעִנְיָן זֶה כֵּיוָן שֶׁהֵן נִבְלָלִין יָפֶה יָפֶה מִתְבַּטֵּל הַמְּעַט בְּהֶיתֵּר הַמְרֻבֶּה עי"ש.

וּמִזֶּה תָּמִיהַּ לִי עַל מַה שֶּׁרָאִיתָ לְהָרַב שַׁלְחַן גְּבוֹהַּ תס"ב סק"ד מְחֻוָּדָשׁ א' שֶׁשָּׁמַע מֵהָרַב מוהר"א גַּאֲטִינְיוֹ שֶׁבְּהִיוֹתוֹ לִפְנֵי הָרַב משל"מ שֶׁאַל מִמֶּנּוּ מַאי שְׁנָא אִיסּוּר שֶׁנִּתְעָרֵב בְּהֶיתֵּר שֶׁמִּתְבַּטֵּל בְּשִׁשִּׁים וּמַאי שְׁנָא מַי פֵּירוֹת עִם מַיִם דְּאֵינוֹ בָּטֵל בְּשִׁשִּׁים וְשֶׁהֶשִׁיב לוֹ הָרַב משל"מ שֶׁמָּרָן הב"י בַּיּוֹ"דסוֹף סי' רצ"ט כָּתַב בְּשֵׁם הָרַאשׁוֹנִים דְּלֹא שַׁיָּיךְ בִּיטּוּל בְּרוֹב אֶלָּא אִיסּוּר שֶׁנִּתְעָרֵב בְּהֶיתֵּר אֲבָל הֶיתֵּר שֶׁנִּתְעָרֵב בְּהֶיתֵּר וע"י תַּעֲרֹבֶת זֶה נֶאֱסַר לֹא שַׁיָּיךְ בִּיטּוּל וְהָכָא הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר הוּא עכ"ל וְלֹא זָכִיתִי לְהָבִין דב"ק דִּלְפִי הַנִּרְאֶה מֵי פֵּירוֹת עִם מַיִם דָּמוֹ לְתַעֲרֹבֶת צֶמֶר רְחֵלִים עִם צֶמֶר גְּמַלִּים דְּכָל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ הֶיתֵּר הוּא וְגַם ע"י הַתַּעֲרוּבוּתָם לֹא נֶאֶסְרוּ וּבְטֵיל וּמוֹתָר לִתְפּוֹר אַח"כ בְּפִשְׁתָּן וְהָכִי נָמֵי הַמַּיִם וְהַמֵּי פֵּירוֹת כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ הֶיתֵּר הוּא וְגַם כְּשֶׁנִּתְעָרְבוּ עוֹד לֹא חָל עֲלֵיהֶם שֵׁם אִיסּוּר יִתְבַּטְּלוּ וְיֶהֱא מֻתָּר לָלוּשׁ בָּהֶן עִיסָּה, וּבֶאֱמֶת מַאי דִּפְשִׁיטָא לְהוּ דְּמֵי פֵּירוֹת עִם מַיִם אֵין לָהֶם בִּיטּוּל בְּשִׁשִּׁים אֵין כֵּן דַּעַת רַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים דְּיֵשׁ מֵהֶם סוֹבְרִים דִּמְעַט מַיִם בָּטְלִי בְּשִׁשִּׁים מֵי פֵּירוֹת וְכֵן בְּהֵיפְךְ וְיֵשׁ סוֹבְרִים דְּדַוְקָא מְעַט מֵי פֵּירוֹת בָּטְלִי בְּשִׁשִּׁים בְּמַיִם אֲבָל מַיִם בְּמֵי פֵּירוֹת אוֹסְרִין תַּעֲרֹבְתָן בְּכָל שֶׁהוּ וְיֵשׁ מַחְמִירִין בֵּין בָּזֶה וּבֵין בָּזֶה בכ"ש כַּמְבוֹאָר הֵיטֵב מִמַּה שֶּׁהֵבֵאתִי בָּזֶה בְּקֶונְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת חָמֵץ וּמַצָּה סי' י"ג אוֹת יו"ד ע"ש.

וּלְדַעַת הַמְקִילִין בְּהֶכְרֵחַ לוֹמַר דְּמֵי פֵּירוֹת עִם מַיִם לְצֶמֶר גְּמַלִּים עִם צֶמֶר רְחֵלִים מִדְּמִינָן לְהוּ דְּהָווּ הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר שֶׁאֵין נֶאֱסָרִין ע"י תַּעֲרֹבֶת וּבָטְלִי וְנָכוֹן לוֹמַר דכ"ע מוֹדוֹ דְּהֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר כִּי הַאי גַּוְונָא בְּטֵיל אֶלָּא דִּפְלִיגִי בְּמֵי פֵּירוֹת עִם מַיִם בִּסְבָרָא דְּהַמְקִילִין מַשְׁמַע לְהוּ דִּבְתַעֲרֹבֶת מְעַט בְּרוֹב נֶחֱלַשׁ כֹּחַ הַמּוּעָט וְהָיָה כְּלֹא הָיָה וְאֵין כָּאן אֶלָּא מִין אֶחָד יַיִן וְכַיּוֹצֵא אוֹ מַיִם וְהַמַּחֲלִקִים בֵּין מְעַט מַיִם לְמַעַט מֵי פֵּירוֹת סָבְרִי דְּאֵין כֹּחַ בְּמֵי פֵּירוֹת לְהַחֲלִישׁ כֹּחַ הַמְּעַט מַיִם וְהָווּ מֵי פֵּירוֹת עִם מַיִם וּמְמַהֵר לְהַחְמִיץ וְהַמַּחְמִירִים סוֹבְרִים כֵּיוָן דְּסָתָמָא אָמוּר רַבָּנָן מֵי פֵּירוֹת עִם מַיִם מְמַהֲרִים לְהַחְמִיץ וְלָא פְּלוּג בֵּין רַב לְמַעַט אַלְמָא קִים לְהוּ לְרַבָּנָן דַּאֲפִילּוּ כָּל שֶׁהוּ אֵין כֹּחוֹ נֶחֱלַשׁ וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו לְמַהֵר לְהַחְמִיץ כְּאִילּוּ הָיוּ שְׁנֵי הַמִּינִים בְּשָׁוֶה אֲבָל לְעִנְיַן אִיסּוּר וְהֶיתֵּר דְּתָלֵי בְּטַעְמָא כ"ע מוֹדוֹ דְּהֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר שָׁגַם ע"י תַּעֲרֹבוּתָם לֹא נֶאֱסַר הֲרֵי הוּא בָּטֵל וּמֻתָּר לִיתֵּן אַח"כ מִמֶּנּוּ בְּדָבָר אֲשֶׁר הָיָה אוֹסֵר אֵיזֶה מִן הַמִּינִים אִם לֹא הָיָה מִתְבַּטֵּל כְּהַהִיא דְּכַזִּית חֶלֶב שֶׁנָּפַל לְמַיִם שבהרמ"א סי' צ"ט וְלָא אָמְרִינַן בכה"ג הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר לָא בְּטִיל: וְהָרַב שֶׁלְחַן גְּבוֹהַּ מִדְּנָפְשֵׁיהּ מַר הוּא דְּאָמַר לְיַיְשֵׁב שְׁאֵלַת הָרַב מוהרא"ג וְז"ל וְאֶצְלִי הַיְינוּ טַעְמָא מִשּׁוּם דְּחָמֵץ בְּפֶסַח לְכָךְ אֵין לוֹ בִּיטּוּל וַאֲפִילּוּ בְּאֶלֶף מִשּׁוּם שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין שֶׁאַחַר הַפֶּסַח חוֹזֵר תַּעֲרֻבְתּוֹ לִהְיוֹתוֹ כמ"ש הָרַמְבַּ"ם וְהָרַמְבַּ"ן וש"פ וא"כ הָכָא נָמֵי שֶׁנִּתְעָרְבוּ מֵי פֵּירוֹת עִם מַיִם אַף שֶׁבְּפֶסַח אָסוּר לָלוּשׁ בָּהֶן מֻתָּר לְקַיְּמָן לְאַחַר הַפֶּסַח וְחוֹזֵר לִהְיוֹתוֹ הָרִאשׁוֹן לָלוּשׁ בָּהֶן וּלְכָךְ אֲפִילּוּ בְּאֶלֶף לֹא בָּטֵיל עכ"ל ובמחכתה"ר לענ"ד אֵין דְּבָרָיו נִרְאִים בָּזֶה דְּמִלְּבַד מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שֶׁהַרְבֵּה פּוֹסְקִים סוֹבְרִים דִּמְעַט מֵי פֵּירוֹת עִם מַיִם בָּטְלִי וְאִילּוּ מְעַט מַיִם לְתוֹךְ מֵי פֵּירוֹת לָא בָּטְלִי וְאִם הַטַּעַם מִשּׁוּם דָּבָר שיל"מ גַּם מְעַט מֵי פֵּירוֹת לָא לִיבָּטְלוּ בְּרוֹב מַיִם וְעוֹד הֲרֵי כָּל חֲמָרַת דָּבָר שיל"מ דְּלָא בְּטִיל אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְלֹא מָצִינוּ שֶׁאָמְרוּ שֶׁלֹּא לְהִתְבַּטֵּל אֶלָּא כְּשֶׁנִּתְעָרֵב אִיסּוּר בְּהֶיתֵּר אֲבָל כְּשֶׁנִּתְעָרֵב הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר מִי זֶה אָמַר דְּגַם בָּזֶה הֶחֱמִירוּ חֲמָרָתָם וּמִסְתַּבְּרָא לוֹמַר דְּלָא הֶחֱמִירוּ אֶלָּא בְּתַעֲרֹבֶת אִיסּוּר בְּהֶיתֵּר, וְעוֹד אִי מִשּׁוּם לְתָא דדשיל"מ הוּא הָלֹא אֵין חוּמְרָא זוֹ אֶלָּא בְּמִין בְּמִינוֹ וּמַיִם עִם מֵי פֵּירוֹת

שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ הוּא וְלִיבָּטְלוּ וְאַף דְּבָחָמֵץ גָּמוּר קי"ל דְּגַם מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ לָא בְּטֵיל אַף לָמָ"ד טַעְמָא מִשּׁוּם דשיל"מ מִשּׁוּם חוּמְרָא דְּחָמֵץ מ"מ בַּמַּיִם ומ"פ שֶׁאֵינָם עֲדַיִן חָמֵץ מנ"ל לְהַחְמִיר כָּל כָּךְ מִשּׁוּם הַטַּעַם שיל"מ.

וְלָזֶה יֵשׁ לְיַיְשֵׁב לְשִׁיטַת הָרִי"ף דְּפַת שֶׁאֲפָאָהּ עִם הַצָּלִי חֲשִׁיב דשיל"מ מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין עַכְשָׁיו שֶׁאֶפְשָׁר לְאָוְכְלָהּ בְּלֹא כּוּתָּח וְהָכִי נָמֵי מַיִם עִם מֵי פֵּירוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ כֵּינָן שֶׁאֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן עַתָּה לְדָבָר אַחֵר זוּלַת לִישָׁה חֲשִׁיב שַׁפִּיר דשיל"מ אַף בְּהֶיתֵּר וְאַף בְּאֵינוֹ מִינוֹ וְלָא בְּטֵיל אֶלָּא דְּאֵין שִׁיטָה זוֹ מֻסְכֶּמֶת כְּמוֹ שֶׁרָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַדָּלֶ"ת אוֹת פֵּ"ה ובלא"ה הָא דְּחָמֵץ חֲשִׁיב דָּבָר שיל"מ אֵינוֹ מֻוְסְכָּם כְּמוֹ שֶׁמִּתְבָּאֵר מִמַּה שֶׁרָשַׁמְתִּי שָׁם בָּאוֹת ע"ז וְהָא דְּמֵי פֵּירוֹת עִם מַיִם מְמַהֲרִים לְהַחְמִיץ הוּא מֻוְסְכָּם כְּמַעַט לָרֹוב לְכָל הַפּוֹסְקִים וא"כ לְמָאן דְּלָא חֲשִׁיב חָמֵץ דשיל"מ וּבְמֵי פֵּירוֹת עִם מַיִם מוֹדוֹ דְּמְמַהֲרִים לְהַחְמִיץ מַה שֶּׁיְּיַשֵּׁב הָרַב שֶׁלְּחָן גָּבוֹהַּ אֵינוֹ מִן הַיִּשּׁוּב לְדַעְתָּם.

וְרָאִיתִי לְהָרַב לֵב חַיִּים ח"ב סי' ר"ו שֶׁכָּתַב דָּבָר פָּשׁוּט שֶׁאִם נָפַל טִיפַּת שֶׁמֶן אוֹ שְׁאָר מֵי פֵּירוֹת לַמַּיִם נֶאֱסְרוּ דְּלָא אָמְרִינַן דְּבַטֵּיל בְּרֻבָּא מִשּׁוּם דְּהֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר לָא בְּטֵיל כמ"ש הָרַב משל"מ שֶׁהֵבִיא בַּשֶּׁלְחָן גָּבוֹהַּ וכו' וְגַם הָרַב של"ג נָתַן טַעַם אַחֵר וּלְכָל הַפֵּירוּשִׁים מֵי פֵּירוֹת עִם מַיִם אֲפִילּוּ בְּאֶלֶף לֹא בָּטֵיל עכ"ל.

וְתֵימַהּ בְּעֵינַי דְּמִלְּבַד דְּמַאי דְּנָקִיט בִּפְשִׁיטוּת גָּמוּר דְּטִיפַּת שֶׁמֶן וְכַיּוֹצֵא אוֹסֵר כָּל הַמַּיִם אֵינוֹ פָּשׁוּט וְדַעַת הָרַבָּה פּוֹסְקִים דִּמְעַט מֵי פֵּירוֹת בָּטְלִי בְּשִׁשִּׁים אוֹ בְּרוֹב מַיִם כְּמוֹ שֶׁהֵבֵאתִי בְּקוֹנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים שָׁם.

וְעוֹד תֵּימַהּ אֵיךְ לֹא הֵעִיר ע"ד רַבָּנָן קַדִּישֵׁי דְּיֵשׁ לְפַקְפֵּק בֵּין עַל טַעַם הָרַב משל"מ וּבֵין עַל טַעַם הָרַב של"ג, וְלִי הַהֶדְיוֹט צ"ע: וּמָצָאתִי בְּחַפְּשִׁי בַּסְּפָרִים שֶׁהָרַב אֹהֶל יִצְחָק בְּשׁוּ"ת א"ח סי' ט"ו הֵבִיא מ"ש הָרַב שֶׁלְּחָן גָּבוֹהַּ בְּשֵׁם הָרַב משל"מ וְנָשָׂא וְנָתַן לְיַיְשֵׁב מַה שֶּׁהִקְשָׁה בשל"ג ע"ד המשל"מ מִדִּבְרֵי הַמָּרְדְּכַי וכו', וְעַל מ"ש השל"ג לְיַיְשֵׁב דְּהָוֵי דָּבָר שיל"מ כָּתַב דְּזֶה טָעוּת גָּמוּר דְּהָא דשיל"מ אֵינוֹ אֶלָּא בְּמִינוֹ אֲבָל מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ בָּטֵל בְּשִׁשִּׁים, וְאַף לְדַעַת הָרָ"ן בִּנְדָרִים הֵבִיא דְּבָרָיו הָרַב פר"ת בסי' ק"ב סק"ב שֶׁחִילֵּק בֵּין דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין עַכְשָׁיו דְּאָז אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ לָא בְּטֵיל לְדָבָר שיל"מ אַחַר זְמַן דְּבָטֵל בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ בנ"ד הָוֵי יֵשׁ לוֹ מַתִּירִין אַחַר זְמַן וּבְפֶסַח דַּוְקָא אוֹסֵר תַּעֲרֹבְתּוֹ בְּמַשֶּׁהוּ וכו' אתוד"ק.

וְהִנֵּה מַה שֶּׁדָּחָה יָשׁוּבוּ ע"פ שִׁיטַת הָרָ"ן אֵינִי מֵבִין בַּעֲנִיּוּתִי דִּלְפִי הַנִּרְאֶה מִתְיַיְשֵׁב שַׁפִּיר ע"פ שִׁיטַת הָרָ"ן (לוּלֵא מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה דְּאֵין שִׁיטָה זוֹ מֻסְכֶּמֶת) דְּשִׁיטָתוֹ הִיא דְּדַוְקָא בְּדָבָר שֶׁאֵין לוֹ מַתִּירִין עַכְשָׁיו כִּי אִם לְאַחַר זְמַן הוּא דְּאָמְרִינַן דִּבְמִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ בָּטֵל אֲבָל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין גַּם עַכְשָׁיו אַף בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ לָא בְּטֵיל וְהַיְינוּ טַעְמָא דְּמַיִם וּמֶלַח דְּלָא בְּטֵיל לְפִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין עַתָּה לְהוֹלִיכָן בְּמָקוֹם רַגְלֵי שְׁנֵיהֶם וְכֵן פַּת שֶׁאֲפָאָהּ בְּצָלִי חֲשִׁיב דשיל"מ לְדַעַת הָרִי"ף לְפִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין עַתָּה לְהוֹלִיכָן בְּמָקוֹם רַגְלֵי שְׁנֵיהֶם וְכֵן פַּת שֶׁאֲפָאָהּ בְּצָלִי חֲשִׁיב דשיל"מ לְדַעַת הָרִי"ף לְפִי שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ עַתָּה לְאוֹכְלָהּ בְּלֹא כּוּתָּח לָכֵן לָא בְּטֵיל אֲפִילּוּ בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ.

וא"כ גַּם בְּמֵי פֵּירוֹת עִם מַיִם הוּא כֵּן שֶׁעַכְשָׁיו יֵשׁ לָהֶם הֶיתֵּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְתַבְשִׁיל וְכַיּוֹצֵא (חוּץ מִלִּישַׁת קֶמַח) וְלָכֵן אַף בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ דִּין הוּא. שֶׁלֹּא יְבַטְּלוּ וּמַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ

מַתִּירִין גַּם אַחַר הַפֶּסַח אֵינוֹ מוֹעִיל לְהַתִּיר לוֹ וְזֶה פָּשׁוּט לענ"ד וְלָכֵן מִצַּד זֶה הָיָה אֶפְשָׁר לְיַיֵּשֵׁב דִּבְרֵי הָרַב של"ג לוּלֵא שֶׁשִּׁיטַת הָרָ"ן וְגַם שִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם (דְּחָמֵץ חָשׁוּב דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לי מַתִּירִין) אֵינָן מֻוסְכָּמוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה וְתָמִיהַּ לִי שֶׁלֹּא הֵעִיר ע"ד הָרַב משל"מ דִּלְפִי הַנִּרְאֶה יֵשׁ סְתִירָה לִדְבָרָיו מֵהֵיא דְּצָמֶר רְחֵלִים וְצָמֶר גְּמַלִּים שֶׁטָּרָפָן וּמֵהֵיא דִּכְזַיִת חָלָב שֶׁנָּפַל לְמַיִם כנז"ל.

שׁוּב מָצָאתִי שֶׁהָרַב פְּרִי הָעֵץ (אֲשֶׁר בסו"ס תּוֹרַת נָזִיר) בְּדַף קכ"א ע"ב וע"ג עָמַד ע"ד הָרַב משל"מ דְּקָשֶׁה עָלָיו מֵהֵיא דְּצָמֶר גְּמַלִּים וכו' וְהוֹסִיף לְהַקְשׁוֹת ממ"ש מָרָן בסי' תנ"ה ס"ד דָּמִים שֶׁלֹּא לָנוּ שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּמַיִם שֶׁלָּנוּ בְּטֵלִים וכו' וְכָתַב לְיַיֵּשֵׁב דְּלָא דָּמֵי כְּלָל הָא דמ"פ עִם הַהֵיא דצמ"ג וצמ"ר וְכֵן עִם מַיִם שֶׁלֹּא לָנוּ דְּשָׁאנֵי הַהֵיא דצמ"ג וצמ"ר דְּצָמֶר רְחֵלִים בִּפְנֵי עַצְמוֹ אָסוּר עִם הַפִּשְׁתָּן אַף בְּלֹא הַתַּעֲרֹבֶת עִם צָמֶר גְּמַלִּים וּמִפְּנֵי שֶׁנִּתְעָרֵב בְּצָמֶר גְּמַלִּים לֹא נִיתְוַסֵּף לוֹ שׁוּם דָּבָר שֶׁל אִיסּוּר אֶלָּא הוּא הָיְתָה בְּהֶיתֵּר וְלֹא נֶאֱסַר עֲדַיִן וְלָכֵן מִתְבַּטֵּל בְּרוֹב וְיָכוֹל לְעָרְבוֹ עִם הַפִּשְׁתָּן וְכֵן הָא דְּמַיִם שֶׁלָּנוּ עִם מַיִם שֶׁלֹּא לָנוּ דָּמִים שֶׁלֹּא לָנוּ בפ"ע אָסוּר לָלוּשׁ בָּהֶן וּכְשֶׁנִּתְעָרְבוּ עִם מַיִם שֶׁלָּנוּ לֹא נִתּוֹסַף בָּהֶן שׁוּם אִיסּוּר וְהוּא הָיְתָה בְּהֶיתֵּר משו"ה מִתְבַּטֵּל בְּרוֹב וְיָכוֹל לָלוּשׁ בָּהֶן אֲבָל מֵי פֵּירוֹת עִם מַיִם דְּכָל אֶחָד בפ"ע מֻוָתָּר עִם הַקֶּמַח לַעֲשׂוֹת בָּהֶם עִיסָּה וּכְשֶׁנִּתְעָרְבוּ הַמֵּי פֵּירוֹת עִם הַמַּיִם הוּא הָיְתָה בְּהֶיתֵּר וּבְהִתְעָרְבֵם יַחַד נַעֲשׂוּ אִיסּוּר דְּמֵי פֵּירוֹת עִם מַיִם מְמַהֲרִים לְהַחְמִיץ וְאָסוּר לָלוּשׁ בָּהֶן נִמְצָא דְּהָוֵי מַמָּשׁ דְּוֹמְיָא דְּכֻלְּאַיִם שֶׁהוּא הָיְתָה בְּהֶיתֵּר וּכְשֶׁנִּתְעָרְבוּ נַעֲשׂוּ אִיסּוּר ומשו"ה יָפֶה קָאָמַר הָרַב דְּלָא מִיבַּטְלִי בְּשִׁשִּׁים דְּהָוֵי דְּוֹמְיָא דְּכֻלְּאַיִם מַמָּשׁ וְהַהֵיא רְמִים שֶׁלֹּא לָנוּ בלא"ה לָא קַשְׁיָא כְּפִי מ"ש הָרַב שַׁלְחַן גָּבוֹהַּ לְיַיֵּשֵׁב מַה שֶׁהִקְשָׁה בס' גַּן הַמֶּלֶךְ עי"ש עכ"ל וּמִתְיַיֵּשֵׁב ג"כ הַהֵיא דְּכַזַּיִת חָלָב שֶׁנָּפַל לְמַיִם שֶׁמִּתְבַּטֵּל בְּשִׁשִּׁים דְּהוּא דּוֹמֶה לְצָמֶר רְחֵלִים שֶׁגַּם בְּלֹא הַמַּיִם הָיָה אָסוּר לִיתְּנוֹ בְּבָשָׂר וּכְשֶׁנִּתְעָרֵב בַּמַּיִם לֹא נִתּוֹסַף בּוֹ אִיסּוּר משו"ה דִּין הוּא שֶׁיִּתְבַּטֵּל הָיְתָה בְּהֶיתֵּר וְעִם שלענ"ד עֲדַיִן יֵשׁ לְפַקְפֵּק דְּלָא דָּמֵי כ"כ לְכֻלְּאַיִם דְּהָתָם הָיוּ הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר וּמֵחֲמַת תַּעֲרֻבוּתָם נֶאֶסְרוּ עַתָּה מַה שא"כ בְּמֵי פֵּירוֹת עִם מַיִם דַּעֲדַיִן לֹא חָל עֲלֵיהֶן שׁוּם אִיסּוּר בְּתַעֲרֹבֶת זֶה רַק שֶׁיִּהְיוּ אֲסוּרִין אַח"כ לָלוּשׁ בָּהֶן מִי זֶה אָמַר דְּגַם בְּכִי הַאי גַּוְונֵי לָא בְּטִיל וַהֲרֵי אֵינוֹ דּוֹמֶה לְכֻלְּאַיִם מ"מ שְׁלִישׁ יְשׁוּב מִיהָא הָוֵי וּמִי שֶׁדַּעְתּוֹ רְחָבָה וּצְלוּלָה יְבָרֵר וִילַבֵּן הַדְּבָרִים כְּשִׁמְלָה וְאָרְשׁוֹם פֶּה סָפַרְדְּבֵי רַב הַמְדַבְּרִים בִּכְלַל זֶה דְּהֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר אִי בְּטִיל לְהָקֵל עַל הַמְעַיֵּין עַיֵּין חת"ס א"ח סי' ק"ז, יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב בא"ח סי' תנ"ג אות ג' וסי' תס"ז סק"ד וסק"ה וסק"ו, וּבְיו"ד סי' צ"ט סק"ו נו"ב מ"ת א"ח סי' ע"ב וְשָׁם בַּיו"ד סי' קפ"ו, עֶטֶרֶת חֲכָמִים בְּשׁוּ"ת א"ח סי' ה', יַד שָׁאוּל בְּהַגָּהוֹתָיו לַיו"ד סי' רצ"ט, וּבְתִשׁוּבוֹתָיו שו"מ מַהֲדוּרָא ג' ח"ב סי' קמ"ט, שָׁם אַרְיֵה חא"ח סי' ח', בֵּית שְׁלֹמֹה בחא"ח סי' צ"ג, יַד יְהוּדָה (עַל הִלְכוֹת דָּם וּמְלִיחָה להג' מוהרי"ל לַאנְדָּא) סי' ס"ט אוֹת י"ז דַּף ס"ב וָהָלְאָה.

כב בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל דקי"ל לְעִנְיַן שַׁבָּת בסי' שי"ח דְּיֵשׁ בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל הַיְינוּ דַּוְקָא בְּדָבָר שֶׁהוּא בְּעַיִן אֲבָל בָּלוּעַ שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל כְּבָר כֵּיוָן דְּלֵיתֵיהּ בְּעֵינֵיהּ אֵין בּוֹ מִשּׁוּם בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל וּמִדִּינָא שָׁרֵי לְבַשְּׁלוֹ וּמִצַּד חוּמְרָא אַף בָּזֶה אָסוּר בְּרָכֵי יוֹסֵף סי' תרע"ג אוֹת א' ועי' מַחֲזִיק בְּרָכָה יו"ד סי' פ"ז אוֹת טו"ב: כג בָּטֵל אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְּלָא בוֹטֵל לְגַמְרֵי אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ מָצוּי כ"כ כִּדְמַעְיְקָרָא עַיֵּין תוס' שַׁבָּת דַּף כ' ד"ה אָנַן וְחֻלִּין דַּף פ"ד ד"ה בְּזָכוּכִית וב"מ כ"ט ע"ב וְתֵימָא עַל מָרָן חִיד"א בִּדְבַשׁ לְפִי מַעֲרָכָה זוֹ אוֹת י"ט שֶׁנָּעֲלַם

מְמֻנּוּ דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּהָנֵי תְּלָת דְּוּכְתֵי וְהָיָה לוֹ לְהַקְשׁוֹת מִדִּבְרֵיהֶם עַל מ"ש בְּתוֹסָ' חֲדָשִׁים פ"ט דְּסוֹטָה מט"ו שֶׁהֵבִיא שָׁם כיעי"ש ומְזֶה י"ל קָצָת עַל מ"ש הָרַב מַטֶּה יְהוּדָה הֵבִיא דְּבָרָיו הָרַב יָפֶה לַלֵּב נר"ו דַּף ט' ע"ג דִּלְשׁוֹן בִּיטּוּלוּם לְגַמְרֵי מַשְׁמַע עי"ש שו"ר דְּהָרַמְבַּ"ן וְהָרָ"ן מַשְׁמַע לְהוּ דְּבָטִיל לְגַמְרֵי מַשְׁמַע עַיֵּין לְמָרָן הב"י בסי' תקנ"א ד"ה ומ"ש וְכֵן הַמְכֻוָּנִים קוֹדֶם לָכֵן וכו' וּבְסֵפֶר מִנְחַת זִכָּרוֹן מַעֲרָכָה זוֹ צַיֵּין לֵב חַיִּים ח"א סי' ה' ואמ"א ועי' לְרַבֵּינוּ יְהוּדָה הֶחָסִיד וּלְהָרֹא"שׁ בְּתוֹסְפוֹתֵיהֶם לִבְרָכוֹת (בס' בְּרָכָה הַמְשֻׁוָּלֶשֶׁת) ר"פ אֵין עוֹמְדִין דַּף ל"א ע"א.

ובפיה"מ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל בְּסוֹטָה שָׁם פֵּירֵשׁ כמ"ש בתו"ח הַנָּ"ל. אַף מִקֶּרוֹב נִדְפַּס ס' זִכָּרוֹן יְהוּדָה עַל הַמִּשְׁנָיוֹת וְשָׁם הֵבִיא בְּשֵׁם הרב"ד שפי' דְּבוֹטֵל כְּבוֹד הַתּוֹרָה אֵינוֹ לְגַמְרֵי וּבְטָהֳרָה דְּהוּא לְגַמְרֵי תָּנֵי וּמַתָּה וּכְמוֹ שפי' בַּדְּבַשׁ לְפִי הַנָּ"ל: וְאִי דִּיחוּי מִיּוֹם אֶל יוֹם מִיקָּרֵי בִּיטּוּל רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת קפ"ה: כד בָּטֵל בְּגֵט הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא וּפָסוּל מד"ס הָרַמְבַּ"ם פ"ב מה"ג הֲלָכָה ז.

וְעַיֵּין לְהָרַב הַפְּרִישָׁה סוֹף סי' קכ"ד דריב"ה אֵינוֹ מְדַקְדֵּק בְּזֶה וּלְפִי זֶה יֵשׁ לְדַקְדֵּק עמ"ש הָרַב דְּבְרֵי אֱמֶת בְּקֶונְטְרֵס י"א סי' ח' דְּמִדְּבְרֵי הרמ"ץ שֶׁהֵבִיא הרכנה"ג בסי' קכ"ט הגהט"ו אוֹת ל"ג מוּכָח דְּבְשִׁינּוּי הַגֵּט בָּטֵל מה"ת מִדְּקָאָמַר בָּטֵל עי"ש וּלְפִי הָאָמוּר אֵינוֹ מֻכְרָח שֶׁהָרֵי הריב"ה אֵינוֹ מְדַקְדֵּק בָּזֶה וכ"ש שֶׁיֵּשׁ לָנוּ לוֹמַר כֵּן עַל רַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים ובלא"ה עִיקַּר הוֹכָחָתוֹ תְּמוּהָה וּכְבָר עָמְדוּ ע"ד רַבִּים וְנִכְבָּדִים כַּכָּתוּב אֶצְלִי במ"א בס"ד וְהַגָּאוֹן מִלִּיבּוֹוִיץ בְּשׁוּ"ת צ"ץ אה"ע סי' רמ"ז סוֹף אוֹת א' כ' דה"ה וְהָרַב מכמ"א כ' פָּסוּל ור"ל בָּטֵל כִּי רַק בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם יֵשׁ לְדַקְדֵּק בֵּין פָּסוּל לְבַטֵּל וַאֲנִי הַהֶדְיוֹט מָצָאתִי כֵּן בְּדִבְרֵי מָרָן בש"ע דְּכוֹתֵב פָּסוּל ור"ל בָּטֵל עַיֵּין בש"ע אה"ע סי' קל"ד ס"ו אֲנָסוּהוּ יִשְׂרָאֵל לְגָרֵשׁ שֶׁלֹּא כַּדִּין וכו' פָּסוּל ואעפ"כ פְּסוּלָה לִכְהֻנָּה וְעַל כָּרְחִין דְּבָטֵל מִן הַתּוֹרָה קָאָמַר כמ"ש הָרַב מוהרמ"ר גַּאֲלַאנְטִי בְּשׁוּ"ת דִּבְרֵי מָרְדְּכַי סי' ט"ז דַּף קמ"ד רֵישׁ ע"א דְּאִי ס"ד דְּמִדְּרַבָּנָן הוּא פָּסוּל דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא כָּשֵׁר צְרִיכָה לְמֵימַר דְּפָסְלָה לִכְהֻנָּה הָא וַדַּאי כֵּיוָן דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא מְגוֹרֶשֶׁת גְּמוּרָה הִיא מֵהֵיכָא תֵּיתֵי שֶׁתִּהְיֶה כְּשֵׁרָה לַכְּהֻנָּה וא"כ מוּכָח דְּמָרָן אֵינוֹ מְדַקְדֵּק בָּזֶה וְכוֹתֵב פָּסוּל ור"ל בָּטֵל ועי"ש בב"ש סק"י: כה בָּשָׂר בְּחָלָב נִסְתַּפֵּקְתִּי בַּחֲתִיכַת בָּשָׂר בְּחָלָב שֶׁנִּפְסְדָה מֵאוֹכֶל אָדָם אִם מֻתֶּרֶת מִן הַתּוֹרָה לְפִי מַאי דקי"ל בִּנְבֵלָה דִּכְשֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לַגֵּר מֻתֶּרֶת מִן הַתּוֹרָה רַק מִדְּרַבָּנָן אָסוּר עי' בס' מ"כ בְּשַׁעַר הַתַּעֲרוֹבוֹת ובפר"ח סי' ק"ג והה"ד בבב"ח אוֹ דִּילְמָא דַּוְקָא בִּנְבֵלָה שְׁאֵינוֹ חַיָּיב עָלֶיהָ שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ אֲכִילָתָהּ הוּא דִּכְשֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לַגֵּר אֵינָהּ חֲשׁוּבָה נְבֵלָה.

אֲבָל בב"ח דְּלוֹקִין עָלָיו אַף שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲנָאָתוֹ כְּגוֹן שֶׁעֵירֵב לְתוֹכוֹ דָּבָר מַר עַיֵּין בְּהָרַמְבַּ"ם פי"ד מהל' מ"א דִּין י"א אֶפְשָׁר דְּגַם כְּשֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לַגֵּר לוֹקִין עָלָיו מה"ת וכ"מ בַּפְּלֹתֵי ופרמ"ג סי' פ"ז אַף בְּחַוּוֹת דַּעַת סי' ק"ג כָּתַב בב"ח אִם נִפְסַל מֵאֲכִילַת אָדָם פָּקַע מִנַּיהּ אִיסּוּר בב"ח וְשָׁרֵי אֲבָל אִם גּוּף הַחֲתִיכָה מבב"ח הוּא רָאוּי לַאֲכִילָה וְיֵשׁ בּוֹ אִיסּוּר בב"ח אַף שֶׁעֵירֵב לְתוֹכוֹ דָּבָר מַר וַאֲכָלוֹ שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ אֲכִילָתוֹ נִהְי דְּבִשְׁאָר אִיסּוּרִין פָּטוּר מ"מ בב"ח חַיָּיב גַּם עַל אֲכִילָה שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ אֲכִילָתָן כ"כ רַב הַשּׁוֹאֵל בְּשׁוּ"ת רמ"ץ חיו"ד סי' מ"ח וְהָרַב הַמְחַבֵּר שקו"ט בָּזֶה וּמְיַיֵּשֵׁב מַה שֶּׁהֲוָקְשָׁה לוֹ לְשִׁיטַת הפרמ"ג וּפְלֹתֵי אַף בְּגוּף הַדִּין לֹא כָּתַב לְהַכְרִיעַ אִם בב"ח אָסוּר אַף כְּשֶׁנִּפְסַל מֵאוֹכֶל אָדָם עי"ש.

וְהִנֵּה מ"ש הָרַב הַשׁוֹאֵל דִּנְבֵלָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לַגֵּר אֲסוּרָה מִדְּרַבָּנָן וְצַיֵּין ס' מ"כ ופר"ח נִרְאֶה דְּאֵין כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר דְּשְׁנֵיהֶם שָׁוִים דִּנְבֵלָה סְרוּחָה אֲסוּרָה מִדְּרַבָּנָן מִשּׁוּם לְתָא דְּאִיסּוּר נְבֵלָה דְּזוֹ הִיא דַּעַת הָרַב מ"כ אֲבָל אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁתְּהֵא כֵּן דַּעַת הָרַב פר"ח שֶׁהָרוֹאֶה יִרְאֶה בר"ס ק"ג שֶׁכָּתַב דְּאוֹכְלִין שֶׁנִּסְרְחוּ מֻוָּתָּרִים כִּדְאָמְרִינַן נְבֵלָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לַגֵּר אֵינָהּ קְרוּיָה נְבֵלָה ומ"ש הָרַמְבַּ"ם בפי"ד אָכַל אֲכִילַת אִיסּוּר אַחַר שֶׁהִסְרִיחַ וְהִבְאִישׁ ה"ז פָּטוּר דְּמַשְׁמַע אֲבָל אָסוּר מִדְּרַבָּנָן לָאו מִשּׁוּם אִיסּוּר נְבֵלָה אֶלָּא מִשּׁוּם בַּל תְּשַׁקְּצוּ כֵּינָן דְּמְאִיס וּבָטֵל מֵאוֹכֶל אָדָם וע"י תַּעֲרוֹבֶת דְּלָא מְאִיס מֻוָּתָּר דְּלָא כמנ"ב שֶׁאָסַר וְהֵבִיא רְאָיָה מנטל"פ דְּאָסוּר לְכַתְּחִלָּה וכו' וְלֵיתָא דִּנְהִי דְּאָסוּר לַעֲשׂוֹת נטל"פ לְכַתְּחִלָּה כְּגוֹן לְבַשֵּׁל בְּקֻדֵּרָה שֶׁאֵינָהּ ב"י אֲבָל אִם עָבַר וּבִישֵּׁל מֻוָּתָּר וְהָכָא נָמֵי כְּבָר נַעֲשָׂה נטל"פ וְשָׁרֵי לְאָכְלוֹ.

וְתוּ הָתָם מַיְירֵי בנוטל"פ קֻצַּת בְּהָא אֵיכָּא לְמֵימַר דְּהֶחְמִירוּ חֲכָמִים לְכַתְּחִלָּה אֲבָל הָכָא דְּהָוֵי עַפְרָא בְּעָלְמָא אֶפְשָׁר דְּשָׁרֵי אַף לְכַתְּחִלָּה עכ"ל. הֲרֵי דְּחוֹלֵק עַל המ"כ וס"ל דְּאֵינוֹ אָסוּר מִדְּרַבָּנָן מִשּׁוּם נְבֵלָה כְּלָל אֶלָּא שֶׁלִּכְאוֹרָה לֹא יָדַעְתִּי מַאי נפ"מ מִמַּחֲלוֹקֶת זוֹ כֵּינָן שֶׁגַּם לְדַעְתּוֹ אָסוּר מִשּׁוּם בַּל תְּשַׁקְּצוּ וַהֲרֵי לְעִנְיַן תַּעֲרֻבְתּוֹ גַּם לְהָרַב מ"כ שָׁרֵי וְאֵין צָרִיךְ בְּיִטּוּל בְּשִׁשִּׁים דְּמִשּׁוּם הֶפְסֵד הַמִּתְעָרֵב חֲשִׁיב דְּיֵעָבֵד וְזוֹ ג"כ סְבָרַת הָרַמְבַּ"ם לְפִי מַה שֶּׁפֵּירֵשׁ הָרַב פר"ח דְּטַעְמוֹ מִשּׁוּם בַּל תְּשַׁקְּצוּ וְהַיְינוּ שֶׁלֹּא ע"י תַּעֲרוֹבוֹת אֲבָל ע"י תַּעֲרוֹבוֹת דְּלָא מְאִיס שָׁרֵי וא"כ מַאי בֵּינַיְיהוּ דְּוַדַּאי דִּלְעָרְבוּ לְכַתְּחִלָּה אִי אֶפְשָׁר אַף אִם אִיסּוּרוֹ מִשּׁוּם בַּל תְּשַׁקְּצוּ לְמַאי דקי"ל דְּאֵין מְבַטְּלִין אִיסּוּר דְּרַבָּנָן לְכַתְּחִלָּה אִי אֶפְשָׁר אַף אִם בסי' צ"ט ס"ו.

גַּם מַה שֶּׁסַּיֵּים הָרַב פר"ח לְחַלֵּק בֵּין נוטל"פ בְּעָלְמָא דְּאֵינוֹ אֶלָּא פָּגוּם קֻצַּת אֲבָל נִסְרַח לְגַמְרֵי אֶפְשָׁר דְּמֻוָּתָּר לְכַתְּחִלָּה דְּמַשְׁמַע דר"ל דְּמֻוָּתָּר לְכַתְּחִלָּה בְּלֹא תַּעֲרוֹבוֹת תָּמִיהַּ לִי דְּאֵיךְ יִתָּכֵן לוֹמַר כֵּן וְהָא אֵיכָּא אִיסּוּרָא מִשּׁוּם בַּל תְּשַׁקְּצוּ וצ"ע ועכ"פ מִתְּבָאֵר דְּלְדַעַת הָרַב פר"ח אֵין שׁוּם אִיסּוּר דְּרַבָּנָן מִשּׁוּם לְתָא דִּנְבֵלָה.

אָמְנָם הָרַב פְּרִי תֹּאַר שָׁם בסק"ב כָּתַב בזה"ל ומ"ש הפר"ת שֶׁאִם נִסְרַח גּוּף הָאִיסּוּר מֻוָּתָּר וְאֵין בּוֹ אפי' אִיסּוּר דְּרַבָּנָן לֹא כֵּוָן יָפֶה וּכְבָר הֶעֱלֵיתִי בסי' פ"א דְּאִיסּוּר מֻוְסָרָח אָסוּר וכו' ומַה שֶּׁדָּחָה רְאָיַת המ"כ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וְאָמַר דְּמַאי דְּאָסוּר הוּא מִשּׁוּם בַּל תְּשַׁקְּצוּ אֵין דְּבָרָיו נִרְאִים וכו' וְהָעִיקָּר כהמ"כ עכ"ל מִתְּבָאֵר דְּמַסְכִּים לִסְבָרַת הרמ"כ דְּאָסוּר מִדְּרַבָּנָן מִשּׁוּם לַתָּא דִּנְבֵלָה וְכֵן הוּא מַשְׁמָעוּת דִּבְרֵי הָרַב צ"ץ בסי' מ"ז בְּדִין טְעִימַת הַבּוֹרִית שֶׁנַּעֲשָׂה מֵחָלָב וְאֵפֶר שֶׁכָּתַב דאע"ג דְּכָל הָאִיסּוּרִין הַפְּגוּמִין אֲסוּרִין מִדְּרַבָּנָן מ"מ בְּטָעִימָה שָׁרוּ וְהָרַב עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן בָּאוֹת א' הֵבִיא מַחֲלוֹקֶת הפר"ח ומ"כ הַנַּ"ל וְכָתַב דְּבָהָא פְּלִיגִי רַבָּוָתָא קַמָּאֵי דְּהָרַשְׁבָּ"א בְּתִשׁוּ' סי' ער"ב וּבְמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת סוֹף בַּיִת ו' כָּתַב דְּפָגוּם גָּמוּר מֻוָּתָּר וּמוּכָח שָׁם אַפִּילּוּ רָאוּי לַכֶּלֶב אִם אֵינוֹ רָאוּי לְאָדָם כִּנְבֵלָה סְרוּחָה מֻוָּתָּר משא"כ נוטל"פ דְּפוֹגֵם קֻצַּת וכ"כ הָרָאָ"ה בבדה"ב דַּף ק"ט (מַדְפּוּס בֶּרְלִין) וְסוֹף דַּף קכ"ו דִּנְבֵלָה סְרוּחָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לַגֵּר מֻוָּתָּר לְאָכְלָהּ כְּשֶׁהִיא בְּעַיִן אַף מִדִּבְרֵי ריא"ז שֶׁהֵבִיא בסי' ק"ד אוֹת ד' נִרְאֶה דס"ל דְּאֵיכָּא אִיסּוּר מִדְּרַבָּנָן מִשּׁוּם נְבֵלָה וְשֶׁהָרַב הַחֵינּוּךְ בסי' ת"ף כָּתַב ומה"ט נָהֲגִנוּ לְהַגְעִיל כְּלֵי שֶׁאֵינוֹ ב"י בְּמַיִם רוֹתְחִין אע"פ שֶׁאֵין בַּמַּיִם ס' וכו' לְפִי שֶׁהוּא כִּנְבֵלָה סְרוּחָה וא"ת אֵיךְ אָנוּ מַתִּירִין נְבֵלָה סְרוּחָה לְאָכְלָהּ לְכַתְּחִלָּה הָא אֵיכָּא מִשּׁוּם בַּל תְּשַׁקְּצוּ הַתְּשׁוּבָה דְּכָל שֶׁהוּא דָּבָר מוּעָט כְּזֶה וְעוֹד שֶׁנִּבְלַע

בַּכְּלִי וְנִפְגַּם בְּתוֹכוֹ וְנֶחֱלַשׁ כְּמוֹ בְּעִנְיָן זֶה לֵיכָּא מִשּׁוּם בַּל תְּשַׁקֵּצוּ וּמֻתָּר לְכַתְּחִלָּה עכ"ל וְהַיְינוּ כְּדִבְרֵי הָרַב פר"ח דְּאֵין אִיסּוּר מִצַּד נְבֵלָה אֶלָּא מִשּׁוּם בַּל תְּשַׁקֵּצוּ וְיֵשׁ לְתַמּוֹהַּ דְּמִדְּבָרָיו שבס' הַחִינּוּךְ הַנ"ל מִתְּבָאֵר דְּכָל שֶׁלֹּא נִתְעָרֵב וְנֶחֱלַשׁ אָסוּר מִשּׁוּם בַּל תְּשַׁקֵּצוּ מִיהָא וְאֵיךְ כָּתַב בבדה"ב דִּנְבֵלָה סְרוּחָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לַגֵּר מֻתָּר לְאָכְלָהּ כְּשֶׁהִיא בְּעַיִן וְצָרִיךְ לְדָחוֹק שֶׁכַּוָּנָתוֹ לוֹמַר שֶׁמֻּתָּר מִדִּין נְבֵלָה אַף שֶׁאָסוּר מִשּׁוּם בַּל תְּשַׁקֵּצוּ וּכְבָר כָּתַבְתִּי בַּקּוּנְטְרֶס כְּלָלֵי הַפּוֹסְקִים שֶׁנִּמְצָא כֵּן בְּדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים שֶׁכּוֹתְבִים מֻתָּר וּר"ל מִצַּד אִיסּוּר דְּאִיְּירוּ בֵּיהּ אַף דְּאִיכָּא אִיסּוּרָא מֵאַנְפָּא אַחֲרִינָא עי"ש בסי' ט"ז אוֹת י"ד.

שו"רדְּמָרָן חִיְּד"א בס' שֵׁם הַגְּדוֹלִים בח"א בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף (בָּאוֹת רַבִּינוּ אַהֲרֹן הַלֵּוִי) הֵעִיר עַל מ"ש קְצָת מֵרַבָּנַן בָּתְרָאֵי דס' הַחִינּוּךְ הוּא לְהָרֹאָ"ה מִדְּמָצִינוּ בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת בְּסֵפֶר הַחִינּוּךְ דְּלֹא כמ"ש בבדה"ב עי"ש וְגַם זוֹ כְּאַחַת מֵהֶם.

וְעַיֵּן לְקַמָּן מ"ש בְּשֵׁם הָרַב שאג"א בְּדִין זֶה וּמַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה דְּלָא אֵדַע מַאי נפ"מ לְדִינָא בֵּין הָרַבָּנִים מ"כ ופר"ח רָאִיתִי עַתָּה לְהָרַב פרמ"ג בְּמִשְׁבְּצוֹת ר"ס ק"ג שֶׁכָּתַב די"ל נפ"מ אִי שָׁרֵי לְעֵרוּבֵי בְּיָדַיִם למ"כ אָסוּר ולפר"ח מִשּׁוּם מָאוּס אֶפְשָׁר דְּשָׁרֵי לְעָרֵב בְּיָדַיִם וְאֵין זֶה מֻכְרָח עכ"ל ולענ"ד לֹא מִסְתַּבֵּר כְּלָל לוֹמַר שֶׁמֻּתָּר לְבַטֵּל אִיסּוּר דְּבַל תְּשַׁקֵּצוּ לָא מִבָּעְיָא לְדַעַת קְצָת הַסּוֹבְרִים דְּבָכָל דָּבָר מָאוּס עוֹבֵר בְּבַל תְּשַׁקֵּצוּ מִדְּאוֹרַיְיתָא אֶלָּא אַף לְדַעַת רֻבָּא דְּסָבְרִי דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וּכְמוֹ שֶׁרָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בָּאוֹת צ"ו מ"מ אִיסּוּר זֶה לָא גָּרַע מִשְּׁאָר אִיסּוּרִין דְּרַבָּנָן וּמַה גַּם דְּאִית לֵיהּ אַסְמַכְתָּא בִּקְרָא פְּשִׁיטָא דְּאָסוּר לְבַטֵּל לְכַתְּחִלָּה: וּבְמַה שֶׁנֶּחְלְקוּ הָרַבָּנִים פְּלֹתִי וחו"ד בבב"ח שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה אִם שָׁוֶה לִנְבֵלָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לַגֵּר דְּשָׁרְיָא מִדְּאוֹרַיְיתָא הָרַב פְּרִי הָעֵץ דַּף קכ"ד ע"ב כָּתַב שֶׁהָרַב חִקְרֵי לֵב בחיו"ד ח"א סי' ע"ב חָקַר אִם בְּכֹלְאֵי הַכֶּרֶם נוטל"פ מֻתָּר אוֹ אָסוּר וְשָׁאַחַר שֶׁפִּלְפֵּל בְּזֶה הֵבִיא בסו"ד מ"ש הִפְלֹתִי בסי' כ"ז ס"ק ט"ו וצ"ד ס"ק ט"ז דבב"ח דְּנָאֶסַר אַף שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲנָאָתוֹ גַּם נוט"ל אוֹסֵר בּוֹ דְּהֶיתֵּר נוטל"פ מֵהֶיתֵּר נְבֵלָה מַסְרַחַת דשלכ"ד הֲנָאָה וַהֲרֵי בבב"ח גַּם שלכ"ד הֲנָאָה לָקֵי עָלֶיהָ וְכָתַב ע"ד וּכְבָר נִתְבָּאֵר שֶׁזֶּה אֵינוֹ שֶׁהֲרֵי כְּלֹאֵי הַכֶּרֶם נוטל"פ שָׁרֵי אַף דשלכ"ד הֲנָאָה לָקֵי.

שׁוּב הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בפ' ט"ו מהל' מ"א דִּין ל' שֶׁכָּתַב בבב"ח ויי"נ וְעָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם דנוט"ל מֻתָּר, גַּם הָרַב פְּרִי הָעֵץ הַרְבֵּה לְהַקְשׁוֹת עַל סְבָרַת הָרַב הִפְלֹתִי דבבב"ח לָא אָמְרִינַן נוטל"פ מֻתָּר וְדַעְתּוֹ לְחַלֵּק דבב"ח שֶׁהוּא פֶּגוּם וְאוֹכְלוֹ בְּעֵינֵיהּ וַדַּאי אָסוּר וְלוֹקֶה עָלָיו אֲבָל אִם הבב"ח יָהֵיב טַעְמָא לְדָבָר אַחֵר וְהוּא נוטל"פ מֻתָּר וּמְיַיְשֵׁב בָּזֶה דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וְסוֹגְיאוֹת הַשַּׁ"ס עי"ש וְהָיָה נ"ל דִּכְיוֹנָה דַּעְתּוֹ לְדַעַת הָרַב מוהרלנ"ח בסי' פ"ח ה"ד, הָרַב עֶרֶךְ הַשֻּׁלְחָן בסי' פ"ז אוֹת י"ח שעמ"ש הָרַמְבַּ"ם בפט"ו דִּין ל' שֶׁאִם הָיָה בבב"ח וכו' טַעַם רַע שֶׁפּוֹגֵם הַכֹּל מֻתָּר כָּתַב דְּמִשּׁוּם דבבב"ח וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם אֲפִילּוּ עֵירֵב בָּהֶם דָּבָר מַר חַיָּיב סד"א דנוטל"פ נָמֵי אָסוּר קמ"ל דְּדַוְקָא כְּשֶׁאוֹכֵל הבב"ח בִּפְנֵי עַצְמוֹ חַיָּיב אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲנָאָתוֹ אֲבָל לֶאֱסוֹר הַתַּעֲרוֹבֶת דִּינוֹ כְּשֶׁאָר אִיסּוּרִין דְּאִם נוטל"פ בְּתַעֲרוֹבֶת כְּאִילּוּ לֹא נִתְעָרֵב עכ"ל ושכ"כ הָרַב זֶרַע אַבְרָהָם בא"ח סי' ד'.

אָמְנָם נִרְאֶה דאפ"ל דע"כ לֹא כָּתַב הָרַב מוהרלנ"ח דִּכְשֶׁאוֹכֵל בפ"ע חַיָּיב אֶלָּא בבב"ח שֶׁלֹּא נִבְאַשׁ וְהִסְרִיחַ מֵעַצְמוֹ רַק שֶׁנִּפְגַּם טַעְמוֹ מֻחֲמַת שֶׁנָּתַן בּוֹ דָּבָר מַר וְכַיּוֹצֵא אֲבָל אִם הבב"ח עַצְמוֹ הִבְאִישׁ וְהִסְרִיחַ עַד שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַגֵּר מוֹדֶה דְּשָׁרֵי ונ"ל שֶׁזֶּה דַּעַת הָרַב מַטֶּה

יוֹסֵף בח"ב סי' ח' שֶׁהֵבִיא שָׁם הָרַב עה"ש שֶׁכָּתַב דְּדַוְקָא אִם עָרַב בּוֹ דָּבָר אַחֵר חַיָּיב כֵּינָן דְּטַעַם בב"ח עַצְמוֹ אֵינוֹ פָּגוּם אֶלָּא ע"י דָּבָר מַר אֲבָל אִם הִבְאִישׁ אוֹ נטל"פ מֻוָתָּר וְכָתַב ע"ז הָרַב עֶרֶךְ הַשֻּׁלְחָן דְּלָא זָכַר דִּבְרֵי מוהרלנ"ח דְּנִרְאֶה דס"ל דְּכָל שֶׁהוּא בפ"ע אִם הִבְאִישׁ אוֹ נוטל"פ אָסוּר אֶלָּא דְּאֵינוֹ אוֹסֵר הַמַּעֲרוֹבֶת ולענ"ד אֵין לָזֶה הֶכְרֵחַ מִדִּבְרֵי הָרַב מוהרלנ"ח וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי וְגַם הָרַב עה"ש הוֹכִיחַ מֵהַשַּׁ"ס דנוטל"פ שָׁרֵי בבב"ח וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם וכו' וְסַיֵּים דְּמַשְׁמַע מֵהוֹכָחָתוֹ דַּאֲפִילּוּ בפ"ע מֻוָתָּר כְּדִבְרֵי הָרַב מַטֶּה יוֹסֵף עי"ש.

וְהָרַב שְׁבִילֵי דָּוִד סי' ק"ג אוֹת ב' הֵבִיא מַה שֶּׁחוֹלֵק הַחו"ד עַל הַפַּלְתִּי וְכָתַב שֶׁעִם שֶׁיֵּשׁ לְדַחוֹת רְאָיָתוֹ וכו' מ"מ הַדִּין אֱמֶת כֵּינָן דעכ"פ נִסְרַח עַד שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַגֵּר מֻוָתָּר וְזֶה אֵינוֹ תָּלוּי בֵּין אִם נֶאֱמַר בּוֹ לְשׁוֹן אֲכִילָה לְלֹא נֶאֱמַר בּוֹ לְשׁוֹן אֲכִילָה וַאֲפִילּוּ תִּקְנוּ אַחַ"כ וְרָאוּי לַאֲכִילָה מֻוָתָּר ועי"ש בַּפְּתִיחָה אוֹת י"ד וְהָרַב שאג"א בסי' ע"ה נִסְתַּפֵּק אִם מֻוָתָּר לְחוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת ביוה"כ אוֹכְלִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִם לַאֲכִילָה מִשּׁוּם רְפוּאָה וְהוֹכִיחַ מִדִּבְרֵי הָרָ"ן בפ' כ"ש (דַּף כ"ה) גַּבֵּי הַהִיא דְּרָבִינָא הָוָה שָׁיֵיף לְבַרְתֵּיהּ בְּגוּהַרְקֵי דְּעָרְלָה וכו' דְּאִיסּוּרֵי תּוֹרָה שֶׁאֲסוּרִין שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲנָאָתָן מִדְּרַבָּנָן אֵין לְהַתִּיר אֲכִילָתָן שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲנָאָתָן לְחוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה וא"כ י"ל דְּהָכִי נָמֵי ביוה"כ דְּאָסוּר מִדְּרַבָּנָן לֶאֱכוֹל אוֹכְלִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִם לַאֲכִילָה אֲסוּרִים לְחוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה, וְשׁוּב כָּתַב דְּיֵשׁ לְחַלֵּק דְּשָׁאנֵי רְאוּיִם לַאֲכִילָה קִילִי טְפֵי דְּהָא ביוה"כ אִם אָכַל אוֹכְלִין שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲנָאָתָן חַיָּיב כָּרֵת וְאִילּוּ בָּאֳוָכְלִין שֶׁאֵינָם רְאוּיִן לַאֲכִילָה אָסוּר רַק מִדְּרַבָּנָן וְכֵן בב"ח וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם לוֹקִין עֲלֵיהֶן שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ אֲכִילָתָן וַהֲנָאָתָן וְאִילּוּ בְּשֶׁאֵינָם רְאוּיִם מִסְתַּבְּרָא דַּאֲפִילּוּ בבב"ק וכה"כ פָּטוּר עֲלֵיהֶן שֶׁהֲרֵי נוטל"פ בבב"ח נָמֵי שָׁרֵי וְטַעְמָא מִשּׁוּם דְּאֵין רְאוּיִם לְאָדָם ש"מ דְּאוֹכְלִין שֶׁאֵין רְאוּיִם קִילִי טְפֵי מִשֶּׁלֹּא כְּדֶרֶךְ אֲכִילָתָן וּלְכָךְ י"ל אַף את"ל דְּבֶשְׁלָא כְּדֶרֶךְ אֲכִילָתָן אֵין מִתְרַפְּאִין מ"מ בְּאֵינָם רְאוּיִם מִתְרַפְּאִים ביוה"כ וּמֻוָתָּר לְאָוְכְלָן לִרְפוּאָה בְּחוֹלִי שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה דְּקִילִי טְפֵי עכ"ל מִתְבָּאֵר דס"ל דנוטל"פ וּדְבָרִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִם לַאֲכִילָה שָׁרוּ בבב"ח אע"ג דְּשְׁלָא כדה"ן אֲסוּרִין וְלוֹקִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם די"ל בֵּיניֵיהֶם דְּזֶה שֵׁם אוֹכֶל עָלָיו וְזֶה אֵין שֵׁם אוֹכֶל עָלָיו אֶלָּא שֶׁרָאִיתִי שָׁם שִׁסְּיִים לְעִיקַּר סְפֵקוֹ וְז"ל וּמִסְתַּבְּרָא לִי דָּאָוְכָלִים וּמַשְׁקִין שֶׁאֵינָם רְאוּיִם אֲפִילּוּ לִרְפוּאָה דְּכֵינָן דְּאָכְלָן אַחְשְׁבִינְהוּ וכה"ג כָּתַב הָרֹאֹ"שׁ בר"פ כ"ש אַהָא דְּאֵינָם רָאוְיָן לְגַבֵּי חָמֵץ חֲרָכוֹ קוֹדֶם זְמַנּוֹ מֻוָתָּר בַּהֲנָאָתוֹ אַף לְאַחַר זְמַנּוֹ וּכְגוֹן שֶׁנִּפְסַל מִלֶּאֱכוֹל לַכֶּלֶב דְּוֹמְיָא דְּפַת שֶׁעִפְּשָׁה יֵשׁ רוֹצִים לוֹמַר לָאו דַּוְקָא הֲנָאָה אֶלָּא ה"ה נָמֵי אֲכִילָה דְּעַפְּרָא בְּעָלְמָא הוּא וְלֹא מִסְתַּבֵּר דאע"ג דְּבָטֵל דַּעַת הָאוֹכֵל אֵצֶל כָּל אָדָם מ"מ כֵּינָן דְּאִיהוּ קָאָכִיל לֵיהּ אָסוּר וכ"כ הָרַב הַבַּרְצְלוֹנִי ע"כ הֲרֵי אע"ג דְּנִפְסַל מֵאֲכִילַת כֶּלֶב וְעַפְרָא בְּעָלְמָא הוּא אפי"ה אָסוּר וה"ן גַּבֵּי יוה"כ אָמְרִינַן הָכִי וכו' וְהַשְׁתָּא נְקִיטִינַן דְּאוֹכְלִין שֶׁאֵינָם רְאוּיִם לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה אע"פ שֶׁפָּטוּר עֲלֵיהֶן ביוה"כ אִיסּוּרָא מִיהָא אִיכָּא וַאֲפִילּוּ לִרְפוּאָה אָסוּר בְּחוֹלִי שאב"ס עכ"ל, וּלְפִי זֶה נִרְאֶה דה"ה לבבב"ח וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם כְּשֶׁאֵינָם רְאוּיִם לַאֲכִילָה אָסוּר לְאָכְלָם בפ"ע מִשּׁוּם דְּכֵינָן דְּאִיהוּ קָאָכִיל לֵיהּ הֲרֵי אַחַשָּׁבֶיהָ וְאָסוּר מִדְּרַבָּנָן מִיהָא מה"ט, וְנִרְאֶה עוֹד דִּלְדִידֵיהּ לָאו דַּוְקָא בבב"ח וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם אֶלָּא בְּכָל נְבֵלָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לַגֵּר אע"ג דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא שָׁרְיָא מִשּׁוּם דְּאֵינָהּ קְרוּיָה נְבֵלָה מ"מ אָסוּרָה בַּאֲכִילָה בפ"ע מִשּׁוּם דְּאַחְשָׁבָהּ דְּטַעַם זֶה דְּאַחְשָׁבֶיהָ שַׁיָּיךְ שַׁפִּיר בְּכָל הָאִיסּוּרִין וצ"ל דְּמַאי דנוטל"פ מֻוָתָּר בְּעָלְמָא אֲפִילּוּ מִדְּרַבָּנָן הוּא מִשּׁוּם דְּהוּא בְּדִיעֲבַד וְנִמְצִינוּ לְמֵדִים דְּהָרֹאֹ"שׁ לָא ס"ל כְּדַעַת הָרַשְׁבָּ"א וְהָרֹאֹ"ה

בבדה"ב הַנָּ"ל דִּנְבֵלָה סְרוּחָה מְוּתֶרֶת לְכַתְּחִלָּה, וְאִינְהוּ נָמֵי לָא סָבְרִי סְבָרַת הָרֹא"ש לֶאֱסוֹר דָּבָר שֶׁנִּפְסַל לַאֲכִילָה מִשּׁוּם דְּאַחְשְׁבֵיהּ ע"י אֲכִילָתוֹ אֶלָּא סָבְרִי כְּדַעַת הַיֵּשׁ רוֹצִים לוֹמַר שֶׁהֶבְיא הָרֹא"ש, וְכֵן הִיא דַּעַת הָר"ן שֹׁם דְּמֻוָּתָר בַּאֲכִילָה וְלָא מְהַנֵּי מִידִּי מַאי דְּאַחְשְׁבֵיהּ לְאָסְרוֹ בַּאֲכִילָה וצ"ע בְּכָל זֶה, וְעַיֵּין לְהָרַב פר"ח בא"ח סי' תמ"ב ס"ט (בד"ה ומ"ש מֻוָּתָר לְקַיְּמוֹ) וּלְהָרַבָּנִים עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן שָׁם אוֹת ה' (וּמַיְשִׁיב שָׁם קַוּשְׁיַת השאג"א עַל הַטּוּר מסי' תמ"ב לסי' תרי"ב דיוה"כ שָׁאנֵי דְּתָלֵי בְּיַתּוֹבֵי דַּעְתָּא) וּבְסִי' תרי"ב אוֹת ד', וּנְהַר שָׁלוֹם שָׁם אוֹת ו' וישועות יַעֲקֹב שָׁם אוֹת ח', וּבְרֵישׁ סי' תרי"ב וְלֹא יָכוֹלְתִּי לְהִתְיַשֵּׁב לְלַקֵּט אוֹרוֹת מדב"ק וְאַתָּה תֶּחֱזֶה בדב"ק ובמ"ש לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת כ"ב (בד"ה וְאִם לְחוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה) כו בְּרִיָּה לָא בְּטִיל אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא, עַיֵּין בפר"ח סי' ק' סק"ג ומש"ש בְּשֵׁם שוּ"ת מוהרי"ל סי' ע"ו דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא עַיַּנְתִּי שָׁם וְלֹא מָצָאתִי.

ומ"ש שכ"ן מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' ב"מ דַּף ו' ד"ה קָפֵץ עַיֵּין בְּהַגָּהוֹת ה"ג מוהרצה"ח לְשָׁם, וְעַיֵּין בְּאֵר יַעֲקֹב לַיְּו"ד סי' פ"ד ד"ה וְעוֹד וכו', ומש"ש בְּשֵׁם בַּ"ח הוּא ט"ס וצ"ל פר"ח, וְעַיֵּין יַד דָּוִד לַיְּו"ד סי' פ"ד בהגהט"ו אוֹת יו"ד ובהגב"י אוֹת ז"ך ד"ה ומַהַתִּימַה, וּבְמִסְגֶּרֶת הַשֻּׁלְחָן דַּף צ"ט ע"ד (ד"ה וְעוֹד וכו') כָּתַב דהפר"ח ומ"ך ח"ג פֶּרֶק א' וְכָל הָאַחֲרוֹנִים הֶעֱלוּ דְּבָרֶיהָ וחהר"ל וְדָבָר חָשׁוּב ודשיל"מ וּבַעֲלֵי חַיִּים מִדְּאוֹרַיְיתָא בְּטֵלִים בְּשִׁיעוּרָם וכ"כ בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה וַחֲגוּרַת שְׁמוּאֵל וט"ז וכנה"ג ונפ"מ לְעִנְיַן סְפֵיקָא וכו' עי"ש, וּבִישׁוּעוֹת יַעֲקֹב סי' ק' סק"ג כ' דַּעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים דְּבָרֶיהָ וְדָבָר חָשׁוּב וחהר"ל דְּאֵין בְּטֵלִים הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן ושקו"ט שָׁם אי אָמְרִינַן כֵּן אַף לְקֻלָּא אוֹ דַּוְקָא לְחוּמְרָא: וְהָא דְּבָרֶיהָ לָא בְּטִיל מְבֹאָר בְּדִבְרֵי מָרָן בסי' ק' דְּלָא חָשִׁיב בְּרִיָּה אֶלָּא דָּבָר שֶׁאָסוּר מִתְּחִלַּת בְּרִיתוֹ ועי"ש בפ"ת בסק"א שֶׁכָּתַב דהכו"פ לָמַד הֶיתֵּר עַל הַתּוֹלָעִים הַגְּדֵלִים בַּפֵּירוֹת וְקָמַח דִּבְטֵלִים בְּשִׁשִּׁים דְּלָא חָשִׁיבִי בְּרִיָּה כֵּינָן שֶׁאֵין אֲסוּרִין מִתְּחִלַּת בְּרִיָּתָן קוֹדֶם שֶׁפֵּירְשׁוּ וכ' דִּבְשׁוּ"ת טוּרֵי אֶבֶן חוֹלֵק ע"ז וּפָסַק דַּחֲשִׁיב בְּרִיָּה עי"ש.

ובמחכ"ת קִיצֵר בַּהֶעְתֵּק וְהָיָה לוֹ לְהָבִיא מַה שֶּׁסִּיֵּים בָּזֶה הכו"פ וח"ו לְהָקֵל עִם כ"ז בְּשׁוּם אוֹפֶן וְאַל תִּטּוֹשׁ תּוֹרַת אֱמֶת רַק עכ"פ יֵשׁ הִתְנַצְּלוּת כִּי בעוה"ר א"א לְמִיקַם בֵּיהּ וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר יֹאמַר חָף אֲנִי מִפֶּשַׁע זֶה בַּאֲרָצוֹת הָאֵלּוּ וְכָתַבְתִּי זֶה כִּתְרִיס בִּפְנֵי הַפֶּוּרְעָנִיּוֹתאֲבָל ח"ו לִסְמֹוךְ ע"ז לְהָקֵל כָּל דְּהוּ מֵהָאָמוּר בש"ע וּפוֹסְקִים עכ"ל.

ומ"ש דִּבְשׁוּ"ת טוּרֵי אֶבֶן חוֹלֵק בָּזֶה ס' הַנָּ"ל אֵינוֹ מָצוּי אֶצְלִי וְאֶרְשׁוֹם מַה שֶּׁרָאִיתִי בַּסְּפָרִים הַנִּמְצָאִים בְּיָדִי הָרַב אֹהֶל יִצְחָק בְּשׁוּ"ת יו"ד סי' ה' ד"ה וְאַגַּב וכו' כָּתַב בְּשֵׁם הָרַב ב"ד בַּיְּו"ד סי' כ"ב שֶׁנִּסְתַּפֵּק בְּתוֹלַעַת אִי חָשִׁיב בְּרִיָּה מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ אָסוּר מִתְּחִלַּת בְּרִיתוֹ כִּי אִם אַחַר שֶׁפֵּירֵשׁ וְכָתַב ע"ד דְּכֵינָן דְּגַם בַּתְּחִלָּה הָיוּ אֲסוּרִים מִשּׁוּם לֹא תְּשַׁקְּצוּ חֲשִׁיבִי אֲסוּרִים מִתְּחִלַּת בְּרִיתוֹ וְשׁוּב דָּחָה זוֹ כֵּינָן שֶׁאֵין אִיסּוּר זֶה אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן מִשּׁוּם מַיְאוּס לָא חָשִׁיב אָסוּר מִתְּחִלָּתוֹ שֶׁיִּהְיֶה בָּזֶה דִּין בְּרִיָּה וְשׁוּב הֵבִיא מ"ש הָרָ"ן בפ' וא"ט בְּהָנֵי תַּמְרֵי דְּכַדָּא לְבָתַר י"ב יַרְחֵי שַׁתָּא דְּשָׁרוּ דְּיֵשׁ בַּעֲלֵי נֶפֶשׁ שֶׁהֶחְמִירוּ וְאָמְרוּ דְּדַוְקָא לְאוֹכְלָן כְּמוֹ שֶׁהֵם אֲבָל לֹא לְבַשְּׁלָן דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יִהְיוּ פּוֹרְשִׁין וּבְרִיָּה ל"ב.

וְכָתַב דְּהַחֲזוֹמְרָא הוּא מַה שֶּׁחוֹשְׁשִׁין לָזֶה אֲבָל אִם פֵּירְשׁוּ אָסוּר מִן הַדִּין דְּבָרֵיהֶ ל"ב ושכ"ד הָרַב דמש"א וְהוֹכִיחַ כֵּן גַּם מִדִּבְרֵי ה"ה בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן שֶׁהֵבִיא הָרַב פר"ח בסי' פ"ד ס"ק כ"ו דְּלוּלֵא דְּנִימּוֹחַ לָא הֲוָה בְּטִיל בס' ש"מ דְּדִין בְּרִיָּה יֵשׁ לָהּ.

וְכֵן הוֹכִיחַ מִדִּבְרֵי הפר"ח עַצְמוֹ שָׁם ובס"ק ל"ג ושכ"כ הגו"ר בַּיּוֹ"ד כְּלָל א' סי' ח"י וְכָתַב לְיַישֵׁב דְּשַׁפִּיר חָשִׁיב זֶה אִיסּוּר מִתְּחִלַּת בְּרִיתוֹ מִשּׁוּם דְּכָל דְּלָא פָּרִישׁ אֵינוֹ נִקְרָא תּוֹלַעַת דְּהַיְינוּ רְבִיתֵיהּ וּכְשֶׁפֵּירֵשׁ נִקְרָא תּוֹלַעַת וְאָסוּר מִתְּחִלַּת בְּרִיתוֹ.

וְשׁוּב כָּתַב לְקַיֵּים מ"ש בַּתְּחִלָּה דְּכֵינָן דַּאֲסוּרִים מִשּׁוּם לֹא תְּשַׁקְּצוּ אַף דְּהוּא אִיסּוּר דְּרַבָּנָן חָשִׁיב אָסוּר מִתְּחִלָּתוֹ עיש"ב וּמָרָן חִיֵּד"א בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה סי' פ"ד אוֹת יו"ד וּבְשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה סי' ק' אוֹת ד' פְּשִׁיטָא לֵיהּ ג"כ דְּמִיקָּרֵי בְּרֵיהּ עי"ש.

וְהָרַב מְקָנֶה אַבְרָהָם בָּאוֹת ע"א ד"ה וְהִנֵּה הַבַּיִת דָּוִד וכו' הֵבִיא מ"ש בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה הַנַּ"ל וְעִם שֶׁפִּקְפֵּק ע"ד בְּכָל זֹאת כָּתַב דְּמִתְּשׁוּבַת הָרַבָּנִים מ"מ בח"ג חיו"ד סי' ג' וְחִקְרֵי לֵב יו"ד ח"א דַּף ס"ה מִתְבָּאֵר דְּסָבְרֵי דַּחֲשִׁיב בְּרֵיהּ עי"ש.

גַּם הָרַב חַנּוֹת דַּעַת בסי' ה' ס"ק ה' הֶאֱרִיךְ לְחַלּוֹק ע"ד הכו"פ בָּזֶה וְהָרַב יַד דָּוִד בסי' פ"ד בְּהַגָּהוֹת הַטּוּר אוֹת ו' הֵבִיא סְבָרַת מָרָן חִיֵּד"א דַּחֲשִׁיב בְּרֵיהּ וְשָׁם בָּאוֹת ט"ז כָּתַב דהרשב"ש בסי' תרי"ג קָאֵי בִּסְבָרַת הכו"פ שֶׁהֵרֵי כָּתַב שֶׁאֶחָד מֵהַתְּנָאִים שֶׁיֵּחָשֵׁב בְּרֵיהּ הוּא שֶׁיִּהְיֶה אִיסּוּרָהּ מֵעֵת יְצִירָתָם וְתוֹלָעִים אֵלּוּ אֵינָם אֲסוּרִים מֵעֵת יְצִירָתָם כִּי אִם לְאַחַר שֶׁפֵּירְשׁוּ עי"ש וּבְסִי' ק' הגהט"ו סוֹף אוֹת י"א וְהַדָּבָר פָּשׁוּט דִּלְפִי מ"ש הָרַב אֹהֶל יִצְחָק הַנַּ"ל וְכֵן כָּתַב במחב"ר הַנַּ"ל דְּתוֹלָעִים עַד שֶׁלֹּא פֵּירְשׁוּ לָא מִיקְּרוּ תּוֹלָעִים וּכְשֶׁפֵּירְשׁוּ מִיקְּרוּ תּוֹלָעִים א"כ אֵין סְתִירָה לִסְבָרָתָם מִדִּבְרֵי הרשב"ש דְּכֵינָן דְּהַיְינוּ רְבִיתֵיהּ חָשִׁיבִי בְּעֵת פְּרִישָׁתָם כִּיצִירָה וּמִיתַּסְרִי וכ"כ סְבָרָא זוֹ בִּישׁוּעוֹת יַעֲקֹב סי' פ"ד סק"א ע"ד הכו"פ הַנַּ"ל וּעי"ש מַה שֶּׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה.

גַּם הָרַב תִּפְאֶרֶת אָדָם בְּשׁוּ"ת יו"ד סי' י"ב נִשְׁאַל בְּתוֹלָעִים הַגְּדֵלִים בַּתָּלוּשׁ דְּאֵינָם אֲסוּרִים אֶלָּא א"כ פֵּירְשׁוּ אִי חָשִׁיבִי אוֹ לֹא כֵּינָן שֶׁאֵין אֲסוּרִים מִתְּחִלַּת בְּרִיָּתָן אֶלָּא א"כ פֵּירְשׁוּ וְהֵבִיא ע"ז מ"ש הכו"פ ומחב"ר וְאֹהֶל יִצְחָק הַנַּ"ל ושקו"ט בָּזֶה וּמַסִּיק דַּחֲשִׁיבִי בְּרֵיהּ וְכָתַב שֶׁרָאָה כֵּן לְהָרַב חק"ל בסי' ס"ג שֶׁהֶעֱלָה דְּהַתּוֹלָעִים הָוִי בְּרֵיהּ מִשּׁוּם דְּקוֹוָדֶם שֶׁפֵּירְשׁוּ הָוִי פִּירְשָׁא בְּעָלְמָא עי"ש.

וּבְחִידּוּשֵׁי מוהרש"א שבס' מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא הוּבָא בְּיַד דָּוִד סי' פ"ד אוֹת ח' כָּתַב דְּיֵשׁ חִילּוּק בְּתוֹלָעִים דְּאָתוּ מֵעָלְמָא וכו' לְתוֹלָעִים שֶׁמִּתְּחִלָּה מְזוּתָּרִים וְלֵית בְּהוּ מִשּׁוּם בְּרֵיהּ וְשׁוּב כָּתַב דְּהָא לֵיתָא דה"נ אִיסּוּרוֹ מִתְּחִלָּה לְיִקַּח הַתּוֹלָע מִן הַמַּיִם וּלְאָכְלוֹ יכו' וְלֹא הֲוַתַר אֶלָּא בְּתוֹךְ הַמַּיִם וְלֹא פֵּירֵשׁ וכו' ע"כ וּמִשְׁמָעוּת דְּבָרָיו הוּא דְּכֵנָתוֹ דְּבֶאֱמֶת חָשִׁיב בְּרֵיהּ מִטַּעַם שֶׁכָּתְבוּ הָרַבָּנִים הַנַּ"ל וְשָׁם בהגב"י אוֹת כ"ט (עמ"ש התה"ד שֶׁהֵבִיא מָרָן הב"י בד"ה כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א עָבַר וּבִיְשֵׁל תּוֹךְ יב"ח וכו' ואע"פ שֶׁאָמְרוּ בְּרֵיָּה אֵינָהּ בְּטֵלָה וכו') כָּתַב וְז"ל מִכָּאן רְאָיָה לְמַה שֶּׁנִּסְתַּפֵּק הָרַב ג"ד וכו' הִנֵּה מִכָּאן נִרְאֶה בְּפֵירוּשׁ דְּבָרֵיהֶ הָוִי.

וְכֵן הֶעֱלָה לַהֲלָכָה הָרַב חק"ל בַּיּוֹ"ד ח"א סי' ס"ג דַּף ס"ז דַּחֲשִׁיב בְּרֵיָּה לכ"ע וְאֵין בַּדָּבָר שׁוּם פְּקָפּוּק אוֹ מַחֲלוֹקֶת עכ"ל וְצִיֵּין עוֹד אֵיזֶה סְפָרִים עי"ש. גַּם גָּאוֹן בְּדוֹרֵנוּ בס' דַּרְכֵי

הוֹרָאָה ח"ב פֶּרֶק ס"ו הֵבִיא מ"ש הכו"פ הַנָּ"ל וְשֶׁהִשִּׂיג עָלָיו בְּשׁוּ"ת טוּר הָאֶבֶן ומני"ר נר"ו כָּתַב דע"פ דִּבְרֵי מָרָן חִיְדָּ"א בברכ"י (ט"ס הוּא וצ"ל בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה וּלְפִי שֶׁבִּדְפוּס חָדָשׁ סִיְּפוּ השיו"ב להברכ"י מְיַחֲסוֹ להברכ"י) סי' ק' נִסְתְּרוּ דִּבְרֵי הַפַּלְתִּי עי"ש.

וְדַע דמ"ש במחב"ר לְעַיֵּן בְּשִׁפְתֵי דַּעַת סק"ד הוּא ט"ס וצ"ל ס"ק ל"א (ד"ה כָּתַב) שֶׁשָּׁם הֵבִיא דִּבְרֵי הכו"פ וְכָתַב לִדְחוֹת דְּקוֹדֶם שֶׁפִּירְשׁוּ לֹא הָיָה שָׁם שֶׁרֶץ עֲלֵיהֶם וַחֲשִׁיב שַׁפִּיר אָסוּר מִתְּחִלַּת בְּרִיתוֹ וכו' וְכָתַב דְּכֵן דַּעַת כָּל הַפּוֹסְקִים דַּחֲשִׁיב בְּרִיהּ עי"ש: ובמ"ש הַפּוֹסְקִים בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א דְּבָרֶיהָ בָּטְלָה בתתק"ס.

וּכְתַב הג' בכו"פ שָׁם דְּיֵשׁ לִסְמוֹךְ עָלָיו בשעה"ד הָאֲרִיךְ הג' בְּסֵפֶר דַּרְכֵי הוֹרָאָה שָׁם וּמַסִּיק דְּנָפַל הַאי הֶיתֵּרָא שכ' הַפַּלְתִּי בְּבֵירָא וְעוֹד הֵבִיא מ"ש בְּשׁוּ"ת מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב חיו"ד סי' ל"א דְּדַעַת הָרָאָבָ"ד דְּבָרֶיהָ בָּטְלָה בְּמֵאָה אוֹ בְּמָאתַיִם ושקו"ט בְּזֶה וּמַסִּיק דמ"ש הַמִּשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב דְּשִׁיטַת הָרָאָבָ"ד דִּבְטֵלָה בְּמֵאָה אֵין לָהּ שׁוּם מָקוֹם אַךְ מָצָאנוּ דְּבָטְלָה בְּמָאתַיִם עי"ש: כז בְּבַת אַחַת, מָצִינוּ לָשׁוֹן זֶה עַל שְׁנֵי הַדְּבָרִים שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּזֶה אַחַר זֶה בְּלֹא הֶפְסֵק דָּבָר אַחֵר בֵּנְתַיִם, עַיֵּן יוֹמָא דַּף ו' ע"א לָא צְרִיכָא דְּאַקְדִּים: כח בַּעַל מוּם כֹּהֵן שֶׁעָבַד עֲבוֹדָה אִי חַיְיב מִיתָה וּבַגְּנָסָ מֵבִין הָאוֹלָם וְהַמִּזְבֵּחַ בְּלֹא עֲבוֹדָה אִי אִיכָּא אִיסּוּר תּוֹרָה רָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת י"ד ט"ו: כט בְּהֶמְתָּן שֶׁל צַדִּיקִים דְּאֵין הקב"ה מֵבִיא תַּקָּלָה עַל יָדָן וכו' רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת רמ"ב ורמ"ג: ל בַּעַיָּא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא וַהֲוָה מָצֵי לְמִיפַּשְׁטָה מֵאֵיזוֹ מֵימְרָא וְלֹא פְּשִׁיט רָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַפֵּ"ה אוֹת י"ג: לֹא בְּרִירָה מַאי דקי"ל דְּבְדְאוֹרָיְיתָא אֵין בְּרִירָה וּבְדַרְבָּנָן יֵשׁ בְּרִירָה עַיֵּן מָלֵא הָרוֹעִים בְּמַעֲרֶכָה זוֹ אוֹת נ"ג דְּדַעַת מוהרש"ל בישי"ש פֶּרֶק הַפָּרָה דְּהוּא מִתּוֹרַת וַדַּאי בֵּין לְקוּלָּא בֵּין לְחוּמְרָא וְשֶׁדַּעַת הב"ש ופנ"י דְּהוּא מִשּׁוּם סָפֵק וּדְרַבָּנָן לְקוּלָּא, וּבְדְאוֹרָיְיתָא לְחוּמְרָא וְעַיֵּן בֵּית מֵאִיר לא"ח סי' תצ"ה ס"ד (ד"ה וּבְעִיקַּר) שֶׁלֹּא זָכַר מַחֲלוֹקֶת זוֹ וּמִדַּעְתֵּיהּ דְּנַפְשֵׁיהּ ס"ל דְּהוּא מִתּוֹרַת סָפֵק וְכָתַב עוֹד דְּאַף אִם נֹאמַר דְּהוּא מִתּוֹרַת וַדַּאי בְּדַרְבָּנָן יֵשׁ בְּרִירָה מ"מ בְּמֻקְצֶה דַּחֲמִיר כְּעֵין דְּאוֹרָיְיתָא כמ"ש תו"י בֵּיצָה דַּף ג' (הובָא במוהרש"א שָׁם) יֵשׁ לוֹמַר בּוֹ אֵין בְּרִירָה ובס' חֻתַּן סוֹפֵר דַּף קל"ב אוֹת ח"י לֹא זָכַר דַּעַת הב"ש ופנ"י הַנָּ"ל ועי"ש כַּמָּה חִידּוּשֵׁי דִּינִים בְּעִנְיַן בְּרִירָה וּבְעִיקַּר כְּלָלִין עַיֵּן לְהָרַב צְרוֹר הַחַיִּים בפ"ד מֵהֲלָכוֹת ע"ז דִּין י"א: וְאִי בְּמִידֵי דְּרַבָּנָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין אָמְרִינַן דְּיֵשׁ בְּרִירָה עַיֵּן מָלֵא הָרוֹעִים אוֹת ל"ג דְּלְדַעַת רש"ל דְּבְדְרַבָּנָן דְּאָזְלִינַן לְקוּלָּא הוּא מִדִּין וַדַּאי אֵין חִילּוּק אַף לְדַעַת הב"ש ופנ"י דְּהוּא מִשּׁוּם דסד"ר לְקוּלָּא א"כ בדשיל"מ דְּאָזְלִינַן לְחוּמְרָא י"ל דְּאָמְרִינַן אֵין בְּרִירָה וכו' גַּם בְּבֵית מֵאִיר שָׁם מִתְבָּאֵר דְּאִי אָמְרִינַן דְּהוּא מִדִּין וַדַּאי אָז גַּם בדשיל"מ אַף דְּבִסְפֵקוֹ אָזְלִינַן לְחוּמְרָא אָמְרִינַן אֵין בְּרִירָה: וְעַל מ"ש הַתּוֹסָ' תְּמוּרָה דַּף ל' ד"ה וְאִידָךְ וכו' כָּל דָּבָר שֶׁנִּיכָּר הָאִיסּוּר בַּתְּחִלָּה לָא סָמְכִינַן אַבְּרִירָה כָּתַב בְּשׁוּ"ת זִכְרוֹן צְבִי מְנַחֵם דַּף ד' ע"ג דְּהַיְינוּ אֲפִילּוּ בְּמִידֵי דְּרַבָּנָן וכו' עי"ש עפ"ד המק"ח ר"ס תמ"ח דְּסֵוּגְיָא הַהִיא מַיְירֵי בִּדְרַבָּנָן.

וְעַיֵּן צְרוֹר הַחַיִּים פ"ד מהל' ע"ז דִּין י"א: וְרַבִּי דס"ל אֵין בְּרִירָה וְעַיֵּן מָלֵא הָרוֹעִים אוֹת כ"ח) עַיֵּן בָּזֶה בְּשׁוּ"ת נַחֲלַת יְהוֹשֻׁעַ סי' א' דַּף ד' וּבְדְרוּשִׁים שָׁם דַּף כ"א וְהָאֲרִיךְ שָׁם בְּעִיקַּר כְּלָלִין וְכֵן בְּשׁוּ"ת מִכְתָּם לְדָוִד להג' מוהרד"ף בחיו"ד סי' מ"ח וּבְעִיקְרֵי הד"ט יו"ד סי' ל"ג אוֹת י"ז ובס' פְּרָת יוֹסֵף להג' מְסַלְּאָנִים בסי' ה': לב בּוֹרֵר דְּהָוֵי מְלָאכָה

וְאָסוּר בְּשַׁבָּת לָא הָוֵי בּוֹרֵר אֶלָּא בִּדְבָרִים נִפְרָדִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ אֲבָל דָּבָר הַדָּבוּק לְדָבָר אַחֵר וּבָא לְהַפְרִידוֹ אֵין זֶה מִיקְרֵי בּוֹרֵר וְלָכֵן שָׂרֵי לְקַלּוֹף תַּפּוּחִים בְּשַׁבָּת אֲפִילּוּ לְהַנִּיחַ דְּלָא כמ"ש המג"א ובאה"ט סוֹף סי' שכ"א.

כ"כ בְּסֵפֶר בֵּית מְנוּחָה בְּדִינִים הַשַּׁיָּכִים לְסֵעֻדַּת לֵיל שַׁבָּת אוֹת ז"ך וְכָתַב בָּאוֹת מ' שכ"כ הָרַב הַמְּאִירִי לְשַׁבָּת דַּף קל"ד גַּבֵּי אֵין מְסַנְּנִין אֶת הַחַרְדָּל, וּבֵיאֵר שֶׁכֵּן הוּא דַּעַת מוהרי"ל עי"ש: לג בְּרָכָה עַל אֲכִילַת אִיסּוּר עַיֵּין בסי' קצ"ו וּבְחוֹנִים עַל הטוש"ע שָׁם.

וְעַיֵּין מַאי דשקו"ט רַבָּנַן בָּתְרָאֵי בְּשוּ"ת בֵּירַךְ מֹשֶׁה גאלאנטי סי' ו' וסי' ז' מַטֶּה אַהֲרֹן דַּף י"ג וְאֵילָךְ נְתִיבוֹת הַשָּׁלוֹם ח"ב בְּשוּ"ת שבסוה"ס דַּף ז' חֲתַם סוֹפֵר א"ח סי' ר"ב שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב ח"א סי', ח' וּבְמַהְדּוּרָא ב' ח"נ סי' קי"ז: לד בְּהֵמָה דַּאֲסוּרָה בַּאֲכִילָה עַד ח' יָמִים לְלֵידָתָהּ אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא מִדְּרַבָּנָן מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים עַיֵּין בְּשוּ"ת אוֹר לִי סי' ס"ב וּבְהַשְׁמָטוֹת שָׁם וְעַיֵּין לְהג' מוהר"י מִבְּרִיסְק סי' י"ג: לָהּ בְּרָכָה אִי אִיכָּא אַמִּידִי דְּמַחֲשָׁבָה עַיֵּין בְּשוּ"ת אוֹר לִי סי' ט' וּבְהַשְׁמָטוֹת וּבְסִי' מ"ט וי"ל בְּדִבְרֵי הג' חק"ל בְּמַעֲרְכֵי לֵב ח"א דַּף קמ"ז ע"א והרב"ח סו"ס תל"ד ס"ל כְּהָרַב הַלְּבוּשׁ שֶׁהוּבָא בְּאוֹר לִי עי"ש.

וְעַיֵּין מַכְתֵּב לחזקיאו בח' הַתְּשוּ' סי' ד' וְשָׁם בד"ה וְאַחַר זמ"ר וכו' (בְּדַף כ"ד ע"ד) כָּתַב לְפַקְפֵּק מִתְּרוּמָה דְּנִטְּלָת בְּמַחֲשָׁבָה וּמְבָרְכִים עָלֶיהָ. וּבְהַשְׁמָטוֹת לְשָׁם דַּף כ"ד ע"ב כָּתַב דכ"כ מָרָן הב"י בסי' תב"ל דְּאֵין מְבָרְכִים עַל הַבִּיטּוּל מִשּׁוּם שֶׁהוּא מַחֲשָׁבָה.

וּמָצָאתִי בְּשוּ"ת רעק"א סי' כ"ט ד"ה אוּלָם ובסו"ס ל' שֶׁעָמְדוּ בָּזֶה ע"ד מָרָן הב"י עי"ש וּבְאוֹר לִי דַּף קל"ז ע"ד: וְעַתָּה יָצָא לָאוֹר ס' עַמּוּדֵי אֵשׁ לְאֶחָד מִגְּאוֹנֵי דּוֹרֵינוּ יצ"ו וְרָאִיתִי שֶׁכָּתַב לְיַיְשֵׁב דְּשָׁאנִי תְּרוּמָה דְּמַחֲשָׁבָה דְּיָדָהּ הָוֵי כְּמַעֲשֶׂה וכמ"ש תוס' קִידּוּשִׁין נ"ט ע"ב וְאֵינוֹ נח לִי.

גַּם רָצָה לִדְחוֹת דְּשָׁמָּא כְּשֶׁנִּטְּלָת בְּמַחֲשָׁבָה אֵינוֹ מְבָרֵךְ עי"ש בסי' ב' אוֹת כ"ח. וְשׁוּב כָּתַב לִי בְּמַכְתֵּב דְּאֵין זֶה דְּחִיָּה דַּהֲרֵי מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ בפ"ד דע"ז סי' ט' דִּבְנוֹתֵן עֵינָיו בְּצַד זֶה וכו' דְּהָוֵי מַחֲשָׁבָה אִיכָּא בְּרָכָה.

וְכָתַב לְתָרֵץ עוֹד ע"פ מ"ש הַבְּנָיָן עוֹלָם סי' ו' לְדַעַת הַגְּרָ"א דְּהַמְּהַרְהֵר בד"ת צָרִיךְ לְבָרֵךְ אע"ג דְּגַבֵּי בִּיטּוּל כ' בעהע"י דְּאֵין מְבָרְכִין עַל הַהִרְהוּר וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּבִיטּוּל עִיקַּר מִצְוָתוֹ הוּא בְּלֵב שֶׁיַּעֲשֶׂנּוּ כְּעָפָר מַמָּשׁ וְהַדִּיבּוּר הוּא רַק לְגַלּוֹת מַחְשָׁבוֹת לִבּוֹ לָכֵן אֵין לְבָרֵךְ משא"כ ת"ת עִיקַּר מִצְוָתוֹ הוּא בְּדִיבּוּר אֶלָּא שֶׁיּוֹצֵא גַּם בְּהִרְהוּר לָכֵן יֵשׁ לְבָרֵךְ וּלְפִי זֶה אָתֵי שַׁפִּיר גַּם הַקֻּוּשְׁיָא מִתְּרוּמָה וְהָבֵן עכ"ד נר"ו.

וְלֹא בִינַת אָדָם לִי לְהָבִין תי' זֶה דְּהָא כָּל השקו"ט הוּא לְיַיְשֵׁב מַה שֶּׁקָּשָׁה עמ"ש הָרַב הַלְּבוּשׁ בסי' מ"ז בְּהַטַּעַם דְּהַמְּהַרְהֵר בְּתוֹרָה אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ שֶׁהוּבָא שָׁם במכת"ל דַּף כ"ד ע"ב. וְכֵן ע"ד מָרָן הב"י בסי' תב"ל שֶׁהוּבָא בְּהַשְׁמָטוֹת דְּמַאי שְׁנָא מִתְּרוּמָה כיעי"ש וְאֵיךְ תָּנוּחַ דַּעְתֵּינוּ ע"פ ס' הַחוֹלֵק (בֵּיאוּר הַגְּרָ"א לא"ח אֵינוֹ מצ"א וּלְפִי הַנִּרְאֶה מִדִּבְרֵי הַבְּנָיָן עוֹלָם הוּא חוֹלֵק עַל מַה שֶּׁפָּסְקוּ מָרָן וְהָרַב הַלְּבוּשׁ.

וְעַיֵּין ג"כ בח"א כְּלָל ט' אוֹת יו"ד שֶׁהַגְּרָ"א נוֹטָה דַּעְתּוֹ לְבָרֵךְ גַּם עַל הַהִרְהוּר ועי"ש בְּנִשְׁמַת אָדָם) וַהֲלֹא אִם בָּאנוּ לְדַמּוֹת תְּרוּמָה לד"ת א"כ כְּשֵׁם שֶׁבְּדִבְרֵי תוֹרָה אַף שֶׁעִיקָּרוֹ הוּא בְּדִיבּוּר. מ"מ כְּשֶׁעוֹשֶׂה ע"י הִרְהוּר אֵינוֹ מְבָרֵךְ הָכִי נָמֵי בִּתְרוּמָה אַף שֶׁעִיקָּרָהּ

בְּמַעֲשֶׂה כְּשֶׁעוֹשֶׂה בְּהַרְהוּר דִּין הוּא שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ וְדִבְרֵי הַבִּנְיָן עוֹלָם יוֹעִילוּ לְיַיְשֵׁב דַּעַת הַגְּרָ"א דס"ל דְּמַהַרְהֵר בד"ת צ"ל אֲבָל לֹא לְדַעַת מָרָן וְהָרַב הַלְּבוּשׁ, וְאִם לֹא הָיָה נִזְכַּר במכת"ל קֻוֹשְׁיָא מִתְּרוּמָה רַק עַל בִּיטּוּל כְּסִגְנוֹן שֶׁבִּשּׁוּ"ת רעק"א הַנַּ"ל הַחָרָשְׁתִי דְּוַדַּאי הָיָה מָקוֹם לְיַיְשֵׁב עפ"ד הַבִּנְיָן עוֹלָם אַף אַחַר שֶׁהַקֻּוֹשְׁיָ' עַל הַפְּסָק דְּמַהַרְהֵר בד"ת אֵצֶ"ל וּלְטַעְמוֹ שֶׁל הָרַב הַלְּבוּשׁ, לֹא יָדַעְתִּי מָקוֹם יְשׁוּב בָּזֶה לקוע"ד וְעַיֵּין בְּשּׁוּ"ת שו"מ מַהֲדוּרָא ב' ח"ב סי' פ"ו שֶׁרַב אֶחָד הִקְשָׁה עמ"ש מָרָן הב"י גַּבֵּי בְּדִיקַת חָמֵץ דְּאֵין לְבָרֵךְ אַמַּחֲשָׁבָה מִדְּבְרֵי הָרֹא"שׁ דע"ז הַנַּ"ל וּתְי' דְּכַוָּנַת מָרָן דְּמִשּׁוּם דִּבְדִיקָה עָדִיף שֶׁהוּא בְּמַעֲשֶׂה תִּקְּנוּ עַל הַבְּדִיקָה וְכֵן בד"ת דְּדִיבּוּר עָדִיף תִּקְּנוּ עַל הַדִּיבּוּר אֲבָל שֶׁלֹּא יְבָרֵךְ עַל נוֹתֵן עֵינָיו וכו' זֶה אֵינוֹ נָכוֹן עי"ש.

וּדְבָרָיו צ"ב ועי' בְּשּׁוּ"ת דִּבְרֵי מָרְדְּכַי פְּרִידְבּוּרְג סי' ח"ן אוֹת ז מ"ש גְּאוֹן אֶחָד ע"ד הַגְּרָ"א הַנַּ"ל וְהַמְחַבֵּר שָׁם בסי' נ"ט אוֹת כ"ד כ' דְּאֵין כַּוָּנַת הַגְּרָ"א לְהַצְרִיךְ בְּרָכָה אַמִּידִי דְּבְהַרְהוּר אֶלָּא כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר דְּכְשֶׁבָּא לְהַרְהֵר בד"ת יֵשׁ לוֹ לְבָרֵךְ בה"ת וְלוֹמַר אֵיזֶה פְּסוּקִים וְאַחַ"כ לְהַרְהֵר וְהַגָּאוֹן הַנַּ"ל שָׁם בסי' ס' אוֹת כ"ד כ' דְּאַף דְּהוּא דּוֹחֵק בִּלְשׁוֹנוֹ אַיְיֵשַׁר חֵילֵיהּ שֶׁהַצַּדִּיק אֶת הַצַּדִּיק וכו': וְהִנֵּה ע"פ הָאָמוּר דְּאֵין בְּרָכָה אַמִּידִי דְּבְמַחֲשָׁבָה כָּתַבְתִּי מֵאָז דְּאֵיכָּא לְמֵישְׁדֵּי נַרְגָּא עַל מַה שֶּׁהִכְרִיעַ הַגָּאוֹן שַׁאֲגַת אַרְיֵה בסי' כ"ד דר' יוֹחָנָן וְעוֹד אָמוֹרָאִים הַסּוֹבְרִים דְּבִרְכַּת הַתּוֹרָה הִיא מִן הַתּוֹרָה עכ"ל דְּסָבְרִי הָרְהוּר לָאו כְּדִבּוּר דָּמֵי דְּאִי כְּדִבּוּר דָּמֵי הו"ל לַתַּנָּא לְמֵיתְנֵי דְּבַעַל קֶרִי מְבָרֵךְ בְּהָרְהוּר בִּרְכַּת הַתּוֹרָה כְּדָרְךְ שֶׁמְּבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן שֶׁהִיא מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא וַדַּאי הָרְהוּר לָאו כד"ד וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ קוֹרֵא בע"ק אֶלָּא ע"י הָרְהוּר לֹא נִתְחַיֵּיב בבה"ת וכו' דְּיֵשׁ לְדָחוֹת דְּאַף אִי סָבְרִי הָרְהוּר כְּדִבּוּר דָּמֵי מ"מ אֵינוֹ מְבָרֵךְ אַמִּידִי דְּמַחֲשָׁבָה וְכָתַבְתִּי שֶׁכֵּן מָצָאתִי להג' מָלֵא הָרוֹעִים בְּמַעֲרֶכֶת הָרְהוּר כד"ד שכ"כ ע"ד השאג"א (עַיֵּין בְּאוֹר לִי סי' מ"ט).

וְעַתָּה נלע"ד דְּאֶפְשָׁר לְיַיְשֵׁב לְדַעַת הג' שאג"א דְּוַדַּאי לֹא נָעְלַם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים הַנַּ"ל שֶׁכָּתְבוּ דְּאֵין לְבָרֵךְ עַל הַבִּיטּוּל מִשּׁוּם דְּאֵין בְּרָכָה אַמַּחֲשָׁבָה מ"מ ס"ל דְּהַיְינוּ דַּוְקָא בְּבִרְכַּת מִצְוֹת שֶׁהַבְּרָכָה עַצְמָהּ הִיא מִדְּרַבָּנָן לֹא מָצִינוּ לְרַבָּנָן שֶׁתִּקְּנוּ בִּרְכָתָם אֶלָּא אַמַּעֲשֶׂה אוֹ אַקְרִיאָה וְלָא אַמַּחֲשָׁבָה וְכֵיוָן דְּלָא מָצִינוּ כֵּן בְּפֵירוּשׁ לֹא נוּכַל לְבָרֵךְ מִסָּפֵק דְּשֶׁמָּא לֹא הָיָה דַּעְתָּם לְחַיֵּיב בְּבִרְכָה אַמַּחֲשָׁבָה בְּלִבַּד אֲבָל בִּרְכַּת הַתּוֹרָה שֶׁהִיא עַצְמָהּ מִן הַתּוֹרָה (לָמֶ"ד כֵּן) וְכֵיוָן דְּאִית לֵיהּ הָרְהוּר כד"ד אֵין סָבָרָא לְפָטְרוֹ מִמֶּנָּה כְּשֶׁמְּהַרְהֵר דְּכֵיוָן דכד"ד הו"ל כְּמוֹצִיא בְּשִׂפְתָיו וְדִילְמָא כַּוָּנַת הַתּוֹרָה לְחַיֵּיב גַּם כְּשֶׁמְּהַרְהֵר דכד"ד וּמֵהֵיכָא תֵּיתֵי לְפָטְרוֹ מִמֶּנָּה אֶלָּא וַדַּאי מִדְּלָא תָּנֵי תַּנָּא דְּמְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַתּוֹרָה בְּהָרְהוּר כְּדָרְךְ שֶׁמְּבָרֵךְ בהמ"ז מוּכָח דְּמַהַרְהֵר לָאו כד"ד: לוֹ בָּנִים הָא דקי"ל הָיוּ לוֹ בָּנִים בְּיַלְדוּתוֹ יִהְיוּ לוֹ בְּזִקְנוּתוֹ אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא, עַיֵּין לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַוָּי"ו אוֹת י"ד: לז ב"ד שֶׁל מַעְלָה דְּאֵין מַעֲנִישִׁים לְפָחוֹת מִבֶּן כ', בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת י"ט רָשַׁמְתִּי בָּזֶה: לח בָּעֵינַן מָצִינוּ בפ"ק דְּסֻוכָּה לר"י סֻוכָּה דִּירַת קֶבַע בָּעֵינַן ופי' הָרֹא"שׁ שָׁם כְּלוֹמַר דְּמַכְשִׁיר אַף בד"ק כ"כ הָרַב קה"י במע"ל ח"ב אוֹת קל"ז וְעִמּוֹ הַסְּלִיחָה דלר"י וַדַּאי ד"ק בָּעֵינַן לְעִיכּוּבָא כִּדְמוֹכַח מִכַּמָּה דְּיוּכְתֵי.

וּכְבָר הִגִּיהַּ הג' קָרְבָּן נְתַנְאֵל דלר"י דַּוְקָא ד"ק בָּעֵינַן ע"ש שֶׁהוּא מְבֹרָךְ וּמְמֻלָּא אַזְדָּא לֵיהּ כַּלְלֵיהּ דְּרַב ז"ל, אוּלָם לקוע"ד הָכִי מוּכָח במס' ע"ז ל"ז ע"ב מָר סָבַר רֵוָקָא כֹּל דְּהוּ

בָּעֵינַן וכו' וְהָתָם וַדַּאי הַכַּוָּנָה דְּאַף רֻבָּא כָּל דְּהוּא מְהַנֵּי וְזֶה הָיָה לוֹ לְהָבִיא וְהֵיא רְאָיָה נְכוֹנָה וְאִם בָּאנוּ לִדְחוֹת דְּאַיְידֵי דְּאָמַר מ"ס רֻבָּא דְּמִינְכַר בָּעֵינַן נְקִיט נָמֵי וּמָר סָבַר רֻבָּא כ"ד בָּעֵינַן א"כ גַּם בְּהַהִיא דד"ק אִיכָּא לְמֵימַר הָכִי וק"ל, וְעַיֵּין עֵירוּבִין דַּף ס"ב ע"א וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר שְׂכִירוּת רְעוּעָה בָּעֵינַן: לט בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת כַּמָּה פְּרָטֵי דִינִים נֶאֶמְרוּ בְּדִין בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת קִבְּצָם כְּעָמִיר הָרַב כֶּרֶם שְׁלֹמֹה (חאאס) בַּיּוֹ"ד סי' רס"ו.

ומ"ש שָׁם בְּהַתְּשׁוּ' לְעִנְיַן אִם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת חֲשִׁיב סְפֵק חֶסְרוֹן יְדִיעָה, עַיֵּין בְּמַה שֶׁרָשַׁמְתִּי בְּעִנְיָן זֶה בְּמַעֲרֶכֶת הַסָּמ"ךְ אוֹת ב"ן (בד"ה וְיֵשׁ לִתְמֹהַּ): ומ"ש שָׁם לְעִנְיַן מַאי דקי"ל דְּלָא גָּזְרוּ שְׁבוּת בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁנִּסְתַּפֵּק המג"א אִם הוּא דַּוְקָא בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת דְּעַיּוֹלֵי יוֹמָא אוֹ אֲפִילּוּ בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת דְּאַפּוֹקֵי יוֹמָא וְכָתַב דְּהָרַבָּנִים שַׁעַר הַמֶּלֶךְ פכ"ד מהל' שַׁבָּת וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת הֶעֱלוּ דְּאֵין לְחַלֵּק הִנֵּה הָרַב באה"ט בסי' ער"ו וסק"ה כָּתַב בְּשֵׁם הָרַב א"ר לְחַלֵּק בֵּין עַיּוֹלֵי לְאַפּוֹקֵי יוֹמָא, וּבְעִנְיָן זֶה הֶאֱרִיךְ מָרָן חִיְּדָ"א בִּבְרֵכִי יוֹסֵף וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה בסי' שמ"ב וְהֵבִיא כַּמָּה מֵרַבָּנָן קַדִּישֵׁי שֶׁהוֹכִיחוּ מִדִּבְרֵי הָרַאשׁוֹנִים דְּאֵין חִילּוּק בֵּין בה"ש דְּעֶרֶב שַׁבָּת לְשֶׁל מוֹצָאֵי שַׁבָּת.

וַאֲנִי עָנִי כָּתַבְתִּי בְּנִימּוּקֵי לא"ח סי' תר"ח (בִּימֵי חָרְפִּי) בָּזֶה וְעָמַדְתִּי ע"ד הָרַבָּנִים אָגוּרָה בְּאָהֳלְךָ דַּף י"א וְחָמֶד מֹשֶׁה וְהֶאֱרַכְתִּי קְצָת, אַחַר זְמַן רַב נִדְפַּס ס' פֶּתַח הַדְּבִיר ח"ג וְרָאִיתִי שֶׁבֵּרֹוב הַדְּבָרִים כִּיּוֹנָתִי לְדַעְתּוֹ עי"ש דב"ק בְּאוֹרְךָ וע"ע לְהָרַב יַד דָּוִד בחי' לְעֵירוּבִין דַּף ל"ה, וְהָרַב מָלֵא הָרוֹעִים בְּמַעֲרֶכֶת הַשִּי"ן (שְׁבוּת אִי גָּזְרוּ עָלָיו בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת אוֹת ז) כָּתַב דְּהָא מִילְּתָא תָּלֵי בִּפְלוּגְתָּא דְּחוֹמֶר הַסְפֵקוֹת אִי מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן.

וּבָאוֹת ט' כָּתַב דְּתָלֵי בְּדִין תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת אִי מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן. אַדְּ בָּאוֹת יו"ד סָתַר זֶה עי"ש וְהָרַב תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל במס' מוֹעֵד בַּקּוּנְטְרֵס כַּלְכָּלַת שַׁבָּת בְּדִין אֲמִירָה לְנָכְרִי (בְּדַף ל' ע"ב) כָּתַב בְּשֵׁם מַר אָבִיו דְּהִכְרִיחַ דִּשְׁנֵי בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שְׁקוּלִים הֵם עי"ש, וּבְשׁוּ"ת שׁוּ"מ מַהֲדוּרָא ה' סי' ס"ג (בד"ה וְהִנֵּה שְׁאֵלָה), וּלְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּבְאַפּוֹקֵי יוֹמָא גָּזְרוּ שְׁבוּת בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת מִתְיַישֵׁב מַה שֶׁשָּׁמַעְתִּי בְּשֵׁם רַב גָּדוֹל בְּדוֹרֵנוּ שֶׁחָקַר חֲקִירַת חָכָם ביו"ט רִאשׁוֹן שֶׁל ר"ה וְשֶׁל סֻכּוֹת שֶׁחָל בְּשַׁבָּת דְּאֵין תּוֹקְעִין וְאֵין נוֹטְלִין מַשּׂוּם גְּזֵרָה דְּרַבָּה לָמָּה לֹא תִּקְּנוּ לִתְקֹועַ בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת דְּאֵין בּוֹ מַשּׂוּם שְׁבוּת וְכֵינָן דְּסָפְקָא דְּאוֹרַיְיתָא לְחוּמְרָא הָיָה לָהֶם לְתַקֵּן לִתְקֹועַ בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת דְּלֹא גָּזְרוּ בּוֹ מַשּׂוּם שְׁבוּת וְלִסְבָרָתָם נִיחָא כַּמּוּבָן.

וּבְעִיקַּר דִּין זֶה (אִם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין עַיּוֹלֵי יוֹמָא לְאַפּוֹקֵי) אַתָּה תֶּחֱזֶה לִידִידִי אִישִׁי כ"ג הַגָּאוֹן הַמְפֻרְסָם מוהרש"ך יצ"ו בְּסֵפֶר הַבָּהִיר בִּנְיַן שְׁלֹמֹה סי' ל"ו שֶׁהֶאֱרִיךְ מְאֹד לְעִנְיַן תַּעֲנִית שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהַפְסִיק מבע"י אִם צָרִיךְ לְהַחְמִיר לְהִתְעַנּוֹת עַד צה"כ מִשּׂוּם דְּאַפּוֹקֵי יוֹמָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא וְהֵבִיא גַּם דִּבְרֵי המג"א הַנַּ"ל עי"ש (הַשְּׁמִטּוֹת):וְאִם דַּוְקָא שְׁבוּת אֶחָד לֹא גָּזְרוּ בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת אוֹ אֲפִילּוּ שְׁנֵי שְׁבוּתִין עַיֵּין בְּמַה שֶׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת רפ"ב בד"ה עוֹד רָאִיתִי כְּלָל: מ בָּרְכָה עַל שִׁילּוּחַ הַקֵּן וּקְבוּרַת מֵתִים וּמְצָוַת מַעֲקֶה וכו' אִי מְבָרְכִים, עַיֵּין מַה שֶׁרָשַׁמְתִּי בְּקֻנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת בְּרָכוֹת סי' א' אוֹת ט"ז: וְכָתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּעַל הַלָּאוְוֹן אֵין מְבָרְכִים עַיֵּין לְהָרַבָּנִים פרמ"ג בַּיּוֹ"ד סי' י"ט במ"ז סק"א בְּשֵׁם האו"ה וּמַחֲזִיק בְּרָכָה סי' י"ג סוֹף אוֹת י"ד וּבְסִי' ט"ל אוֹת ב' בְּשֵׁם הָרַב כנה"ג ברס"י כ"ט ונו"ב מ"ת חא"ח סי' ס' בְּשֵׁם הָרָן"ן וְהָרֹא"שׁ בפ"ק בִּכְתֻבּוֹת סי' י"ב

וכ"כ כַּמָּה פּוֹסְקִים הֲלֹא בְּסִפְרָתָם וּמִשְׁמַע לִי מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י בס' הַפַּרְדֵּ"ס דַּף כ"ח ע"א הֵבִיא דְּבָרָיו הָרַב בְּיַד דָּוִד לַיּוֹ"ד ברס"י כ"ט דְּלָאו מִילְּתָא פְּסִיקְתָּא שֶׁאֵין שַׁיָּיךְ כְּלָל לְבָרֵךְ עַל הַלָּאוְין אֶלָּא דַּוְקָא בְּלָאוְין שֶׁאֵין לָהֶם זְמַן קָבוּעַ הוּא דְּאֵין מְבָרְכִין שֶׁכָּתַב וְז"ל הָרִי דְּיָהֵיב טַעְמָא עַל שֶׁאֵין מְבָרְכִין עַל הַלָּאוְין לְפִי שֶׁאֵין לָהֶם זְמַן קָבוּעַ וּמַשְׁמַע דִּבְלָאוְין שֶׁיֵּשׁ לָהֶם זְמַן קָבוּעַ יֵשׁ לְבָרֵךְ כְּמוֹ עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה.

וּבָזֶה נלע"ד לְיַיֵּשֵׁב שִׁיטַת הָרָזָ"ה בְּסוֹף פְּסָחִים שֶׁהִקְשָׁה לָמָּה אֵין מְבָרְכִין כָּל שִׁבְעָה עַל אֲכִילַת מַצָּה אִם רוֹצֶה לֶאֱכֹל מַצָּה אַף דְּהִיא רְשׁוּת כִּי הֵיכִי דִּמְבָרֵךְ אַסֻּכָּה בַּאֲכִילַת כָּל שִׁבְעָה אַף דְּהִיא רְשׁוּת דְּאִי בָּעֵי לָא אָכֵיל וְנִיחָא לֵיהּ דְּסֻכָּה לָא סַגִּי בְּלֹא שֵׁינָה.

וְתָמַהּ עָלָיו הָרַב בָּתֵּי כְּהֻנָּה וה"ר מָרָן סיד"א בברכ"י סי' עת"ה אוֹת ו' מַאי קְשִׁיתֵיהּ מֵאֲכִילַת מַצָּה הֲלֹא בַּאֲכִילַת מַצָּה כָּל שִׁבְעָה אֵינוֹ מְקַיֵּים אֶלָּא מִצְוַת ל"ת לֹא תֹאכַל חָמֵץ וְלָא תַּקִּינוּ רַבָּנָן בְּרָכָה אַמִּצְוַת ל"ת אֲבָל בַּסֻּכָּה מְקַיֵּים מ"ע בְּסֻכּוֹת תֵּשְׁבוּ אַף דְּאִי בָּעֵי לָא אָכֵיל בָּעֵי בָּרוּכֵי כְּמוֹ שְׁחִיטָה דְּאִי בָּעֵי לָא אָכֵיל וְכִי תַּאֲוָה נַפְשׁוֹ לֶאֱכֹל בָּשָׂר מְבָרֵךְ ועי"ש שֶׁהֵבִיא חֲקִירָה זוֹ בְּשֵׁם הַכְּלְבּוֹ וּבְשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּ' כ"י וּלְפִי הַמּוּבָן מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י בס' הַפַּרְדֵּס מִתְיַישֶׁבֶת תְּמִיהַת הָרַב ב"כ די"ל דְּהָרָזָ"ה ס"ל כִּשִׁיטַת רַשְׁ"י דְּהַטַּעַם שֶׁאֵין לְבָרֵךְ עַל מִצְוַת ל"ת הוּא מִשּׁוּם דְּאֵין לָהֶם זְמַן קָבוּעַ וא"כ בְּחָמֵץ דְּיֵשׁ לוֹ זְמַן קָבוּעַ שַׁיָּיךְ שַׁפִּיר לְבָרֵךְ וְשַׁפִּיר קָמוֹתֵיב לָמָּה אֵין מְבָרְכִין עַל אֲכִילַת מַצָּה כָּל שִׁבְעָה וּמַה שֶּׁתָּלָה קֻוּשְׁיָתוֹ בַּאֲכִילַת מַצָּה הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּרַק בְּשָׁעַת מַעֲשֶׂה הוּא דְּשַׁיָּיךְ לְבָרֵךְ אֲבָל בְּשָׁעָה שֶׁהוּא בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה אֵין שַׁיָּיךְ לְבָרֵךְ עַל הַשֵּׁב וְעַל תַּעֲשֶׂה שא"כ יִהְיֶה כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה יוֹשֵׁב וּמְבָרֵךְ עַל מַה שֶּׁאֵינוֹ עוֹבֵר הֲלָאו וְזֶה וַדַּאי לֹא יִתָּכֵן אֲבָל בְּשָׁעָה שֶׁאוֹכֵל מַצָּה שֶׁאָז מְקַיֵּים הל"ת ע"י מַעֲשֶׂה אֲכִילַת מַצָּה הָיָה שַׁיָּיךְ לְבָרֵךְ אַף שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מְקַיֵּים ל"ת בִּלְבַד כְּמוֹ בְּסֻכָּה דְּאַף דְּאִי בָּעֵי לָא אָכֵיל דִּמְבָרֵךְ אִי בָּעֵי וְאָכִיל וע"פ זֶה יֵשׁ לְפַקֵּק עַל מַה שֶּׁהוֹכִיחַ הָרַב נו"ב שָׁם דְּאִיכָּא עֲשֵׂה דְּתַשְׁבִּיתוּ גַּם בְּפֶסַח מִדִּכְתַב הָרַמְבַּ"ם דִּמְבָרְכִים עַל הַבְּדִיקָה שֶׁבְּפֶסַח וְאִי לֵיכָּא עֲשֵׂה בְּרָכָה זוֹ מִנַּיִן הֲלֹא אֵין מְבָרְכִין עַל הַלָּאוְין וכו' עי"ש, וּלְפִי דִּבְרֵי רַשְׁ"י הַנַּ"ל אֵינוֹ מֻוכְרָח דְּכֵינָן שֶׁאֵיסּוּר זֶה קָבוּעַ לוֹ זְמַן שַׁיָּיךְ שַׁפִּיר לְבָרֵךְ עָלָיו.

אָמְנָם מָצָאתִי שֶׁיִּדִידִי הַגָּאוֹן עַמּוּדֵי אֵשׁ נר"ו הִכְרִיחַ דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּגַם עַל ל"ת שֶׁקָּבוּעַ לוֹ זְמַן אֵין מְבָרְכִין וְשֶׁכֵּן כָּתַב הנו"ב במ"ת א"ח סי' ס' עי"ש בסי' ב' דַּף י"א סוֹף ע"א ומ"מ לְדַעַת הָרָזָ"ה יִתָּכֵן לוֹמַר דְּקָאֵי כְּשִׁיטַת רַשְׁ"י שֶׁבְּסֵפֶר הַפַּרְדֵּס כָּאָמוּר, וְיֵשׁ לְתַמּוֹהַּ עַל הָרַב פרמ"ג בְּפִתְיחָה הַכּוֹלֶלֶת לא"ח במ"א אוֹת מ"א שֶׁהֵבִיא קֻוּשְׁיַת הָרָ"ן בְּפֶרֶק וָלֶב וַעֲרָבָה אַהֵהִיא דְּאָמְרִינַן (בְּדַף מ"ד) לָמָּ"ד דַּעֲרָבָה הִיא מִנְהַג נְבִיאִים לָא מְבָרְכִינַן עָלָהּ דא"כ הֵיכִי מְבָרְכִינַן אַמַּצָּה בְּלֵיל יוט"ב שֶׁל פֶּסַח וּלְזֶה תֵּירֵץ הפרמ"ג וְז"ל וְאֶפְשָׁר דְּצִוָּנוּ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל כָּל זַיי"ן יְמֵי פֶּסַח ואע"ג דְּכַוָּנָתֵינוּ נָמֵי וְצִיָּנוּ בְּלַיְלָה הַזֶּה מ"מ שַׁיָּיךְ וְצִוָּנוּ עי"ש, וְתֵימַהּ הָא אַלָּאו דְּלָא תֹאכַל חָמֵץ אֵין שַׁיָּיךְ לְבָרֵךְ דְּלֹא תִּקְּנוּ חֲכָמִים בְּרָכָה עַל הַלָּאוְין וְאֵין לוֹמַר מִשּׁוּם דְּלָאו זֶה מִשּׁוּם דִּזְמַנּוֹ קָבוּעַ אֶפְשָׁר בֵּרַךְ שֶׁכְּבָר הֵבֵאתִי מ"ש דְּמֵהָרַמְבַּ"ם מוּכָח דְּגַם בְּלָאו שֶׁזְּמַנּוֹ קָבוּעַ לֹא תִּקְּנוּ בְּרָכָה וּכְדַעַת הנו"ב הַנַּ"ל: מא בְּרָכָה שִׁיעוּר בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה עַל הָאָוְכָלִין פָּשׁוּט בא"ח סי' ר"י דְּהוּא כַּזַּיִת וְלִבְרָכָה רִאשׁוֹנָה אֵין צָרִיךְ שׁוּם שִׁיעוּר כֵּן הוּא הֲלָכָה מֻוסְכֶּמֶת כִּמְבֹאָר בְּדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים וְדָבָר הג' מוהרי"ץ

הָרֹאשׁ חֲיוֹת בִּבְרָכוֹת כ' ע"ב בְּהַהִיא דְּמְדַקְדְּקִים עַל כַּוַּנִּית וְעַד כַּבִּיצָה כו' במחכ"ת לֹא הֻזְכְּשְׁרוּ בְּעֵינַי כִּי הוּא יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ וּמְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הַשַּׁ"ס דְּלָא כְּאַלִּיבָּא דְּהִלְכְתָא וְאֵין זֶה נָכוֹן וּתְמִיהַת הַקַּדְמוֹנִים שֶׁהֵבִיא שָׁם הִיא תְּמִיהָה קַיֶּימֶת אַלִּיבָּא דְּהִלְכְתָא עי"ש וק"ל: מב בְּלֹא כְּלוּם מִדְּלָא אָמַר מֻוָתָּר וְאָמַר בְּלֹא כְּלוּם מַשְׁמַע דְּאִיסּוּרָא מִיהָא אִיכָּא.

הָרֹאשׁ"ש פ"ג דְּפְסָחִים סי' א' וְעַיֵּין לְהָרַב אַבְנֵי שֹׁהַם דַּף ס"א ע"ב שֶׁכָּתַב לְחַלֵּק בֵּין לָשׁוֹן בְּלֹא כְּלוּם לְלָשׁוֹן אֵינוֹ עוֹבֵר בְּלֹא כְּלוּם עי"ש, וְיֵשׁ לְפַקְפֵּק קְצָת וְלוֹמַר דְּאִיפְּכָא מִסְתַּבְּרָא כְּמוֹ שֶׁיִּרְאֶה הָרוֹאֶה: מג בֵּית הַכְּנֶסֶת קְדֻוָּשָׁתָהּ אִם הִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן הִנֵּה הָרַב זֵכֶר דָּבָר ב"ד א' אוֹת ב' כָּתַב דְּהָרַב חק"ל א"ח דַּף ז' צַדֵּד לְהוֹכִיחַ שֶׁהִיא מִדְּרַבָּנָן ושכ"כ הָרַב מוהר"י ב"ד סי' ה' בְּשֵׁם הָרָ"ן לְדַעַת הָרַמְבַּ"ן שֶׁלֹּא כמ"ש הָרַב פר"מ בח"ב סי' י"ח (הַשְׁמָטוֹת) וְכָתַב הָרַב זכ"ד דְּהָרַב המבי"ט בְּקִרְיַת סֵפֶר בַּפֵּ"א מהל' בֵּית הַבְּחִירָה דִּין ד' דַּעְתּוֹ נוֹטָה דִּקְדֻוָּשָׁתָהּ מִדְּאוֹרַיְיתָא שֶׁהֵבִיא הַהִיא דְּדָרְשִׁינַן וַהֲשִׁימוֹתִי אֶת מִקְדָּשְׁכֶם לְרַבּוֹת בכ"נ וְאָמַר מַר דְּנִרְאֶה שֶׁהִיא דְּרָשָׁה גְּמוּרָה וְתָמַהּ עַל הָרַב חק"ל שֶׁלֹּא הִזְכִּיר דְּרָשָׁה זוֹ וְאִי ס"ל דְּהִיא אַסְמַכְתָּא דְּלָא כְּהָרַב המבי"ט הָיָה לוֹ לְהַזְכִּירוֹ עי"ש, וְאָנֹכִי הָרוֹאֶה דְּדָבָר זֶה מְפֹרָשׁ יוֹצֵא מִפִּי חַד מִקַּאֲמַיָּא הוּא הרא"ם בְּסֵפֶר הַיִּרְאִים בְּעַמּוּד אַחַד עָשָׂר סי' שכ"ד דְּפִשִׁיטָא לֵיהּ דְּדָרָשָׁה גְּמוּרָה מִדְּאוֹרַיְיתָא הִיא שכ"כ וְז"ל וְיִרְאַת מֵאֱלֹהֶיךָ צְוָוה בְּהִכָּנֵס אָדָם לַמִּקְדָּשׁ אוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת אוֹ לבהמ"ד שֶׁיִּנָּהֵג בָּהֶם מוֹרָא וּכְבוֹד וכו' וּמָצִינוּ בבהכ"נ ובהמ"ד שֶׁנִּקְרְאוּ מִקְדָּשׁ וּמֵבִיא בת"כ וַהֲשִׁימוֹתִי אֶת מִקְדְּשְׁכֶם בכ"נ ובמ"ד וְאָמְרִינַן בְּמְגִילָּה וְאַהֵי לָהֶם מִקְדָּשׁ מְעַט אָמַר רי"ץ אֵלּוּ בכ"נ ובמ"ד שֶׁבְּבָבֶל לָמַדְנוּ שֶׁכְּשֶׁאָמְרָה תּוֹרָה וּמִקְדָּשִׁי תִּירְאוּ שבכ"נ ובמ"ד בִּכְלָל וְהַמּוֹרָא אֵיךְ הִיא אֵינָהּ מְפֹרֶשֶׁת מִן הַמִּקְרָא וּפֵירְשׁוּהָ חֲז"ל וכו' ע"כ תוד"ק.

הִנֵּה מִתְבָּאֵר בַּאֵר הֵיטֵב דס"ל דְּדָרָשָׁה גְּמוּרָה מִדְּאוֹרַיְיתָא הִיא וא"כ קְדֻוַּשַּׁת בהכ"נ הִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא, וכ"כ הָרַב חַיֵּי אָדָם כְּלָל י"ז אוֹת ו' ע"פ דִּבְרֵי הרא"ם הַלָּלוּ (מַה שֶּׁנִּרְשָׁם שָׁם ס' יְרֵאִים סי' שצ"ד הוּא ט"ס וצ"ל סי' שכ"ד) וְכֵן מִתְבָּאֵר לענ"ד מִמַּה שֶׁהֵבִיא הָרַב שַׁלְמֵי צִבּוּר בְּקוֹנְטְרֵס חֶלְבֵי הַשְׁלָמִים (בְּדִינֵי קְדֻוַּשַּׁת בהכ"נ אוֹת ז) דַּף י"ד ע"ג שֶׁרַבֵּינוּ הָרוֹקֵחַ כָּתַב דְּהִרְגִּיל לְדַבֵּר בבהכ"נ דִּבּוּר שֶׁל חוֹל אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה יִתְעַנֶּה מ' יוֹם וְיִלְקֶה וכו' וְכָתַב שֶׁכָּתְבוּ הָרֹאשׁוֹנִים ע"ד שֶׁטָּעְמוּ מִשּׁוּם דקי"ל אָסוּר לַכֹּהֲנִים לִיכָּנֵס לביהמ"ק בְּיָאָה רֵיקָנִית ובכ"נ שֶׁלָּנוּ הֵם מִקְדָּשׁ מְעַט וְלָכֵן אָסוּר לִיכָּנֵס בָּהֶן אֶלָּא לִתְפִלָּה שֶׁהִיא כְּנֶגֶד עֲבוֹדָה אוֹ לת"ת דְּעָדִיף מִזִּבְחַ וּמִנְחָה וְלָכֵן כָּתַב שֶׁיִּלְקֶה בְּכָל יוֹם וְכִי אֵיזֶה לֹא תַעֲשֶׂה עָבַר שֶׁיִּתְחַיֵּיב מַלְקוּת אֶלָּא לְפִי שֶׁבִּיאָה רֵקָנִית אֲסוּרָה וְלוֹקֶה עָלֶיהָ וְכֵן בְּעֵת שֶׁמְּדַבֵּר שִׂיחַת חֻלִּין הוּא רֵיקָנִי מֵהָעֲבוֹדָה וכו' וּדְבָרָיו דִּבְרֵי קַבָּלָה וכו' עי"ש מִתְבָּאֵר דְּמַשְׁמַע לְהוּ לְהָרֹאשׁוֹנִים בְּכַוָּנָתוֹ דְּלוֹקֶה מִן הַתּוֹרָה קָאָמַר כְּמוֹ שֶׁלּוֹקֶה הַנִּכְנָס בִּיאָה רֵיקָנִית לַמִּקְדָּשׁ וְעִם כִּי לענ"ד יֵשׁ לְפַקְפֵּק בָּזֶה מ"מ מִדִּבְרֵיהֶם לָמַדְנוּ דְּקְדֻוַּשַּׁת בהכ"נ הִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא: וע"פ הָאָמוּר נלע"ד דְּלָא נִפְלְאַת לוֹמַר דמ"ש הַמָּרְדְּכִי בְּפֶרֶק בְּנֵי הָעִיר סי' תקכ"ו בהכ"נ נִקְרָא מִקְדָּשׁ מְעַט וּלְכָךְ אָסוּר לִנְתּוֹץ דָּבָר מבהכ"נ דְּתַנְיָא בְּסִפְרֵי מִנַּיִן לִנּוֹתֵץ אֶבֶן מִן הַהֵיכָל וּמִן הָעֲזָרוֹת שֶׁעוֹבֵר בל"ת ת"ל וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבְּחוֹתָם לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַהַ"א עכ"ל דְּאִיסּוּר תּוֹרָה קָאָמַר וּכְדַעַת רַבָּנָן קַדִּישֵׁי הנז"ל דְּסָבְרִי דִּקְדֻוַּשַּׁת בהכ"נ הִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא אֶלָּא שֶׁרָאִיתִי לְהָרַב מַטֶּה יְהוּדָה בס"ס קנ"ב (שֶׁשָּׁם פָּסַק הָרַמָ"א דִּין הַמָּרְדְּכִי הַנַּ"ל) שֶׁכָּתַב וְז"ל וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין מִקְדָּשׁ לבהכ"נ לְעִנְיַן

כְּנִיסָה בְּמַקֵּל דְּלַהַר הַבַּיִת אָסוּר ובבהכ"נ מֻתָּר י"ל הֵיכָא דְּנִתְבָּאֵר הַהֶיתֵּר בְּהֶדְיָא בַּגְּמָרָא שָׁרֵי אֲבָל גַּבֵּי נְתִיצָה דְּלֹא הֻזְכַּר בַּגְּמָרָא לְהַתִּיר אָסוּר וְיֵשׁ רֶמֶז מֵהַמְקֹרָאוֹת דְּגַבֵּי הָנָךְ מִילֵּי דְּמַפִּיק לְהוּ מִדִּכְתִיב מִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ וּכְתִיב מִקְדָּשׁ בְּהֶדְיָא מַשְׁמַע דַּוְקָא מִקְדָּשׁ אֲבָל בִּנְתִיצַת אֶבֶן מֵהֵיכָל דְּנָפֵיק מִדִּכְתִיב לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַהֹ"א וְלָא כְּתִיב מִקְדָּשׁ גַּם בהכ"נ נִקְרָא לַהֹ"א שֶׁשְּׁכִינָה שְׁרוּיָה בּוֹ ואע"פ כֵּן נִרְאֶה דְּאֵין אִיסּוּר זֶה מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא בַּמִּקְדָּשׁ אֲבָל בהכ"נ אֵין אִיסּוּרוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְעַיֵּין מג"א סק"מ עכ"ל.

וְנִרְאֶה בָּרוּר בְּעִינַי דְּכָל מ"ש הָרַב בְּזֶה הוּא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא רָאָה דִּבְרֵי הרא"ם בס' הַיִּרְאִים הַנ"ל שמ"ש דְּמִדִּכְתִיב מִקְדָּשׁ מְמַעֲטִינַן בהכ"נ וְכָל הָנֵי דְּנָפְקִי מִמִּקְדָּשִׁי תִּירָאוּ אֵינָם בבהכ"נ וכו' נַהֲפוֹךְ הוּא לְדִבְרֵי הרא"ם דְּהָא קָאָמַר דְּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ כּוֹלֵל גַּם בכ"נ ובמ"ד.

וְגַם מ"ש דְּאִיסּוּר נְתִיצַת אֶבֶן מבהכ"נ הוּא מִדְּרַבָּנָן דְּמַשְׁמַע דְּנָקִיט בִּפְשִׁיטוּת דְּקֶדֻשַּׁת בהכ"נ הוּאךְ מִדְּרַבָּנָן הֲרֵי מִדִּבְרֵי הרא"ם נִרְאֶה בַּעֲלִיל דְּקֶדֻשַּׁת בהכ"נ הִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא כְּאָמוּר ומ"ש לְעַיֵּן במג"א סי' קנ"ג סק"מ עַיַּנְתִּי שָׁם וְלֹא יָכֹלְתִּי לְהָבִין מָה הַצִּיּוּן הַלָּז כְּמוֹ שֶׁיֵּרָאֶה הָרוֹאֶה: ומַה שֶּׁהֵבִיא הָרַב זַכָּר דָּבָר הַנָּ"ל בְּשֵׁם הָרַב מוהריב"ר שכ' הָרָ"ן לְדַעַת הָרַמְבַּ"ן שֶׁקֶּדֻשָּׁתָהּ מִדְּרַבָּנָן הִנֵּה סִפְרוֹ אֵין מָצוּי אֶצְלִי לִרְאוֹת אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹד דִּבְרֵי הָרָ"ן בְּזֶה כו' לענ"ד מִדִּבְרֵי הק"ן בר"פ בְּנֵי הָעִיר (בד"ה ומַאן דְּשָׁרֵי אָמַר אִי לָאו דהו"ל הֲנָאָה) מִתְּבָאֵר דְּהָרַמְבַּ"ן מַשְׁמַע לֵיהּ דְּקֶדֻשַּׁת בהכ"נ הִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא כִּנוּיֵי סֵוָכָה וכו' וְאַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ וְהֵיכָל וכו' אֶלָּא דְּהָרָ"ן כָּתַב סְבָרָא דְּנַפְשֵׁיהּ לְיַיְשֵׁב קֻוּשְׁיוֹת הָרַמְבַּ"ן (שֶׁלֹּא הֻזְכַּשֵׁר בְּעֵינָיו דֶּרֶךְ הָרַמְבַּ"ן בָּזֶה) וְאָמַר דַּחֲכָמִים הִטִּילוּ קֶדֻשָּׁה עַל בהכ"נ מִדִּבְרֵיהֶם וכו' עי"ש.

אֲבָל לְדַעַת הָרַמְבַּ"ן מַשְׁמַע לִי דְּגַם הָרָ"ן מוֹדֶה דְּסוֹבֵר דְּהִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא אֶלָּא שֶׁמִּדִּבְרֵי הָרַב מוהר"ם אַלְשֶׁקְאָר בסי' פ"ו נִרְאֶה בַּעֲלִיל דְּסוֹבֵר דְּגַם לְהָרַמְבַּ"ן אֵינוֹ מֻכְרָח דס"ל שֶׁהִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא שֶׁהֲרֵי ע"ד הֶחָכָם שֶׁכָּתַב דְּאֵין קֶדֻשַּׁת בהכ"נ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְכָל סָפֵק שֶׁיִּסְתַּפֵּק בָּהּ רָאוּי לֵילֵךְ לְקֻולָּא וְאִילּוּ הָיָה מִן הַתּוֹרָה הָיָה הוֹלֵךְ לְחוּמְרָא הִשִּׁיג דְּהָא אִיכָּא (בְּנִדּוֹנוּ) ס"ס וְיָדוּעַ דס"ס מַתִּיר אַף אִיסּוּרֵי תּוֹרָה.

וּמִדְּלָא הִשִּׁיגוּ בְּעִיקַּר מ"ש הֶחָכָם דְּקֶדֻשַּׁת בהכ"נ אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן מוּכָח דְּמוֹדֶה לוֹ בְּזֶה וַהֲרֵי שָׁם הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן בְּנִימּוּקָיו וְהֵן הֵן הַדְּבָרִים שֶׁהֵבִיא הָרָ"ן בְּשִׁמּוֹ כְּמוֹ שֶׁיֵּרָאֶה הָרוֹאֶה וְאִם הָיָה מֵבִין מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן דס"ל דְּהִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא הָיָה לוֹ לַחֲזוֹר בּוֹ מִמַּה שֶּׁהוֹדָה לִסְבָרַת הֶחָכָם אֶלָּא נַדַּאי מוּכָח דס"ל דְּגַם לְהָרַמְבַּ"ן יִתָּכֵן לוֹמַר דְּהִיא רַק מִדְּרַבָּנָן אַף אֵין נלע"ד כֵּן כמ"ש: וּבְמָקוֹם אַחֵר הֵבֵאתִי דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּמִנְיַן הַמִּצְוֹת שבס' הַיָּד במל"ת סי' ס"ה וְז"ל שֶׁלֹּא לְאַבֵּד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אוֹ בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת אוֹ במ"ד.

וְכֵן אֵין מוֹחֲקִין אֶת הַשֵּׁמוֹת הַמְקֻדָּשִׁים וְאֵין מְאַבְּדִים כְּתָבֵי הַקֹּדֶשׁ שֶׁנֶּאֱמַר אָבַד תְּאַבְּדוּן וכו' לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לה' אֱלֹהֵיכֶם עכ"ל. דְּמִתְּבָאֵר מדב"ק דְּלִעְנְיַן נְתִיצַת דָּבָר שָׁוּו בהכ"נ ובמ"ד לַמִּקְדָּשׁ וּמוּכָח מִזֶּה דְּקֶדֻשַּׁת בהכ"נ הִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא וְיוּכַל לִהְיוֹת דְּטַעַם הָרַמְבַּ"ם מִדִּכְתִיב לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לה' אֱלֹהֵיכֶם דְּמַשְׁמַע כֹּל הַמְיֻחָד לִשְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא בִּכְלַל זֶה ובכ"נ שֶׁשְּׁכִינָה שְׁרוּיָה בָּהֶם הֲרֵי הֵם בִּכְלַל זֶה כמ"ש הָרַב מַטֵּה יְהוּדָה, אֲבָל יֵשׁ לְתָמֵהַּ עָלָיו אֵיךְ פְּשִׁיטָא לֵיהּ דִּנְתִיצַת דָּבָר מבהכ"נ הוּא אִיסּוּר דְּרַבָּנָן וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַנ"ל וְשָׁם הֵבֵאתִי דִּבְרֵי הָרַב פרמ"ג בסי' קנ"ב בא"א סק"ו וַאֲנִי מְסֻפָּק אִם נָתַן אֶבֶן

מבהכ"נ אוֹ בהמ"ד דֶּרֶךְ נְתִיצָה וְהַשְׁחָתָה אִם לוֹקֶה דְּיוּמְיָא דְּמִקְדָּשׁ דְּלֹא תַּעֲשׂוּן כֵּן לַהֵ"א ל"ד מִקְדָּשׁ ונ"מ דְּפָסוּל לְעֵדוּת וצ"ע עכ"ל.

שׁוּב הֵבִיא בְּשֵׁם מוהר"י הַלֵּוִי דְּמְעַכֵּב לְבָנוֹת בהכ"נ הוּא בִּכְלַל נְתִיצָה וְכָתַב ע"ד וּנְהִי דְּאֵינוֹ לוֹקֶה עָוֹן גָּדוֹל הוּא וכו' עי"ש, וְתָמַהְתִּי עָלָיו דִּנְרְאֶה דְּלֹא רָאָה דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּמִנְיַן הַמִּצְוֹת הַנ"ל וְכָתַבְתִּי דְּמַשְׁמַע לִי דְּאַף לְמַה שְׁנִּסְתַּפֵּק אִם לוֹקֶה מ"מ מוֹדֶה דְּאִיסּוּר נְתִיצַת דָּבָר מבהכ"נ הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא וא"כ קֻדֻּשַּׁת בהכ"נ הִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא וְהָרַב חת"ס בחא"ח סי' ל"ב (בד"ה וְעַל הַשְּׁלִישִׁית) עִם כִּי לֹא כָּתַב בְּפִשְׁיטוּת דִּנְתִיצַת בהכ"נ הוּא אִיסּוּר תּוֹרָה מ"מ נִרְאֶה דְּדַעְתּוֹ נוֹטָה יוֹתֵר לְזֶה שֶׁכָּתַב וְז"ל וַאֲפִילּוּ נֹאמַר דִּנְתִיצַת בהכ"נ שֶׁלָּנוּ הוּא מִדְּרַבָּנָן מ"מ הו"ל שְׁבוּת וכו' עי"ש.

וּמְאֹד תָּמַהְתִּי עַל הָרַב הַשּׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב במ"ק ח"ב סי' כ"ה שֶׁכָּתַב בְּפִשְׁיטוּת דְּהַנְּתִיצָה בבהכ"נ אֵינוֹ אָסוּר רַק מִדְּרַבָּנָן דְּנִקְרָא מִקְדָּשׁ מְעַט אֲבָל בַּמִּקְדָּשׁ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה עי"ש וְהוּא חִידּוּשׁ שֶׁלֹּא רָאָה אַף דִּבְרֵי הפרמ"ג הַנ"ל וּמַעֲתָּה כֵּיוָן דִּלְדַעַת הָרַבָּנִים הַנ"ל אִיסּוּר נְתִיצָה מבהכ"נ הוּא מה"ת וּכְמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַנ"ל א"כ פָּשׁוּט דְּקֻדֻּשַּׁת בהכ"נ הִיא מִן הַתּוֹרָה: אָמְנָם צ"ע דְּהָרַב פרמ"ג בסי' קנ"ג בְּמִשְׁבְּצוֹת סק"א כָּתַב דַּע שֶׁקְּדֻשַּׁת בהכ"נ ובהמ"ד מִדְּרַבָּנָן הִיא וְלֹא מִן הַתּוֹרָה עי' ר"ן בְּפֶרֶק בְּנֵי הָעִיר גַּבֵּי מַתָּנָה בְּמַאי תִּפְקַע (דַּף כ"ו ע"ב) סִיַּים וּקְדֻשַּׁת בהכ"נ מִדִּבְרֵיהֶם הוּא מַשְׁמָע לֹא מִן הַתּוֹרָה עכ"ל.

וְהָנֵי מִילֵּי דְּמַר סְתָרַאי נִינְהוּ לְמ"ש בסי' קנ"ב בא"א סק"ו דְּמַשְׁמַע דְּפְשִׁיטָא לֵיהּ דְּלִנְתּוֹץ אֲבָן מבהכ"נ אִיכָּא אִיסּוּרָא דְּאוֹרַיְיתָא וא"כ בְּהֶכְרֵחַ שֶׁמִּן הַתּוֹרָה יֵשׁ לָהּ קֻדֻּשָּׁה וַאֲפִילּוּ תֵּימָא דִּלְפִי מַה שֶׁצִּדֵּד דְּאֵינוֹ לוֹקֶה גַּם אִיסּוּר תּוֹרָה אֵין בּוֹ עכ"פ מַשְׁמַע דְּלָא בְּרִירָה לֵיהּ דְּאֵינוֹ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה וְהָכִי נָמֵי י"ל דְּאֵינוֹ בָּרוּר דְּאֵין בּוֹ קֻדֻּשָּׁה מִן הַתּוֹרָה הֵיפְךְ ממ"ש בסי' קנ"ג הַנ"ל בִּפְשִׁיטוּת דְּאֵין בָּהּ קֻדֻּשָּׁה מִן הַתּוֹרָה וּמִלְּבַד סְבָרַת הרא"ם הנז"ל שֶׁכָּתַב מְפֹרָשׁ דְּקֻדֻּשַּׁת בהכ"נ הִיא מִן הַתּוֹרָה עוֹד מָצָאתִי לְהָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר בח"ג בְּהַשְׁמָטוֹת דַּף ש"ה ע"ד שֶׁכָּתַב וּקְדֻשַּׁת בהכ"נ וּמוֹרָאוֹ מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הָרַב יְשַׁעְיָהוּ בָּאָסָן בס' לַחְמֵי תּוֹדָה סי' י"ט דְּהָוֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא וְכֵן הֵבִיא שָׁם בְּשֵׁם ס' יְרֵאִים ונפק"ל מִדִּכְתִיב וַהֲשִׁימוֹתִי אֶת מִקְדְּשֵׁכֶם וְשָׁנִינוּ קֻדֻּשָּׁתָן אע"פ שֶׁהֵן שׁוֹמְמִין וכ"כ הָרַב הַסָּמָ"ק בְּאוֹפָן שֶׁכָּל סָפֵק קֻדֻּשָּׁה שֶׁאָנוּ מְסַתְּפְקִים בְּקֻדֻּשַּׁת בהכ"נ הָוֵי סָפֵק תּוֹרָה דקי"ל לְהַחְמִיר עכ"ל וְחִידּוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא הִזְכִּיר בְּעִנְיָן זֶה דִּבְרֵי הָרַב פרמ"ג כְּדַרְכּוֹ בַּקֹּדֶשׁ דְּכָל יוֹמָא שָׁמְעַתְּתֵיהּ בְּפֻמְבְּדִיתָא כַּמְבֹאָר אֵצֶל עַיִן רוג"ל בס' פה"ד בְּכָל הג' חֲלָקִים.

ועכ"פ לְפִי דַּרְכֵּנוּ לָמַדְנוּ דְּשְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים נָקְטִי דְּקֻדֻּשַּׁת בהכ"נ הִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא וּבְדִבְרֵי גְּדוֹלֵי הַפּוֹסְקִים לֹא רָאִיתִי מִי שֶׁכָּתַב בְּפֵירוּשׁ שֶׁהִיא מִדְּרַבָּנָן זוּלַת הָרָן וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְמַעְלָה (בד"ה וּמַה שֶׁהֵבִיא) דִּנְרְאֶה לענ"ד דְּגַם הָרָן מוֹדֶה דְּסָבְרַת הָרַמְבַּ"ן דְּקֻדֻּשָּׁתָהּ הִיא מִן הַתּוֹרָה וְכֵן מָצָאתִי לְהָרַב שו"מ בְּמַהְדּוּרָא ה' סי' ס"ג (בד"ה וְהִנֵּה בבהכ"נ שֶׁל כְּרַכִּים) שֶׁכָּתַב מְפֹרָשׁ דלהר"ן קֻדֻּשַּׁת בהכ"נ הִיא מִדְּרַבָּנָן וּלְהָרַמְבַּ"ן הִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא עי"ש וְגַם כָּתַבְתִּי (בד"ה וּבְמָקוֹם אַחֵר) דִּלְפִי מ"ש הָרַמְבַּ"ם בְּמִנְיַן הַמִּצְוֹת דְּכָלַל בכ"נ ובמ"ד בִּכְלַל מִקְדָּשׁ לְעִנְיַן נְתִיצָה מוּכָח דס"ל דִּקְדֻּשָּׁתָהּ מִן הַתּוֹרָה וְכֵיוָן דְּרַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים הַנ"ל (דְּנָקְטִי דְּקֻדֻּשַּׁת בהכ"נ מִדְּרַבָּנָן) לֹא הִזְכִּירוּ דְּבָרָיו וְלֹא דִּבְרֵי

הרא"ם וְסָמָ"ק הנז"ל מוּכָח דְּלֹא רָאוּ דִּבְרֵיהֶם וְאֵיכָא לְמֵימַר דְּאִילּוּ הָווּ חָזוּ לְמֵילְתַיְיהוּ הָווּ הָדְרֵי בְּהוּ: וְהִנֵּה בְּשׁו"ת בֵּית שְׁלֹמֹה חא"ח סי' ס"ד כָּתַב בְּשֵׁם הָרַב הַשּׁוֹאֵל שֶׁנָּטַל לְהָקֵל בְּנִדּוֹנוּ וְאָמַר וּבְפָרָט שֶׁקְּדֻושַׁת בהכ"נ אֵינָהּ רַק מִדְּרַבָּנָן וְהָוֵי סד"ר וּלְקוּלָּא וְהָרַב הַמְחַבֵּר לֹא פְּקְפֵּק ע"ד בְּזֶה רַק כָּתַב בְּסוֹף תְּשׁוּבָתוֹ כִּי דָּבָר חָמוּר הוּא אע"פ שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן גַּם בסי' כ"א כָּתַב דְּקֻדֻּושַׁת בהכ"נ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וכ"כ בסו"ס כ"ג וְשָׁם רָאִיתִי שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בס' הַמִּצְוֹת ל"ת ס"ה שֶׁכָּתַב וְז"ל שֶׁהִזְהִירָנוּ מִנָּתוּץ וּמְאַבֵּד בָּתֵּי עֲבוֹדַת הָאֵל וּמְאַבֵּד סִפְרֵי הַנְּבוּאָה שֶׁלֹּא לִמְחוֹק הַשֵּׁמוֹת וכו' וְהֵבִין מִדְּבָרָיו שֶׁאִיסּוּר נְתִיצַת אֶבֶן מבהכ"נ הוּא מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא שֶׁכָּתַב שֶׁאֵינוֹ מֻזְכָּרְח כ"כ וְשֶׁהֶאֱרִיךְ במק"א וְנִרְאֶה מִדְּבָרָיו דר"ל דְּאַף דְּקֻדֻּושַׁת בהכ"נ אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן מ"מ יִתָּכֵן לוֹמַר דְּמִן הַתּוֹרָה אָסוּר לְנַתְּצָן אֶבֶן מִבֵּית הַכְּנֶסֶת וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי אֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹמַר שְׁנֵי הֲפָכִים בְּנוֹשֵׂא אֶחָד דְּאִם מִן הַתּוֹרָה אֵין הַמָּקוֹם הַזֶּה מְקֻדָּשׁ מֵהֵיכָא תֵּיתֵי שֶׁיְּהֵא אָסוּר מִן הַתּוֹרָה לְסַתְּרוֹ דָּבָר מֻמָּנוּ וְהַתּוֹרָה אָמְרָה לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַהֵ"א וְכָל שֶׁאֵינוֹ מְקֻדָּשׁ לה' אֵיךְ תָּבֹא עָלָיו הָאַזְהָרָה דְּלֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַהֵ"א.

וּמַה שֶּׁכָּתַב, שֶׁאֵין הֶכְרֵחַ כ"כ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּאִיסּוּר נְתִיצָה מבהכ"נ הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹמֵר אֲנִי שכ"כ לְפִי שֶׁלֹּא רָאָה אֶלָּא דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שבס' הַמִּצְוֹת הַנַּ"ל דְּאִילּוּ הָיָה רוֹאֶה דְּבָרָיו שֶׁבְּמִנְיָן הַמִּצְוֹת שבס' הי"ד הנז"ל הָיָה מוֹדֶה דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם בְּבֵירוּר דְּגַם בבהכ"נ הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא כַּמְפֹרָשׁ בִּדְבָרָיו שָׁם וְגַם מ"ש בסה"מ שֶׁהַזְהִירָנוּ מִנָּתוּץ בָּתֵּי הָאֵל יִתְבָּרַךְ כַּוָּנָתוֹ לִכְלוֹל גַּם בכ"נ וב"מ וְיִלְמַד סָתוּם מִן הַמְפֹרָשׁ וְזֶה בָּרוּר לענ"ד.

ומ"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּמָקוֹם אַחֵר מָצָאתִי שֶׁדְּבָרָיו הֵם בסי' כ"ח (בְּדַף י"ח סוֹף ע"א) שכ' וְז"ל בְּפָרָט בְּעִנְיַן בהכ"נ שֶׁלֹּא מָצִינוּ מְפֹרָשׁ שֶׁיֵּשׁ בִּנְתִיצָה אִיסּוּר תּוֹרָה דְּהָא כָּל קֻדֻּושַׁת בהכ"נ אֵינוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן כמ"ש הָרַ"ן בַּמְגִילָּה רַק שְׁמִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בס' הַמִּצְוֹת מַשְׁמַע קְצָת דְּגַם בהכ"נ בִּכְלַל אַזְהָרָה אַף שֶׁאֵין זֶה הֶכְרֵחַ גָּמוּר דְּהָא כָּתַב ג"כ וּמְאַבֵּד סִפְרֵי הַנְּבוּאָה וּמְפֹרָשׁ בָּרַמְבַּ"ם בְּחִבּוּרוֹ שֶׁמְּאַבֵּד סִפְרֵי הַנְּבוּאָה אֵינוֹ לוֹקֶה רַק מַכַּת מַרְדּוּת וְכֵן בסה"מ סִיַּים וְכָל מִי שֶׁעָבַר עַל ד"ז שֶׁהוֹרַס דָּבָר מִן הַהֵיכָל וְהַמִּזְבֵּחַ וְהַדּוֹמֶה לָזֶה אוֹ שֶׁיִּמְחֶה, שֵׁם מֵהַשֵּׁמוֹת הֲרֵי זֶה לוֹקֶה מַשְׁמַע דַּוְקָא בְּזֶה לוֹקֶה מ"מ אַף אִם נֶאֱמַר דְּאַף בִּנְתִיצָה בהכ"נ יֵשׁ אִיסּוּר תּוֹרָה מִשּׁוּם שֶׁמְּאַבֵּד בָּתֵּי הָאֵל וכו' ע"כ לְעִנְיָנֵנוּ מְבֹאָר דְּרַכְיָא בִּידֵיהּ אִי אִיכָּא אִיסּוּר תּוֹרָה אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן.

וְכֵן שָׁם בְּעַמּוּד ב' כָּתַב וְאִם הַנְּתִיצָה אִיסּוּר תּוֹרָה אַף שׁוֹגֵג קָנְסִינַן וכו' עי"ש וְכָל זֶה הוּא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא רָאָה דִּבְרֵי הַמִּנְיָן הַמִּצְוֹת שבס' הַיָּד כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי וּבֶאֱמֶת שֶׁגַּם אֲנִי עָנִי רָאִיתִי דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שבס' הַמִּצְוֹת ל"ת ס"ה טָרַם שֶׁרָאִיתִי תשו' הָרַב בֵּית שְׁלֹמֹה וְעִם כִּי עָלָה בְּדַעְתִּי שֶׁבִּכְלָל בָּתֵּי הָאֵלשֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם נִכְלְלוּ בכ"נ וב"מ לֹא רָצִיתִי לְהַכְרִיחַ מִזֶּה מֵאַחַר שֶׁלֹּא כָּתַב מְפֹרָשׁ בכ"נ וב"מ יֵשׁ בְּיַד הַדּוֹחֶה לִדְחוֹת שֶׁאֵין בכ"נ בִּכְלָל אַף אַחַר שֶׁרָאִיתִי דְּבָרָיו שֶׁבְּמִנְיָן הַמִּצְוֹת שבס' הַיָּד הַנַּ"ל נ"ל בָּרוּר שֶׁבִּכְלַל בָּתֵּי הָאֵל שֶׁכָּתַב בס' הַמִּצְוֹת יֶשְׁנָם בכ"נ וב"מ כָּאָמוּר.

ומ"ש הָרַב בֵּית שְׁלֹמֹה דְּאֵין הֶכְרֵחַ מִדִּבְרֵי רַבֵּינוּ בס' הַמִּצְוֹת שֶׁהֲרֵי כָּתַב וּמְאַבֵּד דִּבְרֵי נְבוּאָה וּבְחִבּוּרוֹ כָּתַב מְפֹרָשׁ דְּמְאַבֵּד סִפְרֵי נְבוּאָה לוֹקֶה מ"מ לֹא יָדַעְתִּי אַיֵּה מָקוֹם כְּבוֹד דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּזֶה כִּי בפ"ו מהל' יְסוֹדֵי הַתּוֹרָה לֵיתַנְהוּ לְהָנֵי מִילֵּי (דְּמְאַבֵּד סֵפֶר נְבוּאָה

לוֹקֶה מ"מ) ומ"ש הָרַמְבַּ"ם שָׁם בְּדִין ח' כְּתָבִי הַקֹּדֶשׁ כֻּלָּן וּפִירוּשֵׁיהֶן וּבִיאוּרֵיהֶן אָסוּר שְׂרָפָן אוֹ לְאַבְּדָם בְּיָד וְהַמְאַבְּדָן בְּיָד מַכִּין אוֹתוֹ מ"מ פָּשׁוּט לְעִנְ"ד שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ עַל סִפְרֵי נְבִיאִים בִּלְבַד אֶלָּא עַל כָּל כְּתְבֵי תָּנַ"ךְ וְכַוָּנָתוֹ דְּאַף אִם אֵין בָּהֶם אַזְכָּרוֹת מִשֻּׁמּוֹת שֶׁאֵין נִמְחָקִין אָסוּר לְאַבְּדָן מִדְּרַבָּנָן וּבָזֶה לוֹקִין מ"מ אֲבָל אִם יֵשׁ בָּהֶם מִשֻּׁמּוֹת שֶׁאֵין נִמְחָקִים הַמְאַבְּדָן לוֹקֶה מַלְקוּת שֶׁל תּוֹרָה וְאֵין חִילּוּק בֵּין סִפְרֵי תּוֹרָה לְסִפְרֵי נְבִיאִים (כְּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה מִדִּבְרֵי הָרַב בֵּית שְׁלֹמֹה) וְגַם בְּסֵפֶר הַמִּצְוֹת הַנַּ"ל שֶׁכָּתַב שֶׁהָאַזְהָרָה הִיא שֶׁלֹּא לְאַבֵּד סִפְרֵי הַנְּבוּאָה בֵּיאֵר דְּבָרָיו וְאָמַר שֶׁלֹּא נִמְחוֹק אֶת הַשֵּׁמוֹת הַנִּכְתָּבִים וּכְלוֹמַר דִּכְשֶׁמּוֹחֵק שֵׁם הַנִּכְתָּב עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה כֵּן לה' אֱלֹהֵיכֶם אֲבָל אִם אֵינוֹ מוֹחֵק שֵׁם רַק גּוּף כְּתְבֵי קֹדֶשׁ אֵינוֹ בִּכְלַל אַזְהָרָה זוֹ וְאָסוּר רַק מִדְּרַבָּנָן וְזֶהוּ שֶׁכָּתַב אוֹ שֶׁיִּמְחֶה שֵׁם מֵהַשֵּׁמוֹת לוֹקֶה דְּמַשְׁמַע דְּדַוְקָא בְּזֶה הוּא דְּלוֹקֶה וּכְלוֹמַר דְּאִם אֵינוֹ מוֹחֶה שָׁם רַק גּוּף כְּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ אֵינוֹ לוֹקֶה כנלע"ד כַּוָּנַת הָרַמְבַּ"ם וְדִבְרֵי הָרַב בֵּית שְׁלֹמֹה בָּזֶה לענ"ד צ"ע: וְרָאִיתִי לְהָרַב דִּבְרֵי מְנַחֵם בסי' קנ"ג תּוֹךְ אוֹת ה' שֶׁכָּתַב בְּדַף ע"ד ע"ב בְּשֵׁם הָרַב מוהריא"ג בכת"י דְּבַהֲדֵי דקשו"ט בְּדִין תַּשְׁמִישֵׁי קְדֻשָּׁה אִם קְדֻשָּׁתָם מִדְּאוֹרַיְיתָא כמ"ש הָרַב חק"ל שֶׁהֵבִיא שָׁם וְכָתַב דְּלָא יָדַע מְנַיִן לוֹ זֶה וכו' כָּתַב דְּאִי דַּעַת הַחק"ל ס"ל דת"ק קְדֻשָּׁתָם מִדְּאוֹרַיְיתָא הוּא מֵהָא מִילְתָא דְּמַעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ ול"מ דְּהָוֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא הָא לָאו מִילְתָא הִיא דְּזֶהוּ דַּוְקָא בְּקְדֻשַּׁת מִשְׁכָּן וּמִזְבֵּחַ דְּקְדֻשָּׁתָן מִדְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל בת"ק מנ"ל דְּקְדִישֵׁי מִדְּאוֹרַיְיתָא וּמַאי דַּאֲמוּר רַבָּנָן בְּהוּ מעב"ק וְלֹא מוֹרִידִין הוּא מִשּׁוּם דְּכָל דְּתַקּוּן רַבָּנָן כְּעֵין דְּאוֹרָיְיתָא תַּקּוּן וּעכ"ל כֵּן דְּהָא קְדֻשַּׁת בהכ"נ מִדְּרַבָּנָן הִיא כמ"ש החק"ל וְאַפְּ"ה אָמְרִינַן בָּהּ מַעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ וכו' ומ"ש חַז"ל וְאֵהִי לָהֶם מִקְדָּשׁ מְעַט אֵלּוּ בהכ"נ שֶׁבְּבָבֶל וְכָתַב הַמָּרְדְּכַי דְּמִטַּעַם זֶה אָסוּר לִנְתֹּץ דָּבָר מבהכ"נ דְּמַשְׁמַע דְּקְדֻשַּׁת בהכ"נ דְּאוֹרַיְיתָא וא"כ אֶפְשָׁר דְּגַם תַּשְׁמִישֵׁי קְדֻשָּׁה קְדֻשָּׁתָם מִדְּאוֹרַיְיתָא לָא הִיא דְּנַדַּאי פְּשִׁיטָא דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וּקְרָא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא שֶׁהֲרֵי כָּתַב הָרָ"ן דְּקְדֻשַּׁת בהכ"נ הִיא מִדְּרַבָּנָן וּמֵהֵיכָא תֵּיתֵי שֶׁתְּהֵא קְדֻשַּׁת תַּשְׁמִישֵׁי קְדֻשָּׁה מִדְּאוֹרַיְיתָא וְשָׁכַן רָאָה לְהָרַב גו"ר כְּלָל ב' סי' ל"א שֶׁכָּתַב דת"ק קְדֻשָּׁתָן מִדְּרַבָּנָן עכ"ד הָרַב מוהרא"ג וְהָרַב הַמְחַבֵּר הֵבִיא ע"ז דִּבְרֵי הָרַב מַטֶּה יְהוּדָה הנז"ל (בד"ה וע"פ הָאָמוּר וּבְהַעְתָּקָתוֹ מַה שֶּׁצִּיֵּן הָרַב מט"י לְדִבְרֵי המג"א בסי' קנ"ג הֶעָתִיק ס"ק מ"ו לֹא כַּתּוּב במט"י שֶׁלְּפָנֵי סק"מ אַפְרְיוֹן נַמְטֵיהּ דְּשָׁם יֵשׁ שַׁיָּיכוּת לָזֶה כְּמוֹ שֶׁאֲבָאֵר בס"ד) וְאַחַר שֶׁהֶעְתִּיק דִּבְרֵי המט"י וְדִבְרֵי המג"א שבס"ק מ"ו כָּתַב נִמְצָא דְּהָרַב מג"א לָא קָא מַשְׁתַּעֵי בְּדִין אִי קְדֻשַּׁת בהכ"נ מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן אֶלָּא בְּעִנְיַן אִיסּוּר אָתְנָן קָמַיְירֵי דְּאִיסּוּר אָתְנָן בבהכ"נ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן דְּקָרָא דְּלֹא תָּבִיא אָתְנָן בֵּית ה"א כְּתִיב דְּהַיְינוּ בהמ"ק וְלֹא בבהכ"נ וְלֹא יָדַעְתִּי מַה יּוֹכִיחַ מִזֶּה לְעִנְיַן קְדֻשַּׁת בהכ"נ וְעַיֵּין בס' נֵר מִצְוָה ח"א סי' י' אוֹת ח"י דַּף ס"ד שֶׁכָּתַב דְּמַה שֶׁלֹּא הִזְכִּיר הָרַמְבַּ"ם אִיסּוּר נְתִיצַת דָּבָר מבהכ"נ ובה"מ הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּבִכְלַל מְקֻדָּשׁ הֵם וכמ"ש הָרַמְבַּ"ם וּמִיהוּ נִרְאֶה אִם נָתַץ דָּבָר מבהכ"נ וכו' אֵין בּוֹ מַלְקוּת מִן הַתּוֹרָה מֵאַחַר דְּהָרַמְבַּ"ם לֹא כָּתַב בְּהֶדְיָא דְּלוֹקֶה אֶלָּא בְּסוֹתֵר אֶבֶן מִן הַמִּזְבֵּחַ עכ"ד הָרַב נֵר מִצְוָה וְלֹא זָכַר שֵׁר לְדִבְרֵי הָרָ"ן הנז' וְלֹא דִּבְרֵי הָרַב מט"י וְהַמְעַיֵּין בְּדָבָר מוהריק"ו שֹׁרֶשׁ קס"א יִרְאֶה דס"ל דְּקְדֻשַּׁת בהכ"נ אֵינָהּ מִדְּאוֹרַיְיתָא עכ"ל הָרַב דִּבְרֵי מְנַחֵם.

הִנֵּה תַּרְוַיְיהוּ קַדִּישֵׁי נָקְטֵי בְּפִשְׁיטוּת כְּשִׁיטַת הָרָ"ן דְּקְדֻשַּׁת בהכ"נ הִיא מִדְּרַבָּנָן וְתָמַהּ עַל הָרַב נ"מ שֶׁלֹּא זָכַר דִּבְרֵי הָרָ"ן וְהָא גְּרָמָא לְהוּ מַה שֶּׁלֹּא רָאוּ דִּבְרֵי הרא"ם וְכָל דִּבְרֵי

הָרַבָּנִים עֲלֵיהֶם לְמַעְלָה דְּסָבְרִי דְּקִדֻּשַּׁת בהכ"נ הִיא דְּאוֹרָיְיתָא וְסֵפֶר נֵר מִצְוָה אֵין מָצוּי אֶצְלִי לִרְאוֹת דב"ק.

אֲבָל נִרְאֶה שֶׁכּוֹנִין לַהֲלָכָה בְּמַאי דְּמִתְבָּאֵר ממ"ש בִּשְׁמוֹ בד"מ הַנָּ"ל דס"ל דְּקִדֻּשַּׁת בהכ"נ הִיא מִדְּאוֹרָיְיתָא ומ"ש הָרַב דב"מ דְּהַמְעַיֵּן בְּדִבְרֵי הָרַב מוהריק"ו שֹׁרֶשׁ קס"א יִרְאֶה דס"ל דְּקִדֻּשַּׁת בהכ"נ אֵינָהּ מִדְּאוֹרָיְיתָא הִנֵּה עַיַּנְתִּי שָׁם וּדְבָרָיו בָּזֶה הֵם בִּסְעִיף ז' וְלֹא רָאִיתִי הוֹכָחָה בִּדְבָרָיו דס"ל כֵּן וְאַדְרַבָּא דְּבָרָיו מַטִּים דס"ל דְּקִדֻּשַּׁת בהכ"נ הִיא מִדְּאוֹרָיְיתָא אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ מֻכְרָח כֵּן עכ"פ גַּם לְאִידָךְ גִּיסָא אֵינִי רוֹאֶה בַּעֲנִיוּתִי שׁוּם הֶכְרֵחַ לָזֶה.

וּמַה שֶּׁתָּמַהּ עַל הָרַב מט"י עַד דְּלָא יָדַע מֶה הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ בְּצִיּוֹן דִּבְרֵי המג"א נלע"ד דְּלָא הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ לְהוֹכִיחַ מִדִּבְרֵי המג"א לְדִין קְדֻשַּׁת בהכ"נ אִם הִיא מִדְּאוֹרָיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן. אֶלָּא כְּלַפֵּי מַה שֶּׁכָּתַב דְּבִנְתִיצַת אֶבֶן דְּנָפְקָא לָן מִלֹּא תַעֲשׂוּן כֵּן לה' אֱלֹהֵיכֶם גַּם בהכ"נ נִקְרָא לה' אֱלֹהֵיכֶם שֶׁהַשְׁכִינָה שְׁרוּיָה בָּהּ ואע"פ כֵּן אֵינוֹ מִדְּאוֹרָיְיתָא אֶלָּא בַּמְקֻדָּשׁ וְלֹא בבהכ"נ אַהָא קָאָמַר וְעַיֵּין מג"א וכו' כְּלוֹמַר שֶׁשָּׁם כָּתַב כַּיּוֹצֵא לָזֶה לְגַבֵּי אֶתְנָן דאע"ג דְּמִדְּכְתִיב בֵּית ה' אַלְקֶיךָ הָיָה אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּגַם בהכ"נ בִּכְלַל בֵּית ה"א הִיא שֶׁהַשְׁכִינָה שְׁרוּיָה בָּהּ מ"מ כָּתַב שָׁם הָרַב מג"א דְּאֵינוֹ מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא בַּמְקֻדָּשׁ אֲבָל בבהכ"נ הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן זֶה נ"ל פָּשׁוּט וּבָרוּר בְּכַוָּנַת הָרַב מַטֵּה יְהוּדָה: וְדַאֲתַאן עָלָּה אִם קְדֻשַּׁת בהכ"נ הִיא מִדְּאוֹרָיְיתָא הִשַּׂגְתִּי עַתָּה ס' תּוֹכַחַת חַיִּים ח"ב לְמָרָן החבי"פ וְרָאִיתִי שָׁם בְּפָרָשַׁת תְּרוּמָה דַּף פ"א שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּעִנְיַן קְדֻשַּׁת בהכ"נ וְהֵבִיא דִּבְרֵי הרא"ם בס' הַיְרֵאִים (נִרְשָׁם שָׁם סי' שס"ד וצ"ל שכ"ד), וְעוֹד הֵבִיא דִּבְרֵי רז"ל בַּשַּׁ"ס בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וּדְבָרָיו מַטִּין דס"ל דְּקִדֻּשַּׁת בהכ"נ הִיא מִדְּאוֹרָיְיתָא וּכְדַעַת הרא"ם הַנָּ"ל (חִידּוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא הִזְכִּיר דִּבְרֵי מ"ז הָרַב תק"ל דס"ל דְּקִדֻּשַּׁת בהכ"נ אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וּלְפַלְפֵּל בִּסְבָרָתוֹ שֶׁיֵּשׁ לְתָמְהַּ עָלָיו מִדִּבְרֵי הרא"ם וכו' הנז"ל) עי"ש, וְכֵן מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הָרַב שְׁנוֹת יָמִין בח"א דַּף ט' דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּקִדֻּשַּׁת בהכ"נ הִיא מִדְּאוֹרָיְיתָא שֶׁהֲרֵי הָרַב חק"ל שֶׁסּוֹבֵר דְּקִדֻּשַּׁת בהכ"נ הִיא מִדְּרַבָּנָן הִכְרִיחַ סְבָרָתוֹ מִדְּלָא מָצִינוּ חִיּוּב מִן הַתּוֹרָה לִבְנוֹת בהכ"נ וְאִם אֵין חוֹבָה מִדְּאוֹרָיְיתָא לִבְנוֹת בהכ"נ מֵהֵיכָא תֵּיתֵי בָּהּ קְדֻשָּׁה מִדְּאוֹרָיְיתָא, כמ"ש בִּשְׁמוֹ הָרַב זִכְרוֹ דָּבָר שָׁם וְאִילּוּ הָרַב שְׁנוֹת יָמִין שָׁם כָּתַב דְּבִכְלַל מָנוֹת עֲשֵׂה וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ הוּא לִבְנוֹת בהכ"נ מַשְׁמַע דִּלְדַעְתּוֹ צָרִיךְ לוֹמַר דְּקִדֻּשַּׁת בהכ"נ הִיא מִדְּאוֹרָיְיתָא וְיוֹתֵר מִתְבָּאֵר כֵּן מִדִּבְרֵי הָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה בפ"ח דמס' פְּאָה דַּף מ"ב ע"ב שֶׁכָּתַב דְּאַף דְּלָא מָצִינוּ מִצְוָה מְפֹרֶשֶׁת בַּכָּתוּב לִבְנוֹת בהכ"נ וְגַם מוֹנֵי הַמִּצְוֹת לֹא מָנוּ מִצְוָה זוֹ מ"מ נִכְלָל בַּעֲשֵׂה דּוֹעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ כֵּיוָן דְּדָמוּ אַהֲדָדֵי כמ"ש מוהריק"ו בְּשֹׁרֶשׁ קס"א וְהוֹכִיחַ כֵּן מִמַּה שֶּׁדָּרְשׁוּ וְאֶהְיֶה לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מְעַט אֵלּוּ בכ"נ וממ"ש קְדֻשָּׁתָם אע"פ שֶׁהֵן חֲרֵבִין וּמִתּוֹךְ זֶה לָמַד הֲמָרְדְּכַי דְּאָסוּר לִנְתּוֹץ דָּבָר מבהכ"נ וְיָלְפִינַן דבהכ"נ תִּהְיֶה גְּבוֹהָה מִבָּתֵּי הָעִיר מִדִּכְתִיב לְרוֹמֵם בֵּית אֱלֹהֵינוּ אע"ג דִּקְרָא כְּתִיב גַּבֵּי מִקְדָּשׁ.

וְהַמָּרְדְּכַי בפ"ק דְּשַׁבָּת כָּתַב וְשָׁמָּא דּוֹמֶה לַעֲלִיּוֹת הֵיכָל שֶׁנִּתְקַדְּשׁוּ וכו' הֲרֵי דַּאֲפִילּוּ לָמֵ"ד עֲלִיּוֹת עֲזָרָה לֹא נִתְקַדְּשׁוּ עֲלִיּוֹת בהכ"י דָּמוּ לַהֵיכָל אֵלּוּ תו"ד רַבֵּינוּ מוהריק"ו וְסִיָּם, הנחמ"ל וּבַזֹּהַר פָּרָשַׁת נָשֹׂא דַּף קפ"ז ע"א וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ סְתָם דְּכָל בֵּי כְּנִישְׁתָּא דְּעָלְמָא מִקְדָּשׁ אִיקְרֵי א"כ אִיכָּא לְמֵימַר דְּאַף דִּקְרָא דְּוַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ בְּבִנְיַן בהמ"ק כְּתִיב מ"מ

בְּכָלָל נָמֵי קָאֵי לְבִנְיָן בהכ"נ כִּדְיָלִיף הַמָּרְדְּכִי לְעִנְיַן נְתִיצַת אֶבֶן מבהכ"נ דְּאַף דְּלֵיכָּא לָאו בפ"ע עכ"ז כָּתַב דְּאִיכָּא אִיסּוּר וְלָאו דְּיָלְפִינַן מִלָּאו דְּמִקְדָּשׁ וה"ה בַּעֲשֵׂה דּוֹעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ יָלְפִינַן בהכ"נ מִנִּיהּ עכ"ל דְּמִתְבָּאֵר דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּהָרַבָּנִים מוהריק"ו וּמָרְדְּכַי נָקְטִי דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא שָׁוֵי בכ"נ לבהמ"ק לְבִנְיָן וְלִנְתִיצָה וא"כ נַדַּאי דִּלְפִי זֶה קֻדֻּשַׁת בהכ"נ מִדְּאוֹרַיְיתָא הִיא וְנִרְאֶה דְּהָרַב נחמ"ל לֹא רָאָה דִּבְרֵי הָרַב מַטֶּה יְהוּדָה הנז"ל (בד"ה וע"פ הָאָמוּר) דְּלִדְבָרָיו אֵין רְאָיָה מִנְּתִיצָה דְּלָא כְּתִיב בָּהּ מִקְדָּשׁ לְבִנְיָן דִּכְתִיב מִקְדָּשׁ, ומ"ש דְּהַמָּרְדְּכַי יָלִיף לָאו לִנְתִיצָה בהכ"נ מִלָּאו דְּמִקְדָּשׁ אֵינוֹ מְדֻיָּקְדָּק שֶׁהֲרֵי בְּמָרְדְּכַי לֹא הֻזְכַּר שֶׁיִּהֵא נוֹתֵן דָּבָר מבהכ"נ עוֹבֵר בְּלָאו רַק כָּתַב דְּאָסוּר, ומ"ש עוֹבֵר בְּלָאו הוּא לִנְתִיצָה מֵהַמְּזַבֵּחַ כיעי"ש.

גַּם בס' מַעֲשֵׂה אַבְרָהָם חא"ח סי' ל"ז כָּתַב דְּבִכְלַל עֲשֵׂה וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ הוּא בִּנְיַן בהכ"נ, כְּמוֹ שֶׁמִּתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי מוהריק"ו וכו' והזה"ק בְּפָרָשַׁת נָשֹׂא וכו' וְהוֹסִיף שָׁם דְּגַם צָרִיךְ שֶׁיִּהֵא הַבִּנְיָן לִשְׁמָהּ לְשֵׁם בהכ"נ דִּבְנִין בהמ"ק וכו' וּמִטַּעַם זֶה אָסוּר לִבְנוֹתָהּ ע"י נָכְרִים כְּשֶׁאֶפְשָׁר ע"י יִשְׂרָאֵל מִשּׁוּם דְּנָכְרִי אַדַּעְתָּא דְנַפְשֵׁיהּ עָבִיד ושקו"ט בְּאִם יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד ע"ג וּמְסַיְּעַ קָצָת אִי מְהַנֵּי עיש"ב:מד בֵּית הַכְּנֶסֶת כָּתַב הָרַב זֶכֶר דָּבָר בָּאוֹת ב' בְּשֵׁם הָרַב חק"ל לֹא רָאִינוּ חִיּוּב מד"ת לִבְנוֹת בַּיִת מְיֻחָד לבהכ"נ דאע"ג דִּכְתִיב וַאֲהִי לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מְעַט וְדָרְשׁוּ לבהכ"נ אַסְמַכְתָּא דְּרַבָּנָן הִיא עכ"ל.

וְהָרַב שְׁנוֹת יָמִין בח"א דַּף ט' ע"א כָּתַב וּמִצְוַת בִּנְיַן בהכ"נ הִיא כְּלָל מִצְוַת עֲשֵׂה וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ כמ"ש מוהריק"ו סוֹף שֹׁרֶשׁ קס"א רָאוּי לְדַמּוֹת נִדְבַת בהכ"נ לְנִדְבַת הַמִּשְׁכָּן שֶׁהֲרֵי בכ"מ דָּמוּ רַבּוֹתֵינוּ בהכ"נ לבהמ"ק וכו' עי"ש שֶׁהָאֲרִיךְ וְהִרְחִיבָה לְהָבִיא רְאָיוֹת דְּקֻדֻּשַׁת בהכ"נ דָּמֵי לְקֻדֻּשַׁת בהמ"ק, וְכֵן אִיתָא בזוה"ק פָּרָשַׁת נָשֹׂא דַּף קפ"ו ע"א וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ דְּכָל בֵּי כְנִישְׁתָּא דְּעָלְמָא מִקְדָּשׁ אִיקָרֵי עכ"ל, נִרְאֶה דס"ל דְּמִצְוָה מִן הַתּוֹרָה הִיא לְיַיחֵד בַּיִת לְהַשְׁרוֹת שְׁכִינָה בֵּית תְּפִלָּה יִקָּרֵא, וְכֵן מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה שֶׁהֵבֵאתִי שָׁם עי"ש.

אָמְנָם מָרָן החבי"ף בס' בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים דַּף קכ"ח ע"ד כָּתַב שֶׁבְּמָקוֹם אַחֵר הָאֲרִיךְ דְּאֵין חִיּוּב וְצִיווּי מְבֹאָר בַּכָּתוּב לִבְנוֹת בהכ"נ אֶלָּא מ"ע מִדְּרַבָּנָן עכ"ל. וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בָּאוֹת מ"ג (בד"ה וְדַאֲתַאן עָלָהּ) בְּשֵׁם הָרַב חק"ל דְּמִדְּלָא מָצִינוּ חִיּוּב בַּתּוֹרָה לִבְנוֹת בהכ"נ מוּכָח דְּגַם קֻדֻּשָּׁתָהּ אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן א"כ לְפִי מַה שֶּׁהֵבֵאתִי שָׁם בִּשְׁמוֹ בס' תּוֹכַחַת חַיִּים שֶׁנִּרְאֶה דַּעְתּוֹ מַסְפֶּמֶת לִסְבָרַת הרא"ם בס' יְרֵאִים דְּקֻדֻּשַׁת בהכ"נ הִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא א"כ יֵשׁ לְתָמְהַּ אֵיךְ יְסַבּוּר דִּבְנִין בהכ"נ הִיא רַק מ"ע דְּרַבָּנָן אַחֲרֵי שֶׁקֻּדֻּשָּׁתָהּ מִן הַתּוֹרָה וְיוֹתֵר יֵשׁ לְתָמְהַּ עַל מַה שֶּׁנִּרְאֶה מִדְּבָרָיו בִּתְשׁוּבָתוֹ שֶׁבְּסֵפֶר יַד יָמִין סי' ג' (בחא"ח) דס"ל דְּגַם מִדְּרַבָּנָן אֵין שׁוּם מִצְוָה לִבְנוֹת בהכ"נ אַף אִם אֵין לָהֶם בהכ"נ כְּלָל שכ"כ בְּדַף ט"ז ע"ב (בד"ה בְּרַם) וְז"ל בְּרַם בְּמַאי דְּקָמָן בְּעִנְיַן נדו"ד (מַר קָעֲסִיק בָּמָה שֶׁנִּשְׁאַל מֵעִיר רוֹדִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם ב' בהכ"נ מְפֹאָרוֹת וְאֵין לָהֶם שׁוּם דּוֹחַק לִבְנוֹת אַחֶרֶת לוּלֵא שֶׁמִּפְּנֵי חִילּוּקֵי דֵּעוֹת שֶׁנָּפַל בֵּינֵיהֶם בְּעִנְיַן הַמִּסִּים רָצוּ אֵיזֶה יְחִידִים לְפָרֹשׁ מִן הַצִּבּוּר וְלִבְנוֹת לָהֶם בהכ"נ אַחֶרֶת עַצְמָם וּכְשֶׁנִּגְדָּם מְעַכְּבִים בְּיָדָם כִּי נִמְשָׁךְ מִזֶּה נָזָק רַב לַכּוֹלְלוֹת הָעִיר כַּכָּתוּב שָׁם בְּצִיּוּר הַשְּׁאֵלָה עי"ש) בִּנְיַן בהכ"נ חֲדָשָׁה אַף דְּנִימָא שֶׁהִיא מִצְוָה לֹא מָצִינוּ בְּמִצְוָה זוֹ חִיּוּב עַל הָאָדָם בְּפִירוּשׁ לֹא מד"ת וְלֹא מִדְּרַבָּנָן שֶׁחַיָּיב כָּל אָדָם

מִישְׂרָאֵל בִּפְרָטוּת בְּמִצְוָה זוֹ לְקַיְּמָהּ וְלֹא בְּהִבָּטֵל מִמֶּנָּה מַלְבְּנוֹת בהכ"נ חֲדָשָׁה שֶׁיִּהְיֶה חַיָּיב אֵיזֶה עוֹנֶשׁ אֲפִילּוּ בד"ש מִפְּנֵי שֶׁלֹּא בָּנוּ וּבָטְלוּ מִצְוָה זוֹ כִּי אֲפִילּוּ בַּכְּלָלוּת הַצִּבּוּר כְּשֶׁאֵין לָהֶם בהכ"נ כְּלָל וּמָקוֹם לְהִתְפַּלֵּל עכ"ז אֵין בְּמִצְוָה זוֹ שׁוּם חִיּוּב וְלֹא עוֹנֶשׁ מַשּׁוּם בִּיטּוּל מִצְוַת עֲשֵׂה זוֹ כ"א מַשּׁוּם דִּינָא שֶׁחַיָּיבִים בְּנֵי הָעִיר וְכוֹפִין זֶה אֶת זֶה לִבְנוֹת בהכ"נ כִּשְׁאָר צָרְכֵי רַבִּים וְאֵין הַכְּפִיָּה מַשּׁוּם קִיּוּם מִצְוָה כְּמִי שֶׁאוֹמְרִים לוֹ עֲשֵׂה סֻוכָּה וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה וכו' אֶלָּא מַשּׁוּם חִיּוּב כִּשְׁאָר צָרְכֵי הָעִיר שֶׁכּוֹפִין בְּנֵי הָעִיר זֶה אֶת זֶה וְזֶה בָּרוּר עכ"ל דְּמִתְבָּאֵר מִדְּבָרָיו אֵלֶּה דְּאַף אִם אֵין לָהֶם בהכ"נ וְלֹא מָקוֹם לְהִתְפַּלֵּל אִם כָּל אַנְשֵׁי הָעִיר מְרֻצִּים בָּזֶה וְאֵין מִי שֶׁיִּמְחֶה לָכוֹף זֶה אֶת זֶה לִבְנוֹת בהכ"נ אֵין לָהֶם שׁוּם עוֹנֶשׁ וְלֹא שׁוּם בִּיטּוּל מִצְוָה דְּאוֹרַיְיתָא וְלֹא דְּרַבָּנָן כְּלָל וְזֶה הֵיפֶךְ מִמַּה שֶּׁנִּרְאֶה מִדְּבָרָיו שבס' תּוֹכַחַת חַיִּים הַנַּ"ל דְּבִנְיַן בהכ"נ הִיא מִצְוָה שֶׁל תּוֹרָה לְפִי מַה שֶּׁנִּרְאֶה דִּנְקִיט דְּקַדֵּוּשַׁת בהכ"נ הִיא מִן הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה.

וְגַם הוּא הֵיפֶךְ ממ"ש בְּפֵירוּשׁ בְּבִרְכַת מל"ח הַנַּ"ל דְּאִיכָּא מִיהָא מ"ע מִדְּרַבָּנָן וְכָעֵת לֹא מָצָאתִי בְּדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים מְבֹאָר אִם יֵשׁ מִצְוָה מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן לִבְנוֹת בהכ"נ כְּשֶׁיֵּשׁ לָהֶם בַּיִת מְיֻחָד לְהִתְפַּלֵּל.

וּמִן הַתֵּימַהּ עַל הָרַב יָפֶה לַלֵּב נר"ו בסי' ק"נ אות א' (עמ"ש מָרָן כּוֹפִין בְּנֵי הָעִיר זֶה אֶת זֶה לִבְנוֹת בהכ"נ) שֶׁהֵבִיא בִּשְׁתִיקָה מ"ח הָרַב אָרְחוֹת יוֹשֶׁר בפי"ג דַּף קע"א ע"א וְגַם כּוֹפִין לְחַזֵּק בהכ"נ כְּמוֹ שֶׁכּוֹפִין בְּכָל מ"ע דִּכְשֵׁם שמ"ע לִבְנוֹת בֵּית הַבְּחִירָה וּלְחַזֵּק בָּדָק הַבַּיִת שֶׁנֶּאֱמַר וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ כָּךְ הוּא בזה"ז לִבְנוֹת וּלְחַזֵּק בָּדָק בהכ"נ וב"מ וכ"כ שָׁם בָּאוֹת ב' וג' דְּקַדֵּוּשַׁת בהכ"נ שָׁוָה לְקַדֵּוּשַׁת מִקְדָּשׁ לְכָל דָּבָר עי"ש.

וְהוּא חִדּוּשׁ שֶׁלֹּא זָכַר מִילֵי דר' אבה"ו בַּסְּפָרִים הַנַּ"ל בְּעִנְיָן זֶה וְעַיְּנָתִי בְּיוֹשֶׁר לְבַב (שבסו"ס יפ"ל) וְרָאִיתִי בסי' ק"נ שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הזוה"ק נָשָׂא דַּף קכ"ו וּבַתִּקּוּנִים דַּף קל"ב ע"א דְּכָל בֵּי כְנִישְׁתָּא מְקַדָּשׁ אִיקְרֵי וְצִיְּין לְעַיֵּין בס' דר' אב"א ס' חַיִּים סי' מ"ה אוֹת ד' וְגִנְזֵי חַיִּים מַעֲרֶכֶת הַבֵּי"ת אוֹת כ"ב וְאֵין מְצֻוִּים אֶצְלִי לִרְאוֹת דב"ק: וְאִם בְּנִיַן בהכ"נ קוֹדֵם לְהַסְפָּקַת ת"ח וּלְפַרְנָסַת עֲנִיִּים וְחוֹלִים הִנֵּה יָדוּעַ מ"ש בִּירוּשַׁלְמִי סוֹף מס' פֵּאָה וְסוֹף פֵּ"ה דמס' שְׁקָלִים כ' חֲמָא בר"ח ור' הוֹשַׁעְיָא הָווּ מְטַיְּילִין בְּאִילֵּין כְּנִישְׁתָּא דְּלוֹד אֲמַר ר"ח כַּמָּה מָמוֹן שִׁקְּעוּ אֲבוֹתַי כָּאן א"ל כַּמָּה נְפָשׁוֹת שָׁקְעוּ אֲבוֹתָיךְ כָּאן לָא הֲווֹן בְּנֵי נָשָׁא דְּיִלְעוּן בְּאוֹרַיְיתָא וְעוֹד אָמְרוּ בְּשִׁקָּלִים שֵׁם ר' אַבּוֹן עֲבַד אִילֵּין תַּרְעַיָּא דְּסַדְרָא רַבָּה אֲתָא ר' מָנָא לְגַבֵּיהּ א"ל חַמֵּי מַאי עֲבַדִית א"ל וְיִשְׁכַּח יִשְׂרָאֵל אֶת עוֹשֵׂהוּ וַיִּבֶן הֵיכָלוֹת לֹא הֲוָה בְּנֵי נָשׁ דְּיָלְעוֹן בְּאוֹרַיְיתָא וְשָׁם צַיְּין בְּגִלְיוֹן הַשַּׁ"ס לְשׁוּ"ת מוהר"ם מֵרוֹטוּנְבּוּרְק סי' תרצ"ב וְאֵין בְּיָדִי סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה אוּלָם רָאִיתִי דב"ק הֵבִיאָם הָרַב נָחְמָד לַמַּרְאֶה בח"א וְהוּא שֶׁנִּשְׁאַל בְּמִי שֶׁנָּדַר צְדָקָה סְתָם לִיתֵּן כָּל דָּבָר שֶׁיִּרְצֶה וְיֵשׁ לְפָנָיו לִיתֵּן הַצְּדָקָה לְנֵרוֹת לבהכ"נ אוֹ לְחוֹלִים אֵיזֶה מֵהֶם חָבִיב וְהֵשִׁיב דְּנִלְמוֹד מֵהַיְרוּשַׁלְמִי הַלָּז.

וְנִרְאֶה שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהוֹכִיחַ דְּלִיתֵּן לְחוֹלִים קוֹדֶם וע"ז תַּמָּה הָרַב חק"ל בח"ג לַיּוֹ"ד סי' קי"ד (ה"ד בנחמ"ל שָׁם) דְּמֵהַיְרוּשַׁלְמִי אֵין לְהוֹכִיחַ אֶלָּא דְּהַסְפָּקַת ת"ח קוֹדֵם וְלֹא חוֹלִים דְּעָלְמָא וְרָצָה לְיַיְשֵׁב דמ"ש בַּיְרוּשַׁלְמִי כַּמָּה נְפָשׁוֹת שָׁקְעוּ כָּאן ר"ל שֶׁיֵּשׁ כָּאן חוֹלִים וְלֹא נָתַן לָהֶם מָמוֹן לְהַבְרִיאָם ומ"ש לִית בְּנֵי נָשָׁא דְּיָלְעוּן בְּאוֹרַיְיתָא ר"ל שֶׁיֹּאמְרוּ לַאֲבוֹתֶיךָ הַדִּין דְּחוֹלִים קוֹדְמִים לבהכ"נ אֶלָּא שֶׁהוּא דּוֹחֵק בפי' הַיְרוּשַׁלְמִי וּבְפֶרֶט דממ"ש בְּעֻבְדָּא

דַּעְבַד תַּרְעָא נִרְאֶה שֶׁלְּהַקְּדִים לוֹמְדֵי תּוֹרָה לבהכ"נ אָמַר כֵּן וְלֹא נָחָה דַּעְתּוֹ אֶלָּא ע"פ מ"ש הָרַב מוהריק"ו שֹׁרֶשׁ קכ"ח וְהוּבָא בְּמָרָן הב"י יו"ד סו"ס רמ"ט דְּגֵרִים בַּיְרוּשַׁלְמִי אוֹ חוֹלִים הַמְּוּטָלִים בְּאַשְׁפָּה וכו' וְהֵבִיא מ"ש הָרַב מוהר"ש יָפֶה בפי' לְהַיְרוּשַׁלְמִי דמ"ש בַּיְרוּשַׁלְמִי דִּלְימוּד הַתּוֹרָה עָדִיף הַיְינוּ כְּשֶׁאֵין צְרִיכִים לבהכ"נ אֶלָּא לְצִיּוּרִים וְכִיּוּרִים דְּאַף דְּאָמְרִינַן הִתְנָאֶה לְפָנָיו בְּמַצָּוָה וּמִצָּוָה לְפָאֵר בהכ"נ מ"מ לָזֶה ת"ת עָדִיף אֲבָל הוֹצָאוֹת לִבְנְיַן הַצָּרִיךְ וַדַּאי שֶׁהֵיא קוֹדֶמֶת וְתָמַהּ עָלָיו שֶׁמִּדִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים נִרְאֶה שֶׁגַּם מִגּוּף הַבִּנְיָן עָדִיף לִימוּד הַתּוֹרָה וְשֶׁהָרֹא"ש כָּתַב בְּכָלָל י"ג סי' י"ד וְכֵיוָן שֶׁמּוֹכְרִים בהכ"נ לִיקַּח תּוֹרָה וּסְפָרִים כ"ש שֶׁמּוֹכְרִים אוֹתָם לִלְמֹד תּוֹרָה כִּי מַה תּוֹעֶלֶת בְּקַנְיַית פָּרִים אִם לֹא לִלְמֹד בָּהֶם וכו' וְכִדְבָרָיו מַמָּשׁ כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בְּמֵיְיחָסוֹת סי' רע"ו וְאֵיךְ כָּתַב דְּבִנְיַן בהכ"נ קוֹדֵם לְלוֹמְדֵי תּוֹרָה אֲלוּ תוד"ק וְהָרַב נחמ"ל הֶאֱרִיךְ לְהָשִׁיב עַל דְּבָרָיו בְּכַמָּה דִּיּוּקִים וְגַם שקו"ט בְּאִם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין כְּשֶׁבָּאִים לִבְנוֹת בהכ"נ וְיֵשׁ לָהֶם צוֹרֶךְ לְהַסְפִּיק לִדְבָרִים הַלָּלוּ אֵיזֶה מֵהֶם קוֹדֵם לְכְשֶׁבָּאִים לִמְכּוֹר בהכ"נ שֶׁכְּבָר נִבְנָה כְּדֵי לְהַסְפִּיק לִדְבָרִים הַלָּלוּ וּלְפִי שֶׁבָּא לוֹ בַּאֲרוֹכָה לֹא אוּכַל לְהַעְתִּיק תו"ד וְאַתָּה תֶּחֱזֶה: וּמָרָן החבי"ף בס' סְמִיכָה לְחַיִּים בְּקֻונְטְרֵס שַׁלְמֵי סְמִיכָה דַּף קל"ו ע"ד הֵבִיא מ"ש הָרַב מוהרש"י הַנָּ"ל וְשֶׁכְּדְבָרָיו כָּתַב הָרַב אַגְּדַת אֵלְיָהוּ שָׁם וְתָמַהּ עֲלֵיהֶם דְּמַשְׁמָעוּת דִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי הוּא דְּלָתֵת לְלוֹמְדֵי תּוֹרָה קוֹדֶם לְעִיקַּר בִּנְיַן בהכ"נ וְשֶׁכֵּן פֵּירְשׁוּ הָרַבָּנִים מוהר"א לֵיבּ בְּסוֹף פֵּאָה וְתִקְלִין חַדְתִּין במס' שְׁקָלִים וְתָמַהּ גַּם מִדִּבְרֵי התשב"ץ לַתַּלְמִיד מוהר"ם בסי' תקל"ו שֶׁהוֹרָה הר"ש דְּעָדִיף טְפֵי לִיתֵּן לִנְעָרִים לִלְמֹד יוֹתֵר מִבִּנְיַן בהכ"נ וְשֶׁלָּמַד כֵּן מֵהַיְרוּשַׁלְמִי הַנָּ"ל ושכ"כ מוהריק"ו שֹׁרֶשׁ קכ"ח ה"ד מָרָן הב"י סו"ס רמ"ט ומַה שֶּׁהִכְרִיעוּ הָרַבָּנִים הַנָּ"ל דְּבִנְיַן בהכ"נ מִצָּוָה רַבָּה הִיא דְּנִקְרָא מִקְדָּשׁ מְעַט מַה בְּכָךְ הֲלֹא ת"ת כְּנֶגֶד כֻּולָּם וָתָ"ת גָּדוֹל מִבִּנְיַן בהמ"ק דְּאָמְרִינַן בְּהֶדְיָא בפ"ק דִּמְגִילָּה.

ושו"ר לְהָרַבָּנִים כְּבוֹד חֲכָמִים בְּסוֹף פֵּאָה וחק"ל הַנָּ"ל הֵמָּה רָאוּ כֵּן תָּמָהוּ ע"ד הָרַב מוהרש"י וְעוֹד הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ בתשב"ץ ח"ג סי' ק"צ שֶׁהוֹכִיחַ מֵהַיְרוּשַׁ' דְּיוֹתֵר הִיא הַמִּצְוָה לְלַמֵּד הַתַּלְמִידִים וּלְפַרְנֵס עֲנִיִּים מִבִּנְיַן בהכ"נ.

וּבְדָרָשׁ לֹא נָתַן שְׁלֹמֹה מִקְדָּשֵׁי דָּוִד אָבִיו דָּבָר לְמֻלְאֶכֶת הַמִּקְדָּשׁ אָמַר רָעָב הָיָה בִּימֵי, אַבָּא ג' שָׁנִים וְהָיָה לוֹ לְבַזְבֵּז הֶקְדֵּשׁוֹת הָאֵלֶּה לְהַחֲיוֹת בָּהֶם עֲנֵיֵי יִשְׂרָאֵל עכ"ל וס' סְמִיכָה לְחַיִּים נִדְפַּס כַּמָּה שָׁנִים טֶרֶם שֶׁנִּדְפַּס סֵפֶר נחמ"ל הַנָּ"ל.

ומ"ש הָרַשְׁבָּ"ץ בְּשֵׁם דָּרַשׁ חֲזַ"ל לֹא נָתַן שְׁלֹמֹה מִקְדְּשֵׁי דָּוִד אָבִיו וכו' כַּנָּתוֹ למ"ש בַּיַּלְקוּט בְּמִלָּכִים א' סי' ז' דְּעַל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר, בַּכָּתוּב וּתְשַׁלֵּם כָּל הַמְּלָאכָה כְּתִיב בָּתְרֵיהּ וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה אֶת קָדְשֵׁי דָּוִד אָבִיו שֶׁיֵּשׁ שְׁדָּרְשׁוּ לְשֶׁבַח וכו' וְיֵשׁ שְׁדָּרְשׁוּ עַל שֶׁהָיָה הָרָעָב ג' שָׁנִים בִּימֵי דָּוִד וכו' מַה שֶּׁהָיָה מְתַקֵּן לבהמ"ק הָיָה צָרִיךְ לְהוֹצִיאוֹ לְהַחֲיוֹת בּוֹ אֶת הַנְּפָשׁוֹת וְלֹא עָשָׂה כֵּן א"ל הקב"ה בָּנַי מֵתִים בְּרָעָב וְאַתָּה צוֹבֵר מָמוֹן לִבְנוֹת בהמ"ק חַייֵךְ אֵין שְׁלֹמֹה בִּנְךָ נִצְרָךְ מֵהֶם כְּלוּם עכ"ל.

וְאַחַר זמ"ר נִדְפַּס ס' בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וְרָאִיתִי שֶׁבְּדַף קכ"ח ע"ג הֵבִיא מ"ש הָרַב נחמ"ל דְּמִצְוַת בִּנְיַן בהכ"נ עָדִיף מִמִּצְוַת צְדָקָה וְדָחָה דְּבָרָיו וְכָתַב שָׁמַר בְּרִיהּ דְּרַב חק"ל בחק"ל מ"ב חיו"ד סי' כ"ג דָּחָה ג"כ דְּבָרָיו, וְשׁוּב הֵבִיא דְּרָשְׁחַזַ"ל הַנָּ"ל לְהוֹכִיחַ דְּגְדוֹלָה צְדָקָה יוֹתֵר מִבִּנְיַן בהמ"ק ושקו"ט לְהַחֲזִיק בְּסָבָרָא זוֹ עי"ש, וְהָרַב חת"ס בחא"ח סי' ר"ג

עַל מַה שֶׁנִּשְׁאַל אִם בִּנְיַן בהכ"נ בעיהק"ו ירושת"ו קוֹדֶם לְהַסְפָּקַת ת"ח עֲנִיִּים כָּתַב בְּסוֹף הַתְּשׁוּ' (בד"ה אֲבָל) לֹא יָדַעְתִּי מְקוֹם הַסָּפֵק הִנֵּה בִּתְשׁוּ' הָרֹא"שׁ שבב"י א"ח ר"ס קנ"ג מְבֹאָר דְּמוֹכְרִים בהכ"נ לְהַסְפָּקַת ת"ח ק"ו מס"ת וּבְסוֹף הסי' מֵבִיא דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם מָעוֹת שֶׁגָּבוּ לְצֹרֶךְ בהכ"נ מְשַׁנִּים לְמִצְוָה אַחֶרֶת אֲבָל אִם קָנוּ קוֹרוֹת אֵין מְשַׁנִּים אֶלָּא לְפִדְיוֹן שְׁבוּיִם וְאִם בָּנוֹ אָז אפי' לפ"ש אֵין מְחַלְּפִים.

וְהָאֱמֶת כמ"ש טַ"ז וְשָׁ"ךְ בַּיּוֹ"ד סי' רנ"ב וְאוֹסִיף נוֹפֶךְ וכו' עי"ש דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ: מַה בָּשָׂר בְּחָלָב לְעִנְיַן מְעַוְּשָׁן הָרַב מַטֶּה יוֹסֵף ח"ב סי' ז' דַּף ל"ט הֵבִין מִדִּבְרֵי הָרַב הַמַּגִּיד לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּאָסוּר מה"ת מִשּׁוּם דִּסְפֵיקָא דְּאוֹרָיְיתָא לְחוּמְרָא עי"ש.

וַהֲוָה תָּמַיהַּ לִי דִּלְהָרַמְבַּ"ם חֹוֹמֶר הַסְפֵּקוֹת מִדְּרַבָּנָן הוּא וּמָצָאתִי לְמָרָן חִיד"א במחב"ר יו"ד סי' פ"ז אוֹת י"ג שֶׁהִשִּׂיגוֹ בָּזֶה עי"ש ד"ק וּבְקֶונְטְרֶס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת בשב"ח הֵבֵאתִי אֵיזֶה פְּרָטִים בְּדִינֵי בשב"ח עי"ש: וּמַה שֶּׁנֶּאֱסַר ע"י כְּלִי בֶּן יוֹמוֹ אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא כִּדְמוֹכַח מִדְּבָרֵי הָרֹא"שׁ בפ' כָּל שָׁעָה וא"כ אָסוּר גַּם בַּהֲנָאָה וכ"כ האו"ה כְּלָל ל' דִּין ח'.

וְכֵן מְבֹאָר בסי' צ"ד בְּתוֹחֵב כָּף חוֹלֶבֶת ב"י דְּהַכֹּל אָסוּר בַּהֲנָאָה וַאֲפִלּ' כְּלִי א' שֶׁהֶעֱבִירוּ מֵעַל הָאֵשׁ אָסוּר מִדְּאוֹרַיְ' כְּמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ הפר"ח סי' פ"ח וכ"כ המ"מ בפ"ט מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת וְהָרַשְׁבָּ"א בְּפֶרֶק כִּירָה דְּחַיָּיב מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל דְּלָא כְּהָרַב חַסְדֵי דָּוִד בַּפֵּ"א דְּמַעֲשְׂרוֹת כ"כ הָרַב עֶרֶךְ הַשֻּׁלְחָן בַּיּוֹ"ד סי' פ"ז אוֹת ה' וע"ש לְעִנְיַן עֵירוּי שֶׁאוֹסֵר כְּדֵי קְלִיפָּה שֶׁהֵבִיא מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים אִם אוֹסֵר מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן ועי"ש בָּאוֹת י"א לְעִנְיַן בְּשַׂר בְּהֵמָה בְּחָלָב חַיָּה דְּהָרַב מְגִילַּת סֵפֶר כ' דְּאָסוּר מה"ת וְנֶחְלַק עָלָיו (הַשְׁמָטוֹת): מו ב"ד מַכִּין וְעוֹנְשִׁין שֶׁלֹּא מִן הַדִּין אָמְרִינַן כֵּן גַּם בזה"ז כֵּן כָּתַב מָרָן החבי"ף בִּתְשׁוּבָתוֹ שבס' יַד יָמִין דַּף ט"ז ע"א וְטָרַח וְכָתַב שֶׁכֵּן נִרְאֶה מִדִּבְרֵי הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ וְהָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיבָ"שׁ וְרַבֵּינוּ הַמְאִירִי וְהַסְּמָ"ג וְהַטּוּר וש"ע בסי' ב' עיש"ב וְעִם שֶׁהַדָּבָר פָּשׁוּט כֵּן כִּיוָן דְּאִיכָּפֵל תַּנָּא לְמִיחְשַׁב גַּבְרֵי רַבְרְבֵי דְּסָבְרֵי הָכִי אַף אֲנִי אָבִיא שֶׁכֵּן מִתְבָּאֵר מִתְּשׁוּ' רַבֵּינוּ מוהר"י אֶבֶן מִיגַאשׁ בסי' קס"א שֶׁכָּתַב וְז"ל וְאַף ע"פ שֶׁאָמְרוּ פָּטוּר שֶׁהַכַּוָּנָה בּוֹ פָּטוּר לְגַמְרֵי מ"מ אִם הָיָה בָּעִיר דַּיָּיִן קָבוּעַ וְנִרְאָה לוֹ לְעָנְשׁוֹ עַל כָּךְ עוֹשֶׂה כמ"ש מַכִּין וְעוֹנְשִׁין שֶׁלֹּא מִן הַתּוֹרָה לַעֲשׂוֹת סְיָיג לַתּוֹרָה וּבְתַנַּאי שֶׁתִּהְיֶה הַשָּׁעָה צְרִיכָה לְכָךְ כְּגוֹן שֶׁזֶּה קָדַמָה לוֹ עֲשַׂיִּית פֹּעַל כָּזֶה פַּעֲמַיִם אוֹ שֶׁהָיָה בַּמְּדִינָה עוֹשִׂין כְּפֹעַל זֶה שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁאִם יִתְרַשְּׁלוּ מִלַּעֲנוֹת ע"ז יִרְבּוּ לַעֲשׂוֹת כַּיּוֹצֵא בּוֹ אֲבָל אִם חָסֵר אֶחָד מִשְּׁנֵי תְּנָאִים אֵלֶּה אֵין ב"ד יְכוֹלִים לְחַיֵּיב אֶת הָעוֹשֶׂה פְּעֻלָּה כָּזוֹ שׁוּם דָּבָר כ"ש מִי שֶׁאֵינוֹ ב"ד וְהַצִּבּוּר אֵינָם בָּזֶה כְּדַיָּיִן קָבוּעַ עכ"ל, גַּם הָרַדְבָּ"ז בִּתְשׁוּ' כת"י הֵבִיאָה מָרָן חִיד"א בברכ"י א"ח סי' רמ"ד עַל אִישׁ עָשִׁיר יר"ש שֶׁעָשׂוּ הַבַּנָּאִים מְלָאכָה בְּשַׁבָּת.

שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ וְתָכַף כְּשֶׁשָּׁמַע עִיכֵּב הַמְּלָאכָה וּבְיוֹם רִאשׁוֹן שָׁלְחוּ ב"ד אַחֲרָיו וְשָׁאֲלוּ מַדּוּעַ עָשָׂה זֹאת וְנִשְׁבַּע כִּי עָשׂוּ שֶׁלֹּא בִּידִיעָתוֹ וְשֶׁמַּסְכִּים לִיתֵּן קָנָס מָמוֹן וְלֹא קִבְּלוּ דְּבָרָיו וְנִידּוּהוּ וְיָשַׁב בְּנִידּוּיוֹ חֲמִשָּׁה יָמִים וּמֹאד הָרַע לוֹ וְשָׁאַל מֵהָרַדְבָּ"ז אִם כַּדִּין נִידּוּהוּ וְהֵשִׁיב דְּאַף דְּהָעוֹבֵר אִדְּרַבָּנָן מְנַדִּין אוֹתוֹ בָּזֶה שֶׁלֹּא יָדַע וּכְשֶׁיָּדַע עִיכְּבָם אֶפְשָׁר דְּאֵינוֹ חַיָּיב נִידּוּי אֲבָל רַשַּׁאי הַקָּהָל שֶׁנִּדּוּהוּ יֵשׁ לִדּוֹנָם לְכַף זְכוּת כִּי מִפְּנֵי שֶׁרֹוב הָעוֹלָם עַכְשָׁיו אֵינָם בְּנֵי תּוֹרָה קָרוֹב הַדָּבָר לָבֹא לִידֵי תַּקָּלָה גְּדוֹלָה וְנִמְצָא ש"ס מִתְחַלֵּל וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה מִצְוָה

וּמִנְהָג וְתִקּוּן וּגְדוֹלָה מִזּוֹ אָמְרוּ ב"ד מַכִּין וְעוֹנְשִׁין שֶׁא מה"ד וְאֵין הֶעָשִׁיר הַהוּא נִגְרָע מֵעֶרְכּוֹ בְּכָךְ מוּטָב שֶׁיִּתְנַדֶּה זַכַּאי וְלֹא רָאוּי לְכָךְ מִשֶּׁיִּתְנַדֶּה חַיָּיב וְרָאוּי לְכָךְ עכ"ל.

הֲרֵי מְפוֹרָשׁ יוֹצֵא מפ"ק דְּיֵשׁ מִצְוָה וְתִקּוּן לְכָל ב"ד לְהַעֲנִישׁ לְמִי שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב בְּאוֹתוֹ הָעוֹנֶשׁ מֵחֲשָׁשׁ שֶׁלֹּא יָצָא תַּקָּלָה ח"ו וּמֵביא הָא דְּמַכִּין וְעוֹנְשִׁין שֶׁלֹּא מִן הַדִּין. וְהַדָּבָר פָּשׁוּט וּבָרוּר דְּמַה שֶּׁהַוְצְרִךְ מָרָן החבי"ף לְהָבִיא אֲבוֹהָא דְּרַבָּנָן קַדִּישֵׁי דְּסָבְרִי הָכִי הוּא לְאַפּוֹקֵי מִסְּבָרַת הָרַב הנמק"י שֶׁבְּפֶרֶק ד' מִיתוֹת ב"ד (בד"ה גְּרִסִינַן) וה"ד מָרָן הב"י בח"מ סי' ב' דס"ל דְּדַוְקָא סַנְהֶדְרִין יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת כֵּן אוֹ שֶׁיִּהְיוּ עכ"פ שֶׁמְּוַכִּים מב"ד שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל לֹא שְׁאָר ב"ד, וְכֵן רָאִיתִי לְהָרַב שֶׁמֶשׁ צְדָקָה בחיו"ד סי' מ"ח (בד"ה זֹאת וָעוֹד אַחֶרֶת) שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרַב בְּנֵי שְׁמוּאֵל בְּקִיצּוּר הַסְּבָרוֹת וְהַדִּינִים סי' ב' שֶׁחִילֵק בֵּין סַנְהֶדְרִין בְּאֶרֶץ ב"ד בַּחו"ל וְנִרְאֶה דְּלִשְׁלוֹל סְבָרָא זוֹ הֶאֱרִיךְ לְהָבִיא דְּדַעַת כָּל הָרַבָּנִים שֶׁהֵבִיא שָׁם דְּאֵין חִילּוּק בֵּין סַנְהֶדְרִין לִשְׁאָר ב"ד אֶלָּא שֶׁרָאִיתִי שָׁם בשמ"ץ שֶׁכָּתַב שֶׁאֶפְשָׁר לְדַבְּרֵי הָרַב בְּנֵי שְׁמוּאֵל הַנַּ"ל מ"מ טוֹבֵי הָעִיר שֶׁהַמְּחוּם רַבִּים עֲלֵיהֶם יְכוֹלִים לָדוּן בַּחו"ל ד"נ וּמַכּוֹת וְעֲוֹנָשִׁים אִם נִרְאֶה לָהֶם שֶׁצּוֹרֶךְ שָׁעָה וכו' וּלְפִי זֶה בְּנִדּוֹן שֶׁבְּיַד יָמִין שהב"ד וְטוֹבֵי הָעִיר מַסְכִּימִים בַּדָּבָר כֹּחַ בְּיָדָם לַעֲשׂוֹת מְשׁוּם מִיגְדַּר מִילְּתָא: וְדַע דְּהָא דְּמַכִּין וְעוֹנְשִׁין וכו' הָיוּ מִתְנַהֲגִים בָּהּ גַּם קוֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁמִּתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' עַל הַתּוֹרָה בְּפָרָשַׁת וַיָּשָׂב עַל פָּסוּק הוֹצִיאוּהָ וְתִשָּׂרֵף שפי' רא"פ מְקֹשָׁאָה דְּבַת כֹּהֵן הָיְתָה וּדְנָוָה שְׂרָפָה וְהִקְשׁוּ עָלָיו דְּלָא הָיָה הַתָּרָאָה וְעֵדִים וְעוֹד שֶׁהָיְתָה פְּנוּיָה וְאֵין בַּת כֹּהֵן בְּשְׂרֵפָה אֶלָּא כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה וְתֵירֵץ ר"י אִישׁ יְרוּשָׁלַ' שֶׁדּוֹר פָּרוּץ הָיָה וְחִיְּבוּהָ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַרְגִּילוּ בַּדָּבָר עי"ש: מז ב"ד מַכִּים וְעוֹנְשִׁים שֶׁלֹּא מִן הַדִּין אַף שֶׁנֶּחְלְקוּ הָרַאשׁוֹנִים אִי בָּעֵינַן לָזֶה סַנְהֶדְרִין וְכָתַבְתִּי בְּאוֹת מ"ו דְּהָרַב בְּנֵי שְׁמוּאֵל מְחַלֵּק בֵּין סַנְהֶדְרִין לִשְׁאָר ב"ד עי"ש נִרְאֶה פָּשׁוּט דְּהַיְינוּ דַּוְקָא לָדוּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת אֲבָל לָדוּן שְׁאָר עוֹנֶשׁ אֵין חִילּוּק וְכֵן מִתְבָּאֵר יָפֶה מִדִּבְרֵי הנמק"י שֶׁהֵבִיא מָרָן בב"י כיעי"ש וּפָשׁוּט דְּהָרַב בְּנֵי שְׁמוּאֵל לֹא הֶחְמִיר יוֹתֵר מִמַּה שֶׁהֶחְמִיר הָרַב הנמק"י וְכֵן מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי מָרָן חיד"א בס' דְּבָרִים אֲחָדִים בְּדִרּוּשׁ ט' שַׁבָּת זָכוּר דַּף ל"ט ע"ג שֶׁאַחַר שֶׁכָּתַב שֶׁנֶּחְלְקוּ הָרַאשׁוֹנִים אִי בָּעֵינַן סַנְהֶדְרִין כָּתַב וְהָרַב בְּנֵי שְׁמוּאֵל כָּתַב דְּלָא הָיָה מֵיקַל בְּעִנְיָן מִיתָה אֶלָּא בַּחֲתִיכַת אֵבֶר כְּהַהִיא דְּכָתַב הָרֹא"ש בִּתְשׁוּ' (וְהֵבִיאָה מָרָן בב"י סי' ב') לַחִתּוּךְ חוֹטֶם הַנּוֹאֶפֶת וְתִהְיֶה דֶּוּגְמָא וְנָאקָה בְּחוֹטֶם וּכְרֵב הוּנָא דְּקַץ יָדָא.

וּלְפִי זֶה בְּנִדּוֹן שֶׁבְּיַד יָמִין וְחַיִּים בְּיָד (שֶׁהִזְכַּרְתִּי בָּאוֹת מ"ח) דְּלָא בָּאוּ לַעֲנוֹשׁ מִיתָה כיעי"ש נִרְאֶה דְּהַכֹּל מוֹדִים שֶׁיֵּשׁ כֹּחַ בְּיַד ב"ד לַעֲנוֹשׁ וְעַל סְבָרַת הנמק"י דְּבָעֵינַן סַנְהֶדְרִין כָּתַב מָרָן חיד"א שָׁם דְּאֵין לְהַקְשׁוֹת מֵאַגָּדָה שֶׁבְּזֹהַר חָדָשׁ בְּמִדְרַשׁ רוּת וֶהֱבִיאָהּ מָרָן הב"י בְּבֶדֶק הַבַּיִת מִשָּׁם מוהר"ם ריקַאנָטי אָמְרוּ בְּשֵׁם ר' יוֹדָן יֵשׁ מִי שֶׁאֵינוֹ דָּן אֶת הַדִּין לַאֲמִתּוֹ וּמְקַבֵּל שָׂכָר כְּגוֹן אַבָּא שָׁרָאָה אֶחָד מְחַבֵּק וּמְנַשֵּׁק אֵשֶׁת אִישׁ אַפִּיק לְקֻלְפִּין וּקְטִיל לוֹן לַעֲשׂוֹת סְיָיג לְתוֹרָה דַּהֲגַם דְּנִרְאֶה שֶׁכְּשֶׁאֵירַע מַעֲשֶׂה זֶה לֹא הָיוּ סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה י"ל שֶׁהָיוּ סְמוּכִים וּבְזֶה מוֹדֶה הָרַב הנמק"י עי"ש.

שׁוּב עַיַּנְתִּי בברכ"י שָׁם אוֹת ג' וְאַתָּה תֶּחֱזֶה מַה שֶּׁהֶאֱרִיךְ בִּסְבָרַת הָרַב הנמק"י וְהֵבִיא גַּם דִּבְרֵי הָרַב בְּנֵי שְׁמוּאֵל וע"פ מ"ש שָׁם בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם יֵשׁ לַעֲמוֹד עַל מ"ש הָרַב יַד מַלְאָכִי בִּכְלָלֵי הַדִּינִים אוֹת תט"ו דְּמִדְּקְדּוּק דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּהִלְכוֹת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק כ"ד

דִּין ד' וְדִין ה' מוּכָח דִּנְקִיט בס' הָרַב הנמק"י עי"ש דְּמִלְּבַד דְּלָא זָכַר שֶׁכְּבָר קִדְּמוּהוּ בְּהוֹכָחָה זוֹ אַף גַּם זֹאת דְּאֵין הֶכְרֵחַ מִדְּקִדּוּק דְּבָרָיו כמ"ש מָרָן חִיד"א בברכ"י שָׁם, שׁוּב מָצָאתִי שֶׁכְּבָר הַוּשַׁג בָּזֶה הָרַב יַד מַלְאָכִי מִמָּרָן חִיד"א בס' יָעִיר אֹזֶן בְּמַעֲרֶכֶת הַמ"ם אוֹת ס"ג עי"ש: מח ב"ד מַכִּין וְעוֹנְשִׁין שֶׁלֹּא מִן הַדִּין כָּתַב מָרָן החבי"פ בַּתְּשׁוּ' שבס' יַד יָמִין בְּדַף ט"ו ע"ב (אַחַר שֶׁכָּתַב שֶׁשְּׁנֵי הָאַחִים שֶׁבְּנִדּוֹנוֹ הֵם פְּרוּצִים לְחָרְחֵר ריב וּמָדוֹן שֶׁכְּבָר עָשׂוּ כֵּן פַּעֲמַיִם שָׁלֹשׁ כָּתַב עוֹד וְז"ל) וְעוֹד אֲפִילּוּ לֹא הָיוּ פְּרוּצִים לְחָרְחֵר ריב עכ"ז אִם נִרְאֶה לְהָרַב וט"ה כִּי בְּהִנּיחַ לְהָאַחִים שֶׁיִּפָּרְשׁוּ מֵהַצְּבוּר יָצָא פִּרְצָה בָּעִיר מִכָּאן וּלְהַבָּא שֶׁיָּצְאוּ גַּם אֲחֵרִים וכו' כְּמוֹ שֶׁכֵּן רָאִיתִי לְהָרַב מוהרמ"ל שכ' דַּאֲפִילּוּ אִם לְשֶׁעָבַר לֹא הָיוּ פְּרוּצִים אֶלָּא שֶׁרוֹאִים ב"ד שֶׁאִם לֹא יַעֲנְשׁוּ אֶת זֶה בְּדִינָא רַבָּה כְּמִיתָה וְכַיּוֹצֵא יִהְיֶה סִבָּה שֶׁמֵּהַיּוֹם וָהָלְאָה יִהְיוּ הָעָם פְּרוּצִים גַּם זֶה מִיקָּרֵי שָׁעָה צְרִיכָה לְכָךְ וכו' עכ"ל עי"ש, ונ"ל שֶׁכָּתַב כֵּן לְפִי שֶׁלֹּא רָאִיתִי דִּבְרֵי מִי שֶׁגָּדוֹל רַבֵּינוּ מוהר"י אֶבֶן מִיגַאשׁ בַּתְּשׁוּבָה שֶׁהֵבֵאתִי בָּאוֹת מ"ו דְּקָרֵי בְּחַיִל דְּדַוְקָא אִם כְּבָר קָדַם זֶה בְּפֹעַל זֶה פַּעֲמַיִם אוֹ שֶׁיֵּשׁ עוֹשִׂין כֵּן בַּמְּדִינָה וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁאִם יִתְרַשְּׁלוּ וכו' יִרְבּוּ הָעוֹשִׂים כֵּן וְהוּא חִידּוּשׁ עַל מָרָן החבי"ף דְּכָל רָז לָא אָנִיס לֵיהּ וּבְיָמָיו כְּבָר נִדְפַּס סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ דב"ק (גַּם רָאִיתִי שֶׁמָּרָן חִיד"א בברכ"י ח"מ סי' ל"ב הֵבִיא תְּשׁוּבָה זוֹ שֶׁרָאָה בכת"י כיעי"ש) גַּם בס' חַיִּים בְּיָד סי' צ"ח דַּף קי"א ע"ג נִמְשַׁךְ אַחַר דִּבְרֵי הָרַב מוהרמ"ל הַנַּ"ל כיעי"ש, וְכֵן הָרַב שֶׁמֶשׁ צְדָקָה בחיו"ד סי' מ"ח וּפְשִׁיטָא לִי דְּאִילּוּ הָווּ חָזוּ דִּבְרֵי רַבֵּינוּ מוהר"י אֶבֶן מִיגַאשׁ הַנַּ"ל הָווּ הָדְרֵי בְּהוּ.

ועי' לְקַמָּן בָּאוֹת נ"ב:מט ב"ד מַכִּין וְעוֹנְשִׁין וכו' לָאו דַּוְקָא לְהַעֲנִישׁוֹ בְּגוּפוֹ אוֹ בְּמָמוֹנוֹ אֶלָּא אַף לְהַעֲנִישׁוֹ לְבַטְּלוֹ מִמִּצְוַת ה' שֶׁלֹּא יִתְפַּלֵּל בַּעֲשָׂרָה וְלֹא יְזַמֵּן בג' וְלֹא לָמוּל לוֹ בֵּן וְלֹא לְקַבֵּר לוֹ מֵת וּלְהוֹצִיא בָּנָיו מִבֵּית הַסֵּפֶר וְאִשְׁתּוֹ מבהכ"נ עַד שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו אֶת הַדִּין כמ"ש בנמק"י וּבְמָרְדְּכַי בְּפֶרֶק הַגּוֹזֵל בָּתְרָא וּבְאָוְרְחוֹת חַיִּים בְּשֵׁם תשו' רַב פַּלְטֹי גְּאוֹן וְכָתַב הָרַשְׁבָּ"א בְּמֵיְוָחָסוֹת סי' רמ"ד הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּמַכִּין וְעוֹנְשִׁים וכו' וכ"פ הָרַמָּ"א וְהָרַב הַלְּבוּשׁ בַּיּוֹ"ד סי' של"ד סְעִיף י' וְהָרַב בִּנְיָמִין זְאֵב סי' קפ"ט כ"כ מָרָן החבי"ף בְּתְשׁוּ' שבס' יַד יָמִין דַּף ט"ו ע"ג וְעַיֵּין שָׁם בְּדַף ט"ז שֶׁהֵבִיא חוֹלְקִים בָּזֶה.

וְעַיֵּין עוֹד לְהָרַב הַנַּ"ל בס' לֵב חַיִּים ח"ב סי' קע"ה עַל עֲבַרְיָין אִם יְכוֹלִים לְתַקֵּן שֶׁלֹּא לְקָרוֹתוֹ לס"ת (סֵפֶר ל"ה שֶׁבִּידֵי חָסֵר דַּף קכ"א שֶׁהוּא סִיּוּם סי' קע"ה אַךְ רָאִיתִי תַּמְצִית דב"ק בְּדִבְרֵי הָרַב מַר בְּרִיהּ נר"ו שבס' חַיִּים וּמֶלֶךְ הִלְכוֹת מַמְרִים דַּף נ"ח ע"ב עי"ש לְעִנְיַן מִי שֶׁמְּגַלֶּחַ זְקָנוֹ וּמִי שֶׁבָּא עַל הַזּוֹנָה וְכַיּוֹצֵא) וצ"ע הֵיטֵב במ"ש לֵב חַיִּים סי' קל"ג דְּלָא נִיחָא לֵיהּ לְקַנּוֹס אֶת הָעֲבַרְיָין בְּבִיטּוּל מִצְוָה כיעי"ש.

וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּקֻנְטְרֵס זֶה בְּמַעֲרֶכֶת הַקּוֹ"ף אוֹת כ"ג: נ ב"ד מַכִּין וכו' אִם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין יָחִיד לְצִבּוּר הָרַב מוהרשד"ם בחיו"ד סי' קי"א הֵבִיא מ"ש הָרַב הַשּׁוֹאֵל בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א בְּמֵיְוָחָסוֹת סי' רמ"ד דְּיכוֹלִים לַעֲשׂוֹת מְשׁוּם מִיגְדַּר מִילְּתָא שֶׁלֹּא לָמוּל בָּנָיו וכו' וְכָתַב דְּאֵין שַׁיָּיךְ זֶה בְּנִדּוֹנוּ דְּאִם אָמְרוּ בְּקָדְשֵׁי יָחִיד יֹאמְרוּ בְּקָדְשֵׁי צִבּוּר הֵיטֵב בְּעֵינַי ה' לְדָחוֹת עֲשָׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל אוֹ יוֹתֵר בִּשְׁתֵּי יָדַיִם חֲלִילָה לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הָרָע הַזֶּה וכו' וְכָתַב מָרָן החבי"פ בס' יַד יָמִין דַּף ט"ו ע"ד שכ"כ הָרַב מִשְׁפְּטֵי שְׁמוּאֵל וְכָתַב לְנִדּוֹנוֹ דְּכֵיוָן דְּהָעִיקָּר הֵם שְׁנֵי הָאַחִים שֶׁהֵם מִפְּתִים אֶת אֲחֵרִים וכו' כִּיחִידִים דָּמוּ לְעִנְיָן זֶה וְעוֹד חִילֵּק

בֵּין נְדוּנָם לְנִדּוֹנוֹ עי"ש: נא ב"ד מַכִּין וְעוֹנְשִׁין שֶׁלֹּא מִן הַדִּין לִיתָא אֶלָּא לְצוֹרֶךְ שָׁעָה לְמַרְאִית ב"ד אֲבָל לַעֲשׂוֹת תַּקָּנָה קְבוּעָה אֵין לָנוּ שֶׁאֵין נָבִיא רַשַּׁאי לְחַדֵּשׁ דָּבָר וּמְצָוָה עוֹלָמִית וכ"ש לְחַדֵּשׁ מִיתָה לְמִי שֶׁאֵינוֹ מְחֻוָּיב לָהּ תַּקָּנָה עוֹלָמִית כ"כ הָרַב יַד מַלְאָכִי בָּאוֹת קי"ח בְּשֵׁם הָרָ"ן, בְּחִידּוּשָׁיו לְסַנְהֶדְרִין דַּף ל' ע"ד וְאֵין מָצוּי אֶצְלִי לִרְאוֹת תַּנָּא הֵיכָא קָאֵי ועכ"פ תָּמַיהַּ לִי לָמָּה לֹא הֵבִיא הָרַב יַד מַלְאָכִי שכ"כ מְפוֹרָשׁ הָרַמְבַּ"ם בפכ"ד מֵהִלְכוֹת סַנְהֶדְרִין הֲלָכָה כ"ד וֶהֱבִיאוֹ הריב"ה בח"מ סי' ב' הַכֹּל לְהוֹרָאַת שָׁעָה וְלֹא שֶׁיִּקְבְּעוּ הֲלָכָה לְדוֹרוֹת (וְכָךְ הֵם דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בפ"ב מֵהִלְכוֹת מַמְרִים הֲלָכָה ד' וְיֵשׁ לב"ד לַעֲקוֹר דְּבָרִים אֵלּוּ לְפִי שָׁעָה וכו' כֵּיצַד ב"ד שֶׁרָאוּ לְחַזֵּק הַדָּת וְלַעֲשׂוֹת סְיָיג כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲבֹור הָעָם עַל דִּבְרֵי תוֹרָה מֻכִּין וְעוֹנְשִׁים שֶׁלֹּא כַּדִּין אֲבָל אֵין קוֹבְעִים הֲלָכָה לְדוֹרוֹת וְאוֹמְרִים שֶׁהֲלָכָה כָּךְ הִיא עכ"ל.

וְכָתַב מָרָן בכ"מ דְּרַבֵּינוּ מְפָרֵשׁ מ"ש ראב"י שָׁמַעְתִּי שֶׁמַּכִּין וְעוֹנְשִׁין וכו' וְלֹא לַעֲבֹור עַל ד"ת אֶלָּא לַעֲשׂוֹת סְיָיג לַתּוֹרָה דְּלַעֲבֹור עַל ד"ת ר"ל לִקְבּוֹעַ הֲלָכָה לְדוֹרוֹת וְלַעֲשׂוֹת סְיָיג כְּלוֹמַר לְפִי שָׁעָה עי"ש.

וְהָרַב אֹהֶל יַעֲקֹב בְּמַעֲרָכָה זוֹ דַּף כ"ד ע"א דְּקָדַק כֵּן מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י בְּפֶרֶק נֶגְמַר הַדִּין מִדְּכָתַב לְפִי שָׁעָה מַשְׁמַע דְּבָא לְמַעֵט שֶׁלֹּא לִקְבּוֹעַ כֵּן לְדוֹרוֹת וְהֵבִיא שכ"כ בִּפְשִׁיטוּת הָרַב פר"ח בסו"ס תקפ"ח וּמְיַיְשֵׁב בָּזֶה דִּבְרֵי מָרָן כ"מ בפ"ג מֵהִלְכוֹת מַמְרִים דִּין ו' מִקֻּוְשְׁיַת הָרַב לח"מ עי"ש: נב ב"ד מַכִּין וְעוֹנְשִׁין וכו' כָּתַב הָרַב הַסְּמָ"ג דְּוָקָא אִם הָעָם פְּרוּצִים בַּעֲבֵירוֹת אֶלָּא אֲפִילּוּ יָחִיד מֵהֶם יְכוֹלִים לְקָנְסוֹ שֶׁלֹּא כְּפִי הַדִּין כְּפִי רְאוֹת עֵינֵיהֶם רַק כְּשֶׁהָעָם פְּרוּצִים יְכוֹלִים לְתַקֵּן וְלִגְדּוֹר כָּל הָעָם וּלְהַעֲנִישׁ הָעוֹבֵר עַל תַּקָּנָתָם אַף שֶׁאֵין הָעוֹבֵר פָּרוּץ וְהָרַב אוּרִים וְתֻמִּים כָּתַב דְּלֹא מָצָא רְאָיָה לִדְבָרָיו דְּהָא בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיֶה צוֹרֶךְ שָׁעָה וְאִם אֶחָד פָּרוּץ וְלֹא רֹוב עַם מַה צוֹרֶךְ יֵשׁ שֶׁנַּעֲשֶׂה עִם הַפָּרוּץ שֶׁלֹּא כַּתּוֹרָה וְלָמָּה נַעֲשֶׂה שֶׁלֹּא כַּדִּין בִּשְׁלָמָא אִם רֹוב הָעָם פָּרוּץ יֵשׁ כָּאן צוֹרֶךְ שָׁעָה לְמַעַן גָּדְרוּ שְׁאָר אֲנָשִׁים אֲבָל זוֹלַת זֶה מַה צוֹרֶךְ שָׁעָה יֵשׁ.

וצ"ל כַּוָּנַת הסמ"ע שֶׁרוֹאִין אַף שֶׁעֲדַיִן אֵין הַדּוֹר פָּרוּץ אִם יַנִּיחוּ לְהָעוֹבֵר בִּלְתִּי לַעֲשׂוֹת בּוֹ מִשְׁפָּט חָרוּץ יִלְמְדוּ מִמָּנּוּ קַלֵּי הַדַּעַת וכו' עי"ש. וְהָרַב חֶשֶׁק שְׁלֹמֹה בסי' ב' בהגהט"ו כָּתַב דְּהָרַב דב"מ הֲוָקְשָׁה לוֹ ע"ד הסמ"ע דְּמַהַשַּׁ"ס לָא מַשְׁמַע הָכִי וְשָׁתֵירֵץ דְּלָמַד כֵּן מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י במ"ש בַּשַּׁ"ס דְּרַב הוּנָא קַץ יְדָא שָׁהָיָה אֶחָד שֶׁהָיָה רָגִיל וכו' ושמוהר"א גַּאֲטִינְיוֹ שָׁם כָּתַב דְּמַהגְּמָרָא לָמַד כֵּן וְכָתַב הָרַב חש"ש וּדְבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק ונ"מ דמ"ש הסמ"ע אֲפִילּוּ אֶחָד לְבַד הַיְינוּ בְּרָגִיל אֲבָל בְּלֹא רָגִיל וְהֶחְזֵק לֹא, אֲבָל כְּשֶׁכָּל הָעָם פְּרוּצִים אָז יְכוֹלִים לְתַקֵּן וּלְהַעֲנִישׁ אֲפִילּוּ לְמִי שֶׁלֹּא הֶחְזֵק וְכֵן מַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הסמ"ע עכ"ל הִנֵּה רוֹאֶה דְּיֵשׁ רְאָיָה מְהֵימְנָא לִסְבָרַת הָרַב הסמ"ע מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י וּמִלְּבַד זֶה מִסְתַּיְיעָא מִילְּתֵיהּ מִדִּבְרֵי רַבֵּינוּ מוהר"י אֶבֶן מִיגַאשׁ שֶׁהֵבִאתִי בָּאוֹת מ"ו שֶׁכָּתַב מְפוֹרָשׁ דְּאִם קָדַם הַיָּחִיד בְּפֹעַל כָּזֶה פְּעָמִים מַעֲנִישִׁים אוֹתוֹ מִשּׁוּם דְּמַכִּין וְעוֹנְשִׁין שֶׁלֹּא מִן הַדִּין וּכְבָר מָרָן חִיֵּד"א בַּסֵּפֶר דְּבָרִים אֲחָדִים דַּף ט"ל ע"ד הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַב אוּרִים וְתֻמִּים וְהֵעִיד עָלָיו מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י הַנַּ"ל וְכָתַב דַּהֲגַם דְּמַה שֶׁתֵּירֵץ הִנֵּה אֱמֶת נָכוֹן מ"מ קָשֶׁה עמ"ש שֶׁלֹּא מָצָא רְאָיָה לַדָּבָר, שֶׁהֲרֵי רַשְׁ"י בְּסַנְהֶדְרִין דַּף נ"ח אַהֵיא דְּרַב הוּנָא קַץ יְדָא כָּתַב שֶׁאָדָם אֶחָד הָיָה רָגִיל לְהַכּוֹת אֶת חֲבֵרוֹ וְקָנְסוּ בְּכָךְ כמ"ש ב"ד מַכִּין וְעוֹנְשִׁין וכו' הֲרֵי מְבֹואָר בְּדִבְרֵי

הסמ"ע דְּאִם אֶחָד פָּרוּץ בַּדָּבָר יֵשׁ לְעָנְשׁוֹ מִשּׁוּם סְיָיג וְגָדֵר וּפְשִׁיטָא דְּהַטַּעַם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפַּשֵּׁט הַנֶּגַע לְמֵילַף מִקַּלְקַלְתָּא אִי לָזֹאת לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ עָנַשׁ יֵעָנֵשׁ כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָעֵצָה וְלֹא יִפְרֹץ פִּרְצָה.

וְהִזְכִּיר ג"כ דִּבְרֵי הָרַבָּנִים דב"מ ומוהרא"ג הַנָּ"ל וְכָתַב דְּמַה שֶּׁהִכְרִיחַ מוהרא"ג דְּיוּקֵיהּ לָאו דַּוְקָא וְיָשׁוּבוּ לָא סְלִיק שַׁפִּיר וּבֵיאֵר דְּרַשַׁ"י הַזּוֹכֵרַח לְפָרֵשׁ שֶׁהָיָה רָגִיל וכו' מִדְּאָמַר סְתָם רַב הוּנָא קַץ יְדָא וְלֹא אָמַר הֲוָה עוּבְדָּא חַד גַּבְרָא מָחֵי לְחַבְרֵיהּ וְקָץ ר"ה יָדֵיהּ הוֹרָה בְּזֶה כִּי זֹאת הָיְתָה יַד הַמַּרְבֶּה וּרְגִילָה בְּכָךְ וכו' עי"ש, ומ"ש הָרַב חש"ש דְּאִם כָּל הָעָם פְּרוּצִים יְכוֹלִים לְהַעֲנִישׁ אַף לְמִי שֶׁאֵינוֹ פָּרוּץ הִנֵּה בְּדִבְרֵי רַבֵּינוּ מוהר"י בֶּן מִיגַאשׁ הַנָּ"ל מְבֹאָר דְּלָא בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיוּ כָּל הָעָם פְּרוּצִים בְּזֶה אֶלָּא כָּל שֶׁנִּמְצָא פְּרוּצִים בָּזֶה וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּרְבּוּ מַכִּין וְעוֹנְשִׁין שֶׁלֹּא מִן הַדִּין: נג בֶּן אִשְׁתּוֹ אִם אָדָם כּוֹתֵב עַל בֶּן אִשְׁתּוֹ בְּנִי.

עַיֵּין לְהָרַב שְׁבָט בִּנְיָמִין סי' קל"ח וְחִידּוּשׁ הוּא בָּזֶה שֶׁלֹּא רָאָה דִּבְרֵי הָרַבָּנִים קֹהֶלֶת יַעֲקֹב בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם אוֹת כ"ט וְאוֹת ע"ב וְשָׁם בְּחֵלֶק מִדּוֹת חֲכָמִים. וּמָרָן חִיד"א בְּיָעִיר אֹזֶן בְּמַעֲרָכָה זוֹ אוֹת ל"א וְעַיֵּין לְהָרַב חת"ס א"ח סי' קס"ד ואה"ע ח"א סי' ע"ו.

וּמַה שֶּׁמְּחַלֵּק בְּיָעִיר אֹזֶן בֵּין נִתְגַּדֵּל בְּבֵיתוֹ וכו' כֵּן נִרְאֶה דַּעַת הַשְּׁאֵלַת יַעֲבֵ"ץ שֶׁהֵבִיא בפ"ת יו"ד סי' רט"ו סקי"א. וּמִתּוֹךְ מ"ש בְּיָעִיר אֹזֶן אַתָּה תֶּחֱזֶה מַה שי"ל ע"ד הַחֶתָּ"ם הַנָּ"ל וְעַיֵּין לְהָרַבָּנִים נָחְמָד לְמַרְאֶה ח"א דַּף כ"ח ע"ד זֶכֶר דָּבָר דַּף מ"ד ע"א עַמּוּדֵי אֵשׁ סי' ט"ז אוֹת ל"א: נד בֵּן אִי מַשְׁמַע כָּשֵׁר אוֹ אֲפִילּוּ פָּסוּל, עַיֵּין תוס' קִידּוּשִׁין ס"ו ע"ב ד"ה וּלְזַרְעוֹ וּלְהָרַבָּנִים מַעֲנֶה לָשׁוֹן שבסו"ס נְאוֹת יַעֲקֹב דַּף ח' ע"ב וְדַף י"ז ע"ב שעה"מ פ"ו מהל' ע"ז ה"ה וּלְפִי מ"ש בִּנְאוֹת יַעֲקֹב דְּהַתּוֹסָ' דק"י דְּמַשְׁמַע לְהוּ דְּבָנָיו ר"ל כְּשֵׁרִים הַיְינוּ דס"ל דר"י אָמַר שְׁמוּאֵל דְּדָרִישׁ מִזַּרְעוֹ קָאֵי בשי' ר' יְהוּדָה דְּדַוְקָא בְּעוֹשִׂים רש"מ קְרוּיִם בָּנִים וכו' וְסָוְגִיַּין כר"מ דר"ע נַמִּי ס"ל הָכִי דְּאַף כְּשֶׁאֵין עורש"מ קְרוּיִם בָּנִים.

מִתְיַישֵׁב תְּמִיהַת הַמַּרְאֶה פָּנִים בפ"ד דְּסוֹטָה הֵ"א עַל הָרַמְבַּ"ם דְּנָקִיט דְּרָשַׁת בֵּרַךְ ה' וְלָא נָקִיט מִוַּלְזָרְעוֹ עי"ש וְלַהַנָּ"ל נִיחָא דְּכֵינָן דְּדָרְשָׁתְּ וּלְזַרְעוֹ אָתֵי דְּלָא כְּהִלְכְתָא נָקִיט הָרַמְבַּ"ם דְּרָשַׁת בֵּרַךְ ה' חֵילוֹ, וְעַיֵּין לְקַמָּן אוֹת ע"ג: וְאִי בִּכְלַל בֵּן נִכְלָל גַּם בַּת, עַיֵּין תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל בְּבָנְזִיר פ"ב מ"ז אַמַּתְנִי' דַּהֲרִינִי נָזִיר לְכְשֶׁיִּהְיֶה לִי בֵּן וכו' דאע"ג דִּלְעִנְיַן יִבּוּם מִיקְרֵי בֵּן וְגַם בִּלְשׁוֹן רַבִּים נָקֵבוֹת בִּכְלַל בָּנִים מ"מ בִּלְשׁוֹן יָחִיד לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם בֵּן וְלֹא בַּת, וּמִתְּשׁוּבַת מוהר"ם שֶׁהֵבִיא בְּמָרְדְּכֵי ר"פ מִי שֶׁמֵּת סי' תר"נ נִרְאֶה דְּאֵין חִילּוּק בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם בֵּין לְשׁוֹן רַבִּים לִלְשׁוֹן יָחִיד וְאַף בְּאוֹמֵר בָּנִים אֵין הַבַּת בִּכְלָל: נה בָּרַיְיתָא לָא שְׁמִיעַ לֵיהּ כֵּן דֶּרֶךְ הַשַּׁ"ס לוֹמַר עַל הָאָמוֹרָאִים דְּאֵין דַּרְכָּם לֵידַע הַבָּרַיְיתוֹת וּמִתְבָּרֵר מִדִּבְרֵי הָרַבָּנִים גּוּפֵי הֲלָכוֹת והרב"א בִּכְלָלָיו פי' בְּשֵׁם תוס' שֶׁאָנַץ הו"ד בְּיָעִיר אֹזֶן בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת י"ח דְּאֵין לוֹמַר כֵּן בְּבָרַיְיתָא הַשְׁנוּיָה בִּלְשׁוֹן ת"ר כֵּיוָן שֶׁהִיא יְדוּעָה לְכֹל כְּמוֹ הַמִּשְׁנָיוֹת עי"ש, וְעַיֵּין רַשְׁבָּ"ם ב"ב דַּף צ"ז ע"א ד"ה שְׁמָרִים שֶׁגַּם עַל בָּרַיְיתָא שְׁנוּיָה בִּלְשׁוֹן ת"ר כְּתַב דְּלָא הֲוָה שְׁמִיעַ לֵיהּ עי"ש וקצ"ע.

וְדַע דְּאַף בַּבָּרַיְיתָא שֶׁלֹּא נִישְׁנֵית בִּלְשׁוֹן ת"ר מָצִינוּ שֶׁהִיא שְׁגוּרָה בְּפִי הַכֹּל ומשו"ה פָּרִיךְ הַשַּׁ"ס עַל הָאָמוֹרָא מַאי אַתָּא לְאַשְׁמוּעִינַן, עַיֵּין תוס' מְנָחוֹת דַּף ו' ע"ב ד"ה אֶלָּא וְעַיֵּין פְּסָחִים ק"א ע"ב אֶלָּא רַב הוּנָא מַתְנִי' אַתָּא לְאַשְׁמוּעִינַן וכו'.

וְעַיֵּין בְּסֵפֶר עֵינַי כָּל חַי בְּחִידּוּשִׁים לִמס' גִּיטִּין דַּף ל"ח ע"ב שהק' הָרַב רָמָת שְׁמוּאֵל עמ"ש בַּשֵּׁ"ס אָמַר שְׁמוּאֵל כָּל הַמְשַׁחְרֵר עַבְדּוֹ וכו' דהול"ל הל' כר"ע(בַּבָּרַיְיתָא דְּמַיְיתֵי שָׁם בְּסָמוּךְ) וְתֵירֵץ הָרַב הַמְחַבֵּר דְּכֵינָן דְּאֵין דֶּרֶךְ הָאָמוֹרָאִים לֵידַע הַבָּרַיְיתוֹת שְׁמוּאֵל לָא שְׁמִיעָא לֵיהּ הַדְּ בָּרַיְיתָא.

וּלְפִי מ"ש המפ"ר הַנַּ"ל דְּבִשְׁנוּיָה בְּלָשׁוֹן ת"ר שְׁגוּרָה בְּפִי כָּל שַׁפִּיר מַקְשֵׁי הרמ"ש וק"ל, וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת קכ"ג אִם יֵשׁ לְחַלֵּק בָּזֶה בֵּין שְׁאָר אָמוֹרָאִים לִסְתָמָא דְּשַׁ"ס: נו בָּעְיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא אִי חֲשִׁיב סָפֵק לְצָרְפוֹ לס"ס עַיֵּין לְהָרַבָּנִים פר"ח בִּכְלָלֵי הס"ס סק"ד יַד דָּוִד עַל טויו"ד סי' ל' דגהט"ו אוֹת ב' פְּתַח הַדְּבִיר ח"א סי' קפ"ו אוֹת ב' וּמְבוֹאָר דְּבְמַחֲלֹקֶת הוּא שְׁנוּי וּמִזֶּה י"ל קָצַת עַל רַבֵּינוּ עֲקִיבָא אִיגֶּר בְּגִלְיוֹנוֹתָיו עַל הַיּו"ד שֶׁעָשָׂה ס"ס בסי' שע"ג ע"פ בָּעְיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא וְלֹא זָכַר דְּאֵינוֹ פָּשׁוּט לוֹמַר כֵּן, וְעַיֵּין מִכְתָּם לְדָוִד בִּתְשׁוּבַת בְּנוֹ הָרַב מוהרי"פ בְּדַף פ' ע"ב, וְעַיֵּין נו"ב מ"ת חיו"ד סי' ס"ד וְלַהַנַּ"ל י"ל דְּלָא חֲשִׁיב בְּנִדּוֹנוֹ ס"ם לְהַחְמִיר בְּדִרְבָּנָן כיעי"ש אֶלָּא דְּבְדָגוּל מֵרְבָבָה אע"ה סוס"י קנ"ה נִרְאֶה דִּנְקִיט עִיקָּר כמ"ד דְּמִצְטָרֵף עי"ש, וּמָרָן מוהריט"א בס' הִלְכוֹת יו"ט בפ"ב דְּבְכוֹרוֹת אוֹת כ' (בד"ה וְהִנֵּה) כָּתַב שכ"כ מָרָן הב"י בַּיּו"ד סי' נ"ט לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְשֶׁכֵּן דַּעַת הָרַבָּנִים מוהריק"ש ופר"ת סי' ל' וכ"נ דַּעְתּוֹ עי"ש: נז בָּעְיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא יֵשׁ חִילּוּק בֵּין הֵיכָא דְּסָלְקָא בְּתֵיקוּ לְהֵיכָא דְּלָא סָלְקָא בְּתֵיקוּ, וְהֶאֱרִיךְ בָּזֶה הָרַב פְּתַח הַדְּבִיר בח"א סי' קפ"ו אוֹת ב', וְעַיֵּין לְהָרַב חֶשֶׁק שְׁלֹמֹה סי' ד' הגב"י אוֹת כ', וּבְפָתַח הַדְּבִיר ח"ג דַּף קע"א ע"א וְצָרִיךְ לְהִתְיַישֵּׁב לְעַיֵּין בָּזֶה בַּסְּפָרִים שֶׁרָשַׁמְתִּי לְעֵיל אוֹת י"ט אִם דְּבְרוּ בָּזֶה: נח בָּעְיָא אִיכָּא דֵּוכְתֵי דְּבָעֵי הש"ם אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּלָא קי"ל כְּוָתֵיהּ וּמְפָרֵשׁ בְּהֶדְיָא לְדִבְרֵי פְּלוֹנִי מַהוּ, עַיֵּין שַׁבָּת דַּף קי"א ע"ב וְעֵירוּבִין י"א ע"ב וּפְסָחִים ע' ע"א וְיבָמוֹת קי"ג ע"א וּכְתֻבּוֹת ק"ד ע"א וּתְמוּרָה ט' ע"א וְלָא חָיְישׁ הַשַּׁ"ס דְּשָׁמָא תִּיסַּק אַדַּעְתִּין דְּמִדְּבָעֵי אַלִּיבֵּיהּ אוֹת הִיא לְעוֹלָם שֶׁהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ דְּכֵינָן דְּפָרֵישׁ בְּהֶדְיָא לְדִבְרֵי פ' מַהוּ ש"מ דְּלִדְיֵדֵיהּ הוּא דמבע"ל לָדַעַת אֲמִיתּוּת כַּוָּנָתוֹ דַּהֲגַם דְּלֵית הִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ כְּדַאי הוּא לְפָרֵשׁ מִילְּתֵיהּ ע"ד שכ' הַתּוֹסָ' וְהָרִיטְבָ"א ורב"א בש"מ עַל ב"ש דְּזִימְנִין שקו"ט הַשַּׁ"ס אַלִּיבַּיְיהוּ דְּכְדַאי הֵם לְפָרֵשׁ דִּבְרֵיהֶם עַיֵּין מִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ בחי' לְבֵיצָה לְדַף ט' ע"א.

וע"ע כְּתֻבּוֹת פ"ו ע"ב וְחֻלִּין ל"ט ע"ב לר"א יְהֵיב לֵיהּ זוּזָא וכו' וְאֵיכָּא נָמֵי דְּלָא פָּרֵישׁ בְּהֶדְיָא לְדִבְרֵי פ' מַהוּ אֶלָּא דְּמוֹכְחָא מִילְּתָא טוּבָא דְּאַלִּיבָּא דפ' הוּא דְּבָעֵי, עַיֵּין כְּתֻבּוֹת נ"ג ע"ב סוֹטָה ד' ע"א דְּלְמַאן דַּעְסִיק בָּיָה הוּא דְּבָעֵי וְהָוֵי כְּאִילּוּ פָּרֵישׁ לְהֶדְיָא לְדִבְרֵי פְּלוֹנִי מַהוּ וְלָא דְּחִיקָא לָן מַאי דְּבָעֵי אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּלָא קי"ל כְּוָתֵיהּ מִטַּעַם הַנַּ"ל הָאָמְנָם כִּי בָּעֵי סְתָמָא וְלָא פָּרֵישׁ לְדִבְרֵי פְּלוֹנִי מַהוּ וְלָא מוֹכְחָא מִילְּתָא טוּבָא אֶלָּא דע"פ הֶכְרֵחַ מִבַּחוּץ נִצְטָרֵךְ לוֹמַר דְּבָעֵי אַלִּיבָּא דפ' בְּכִי הָא וַדַּאי אָמְרִינַן דמדמב"ל לַשַּׁ"ס אַלִּיבָּא דפ' הִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ זוּלַת הֵיכָא דְּגַלֵּי דַּעְתֵּיהּ דְּלָא קי"ל כְּאוֹתוֹ פ' עַיֵּין עֵירוּבִין צ' ע"א דְּהַבָּעְיָא הִיא אַלִּיבָּא דְּרַב וְרַב אָמַר לְמִילְּתֵיהּ אַלִּיבָּא דַּחֲכָמִים וּבְהֶדְיָא אָמַר רַב דְּלֵית הִלְכְתָא כַּחֲכָמִים עי"ש בְּדַף צ"א ע"א.

וע"פ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נִרְאֶה דְּיֵשׁ לְיַישֵּׁב מַה שֶּׁהִקְשָׁה הָרַב יַד מַלְאָכִי בָּאוֹת צ"א עַל דִּבְרֵי מָרָן בְּפֶרֶק ט' מֵהִלְכוֹת ע"ז ה"ד ופ"ב דטו"א ה"ו שֶׁכָּתַב דְּמִדְּמַבָּעְיָא לָן אַלִּיבַּיְיהוּ הָכִי הִלְכְתָא דְּהוּא הֵיפֶךְ מִכַּמָּה דֵּוכְתֵי הנז"ל (עי"ש בד"ק כִּי מְמָנוּ לָקַחְתִּי אֶת בְּקִיאוּת הנז"ל

וְלֹא מִזְכְּרוֹן שֶׁלִּי) וְלַהַנָּ"ל נִיחָא דְּכֵינָן דְּבָעֵי סְתָמָא וְלָא קָאָמַר לְדִבְרֵי ר"י לְדִבְרֵי ר"מ מוֹכְחָא מִילְתָא דְּמִשּׁוּם דקי"ל כְּוָותֵיהּ בָּעֵי בִּסְתָמָא.

וְעַיֵּין לְמָרָן כ"מ בהל' נְזִירוּת פֵּ"ה הי"ד שֶׁכָּתַב דר' יִשְׁמָעֵאל לְפָרֵשׁ מִילְתֵיהּ דת"ק אֲתָא עי"ש וְלֹא נִיחָא לֵיהּ לוֹמַר מִשּׁוּם דְּבַשַּׁ"ס בָּעֵי אַלִּיבָּא דְּרֵי"שׁ כמ"ש הָרַבָּנִים לח"מ שָׁם וּבְהִלְ' שַׁבָּת רפ"א ותיו"ט פ"ו דְּנָזִיר מ"ג מִשּׁוּם דְּהַהִיא דָּמְיָא לְהַהִיא דִּכְתֻבוֹת וְסוֹטָה הַנָּ"ל דְּמוֹכְחָא מִילְתָא טוּבָא דְּאַלִּיבָּא דְּרֵי"שׁ הוּא דְּבָעֵי.

ומ"ש ריב"ה בְּטוּר א"ח סי' פ"ז בְּשֵׁם הַגָּאוֹן וְהֵבִיאוֹ הרט"ז שָׁם (שְׁצַיְּין זֶה הי"מ גָּדוֹל) נִיחָא לְפִי הָאָמוּר דִּלְפוּם מַאי דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּהַבַּעְיָא אָזְלָא לִיבָּא דְּרַשְׁבָּ"ג וּבָעֵי סְתָמָא וְלָא קָאָמַר לָרַשְׁבָּ"ג מַהוּ אמטו"ל ס"ל דַּהֲלָכָה כְּוָותֵיהּ וְהֵיכִי נָמֵי טַעְמַיְיהוּ דְּהָרֹא"שׁ וְהָרָ"ן ר"פ מְצִיאַת הָאִשָּׁה ס"ו ע"א עי"ש דִּלְפוּם מַאי דְּמַשְׁמַע לְהוּ דְּהַבַּעְיָא הִיא אַלִּיבָּא דר"ע וְקָא בָּעֵי הַשַּׁ"ס סְתָמָא מוּכָח דְּהָכִי הִלְכְתָא וְתֵימָה עַל הָרַב י"מ הַמֶּלֶךְ שָׁם שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הש"מ לִכְתֻבוֹת שָׁם וְלֹא זָכַר שֹׁר דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ וְהָרָ"ן בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק בָּאוּ"מ דְּסָבְרִי בְּהֵיפֶךְ, ומ"ש עוֹד מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן בחי' לִשְׁבוּעוֹת כ"ב ע"ב עי"ש תָּמִיהַ לִי שֶׁלֹּא זָכַר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' שָׁם ד"ה אַהֶיתֵּרָא עי"ש: אָכֵן דִּבְרֵי מָרָן כ"מ רפ"א מֵהִלְכוֹת מַתְּנוֹת עֲנִיִּים וְהָרַבָּנִים לח"מ ותיו"ט הַנָּ"ל ופר"ח שֶׁהֵבִיא בי"מ שָׁם וַדַּאי צ"ע דְּאַף דְּקָאָמַר לְדִבְרֵי פְּלוֹנִי מַהוּ ס"ל דמדמבע"ל אַלִּיבֵּיהּ הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ עי"ש וַהֲלֹא בְּדֻכְתֵּי טוּבָא בַּשַּׁ"ס בָּעֵי בכה"ג אַף אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּלָא קי"ל כְּוָותֵיהּ וכמ"ש הָרַב יַד מַלְאָכִי שָׁם ומ"מ יֵשׁ לָהֶם עַל מַה שֶּׁיִּסְמוֹכוּ דְּמִלְבַד דְּהַתּוֹסָ' בֵּיצָה כ"ז ע"א שֶׁהֵבִיא בי"מ שָׁם סָבְרִי דְּגַם בכה"ג אָמְרִינַן מדמב"ל אַלִּיבֵּיהּ הֲלָכָה כְּוָותֵיהּ וּמַשְׁמַע דְּאַחַר שֶׁרָאָה דִּבְרֵי תוס' בֵּיצָה הַנָּ"ל מַסְכִּים הוֹלֵךְ דְּכֵן הוּא כַּוָּנַת הַתּוֹסָ' שַׁבָּת דַּף קנ"ג שֶׁהֵבִיא שָׁם כיעי"ש.

מָצָאתִי רָאִיתִי לְרַבֵּינוּ בה"ג וריצב"א ה"ד הג"א הָרַב הַמָּרְדְּכִי ר"פ הַכּוֹתֵב שֶׁכָּתַב מִדְּבָעֵי אִי לר"י פֵּרֵי פֵּירוֹת דַּוְקָא וכו' ש"מ דַּהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ ועי"ש בְּהָרָ"ן ולה"ה וע"ע לְמָרָן כ"מ פ"ג מהל' שְׁבוּעוֹת ה"ח ד"ה וְהַשְׁתָּא וכו' וְעַיֵּין לְהָרַב אוֹת הִיא לְעוֹלָם בְּמַעֲרָכָה זוֹ דַּף ס"ו ע"ג מַה שֶּׁהִפְלִיא לְתָמוֹהַּ ע"ד הָרַב תוי"ט פי"ב דְּזָבָחִים מ"א ד"ה אֲפִילּוּ וכו' עי"ש דְּדְמֵי פֵּוְמֵיהּ דְּמַר כְּאִילּוּ דָּבָר זֶה לֹא נִיתַּן לֵיאָמֵר כְּלָל וְאֵין הַדָּבָר כֵּן כָּאָמוּר וק"ל וְהָרַב קָרְבַּן אֱלִיצוּר בְּדַף ז' ע"ד שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרַב כנה"ג דְּמִדְּבָעֵי רַב אַשִׁי שָׁם (ע"ז מ"א ע"א) תָּפְסִי לְהוּ צוֹאָה מַהוּ מַשְׁמַע דַּהֲלָכָה כָּרַשְׁבָּ"ג וְכָתַב ע"ד דְּמֵהָא לָא אִרְיָא דְּמָצִינוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת דְּבָעֵי אַלִּיבָּא דְּלֵית הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ וכו' יֵשׁ לְפַקְפֵּק בדב"ק כמ"ש הָרוֹאֶה, וְעַיֵּין שַׁבָּת דַּף ס"ו ע"ב ת"ר יוֹצְאִין בְּאֶבֶן תְּקוּמָה ר"מ אַף בְּמִשְׁקָל אב"ת וכו' מִשְׁקָל דְּמִשְׁקָל מַאי תִּיקוּ, וְכָתְבוּ שָׁם הָרי"ף וְהָרֹא"שׁ דַּהֲלָכָה כר"מ מִדְּמִתָּרְצִי מִילְתֵיהּ וכו' וְעוֹד מִדְּבָעֵי רַב אַשִׁי מִשְׁקָל בְּמִשְׁקָל מַאי מִכְּלָל דכר"מ ס"ל ע"כ וְהָרַמְבַּ"ם פָּסַק ג"כ כר"מ, וְכֵן פָּסַק כָּל הַפּוֹסְקִים וְאֵין מִדְּבְרֵיהֶם הֶכְרֵחַ שֶׁהוּא מִשּׁוּם מַאי דְּבָעֵי הַשַּׁ"ס אַלִּיבֵּיהּ דְּאֶפְשָׁר דְּהוּא מִשּׁוּם מַאי דְּמִתָּרְצִי מִילְתֵיהּ וכו' אַף בְּדִבְרֵי הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ מְבֹאָר הַטַּעַם מִדְּבָעֵי וכו' אע"ג דְּמוֹכְחָא מִילְתָא טוּבָא דלר"מ הוּא דְּבָעֵי (דְּמִשְׁקָל מָאן דְּכַר שְׁמֵיהּ זוּלַת ר"מ) ש"מ דְּסָבְרִי דְּגַם בכה"ג טוֹבָה תּוֹכַחַת הִיא דקי"ל לַשַּׁ"ס כְּוָותֵיהּ מִדְּבָעֵי אַלִּיבֵּיהּ, וְאוּלַי י"ל דְּלָא כ"כ הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ אֶלָּא לִסְנִיף וְעִיקַּר הַטַּעַם הוּא דְּמִדְּמִתָּרְצִי וכו' וּלְכָל הַדִּבְרוֹת נִרְאֶה דְּלֹא זָכַר שֹׁר הָרַב יַד מַלְאָכִי דִּבְרֵיהֶם מִדְּלָא הִזְכִּירָם כיעי"ש: נט בָּטְלָה דַּעְתּוֹ אֵצֶל

כָּל אָדָם לֹא מָצִינוּ בַּשַּׁ"ס רַק בְּאִיסּוּרֵי אֲכִילָה דִּבְאִיסּוּרִין כָּל דְּלָא הָוֵי כְּדֶרֶךְ אֲכִילָתוֹ פָּטוּר בָּזֶה בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיֶה נֶחְשָׁב אֲכִילָה לְכֹל אוֹ לְרֹוב וְאִם לֹא נֶחְשָׁב אֲכִילָה לְרֹוב בְּנֵי אָדָם אַף דְּאִיהוּ אַחַשָּׁבֵיהּ סו"ס כְּדֶרֶךְ אֲכִילָתוֹ לָא הָוֵי אֲבָל בְּקִנְיָן מָמוֹן וְכֶסֶף כֵּינָן דְּבָאֱמֶת קִנְיָן זֶה הָוֵי קִנְיָן בְּיִשְׂרָאֵל אֶלָּא שֶׁבְּקוֹנָה מִנָּכְרִי לָא סָמַךְ דַּעְתֵּיהּ א"כ אִם הוּא סוֹמֵךְ דַּעְתּוֹ מֵהֵיכָא תֵּיתֵי לֹא יִקָּנֶה כֵּינָן דְּהַקִּנְיָן מִצַּד עַצְמוֹ הָוֵי קִנְיָן.

כֵּן רָאִיתִי בְּשוּ"ת הג' מוהר"ש קְלוּגֶר אֲשֶׁר נָדְפַּס בסו"ס שוּ"ת הֵשִׁיב מֹשֶׁה בְּדַף ד' ע"ג וּבְדַף ה' סוֹף ע"ב כָּתַב בְּשֵׁם רַב אֶחָד דהטו"ז חו"מ סי' קצ"ד כָּתַב בטל"ד גַּם בְּקִנְיָן וְהֵשִׁיבוּ דְּדִבְרֵי הַטַּ"ז גּוּפֵיהּ תְּמוּהִים דְּלָא מָצִינוּ בַּשַּׁ"ס לוֹמַר בָּזֶה בט"ד אֶלָּא בְּאִיסּוּרֵי אֲכִילָה עכ"ד.

וְהִנֵּה רָאִיתִי אֵלֶּה הַדְּבָרִים בִּהְיוֹתִי עָסוּק בְּעִנְיָן אַחֵר וְלֹא אוּכַל כָּעֵת לְעַיֵּן בָּזֶה וְכָתַבְתִּי לְזִכָּרוֹן דְּבָרִים כִּי לְפִי הַשְׁעָרָתִי יֵשׁ סְתִירָה לִדְבָרָיו מֵאֵיזֶה מְקוֹמוֹת שֶׁנֶּאֱמַר בָּטְלָה דַּעְתּוֹ אַף שֶׁאֵינוֹ אִיסּוּרֵי אֲכִילָה וְצָרִיךְ לְהִתְיַשֵּׁב בְּמַה שֶׁרָשַׁמְתִּי בָּאוֹת ע"ז ע"ח: ס בְּנֵי בָּנִים הֲרֵי הֵם כְּבָנִים.

כָּתַב הָרַב יַד מַלְאָכִי בִּכְלָלֵי דִּינִים אוֹת קמ"ו בְּשֵׁם הָרַב מוהריק"ו שֹׁרֶשׁ מ"ד דְּדַוְקָא לְעִנְיַן פְּרִיָּה וּרְבִיָּה הֵם כְּבָנִים וְלֹא לָעִנְיָן אַחֵר עי"ש וכ"כ רַשְׁבָּ"ם ב"ב קָמָ"ג ע"ב וְעַיֵּן לְהָרַב גּוּפֵי הֲלָכוֹת סי' רכ"ב ה"ד הָרַב נְאוֹת יַעֲקֹב בְּמַעֲנֶה לָשׁוֹן דַּף ח' ע"ב דק"ל בְּקָרָא דְּוַהֲנָדְעִתָּם לְבָנֶיךָ ולב"ב דְּלָמָּה לֵיהּ לְמִכְתַּב ולב"ב כֵּיוָן דקי"ל דב"ב הֵם כְּבָנִים עי"ש וּלְדִבְרֵי מוהריק"ו הַנָּ"ל נִיחָא, וכ"ר לְהָרַב מְקַנֶּה אַבְרָהָם בָּאוֹת ס"ה דק"ל מִדְּנִפְשַׁיְהּ כקו' הָרַב גו"ה וְתֵירֵץ ע"פ דִּבְרֵי מוהריק"ו ע"ש.

וְעוֹד הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בהל' ת"ת פ"א ה"ב א"כ לָמָּה נִצְטַוָּה עַל בְּנוֹ לְהַקְדִּים וכו' עי"ש, וְתֵימַהּ עַל הָרַבָּנִים גו"ה ומע"ל הַנָּ"ל שֶׁנֶּעֱלַם מֵהֶם כ"ז, ובמ"ש עוֹד הָרַב מקנ"א דְּאִיצְטְרִיךְ לְחַלֵּק בֵּין בְּשָׁכָר לְחִנָּם כָּתַבְתִּי עַל דְּבָרָיו בַּקּוּנְטְרֵס כְּלָלֵי הַפּוֹסְקִים סי' ט"ז אוֹת יו"ד בס"ד, וְעַיֵּן לְהָרַבָּנִיםשֶׁמָּן הַמּוֹר בִּדְרוּשׁ ד' ק"י אֹהֶל יַעֲקֹב בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת כ"ו מֶשֶׁק בֵּיתִי אוֹת צ"ה אוֹת הִיא לְעוֹלָם דַּף נ"ג ע"ג מִשְׁנַת ר"א ח"ב חיו"ד סו"ס מ"ב כְּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל הוּבָא בְּשוּ"ת קְרִית חַנָּה סי' ל"ה ד"ה מִשְּׁנִכְנַס וכו' תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה סי' קע"ח: וּבִלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם בְּנֵי בָּנִים אֵינָם כְּבָנִים.

עַיֵּן ש"ע יו"ד סי' רטו"ב סמ"ו וח"מ סי' רנ"ז ורמ"ז וְכָתַב יְדִידִי הַגָּאוֹן עַמּוּדֵי אֵשׁ סי' ט"ז אוֹת ל"א בְּשֵׁם נמ"י וְהָרָן הו"ד בש"מ לב"מ דִּכְשֶׁאֵין לוֹ בָּנִים קוֹרֵא לְבֶן בְּנוֹ בְּנוֹ וְאִם נָדַר מִבְּנוֹ וְאֵין לוֹ בָּנִים רַק בֶּן בְּנוֹ אָסוּר בּוֹ, וְעַיֵּן נָחְמָד לְמַרְאֶה ח"א דַּף ס"ו ע"ד וס"ז ע"א לְעִנְיַן בְּנֵי בָּנִים בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, וּלְעִנְיַן כְּשֶׁאֵין לוֹ בָּנִים כָּתַב שָׁם ע"ב בְּשֵׁם הרמ"ה וְזַ"ל וְכָתַב הרמ"ה דְּכָל הָנֵי דְּאָמְרִינַן דְּלָא הָוּוּ בִּכְלַל בֵּן אִי לֹא הָוָה לֵיהּ בֵּן בְּהַהִיא שַׁעְתָּא כּוּלְּהוּ מִיתַּקְּרֵי בֵּן וּסְבָרָא נְכוֹנָה הִיא וּכְתַוָּבָה בס' הַחֹשֶׁן סי' רמ"ז עכ"ל וְעַיֵּן לְהָרַב פ"ת בח"מ סי' רמ"ז סק"ג: וְדוֹר רְבִיעִי אִי הָוֵי בִּכְלַל בְּנֵי בָּנִים.

עַיֵּן לְהָרַב פ"ת ח"מ סי' רמ"ז סק"ב: סא בְּנֵי בָּנִים הֲרֵי הֵם כְּבָנִים הַיְינוּ דַּוְקָא כִּי כְּתִיב זֶרַע כ"כ הָרַב נְאוֹת יַעֲקֹב במע"ל דַּף ח' ע"ב וְיִישַׁב בְּזֶה קו' הָרַב גו"ה הַנָּ"ל בְּאוֹת ס'. וְלִכְאוֹרָה ק"ל דְּמֵהַשַּׁ"ס יוֹמָא ס"ו ע"ב דְּמוּקִי וְאֶת בָּנָיו לֹא יָדָע בְּבָן בְּתוֹ מִישְׁרָאֵל שָׁמְעִינַן

גַּם כִּי לָא כְּתִיב זָרַע, וְתֵימַה דְּשָׁם בְּסָמוּךְ הֲבִיא סַוּגְיָא זוֹ וְלֹא הֵעִיר ע"ד הַתּוֹסָ' הַנָּ"ל וְעַיֵּין לְהָרַב אֹהֶל יַעֲקֹב בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת כ"ו וּלְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' הַנָּ"ל יֵשׁ לְהָבִין בִּקְרָא דְּלָא יָמוּשׁוּ מִפִּיךְ וכו' דל"ל וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ כְּיָון דְּבִכְלַל זֶרַע יֵשׁ בּוֹ זֶרַע זַרְעֲךָ וצ"ל דְּאָתֵי לוֹמַר גַּם דּוֹר ג', וּבָזֶה י"ל גַּם קו' הָרַב גו"ה הַנָּ"ל בָּאוֹת ס', וְעַיֵּין נָחְמָד לְמַרְאֶה ח"ב דַּף א' ע"ג וְדוּק: סב בְּנוֹת בָּנִים אִם הֵם כְּבָנִים.

עַיֵּין לְהָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה ח"א דַּף קפ"ח ע"ב בְּשֵׁם תוס' עהת"ו פָּרָשַׁת יִתְרוֹ עַל פָּסוּק וַיִּתֵּן אֶת צִפּוֹרָה בִּתּוֹ דְּבַת בִּתּוֹ הָיְתָה וב"ב ה"ה כְּבָנִים וְשָׁם בע"ג כָּתַב שֶׁכֵּן דָּרְשׁוּ במד"ר פ' וַיִּגַּשׁ ע"פ בָּנָיו וּבְנֵי בָּנָיו ע"ש וּבְדַף קפ"ט ע"א וּקְצָת תֵּימַה שֶׁלֹּא זָכַר לְהָרַב נְאוֹת יַעֲקֹב במע"ל דַּף ח' ע"ב עַיֵּין שָׁם: סג בֶּאֱמֶת אָמְרוּ דְּהָנֵי הלל"מ אִם הוּא דַּוְקָא בְּמִשְׁנָה אוֹ גַּם בְּבָרַיְיתָא, עַיֵּין לְהג' מוהר"ץ הִירְשׁ חַיּוֹת בְּהַגָּהוֹתָיו לְבֵיצָה דַּף י"ז, וּבְמִכְתַּב לְחִזְקִיָּהוּ בחי' לְבֵיצָה שָׁם, וע"ע למוהר"ץ הַנָּ"ל בְּיוֹמָא דַּף י"א ע"א: סד בֶּאֱמֶת אֶחָרוּ הֲלָכָה הִיא הָכִי אָמְרִינַן בַּשַּׁ"ס דִּילַן בב"מ דַּף ס' ע"א הָדָא אָמְרָה כֹּל בֶּאֱמֶת אָמְרוּ הֲלָכָה הִיא (וּבְשַׁבָּת דַּף צ"ב ע"ב תַּנְיָא כָּל בֶּאֱמֶת הֲלָכָה) וּמַשְׁמַע מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י דְּאֵין הַכַּוָּנָה לוֹמַר שֶׁהַדָּבָר הַהוּא הוּא הלל"מ אֶלָּא הַכַּוָּנָה לוֹמַר דְּאִית לָן לְמִינְקַט כַּדִּין הַהוּא וְאֵין לְגַמְגֵּם בַּדָּבָר וְכֵן מְבֹאָר בְּדִבְרֵי הָרַב בפיה"מ בְּרֵישׁ פ"ב דְּתְרוּמוֹת שֶׁכָּתַב כָּל הֵיכָא דְּתָנֵינַן בֶּאֱמֶת אָמְרוּ כְּאִילּוּ הִיא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי אֲבָל לָאו דַּוְקָא הלל"מ שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ בֶּאֱמֶת אָמְרוּ הַחַזָּן רוֹאֶה הֵיכָן תִּינוֹקוֹת קוֹרִין וּמִדְּרַבָּנָן הִיא, וְכָתַב הָרַב תיו"ט שֶׁלָּמַד כֵּן מֵהָהִיא דב"מ ש"מ דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּלָאו הֲלָכָה למ"מ קָאָמַר, וְכֵן מִתְבָּאֵר לענ"ד מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י בְּסֻכָּה דַּף ל"ח ע"א בד"ה בֶּאֱמֶת אָמְרוּ כָּל בֶּאֱמֶת הֲלָכָה הִיא וְאֵין חוֹלֵק בַּדָּבָר כַּוָּנָתוֹ שֶׁהוּא דִּין בָּרוּר וּמֻסְכָּם וְלֹא שֶׁהוּא הֲלָכָה למ"מ כנלע"ד אֶלָּא שֶׁהָרַב חק"ל בְּזִכְרוֹנוֹתָיו שבסו"ס יָשָׁרִי לֵב דַּף ק"ד אוֹת ל' נִרְאֶה שֶׁהֵבִין מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י דַּהֲלָכָה למ"מ מַמָּשׁ קָאָמַר וְכָתַב דְּקָאֵי בְּשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם וְהַתּוֹסָ' דְּבָדָבָר שֶׁהוּא הללמ"מ לֹא יִפּוֹל בּוֹ מַחֲלוֹקֶת וְהִקְשָׁה עַל שִׁיטָה זוֹ כיעי"ש וּלְפִי מַה שֶּׁפֵּירַשְׁתִּי מְסֻלְקֶת קושְׁיָתוֹ מֵעַל רַשְׁ"י, וְהָרַב תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל בפיה"מ דב"מ הַנָּ"ל כָּתַב כָּל בֶּאֱמֶת הֲלָכָה פְּסוּקָה וּמְכֻוָּן לַהַנָּ"ל אַךְ בפ"ב דִּתְרוּמוֹת מֵבִין שֶׁהוּא הֲלָכָה למ"מ מַמָּשׁ אֶלָּא שֶׁכָּתַב שֶׁזֶּהוּ עַל הָרֹוב וְנִרְאֶה שֶׁהֵבִין כֵּן בְּכַוָּנַת רַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן שֶׁאַחַר שֶׁהִזְכִּיר מ"ש בַּיְרוּשַׁלְמִי בְּכָל מָקוֹם שֶׁשָּׁנוּ בֶּאֱמֶת הללמ"מ סַיֵּים וּמֵיהוּ לָאו דַּוְקָא וְהֵבִין שר"ל לָאו דַּוְקָא בְּכָל מָקוֹם אֶלָּא ר"ל בְּרוֹב מְקוֹמוֹת, אֲבָל לענ"ד יוֹתֵר נָכוֹן לוֹמַר שֶׁכַּוָּנָתוֹ דמ"ש הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי לָאו דַּוְקָא אֶלָּא ר"ל כְּאִילּוּ הוּא הללמ"מ וכמ"ש הר"ב וְכֵן צ"ל שֶׁהֵבִין רַשְׁ"י במס' מְצִיעָא הַנָּ"ל בְּכַוָּנַת הַיְרוּשַׁלְמִי שאל"כ הָיָה לוֹ לְפָרֵשׁ מ"ש בַּשַּׁ"ס דִּילַן ג"כ כְּשִׁיטַת הַיְרוּשַׁלְמִי דמ"ש הֲלָכָה ר"ל הלמ"מ אֶלָּא דְּזֶה אֵינוֹ מֻכְרָח לְפִי שֶׁאִם הָיָה מְפָרֵשׁ כֵּן לֹא הָיָה מוּבָן הֵיכִי קָאָמַר הָדָא אָמְרָה כָּל בֶּאֱמֶת הֲלָכָה כְּלוֹמַר הלמ"מ דְּבִשְׁלָמָא לפירש"י יֵשׁ הֶכְרֵחַ לָזֶה מִמַּשְׁנָתֵינוּ אֲבָל אִם נְפָרֵשׁ דר"ל הֲלָכָה למ"מ הֲלֹא אֵין לָזֶה הֶכְרֵחַ מִמַּתְנִיתִין כַּמּוּבָן.

וְהָרֹא"שׁ בְּסוֹף מס' נִדָּה בְּרֵישׁ הִלְכוֹת מְקֻוָאוֹת כָּתַב דמ"ש גַּבֵּי פִּיסּוּל מְקֻוֶה הללמ"מ כְּלוֹמַר דָּבָר בָּרוּר כְּאִילּוּ הוּא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי וְסַיֵּים וְכֵן כָּל בֶּאֱמֶת הֲלָכָה הִיא שֶׁאוֹמֵר בַּשַּׁ"ס גַּבֵּי מִילֵּי דְּרַבָּנָן כְּגוֹן הַהִיא דְּהַחַזָּן רוֹאֶה הֵיכָן תִּינוֹקוֹת קוֹרְאִים שֶׁכָּתוּב בַּיְרוּשַׁלְמִי שֶׁהוּא הֲלָכָה למ"מ אע"ג דְּאִיסּוּר רוֹאֶה לְאוֹר הַנֵּר מִדְּרַבָּנָן אֶלָּא דָּבָר בָּרוּר כַּהֲלָכָה למ"מ קָאָמַר עכ"ל וְצִיְּינוּ הָרַב יָד מַלְאָכִי בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת שכ"ו הֲרֵי דְּמְפָרֵשׁ מ"ש

בִּירוּשַׁלְמִי הֲלָכָה לְמ"מ דל"ד הוּא אֶלָּא כְּלוֹמַר דָּבָר בָּרוּר כְּאִילּוּ הוּא הללמ"מ וְגַם מִדִּבְרֵי רַבֵּינוּ יְהוֹנָתָן שֶׁהֵבִיא באס"ז לב"מ וְהוּבָא בְּיַד מַלְאָכִי שָׁם שֶׁבֶּאֱמֶת הוּא לְשׁוֹן שְׁבוּעָה וּמִדְּנִשְׁבַּע שֶׁכֵּן הוּא ש"מ לְהוֹדִיעֵנוּ בָּא שֶׁהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ וְאֵין לְגַמְגֵּם בַּדָּבָר עכ"ל מִתְבָּאֵר ג"כ דְּמָפָרֵשׁ דַּהֲלָכָה לָאו הללמ"מ קָאָמַר אֶלָּא שֶׁהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ גַּם הָרַב שו"מ בְּגִלְיוֹן הַשַּׁ"ס לִירוּשַׁלְמִי בפ"ב דמס' כִּלְאַיִם הֲלָכָה א' אַחַר שֶׁהֵבִיא מ"ש הר"ב דַּהֲלָכָה למ"מ לָאו דַּוְקָא וכו' הֲוָקְשָׁה לוֹ לְשׁוֹן הַיְרוּשַׁלְמִי בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת דְּקָאָמַר כֹּל בֶּאֱמֶת אָמְרוּ הֲלָכָה למ"מ וְכָתַב דִּלְפִי מ"ש מָרָן כ"מ בְּהִלְכוֹת מַתְּנוֹת עֲנִיִּים פ"ו דִּין ה' דמ"ש הָרַמְבַּ"ם שָׁם הֲלָכָה למ"מ לָאו דַּוְקָא אֶלָּא ר"ל כְּאִילּוּ הוּא הללמ"מ י"ל שֶׁגַּם בַּיְרוּשַׁלְמִי הַכַּוָּנָה הִיא כֵּן וְלָאו הללמ"מ מַמָּשׁ קָאָמְרִי וְהֵבִיא שכ"כ במש"ח מִסְּבָרָא דְּנַפְשֵׁיהּ.

שׁוּב הֵבִיא דִּבְרֵי הָרֹא"ש שֶׁבַּהֲלָכוֹת מִקְוָאוֹת הַנָּ"ל וְצִיֵּין לְעֵיַן בְּשׁוּ"ת חו"י סי' קצ"ב עי"ש וּבְהַשְׁמָטוֹת מִצִּיּוֹן יְרוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר לוֹ בְּרֵישׁ ס' זְרָעִים ע"ד הַיְרוּשַׁלְמִי דְּכֹלְאַיִם הַנָּ"ל וְחִידּוּשׁ הוּא שֶׁרָאָה דִּבְרֵי הר"ב ברפ"ב דִּתְרוּמוֹת וְלֹא רָאָה דִּבְרֵי הרש"מ שָׁם שֶׁכָּתַב דמ"ש בַּיְרוּשַׁלְמִי הללמ"מ לָאו דַּוְקָא כמש"ל שו"ר מ"ש בַּגִּלְיוֹן הַשַּׁ"ס הַנָּ"ל בְּשַׁבָּת פ"ק הֲלָכָה ג' אַהֵיא דְּבֶאֱמֶת אָמְרוּ הַחַזָּן רוֹאֶה וכו' שֶׁאָמְרוּ בִּירוּשַׁלְמִי כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנִינוּ בֶּאֱמֶת הללמ"מ) וְז"ל כֵּן אָמְרוּ בִּירוּשַׁלְמִי לְקַמָּן פ"י הֲלָכָה ד' וּבִתְרוּמוֹת פ"ב הל' א' אָמְנָם שָׁם נִיחָא אֲבָל כָּאן דְּאֵינוֹ רַק מִשּׁוּם גְּזֵרָה דְּרַבָּנָן שָׁמָּא יַטֶּה הֵיאַךְ שַׁיָּיךְ בְּזֶה הלמ"מ וּבֶאֱמֶת בַּשַּׁ"ס בַּבְלִי בְּשַׁבָּת דַּף צ"ב וב"מ דַּף ס' אָמְרִינַן כָּל בֶּאֱמֶת הֲלָכָה הוּא ופירש"י בב"מ שָׁם דְּאֵין לְגַמְגֵּם בַּדָּבָר וְהָיָה נִיחָא כָּאן אֲבָל לָשׁוֹן הללמ"מ אֵינוֹ מְדֻיָּקָךְ וְגַם הָרַמְבַּ"ם פֵּ"ה מִתְּרוּמוֹת ה"ז הֶעְתִּיק לָשׁוֹן הללמ"מ עי"ש ועי' ברע"ב בִּתְרוּמוֹת שָׁם שֶׁנִּתְעוֹרֵר עַל דִּבְרֵי יְרוּשַׁלְמִי כָּאן.

אָמְנָם בר"ש שָׁם כָּתַב דַּהֲלָכָה למ"מ לָאו דַּוְקָא עכ"ל וְנִרְאֶה שֶׁהֵבִין דמ"ש הרש"מ דהללמ"מ לָאו דַּוְקָא ר"ל דְּאֵינוֹ הללמ"מ מַמָּשׁ אֶלָּא בָּרוּר כְּאִילּוּ הוּא הֲלָכָה למ"מ (דְּלָא כְּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה שֶׁהֵבִין הָרַב תפא"י הַנָּ"ל) ומ"מ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בפיה"מ בְּהַקְדָּמָה לְסֵדֶר זְרָעִים (בְּסוֹף ד"ה וְכַאֲשֶׁר מֵת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן) מִתְבָּאֵר דס"ל דְּבָכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁאָמְרוּ בַּיְרוּשַׁלְמִי שֶׁבֶּאֱמֶת אָמְרוּ הוּא הללמ"מ וְהֵם ברפ"ב דִּתְרוּמוֹת וּבַפֵּ"א דְּשַׁבָּת וּבְפֶרֶק יוֹ"ד ובפ"ד דב"מ הַכַּוָּנָה שֶׁהֵם הללמ"מ מַמָּשׁ וְכֵן הַהִיא דְּמַעֲשְׂרִין מַעְשַׂר עָנִי וכו' דְּמַיְירֵי בָּהּ מָרָן כ"מ בְּהִלְכוֹת מַתְּנוֹת עֲנִיִּים הַנָּ"ל הִיא הללמ"מ מַמָּשׁ דְּקָא כָּיֵיל לְהוּ בַּהֲדֵי שְׁאָר מִילֵּי טוּבָא דְּמַיְירֵי דְּאִינּוּן הללמ"מ מַמָּשׁ לוֹג שֶׁמֶן שֶׁל מְצוֹרָע וכו' שִׁיעוּרִין חֲצִיצִין וכו' עי"ש.

וְתֵימַהּ הוּא עַל הָרַבָּנִים הנז"ל שֶׁלֹּא רָאוּ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַלָּלוּ וְעֵיַן בְּהַגָּהוֹת הָרַב מוהר"ץ הִירְשׁ חַיּוֹת לב"מ דַּף ס' שֶׁהֵבִין ג"כ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בַּהַקְדָּמָה דְּהַהִיא דב"מ הִיא הללמ"מ מַמָּשׁ מִדְּכָיֵיל לָהּ בַּהֲדֵי מִילֵּי דהללמ"מ מַמָּשׁ נִינְהוּ גַּם בְּהַגָּהוֹתָיו לְמַסֶּכֶת שַׁבָּת דַּף צ"ב (אַהֵיא דְּאִשָּׁה חֲסוּגֶרֶת בְּסִינָר) הֵבִין כֵּן וְתָמַהּ עָלָיו שָׁזוֹ תַּקָּנַת עֶזְרָא הִיא דְּאִשָּׁה חוֹגֶרֶת בְּסִינָר כמ"ש בב"ק דַּף פ"ב וּבְשַׁבָּת שֶׁאָמְרוּ לְשׁוֹן בֶּאֱמֶת לֹא אָמְרוּ עַל עִיקַּר הַתַּקָּנָה כִּי אִם עַל הַהוֹצָאָה בְּשַׁבָּת וצע"ג דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם עי"ש וּבֶאֱמֶת שֶׁקֻּוְשְׁיָא עֲצוּמָה הִיא לוּלֵא שצ"ל שֶׁנִּשְׁמַט בַּדְּפוּס תֵּיבַת חַיֶּבֶת וְכַוָּנָתוֹ אַהֵיא דְּשַׁבָּת דַּף צ"ב וְלֹא כִּיְוּוֹן לְתַקָּנַת עֶזְרָא וצל"ע בְּדִבְרֵי הֵיבֵן שְׁמוּעָה שֶׁצִּיֵּין הַמַּגִּיהַ בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּהַקְדָּמָה הַנָּ"ל וּמִי שֶׁנִּמְצָא אֶצְלוֹ יְעַיֵּן בּוֹ (עַיֵּן לְקַמָּן בד"ה ומה): וּמָצָאתִי שֶׁמָּרָן חִיֵּד"א בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה סי' ער"ה

אוֹת ז הָעוֹר בְּזֶה שֶׁשָּׁם הֵבִיא מ"ש הרמ"ע בס' אַלְפָּסִי זוּטָא כ"י דְּבֶאֱמֶת אָמְרוּ הִיא הֲלָכָה פְּסוּקָה שֶׁאֵין בָּהּ סָפֵק כְּעֵין הללמ"מ וְהֵבִיא דִּבְרֵי מָרָן כ"מ דְּהִלְכוֹת מת"ע וְדִבְרֵי הר"ב בְּרֵישׁ תְּרוּמוֹת וְעַל כֻּלָּם תַּמָּה מַה יַּעֲנוּ לְדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בפיה"מ בְּהַקְדָּמָה לְסֵדֶר זְרָעִים דִּמְנִילְהָנָךְ בַּהֲדֵי כַּמָּה מִילֵי שֶׁהֵם הללמ"מ מַמָּשׁ וְשָׁמָּצָא שֶׁכֵּן הק' בס' יַד אֵלִיָּהוּ לְהָרַב מוהר"א גַּאֲלִיפָאָפָּא בְּרֵישׁ תְּרוּמוֹת ע"ד מָרָן כ"מ וְצִיֻּין לְעַיֵּן בס' רֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן וס' טוּרֵי אֶבֶן לַחֲגִיגָה וְשוּ"ת חו"י סי' קצ"ב וְרָאִיתִי לְהָרַב מוהר"ץ הִירְשׁ חַיּוֹת בְּהַגָּהוֹתָיו למס' בֵּיצָה דַּף י"ז ע"א (אַהָא דת"ר בֶּאֱמֶת אָמְרוּ מְמֹלְאָה אִשָּׁה כָּל הַקְּדָרָה בָּשָׂר) שֶׁכָּתַב וְז"ל כְּבָר אָמְרוּ בִּירוּשַׁלְמִי פ"ק דְּשַׁבָּת ובפ' הַמַּצְנִיעַ דְּכָל בֶּאֱמֶת לְשׁוֹן הללמ"מ, וע' מְבוֹא הַתַּלְמוּד וּבְהַקְדָּמַת הָרַמְבַּ"ם לפיה"מ אוּלָם יָפֶה דִּקְדֵּק הָרַמְבַּ"ם דַּוְקָא הֵיכָא דְּנִמְצָא לָשׁוֹן זֶה בַּמִּשְׁנָה דְּהָכָא כָּל עִיקָּר יו"ט ב' ש"ג אֵינוֹ אֶלָּא מִנְהָג וּמְשׁוּם סָפֵק וְתָנֵי לָשׁוֹן בֶּאֱמֶת.

אוּלָם רָאָה רַשִּׁ"י סֵדֶר בָּרַיְיתָא הִיא וצ"ע עכ"ל הִנֵּה דָּנָקִיט דִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי כִּפְשָׁטָן דהללמ"מ מַמָּשׁ קָאָמְרִי וּלְפִי הַנִּרְאֶה כ"כ עַל סְמַךְ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁבְּהַקְדָּמָה אֲבָל תֵּימַהּ שֶׁנֶּעֱלַם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי הרש"מ, והר"ב ברפ"ב דִּתְרוּמוֹת וְהָרֹא"שׁ בְּהִלְכוֹת מְקָוָאוֹת הַנ"ל, ומ"ש דְּיָפֶה דִּקְדֵּק הָרַמְבַּ"ם דַּוְקָא כְּשֶׁנִּמְצָא לָשׁוֹן זֶה בַּמִּשְׁנָה כָּעֵת אַגַּב רֵיהְטָאֵי לֹא מָצָאתִי דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּזֶה אַךְ תָּמִיהַּ לִי אֵיךְ יֹאמַר כֵּן הָרַמְבַּ"ם דְּמִי קָאָמַר בַּיְרוּשַׁלְמִי בְּמִשְׁנָתֵינוּ (דְּנַיְדוּק מִינָּהּ וְלֹא בְּבָרַיְיתָא) בְּכָל מָקוֹם קָאָמַר וְאִי מִשּׁוּם דק"ל הַהִיא דְּבֵיצָה הָלֹא אַף אִי נֵימָא הָכִי אַפַּתִּי תִּיקְשֵׁי לָן הַהִיא דְּהַחַזָּן רוֹאֶה דְּמִשְׁנָה שְׁלֵמָה הִיא וְכָל עִיקָּרוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן: וּלְיַיְשֵׁב דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁבְּהַקְדָּמָה שֶׁמֵּבִין בְּהַהִיא דְּהַחַזָּן רוֹאֶה וכו' דְּהוּא הללמ"מ מַמָּשׁ אע"ג דְּכָל עִיקָּרוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן נלע"ד דְּיִתָּכֵן לְיַיְשֵׁב עַל דֶּרֶךְ שֶׁכָּתַב רש"ל ע"ד הַתּוֹסָ' בְּעֵרוּבִין דַּף ה' ע"ב ד"ה שֶׁפִּרְצָתוֹ שֶׁכָּתְבוּ דְּגַמִּירִי לָהּ מִסִּינַי דְּמַהֲנֵי וְכָתַב דְּיֵשׁ מַתְמִיהִין הָלֹא מָבוֹי וְחָצֵר מִדְּרַבָּנָן הוּא דַּאֲסִירִי וְאֵיךְ שַׁיָּיךְ לוֹמַר בְּכָאן הללמ"מ וְכָתַב לְיַיְשֵׁב דְּצָרִיךְ לוֹמַר דְּהָכִי גָּמְרִי לָהּ מִסִּינַי כְּשֶׁיְּבוֹאוּ לִגְזוֹר וְלֶאֱסוֹר הַמָּבוֹי וְהֶחָצֵר אֲזַי יִתְגַּוְּנוּ הַמָּבוֹי בְּלֹחִי וְקוֹרָה וְהֶחָצֵר בְּעוֹמֵד מְרֻוָּחָה וכו' וְסִיֵּם וְכִמְדֻמֶּה לִי שֶׁמָּצָאתִי כְּעֵין זֶה עכ"ל וְעִם שֶׁהָרַב מוהרש"א שָׁם כָּתַב שֶׁדְּבָרָיו דְּחוּקִים מ"מ שָׁלִישׁ יְשׁוּב מִיהָא הָוֵי לְיַיְשֵׁב דַּעַת הָרַמְבַּ"ם דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּדָבָר שֶׁאָמְרוּ עָלָיו בַּיְרוּשַׁלְמִי דְּהוּא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הוּא הֲלָכָה למ"מ מַמָּשׁ ואע"ג דְּכָל עִיקָּרוֹ הוּא מִדְּרַבָּנָן כָּךְ נֶאֱמְרָה הֲלָכָה שֶׁכְּשֶׁיְּבוֹאוּ לִגְזוֹר בְּדָבָר הַהוּא שֶׁיִּהְיֶא עִנְיָן זֶה מֻוָתָּר.

וְכַיּוֹצֵא לָזֶה כָּתַב הָרַב נְהַר שָׁלוֹם הוּבְאוּ דְּבָרָיו בִּתְשׁוּ' מַר רַבּוֹ מָרָן מוהרד"ף בְּסֵפֶר מִכְתָּם לְדָוִד בחא"ח רס"י י"ז לְיַיְשֵׁב מַה שֶּׁהִקְשָׁה הָרַשְׁבָּ"א לִשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם דְּחוֹמֶר הַסְּפֵקוֹת מִדְּרַבָּנָן מֵהֵיא דְּאָמְרִינַן גַּבֵּי עֲרֵלָה כָּךְ נֶאֱמְרָה הֲלָכָה וַדַּאֲהָ אָסוּר סְפֵיקָא מֻוָתָּר דְּמוּכָח דְּמִן הַתּוֹרָה הָוָה אָזְלִינַן לְחוּמְרָא אִי לָאו דְּבָאָה הַהֲלָכָה וְאָמַר מַר הָרַב נה"ש דְּאִי לָאו הֲלָכָה הָיוּ אוֹסְרִים חֲז"ל כְּמוֹ בְּכָל הַתּוֹרָה דְּסַפֵּקָא דְּאוֹרַיְיתָא לְחוּמְרָא וּבָאָה הַהֲלָכָה וְאָמְרָה דְּסָפֵקָא מֻוָתָּר כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ חֲכָמִים לְאָוְסְרוֹ וְעִם שֶׁמָּרָן הַמְחַבֵּר כָּתַב דְּדְבָרָיו לֹא נִהִירִין וְתִסְבְּרָא שֶׁבָּאָה הַהֲלָכָה וְאִיצְטְרִיכָא לְאַפּוֹקֵי חֻמְרִיהוֹן דְּרַבָּנָן זוֹ לֹא אָמְרָה אָדָם מֵעוֹלָם וּמַה שֶּׁנִּסְתַּיַּע מַר תַּלְמִידוֹ שֶׁדּוֹמֶה לְזֶה כָּתַב הפר"ח בְּשֵׁם מוהרי"ט לְיַיְשֵׁב לְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם הַהִיא דְּמַפְּנֵי מָה אָמְרוּ שְׁתוּקֵי פָּסוּל וכו' אֵינוֹ עִנְיָן לָזֶה וכו' עי"ש וכמ"ש בְּמַכְתֵּב לְחִזְקִיָּהוּ דַּף מ' א וְדַף ע"ט ע"א בְּהוֹרְמְנוּתֵיהּ דְּמַר נְרָאֶה דְּאֵין לְהַזְנִיחַ דִּבְרֵי מַר תַּלְמִידוֹ וְיֵשׁ לוֹ אִילָן גָּדוֹל לִסְמֹךְ עָלָיו הוּא הרש"ל הַנ"ל (עַיֵּן הַשְּׁמָטוֹת) לְקֻצַּת סָמַךְ

לָזֶה דְּמָצִינוּ דְּקָרָא קָאֵי אַהֲלָכְתָא עַיֵּין תוס' זְבָחִים דַּף ה' ע"ב בד"ה הַגָּהָה נִיתַּק אִין, וְעַיֵּין בְּגִלְיוֹן הַשַּׁ"ס לְרַבֵּינוּ עק"א ע"ד הַתּוֹסָ' בְּנָזִיר דַּף ס"א ע"ב בד"ה וְאֵימָא, וְעַיֵּין בָּמָה שֶׁצִּיַּנְתִּי לְקַמָּן מַעֲרֶכֶת הַקּוֹ"ף אוֹת כ"ח (נַחֲזוֹר לְדִבְרֵי הָרַב מוהרצה"ח) וּמַה שהצ"ע דִּבְרֵי רַשְׁ"י דְּסֻוְכָּה כְּבָר כָּתַבְתִּי דְּכַוָּנַת רַשְׁ"י לוֹמַר שֶׁהַדִּין הוּא כֵּן (וְלֹא כִּיְוּוֹן לוֹמַר שֶׁהוּא הֲלָכָה למ"מ) וּכְמוֹ שֶׁמִּתְבָּאֵר מִפֵּירוּשׁוֹ בְּהֲהִיא דב"מ דַּף ס' וְגַם מ"ש בַּיְרוּשַׁלְמִי שֶׁהוּא הֲלָכָה למ"מ יְתֻכַן דְּמִפָּרֵשׁ לָהּ כְּמוֹ שֶׁפֵּירְשׁוּ הָרֹאשׁוֹנִים הנז"ל דְּבָרוּר הַדָּבָר כהלל"מ הוּא דַּאֲמוּר רַבָּנָן דְּמַעֲרָבָא, וְאַעִיקָּרָא דְּמִילְּתָא במחכת"ה אֵינִי רוֹאֶה שׁוּם הֶכְרֵחַ לָזֶה שֶׁהָרב הֵבִין דְּרִישָׁא דְּבָרַיְיתָא וּמַאי דְּסֵיֵּם עָלָהּ בֶּאֱמֶת אָמְרוּ קָאֵי אַמִּיּוּם טוֹב לַחֲבֵרוֹ וא"כ לֹא יְתֻכַן שֶׁתֹּאמַר הללמ"מ דִּין עַל יו"ט שֵׁנִי שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מִנְהָג אַף כְּבָר כָּתַב בְּמִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ בְּדַף נ' ע"ג די"ל דְּעִיקַּר הַדִּין נֶאֱמַר עַל מיו"ט לְחוֹל אֶלָּא דְּלִפְי הֶאֱמֶת שֵׁשׁ עַתָּה ב' יו"ט שָׁנָה הַתַּנָּא הַדִּין מיו"ט לַחֲבֵרוֹ וְעַתָּה רָאִיתִי בְּהַגָּהוֹת הָרַב מו"ה וואלְף בְּאַסְקָאוויץ שֶׁצִּיֵּין שֶׁגִּירְסַת הָרִי"ף וְהָרֹא"ש אֵינָהּ מיו"ט לַחֲבֵרוֹ וְהִכְרִיחַ שֶׁכֵּן גַּם גִּירְסַת הָרַמְבַּ"ם בְּהִלְכוֹת יו"ט פ"א ה"ט שֶׁלֹּא הֶעְתִּיק אֶלָּא אֵין אוֹפִין מיו"ט לָחוֹל וְלֹא הֶעְתִּיק עֲדַיִן מִינָּהּ מיו"ט לַחֲבֵרוֹ עי"ש וְלֹא נִפְלְאַת לוֹמַר דְּגַם גִּירְסַת רַשְׁ"י כֵּן הִיא וא"כ אֵין שׁוּם הֶכְרֵחַ לְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם וְלֹא תִּבְרָא לְדִבְרֵי רַשְׁ"י דְּסֻוְכָּה אַף לְמַה שֶׁהֵבִין בְּכַוָּנָתוֹ הָרַב מוהרצה"ח הַנָּ"ל כַּמּוּבָן: וּמַה שֶׁהִקְשָׁה הָרַב מוהרצה"ח בחי' לְשַׁבָּת עמ"ש הָרַמְבַּ"ם דְּהָאִשָּׁה הַחוֹגֶרֶת בְּסִינָר הִיא הללמ"מ דַּהֲלֹא תַּקָּנַת עֶזְרָא הִיא וְכָתַב בְּהַגָּהוֹתָיו לְמַסֶּכֶת ב"ק דַּף פ"ב שֶׁבְּסָפְרוֹ תּוֹרַת נְבִיאִים כָּתַב עַל זֶה בַּאֲרִיכוּת וְסֵפֶר זֶה לֹא רְאִיתִיו כְּלָל הִנֵּה עַתָּה הִשַּׂגְתִּי סֵפֶר ה"ע עִם כְּלָלֵי הַגְּמָרָא לְמָרָן הב"י וְרָאִיתִי לְהַעְתִּיק כָּל הַכָּתוּב בְּזֶה כִּי הַסֵּפֶר הַיָּקָר הַזֶּה אֵינֶנּוּ מָצוּי בַּיָּד כָּל אָדָם וְהוּא דְּבַהֲלִיכוֹת עוֹלָם שַׁעַר ה' פ"ג בד"ה עֲדוּת הֲלָכָה כָּתַב וְכֵן כֹּל בֶּאֱמֶת אָמְרוּ הֲלָכָה הִיא וְכָתַב ע"ז מָרָן הב"י וְז"ל ומ"ש וְכֵן כֹּל בֶּאֱמֶת אָמְרוּ הֲלָכָה הִיא בסו"פ הַזָּהָב אַהָא דִּתְנַן בֶּאֱמֶת אָמְרוּ בְּיֵין הִתִּירוּ לְעָרֵב קָשֶׁה בְּרַךְ מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַשְׁבִּיחוֹ אָמַר ר' אֶלְעָזָר הֲדָא אָמְרָה כֹּל בֶּאֱמֶת אָמְרוּ הֲלָכָה הִיא פירש"י בֶּאֱמֶת הֲלָכָה מִדְּיָהֵב טַעְמָא לְמִילְּתֵיהּ מִפְּנֵי שֶׁמַּשְׁבִּיחוֹ וְאֵין לְגַמְגֵּם בַּדָּבָר וּנְקַט לָהּ לְמַתְנִי' בֶּאֱמֶת ש"מ כָּל הֵיכָא דְּתָנֵי בֶּאֱמֶת הֲלָכָה וְאֵין לַחְסֹם וּלְגַמְגֵּם בַּדָּבָר עכ"ל וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב בְּהַקְדָּמַת פיה"מ שֶׁדִּין זֶה הֲלָכָה למ"מ וְכָתַב עוֹד שָׁם שֶׁחַזָּן רוֹאֶה הֵיכָן תִּינוֹקוֹת קוֹרִין הללמ"מ וְכֵן יֵשׁ לְתָמֵהַּ עמ"ש שָׁם שֶׁעַמּוֹן וּמוֹאָב מְעַשְּׂרִין מַעְשַׂר עָנִי בַּשְּׁבִיעִית הוּא הֲלָכָה למ"מ ובמ"ו בְּסוֹף מס' יָדַיִם מְפֹרָשׁ שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מַעֲשֶׂה זְקֵנִים ואע"פ שֶׁאָמַר ר"א שֶׁהֵיא הללמ"מ וְכֵן פי' הָרַב ר' עוֹבַדְיָה הֲלָכָה למ"מ לָאו דַּוְקָא דְּאֵין זֶה מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא כְּאִילּוּ הִיא הֲלָכָה למ"מ אֲבָל כָּתַב מִיהוּ בְּתוֹסָ' מַשְׁמַע דהללמ"מ מַמָּשׁ קָאָמַר עכ"ל.

וּלְפִי הַתּוֹסָ' נ"ל שֶׁמָּה שֶׁשָּׁנִינוּ גַּבֵּי עַמּוֹן וּמוֹאָב שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה זְקֵנִים הוּא מַאי דס"ד קוֹדֶם שֶׁיָּדַע מַאי דְּאָמַר ר"א. וְכָתַב עוֹד הָרַמְבַּ"ם שָׁם הָאִשָּׁה חוֹגֶרֶת בְּסִינָר בֵּין מִלְּפָנֶיהָ וכו' הֲלָכָה למ"מ וְיֵשׁ לְתָמֵהַּ עָלָיו שֶׁהָאִשָּׁה חוֹגֶרֶת בְּסִינָר תַּקָּנַת עֶזְרָא כִּדְאִיתָא בְּסוֹף מְרֻבָּה וּמַה שֶׁשָּׁנִינוּ בפ' הַמְצִנִיעַ בֶּאֱמֶת אָמְרוּ הָאִשָּׁה חוֹגֶרֶת בְּסִינָר וכו' לְעִנְיַן הוֹצָאַת שַׁבָּת הִיא שְׁנוּיָה ומ"ש רַבֵּינוּ עוֹבַדְיָא בַּתּוֹסָ' מַשְׁמַע דהללמ"מ מַמָּשׁ קָאָמַר.

גַּם בִּירוּשַׁלְמִי בפ"ב דִּתְרוּמוֹת אוֹמֵר בְּפֵירוּשׁ שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בֶּאֱמֶת הוּא הֲלָכָה למ"מ צ"ל דְּלָאו הללמ"מ מַמָּשׁ קָאָמַר וְהַהִיא דְּהַחַזָּן רוֹאֶה תּוֹכִיחַ, וְכֵן נִרְאֶה מִדְּקִדּוּק לְשׁוֹן הָרָ"ן בְּפֶרֶק לוּלָב הַגָּזוּל עכ"ל וְהָרַב יָבִין שְׁמוּעָה שָׁם (בְּכְלָל רס"ג) וְז"ל וְכָתַב עוֹד

הָרַמְבַּ"ם הָאִשָּׁה הַחוֹגֶרֶת וכו' פי' ומַה שֶּׁשָּׁנִינוּ בפ' הַמַּצְנִיעַ וא"כ לָא תִּקְשֵׁי לְהָרַמְבַּ"ם שֶׁהָרֵי שָׁנִינוּ שָׁם בֶּאֱמֶת אָמְרוּ וְסוֹבֵר הָרַמְבַּ"ם דְּכָל בֶּאֱמֶת הֲלָכָה ר"ל הֲלָכָה למ"מ וכ"כ הַכְּרִיתוּת יְמוֹת עוֹלָם ש"א סי' י"ט בֶּאֱמֶת הֲלָכָה למ"מ עכ"ל.

לָזֶה כָּתַב לְעִנְיַן הוֹצָאוֹת שַׁבָּת שְׁנוּיָה פי' הַהִיא דפ' הַמַּצְנִיעַ וְהָרַמְבַּ"ם לֹא כְּיָוְנֵן אַהַהִיא דְּפֶרֶק הַמַּצְנִיעַ דא"כ הול"ל הָאִשָּׁה הַחוֹגֶרֶת בְּסִינָר בֵּין מִלְּפָנֶיהָ וכו' חַיֶּבֶת וּמִדְּלָא כָּתַב מִלַּת חַיָּיב שֶׁהִיא גְּזֵרָה הַשְׁנוּיָה בְּהַמַּצְנִיעַ ש"מ דְּלָא כְּוָוְנֵן אֶלָּא אַהַהִיא דפ' מְרֻבֶּה שֶׁתִּקְּנוּ שֶׁאִשָּׁה חוֹגֶרֶת בְּסִינָר מִשּׁוּם צְנִיעוּת בֵּין מִלְּפָנֶיהָ בֵּין לְאַחֲרֶיהָ וא"כ תִּקְשֵׁי לְהָרַמְבַּ"ם דְּתַקָּנַת עֶזְרָא הִיא עכ"ל הַנִּךְ רוֹאֶה דְּשְׁאֵלַת הָרַאשׁוֹנִים הִיא שֶׁכְּבָר עָמַד מָרָן ע"ד הָרַמְבַּ"ם וּמַה שֶּׁסַּיֵּים מָרָן דצ"ל דְּלָאו הללמ"מ מַמָּשׁ קָאָמַר נִרְאֶה דְּכַוָּנָתוֹ לְפָרֵשׁ כֵּן מ"ש בַּתּוֹסָ' וּבַיְרוּשַׁלְמִי, אֲבָל מוֹדֶה הוּא דְּאֵין לְפָרֵשׁ כֵּן בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּהַקַּדָּמָה דְּנַדַּאי מִדְּכָיֵיל לְהוּ בַּהֲדֵי שְׁאָר מִילֵּי דַּהֲלָכָה למ"מ מַמָּשׁ אִינּוּן מַשְׁמַע נַדַּאי דְּהָא נָמֵי הֲלָכָה למ"מ מַמָּשׁ הִיא ומ"ש מָרָן וְכֵן יֵשׁ לִתְמֹהַּ עמ"ש שָׁעֲמוֹן וּמוֹאָב וכו' אֵינוֹ מוּבָן לענ"ד מַאי וְכֵן וְנִרְאֶה דְּיֵשׁ חִיסּוּר לָשׁוֹן דְּאַחַר מ"ש וְכָתַב עוֹד שֶׁחַזָּן רוֹאֶה וכו' הללמ"מ צ"ל וְתֵימַהּ דְּהָא נַדַּאי מִדְּרַבָּנָן הִיא דְּכָל עִיקַּר אִיסּוּר קְרִיאָה לְאוֹר הַנֵּר אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְכֵן יֵשׁ לִתְמֹהַּ וכו' ומ"ש בְּשֵׁם רַבֵּינוּ עוֹבָדַיָּא אִם כַּוָּנָתוֹ למ"ש ברפ"ב דמס' תְּרוּמוֹת הִנֵּה בְּדִבְרֵי הָרַב שֶׁלְּפָנֵינוּ לֵיתַנְהוּ לְהָנֵי מִילֵּי (סִיּוּם הַלָּשׁוֹן שֶׁהֵבִיא מָרָן בְּשֵׁמוֹ מִיהוּ בְּתוֹסָ' מַשְׁמַע דַּהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי מַמָּשׁ קָאָמַר) ומ"ש שֶׁכֵּן נִרְאֶה מִדְּקִדּוּק לְשׁוֹן הָרָן"ן לְפִי הַנִּרְאֶה כַּוָּנָתוֹ למ"ש הָרַן"ן בפ' לוּלָב הַגָּזוּל (אַמַּתְנִי' דְּמִי שֶׁבָּא בְּדֶרֶךְ וְלֹא הָיָה בְּיָדוֹ לוּלָב לְיִטּוֹל) דְּמַיְיתֵי הָרִי"ף הָא דת"ר בֶּאֱמֶת אָמְרוּ בֵּן מְבָרֵךְ לְאָבִיו וכו' כָּתַב הָרָן"ן וְז"ל ת"ר בֶּאֱמֶת אָמְרוּ כָּל בֶּאֱמֶת הֲלָכָה הִיא וְאֵין חוֹלֵק בְּדָבָר עכ"ל.

וְאִם לְכָךְ נִתְכַּוְּנוּן תָּמִיהַּ לִי שֶׁלֹּא הִזְכִּיר דִּבְרֵי רַשְׁ"י שָׁם שֶׁדִּבְרֵי הָרָן"ן הֵם מַמָּשׁ דִּבְרֵי רַשְׁ"י ועכ"פ לָמַדְנוּ שֶׁהֵבִין מִדְּבָרִים אֵלּוּ דְּלָאו הֲלָכָה למ"מ קָאָמַר וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה ע"ד הָרַבָּנִים חק"ל ומוהרצה"ח ובס' כָּל הַחַיִּים לְמָרָן החבי"ף צְיֻיָּן לְעֵיָּן בְּעִיקַּר כְּלָלִין בס' מִשְׁמְרוֹת כְּהֻנָּה דַּף כ' ע"ב וְשַׁבָּת שֶׁל מִי וְנָחְמָד לְמַרְאֶה ח"ג דַּף קפ"א ע"א וּבְאֹהֶל יְשָׁרִים מַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף וְאֵין גַּם אֶחָד מֵהֶם מָצוּי אֶצְלִי: סה בַּת קוֹל הַטַּעַם שֶׁקּוֹרִין בַּת קוֹל וְלֹא בֵּן.

כָּתַב מָרָן חִיָּד"א בס' יָעִיר אֹזֶן בְּמַעֲרָכָה זוֹ אוֹת מ"ב דְּרַבֵּינוּ בְּחַיֵּי בְּפָרָשַׁת הַבְּרָכָה כָּתַב שֶׁיֵּשׁ סוֹד בְּעִנְיָן וְטַעְמָא טְעִים וְצְיֻיָּן לְעֵיָּן במ"ש בְּפֶתַח עֵינַיִם פֶּרֶק הַזָּהָב בְּשֵׁם ס' הַקָּדוֹשׁ קָנָה דְּבַת קוֹל נִמְשָׁךְ מֵהַשְׁכִּינָה ע"ש, וְחִידּוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא זָכַר שַׁר דְּהָרַב תוי"ט בְּפֶרֶק בָּתְרָא דיבָמוֹת מ"ה יֶשְׁנוֹ בנו"ט לִשְׁבָח דְּמִפְּנֵי תַּשּׁוּת כֹּחוֹ נָגַד נְבוּאָה קָרוּ לֵיהּ בַּת קוֹל וּבְחִידּוּשֵׁי הָרַאשׁוֹנִים שֶׁבְּסוֹף ס' חֲמָרָא וְחַיֵּי כָּתוּב בְּשֵׁם הָרֹא"שׁ דְּמִפְּנֵי זֶה מִיקְּרֵי בַּת קוֹל מִפְּנֵי שֶׁיּוֹצֵא בַּמְּדָה וְאֵין כָּל אָדָם שׁוֹמְעוֹ אֶלָּא הָרָאוּי לְשָׁמְעוֹ וְהֵבִיא זֶה הָרַב מוהר"ץ הִירְשׁ חַיּוּת בְּהַגָּהוֹתָיו למס' נֶהֱדָרִין דַּף י"א ע"ד הַתּוֹסָ' בד"ה בַּת קוֹל וְכָתַב דְּמִפָּרֵשׁ הָרֹא"שׁ בַּת לְשׁוֹן מְדָּה כְּמוֹ אַלְפִּים בַּת יָכִיל וְכָתַב שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַאֲמָר מְיֻחָד לְבָאֵר כ"מ שֶׁנִּמְצָא בַּשַּׁ"ס לָשׁוֹן זֶה (אוּלַי הוּא בְּסִפְרוֹ תּוֹרַת נְבִיאִים שֶׁמַּזְכִּירוֹ בְּעִנְיָנִים כְּאֵלּוּ בְּהַגָּהוֹתָיו עַל הַשַּׁ"ס) וּמִסְתָּמָא הִזְכִּיר שָׁם דִּבְרֵי הָרַב תוי"ט ועי"ש מ"ש עוֹד בְּעִנְיַן בַּת קוֹל מהמד"ר וְהַיְרוּשַׁלְמִי **(עַיֵּן בְּשוּ"ת הָרִי"ף סי' א' בְּעִנְיָן זֶה.

המבלה"ד))**: וְעַל מ"ש חַז"ל אֵין מַשְׁגִּיחִין בְּבַת קוֹל רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת ק"א: סו בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה אִי נוֹהֵג בַּחו"ל יָדוּעַ מ"ש הָרַמְבַּ"ם דְּאֵינוֹ נוֹהֵג וְהָרַאשׁוֹנִים הַבָּאִים אַחֲרָיו כָּל יִשְׁרֵי לֵב אֲשֶׁר הָיוּ תְּמֵהִים בָּזֶה שֶׁדְּבָרָיו הֵם הֵיפֶךְ שֵׁ"ס עָרוּךְ בְּכַמָּה דְּוכְתֵי וכו' מָרָן כ"מ בַּפֵּ"א מֵהִלְכוֹת בְּכוֹרוֹת ה"ה דְּנֶוסְחָא מֻוטָעַת נִזְדַּמֵּן לָהֶם וְהָאֱמֶת הוּא כַּנֶּוסְחָא שֶׁלָּנוּ דְּגַם בַּזְּמַן הַזֶּה נוֹהֵג עי"ש ובב"י סי' ש"ז וְרָאִיתִי לְהָרַב שׁוֹנֶה הִלְכוֹת בח"ב דַּף ע' ד"ה תְּנַן וכו' שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה וְהֵבִיא בְּשֵׁם שו"ת שע"א שכ' לְיַיְשֵׁב כָּל מַה שֶׁהִקְשׁוּ הָרַאשׁוֹנִים ע"ד הָרַמְבַּ"ם (לְפִי הַנֶּוסְחָא שֶׁלָּהֶם) וְהָיָה בְּהִנִּיחַ דמ"ש הָרַמְבַּ"ם דְּאֵינוֹ נוֹהֵג בַּחו"ל הַיְינוּ מִדְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל מִדְּרַבָּנָן דְּנוֹהֵג מִדְּרַבָּנָן וּבְכֵן כָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהִזְכִּירוּ הָרַאשׁוֹנִים דְּמִבְּוָאר בַּשַּׁ"ס דְּנוֹהֵג בזה"ז הַיְינוּ מִדְּרַבָּנָן, והשוה"ל כ' ע"ד דְּלֹא יִתָּכֵן לוֹמַר כֵּן דא"כ קָשֶׁה אַמַּאי לָא תָּנֵי בְּמַתְנִי' בפ"ק דְּקִידּוּשִׁין וכו' ועכ"ל אוֹ דְּנוֹהֵג מה"ת אוֹ דְּאֵינוֹ נוֹהֵג כְּלָל עיש"ב ס' שע"א אמצ"א.

וּתְמִיהֵנִי דְּמַרְחִיק דְּבְרֵי השע"א כְּאִילּוּ לֹא נִמְצָא מִי שֶׁיִּסְבּוֹר כֵּן וַהֲלֹא בַּהַגְמַ"ר בְּחֻלִּין סי' תשמ"ב כת' בְּשֵׁם סְמָ"ג כִּי' רמ"ב וְעוֹד מָצָאתִי בְּכוֹר בַּזְּמַן הַזֶּה אֵינוֹ אֶסּוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן לְפִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהַקְרָבָה וּבְמֵעֵי אִמּוֹ מֻוּתָּר אַף מִדְּרַבָּנָן עכ"ל.

וכ"כ הָרַב הַחִינּוּךְ בְּפָרָשַׁת בָּא סי' ח"י דְּבְכוֹר בח"ל מִדְּרַבָּנָן, וְכֵיוָן דְּנִמְצָא מְפֹרָשׁ מִי שֶׁסּוֹבֵר כֵּן אֵין לְהַרְחִיק מִלְּיַיחֵס סְבָרָא זוֹ לְהָרַמְבַּ"ם וּמַה שֶּׁנְּיַיְשֵׁב לְהַסְמָ"ג נְיַיְשֵׁב לְהָרַמְבַּ"ם. וּבְהַגָּהוֹת יַד שָׁאוּל בסי' ש"ז כָּתַב ע"פ הֶכְרֵחַ קוֹשְׁיָא חֲמוּרָה דצ"ל כמ"ש הָרַב שע"א עי"ש.

וְעַיֵּין בס' דֶּרֶךְ פִּקּוּדֶיךָ במ"ע י"ח וְז"ל כ' הָרַמְבַּ"ם בסה"מ שֶׁאֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בא"י וּבֵיאֵר הַחִינּוּךְ דְּבַחו"ל הוּא מִדְּרַבָּנָן וְהָרַמְבַּ"ן בְּהַשָּׂגוֹת תָּמַהּ עָלָיו וּמָרָן כ"מ כ' דְּנֶוסְחָא הָאֲמִיתִית הִיא נוֹהֶגֶת בָּאָרֶץ וּבַחו"ל.

וְיֵשׁ לְיַיְשֵׁב כֵּן בְּחִבּוּרוֹ אֲבָל בסה"מ א"א לְפָרֵשׁ כֵּן. ול"נ דְּכַנָּוֹנַת הָרַמְבַּ"ם עַל קִידּוּשׁ בַּפֶּה דְּזֶה אֵינוֹ נוֹהֵג בח"ל גַּם מִדְּרַבָּנָן, ובא"י בזה"ז נוֹהֵג דְּשַׁיָּיךְ הַקְרָבָה דְּמְהֵרָה יִבָּנֶה בהמ"ק וְיַקְרִיבֶנּוּ ע"כ תו"ד, הִנֵּה מ"ש בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם בסה"מ הוּא במ"ע ע"ט.

ומ"ש בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן בְּהַשָּׂגוֹ' לְפִי הַנִּרְאֶה כַּנָּתוֹ עמ"ש הָרַמְבַּ"ן בְּהַקְדָּמָתוֹ שֶׁאַחַר הַשָּׁרָשִׁים וְשָׁם רָמַז לְמ"ש בְּהִלְכוֹת בְּכוֹרוֹת וְהוּא בְּסוֹף פֶּ"ה דמס' בְּכוֹרוֹת וְהוּבָא שָׁם בְּהָרֹא"ש עי"ש, ובס' סֵדֶר הַמִּצְוֹת שנד"מ לְאֶחָד מֵרַבָּנֵי דּוֹרֵנוּ בסי' כ"ו בַּהַגָּהָה כָּתַב שֶׁבְּהַגָּהוֹת מוהרי"ף שֶׁעַל הַחִינּוּךְ תָּמַהּ עַל הַחִינּוּךְ שכ' דְּבְכוֹר טְהוֹרָה אֵינוֹ נוֹהֵג מה"ת רַק בא"י שֶׁהוּא כְּנֶגֶד גְּמָרָא עֲרוּכָה וכ' הוּא ע"ז וק' שֶׁלֹּא עַל הַחִינּוּךְ לְבַד תְּלוּנָתוֹ שֶׁגַּם הָרַמְבַּ"ם בסה"מ סי' ע"ט כ"כ וּכְבָר קָדָמוֹ בְּהַשָּׂגָה זוֹ הָרַמְבַּ"ן בְּהַקְדָּמָתוֹ שֶׁאַחַר הַשָּׁרָשִׁים וְתֵימַהּ שכ"ז נֶעְלַם מִמֶּנּוּ עכ"ד וּלְפִי הֶבָּנָתוֹ בְּדִבְרֵי הַגָּאוֹן רי"ף יוֹתֵר הי"ל לְתָמְהַּ שֶׁנֶּעְלַם מִמֶּנּוּ דְּבְרֵי מָרָן הב"י ובכ"מ בִּמְקוֹמוֹ אֲבָל הָאֱמֶת הוּא דְּלֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה כִּי הַשָּׂגַת הָרַמְבַּ"ן וְכָל הָרַאשׁוֹנִים הִיא עמ"ש רַמְבַּ"ם וּלְפִי הַנֶּוסְחָא שֶׁלְּפָנֵיהֶם) דְּבְכוֹר בזה"ז אֵינוֹ נוֹהֵג בַּחו"ל וע"ז הִקְיפוּהוּ בַּהֲלָכוֹת דְּמִכַּמָּה דְּוכְתֵי בַּשַּׁ"ס מִתְבָּאֵר דְּגַם בַּחו"ל אִיתֵיהּ לְמִצְוַת בְּכוֹר כְּמוֹ שֶׁיֵּרָאֶה הָרוֹאֶה בד"ק וְאִילּוּ הַשָּׂגַת מוהרי"ף הִיא עמ"ש הַחִינּוּךְ דְּנוֹהֵג בַּחו"ל רַק מִדְּרַבָּנָן דְּלָמָּה לֹא יְהֵי מה"ת הֲרֵי חוֹבַת הַגּוּף הִיא וְנוֹהֵג בכ"מ מִדִּין תּוֹרָה וכו' עי"ש.

וְאֵין זְכָרוֹן לְרִאשׁוֹנִים הַנַּ"ל מֵעִנְיַן זֶה כְּלָל כִּי כָּל הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁלָּהֶם הוּא לוֹמַר דְּנוֹהֵג גַּם בַּחוּ"ל וְלֹא נָחֲתוּ לְהָכִי אִם מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן והג' רי"ף הוֹסִיף דצ"ל נוֹהֵג בח"ל מד"ת וְזֶה פָּשׁוּט.

וע"ש עוֹד בס' הַנַּ"ל בְּשֵׁם הָרַדְבַּ"ז ח"ב בְּלִשׁוֹנוֹת הָרַמְבַּ"ם סי' ר"ג שֶׁהַעְתָּקָה מֻוָּטְעֵית נִזְדַּמֵּן אֶלָּיו וכו' וְדִבְרֵי הָרַדְבָּ"ז סוֹבְבִים ע"ד רַמְבַּ"ם בסה"מ אֲשֶׁר מָרָן בב"י ובכ"מ לֹא הִזְכִּיר דְּבָרָיו בָּזֶה. ומ"ש הַדָּרְךְ פִּקּוּדְךָ בְּכַוָּנַת דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּעַל קִידּוּשׁ בַּפֶּה קָאָמַר הִנֵּה הַמְעַיֵּן בַּגּוּף דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּהָרְאָיוֹת שֶׁהֵבִיא יִרְאֶה דְּכַוָּנָתוֹ עַל גּוּף הַמִּצְוָה וְאֵין לְהַאֲרִיךְ וְעַיֵּן מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּקֻונְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּהַפְתִּיחָה לְמַעֲרֶכֶת בְּכוֹר בְּהֵמָה.

וְעַיֵּן חת"ס יו"ד סי' שט"ו ד"ה וְלֹא, שֶׁתָּמַהּ ע"ד צ"צ סי' ס"ג בְּעִנְיַן אַלְמוּת הַנָּכְרִי שֶׁפּוֹטֵר מֵהַבְּכוֹרָה וְלָמַד כֵּן מִדִּבְרֵי הַתּוֹם חֻלִּין ט"ל ע"ב כיעי"ש דְּאֵיךְ יָבִיא רְאָיָה לְהָקֵל בְּקֻדֻּשַׁת בְּכוֹר דְּאוֹרָיְ' גַּם בזה"ז בח"ל עַיֵּן כ"מ פ"א מֵהִלְכוֹת בְּכוּרִים ה"ה (נִרְאֶה שצ"ל בְּהִלְכוֹת בְּכוֹרוֹת) וְעַיֵּן הַגְּמָ"ר דְּחֻלִּין סי' תשמ"ב ומנ"ל לִלְמוֹד מִשָּׁם קֻלָּא בְּדְאוֹרָיְיתָא עכ"ל.

וְהִנֵּה בְּדִבְרֵי מָרָן כ"מ הַנַּ"ל אֵין הֶכְרֵחַ דְּכַוָּנָתוֹ דְּנוֹהֵג מִדְּאוֹרַיְיתָא וּבְיוֹתֵר מ"ש בְּשֵׁם הַהַגְמָ"ר נַהֲפוֹךְ הוּא דְּשָׁם מְפוֹרָשׁ דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן בזה"ז שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהַקָּרְבָה כמש"ל. אִיבָּרָא דְּעִיְּינְתִּי בַּסְּמָ"ג סי' רי"א (מ"ש בַּהַגְמָ"ר סי' רמ"ב הִנֵּה שָׁם אֵין שַׁיָּיכוּת לָזֶה כ"א בסי' רי"א) וְלֹא מָצָאתִי מ"ש בְּשֵׁמוֹ בַּהַגְמָ"ר וְנִרְאֶה דמ"ש בַּהַגְמָ"ר וְעַיֵּן סְמָ"ג וכו' אַדְּלְעֵיל מִינֵּיהּ קָאֵי וְלֹא אַדְּלְקַמֵּיהּ ועכ"פ בַּהַגְמָ"ר מְפוֹרָשׁ דְּכֹל שֶׁאֵין רָאוּי לְהַקָּרְבָה אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן והחת"ס מֵבִיא מִמְּנוּ דִּבְכוֹר בַּזְּמַן הַזֶּה הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא וְנַהֲפוֹךְ הוּא וצ"ע.

אַחַר זְמַן רַב רָאִיתִי בַּקּוּנְטְרֵס בִּנְיַן יְחֶזְקֵאל אֲשֶׁר בְּקוֹבֶץ יַגְדִּיל תּוֹרָה סי' קי"ט אוֹת ל"ח שֶׁכָּתַב דְּבַהַגְמָ"ר הַנַּ"ל יֵ"ש ט"ס וצ"ל בְּכוֹר בזה"ז אֵינוֹ אָסוּר לְהַטִּיל בּוֹ מוּם אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְזֶהוּ שֶׁסַּיֵּם אֲבָל בְּמֵעֵי אִמּוֹ אַף מִדְּרַבָּנָן מֻוָּתָּר עכ"ל וְדִבְרֵי פִּי חָכָם חֵן.

וְאֶפְשָׁר דְּגַם הרחת"ס הֵבִין כֵּן בְּדִבְרֵי הַגְמָ"ר וא"כ מַשְׁמַע דְּעִיקַּר קֻדֻּשָּׁתוֹ הִיא מה"ת דאל"כ מֵהֵיכָא תֵּיתֵי אִיסּוּר הַטָּלַת מוּם מִדְּאוֹרַיְיתָא דְּאִיצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוֹעִינַן דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וק"ל ועי"ש בַּקּוּנְטְרֶס הַנַּ"ל דְּנָקֵיט בִּפְשִׁיטוּת דְּבְכוֹר בְּהֵמָה אָסוּר בְּגִיזָּה וַעֲבוֹדָה מה"ת גַּם בזה"ז בַּחוּ"ל אֶלָּא דְּמִן הַתּוֹרָה מֻוָּתָּר לְשׁוֹחֲטוֹ וְנַעֲשָׂה בע"מ ע"י הַשְׁחִיטָה וּמִדְּרַבָּנָן אָסוּר לְשׁוֹחֲטוֹ וְאִם עָבַר וּשְׁחָטוֹ אָסוּר מִקְּנָס וכו'.

וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת אֲגֶרוֹת אֱזוֹב מִדִּבְרֵי יו"ד סי' ל"ז דַּף ל"ב ע"ד ד"ה אָמְנָם וכו' דְּאַף דבשע"א הָאֱרִיךְ לְהַצְדִּיק דִּבְרֵי המ"ב דְּמִקִּילִין בס' בְּכוֹר מְשׁוּם שִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם דְּבְכוֹר בַּחוּ"ל דְּרַבָּנָן וְהָוֵי סד"ר מִי יָקֵל נֶגֶד כָּל הַמְחַבְּרִים דְּנָקְטוּ דס' בְּכוֹר גַּם בח"ל הָוֵי סָפֵק דְּאוֹרַיְיתָא: וְאִי בְּכוֹר בְּהֵמָה נוֹהֵג בַּלְּוִיִּם.

עַיֵּן מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בַּקּוּנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת בְּכוֹר שָׁם: סז בָּרַיְיתָא אִם אוֹמֵר הַשַּׁ"ס עַל בָּרַיְיתָא דְּתָנָן אוֹ עַל מִשְׁנָה דְּתַנְיָא הָיָה כָּתוּב אֶצְלִי מַרְאֶה מָקוֹם צִיּוֹן הִיא דִּוכְתֵי דְּאִיכָּא בַּשַּׁ"ס הָכִי וְהָכִי שו"ר דְּהָרַבָּנִים י"מ ומש"ב אוֹת קי"ד וקט"ו הֶאֱרִיכוּ לְמַעֲנִיתָם לֹא הִנִּיחוּ זָוִית וּפִנָּה הֲלֹא בְּסִפְרָתָם וְעַיֵּן בְּטוּר א"ח סי' תר"ל בחי' הג' מוהרל"ח וְיָעִיר

אֹזֶן אוֹת י"ב וְאוֹת נ' וּבְמַעֲרֶכֶת הַמ"ם אוֹת ל"ד, וְעַיֵּין נְדָרִים דַּף נ' ע"ב תְּנַן מְלֹא תַרְנָוד רָקֶב שֶׁאָמְרוּ וּבְעֵינַי כָּל חַי דַּף מ"ה ע"ב כָּל הַחַיִּים דַּף י"ד אוֹת ל"ט וְאוֹת מ"ב וּבְהַגָּהוֹתָיו רַחֲמִים לְחַיִּים לְתִשּׁוּ' הָרַשְׁבָּ"א חֵלֶק ה' סי' מ': סח בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בסה"מ במ"ע ר' דְּגַם בְּגוֹי שבא"י אִיכָּא עֲשֵׂה זוֹ וְהוּא חִידּוּשׁ וּבְמַתְנִי' פ"ט דִּמְצִיעָא וּבְחִיבּוּרוֹ פי"א מֵהִלְכוֹת שְׂכִירוּת לֹא הֻזְכַּר אֶלָּא גֵּר תּוֹשָׁב.

וְהִנֵּה הַפּוֹסְ' בח"מ סי' של"ט לֹא כָּתְבוּ דִּין גֵּר תּוֹשָׁב וְנִרְאֶה טַעְמָם מִשּׁוּם שֶׁאֵין דִּין גֵּר תּוֹשָׁב בזה"ז עַיֵּין עֶרְכִין כ"ט ע"א ופס' הָרַמְבַּ"ם בהל' ע"ז פ"י ה"ו וּבְהִלְ' שְׁחִיטָה פ"י ה"ט וּבְהִלְ' אִיסּוּרֵי בִּיאָה פי"ד ה"ח דְּאֵין גֵּר תּוֹשָׁב אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג, ומ"מ לְגַבֵּי עַכּוּ"ם הָיָה לָהֶם לְכָתְבוֹ בפ"י וְאַדְרַבָּא מִדְּקְדּוּק לָשׁוֹן אֶחָד שָׂכַר אָדָם וכו' יֵשׁ לְהוֹכִיחַ לְמֵעוּטֵי עַכּוּ"ם דְּגַם בַּפּוֹסְ' אִיכָּא דִּיּוּקִינַן אָדָם לְמַעֵט נָכְרִי עַיֵּין לְעֵיל בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת רע"ח וְסָבוּר הָיִיתִי לוֹמַר דמ"ש בהה"מ נָכְרִי לָאו דַּוְקָא אֶלָּא ר"ל גֵּר תּוֹשָׁב אֶלָּא דְּמִלְּבַד שֶׁהוּא דּוֹחֵק גַּם אֵין נִרְאֶה כֵּן מִדִּבְרֵי הָרַב הַחִינּוּךְ פ' קְדוֹשִׁים שֶׁכָּתַב בסו"ס ר"ל וְז"ל וּמַה שֶּׁאָמְרוּ בְּגֵר תּוֹשָׁב מְפוֹרָשׁ בַּמִּשְׁנָה פֶּרֶק הַמְקַבֵּל וכ' הָרַמְבַּ"ם הוּא הַדִּין לְבֶן נח עכ"ל.

מוּכָח שֶׁהֶבִין דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם כִּפְשׁוּטָן, וְלִי הַהֶדְיוֹט צ"ע: סט בִּישּׁוּלֵי גּוֹיִם פְּשִׁיטָא לִי טוּבָא דְּאֵין אִיסּוּרוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְלֵית בֵּיהּ דְּרָרָא דְּאִיסּוּר דְּאוֹרָיְיתָא כְּלָל וּלְרוֹב פְּשִׁיטוּתוֹ מִשְׁנָה שא"צ הֵיא לְהָבִיא דִּבְרֵי הַפּוֹסְ' דְּמוּכָח כֵּן מִדִּבְרֵיהֶם וַאֲשֶׁר מְפוֹרָשׁ כֵּן בד"ק וְתָמֵיהַּ לִי עַל הָרַב קב הַיָּשָׁר סוֹף פֶּרֶק ע"ה שֶׁכָּתַב שֶׁהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא עי"ש וְהוּא פֶּלֶא.

אַחַר שָׁנִים רַבּוֹת נָדְפַּס ס' עַמּוּדֵי אֵשׁ לִידִידִי הַגָּאוֹן מוהר"י אַיְיזַנְשְׁטַיין יצ"ו וְרָאִיתִי שָׁם בחי' עַל הַיְרוּשַׁלְמִי פ"א דְּשַׁבָּת ה"ד שֶׁתָּמַהּ כֵּן ע"ד קב הַיָּשָׁר הַנַּ"ל וּבְקֻנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת בִּישּׁוּלֵי א"י הֵבֵאתִי אֵיזֶה פְּרָטִים בְּדִינִים אֵלּוּ עי"ש: ע בִּישּׁוּל וּשְׁלִיקָה הַחִלּוּק שֶׁבֵּינֵיהֶם בֵּין תָּבִין בְּדִבְרֵי מָרָן חִיְּדָ"א במחב"ר יו"ד סי' נ"ב אוֹת ל"ו רָמְזוּ בְּיָעִיר אֹזֶן מַעֲרָכָ' זוֹ ובמ"ש עַל דְּבָרָיו הג' בֵּית אֶפְרַיִם לְטַרְפֵּיוֹת בַּקּוּנְטְרֵס הָרְאָיוֹת סי' כ"ז (דַּף קי"ד ע"ב מד' לְבוּב) וְעַיֵּין לְהָרַבָּנִים כָּרֶם שְׁלֹמֹה (חאאס) יו"ד סו"ס פ"ז יַד שָׁאוּל סי' רי"ז סק"ב עָרוּךְ הַשֻּׁלְחָן סי' תע"ג וסי' תרמ"ח אוֹת ה' רַבֵּינוּ הרלנ"ח סי' ט' נָחְמָד לְמַרְאֶה ח"א דַּף קס"ז ע"א מִשֵּׁק בֵּיתִי אוֹת תצ"א: עא בַּעְיָא לָא בָּעֵי בַּשַּׂ"ס אִם לֹא נ"מ לְדִינָא הָרֹא"שׁ בִּפְסָקָיו לְחֻלִּין דְּלָא כְּרַשְׁ"י שָׁם כ"כ הָרַב וַיִּקְרָא אַבְרָהָם דַּף קי"ח אוֹת י"ג דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ הֵם בְּדַף י"ז ע"א בְּבַעְיָא דְּאֶבְרֵי בְּשַׂר נְחִירָה וּלְפִי הַנִּרְאֶה לֹא רָאָה דִּבְרֵי ב' הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים יַד מַלְאָכִי אוֹת צ"ב וְיָעִיר אֹזֶן מע' זוֹ אוֹת ד' עיש"ב וְעַיֵּין רַשְׁ"י שַׁבָּת כ"ח ע"ב ד"ה אֶלָּא וכו' מַאי דַּהֲוָה הֲוָה וְקָשָׁה דְּנִימָא מִשּׁוּם דְּרוּשׁ וְקַבֵּל שָׂכָר הוּא כמ"ש בְּחֻלִּין שו"ר מ"ש הָרִיטְבָ"א שָׁם דְּלִישָּׁנָא מַשְׁמַע דְּאָתֵי לְאַשְׁמוּעִינַן דְּבַר הוֹרָאָה עי"ש.

ומ"ש זֶה הי"מ גָּדוֹל שָׁם דְּמָצִינוּ בר"פ ז' דִּנְגָעִים יכו' עי"ש. כְּמוֹ כֵן מָצָאתִי מֵימָרָא דְּרַב שַׁבָּת ל"ה ע"א הַמַּטְלִטֵל טָהוֹר עי"ש וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה הָרַב תְּהִלָּה לְדָוִד ח"ב דַּף ע' ע"ב ד"ה וְאַגַּב אַשַּׂ"ס דְּמַכּוֹת דַּף ז' ע"א בְּמַאי דְּבָעְיָא בַּשַּׂ"ס בְּמֵילְתֵיהּ דראב"ע דְּמַאי נפ"מ מַאי דַּהֲוָה הֲוָה עי"ש לֹא זָכִיתִי לַהֲבִינוֹ: עב בֵּין זֶה לָזֶה כְּשֶׁאָמְרוּ אֵיזֶה שִׁיעוּר בֵּין שְׁנֵי דְּבָרִים כְּגוֹן מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי לְמָקוֹם פְּלוֹנִי כָּךְ וְכָךְ אוֹ בֵּין אֲכִילָה כו"כ אִם גַּם הַדְּבָרִים הָהֵם בִּכְלָל

הַשִּׁיעוּר אוֹ דַּוְקָא רִיוּחָא דְּבֵינֵי בֵּינֵי עַיִּין מַה שֶּׁהָאֱרִיךְ בָּזֶה הָרַב פָּתַח הַדְּבִיר בח"ג סי' מש"ה ובמ"ש ע"ד הג' ר' זַלְמָן (שבס' תּוֹלְדוֹת אָדָם מַאֲמָר ב') עַיִּין מ"ש בָּזֶה הג' בֵּית אָפְרַיִם בְּשׁוּ"ת א"ח סו' נ"א רָמְזוּ הג' מוהר"צ הִירְשׁ חַיּוֹת בְּהַגָּהוֹתָיו לְתַעֲנִית דַּף ה': עג בָּנִים כְּשֶׁאֵין עוֹשִׁים רְצוֹנוֹ ש"מ אִי נִקְרָאִים בָּנִים דְּנָחְלְקוּ ר"מ ור"י כַּנּוֹדָע עַיִּין לְמָרָן חֵיכָ"א בְּחוֹמַת אֲנָ"ך ר"פ וַיַּקְהֵל דקי"ל כר"מ אַף בְּיָעִיר אֹזֶן בַּמִּדְבָּר קְדוֹמוֹת מע' זוֹ אוֹת ב' כָּתַב בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן פָּרָשַׁת הַאֲזִינוּ דקי"ל כר"י וְעַיִּין לְהָרַבָּנִים אֱמֶת לְיַעֲקֹב נִינְיָו דַּף צ"א וְיוֹסֵף אַבְרָהָם פ' וַיֵּלֶךְ דַּף צ"ד, וּלְעֵיל אוֹת נ"ד נִמְשַׁכְתִּי אַחַר דִּבְרֵי הָרַב נְאוֹת יַעֲקֹב דְּנָקִיט בִּפְשִׁי' דקי"ל כר"מ וְהָא קָמַן דְּאֵינוֹ פָּשׁוּט.

וְגַם בְּעִיקַּר דְּבָרָיו יֵשׁ לְפַקְפֵּק דְּדַוְקָא לְגַבֵּי קוב"ה אָמְרִינַן דִּכְשֶׁאֵין עוֹשִׂין רש"מ אֵינָם רְאוּיִם לִקְרוֹתָם בָּנִים לה'. אֲבָל לְגַבֵּי בְּנֵי אָדָם אַף כְּשֶׁאֵין עוֹשִׂין רש"מ נִקְרָא בֵּן לְאָבִיו: עַד בְּשֵׂר אָדָם חַי אִם אָסוּר יֵשׁ בָּזֶה ג' סְבָרוֹת אָסוּר דְּאוֹרָיְיתָא מֻוָתָּר מה"ת וְאָסוּר מִדְּרַבָּנָן מֻוָתָּר גַּם מִדְּרַבָּנָן, עַיִּין בַּיּו"ד סי' ע"ט וְעַיִּין בְּיַד דָּוִד שָׁם שֶׁהֵבִיא דַּעַת כַּמָּה מֵרַבָּנָן בָּתְרָאֵי דְּסָבְרֵי דְּנָקְטִינַן לְהַחְמִיר כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּאָסוּר מִן הַתּוֹרָה עיש"ב, וְעַיִּין לְמָרָן חֵיכָ"א במח"ב יו"ד סי' ח' אוֹת ב' דכ' בִּפְשִׁיטוּת דְּנָקְטִינַן דַּאֲפִילּוּ מְצָוַת פְּרוּשׁ אֵין בּוֹ וכמ"ש הרפ"ח וכו', וְעַיִּין בְּשׁוּ"ת שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב מַהֲדוּרָא ג' ח"א סי' מ"ג אִי פְּלִיטַת בַּעֲלֵי חַיִּים אוֹסֶרֶת: עה בֵּי דִינָא בָּתַר ב"ד ל"ד אִי אָמְרִינַן כֵּן גַּם בזה"ז, עַיִּין לְהָרַבָּנִים מִקְנֶה אַבְרָהָם אוֹת נ"ח, יָעִיר אָזֶן מַעֲרָכָה זוֹ אוֹת כ"ה סְמִיכָה לְחַיִּים דַּף נ"ז ע"א ועי"ש כַּמָּה חִילּוּקִים בְּעִנְיָן זֶה, וּבְחֻקְקֵי לֵב ח"א דַּף ע"ח ע"ג, וּבְחֻקַּת הַחַיִּים הנד"מ דַּף ב' ע"ב, וְעַיִּין חַיִּים בְּיָד דַּף ח' ע"ג, פּוֹרֶת יוֹסֵף דַּף מ"ב: עו בְּרִבִּי אִם הוּא שָׁם הָעֶצֶם אוֹ שֵׁם הַתּוֹאַר ר"ל גְּדוֹל הַדּוֹר, הֶאֱרִיךְ בָּזֶה מָרָן חֵיכָ"א בְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים ח"א מַעֲרָכָה זוֹ, ובמחב"ר א"ח סי' קי"ב וְעַיִּין לְהג' נו"ב מ"ת א"ח סי' קי"ג שֶׁחִילֵק הֵיכָא דְּמַזְכִּיר בְּרַבִּי אֵצֶל הַשֵּׁם ר"א בְּרַבִּי וּכְיוֹצֵא הוּא לְשׁוֹן כָּבוֹד וכו' ומ"ש ע"ד רַשְׁ"י חֻלִּין י"א ע"ב עַיִּין במחב"ר שָׁם מַה שֶּׁבֵּיאֵר בָּזֶה וּבְחֻלִּין ק"ו ע"א כָּתַב רַשְׁ"י ר"ג בְּרַבִּי בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי וְכָתַב רַבֵּינוּ המי"ט שָׁם דאע"ג דְּבִשְׁאָר דִּוכְתֵי מְפָרֵשׁ גְּדוֹל הַדּוֹר הָכָא פי' הָאֱמֶת, וְעַיִּין סֻוכַּת דָּוִד אֲשֶׁר בסו"ס בֵּית הַמֶּלֶךְ דַּף י"ד ע"א: עז בָּטְלָה דַּעְתּוֹ אֵצֶל כָּל אָדָם נִרְאֶה דְּגַם לְקֻלָּא אָמְרִינַן הָכִי כִּדְמוֹכַח מִשַּׁבָּת צ"ב ע"ב עי"ש וכ"ת כֵּינָן דְּאִיכָּא לְמֵיחַשׁ מִשּׁוּם חוב"ע משו"ה מַאי דְּפָטְרִינַן לֵיהּ מִקָּרְבָּן לֹא חָשׁוּב קֻלָּא א"כ מִשַּׁ"ס שַׁבָּת צ"א ע"א מוּכָח דְּאָמְרִינַן לְקֻלָּא.

וע"ע שַׁבָּת קמ"ד ע"ב וּבַפּוֹסְקִים סי' ש"כ דְּמִתְבָּאֵר דְּאָמְרִינַן לְקֻלָּא וְכֵן מוּכָח מִפְּסָחִים מ"ד ע"א וְנָזִיר ל"ו ע"ב עי"ש וע"ע מְנָחוֹת פ"ז דַּף ע' ע"א דְּאִי גְּחֵזִין וְאָכִיל בט"ד אַכָּ"א, וע"ע בְּרָכוֹת מ"ב ע"א וְהָרֹא"ש שָׁם סי' ל' וּבַפּוֹסְקִים סי' קס"ח ס"ו וְאֵין לוֹמַר דְּמִשּׁוּם ס' בְּרָכוֹת הוּא דְּאָזְלִינַן לְקֻלָּא דִּלְגַבֵּי בהמ"ז לֹא שַׁיָּךְ סב"ל אֶלָּא דִּלְפִי מ"ש הג' מוהר"ש זַלְמָן בש"ע שָׁלוֹ סי' קס"ח ס"ב דמה"ת דַּי בִּבְרָכָה אַחַת מֵעֵין ג' עי"ש י"ל רְאָיָה זוֹ.

ומ"ש הָרֹא"ש שֹׁם בְּשֵׁם הר"מ וְהָרָאָב"ד לֹא יָדַעְתִּי מָקוֹם מַחְלִקוֹתָם כִּי בפ"ג מהל' בְּרָכוֹת לֹא רָאִיתִי זֵכֶר מִזֶּה כמ"ש הָרוֹאֶה. ושו"ר לְהָרַב מעש"ר שָׁם שֶׁנִּתְעוֹרֵר בָּזֶה עי"ש וְגַם יֵשׁ לְהָבִין סְבָרַת הָרָאָב"ד שֶׁהֵבִיא הָרֹא"ש דִּלְפִי הַנִּרְאֶה י"ל כס' הָרַמְבַּ"ם מִשַּׁ"ס בְּרָכוֹת ל"ה סוע"ב וְאִי קָבַע עָלֶיהָ מַאי אִיכָּא לְמֵימַר וכו' בָּטְלָה דַּעְתּוֹ וכו' עי"ש וְהַגַּם שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין מִין לְשִׁיעוּר מִי גִּילָּה לָנוּ רָז זֶה לְחַלֵּק וּסְתָמָא דְּמִילְתָא כִּי הֲדָדֵי נִינְהוּ וּפְלָא בְּעֵינַי כִּי

לֹא רָאִיתִי מִי שֶׁנִּתְעוֹרֵר בָּזֶה וצ"ע וע"ע רַשֵּׁ"י חֻלִּין ל"ג ע"ב ד"ה וּדְלָא כר"י וְדַף ק"מ ע"ב ד"ה דִּילְמָא ומג"א סי' ט"ז סק"ב וּמָרָן הב"י בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א לְעִנְיַן חֲצִיצָה עי"ש ומג"א סק"ו ובב"י יו"ד רס"י קצ"ח וב"ח ויש"ש חֻלִּין פ"ח סוס"י כ"א וְדוֹק.

שו"ר מִשְׁנָה שְׁלֵמָה שָׁנִינוּ בְּמַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק מ"ט הַסַּל וְהַכַּלְכָּלָה וכו' שֶׁהֲתְקִינָם לִישִׁיבָה טְהוֹרִים ופי' זַ"ל שָׁם מְשׁוּם דבט"ד אַפָּ"א עי"ש וע"ע שוּ"ת הָרַדְבָּ"ז ה"ד הָרַבָּנִים מג"א סי' קנ"ח ופה"ד שָׁם אוֹת ב' שֶׁכָּתַב בט"ד אַפָּ"א לְקַוְלָא עי"ש וְעַיֵּין רַשֵּׁ"י פְּסָחִים דַּף ב' ד"ה מְשָׁעַת הָאוּר, וְעַיֵּין שִׁיּוּרֵי בְּרָכָה יו"ד סי' קי"ג וּבְסִפְרוֹ מַחֲזִיק בְּרָכָה א"ח סי' רנ"ד אוֹת ב' לְעִנְיַן בש"ג בְּדָבָר הַנֶּאֱכָל כְּמוֹ שֶׁהוּא חַי וְיֵשׁ מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל אוֹתוֹ הַדָּבָר בְּלֹא בִּישׁוּל אִי אָמְרִינַן בט"ד אֵצֶל כָּל אָדָם וְלֹא יֵאָסֵר עָלָיו מְשׁוּם בש"ג, וְכֵן לְעִנְיַן גְּזֵרַת חִיתּוּי עי"ש: עח בָּטְלָה דַּעְתּוֹ אִי אָמְרִינַן בְּאַתְרָוָתָא עַיֵּין לְהָרַבָּנִים פר"ח יו"ד סי' קי"ג ס"ג ד"ה וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק וכו', וּמָרָן חִיֵּד"א בשיו"ב שָׁם וּבְיָעִיר אֹזֶן אוֹת כ"ז וּקְהַל יְהוּדָה דַּף מ"ג ע"ד וּלְהַגְּ' מוהרי"ש הַלֵּוִי נר"ו בְּנִימּוּקָיו עַל הַיְרוּשַׁלְמִי בְּהַשְׁמָטוֹת לְרֵישׁ מס' כִּלְאַיִם ברכ"י א"ח סי' קס"א מג"א סי' ש"א ס"ק ט"ו מַחֲזִיק בְּרָכָה א"ח סי' רנ"ד אוֹת ב': עט בָּטְלָה דַּעְתּוֹ וכו' לְעִנְיַן דְּבָרִים הַמְּאוּסִים, כ' הרפ"ח סוס"י קט"ז דִּבְכָל הַדְּבָרִים הַמְּוַזָּרִים שָׁם אִם הוּא נֶפֶשׁ הַיָּפָה לֹא אָזְלִינַן בָּתְרֵיהּ אֶלָּא בָּטְלָה דַּעְתּוֹ אֵצֶל כָּל אָדָם, וּבִשְׁאָר דְּבָרִים דְּאִיכָּא דְּמִימַאְסִי בְּהוּ וְאִיכָּא דְּלָא מִימַאְסִי לְמָאן דְּלָא מְאִיס לֵיהּ שָׁרֵי עי"ש וּבַמְּקוֹמוֹת שֶׁצַּיֵּין וְהָרַב מִשְׁנַת ר"א ח"ב בְּזִכְרוֹנוֹת דַּף כ"ב אוֹת צ"ח כָּתַב דְּהָרַב כנה"ג ס"ל דְּאַף דִּלְדִידֵיהּ אֵינוֹ מָאוּס אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא דְּעָלְמָא ולהרפ"ח אָזְלִינַן בָּתַר דִּידֵיהּ וכו' ע"כ וּלְפִי מַה שֶּׁמִּתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הרפ"ח וכנז"ל צ"ל דְּהָרַב כנה"ג מַחְמִיר גַּם בִּדְבָרִים שֶׁלֹּא הֻזְכְּרוּ בסי' קט"ז וְלָא יָדַעְתִּי אַיֵּה מְקוֹם דִּבְרֵי הָרַב כנה"ג כִּי עַיַּנְתִּי בכנה"ג בַּמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר דִּבֵּר בָּזֶה הרפ"ח וְלָא חָזֵינָא כהס' זוּלַת שֶׁבְּסִי' ק"ד סוֹף הגב"י כָּתַב לְעַיֵּין בסי' קט"ז ול"ז לְמָצוֹא דִּבְרֵי חֵפֶץ בכנה"ג אֲשֶׁר לִפְנֵי, וע"ע תוס' מְנָחוֹת ע' ע"א ד"ה בְּצִי עוֹף וכו' מ"ש בְּשֵׁם ר"ת וע"ע לְהָרַב פר"מ בְּאֵשֶׁל אַבְרָהָם סי' קנ"ד ס"ק י"ט בְּשֵׁם הָרַבָּא"ר ובמ"ז שָׁם סק"י וּלְהָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר ח"ג סי' רס"ד אוֹת ח' וּלְהָרַב הַלְּבוּשׁ יו"ד סי' ס"ו ס"ז: פ בְּמַתְנִיתָא תְּנָא כ"מ שֶׁהוּבָא בְּתַלְמוּדֵינוּ אֵינָהּ בָּרַיְיתָא מר"ח ור"א וב"ק וְלֵוִי שֶׁסִּידְּרוֹ בָּרַיְיתוֹת שֶׁלָּהֶם בא"י רַק בָּרַיְיתוֹת בְּבָבְלִיּוֹת כְּמוֹ תָּנֵי ר"י אוֹ אַיְיתִי מַתְנִיתָא בִּידֵיהּ וְכָל דְּלָא נִשְׁנֵית בֵּי ר"ח ור"א אֵינָם עִיקָּר לְפִסַק הֲלָכָה כ"כ הג' מוהר"ץ הִירְשׁ חַיּוֹת לְגִיטִּין דַּף ו' ע"ב שֶׁהִכְרִיחַ כֵּן במ"א: פא בַּעְיָא מָצִינוּ בְּכַמָּה דְּוּכְתֵי דְּבָעֵי הַשַּׁ"ס כְּמַעַט דְּבָרִים בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִיִּים, עַיֵּין להג' יַד מַלְאָכִי תּוֹדְ אוֹת צ"א מַה שֶּׁצַּיֵּין ועי"ש הַטַּעַם וְעַיֵּין בְּסֵפֶר כָּל הַחַיִּים אוֹת כ"ב שֶׁצַּיֵּין מִשְׁנַת חֲכָמִים אוֹת שכ"ה ואמצ"א: פב בִּיטּוּל אִיסּוּרִין לְכַתְּחִלָּה, עַיֵּין מ"ש בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף (אֵין מְבַטְּלִין אִיסּוּר לְכַתְּחִלָּה) בס"ד: וּבְמַאי דְּאָמְרִינַן חַד בְּתָרֵי בְּטִיל רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַחֵי"ת אוֹת ע"ט: פג בִּיטּוּל אִי שַׁיָּיךְ בְּדָבָר שֶׁתְּחִלָּתוֹ ע"י תַּעֲרוֹבֶת, עַיֵּין לְהָרַב מוהריט"א בְּגֵט מְקֻשָּׁר דַּף ע"ג ע"ג ומ"ש ע"ד הָרַב מוהרי"ף ה"ד מַר בְּרֵיהּ בס' חַיִּים וּמָלֵךְ בהל' מְקֻוָאוֹת דַּף ט"ז ע"ב מִשְׁנָה לַמֶּלֶךְ פֶּ"א מֵהִלְכוֹת מְטַמְּאֵי מוּ"מ, כרו"פ סי' י"ד וסי' ק"ב, נו"ב מ"ת יו"ד סי' נ"ד, יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב יו"ד סי' י"ד, ועמ"ש בָּזֶה בְּשׁוּ"ת הֵשִׁיב מֹשֶׁה יו"ד סס"י ל"ח דַּף כ"א ע"ג ומ"ש ע"ד בְּשׁוּ"ת בֵּית שְׁלֹמֹה יו"ד סוס"י קע"ז בַּהַגָּהָה מִבֶּן הַמְחַבֵּר, וְעַיֵּין בְּשׁוּ"ת חת"ס או"ח סי' קל"ג ובמ"ש ע"ד בְּשׁוּ"ת בֵּית שְׁלֹמֹה א"ח תּוֹדְ סי' ע"ב, שׁוּ"ת עֹנֶג יו"ט סי' ל"ד ד"ה

אוּלָם, שֵׁם אַרְיֵה א"ח סי' ח' ד"ה עוֹד יֵשׁ לִכְאוֹרָה, שוּ"ת עֶטֶרֶת חֲכָמִים א"ח סי' ה', יָשָׁרִי לֵב דַּף י"ז ע"ב ד"ה וְכָזֹאת: וְאִי שַׁיָּיךְ בִּיטּוּל בְּאָדָם בָּאָדָם אוֹ אָמְרִי' בַּעֲלֵי חַיִּים חֲשִׁיבִי וְלָא בָּטְלִי, בס' מַעַרְכֵי לֵב ח"א דְּרוּשׁ נ"ג דַּף קי"ח ע"ב כָּתַב בְּשֵׁם מַשְׂאַת שֵׁה חיו"ד סי' א' דְּיָצָא לִידּוֹן בְּדָבָר חָדָשׁ דִּבְתַעֲרוֹבֶת אָדָם בָּאָדָם לָא אָמְרִינַן בע"ח חֲשִׁיבִי וְלָא בָּטְלִי וְכָתַב ע"ד דְּאֵין דְּבָרָיו נִרְאִים וּכְמוֹ שֶׁהֶאֱרִיךְ בחק"ל יו"ד סי' פ"ט לְהוֹכִיחַ דְּגַם בָּאָדָם אָמְרִינַן בַּעֲלֵי חַיִּים חֲשִׁיבִי וְלָא בָּטְלִי: וְאִי שַׁיָּיךְ בִּיטּוּל בְּדָבָר הַמְחֻוָּבָר לְקַרְקַע אוֹ חֲשִׁיבִי וְלָא בָּטְלִי רַשִּׁ"י בְּגִיטִּין דַּף נ"ד גַּבֵּי נְטִיעָה שֶׁל עֲרֵלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנִּתְעָרְבוּ כ' דכ"ז שֶׁהוּא בִּמְקוֹמוֹ כִּמְחֻוָּבָר חֲשִׁיבִי וְלָא בָּטְלִי, ובפר"ח בְּמַיִם חַיִּים בְּנִימּוּקָיו לְגִיטִּין כ' דְּלְהָרַמְבָּ"ם מְחֻוָּבָר לָא חֲשִׁיב וּבָטִיל.

וּבְמַעַרְכֵי לֵב הַנָּ"ל כ' דְּהָרָאָבָ"ד בְּתַוֹמַת יְשָׁרִים סי' רל"ט וְהַגְמָ"ר פ"ק דְּקִידּ' כ' דְּלָא בַּטֵּיל וְצִיֵּין לִמ"ש בחק"ל יו"ד סי' ק"ז: וְכָתַב עוֹד בְּמַעַרְכֵי לֵב שָׁם דְּאִי מְחֻוָּבָר חֲשִׁיב וְלָא בָּטִיל כ"ש קַרְקַע דל"ב וְכֵן מִתְבָּאֵר מִדְּתָנַן פ"ט דִּתְרוּמוֹת מֵאָה לְגִינָּה שֶׁל תְּרוּמָה וְאֶחָד שֶׁל חֻלִּין וכו' ופי' הר"ש דְּכֵינָן שֶׁזָּרָעָה אֵין הַקַּרְקַע עוֹלָה וְכֵן הוּא בַּתּוֹסֶפְתָּא לְהֶדְיָא, וְעַיֵּין בפרמ"ג או"ח סי' תס"א במ"ז סק"ד וְאִם סָפֵק שא"י מְקוֹמוֹ אַיְּה לִכְאוֹרָה אַף בְּקַרְקַע יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ חַד בִּתְרֵי בְּטִיל ועי"ד קי' בַּחֲנוּת קָבוּעַ וְדִבְרֵי הַכְּרִיתוֹת בְּנַחַל אֵיתָן וכו' וּבַפְרִי שָׁם הֶאֱרַכְנוּ (עי"ש בשפ"ד סקי"ד בד"ה הַחֵלֶק הַשֵּׁנִי) וּבְשוּ"ת חִקְקֵי לֵב א"ח סי' י"ד דַּף י"ח ע"ב ה"ד הפרמ"ג וְשָׁם בְּהַשְׁמָטוֹת דַּף קי"ט ע"ב דָּחָה דְּבָרָיו ע"פ מ"ש בס' מַעַרְכֵי לֵב הַנָּ"ל: וּבִיטּוּל אִיסּוּרִין דְּרַבָּנָן אִי סַגִּי בְּרֹוב אוֹ בָּעֵינַן שִׁשִּׁים רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת ת"א ועי"ש בַּהַשְׁמָטוֹת: פד בִּרְכַּת הַמָּזוֹן דְּאוֹרָיְיתָא הַיְינוּ בְּאָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה וּלְעִנְיַן כְּבֵיצָה אִי הָוֵי שְׂבִיעָה מִדְּאוֹרָיְיתָא, עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּקֻנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת בְּרָכוֹת סי' ד' אוֹת י"ב: וְאִי בִּרְכַּת מֵעֵין ג' דְּאוֹרָיְיתָא רָשַׁמְתִּי שָׁם סי' א' אוֹת ל"ה, וְעַיֵּין בְּשוּ"ת מוהרי"מ סי' נ"ה: פה בְּהֵמָה מְעֻוָּבֶרֶת אִם מְקַבֶּלֶת זָכָר, עַיֵּין בְּכוֹרוֹת דַּף ח' גַּבֵּי נָחָשׁ לְכַמָּה מוֹלִיד וְהָא שִׁמּוּשֵׁי מְשַׁמֵּשׁ וכו' וּבְרַשִּׁ"י, וְעַיֵּין לְהָרַבָּנִים דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ דַּף פ"ו ע"ד, מִשַּׁק בֵּיתִי בְּמַעֲרֶכֶת הַפֵּ"ה אוֹת שֶׁפֵּ"ה ומ"מ בסה"ב מִנְחָה טְהוֹרָה דַּף ק"ד ע"א: פו בֶּן תַּלְמִיד נִקְרָא בֵּן כַּיָּדוּעַ מִדְּרָשַׁת רז"ל וְכֵן אֲנִי קוֹרֵא לְתַלְמִידַיִ הע"א בְּנִי, וְכֵן מָצִינוּ דִּבְזַמַן הַתַּלְמוּד הָיוּ קוֹרִים לְתַלְמִידֵיהֶם בָּנִים וְעַיֵּין לְקַמָּן אוֹת צ"ד אוֹת קָטָן יו"ד: פז בְּדִיקָה לְעִנְיַן מַה דִּצְרִיכָה בְּדִיקָה לִסְפִירַת ז"נ כַּמְבֹאָר בַּיּוֹ"ד סי' קצ"ו כ' הַגְּאוֹנִים חַוַּת דַּעַת שָׁם אוֹת ג' בַּבֵּיאוּרִים וסד"ט שָׁם סקט"ו דְּבְדִיקָה זוֹ הִיא מה"ת עי"ש.

וְהָרַב מוהר"א לָאריְדוֹ הו"ד בְּשוּ"ת חַיִּים בְּיָד סי' מ"ח שקו"ט בָּזֶה לְהוֹכִיחַ דְּבְדִיקָה זוֹ הִיא מה"ת עיש"ב: פח בד"א דקי"ל דְּהוּא לְפָרֵשׁ אִם הוּא גַּם בְּבָרְיְיתָא, עַיֵּין לְהָרַבָּנִים יַד מַלְאָכִי אוֹת ש"ב, וּמַקָּנֶה אַבְרָהָם מַהְדּוּרָא בָּתְרָא אוֹת ר"ג וְעַיֵּין בְּפֵירוּשׁ הַמְכֻוָּנָה לְרַשִּׁ"י בְּנָזִיר דַּף ל"ב ע"א ד"ה לִישָׁנָא אַחֲרִינָא דְּנִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלָל זֶה בְּדִבְרֵי הַתּוֹסֶפְתָּא: פט בְּנֵי מְקֹרָא אִי דִּינָם כְּיִשְׂרָאֵל לְכַמָּה דְּבָרִים, עַיֵּין לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַקּוּ"ף אוֹת נ"ג: צ בַּעְיָא בְּבַבְלִי וּפְשִׁיטוּת בֵּירוּשַׁלְמִי הֵיכִי נִינְקוּט, עַיֵּין לְמָרָן חִיד"א בְּיָעִיר אֹזֶן מַעֲרָכָה זוֹ אוֹת י"א, וּבְשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה יו"ד סי' קמ"ה אוֹת א', וּלְהָרַב בְּאֵר יַעֲקֹב שֶׁרָמַז שָׁם, וּלְהָרַב שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּחֻפַּת חֲתָנִים ס"ד ד"ה הָאָמְנָם.

וְעַתָּה רָאִיתִי מ"ש הָרָן"ן בסופ"א דְּתַעֲנִית עמ"ש הָרִי"ף בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי אֲבָל וּמְנֻוָּדָה שֶׁהָיוּ מְהַלְכִין בַּדֶּרֶךְ וכו' עי"ש דְּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו דְּפָסְקִינַן כס' הַתַּלְמוּדִין וְלֹא כִּפְשִׁיטוּת הַיְרוּשַׁלְמִי וְגַם הריב"ה בק"פ הָרֹא"שׁ שָׁם אוֹת י"ט הֵבִין בְּדַעַת הָרֹא"שׁ כמ"ש הָרָן"ן בְּדַעַת הָרִי"ף וְלָכֵן הִשְׁמִיט מְנֻוָּדָה עי"ש וע' מ"ש הָרַבָּנִים הַנָּ"ל בְּדַעַת הָרָן"ן וצ"ע (וְעוֹד"ן לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת ה"ה אוֹת קי"ג) וְעַיֵּן לְהָרַב מַאֲמַר מָרְדְּכַי לְגִיטִּין דַּף קי"ח ע"ג, ומ"ש בְּשׁוּ"ת רמ"ץ א"ח סי' ט' אוֹת א' בְּבַעְיָא דר"ל בע"ז מ"ו לוּלְבוֹ מַהוּ לְמִצְוָה דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא בַּשַּׁ"ס דִּילַן וּמֵהַיְרוּשַׁלְמִי פ"א דְּבִיכּוּרִים נִרְאֶה דְּאִיפְּשִׁיטָא לְקוּלָּא, וּכְבָר כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּכֵיוָן דְּאֵין הַיְרוּשַׁלְמִי סוֹתֵר בְּהֶדְיָא לְהַבַּבְלִי רָאוּי לִפְסֹק כְּוָותֵיהּ ע"כ הִנֵּה לְפִי כָּל הָרָשׁוּם עֵינֶיךָ הָרוֹאוֹת דְּאֵינוֹ פָּשׁוּט לוֹמַר כֵּן וַאֲדַרְבָּה דַּעַת הָרַבָּה פּוֹסְקִים דִּנְקִיטִינַן כְּהַבַּבְלִי, וְעַיֵּן בְּיַד מַלְאָכִי בְּמַעֲרָכָה זוֹ אוֹת צ"ד וּבַמַּרְאֶה הַפָּנִים ע"ד הַיְרוּשַׁלְמִי דְּסַנְהֶדְרִין בפ' חֵלֶק ה"ז ד"ה נִישְׁמוּעִינָהּ מֵהָדָא דְּבָהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת מֻזְכָּר דְּהָרַמְבַּ"ם פּוֹסֵק כְּפִשִׁיטוּת הַיְרוּשַׁלְמִי ושכ"כ מוהריק"ו שׁוֹרֶשׁ ק' וְרָמַז למ"ש בפ' הַשּׁוֹאֵל (אֶת הַפָּרָה ה"ג ד"ה שְׁאָלָהּ מִן), וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת מוהר"ם מֵרוֹטוּנְבּוּרְג הָאַחֲרוֹנִים בחא"ח סוֹף סי' ט' בְּדִבְרֵי המה"פ הַנָּ"ל, וּבְזִכְרוֹנוֹת הג' חק"ל שֶׁבְּסֵפֶר יָשָׁרִי לֵב מַעֲרֶכֶת הַלָּמֶ"ד אוֹת ל"ז כ' דְּמוּכָח מִתּוֹסְ' קִידּוּשִׁין דַּף י' ד"ה וּמְקַבֵּל לְפִי מ"ש שָׁם מוהרש"א דִּנְקִיטִינַן כִּפְשִׁיטוּת הַיְרוּשַׁלְמִי נָגֶד שַׁ"ס בַּבְלִי וְכֵן מִמ"ש מָרָן ב"י יו"ד סי' ר"מ גַּבֵּי בְּנוֹ וְהוּא רַבּוֹ עי"ש דְּבֵין לְהָרָן"ן וּבֵין לְמָרָן נָקִיטִינַן כִּפְשִׁיטוּת הַיְרוּשַׁלְמִי: צא בֵּיתוֹ זוֹ אִשְׁתּוֹ אִי הָוְיָא בֵּיתוֹ בְּקִידּוּ' לְחוּד אוֹ בעי' חֻפָּה, עַיֵּן לְהג' פר"ח בס' מַיִם חַיִּים הִלְכוֹת יוה"כ פ"א ה"ב דְּפְלִיגִי הַשַּׁ"ס דִּידַן עִם הַיְרוּשַׁלְמִי בָּזֶה וּלְהַיְרוּשַׁלְמִי סַגִּי בְּקִיד' וְעַיֵּן לְהג' שעה"מ בְּהִלְכוֹת אִישׁוּת בְּחֻפַּת חֲתָנִים ס"ד ד"ה הָאֲמָנָם וכו' דְּמֵעִיקָּרָא הֲוָה בָּעֵי לְמֵימַר דְּלְהַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁהֵבִיאוּ תּוֹסָפוֹת יוֹמָא דַּף י"ג ד"ה לַחֲדָא דְּמְקַדֵּשׁ בְּיוה"כ ה"ה דִּכְנִיס לָהּ בְּיוה"כ וּמִזֶּה הֻקְשָׁה לוֹ עַל ס' הר"מ דְּבָעֵי חֻפָּה הָרְאוּיָה לְבִיאָה.

וְשׁוּב הֵבִיא דִּבְרֵי הג' פר"ח הַנָּ"ל וְנִרְאֶה דְּמוּדֶה לוֹ עי"ש, וְהָרַב יַד דָּוִד בחי' לפב"ת דְּיוֹמָא ע"ד ע"ו ע"א נִרְאֶה שֶׁהֵבִין דְּהָכִי מַסִּיק הַשַּׁעַר הַמֶּלֶךְ הַנָּ"ל דְּלְהַיְרוּשַׁלְמִי גַּם חֻפָּה הָיָה עוֹשֶׂה הַכֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוה"כ, וְשׁוּב הֵבִיא מ"ש הפ"ח וכ' עָלָיו שֶׁהוּא דּוֹחֵק וּמַסִּיק דְּהַיְרוּשַׁלְמִי ות"ד פְּלִיגִי בְּתַשְׁמִישׁ אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן עי"ש וּמִדִּבְרֵי השעה"מ שֶׁרָשַׁמְתִּי אֵין נִרְאֶה כֵּן כמ"ש הָרוֹאֶה (בי"ד שָׁם כָּתַב בְּשֵׁם שעה"מ ח"ב דַּף נ"ה והשעה"מ שֶׁבְּיָדִי הוּא מִדְּפוּס חָדָשׁ וְאִי אֶפְשָׁר לְכַוֵּן הַדַּפִּים וְאוּלַי מ"ש הי"ד בִּשְׁמוֹ הוּא במ"א), אַף גַּם תָּמַיְהַ לִי דַּהֲגַם דהג' שעה"מ שָׁם צִיְּדַד לוֹמַר דְּמִשּׁוּם אִיסּוּר דְּרַבָּנָן לָא חָשִׁיב חֻפָּה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה מ"מ עַיִן ל"ו תְּשַׁוְּרֵינוּ שָׁם בסו' דִּנְחִית לְהַאי סְפֵיקָא ושקו"ט בָּהּ וּמַסִּיק לְהוֹכִיחַ מִדִּבְרֵי ה"ה והג"א דְּגַם מִשּׁוּם אִיסּוּר דר' חָשִׁיב חֻפָּה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְבִיאָה לְדַעַת הר"מ וכ' שֶׁכֵּן מְבֹאָר בְּתִשּׁוּ' הָרִיבַ"שׁ עי"ש וּרְמָזוֹ השעה"מ עַצְמוֹ.

וּמַעַתָּה הֲרֵי הוּא בְּבַל יֵאמַר דהר"מ ס"ל דְּגַם לְהַיְרוּשַׁלְמִי הָיָה כּוֹנְסָהּ וַחֲשִׁיב חֻפָּה הָרְאוּיָה מִשּׁוּם דִּשְׁאָר עִינּוּיִם דְּרַבָּנָן לְדַעַת הַיְרוּשַׁלְמִי כמ"ש הָרַבִי"ד זַ"ל כַּמְבֹאָר. ומ"ש דְּוַדַּאי אֲרוּסָה לָאו בֵּיתוֹ הִיא לֹא יָדַעְתִּי מנ"ל הָא דְּנָהֲי דְּשַׁ"ס דִּילַן הָכִי ס"ל מ"מ לֹא נִפְלְאַת הִיא לוֹמַר דְּהַיְרוּשַׁלְמִי ס"ל דְּכֵיוָן דע"י אֵירוּסִין חֲשִׁיבָא אֵשֶׁת אִישׁ גְּמוּרָה (עַיֵּן רַמְבַּ"ם רֵישׁ הל' אִישׁוּת וּלְעֵיל בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת שמ"ו) הַיְינוּ בֵּיתוֹ דְּקָאָמַר רַחֲמָנָא וְהִנֵּה אֱמֶת דְּמִדִּבְרֵי הַתּוֹסְ' במס' בֵּיצָה דַּף ל"ו ד"ה וְהָא נִרְאֶה דס"ל דְּלְדַעַת הַיְרוּשַׁלְמִי

נָמֵי הָיָה כּוֹנְסָהּ לְחֻפָּה שכ' וְלִישַׁנֵּי וכו' מִצְוָה לִישָּׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת עי"ש וְלֹא כָּתְבוּ מִצְוָה לְקַדֵּשׁ וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּכֵינָן דְּלָא נָחֲתוּ הַפּוֹסְ' לְהָכִי לָא דָּיְיקִי בְּלִישָׁנָא ועכ"פ לְדַעַת הר"מ שַׁפִּיר י"ל כמ"ש הג' פ"ח וְהִסְכִּים לָזֶה הג' שעה"מ, וְאַף אִי נֵימָא כמ"ש הָרַב יַד דָּוִד דְּגַם לְהַיְרוּשַׁלְמִי לָא סַגִּי בְּקִידּוּשִׁין אֶלָּא בָּעֵי נָמֵי חֻפָּה מ"מ וַדַּאי דְּהַיְינוּ בְּלֹא בִיאָה דְּכֵינָן דביוה"כ הוּא דַּהֲוָה מְקֻדָּשׁ לָהּ הֲרֵי אֵינוֹ רַשַּׁאי לָבֹא עָלֶיהָ ביוה"כ ובעכ"ל דְּבְלֹא בִיאָה נָמֵי מִיקָּרֵי בֵּיתוֹ וְדִבְרֵי הָרַב שכנה"ג סי' תרי"ט ה"ד הָרַב ש"ץ דַּף רצ"ט ע"ד שכ' בְּשֵׁם מוהרמ"א סי' קכ"ה דְּאֶפְשָׁר דְּלָא מִיקָּרֵי בֵּיתוֹ בְּחֻפָּה בְּלֹא בִיאָה אַחֲרֵי המחי"ר תְּמוּהִים מְאֹד דִּמְבֹוָאָר הוּא בַּיְרוּשַׁלְמִי בְּהֶפֶךְ כָּאָמוּר וצ"ע, וְעַיֵּין בס' יְמֵי שְׁלֹמֹה בְּהִלְכוֹת עריוה"כ שֶׁקָּדַם בְּתְמִיהַ זוֹ ע"פ מַשְׁמָעוּת הַסֵּוּגְיָא וְדִבְרֵי הָרַב פ"ח הַנָּ"ל וּלְדִידִי מֻוָכְרָח כֵּן לְשִׁיטַת הַיְרוּשַׁלְמִי דס"ל דְּלָא הָיָה קוֹדֶם יוה"כ אֶלָּא הַזְמָנָה לְבַד וְהַקִּיד' וּכְנִיסָה לְחֻפָּה (לְמָאן דס"ל הָיָה ביוה"כ עַצְמוֹ כָּאָמוּר, וְעַיֵּין להג' שאג"א סי' צ"ג שֶׁהִכְרִיחַ דַּע כ כְּנִיסָה זוֹ בְּלֹא בִיאָה דְּהָא ר"י דְּאָמַר אַף אִשָּׁה מְתַקְּנִים לוֹ ר"ל בְּתוֹךְ שִׁבְעָה הַיָּמִים וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ אָז לָגֶשֶׁת אֶל אִשָּׁה וכמ"ש בַּשַּׁ"ס שֶׁמָּא תִּמְצָא ס' נְדָּה וכו' עי"ש והג' תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה סס"י קל"ה כ' עַד דְּוַדַּאי כְּנִיסָה זוֹ הָיְתָה גַּם בְּבִיאָה וְיָכוֹל לִבְעוֹל לְבַדָּוְקָא בְּאִשְׁתּוֹ הוּא דְּאִיכָּא מִשּׁוּם ס' נְדָּה וכו' אֲבָל הָאִשָּׁה הַמְּתֻוָּקֶנֶת לוֹ שֶׁהִיא בְּתוּלָה אַף אִם תִּמְצָא דָּם תָּלִינַן בְּדַם בְּתוּלִים וַאֲפִילּוּ אִם תִּרְאֶה דָּם אַחַר מעל"ע אֵינָהּ מְטַמְּאָה לְמַפְרֵעַ וכו' עי"ש, וּלְפִי זֶה נִתְיַשְּׁבָה דַּעְתֵּנוּ דְּלָא תִּיקְשֵׁי לָן דִּבְרֵי מוהרמ"א הַנָּ"ל מִסֵּוּגְיַת הש"ם דִּילָן דְּאֵין הֶכְרֵחַ לוֹמַר כְּנִיס וְלָא בָּעֵיל כַּמּוּבָן וְהָרַב דִּבְרֵי ריבוֹת סי' ש"ה הֶאֱרִיךְ לְהוֹכִיחַ דְּאֵין בְּכֹלֵל אִשָּׁה אֲרוּסָה מִסֵּוּגְיָא דפ"ק דְּיוֹמָא ומ"ש שָׁם לִלְמֹוד מִזֶּה לִגְזֵרַת רגמ"ה שֶׁלֹּא לִישָּׂא שְׁתֵּי נָשִׁים דְּאֵין בְּכֹלֵל זֶה אֲרוּסָה יֵשׁ לְפַקְפֵּק דִּלְשׁוֹן תּוֹרָה לְחוּד וּלְשׁוֹן חֲכָמִים לְחוּד כִּדְאָמְרִי בְּכַמָּה דְּאֵין בְּכֹלֵל זֶה אֲרוּסָה יֵשׁ לְפַקְפֵּק דִּלְשׁוֹן תּוֹרָה לְחוּד וּלְשׁוֹן חֲכָמִים לְחוּד כִּדְאָמְרִי בְּכַמָּה דִּוכְתֵי (עַיֵּין תּוֹסָפוֹת בְּקִידּוּשִׁין דַּף ל"ז ד"ה מִמָּחֳרַת) אֶלָּא דמ"מ כָּל שֶׁאֵין לָנוּ הֶכְרֵחַ לוֹמַר בְּהֶפֶךְ מִסְתַּבְּרָא וַדַּאי לוֹמַר שֶׁלֹּא לְחַלֵּק בֵּין לְשׁוֹן תּוֹרָה לִלְשׁוֹן חֲכָמִים, וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּקִוּנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת אישׁוּת סי' ב' אוֹת י"ג: וְהָא דְּאָמְרִינַן בֵּיתוֹ זוֹ אִשְׁתּוֹ לָאו דַּוְקָא בְּבֵיתוֹ הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה אֶלָּא גַּם בִּלְשׁוֹן חֲכָמִים בֵּיתוֹ זוֹ אִשְׁתּוֹ כֵּן הִכְרִיחַ הָרַב פר"ח בְּלִיקוּטֵי א"ח סי' רצ"ח וְגַם בִּלְשׁוֹן בְּנֵי בֵּיתוֹ נִכְלֶלֶת אִשְׁתּוֹ עי"ש: צב בָּתַר הַשְׁתָּא אָזְלִינַן אוֹ בָּתַר מֵעִיקָּרָא, עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת שמ"ט: צג בָּשָׂר בְּחָלָב זָכָר אוֹ מֻתָּה מִדְּאוֹרַיְיתָא שָׁרוּ וּמִדְּרַבָּנָן אָסוּר, כמ"ש ה"ה פ"ט ממ"א אֲבָל נִרְאֶה מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א דְּחֵלֶב זָכָר לֵיכָּא אִיסּוּר אֲפִילּוּ מִדְּרַבָּנָן ממ"ש בתה"ב שֶׁיֵּשׁ בב"ח מֻוָתָּר לְגַמְרֵי לְבָשָׂר דָּגִים וכו' אִי נָמֵי בְּשֵׂר בְּהֵמָה בְּחָלָב זָכָר וּבְחָלָב נְקֵבָה עכ"ד הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן אוֹת צ"א דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּחָלָב מֻתָּה הֵן שָׁם הַלָּכָה ל' וְכָתַב ה"ה שֶׁסּוֹבֵר הָרַמְבַּ"ם דְּבָכָל אֵלּוּ (הַיְינוּ מִי חָלָב וְחֵלֶב מֻתָּה וְחֵלֶב זָכָר שֶׁכָּתַב שָׁם בְּיַחַד וַעֲלֵיהֶם כָּתַב פָּטוּר) הוּא פָּטוּר אֲבָל אָסוּר עי"ש וּמִזֶּה מַשְׁמַע לֵיהּ לְהָרַב אר"ד דְּאִיסּוּרָם רַק מִדְּרַבָּנָן וְהַיְינוּ דַּוְקָא עִנְיָן בִּישׁוּל אֲבָל לְעִנְיַן אֲכִילַת בָּשָׂר בְּחָלָב מֻתָּה דַּעַת מָרָן הב"י בַּיּוֹ"ד סי' פ"ז (ד"ה כָּתַב הָרַמְבַּ"ם) דְּאָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא מִשּׁוּם נְבֵלָה וְהָרַב הַדְּרִישָׁה שֶׁהָ תָּמַהּ ע"ז וס"ל דְּאֵינוֹ מִדְּאוֹרַיְיתָא דְּדָמֵי לְבֵיצַת נְבֵילָה דִּמְבֹוָאָר בסי' פ"ו דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן מִשּׁוּם דְּלָא גָּדֵל לְאַחַר מִיתָה וכו' והרב"ח בְּאִיסּוּר וְאֵינוֹ מִגּוּף הָעוֹף וה"ן הֶחָלָב נִתְהַוָּה בְּחַיִּים וְלֹא גָּדֵל לְאַחַר מִיתָה וכו' והרב"ח בקו"א שָׁם כ' דְּלָא דָּמְיָא לְבֵיצָה דְּדָמֵי כְּמַאן דְּמַנְחָא בְּכַדָּא אֲבָל חֵלֶב כֵּינָן שֶׁנִּבְלַע בַּגֻּמּוֹת חָשִׁיב כְּגוּפָהּ וא"כ אָסוּר מה"ת עי"ש.

וְהָרַב פְּרִי מְגָדִים בְּשִׁפְתֵי דַּעַת סִי' פ"ז אוֹת י"ד כ' וְז"ל כְּבָר כָּתַבְנוּ במ"א חֵלֶב נְבֵילָה יֵשׁ בּוֹ אִיסּוּר תּוֹרָה אֶלָּא שֶׁאֵין לוֹקִין עָלָיו וְהַפְּרִישָׁה כָּתַב, דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן כְּבֵיצַת נְבֵילָה וְהַבַּיִת חָדָשׁ כ' בקו"א דְּלוֹקֶה עָלָיו וּבְסִי' פ"א כָּתַבְנוּ דִּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם יֵשׁ בּוֹ אִיסּוּר תּוֹרָה וְלֹא מַלְקוּת ע"כ וּבְסִי' פ"א בש"ד סק"א כָּתַב וְחֵלֶב נְבֵלָה כ"כ דְּאִיסּוּר תּוֹרָה יֵשׁ בּוֹ וְלֹא מַלְקוּת דְּלָא כְּפָרִישָׁה וכו' וּדְלָא כלח"מ פ"ג ה"ד ממ"א (לְפִי הַנִּרְאֶה ט"ס הוּא וצ"ל פ"ו ה"ט ע"ש) וְעַיֵּין לח"מ שָׁם עכ"ל מַה שֶּׁרָמַז בב' מְקוֹמוֹת הַנַּ"ל שכ"כ במ"א וכו' לְפִי הַנִּרְאֶה כַּוָּנָתוֹ למ"ש בְּפִתְיחָה לְהִלְכוֹת מְלִיחָה שֶׁשָּׁם הֵבִיא מ"ש הַדְּרִישָׁה והב"ח הַנַּ"ל וכ' שָׁם וְז"ל וַאֲנִי תָּמַהּ אֵיךְ יֹאמַר חֵלֶב מֵתָה מֻתָּר מה"ת וְהָא צִיר נְבֵילָה דְּבַר תּוֹרָה הוּא כַּמְבֹאָר בסִי' פ"א מֵהַטְּמֵאִים וּמוּכָח בִּבְכוֹרוֹת ו' ע"ב דְּחֵלֶב הָוֵי כְּצִיר דְּפָרִיךְ לָמָּה לִי גַּמָּל ועי"ש בְּתוֹסָ' ד"ה לֶאֱסוֹר וה"ה צִיר נְבֵלָה וְחֵלֶב שְׁלָהּ הָוֵי וַדַּאי ד"ת וּמַלְקוּת אֵין בּוֹ וכו' עי"ש מ"ש לְהַכְרִיחַ דְּמַלְקוּת אֵין בּוֹ.

וְהִנֵּה מ"ש דְּמְבֹאָר בסִי' פ"א דְּצִיר נְבֵלָה הוּא ד"ת לָא חָזֵינָא כִּי הַאי סִימָנָא דְּכָל הַפּוֹסְ' שָׁם לֹא הִזְכִּירוּ אֶלָּא צִיר טְמֵאָה וּטְרֵפָה אֲבָל צִיר דִּנְבֵלָה לֹא הֻזְכַּר כְּלָל, אִיבָּרָא דְּגַם הג' פר"ח בסִי' ע' ס"ק י"ח כָּתַב דְּצִיר נְבֵילָה וּטְרֵפָה וּשְׁרָצִים הָוֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא כמ"ש הַתּוֹסָ' וְהָרַשְׁבָּ"א בפ' גִּיד הַנָּשֶׁה (דַּף צ"ט ע"ב אמ"ש בַּשַּׁ"ס דְּצִיר הוּא זִיעָא בְּעָלְמָא) דְּלָא כמוהר"ם שֶׁהֵבִיא הֶמָּרְדְּכַי דְּצִיר נְבֵילָה וּטְרֵפָה מִדְּרַבָּנָן דְּלֵיתָא וכו' ע"כ וְעַיַּנְתִּי שָׁם בַּתּוֹסָ' וְלֹא הֻזְכַּר צִיר דִּנְבֵלָה אֶלָּא דְּטְרֵפָה כיעי"ש וְאוּלַי מַשְׁמַע לְהוּ דְּכִי הֵיכִי דְּאָסְרִי' צִיר דְּטְרֵפָה אע"ג דְּלֵיכָּא קְרָא לָזֶה אֶלָּא דְּיָלְפִי' מִצִּיר דְּטְמֵאָה הָכִי נָמֵי אִית לָן לְמֵימַר בְּצִיר שֶׁל נְבֵלָה דְּמַאי שְׁנָא, וְהוּא דּוֹחֵק וצ"ע: וְהִנֵּה ע"ד הפרמ"ג הַנַּ"ל הִקְשָׁה אֲבָרֵךְ אֶחָד הי"ו דָּמָה עִנְיָן חֶלֶב טְמֵאָה לְחֵלֶב מֵתָה דְּאַף דְּחֵלֶב טְמֵאָה הָוֵי כְּמוֹ צִיר וְאָסוּר מֵהַטְּמֵאִים.

הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּהֶחָלָב הָוֵי דָּבָר הַיּוֹצֵא מִן הַטָּמֵא וְהָוֵי כְּמוֹ צִיר אֲבָל חֵלֶב מֵתָה הָוֵי כְּבֵיצַת נְבֵלָה כְּלוֹמַר כְּמוֹ בֵּיצַת נְבֵלָה שֶׁנִּתְגַּדְּלָה בְּחַיֵּי הָעוֹף וְלֹא אַחַר מִיתָה וְלָכֵן מֻתֶּרֶת מה"ת וְאַף הֶחָלָב כֵּן שֶׁנִּתְגַּדֵּל וְהָיָה כָּנוּס בַּבְּהֵמָה בְּעוֹדָהּ בְּחַיִּים וְלֹא אַחַר מִיתָה עכ"ד הי"ו.

וְהִנֵּה חִילּוּק זֶה לֹא נֶעְלַם מהפמ"ג דְּהֵן הֵן הַדְּבָרִים שֶׁכָּתַב הַדְּרִישָׁה לְחַלֵּק בַּדָּבָר כְּמוֹ שכ' לְעֵיל בְּשְׁמוֹ. וְלָכֵן הִצִּיעַ הפמ"ג מָקוֹם דְּמְבֹאָר בסִי' פ"א דְּצִיר נְבֵלָה אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא דַּהֲגַם דהריב"ה בסִי' פ"ו כ' בְּשֵׁם סה"ת דְּסָפֵק נְבֵלָה לְקֻלָּא וס' טְרֵפָה לְחוּמְרָא וכ' מָרָן בב"י דְּהַטַּעַם מִשּׁוּם דְּבֵיצַת נְבֵילָה מִדְּרַבָּנָן וּבֵיצַת טְרֵפָה מִדְּאוֹרַיְיתָא מ"מ אֵינוֹ מֻסְכָּם דַּהֲרֵי בשט"מ לב"ק לְדַף מ"ז ע"א כ' בְּשֵׁם תוס' שֶׁאָנֵץ דְּגַם בֵּיצַת טְרֵפָה אֵינָהּ אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן כמ"ש בִּשְׁמוֹ הָרַב יַד דָּוִד סִי' פ"ו הגב"י אוֹת ח' וכ"כ בכנה"ג שָׁם הגב"י אוֹת כ"א בְּשֵׁם מוהרע"י בכ"י שֶׁכָּתַב דְּלִפְי מ"ש הָרָן דְּבֵיצָה פִּירְשָׁא בְּעָלְמָא הוּא דַּחֲשִׁיב ומשו"ה בְּנִמְצֵאת בַּתַּרְנְגֹלֶת מֻתָּר לְאוֹכְלָהּ בְּחָלָב וּבְטְרֵפָה דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא הֶחְמִירוּ בָּהּ א"כ לְפִי דְּבָרָיו נִרְאֶה

דְּבִיצַת טְרֵפָה לָא אָסְרָא מִדְּאוֹרַיְיתָא עכ"ל (וְיִתָּכֵן לְהַעֲמִיס כֵּן בְּדַעַת בה"ג שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסָ' חֻלִּין דַּף נ"ח ע"א וְכָל הָרֹאשׁוֹנִים שָׁם דִּמְחַלֵּק בֵּין בְּשַׂר עוֹף בְּחָלָב דְּרַבָּנָן לִטְרֵפָה דְּאוֹרַיְיתָא דְּהַיְינוּ מה"ט מִשּׁוּם דס"ל דְּבֵיצָה חֲשִׁיבָא פִּירְשָׁא וכו') הֲרֵי דְּבֵיצַת טְרֵפָה אִיכָּא מ"ד דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן, וְאִילּוּ בְּחֵלֶב טְרֵפָה מֻוְסְכָּם לכ"ע דְּאָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא.

ע"כ לוֹמַר כמ"ש הרב"ח דְּחֵלֶב אֵינוֹ דּוֹמֶה לְבֵיצָה כֵּיוָן דְּמֻבְלָע בַּגֻּמּוֹת חֲשִׁיב כְּגוּפָהּ וּכְשֶׁמֵּתָה וְנִתְנַבְּלָה בְּשָׂרָהּ וְכָל אַבְּרֵיהּ אַף הֶחָלָב בִּכְלָלָם וְאַחַר אֵיזֶה יָמִים הֶרְאָה לִי תַּלְמִידִי לנצ"ח הי"ו מ"ש בְּשׁוּ"ת שֵׁם אַרְיֵה חיו"ד סי' נ"ב דמ"ש הפרמ"ג דְּהָוֵי כְּצִיר נְבֵלָה הוּא תָּמוּהַּ.

וְלֹא פִי' מַהוּ הַתֵּימַהּ וְאוּלַי כַּוָּנָתוֹ למ"ש הָאַבְרֵךְ הַנָּ"ל וס' עֲרוּגַת הַבֹּשֶׂם שָׂרְשָׁם שָׁם אמצ"א וכ' דִּבְמָקוֹם אַחֵר הֵבִיא רְאָיָה לְדִבְרֵי הַפְּרִישָׁה מִבְּכוֹרוֹת דַּף ו' דְּלוֹמֵד הַשַּׁ"ס דְּחֵלֶב שָׁרֵי מֵחֲרִיצֵי חָלָב וְכַדּוֹמֶה שֶׁתָּמְהוּ דִּילְמָא מַיְירֵי בְּחָלָב שְׁחוּטָה דְּלֵיכָּא אִיסּוּר אמה"ח וּלְדַעַת הַפְּרִישָׁה נִיחָא דְּהַשְׁחִיטָה לֹא מְהַנֵּי לְהַחֵלֶב דְּכָנוּס וְעוֹמֵד דָּמֵי.

וְשֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּכוֹרוֹת דַּף כ"ה שֶׁמְּבוֹאָר מִדִּבְרֵיהֶם דְּגַם לְהס"ד לֵיכָּא בְּחֵלֶב שְׁחוּטָה אמה"ח וְזֶה דְּלָא כְּהַפְּרִישָׁה ע"כ. וְהִנֵּה מַה שֶּׁהֵבִיא מִבְּכוֹרוֹת עַיֵּין לְהג' נו"ב במ"ת יו"ד סו"ס ל"ו שֶׁדָּחָה רְאָיָה זוֹ דקי"ל לְרַבָּנָן דְּחֵלֶבשְׁחוּטָה אֵינוֹ מַעֲמִיד.

וְכֵן הַלִּימּוּד מִבְּלִי כֶּסֶף וּמְחִיר יַיִן וְחָלָב ל"ק די"ל דְּאוּלַי אֵין טַעַם חֵלֶב שְׁחוּטָה טוֹב שֶׁיִּמָּשֵׁךְ בּוֹ תּוֹרָה עי"ש ומ"ש דְּמִתַּוֵּס' מוּכָח דְּלֵיכָּא בְּחֵלֶב שְׁחוּטָה אמה"ח דְּלָא כְּהַדְּרִישָׁה לְפִי הַנִּרְאֶה הוּא ט"ס וצ"ל דְּאִיכָּא בְּמָקוֹם דְּלֵיכָּא דְּאִי לֵיכָּא מִשּׁוּם אבמה"ח א"כ הָוֵי כְּהַדְּרִישָׁה דִּמְדַמֵּי לָהּ לְבֵיצָה אֶלָּא דְּאֵין נִרְאֶה כֵּן מֵהוֹכָחָתוֹ דְּהָא הוֹכָחָתוֹ לְפִי הַנִּרְאֶה הוּא ממ"ש הַתּוֹסָ' שָׁם ד"ה שֵׁעָר, דְּמַאי דְּאָסְרִי' חֵלֶב פְּסוּלֵי הַמֻּוָּק' לָאו בְּחֵלֶב שְׁחוּטָה דְּהַהִיא שָׁרֵי לכ"ע מִדְּבָעֵי' לְמֵילַף בפ"ק הֵיתֵר חֵלֶב מִדְּאִצְטְרִיךְ לְאֶסּוֹר בפהמ"ו וְלָא דָּחֵי דְּאִיצְטְרִיךְ קְרָא לְחֵלֶב שְׁחוּטָה וכו' וּמִזֶּה מוּכָח דִּבְחֵלֶב שְׁחוּטָה לֵיכָּא מִשּׁוּם דְּרָרָא דאבמה"ח דְּאִי אִיכָּא מִשּׁוּם אמה"ח בִּשְׁחוּטָה לָא הֲוָה מִיְּדֵחֵי בְּהָכִי דְּסוֹף סוֹף הָא שָׁמְעִינַן דְּחֵלֶב שְׁחוּטָה בְּעָלְמָא שָׁרֵי אַף דְּשַׁיָּיךְ בֵּיהּ מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַחַי וה"ה לְחָלָב גָּמוּר.

וצ"ל דְּלֹא כְּהַבַּ"ח בְּמָקוֹם דְּלָא כְּהַדְּרִישָׁה: וְהִנֵּה תו"ד הנז"ל כָּתַבְתִּי בְּמִכְתָּבִי לְהג' מוהרי"א בע"ס עַמּוּדֵי אֵשׁ נר"ו וכ' אֵלַי וַז"ל וְאֶת אֲשֶׁר עוֹרֵר ע"ד הפרמ"ג שכ' דְּחֵלֶב נְבֵלָה אָסוּר מה"ת כְּצִיר נְבֵלָה דִּמְבוֹאָר בסי' פ"א דְּאָסוּר מִן הַתּוֹרָה וע"ז כ' כת"ר דמ"ש דִּבְסִי' פ"א מְבוֹאָר ל"ח כה"ס כְּלָל וְכָל הַפּוֹסְ' שָׁם לֹא הִזְכִּירוּ אֶלָּא צִיר טְמֵאָה וּטְרֵפָה והפר"ח בסי' ע' כ"כ בְּשֵׁם תוס' וְהָרַשְׁבָּ"א וְעַיְינְתִּי בדב"ק וְלֹא הִזְכִּירוּ מדב"ר צי"ן כיעי"ש וְדוֹחֵק לוֹמַר דס"ל כִּי הֵיכִי דְּיָלְפִינַן צִיר טְרֵפָה מִדְּטְמֵאָה ה"נ יָלְפִי' דִּנְבֵלָה עכ"ל.

אוּלָם אָנֹכִי הָרוֹאֶה דְּכָל הַפּוֹסְקִים כֻּלָּם בְּפֶה אֶחָד אָמְרוּ דצ"ג אָסוּר מה"ת וְדִימּוּ אוֹתוֹ לַטְּמֵאָה דְּצִירָהּ אָסוּר מֵהַטְּמֵאִים לֶאֱסוֹר צִירָן וְרָוְטָבָן ה"ה לִנְבֵלָה דְּז"ל הַסְּמָ"ג מל"ת סי' קל"ז וּבְשַׂר שְׁחוּטָה שֶׁנִּמְלַח עִם בָּשָׂר נְבֵלָה אפי' בִּכְלִי מְנֻקָּב כְּבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁהַשְּׁחוּטָה נֶאֱסֶרֶת מה"ת דְּצִירָן שֶׁל טְמֵאִים מה"ת וְאִם ס' לְחוּמְרָא עכ"ל.

וְכֵן הוּא בַּסָּמָ"ק סִי' ר"ה בְּשֵׁר שְׁחוּטָה שֶׁנִּמְלַח בִּנְבֵלָה אֲסוּרָה וס' נָמֵי אֲסוּרָה מִשּׁוּם דְּהָוֵי ס' דְּאוֹרָיְיתָא ע"כ. ובסה"ת סִי' ס"ז כ' בְּשֵׁר שְׁחוּטָה שֶׁנִּמְלַח עִם בְּשַׂר נְבֵלָה נֶאֱסַר מה"ת וְאֵם יֵשׁ ס' אָזְלִינַן לְחוּמְרָא עכ"ל.

וּבְשַׁעֲרֵי דּוּרָא סִי' כ' כָּתַב אִם מָלַח בְּשַׂר נְבֵלָה עִם בְּשַׂר שְׁחוּטָה אֲסוּרָה מה"ת דְּצִיר שֶׁל בְּשַׂר נְבֵלָה אָסוּר מה"ת כְּדַאֲמַר רָבָא הַטְּמֵאִין לְאֱסוֹר צִירָן וְרָוְטָבָן. ובס' הָוֵי ס' דְּאוֹרָיְיתָא וּלְחוּמְרָא עכ"ל וּבְמָרְדְּכַי פֶּרֶק כָּל הַבָּשָׂר סִי' תש"ז בְּשֵׂר שְׁחוּטָה ס' אִם נִמְלַח עִם נְבֵלָה ס' דְּאוֹרָיְיתָא לְחוּמְרָא ע"כ.

וכ"ה באו"ה כְּלָל י"ב בָּשָׂר כְּשֶׁרָה נְבֵלָה שֶׁנִּמְלְחוּ יַחַד וַדַּאי בּוֹלֵעַ זֶה מִזֶּה וכו' וְהוּא מִטַּעַם שֶׁצִּיר טְמֵאִים דְּאוֹרָיְיתָא וכו' וְשָׁם סִי' ג' כ' דס' לְחוּמְרָא מְבוֹאָר דְּפְשִׁיטָא לְהַפּוֹסְ' לְדַמּוֹת צִיר נְבֵלָה לַטְּמֵאָה וְכִי יָלְפִי' לְאֱסוֹר מֵהַטְּמֵאִין לְאֱסוֹר צִירָן וכו' ה"ה לְדִנְבֵלָה.

וכ"כ הָיָה פָּשׁוּט בְּעֵינֵיהֶם עַד שֶׁלֹּא נִמְנְעוּ לְהַעְתִּיק הַהוּא עֲוּבְדָּא דְּרַב מָרִי בַּר רָחֵל דְּאִימְלַח לֵיהּ בְּשַׂר שְׁחוּטָה בַּהֲדֵי בְּשַׂר טְרֵפָה שֶׁבְּחֻלִּין קי"ב ע"ב וְהֵם הֶעְתִּיקוּ בְּשַׂר נְבֵלָה כַּאֲשֶׁר תֶּחֱזֶה בס' הַתְּרוּ' סִי' ס"ו שכ' רַב מָרִי בר"ח אִימְלַח לֵיהּ חֲתִיכָה נְבֵלָה בַּהֲדֵי בְּשַׂר שְׁחוּטָה א"ל רָבָא הַטְּמֵאִין לְאֱסוֹר צִירָן וְרָוְטָבָן, וּבְחִי' הָרַשְׁבָּ"א חֻלִּין צ"ט ע"ב כָּתַב ואע"ג דְּעוֹבָדָא דרמב"ר דְּאִמַּלְחָא לֵיהּ ב"ש בַּהֲדֵי בש"נ וכו'.

ובתה"ב הָאָרוּךְ בֵּית ד' ש"א כ' גָּרְסִי בפ' כה"ב רמב"ר אִימְלַח לֵיהּ ב"ש בְּהֲדֵי בש"נ, וּבְרוֹקְחַ סִי' תי"א אִיסּוּר נְבֵלָה שֶׁנִּמְלַח עִם הַשְּׁחוּטָה אֲסוּרָה דרמב"ר אִימְלֵיחָא לֵיהּ חתי' דְּנְבֵלָה בַּהֲדֵי שְׁחוּטָה. וְכֵן באו"ה כְּלָל י"ב כִּדְחָזֵינָא בְּעֲוּבְדָּא דרמב"ר דְּאִימְלִיחָא לֵיהּ ב"ש בַּהֲדֵי בש"נ וכו' וְהִנֵּה לְפוּם רֵיהֲטָא הָיָה נִרְאֶה דְּכֵן הָיְתָה גִּירְסָתָם בְּהַשַּׁ"ס דְּהָעֲוּבְדָּא הַוָה דְּאַמְּלַח לֵיהּ בש"נ וְלָא טָרְפָה.

אַךְ אַחֲרֵי רְאִי לְהָרֹא"שׁ פֶּרֶק כה"ב סִי' ל"ג כָּתַב גַּם הוּא ר"מ אִימְלַח לֵיהּ שְׁחוּטָה בְּהֲדֵי בש"נ. ועכ"ז כָּתַב הוּא שָׁם סִי' מ' כְּשֶׁהֶבִיא הָעֲוּבְדָּא דר"מ ב"ר הֶעְתִּיק בְּשַׂר טְרֵפָה.

מוּכָח דמ"ש בְּשַׂר נְבֵלָה הוּא מִשּׁוּם דְּדוֹמָה לָהֶם צִיר נְבֵלָה עִם צִיר טְרֵפָה בְּלֹא הָבְדֵּל כְּלָל. וְזֶ"ל הַתּוֹרַת חַטָּאת כְּלָל כ' סִי' ב' צִיר שֶׁל בָּשָׂר נְבֵלָה דְּאוֹרָיְיתָא וּבְהַגָּהַ' דבש"ד כ' דְּהָכִי קי"ל וְלָא קי"ל כִּתְשׁוּ' מוהר"ם דְּאַף צִיר נְבֵלָה דְּרַבָּנָן עכ"ל.

וְלָא תֵּימָא דמוהר"ם מְחַלֵּק בֵּין צִיר נְבֵלָה לְדִטְרֵפָה דְּהָא לֵיתָא דְּהָא תשו' מוהר"ם הִיא בְּמָרְדְּכַי פֶּרֶק גִּיד הַנָּשֶׁה סִי' תר"ע וְשָׁם כ' בזה"ל וּמִיהוּ מַה שֶּׁאֲנִי רָגִיל לוֹמַר דְּצִיר נְבֵלָה וּטְרֵפָה דְּרַבָּנָן דְּדַוְקָא בִּשְׂרָצִים דְּאִית בְּהוּ קְרָא דְּהַטְּמֵאִים וְכֵן בְּהֵמָה טְמֵאָה דְּיָלְיף בת"כ מִטַּמְּאִים הֵם הָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא אֲבָל בִּטְרֵפָה דְּלֵיכָּא קְרָא הָוֵי דְּרַבָּנָן ע"כ מְבוֹאָר דלמוהר"ם גַּם צִיר טְרֵפָה מִדְּרַבָּנָן.

אוּלָם לְפִי מַאי דקי"ל דְּלָא כמוהר"ם גַּם צִיר נְבֵלָה הָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא, וְעַיֵּין במנ"י בת"ח שָׁם שכ' עמש"ש הת"ח דְּצִיר נְבֵלָה דְּאוֹרָיְיתָא כ' לָאו דַּוְקָא נְבֵלָה וה"ה טְרֵפָה עכ"ל מוּכָח דְּנְבֵלָה עָדִיפָא ועכ"פ שָׁוִים הֵם, וְעַיֵּין ביש"ש פ"ח דְּחֻלִּין סִי' ע"ח שֶׁכָּתַב ולו"ד צִיר טְרֵפָה דְּצִיר נְבֵלָה דְּאוֹרָיְיתָא וכו' מוּכָח דְּצִיר נְבֵלָה וּטְרֵפָה שָׁוִים.

וא"כ צָדְקוּ דִּבְרֵי הפרמ"ג דְּכֵינָן דְּצִיר נְבֵלָה דְּאוֹרָיְיתָא וְחֵלֶב דּוֹמֶה לְצִיר כַּמְבוֹאָר בְּבְכוֹרוֹת ו' ע"ב וכ"ה בסה"ת סי' ס"ו דְּחֶלֶב דּוֹמֶה מַמָּשׁ לְצִיר ע"כ בְּוַדַּאי נְבֵלָה אָסוּר מה"ת וְזֶה בָּרוּר עכ"ד נר"ו וְאַפְרְיוֹן נַמְטֵיהּ דְּאַנְהִיר לָן עֵינִין אַתָּא וְאַיְיתִי מַתְנִיתָא בִּידֵיהּ תּוֹרָתָם שֶׁל רִאשׁוֹנִים דְּמְפוֹרָשׁ יוֹצֵא מפ"ק דצי"נ אָסוּר מה"ת (אַף כִּי לָא מָצֵינָא לְמֵימַר נַיְתֵי ס"ת וְנֵיחֲזֵי כִּי הָנֵי סִפְרֵי דִּי רָשִׁים לָן לָא שְׁכִיחִי גַּבַּאי.

אַאַסְהָדוּתֵיהּ דמני"ר נִיסְתְּמִיךְ וְנֵיזִיל) מִיהוּ אַפַּתִּי לֹא אִיפָּרַק הפרמ"ג מֵחֲוַלְשָׁא דְּלָא הול"ל כַּמְבוֹאָר בסי' פ"א דְּמַשְׁמָעוּתוֹ הוּא שֶׁכֵּן מְבוֹאָר בַּטּוּר ושו"ע וְהָא לֵיתָא שָׁם. גַּם הפר"ח שכ' שכ"כ הַתּוֹסָ' וכו' הֲרֵי לֵיתַנְהוּ לְהָנֵי מִילֵּי בַּתּוֹסָ' כָּאָמוּר, וְאַחַר זְמַן כָּתַב לִי דמ"ש בְּמִכְתָּבוֹ הַקּוֹדֶם (הַנָּ"ל) שֶׁלֹּא הָיְתָה גִּירְסַת הָרֹאשׁוֹנִים בְּעֵובְדָּא דרמב"ר דְּאִימְּלַח לִי' בש"נ.

הִנֵּה גִּירְסַת הָרִי"ף הָיְתָה דְּאִימְּלִיחָא לֵיהּ בְּשַׂר נְבֵלָה, וכ"ה בא"ז הל' מְלִיחָה סי' תע"ג עכ"ד: וּלְעִנְיַן בָּשָׂר בְּחָלָב זָכָר שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה דִּפְלִיגִי בָּהּ קַמָּאֵי דִּלְהָרַמְבָּ"ם אָסוּר מִדְּרַבָּנָן וְהָרַשְׁבָּ"א ס"ל דְּמֵוָתָר הִשַּׁגְתִּי עַתָּה ס' עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן חיו"ד וְרָאִיתִי לְהָרַב בסי' פ"ז אות י"ז שֶׁכָּתַב דהאו"ה כְּלָל ל"א דִּין י"ג כָּתַב דְּמֵוָתָר וְשָׁהָרַב כנה"ג בָּאוֹת כ"א כָּתַב שֶׁדַּעַת הָרִי"ף נִרְאֶה דְּאָסוּר מִדְּהִשְׁמִיטוּ וְכָתַב שֶׁכֵּן מַשְׁמַע קְצָת מִדְּאָמְרִינַן בְּחֻלִּין דַּף ק"ט ע"ב דְּאָמְרָה יַלְתָּא לְרָ"ן כָּל מַאי דְּאָסַר לָן רַחֲמָנָא וכו' בָּעֵינָא לְמֵיכַל בִּשָּׂרָא בְּחַלָּבָא וְאָמַר רָ"ן לְהַאֲכִילָהּ כַּחַל וְלָמָּה לֹא אָמַר לַהּ הָא אִיכָּא חֵלֶב זָכָר אֶלָּא וַדַּאי דְּאָסוּר וְשַׁפִּיר עָבַד דְּכָתַב דְּמַשְׁמַע קְצָת די"ל דְּאָמַר לָהּ מִידִי דִּשְׁכִיחַ וְחֵלֶב זָכָר לָא שְׁכִיחַ (הַשְׁמטוֹת): צַד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִי מְמַעֲטִינַן גְּרִים עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בָּאוֹת ד' בְּעִנְיָן זֶה וְרָאִיתִי לְהָרַב יָפֶה לַלֵּב נר"ו בסי' י"ד שעמ"ש מָרָן צִיצִית שֶׁעֲשָׂאָם נָכְרִי פָּסוּל כָּתַב דְּהוּא מִדְּכְתִיב בנ"י וְשֶׁכֵּן הוּא בְּמָנָחוֹת דַּף מ"ב וְשָׁהֶתּוּס' שָׁם דַּף ס"א כָּתְבוּ גַּבֵּי תְּנוּפָה וְלֵיָדָה דְּמִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְמַעֲטִינַן גֵּר וְגִיּוֹרֶת וא"כ אַמַּאי הָכָא אִימְּעִיטוּ עַכּוּ"ם דַּוְקָא וצ"ע ע"כ וְאִילּוּ הָיָה רוֹאֶה דִּבְרֵי הָרַבָּנִים מַע"מ רֵישׁ הִלְכוֹת צִיצִית וברכ"י סי' תר"מ שה"ד בְּאוֹר לִי סי' נ"א לֹא הָיָה מצ"ע דְּגַבֵּי צִיצִית לָא מְמַעֲטִי' גֵּר כמ"ש בְּמָנָחוֹת דַּף מ"ג ע"א מְשׁוּם דְּאִתְרַבּוֹ מִנַּאֲמֶרֶת כמ"ש בברכ"י וְהַמַּע"מ הֶוְקְשָׁה לוֹ אַמַּאי אִיצְטְרִיךְ לְמֵימַר דְּגֵר חַיָּיב בְּצִיצִית פשי' ומני"ר אָזֵיל בָּתַר אִיפְּכָא, דְּלִיפַּסְלוּ גֵּרִים.

שׁוּב רָאִיתִי להג' חק"ל בְּזִכְרוֹנוֹתָיו שֶׁבְּסֵפֶר יִשְׂרֵי לֵב דַּף ק"ט ד"ה יִשְׂרָאֵל שֶׁאַחַר שֶׁצִּיְּין כַּמָּה דְּוּכְתֵי דְּיִשְׂרָאֵל מְמַעֵט גֵּר כָּתַב צ"ע דְּבְמָנָחוֹת מ"ב יִשְׂרָאֵל וְלֹא עַכּוּ"ם וּבְדַף מ"ג גֵּר חַיָּיב בְּצִיצִית וַהֲרֵי כְּתִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וכו' ובסו"ד צִיְּין לברכ"י ומחב"ר סי' תר"מ עי"ש וּפָשׁוּט שע"פ מ"ש בברכ"י דְּוַאֲמֶרֶת לְרַבּוֹת נָחָה דַּעְתּוֹ בָּזֶה: וַחֲדָשׁוֹת אֲנִי מַגִּיד אֲשֶׁר רָאִיתִי בחי' הַגָּהוֹת מְצַפֶּה אֵיתָן שֶׁנִּדְפַּס בְּהַשַּׁ"ס הַחֲדָשִׁים שֶׁבִּדְפוּס רְאֵם בְּוִוילְנָא שֶׁבְּמַסֶּ' סַנְהֶדְ' דַּף פ"ו ע"ד הַתּוֹסָ' ד"ה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּמָּה ע"ד מִדְּתַנְא שָׁם דַּף פ"ה מֵאָחָיו לְרַבּוֹת גֵּרִים וכ"כ הָרַמְבַּ"ם (וּכְמוֹ שֶׁתָּמַהּ בברכ"י) וכ' וְז"ל וי"ל דְּאָזְלִי לְטַעְמַיְיהוּ שֶׁכָּתְבוּ בב"מ קי"א ע"ב דְּלִחַד תי' מֵאָחָיו וְלֹא כָּל אֶחָיו מְמַעֵט גֵּר.

וּנְהִי דִּלְתֵי' רִאשׁוֹן אֵינוֹ מִיעוּט מ"מ רִיבּוּי נָמֵי לָא מַשְׁמַע וְלָא מָצֵי לְאַפּוֹקֵי מִמִּיעוּטָא דבנ"י. וּמִיהוּ י"ל כֵּיוָן דְּאִיתָא בְּסִפְרֵי מֵאָחָיו פָּרָט לַאֲחֵרִים ש"מ דְּמִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא מְמַעֵט גֵּר דא"כ מֵאָחָיו לְמַעֵט אֲחֵרִים ל"ל.

וְגַם מ"ש מִזֶּה נִתְעוֹרַרְתִּי דְּיֵשׁ לְתָמְהַּ עמ"ש בְּיַלְקוּט סִי' תשנ"ה בְּשֵׁם סִפְרִי זוּטָא הֲבֵאתִיו לְעֵיל בָּאוֹת ד' או"ק ט"ו דְּלָא נִכְרֹת בְּרִית לַגֵּרִים עַל בְּכוֹר בְּנֵיהֶם וכו' וְהוּא הֵיפֶךְ מַתְנִי' דִּבְכוֹרוֹת הַנָּ"ל וְכֵן פָּסְקוּ הַפּוֹסְקִים מַתְנִי' הַנָּ"ל כיעי"ש.

וְהִנֵּה בְּסִפְרֵי פ' קֹרַח ד"ה כָּל פט"ר לֹא הֻזְכַּר שֵׁם גֵּרִים וַז"ל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה אֶת שֶׁיֵּשׁ לְךָ בּוֹ בְּאָדָם יֵשׁ לְךָ בּוֹ בִּבְהֵמָה, יָצְאוּ לְוִים שֶׁאֵין לְךָ בּוֹ בְּאָדָם לֹא יִהְיֶה לְךָ בָּהֶם בִּבְהֵמָה ע"כ. וְקָרוֹב בְּעֵינַי לוֹמַר שֶׁאַף בהס"ז צָרִיךְ לְהַשְׁמִיט תֵּיבַת גֵּרִים, וְכֵן בְּהַיַּלְפוּתָא אָמַרְתָּ וכו' צ"ל אָמַרְתָּ לְכָל בָּשָׂר לְרַבּוֹת הַלְוִים אֶלָּא דְּבֵין הָכִי וּבֵין הָכִי קָשֶׁה עַל הַסִּפְרֵי דְּמַשְׁמַע דְּלִקּוּשְׁטָא קָאָמַר דְּיֵשׁ לְהוֹצִיא מִבְּכוֹר אָדָם וּבְהֵמָה טְמֵאָה וּבֵין מִטְּהוֹרָה פְּטוּרִים וְהוּא הֵיפֶךְ מַתְנִי' רפ"ב דִּבְכוֹרוֹת דְּלֹא נִפְטְרוּ אֶלָּא מִבְּכוֹר אָדָם וּטְמֵאָה.

וְגַם יל"ד הַלָּשׁוֹן לֹא יִהְיֶה לְךָ בָּהֶם בִּבְהֵמָה דְּזֶה הַלָּשׁוֹן הוּא עַל הָרוֹב לָשׁוֹן ס"ד כְּשֶׁאוֹמֵר יָכוֹל וכו' וּמוֹצִיא אַתָּ"ה הס"ד ע"י אֵיזֶה יַלְפוּתָא וְהָכָא אִי לְקוּשְׁטָא קָאָמַר דְּיֵשׁ לְהוֹצִיא הַלְוִים הול"ל יָצְאוּ וכו' אֵין לְךָ בָּהֶם וכו' וְאִם נֹאמַר דמ"ש לֹא יִהְיֶה לְךָ וכו' הוּא להס"ד וְיֵשׁ חִיסּוּר לָשׁוֹן בְּהַסִּפְרֵי וצ"ל לֹא יִהְיֶה לְךָ וכו' ת"ל וכו' וְנִיגְרוֹס בְּהַסִּפְרֵי הַכֹּל כַּאֲשֶׁר כָּתוּב בְּהֵילְקוּט דִּלְבָתַר דִּמְרַבֵּי לְוִים לִבְכוֹר בְּהֵמָה קָאָמַר דִּמְבַכּוֹר טְמֵאָה פְּטוּרִים וכו' עי"ש וְגַם מהס"ז נַשְׁמִיט תֵּיבַת גֵּרִים מִתַּיְישְׁבִים שַׁפִּיר דִּבְרֵי הַבָּרַיְיתוֹת הַנָּ"ל וְצָרִיךְ לְהִתַּיְישֵׁב.

וַאֲנִי אָמַרְתִּי בְּחָפְזִי וְעַיֵּן לְמָרָן מוהריט"א בהל' יו"ט אַמַּתְנִי' דְּדַף ג' ע"ב כֹּהֲנִים וּלְוִים וכו' שֶׁהָאֱרִיךְ לְכַלְכֵּל בְּדִבְרֵי הַסִּפְרֵי הַנָּ"ל, וְשָׁכֵן הוּא בַּמְּכִילְתָּא וכו' עי"ש בְּדַף ג' ע"א

(מִדְּפוּס וַואַרְשָׁא) בד"ה וְהִנֵּה וכו' וְצָרִיךְ לְעַיֵּן הֵיטֵב בדב"ק לעה"פ בל"ן: אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה לְדַאֲתָאן עֲלָהּ דְּמוּכָח מִמַּתְנִי' רפ"ח דְּבְכוֹרוֹת דְּגֵרִים חַיָּיבִים בְּפִדְיוֹן הַבֵּן וְצָרִיךְ לָדַעַת מַהֵיכָן אִיתְרְבוֹ (וְאֵין לוֹמַר דְּמִדְּכְתִיב כָּל בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל (בַּמִּדְבָּר ג' י"ג) מְרַבֵּינַן גֵּרִים כְּמוֹ שֶׁמִּתְבָּרֵר ממש"ל אוֹת ד' או"ק יו"ד וָהָלְאָה) ואפ"ל דְּמִדְּכְתִיב קַדֵּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה וכו' דְּבָאָדָם יְתֵירָה הוּא דַּהֲוָה סַגִּי דְּלֵימָא בבנ"י וּבִבְהֵמָה וְכֵן כְּתִיב בְּהַאי עִנְיָנָא כַּמָּה פְּעָמִים תֵּיבַת אָדָם כַּיָּדוּעַ וְאָמְרִינַן בת"כ ר"פ וַיִּקְרָא אָדָם לְרַבּוֹת אֶת הַגֵּרִים (גַּבֵּי אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם) ה"ן מְרַבֵּינַן גֵּרִים מִתֵּיבַת אָדָם (אַף שֶׁלֹּא נִמְצָא כֵּן בְּדִבְרֵי רז"ל בְּעִנְיָן זֶה מַמָּשׁ יְכוֹלִים לוֹמַר כֵּן מִדַּעְתֵּנוּ כמ"ש בברכ"י סי' תר"מ ובפה"ד סי' נ"ה שֶׁהֲבֵאתִי בָּאוֹת ד' עי"ש) אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לְפַקֵּק דְּכֵינָן דִּכְתִיב אָדָם כַּמָּה זִמְנֵי נַיְמָא אֵין רִיבּוּי אַחַר רִיבּוּי אֶלָּא לְמַעֵט וְצָרִיךְ לְהִתְיַישֵׁב.

וַאֲנִי לֹא בָאתִי אֶלָּא לְהָעִיר אֹזֶן ואפ"ל עוֹד דְּכֵינָן דִּכְתִיב בבנ"י וּכְתִיב נָמֵי (שְׁמוֹת ל"ד) בְּכוֹר בָּנֶיךָ וְהָוֵי כְּאִילּוּ כְּתִיב בנ"י ב"פ וְדָרְשִׁינַן בְּמִיעוּט אָחָ"מ לְרַבּוֹת גֵּרִים (וְלֹא מִסְתַּבְּרָ כְּלָל לוֹמַר דא"כ נְרַבֵּי נָמֵי גּוֹיִם וק"ל) אִי נָמֵי אֶפְשָׁר דְּדָרְשִׁינַן בבנ"י כִּדְדָרְשִׁינַן מִמִּבְּנֵי בְּנֵי מִבְּנֵי בְּסַנְהֶדְ' דַּף פ"ו ע"א אִי נָמֵי מִדִּכְתִיב בפ' קֹרַח (י"ח ט"ו) בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה לָךְ וְיִהְיֶה רִיבּוּיָא הוּא כמש"ל אוֹת ד' או"ק ד' עיי"ש, וְעַיֵּין בְּרָכוֹת דַּף י"ט ע"א בְּרַשִׁ"י ד"ה לֹא אֶת הַגִּיּוֹרֶת וכו', וּבְמַה שֶׁצִּיַּינּוּ שָׁם בְּהַגָּהוֹת הג' מוהרצה"ח וּבִיפֵה עֵינַיִם הַנִּדְפָּס בְּשַׁ"ס וְוִילְנָא הַנַּ"ל: וְהִנֵּה מֵעִין מַה שֶׁפָּתַבְתִּי דְּמַרְבֵּינַן גֵּרִים מִשּׁוּם דְּהָוֵי מִיעוּט אַחַר מִיעוּט גַּבֵּי פִּדְיוֹן הַבֵּן.

כֵּן רָאִיתִי לְהָרַב פָּתַח הַדְּבִיר בפי' ר"ה שֶׁכָּתַב לְהוֹכִיחַ מֵהַשַּׁ"ס דְּסַנְהֶדְרִין דַּף ע"ד ע"ב דְּגֵר הוּא כְּיִשְׂרָאֵל לְעִנְיַן קִידּוּשׁ ה' דְּבָעֵינַן יו"ד מִיִּשְׂרָאֵל וְהֶוְקֵּשָׁה לוֹ דְּהָכְתִיב וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בנ"י ומבנ"י מְמַעֲטִינַן בְּעָלְמָא גֵּרִים ותי' דְּבֵי"ת דִּבְתוֹךְ הָוֵי מִיעוּט וְגַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִיעוּט וְאֵין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אֶלָּא לְרַבּוֹת עי"ש, וְעַיֵּין לְקַמָּן מַעֲרֶכֶת הַגִּימֶ"ל אוֹת ע"ז: וְרָאִיתִי לְהָבִיא פֶּה מַה שֶּׁכָּתַב אֲלַי הַגָּאוֹן הַמֻּפְלָא בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל שְׁמוֹ מוהר"ר יִשְׂרָאֵל אַיְיזִינְשְׁטֵיין נר"ו בע"ס עַמּוּדֵי אֵשׁ בְּתְשׁוּבָה שֶׁשָּׁלַח לִי בְּעֶסֶק חֲלִיצָה אַחַת, הֵן הֶרְאָנוּ אֶת כְּבוֹד עָשְׂרוֹ וּבְקִיאוּתוֹ הַנִּפְלָאָה בְּשַׁ"ס וּפוֹסְקִים וְאַתְיָא תּוּךְ תּוּךְ שקו"ט בְּהַאי עִנְיָנָא דבנ"י לְמַעֵט גֵּרִים, וּלְפִי רֹוב הָאַהֲבָה אָמַרְתִּי לְהַעְתִּיק דב"ק לְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינַי וַאֲחַלֵּק דְּבָרָיו לְאוֹתִיּוֹת קְטַנּוֹת לְהָקֵל עַל הַקּוֹרֵא.

א) מַר קָעֲסִיק ע"ד רַבֵּינוּ מוהרימ"ט ח"ב חיו"ד סי' מ"ז ד"ה וְיֵשׁ לְעַיֵּן וכו' מִי שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יִשָּׂא בַּת יִשְׂרָאֵל עַל אִשְׁתּוֹ אִם מֻוָּתָּר לִישָּׂא גִּיּוֹרֶת וְכָתַב דבפ' מְצֹרָע חֲלִיצָה פָּסְלִינַן גֵּר מִוּנְקָרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל ש"מ שֶׁבֵּן גֵּר אֵינוֹ נִקְרָא יִשְׂרָאֵל ע"כ וְכָתַב ע"ד ול"ז לְהָבִין דב"ק דְּאַדְרַבָּה מַשְׁמַע דְּיִשְׂרָאֵל גְּרִידָא נִקְרָא וְרַק כֵּינָן דִּכְתִיב בְּיִשְׂרָאֵל מְמַעֲטִינַן שֶׁיִּהְיֶה מִכָּל צְדָדִין יִשְׂרָאֵל.

עוֹד כָּתַב המוהרי"ט ומ"מ נִרְאֶה דְּמָצֵי לְמַקְרִיא בַּת יִשְׂרָאֵל אֲפִילּוּ גִּיּוֹרֶת, ובפ"ק דְּבִיכּוּרִים תְּנַן הַגֵּר מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא לְפִי שֶׁאֵינוֹ יכו"ל אש"ן לַאֲבוֹתֵינוּ וְאָמְרוּ בַּיְרוּשַׁלְמִי דַּהֲלָכָה כר"י דְּאָמַר מֵבִיא וְקוֹרֵא מ"ט כִּי אַב הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ וְכֵינָן דְּמִקְרְיָא בַּת אַבְרָהָם מִקְרְיָא נָמֵי בַּת יִשְׂרָאֵל דְּהָא אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ קָאָמַר עכ"ל.

וק"ל ע"ז דְּהָא קי"ל דְּגֵרִים לָא מִיקְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כמ"ש הַתּוֹסָ' סַנְהֶדְרִין פ"ו וּמְנָחוֹת ס"א. וְכֵן הוּא שִׁיטַת הת"כ דְּהִנֵּה בְּוַיִּקְרָא דִּבּוּרָא דִּנְדָבָה פ' ב' מ"ג לְעִנְיַן הֲבָאַת קָרְבָּן אִיתָא אָדָם לְרַבּוֹת הַגֵּרִים ועי"ש בר"ש וּבָרָאָב"ד בְּבֵיאוּרֵיהֶם דְּלָא מִיקְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְפִי שֶׁאֵינָם בְּנֵי יַעֲקֹב, וכ"ה בְּוַיִּקְרָא רַבָּה פ' ב' וְשָׁם דָּרְשִׁינַן מִדְּלָא כְּתִיב אִישׁ (מֻכַּת דס"ל דְּאִישׁ מְמַעֵט גֵּר וְאָדָם כּוֹלֵל גַּם גֵּרִים, אוּלָם בִּזְבָחִים ק"ג א' אָמְרוּ אַטוּ גֵּר לְאֵי אִישׁ הוּא מוּכָח דְּאִישׁ כּוֹלֵל גַּם גֵּר) ועי"ש בר"ש שֶׁהִקְשָׁה מִנָּזִיר ס"א ע"א דִּמְרַבֶּה מבנ"י עֲבָדִים וְלֹא גֵּרִים אַף דִּכְתִיב בנ"י מַשְׁמַע דְּגֵרִים בִּכְלַל בנ"י וְהִנִּיחַ בְּקֻשְׁיָא.

אוּלָם י"ל דְּוֶאֱמָרַת אֲלֵיהֶם הָוֵי רִיבּוּי לְרַבּוֹת הַגֵּרִים (וצ"ע עַל שֶׁהִשְׁמִיט הָרַמְבַּ"ם הַדִּ דִּינָא דְּגֵרִים מְבִיאִין קָרְבָּן וְסוֹמְכִין עֲלֵיהֶם). ב) וְכֵן הוּא בת"כ שָׁם דִּיבּוּרָא דְּחוֹבָה פָּרָשָׁה א' לְעִנְיַן חַטָּאת בנ"י מִנַּיִן גֵּרִים ת"ל וְנֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא.

ובפ' צַו פ' יו"ד מ"ב לְעִנְיַן חֵלֶב בנ"י מִנַּיִן לְרַבּוֹת גֵּרִים (עַיֵּין בר"ש שָׁם שֶׁתָּמַהּ דִּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת מָצִינוּ דְּגֵרִים בִּכְלַל יִשְׂרָאֵל וי"ל כמ"ש הַתּוֹסָ' דְּיֵשׁ רִיבּוּי לַגֵּרִים) וְשָׁם פָּרָשָׁתָא י"א מ"א לְעִנְיַן תְּנוּפָה מִנַּיִן לְרַבּוֹת הַגֵּרִים.

ובפ' תַּזְרִיעַ לְעִנְיַן יוֹלֶדֶת מִנַּיִן לְרַבּוֹת גִּיּוֹרֶת, ובפ' מְצֹרָע פָּרָשְׁתָא זָבִים פ"א מ"א, ובפ' אַחֲרֵי פר' ו' מ"א לְעִנְיַן שׁוֹחֵט וּמַעֲלֶה וכו' (וְשָׁם פר' ח' לְעִנְיַן דָּם, ופי"א לְעִנְיַן כִּיסּוּי וּבְקָדוֹשִׁים פָּרָשָׁה יו"ד לְעִנְיַן מוֹלֵךְ ופ' אֱמוֹר פ"ז לְעִנְיַן מוּם בְּקָרְבָּן אָמְרוּ דְּהֶוְצְרֵךְ לְכְתּוֹב גֵּר מְשׁוּם דִּכְתִיב בנ"י וּבֵית יִשְׂרָאֵל), ובפ' אֱמוֹר פָּרָשָׁה י"א לְעִנְיַן מִקְרָא קֹדֶשׁ מִנַּיִן לְרַבּוֹת גֵּרִים, וּבְבְחֻקֹּתַי פ"ג לְעִנְיַן עֲרָכִין מוּכָח מהת"כ דבכ"מ דִּכְתִיב בנ"י מְמַעֲטִינַן גֵּרִים.

ג) וְכֵן דַּעַת הַסִּפְרִי (דְּאַף דְּשִׁיטַת הַסִּפְרִי דְּהֵיכָא דִּכְתִיב בַּתּוֹרָה סְתָם גַּם הַגֵּר בִּכְלַל כמש"ש בפ' חֻקַּת לְפִי שֶׁהוּא אוֹמֵר לָאֲלֶה תֵּחָלֵק הָאָרֶץ הַכֹּל בַּמַּשְׁמָע וכו' וְגֵרִים, ובפ' בְּהַעֲלוֹתְךָ אֵין לִי אֶלָּא בְּפֶסַח שֶׁוֶּה גֵּר לָאֶזְרָח בְּכָל הַמִּצְוֹת מִנַּיִן ת"ל חֻקָּה אַחַת וכו' הִשְׁוָה גֵּר לָאֶזְרָח לְכָל הַמִּצְוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה (וצע"ק דְּאִיתָא שָׁם בפ' שָׁלַח לְעִנְיַן הַצִּיץ מְרַצֶּה לַגֵּרִים מִנַּיִן וכו' בָּא הַכָּתוּב וְהִשְׁוָה גֵּר לָאֶזְרָח בכ"מ שֶׁבַּתּוֹרָה, וְלָמָּה לִי ב' כְּתוּבִים ע"ז), ובפ' תֵּצֵא לֹא תַטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר וְהַלֹּא כְּבָר נֶאֱמַר לֹא תַטֶּה מִשְׁפָּט וכו' מוּכָח דְּהֵיכָא דִּכְתִיב סְתָם גַּם הַגֵּר בִּכְלָל מ"מ כִּי כְּתִיב בנ"י מְמַעֲטִינַן גֵּר) כַּמְבֹאָר שָׁם בפ' נָשֹׂא עַל בִּרְכַּת כֹּהֲנִים לַגֵּרִים מִנַּיִן וַאֲנִי אֲבָרְכֵם, ובפ' שֶׁלַּךְ הָאֶזְרָח בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מַבִּיא עַל שִׁגְגַת ע"ז וְאֵין הַגֵּר מֵבִיא, ובפ' מַסְעֵי לְעִנְיַן עָרֵי מִקְלָט אֵין לִי אֶלָּא לבנ"י לַגֵּרִים מִנַּיִן, וכ"ה שָׁם גַּבֵּי הוֹרֵג חֲבֵירוֹ בְּשׁוֹגֵג לַגֵּרִים מִנַּיִן וכו' (וצע"ק דְּשָׁם אִיתָא וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם דְּהָוֵי רִיבּוּי וְלָמָּה צָרִיךְ בְּעָרֵי מִקְלָט לִכְתּוֹב גֵּר בְּהֶדְיָא), ובפ' תֵּצֵא בְּפִסְקָא וְהָיָה הַבְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּגֵרִים.

ד) (הֵן אֱמֶת שֶׁנִּרְאֶה דְּלָאו מבנ"י מְמַעֲטִינַן רַק הוּא פֵּירוּשׁ שֶׁהַסִּפְרִי מְפָרֵשׁ הַקְּרָא בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁדָּוְקָא אִם אִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל חַיָּיב בְּיִבּוּם וַחֲלִיצָה משא"כ בְּגֵר מִטַּעַם דְּרַחֲמָנָא אַפְקְרֵיהּ לְזַרְעֵיהּ דְּנָכְרִי כמ"ש בְּיָבָמוֹת צ"ח ע"א דְּאִילּוּ מִבְּיִשְׂרָאֵל גְּרֵידָא לֹא הָיִינוּ מְמַעֲטִים גֵּר דְּגַם גֵּר יִשְׂרָאֵל מִיקְרֵי רַק לֹא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּאִינָם מִזֶּרַע יַעֲקֹב דְּאֵין לְפָרֵשׁ דְּמְמַעֲטִינַן מִבְּיִשְׂרָאֵל דא"כ קָשֶׁה לָמָּה הִצְרִיכָה בְּסִפְרֵי בְּפִסְקָא וְנָגְעָה יְבִמְתּוֹ לְדָרוֹשׁ עַל וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל נֶאֱמַר כָּאן בְּיִשְׂרָאֵלוְנֶאֱמַר לְהַלָּן בְּיִשְׂרָאֵל מָה בְּיִשְׂרָאֵל הָאָמוּר לְהַלָּן פְּרָט לַגֵּרִים (כצ"ל) אַף בְּיִשְׂרָאֵל הָאָמוּר כָּאן פְּרָט לבי"ד שֶׁל גֵּרִים ול"ל גז"ש הָא נוּכַל לְמַעֵט

מִבְּיִשְׂרָאֵל גְּרִידָא אֶלָּא ע"כ דְּסוֹבֵר הַסִּפְרִי דְּמִבְּיִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ מְמַעֲטִים גָּרִים וְלָכֵן הִצְרִיכוּ לְמֵילַף בגז"ש.

וּלְפִי יַלְפוּתָא זוֹ נִרְאֶה שֶׁאֵם הב"ד הוֹרָתָם בִּקְדֵושָׁה סַגִּי כְּמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל הָאָמוּר לְהַלָּן דְּלָא כְּשִׁיטַת הַשַּׁ"ס דְּבָעִי' שֶׁיִּהְיֶ' יִשְׂרָאֵל מִכָּל הַצְּדָדִין) מוּכָח דְּסוֹבֵר הַסִּפְרִי דמבנ"י מְמַעֲטִינַן גֵּרִים וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּהַמַּעֲשֶׂה בְּיִשְׂרָאֵל כִּדְאִיתָא בְּסִפְרֵי פ' נָשֹׂא בְּפָסוּק כֹּה תְּבָרְכוּ ובפ' שָׁלַח בְּפָסוּק וְכִי יָגוּר וּבְפָסוּק וְכִי תִּשְׁגּוּ וּבְחֻקַּת בְּפָסוּק וְהָיְתָה.

ה) וְרָאִיתִי בס' אוֹר לִי סי' נ"א שֶׁתָּמַהּ עמ"ש בְּפָתַח הַדְּבִיר בְּשֵׁם הַסִּפְרֵי פ' שְׁלַח לְעִנְיַן חַלָּה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְרַבּוֹת גֵּרִים וכו' וְהוּא הֵיפֶךְ מַה שֶּׁהוֹכִיחוּ הַתּוֹסָ' מִכַּמָּה דֵּיוּקְתֵי דְּמְמַעֲטִינַן גֵּרִים מבנ"י, וְהַסִּפְרֵי אָמַר דְּהוּא לְרַבּוֹת גֵּרִים וְהוּא פֶּלֶא ע"כ וְאֵין כָּאן פֶּלֶא דְּהַדְרָשָׁא הַזֹּאת לֹא נִשְׁנֵית בְּסִפְרֵי וְנִרְאֶה דהפה"ד הוֹצִיא זֹאת מֵהַיַּלְקוּט תּוֹרָה רֶמֶז תשמ"ז וְהוּא מֵהַסִּפְרֵי זוּטָא וא"כ אפ"ל דהס"ז ס"ל כמ"ד דִּבְיִשְׂרָאֵל לְרַבּוֹת דְּפָלִיגִי בָּזֶה בִּירוּשַׁלְמִי יְבָמוֹת פי"ב ה"א אִית תְּנֵי חלי' בַּגֵּרִים כְּשֵׁרָה בְּיִשְׂרָאֵל לְרַבּוֹת הַגֵּרִים וכו' וא"כ י"ל דְּהַסִּפְרֵי והס"ז חֲלוּקִים בָּזֶה אִי מִבְּיִשְׂרָאֵל מְרַבֵּינַן גֵּרִים אוֹ מִמַּעֲטִינַן.

וְרָאִיתִי להש"ק שֶׁהִקְשָׁה אֵיךְ יַחֲלוֹקוּ בָּזֶה שֶׁזֶּה יִדְרוֹשׁ לְרַבּוֹת וְזֶה יִדְרוֹשׁ לְמַעֵט וְנִדְחַק עי"ש. אַךְ י"ל דְּפָלִיגִי בְּשִׁימּוּשׁ הַבֵּי"ת מִבְּיִשְׂרָאֵל אִי הָוֵי לְהוֹרוֹת עַל כֻּלּוֹ אוֹ מִקְצָתוֹ וכה"ג אִיכָּא פְּלוּגְתָּא בְּקִידּוּשִׁין ע"ח מִזֶּרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל דְּחַד דְּרִישׁ כֻּלּוֹ יִשְׂרָאֵל וְחַד דְּרִישׁ לְמִקְצָתוֹ, וְהַזַּיִת רַעֲנָן בפ' שָׁלַח כָּתַב דט"ס הוּא בַּיַּלְקוּט וצ"ל בנ"י חַיָּיבִין בְּחַלָּה וְלֹא נָכְרִים אִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעֵט גֵּרִים אָמַרְתְּ דָּבָר אבנ"י לְרַבּוֹת גֵּרִים ע"כ וּלְפִי הַגָּהָתוֹ קַוּשְׁיַת הָאוֹר לִי מֵעִיקָּרָא לֵיתָא דְּמִדְּבַר אבנ"י הוּא דְּמְרַבֵּינַן גֵּרִים וְנִרְאֶה דְּהוּא מִנֹּאֲמָרֶת אֲלֵיהֶם דְּהוּא רִיבּוּי.

אַךְ לְדַעְתִּי אֵין צוֹרֶךְ לְהַגָּהָתוֹ דְּנִרְאֶה דְּשִׁיטַת הס"ז דמבנ"י מְרַבֵּינַן גֵּרִים שכ"כ בְּשִׁמּוֹ בַּיַּלְקוּט סי' תשמ"ה גַּבֵּי נְסָכִים דָּבָר אבנ"י לְרַבּוֹת גֵּרִים וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם לְרַבּוֹת נָשִׁים וַעֲבָדִים, וְכֵן הוּא שָׁם רֶמֶז תשמ"ח בְּשִׁמּוֹ גַּבֵּי כַּפָּרַת ע"כ עֵדַת בנ"י מִגַּיִן לְרַבּוֹת גֵּרִים נָשִׁים וַעֲבָדִים ת"ל ע"כ עֵדַת בנ"י.

וכ"ה בְּשִׁמּוֹ בְּרֶמֶז תש"נ גַּבֵּי צִיצִית דָּבָר אבנ"י לְרַבּוֹת הַגֵּרִים וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם רִיבָּה עֲבָדִים מְשֻׁוְּחָרָרִים מְבֹוָאָר דְּדַעַת הס"ז דבנ"י כּוֹלֵל גַּם גֵּרִים עִמָּהֶם וְחוֹלֵק בָּזֶה עַל הַסִּפְרֵי וא"כ מְיֻשָּׁבֶת קַוּשְׁיַת הָאוֹר לִי.

ו) ועכ"פ הִנֵּה נִתְבָּאֵר דְּדַעַת הַשַּׁ"ס דִּילַן והת"כ וְהַסִּפְרֵי דמבנ"י מְמַעֲטִינַן גֵּרִים וא"כ כְּמוֹ שְׁגֵּרִים אֵין נִקְרָאִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כֵּן גִּיּוֹרֶת אֵינָהּ נִקְרֵאת בַּת יִשְׂרָאֵל, וא"כ יֵשׁ לְתָמֵהַּ עַל המוהרי"ט שֶׁכָּתַב דְּנִקְרֵאת בַּת יִשְׂרָאֵל דְּזֶה הֵפֶךְ הַשַּׁ"ס והת"כ וְהַסִּפְרֵי, וּמַה שֶּׁהֵבִיא רְאָיָה מִמַּה שֶּׁהַגֵּר יָכוֹל לוֹמַר לַאֲבוֹתֵינוּ וּכְמוֹ שֶׁאַבְרָהָם נִקְרָא אֲבִיו כֵּן הַגִּיּוֹרֶת נִקְרֵאת בְּתּוֹ י"ל דְּלָא דָּמֵי אַהֲדָדֵי דְּשָׁם אָב נִקְרָא בְּשִׁיתּוּף בִּלְשׁוֹנֵנוּ גַּם לְמִי שֶׁגָּדוֹל מֵחֲבֵירוֹ וְכֵן נִקְרָא הַמּוֹרֶה שֶׁלּוֹ אָב כְּמוֹ אֲבִי אָבִי רֶכֶב יִשְׂרָאֵל וְכֵן לְמִי שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְקוֹדֵם לַחֲבֵרוֹ, וְכֵן שִׁיתּוּפִים רַבִּים וע"כ יוּכַל אַבְרָהָם לְהִקָּרֵא אָב לְהַגֵּרִים לְפִי שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְקוֹדֵם לָהֶם אוּלָם בַּת לֹא תִּקָּרֵא רַק לְמִי שֶׁהוֹלִיד אוֹתָהּ כְּמוֹ שֶׁבֵּן לֹא יִקָּרֵא הַגֵּר לְפִי שֶׁלֹּא הוֹלִידוּ אַבְרָהָם וְאֵיכָכָה תּוּכַל וַתִּקָּרֵא בַּת כֵּינָן שֶׁאֵינָהּ מִיּוֹצְאֵי חֲלָצָי אַבְרָהָם ע"כ דִּבְרֵי המהרי"ט

צ"ע עכ"ד הַגָּאוֹן מוהרי"א הַנָּ"ל נר"ו בְּעִנְיָן זֶה, מִכָּאן וְאֵילָךְ דִּבְרֵי צָעִיר אָנֹכִי הַמְחַבֵּר הי"ו.

ז) הִנֵּה מ"ש בָּאוֹת א' לְהַשִּׂיג ע"ד מוהרי"ט דְּאַדְרַבָּה מַשְׁמַע דְּמִשּׁוּם דִּכְתִיב בְּיִשְׂרָאֵל הוּא דִּמְמַעֲטִינַן דְּבָעִינַן שֶׁיִּהְיֶה מִכָּל הַצְּדָדִין אֲבָל יִשְׂרָאֵל גְּרִידָא נִקְרָא נִרְאֶה כַּוָּנָתוֹ דאע"ג דְּמִדְּוכְתֵי טוּבָא אִית לָן לְמֵילַף דְּאֵין גֵּרִים בִּכְלַל בנ"י וּכְמוֹ שֶׁהֶאֱרִיךְ מני"ר לְקַמִּיהּ מ"מ מַהָא דפ' מֵצַ"ח לָא אַרְיָא די"ל דְּיִשְׂרָאֵל לְחוּד מִיקְרֵי, ולענ"ד דִּבְרֵי המוהרי"ט נְכוֹנִים דְּנַדַּאי גַּם מַהָא דפ' מֵצַ"ח מוּכָח דְּלֹא נִקְרָא יִשְׂרָאֵל דְּמַאי דְּצָרִיכִינַן לְבִישְׂרָאֵל לְדָרוֹשׁ שֶׁיִּהְיֶה יִשְׂרָאֵל מִכָּל הַצְּדָדִין הוּא לְהֵיכָא דְּאִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל דְּלָא נִימָא כֵּיוָן שֶׁאִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל מִיקְרֵי יִשְׂרָאֵל קמ"ל דְּרָשָׁה דְּבִישְׂרָאֵל שֶׁיִּהְיֶה יִשְׂרָאֵל מִכָּל הַצְּדָדִין אֲבָל גֵּר גָּמוּר שֶׁאֵין בּוֹ צַד יִשְׂרָאֵל מְמַעֲטִינַן שַׁפִּיר מִיִּשְׂרָאֵל בְּלֹא אוֹת הַבֵּי"ת.

ח) וּמַה שֶּׁהֵרְעִישׁ ע"ד הג' מוהרי"ט דְּדְבָרָיו הֵם הֵיפֶךְ הַשֵּׁ"ס והת"כ וְהַסִּפְרֵי בכ"מ הִנֵּה הַמְעַיֵּן בְּדִבְרֵי המוהרי"ט בְּגוּפָן שֶׁלָּהֶן יָשָׁר יֶחֱזוּ פָּנֵימוֹ דְּאֵין מִכָּל הַנָּ"ל סְתִירָה לִדְבָרָיו כִּי אַחַר שֶׁכָּתַב דבפ' מֵצַ"ח פָּסְלִינַן גֵּרִים מִנִּנְקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל כָּתַב וְאָפְשָׁר דְּבִלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם גֵּר נָמֵי יִשְׂרָאֵל מִיקְרֵי כִּדְתָנְיָא בַּתּוֹסְ' וּמַיְיתִי לָהּ הָרֹא"שׁ פ"ג דְּנָדָרִים סי' ט"ז הַנּוֹדֵר מִיִּשְׂרָאֵל אָסוּר בַּגֵּרִים דאע"ג דְּגֵר לֹא נִקְרָא יִשְׂרָאֵל בִּלְשׁוֹן הַכָּתוּב מ"מ בִּנְדָרִים אָזְלִינַן אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם אַף כְּשֶׁהוּא הֵיפֶךְ מַשְׁמָעוּת הַכָּתוּב כַּיָּדוּעַ (עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּזֶה לְעֵיל אוֹת י"ב) וְכֵן תַּנְיָא בַּתּוֹסְ' הַנָּ"ל הַנּוֹדֵר מִן הַלְוִיִּם מֻוָתָּר בַּכֹּהֲנִים דאע"ג דְּבִלְשׁוֹן הַכָּתוּב נִקְרְאוּ הַכֹּהֲנִים לְוִיִּם מ"מ אָזְלִינַן לְהָקֵל דְּמִדָּה הִיא בַּתּוֹרָה דְּבִנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, וּבִלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם אֵין הַכֹּהֲנִים בִּכְלַל לְוִיִּם כמ"ש בקרב"ן שָׁם וא"כ כֵּיוָן שֶׁמָּצִינוּ שֶׁבִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם גֵּר נָמֵי בִּכְלַל יִשְׂרָאֵל זֶה שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יִשָּׂא בַּת יִשְׂרָאֵל י"ל דְּגַם גִּיּוֹרֶת בִּכְלָל, וְעַיֵּין לְהָרִיטְבָ"א עַל הַהֲלָכוֹת שָׁם שֶׁכָּתַב ג"כ כמ"ש הקרב"ן דאע"ג דבכ"ד מְקוֹמוֹת נִקְרְאוּ הַכֹּהֲנִים לְוִיִּם כִּדְאִיתָא בִּיבָמוֹת דַּף פ"ו מ"מ בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם לָא קָרוּ לְוִיִּם אֶלָּא לִלְוִיִּם מַמָּשׁ, וכ"כ שָׁם הָרַב הנמק"י בְּשֵׁמוֹ וְהוֹסִיף עוֹד דְּכֵן אָמְרוּ בְּתוֹסְ' (ובב"ב קָמָ"ג וטוש"ע יו"ד סי' רי"ז סמ"ו) הַנּוֹדֵר מִן הַבָּנִים מֻוָתָּר בִּבְנֵי בָּנִים אע"ג דְּבִלְשׁוֹן תּוֹרָה בְּנֵי בָּנִים הֲרֵי הֵם כְּבָנִים דִּבְנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לב"א.

וְשׁוּב כָּתַב מוהרימ"ט ומ"מ נְהִי דְּגֵרִים יִשְׂרָאֵל מִיקְּרוּ בַּת יִשְׂרָאֵל מִיהַת לָא מִקְרְיָא דבפ' נַעֲרָה שֶׁנִּתְפַּתְּתָה אָמַר וכו' (מַה שֶּׁיֵּשׁ לְפַקְפֵּק בִּדְבָרָיו אֵלּוּ יִתְבָּאֵר לְקַמָּן אַיְ"ה) וּבְקִידּוּשִׁין דַּף ע"ח ע"א אַפְלִיגוּ תַּנָּאֵי בַּכָּתוּב כִּי אִם בְּתוּלוֹת מִזֶּרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל וכו' וְשׁוּב סְיֵים ומ"מ נִרְאֶה דְּמָצֵי לְמִקְרְיָא בַּת יִשְׂרָאֵל אֲפִילּוּ גִּיּוֹרֶת דבפ"ק דְּבִיכּוּרִים תְּנַן הַגֵּר אֵינוֹ קוֹרֵא שֶׁאֵינוֹ יכו"ל אש"ן לַאֲבוֹתֵינוּ.

וּבִירוּשַׁלְמִי פָּסְקוּ כר"י דְּמֵבִיא וְקוֹרֵא שנא' כִּי אַב הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ וְאָמַר ריב"ל הֲלָכָה כר"י ופירש"י נִרְאֶה דצ"ל הר"ש עי"ש שֶׁכָּתַב דמ"ש בַּיְרוּשַׁלְמִי דַּאֲתָא עֻובְדָּא וְאוֹרִי כר"י לֹא שֶׁהָיָה בִּיכּוּרִים בִּזְמַנּוֹ אֶלָּא לְעִנְיַן תְּפִלָּה) לְעִנְיַן תְּפִלָּה דְּמָצֵי לְמֵימַר אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וכו' וְכֵיוָן דְּמִקְרְיָא בַּת אַבְרָהָם מִקְרְיָא בַּת יִשְׂרָאֵל דְּהָא אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ קָאָמַר, וְעוֹד נִרְאֶה דְּבַת יִשְׂרָאֵל בַּת בְּרִית מַשְׁמַע לְאַפּוֹקֵי נָכְרִית כְּדִתְנַן בַּת יִשְׂרָאֵל לֹא תִּיבָּל כו'.

וְכֵן נָכְרִי וְעֶבֶד הַבָּא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל עכ"ל, וְכַוָּנָתוֹ מְבוֹאֶרֶת לענ"ד דר"ל דאע"ג דְּבִלְשׁוֹן הַכָּתוּב גִּיּוֹרֶת לֹא מִקְרֵית בַּת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁלֹּא נִקְרָא גֵּר בנ"י מ"מ בִּקְרִיאַת בְּנֵי אָדָם מִיקְרָיָא בַּת יִשְׂרָאֵל וכו' וְהַיְינוּ דְּאִיצְטְרִיךְ לְאֻתּוּיֵי פירש"י (הר"ש) דִּלְעִנְיַן תְּפִלָּה קָאָמַר כְּלוֹמַר דְּבִלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם בִּקְרִיאָה בְּעָלְמָא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּמִיקְרְיָא בַּת אַבְרָהָם וּבַת יִשְׂרָאֵל וכ"כ הָרִיטְבָ"א ה"ד הנמק"י שָׁם וּמִסְתַּבֵּר דַּאֲפִילּוּ הַגֵּרִים אֵינָם בִּכְלַל זֶרַע אַבְרָהָם אֲבָל יֶשְׁנָם בִּכְלַל בְּנֵי אַבְרָהָם דְּהָא קי"ל כר"י דְּאָמַר שֶׁהַגֵּרִים אוֹמְרִים בִּתְפִלָּה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ ע"כ וְכִי הֵיכִי דְּנִקְרָאִים בְּנֵי אַבְרָהָם מִמַּאי דְּאָמְרִי אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ ה"ן נִקְרָאִים בְּנֵי יַעֲקֹב מה"ט דְּהָא אָמְרִי אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וה"ד לְעִנְיַן קְרִיאַת בְּנֵי אָדָם, אֲבָל וַדַּאי בִּלְשׁוֹן הַכָּתוּב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְמַעֲטִינַן גֵּרִים וְגַם המוהרי"ט יוֹדֶה בָּזֶה.

וּתְמִיהַ לִי עַל הג' מוהרי"א נר"ו שֶׁלִּפְי מַה שֶׁהֵבִין בְּדַעַת המוהרי"ט דְּגֵרִים בִּכְלַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם אַדְּמַקְיף אַדָּרֵי לְאַרְכּוּבֵי עָלֶיהָ קַבָּא דְּקַשְׁיָיתָא מִכַּמָּה דְּיוּכְתֵי בַּשַּׁ"ס וְסִפְרָא וְסִפְרֵי וכו', תִּיקְשֵׁי לֵיהּ עַל מוהרי"ט ממ"ש אִיהוּ גּוּפֵיהּ בְּסָמוּךְ מִלְּפָנָיו דְּבַת יִשְׂרָאֵל לָא מִיקְרְיָא מִדְּאָמְרִינַן בפ' נַעֲרָה דַּף מ"ד ע"ב בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּתוֹלַת גֵּרִים וּבַעֲשָׂרָה יוּחֲסִין וכו' וְאֵיךְ יְכֻתַּב תוכ"ד בְּהֶפֶךְ, אֲבָל הָאֱמֶת נִרְאֶה כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי דְּכַוָּנָתוֹ לוֹמַר דאע"ג דְּמִדְּכְתִיב בְּעָלְמָא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְמַעֲטִינַן גֵּרִים דס"ל דְּלָאו בִּכְלַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּבִקְרָא אִינְהוּ מ"מ בִּלְשׁוֹן בנ"א נִקְרָאִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּדְאַשְׁכְּחַן בַּתְּפִלָּה וּבִלְשׁוֹן חָזָ"ל, וכ"נ שֶׁהֵבִין בְּדַעְתּוֹ הג' חק"ל הו"ד בס' יָשָׁרִי לֵב דַּף ק"ט וְז"ל הרימ"ט חיו"ד סי' מ"ו כָּתַב דְּבִלְשׁוֹן בנ"א קְרוּי יִשְׂרָאֵל וְהֵבִיא רְאָיָה מִנְּדָרִים וְגִיּוֹרֶת מִתְקְרְיָא בַּת יִשְׂרָאֵל בִּלְשׁוֹן חֲכָמֵי עכ"ל.

וּמִלְּבַד שֶׁדִּקְדּוּק לְשׁוֹנוֹ מוֹרֶה שֶׁכֵּן כַּוָּנָתוֹ וְעוֹד דאל"כ לָא הֲוָה שְׁתִיק מִלְּהַקְשׁוֹת עָלָיו כְּמוֹ שֶׁהִקְשָׁה ע"ד הַתּוֹסָ' ב"ב ק"ח ע"ב ד"ה יָכוֹל וכו' עי"ש וק"ל: ט) וְאָמְנָם מַה שֶּׁיֵּשׁ לִתְמוֹהַּ ע"ד מוהרי"ט הוּא מ"ש שָׁם (אַחַר מ"ש לְחַלֵּק דְּבִלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם גֵּר נִקְרָא יִשְׂרָאֵל) מ"מ נָהֲי דְּגֵרִים יִשְׂרָאֵל מִיקְרוּ בַּת יִשְׂרָאֵל מִיהָא ל"מ דבפ' נַעֲרָה אָמְרִינַן וכו' בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּתוּלַת גֵּרִים וכו' וְלָא זָכִיתִי לְהָבִין דב"ק דְּאַחַר שֶׁכְּבָר נָחִית לְחַלֵּק חִילּוּק בָּרוּר וַאֲמַתִּי דְּבִנְדָרִים אָזְלִינַן בָּתַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם א"כ מָה רְאָיָה מִדְּבְתוּלַת גֵּרִים לָא הָוְיָא בִּכְלַל יִשְׂרָאֵל הֲרֵי גַּם יִשְׂרָאֵל סְתָם אֵין בִּכְלָלוֹ גֵּרִים כְּמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ מֵהֵהִיא דפ' מַצ"ח ובכ"ז אָמַר מַר דְּבִלְשׁוֹן בנ"א נִקְרָא גַּם הַגֵּר יִשְׂרָאֵל וא"כ כְּמִן כֵּן יֵשׁ לָנוּ לוֹמַר דאע"ג דְּבִלְשׁוֹן הַכָּתוּב לָא מִקְרְיָא בַּת יִשְׂרָאֵל אֶפְשָׁר דְּבִלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם מִקְרְיָא.

וּמָה הַלָּשׁוֹן אוֹמֶרֶת מ"מ נָהֲי דְּיִשְׂרָאֵל מִקְרוּ וכו' הָא הֵיכָא אַשְׁכְּחַן דְּיִשְׂרָאֵל מִקְרוּ הַיְינוּ וַדַּאי מ"ש קוֹדֶם לָזֶה לְעִנְיַן נְדָרִים וְהַהִיא דִּבְתוּלַת יִשְׂרָאֵל לָאו לִישָׁנָא דְּאִינָּשֵׁי הוּא וּמַאי מַיְיתֵי מִינָּהּ ואפ"ל בְּדוֹחֵק דס"ל דְּמִסְתָּמָא אֵין לָנוּ לִבְדּוֹת מִדַּעְתֵּנוּ (אִם לֹא כְּשֶׁבָּרוּר לָנוּ) בִּלְשׁוֹן בנ"א חָלוּק מִלְּשׁוֹן תּוֹרָה וְלָכֵן בְּיִשְׂרָאֵל דְּמָצִינוּ בְּתוֹסָ' שֶׁאָמְרוּ דְּבִלְשׁוֹן בנ"א גַּם גֵּרִים בִּכְלַל יִשְׂרָאֵל עַל כֵּן אָמְרִינַן דְּאַף דְּבִלְשׁוֹן תּוֹרָה אֵין גֵּרִים בִּכְלָל בִּלְשׁוֹן בנ"א אָתְיָא מִכְּלָלָא אַף בִּלְשׁוֹן בַּת יִשְׂרָאֵל דְּמָצִינוּ בַּשַּׁ"ס דְּבַת גֵּרִים ל"מ בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל (וּמִינָּהּ יָלִיף דה"נ ל"מ בַּת יִשְׂרָאֵל) וְלֹא מָצִינוּ מְפוֹרָשׁ דְּבִלְשׁוֹן בנ"א גַּם גִּיּוֹרֶת נִקְרֵאת בַּת יִשְׂרָאֵל מִסְתָּמָא יֵשׁ לְפָרֵשׁ הַלָּשׁוֹן כְּמוֹ בִּלְשׁוֹן תּוֹרָה וְגִיּוֹרֶת לָא מִקְרְיָא בַּת יִשְׂרָאֵל וְאֶפְשָׁר הָיָה לוֹ לְהָבִיא מִכַּמָּה סְוּגְיוֹת שֶׁבַּשַּׁ"ס דְּמוּכָח דְּגֵר אֵינוֹ בִּכְלַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶלָּא דניח"ל לְהָבִיא

מִדְּדָמֵי וק"ל: י) נַחֲזוֹר לִדְבְרֵי הַגָּאוֹן מוהרי"א מ"ש בָּאוֹת ו' לִדְחוֹת רְאַיַּת מוהרימ"ט דְּיֵשׁ חִילּוּק בֵּין לִקְרוֹא אָב שֶׁהוּא שֵׁם מְשֻׁתָּף וכו', לֹא יָרַדְתִּי לְכַוָּנַת חִילּוּקוֹ שֶׁהֲרֵי כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ שֶׁקּוֹרֵא הָאָדָם לְמִי שֶׁאֵינוֹ אָבִיו אָבִי בְּשִׁיתּוּף כְּמוֹ אֲבִי אָבִי וכו' כֵּן מָצִינוּ שֶׁקּוֹרֵא בְּנֵי לְמִי שֶׁאֵינוֹ בְּנוֹ כמ"ש בְּדִבְרֵי רז"ל בְּדֵוֻכְתֵי טוּבָא אֶפֶס קָצֵהוּ תִּרְאֶה שֶׁקּוֹרֵא הָרַב לְתַלְמִידוֹ בָּנַי (עַל שֵׁם דְּרָשַׁת הַסִּפְרֵי וָאֶתְחַנַּן וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ אֵלּוּ תַּלְמִידֶיךָ) עַיֵּין עֵירוּבִין דַּף נ"ד ע"א אָמַר רַב לְרַב הִמְנוּנָא תַּלְמִידוֹ (עַיֵּין תוס' שָׁם דַּף ס"ג ע"א) בְּנִי אִם יֵשׁ לָךְ הֵיטֵב לָךְ וּבְדַף י"ב ע"א א"ל בְּנִי עֲשֵׂה לְחִי אַחַר ובב"ב ז' ע"א אָמַר רַבִּי וְאֶלְעָזָר בְּנִי קַבֵּעַ בָּהּ מַסְמְרוֹת ור"א תַּלְמִידִי' דר"י הֲוָה (אֶלָּא שֶׁנֶּחְלְקוּ אִם תַּלְמִיד חָבֵר אוֹ תַּלְמִיד גָּמוּר כְּמוֹ שֶׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת שמ"ח), וּבִזְבָחִים נ"ז ע"א א"ל בְּנִי שְׁלָמִים קָדָשִׁים קַלִּים וכו', וּבִיבָמוֹת קכ"א בְּנִי מֵי הָעֲלָהּ וכו' בְּנִי מֵי הָעֲלָהּ וכו', וּבְאָבוֹת דר"נ סו"פ י"ד א"ל ר' אֶלְעָזָר בְּנֵי נִחַמְתַּנִי וְכָאֵלֶּה רַבִּים, וְעַיֵּין לְהָרַב עִיר גִּבּוֹרִים (דְּרוּשִׁים) בְּסוֹף הַסֵּפֶר בְּפִתְיָחָה ב' דַּף י"ג ע"ב שֶׁכָּתַב דמ"ש רז"ל כֹּל שֶׁאֵינוֹ מַנִּיחַ בֵּן לְיָרְשׁוֹ הקב"ה מִתְמַלֵּא עָלָיו עֶבְרָה ר"ל שֶׁאֵינוֹ מַנִּיחַ תַּלְמִיד (כִּי אֵין הקב"ה בָּא בְּטִרוּנְיָא ח"ו וּמַה יֵּעָשֶׂה מִי שֶׁאֵין בְּיָדוֹ לְהַבָּנוֹת מִינֶּיהָ אוֹ מִינָּהּ וְכַמָּה צַדִּיקִים וְצִדְקָנִיּוֹת עֲקָרוֹת כַּיָּדוּעַ.

אַךְ לְלַמֵּד יָכוֹל לְקַיֵּים כָּל אָדָם אוֹ בְּעַצְמוֹ אוֹ ע"י מְמוֹנוֹ לְהַחְזִיק בְּיַד הַתַּלְמִידִים שֶׁמֵּהֶם תֵּצֵא תּוֹרָה וכו') וְתַלְמִידַיִן הי"ו הִזְכִּירוּנִי עוֹד כַּמָּה מְקוֹמוֹת בַּשַּׁ"ס דְּאוֹמְרִים בְּנֵי לְמִי שֶׁאֵינוֹ בְּנוֹ וּנְלַאתִי לְכָוְתָבָם כִּי בָּרַבִּים הָיוּ, וּבְסַנְהֶדְרִין דַּף י"ט סוֹף ע"ב כָּל הַמְלַמֵּד בֶּן חֲבֵירוֹ תּוֹרָה כְּאִילּוּ יָלְדוּ וכו', וְעַיֵּין שַׁבָּת דַּף י"ג ע"ב בָּתֵּי בִימֵי לִיבּוּנָיךְ וכו', וְיָבָמוֹת ק"ו ע"א בָּתֵּי עַמּוּדֵי וּכְתֻבּוֹת ס"ז ע"ב (אֶלָּא דִּבְסִפְרֵי נִצָּבִים וְיֵלֵךְ לֹא נִזְכַּר תֵּיבַת בְּתוֹ), וּבְמְנָחוֹת מ"ד ע"א בְּתֵּי שָׁמָא עֵינַיִךְ נָתַתְּ בְּאֶחָד מֵהַתַּלְמִידִים אַף שֶׁלֹּא הָיוּ בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם קְרָאוּם חֲכָמִים בְּשִׁיתּוּף בְּנֵי בָּתֵּי וע"כ מ"ש מני"ר דְּבַת לֹא תִּקָּרֵא אֶלָּא לְמִי שֶׁהוֹלִיד אוֹתָהּ וכו' ור"ל דְּגַם בִּלְשׁוֹן שִׁיתּוּף לֹא תִּקָּרֵא הִנֵּה רָאִינוּ דְּאֵינוֹ כֵּן כַּמְבוֹאָר מִכָּל דֻּוכְתֵי הַנַּ"ל וּכְמוֹ זֶה כֵּן זֶה כְּשֵׁם שֶׁקּוֹרִין אָבִי לְמִי שֶׁאֵינוֹ אָבִיו הָכִי נָמֵי קוֹרֵא בְּנִי לְמִי שֶׁאֵינוֹ בְּנוֹ יא) ומ"ש ע"ד הרש"מ שֶׁהִנִּיחַ בְּקֻשְׁיָא מִנָּזִיר וכו' די"ל וכו' כמ"ש באו"ק א' הִנֵּה פי' הרש"מ להת"כ אמ"א וּלְפִי הַנִּרְאֶה קו' הרש"מ הוּא דְּבַשַּׁ"ס אָמְרִי' מה"מ דת"ר בנ"י וְלֹא כּוּתִים וְאָמַרְתְּ רַבּוֹת נָשִׁים וַעֲבָדִים וּמִדְּלָא אָמְרוּ לְרַבּוֹת גֵּרִים נָמֵי מוּכָח דְּגֵרִים לָא הֲוָה ס"ד לְמַעֲטִינְהוּ מִקְּרָא דבנ"י כִּי הֵיכִי דְּלִיצְטְרִיךְ לְדִידְהוּ, רִיבּוּיָא דְּוַאֲמָרת דְּגֵרִים בִּכְלַל בָּנַי הֵם וְהוּא הֶפֶךְ הַנִּשְׁמָע מהת"כ דְּאִיצְטְרִיךְ דָּם לְרַבּוֹת הַגֵּרִים דאל"כ הֲוָה מְמַעֲטִינַן לְהוּ מבנ"י, וּבֶאֱמֶת שֶׁקֻּשְׁיָא סַף וְאֵינוֹ מִתְיַיֵּשֵׁב במ"ש מני"ר נר"ו דְּוַאֲמָרת רִיבּוּיָא הוּא לַגֵּרִים דְּהָא וַדַּאי כֵּן הוּא וְהָכִי אִתְּמַר בַּשַּׁ"ס וְאָמַרְתְּ לְרַבּוֹת הָעֲבָדִים וה"ה כ"ש דְּמִרַבֵּינַן גֵּרִים אֶלָּא קֻשְׁיָתוֹ הִיא מִדְּלָא אָמְרוּ הָכִי גַּבֵּי גֵּרִים כמ"ש לַעֲבָדִים ש"מ דִּלְגֵרִים א"צ רִיבּוּי כָּאָמוּר ומ"ש בְּשֵׁם הרש"מ הת"כ פ' צו גַּבֵּי חָלָב לְפִי הַנִּרְאֶה כַּוָּנַת הרש"מ להק' אַמַּאי אִיצְטְרִיךְ רִיבּוּיָא לַגֵּר הֲרֵי בְּכַמָּה אִיסּוּרִין שָׁוֶה גֵּר לְיִשְׂרָאֵל וּמַהֵיכָא תֵּיתֵי לְמַעוֹטִינְהוּ בְּחָלָב דְּלִיצְטְרִיךְ קְרָא וְאַהָא קָמְשַׁנֵּי מני"ר נר"ו דִּבְכָל דֻּוכְתָּא דְּכְתִיב בנ"י וְגַם הַגֵּר בִּכְלָל הַיְינוּ ע"י אֵיזֶה רִיבּוּי וְגַם חֵלֶב אִיצְטְרִיךְ לְרִיבּוּיָא, וּדְבָרִים נְכוֹנִים הֵם: יב) וּמַה שֶׁהִקְשָׁה בָּאוֹת ג' דְּאַמַּאי נִכְתַּב גֵּר בְּעָרֵי מִקְלָט דְּהָא כְּתִיב וְאָמַרְתְּ כְּמוֹ כֵן יֵשׁ להק' בפ' אַחֲרֵי (י"ז ח') גַּבֵּי שְׁחוּטֵי חוּץ, וְשָׁם (י"ז י') גַּבֵּי דָּם, וְשָׁם (י"ז י"ג) גַּבֵּי כִּיסּוּי דְּהָא כְּתִיב בְּרֵישָׁא דְּעִנְיָנָא וְאָמַרְתְּ אֲלֵיהֶם, וְכֵן שָׁם (י"ח כ"ו) בְּפָרָשַׁת עֲרָיוֹת דְּהָתָם

נָמֵי כְּתִיב בְּרִישָׁא דְּעִנְיָנָא וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם, וְעַיֵּין לְעֵיל אוֹת ד אוֹ"ק ג' קַוְשְׁיַת הג' מוהרד"ף בסד"ר (שהב"ד הָרַב פה"ד): יג) ומ"ש בָּאוֹת ד' דְּהַסְּפָרִי בפ' תֵּצֵא בְּפִסְקָא וְהָיָה הַבְּכוֹר לָאו מִבְּיִשְׂרָאֵל מְמַעֵט וְהִכְרִיחַ כֵּן מַפְסֶקֶת וְנִגְּשָׁה וכו' וְחִדֵּשׁ בְּטוּבוֹ דְּלַהַסְּפָרִי סַגִּי בְּדַיְּינִים שֶׁהוֹרָתָם וְלִימָדָתָם לְקַוֵּוְשָׁה דְּלָא כְּשַׁ"ס דִּילַן כְּכָתוּב בדב"ק עַיֵּין לְעֵיל אוֹת ד אוֹ"ק א' הִנֵּה הֵבֵאתִי דִּבְרֵי הגרל"מ דל"ג בְּהַסִּפְרִי דְּיָלִיף בגז"ש אֶלָּא מִבְּיִשְׂרָאֵל הוּא דְּמְמַעֵט וְאָתֵי הַסִּפְרִי כְּשַׁ"ס דִּילַן דְּלָא מְהַנֵּי ב"ד שֶׁהוֹרָתָם וְלִימָדָתָם בְּקַוֵּוְשָׁה וְדִבְרֵי הַסִּפְרִי בְּפִסְקָא וְהָיָה הַבְּכוֹר כְּפָשְׁטָן דְּמִבְּיִשְׂרָאֵל הוּא דְּמְמַעֵט.

ומ"ש באו"ק ה' עמ"ש בְּאוֹר לִי עַיֵּין מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל בָּאוֹת ד' אוֹ"ק ט"ז וְשָׁם אוֹ"ק יוֹ"ד לְעִנְיַן אִי בְּיִשְׂרָאֵל מַשְׁמַע רִיבּוּיָא לַגֵּרִים אוֹ מִיעוּטָא, ונלע"ד דַּאֲפִילּוּ נֵימָא דְּאִיכָּא מ"ד דִּבְיִשְׂרָאֵל מַשְׁמַע רִיבּוּיָא לַגֵּרִים הַיְינוּ דְּמְפָרְשִׁינַן הַטְּפֵלִים שֶׁהֵם בְּתוֹךְ יִשְׂרָאֵל וּכְמוֹ שפי' הרא"ם בִּקְרָא דְּכָל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכּוֹת מ"מ כְּתִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כ"ע מוֹדוֹ דְּמְמַעֲטִינַן גֵּרִים דאל"כ קָשֶׁה לְיַיְשֵׁב כָּל הַמְּקוֹמוֹת שְׁנִּכְתַּב בַּתּוֹרָה גֵּר לָמָּה לִי דְּכַתְבִינְהוּ רַחֲמָנָא הֲרֵי בִּכְלַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם וְכַמָּה מֵהַקּוֹשִׁי לְהַמְצִיא מַחֲלוֹקֶת הס"ז עִם הַשַּׁ"ס וְסִפְרָא וְסִפְרֵי בִּדְבַר שֶׁאֵינוֹ מְפוֹרָשׁ לְהֶדְיָא וְלָכֵן מִסְתַּבְּרָא לקוע"ד דְּגַם הס"ז מוֹדֶה דמבנ"י מְמַעֲטִינַן גֵּרִים מִדְּאֵינָם בְּנֵי יַעֲקֹב וכמ"ש מני"ר נר"ו בְּשֵׁם הָרָאָבָ"ד והרש"מ בְּבֵיאוּרֵיהֶם וְרַק הֵיכָא דְּאִיכָּא רִיבּוּיָא מְיוּאָמֶרֶת וּכְיוֹצֵא הוּא דְּהָווּ גַּם גֵּרִים בִּכְלַל וְהַמְּקוֹמוֹת שֶׁהִזְכִּיר מני"ר נר"ו מֵהַיַּלְקוּט בְּשֵׁם הס"ז הֵן לוֹ הוּבָא שָׁם בִּדְבָרֵינוּ לְעֵיל אוֹת ד אוֹ"ק י"ד ועי"ש.

וּמַה שֶּׁהֵבִיא עוֹד מ"ש בַּיַּלְקוּט רֶמֶז תשמ"ח (כמ"ש בָּאוֹת ה') לְפוּם רֵיהֲטָא לֹא יָכוֹלְתִּי לַהֲלוֹם דב"ק כִּי לְפִי הַנִּרְאֶה הֵבִיא עֵזֶר לְנָגְדּוֹ דְּאַדְּרַבָּה מִשָּׁם מוּכָח דְּדַעַת הס"ז דמבנ"י מְמַעֲטִינַן גֵּרִים אִי לָאו דִּכְתִיב עַל כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּמֵעַל כָּל עֲדַת הוּא דְּמְרַבֵּי גֵּר וְעֶבֶד וְאִשָּׁה ומ"ש ע"ד הש"ק פי"ב דְּיָבְמוֹת, עַיֵּין מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בָּאוֹת ד' אוֹ"ק י"ב וּלְמוֹדְעִי אֲנִי צָרִיךְ כִּי מִדְּקִדּוּק לְשׁוֹן הָרִיטְבָ"א בפי' עַל הַהֲלָכוֹת סופ"ג דְּנָדָרִים ד"ה תּוֹסֶפְתָּא וכו' נִרְאֶה דס"ל דְּגֵר נִקְרָא יִשְׂרָאֵל גַּם בִּלְשׁוֹן הַכָּתוּב שֶׁכָּתַב בְּזֶה הַלָּשׁוֹן הַנּוֹדֵר מִיִּשְׂרָאֵל אָסוּר בַּגֵּרִים פי' דְּגֵרִים נָמֵי בִּכְלַל יִשְׂרָאֵל וְהַיְינוּ גֵּר שֶׁמָּל וְטָבַל מִן הַכֹּהֲנִים מֻוָתָּר בַּלְוִיִּם וכו' פי' אע"ג דבכ"ד מְקוֹמוֹת נִקְרְאוּ הַכֹּהֲנִים לְוִיִּם לֹא קָרוּ אִינָשֵׁי לְוִיִּם אֶלָּא לַלְוִיִּם מַמָּשׁ וּבִנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בנ"א עכ"ל וּמִדְּלָא כָּתַב גַּבֵּי אָסוּר בַּגֵּרִים טַעְמָא דְּבִנְדָרִים וכו' כמ"ש גַּבֵּי לְוִיִּם וכו' מַשְׁמַע דְּבַחֲלוֹקָה דְּגֵרִים לָא צָרְכִינַן לה"ט דאע"ג דבנ"י לָא מִיקָּרוּ מ"מ יִשְׂרָאֵל מִיקָּרוּ גַּם בִּלְשׁוֹן הַכָּתוּב וצ"ל לפ"ז דְּמַאי דְּאָמְרִינַן בַּשַּׁ"ס סֻוכָּה כ"ח (לְפִי גִּירְסָא שֶׁלְּפָנֵינוּ, וְעַיֵּין מ"ש אוֹת ד' אוֹ"ק יוֹ"ד) וְיָבְמוֹת ק"א לְמַעֵט גֵּרִים מִבְּיִשְׂרָאֵל ה"ד הֵיכָא דִּכְתִיב בְּיִשְׂרָאֵל, אֲבָל יִשְׂרָאֵל לְחוּד גַּם גֵּר הָוֵי בִּכְלַל כִּי הַבֵּי"ת דִּבְיִשְׂרָאֵל הוּא דְּמְמַעֵט דְּדָרְשִׁינַן בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא כָּל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ בְּיִצְחָק וְלֹא כָּל יִצְחָק כ"נ לְכָאוֹרָה, וְאִם כְּנִים אָנוּ בָּזֶה מָצִינוּ סַעַד וְסָמֹךְ למ"ש בְּעַנְיוּתִין לְעֵיל אוֹת ד אוֹ"ק י"ז לְיַיְשֵׁב מַאי דַּהֲוָה ק"ל עַל הַדָּרָשָׁה דְּמִיעוּט ח"ע וחב"ח מִדִּכְתִיב בָּבָא כָּל יִשְׂרָאֵל דְּנִיְמַעוּט נָמֵי גֵּרִים עי"ש, וַחֲדָשִׁים מִקָּרוֹב נִדְפְּסוּ שַׁ"ס מֻוְכָּתָר בְּכֶתֶר תּוֹרָה חִידּוּשִׁים נִפְלָאִים וְהַגָּהוֹת יְקָרוֹת בְּווִילְנָא דְּפוּס רְאֵם, וּמָצָאתִי שָׁם בְּחִידּוּשֵׁי הַגָּאוֹן הָרָשָׁ"שׁ שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם והרע"ב שֶׁכָּתְבוּ הַיַּלְפוּתָא מִבָּבָא כָּל יִשְׂרָאֵל וְכָתַב וְז"ל טַעַם זֶה ל"מ בַּגְּמָרָא וְגַם ק"ל דְּמִיִּשְׂרָאֵל אִימַּעוּט נָמֵי מְשֻׁוְחָרָרִים, כמ"ש הַתּוֹסָ' סֻוכָּה כ"ח ע"ב וע"כ צ"ל שֶׁיֵּשׁ שׁוּם רִיבּוּי כמש"ש

הַתּוֹסָ' א"כ ח"ע וחב"ח ג"כ יְהֵיֶה חַיָּיב מֵאוֹתוֹ רִיבּוּי ע"כ הִנֵּה לֹא נִחֵית לְחַלֵּק בֵּין בנ"י לְיִשְׂרָאֵל וּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּגַם כִּי כְּתִיב יִשְׂרָאֵל לְבַד מְמַעֲטִינַן גֵּרִים דְּלֹא כמ"ש בְּעַנְיוּתִין ולע"ד אֵינוֹ מֻכְרָח לוֹמַר כֵּן ומ"ש דעכ"ל דְּיֵשׁ אֵיזֶה רִיבּוּי וא"כ גַּם ח"ע יְהֵיֶה חַיָּיב מֵאוֹתוֹ רִיבּוּי נלע"ד דְּאֵינוֹ מֻכְרָח ואפ"ל דְּגֵר וח"ע וחב"ח אֵינָם שָׁוִים וַהֲרֵי בְּגוֹנֵב נָפֶשׁ מִרְבֵּינַן גֵּרִים וּמְמַעֲטִינַן מִי שח"ע וחב"ח בְּסַנְהֶדְרִין דַּף פ"ו ש"מ דְּגָבָה טוּרָא בֵּינַיְיהוּ, וְגַם מִצַּד הַסְּבָרָא הוּא, כֵּן דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם וא"כ לֹא נִפְלְאוֹת הִיא לוֹמַר בִּרְאָיָה דַּהֲגַם דְּגֵר חַיָּיב מֵאֵיזֶה רִיבּוּי מוֹקְמִינַן לְהַהוּא רִיבּוּי לְגֵר דַּוְקָא וּמְמַעֲטִינַן מִיִּשְׂרָאֵלמִי שח"ע וחב"ח וק"ל (וּמִדְּבְרֵי הג' חק"ל שֶׁרַשַּׁמְתִּי בָּאוֹת זָה או"ק ח' נִרְאֶה דס"ל דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל כִּי הֲדָדֵי נִינְהוּ לְמַעֵט גֵּרִים עי"ש בד"ק): יד) וְדַע דְּרָאִיתִי בִּתְשׁוּבַת הג' מוהרי"א הַנָּ"ל נר"ו שֶׁהֵבִיא מ"ש הש"ק בפי"ב דִּיבָמוֹת שֶׁהֵבֵאתִי לְעֵיל אוֹת ד או"ק י"א דהת"כ ס"ל דִּבְיִשְׂרָאֵל רִיבּוּיָא הוּא וְכָתַב ע"ז וְז"ל כ"נ ג"כ מהת"כ פ' אֱמוֹר (גַּבֵּי סֻוכָּה) בְּיִשְׂרָאֵל לְרַבּוֹת גֵּרִים והר"ש בְּבֵיאוּרוֹ כָּתַב שָׁם דְּלָאו דַּוְקָא דְּאַדְרַבָּה מִבְּיִשְׂרָאֵל מְמַעֲטִינַן גֵּרִים וּבַגְּמָרָא מֵרַבּוֹ לָהּ מֵהָאָזְרָח ע"כ, ועמ"ש הש"ק לְקַמָּן ד"ה תַּמָּן אוּלָם אִי נִימָא דהת"כ ס"ל דִּבְיִשְׂרָאֵל רִיבּוּיָא הוּא לְרַבּוֹת גֵּרִים א"ש עכ"ד נר"ו וּמִתּוֹךְ מַאי דְּכְתִיבְנָא בְּעַנְיוּתִין בָּאוֹת ד' יִתְבָּאֵר דְּגַם הת"כ אֵין הֶכְרֵחַ דס"ל דִּבְיִשְׂרָאֵל הָוֵי רִיבּוּי וְאָפְשָׁר דס"ל כְּהַשַּׁ"ס דִּילָן אֶלָּא מִשּׁוּם דְּאִיכָּא תְּרֵי מִיעוּטֵי וְשֶׁזֶּה כַּוָּנַת הש"ק עי"ש, וּלְפִי דְּרָכֵינוּ מָצָאנוּ תַּנָּא דְּמַסַּיֵּעַ לְהָרַב קָרְבַּן אַהֲרֹן שֶׁהִגִּיהַּ בְּהַסְּפָרִי כנז"ל שָׁם שָׁכֵן הוּא דַּעַת הרש"מ דְּגַם הת"כ ס"ל דְּמִיעוּטָא הוּא וכו' וק"ל (וְעַיֵּין בְּדִבְרֵי החק"ל שֶׁרַשַּׁמְתִּי בָּאוֹת ד' או"ק י"ב שֶׁכָּתַב גַּם הוּא דְּמֻכְרָח הוּא דהת"כ ס"ל כמ"ש הרא"ם דְּבֵי"ת דְּבְיִשְׂרָאֵל הוּא לְרַבּוֹת דַּהֲרֵי הת"כ בכ"מ דְּרֵישׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא גֵּרִים, וקצ"ת שֶׁלֹּא הִזְכִּיר דִּבְרֵי רש"מ וְקָרְבַּן אַהֲרֹן הַנָּ"ל): טו) עוֹד כָּתַב הש"ק לְיַיֵּשֵׁב מַה שֶּׁהִקְשָׁה מִבָּרַיְיתָא דת"כ גַּבֵּי מוֹלֶךְ דְּדָרַשׁ בְּיִשְׂרָאֵל לְרַבּוֹת נָשִׁים וַעֲבָדִים דא"כ כ"ש דִּנְרַבֵּי גֵּרִים מִבְּיִשְׂרָאֵל דְּטִפֵּי אִית לָן לְרַבּוֹת מִבְּיִשְׂרָאֵל נָשִׁים וַעֲבָדִים לְחַיּוּבִינְהוּ מִלְּמַעֵט עֲבָדִים לְמִפְטְרִינְהוּ דקי"ל לְקַוְלָא וּלְחוּמְרָא לְחוּמְרָא מַקְשִׁינַן וה"נ כֵּן ע"כ, וְכָתַב ע"ז הג' מוהרי"א נר"ו הַנָּ"ל וְז"ל וְלֹא בְּרִירָא לִי הַךְ מִילְתָא דְּהָא לְאִיסּוּרָא לָא צְרִיךְ קְרָא דְּלָא גָּרַע מִנָּכְרִי שֶׁמְּוַזָּהר עַל ע"ז וְעִיקַּר הַיְלָפוּתָא הוּא שֶׁיִּסְקְלוּ אוֹתָם וא"כ לְעִנְיַן דִּיגֵי נָפְשׁוֹת י"ל דִּלְקַוְלָא מַקְשִׁינַן דְּכַאֲשֶׁר הֵצַּתִּי וְרָאִיתִי בְּמִקּוֹמוֹת שֶׁאָמְרוּ דִּלְחוּמְרָא מַקְשִׁינַן רָאִיתִי שֶׁנֶּאֱמַר רַק בְּאִיסּוּרִין שֶׁבְּזֶה י"ל שֶׁהָיְתָה דַּעַת הַתּוֹרָה לְהַחְמִיר שֶׁסְּמָכָהּ א"ע שֶׁנִּדְאֵי נֵלֵךְ לְהַחְמִיר בְּאִיסּוּרִין דְּאוֹרַיְיתָא וא"כ שׁוּב הָוֵי נַדְאֵי אִיסּוּר דְּאָמְרִינַן דַּעַת הַתּוֹרָה שֶׁרָצְתָה שֶׁנַּחְמִיר בְּזֶה דְּאִם הָיָה דַּעְתָּהּ לְקַוְלָא הָיְתָה מְבֹאֶרֶת לְהֶדְיָא דְּהָא עַתָּה כֹּלֵךְ לְהַחְמִיר (וע"כ בִּדְרַבָּנָן אָמְרִינַן לְקַוְלָא מַקְשִׁינַן כמ"ש בְּשַׁבָּת פ"ג ע"ב וְתַעֲנִית כ"ז ע"ב דִּבְדְרַבָּנָן הַסְּבָרָא בְּהֵיפְךְ דְּמִסְתָּמָא נָקֵל בְּדָבָר וְאִם הָיָה בְּדַעְתָּם לְהַחְמִיר הי"ל לְבָאֵר לְהֶדְיָא דְּנַחְמִיר וּמִדְּלָא בֵּיאֲרוּ מִסְתָּמָא סָמְכוּ אֶת עַצְמָם דְּנֹלֵךְ לְהָקֵל וְשׁוּב הָוֵי נַדְאֵי הֵיתֵר וְלֹא מֻחֲמַת סְפֵיקָא) וְאֵלּוּ הֵן הַמְּקוֹמוֹת דְּלְחוּמְרָא מַקְשִׁינַן יְבָמוֹת ח' א', קִידּוּשִׁין ס"ח ע"א ע"ז מ"ו ע"ב, תוס' יְבָמוֹת נ"ט ע"ב ד"ה דְּוַמְיָא וע"א א' ד"ה בּוֹ, וְקִידּוּשִׁין ל"ד ד"ה וְנֵילַף, וְסַנְהֶדְרִין ל"ו ד"ה וּמַה, וְשָׁבוּעוֹת כ' ד"ה כָּל וכ"ג ד"ה גְּמַר, וּזְבָחִים נ"ז ד"ה וַאֲנִי, וְחֻלִּין צ"ח ד"ה מַאי וק"א ד"ה תַּלְמוּד וקכ"ז ד"ה תַּלְמוּד וְשָׁם קל"ו ע"א בְּרַשְׁ"י ד"ה ואמ"ר חֲנִינָא, וְתוֹסְ' תְּמוּרָה כ"ת ע"ב ד"ה אוֹ חִילּוּף מְבֹאָר דְּהַךְ כְּלָלָא רַק בְּאִיסּוּרִין שֶׁהוֹלְכִים בָּהֶן לְהַחְמִיר וְלוּלֵא דְּמִסְתַּפֵּינָא הָיִיתִי אוֹמֵר

דְּגַם בְּאִיסּוּרִין לָאו כ"ע אִית לְהוּ הַךְ כְּלָלָא, עַיֵּין יְבָמוֹת ח' ע"ב מַמַּאי דְּהַאי עָלֶיהָ לְאִיסּוּרָא מַשְׁמַע דְּלָא ס"ל דִּלְחוּמְרָא מִקְּיְשִׁינַן (וְעַיֵּין תוס' שָׁם ג' ע"ב ד"ה טַעְמָא יֵשׁ לִדְחוֹת) וְלָכֵן אָמְרוּ שָׁם תֵּירוּץ אַחֵר אבע"א הָכָא תְּרֵי אִיסּוּרֵי ור"א ב"ר יַעֲקֹב דְּאָמַר בְּקִידּוּשִׁין ס"ח ע"א אָתְיָא בק"ו וכו' מַשְׁמַע דְּלָא ס"ל כְּלָל זֶה וְי"ל דְּכֵן ס"ל לְהַשַּׁ"ס יְבָמוֹת ס"ט ע"א מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַלְמָנוּת וְגֵירוּשִׁין וְאֵימָא וכו' וְהִנִּיחוֹ בְּתוֹכָן שָׁם בְּתֵימַהּ דְּהָא לְחוּמְרָא מִקְּיְשִׁינַן וּמִתְיַישֵׁב בָּזֶה די"ל דְּהַךְ סֵוּגְיָא לֵית לֵיהּ הַאי כְּלָלָא וְכֵן מִתְיַישֵׁב קֻוּשְׁיַת הַתּוֹכָן פְּסָחִים ל"ב ד"ה מְעִילָה וְשָׁם מ"ג ד"ה סָלְקָא, וְקֻוּשְׁיַת הַתּוֹכָן קִידּוּשִׁין ל"ד ד"ה וְנֵילַף וְהַיְינוּ דְּסְתָם הַתּוֹכָן בְּסַנְהֶדְרִין ל"ו הַנָּ"ל לֹא תֵּירְצוּ דִּלְחוּמְרָא מִקְּיְשִׁינַן.

וּמִתְיַישֵׁב קֻוּשְׁיַת הַתּוֹכָן תְּמוּרָה הַנָּ"ל דְּמִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ כְּלָל מֻוְחְלָט כְּמוֹ שֶׁהִקְשָׁה ר"פ לְאַבַּיֵּי בַּע"ז דַּף מ"ו. וּמִתְיַישֵׁב בְּזֶה קֻוּשְׁיַת הָרַב יָבִין שְׁמוּעָה שֶׁהֵבִיא הַיָּד דָּוִד דַּף רמ"ה ע"א אמ"ש בְּסֵוֹכָה מ"ג ע"א נֶאֱמַר יָמִים בַּמִּילּוּאִים וכו' אוֹ כַּלֵּךְ לְדַרְדְּ זוֹ עי"ש דל"ל הג"ש דְּתֵשְׁבוּ הָא כָּל דְּאִיכָּא לְמֵילַף לְקַוּלָּא וּלְחוּמְרָא יָלְפִינַן לְחוּמְרָא עי"ש בְּיַד דָּוִד שֶׁנִּדְחַק בָּזֶה וְלַהַנָּ"ל נִיחָא) וְכֵינָן דְּמַה שֶׁמָּצִינוּ הַכְּלָל הוּא רַק בְּאִיסּוּרִין י"ל דִּבְקִטָּלָא נָקִיטִינַן לְהָקֵל דְּבָזֶה אָמְדִינַן דַּעַת הַתּוֹרָה לְהָקֵל כְּמוֹ בְּכָל ס' קְטָלָא הֵן אֱמֶת דְּהַתּוֹכָן ב"ק ג' ע"א כָּתַב בְּשֵׁם ר"ת דְּמִדָּה הִיא בַּתּוֹרָה וַאֲפִילּוּ בְּמָמוֹן דְּהָיָה רָאוּי לְהָקֵל אָמְרִינַן לְחוּמְרָא יָלְפִינַן.

אַךְ ר"י הָרַאשׁוֹן הוּבָא באסיפ"ז וְכֵן הַתּוֹכָן שֶׁאָנַץ שֶׁהוּבָא שָׁם שֶׁתֵּירֵץ תֵּירוּץ אַחֵר וְלֹא כָּתַב כר"ת נִרְאֶה דְּלָא ס"ל כר"ת. וְהָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו לב"ק דַּף ב' ע"א ד"ה אֲבָל כָּתַב דְּבִנְזִיקִין ס' דִּידְהוּ לְהַחְמִיר כְּמוֹ בְּאִיסּוּרִין ולפי"ז מֵעִיקָּרָא ל"ק קֻוּשְׁיַת הַתּוֹכָן וְלֹא מוּכָח מַה שֶׁחִדֵּשׁ ר"ת, וְעַיֵּין בְּאֵר יַעֲקֹב כְּלָל מ"ה בְּשֵׁם הָרִיטְבָ"א דִּלְעִנְיַן קָרְבָּן לְקַוּלָּא מִקְּיְשִׁינַן מְשׁוּם חוב"ע וְזֶה כְּעֵין דְּבָרֵינוּ, וְהַבְּאֵר יַעֲקֹב כָּתַב דְּכֵן מוּכָח מִתּוֹכָן שַׁבָּת כ"ח ד"ה מַה לִשְׁרָצִים עי"ש, אַךְ לְפִי מ"ש הפנ"י שָׁם לָא מוּכָח מִידִי, ומ"ש עוֹד להק' ע"ז מִתּוֹכָן חֻלִּין ק"א ד"ה תַּלְמוּד וכו' עי"ש דְּהָא הָנֵי חֻמְרָא דְּאָתֵי לִידֵי קַוּלָּא לְהָבִיא חַטָּאת עַל שַׁבָּת וְעַל יוה"כ ע"כ אֶחָד בפ"ע וכו' דְּבָרָיו תְּמוּהִים וְכִי ס"ד דְּהַתּוֹכָן דְּנֵילַף דְּבִשַּׁבָּת ויוה"כ לֹא יָבִיא קָרְבָּן בפ"ע הָא ע"ז יֵשׁ קָרָא מְיֻחָד שֶׁמֵּבִיא קָרְבָּן ע"כ אֶחָד בפ"ע, אַךְ כַּוָּנַת הַתּוֹכָן לְעִנְיַן אִיסּוּר חֻל עַל אִיסּוּר דְּנֵילַף מִשַּׁבָּת דאחע"א וְגַם יֵשׁ לִלְמוֹד מִתְּרוּמָה דְּאֵין אִיסּוּר חֻל עַל אִיסּוּר ע"ז הק' דְּאַדְּיָלְפִינַן מִשַּׁבָּת נֵילַף מִתְּרוּמָה ותי' דִּלְחוּמְרָא יָלְפִינַן דְּאִיסּוּר חע"א וְלֹא מְיִירוֹ כְּלָל לְעִנְיַן קָרְבָּן רַק לְכָל הַתּוֹרָה וְלֹא מוּכָח מִדִּבְרֵי הַתּוֹכָן הַנָּ"ל שֶׁיִּהְיוּ חוֹלְקִים עַל כְּלָל דְּהָרִיטְבָ"א.

אַךְ אֲנִי תָּמִיהַּ עַל הַבְּאֵר יַעֲקֹב שהי"ל לְהָבִיא דִּבְרֵי הַתּוֹכָן חֻלִּין קכ"ז הַנָּ"ל שֶׁכָּתַב דִּלְחוּמְרָא מִקְּיְשִׁינַן אַף שֶׁיִּשָּׁרְפוּ תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים: וְרָאִיתִי להפרמ"ג בְּגִינַת וָרְדִים כְּלָל י"ג שכ' יֵשׁ לְעַיֵּן הֵיכָא דְּאִם נִיטָּא לְאִיסּוּרָא נפק"ל קַוּלָּא בְּעָלְמָא וְאִי נִיטָּא לְהֶיתֵּרָא נפק"ל מִזֶּה חוּמְרָא בְּדָבָר אִי שַׁיָּיךְ בכה"ג לְחוּמְרָא מַקְשִׁינַן אוֹ לֹא וְהַדָּבָר צ"ת ע"כ, וּתְמִיהַנִי דְּנֶעֱלָם מִמֶּנּוּ דְּאָמְרִינַן בְּקִידּוּשִׁין ס"ח ע"א לְעִנְיַן דְּלָא תָּפְסִי קִידּוּשִׁין בִּשְׁאָר עֲרָיוֹת דְּלָא מִקְּיְשִׁינַן לְנִדָּה דִּלְיִתְפּוֹס קִידּוּשִׁין מְשׁוּם דִּלְחוּמְרָא מִקְּיְשִׁינַן וְכָתַב שָׁם בַּתּוֹכָן וְהָרַאשׁוֹנִים דאע"ג דְּכִי נִיטָּא דְּלָא תָּפְסִי בַּהּ קִידּוּשִׁין יִהְיֶה קַוּלָּא דְּאֵינָהּ צְרִיכָה גֵּט וְאִי

תָּפְסִי צְרִיכָה גֵּט עכ"ז יֵשׁ חוּמְרָא שֶׁיִּהְיֶה הַוָּלָד מַמְזֵר מוּכָח דְּיֵשׁ חוּמְרָא אַף שֶׁיִּצְמַח מִזֶּה קוֹלָא לְעִנְיָן אַחֵר עכ"ז אָמְרִינַן דִּלְחוּמְרָא מִקָּיְשִׁינַן וְנִפְשֹׁט סְפֵקוֹ שֶׁל הגו"ר.

וּמִסְּוָגְיָא דְּקִידּוּשִׁין הַנַּ"ל יֵשׁ לְהָעִיר עמ"ש לְמַעְלָה דְּהֵיכָא דְּסָפֵיקוֹ לְהָקֵל לָא אָמְרִינַן דִּלְחוּמְרָא מִקָּיְשִׁינַן דְּאָמְדִינַן דַּעַת תּוֹרָה דְּדַעְתָּהּ לְהָקֵל א"כ אֵיךְ אָמְרוּ כָּאן דִּלְחוּמְרָא מִקָּיְשִׁינַן הָא בְּמַמְזֵר סָפֵק מֻוָתָּר מה"ת.

גַּם יֵשׁ לְהָעִיר מִיּוֹמָא ט"ו ע"ב וְאֵימָא לְאַחַר כַּפָּרָה כְּלָפְנֵי כַּפָּרָה וּמוֹעֲלִין בּוֹ. והצל"ח לְבֶרָכוֹת דַּף ל"א הוֹכִיחַ דְּהַתּוֹסָ' ס"ל דְּמַאי דְּאָמְרִינַן לִפְנֵי כַּפָּרָה כִּלְאַחַר כַּפָּרָה הַיְינוּ דַּוְקָא לְמֶעְיְלָה אֲבָל אִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא אִית בֵּיהּ קוֹדֶם כַּפָּרָה וְאָסוּר בַּהֲנָאָה וכו' עי"ש וְכֵיוָן דְּכָל הַיְלָפוּתָא הִיא רַק לְעִנְיַן מְעִילָה ק' מַאי פָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לאחכ"פ כְּלָפְנֵי כַּפָּרָה וְהַיְינוּ שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ קָרְבַּן מְעִילָה (דְּהָא לְעִנְיַן אִיסּוּר אֵין נפ"מ) וּמוּכָח מִזֶּה דְּלָא כְּכֹלֵל דְּהָרִיטְבָ"א, וי"ל דעכ"ז נפ"מ לְעִנְיַן אִיסּוּר בַּדָּם שֶׁלְּאַחַר כַּפָּרָה דַּעְתָּהּ אֵין בּוֹ אִיסּוּר וְנַקִּישׁ לְחוּמְרָא שֶׁיִּהְיֶה הַדָּם שֶׁלְּאַחַר כַּפָּרָה אָסוּר בַּהֲנָאָה (וְדִבְרֵי הצל"ח צ"ע דְּלִדְבָרָיו הַפֵּירוּשׁ בַּגְּמָרָא וְאֵימָא וכו' יֵשׁ בּוֹ מְעִילָה וכו' הַיְינוּ קָרְבַּן מְעִילָה א"כ מַאי מַקְשֶׁה שָׁם עמ"ש אֵין לְךָ דָּבָר שֶׁנַּעֲשָׂה מִצְוָתוֹ וּמוֹעֲלִין בּוֹ וַהֲרֵי תה"ד דְּהָא הַתּוֹסָ' הִכְרִיחוּ שָׁם דְּאֵין מְעִילָה בתה"ד רַק אִיסּוּר בְּעָלְמָא עי"ש) וְעַיֵּין בת"כ אֱמוֹר פ"ז מ"א דְּאִיתָא הָתָם בְּיִשְׂרָאֵל לְרַבּוֹת נָשִׁים וַעֲבָדִים וְשָׁם הוּא לְעִנְיַן הֲבָאַת קָרְבָּן וְהַקּוֹלָא הוּא חוּמְרָא דְּמֵבִיא קָרְבָּן לָעֲזָרָה וא"כ א"א לְיַיְשֵׁב שָׁם תֵּירוּץ הש"ק לְפִי שִׁיטַת הָרִיטְבָ"א אוּלָם י"ל דְּעִיקַּר הַיְלָפוּתָא שֶׁאָסוּרִים לְהָבִיא קָרְבָּן בַּעַל מוּם אוּלָם עִיקַּר קוֹשְׁיַת הש"ק לק"מ דְּאַף דְּמִבְּיִשְׂרָאֵל מְמַעֲטִינַן גֵּרִים דְּאֵינָם מִיְּשְׂרָאֵל עכ"ז מְרַבִּינַן נָשִׁים דְּהֵן הֵן מִיְּשְׂרָאֵל וְכֵיוָן דְּנָשִׁים חַיָּיבוֹת שׁוּב מִמֵּילָא עֲבָדִים חַיָּיבִים מג"ש דְּלָה לָהּ וז"ב עכ"ד הג' מוהרי"א הַנַּ"ל יְחִיָּה הֵבֵאתִי כָּל דְּבָרָיו לְזַכּוֹת אֶת הָרַבִּים בְּבַקִּיאוּתוֹ הַנִּפְלָאָה וְאָרְשׁוֹם אֵיזוֹ הֶעָרוֹת קְטַנּוֹת עד"ק: טז) וְהִנֵּה מ"ש דְּלִאִיסּוּרָא וַדַּאי לָא צָרִיךְ קְרָא דל"ג מִנָּכְרִי.

הִנֵּה לִכְאוֹרָה אֵינִי מֵבִין אַמַּאי הֲוְקַק לָזֶה דְּהָא אַף אִי נֵימָא דְּלִאִיסּוּרָא צָרִיךְ קְרָא מ"מ הש"ק קְרֵי בְּחַיִל דְּכַוָּנָתוֹ לוֹמַר דְּמִסְתַּבְּרָא דְּאָתֵי קְרָא לְחַיּוּבִינְהוּ וְלֹא לְמִפְטְרִינְהוּ דְּאַלְמָא לְעִנְיַן חִיּוּב קָאָמַר וְאִי הָכִי תִּקְשֵׁי לֵיהּ לְדִידֵיהּ לְפִי שִׁיטָתוֹ (דְּלְחַיּוּבִינְהוּ אָתֵי קְרָא) דְּזֶה לֹא יִתָּכֵן מִשּׁוּם דְּלְעִנְיַן חִיּוּב סְקִילָה לָא אָמְרִינַן לְחוּמְרָא מַקְשִׁינַן וכו' וְאִי כַּוָּנָתוֹ דְּמִשּׁוּם הָא לָא אִרְיָא דְּמָצֵינַן לְמֵימַר דמ"ש הש"ק לְמִפְטְרִינְהוּ וּלְחַיּוּבִינְהוּ לָאו דַּוְקָא אֶלָּא כְּלוֹמַר לְמִישְׁרִינְהוּ וּלְמֵיסְרִינְהוּ וְאַהָכִי הִצְיַע דְּלִאִיסּוּרָא וַדַּאי לָא צָרִיךְ קְרָא דְּלָא גָּרַע מִנָּכְרִי שֶׁמְּוַזָּהָר עַל ע"ז וּכְלוֹמַר דְּדִבְרֵי הש"ק בָּאוּ בְּדִקְדּוּק לְפִטּוּר וְחִיּוּב אִם לְכָךְ נִתְכַּוֵּון תָּמִיהַּ לִי דמנ"ל דְּלִאִיסּוּרָא ל"צ קְרָא הַלֹּא תַּנָּאֵי פְּלִיגִי בְּסַנְהֶדְרִין דַּף ס"ד אִי מוֹלֶדְהוּא ע"ז אוֹ לָא וקי"ל כראב"ש דְּאָמַר לָאו ע"ז דִּסְתָם לָן כְּוָתֵיהּ, וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם בפ"ו מֵהִלְכוֹת ע"ז ה"ג וכ"כ שָׁם הָרַב לח"מ.

וּמַה שֶּׁנִּרְאֶה מִדִּבְרֵי מָרָן בכ"מ שָׁם בסוד"ה וּלְפִיכָךְ וכו' דְּמוֹלֶדְ הוּא ע"ז עָמַד ע"ז הָרַב מהרק"א והצ"ע, וְהָרַב מַעֲשֶׂה רוֹקֵחַ שָׁם נִדְחַק מְאֹד וּפְשָׁטָה דְּהַסַּוְגְיָא הוּא דְּמוֹלֶדְ לָאו ע"ז. ובת"כ קְדוֹשִׁים פ' י' אָמְרוּ אֲשֶׁר יִתֵּן מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ לֹא שֶׁיִּתֵּן מִזַּרְעוֹ מִיכָּךְ בָּךְ, ופי' הָרַב ק"א ה"ד הגרל"מ בהתוה"מ שָׁם סי' פ"ט דְּאָתְיָא כראב"ש דס"ל דְּמוֹלֶדְ לָאו ע"ז עי"ש וא"כ שַׁפִּיר מָצִינוּ לְמֵימַר דְּמָה שֶׁדָּרְשׁוּ בת"כ בְּיִשְׂרָאֵל לְרַבּוֹת נָשִׁים וַעֲבָדִים הוּא

לְאִיסּוּרָא ול"ק דל"ג מִנַּכְרִי וכו' דְּהָא מוֹלֶךְ לָאו ע"ז הוּא וְאָפְשָׁר דְּאֵין ב"נ מֻזְהָר עַל מוֹלֶךְ כֵּינָן שֶׁאֵינוֹ בִּכְלַל ע"ז הֵן אֱמֶת דְּמִדִּבְרֵי הָרַב הַחִינּוּךְ בפ' אַחֲרֵי סי' ר"ח מִתְבָּאֵר יָפֶה דס"ל דב"נ מֻזְהָר עַל מוֹלֶךְ וְהוּא ג"כ בִּכְלַל ע"ז.

ולפענ"ד צ"ע דִּלְפִי הַנִּרְאֶה הוּא הֵיפֶךְ סְבָרַת ראב"ש דִּתְנַן בְּמַתְנִי' כְּוָתֵיהּ וְכֵן מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הרמ"ה בחי' לְסַנְהֶדְרִין שָׁם דְּמוֹלֶךְ לָאו ע"ז הוּא כְּלָל וְרַק חֹק נָכְרִים בְּעָלְמָא הוּא כיעי"ש: יז) ומ"ש די"ל דְּדַוְקָא בְּאִיסּוּרִין אָמְרִינַן לְחוּמְרָא דְּאָמְדִינַן דַּעַת הַתּוֹרָה דְּסָמְכָה אֶת עַצְמָהּ דְּנִיזִיל לְחוּמְרָא וכו'.

הִנֵּה בְּהַשְׁקָפָה רִאשׁוֹנָה אָמַרְתִּי דְּהַתִּינַח לִסְבָרַת הָרַשְׁבָּ"א וּדְעִמֵּיהּ דְּחוֹמֶר הַסְּפֵקוֹת מה"ת בָּזֶה יֵשׁ סְבָרָא לוֹמַר כֵּינָן דְּמִדָּה הִיא בַּתּוֹרָה דִּבְכָל מָקוֹם סָפֵק נִיזִיל לְחוּמְרָא א"כ בְּהֶקֵּשׁ דְּלִקּוּלָא וּלְחֻמְרָא סָמְכָה הַתּוֹרָה שֶׁבְּוַדַּאי נַלֵּךְ לְהַחְמִיר ואע"ג דִּבְעָלְמָא אֵינוֹ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה מִתּוֹרַת וַדַּאי אֶלָּא מִתּוֹרַת סָפֵק.

מ"מ בָּזֶה שֶׁהִקִּישׁ סְתָם וְלֹא גִּילָּה אִם הֶהֶקֵּשׁ לְהָקֵל אוֹ לְהַחְמִיר הֲרֵי הוּא וַדַּאי אִיסּוּר וְזֶה הָיָה כַּוָּנַת הַתּוֹרָה לְהַקִּישׁ וְלֹא לְגַלּוֹת מַה טִּיבוֹ שֶׁל הַהֶיקֵּשׁ אִם לְהָקֵל אוֹ לְהַחְמִיר אֲבָל לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם וּדְעִמֵּיהּ דְּחוֹמֶר הַסְּפֵקוֹת מִדְּרַבָּנָן ומה"ת סָפֵק מֻתָּר, א"כ הָא חָזַינַן דְּכָל הֵיכָא דְּלָא כָּתְבָה הַתּוֹרָה אִיסּוּר בְּפֵירוּשׁ עַל הַסָּפֵק דַּעְתָּהּ שֶׁנָּקֵל, א"כ כְּמוֹ כֵן י"ל הֵיכָא דְּהֶיקֵּשׁ וְלֹא פּוֹרֵשׁ הַהֶיקֵּשׁ אִם לְהָקֵל אוֹ לְהַחְמִיר דַּעַת הַתּוֹרָה שֶׁנָּקֵל וא"כ אַמַּאי קי"ל דִּלְחוּמְרָא מִקֻּישִׁינַן אֶלָּא וַדַּאי דְּאֵין הַכַּוָּנָה מִשּׁוּם אֻמְדָּנָא דְּאָמְדִינַן דַּעַת הַתּוֹרָה וכו' דְּהָא לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם וּדְעִמֵּיהּ אֵין לָהּ עַל מַה לִסְמוֹךְ אֶלָּא מִיָּדָּה הִיא בַּתּוֹרָה כִּשְׁאָר מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נְדָרָשֶׁת, וְחִפַּשְׂתִּי בַּסְּפָרִים וְרָאִיתִי בִּמְלֹא הָרוֹעִים במ"ב במע' הֶיקֵּשׁ אוֹת ד שֶׁכָּתַב דבס' מִדּוֹת אַהֲרֹן כָּתַב דְּמַאי דִּלְחֻמְרָא מִקֻּישִׁינַן הוּא מִשּׁוּם סָפֵק וְאִי אִיכָּא טַעְמָא לְלִמּוּד לְקֻלָּא מִלְּחֻמְרָא יָלְפִינַן לְקֻלָּא ושבס' שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים הִקְשָׁה ע"ז דְּמַקְשִׁינַן צָרַת עֶרְוָה לְחוּמְרָא לְפָטְרָהּ מֵחֲלִיצָה וְכָתַב ע"ז במה"ר הִסְבִּיר דִּבְרֵי הַמִּדּוֹת אַהֲרֹן בְּאוֹרֶךְ וְהַמּוּרָם מִדְּבָרָיו דְּבָזֶה גַּם לְהָרַמְבַּ"ם אָזְלִינַן לְחוּמְרָא דְּאֵינוֹ דּוֹמֶה לִשְׁאָר סְפֵקוֹת (עי"ש כִּי נִלְאֵתִי לְכְתּוֹב כָּל דְּבָרָיו) וְשֶׁזֶּה דַּעַת ר"ת שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסָ' ז"ל בב"ק דַּף ג' ד"ה דְּוֻמְיָא דְּבָקְשׁוּ מֵהֶם לְהוּ דְּמַאי דְּמַקְשִׁינַן לְחוּמְרָא הוּא מִשּׁוּם סָפֵק וְזֶה לֹא שַׁיָּךְ בְּמָמוֹן ור"ת חִידֵּשׁ דְּלָאו מִשּׁוּם סָפֵק אֶלָּא מִדָּה הִיא בְּתוֹרָה וכו' עי"ש, וְעַיֵּן עוֹד בִּמְלֹא הָרוֹעִים שָׁם במע' אוֹ אִם לְרַבּוֹת וכו' דַּף ה' ע"ב אוֹת ב' וְיֵשׁ לְפַקֵּפֵק בִּדְבָרָיו וּלְעִנְיַן מָמוֹן אִי אָמְרִינַן לְחוּמְרָא שֶׁכָּתַב הג' נר"ו דִּלְפִי מ"ש הָרַשְׁבָּ"א מֵעִיקָּרָא אֵין הֶכְרֵחַ לס' ר"ת וכו', עַיֵּין במה"ר במע' הֶיקֵּשׁ אוֹת י"ג שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַבְּאֵר יַעֲקֹב כְּלָל ל"ז שֶׁכָּתַב דְּדַוְקָא בְּדָבָר הַנִּלְמָד בִּלְתִּי הֶיקֵּשׁ ס"ל לְרַשְׁבָּ"א דִּלְקֻלָּא דָּיְקִינַן אֲבָל בְּהֶקֵּשׁ מוֹדָה דִּלְחוּמְרָא מַקְשִׁינַן כְּדַעַת ר"ת בְּתוֹסָ' הַנַּ"ל אֶלָּא שֶׁכָּתַב שֶׁזֶּה דּוֹחֵק ע"כ, וְעַיֵּין מַקֵּנָה אַבְרָהָם במ"ב סוֹף אוֹת קמ"א וְז"ל וּלְעִנְיַן מָמוֹנָא הָוֵי חוּמְרָא לְהוֹצִיא מָמוֹן כָּךְ נִרְאֶה פָּשׁוּט וכ"כ בִּתְשׁוּ' הַגָּהוֹת דְּשַׁיְיכִי לס' מִשְׁפָּטִים סי' ל"ה, וְעַיֵּין בקי' הָרַשְׁבָּ"א קַמָּא דַּף ב' ד"ה אֲבָל עכ"ל, וְעַיֵּין לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת קמ"א: צה בִּישׁוּל מַיִם בְּשַׁבָּת אִם אָסוּר מה"ת וְכֵן בְּכָל דָּבָר שֶׁהוּא נָאֶכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי.

יֵשׁ לְעַיֵּן בְּדִבְרֵי הפ"ח יו"ד סי' ס"ח ס"ק י"ח ד"ה עוֹד הֵבִיא, ט"ל אוֹרוֹת בְּמִלֹּאכֶת הָאוֹפֶה דָּן ל"ז ע"ד, תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל בְּקוּנְטְרֵס כַּלְכָּלַת שַׁבָּת סי' י"א בְּמִלֹּאכֶת הָאוֹפֶה,

מַטֶּה אַהֲרֹן בְּמַעֲרֶכֶת הָאָל"ף דַּף כ"א ע"ג ברכ"י א"ח סי' שח"י, וְרָאִיתִי לְהג' בְּשׁוּ"ת שו"מ מַהֲדוּרָא ג' בח"א כי' ר"ל וְז"ל הֵן אֱמֶת דהפר"ח יו"ד סי' ס"ח נִסְתַּפֵּק אִי שַׁיָּךְ בְּמַיִם מְשׁוּם בְּיִשּׁוּל, וַאֲנִי תָּמַהּ דְּשַׁ"ס מְפוֹרָשׁ בע"ז דַּף ל"ז ע"ב מַה מַּיִם שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנּוּ מִבְּרִיָּתָן ע"י הָאוּר אַף אוֹכֶל שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה ע"י הָאוֹר, וְעַיֵּין פנ"י דַּף מ' בְּשַׁבָּת שֶׁכָּתַב דְּלֹא שַׁיָּךְ בְּיִשּׁוּל מְשׁוּם דְּבַמַּיִם אֵין הַבְּיִשּׁוּל נִיכָּר בָּהֶם כְּלָל.

וַאֲנִי כָּתַבְתִּי עה"ג דְּלִכְאוֹרָה גַּם בַּמַּיִם נִיכָּר הַבְּיִשּׁוּל שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ ע"י הַבְּיִשּׁוּל כמ"ש בְּחֻלִּין דַּף ק"ה דְּיָד סוֹלֶדֶת אָסוּר לנט"י ופירש"י מְשׁוּם שֶׁבְּיִשְּׁלוּ וְנִשְׁתַּנּוּ וּלְפִי מַאי דר"ל בסי' ק"ס דָּמִים רִאשׁוֹנִים אַף שי"ס בָּהֶם נוֹטְלִים וְהַיְינוּ מְשׁוּם שֶׁלֹּא עַיֵּין בב"י רס"י ק"ס א"כ ל"ש בְּיִשּׁוּל בַּמַּיִם וכו' עי"ש וְהִנֵּה הַמְעַיֵּן בפר"ח שָׁם יִרְאֶה דְּלָא נִסְתַּפֵּק בְּמַיִם אִי שַׁיָּךְ בְּיִשּׁוּל אֶלָּא פשיט"ל דְּשַׁיָּךְ בְּיִשּׁוּל וְהֵבִיא שְׁתֵּי רְאָיוֹת לִדְבָרָיו וְעוֹד רָצָה לְהוֹכִיחַ כֵּן ממ"ש בְּשַׁבָּת דַּף ע"ד ע"ב הָאי מָאן דְּאַתְּיִךְ כֻּוְפְּרָא וכו' וְדָחָה רְאָיָה זוֹ מְשׁוּם דִּבְכֻוְפְּרָא בְּשָׁעַת הַבְּיִשּׁוּל מְיָהָא נִיכָּר הַשִּׁינּוּי משא"כ בַּמַּיִם דְּאֵינוֹ נִיכָּר הַשִּׁינּוּי כְּלָל וְסַיֵּים דְּשְׁאָר הָרְאָיוֹת הֵן מַכְרִיעוֹת למ"ש הָרַמְבַּ"ם דְּיֵשׁ בְּיִשּׁוּל בְּמַיִם עי"ש, ומ"ש לְתָמֹהַּ מִשַּׁ"ס דע"ז הַנַּ"ל לֹא יָרַדְתִּי לְסוֹף דַּעְתּוֹ מַאי בָּעֵי בְּזֶה אִי כַּוָּנָתוֹ לְהוֹכִיחַ דְּאֵין בְּשׁוּל בַּמַּיִם מִדְּאֵינוֹ מְשְׁתַּנֶּה מִבְּרִיָּתוֹ ע"י הָאוּר וְעַל דֶּרֶךְ שֶׁכָּתַב הפנ"י מְשׁוּם שֶׁאֵין הַבְּיִשּׁוּל נִיכָּר בַּיָּם וכו' תֵּימַהּ עַל תְּמִיהָתוֹ דְּאֵיךְ יִתָּכֵן לוֹמַר כֵּן דַּהֲרֵי רְאָיוֹת הג' פר"ח מִשַּׁ"ס שְׁתַּיִם זוֹ שָׁמַעְנוּ דְּיֵשׁ בְּיִשּׁוּל לְמַיִם עוֹמְדוֹת כְּנֶגְדּוֹ וְגַם דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁהֵבִיא שָׁם וְגַם עַל הפנ"י יֵשׁ לְתָמֹהַּ בְּמַה שֶׁפָּשׁוּט בְּעֵינָיו דְּאֵין בְּמַיִם מְשׁוּם בְּיִשּׁוּל (ס' פנ"י אמצ"א וְאַסְהָדוּתֵיהּ דשו"מ קָאָמֵינָא) דְּהוּא הֵיפֶךְ הַשַּׁ"ס וְהָרַמְבַּ"ם, וּבְמַסְקָנַת השו"מ נִרְאֶה דר"ל דְּאֵין בְּמַיִם מְשׁוּם בְּיִשּׁוּל וְהוּא פֶּלֶא לע"ד.

וְהִנֵּה שׁוּ"ת שו"מ הַלֹּזוּ נִדְפְּסָה גַּם בְּסֵפֶר שָׁם אַרְיֵה בִּשְׁמוֹ בחיו"ד סי' י"ט, וּבְסִי' כ"א הֵשִׁיב הג' הַמְחַבֵּר עַל קֻצָּת מִדְּבָרָיו וְלֹא נִתְעוֹרֵר עָלָיו עמ"ש ע"ד הפר"ח הַנַּ"ל. וַאֲנִי בַּעַר וְלֹא אֵדָע לְהָבִין דִּבְרֵיהֶם דְּרַבָּנָן קַדִּישֵׁי בָּזֶה, הֵן אֱמֶת דִּבְשׁוּ"ת וַיִּקְרָא אַבְרָהָם א"ח סי' ט"ו הֶאֱרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה, וְהֵבִיא מ"ש הכס"א בסי' שי"ח שֶׁמְּבַשֵּׁל מַיִם בְּשַׁבָּת חַיָּיב חַטָּאת וְדָחָה רְאָיוֹתָיו וְגַם רְאָיוֹת הפר"ח הַנַּ"ל כיעי"ש.

הִנֵּה כְּבָר כָּתַב ע"ד הַפָּתַח הַדְּבִיר בח"ג סי' שי"ח אוֹת ט' דְּנֶעֱלָם מִמֶּנּוּ דִּמְבֹלְאָר בַּשַּׁ"ס וְתוֹסָ' וְהָרָ"ן וְהָרַמְבַּ"ם וּמִדִּבְרֵי הַטּוּר וּמָרָן דְּגַם בִּמְחַמֵּם מַיִם לְבַד חַיָּיב מְשׁוּם בְּיִשּׁוּל, וְצַיֵּין שָׁם חָדָשׁ דַּף נ"ו ועי"ש מַה שֶּׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה, וּבְמִקְנֶה אַבְרָהָם בְּמַעֲרֶכֶת הַדָּל"ת אוֹת פ"ד שקו"ט בְּתְשׁוּבַת הָרַדְבַּ"ז שֶׁהֵבִיא בברכ"י הַנַּ"ל וְלֹא רָאָה מ"ש בברכ"י וְטַל אוֹרוֹת הַנַּ"ל כיעוי"ש: צו בַּל תְּשַׁקְּצוּ בְּדְבָרִים הַמְּאוּסִים הוּא מִדְּרַבָּנָן פר"ח יו"ד סי' קט"ז ס"ק י"א ועי"ש בְּדִבְרֵי מָרָן בב"י ובט"ז וְקֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּתוֹסָ' דְּרַבָּנָן אוֹת קס"ד וְיָעִיר אֹזֶן בְּמַעֲרֶכֶת הַלָּמֶ"ד אוֹת י"ט דְּכַוָּנַת הָרַמְבַּ"ם לוֹמַר שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן ושכ"כ בְּחִידּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א לְמַכּוֹת דַּף ט"ז בְּשֵׁם כָּל הַמְפָרְשִׁים חוּץ מהרמ"ה ושכ"כ הָרַשְׁבָּ"ץ בזה"ר לָאוְיָן קנ"ד וּדְלֹא כהתב"ש סי' י"ג סק"ב עיש"ב גַּם בְּשׁוּ"ת שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב ח"ג סי' קט"ו נִרְאֶה דְּנוֹטֶה דַּעְתּוֹ בְּדָרְךְ כְּלָל עַל כָּל דְּבָרִים הָאֲסוּרִים מְשׁוּם מֵיאוּס דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן כיעי"ש, אַף דִּבְעִיקַּר מַאי דַּעֲסִיק (בְּעוֹפוֹת שֶׁלֹּא גָּדְלוּ הַנּוֹצוֹת) לכ"ע הוּא מִדְּרַבָּנָן כמ"ש הפמ"ג בסי' ט"ו בשפ"ד סק"ב מ"מ מַשְׁמָעוּת לְשׁוֹנוֹ מוֹרֶה קֻצָּת דְּדַעְתּוֹ כהפר"ח סי' קט"ז

הַנָּ"ל, וּעכ"פ נִרְאֶה דְּאֵינוֹ פָּשׁוּט לוֹמַר שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן דהרמ"ה ס"ל דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא וּמָרָן הב"י מספק"ל וְלֹא הָיָה לוֹ לְרַבֵּינוּ משל"מ בְּהִלְכוֹת מא"א פי"ז הל' כ"ז ד"ה גָּרְסִי' וכו' לְכְתּוֹב הַדָּבָר יָדוּעַ דְּבַל תְּשַׁקֵּצוּ בִּדְבָרִים שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם קָצָה בָּהֶם אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וכו' עי"ש וְעַיֵּין אַבְנֵי שֹׁהַם בחי' עַל הטוש"ע א"ח סי' ש"מ דַּף ס' ע"ב וע"ג דְּמְצַדֵּד אִי אִיסּוּר זֶה מִדְּאוֹרַיְיתָא וְיוֹתֵר נוֹטָה דַּעְתּוֹ דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן וְלֹא הִזְכִּיר מִכָּל הנז"ל.

וְהָרַב פָּתַח הַדְּבִיר בח"ג סי' שמ"ג אוֹת יו"ד אַף שֶׁרָאָה מַה שֶּׁרָמַז בקה"י אוֹת קס"ד דהט"ז ס"ל דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא וכו' בכ"ז כָּתַב דְּפָשׁוּט דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וכמ"ש המשל"מ וכו' עי"ש, וְכֵן בְּתִפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל בסופ"ח דִּבְרָכוֹת נָקִיט בִּפְשִׁיטוּת דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן וְכֵן בפרמ"ג סי' קנ"ד בא"א סקי"ט כָּתַב דְּכַמָּה דִּיוּכְתֵי מַשְׁמַע דְּאַסְמַכְתָּא הוּא, וְכֵן נָקִיט הָרַב אֹהֶל יִצְחָק בְּשׁוּ"ת יו"ד סי' ה' וְכָתַב כֵּן בְּשֵׁם הָרַב פר"ח בס"ק ג', וְעַיֵּין בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה סי' ר"ב: צז בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, עַיֵּין בַּשַּׁ"ס וּבְרַמְבַּ"ם פ"ז מהל' מַמְרִים ה"ה דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִבֵּן י"ג שָׁנָה שֶׁהֵבִיא ב"ש עַד שֶׁיַּקִּיף זָקָן וכו', וְרָאִיתִי למוהרש"א בס' לֶחֶם דְּמְעָה בסי' א' ע"פ כָּל עַמָּה נֶאֱנָחִים וכו' שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם מוהרי"ע שפי' הַכַּוָּנָה שֶׁהָיָה מִתְלוֹנֵן כִּי מֵאַחַד מִתְּנָאִים שֶׁל הַזּוֹלֵל שֶׁיִּהְיֶה הַנִּידּוֹן פָּחוֹת מי"ג שָׁנָה, וע"ד רז"ל מִשֶּׁיָּבִיא שְׁנֵישְׁעָרוֹת אע"פ שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְכְלַל אִישׁ, וע"ז אָמַר כָּל עַמָּה נֶאֱנָחִים וְלֹא הַקְּטַנִּים בִּלְבַד עכ"ל.

וְהֵם דְּבָרִים תְּמוּהִים דְּלֹא יִתָּכֵן שֶׁיִּהְיֶה נֶעֱנָשׁ פָּחוֹת מיג"ש וְלוּלֵא דְּבָרָיו הָרִאשׁוֹנִים הָיָה אפ"ל דמ"ש וע"ד רַבּוֹתֵינוּ וכו' שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְכְלַל אִישׁ אֵין ר"ל שֶׁלֹּא הִגִּיעַ ליג"ש אֶלָּא ר"ל שֶׁלֹּא הִקִּיף זָקָן וכו' אַף ממ"ש בַּתְּחִלָּה בְּהֶדְיָא פָּחוֹת מי"ג מוּכָח דמ"ש אע"פ וכו' ר"ל שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְכְלַל י"ג שָׁנִים וְאֵין לוֹמַר דְּבִתְחִלָּה קָאָמַר דְּפְשָׁטֵיהּ דִּקְרָא מִדְּכְתִיב בֵּן מַשְׁמַע אֲפִילּוּ פָּחוֹת מיג"ש אֶלָּא דע"ד חֲזַ"ל מִשֶּׁיָּבִיא ב' שְׁעָרוֹת אע"פ שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְכְלַל אִישׁ ר"ל שֶׁלֹּא הִקִּיף וכו' (וכ"נ בֶּאֱמֶת מַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו) דא"כ קָשֶׁה חֲדָא מנ"ל לְהָבִין כֵּן מִפְּשָׁטֵי' דִּקְרָא הֵיפֶךְ דְּרָשַׁת חֲזַ"ל וְתוּ א"כ מַאי אע"פ שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְכְלַל אִישׁ דְּקָאָמַר דְּמַשְׁמַע דר"ל דל"מ אִם הִגִּיעַ לְכְלַל אִישׁ דְּהַיְינוּ שֶׁהִקִּיף וכו' אֶלָּא אֲפִילּוּ לֹא הִקִּיף וכו' הָא לִדְרָשָׁתָם דַּוְקָא קוֹדֶם שֶׁהִקִּיף הוּא דְּנֶעֱשָׂה בסו"מ, וּזְכוּרַנִי שֶׁבְּיַלְדוּתַי שָׁמַעְתִּי מַקְשִׁים ע"ד רַבֵּינוּ יוֹנָה הַמּוּבָא בְּחֹק לְיִשְׂרָאֵל יוֹם ה' פ' כִּי תִשָּׂא דְּבֵן סו"מ נֶעֱנָשׁ כְּשֶׁהוּא קָטָן וְאֵינִי זָכָר אִם נִמְצָא יִשּׁוּב לָזֶה וְכָעֵת צ"ע: צח בִּיטּוּל חָמֵץ דְּאָמְרִינַן בַּשַּׁ"ס מְבַטְּלוֹ בְּלִבּוֹ וְדַיּוֹ, עַיֵּין בד' מָרָן הב"י סי' תל"א סוד"ה וּמִדְּאוֹרַיְיתָא וכו' דְּהָרָן כָּתַב בְּשֵׁם אִיכָּא מ"ד דְּלָאו דַּוְקָא בְּלִבּוֹ אֶלָּא צָרִיךְ לְהוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו וְשָׁרַבֵּינוּ הַטּוּר ס"ל דא"צ שֶׁיּוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו, וְעַיֵּין בְּבֵית חָדָשׁ סי' תל"ד ס"ז שכ' לְדַעַת בעהע"י דס"ל כְּדַעַת הָרָן וְשֶׁרוֹב הַגְּאוֹנִים ס"ל כהריב"ה וכ"כ בתיו"ט רַפָּ"ק דִּפְסָחִים ד"ה בּוֹדְקִין דא"צ שֶׁיּוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו וּבְמַחֲשָׁבָה בְּעָלְמָא סַגִּי, וכ"כ בְּלִקּוּטוֹת הָרַמְבַּ"ן לַפְּסָחִים וְז"ל וְנִרְאִין הַדְּבָרִים שֶׁהַבִּיטּוּל בְּלֵב הוּא וא"צ שֶׁיּוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו וְזֶהוּ שֶׁשָּׁנִינוּ בכ"מ מְבַטֵּל בְּלִבּוֹ וְכֵן פירש"י וְכֵן לְעִנְיַן ע"ז וכו' עי"ש בְּדַף י"ב ע"א מַהַסֵּפֶר וְתָמִיהַ לִי מְאֹד עמ"ש בחי' הָרִיטְבָ"א לְקִידּוּשִׁין דַּף מ"ב ע"ב בְּשֵׁם רַבֵּינוּ הָרַמְבַּ"ן דְּלָאו בְּלִבּוֹ מַמָּשׁ קָאָמַר דְּהַהוּא מְהַרְהֵר מִיקְרֵי אֶלָּא ר"ל שֶׁאֵינוֹ מַשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ ע"כ וְהוּא הֵיפֶךְ ממ"ש בַּלִּקּוּטוֹת הַנָּ"ל, וּבְשׁוּ"ת עוֹנֶג יו"ט סי' כ"ד ד"ה וּבַר מִן דִּין וכו' שֶׁכָּתַב שֶׁמָּצָא לְהָרִיטְבָ"א בְּקִידּוּשִׁין דַּף מ"ב שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן וכו' (וְהֵבִיא כָּל דִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א הַנָּ"ל וְסִיֵּם לְמַאי דַּעֲסִיק שָׁם) א"כ א"ש מַה דְּלָא הָוֵי הת"ס דְּמַשְׁכַּחַת שֶׁקָּנָה חָמֵץ וְרָאוּהוּ שֶׁלֹּא הוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו עַד שְׁחִיטַת הַפֶּסַח עכ"ל, וְלֹא

רָאָה דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן בְּלִקּוּטוֹת הַנָּ"ל דס"ל בְּהֶפְךְ, וְכֵן דַּעַת הַטּוּר וְרֹוב הַגְּאוֹנִים כנז"ל וְתֵירוּצוֹ הָיָה לוֹ לְהַעֲמִיד ע"פ מ"ש הָרָ"ן הנז"ל וְכַמְבֹאָר וְעַיֵּין בְּבֵית מֵאִיר לא"ח סי' תל"א דְּהָאִיכָּא מ"ד שֶׁהֶבְיא הָרָ"ן הֵם הַתּוֹסָ' בְּדַף ד' דע"כ דְּסָבְרִי דִּבְלִבּוֹ ל"ד וכו' וּמָצִינוּ כַּיּוֹצֵא לָזֶה דְּאַף דְּנֶאֱמַר לָשׁוֹן בְּלִבּוֹ הַכַּוָּנָה הוּא בְּפִיו אֶלָּא שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהַשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ דְּתַנְיָא לֹא יְבָרֵךְ אָדָם ברהמ"ז בְּלִבּוֹ וכו' וְכָתַב תר"י וה"ד מָרָן הב"י בסי' קפ"ה הָא דְּאָמְרִינַן בְּלִבּוֹ לֹא בְּמַחֲשָׁבָה קָאָמַר דְּנַדַּאי בְּהֶרְהוּר לֹא יָצָא וכו' אֶלָּא ר"ל שֶׁלֹּא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ וְחָתַךְ בִּשְׂפָתָיו וכו' וכ"כ הָרִיטְבָ"א שָׁם בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן, וְהָרַב מַחֲנֵה אֶפְרַיִם בְּהִלְכוֹת זְכִיָּה מַהֶפְקֵר סי' ג' הֵבִיא מ"ש הָרָ"ן דְּלָא מְהַנֵּי בְּלֵב מִשּׁוּם דְּהָוֵי דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב וְכָתַב ע"ז וְלִי נִרְאֶה דְּכָל כה"ג מְהַנֵּי בִּיטּוּל בְּלֵב דְּהָוֵי דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב דְּמוֹכְחִי וְהָכָא אֲנַן סָהֲדֵי דְּבָטֵל בְּלִבּוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא לַעֲבֹור בְּאִיסּוּרָא כִּדְאָמְרִינַן גַּבֵּי גִּיגִית בפ"ק דְּשַׁבָּת וכה"ג אַשְׁכְּחַן גַּבֵּי ע"ז דְּבִיטּוּל בְּלֵב מְהַנֵּי וֶהֱבִיאוֹ הַמָּרְדְּכִי וּרְאָיָה מֵהֲנִיחוּהּ עוֹבְדֶיהָ וכו' עי"ש שֶׁלֹּא זָכַר מִדִּבְרֵי הָרַאשׁוֹנִים הנז"ל וְהוּא חִידּוּשׁ, וּבְעֶרְבָּא דמס' כַּלָּה דְּאָמַר ר"ע עַל הַהוּא דְּגִילָּה רֹאשׁוֹ שֶׁהוּא מַמְזֵר וּבַר הַנְּדָּה וְחָקַר ר"ע מֵאִמּוֹ וְהָיָה נִשְׁבָּע לָהּ וּמְבַטֵּל בְּלִבּוֹ שֶׁהִקְשׁוּ הָרַאשׁוֹנִים הֵיכִי מְהַנֵּי בִּטּוּל בְּלֵב הָא דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָם דְּבָרִים כָּתַב הָרִיטְבָ"א בחי' לְקִידּוּשִׁין דַּף נ' ע"א בְּשֵׁם רַבֵּינוּ הַגָּדוֹל דְּהָיָה מוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו וּלְפִי שֶׁלֹּא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ קָרֵי לֵיהּ בְּלִבּוֹ כִּדְתַנְיָא לֹא יְבָרֵךְ בְּלִבּוֹ עכ"ל וּמִסְתָּמָא כַּוָּנָתוֹ עַל הָרַמְבַּ"ן וְכֵן מָצָאתִי לְהָרַב יַד דָּוִד (לַיּוֹ"ד) בסי' ד' אוֹת כ' שֶׁהֶבְיא דְּבָרִים אֵלּוּ בְּשֵׁם שִׁיטַת הָרַמְבַּ"ן לק"י ושה"ד הָרִיטְבָ"א עי"ש וּלְפִי הַנִּרְאֶה אֵין הַדְּבָרִים מְכַוָּנִים עמ"ש בְּלִקּוּטוֹת לַפְּסָחִים הַנָּ"ל וקצ"ע: צט בְּכוּלֵיהּ מְשַׁעֲרִינַן אִי אָמְרִינַן גַּבֵּי חָמֵץ קוֹדֶם הַפֶּסַח, עַיֵּין בְּקֶונְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת חָמֵץ וּמַצָּה סי' ד' אוֹת ו' מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בָּזֶה בס"ד: וּמַאי דְּאָמְרִינַן כֵּן בִּשְׁאָר אִיסּוּרִין נִרְאֶה קָצָת מִתְּשׁוּ' הָרַדְבַּ"ז דְּלָא ס"ל כֵּן וְהוּא ממ"ש מָרָן מוהרמב"ח בְּכָלָיו שבסו"ס אוֹר צַדִּיקִים בְּשֹׁרֶשׁ הָרִאשׁוֹן דַּף כ"ד אוֹת נ"ז וְז"ל במוהרדב"ז סי' קקצ"ו בְּעִנְיַן הַנִּזְהָרִים שֶׁלֹּא לֶאֱכֹול בְּבֵית מִי שֶׁמַּזְמִין אוֹתָם מִפְּנֵי חֲשַׁשׁ הַשּׁוֹחֵט וְגָעַר בָּהֶם הָרַב מִכַּמָּה טְעָמִים וְתוּ דְּהָא אִיכָּא כַּמָּה סְפֵיקֵי בַּדָּבָר סָפֵק שָׁחַט אוֹתוֹ הַפָּסוּל אוֹ לֹא וְאת"ל שָׁחַט שֶׁמָּא בְּאוֹתוֹ הַפַּעַם שָׁחַט יָפֶה וְא"ת לֹא שָׁחַט יָפֶה שֶׁמָּא הַכֵּלִים לֹא הָיוּ בְּנֵי יוֹמָן וְאת"ל בְּנֵי יוֹמָן שֶׁמָּא נִתְבַּטֵּל בס' וכו' עכ"ד וְאִי ס"ל כְּכֻלָּן דְּלָא יָדְעִינַן בְּכוּלֵיהּ מְשַׁעֲרִינַן הֵיכִי קָאָמַר שֶׁמָּא נִתְבַּטֵּל בס' וַהֲרֵי סְתָם כֵּלִים אֵין מַחֲזִיקִים ס' כְּנֶגֶד כֻּלּוֹ, וְאוּלַי ס"ל דְּדַוְקָא בְּנִדַּאי אִיסּוּר אָמְרִינַן דִּבְכוּלֵיהּ מְשַׁעֲרִינַן וְלֹא בְּסָפֵק אֶלָּא דִּבְלֹא זֶה בענ"ד לֹא זָכִיתִי לְהָבִין דב"ק דְּבְתְחִלָּה כָּתַב דאת"ל דְּהַפְסוּל שָׁחַט מַשְׁמַע דר"ל דְּאַף אִם נֹאמַר דְּמַה שֶּׁאָנוּ בָּאִים עַתָּה לֶאֱכֹול נִשְׁחַט ע"י אוֹתוֹ הַפָּסוּל מ"מ אֵין לָחוּשׁ די"ל שֶׁמָּא הַפַּעַם הַזֹּאת שָׁחַט יָפֶה, וא"כ כִּי הָדַר אָמַר רַב וא"ת לֹא שָׁחַט יָפֶה כַּוָּנָתוֹ וַדַּאי דְּלָא שָׁחַט יָפֶה בִּשְׁחִיטָה זוֹ וא"כ אֵינִי מֵבִין אֵיךְ סָתַר זֶה בְּאוֹמְרוֹ שֶׁמָּא הַכֵּלִים לֹא הָיוּ בנ"י דְּמַה יוֹשִׁיעֲנוּ מַה שֶּׁהָיוּ הַכֵּלִים אֵינָם בנ"י הֲרֵי אֵין כַּוָּנָתֵינוּ לֶאֱסֹור מֵחֲשַׁשׁ גִּיעוּל הַכֵּלִים אֶלָּא מִשּׁוּם הַשְׁחִיטָה שֶׁנִּשְׁחַט זֹאת הַפַּעַם ע"י פָּסוּל וּמַה יוֹעִיל בָּזֶה מַה שֶּׁהַכֵּלִים שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בָּהֶם בָּשָׂר זוֹ הָיוּ אבנ"י וצ"ע לְהָבִין דב"ק כְּפִי מַה שֶּׁכָּתַב בִּשְׁמוֹ מָרָן מוהרמב"ח.

וְעַתָּה שֶׁהִשַּׂגְתִּי שו"ת הָרַדְבָּ"ז רָאִיתִי תְּשׁוּבָה זוֹ הֲלֹא הִיא בח"ד סי' רצ"ו (בַּדְּפוּס וואַרְשָׁא הִיא אֶלֶף שס"ח) וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה שֶׁדְּבָרָיו מְפֹרָשִׁים יָפֶה וְרַבֵּינוּ מוהרמב"ח קִצֵּר בְּהַהֶעְתֵּק וְנָתַן מָקוֹם לְעָנִי בְּדַעַת כָּמוֹנִי שֶׁלֹּא לְהָבִין דב"ק כִּי מִמְּרוּצַת הַדְּבָרִים נִרְאֶה שֶׁכָּל

מ"ש הָרַדְבָּ"ז הוּא עַל אֲכִילַת בָּשָׂר בִּבֵית אִיזֶה בַּעֲלֵי בָּתִּים, אֲבָל הַמְעַיְּנִין בִּתְשׁוּבָה הַנַּ"ל יָשָׂר יֶחֱזוּ פָּנֵימוֹ דמ"ש שֶׁמָּא הַכֵּלִים אב"י וכו' כַּוָּנָתוֹ בְּזֶה רַק עַל גִּיעוּלֵי הַכֵּלִים שֶׁל הבעה"ב וכו' שֶׁנִּשְׁאַל שְׁקָצַת חֲכָמִים הֶחֱמִירוּ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל מִשְּׁחִיטַת מְקֻצָּת שׁוֹחֲטֵי הק"ק מִפְּנֵי שֶׁאֵין נִזְהָרִים אוֹ מִפְּנֵי שֶׁיָּצָא טְרֵפָה מִתַּחַת יָדָם וּכְשֶׁמַּזְמִין אוֹתָם אֶחָד מהבע"ב חוֹשְׁשִׁים אֲפִילּוּ לְגִיעוּלֵי הַכֵּלִים וּמַגְעִילִים אוֹתָם וְהֵשִׁיב שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם לָחוּשׁ לְגִיעוּלֵי כֵּלִים מִכַּמָּה טְעָמִים חֲדָא דְּרוֹב הַטַּבָּחִים כְּשֵׁרִים וְרוֹב מְצוּיִים אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִים וַאֲפִילּוּ מֵאוֹתוֹ שֶׁיָּצָא נְבֵלָה מתח"י לְדַעְתָּם מֻוָּתָּרִים לֶאֱכֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ שֶׁאִם בְּאוֹתוֹ פַּעַם לֹא שָׁחַט יָפָה בְּפָעָמִים אֲחֵרִים שָׁחַט יָפָה כֵּינָן שֶׁהוּא בק"י וכ"כ מוהריק"ו וכו' וְתוּ דְּטַעְמוֹ וְלֹא מַמָּשׁוֹ קי"ל שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן.

וְתוּ דְּסָתָם כֵּלִים אֵינָם בְּנֵי יוֹמָן וְנוֹתֵן טַעַם לְפָגָם הוּא וְתוּ דְּרוֹב הַפְּעָמִים יֵשׁ בַּהַתְבְּשִׁיל יוֹתֵר מִשִּׁשִּׁים מִכְּדֵי פְּלִיטָה וַאֲפִילּוּ לְדַעַת הַמַּחְמִיר דְּבָעֵינַן כְּדֵי לְבַטֵּל כָּל הַכְּלִי וכו' לֹא הֶחְמִירוּ אֶלָּא בְּאִיסּוּר וַדַּאי לֹא בְּסָפֵק אִיסּוּר עכ"ד וּמְבוֹאָר דמ"ש וְתוּ דְּטַעְמוֹ וְלֹא מַמָּשׁוֹ וכו' וְתוּ דְּסָתָם כֵּלִים אב"י וכו' לָאו אַדִּסְמִיךְ לֵיהּ קָאֵי לְמֵיהַב טַעֲמָא לְמִישְׁרֵי לֶאֱכֹל מִשְּׁחִיטַת אוֹתוֹ שֶׁיָּצָא נְבֵלָה מתח"י אֶלָּא אַרִישָׁא דְּמִילְּתֵיהּ מִיהְדָּר דְּלֹא הָיָה לָהֶם לָחוּשׁ לְגִיעוּלֵי כֵּלִים מִשּׁוּם דְּאִיכָּא רוֹב וכו' אַהָא קָאָמַר וְתוּ דְּסָתָם כֵּלִים אב"י וכו' וּדְבָרָיו עוֹלִים יָפֶה וְכֵן סַיְּם שָׁם אֲבָל מ"מ לְגַבֵּי דִּינָא כֵּינָן שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כָּל הַקּוֹלוֹת שֶׁזָּכַרְנוּ לֹא הָיָה לָהֶם לָחוּשׁ לְגִיעוּלֵי כֵּלִים מִשּׁוּם דְּאִיכָּא רוֹב וכו' אֲהָא קָאָמַר וְתוּ דְּסָתָם כֵּלִים אב"י וכו' וּדְבָרָיו עוֹלִים יָפֶה וְכֵן סַיְּם שָׁם אֲבָל מ"מ לְגַבֵּי דִּינָא כֵּינָן שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כָּל הַקּוֹלוֹת שֶׁזָּכַרְנוּ לֹא הָיָה לָהֶם לָחוּשׁ לְגִיעוּלֵי כֵּלֵיהֶם אֲפִילּוּ לְכַתְּחִלָּה דְּהָא אִיכָּא כַּמָּה סְפֵיקֵי בְּדָבָר שֶׁאִיסּוּרוֹ מִדְּרַבָּנָן סָפֵק שָׁחַט אוֹתוֹ הַפָּסוּל וְאת"ל שָׁחַט שֶׁמָּא בְּפַעַם הַזֹּאת שָׁחַט יָפָה וְאת"ל לֹא שָׁחַט יָפָה שֶׁמָּא הַכֵּלִים לֹא הָיוּ בְּנֵי יוֹמָן וְאת"ל ב"י שֶׁמָּא נִתְבַּטֵּל בְּשִׁשִּׁים וכו' ע"כ וּמְבוֹאָר דְּכַוָּנָתוֹ רַק עַל גִּיעוּל כֵּלֵיהֶם שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם לָחוּשׁ, מִשּׁוּם דְּאִיכָּא כַּמָּה סְפֵיקֵי ס' שָׁחַט אוֹתוֹ הַפָּסוּל כְּלוֹמַר שֶׁמָּא הַבָּשָׂר שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל אֶתְמוֹל בִּכְלֵי זֶה שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בּוֹ הַיּוֹם שְׁאָר דְּבָרִים אוֹ בָּשָׂר מִשּׁוֹחֵט שֶׁאֵין בּוֹ חֲשָׁשׁ הָיָה מִשְּׁחִיטַת הַפָּסוּל אוֹ הָיָה מִשְּׁחִיטַת הַכְּשֵׁרִים וְאֵין שׁוּם חֲשָׁשׁ עַל הַגִּיעוּל, ואת"ל מִשְּׁחִיטַת הַפָּסוּל הָיָה שֶׁל אֶמֶשׁ שֶׁמָּא בַּפַּעַם הַזּוֹ כְּלוֹמַר בִּשְׁחִיטָה שֶׁל אֶתְמוֹל שָׁחַט יָפֶה וְאֵין חֲשָׁשׁ עַל הַגִּיעוּל כְּלָל ואת"ל ב"י שֶׁמָּא נִתְבַּטֵּל בְּשִׁשִּׁים וכו' וְיֵשׁ לָחוּשׁ עַל הַגִּיעוּל שֶׁמָּא הַכֵּלִים שֶׁל הַיּוֹם אב"י ואת"ל ב"י שֶׁמָּא נִתְבַּטֵּל בְּשִׁשִּׁים וכו' דְּבסָפֵק אִיסּוּר לָא אָמְרִינַן בְּכוּלֵיהּ מְשַׁעֲרִינַן וַהֲרֵי מְבוֹאָר בִּדְבָרָיו דְּגַם הוּא נִרְגָּשׁ מִדְּאָמְרִי' בְּעָלְמָא בְּכוּלֵיהּ מְשַׁעֲרִינַן אַדְּ בַּחֲלָקוֹת יָשִׁית בֵּין וַדַּאי אִיסּוּר לְסָפֵק, וְכֵן רָאִיתִי עַתָּה בְּיַד מַלְאָכִי בִּכְלָלֵי הַדִּינִים אוֹת ק"מ שֶׁכָּתַב בִּשְׁמוֹ דְּלָא אָמְרִינַן בְּכוּלֵיהּ מְשַׁעֲרִינַן אֶלָּא בְּוַדַּאי אִיסּוּר וכו' אֶלָּא דְּמַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו הוּא דְּלָדִינָא ס"ל דְּלָא אָמְרִינַן בְּכוּלֵיהּ מְשַׁעֲרִינַן אֶלָּא דְּבִנְדוֹנוֹ לכ"ע לָא אָמְרִינַן בְּכוּלֵיהּ מְשַׁעֲרִינַן מִשּׁוּם שֶׁהוּא רַק סָפֵק וּכְבָר יָדוּעַ דְּהָרָאָבָ"ד ס"ל דְּלָא אָמְרוּ בְּכוּלֵיהּ מְשַׁעֲרִינַן אֶלָּא בַּכָּחָל וְכַדּוֹמֶה לוֹשְׁאֵינוֹ חוֹזֵר לִהְיוֹתוֹ אֲבָל דָּבָר שֶׁנִּיתָּר ע"י הֶכְשֵׁר הַגְעָלָה לָא אָמְרִינַן בֵּיהּ בְּכוּלֵיהּ מְשַׁעֲרִינַן אֶלָּא בְּמַאי דְּנָפֵיק מִינֵּיהּ בְּאוֹמֶד יָפֶה וְעִם דְּלָא קי"ל הָכִי, וְעַיְּין בְּמָרָן הב"י סי' צ"ד וסי' צ"ח וסי' ס"ט מ"מ סָבַר הָרָאָבָ"ד לֹא נִפְלְאַת הִיא עַיְּין בס' בְּאֵר הַמַּיִם סי' כ"ג שֶׁהֵבִיא תְּשׁוּבַת תְּמִים דֵּעִים סי' ז' תשו' שְׁלֹמֹה לְהָרָאָבָ"ד בְּסָבָרָא זוֹ וּבָא בַּשְּׁאֵלָה שָׁם לְהָרַב מוהר"ם בַּר יְאֵוזֶה כֵּן דַּעְתּוֹ וְדַעַת חֲבֵירוֹ וְכָתַב הָרָאָבָ"ד שֶׁכֵּן נוֹהֲגִים הֵיתֵר מִפִּי רַבּוֹתֵינוּ ע"כ וּבְדִבְרֵי הָרַאֲבַ"ד שֶׁהֵבִיא הָרַשְׁבָּ"א בתה"א בֵּית ד' ש"א כָּתַב שֶׁנֶּעֱזַר בַּקַּבָּלָה זוֹ מִפִּי הרר"י אֶבֶן פָּלֵט וְכָתַב שָׁם בִּבְאֵר הַמַּיִם דְּגַם בס' אָרְחוֹת חַיִּים הֵבִיא דרד"ך ור"י מִפָּארִיש ס"ל דְּבָטֵל בס' וְלָא

מְשַׁעֲרִינַן בְּכֻלּוֹ וְכֵן עָשָׂה מַעֲשֶׂה הָרַב גו"ר חיו"ד כי' כ"ט מִכְּלָל א' לְהַתִּיר כְּדַעַת הָרָאָבָ"ד וכו' עי"ש וְאִם כֵּן אֵינוֹ רָחוֹק לוֹמַר שֶׁכֵּן הוּא גַּם דַּעַת הָרַדְבָ"ז מֵעִיקַּר הַדִּין אֶלָּא דִּבְנִדּוֹנוּ הֶעֱדִיף כֹּחַ הַהֶיתֵּר אַלִּיבָּא דכ"ע מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא סָפֵק אִיסּוּר וְהֶאֱרִיךְ שָׁם בְּבֹאֵר הַמַּיִם לְהָבִיא דְּדַעַת כָּל הַפּוֹסְקִים קַמָּאֵי וּבָתְרָאֵי דְּלָא כְּהָרָאָבָ"ד ושמוהר"ש גָּאוֹן כָּתַב לְצָרֵף דַּעַת הָרָאָבָ"ד לס"ס ושכנה"ג בְּבָעֵי חַיֵּי חיו"ד סי' ק"ז דָּחָה דְּבָרָיו דְּכֵיוָן דְּרֵוּבָּא דְּרֵוּבָּא פְּלִיגִי עַל הָרָאָבָ"ד אֵין לַעֲשׂוֹת מִסְּבָרָתוֹ סָפֵק לְחָשְׁבוֹ ס"ס וְעוֹד שֶׁכְּבָר קִבַּלְנוּ הוֹרָאוֹת מָרָן וכו' עיש"ב וְדִבְרֵי הָרַב גו"ר שֶׁרָמַז הוּבְאוּ בְּשוּ"ת אֹהֶל יִצְחָק בְּחִידּוּשָׁיו לְהָרַמְבַּ"ם פ"ו מהל' מא"א ה"ו דְּרָאוּי לִפְסֹק כְּהָרָאָבָ"ד שֶׁחָכָם גָּדוֹל הוּא וּמָצִינַן לְמֵיקַם עֲלָהּ דְּמֵילְתָא כֵּיוָן דְּעִיקַּר אִיסּוּר זֶה אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן דְּמִין בְּמִינוֹ בְּטִיל בְּרוֹב אַף דְּדָם וּבָשָׂר הָוֵי מִין בשא"מ מִשּׁוּם דְּדָם הָאֲבָרִים שֶׁנִּפְלַט מִן הָאֲבָרִים טַעַם הָאֲבָרִים יֵשׁ לוֹ וכו' עי"ש שֶׁכָּתַב דר"י בֶּן פָּלֵט והר"ר בֶּן לֵוִי והא"ח שֶׁהֵבִיא רי"ו וְהָרֹאֹ"ה ס"ל כְּהָרָאָבָ"ד ושמוהרש"ג שֶׁבְּשׁוּ"ת בָּעֵי חַיֵּי עָשָׂה ס"ס ע"פ סְבָרַת הָרָאָבָ"ד וְכֵן מוהריק"ש בסי' ס"ט ס"ו וּצְרוֹר הַכֶּסֶף בְּשוּ"ת יו"ד סי' ג' וב"ד סי' ט"ז עָשׂוּ ס"ס כֵּן, וּבְיַד דָּוִד לַיּוֹ"ד סי' ס"ט בהגב"י אוֹת כ"ט (ע"ד מָרָן הב"י בד"ה בָּשָׂר שֶׁנִּמְלַח בְּלֹא מְלִיחָה) הֵבִיא כ"ז וְכָתַב דְּהָרַב מוהר"ם אֶלַּגְאַבָּה בכת"י אַחַר שֶׁהֵבִיא מ"ש הכנה"ג דְּאֵין לַעֲשׂוֹת וכו' כָּתַב וּלְעִנְיַן דִּינָא סֵוּגְיִין לַעֲשׂוֹתָהּ סָנִיף ומ"ש הכנה"ג דְּאֵין לַעֲשׂוֹת ס' נָגֵד דַּעַת מָרָן דְּבָרָיו תְּמוּהִים וכו' וְרָמַז עוֹד לס' עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן לַיּוֹ"ד וּמְחַוְשָׁקִים כֶּסֶף בסוה"ס בַּיּוֹ"ד כי' יוֹ"ד ואמ"א לְרֹאוֹת דב"ק, וּבְקוּנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת חָמֵץ וּמַצָּה סי' ד' אוֹת ו' סק"ט הֵבֵאתִי מ"ש בַּקָּהָל יְהוּדָה דַּף כ"ו ע"א שֶׁדַּעַת הָאָגוּר כְּהָרָאָבָ"ד ועי"ש מ"ש בְּשֵׁם שע"ת וְשוּ"ת רמ"ץ לַעֲשׂוֹת סְנִיף סְבָרַת הָרָאָבָ"ד.

ומ"ש הָרַב החבי"ב בְּבָעֵי חַיֵּי הַנָּ"ל דְּאֵין לַעֲשׂוֹת ס"ס ע"פ סְבָרַת הָרָאָבָ"ד לְפִי שֶׁקִּבַּלְנוּ הוֹרָאוֹת מָרָן, עַיֵּין לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַסָּמָ"ךְ אוֹת י"ח מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בָּזֶה: ומ"ש הָרַדְבָ"ז דְּלָא אָמְרִינַן בְּכוּלֵּיהּ מְשַׁעֲרִינַן בְּסָפֵק אִיסּוּר רָאִיתִי בְּמִקְנֶה אַבְרָהָם בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת קנ"ב שכ"כ בְּשֵׁם תש"ו כנה"ג יוֹ"ד סי' ח' ד' ו' ושכ"כ בכנה"ג יוֹ"ד סי' צ"ד הגב"י אוֹת ו' וְכָתַב המקנ"א לְיַיְשֵׁב בָּזֶה דַּעַת רַשְׁ"י מִמַּה שֶּׁתָּמַהּ מָרָן הב"י א"ח סי' תמ"ז בד"ה ומ"ש רַבֵּינוּ בְּשֵׁם רַשְׁ"י עי"ש, וְעַיֵּין פרמ"ג בַּיּוֹ"ד סי' צ"ד במ"ז אוֹת א' ד"ה כָּתַב האו"ה וכו' מ"ש ע"ד הכנה"ג ועי"ש בְּיַד דָּוִד הגהט"ו אוֹת ה' וּבְסִי' צ"ח אוֹת טו"ב: וּבְשִׁוְמָן הַדָּבוּק בִּכְלִי וְלָא יָדְעִינַן כַּמָּה הוּא אִי צָרִיךְ לְשַׁעֵר בְּכֹל הַכְּלִי מִשּׁוּם דְּכֹל דְּלָא יָדְעִינַן בְּכוּלֵּיהּ מְשַׁעֲרִינַן, עַיֵּין פר"ח סי' קכ"ב סק"ג וסק"ה ד"ה וְרָאִיתִי ועי"ש בסי' צ"ה סק"ג.

וְהָרַב תִּפְאֶרֶת אָדָם בַּיּוֹ"ד סי' ט"ו כָּתַב דְּמִשַּׁעֲרִינַן בְּמַה שֶּׁיּוּכַל לִהְיוֹת לְכָל הַמַּרְבֶּה וְלָא מְשַׁעֲרִינַן בְּכָל הַכְּלִי אֶלָּא כְּשֶׁאִיסּוּר בָּלוּעַ בַּכְּלִי וְכָתַב לְהַסְבִּיר בִּשְׁפַת חֲלָקוֹת שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם וכ"כ שָׁם בסי' י"ז, וְעַיֵּין זְכוֹר לְאַבְרָהָם בָּאוֹת בִּיטּוּל דַּף קפ"ה ע"ב דְּמִסְתָּמָא יֵשׁ שִׁשִּׁים נֶגֶד הַנִּדְבָּק בָּהּ, וְכֵן בָּאוֹת טַעַם לִפְגָם בְּדַף קצ"ח ע"א דְּמִסְתָּמָא בְּכָל הַקְּדֵרָה יֵשׁ שִׁשִּׁים נֶגֶד הַדָּבוּק וְהוּא הַסְכָּמַת רֹוב הָאַחֲרוֹנִים וכו' ע"כ: ק בִּיצַּת טְרֵפָה אִי אָסוּרָה מִדְּאוֹרַיְיתָא, עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי לְעֵיל בְּמַעֲרֶכָה זוֹ אוֹת צ"ג וּבְהַגָּהוֹת הג' מוהרש"ק ע"ד הפרמ"ג סי' פ"ו בשפ"ד סק"ח כָּתַב וְז"ל בְּחִידּוּשֵׁי לְהִלְכוֹת יו"ט סי' תקי"ג כָּתַבְתִּי בַּהַשְׁמָטוֹת טַעַם הַדָּבָר דְּהָוֵי מה"ת אֲבָל בַּתּוֹסָ' ב"ק דַּף מ"ו ד"ה מ"ט פִּירְשָׁא מְבֹאָר שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן עי"ש ע"כ, וּלְפִי הַנִּרְאֶה אֵין הֶכְרֵחַ מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּהֵם לֹא כָּתְבוּ דְּאִיסּוּר

טְרֵפָה מִדְּרַבָּנָן אֶלָּא לְאוֹתָם שֶׁנּוֹלְדוּ מִיָּד לְאַחַר שֶׁנִּטְרְפָה וּבָזֶה גַּם לְמָרָן הב"י הוּא מִדְּרַבָּנָן וכמ"ש הפמ"ג ע"ד הַשָּׁ"ך דמ"ש בָּזֶה דְּאָסוּר מִן הַתּוֹרָה הוּא שֶׁלֹּא בְּדִקְדּוּק דְּאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן ועי"ש בְּמִשְׁבְּצוֹת סק"ח כנלע"ד פָּשׁוּט וְאַדְרַבָּא מַשְׁמָעוּת דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הוּא דְּבֵיצַת טְרֵפָה אֲסוּרָה מה"ת ומשו"ה אָסְרוּ מִדְּרַבָּנָן בֵּיצַת נְבֵלָה כיעי"ש: קא בַּעַל חוֹב קוֹנֶה מַשְׁכּוֹן אִי מְהַנֵּי קִנְיָן זֶה לְהַחֲשִׁיבוֹ כְּשֶׁלּוֹ לְדָבָרִים שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם לָכֶם כְּאֶתְרוֹג וְכַיּוֹצֵא, עַיֵּין שעה"מ פֵּ"ה מֵהִלְכוֹת אִישׁוּת הל' כ"ג וְשׁוּ"ת שו"מ מַהֲדוּרָא ה' סי' נ"ד, וּבְחִידּוּשַׁי הָרַשְׁבָּ"א לְקִידּוּשִׁין דַּף ח' בד"ה הָתָם בְּמַשְׁכּוֹן דַּאֲחֵרִים כָּתַב ואע"ג דְּגוּפוֹ אֵינוֹ קָנוּי לוֹ מַמָּשׁ וְאִי אַקְדִּישׁ מַלְוֶה אוֹ זָבִין לָא עֲבִיד כְּלוּם וכו' עי"ש דְּלֹא חָשִׁיב קִנְיָן גָּמוּר אֶלָּא מִקְצָת קִנְיָן וּמְהַנֵּי לְקִידּוּשִׁין וכו' וּבְשׁוּ"ת צ"ל להג' מִלְּיבּוּוִיץ בח' יו"ד סי' רל"א דַּף מ"ז ע"א ד"ה ומ"ש וכו' כָּתַב בְּשֵׁם הָרַב הַשּׁוֹאֵל דְּכֵינָן דבע"ח קוֹנֶה מַשְׁכּוֹן חָשִׁיב כְּשֶׁלּוֹ וּמְכִירָתוֹ לְנָכְרִי הָוֵי מְכִירָה וְכָתַב דְּאֵין נִרְאֶה לוֹ כֵּן וְהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל וְהִכְרִיחַ דמ"ש הָרַשְׁבָּ"א כֵּן הוּא אַף בְּמִשְׁכְּנוֹ שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַלְוָאָתוֹ וְשֶׁכֵּן מְבוֹאָר בְּהָרִיטְבָ"א שָׁם אֶלָּא דס"ל דְּאִם לֹא פְּדָאוֹ הַלּוֶה וְהֶחֱלִיטָהוּ לוֹ ב"ד אָז הָוֵי זְבִינֵי לְמַפְרֵעַ אֲבָל אִם פְּדָאוֹ לָא הָוֵי זְבִינֵי כְּלָל, וּלְהָרַשְׁבָּ"א י"ל דְּאַף אִם יַחֲלִיטֶהוּ ב"ד לָא הָוֵי זְבִינֵי וְגַם הַשָּׁ"ך ח"מ סי' ע"ב סק"ט בד"ה עוֹד כָּתַב הָרַמְבַּ"ן כ"כ בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן וְהָרָ"ן וְחָלַק עָלָיו, וע"ד הָרַאשׁוֹנִים הַנָּ"ל יֵשׁ לִסְמֹךְ כ"ש שֶׁדִּבְרֵיהֶם מִסְתַּבְּרָא יוֹתֵר ובקצה"ח הִשִּׂיג עַל הַשָּׁ"ך, ובט"ז א"ח סי' תמ"ג סק"ד כָּתַב ג"כ דְּגוּף הַמַּשְׁכּוֹן שֶׁל הַלּוֶה וע' שַׁ"ך ח"מ סי' ע"ב ס"ק קמ"ט דְּגַם הוּא בסו"ד מַסְכִּים לָזֶה וכ"כ בִּפְשִׁי' באו"ת ס"ק קל"ז בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א בב"ק עי"ש ולפי"ז נִרְאֶה לְפוּם רֵיהֲטָא דְּלַגַּבֵּי לָצֵאת י"ח ל"ח לָכֶם, אַף דְּלַגַּבֵּי בְּכוֹר מְהַנֵּי כמש"ש בצ"צ מִשּׁוּם דְּהָוֵי כְּשֶׁוְּתָפוּת נָכְרִי וכו' מ"מ לְעִנְיַן מַאי דְּבָעֵינַן לָכֶם נִרְאֶה לְכְאוֹרָה דְּלָא מְהַנֵּי וְצָרִיךְ לְהִתְיַשֵּׁב לָעֵת הַפְּנַאי בל"נ: וְאִי יִשְׂרָאֵל מִנָּכְרִי קוֹנֶה מַשְׁכּוֹן, עַיֵּין בב"ש סי' כ"ח ונמק"י בְּאֵיזֶהוּ נָשָׁךְ אַמַּתְנִיתִין דְּמַלְוֶה יִשְׂרָאֵל מְעוֹתָיו שֶׁל נָכְרִי וכו' דְּהָא יִשְׂרָאֵל מִנָּכְרִי קוֹנֶה מַשְׁכּוֹן, וְכָתַב בְּשׁוּ"ת צ"צ הַנָּ"ל דאע"ג דַּאֲנַן לָא קי"ל הָכִי מ"מ בְּמוּמָר י"ל דלכ"ע יִשְׂרָאֵל קוֹנֶה מִמֶּנּוּ מַשְׁכּוֹן: וְאִי בְּקַרְקַע אָמְרִינַן דבע"ח קוֹנֶה בשעה"מ הַנָּ"ל (בְּדַף ט"ו סוֹף ע"ג) כָּתַב בְּשֵׁם גד"ת דְּקוֹנֶה וְתָמַהּ ע"ד עי"ש: קב בַּל תַּשְׁחִית דקי"ל דְּאָסוּר לְקוֹץ אִילָן הָעוֹשֶׂה פֵּירוֹת, כ' הָרֹא"ש בְּפֶרֶק הַחוֹבֵל דַּף צ"ב דְּאִם צָרִיךְ לִמְקוֹמוֹ מֻתָּר לְקָוְצָוֹ, ועפי"ז הִתִּיר הרט"ז בַּיּו"ד סי' קט"ז סק"ו לְקוֹץ הָאִילָנוֹת מִשּׁוּם בֵּית דִּירָה וְהָרַב מַרְאֶה הַנּוֹגֵהַּ בְּדַף צ"ד ע"ב דִּקְדֵּק מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם פ"ו מהל' מְלָכִים ה"ח, וּמִתּוֹסָ' בְּרָכוֹת דַּף ל"ו ע"ב ד"ה אֵין קוֹצְצִין וכו' דְּלָא ס"ל כְּהָרֹא"ש ועפי"ז עָמַד מַתְמִיהַּ ע"ד הרט"ז דְּתָפַס כְּיָחִיד בְּמָקוֹם רַבִּים וְנִרְאֶה דַּעְתּוֹ זַ"ל דִּנְקִיטִינַן דְּאָסוּר אַף אִם צָרִיךְ לִמְקוֹמוֹ יעי"ש: וְהִנֵּה הָרַב זַ"ל לֹא רָאָה תוס' הָרֹא"ש לִבְרָכוֹת שֶׁנִּדְפְּסוּ מְחַדָּשׁ בס' בְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת וְעֵינֵינוּ הָרוֹאוֹת בַּסֶּוְגְיָא הַנָּ"ל שכ' הָרֹא"ש כְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' מַמָּשׁ וּלְפִי סְבָרַת הָרַב זַ"ל דִּבְרֵי הָרֹא"ש סְתָרֵאי נִינְהוּ, אַךְ לְדִידִי בְּמָטוּ מִנֵּיהּ דְּמַר אֵין מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וְתוֹסָ' שׁוּם הַכְרַת דְּלָא ס"ל כְּהָרֹא"ש דְּהָרַמְבַּ"ם אֵין דַּרְכּוֹ לְכְתּוֹב בס' הַיָּד אֶלָּא מַה שֶּׁבָּא מִפֹּוֹרֶשׁ בַּשַּׁ"ס וְדָבָר זֶה לֹא נֶאֱמַר בְּהֶדְיָא בַּשַּׁ"ס וְרַבֵּינוּ הַגָּדוֹל אָמְרוּ הוּא הָרֹא"ש זַ"ל ואה"ן דְּלִדְיָנָא מוֹדֶה לוֹ כִּי מִילֵּי דְּסָבָרָא נִינְהוּ וּמִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם מִתְבָּאֵר יָפֶה דְּכֹל שֶׁאֵין עוֹשֶׂה דֶּרֶךְ הַשְׁחָתָה לֵית לַן בַּהּ וּכְשֶׁקּוֹצֵץ לְצוֹרֶךְ מְקוֹמוֹ הֲרֵי אֵינוֹ עוֹשֶׂה דֶּרֶךְ הַשְׁחָתָה, וּמִשְּׁרֵא שָׂרֵי וּמִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' ג"כ אֵין שׁוּם הֶכְרֵחַ וְהָעֵד ע"ז דִּבְרֵי הָרֹא"ש בְּתוֹסְפוֹתָיו

וְתָמִיהַּ לִי אֵיךְ נִיחָא לֵיהּ לְהַמְצִיא מַחֲלוֹקֶת מֵאַחַר דְּהָרֹא"שׁ כָּתַב לְהַדְיָא דְּשָׁרֵי וּבְשָׁאָר פּוֹסְקִים לֹא רָאִינוּ בְּהַדְיָא דְּחוֹלְקִים חוֹבָה עָלֵינוּ לְהָבִיא דִּבְרֵיהֶם אֶל עֵמֶק שָׁוֶה לְדִבְרֵי הָרֹא"שׁ זַ"ל וְלֹא לַחֲלוֹק אֶת הַשָּׁוִין בְּדַקְדּוּקִים בְּעָלְמָא, וְגַם לֹא רָאָה הָרַב זַ"ל שׁוּ"ת בְּשָׂמִים רֹאשׁ (אֲשֶׁר רַבִּים מְיַחֲסִים לְהָרֹא"שׁ כַּיָּדוּעַ) סִי' של"ד ה"ד מָרָן חִיַּד"א בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה יו"ד סִי' קט"ז אוֹת ג' שֶׁהִתִּיר לִקּוֹץ עַל יְדֵי נָכְרִי אִילָן מַאֲכָל שֶׁצָּרִיךְ לְמְקוֹמוֹ כִּי הָרַמְבַּ"ם לֹא אָסַר אֶלָּא דֶּרֶךְ הַשְׁחָתָה וְאֶפְשָׁר דְּצָרִיךְ לְמְקוֹמוֹ לָא מַקְרֵי דֶּרֶךְ הַשְׁחָתָה ע"כ וְאַף שֶׁכָּתַב בְּדֶרֶךְ אֶפְשָׁר מִכָּל מָקוֹם מ"שבִּפְסָקִים נִרְאֶה עִיקָּר וְסֵפֶר חַיִּים שָׁאַל אמצ"א אַדְּ עַיֵּין זָכוּר לְאַבְרָהָם ח"ג בְּמַעֲרֶכֶת סַכָּנָה וְרָאָה בְּעֵינֶיךְ כִּי הָרַבָּנִים חַוּת יָאִיר, שְׁאֵלָתָ יַעְבֵּץ, חַיִּים שָׁאַל, זֶרַע אֱמֶת, ס"ל דְּאִם קוֹצְצוֹ מִשּׁוּם צוֹרֶךְ מְקוֹמוֹ הַדָּבָר פָּשׁוּט לְהַתִּיר מִן הַדִּין אֶלָּא שֶׁכֵּיוָן שֶׁזֶּה כָּתוּב בְּכָלַל צַוָּאוֹת ריה"ח זַ"ל נָכוֹן הַדָּבָר לְקוֹץ ע"י נָכְרִי אֲבָל מִדִּינָא מֻוָתָּר וְגַם מִשּׁוּם סַכָּנָה דְּלָא שְׁכִיב שִׁבַּחְתִּ וכו' לֵיכָּא כשע"פ הַדִּין מֻוָתָּר דְּלָא כְּהָרַב בֵּית יַעֲקֹב דְּאוֹסֵר אַף בְּצָרִיךְ לִמְקוֹמוֹ וכו' יעיש"ב וכ"ז דְּלָא כְּהָרַב מַרְאֶה הַנּוֹגַהּ זַ"ל וק"ל: שׁוּב מָצָאתִי בְּחַיִּים בְּיָד לְמָרָן החבי"ף שֶׁבְּסִי' כ"ד הֵבִיא סְבָרַת הָרֹא"שׁ הַנַּ"ל ושכ"כ בִּתְשׁוּבַת בְּשָׂמִים רֹאשׁ סִי' של"ד ושכ"כ רי"ו בס' מְיַשְּׁרִים נְתִיב ל"א ח"ב דִּבְצָרִיךְ לִמְקוֹמוֹ מֻוָתָּר וכ"כ בְּסֵפֶר הַזִּכָּרוֹן סו"פ הַחוֹבֵל וט"ז יו"ד סִי' קט"ז ושכ"כ בכנה"ג שָׁם הגב"י אוֹת ח"ל וְשֶׁכֵּן נִרְאֶה דַּעַת מוהר"י בְּאָסַן סִי' ק"א, וחו"י, ושבו"י, וזר"א, ומ"ש הַבֵּית יַעֲקֹב דְּהַתּוֹסָ' ב"ב דַּף כ"ו חוֹלְקִים עַל הָרֹא"שׁ, כְּבָר הֵשִׁיב ע"ד בשבו"י ח"א סִי' נק"ט, וּמְקוֹר בָּרוּךְ קו"ק סִי' ח', וח"ש סִי' כ"ב וכ"ג, וְעַיֵּין שְׁאֵלַת יַעְבֵּץ ח"א סִי' נ"א אֵלּוּ תו"ד וְשׁוּב שקו"ט מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ סַכָּנָה עיש"ב וְלֹא הִזְכִּיר כְּלָל אֶת דִּבְרֵי הַמַּרְאֶה הַנּוֹגַהּ הַנַּ"ל, וְהוּא פֶּלֶא עַל המה"ן שֶׁנֶּעֱלַם מִמֶּנּוּ כ"ז.

וּכְבָר רָמַזְתִּי לְעֵיל סוֹף אוֹת י"ז שֶׁכָּל שֶׁעוֹשֶׂה לְשׁוּם צוֹרֶךְ אֵין בּוֹ מִשּׁוּם בַּל תַּשְׁחִית וְזֶה בָּרוּר וְיַצִּיב, וע"ע בס' כֶּרֶם שְׁלֹמֹה (חאאס) יו"ד סִי' שס"ח מ"ש בְּעִנְיָן זֶה שֶׁנִּשְׁאַל שָׁם עַל אִילָנוֹת שֶׁעוֹשִׂים פֵּירוֹת שֶׁנִּמְצָאִין בְּבֵית עָלְמִין וּבְנֵי נָכְרִים בָּאִים לִגְנוֹב הַפֵּירוֹת וּמְקַלְקְלִין הַמַּצֵּבוֹת אִם מֻוָתָּר לְקוֹצָצָם, וְעַיֵּין בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף יו"ד סִי' רצ"ד אוֹת ט"ו: קג בַּל תָּלִין דקי"ל דְּאָסוּר לְהָלִין הַמֵּת אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא רָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַקּוּ"ף אוֹת ל"ט.

וְאִם יֵשׁ בְּמֻתֵּי נָכְרִים מִשּׁוּם בַּל תָּלִין רָאִיתִי בס' שׁוּ"ת הרמ"ץ א"ח סִי' י"ד אוֹת יו"ד שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם גָּאוֹן אֶחָד דְּגַם בְּמֵת נָכְרִי שַׁיָּיךְ לָאו דבת"ל (דִּבְרֵי הַגָּאוֹן שֶׁרָמַז לְפִי הַנִּרְאֶה הוּא כַּוָּנָתוֹ עַל שׁוּ"ת שו"מ ח"ב סִי' קנ"א שֶׁשָּׁם כ' וּבִיהוֹשֻׁעַ סִי' ח' מְבֹאָר דְּגַם בְּמֵת נָכְרִי שַׁיָּיךְ לֹא תָּלִין כְּמוֹ שֶׁצָּוָה יְהוֹשֻׁעַ בְּמֶלֶךְ הָעַי וְעַיֵּין רַד"ק שָׁם וְגַם בְּדָוִד כְּתִיב ש"ב סִי' ח' וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם בְּשׁוּבוֹ מֵהַכּוֹת אֶת אֲרָם ופירש"י שֶׁקִּבֵּר אֶת הֲרוּגִים שֶׁלָּהֶם וְהוּא שֵׁם טוֹב שֶׁיִּשְׂרָאֵל קוֹבְרִים אֶת אוֹיְבֵיהֶם וְדָבָר זֶה נֶעְלַם מִגְּדוֹל אֶחָד בִּזְמַנֵּינוּ וכו') וְכָתַב ע"ז דְּמִגּוּף הַפָּרָשָׁה מוּכָח דְּקָאֵי רַק לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהוּמַת בב"ד וְלֹא בְּנָכְרִי וְלֹא נִזְכַּר לָאו זֶה בְּרַמְבַּ"ם וּסְמָ"ג ושפ"ו לְגַבֵּי נָכְרִי וְהֵבִיא דִּבְרֵי רַד"ק בִּיהוֹשֻׁעַ פ"ח וְדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ן עה"ת ושקו"ט בְּזֶה וּמַסִּיק דעכ"פ אֵין הֻכְרַח מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ן שֶׁיִּהְיֶה לָאו מַמָּשׁ בְּנָכְרִי עי"ש (וְעוֹד אֵיזֶה חִידּוּשִׁים בְּעִנְיַן בַּל תָּלִין רָשַׁמְתִּי בְּקֻנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת אֲבֵלוּת עי"ש בַּמַּפְתֵּחוֹת בָּאוֹת הַלָּנַת הַמֵּת): וּלְעִנְיַן רָשָׁע גָּמוּר כָּל יָמָיו אִי רַשָּׁאִין לַהֲלִינוֹ כְּדֵי לְבָזוֹתוֹ, עַיֵּין בְּשׁוּ"ת בְּשָׂמִים רֹאשׁ סִי' ס"ד דְּמִן הַדִּין אִי אֶפְשָׁר לְהַתִּיר לָאו שֶׁבַּתּוֹרָה וְעִוְבְדָא שֶׁבִּירוּשַׁלְמִי

הוֹרָאַת שָׁעָה הָיָה וּבכסד"ה שָׁם כ' דְּבִתְשׁוּבַת ר"י הַלֵּוִי סי' מ"ט דִּלְמִיגְדַּר מִילְּתָא שָׁרֵי לַעֲקוֹר ד"ת בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה: קד בְּדִיקָה בְּעוֹף הַנִּדְרָס וְשָׁהָה מֵעֵת לְעֵת דְּבָעֵינַן בְּדִיקָה אַחַר שְׁחִיטָה, כמ"ש בְּבֵיצָה דַּף ל"ד, ובטוש"ע סי' תצ"ח בְּדִיקָה זוֹ הִיא מִדְּרַבָּנָן כ"כ הג' שאג"א סי' ס"ד וְכָתַב שָׁם דלהר"ן בְּבֵיצָה שָׁם הִיא מה"ת עי"ש, וּבְשׁוּ"ת כְּתַב סוֹפֵר סי' ע"ב ד"ה הַמּוּרָם וכו' דָּחָה הוֹכָחָתוֹ וְכָתַב דְּכֵינָן דְּהָרָן"ן ס"ל דִּבְדִיקָה זוֹ מה"ת מַהֵיכָא תֵּיתֵי לָנוּ לַעֲשׂוֹת פְּלוּגְתָּא בֵּין הָרַאשׁוֹנִים עי"ש, גַּם בְּשׁוּ"ת עוֹנֶג יו"ט סי' מ"ד הֵבִיא דִּבְרֵי השאג"א וְהֶאֱרִיךְ לְהוֹכִיחַ דִּבְדִיקָה זוֹ הִיא מה"ת עי"ש וּבְסִי' מ"ו: קה בְּלִיעָה אִי חֲשִׁיב אֲכִילָה שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲנָאָתוֹ ונפ"מ לְמַלְקוֹת עַיֵּין נו"ב מַהְדּוּרָא קַמָּא חיו"ד סי' ל"ה שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם תּוֹרַת חַיִּים דְּאִם בָּלַע דָּבָר מַאֲכָל חֲשִׁיב שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲנָאָה וְכָתַב שֶׁדְּבָרָיו תְּמוּהִים וּפָשׁוּט דִּבְלִיעָה מִקְרֵי דֶּרֶךְ הֲנָאָתוֹ, וְעַיֵּין ג' בעה"ד הוּבָא בזל"א ח"ג דַּף ע"ב ע"ב דְּאִם בְּלִיעָה הָוֵי שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲנָאָה מֻוָּתָּר לְהַאֲכִיל לְחוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה ע"י בְּלִיעָה.

וּמִדִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן גָּבוֹהַּ שֶׁהֵבִיא בְּיַד דָּוִד יו"ד סי' ע"ט אוֹת ג' עַל מַה שֶּׁנֶּחְלְקוּ הַפּוֹסְקִים בִּבְשַׂר אָדָם דִּלְהָרַמְבָּ"ם אָסוּר מה"ת, וּלְהָרַמְבַּ"ן אֲפִילּוּ מִצְוַת פָּרוּשׁ אֵין בּוֹ והפר"ח הִסְכִּים לְדַעַת הָרַמְבַּ"ן וכו' שֶׁכָּתַב ע"ז דְּאִם עוֹשִׂים לִרְפוּאָה כְּגוֹן לִיתֵּן לִבְלוֹעַ חֲתִיכַת עָרְלַת תִּינוֹק הַנִּימּוֹל אִם הָיָה בְּזֶה מִשּׁוּם רְפוּאָה הָיָה אֶפְשָׁר לִסְמוֹךְ ע"ד הפ"ח וכו' עי"ש מַשְׁמַע דִּלְהָרַמְבָּ"ם דְּאָסוּר מה"ת אָסוּר גַּם מִשּׁוּם רְפוּאָה וְהָא בִּבְלִיעָה מַיְירֵי וְאִי ס"ד דס"ל דִּבְלִיעָה הָוֵי שֶׁלֹּא כדה"ן הָא גַּם לְהָרַמְבַּ"ם שָׁרֵי כְּכָל אִיסּוּרֵי תּוֹרָה שֶׁמְּוֻתָּרִים לְחוֹלֶה שאב"ס כְּשֶׁעוֹשֶׂה שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲנָאָה וק"ל: קו בְּכוֹר בְּהֵמָה בַּעַל מוּם שֶׁשְּׁחָטוֹ יִשְׂרָאֵל וְהוּא כָּשֵׁר לַאֲכִילָה אִי אִיכָּא אִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן לְמָכְרוֹ לְנָכְרִי רַשַּׁמְתִּי בַּקּוּנְטְרֵס אַסִּיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת בְּכוֹר בְּהֵמָה סי' א' אוֹת א: וּלְעִנְיַן גִּיזַּת בְּכוֹר אִם אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, עַיֵּין תוס' בְּכוֹרוֹת כ"ה ד"ה שֵׁעָר בְּכוֹר, וּבְחֻלִּין דַּף ל"ו ד"ה סד"א שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן, וּמָרָן מוהריט"א שָׁם הֶאֱרִיךְ מְאֹד לְפַלְפֵּל בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' עי"ש, וְעַיֵּין נו"ב מ"ת יו"ד סי' קצ"ג, ובח"ס יו"ד סי' ש"ז כָּתַב דְּהַגִּיזָּה אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא וְלֹא הִזְכִּיר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ', וְרָאִיתִי לְהָרַב פ"ת יו"ד סי' ש"ח שֶׁהִתְעוֹרֵר בָּזֶה, וּבְשׁוּ"ת צ"צ להג' מִלִּיבְּאוּיץ יו"ד סי' רל"ב כָּתַב בְּשֵׁם הב"ח דְּאֵין לִסְמוֹךְ ע"ד הי"א שבהרמ"א סי' ש"ח ס"ה כֵּינָן דְּאִיסּוּרָא דְּאוֹרַיְיתָא הוּא וְכָתַב שֶׁדְּבָרָיו תְּמוּהִים דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן: קז בִּגְדֵי כְּהֻנָּה שֶׁבָּלוּ עוֹשִׂין מֵהֶם פְּתִילוֹת לַמִּקְדָּשׁ, הָכִי אָמְרִינַן בְּשַׁבָּת כ"א ע"א וְכָתַב בְּתִפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל פֶּ"ה דְּסֻכָּה מ"ג דְּדַוְקָא שְׁאָר בְּגָדִים אֲבָל מִכְנָסַיִם לֹא הָיוּ עוֹשִׂין מֵהֶם לַמְנוֹרוֹת לְפִי שֶׁאֵינוֹ דֶּרֶךְ כָּבוֹד רַק לְצוֹרֶךְ שִׁמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה לוֹקְחִים מֵהֶם עי"ש, וּבֶאֱמֶת כֵּן נִרְאֶה מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בפ"ח מֵהִלְכוֹת כְּלֵי הַמִּקְדָּשׁ הֲלָכָה ו' דִּלְשִׁמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה כָּתַב מִכְנָסַיִם וְאַבְנֵט, וְלַמְנוֹרָה כָּתַב כֻּתָּנוֹת כֹּהֲנִים כיעי"ש אֶלָּא דְּתָמַיְהַ לִי מִדְּאָמְרִינַן בַּירוּשַׁלְמִי פֶּרֶק הֶחָלִיל ה"ג מִבְּלָאֵי מִכְנְסֵי כ"ג הָיוּ מַדְלִיקִין אֶת הַנֵּרוֹת שֶׁבִּפְנִים וְשֶׁל הֶדְיוֹט לְנֵרוֹת שֶׁבַּחוּץ וְהוּבָא במשל"מ שָׁם וּבְהִלְ' מְעִילָה פֶּ"ה הי"ד הָא לָמַדְתָּ דְּגַם מִכְנָסַיִם רְאוּיִם הֵם לִפְתִילוֹת וְאֵינָם חֶסְרוֹן כָּבוֹד וְאַף דְּמַשְׁמַע דְּהָרַמְבַּ"ם ס"ל דְּלָא קי"ל כְּהַיְרוּשַׁלְמִי בָּזֶה מִדְּאָמְרִינַן בְּיוֹמָא דַּף י"ג בִּבְגְדֵי כְּהֻנָּה דְּטָעוּנִים גְּנִיזָה עַיֵּין במשל"מ הִלְכוֹת מְעִילָה הַנַּ"ל מ"מ כֵּיוָן דְּלָא מָצִינוּ בַּשַּׁ"ס דִּילַן דְּהַדְלָקָה בַּמִּכְנָסַיִם הָוֵי הָעֲדֵר כָּבוֹד וּבַירוּשַׁלְמִי מְפוֹרָשׁ דְּמַדְלִיקִין בָּהֶם וְאֵין בָּזֶה חֶסְרוֹן כָּבוֹד אַפּוֹשֵׁי פְּלוּגְתָּא לָא מְפָיְשִׁינַן וצ"ע: קח בֵּית דִּין מַתְנִים לַעֲקוֹר דָּבָר מִן הַתּוֹרָה בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה בִּפְרָט זֶה רַשַּׁמְתִּי

בְּמַעֲרֶכֶת הַיּוּ"ד (עַיֵּין בְּמַפְתְּחוֹת יֵשׁ כֹּחַ בְּיַד חֲז"ל לַעֲקוֹר דָּבָר מֵהַ"ת בשוא"ת): קט בִּיזּוּי אוֹכְלִין אִי שָׁרֵי לְהַאֲכִיל לַבְּהֵמָה מַאֲכָל הָרָאוּי לְאָדָם, עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַמֵּ"ם אוֹת ח': וְאִם בָּאֲוֹכָלִין הָאֲסוּרִים בַּהֲנָאָה כְּעָרְלָה וכה"כ אֵיכָא מִשּׁוּם בִּיזּוּי אוֹכְלִין, עַיֵּין פרמ"ג סי' קע"א בא"א סק"א, וּפְתַח הַדְּבִיר ח"ג סי' רצ"ו דַּף קנ"ג ע"ב וְכֵן לְמַה שֶּׁזּוֹרְקִין אוֹרֶז וּכְיוֹצֵא עַל רֹאשׁ הַחֲתָנִים עי"ש: קי בָּנִים כּוֹלֵל זְכָרִים וּנְקֵבוֹת כְּדִכְתִיב בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָּנִים, בָּנִים אַתֶּם לה' אֱלֹהֵיכֶם, תוי"ט פ"ד דְּכְתֻבּוֹת מי"א וְכָתַב ב"ס בְּשֵׁם סֵפֶר רְבִיד הַזָּהָב דַּף ד' שֶׁדְּבָרָיו תְּמוּהִים וְהוּא כָּתַב לוֹ אַדַּרְבָּא, וְעַיֵּין בְּמַעֲנֶה לָשׁוֹן שֶׁבְּסֵפֶר נְאוֹת יַעֲקֹב דַּף ח' ע"א בְּשֵׁם הרא"ם בפ' אֱמוֹר דְּהָא דְּאָמְרִינַן בָּנִים וְלֹא בָּנוֹת הַיְינוּ דַּוְקָא הֵיכָא דְּמִיְּוָתָר מִלַּת בָּנִים לְגַמְרֵי אֲבָל הֵיכָא דְּלָא הָוֵי מְיֻוָּתָר לָא מְמַעֲטִינַן מִמַּשְׁמָעוּתָא דְּבָנִים בָּנוֹת, וְהַיְינוּ כְּדַעַת הָרַב תוי"ט דְּבָנוֹת נָמֵי נִכְלָלוֹת בְּמִלַּת בָּנִים.

קיא בַּעֲלֵי חַיִּים חֲשִׁיבִי וְלָא בָּטְלִי אִי אָמְרִינַן כֵּן בָּאָדָם אוֹ דַּוְקָא בִּבְהֵמָה נִסְתַּפֵּק בָּזֶה הג' חק"ל בְּסֵפֶר מַעַרְכֵי לֵב דַּף י"ב ע"ד וּכְתַב דְּהָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה חיו"ד סי' א' נִסְתַּפֵּק בָּזֶה וְהֵבִיא רְאָיוֹת דְּבָזֶה שָׁאנֵי אָדָם מִבְּהֵמָה ומני"ר דָּחָה רְאָיוֹתָיו וְדַעְתּוֹ דְּגַם בָּאָדָם אָמְרִינַן בע"ח חֲשִׁיבִי וְלָא בָּטְלִי, וְהָרַב הַפַּרְדֵּ"ס בס' אוֹת הִיא לְעוֹלָם ח"א סי' מ"ח דַּף ס"ה ע"ד סְיָיעוּ מִדִּבְרֵי הרמ"ה בְּחִידּוּשָׁיו לְסַנְהֶדְרִין דַּף פ' ע"ב אמ"ש בַּשֵּׁ"ס מַתְנֵי לֵיהּ רַב יְחֶזְקֵאל לְרָמֵי בְּרֵיהּ וכו' וְהֵבִיא דִּבְרֵי רַבֵּינוּ המשל"מ בפט"ו מהל' אִיסּוּרֵי בִּיאָה הי"א עי"ש וְעִיקַּר דִּין זֶה אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא, עַיֵּין בְּמַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַדָּלֶ"ת אוֹת פ"ח):וּלְעִנְיַן פְּלִיטַת בַּעֲלֵי חַיִּים אִם אוֹסֶרֶת, הג' שו"מ בְּמַהֲדוּרָא ג' ח"א סי' מ"ג כָּתַב לְהוֹכִיחַ דְּאֵינָהּ אוֹסֶרֶת עי"ש: קיב בְּרָא מְזַכֵּי אַבָּא הָכִי אָמְרִינַן בְּסַנְהֶדְרִין דַּף ק"ד נִסְתַּפֵּק הָרַב הַפַּרְדֵּ"ס בס' אוֹת הִיא לְעוֹלָם בח"ב בְּמַעֲרֶכֶת הַתָּי"ו סי' קמ"ג אִם הוּא דַּוְקָא אַחַר מוֹתוֹ כְּמַשְׁמָעוּת דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א בְּחֶלֶק ה' סי' מ"ט (שֶׁכָּתַב אֲבָל מ"ש בְּרָא מְזַכֵּי אַבָּא הַיְינוּ בְּעוֹלַם הַנִּשְׁמוֹת) אוֹ אַף בְּעוֹד אָבִיו חַי ע"פ הָאַדָּמָה מְהַנֵּי לֵיהּ זְכוּת הַבֵּן וְהֶאֱרִיךְ לְהוֹכִיחַ כְּהַצַּד הַשֵּׁנִי עי"ש וּבְעִיקַּר דָּבָר זֶה עַיֵּין בס' מַעֲשֶׂה אַבְרָהָם חא"ח סי' כ"ג וְכָתַב דִּכְשֵׁם שֶׁאָמְרוּ בְּרָא מְזַכֵּי אַבָּא הָכִי נָמֵי תַּלְמִיד מְזַכֵּי רַבּוֹ וְלָא מִבָּעְיָא כְּשֶׁאֵין לְרַבּוֹ בֵּן אֶלָּא אֲפִילּוּ הִנִּיחַ בֵּן וְהוּא ת"ח ויר"ש חַיָּיב הַתַּלְמִיד לְזַכּוֹתוֹ ע"י לְיַמּוּדִים וְהַפְטָרָה וְקִדּוּשׁ וכו' עי"ש ונלע"ד דעכ"פ אֵין לוֹ לוֹמַר קִדּוּשׁ בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ יָתוֹם מֵאָב וְאִם כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִזְכַּר בְּדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים שֶׁיְּהֵא הַתַּלְמִיד נוֹטֵל בְּחֶלֶק בְּקִדּוּשׁ כְּבֶן לָאָב, וְהָרַב מעש"א לָא נָחִית לְבָאֵר זֶה לְפִי שֶׁבְּעָרֵי תּוֹגַרְמָה הַמִּנְהָג לוֹמַר קִדּוּשׁ כַּמָּה בְּנֵי אָדָם בְּיַחַד, כְּמוֹ שֶׁרָשַׁמְתִּי בְּקֻנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת אֲבֵלוּת אוֹת קנ"ד, וע"ע שָׁם בָּאוֹת קנ"ז וקס"א: קיג בְּכְדֵי שֶׁיַּעֲשׂוּ לֹא הִצְרִיכוּ אֶלָּא בְּמָלְאכָה דְּאוֹרַיְיתָא, כמ"ש מָרָן הב"י בסי' שכ"ה בְּשֵׁם הָרֹא"שׁ, וְכֵן נִרְאֶה דַּעַת הָרַמְבַּ"ם בפ"ו מהל' שַׁבָּת כ"כ הָרַב גו"ר חא"ח כְּלָל ד סי' י"ז וְהָרַב עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן בק"א סי' תצ"ו אוֹת ב' הִשִּׁיגוּ דְּלָא זָכַר פְּסַק מָרָן בסי' תקט"ו ס"ה דְּאַף בִּתְחוּמִין דְּרַבָּנָן צָרִיךְ לְהַמְתִּין בְּכְדֵי שְׁיַּעֲשׂוּ, ועי"ש בסי' תקט"ו אוֹת ח' שֶׁכָּתַב שֶׁכֵּן דַּעַת הָרַמְבַּ"ם בפ"ו מהל"ש וְהָרי"ף בַּתְּשׁוּ' שבס' תמ"ד סי' קכ"ב וְשֶׁתַּמָּה עַל הָרַשְׁבָּ"א סי' ל"ט: קיד בֶּן נֹחַ לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַגִּימֶ"ל אוֹת נ"ה רָשַׁמְתִּי כַּמָּה פְּרָטִים בְּדִין בֶּן נֹחַ עי"ש: קטו בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה דְּאָמְרִינַן בִּבְרָכוֹת דַּף ל"ג סוֹף ע"א דִּמְבָרֵךְ בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה עוֹבֵר מִשּׁוּם לֹא תַשָּׂא, וְהָרי"ף בְּפֶרֶק אֵלּוּ דְּבָרִים (קוֹדֶם מַתְנִי' דְּמִי שֶׁאָכַל וְשָׂכַח וְלֹא בֵּירֵךְ וכו') הֵבִיא מֵימְרָא זוֹ וְכָתַב שָׁם הרר"י בְּשֵׁם רַבָּנֵי צָרְפַת שֶׁאֵינוֹ ר"ל שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ לָאו מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא

אִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן בִּלְחוּד וְאַסְמְכוּהָ אַקְרָא דְּלָא תִּשָּׂא, וכ"כ הָרֹא"שׁ בפ"ק דְּקִידּוּשִׁין סי' מ"ט בְּשֵׁם ר"ת דְּנָשִׂים מְבָרְכוֹת עַל מ"ע שהז"ג וְאֵין כָּאן מִשּׂוּם לֹא תִּשָּׂא אֶת שֵׁם שֶׁמְּבָרְכוֹת בְּרָכָה שא"צ דְּהַהִּ דְּרָשָׁה אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא הִיא וְנִרְאֶה פְּשׁוּט דמ"ש ר"ת דְּהַהִּ דְּרָשָׁה אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא כַּוָּנָתוֹ לְמַאי דְּדָרְשִׁינַן במס' בְּרָכוֹת הַנָּ"ל דְּמְבָרֵךְ בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה עוֹבֵר מִשּׂוּם לֹא תִּשָּׂא עַל זֶה קָאָמַר דְּדָרָשָׁה זוֹ אַסְמַכְתָּא הִיא וְכֵן מְפוֹרָשׁ בִּדְבָרֵי ר"ת שֶׁהֵבִיא הָרָ"ן בפ"ד דמס' ר"ה (בד"ה וּלְעִנְיַן בְּרָכָה) שֶׁכָּתַב וְז"ל וא"ת כֵּיוָן שֶׁהוּא פָּטוּר הֵיכִי מְבָרֵךְ הו"ל בְּרָכָה שא"צ וְאָמְרִינַן בְּפֶרֶק אֵין עוֹמְדִין כָּל הַמְבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ וכו' י"ל דִּבְרָכָה שא"צ מִדְּרַבָּנָן הִיא וכו' ומֹוצִיא ש"ש לְבַטָּלָה דנפק"ל בִּתְמוּרָה מֵאֶת ה"א תִּירָא ה"מ בְּלֹא בְּרָכָה אֲבָל בִּבְרָכָה לָא מִיְתַסַר עכ"ל, וְתָמֵיהַּ לִי עַל הָרַב קָרְבַּן נְתַנְאֵל שָׁם שֶׁכָּתַב וְז"ל דְּהַהִּ דְּרָשָׁה אַסְמַכְתָּא הִיא בִּתְמוּרָה דַּף ד' וְהָנֵי מִילֵּי בְּלֹא בְּרָכָה תוס' ר"ה דַּף ל"ג עכ"ל, וְעַיִן רוֹאֶה דִּבְתְמוּרָה לֹא הֵזְכַּר כְּלָל לֹא תִּשָּׂא אֶלָּא מַפְקִינַן אִיסּוּר מוֹצִיא שֵׁם שָׁמַיִם לְבַטָּלָה מִדִּכְתִיב אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְהַהִיא דְּרָשָׁא גְּמוּרָה הִיא וְכֵיוָן שר"ת קָאָמַר וְאֵין כָּאן מִשּׂוּם לֹא תִּשָּׂא שֶׁמְּבָרְכוֹת בְּרָכָה שא"צ מוּכָח וַדַּאי דְּכַוָּנָתוֹ עַל הַדְּרָשָׁה שֶׁבְּמַסֶּ' בְּרָכוֹת הַנָּ"ל דִּמְבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ עוֹבֵר מִשּׂוּם לֹא תִּשָּׂא וְעָלָה קָאָמַר דְּאַסְמַכְתָּא הִיא וְזֶה בָּרוּר לענ"ד וְדִבְרֵי הָרַב קרב"נ צ"ע, וְהָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן הֵבִיא דִּבְרֵי הרר"י הַנָּ"ל וְצִיֵּין לְעַיֵּין בְּמִקְרָאֵי קֹדֶשׁ דַּף קכ"ד בְּשֵׁם הַתּוֹסָ' וּבְנֵי דָּוִד בהל' בְּרָכוֹת פ"א ואמ"א לְעַיֵּין בדב"ק אוּלַי כַּוָּנָתוֹ לְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' במס' ר"ה דַּף ל"ג ד"ה הָא ר' יְהוּדָה שֶׁכָּתְבוּ שָׁם דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן עי"ש: וְהָרַב עַפְרָא דְּאַרְעָא עַל דִּבְרֵי הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן הנז"ל צְיֵּין לְעַיֵּין בְּתוֹסָ' פ' כָּל כִּתְבֵי (דַּף קי"ח ע"ב) גַּבֵּי אִם יֹאמְרוּ לִי עֲלֵה לַדּוּכָן הָיִיתִי עוֹלֶה, ובפר"ח רֵישׁ סי' קכ"ח וּלְפוּם רֵיהֶטָא לֹא יָדַעְתִּי מָה הַצִּיּוּן הַלָּז (לְדִבְרֵי הַתּוֹסָ') דְּז"ל הַתּוֹסָ' לֹא יָדַע ר"י מָה אִיסּוּר יֵשׁ בְּזֶר הָעוֹלֶה לַדּוּכָן אִם לֹא מִשּׂוּם בְּרָכָה לְבַטָּלָה שֶׁלַּכֹּהֲנִים אָמְרָה תּוֹרָה בָּרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל עכ"ל.

וּמַה יֵּשׁ לְהָבִין מִדִּבְרֵיהֶם אִם אִיסּוּר בְּרָכָה לְבַטָּלָה מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן, וְיִתָּכֵן שֶׁכַּוָּנָתוֹ ע"פ מ"ש מוהרש"א שָׁם בְּכַוָּנַת ר"י דִּפְשִׁיטָא לֵיהּ דר' יוֹסִי לֹא הָיָה מְבָרֵךְ אֶלָּא עוֹלָה לְבַד וע"ז אָמַר ר"י דְּלָא יָדַע מָה אִיסּוּר יֵשׁ בַּזָּר הָעוֹלָה לְבַד אִם לֹא מִשּׂוּם בְּרָכָה לְבַטָּלָה וְהָא פְּשִׁיטָא שֶׁלֹּא הָיָה מְבָרֵךְ דִּכְדִי שֶׁלֹּא לַעֲבֹר ע"ד חֲבֵרָיו לֹא יַעֲבֹר עַל לָאו דְּלָא תִּשָּׂא וה"ה דהומ"ל דְּוַדַּאי לֹא בֵּירֵךְ מִשּׂוּם עֲשֵׂה לַזָּר הַנּוֹשֵׂא כַּפָּיו אֶלָּא דַּחֲדָא מִתָּרְתֵי נָקֵט עכ"ד עי"ש שֶׁהֶוְכְּרַח לְפָרֵשׁ כֵּן בְּכַוָּנַת ר"י לְיַיְשֵׁב מַה שֶּׁמַּקְשִׁים עָלָיו אֵיךְ לֹא יָדַע דְּזָר הַנּוֹשֵׂא כַּפָּיו עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה כמ"ש בפ"ב דִּכְתֻבּוֹת וא"כ לְפִי זֶה מוּכָח דִּלְדַעַת ר"י לָאו דְּלָא תִּשָּׂא בִּבְרָכָה לְבַטָּלָה הוּא לָאו גָּמוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא דְּבָזֶה מָצִינוּ שַׁפִּיר לְמֵימַר דר"י חֲדָא מִתָּרְתֵי אִיסּוּרֵי תּוֹרָה נָקֵט אַדְּ אִם אִיסּוּר לֹא תִּשָּׂא בְּזֶה הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן לָא הו"ל לר"י לְמִישְׁבַּק אִיסּוּר עֲשֵׂה דְּאוֹרַיְיתָא וּלְמִינְקַט אִיסּוּר דְּרַבָּנָן וְאִם לְכָךְ נִתְכַּוֵּון נלע"ד דְּאֵין שׁוּם הֶכְרֵחַ מִגּוּף דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּשַׁפִּיר נוּכַל לְפָרֵשׁ כפי' מוהרש"א וְנֹאמַר דְּמַאי דְּנָקֵיט ר"י אִיסּוּר דְּלָא תִּשָּׂא לְרִבּוּתָא נָקֵיט דַּאֲפִילּוּ אִי לֵיכָּא אֶלָּא אִיסּוּר דְּרַבָּנָן לֵיכָּא לְמֵימַר שֶׁבֵּירֵךְ כְּדֵי שֶׁלֹּא לַעֲבֹר עד"ח דְּוַדַּאי אֵין לוֹ לַעֲבֹר שׁוּם אִיסּוּר אֲפִילּוּ דְּרַבָּנָן מִשּׂוּם שֶׁלֹּא לַעֲבֹר ע"ד חֲבֵירָיו, וכ"כ הָרַב פר"ח ברס"י קכ"ח בִּתְמִיהָתוֹ עַל ר"י דְּמַהְדַּר בָּתַר אִיסּוּרָא דא"כ אֵיךְ הָיָה ר"י יָכוֹל לַעֲלוֹת הָא אָמְרִינַן בפ"ק דִּיבָמוֹת יָכוֹל אָמַר לוֹ אָבִיו הִטַּמֵּא וכו' יִשְׁמַע לוֹ ת"ל וכו' וּמְבוֹאָר בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דַּאֲפִילּוּ בְּאִיסּוּר דְּרַבָּנָן לֹא יִשְׁמַע לוֹ וְכֵן הוֹכִיחַ עוֹד

מִפְּרָק בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה עי"ש וְעֵינֶיךָ תֶּחֱזֶינָה דְּלָא נִטְפָּל שָׁם בְּדִין זֶה אִם בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן וּבְכֵן לֹא יָדַעְתִּי כַּוָּנָתוֹ בְּצִיּוֹן זֶה גַּם בְּסִפְרוֹ מַטֵּה יְהוּדָה בְּקוֹנְטְרֵס שַׁבָּט יְהוּדָה דַּף מ"א ע"ב כָּתַב דְּאִיסּוּר בְּרָכָה לְבַטָּלָה מִדְּרַבָּנָן הוּא כמ"ש הָרַב פר"ח בְּהִלְכוֹת נְשִׂיאַת כַּפַּיִם עכ"ל וְאִם כַּוָּנָתוֹ לְדִבְרֵי הָרַב פר"ת רֵישׁ סי' קכ"ח הַנָּ"ל לֹא רָאִיתִי שָׁם שֶׁדִּבֵּר בָּזֶה: אָמְנָם הָיָה לוֹ לְצַיֵּין דִּבְרֵי הָרַב פר"ח בְּסוֹף סי' ס"ז שֶׁהֵבִיא שָׁם מ"ש רַבֵּינוּ מָנוֹחַ לִיתֵּן טַעַם עמ"ש הָרַמְבַּ"ם דְּאִם יוֹדֵעַ שֶׁקָּרָא וּמְסַוֵּפֵק אִם בֵּירֵךְ אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ הוּא מִשּׁוּם דְּהוּא סָפֵק לֹא תִּשָּׂא וּלְחוּמְרָא דְּמַשְׁמַע דס"ל דְּמְבָרֵךְ בש"ץ עוֹבֵר בל"ת מִדְּאוֹרַיְיתָא, וְכָתַב ע"ד דְּלִיתָא דְּהָרִיבָ"שׁ והתה"ד כָּתְבוּ בְּשֵׁם הַגְּאוֹנִים דְּכָל בְּרָכָה שא"צ דְּהִיא מִדְּרַבָּנָן וְכֵן הָרִי"ף בְּכָל בַּעְיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא בְּמִידֵּי דִּבְרָכוֹת קָאָמַר דְּנָקְטִינַן בָּהּ לְקֻלָּא, וְכֵן הַתּוֹסָ' כָּתְבוּ בְּשֵׁם ר"י בְּהַהִיא דְּנָקַט כָּסָא דְּשִׁיכְרָא לְחוּמְרָא שָׁחוֹזֵר וּמְבָרֵךְ אַלְמָא דְּמַאי דְּאֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ הָוֵי קֻלָּא מִדְּרַבָּנָן וְלֹא מִשּׁוּם חוּמְרָא דְּלָא תִּשָּׂא וְעוֹד כ"כ הַתּוֹסָ' בר"ה דַּף ל"ג בד"ה הָא ר' יְהוּדָה וכו' (וּבִיאֵר רְאָיַית הַתּוֹסָ') וְכֵן נ"ל רְאָיָה מַכְרַעַת וכו' אתוד"ק עי"ש דְּבִדְבָרָיו הַלָּלוּ מְבֹאָר דס"ל כְּדַעַת הַתּוֹסָ' בר"ה הַנָּ"ל דְּאִיסּוּר בש"צ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְהָא הֲוָה לֵיהּ לְהָרַב עַפְרָא דְּאַרְעָא לַאֲתוּיֵי וְדִבְרֵי הָרִיבָ"שׁ שֶׁרָמַז הָרַב פר"ח הֵם בְּסוֹף סי' שפ"ד שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרֹאֹ"ה בפ' מִי שֶׁמֵּתוֹ דְּבָרָכָה שא"צ הוּא מִדְּרַבָּנָן וְאַסְמְכוּהָ אַקְּרָא, וְדִבְרֵי התה"ד הֵם בְּסוֹף סי' ל"ז שכ"כ בְּשֵׁם הַגְּאוֹנִים, וע"ע בפר"ח בְּמִנְהָגֵי אִיסּוּר וְהֶיתֵּר סוֹף דִּין עֲשִׂירִי, וּמַה שֶּׁצַּיֵּין שָׁם למ"ש בסי' תר"ב לֹא יָדַעְתִּי אֵיזֶה ט"ס יֵשׁ כִּי שָׁם לֹא דִּבֵּר כְּלָל כיעי"ש: אִיבָּרָא דְּלִכְאוֹרָה יֵשׁ לִתְמֹהַּ עַל הָרַב פר"ח דְּמַה כָּל הַחֲרָדָה הַזֹּאת עַל רַבֵּינוּ מָנוֹחַ וַהֲלֹא רַבֵּינוּ מָנוֹחַ כָּתַב כֵּן לְבָאֵר דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וּנְהִי דְּהַתּוֹסָ' הַנָּ"ל סָבְרִי דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן מ"מ הָרַמְבַּ"ם ס"ל דְּהוּא מִן הַתּוֹרָה כמ"ש הָרַב מג"א בסי' רט"ו סק"ו וּמָרָן חִיֵּד"א בְּבִרְכֵי יוֹסֵף א"ח סי' מ"ו אוֹת ו' מִלְּבַד דְּמַשְׁמַע לֵיהּ מִדִּבְרֵי מָרָן בסי' רט"ו (שֶׁהֵם דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם) דר"ל דְּעוֹבֵר מִדְּאוֹרַיְיתָא, עוֹד זֹאת הֵבִיא תשו' הָרַמְבַּ"ם בס' פְּאֵר הַדּוֹר סי' ק"ה עַל מַה שֶּׁנִּשְׁאַל בְּמַה שֶּׁנָּהֲגוּ בְּצוֹר לִקְרוֹת הַמְּגִילָּה בי"ד וט"ו מִסְּפֵק וּמְבָרְכִים בִּשְׁנֵיהֶם הֵשִׁיב דְּמִפְּנֵי הַסָּפֵק רָאוּי לִקְרוֹת בִּשְׁנֵיהֶם אֲבָל בְּלֹא בְּרָכָה מִפְּנֵי שֶׁהִיא בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה וְאִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא הִיא שָׁנוּשׁ"א ש"ש לְבַטָּלָה וְאֵין רָאוּי לַעֲשׂוֹת כָּךְ מִפְּנֵי הֶפְסֵק וְזֶה כְּלָל גָּדוֹל שֶׁבְּכָל מְצָוָה בֵּין דְּאוֹרַיְיתָא וּבֵין דְּרַבָּנָן אִם נִסְתַּפֵּקְנוּ בָּהּ אִם יְבָרֵךְ אוֹ לֹא עוֹשֶׂה אוֹתָהּ בְּלֹא בְּרָכָה וְרָאוּי לְבַטֵּל הַמִּנְהָג וכו' עכ"ל.

הֲרֵי דְּכָתַב מִפּוֹרָשׁ דְּאִיסּוּרָא דְּאוֹרַיְיתָא הִיא וְהֻקְשָׁה לוֹ דְּשָׁם בסי' כ"ו כָּתַב וְהֵם אָמְרוּ דְּמְבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ עוֹבֵר בל"ת דְּמַשְׁמַע דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן וְיִישֵׁב דְּבָרָיו לְהֶסְכֵּימָם וְהָיוּ לַאֲחָדִים שֶׁבְּשִׁתֵּיהֶם דַּעְתּוֹ שֶׁהוּא אִיסּוּר תּוֹרָה.

וּבְסוֹף הָאוֹת הֵבִיא מ"ש מוהר"אן' טוּוְאָשׁ בסו"ס התשב"ץ סי' ל"ג וְאִיסּוּר בְּרָכָה לְבַטָּלָה אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן כמ"ש ר"ת וּלְפִיכָךְ הִתִּיר לָנָשִׁים וכו' ואע"ג דְּבָזֶה לָא קי"ל כְּוָתֵיהּ מ"מ במ"ש שֶׁאִיסּוּר בְּרָכָה שא"צ אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן אֵין לְפַקֵּפֵק כְּלָל עכ"ל, וְהֻקְשָׁה עָלָיו במ"ש דְּאֵין לְפַקֵּפֵק כְּלָל דַּהֲרֵי מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם מַשְׁמַע שֶׁהוּא מִדְּאוֹ' וכ"כ מִפּוֹרָשׁ בַּתְּשׁוּ' הנז' וכו' עי"ש דב"ק וּמֵאַחַר שֶׁכֵּן מַה מָּקוֹם לִדְחוֹת דִּבְרֵי רַבֵּינוּ מָנוֹחַ שֶׁהֵם לְבָאֵר דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דע"פ שִׁיטָתוֹ וַדַּאי נוֹתֵן טַעַם לִשְׁבָח הוּא, וְכֵן תָּמִיהַּ לִי עַל הָרַב עָרוּךְ הַשֻּׁלְחָן בסי' תפ"ט אוֹת ז שֶׁכָּתַב דִּלְפִי דִּבְרֵי הָרַב תה"ד בסי' ל"ז נִרְאֶה שֶׁדַּעַת הָרַמְבַּ"ם וּמָרָן בש"ע סי' רט"ו דְּאִיסּוּר בְּרָכָה שא"צ דְּרַבָּנָן דְּלֹא כהמג"א שָׁם וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ דְּהָרַמְבַּ"ם

כָּתַב מְפֹרָשׁ בִּתְשׁוּ' דְּהוּא מִדְּאוֹ' כָּאָמוּר גַּם הָרַב מַעֲשֶׂה רוֹקֵחַ בפ"ב מהל' ק"ש הי"ג הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַב פר"ח דְּמַסִּיק דִּבְרָכָה שא"צ אֵינוֹ אֶלָּא אָסוּר מִדְּרַבָּנָן וּבַפֵּ"א מהל' בְּרָכוֹת הט"ו כָּתַב שֶׁגַּם דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם נוֹטִים לְמַסְקָנַת הָרַב פר"ח שֶׁהֲרֵי כָּתַב דַּהֲרֵי הוּא כְּנִשְׁבָּע לַשָּׁוְא וכו' עי"ש.

וּלְפִי מַה שֶּׁמְּפֹרָשׁ בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בַּתְּשׁוּ' דס"ל דְּהוּא מִדְּאוֹ' צ"ל דְּאֵין הֶכְרֵחַ מִלָּשׁוֹן זֶה דְּאֵינוֹ מִדְּאוֹ' דאע"ג דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְ' שַׁפִּיר קָאָמַר דְּהוּא כְּנִשְׁבָּע כְּלוֹמַר דאע"ג דְּאֵין זֶה נִשְׁבָּע מַמָּשׁ מ"מ דִּינוֹ כְּנִשְׁבָּע לַשָּׁוְא, וְהָרַב טַל אוֹרוֹת בְּדַף ד' ע"ב כָּתַב שֶׁרֹוב הָרַאשׁוֹנִים בְּהַסְכָּמָה הֶעֱלוּ דְּאִיסּוּר בְּרָכָה לְבַטָּלָה אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וכ"כ הַתּוֹסָ' בר"ה דַּף ל"ג וְהַטּוּר בסי' תקפ"ט והרר"י בפ' אֵלּוּ דְּבָרִים וְהָרִיבָ"שׁ בסי' שפ"ד והתה"ד סי' ל"ז וְלֹא מָצָאתִי מְפֹרָשׁ מִי שֶׁיֹּאמַר שֶׁהוּא מִן הַתּוֹרָה זוּלַת קְצָת אַחֲרוֹנִים המג"א סי' רט"ו ומוהרמב"ח בְּתוֹסָ' יוה"כ דַּף י"ב שֶׁכָּתְבוּ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּאִיסּוּר בְּרָכָה שא"צ הוּא מִדְּאוֹ' וְכָתַבְתִּי ע"ד במ"א ע"כ תוד"ק וּבְוַדַּאי לֹא רָאָה תשו' הָרַמְבַּ"ם הַנַּ"ל שֶׁכָּתַב מְפֹרָשׁ כֵּן גַּם מ"ש דְּהַטּוּר בסי' תקפ"ט ס"ל דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן לֹא רָאִיתִי שכ"כ אֶלָּא דְּמִדְּכָתַב דְּנָשִׁים מְבָרְכוֹת עַל מ"ע שהז"ג וְאֵין חַשָּׁשׁ מְשׁוּם בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה הוּא דְּמַשְׁמַע לֵיהּ כֵּן שֶׁהֲרֵי ר"ת דס"ל הָכִי הוּא מְשׁוּם דס"ל דִּבְרָכָה שא"צ הִיא מִדְּרַבָּנָן כמ"ש הָרֹא"שׁ בִּשְׁמוֹ בפ"ק דְּקִידּוּשִׁין סי' מ"ט הנז"ל וּמַה שֶּׁכָּתַב שֶׁדַּעַת רֹוב הָרַאשׁוֹנִים דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן.

הִנֵּה הָרַב אָגוּרָה בְּאָהֳלֶךָ בְּדַף ו' ע"ג כָּתַב לְעֻמַּת זֶה דְּרֵבְּוָתָא סָבְרִי דְּהָוֵי מִדְּאוֹ' וְעַיֵּין במ"ש בְּמִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ בְּחֵלֶק הַתְּשׁוּ' דַּף כ"ו ע"ד וְעַתָּה רָאִיתִי שֶׁמָּרָן חִיֵּד"א בס' שִׁיּוּרֵי בְּרָכָה סי' ס"ב הָעֵד הֵעִיד דִּלְרוֹב הַפּוֹסְקִים בְּרָכָה שא"צ שֶׁהִיא בְּלֹא תִּשָּׂא הוּא מִדְּרַבָּנָן עי"ש: וְעַל דִּבְרֵי הָרַבֵּינוּ מָנוֹחַ יֵשׁ לְפַקְפֵּק דְּמַשְׁמַע דְּאִיסּוּר בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה דְּהוּא מִדְּאוֹ' נָפְקָא לָן מִלֹּא תִּשָּׂא וַהֲרֵי מַסְקִינַן בפ"ק דְּתְמוּרָה דַּף ד' ע"א דְּמוֹצִיא ש"ש לְבַטָּלָה אֵין בּוֹ אַזְהָרַת לָאו אֶלָּא אַזְהָרַת עֲשֵׂה מֵאֶת ה' אֱלֹקֶיךָ תִּירָא וא"כ אִם נֹאמַר דְּמִבָּרְךָ בְּרָכָה שא"צ נָמֵי הוּא בִּכְלַל מוֹצִיא שֵׁם שָׁמַיִם לְבַטָּלָה הַיְינוּ וַדַּאי דְּאִית אַזְהָרַת עֲשֵׂה וְלֹא מְשׁוּם דְּעָבַר עַל ל"ת, וְכֵן הִקְשָׁה הָרַב מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל ע"ד הָרַב מג"א סי' רט"ו סק"ו וְכֵן מְפֹרָשׁ בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' במס' ר"ה דַּף ל"ג ד"ה הָא ר' יְהוּדָה דְּמוֹצִיא שש"ל נָפְקָא לָן מֵאֶת ה"א תִּירָא ועי"ש בחי' מוהרש"א שֶׁכָּתַב דְּנָפְקָא לָן מִלִּירָאָה אֶת ה' וּכְבָר תָּמְהוּ עָלָיו דְּזֶה הוּא הֵיפֶךְ הַשַּׁ"ס דְּתְמוּרָה בחי' הַגָּהוֹת הָרַב מוהרצה"ח הצמ"ג שֶׁדִּבְרֵי מוהרש"א נִפְלָאִים וכו' וְכֵן הִקְשָׁה הָרַב בְּרִית יַעֲקֹב פְּיִיתוּסִי בִּדְרוּשׁ ל"ז דַּף ע"ח ע"ג, וְהָרַב יד דָּוִד בחי' לר"ה שָׁם וּמַה שֶּׁצָּיְּין לְבִרְכַּי יוֹסֵף ח"מ דַּף צ"ט וּלְפִי הַנִּרְאֶה צִיְּינוּ הוּא עַל דְּפוּס לִיוֹרְנוֹ שֶׁאלוֹנִיקִי והברכ"י שֶׁבְּיָדִי הוּא דְּפוּס וָוִין) דְּבָרָיו הֵם בסי' ל"ד אוֹת י"ז שֶׁהֵבִיא שָׁם תְּמִיהַת הָרַב דִּבְרֵי אֱמֶת בְּקֻנְטְרִיסִין דַּף ל"ה (הוּא בַּקּוּנְטְרֵס חֲמִישִׁי דַּף ס"ז ע"ב מִדְּפוּס חָדָשׁ בד"ה וַאֲנִי הַצָּעִיר תָּמַהּ) עַל הַגָּהוֹת שְׁנִיּוֹת דְּמָרְדְּכַי פ"ק דְּמְצִיעָא וְעוֹד אֵיזֶה רַבָּנִים שֶׁכָּתְבוּ דְּמוֹצִיא שש"ל עוֹבֵר עַל ל"ת דְּהוּא הֵיפֶךְ הַשַּׁ"ס דְּתְמוּרָה הַנַּ"ל ומני"ר הברכ"י סְיָיעוּ שכ"כ בְּפֵירוּשׁ הַסָּמָ"ג לָאוִין רמ"א וַעֲשִׂין ד' והרא"ם בְּרֵישׁ ס' הַיִּרְאִים וְהַסָּמָ"ק עֲשִׂין ד' וְתוֹסָ' ר"ה דַּף ל"ג וְהָרָ"ן בפ"ק דְּנְדָרִים דַּף ז' וּמִכָּל זֶה עָמַד מַרְעִיד ע"ד מוהרש"א הַנַּ"ל עי"ש וְכֵן מְפֹרָשׁ בהג"א פ"ד דמס' ר"ה סי' ז' דְּאִיסּוּר מוֹצִיא שש"ל הוּא מֵאֶת ה"א תִּירָא וכ"כ הָרֹא"שׁ בְּפֵירוּשׁוֹ לַנְּדָרִים שָׁם הִנֵּה כִּי כֵן גַּם עַל רַבֵּינוּ מָנוֹחַ קָשָׁה דְּדִבָרָיו הֵם הֵיפֶךְ מ"ש בַּשַּׁ"ס דְּתְמוּרָה וְרָאִיתִי אַחַר זְמַן רַב לְמוֹפ"ד הָרַב פָּתַח

הַדְּבִיר בח"ג סי' רפ"ט אוֹת א שֶׁהֵבִיא מ"ש בִּתְשׁוּבַת הַגְּאוֹנִים שבסו"ס נְהָרוֹת דַּמֶּשֶׂק סי' קט"ו דְּהַמְקַדֵּשׁ בְּיוֹם ש"ק קִידּוּשׁ שֶׁל לַיְלָה חַיָּיב מַלְקוּת בִּשְׁבִיל לֹא תִּשָּׂא בְּרָכָה שא"צ וכו' וְגַם הֵבִיא מ"ש מָרָן חִיד"א בס' ברכ"י סי' תפ"ב אוֹת ב' מס' הַפַּרְדֵּס כ"י בְּשֵׁם ר"י אַלְבְּלַגְלוּנִי דְּאִם רָצָה לְהַשְׁלִים ד' כּוֹסוֹת אַחַר שֶׁעָבַר ט"ו וט"ז נִיסָן מוֹצִיא ש"ש לְבַטָּלָה וְחַיָּיב מַלְקוּת, וְתָמַהּ עֲלֵיהֶם דְּמַלְקוּת מָאן דְּכַר שְׁמֵיהּ דְּאַף אִם נֶאֱמַר דְּסָבְרִי דְּאִיסּוּר בְּרָכָה שא"צ מִדְּאוֹרַיְיתָא מ"מ אֵינוֹ אֶלָּא אַזְהָרַת עֲשֵׂה כמ"ש בפ"ק דְּתְמוּרָה וְנִיחָא לֵיהּ דְּמַאן דְּנָקְטֵי מַלְקוּת לָאו דַּוְקָא אֶלָּא ר"ל מַכַּת מַרְדּוּת עי"ש, וְעַיֵּין לְקַמָּן בד"ה עוֹד רָאִיתִי וק"ל): וְאָנֹכִי חָזוֹן הָרַבָּתִי דְּדִבְרֵי רַבֵּינוּ מוהרש"א הַנָּ"ל לֹא לְבַד שֶׁהֵם הֵיפֶךְ דִּבְרֵי הַשַּׁ"ס אֶלָּא אַף זוֹ יֵשׁ לְתָמֹהַּ עָלָיו דְּאִיהוּ גּוּפֵיהּ בחי' אַגָּדוֹת לִנְדָרִים דַּף ז' ע"ב הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּסוֹף הִלְכוֹת שְׁבוּעוֹת דְּנִרְאֶה מִדְּבָרָיו דְּאִיסּוּר הַזְכָּרַת שש"ל נָפִיק מִדִּכְתִיב לְיִרְאָה אֶת ה' הַנִּכְבָּד וְכָתַב ע"ד אֲבָל בְּסֵוּגְיָא דִּתְמוּרָה לָא קָאֵי הָכִי בְּמַסְקָנָא אֶלָּא אַזְהָרַתֵּיהּ מֵאֵת ה"א וכו' עכ"ל.

וּבְלִי סָפֵק נָעֲלַם מֵהָרַבָּנִים הַנָּ"ל דִּבְרֵי הָרַב שֶׁבְּחִי' אַגָּדוֹת הַנָּ"ל וְגַם יֵשׁ לְתָמֹהַּ עַל נוֹשְׂאֵי כְּלֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁלֹּא הִרְגִּישׁוּ דִּדְבְרֵי רַמְבַּ"ם הֵם דְּלָא כְּמַסְקָנַת הַשַּׁ"ס וְנַחֲזוֹר לְדִבְרֵי רַבֵּינוּ מָנוֹחַ דְּלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְתָמֹהַּ עָלָיו בְּמַאי דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דִּמְבָרֵךְ בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה קָאֵי בְּלֹא תִּשָּׂא מִדְּאוֹרַיְיתָא.

וְלוּלֵא דְּמִסְתַּפֵּינָא מִגְּדֻלַּת מָרָן הפר"ח הָיִיתִי אוֹמֵר דְּאֵין כַּוָּנַת רַבֵּינוּ מָנוֹחַ דְּאִיכָּא אִיסּוּר תּוֹרָה מִשּׁוּם לֹא תִּשָּׂא (דְּלָא נִזְכַּר בִּדְבָרָיו תֵּיבַת דְּאוֹרַיְיתָא אוֹ מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא ר"ל כֵּיוָן דְּאִיתָא בִּבְרָכָה שא"צ אַסְמַכְתָּא בְּקָרָא דְּלָא תִּשָּׂא שֶׁהוּא אִיסּוּר חָמוּר מְאֹד לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל לַשָּׁוְא יֵשׁ לֵילֵךְ בּוֹ לְחוּמְרָא אַף דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן וְכֵן נוֹכַל לְפָרֵשׁ מ"ש מָרָן כ"מ בפי"א מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת הט"ז דְּטַעֲמָא דְּמִסְתַּבְּרָא שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ בְּסָפֵק דְּהָוֵי סָפֵק עוֹבֵר עַל לֹא תִּשָּׂא דְּאֵין כַּוָּנָתוֹ דְּאִיכָּא לָא תִּשָּׂא בִּבְרָכָה שא"צ אֶלָּא ר"ל דְּאִיכָּא אַסְמַכְתָּא אַלָּאו דְּלָא תִּשָּׂא דַּחֲמִיר וּמָצָאתִי סָעַד לִדְבָרַי מִדִּבְרֵי הָרַב מוהרד"ף בְּשׁוּ"ת מִכְתָּם לְדָוִד א"ח סי' ג' דַּף ז' ע"ב עַל הַחֲקִירָה דְּלָמָּה הֻזְקְרכוּ לִיתֵּן כְּלָל בפ"ע סָפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל וְלָא סַגִּי לְהוּ בִּכְלָלָא דִּסְפֵיקָא דְּרַבָּנָן לְקֻלָּא וַהֲרֵי כָּל הַבְּרָכוֹת דְּרַבָּנָן וכו' כָּתַב לְיַישֵׁב דְּאִי מִכְּלָלָא דסד"ר לְקֻלָּא הָוָה אָמֵינָא אִי בָּעֵי לְהַחְמִיר רַשַּׁאי קמ"ל סב"ל וְלֹא לְהַחְמִיר דְּפָגַע בְּלָאו דְּלָא תִּשָּׂא וְעָבַר אַדְּאוֹ' וַאֲפִי' לָמָּ"ד דְּאִיסּוּר בְּרָכָה שא"צ מִדְּרַבָּנָן מ"מ אִיסּוּרָא מִיהָא אִיכָּא וְעָשׂוּ חִיזּוּק לְדִבְרֵיהֶם וכו' עי"ש הֲרֵי דְּאַף אִם אֵינוֹ אֶלָּא אִיסּוּר דְּרַבָּנָן ס"ל דְּיֵשׁ לֶאֱסוֹר בְּסָפֵק וּמוּטָב שֶׁלֹּא יְבָרֵךְ וא"כ יִתָּכֵן שֶׁזֶּהוּ כַּוָּנַת רמ"נ דְּמִשּׁוּם דְּהוּא סָפֵק בְּאַסְמַכְתָּא דְּלָא תִּשָּׂא יֵשׁ לְהַחְמִיר וְעַל כָּל פָּנִים יֵשׁ לְתָמֹהַּ עַל הָרַב פר"ח שֶׁלִּפִי מַה שֶּׁהֵבִין בְּכַוָּנָתוֹ הָיָה לוֹ לְהָעִיר עָלָיו מִסֵּוּגְיַית הַשַּׁ"ס דִּתְמוּרָה הַנָּ"ל, וְכֵן קָשָׁה ע"ד הָרַב מוהרד"ף הַנָּ"ל דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּהוּא אִיסּוּר תּוֹרָה בְּלָאו דְּלָא תִּשָּׂא וְאֵין הַדָּבָר כֵּן כָּאָמוּר וְצָרִיךְ לְעַיֵּין בַּגּוּף דִּבְרֵי הָרַב פָּנִים מְאִירוֹת ח"א סי' ס"ו שָׁצַיְיִן בברכ"י א"ח סי' קצ"ט סוֹף אוֹת א' דשקו"ט בִּבְרָכָה שא"צ אִי אִיכָּא מִשּׁוּם לֹא תִּשָּׂא ואמ"א לִרְאוֹת דב"ק: וּמַה מְּאֹד תָּמַיְהַ לִי עַל מָרָן חִיד"א בברכ"י א"ח סי' מ"ו אוֹת ו' שֶׁהֵבִיא מַה שֶּׁהִקְשָׁה הָרַב קוֹל אֵלִיָּהוּ דְּהָרַמְבַּ"ם בִּתְשׁוּ' סי' כ"ו כָּתַב וְהֵם אָמְרוּ דִּמְבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ עוֹבֵר מִשּׁוּם לֹא תִּשָּׂא דְּמַשְׁמַע דס"ל דְּאִיסּוּר זֶה הוּא מִדְּרַבָּנָן וְכָתַב דלק"מ דְּכַוָּנַת הָרַמְבַּ"ם דְּאִם לֹא הָיוּ אוֹמְרִים חֲז"ל דִּבְרָכָה שא"צ עוֹבֵר מִשּׁוּם לֹא תִּשָּׂא הָיָה לָנוּ לוֹמַר דְּכָל שֶׁמְּבָרֵךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ אֵינוֹ נִקְרָא מוֹצִיא ש"ש

לְבַטָּלָה אֲבָל עַתָּה שֶׁאָמְרוּ שֶׁמְּבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ עוֹבֵר מִשּׁוּם ל"ת גִּילָּה לָנוּ בְּזֶה דְּגַם
בְּדֶרֶךְ בְּרָכָה מִיקְרֵי מוֹצִיא שש"ל כָּל שֶׁהוּא שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ וא"כ קָם לָהּ בְּרָכָה שא"צ
בְּאִיסּוּר כּוֹלֵל דְּלָא תִּשָּׂא וז"ש הָרַמְבַּ"ם כָּל הַמְבָרֵךְ וכו' כְּלוֹמַר דַּאֲמוּר רַבָּנָן דבש"צ
נִשְׁאַר בְּאִיסּוּרוֹ לַעֲבוֹר בְּלֹא תִּשָּׂא וְהוּא מִדְּאוֹ' כִּפְשַׁט לְשׁוֹן עוֹבֵר מִשּׁוּם ל"ת אֲבָל אֵין
כַּוָּונַת הָרַמְבַּ"ם דְּהָוֵי מִדְּרַבָּנָן ע"כ תוד"ק וְכָתַב שֶׁשָּׁמַע שֶׁהָאַחֲרוֹנִים שֶׁבִּזְמַנּוֹ פֵּירְשׁוּ כֵּן
דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם עי"ש וַאֲנִי בַעַר וְלֹא אֵדָע אֵיךְ יִתָּכֵן לְפָרֵשׁ כֵּן דְּעוֹבֵר עַל לֹא תִּשָּׂא מִדְּאוֹ'
דְּאַף אִם נֶאֱמַר דְּהָרַמְבַּ"ם סוֹבֵר דְּגַם בַּמַּזְכִּיר שֵׁם שָׁמַיִם דֶּרֶךְ בְּרָכָה אָסוּר מִדְּאוֹ' כָּל
שֶׁמְּבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ מ"מ לֹא יִתָּכֵן דְּאִיסּוּרוֹ מִשּׁוּם לֹא תִּשָּׂא דַּהֲרֵי בְּמוֹצִיא שש"ל בְּעָלְמָא
לָא נָפְקָא לָן מִלֹּא תִּשָּׂא כַּמְבֹאָר בַּסֶּוגְיָא דְּתִמּוּרָה הַנָּ"ל אֶלָּא נפק"ל מִלִּירָאָה אֶת ה' הַנִּכְבָּד
אוֹ מִדִּכְתִיב אֶת ה"א תִּירָא כְּפִי הַמַּסְקָנָא שָׁם וּמֵהֵיכָא תֵּיתֵי לֹא תִּשָּׂא בִּמְבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ
וְהַיּוֹתֵר תֵּימַהּ דמני"ר גּוּפֵיהּ בברכ"י ח"מ סי' ל"ד הַנָּ"ל אַיְּשָׁר וְקַיָּים כִּרְאִי מוּצָק דִּבְרֵי
הָרַב דִּבְרֵי אֱמֶת בְּהַשָּׂגָתוֹ ע"ד מוהרש"א מִדִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ דְּאִיסּוּר מוֹצִיא שש"ל
נפק"ל מֵאֶת ה"א תִּירָא וְאֵיךְ תָּנוּחַ דַּעְתּוֹ לְפָרֵשׁ בְּכַוָּונַת דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּאִיסּוּר מוֹצִיא
שש"ל וּמְבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ הוּא מִלֹּא תִּשָּׂא דְּזֶה לֹא יִתָּכֵן לְפִי סֶוּגְיַת הַשַּׁ"ס דִּתְמוּרָה דְּלֹא
הֶוְזְכַּר שָׁם לֹא תִּשָּׂא כְּלָל: וְלָכֵן לענד"נ בְּהוֹרַמְנוּתֵיהּ דְּמָרָן חִיָּ"א דְּאִם נִסְבּוֹל לוֹמַר דְּאֵין
הֶכְרֵחַ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בַּפֵּ"א מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת הט"ו דס"ל דְּהוּא מִדְּאוֹ' אֶלָּא כַּוָּונָתוֹ דְּהוּא
מִדְּרַבָּנָן כְּדִמְתַרְגְּמֵי דְּבָרָיו מֵרַבָּנָן קַדִּישֵׁי הנז"ל אֵינוֹ רָחוֹק לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו שֶׁבִּתְשׁוּ' סי' ק"ה
אֶל כַּוָּנָה זוֹ וּמַה שֶּׁכָּתַב שֶׁהוּא אִיסּוּר דאו' ר"ל אִיסּוּר שֶׁיֵּשׁ לוֹ סָמָךְ בַּקְּרָא דאו' וְאֵינוֹ
רָחוֹק לְפָרֵשׁ כֵּן בְּדִבְרֵי גְּדוֹלֵי הַפּוֹסְקִים שֶׁהֲרֵי מָצִינוּ לְמָרָן הב"י בַּיּוֹ"ד סי' קפ"ד (ד"ה
וּבִשְׁעַת) שֶׁפֵּירֵשׁ כֵּן בִּדְבָרֵי הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ וְהַסְּמָ"ג שֶׁכָּתְבוּ דְּפֵרִישָׁה סָמוּךְ לַנְּסִיעָה מִדְּאוֹ'
וְעוֹד מָצִינוּ שכ"כ כַּמָּה מְחַבְּרִים כְּמוֹ שֶׁרָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַדָּלֶ"ת אוֹת י"ט וְיִהְיוּ
דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁבִּתְשׁוּ' סי' כ"ו (שֶׁכָּתַב וְהֵם אָמְרוּ הַמְבָרֵךְ בש"צ עוֹבֵר מִשּׁוּם לֹא תִּשָּׂא)
כִּפְשָׁטָן דְּמִדְּרַבָּנָן בְּעָלְמָא הוּא וּמַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם בפי"ב מֵהִלְכוֹת שְׁבוּעוֹת דִּין י"א וְלֹא
שְׁבוּעָה לַשָּׁוְא בִּלְבַד הִיא שֶׁאָסוּרָה אֶלָּא אֲפִילּוּ לְהַזְכִּיר שֵׁם מִשְּׁמוֹת הַמְיֻחָדִים לְבַטָּלָה
אָסוּר ואע"פ שֶׁלֹּא נִשְׁבַּע שֶׁהֲרֵי הַכָּתוּב מְצַוֶּה וְאוֹמֵר לִירֹא אֶת ה' הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא וּבְכָלַל
יִרְאָתוֹ שֶׁלֹּא יַזְכִּירוֹ לְבַטָּלָה ע"כ דְּמִבֹּאָר דְּמַזְכִּיר ש"ש לְבַטָּלָה הוּא בַּכְּלָל הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה
הַיְינוּ לְמַזְכִּיר ש"ש שֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ בְּרָכָה ומ"ש בְּדִין ט' הַשּׁוֹמֵעַ הַזְכָּרַת ה מִפִּי חֲבֵרוֹ לַשָּׁוְא
אוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע לְפָנָיו לַשֶּׁקֶר אוֹ שֶׁבֵּירֵךְ בְּרָכָה שא"צ שֶׁהוּא עוֹבֵר מִשּׁוּם נוֹשֵׂא שֵׁם ה' לַשָּׁוְא
כְּמוֹ שֶׁבֵּיאַרְנוּ בַּהֲלָכוֹת חַיָּיב לְנַדּוֹתוֹ עכ"ל, כַּוָּונָתוֹ לוֹמַר דְּמִדְּרַבָּנָן הוּא עוֹבֵר בִּבְרָכָה
שא"צ מִשּׁוּם נוֹשֵׂא שֵׁם ה' וְלֹא זוֹ אַף זוֹ קָאָמַר דְּאַף דְּאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן הוּא עוֹבֵר בִּבְרָכָה
וְאָתֵי שַׁפִּיר מ"ש בְּדִין י"א וְלֹא שְׁבוּעָה לַשָּׁוְא בִּלְבַד וכו' שֶׁאִם מַה שֶּׁכָּתַב בְּדִין ט' דְּמְבָרֵךְ
בְּרָכָה שא"צ שֶׁעוֹבֵר מִשּׁוּם נוֹשֵׂא שֵׁם ה' כַּוָּונָתוֹ שֶׁעוֹבֵר מִן הַתּוֹרָה הָא תּוּ לָמָּה לִי לְמֵימַר
דְּמַזְכִּיר שֵׁם שָׁמַיִם לְבַטָּלָה אָסוּר מִן הַתּוֹרָה וְלָאו מְמֵילָא ש"מ דְּאִם אַפִּילּוּ בַּמַּזְכִּיר דֶּרֶךְ
בְּרָכָה אֶלָּא שא"צ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה לֹא כ"ש בַּמַּזְכִּיר שֶׁלֹּא לְשֵׁם בְּרָכָה דְּאָסוּר מִן הַתּוֹרָה
אֶלָּא וַדַּאי מ"ש בְּדִין ט' בִּמְבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ נִשְׁבָּע לַשָּׁוְא
אֵינוֹ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה וַהֲדַר קָאָמַר דְּאִיכָּא גַּוְונָא דאע"פ שֶׁאֵינוֹ נִשְׁבָּע אָסוּר מִן הַתּוֹרָה
וְהַיְינוּ בַּמַּזְכִּיר ש"ש לְבַטָּלָה שֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ בְּרָכָה כנלע"ד לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּעִנְיָן זֶה
וְנִמְצָא לְפִי זֶה דְּגַם הָרַמְבַּ"ם ס"ל כִּדְעַת הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ וּשְׁאָר הַגְּדוֹלִים הנז"ל דְּסָבְרִי

דְּאִיסּוּר בְּרָכָה שא"צ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן: שׁוּב רָאִיתִי לְמָרָן חִיֵּד"א בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה סי' רט"ו שֶׁצִּיֵּין לִמ"ש בברכ"י דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּהוּא מִן הַתּוֹרָה כמ"ש בִּתְשׁוּ' שבס' פְּאֵר הַדּוֹר וְכָתַב שֶׁשּׁוּב נִדְפַּס ס' זֶרַע אֱמֶת א"ח וּבְסִי' א' הֶאֱרִיךְ מְאֹד, וְתָמַהּ עַל המג"א שֶׁכָּתַב שֶׁדַּעַת הָרַמְבַּ"ם דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא וְהֶעֱלָה דִּבְרָכָה שא"צ הוּא מִדְּרַבָּנָן וְנִדְחַק בִּתְשׁוּ' הָרַמְבַּ"ם עכ"ל צַר לִי מְאֹד כִּי אֵין ס' זֶרַע אֱמֶת חא"ח מצו"א לְחַזּוֹת בְּנוֹעַם דב"ק אוּלַי זָכִיתִי לְכַוֵּן לְדַעַת עֶלְיוֹן בְּפֵירוּשׁ דִּבְרֵי רַבֵּינוּ בְּחִיבּוּרוֹ וּבִתְשׁוּ' הנז"ל ומ"מ מַשְׁמַע דְּאֵין דַּעַת מָרָן חִיֵּד"א נוֹחָה בְּפֵירוּשׁ הָרַב זֶרַע אֱמֶת דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁבִּתְשׁוּ' הַנַּ"ל אֶלָּא ס"ל דִּדְבָרִים כִּפְשָׁטָן דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּהוּא מִן הַתּוֹרָה וְכֵן מִתְבָּאֵר דַּעְתּוֹ ממ"ש בְּסִפְרוֹ יָעִיר אֹזֶן רֵישׁ מַעֲרָכָה זוֹ וְז"ל אָמְנָם מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בַּפֵּ"א מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת מַשְׁמַע לִי דְּהָוֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא וכ"כ המג"א סי' רט"ו וְכֵן הוֹכִיחַ המק"ק בְּדַף קכ"ד ממ"ש הָרַמְבַּ"ם סוֹף הִלְכוֹת שְׁבוּעוֹת וכ"כ בְּפֵירוּשׁ בִּתְשׁוּ' סי' ק"ה וְהֶאֱרַכְתִּי בברכ"י סי' מ"ו וכו' עי"ש וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה סי' רט"ו וְדוּק הֵיטֵב עכ"ל הֲרֵי דְּאַף אַחַר שֶׁרָאָה דִּבְרֵי הָרַב זֶרַע אֱמֶת שֶׁרַמַז בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה עוֹמֵד עַל דַּעְתּוֹ דְּמִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם מַשְׁמַע דְּאָסוּר מִן הַתּוֹרָה וְשֶׁכֵּן דַּעַת הָרַב מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם בס' הַיָּד: וּמָצָאתִי בְּסֵפֶר עַמּוּדֵי אֵשׁ לִידִידִי הַגָּאוֹן מוהרי"א יצ"ו בסי' ב' אוֹת א' (בד"ה וְגַם) דְּנָקִיט בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא עִם כִּי לֹא רָאָה דִּבְרֵיו בִּתְשׁוּ' פְּאֵר הַדּוֹר הַנַּ"ל וְהִשִּׂיג עמ"ש הָרַב מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן דְּלֵיתָא וְאֵין דִּיּוּקוֹ מֻכְרָח וכו' וְהוּא עַצְמוֹ כָּתַב בְּסוֹף הִלְכוֹת בְּרָכוֹת דְּהָרַמְבַּ"ם ס"ל דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא וְכָתַב דְּמָצָא חָבֵר לְהָרַמְבַּ"ם בָּזֶה מַר נִיהוּ רַבֵּינוּ מְשֻׁלָּם בִּתְשׁוּבָתוֹ לר"ת שבס' הַיָּשָׁר בְּעִנְיָנִים שׁוֹנִים (דְּפוּס וָוִין דַּף פ"א) וּמַה שֶּׁאָמַרְתָּ הַנָּחַת תְּפִילִּין מִשּׁוּם בְּרָכָה לְבַטָּלָה אָסַר ר' יוֹסֵי לְנָשִׁים הָא מַפְקִינַן לָהּ מִקְרָא דְּלָא תִּשָּׂא א"כ אִיסּוּרָא דְּאוֹרַיְיתָא הוּא ולר' יְהוּדָה נָמֵי אָסוּר עכ"ל.

וְהֵעִיר ע"ד במ"ש דְּמַפְקִינַן לֵיהּ מָלֹא תִּשָּׂא דְּזֶה הֵיפֶךְ הַשַּׁ"ס דִּתְמוּרָה וכו' עי"ש וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה דממ"ש הָרַמְבַּ"ם בִּתְשׁוּ' הַנַּ"ל דְּאִיסּוּרוֹ מִדְּאוֹרַיְיתָא אֵין הֶכְרֵחַ דס"ל דְּהוּא מַמָּשׁ מִדְּאוֹרַיְיתָא אֶלָּא ר"ל דְּנִסְמַךְ בִּקְרָא דְּאוֹרַיְיתָא א"כ גַּם בְּדִבְרֵי רַבֵּינוּ מְשֻׁלָּם אֵינוֹ רָחוֹק לְפָרֵשׁ כֵּן ומ"ש הָא מַפְקִינַן לָהּ מִקְרָא דְּלָא תִּשָּׂא ר"ל דְּאִית לָהּ אַסְמַכְתָּא מִקְרָא דְּלָא תִּשָּׂא וְאָתֵי שַׁפִּיר דְּאֵינוֹ שֶׁלֹּא כִּשִׁיטַת הַשַּׁ"ס דִּתְמוּרָה וק"ל.

וְשָׁם בְּהַשְׁמָטוֹת הַסֵּפֶר הֵבִיא מ"ש בִּפְסִיקְתָּא דר' טוֹבִיָּה בפ' כִּי תֵצֵא וְגוֹרֵם בְּרָכָה שא"צ וְאָסוּר מִשּׁוּם לֹא תִּשָּׂא אֶת שֵׁם וְכָתַב דְּגַם עָלָיו יֵשׁ לְהָעִיר כַּמָּה שֶׁהֵעִיר בִּפְנִים ע"ד רַבֵּינוּ מְשֻׁלָּם הַנַּ"ל וְאֵינִי מֵבִין מַאי ק"ל דְּכֵיוָן שֶׁלֹּא כָּתַב דְּהוּא אִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא א"כ גַּם בְּדִבְרֵי רַבֵּינוּ מְשֻׁלָּם אֵינוֹ רָחוֹק לְפָרֵשׁ כֵּן ומ"ש הָא מַפְקִינַן לָהּ מִקְרָא דְּלָא תִּשָּׂא ר"ל דְּאִית לָהּ אַסְמַכְתָּא מִקְרָא דְּלָא תִּשָּׂא וְאָתֵי שַׁפִּיר דְּאֵינוֹ שֶׁלֹּא כִּשִׁיטַת הַשַּׁ"ס דִּתְמוּרָה וק"ל.

וְשָׁם בְּהַשְׁמָטוֹת הַסֵּפֶר הֵבִיא מ"ש בִּפְסִיקְתָּא דר' טוֹבִיָּה בפ' כִּי תֵצֵא וְגוֹרֵם בְּרָכָה שא"צ וְאָסוּר מִשּׁוּם לֹא תִּשָּׂא אֶת שֵׁם וְכָתַב דְּגַם עָלָיו יֵשׁ לְהָעִיר כַּמָּה שֶׁהֵעִיר בִּפְנִים ע"ד רַבֵּינוּ מְשֻׁלָּם הַנַּ"ל וְאֵינִי מֵבִין מַאי ק"ל דְּכֵיוָן שֶׁלֹּא כָּתַב דְּהוּא אִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא אֵין הֶכְרֵחַ דס"ל דְּהוּא מַמָּשׁ מִדְּאוֹרַיְיתָא אֶלָּא ר"ל דְּנִסְמַךְ בִּקְרָא דְּאוֹרַיְיתָא א"כ גַּם בְּדִבְרֵי רַבֵּינוּ מְשֻׁלָּם אֵינוֹ רָחוֹק לְפָרֵשׁ כֵּן ומ"ש הָא מַפְקִינַן לָהּ מִקְרָא דְּלָא תִּשָּׂא ר"ל דְּאִית לָהּ אַסְמַכְתָּא מִקְרָא דְּלָא תִּשָּׂא וְאָתֵי שַׁפִּיר דְּאֵינוֹ שֶׁלֹּא כִּשִׁיטַת הַשַּׁ"ס דִּתְמוּרָה וק"ל.

וְשָׁם בְּהַשְׁמָטוֹת הַסֵּפֶר הֵבִיא מ"ש בִּפְסִיקְתָּא דר' טוֹבִיָּה בפ' כִּי תֵצֵא וְגוֹרֵם בְּרָכָה שא"צ וְאָסוּר מִשּׁוּם לֹא תִּשָּׂא אֶת שֵׁם וְכָתַב דְּגַם עָלָיו יֵשׁ לְהָעִיר כַּמָּה שֶׁהֵעִיר בִּפְנִים ע"ד רַבֵּינוּ מְשֻׁלָּם הַנַּ"ל וְאֵינִי מֵבִין מַאי ק"ל דְּכֵיוָן שֶׁלֹּא כָּתַב דְּהוּא אִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא אֵין הֶכְרֵחַ דס"ל דְּהוּא מַמָּשׁ מִדְּאוֹרַיְיתָא אֶלָּא ר"ל דְּנִסְמַךְ בִּקְרָא דְּאוֹרַיְיתָא א"כ גַּם בְּדִבְרֵי רַבֵּינוּ מְשֻׁלָּם אֵינוֹ רָחוֹק לְפָרֵשׁ כֵּן ומ"ש הָא מַפְקִינַן לָהּ מִקְרָא דְּלָא תִּשָּׂא ר"ל דְּאִית לָהּ אַסְמַכְתָּא מִקְרָא דְּלָא תִּשָּׂא וְאָתֵי שַׁפִּיר דְּאֵינוֹ שֶׁלֹּא כִּשִׁיטַת הַשַּׁ"ס דִּתְמוּרָה וק"ל.

אַךְ מַה נַּעֲנֶה עַל רַבֵּינוּ הַחִינּוּךְ בְּפָרָשַׁת יִתְרוֹ סִי' ל' שֶׁכָּתַב וְז"ל וְלִהְיוֹת יִרְאָתוֹ עַל פָּנֵינוּ לְחַיּוּתֵנוּ וְלִזְכוּתֵנוּ חִיְּבָנוּ בְּמִצְוָה הַזֹּאת (לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא) לְבַל נַזְכִּיר שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ לְבַטָּלָה וְעָנַשׁ מַלְקוֹת עַל הַמֵּיקֵל וְעוֹבֵר עָלֶיהָ עכ"ל דִּבְדָבָרָיו אֵלּוּ מְפוֹרָשׁ יוֹצֵא דְּאִיסּוּר הַזְּכָרַת שֵׁם שָׁמַיִם לְבַטָּלָה הוּא מִקְרָא דְּלָא תִשָּׂא וְאַהָכִי קָאָמַר שֶׁחַיָּיב (הקב"ה) מַלְקוּת עַל הַמֵּיקֵל וְרָחוֹק מְאֹד לְפָרֵשׁ בִּדְבָרָיו דְּמַכַּת מַרְדּוּת קָאָמַר וּמִדְּרַבָּנָן ובעכ"ל דִּלְרַבֵּינוּ הַחִינּוּךְ גִּירְסָא אַחֶרֶת הָיְתָה לוֹ בַּסֵּוּגְיָא דְּתְמוּרָה דְּמַפִּיק אִיסּוּר ש"ש לְבַטָּלָה מִדִּכְתִיב לֹא תִשָּׂא וכו': וְכֵן נִרְאֶה דצ"ל לְדַעַת הָרַמְבַּ"ן בְּפֵירוּשׁ הַתּוֹרָה בפ' יִתְרוֹ (ע"פ לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ) שֶׁאַחַר שֶׁכָּתַב דְּרָשַׁת חֲזַ"ל בְּפָסוּק זֶה דְּהוּא עַל נִשְׁבָּע לַשָּׁוְא סַיֵּים וְז"ל וְעַל דֶּרֶךְ הַפְּשָׁט יֵאָסֵר עוֹד שֶׁלֹּא יִשָּׂא עַל שְׂפָתָיו הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד עַל חִנָּם כִּלְשׁוֹן לֹא תִשָּׂא שֵׁמַע שָׁוְא וּבַל אֶשָּׂא אֶת שְׁמוֹתָם עַל שְׂפָתָי כִּי הַדִּיבּוּר יִקָּרֵא כֵּן בַּעֲבוּר שֶׁיִּשָּׂא בּוֹ קוֹל וכו' וּבָאֱמֶת שֶׁגַּם זֶה אָסוּר וְנִקְרָא בִּלְשׁוֹן חֲכָמִים מוֹצִיא שֵׁם שָׁמַיִם לְבַטָּלָה וכו' עי"ש כָּל דב"ק דְּמוּכָח דס"ל דְּמוֹצִיא שֵׁם שָׁמַיִם לְבַטָּלָה נָפְקָא לָן אִיסּוּרוֹ מִלֹּא תִשָּׂא וְהוּא הֵיפֶךְ סֵוּגְיָא דְּתְמוּרָה אִם לֹא שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁכֵּן הוּא גּוֹרֵס בַּשַּׁ"ס דְּתְמוּרָה כמ"ש לְדַעַת הָרַב הַחִינּוּךְ וּבָזֶה תָּנוּחַ דַּעְתֵּינוּ מִתְּמִיהַת הָרַב דִּבְרֵי אֱמֶת הנז"ל (בד"ה וְעַל דְּבָרַי) עַל מ"ש בְּהַגָּהוֹת מָרְדְּכַי בְּשֵׁם בה"ג דְּמוֹצִיא ש"ש לְבַטָּלָה עוֹבֵר עַל לֹא תִשָּׂא וְהָוֵי חָשׁוּד עַל הַשְּׁבוּעָה, דְּהוּא הֵיפֶךְ הַס"ס דְּתְמוּרָה דְּלֵיכָּא אֶלָּא אַזְהָרַת עֲשֵׂה דְּאֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא דְּנוֹכַל לוֹמַר דְּגַם גִּירְסַת בה"ג הִיא גִּירְסַת הָרַמְבַּ"ן וְהָרַב הַחִינּוּךְ לְפִי הַשְׁעָרָתֵינוּ וא"כ גַּם דִּבְרֵי הַגְּאוֹנִים הנז"ל שֶׁכָּתְבוּ דְּלוֹקֶה מְשׁוּם לֹא תִשָּׂא נוֹכַל לוֹמַר דְּמַלְקוּת מַמָּשׁ קָאָמְרִי דְּמוֹצִיא שֵׁם שָׁמַיִם לְבַטָּלָה נָפְקָא לְהוּ מִלֹּא תִשָּׂא וּמַשְׁמַע לְהוּ ג"כ דמ"ש בַּשַּׁ"ס הַמְבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ עוֹבֵר מְשׁוּם לֹא תִשָּׂא הוּא דְּרָשׁ גָּמוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא וְאַף שֶׁדִּבְרֵי רַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ עַל מְבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ דְּעוֹבֵר מְשׁוּם לֹא תִשָּׂא מִדְּאוֹרַיְיתָא אֵין מִתְיַישְׁבִים בָּזֶה דְּמִסְתָּמָא גָּרְסִי כְּגִירְסָתֵנוּ מ"מ לְיַישֵׁב דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים הַנַּ"ל תָּנוּחַ דַּעְתֵּינוּ וְהָיָה בְּהִגִּיסַ דְּכֵן הָיְתָה גִּירְסָתָם בַּשַּׁ"ס דְּתְמוּרָה וְגַם דִּבְרֵי רַבֵּינוּ מָנוֹחַ הנז"ל (בד"ה אִיבָּרָא) אֶפְשָׁר לְיַישֵׁב דְּלִכְשֶׁתִּמְצֵי לוֹמַר דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא מַמָּשׁ קָאָמַר מִלָּאו דְּלָא תִשָּׂא לק"מ מַהַשַּׁ"ס דְּתְמוּרָה דס"ל דְּהָרַמְבַּ"ם גָּרִיס בִּתְמוּרָה דְּנָפְקָא.

לָן אִיסּוּר מַזְכִּיר שֵׁם שָׁמַיִם לְבַטָּלָה מִלָּאו דְּלָא תִשָּׂא וּמְבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ הֲרֵי הוּא כְּמַזְכִּיר ש"ש לְבַטָּלָה, כֵּן הָיָה נִרְאֶה לִכְאוֹרָה לְיַישֵׁב דִּבְרֵירַבֵּינוּ מָנוֹחַ אַלְיִבָּא דְּהָרַמְבַּ"ם וּקְצָת נִרְאֶה מִדִּבְרֵי רַבֵּינוּ בְּחַיֵּי בס' כַּד הַקָּמַח בְּמַעֲרֶכֶת שְׁבוּעָה דְּאִיסּוּר מוֹצִיא ש"ש לְבַטָּלָה נָפְקָא לָן נָמֵי מִלֹּא תִשָּׂא שֶׁכָּתַב וְז"ל צָרִיךְ אָדָם שֶׁיְּזַהֵר מְאֹד בְּהַזְכָּרַת הַשֵּׁ"י וְזֶה מִכְּלַל יִרְאַת הַשֵּׁ"י שֶׁכֵּן ארז"ל בפ"ק דְּתְמוּרָה אַזְהָרָה לְמוֹצִיא ש"ש לְבַטָּלָה מִדִּכְתִיב אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְעוֹד מִמַּה שֶׁכָּתוּב לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא וכו' וְיֵיזַהֵר שֶׁלֹּא יִשָּׁבַע בְּשֵׁם לָרִיק וכו' וְהִזְכִּיר לְשׁוֹן לֹא תִשָּׂא וְלֹא אָמַר לֹא תִשָּׁבַע לְפִי שֶׁהוּא כּוֹלֵל עוֹד שֶׁלֹּא יִשָּׂא אָדָם הַשֵּׁם עַל שְׂפָתָיו לְחִנָּם כִּלְשׁוֹן לֹא תִשָּׂא שֵׁמַע שָׁוְא וּבַל אֶשָּׂא אֶת שְׁמוֹתָם עַל שְׂפָתָי כִּי הַדִּיבּוּר יִקָּרֵא כֵּן בַּעֲבוּר שֶׁיִּשָּׂא בּוֹ קוֹל וְזֶה נִקְרָא בִּלְשׁוֹן חֲזַ"ל מוֹצִיא ש"ש לְבַטָּלָה עכ"ל הֲרֵי דְּאַף לְפִי מ"ש בפ"ק דְּתְמוּרָה דְּאִיסּוּר מוֹצִיא ש"ש לְבַטָּלָה נָפְקָא לָן מֵאֶת ה' תִּירָא ס"ל דְּכָלוּל ג"כ בְּאַזְהָרַת לֹא תִשָּׂא וצ"ל דְּהָיָה לָהֶם גַּוְסָתָא אַחֶרֶת בַּסֵּוּגְיָא דְּתְמוּרָה אֶלָּא שֶׁשּׁוּב רָאִיתִי דְּמִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּסֵפֶר הַמִּצְוֹת במ"ע סִי' ד' מִתְבָּאֵר יָפֶה דְּגִירְסָתוֹ הָיְתָה כְּגִירְסָתֵינוּ דְּאִיסּוּר מַזְכִּיר ש"ש לְבַטָּלָה מֵאֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא הוּא דְּנָפְקָא

שֶׁהֲרֵי כָּתַב מִצְוָה ד' הִיא שֶׁצִּוָּנוּ לְהַאֲמִין יִרְאָתוֹ יִתְעַלֶּה וּלְהַפַּחֵד מִמֶּנּוּ וכו' וְזֶהוּ אָמְרוּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא, וּבְגִמָ' סַנְהֶדְרִין דַּף נ"ו אָמְרוּ עַל דֶּרֶךְ וְיכוּחַ בְּאָמְרוֹ נוֹקֵב שֵׁם ה' יוּמַת וְאֵימָא פֵּירוּשׁ כְּדִכְתִיב אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמוֹת וְאַזְהָרָתִיהּ מֵאֶת ה' תִּירָא וכו' כִּי מִירְאַת ה' שֶׁלֹּא לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ לְבַטָּלָה וְדָחוּ זֶה חֲדָא וכו' וְעוֹד אַזְהָרַת עֲשֵׂה הִיא וְלָא שְׁמִיהּ אַזְהָרָה ר"ל שֶׁזֶּה שֶׁאָמַרְתָּ אַזְהָרָתִיהּ מֵאֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא אֵינוֹ אַזְהָרָה כִּי הוּא צִיווּי וְהִיא מִצְוַת עֲשֵׂה וְאֵין מַזְהִירִין בַּעֲשֵׂה הִנֵּה נִתְבָּאֵר לְךָ כִּי אָמְרוּ אֶת ה' תִּירָא זוֹ מִצְוַת עֲשֵׂה עכ"ל (וּמָרָן חִיֶּדָ"א בברכ"י ח"מ הנז"ל בד"ה וְעַל דְּבָרִי לֹא רָאָה דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַלָּלוּ) הֲרֵי מְפֹרָשׁ דְּאִיסּוּר ש"ש לְבַטָּלָה דְּאִיסּוּר מִן הַתּוֹרָה הוּא מֵאֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וא"כ אִם נֹאמַר דְּאָסוּר זֶה אִיתֵיהּ גַּם בִּבְרָכָה שא"צ אֵין לָנוּ לוֹמַר דְּהוּא מִלֹּא תִשָּׂא אֶלָּא מֵאֶת ה' תִּירָא וְהָדָרָא קוּשְׁיָין ע"ד רַבֵּינוּ מָנוֹחַ לְפִי מַה שֶׁהֵבִין בְּכַוָּנָתוֹ הָרַב פר"ח דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא קָאָמַר דְּאָסוּר: וְנִרְאֶה לְיַיֵּשֵׁב דִּבְרֵי רַבֵּינוּ מָנוֹחַ (אִם נֶאֱמַר דְּכַוָּנָתוֹ דְּעוֹבֵר בְּלֹא תִשָּׂא מִדְּאוֹרַיְיתָא) ע"פ מ"ש רַבֵּינוּ עֲקִיבָא אִיגֶּר בְּתְשׁוּ' סי' כ"ה דשקו"ט אִם יֵשׁ אִיסּוּר לֹא תִשָּׂא בַּמַּזְכִּיר שֵׁם שָׁמַיִם בְּלָשׁוֹן לַעַ"ז וְאַחַר שֶׁהוֹכִיחַ שֶׁגַּם בְּנִשְׁבַּע בְּלָשׁוֹן לַעַ"ז עוֹבֵר מִשּׁוּם לֹא תִשָּׂא כָּתַב דה"ה בִּבְרָכָה שא"צ דְּעוֹבֵר מִשּׁוּם לֹא תִשָּׂא אִם מְבָרֵךְ בְּלָשׁוֹן לַעַ"ז ג"כ עוֹבֵר בל"ת וְאַף דִּבְמַזְכִּיר ש"ש לְבַטָּלָה נִרְאֶה מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם סוֹף הִלְכוֹת שְׁבוּעוֹת דִּבְכִינּוּיָם לֵיכָּא אִיסּוּרָא מ"מ לָעִנְיָן בְּרָכָה שא"צ דנפק"ל מֵאַזְהָרָה דְּלָא תִשָּׂא חָמִיר בְּזֶה דְּגַם בְּלָשׁוֹן לַעַ"ז אָסוּר דִּמְבָרֵךְ לְמִי שֶׁשָּׁמוֹ כֵּן בְּלָשׁוֹן לַעַ"ז וְאַף דְּלִשִׁיטַת הַתּוֹסָ' בְּרָכָה שא"צ קִיל מֵהַזְכָּרַת שֵׁם לְבַטָּלָה דְּהָא סָבְרִי דִּבְרָכָה שא"צ הוּא רַק אִיסּוּר דְּרַבָּנָן מ"מ לְהָרַמְבַּ"ם חָמִיר יוֹתֵר וְאַל תִּתְמַהּ דְּהָא חָזִינַן דִּמְבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ עוֹבֵר בל"ת וְאִילּוּ בַּמַּזְכִּיר ש"ש בְּחִנָּם מְבוֹאָר רֵישׁ תְּמוּרָה דְּלֵיכָּא אַזְהָרָה אֶלָּא אִיסּוּר עֲשֵׂה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא, וְכֵן מְבוֹאָר בְּלָשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם סוֹף הל' שְׁבוּעוֹת (הֵבִיא שָׁם דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּדִין ט' וּבְדִין י"א וְסַיֵּים וְז"ל) הֲרֵי דִּמְבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ כָּיֵיל לָהּ בִּפְשִׁיטוּת בַּחֲדָא מַחְתָּא עִם נִשְׁבָּע לַשָּׁוְא וא"כ דַּחֲמִיר שַׁפִּיר י"ל דַּאֲפִילּוּ בְּלָשׁוֹן לַעַ"ז הָכִי הוּא וכו' עכ"ל הִנֵּה חַדִּית לָן מִילְתָא יַקִּירָא דִּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם חָמוּר בְּרָכָה שא"צ מִמּוֹצִיא ש"ש לְבַטָּלָה בְּלֹא בְּרָכָה הֵיכָךְ דַּעַת הַתּוֹסָ' וּמַעֲתָּה לק"מ עַל רַבֵּינוּ מָנוֹחַ וְגַם דִּבְרֵי הָרַאשׁוֹנִים שֶׁהֵבִיא הָרַב עַמּוּדֵי אֵשׁ יצ"ו שֶׁכָּתְבוּ דִּמְבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ מִיחַיֵּב מַלְקוּת מִשּׁוּם דְּעָבַר עַל לֹא תִשָּׂא אָתוּ שַׁפִּיר כִּפְשָׁטָן דְּאָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא וְחַיָּיב מַלְקוּת אע"ג דִּבְמוֹצִיא ש"ש לְבַטָּלָה בְּעָלְמָא אֵינוֹ חַיָּיב מַלְקוּת דְּאֵין בּוֹ אֶלָּא עֲשֵׂה דְּאֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא מ"מ בְּרָכָה שא"צ חָמִיר: אַךְ קָשֶׁה לְפִי זֶה דְּעֵינֵינוּ הָרוֹאוֹת פ' י"ט מֵהִלְכוֹת סַנְהֶדְרִין כְּשֶׁמָּנָה הַלָּאוִין שֶׁלּוֹקִין עֲלֵיהֶם וְהֵם קס"ח כָּתַב בְּלָאו קל"ו הַנִּשְׁבָּע לַשָּׁוְא וְאִם אִיתָּא דִּמְבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ אִית בֵּיהּ לָאו דְּלָא תִשָּׂא וְלוֹקֶה, עָלָיו דַּחֲמִיר מִמּוֹצִיא ש"ש לְבַטָּלָה בְּעָלְמָא הו"ל לְמֵימַר הַנִּשְׁבָּע לַשָּׁוְא אוֹ מְבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ וְרָחוֹק מְאֹד בְּעֵינַי לוֹמַר דְּסָמַךְ עַצְמוֹ עמ"ש בהל' וּבְרָכוֹת פ"א הל' ט"ו דִּמְבָרֵךְ בש"צ הוּא כְּנִשְׁבָּע לַשָּׁוְא וּמִמֵּילָא שָׁמְעִינַן דְּלוֹקֶה עָלָיו מִשּׁוּם לֹא תִשָּׂא וצ"ע (וְעַיֵּין לְקַמָּן סוד"ה הַמּוּרָם מַה שֶׁהֵבֵאתִי בְּשֵׁם הָרַב חַיֵּי אָדָם בָּזֶה): הַמּוּרָם מִכָּל הָאָמוּר דְּאִיסּוּר בְּרָכָה שא"צ אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא, לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם פְּלִיגָא בָּהּ רַבָּנָן בָּתְרָאֵי הנז"ל, אַךְ דַּעַת הַתּוֹסָ' בר"ה דַּף ל"ג ד"ה הָא ר"י וְהָרֹא"ש בפ"ק דְּקִידּוּשִׁין סי' מ"ט בְּשֵׁם ר"ת וּמַשְׁמַע שֶׁגַּם הוּא מוֹדֶה לוֹ דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן וְכֵן דַּעַת הָרֹא"ה שֶׁהֵבִיא הָרִיבָ"ש בסי' שפ"ד וְהַגְּאוֹנִים כמ"ש תה"ד בסוס"י ל"ז וְכֵן דַּעַת הָרַבֵּינוּ יוֹנָה בפ' אֵלּוּ דְּבָרִים, וְכֵן דַּעַת הָרַב

הַחִינּוּךְ בפ' עֵקֶב סס"י ת"ל וס' הַמַּכְרִיעַ סי' ע"ח כמ"ש בְּשֵׁמָם מָרָן חִיד"א בְּיָעִיר אֹזֶן רֵישׁ מַעֲרָכָה זוֹ, וְכֵן דַּעַת הָרַבָּנִים פר"ח בסוס"י ס"ז, וּמַטֵּה יְהוּדָה בְּקֶוֶנְטְרֵס שַׁבָּט יְהוּדָה דַּף מ"א ע"ב, וְטַל אוֹרוֹת דַּף ד' ע"ב, וְעָרוּךְ הַשֻּׁלְחָן סי' תכ"ט, וּמַעֲשֶׂה רוֹקֵחַ בַּפִּ"א הל' ט"ו מהל' בְּרָכוֹת (אֶלָּא שֶׁבְּסוֹף הִלְכוֹת בְּרָכוֹת כָּתַב לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא), וְזֶרַע אֱמֶת א"ח סי' א', ומוהר"א ן' טָנוּאָה בִּתְשׁוּ' שבסו"ס התשב"ץ סי' ל"ג וְכֵיוָן שֶׁשִּׁיטָה זוֹ הִיא מְבֹוָרֶרֶת וְדַעַת הָרַמְבַּ"ם אֵינוֹ מְבֹוָאָר בְּאֵר הֵיטֵב דס"ל דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא מַמָּשׁ וְאַדְרַבָּא לענ"ד מִדְּבָרָיו שֶׁבְּהִלְ' שְׁבוּעוֹת הנז"ל מוּכָח דס"ל דִּבְרָכָה שא"צ אִיסּוּרוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן נִרְאֶה דְּהָכִי נְקִיטִינַן וּכְמַסְקָנַת הָרַבָּנִים פר"ח וְזֶרַע אֱמֶת הנז"ל, וְכֵן רָאִיתִי לְהָרַב מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ בפ' בְּשַׁלַּח (עַל פָּסוּק אֵת אֲשֶׁר תֹּאפוּ אֵפוּ) הבי"ד הָרַב נֶחְמָד לְמַרְאֶה בח"ב רֵישׁ מס' בֵּיצָה (דַּף ק"צ ע"א) שֶׁעַל מַה שֶּׁפָּסַק מָרָן בסוס"י רט"ו דִּמְבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ הוּא כְּנִשְׁבָּע לַשָּׁוְא כָּתַב וֶאֱמֶת הוּא דְּהַמְבָרֵךְ בְּרָכָה לְבַטָּלָה לָא עָבַר מַמָּשׁ אַלָּאו דְּלָא תִּשָּׂא דְּהַאי פְּסָקָא דְּמָרָן בְּדֶרֶךְ אַסְמַכְתָּא לְחוּד הִיא וְלֹא עָבַר אַלָּאו דְּלֹ"ת אֶלָּא אִם הִזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם לְבַטָּלָה בְּלֹא בְּרָכָה כְּלָל, עַיֵּין תוס' בר"ה דַּף ל"ג וכ"כ הָרַב פר"ח בסוס"י ס"ז, וְכֵן הוּא בבי"ה יו"ד סי' רס"ח סק"ה עכ"ל הָרְאֻתָּ לָדַעַת דְּמַשְׁמַע לֵיהּ מִדְּבְרֵי מָרָן בסי' רט"ו (שֶׁהֵם דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם) דְּאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְנָקִיט כֵּן בִּפְשִׁיטוּת כְּדַעַת הפר"ח ובי"ה וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה עָלָיו הָרַב נֶחְמָד לְמַרְאֶה דְּמִדִּבְרֵי הָרֹאשׁ"ש ר"פ כִּיסּוּי הַדָּם נִרְאֶה דְּעוֹבֵר מַמָּשׁ אֶלָּא תִּשָּׂא הָרוֹאֶה יִרְאֶה דְּאֵין שׁוּם מַשְׁמָעוּת מִדִּבְרֵי הָרֹאשׁ"ש דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא דְּלָא כָּתַב אֶלָּא דִּבְמָקוֹם סָפֵק יַעֲשֶׂה הַמִּצְוָה בְּלֹא בְּרָכָה שֶׁלֹּא לַעֲבוֹר עַל לֹא תִּשָּׂא וּכְלוֹמַר אַאִיסּוּר דִּמְבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ וכו' כמ"ש הָרַב מַעֲדַנֵי יו"ט וּכְבָר הָרֹאשׁ"ש עַצְמוֹ בפ"ק דְּקִידּוּשִׁין הֵבִיא דִּבְרֵי ר"ת שֶׁכָּתַב דְּאֵינוֹ אֶלָּא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא.

וְאוּלַי לָזֶה נִתְכַּוֵּן הָרַב נֶחְמָד לְמַרְאֶה שֶׁצִּיֵּין לְעַיֵּין בְּדִבְרֵי הָרֹאשׁ"ש בפ"ק דְּקִידּוּשִׁין הַנָּ"ל כְּלוֹמַר דִּלְפִי דְּבָרָיו שָׁם נוּכַל לְפָרֵשׁ גַּם מ"ש בְּפֶרֶק כִּיסּוּי דמד"ר קָאָמַר, וְכָתַב הָרַב יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב בא"ח סי' מ"ו סק"ו דְּרֹוב הַפּוֹסְקִים סוֹבְרִים דְּאֵינוֹ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה רַק נִסְמַךְ אֶלָּא תִּשָּׂא וּמִקָּצָת פּוֹסְקִים ס"ל דְּהוּא מִן הַתּוֹרָה עי"ש וְלֹא בֵּיאֵר מִי הֵם הַפּוֹסְקִים דְּהוּא מִן הַתּוֹרָה וּלְפִי הַנִּרְאֶה כַּוָּנָתוֹ לְדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וּמָרָן בסוס"י רט"ו, וּכְבָר כָּתְבוּ רַבָּנָן בָּתְרָאֵי הנז"ל דְּאֵין מִדִּבְרֵיהֶם הֻכְרַח דְּסָבְרִי הָכִי, וּמָצָאתִי רָאִיתִי לְהָרַב חַיֵּי אָדָם בְּהִלְכוֹת בְּרָכוֹת כְּלָל ה' בַּקוּנְטְרֵס נִשְׁמַת אָדָם אוֹת א' שֶׁהֵאֲרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה וְלֹא פִּנִּיתִי כָּעֵת לְעַיֵּין בדב"ק וּמַסְקָנָתוֹ דכ"ע מוֹדִים בַּמַּזְכִּיר הַשֵּׁם דֶּרֶךְ בְּרָכָה דְּאֵינוֹ אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא (וְרָאִיתִי שֶׁכָּתַב שָׁם בַּתְּחִלָּה דִּלְהָרַמְבַּ"ם מְבָרֵךְ בש"צ עוֹבֵר עַל ל"ת מִדְּאוֹרַיְיתָא ואע"ג דְּלָא מָנָה הָרַמְבַּ"ם זֶה בִּכְלַל הַלָּאוִין שֶׁלּוֹקִין עֲלֵיהֶם י"ל דְּסָמַךְ עמ"ש בְּהִלְכוֹת בְּרָכוֹת וכו' ולענ"ד זֶהוּ דּוֹחֵק גָּדוֹל כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל בד"ה אַךְ קָשֶׁה).

גַּם רָאִיתִי לַגָּדוֹל בְּדוֹרֵינוּ הַגָּאוֹן הַגָּדוֹל נְצִי"ב מל"ך יצ"ו בְּסִפְרוֹ הַנִּוֹרָא הָעֵמֶק שְׁאֵלָה שְׁאֵלְתָּא נ"ג (בפ' יִתְרוֹ) סק"ד שֶׁהֵאֲרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה וּמַסְקָנָתוֹ לְדִינָא דְּהָא דִּמְבָרֵךְ בְּרָכָה שא"צ עוֹבֵר מִשּׁוּם לֹא תִּשָּׂא הוּא רַק אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא עי"ש דב"ק וּבִשְׁאֵלְתָא נ"ד ס"ק כ"ג וְכֵן רָאִיתִי דְּנָקִיט בִּפְשִׁיטוּת הָרַב מַשְׁאַת בִּנְיָמִין בסי' ס"ב (בד"ה הֵ"א מִצַּד הוֹכָחוֹת וּרְאָיוֹת) ע"פ דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' במ"ס ד"ה הַנָּ"ל וּלְעִנְיַן מְבָרֵךְ ע"י הִרְהוּר אִי אִיכָּא מִשּׁוּם לֹא תִּשָּׂא מָרָן חִיד"א בברכ"י א"ח סי' ס"ב הֵבִיא מ"ש הָרַב פֶּרַח שׁוֹשָׁן שֶׁרָצָה לוֹמַר דְּגַם

בְּמִבָּרֵךְ ע"י הִרְהוּר אִיכָּא מִשּׁוּם לֹא תִּשָּׂא וְהֵבִיא רְאָיָה מִדִּבְרֵי הַשְּׁלָ"ה וכו' וְסִיֵּם וְלִבִּי מֵהַסֵּם בְּדִבְרֵיהֶם עי"ש, אַךְ בְּסִפְרוֹ יָעִיר אׇזֶן רֵישׁ מַעֲרָכָה זוֹ כָּתַב וְלִי נִרְאֶה כְּדַעַת הָרַב גו"ר דְּאֵין בְּמְהַרְהֵר מִשּׁוּם לֹא תִּשָּׂא וְהַגַּם דבברכ"י סי' ס"ב הָיִיתִי קוֹהֶה עַל זֶה בְּפָתַח עֵינַיִם לַבְּרָכוֹת עַל דַּף כ' דָּחִיתִי רְאָיַת הָרַב פר"ש עי"ש עכ"ל מְבֹלְאָר דְּדַעְתּוֹ מַסְכָּמֶת לְדִינָא דְּאֵין בְּמְהַרְהֵר מִשּׁוּם לֹא תִּשָּׂא וּמִמְּרוּצַת לְשׁוֹנוֹ שבברכ"ינִרְאֶה דְּגַם הָרַב פר"ש לֹא הֶחְלִיט כֵּן אֶלָּא רַפְיָא בִּידֵיהּ (מִדְּכָתַב שֶׁהָרַב פר"ש רָצָה לוֹמַר וכו' אַךְ בְּיָעִיר אׇזֶן כָּתַב דְּהָרַב פר"ש הֶעֱלָה דְּאַף הַמְהַרְהֵר בְּרָכָה שא"צ וכו' וְצָרִיךְ לְעַיֵּן בַּגּוּף דב"ק וְאֵין מָצוּי אֶצְלִי), סי' ס"ב כָּתַב בברכ"י הָיִיתִי תּוֹהֶה ע"ד הָרַב פר"ש וּבְפָתַח עֵינַיִם הַסְכָּמָתִי דְּלָא כְּוָתֵיהּ, וְשׁוּב הֶעְתִּיק מ"ש בפ"ע וְז"ל וּמַה שֶּׁהֵשִׁיב הפר"ש עַל הגו"ר שֶׁכָּתַב דְּלָא תִּשָּׂא לֵיכָּא בְּמְהַרְהֵר דְּאָסוּר שְׁבוּעָה דַּוְקָא בְּמוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו וְכָתַב דְּדַוְקָא בִּשְׁבוּעַת בִּיטּוּי וכו' עי"ש לֵיתָא דְּמֵהָרַמְבַּ"ם בהל' שְׁבוּעוֹת בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת מוּכָח דְּשָׁוִים וְהוּא דָּבָר בָּרוּר בְּעֵינַי, וּמַה שֶּׁהֵבִיא מֵהַמְכִילְתָּא שֶׁהֵבִיא הָרַב שְׁלָ"ה דֶּרֶךְ חוּמְרָא אָמְרָה וְהָעִיקָּרָא לְרׇוב הַפּוֹסְקִים בְּרָכָה שא"צ בְּלֹא תִּשָּׂא הוּא מִדְּרַבָּנָן וְהַדָּבָר בָּרוּר דְּבִסְפֵּק בְּרָכָה יְהַרְהֵר כמ"ש הגו"ר וכ"כ בס' הֲלִיכוֹת אֵלִי בְּשֵׁם מוהר"ר עֻזְרִיָּא יְהוֹשֻׁעַ וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים עכ"ל.

הִנֵּה בְּמִקּוֹמוֹת הַנַּ"ל שְׁתַּיִם זוֹ שָׁמַעְנוּ דְּדַעַת מָרָן חִיד"א דְּבְמְבָרֵךְ בְּהִרְהוּר לֵיכָּא מִשּׁוּם לֹא תִּשָּׂא וְהֵעִיד כֵּן בְּשֵׁם הָרַב הֵ"א וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים וְעִם כִּי לֹא יָדַעְתִּי עַל אֵיזֶה רַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים רָמַז הִנֵּה כֵּן הוּא דַּעַת הָרַב הלק"ט בח"ב סי' קמ"ו דְּהַמְסַוֵּפֵק בִּבְרָכָה יְהַרְהֵר בְּלִבּוֹ דְּבְבָרָכָה בְּלֵב לֵיכָּא לֹא תִּשָּׂא דָּל"ת מַשְׁמַע בַּפֶּה כְּמוֹ וּבַל אֶשָּׂא אֶת שְׁמוֹתָם עַל שְׂפָתָי גַּם הָרַב מַאֲמָר מָרְדְּכַי בסי' ר"ט סק"ה כ"כ מִסְּבָרָא דְּנַפְשֵׁיהּ (וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי הָרַבָּנִים הַנַּ"ל).

וְשׁוּב כָּתַב שֶׁמָּצָא כֵּן בס' גַּן הַמֶּלֶךְ דִּין כ"ג גַּם הָרַב מַטֵּה אַהֲרֹן בח"ב דַּף רכ"א ע"ג ס"ל דְּאֵין בְּמְהַרְהֵר מִשּׁוּם לֹא תִּשָּׂא וְדָחָה דִּבְרֵי הָרַב פֶּרַח שׁוֹשָׁן וכ"כ הָרַב פרמ"ג בְּפִתְיחָה לְהִלְכוֹת בְּרָכוֹת אוֹת ב' דְּבְמְבָרֵךְ ע"י הִרְהוּר לֵיכָּא מִשּׁוּם לֹא תִּשָּׂא וכ"כ בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם רס"י קפ"ה גַּם מופ"ד בָּתְרָאָה שְׁלִים הָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר בסי' קנ"ז כָּתַב דִּסְבָרַת הָרַב פֶּרַח שׁוֹשָׁן יְחִידָאָה הִיא וְהֵבִיא דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים הנז"ל דְּבָקְטֵי דְּבְהִרְהוּר לֵיכָּא מִשּׁוּם לֹא תִּשָּׂא עי"ש ובסוס"י קפ"ה וכ"כ הָרַב שֶׁלְחַן גְּבוֹהַּ בְּכׇלָּיו אוֹת קכ"ה דִּבְכָל סָפֵק בַּבְּרָכוֹת יְבָרֵךְ בְּהִרְהוּר וכ"כ גַּם בְּתְשׁוּבוֹתָיו בס' אֹהֶל יוֹסֵף א"ח סי' א' וּקְצָת תִּימַהּ עַל הָרַב זְכוֹר לְאַבְרָהָם בְּמַעֲרֶכֶת בְּרָכוֹת בָּאוֹת הִרְהוּר שֶׁהִזְכִּיר מַחֲלוֹקֶת זוֹ וְלֹא הִזְכִּיר דִּבְרֵי מָרָן חִיד"א שבברכ"י ושבס' שִׁיּוּרֵי בְּרָכָה בָּזֶה וְלֹא דִּבְרֵי הָרַב שֶׁלְחַן גְּבוֹהַּ כיעי"ש: וּמִכָּל זֶה תָּמִיהַּ לִי עַל גָּדוֹל בְּדוֹרֵנוּ הָרַב הַמְפֻרְסָם מוהרא"ק בסה"ב שַׁעַר אֲשֶׁר הנד"מ בְּשׁוּ"ת א"ח סי' ג' שֶׁהֵבִיא מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים בסי' קע"ב בְּמִי שֶׁשָּׁכַח וְהַכְּנִים מַשְׁקִים לְתוֹךְ פִּיו בְּלֹא בְּרָכָה דלר"ח בּוֹלְעָן וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ וּלְהָרֹא"ש צָרִיךְ לְבָרֵךְ וְכָתַב שֶׁהָיָה נִרְאֶה דְּמֵאַחַר שֶׁנִּזְכַּר בְּעוֹד הַמַּשְׁקִין בְּפִיו יְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן בְּהִרְהוּר גַּם לר"ח דִּבְכִי הָא דְּאָנוּס הוּא הִרְהוּר כְּדִבּוּר דְּמִי וְחָזַר בּוֹ כְּיָון דְּטַעֲמָא דר"ח הוּא מִשּׁוּם דְּאִידְּחִי לְהוּ מִתּוֹרַת מַשְׁקִין כמ"ש הָרֹא"ש וּמָרָן הַבֵּי א"כ לְדַעַת ר"ח דְּאֵינָן רְאוּיִין לְבָרֵךְ גַּם בְּהִרְהוּר אֵינוֹ יָכוֹל לְבָרֵךְ כְּיָון דְּהָוֵי כְּדִבּוּר וְעוֹבֵר בְּלֹא תִּשָּׂא כמ"ש הַפֶּרַח שׁוֹשָׁן סי' כ"א וברכ"י סי' ס"ב עכ"ל וְהוּא פְּלָא שֶׁנֶּעְלַם מִמֶּנּוּ דְּבָרָיו שבס' שִׁיּוּרֵי בְּרָכָה בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק בסי' ס"ב דַּהֲדַר הוּא וְאָמַר בְּפֶה מָלֵא לַחֲלוֹק

עַל הָרַב פר"ש כנז"ל וְנִמְשַׁךְ אַחַר מַה שֶׁהֵבִיא בברכ"י וּמַה גַּם דבברכ"י עַצְמוֹ כְּבָר כָּתַב דְּלִבּוֹ מְהַסֵּס בְּזֶה וְעוֹד מִן הַתֵּימַהּ שֶׁנֶּעֱלַם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי כָּל רַבָּנָן קַדִּישֵׁי הנז"ל דְּנָקְטִי כְּדַעַת הָרַב גו"ר דְּבִמְהַרְהֵר לֵיכָּא מְשׁוּם לֹא תִּשָּׂא וּסְבָרַת הָרַב פְּרַח שׁוֹשָׁן יְחִידָאָה הִיא: הֵן אֱמֶת דְּרָאִיתִי לְהָרַב מוהר"א פריסק"ו בס' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בָּדָן פ"ח ע"ב אוֹת ב' שֶׁהֵבִיא מ"ש הָרַב אֹהֶל יוֹסֵף לְבָרֵךְ בְּהַרְהוּר וְכָתַב ע"ד וְז"ל וְהִנֵּה מ"ש דְּיָבְרֵךְ בְּהַרְהוּר אַף דְּאִיכָּא בְּשִׁיטְתֵּיהּ הָרַבָּנִים הַלֵּיכוֹת אֵלִי והלק"ט בְּסָפֵק בַּבְּרָכוֹת יְבָרֵךְ בְּהַרְהוּר דְּלֵיכָּא לָא תִּשָּׂא הֲרֵי הָרַב פר"ש כָּתַב דְּאִיסּוּר לֹא תִּשָּׂא שַׁיָּיךְ אַף בְּהַרְהוּר ושכ"כ שְׁלָ"ה עכ"ל, מַחֲשַׁבְתּוֹ נִיכֶּרֶת דְּחָשׁ לָהּ לְדַעַת הָרַב פר"ש דְּגַם בִּמְהַרְהֵר אִיכָּא מְשׁוּם לֹא תִּשָּׂא אָמְנָם אוֹמֵר אֲנִי דְּאִילּוּ הָוָה חָזֵי אַמְבּוּהָא דְּרַבָּנָן קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִים לְמַעְלָה דְּנָקְטִי בִּפְשִׁיטוּת דְּאֵין בִּמְהַרְהֵר מְשׁוּם לֹא תִּשָּׂא לָא הָוָה חָשׁ לִסְבָרַת הָרַב פר"ש דִּסְבָרָא יְחִידָאָה הִיא כְּאָמוּר וּמִן הַתֵּימַהּ עַל ידי"ן הָרַב הַמַּגִּיהַ לס' יַקְהִיל שְׁלֹמֹה נר"ו בְּדַף כ"ד ע"א שֶׁנִּמְשַׁךְ אַחַר דִּבְרֵי הָרַב בָּרֵךְ אֶת אַבְרָהָם וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ דְּכָל הָרַבָּנִים הנז"ל סָבְרִי דְּלָא כְּהָרַב פר"ש וְהַיּוֹתֵר תֵּימַהּ שֶׁרָאָה דִּבְרֵי מָרָן חִיד"א שבברכ"י בסי' ס"ב וְלֹא רָאָה מ"ש מני"ר גּוּפֵיהּ בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה בְּאוֹתוֹ סִימָן כנז"ל ומ"ש בְּבָרֵךְ א"א וּבְיַקְהִיל שְׁלֹמֹה שָׁם בְּשֵׁם הָרַב פר"ש שכ"כ הַשְׁלָ"ה דְּמַשְׁמַע דְּהָרַב שְׁלָ"ה כ"כ מְפוֹרָשׁ דְּבִמְהַרְהֵר בְּרָכָה שא"צ אִיכָּא לֹא תִּשָּׂא מִתּוֹךְ מ"ש בשיו"ב הנז"ל אַתָּה תֶּחֱזֶה דְּאֵין הַדָּבָר כֵּן וְאֵין לְהַאֲרִיךְ.

וְרָאִיתִי לְהָרַב הַמְפֻרְסָם מוהרי"ף נר"ו בְּסֵפֶר יָפֶה לַלֵּב סי' ר"ט שֶׁאַחַר שֶׁצִּיֵּין דִּבְרֵי הזל"א וְהִיקְהִיל שְׁלֹמֹה הנז"ל סִיֵּים וַאֲנִי אוֹמֵר דְּטוֹב טוֹב שֶׁיְּבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת כַּנִּרְאֶה דְּגַם הוּא חוֹשֵׁשׁ לִסְבָרַת הָרַב פר"ש אָמְנָם אַחַר שֶׁלֹּא הִזְכִּיר מִכָּל דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים הנז"ל נִרְאֶה בַּעֲלִיל שֶׁנֶּעֱלְמוּ מִמֶּנּוּ וַאֲהָכִי חָיֵישׁ לִסְבָרַת הָרַב פר"ש אַף לְדִידַן נִרְאֶה דְּשַׁפִּיר סָמְכִינַן אַמִּלְתַיְיהוּ דְּרַבָּנָן קַדִּישֵׁי הנז"ל דְּאֵין חֲשָׁשׁ בָּזֶה כְּלָל, וּמָצָאתִי לְהגר' צל"ח בִּבְרָכוֹת דַּף כ' ע"ב בְּפִלּוּגְתָּא דְּהִרְהוּר אִי כְּדִיבּוּר דָּמֵי אוֹ לֹא דְּרָבִינָא אָמַר הִרְהוּר כד"ד וְרַב חִסְדָּא ס"ל לָאו כד"ד שֶׁעָמַד בַּחֲקִירָה זוֹ אִי אִיכָּא בִּמְהַרְהֵר מְשׁוּם לֹא תִּשָּׂא ונפ"מ בְּמֵי שֶׁסָּפֵק לוֹ אִם בֵּירַךְ אִם יְבָרֵךְ בְּהִרְהוּר אוֹ לֹא וְכָתַב דלר"ת דס"ל לָאו כד"ד לֹא שַׁיָּיךְ זֶה דְּמַה יּוֹעִיל מַה שֶׁיְּהַרְהֵר כֵּיוָן דְּלָאו כד"ד אֲבָל לְרָבִינָא דס"ל כד"ד יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק וּמַסִּיק דִּבְלֹא תִּשָּׂא גַּם רָבִינָא מוֹדֶה דְּהִרְהוּר לָאו כד"ד וְאִם רוֹצֶה לְבָרֵךְ בְּהִרְהוּר כְּשֶׁנִּסְתַּפֵּק לוֹ אִם בֵּירַךְ הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ אֲבָל אֵינוֹ חַיָּיב בָּזֶה וּבְסָפֵק בֵּירַךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן כֵּיוָן שֶׁסָּפֵק תּוֹרָה לְחוּמְרָא כְּבָר נִתְחַיֵּיב בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן וְלָכֵן יָכוֹל לְבָרֵךְ בְּדִבּוּר אַף שֶׁיִּהְיֶה יָכוֹל לָצֵאת יְדֵי סְפֵקוֹ ע"י הִרְהוּר עי"ש: וְהִנֵּה בְּסֵפֶר יָקָר בִּנְיַן שְׁלֹמֹה שנד"מ לִידִידִי הַגָּאוֹן אִישִׁי כ"ג מוהרש"ל מִוִּילְנָא יצ"ו מָצָאתִי שֶׁדִּבֵּר בְּקָדְשׁוֹ בְּעִנְיָן זֶה בסי' כ' דַּף כ"ו ע"א, וּלְפִי שֶׁיֵּשׁ לִי לְהָעִיר קְצָת בִּדְבָרָיו הַנֶּחְמָדִים.

אַעְתִּיק תו"ד בְּזֶה הֶבְיא דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דר"ה דַּף ל"ג דְּמִבָּרֵךְ בְּרָכָה שא"צ אֵינוֹ אֶלָּא אִיסּוּר דְּרַבָּנָן וְכָתַב שֶׁכֵּן דַּעַת הָרַמַּב"ם בַּפֵּ"א מהל' בְּרָכוֹת הט"ו מִדְּכָתַב דְּמִבָּרֵךְ בְּרָכָה ש"צ ה"ז נוֹשֵׂא ש"ש לַשָּׁוְא וְהוּא כְּנִשְׁבָּע לַשָּׁוְא דְּמִשְׁמַע דְּעִיקַּר קָרָא דְּלֹ"ת אַתָּא לִשְׁבוּעָה רַק רַבָּנָן הֶחְמִירוּ וְאָסְרוּ גַּם בִּבְרָכָה שא"צ כְּנִשְׁבָּע לַשָּׁוְא (אָמַר הַמְחַבֵּר עַיֵּין מַה שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה בד"ה אִיבְּרָא בְּעִנְיָן זֶה) וְרָצָה לְהָבִיא רְאָיָה דבש"צ מִדְּרַבָּנָן מִדְּאָמְרִינַן בְּסוֹטָה דַּף מ"ד ע"ב דְּהָא דְּתַנְיָא שָׁח בֵּין תְּפִלָּה לִתְפִלָּה עֲבֵירָה הִיא בְּיָדוֹ וְחוֹזֵר עָלֶיהָ מֵעוֹרְכֵי הַמִּלְחָמָה אָתְיָא כר"י הַגְּלִילִי דְּחוֹזֵר מִשּׁוּם עֲבֵירָה דְּרַבָּנָן וְדָחָה לָזֶה דְּהַהִיא לָא הָוֵי אֶלָּא גּוֹרֵם בְּרָכָה

שא"צ ומשו"ה הוא דְּהָוֵי מִדְּרַבָּנָן וְהָעִיר עמ"ש רַשְׁ"י שָׁם דַּעֲבִירָה הִיא אִם אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ דְּמַשְׁמַע דְּאִם חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ לֵיכָּא אִיסּוּרָא וְאַמַּאי הָא עכ"פ גָּרַם בְּרָכָה שא"צ וְיֵישֵׁב דְּרַשְׁ"י הֲוָצְרַךְ לָזֶה דאל"כ יְהֵיהּ מֻוכְרָח מִזֶּה דַּהֲלָכָה כר"ל דְּאָמַר בְּיוֹמָא דַּף ע' ע"א דְּאָסוּר לִגְרוֹם בש"ץ וּבֶאֱמֶת רַב הוּנָא דְּאָמַר שָׁם הַטַּעַם מִשּׁוּם פְּגָמוֹ שֶׁל רֹאשׁוֹן נִרְאֶה דְּלָא ס"ל לְהָא דר"ל וּלְפִיכָךְ הֲוָצְרַךְ לְפָרֵשׁ דְּמַיְירִי דְּלָא בֵּרֵךְ וְכָתַב עוֹד דנ"ל דְּבֶאֱמֶת רַב הוּנָא ור"ל פְּלִיגִי בִּבְרָכָה שא"צ אִי מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן דלר"ל הוּא מִן הַתּוֹרָה וּלְרַב הוּנָא מִדְּרַבָּנָן לָכֵן הֲוָצְרַךְ לְטַעַם פְּגָם וְהַיְינוּ טַעְמֵיהּ דְּהָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב שֶׁהוּא כְּנִשְׁבָּע לַשָּׁוְא.

וממ"ש בהל' שְׁבוּעוֹת פי"ב ה"ט הַמְבָרֵךְ בש"צ עוֹבֵר מִשּׁוּם נוֹשֵׂא שֵׁם ה' אֵינוֹ מֻוכְרָח דס"ל דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא אֶלָּא ר"ל דְּעוֹבֵר מִדְּרַבָּנָן ועכ"ל כֵּן דְּהָא בִּתְמוּרָה דַּף ד' מַסְקִינַן דְּלֵיכָּא בְּמוֹצִיא ש"ש אֶלָּא אַזְהָרַת עֲשֵׂה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֵיךְ יְהֵיהּ מְבָרֵךְ בש"צ חָמוּר מִמּוֹצִיא שֵׁם שָׁמַיִם לְבַטָּלָה וְכָתַב שֶׁכְּבָר הִתְעוֹרֵר ע"ז בס' מִנְחַת חָנוּךְ עַל ס' הַחִינּוּךְ בְּמִצְוָה ל' והצ"ע אַף פָּשׁוּט דְּהָרַמְבַּ"ם ר"ל מִדְּרַבָּנָן וּבְזֶה אֵין כָּאן קֻושְׁיָא כְּלָל דְּלָא כְּהַמְּנָחַת חִנּוּךְ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם.

שׁוּב הֲוָקְשָׁה לוֹ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שָׁם הי"א דְּנִרְאֶה דְּמוֹצִיא ש"ש לְבַטָּלָה נָפְקָא לָן מִקְּרָא דְּלִירָאָה אֶת ה' הַנִּכְבָּד וְהוּא הֵיפֶךְ מַסְקָנַת הַשַּׁ"ס דִּתְמוּרָה וְרָאָה שֶׁהֵעִיר בָּזֶה מוהרש"א בח"א לִנְדָרִים דַּף ז' וְכָתַב לוּלֵא דְּמִיסְתְּפֵינָא הָיִיתִי אוֹמֵר דְּיֵשׁ לְהַגִּיהַּ בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּדִין י"א וכצ"ל שֶׁהֲרֵי הַכָּתוּב מְצַוֶּה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא אֲלוּ תוד"ק יצ"ו: הִנֵּהּ רוֹאֶה דְּנָקִיט בִּפְשִׁיטוּת בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּאִיסּוּר בְּרָכָה שא"צ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְאִילּוּ הָיָה רוֹאֶה דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בַּתְּשׁוּבָה לְחַכְמֵי לָוְנִיל שֶׁהֵבִיא מָרָן כ"מ בפ"ג מהל' מִילָה דִּין ו' (וְהִיא הַתְּשׁוּבָה שבס' פְּאֵר הַדּוֹר סי' כ"ו) שֶׁכָּתַב דַּחֲכָמִים תִּקְּנוּ הַבְּרָכוֹת וְהֵם אָמְרוּ דִּמְבָרֵךְ בש"ץ עוֹבֵר מִשּׁוּם לֹא תַשָּׂא הָיָה שָׁמֵחַ לִקְרַאת דְּבָרָיו דִּפְשָׁטָן מַשְׁמַע דְּהָא דִּמְבָרֵךְ בש"ץ הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן וְאִילּוּ רָאָה דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בסה"מ במ"ע סי' ד' (שֶׁהֵבֵאתִי לְמַעְלָה בד"ה אֶלָּא שֶׁשּׁוּב) הָיָה מַחֲלִיט בְּלֹא מוֹרָא וַפַּחַד (לוּלֵא דְּמִיסְתְּפֵינָא) דט"ס הוּא בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּסֵפֶר הַיַּד אַהֲרֹן בְּסֵפֶר הַמִּצְוֹת כָּתַב מְפוֹרָשׁ דְּאִיסּוּר הַזְּכָרַת ש"ש לְבַטָּלָה נָפְקָא לָן מֵאֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא, וְעַיֵּין בְּהָעֵמֶק שְׁאֵלָה בִּשְׁאֵלְתָּא נ"ג אוֹת ד' בָּזֶה וּבְעִיקַּר דַּעַת הָרַמְבַּ"ם בְּדִין בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה כְּבָר כָּתַבְתִּי לְמַעְלָה דְּרַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים נֶחְלְקוּ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְחִידּוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא רָאָה אַף דִּבְרֵי הָרַב מג"א בסוס"י רט"ו בָּזֶה.

וּמַה שֶּׁכָּתַב לְיַישֵׁב דִּבְרֵי רַשְׁ"י בְּסוֹטָה דְּהֲוָצְרַךְ לְפָרֵשׁ כֵּן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה מֻוכְרָח מִשָּׁם דַּהֲלָכָה כר"ל וכו' נִרְאֶה דצ"ל לְפִי זֶה דְּרַשְׁ"י ס"ל דְּאֵין הֲלָכָה בָּזֶה כר"ל אֶלָּא כְּרַב הוּנָא דְּאִם א כֵּן אַמַּאי אִיצְטְרִיכָא רַשְׁ"י מִזֶּה אַדְּרַבָּא הָיָה לוֹ לְפָרֵשׁ הַסְּוּגְיָא אַלִּיבָּא דְּהִלְכְתָא וְאִילּוּ מְפֻרּוּשׁוֹ מוּכָח דְּאִם חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ שַׁפִּיר דָּמֵי וְלָא חָיְישִׁינַן לְגוֹרֶם בְּרָכָה שא"צ, וכ"כ הַתּוֹסָ' בְּמָנָחוֹת דַּף ל"ו ד"ה עֲבִירָה מִתּוֹךְ פי' הַקּוּנְטְרֵס מַשְׁמַע דְּאִם שָׁח וּבֵירֵךְ שָׁרֵי וְלֵיכָּא אִיסּוּרָא אֶלָּא אַדְּרַבָּא מִצְוָה וּשְׂכַר בְּרָכָה עכ"ל וְהַתּוֹסָ' שֶׁלֹּא פִּקְפְּקוּ עַל פירש"י בָּזֶה צ"ל דְּגַם הֵם סוֹבְרִים דְּאֵין הֲלָכָה כר"ל וְאֵין חֶשֶׁשׁ בְּגוֹרֶם בְּרָכָה שא"צ וְנָכוֹן לוֹמַר כֵּן בְּדַעַת הַתּוֹסָ' לְפִי מ"ש הַגָּאוֹן עֶלְיוֹן יְחִיֶּה דְּרִישׁ לָקִישׁ אוֹסֵר גָּרַם בְּרָכָה שא"צ הוּא דס"ל דִּבְרָכָה שא"צ הוּא אִיסּוּר תּוֹרָה וא"כ הַתּוֹסָ' דְּסָבְרִי במס' ר"ה דַּף ל"ג דְּהוּא רַק מִדְּרַבָּנָן עכ"ל דְּלֵית לְהוּ הָא דְּרִישׁ לָקִישׁ, וְנִיחָא נָמֵי מַאי דְּהָרַמְבַּ"ם בפ"ג מהל' עֲבוֹדַת

יוה"כ דִּין יו"ד נא כְּתַב אֶלָּא טַעְמָא דְּרַב הוּנָא מִשּׁוּם פְּגָמוֹ שֶׁל רֹאשׁוֹן וְלֹא הִזְכִּיר טַעְמָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ מִשּׁוּם בש"צ וְהַיְינוּ לְפִי שֶׁדַּעְתּוֹ דְּאִיסּוּר בְּרָכָה שא"צ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן כמ"ש הַגָּאוֹן הַנַּ"ל יצ"ו וא"כ אֵין הֲלָכָה כר"ל וְלָכֵן נָקוּט טַעְמָא דְּפָגְמָא וּלְפִי זֶה נוֹכַל לוֹמַר דְּדַעַת הָרִי"ף ג"כ דְּאִיסּוּר בְּרָכָה שא"צ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וּמִפְּנֵי זֶה כְּשֶׁהֵבִיא בפ' הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִילָּה עוֹמֵד הַהִיא דְּיוֹמָא דְּבְעִשּׂוּר שֶׁבְּחוֹמֶשׁ הפ' כָּתַב הַטַּעַם שֶׁאֵין מְבִיאִים ס"ת אַחֶרֶת מִשּׁוּם פְּגָמוֹ וְלֹא הִזְכִּיר טַעְמָא דר"ל מִשּׁוּם בְּרָכָה שא"צ כיעי"ש כֵּן יֵשׁ לוֹמַר לְפִי שִׁיטַת הָרַב הנז"ל יצ"ו: אָמְנָם יֵשׁ לְפַקְפֵּק דַּהֲרֵי בֶּאֱמֶת דַּעַת הַתּוֹסָ' דקי"ל כְּהַהִיא דר"ל דְּאָסוּר לִגְרוֹם בְּרָכָה שא"צ כמ"ש בְּחֻלִּין דַּף פ"ז ד"ה וּמַפְסִי בַּחֲדָא יְדָא וכ"כ בְּפִסְקֵי תוס' שָׁם אוֹת רי"א וכ"כ שָׁם הָרֹא"ש בסי' ו' וכ"כ שָׁם הָרָ"ן אַמַּתְנִיתִין שָׁחַט מֵאָה חַיּוֹת) בד"ה גמ' ומוֹדֶה ר' יְהוּדָה עי"ש שֶׁכְּלָם הֵבִיאוּ רְאָיָה דְּאָסוּר לִגְרוֹם בְּרָכָה שא"צ מֵהַהִיא דְּמְשַׁנֵּי רֵישׁ לָקִישׁ דְּמִשּׁוּם בְּרָכָה שא"צ הוּא שֶׁלֹּא הָיוּ מְבִיאִים ס"ת אַחֶרֶת ש"מ דְּסָבְרִי דְּהָכִי הִלְכְתָא וּכְבָר טָרַח וְכָתַב בָּזֶה מָרָן חִיְדָּ"א בברכ"י א"ח סי' מ"ו אוֹת ו' וְהֵבִיא דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"ש הַנַּ"ל וְעוֹד דִּבְרֵי הָרֹא"ש בהלק"ט הל' תְּפִילִּין סי' ט"ו וְדִבְרֵי הָרָ"ן סוֹף מַסֶּכֶת ר"ה (וְלֹא רָאָה דִּבְרֵי הָרָ"ן בְּחֻלִּין הנז"ל יעי"ש) וְשֶׁבְּמָרְדְּכַי פֶּרֶק הַקּוֹרֵא לְמַפְרֵעַ כְּתַב מְפוֹרָשׁ דְּהָנֵי תְּרֵי שִׁינּוּיֵי שֶׁבַּשַּׁ"ס יוֹמָא דַּף ע' דְּמַר אָמַר מִשּׁוּם פְּגָמוֹ שֶׁל רֹאשׁוֹן וּמַר אָמַר מִשּׁוּם בְּרָכָה שא"צ לָא פְּלִיגִי וְהָרַשְׁבָּ"ץ ח"ב סי' ע' פָּסִיק וְתָנֵי כר"ל וכ"כ הָרַמְבַּ"ן וְהָרֹאֹ"ה דקי"ל כר"ל וכ"כ הָרִיטְבָ"א בְּחִידּוּשָׁיו לְיוֹמָא, וְכֵן נִרְאֶה מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת יְשָׁנִים בְּיוֹמָא שָׁם דקי"ל כְּשִׁינּוּיָא דר"ל דְּמִשּׁוּם בְּרָכָה שא"צ וְכָתַב בברכ"י שָׁם דְּכֵן נִרְאֶה ממ"ש מָרָן הב"י בַּיּוֹ"ד סי' י"ט מִיְּסוֹדָן שֶׁל הָרֹאשׁוֹנִים דְּכֻלְּהוּ רַבְּוָואתָא קַמָּאֵי סָבְרִי דְּשִׁינּוּיָא דר"ל הִלְכְתָא הִיא וְהָרֹא"ש בְּסֵדֶר עֲבוֹדַת יוה"כ (בד"ה מֵאִתְמוֹל) כָּתַב שְׁנֵי הַטְּעָמִים עַל מַה שֶּׁהָיָה קוֹרֵא ע"פ וּבָעָשׂוֹר שֶׁבְּחֻמַּשׁ הַפְּקוּדִים וְעַיֵּין לְהָרַב יַד דָּוִד בְּחִידּוּשָׁיו לְיוֹמָא דַּף ע' שֶׁכָּתַב ג"כ דְּמִדְּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּחֻלִּין דַּף פ"ז וּבְמָנָחוֹת דַּף ל"ו ד"ה ס"ח מוּכָח דְּהָא דר"ל הִלְכְתָא הִיא דְּלָא כְּמִי שֶׁרָצָה לוֹמַר דְּלָאו הִלְכְתָא הִיא כְּמוֹ שֶׁהֵבִיא בברכ"י עכ"ל, וּכְבָר כָּתַבְתִּי דבברכ"י הוֹכִיחַ דְּלָא בִּלְבַד דַּעַת תוס' כֵּן דא"כ לָא הֲוָה סְתִירָה מִזֶּה לְדַעַת הַסּוֹבֵר דְּלָאו הִלְכְתָא דְּהוּא כ"כ לְדַעַת הָרֹא"ש כיעי"ש) אֶלָּא כֵּן הוּא דַּעַת הָרֹא"ש וְהָרָ"ן וְהַמָּרְדְּכַי וְהָרַמְבַּ"ן וְהָרִיטְבָ"א וְהָרַשְׁבָּ"ץ כיעיש"ב וְהָרַב חַיֵּי אָדָם בְּקֻנְטְרָם נש"א בְּהִלְכוֹת בְּרָכוֹת כְּלָל ה' אוֹת א' (בְּסוֹף ד"ה אַךְ) צְדַד לוֹמַר בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּמַה שֶּׁכָּתַב הַטַּעַם מִשּׁוּם פְּגָמוֹ הוּא מִשּׁוּם דְּבַשַּׁ"ס שָׁקְלוּ וְטָרוּ אַלִּיבֵּיהּ ש"מ דְּלָא קי"ל בָּזֶה כר"ל עי"ש וְאֵין מִתְיַישֵּׁב זֶה כ"כ דמנ"ל לְהָרַמְבַּ"ם דִּפְלִיגִי לְדִינָא רַב הוּנָא וְרַב דְּהָא אפ"ל דְּמָר אָמַר חֲדָא וּמָר אָמַר חֲדָא וְלָא פְּלִיגִי וכמ"ש הָרַב הַמָּרְדְּכַי וְגַם הָרֹא"ש שֶׁכָּתַב שְׁנֵי הַטְּעָמִים מוּכָח דס"ל דְּלָא פְּלִיגִי וכמ"ש מָרָן חִיְדָּ"א בברכ"י שָׁם: מִמּוֹצָא דָּבָר אַתָּה תִּשְׁמַע דְּאִי אפ"ל כמ"ש הָרַב עָלְיוֹן יצ"ו בָּמָה שֶׁהִזְקִיקוֹ לְרַשִּׁ"י לְפָרֵשׁ עֲבֵירָה הִיא בְּיָדוֹ אִם לֹא חָזַר וּבֵרַךְ דְּהוּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה הֶכְרֵחַ מִזֶּה דקי"ל כר"ל (וְנִצְטָרֵךְ לוֹמַר לְפִי זֶה דְּרַשִּׁ"י ס"ל בֶּאֱמֶת דְּלָא קי"ל בְּהָא כְּרֵישׁ לָקִישׁ דְּאוֹסֵר בְּרָכָה שא"צ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה) שֶׁהָרֵי גַּם הַתּוֹסָ' שֶׁלֹּא פִּקְפְּקוּ ע"ד רַשִּׁ"י מַשְׁמַע דְּסָבְרִי הָכִי וַהֲלֹא דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּחֻלִּין וּבִמְנָחוֹת בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק בְּאוֹתוֹ מָקוֹם קָרוּ בְּחַיִל דְּסָבְרִי דְּהָא דר"ל הִלְכְתָא הִיא.

גַּם מ"ש הַגָּאוֹן יצ"ו דִּפְלוּגְתָּא דְּרַב הוּנָא וְרֵישׁ לָקִישׁ תַּלְיָא בְּאִיסּוּר בְּרָכָה שא"צ אִם מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן כמש"ל נִרְאֶה דְּאִי אפ"ל כֵּן שֶׁהַרֵי הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ סָבְרִי דְּאִיסּוּר בְּרָכָה שא"צ מִדְּרַבָּנָן כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה (בד"ה הַמּוּרָם) וּבְכָל זֹאת סָבְרִי דַּהֲלָכָה כְּרֵישׁ לָקִישׁ דְּאָסוּר לִגְרֹם בְּרָכָה שא"צ, וּכְבָר כָּתַבְתִּי דְּהָרַב הַמָּרְדְּכִי כָּתַב דְּלָא כְּלִיגִי וְכֵן נִרְאֶה מִדְּבְרֵי הָרֹא"שׁ בְּרֵישׁ יוֹמָא: וּמַה שֶּׁהֵעִיר ע"ד רַשְׁ"י דמס' סוֹטָה דְּהָא אִיכָּא מְשׁוּם גּוֹרֵם בְּרָכָה שא"צ בְּהוֹרַמְנוּתֵיהּ דמני"ר יצ"ו, נלע"ד דְּעַל דִּבְרֵי רַשְׁ"י אֵין לִתְמֹהַּ מְשׁוּם די"ל דאע"ג דְּאֵין לִגְרֹם בְּרָכָה שא"צ מ"מ ס"ל דְּלָא חָשִׁיב עֲבִירָה כ"כ לַחֲזוֹר עָלֶיהָ מֵעוֹרְכֵי הַמִּלְחָמָה רַק עַל מַה שֶּׁהֵבִינוּ הַתּוֹסָ' בְּדַעַת רַשְׁ"י דְּאִם מְבָרֵךְ מֵוָתָּר גָּמוּר וּמִצְוָה קָעֲבִיד עַל זֶה יֵשׁ לִתְמֹהַּ דְּאֵיךְ אֶפְשָׁר שֶׁיְּהֵא מֻוָתָּר לְכַתְּחִלָּה וְהָא אִיכָּא מְשׁוּם גּוֹרֵם בְּרָכָה שא"צ וְזֶה נלע"ד כַּוָּנַת הָרַמָּ"א בד"מ סי' כ"ה סק"ו (עַל מַה שֶּׁהֵבִיא מָרָן הב"י בְּשֵׁם הַתּוֹסָ' דִּמְנָחוֹת הַנָּ"ל) וְז"ל וע"ד הַתּוֹסָ' ק"ל דמ"מ יְהֵא אָסוּר לְהַפְסִיק מְשׁוּם שֶׁגּוֹרֵם בְּרָכָה שא"צ וְהוּא אָסוּר כמ"ש שָׁם עכ"ל דְּמִדְּתְלָה קֻוּשְׁיָתוֹ ע"ד הַתּוֹסָ' וְלֹא הִקְשָׁה ע"ד רַשְׁ"י מוּכָח דס"ל דְּמִבְּרֵי רַשְׁ"י אֵין הֶכְרֵחַ דס"ל דְּמֻוָתָּר לְהַפְסִיק דְּשַׁפִּיר נוּכַל לוֹמַר דְּאִם מַפְסִיק וְלֹא בֵּרֵךְ עֲבִירָה הִיא בְּיָדוֹ אֲבָל אִם הִפְסִיק בְּשִׁיחָה וּבֵרֵךְ אע"ג דְּאִסּוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן מ"מ אֵינוֹ כ"כ בְּסוּג עֲבִירָה דְּרַבָּנָן לַחֲזוֹר מֵעוֹרְכֵי הַמִּלְחָמָה וְרַק ע"ד הַתּוֹסָ' שֶׁכָּתְבוּ דְּמֻוָתָּר גָּמוּר הוּא דק"ל דְּהֵיכִי שָׁרֵי וְהָא הָוֵי גּוֹרֵם בש"צ וְאָסוּר.

וידידי הַגָּאוֹן בס' עַמּוּדֵי אֵשׁ יצ"ו ברס"י ב' כָּתַב בְּשֵׁם שוּ"ת דִּבְרֵי נְחֶמְיָה דַּף ס"ג ע"א שהק' עַל הד"מ לָמָּה תָּלָה קֻוּשְׁיָתוֹ ע"ד הַתּוֹסָ' וְלֹא עַל רַשְׁ"י וְהוּא נר"ו חָשַׁב לְיַיְשֵׁב דְּרַשְׁ"י ס"ל דְּלֵית הִלְכְתָא כר"ל ומשו"ה אֵין לְהַקְשׁוֹת אֶלָּא עַל הַתּוֹסָ' וּלְפִי מַסְקָנָתוֹ דְּגַם רַשְׁ"י ס"ל דְּהִלְכְתָא כר"ל כיעי"ש הָדָרָא תְּמִיהַת הַדְּבָרִי נְחֶמְיָה לְדֻוכְתָּא, אַדְּ לפענ"ד נִרְאֶה כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי וְרָאִיתִי שָׁם שֶׁהֵבִיא דְּגַם הָרַבָּנִים מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב חא"ח סי' ס"ז וְשַׁעֲרֵי דֵּעָה יו"ד סי' י"ט סק"ג כָּתְבוּ בְּדַעַת רַשְׁ"י בִּמְנָחוֹת דַּף ל"ו ע"א בְּהַהִיא דְּסָח בֵּין תְּפִלָּה לִתְפִלָּה דס"ל דְּלֵית הִלְכְתָא כר"ל וְשֶׁבִּישׁוּעוֹת יַעֲקֹב כָּתַב דס"ל לְרַשְׁ"י דְּהָוֵי כְּמוֹ מְמַשְׁמֵשׁ דְּחוֹזֵר וּמְבָרֵךְ אוֹ דְּמְמַשְׁמֵשׁ בֶּאֱמֶת וְאֵין הֶכְרֵחַ דְּרַשְׁ"י ס"ל לְהָא דר"ל עי"ש שֶׁהָאֱרִיךְ וְהוּא חִידּוּשׁ שֶׁיְּדִידִי הַגָּאוֹן בִּנְיַן שְׁלֹמֹה יצ"ו דְּכָל רָז לָא אָנֵיס לֵיהּ נָעֲלָם מִמֶּנּוּ כ זֶה, אַחַר זְמַן רָאִיתִי בְּסֵפֶר תּוֹרַת חֶסֶד לְגָאוֹן בְּדוֹרֵנוּ יצ"ו בסי' ז' שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּדִין בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה אִם אִיסּוּרוֹ מִדְּאוֹרַיְיתָא וְלֹא פָּנִיתִי כָּעֵת לְעַיֵּין בדב"ק לֵדְּ נָא רָאָה: קטז בִּיקוּר חוֹלִים כָּתַב הָרַמְבַּ"ם רפי"ד מֵהִלְכוֹת אֲבֵל דְּהִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל דִּבְרֵיהֶם, וּמָרָן החבי"ף בס' חִקְקֵי לֵב סי' טו"ב (בד"ה עוֹד) כָּתַב שֶׁבִּתְשׁוּבָה כָּתַב דְּרַבֵּינוּ יוֹנָה וְהָרִיטְבָ"א חוֹלְקִים עַל סְבָרַת הָרַמְבַּ"ם וְסָבְרִי דְּמִצְוַת בק"ח מד"ת הִיא עי"ש שֶׁלֹּא גִּילָּה לָנוּ אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹד דִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א ור"י וְאֶפְשָׁר שֶׁכַּוָּנָתוֹ עַל דִּבְרֵי הרר"י בְּפֶרֶק מִי שֶׁמֵּתוֹ אַמַּתְנִיתִין דְּקָבְרוּ אֶת הַמֵּת וְחָזְרוּ וכו' שֶׁכָּתַב טַעְמָא דְּמִלְּתָא מְשׁוּם דְּתַנְחוּמֵי אֲבֵלִים מִדְּאוֹרַיְיתָא דְּבִכְלַל גְּמ"ח הָוֵי וּגְמִילוּת חֲסָדִים מִן הַתּוֹרָה כִּדְאָמְרִינַן וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ זוֹ גְּמ"ח וּלְפִיכָךְ אָמְרוּ שֶׁכֵּיוָן שֶׁעוֹסֵק בְּמִצְוָה פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה וכו' עי"ש דְּמוּכָח מִדְּבָרָיו דִּדְרָשָׁה דְּדָרְשִׁינַן בַּשַׁ"ס בב"מ דַּף ל' ע"ב (וּבְשָׁאָר דֻּכְתֵי) דְּתָנֵי רַב יוֹסֵף וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם זֶה בֵּית חַיֵּיהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ זוֹ גְּמִילוּת חֲסָדִים דְּרָשָׁה גְּמוּרָה מִדְּאוֹרַיְיתָא הִיא וְכֵיוָן דְּדָרְשִׁינַן נַמֵּי מֵהַאי קְרָא יֵלְכוּ זֶה בְּיקוּר חוֹלִים בָּה זוֹ קְבוּרָה מַשְׁמַע דִּלְדַעְתּוֹ הָנֵי כֻּלְּהוּ הָוֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא, וכ"כ הָרַב מַחֲזֵה אַבְרָהָם בִּתְשׁוּבָה רס"י י"ד דהרר"י בפ"ג דִּבְרָכוֹת מוּכָח דס"ל דְּמִצְוַת בק"ח הִיא

מִדְּאוֹרַיְיתָא וּמִסְתָּמָא כַּוָּנָתוֹ לְדִבְרֵי הרר"י הַלָּלוּ, וְכָתַב עוֹד דְּאַף דְּאָמְרִינַן בִּנְדָרִים דַּף ל"ט ע"ב רֶמֶז לבק"ח מִן הַתּוֹרָה מִנַּיִן שֶׁנֶּאֱמַר אִם כְּמוֹת כָּל הָאָדָם וכו' לָאו לְמֵימְרָא דְּרֶמֶז בְּעָלְמָא הוּא דְּאִיכָּא אֶלָּא לְפִי שֶׁאֵינוֹ מְפוֹרָשׁ בַּתּוֹרָה קָרֵי לֵיהּ רֶמֶז וְלֹא הֲוֹנַח לוֹ לְפָרֵשׁ דמ"ש הרר"י דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא ר"ל שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן וְאַסְמְכוּהוּ אַקְרָא דְּזֶה דּוֹחַק עי"ש וּמִדְּלֹא הִזְכִּיר כְּלָל דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם נִרְאֶה בַּעֲלִיל שֶׁנֶּעֱלַם מִמֶּנּוּ וּלְגַבֵּי דִּידַן לֹא נִפְלָאתלומר דְּכַוָּנַת הרר"י דְּיֵשׁ אַסְמַכְתָּא בַּתּוֹרָה ומ"מ אֵינוֹ אֶלָּא מִדִּבְרֵיהֶם וכמ"ש בְּמַכְתֵּב לְחַזְקִיָּהוּ בְּחֵלֶק הַשִּׁיטָה דַּף מ"ב ע"ב, וְעַיֵּין בְּמַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַדָּלֶ"ת אוֹת י"ט דְּלִפְעָמִים מִשְׁתַּמְּשִׁים הַפּוֹסְקִים בְּלָשׁוֹן זֶה (דְּאוֹרַיְיתָא מִן הַתּוֹרָה) וְכַוָּנָתָם דְּיֵשׁ לְדָבָר הַהוּא סָמְךְ בְּאוֹרַיְיתָא גַּם הָרַב קָרְבַּן אֱלִיצוּר בְּדַף ס"ב ע"ב כָּתַב דְּמִצְוַת בִּיקּוּר חוֹלִים הִיא מִדִּבְרֵיהֶם כמ"ש הָרַמְבַּ"ם וכו' עי"ש שֶׁלֹּא זָכַר דִּבְרֵי הרר"י וְנִרְאֶה דְּאַף שֶׁכָּתַב הרר"י בְּטַעַם הַפִּיטּוּר מִשּׁוּם דְּעוֹסֵק בְּמִצְוָה פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה אֵין לְהַכְרִיחַ דס"ל דְּהִיא מִצְוָה מִדְּאוֹרַיְיתָא דְּאִם לֹא כֵּן אֵיךְ יִתָּכֵן לְפָטְרוֹ מִמִּצְוָה דְּאוֹרַיְיתָא מִשּׁוּם שֶׁעוֹסֵק בְּמִצְוָה דְּרַבָּנַן וְכֵן נִרְאֶה בֶּאֱמֶת מִפְּשַׁט דִּבְרֵי הרר"י (וְאוּלַי מִפְּנֵי זֶה כָּתַב הָרַב מַחֲזַה אַבְרָהָם שֶׁדּוֹחַק לְפָרֵשׁ בְּדִבְרֵי הרר"י דר"ל דְּאִית לֵיהּ רֶמֶז בַּתּוֹרָה דְּאַף דִּבְעָלְמָא לָא דְּחִיקָא לָן לְפָרֵשׁ כֵּן בְּדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים עַל צַד הַהֶכְרֵחַ מ"מ סִיְּגוֹן דִּבְרֵי הרר"י מוֹרֶה דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא מַמָּשׁ קָאָמַר דְּמִשּׁוּם דְּהוּא דְּאוֹרַיְיתָא אָמְרִינַן בָּיָה עוֹסֵק בְּמִצְוָה פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה דְּאוֹרַיְיתָא) דְּנִרְאֶה דְּאֵין מִזֶּה הֶכְרֵחַ שֶׁהַרֵי הִכְרִיחוּ הַפּוֹסְקִים דְּגַם בְּעוֹסֵק בְּמִצְוָה דְּרַבָּנַן אָמְרִינַן עוֹסֵק בְּמִצְוָה דְּרַבָּנַן פָּטוּר מִמִּצְוָה דְּאוֹרַיְיתָא, וּכְמוֹ שֶׁרָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הָעַי"ן אוֹת מ"ה עי"ש וא"כ אֵין כ"כ הֶכְרֵחַ מִדִּבְרֵי הרר"י דס"ל דְּהָוֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא.

אַךְ דִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א לֹא יָדַעְתִּי מְקוֹמָם לְעַיֵּין בדב"ק אוּלַי הֵם בְּסִיְּגוֹן דִּבְרֵי הרר"י הַנָּ"ל, וממ"ש בְּשׁוּ"ת מוהר"ח א"ז סי' מ"א הו"ד בס' עַמּוּדֵי אֵשׁ בְּהַשְׁמָטוֹת ל"ד ח"ק ע"ב נִרְאֶה דְּטָפֵי נִיחָא לֵיהּ לוֹמַר דְּבִיקּוּר חוֹלִים הִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם אָבִיו שֶׁקָּשָׁה אמ"ש בְּגִיטִּין פ"ג ע"ב ה"ז גִּטֵּךְ ע"מ שֶׁלֹּא תִּכָּנְסִי ל' יוֹם לְבֵית פְּלוֹנִי הֲרֵי זֶה גֵּט וְאַמַּאי הָוֵי גֵּט הָא הָוֵי מַתָּנָה עמ"ש בַּתּוֹרָה שֶׁאִם יֶחֱלֶה אֶחָד מִבְּנֵי בֵּיתוֹ א"א לָהּ שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ לְבַקֵּר אֶת הַחוֹלֶה וכו' וַאֲפִילּוּ תֹּאמַר ביק"ח דְּרַבָּנַן הָא אָמְרִינַן וכו' עכ"ל וּבְעִיקַּר מִצְוָה זוֹ אִם יֵשׁ חִילּוּק בֵּין שְׁאָר חוֹלִים לְחוֹלֶה מֻחֲמֶת מַגֵּפָה לֹא יָבֹא וְלֹא יִהְיֶה הוּא מַחֲלוֹקֶת דְּהָרַב כנה"ג כָּתַב דְּמִצְוָה זוֹ אֵין לְחַלֵּק בָּהּ בֵּין חוֹלֵי הַמַּגֵּפָה לְחוֹלִים אֲחֵרִים זוּלַת בַּעֲלֵי רָאתָן ר"ל צָרַעַת וְהֵבִיא דְּבָרָיו הָרַב קֶמַח סֹלֶת בְּדַף קנ"ד ע"ב וְכָתַב בְּשֵׁם הָרַב שֻׁלְחַן גָּבוֹהַּ וּמִי שׁוֹמֵעַ לוֹ לִיכָּנֵס בְּסַכָּנַת נְפָשׁוֹת דִּכְתִיב בְּמַגֵּפָה יִדְבַּק וְכֵן נוֹהֲגִים שֶׁלֹּא לְבַקֵּר חוֹלֵי הַמַּגֵּפָה זוּלַת חֶבְרַת הַמְיֻחָדִים לָזֶה בְּכֶסֶף מָלֵא עכ"ל.

וּבֶאֱמֶת קָשֶׁה לְהַכְרִיעַ לְשׁוּם צַד אֱלֹהֵינוּ מְרַחֵם יְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתָיו וְיַעֲשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו וְיִמְנַע מַגֵּפָה וְכָל דָּבָר רַע: קיז בִּילָה מְעַכֶּבֶת דְּאָמַר ר' זֵירָא כָּל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְבִילָה בִּילָה מְעַכֶּבֶת בּוֹ, רָשַׁמְתִּי בָּזֶה בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף: קיח בָּטְלָה מְגִילַּת תַּעֲנִית לְפִי מַאי דקי"ל כֵּן אִם רַשָּׁאִים רַבִּים אוֹ יָחִיד לְקַבֵּעַ יו"ט בְּיוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה לָהֶם נֵס, רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַיּוּ"ד אוֹת נוּ"ן: קיט בְּדִיקַת הָרִיאָה הִיא מִדְּרַבָּנָן.

כ"כ הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנַן בָּאוֹת ק"ו בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א בסי' רצ"א וְהָרָ"ן וְכֵן דַּעַת הָרַמְבַּ"ן וּמ"מ אֵין הַכֹּל מוֹדִים בְּזֶה וכמ"ש מָרָן חיד"א בס' יָעִיר אֹזֶן בְּמַעֲרָכָה זוֹ אוֹת י"ח דְּלִדַעַת

הָרַמְבַּ"ם אֵינָהּ מִדִּינָא דִּגְמָרָא כְּלָל אֶלָּא שֶׁנָּהֲגוּ כֵּן כְּמוֹ שֶׁמִּתְבָּאֵר מִדְּבָרָיו בפי"א מהל' שְׁחִיטָה, וְעַיֵּין לְהָרַב פְּרִי תֹּואַר בסי' ל"ט סק"ב מ"ש לְיַיְשֵׁב שִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם גַּם הָרַב פרמ"ג בְּפִתְיחָה לסי' ל"ט (בד"ה וְהִנֵּה הר"מ) עָמַד ע"ד הָרַמְבַּ"ם וּמַסִּיק דִּבְדִיקַת הָרִיאָה הִיא מִדִּינָא וּמִדְּרַבָּנָן וְעוֹד לוֹ שָׁם בְּפִתְיחָה סי' ל"ה עי"ש, וּבְמַה שֶׁהֵבֵאתִי לְעֵיל בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת רפ"ד דְּמִתְבָּאֵר דְּרַבָּנַן בָּתְרֵאי נָקְטִי דְּאִיכָּא אִיסּוּרָא מִדְּרַבָּנָן וְלֹא שֶׁהוּא מִנְהָג בְּעָלְמָא, וּלְדַעַת הָרַב פְּרִי תֹּואַר בסי' ל"ט סק"ג הבה"ג וְרָאָבָ"ן ור"י הַלֵּוִי שֶׁאוֹסְרִים כְּשֶׁנֶּאֶבְדָה הָרִיאָה סוֹבְרִים דִּבְדִיקַת הָרִיאָה מִדְּאוֹרַיְיתָא כֵּיוָן דְּמָצוּי בָּהּ סִירְכוֹת צְרִיכָה בְּדִיקָה מִן הַתּוֹרָה וּמַה שֶּׁמֻּוָתָּר הֶחָלָב הוּא מִשּׁוּם דְּאִי אֶפְשָׁר לִבְדּוֹק, לָכֵן מֻוָתָּר אַף דְּהָוֵי סָפֵק דְּאוֹרַיְיתָא דְּהָכִי נָמֵי אָמְרִינַן לר"מ דְּחָיֵישׁ מִדְּאוֹרַיְיתָא לְמִיעוּטָא וכו' עי"ש.

אָמְנָם הָרַב עֵרֶךְ, הַשֻּׁלְחָן שָׁם אוֹת ו' חָלַק עָלָיו וְכָתַב שֶׁכְּבָר הוֹכִיחַ הַשָּׁ"ךְ בְּסִפְרוֹ הָאָרוֹךְ דלכ"ע בְּדִיקַת הָרִיאָה מִדְּרַבָּנָן וְהָכִי אָמְרוּ בְּהֶדְיָא בִּירוּשַׁלְמִי פ' אֵין צָדִין וְצִיֵּין לְעַיֵּין בִּתְשׁוּ' הב"ח סי' קכ"ז וְסִיֵּם דְּאִם נִתְעָרְבָה בַּאֲחֵרוֹת כֻּלָּן מֻוָתָּרוֹת דְּלָא הָוֵי סְפֵק טְרֵפָה דְּאוֹרַיְיתָא דְּלָא שָׁרֵי הַתַּעֲרֹובֶת מִכֹּחַ ס"ס וְכֵן בְּמָקוֹם הֶפְסֵד לכ"ע מֻוָתָּר לֶאֱכֹל בְּלֹא בְּדִיקָה זוֹלַת בְּאָבְדָה בְּמֵזִיד דְּהָוֵי מְבַטֵּל אִיסּוּר לְכַתְּחִלָּה וכו' עי"ש, יֵשׁ לְתָמֹּוהַ עַל הָרַב פר"ת דְּלִפְי דְּבָרָיו דִּבְרֵי הָרַמָּ"א סְתָרַאי נִינְהוּ דְּשָׁם בס"ב מַחְמִיר כְּדַעַת הבה"ג וְרָאָבָ"ן וְאִילּוּ בְּסָעִיף י"ז מֵבִיא וְקוֹרֵא דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א דְּאִם הִנִּיחַ הַבְּהֵמָה אֵצֶל נָכְרִי בֵּין שְׁחִיטָה לִבְדִיקָה אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הַנָּכְרִי הִכְנִיס יָדוֹ וְנִתֵּק הַסְּרָכוֹת דִּבְדִיקַת רֵיאָה מִדְּרַבָּנָן, וְעַיֵּין לְהָרַב פר"ח בדס"י ל"ט שֶׁכָּתַב שֶׁהוֹכִיחוּ הַפּוֹסְקִים דִּבְדִיקַת הָרִיאָה מִדְּרַבָּנָן וּכְדִלְקַמָּן סי"ז בַּהַגָּהָה, ומ"ש הָרַב כנה"ג בְּיו"ד רס"י כ"ט בַּטַּעַם שֶׁאֵין מְבָרְכִין עַל בְּדִיקַת הָרִיאָה שֶׁהוּא לְפִי שֶׁהִיא מִצְוַת ל"ת וְאֵין מְבָרְכִין עַל לָאוִין לָאו לְמֵימְרָא דְּמִצְוַת ל"ת מִדְּאוֹרַיְיתָא הִיא, וּכְבָר כָּתַב מָרָן חִיְּד"א בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה יו"ד סי' ל"ט אוֹת ב' דְּאֵין הַלָּשׁוֹן מְתֻקָּן אֲבָל כַּוָּנַת הכנה"ג דְּאִם יִמָּצֵא טְרֵפָה וְנִמְנַע מִלְּאָכְלוֹ מְקַיֵּים לָאו וְהַבְּדִיקָה הִיא שֶׁלֹּא לִפְגֹּועַ בְּלָאו וְחִידּוּשׁ הוּא דְּכָל רָז לָא אָנֵיס לֵיהּ וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי רַשְׁ"י בס' הַפַּרְדֵּס דַּף כ"ח ע"א וְזַ"ל וְאִי קַשְׁיָא לָךְ לָמָּה מְבָרְכִין עַל הַשְׁחִיטָה וְאֵין מְבָרְכִין עַל הַבְּדִיקָה מִשּׁוּם שֶׁאֵין אָנוּ מְחֻיָּבִין אֶלָּא עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה כְּגוֹן לוּלָב שׁוֹפָר תְּפִילִּין צִיצִית סֻכָּה וּבְדִיקַת חָמֵץ וְכַדּוֹמֶה לָהֶם אֲבָל מִצְוֹת ל"ת אֵין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶן מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם זְמַן קָבוּעַ כמ"ש וּבְדִיקַת הַבְּהֵמָה הִיא מִצְוַת ל"ת וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ חַיָּה אֲכֹול וְשֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְחַיּוֹת לֹא תֹאכְלוּ עכ"ל, וה"ד בְּיַד דָּוִד רס"י כ"ט עי"ש וּמְרוּצַת הַלָּשׁוֹן מוֹרֶה קְצָת דִּבְדִיקָה הִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל וַדַּאי אֵינוֹ מֻכְרָח וְאַף את"ל שֶׁכֵּן כַּוָּנָתוֹ י"ל דְּאוּלַי לֹא עַל כָּל הַבְּהֵמוֹת קָאָמַר כִּי אִם עַל דְּרוּסָה וּנְפוּלָה דְּצְרִיכוֹת בְּדִיקָה מִדְּאוֹרַיְיתָא כמ"ש הָרַב עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן שָׁאָבִיא בְּסָמוּךְ, וּבְשֵׁם הָרַב מוהר"י וּוַיְיל כָּתַב (במחב"ר שָׁם) עַל מַה שֶׁאֵין מְבָרְכִין עַל הַבְּדִיקָה מִשּׁוּם דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יִמָּצֵא טְרֵפָה וַיַּעֲשֶׂה בְּרָכָה לְבַטָּלָה וְשֶׁגַּמְגֵּם ע"ז הָרַב כנה"ג דְּאַכַּתִּי קָשֶׁה דְּאַחַר שֶׁיִּבְדּוֹק יְבָרֵךְ וְלָכֵן כָּתַב הכנה"ג דְּהַבְּדִיקָה הִיא סְעִיף מֵחֶלְקֵי הַשְׁחִיטָה וְלִי קָשֶׁה עַל טַעַם מוהרי"ו מַאי שְׁנָא מִבְּדִיקַת חָמֵץ דִּמְבָרְכִינַן עֲלָהּ וּמִדִּינָא אֵין צָרִיךְ לְהַנִּיחַ פְּתִיתִין קוֹדֶם הַבְּדִיקָה וְכָתְבוּ הַפּוֹסְקִים בא"ח סי' תל"ב דְּאַף אִם לֹא יִמְצָא שׁוּם חָמֵץ בִּבְדִיקָתוֹ אֵין בְּכָךְ כְּלוּם דְּהוּא בֵּירֵךְ לְקַיֵּים מִצְוַת בְּדִיקָה וַהֲרֵי קַיֵּים מִצְוַת הַבְּדִיקָה אַף שֶׁמְּבָרֵךְ עַל בִּיעוּר חָמֵץ וְאִם לֹא יִמְצָא חָמֵץ אֵינוֹ מְבַעֵר בְּכָל זֹאת לֹא

אִיכְפַּת לָן כ"ש בִּבְדִיקַת הָרֵיאָה אִם יְבָרֵךְ לִבְדִיקַת הָרֵיאָה מַה לָּנוּ אִם יִמְצָא טְרֵפָה אוֹ כְּשֵׁרָה הוּא לֹא בֵּירֵךְ לְהוֹצִיא כְּשֵׁרָה מִתַּחַת יָדוֹ אֶלָּא לִבְדִיקַת וַהֲרֵי בָּדַק.

עוֹד כָּתַב שָׁם (במחב"ר) בְּשֵׁם רַבֵּינוּ הָרוֹקֵחַ סי' שס"ז דְּמַה שֶׁאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל בְּדִיקַת טְרֵפָה הוּא כִּי נִשְׁחֲטָה בְּחֶזְקַת הֱיתֵר עוֹמֶדֶת וּלְפִי הַנִּרְאֶה אָזַיל בְּשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם דְּבְדִיקָה זוֹ אֵינָהּ צְרִיכָה מִן הַדִּין רַק שְׁנָהֲגוּ וְלָכֵן אֵינָהּ בִּכְלַל מִצְוָה לְבָרֵךְ עָלֶיהָ דְּאֵין לְבָרֵךְ עַל הַמִּנְהָג כֵּן נִרְאֶה מִמְּרוּצַת דב"ק אַף אֵינוֹ מֻכְרָח וק"ל וְעַל טַעַם זֶה פִּקְפֵּק הָרַב עה"ש שָׁם בָּאוֹת ג' דְּזֶה מַסְפִּיק לְדִינָן דְּאִם נֶאֱבְדָה הָרֵיאָה קוֹדֶם בְּדִיקָה מֻתָּר וְכֵן דַּעַת הָרוֹקֵחַ בסי' שפ"ב, אֲבָל לְדַעַת ש"פ דִּבְלֹא בְּדִיקָה אֲסוּרָה בְּדִיעֲבַד דְּלָא מוֹקְמִינַן לָהּ אַחֲזָקָה הו"ל לְבָרֵךְ כְּכָל מְצוֹת דְּרַבָּנָן וְעוֹד דְּהָא דְּרוּסָה וּנְפוּלָה צְרִיכִים בְּדִיקָה מִדְּאוֹרַיְיתָא וְאֶחָד מֵחַכְמֵי דּוֹרֵנוּ רַב כהנ"ה יצ"ו כָּתַב לִי שֶׁעָמַד בַּחֲקִירָה לָמָּה אֵין מְבָרְכִין עַל בְּדִיקַת הָרֵיאָה וְנִיחָא לֵיהּ עַל פִּי מ"ש האו"ה שֶׁהֲבִיא הפרמ"ג במ"ז סי' י"ט סק"א דְּאֵין מְבָרְכִין עַל נִיקּוּר מְגִיד וְחֶלֶב לְפִי שֶׁאֵין מְבָרְכִין עַל הַלָּאוִין וְכַוָּנָה דַּעְתּוֹ לְמַה שֶׁכָּתַב הכנה"ג וְסֵפֶר הַפַּרְדֵּס הַנָּ"ל: וְהִנֵּה הָרַב יד דָּוִד שָׁם הֵבִיא מ"ש הכנה"ג דְּטַעַם שֶׁאֵין מְבָרְכִין מִשּׁוּם שֶׁהוּא לָאו וְכָתַב שֶׁדְּבָרָיו תְּמוּהִים הֲלֹא הָרַמְבַּ"ם מָנָה אוֹתָהּ בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה וְגַם הָרָאָבָ"ד מוֹדֶה לוֹ אֶלָּא דִּפְלִיג עֲלֵיהּ דְּהָוֵי לָאו הַבָּא מכ"ע וְצִיְּין לְעַיֵּין בסִ' שַׁעַר הַמַּיִם דַּף ו' ע"ד ועה"ש סי' ל"ט אוֹת ג' עַיַּנְתִּי בעה"ש וּמַר קָעָסִיק בַּטַּעַם מַה שֶּׁאֵין מְבָרְכִין עַל הַבְּדִיקָה וְלֹא הִזְכִּיר דִּבְרֵי הכנה"ג, וס' שַׁעַר הַמַּיִם אֵין בְּיָדִי לְעַיֵּין בּוֹ וְתָמַיְהַ לִי הֵיכִי קָאָמַר דִּלְהָרַמְבַּ"ם הִיא מִצְוַת עֲשֵׂה וְכָל הַפּוֹסְקִים מְיַחֲסִים לוֹ דְּהוּא מִנְהָג כְּמַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו שבספי"א מהל' שְׁחִיטָה וְלֹא אֵדַע אַיֵּה מְקוֹם דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּסוֹבֵר שֶׁהִיא מ"ע כִּי בְּיַד דָּוִד לֹא הֶרְאָה מָקוֹם דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וְעַיֵּין בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם רֵישׁ הִלְכוֹת מא"א וְאֵינוֹ עִנְיָן לִבְדִיקַת הָרֵיאָה כִּי שָׁם מַיְירֵי לִבְדִיקַת בַּסִּימָנִים לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּהוֹרָה לְאֵינָהּ טְהוֹרָה וְהָרָאָבָ"ד לֹא הִשִּׂיג עָלָיו כְּלוּם אָמְנָם דְּרַמְבַּ"ן בְּשֹׁרֶשׁ הַשִּׁשִּׁי הוּא שֶׁחָלַק עָלָיו וּכְבָר עָמַד בַּיּוֹצֵא לָזֶה מָרָן חִיד"א בס'מחב"ר סי' ל"ט אוֹת ב' עַל מַאי דשקו"ט רַבָּנָן בָּתְרָאֵי בַּטַּעַם שֶׁאֵין מְבָרְכִין עַל בְּדִיקַת הָרֵיאָה דְּמַה מִּצְוָה זוֹ וְהֵיכָן נִצְטַוּינוּ עַל הַבְּדִיקָה לָא מִבָּעְיָא לְדַעַת הָרַמְבַּ"ן בְּהַשָּׁגוֹתָיו לס' הַמִּצְוֹת שֶׁחוֹלֵק עַל הָרַמְבַּ"ם וְסִילֵּק מִצְוֹת אֵלּוּ מִמִּנְיַן הַמִּצְוֹת וּמָנָה תַּחְתֵּיהֶן מִצּוֹת אֲחֵרוֹת אֲנָא אַף לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם מִצְוַת בְּדִיקָה הִיא לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּהוֹר לְאֵינוֹ טָהוֹר בְּסִימָנֵי מַפְרִיס פַּרְסָה וכו' אֲבָל בְּדִיקַת הָרֵיאָה לֹא עָלָה עַל לֵב שֶׁצָּרִיךְ לִבְדּוֹק מִן הַתּוֹרָה דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא אֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה וְאַף דלהרשב"א וּדְעִמֵּיהּ צָרִיךְ בְּדִיקָה מִדְּרַבָּנָן אֵינוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם גְּזֵרָה וכו' וְאֵין כָּאן מִצְוָה לֹא דְּאוֹרַיְיתָא וְלֹא דְּרַבָּנָן אתוד"ק, וְתֵימַהּ עַל הָרַב יַד דָּוִד שֶׁמְּיַיחֵס לְהָרַמְבַּ"ם שֶׁהִיא מִצְוַת עֲשֵׂה וכו' וְרָאִיתִי שֶׁצִּיְּין שָׁם לְעַיֵּין בס' מַחֲזִיק בְּרָכָה סי' ל"ט וְאוּלַי כַּוָּנָתוֹ לִסְתּוֹר דִּבְרֵי עַצְמוֹ מִכֹּחַ דִּבְרֵי מָרָן חִיד"א, אֲבָל לְדַעְתִּי במחכתה"ר הָיָה טוֹב לוֹ לְהַעֲבִיר קוֹלְמוֹס עַל דְּבָרָיו הָרִאשׁוֹנִים כִּי תְּמוּהִים הֵם אוֹ לְכָל הַפָּחוֹת לִכְתּוֹב בְּפֵירוּשׁ שֶׁדְּבָרָיו נִסְתָּרִים וְלֹא יִסְתַּפֵּק בְּצִיּוֹן לְבַד שֶׁיִּתֵּן מָקוֹם לִטְעוֹת לְמִי שֶׁאֵין בְּיָדוֹ סֵפֶר מחב"ר וַיַּחֲשׁוֹב שֶׁבֶּאֱמֶת כֵּן הִיא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם, וּמָצָאתִי שֶׁיְּדִידִי הַגָּאוֹן עַמּוּדֵי אֵשׁ נר"ו בסי' ב' אוֹת ו' דַּף י"א ע"ב כָּתַב דְּהַשַּׁעַר הַמַּיִם סוס"י ר"ט (נִרְאֶה שט"ס יֵ"ש וצ"ל סוס"י כ"ט) כָּתַב (בְּשֵׁם הכנה"ג) שֶׁאֵין לְבָרֵךְ עַל בְּדִיקַת הָרֵיאָה שֶׁהִיא לָאו וְשָׁתַמָּה עָלָיו דְּהַלָּאו הוּא שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל טְרֵפָה וְהַבְּדִיקָה הִיא עֲשֵׂה והללמ"מ עכ"ל, ומני"ר יצ"ו תָּמַהּ עָלָיו דַּהֲרֵי נוֹדַע דְּבְדִיקַת הָרֵיאָה הִיא מִדְּרַבָּנָן וּלְהָרַמְבַּ"ם מִנְהָגָא ומ"ש הָרַמְבַּ"ם בְּמִנְיַן הַמִּצְוֹת שבס'

הַיָּד בח"א בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה קמ"ט הוּא לְהַבְדִּיל בֵּין טְהוֹרָה לַטְּמֵאָה וכו' וְעִיקַּר הַתֵּירוּץ הוּא שֶׁהוּא לֹא תַּעֲשֶׂה מִדְּרַבָּנָן וְאֵין מְבָרְכִין עַל ל"ת אֵלּוּ תו"ד יצ"ו, וְהֵם דְּבָרִים נְכוֹנִים וּבְרוּרִים וּכְבָר קָדָמוֹ מָרָן חִיְדָּ"א כנז"ל וְנָעְלַם מֵעֵינֵי דְּמַר: וּבְדִיקַת הַסַּכִּין כָּתַב הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן במ"ב אוֹת כ"ט דִּבְחֻלִּין דַּף י"ז ע"ב אָמַר רַב חִסְדָּא מִנַּיִן לִבְדִיקַת הַסַּכִּין מִן הַתּוֹרָה וכו' וּמַסִּיק אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וּקְרָא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא עכ"ל וְקָצַר קָצָת לְפִי שֶׁפָּמַךְ עַל הַמְעַיְּין בְּגוּף דִּבְרֵי הַשַּׁ"ס) דְּעַל מִלְּתֵיהּ דר"ח פָּרִיךְ בַּשַּׁ"ס פְּשִׁיטָא כֵּיוָן דְּכִי נָקֵב טָרֵיפָה בָּעֵי בְּדִיקָה וּמְשַׁנֵּי לְחָכָם קָאָמְרִינַן וְהָאָמַר ר"י לֹא אָמְרוּ לְהַרְאוֹת סַכִּין לֶחָרֵם אֶלָּא מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ ופירש"י וַאֲנַן מִקְרָא יָלְפִינַן וּמְשַׁנֵּי מִדְּרַבָּנָן וּקְרָא אַסְמַכְתָּא מוּכָח דע"כ לֹא אָמְרוּ מִדְּרַבָּנָן וּקְרָא אַסְמַכְתָּא אֶלָּא לְעִנְיָן לְהַרְאוֹתוֹ לְחָכָם אֲבָל גּוּף בְּדִיקַת הַסַּכִּין פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְהַשַּׁ"ס דְּמִן הַתּוֹרָה הִיא עַד דַּהֲוָה תָּמִיהַ לִי פְּשִׁיטָא.

אָמְנָם בֶּאֱמֶת לְפִי מ"ש הַפּוֹסְקִים בסי' י"ח סק"ו בְּטַעַם בְּדִיקַת הַסַּכִּין לִפְנֵי שְׁחִיטָה מִתְבָּאֵר דְּאֵין בְּדִיקָה זוֹ מִן הַתּוֹרָה וּבְפִירוּשׁ כָּתַב כֵּן הָרַב פרמ"ג בסי' ב' בשפ"ד ס"ק יו"ד דִּבְדִיקָה שֶׁלִּפְנֵי שְׁחִיטָה הִיא מִדְּרַבָּנָן וה"ה דַּהֲוָה מָצֵי הַשַּׁ"ס לְמֵימַר דר"ח אַבְּדִיקָה שֶׁלִּפְנֵי שְׁחִיטָה הוּא דְּמַיְיתֵי מֵהָכָא בְּאַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא, וְעַיֵּין לְהָרַב פר"ת בסי' י"ח סק"א שֶׁגַּם הוּא סוֹבֵר דְּהִיא מִדְּרַבָּנָן וְיֶשְׁנוֹ בנ"ט אַמַּאי לָא קָאָמַר הַשַּׁ"ס דְּאַלִּפְנֵי שְׁחִיטָה הוּא דְּאָמַר וּמִדְּרַבָּנָן וּמַה שֶּׁאֵין מְבָרְכִין עַל בְּדִיקַת הַסַּכִּין כָּתַב הָרַב באה"ט בסי' י"ח סק"ו שֶׁמָּא יִמָּלֵךְ וְלֹא יִשְׁחוֹט, וְאֶחָד מֵחַכְמֵי דּוֹרֵנוּ יצ"ו כָּתַב דצ"ע מַה יַּעֲנֶה בשו"ב דְּמָתָא אוֹ בער"ש ויו"ט שֶׁמְּוֻכָּרַח לִשְׁחוֹט וְזֶה אֵינוֹ מִן הַקּוֹשִׁי לענ"ד דְּכֵיוָן דִּבְרוֹב הַפְּעָמִים יֵשׁ בְּיָדוֹ לִימָּלֵךְ מִלִּשְׁחוֹט עַתָּה סָמוּךְ לִבְדִיקָה זוֹ אַף שֶׁיִּהְיֶה מְוֻכָּרַח בְּאֵיזֶה פְּעָמִים לִשְׁחוֹט לֹא רָאוּ לְתַקֵּן ע"ז בְּרָכָה וְיֵשׁ לָנוּ כַּיּוֹצֵא לָזֶה בְּאֵיזוֹ בְּרָכוֹת אֲמוּר רַבָּנָן בְּטַעְמָא שֶׁאֵין לְבָרֵךְ מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ שֶׁיִּמָּלֵךְ וְאַף אִם מִתְקַשֵּׁר וּמִתְחַיֵּיב ע"י שְׁבוּעָה לָא מְהַנֵּי לְחַיְּיבוֹ בִּבְרָכָה.

אָמְנָם לענ"ד הָא קַשְׁיָא דִּלְפִי מֵיעוּט זְכַרוֹנִי וִידִיעָתִי לֹא מָצִינוּ שֶׁפָּטְרוּ מִלְּבָרֵךְ מֵחֲשַׁשׁ הַמַּלְכָּה אֶלָּא בְּדָבָר הַתָּלוּי בִּדַעַת הָאַחֵר שֶׁזֶּה מְבָרֵךְ וַעֲשִׂיַּית הַמִּצְוָה לֹא תֵּוָגֵמַר בּוֹ לְבַדּוֹ וְצָרִיךְ לַחֲבֵרוֹ בָּזֶה חָשׁוּ חֲכָמִים שֶׁאַף אִם חֲבֵרוֹ נִתְרַצָּה בְּמַעֲשֶׂה הַמְבָרֵךְ שֶׁמָּא יִמָּלֵךְ אַחַר שֶׁיְּבָרֵךְ הַמְבָרֵךְ כְּמוֹ בְּקִידּוּשֵׁי אִשָּׁה אוּלַי לֹא תֹּאבֶה הָאִשָּׁה וְעַל הַדִּינִים שֶׁמָּא לֹא יְקַבְּלוּ בַּעֲלֵי הַדִּין וְכֵן בִּצְדָקָה אַף אִם פָּשַׁט הֶעָנִי אֶת יָדוֹ בֶּן אָדָם הוּא וְיִתְנַחֵם וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא לָזֶה אֲבָל בְּדָבָר שֶׁבְּיַד הַמְבָרֵךְ לְבַדּוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ אִם בָּאנוּ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יִמָּלֵךְ וְלֹא יַעֲשֶׂה א"כ בְּכָל הַמִּצְוֹת נָחוּשׁ כֵּן אֶלָּא וַדַּאי בְּהֶכְרֵחַ לוֹמַר דְּכֹל שֶׁבָּא לַעֲשׂוֹת הַמִּצְוָה לָא חָיְישִׁינַן שֶׁאַחַר שֶׁיְּבָרֵךְ יִתְחָרֵט אֶלָּא עַל דַּעַת רִאשׁוֹנָה הוּא יַעֲשֶׂה כְּמוֹ שֶׁגָּמַר בְּדַעְתּוֹ לַעֲשׂוֹת וְלָכֵן לֹא מָנְעוּהוּ חֲכָמִים מִלְּבָרֵךְ מֵחֲשַׁשׁ שֶׁיִּמָּלֵךְ וְאַף אִם בֶּאֱמֶת יִמָּלֵךְ לֹא מִפְּנֵי זֶה חָשִׁיבָא בִּרְכָתוֹ לְבַטָּלָה שֶׁמִּפְּנֵי זֶה יִמְנָעוּהוּ מִלְּבָרֵךְ דְּכֵיוָן דִּבְשָׁעָה שֶׁבֵּירֵךְ בֶּאֱמֶת דַּעְתּוֹ הָיְתָה לְעַבּוֹת הַמִּצְוָה הֲרֵי לֹא בֵּירֵךְ לְבַטָּלָה אֶלָּא דִּלְכַתְּחִלָּה אָסוּר לוֹ לִימָּלֵךְ, עַיֵּין בְּמַה שֶׁהֵבֵאתִי בְּקוּנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת בְּרָכוֹת סי' א' אוֹת כ"ט וְשָׁם בָּאוֹת י"ו בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ, וּלְעִיקַּר שְׁאֵלַת הָרַב באה"ט לָמָּה אֵין מְבָרְכִין עַל בְּדִיקַת הַסַּכִּין כְּבָר כָּתַב הָרַב כנה"ג בְּשֵׁם מוהרי"ו וְהֵבִיא דְּבָרָיו הָרַב יַד דָּוִד בסי' י"ח הגהט"ו אוֹת י"ו וְז"ל דְּכָל מִצְוָה שֶׁאֵין עֲשִׂיָּיתָהּ גְּמַר מְלַאכְתָּהּ אֵין מְבָרְכִין עָלֶיהָ וּרְאָיָה מִסֻּכָּה שֶׁאֵין מְבָרְכִין עַל עֲשִׂיָּיתָהּ וּבְדִיקַת הַסַּכִּין אֵין עֲשִׂיָּיתָהּ גְּמַר מְלַאכְתָּהּ שֶׁהֲרֵי צָרִיךְ אַחַ"כ שְׁחִיטָה עכ"ל וְהֶחָכָם הַנַּ"ל כָּתַב דְּהַבְּרָכָה עַל הַשְּׁחִיטָה קָאֵי עַל הַבְּדִיקָה ג"כ דְּהַבְּדִיקָה צְרִיכָה לִהְיוֹת סָמוּךְ לַשְּׁחִיטָה

וּמִתְּחִילַת הַבְּדִיקָה ע"ס הַשְּׁחִיטָה הוּא עִנְיָן אֶחָד אָמְנָם אֵין זֶה מַסְפִּיק דא"כ מָה רָאוּ עַל כֵּן לְתַקֵּן לְבָרֵךְ עַל הַשְּׁחִיטָה וְלֹא עַל הַבְּדִיקָה וְאִיפּוּךְ אֲנָא כִּי תִּקְּדְמֻנוּ בִּרְכוֹת טוֹב לְפָנֵי הַבְּדִיקָה עָלֶיהָ וְעַל הַשְּׁחִיטָה וְלָכֵן צְרִיכִים אָנוּ לְדִבְרֵי מוהרי"ו דְּכֹל שֶׁאֵינוֹ גָּמַר מְלַאכְתָּהּ אֵין מְבָרְכִין: קכ בְּרִיאַת הָעוֹלָם דְּנֶחְלְקוּ ר' אֱלִיעֶזֶר ור"י אִם הָיָה בְּתִשְׁרֵי אוֹ בְּנִיסָן כמ"ש בפ"ק דר"ה דַּף יו"ד ע"ב הָיָה בְּעֵינַי לְדָבָר פָּשׁוּט דלר"א דְּאָמַר בְּתִשְׁרֵי נִבְרָא הָעוֹלָם אֵין הַכַּוָּנָה לוֹמַר שֶׁתְּחִלַּת הַבְּרִיאָה הָיְתָה בְּתִשְׁרֵי אֶלָּא הַתְחָלַת הַבְּרִיאָה הָיְתָה בכ"ה בֶּאֱלוּל וְאָדָם נִבְרָא בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי (וּמִיַּלְדוּתִי אֲנִי נוֹהֵג ע"פ מ"ש מֹרָ"ן חִיד"א בס' בִּרְכֵּי יוֹסֵף סי' תקפ"א אוֹת י"ט בְּשֵׁם הָרַב מוהרי"ש לִינְגוֹ בכ"י בְּשֵׁם ס' מִסְפָּרִים תְּהִלּוֹת ה' לִלְמֹד בְּיוֹם כ"ה בֶּאֱלוּל פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית עַד יוֹם אֶחָד וּבְיוֹם כ"ו פָּרָשָׁה שְׁנִיָּה עַד יוֹם שֵׁנִי וְכֵן ע"ז הַדֵּרֶךְ בְּכָל יוֹם עַד שֶׁבְּיוֹם ר"ה יִלְמֹד פָּרָשַׁת יוֹם הַשִּׁשִּׁי שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם הַיְינוּ בְּרִיאַת הָאָדָם) וכ"כ הַתּוֹסָ' בר"ה דף ח' ע"א בד"ה לִתְקוּפוֹת דלר"א דְּאָמַר בְּתִשְׁרֵי נִבְרָא תְּחִלַּת הַבְּרִיאָה הָיְתָה בכ"ה בֶּאֱלוּל וְהַתּוֹסָ' לֹא הֶרְאוּ מָקוֹם ע"ז.

אָמְנָם הָרָ"ן בַּהֲלָכוֹת שָׁם אַמַּתְנִיתִין בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים הָעוֹלָם נִידּוֹן הֵבִיא פְּסִיקְתָּא דְּתָנֵי בְּהֶדְיָא בכ"ה בֶּאֱלוּל נִבְרָא הָעוֹלָם וְסִיֵּם וְהָא דְּתַנְיָא בַּגְּמָרִין ר"א אוֹמֵר בְּתִשְׁרֵי נִבְרָא הָעוֹלָם עַל גְּמַר בְּרִיָּתוֹ קָאָמְרִינַן דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁבּוֹ נִגְמַר הָעוֹלָם נִבְרָא בְּיוֹם שִׁשִּׁי דְּהַיְינוּ בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי עכ"ל.

וְכֵן פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְרַשְׁ"י בס' הַפַּרְדֵּס דַּף מ"ג ע"א וְז"ל לָמָּה אָנוּ אוֹמְרִים בר"ה הַיּוֹם הָרַת עוֹלָם וְכִי בר"ה נִבְרָא הָעוֹלָם וַהֲלֹא בכ"ה בֶּאֱלוּל נִבְרָא פֵּירֵשׁ רַבֵּינוּ הָרַת לְשׁוֹן דִּין וּרְאָיָה כִּי בְּמִשְׁלֵי בְּכָל מָקוֹם שֶׁכָּתַב רִיב אוֹ מָדוֹן אוֹ מַצָּה מְפָרֵשׁ הַמִּתְרַגֵּם הָרַת לְכָךְ אוֹמְרִים בר"ה הַיּוֹם הָרַת וְאֵין הָרַת אֶלָּא דִּין עכ"ל רָאִינוּ כַּמָּה נִדְחָק בְּכֵירוּשׁ הַמִּלָּה הַזֹּאת (דְּאֵין דֶּרֶךְ צַחוּת הַלָּשׁוֹן לְהַבְלִיעַ תֵּיבָה אֲרָמִית בֵּין תֵּיבוֹת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הַיּוֹם עוֹלָם וכו') לְפִי שֶׁפָּשׁוּט בְּעֵינָיו שבכ"ה בֶּאֱלוּל נִבְרָא הָעוֹלָם וְכֵן מַשְׁמָעוּת הַשְּׁבוּלִי הַלֶּקֶט בסס"י ר"ץ וּפְשָׁרוֹן הַיּוֹם הָרַת יֵשׁ מְפָרְשִׁים אוֹתוֹ עַל לְשׁוֹן הַמִּקְרָא (יִרְמְיָה כ') וְרַחְמָהּ הָרַת עוֹלָם הָרֶחֶם שֶׁלָּהּ יִהְיֶה הָרַת עוֹלָם כְּלוֹמַר אִשָּׁה שֶׁהֲרָיוֹנָהּ שׁוֹהֶה בְּגוּפָהּ עוֹלָמִים וְהַיּוֹם הַזֶּה הָיָה הֲרָיוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם וְהַיּוֹם הָרַת הָאָרֶץ כָּל תּוֹלְדוֹתֶיהָ שֶׁהָרִי בְּתִשְׁרֵי נִבְרָא הָעוֹלָם כִּדְאָמְרִינַן כְּמַאן מַצְּלִינַן זֶה הַיּוֹם וכו' כר"א וי"מ שֶׁהוּא לְשׁוֹן דִּין וכו' עי"ש וּפָשׁוּט דמ"ש וְהַיּוֹם הָרַת הָאָרֶץ כָּל תּוֹלְדוֹתֶיהָ אֵין הַכַּוָּנָה עַל תְּחִלַּת הַבְּרִיאָה דְּאֵינוֹ נוֹפֵל הַלָּשׁוֹן וְהַיּוֹם הָרַת כָּל תּוֹלְדוֹתֶיהָ שֶׁהָרִי הַבְּרִיאָה בְּשִׁשָּׁה יָמִים הָיְתָה וְלֹא בְּיוֹם אֶחָד אֶלָּא כַּוָּנָתוֹ עַל גְּמַר כָּל הַבְּרִיאָה שֶׁבַּיּוֹם הַזֶּה נִגְמַר כָּל הַבְּרִיאָה וא"כ מוּבָן דְּהַהַתְחָלָה הָיְתָה בכ"ה בֶּאֱלוּל כ"כ הָרַב ש"צ בְּקֶונְטֶרֶס שַׁלְמֵי חֲגִיגָה דַּף שי"א ע"ג בְּשֵׁם הָרַב וד"א בְּפֵירוּשׁ הָרַת עוֹלָם כִּי בְּתִשְׁרֵי נִבְרָא הָעוֹלָם וְהָיָה הֲרָיוֹנוֹ כִּי הַהֲרָיוֹן יֹאמַר גַּם עַל הַלֵּידָה כְּמוֹ הוֹרָה גִּבֵּר וכו' בכ"ה בֶּאֱלוּל נִבְרָא הָעוֹלָם וּבְיוֹם שִׁשִּׁי שֶׁהוּא ר"ה נִבְרָא אדה"ר נִמְצָא שֶׁהַיּוֹם נִגְמַר הֲרָיוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם וכו' עכ"ל וּבְהַגָּהוֹת הג"מ שִׁמְחָה אבד"ק דְּעִסּוּיָא (בְּהַשַּׁ"ס דְּפוּס רא"ם) ע"ז הַתּוֹסָ' הַנ"ל הֶרְאָה מָקוֹם לִדְבְרֵיהֶם דְּהָכִי אִיתָא בְּוַיִּקְרָא רַבָּה ר"פ כ"ט וְשָׁם בחי' הרד"ל צִיֵּין לְעֵיֵן בְּפִרְקֵי ר"א פ"ח ובמ"ש הוּא שָׁם וְאֵין מָצוּי אֶצְלִי לְעַיֵּין בּוֹ וכ"כ הָרַב צָדָה לְדֶרֶךְ בְּמַאֲמָר ד' רֵישׁ כְּלָל ה' דמ"ש בְּתִשְׁרֵי נִבְרָא הָעוֹלָם לֹא רָצוּ שֶׁתְּחִלַּת הַבְּרִיאָה הָיְתָה בְּתִשְׁרֵי אֲבָל בְּרִיאַת הָאָדָם שֶׁהוּא הַמְכַוָּן בָּעוֹלָם הַשָּׁפָל וּלְפִי שֶׁסּוֹף הַמַּחֲשָׁבָה הִיא תְּחִלַּת מַעֲשֶׂה וְהָאָדָם הוּא סוֹף הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁנִּבְרָא בר"ה וּבוֹ בַּיּוֹם שָׁב מֵחֶטְאוֹ וכו' הוּא

הַיּוֹם הַנָּאוֹת לִזְמַן הַתְּשׁוּבָה וכו'עכ"ל, הִנֵּה רוֹאֶה אַמְבּוּהָא דְּרַבָּנָן קַדִּישֵׁי קַמָּאֵי וּבָתְרָאֵי נָקְטִי בִּפְשִׁיטוּת דִּתְחִלַּת הַבְּרִיאָה לֹא הָיְתָה בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי רַק בְּרִיאַת הָאָדָם הִיא הָיְתָה בר"ה וּמַה מְּאֹד תְּמוּהִים דִּבְרֵי רַבֵּינוּ הַלְּבוּשׁ בסי' תקפ"א וְז"ל וְאֵין מַתְחִילִין לִקְרוֹת פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית בְּיוֹם ר"ה שֶׁכֵּן הָיָה רָאוּי לִהְיוֹת דְּהָא קי"ל בְּתִשְׁרֵי נִבְרָא הָעוֹלָם דְּהַיְינוּ בְּיוֹם ר"ה הַתְחָלַת הַבְּרִיאָה וְהָיָה רָאוּי מִפְּנֵי זֶה לִקְרוֹת פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית מ"מ אֵין קוֹרִין אוֹתָהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַרְגִּישׁ הַשָּׂטָן וְיֹאמַר וַדַּאי שֶׁהוּא ר"ה הוֹאִיל וּמַתְחִילִין בּוֹ אֶת הַתּוֹרָה וְהוּא יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁנִּבְרָא בּוֹ הָעוֹלָם עכ"ל הִנֵּה קָרָא ושנ"ה שֶׁתְּחִלַּת הַבְּרִיאָה הָיְתָה בְּיוֹם ר"ה וְהוּא יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁנִּבְרָא בּוֹ הָעוֹלָם עכ"ל הִנֵּה קָרָא ושנ"ה שֶׁתְּחִלַּת הַבְּרִיאָה הָיְתָה בְּיוֹם ר"ה וְהוּא פֶּלֶא אִם לֹא רָאָה דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן שֶׁכָּתְבוּ בְּהֵיפֶךְ עפ"י דִּבְרֵי רז"ל במד"ר וּבַפְּסִיקְתָּא וְכֵן תְּמִיהַ לִי עַל הָרַב מג"א ברס"י תקצ"ב שֶׁרָאָה דִּבְרֵי הָרַב הַלְּבוּשׁ בָּזֶה וְהִשִּׁיגוֹ עמ"ש דקי"ל בְּתִשְׁרֵי נִבְרָא הָעוֹלָם מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דַּף כ"ז ד"ה כְּמַאן מַצְלִינַן שֶׁכָּתְבוּ דקי"ל כר' יְהוֹשֻׁעַ וכו' עי"ש וְעַל מַה שֶּׁהֵבִין הָרַב הַלְּבוּשׁ בְּמַאֲמַר ר"א בְּתִשְׁרֵי נִבְרָא הָעוֹלָם דר"ל תְּחִלַּת הַבְּרִיאָה שְׁתֵּיק לֵיהּ מִיְּשְׁתֵּק וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי מַה זּוֹ שְׁתִיקָה וְלֹא נִתְקָרְרָה דַּעְתִּי לְהַגִּיהַּ בַּמָּקוֹם הַתְּחָלַת הַבְּרִיאָה סוֹף הַבְּרִיאָה וּבְמָקוֹם וְהוּא יוֹם רִאשׁוֹן וכו' וְהוּא יוֹם אַחֲרוֹן שֶׁנִּבְרָא בּוֹ הָעוֹלָם וְלֹא רָאִיתִי בַּמְפָרְשִׁים הַחוֹנִים סְבִיב הַשֻּׁלְחָן שֶׁנִּתְעוֹרְרוּ בָּזֶה וצ"ע.

וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה המג"א עָלָיו מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּדַף כ"ז כֵּן יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל הָרַב הַלְּבוּשׁ דְּהָרָ"ן בפ"ק דר"ה שָׁם כָּתַב מְפֹרָשׁ דקי"ל מִסְתָּמָא כר"י לְגַבֵּי ר"א וְסִיֵּם וְהַהִיא דְּאָמְרִי' בְּפֶרֶק רָאוּהוּ ב"ד כְּמַאן מָצְלִינַן הָאִידָנָא זֶה הַיּוֹם תְּחִלַּת מַעֲשֶׂיךָ כר"א פֵּירַשְׁתִּיהָ בְּמְקוֹמָהּ ע"כ (עַיֵּינְתִּי שָׁם בַּהֲלָכוֹת וְלֹא מָצָאתִי מְזֶה וְאוּלַי הוּא בְּחִידּוּשָׁיו ואמ"א) וְאֵיךְ פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְהָרַב הַלְּבוּשׁ דקי"ל כר"א וְאַחַר חִיפּוּשׂ מָצָאתִי אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי הָרַב הַמְפֻרְסָם מוהרי"ף יצ"ו בס' יָפֶה לְלֵב ח"ב בַּקוּנְטְרֵס יָפֶה תַּלְמוּד בחי' למס' ר"ה עַל דִּבְרֵי רַשִׁ"י בְּדַף ל"ב ע"א שֶׁהֵבִיא תַּנָּא דְּמַסַּיְּעַ לְהָרַב הַלְּבוּשׁ מַר נְיהוּ רַבֵּינוּ סְעַדְיָא שֶׁהֵבִיא הרד"א בְּדַף צ"ט ע"ג וְז"ל וּמַה שֶּׁצִּיְּנוּ הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ לִתְקוֹעַ בְּשׁוֹפָר בר"ה יֵשׁ בָּזֶה עֲשָׂרָה עִנְיָנִים הָעִנְיָן הָרִאשׁוֹן מִפְּנֵי שֶׁהַיּוֹם הָיְתָה תְּחִלַּת הַבְּרִיאָה שֶׁבּוֹ בָּרָא הקב"ה אֶת הָעוֹלָם וּמָלַךְ עָלָיו עכ"ל וְהוּא כְּדִבְרֵי הָרַב הַלְּבוּשׁ וְעָמַד מַתְמִיהַּ עֲלֵיהֶם וְהֵבִיא כְּמֵעַט כָּל מַה שֶׁהֵבֵאתִי לְמַעְלָה (חוּץ מִדִּבְרֵי הַפַּרְדֵּס וְהַשְּׁבוּלֵי הַלֶּקֶט וברכ"י שֶׁלֹּא רָאָה דִּבְרֵיהֶם) וְהוֹסִיף לְהָבִיא שכ"כ רַבִּי בְּחַיֵּי בְּפָרָשַׁת בְּרֵאשִׁית הָעוֹלָם נִבְרָא בכ"ה בֶּאֱלוּל ומ"ש בְּתִשְׁרֵי נִבְרָא הָעוֹלָם ר"ל בְּתִשְׁרֵי נִשְׁלְמָה הַבְּרִיאָה וְגָמַר הַכֹּל כִּי הוּא חוֹתָם תַּבְנִית וּמִפְּנֵי זֶה לֹא יָכְלוּ לוֹמַר בֶּאֱלוּל נִבְרָא הָעוֹלָם כִּי הָלְכוּ אַחַר הַגְּמָר וְהַחֲתִימָה עכ"ל ושכ"כ בַּאֲגֻדָּה בפ"ק דר"ה סי' ד' וּמַסִּיק דִּבְרֵיהֶם בצ"ת.

וְרָאִיתִי עוֹד שָׁם שֶׁכָּתַב דְּבְמַחֲלוֹקֶת ר"א ור"י קי"ל כר"א דִּבְתִשְׁרֵי נִבְרָא הָעוֹלָם כמ"ש רַבֵּינוּ בְּחַיֵּי בפ' בְּרֵאשִׁית וְהָרַב הַלְּבוּשׁ בסי' תקפ"א ותקצ"ב ע"ב וְהָרַב עִיּוּן יַעֲקֹב בחי' לר"ה עַל דַּף ג' וְהָכִי אִיתָא בַּפְּסִיקְתָּא בפ' פְּנָחָס עַל פָּסוּק וַעֲשִׂיתֶם עוֹלָה וְהוּבָא בַּיַּלְקוּט רְאוּבֵנִי דַּף קנ"א רע"ד וְהָכִי אִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי בפ"ק דע"ז הֲלָכָה ב' וּדְלֹא כְּהָרַב שְׁדֵה יְצְחָק שֶׁכָּתַב דקי"ל כר"י אַף שכ"כ הַתּוֹסָ' בְּדַף כ"ז אֲנַן לָא קי"ל הָכִי אֶלָּא כר"א אתו"ד נר"ו וְאוֹמֵר אֲנִי הַהֶדְיוֹט שֶׁגָּרַם לְהָרַב נר"ו לִכְתּוֹב כֵּן לְפִי שֶׁלֹּא רָאָה שֶׁהָרָ"ן כָּתַב דקי"ל כר' יְהוֹשֻׁעַ וְכֵן הֵבִיא בִּשְׁתִיקָה הָרַב ב"ח בסוס"י תקצ"א בְּשֵׁם מוהרי"ח וְכֵן דַּעַת הָרַב מג"א ברס"י תקצ"ב עי"ש לְהָרַב מחצ"ה וְאַחֲרֵי שֶׁהַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן וְנִמְשְׁכוּ אַחֲרֵיהֶם הָרַבָּנִים

הַנָּ"ל נָקְטִי כר"י לֹא נָכוֹן לְהַחֲלִיט דקי"ל כר"א:מַעֲרֶכֶת הַגִּימֶ"ל א גְּזֵרָה לִגְזֵרָה דְּלָא גָּזְרִינַן נִרְאֶה מִדִּבְרֵי הָרַב תִּפְאֶרֶת אָדָם בְּשׁוּ"ת א"ח סי' ט' דְּמִסְתָּמָא גָּזְרִינַן גְּזֵרָה לִגְזֵרָה אִם לֹא כְּשֶׁאוֹמֵר הַשַּׁ"ס בְּהֶדְיָא דְּלָא גָּזְרִינַן וְלִי אֲנִי עָנִי אֵיפְכָא מִסְתַּבְּרָא וּכְבָר כָּתַבְתִּי עַל דְּבָרָיו במ"א דְּהַאי כְּלָלָא שָׁרִיר וְקַיָּים דְּמִסְתָּמָא אָמְרִינַן דְּלָא נִיגְזוֹר גְּזֵרָה לִגְזֵרָה אִם לֹא בְּמָקוֹמוֹת שֶׁאוֹמֵר הַשַּׁ"ס וְהֵבֵאתִי סְמוּכוֹת לָזֶה מֵהַשַּׁ"ס וְתוֹסָ' וְעַיֵּין בְּסֵפֶר פֶּתַח הַדְּבִיר בְּחֵלֶק ג' הַנִּדְפָּס מֵחָדָשׁ בסי' ער"ה אוֹת ד' דַּף צ"ו ע"ג ד"ה וְאַחַר וכו' וְהָרַב הַמְחַבֵּר ז"ל שַׁר המסכי"ם שָׁם בְּדַף ק' ע"א וע"ב וּמִשָּׁם באר"ה: ב גְּזֵרָה לִגְזֵרָה דְּלָא גָּזְרִינַן כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּשַׁבָּת דַּף מ"ז ד"ה מִפְּנֵי דִּבְמִידֵי דְּכִיבּוּי גָּזְרִינַן גְּזֵרָה לִגְזֵרָה וְעַיֵּין מ"ש עַל דְּבָרָיו הָרַב טוּרֵי זָהָב בסי' ער"ח ומ"ש הָרַב תִּפְאֶרֶת אָדָם בְּשׁוּ"ת אוֹרַח חַיִּים סי' ט' ובמ"א כָּתַבְתִּי בַּעֲנִיוּתִי בָּזֶה בס"ד, וְעַיֵּין בס"ה פֶּתַח הַדְּבִיר ח"ג דַּף צ"ה ע"ד וְאֵילָךְ וּלְפִי מ"ש רַשַּׁ"י בְּרֵישׁ בֵּיצָה דְּהָא דְּלָא גָּזְרִינַן גְּזֵרָה לִגְזֵרָה נָפְקָא לָן מִדִּכְתִיב וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי וכו' וְלֹא מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמַרְתִּי דְּמַשְׁמַע דְּהוּא מִן הַתּוֹרָה קלע"ד.

דא"כ מנ"ל לְחַלֵּק בְּנוֹשְׁאִים דָּמֵי גִּילָּה לרז"ל רָז זֶה דִּבְמִידֵי דְּכִיבּוּי לָא אַזְהַר רַחֲמָנָא. וּכְמוֹ כֵן בְּכַמָּה חִילּוּקִים שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּאָמְרִינַן בְּהוּ דְּגָזְרִינַן גְּזֵרָה לִגְזֵרָה כְּגוֹן בְּאִיסּוּר מֻלְקֶצֶה, בְּדָבָר הַמָּצוּי בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כָּרֵת, בְּדָבָר שֶׁעִיקָּרוֹ מִן הַתּוֹרָה עַיֵּין בְּאוֹתִיּוֹת שאח"ז וְהָא סְתָמָא קָאָמַר קְרָא וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי, וְלוּלֵא דְּמִסְתַּפֵּינָא הָיִיתִי אוֹמֵר דְּכָל הַפּוֹסְקִים שֶׁכָּתְבוּ אֵיזֶה חִילּוּקִים לוֹמַר דִּבְאוֹפָן זֶה וְאוֹפָן זֶה גָּזְרִינַן גְּזֵרָה לִגְזֵרָה לָא ס"ל כְּרַשַּׁ"י ז"ל דְּמַשְׁמָעוּת גְּזֵרָה לִגְזֵרָה לָא גָּזְרִינַן רוֹצֶה לוֹמַר דְּאֵין לָנוּ רְשׁוּת לִגְזוֹר עפ"י הַתּוֹרָה אֶלָּא רוֹצֶה לוֹמַר שֶׁאֵין חַיָּבִים לִגְזוֹר וְלַעֲשׂוֹת מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמֶרֶת, וְלָכֵן בְּדָבָר שֶׁנִּרְאֶה לַחֲז"ל דְּיֵשׁ לָחוּשׁ הֶחְמִירוּ וְגָזְרוּ.

אֲבָל וַדַּאי אֵין כֵּן דַּעַת רַשַּׁ"י דְּרָחוֹק לְהַעֲמִיס זֶה בְּכַוָּנָתוֹ דְּמַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו הוּא דְּאֵין רַשָּׁאִים לִגְזוֹר וצ"ע. שו"ר לְהָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר בח"ג דַּף ק' ע"ב שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם ה"ג שָׁם שְׁמַעְתָּא שַׁעַר ח' אוֹת ב' שֶׁהֶחֱזִיקָה לוֹ עַל אַבַּיֵּי דס"ל דִּבְהוֹצָאָה גָּזְרִינַן גְּזֵרָה לִגְזֵרָה דְּהָא מנ"ל וְהָא דָּרְשִׁינַן מִקְרָא וְלֹא מִשְׁמֶרֶת וכו' וְלוּלֵא דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וכו' וצ"ל דְּהַתּוֹסָ' ס"ל דְּהַכַּוָּנָה דְּאֵינוֹ מֻוָּטָל עַל רז"ל לִגְזוֹר גְּזֵרָה לִגְזֵרָה אֲבָל אִם רָאוּ טַעַם לִגְזוֹר הָרְשׁוּת בְּיָדָם עכ"ל.

וּבָזֶה י"ל דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת דַּף פ"ט ד"ה קְנוּשַׁיְתָּ דְּמַיְיָן עַל חוֹמֶץ דְּלָא הָוֵי תְּרוּמָה הוּא מִדְּרַבָּנָן גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִתְרוֹם מֵחוֹמֶץ עַל יַיִן וכו' וְהִקְשָׁה הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן במ"ב אוֹת רל"ב דְּהָא תּוֹרֵם מִרְעָה עַל הַיָּפֶה הוּא מִדְּרַבָּנָן וא"כ הו"ל גְּזֵרָה לִגְזֵרָה, וּלְפִי מ"ש הש"ש בְּדַעַת הַתּוֹסָ' דמ"ש גְּזֵרָה לִגְזֵרָה לָא גָּזְרִינַן ר"ל דְּאֵין מְחַוְּיָבִים אֲבָל רַשָּׁאִים לִגְזוֹר לְפִי הָעִנְיָן נִיחָא דְּבְחוֹמֶץ דְּשָׁכִיחַ לְמֵיגְזַר טְפֵי מִשְּׁאָר רָעָה עַל הַיָּפֶה מִשּׁוּם דְּאֵיכָּא דְּנִיחָא לֵיהּ בְּחַלָּא טְפֵי מֵחַמְרָא כמש"ש משו"ה נִרְאֶה לָהֶם לִגְזוֹר גְּזֵרָה לִגְזֵרָה וְשַׁפִּיר יְכוֹלִים לִגְזוֹר כֵּינָן שֶׁהָרְשׁוּת נְתוּנָה בְּיָדָם לְכָל מַרְאֶה עֵינֵיהֶם, וְאַעִיקָּרָא דְּמִילְּתָא מַאי דִּפְשִׁיטָא לֵיהּ דְּלִתְרוֹם מֻהָרָעָה עַל הַיָּפֶה הוּא מִדְּרַבָּנָן במחכ"ת דב"ק תְּמוּהִין וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי ע"ד לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַתָּי"ו אוֹת ב"ן עי"ש: עוֹד רָאִיתִי לְהָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן במ"ק בְּמַעֲרֶכֶת הַלָּמֶ"ד אוֹת שמ"ב שֶׁהִקְשָׁה לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דס"ל דְּהָעוֹבֵר אַדְּרַבָּנָן עוֹבֵר אַלָּאו דְּלָא תָּסוּר א"כ אַמַּאי אָמְרִינַן בְּכָל דְּוָכְתָּא גְּזֵרָה לִגְזֵרָה לָא גָּזְרִינַן וְהִנֵּה כְּבָר יָדוּעַ דְּהָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"ץ הִרְבּוּ לְהָשִׁיב עַל

סְבָרַת הָרַמְבַּ"ם וּמִכְּלָל הַסְּתִירוֹת שכ' לְסָבָרָתוֹ הוּא מ"ש בכ"מ סָפֵק דְּאוֹרָיְיתָא לְחוּמְרָא וּדְרַבָּנָן לְקֻלָּא וּלְהָרַמְבַּ"ם הו"ל לְמֵיזַל לְחוּמְרָא גַּם בְּדַרַבָּנָן כֵּיוָן דְּרַבָּנָן גּוּפָא דְּאוֹרָיְיתָא חֲשִׁיב בְּלָאו הָכִי תָּסוּר וְיֵישְׁבוּ הַקַּדְמוֹנִים דְּכָךְ הָיְתָה עִיקָּר תַּקָּנָתָם לְהַחְמִיר עַל וַדַּאי דְּדִבְרֵיהֶם וְלֹא עַל הַסָּפֵק דְּאִחֲלוּ לִיקָרֵיְיהוּ וּמִמֵּילָא לָא חָל לָאו דְּלָא תָּסוּר עַל סָפֵק דְּדִבְרֵיהֶם כְּלָל וּמִפְּנֵי זֶה הוֹלְכִין בְּסָפֵק דְּרַבָּנָן לְקֻלָּא.

וְעוֹד כָּתְבוּ דְּלָא כָּתַב הָרַמְבַּ"ם סְבָרָתוֹ הַנַּ"ל אֶלָּא לְמִי שֶׁעוֹבֵר עַל דִּבְרֵיהֶם דֶּרֶךְ הֶמָּרָה וְלֹא עַל הָעִוְבָּר דֶּרֶךְ עֲבֵירָה כְּמוֹ שֶׁרָשַׁמְתִּי דִּבְרֵיהֶם בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת שצ"ט עי"ש. וְנִרְאֶה פָּשׁוּט לענ"ד דעפ"י הַדְּבָרִים עַתִּיקִים הַלָּלוּ יִתְיַישֵּׁב חֲקִירָתוֹ גַּם כֵּן וק"ל (וְאָשׁוּב עַל דִּבְרֵי הָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר) וְהָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַב פְּרִי מְגָדִים בִּפְתִיחָה כּוֹלֶלֶת ח"א אוֹת טו"ב דְּמִתְבָּאֵר מִדְּבָרָיו דְּאֵין רְשׁוּת לִגְזוֹר גְּזֵרָה לִגְזֵרָה וְכָתַב דְּלִדְבָרָיו צ"ל דְּהָא דְּזִמְנִין גָּזְרוּ גְּזֵרָה לִגְזֵרָה הַיְינוּ הֵיכָא דְּהַחֲשָׁשָׁא קָרוֹבָה אוֹ דְּכֻלָּהּ חֲדָא גְּזֵרָה שֶׁרָאוּ חֲז"ל דְּאִי לָא הָא לָא קָיְימָא הָא וְכֵינָן דְּקָרוֹב לִיגַּע בְּשֶׁל תּוֹרָה הָיְתָה הרש"ת בְּיָדָם לִגְזוֹר גְּזֵרָה לִגְזֵרָה הָא לא"ה לָא הֲוָרְשׁוּ לִגְזוֹר עכ"ל וְלֹא נִתְקָרְרָה דַּעְתִּי הָעֲנָיָה בָּזֶה דְּאִם נַנִּיחַ דְּאֵיכָא אַזְהָרָה מִן הַתּוֹרָה שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמֶרֶת מִי שָׁם פֶּה לְחַלֵּק בָּזֶה וְלוֹמַר דְּהַדָּבָר נִמְסַר לַחֲכָמִים וְהֵיכָא רְמִיזָא וצ"ע וּמָצָאתִי בס' חֻתַּן סוֹפֵר דַּף קל"ד ע"א שֶׁעָמַד בַּחֲקִירַת הָרַב אד"ר הַנַּ"ל דִּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם הו"ל לְמִיגְזַר גְּזֵרָה לִגְזֵרָה דְּהָא הַגְּזֵרָה ג"כ הִיא ד"ת וְכָתַב דִּלְפִי מ"ש רַשַּׁ"י רֵישׁ בֵּיצָה דנפק"ל מִּוּשְׁמָרְתָם אֶת מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמַרְתִּי וְכֵן הוּא בַּשַּׁ"ס יְבָמוֹת א"כ הוּא מִגְּזֵרַת הַכָּתוּב, וְעוֹד כָּתַב לְיַישֵּׁב קֻושְׁיָא זוֹ עי"ש.

וְהִנֵּה מ"ש שֶׁכֵּן הוּא בַּשַּׁ"ס יְבָמוֹת (וְלֹא צַיְּין הַמָּקוֹם) אִם כַּוָּנָתוֹ לִמ"ש בְּדַף כ"א ע"א רַב כָּהֲנָא אָמַר מֵהָכָא וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי עֲשׂוּ מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמַרְתִּי וְכֵן הוּא במ"ק דַּף ה' ע"א אֵינוֹ מֻוכְרָח לענ"ד שֶׁיִּהְיֶה הַכַּוָּנָה כְּדִבְרֵי רַשַּׁ"י הַנַּ"ל שֶׁאֵין רַשַּׁאי לַעֲשׂוֹת מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמֶרֶת דְּשַׁפִּיר נוּכַל לוֹמַר כמ"ש הש"ש לְדַעַת הַתּוֹסָ'.

וְגַם חֲקִירָתוֹ מִתְיַישֶּׁבֶת לענ"ד גַּם בְּלֹא דִּבְרֵי רַשַּׁ"י הַנַּ"ל כָּאָמוּר גַּם הִשַּׂגְתִּי עַתָּה סֵפֶר נִכְבָּד דַּרְכֵי הוֹרָאָה לְאֶחָד מִגְּאוֹנֵי דּוֹרֵינוּ יצ"ו וְרָאִיתִי בח"ב בְּדַף י"ד ע"א שֶׁהֵבִיא חֲקִירַת הָרַב אד"ר וְתֵירֵץ עפי"ד רַשַּׁ"י דְּרֵישׁ בֵּיצָה הַנַּ"ל וְשָׁם סוֹף ע"ג כָּתַב בְּשֵׁם אֶחָד מִגְּדוֹלֵי הָאַחֲרוֹנִים בס' נַחֲלַת יַעֲקֹב בחי' לְבֵיצָה שֶׁהִסְכִּים כֵּן דְּטַעֲמָא דְּלָא גָּזְרִינַן גְּזֵרָה לִגְזֵרָה הוּא מִשּׁוּם וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמַרְתִּי.

וְעוֹד כָּתַב הָרַב הַמְחַבֵּר נר"ו בְּעִנְיָן זֶה דְּבָרִים נֶחְמָדִים עי"ש שֶׁלֹּא זָכַר דִּבְרֵי הַשָּׁב שְׁמַעְתָּתָא שֶׁהֵבִיא הָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר הַנַּ"ל בְּדַעַת הַתּוֹסָ' בפי' גְּזֵרָה לִגְזֵרָה ל"ג דר"ל דְּאֵין חַיָּיבִים לִגְזוֹר וכו', וְאוּלַי הִזְכִּירוֹ בס' נח"י הַנַּ"ל ואמ"א לְרֹאשׁוֹת דב"ק: וְכָתַב שָׁם (בס' דַּרְכֵי הוֹרָאָה) בְּשֵׁם אֶחָד מֵהַגְּדוֹלִים בס' נַחֲלַת יַעֲקֹב בחי' לְבֵיצָה דְּדַוְקָא אִם מִתְחַלָּה נִגְזְרָה גְּזֵרָה אַחַת וא"כ בָּאנוּ לִגְזוֹר גְּזֵרָה לִגְזֵרָה זוֹ.

אֲבָל אִם כָּל גְּזֵרָה הָיְתָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ רַק אַחַ"כ בָּאוּ בְּיַחַד בְּמִקְרֶה בָּזֶה גָּזְרִינַן גזל"ז ע"כ וְהָרַב הַמְחַבֵּר יצ"ו כָּתַב עָלָיו הֶעָפֵק עי"ש: וְדַע דִּבְעִיקַּר דִּבְרֵי רַשַּׁ"י הַנַּ"ל (דְּמִשְׁמַרְתָּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי יָלְפִינַן וְלָא מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמֶרֶת) מָצָאתִי בְּשׁוּ"ת בֶּן יְהוּדָה לְגָאוֹן בְּדוֹרֵנוּ נר"ו שֶׁבְּסִי' צ"ח הֵבִיא בְּשֵׁם יְדִידִי הַגָּאוֹן מוהר"ר רָפָאֵל נָטַע רַאבִּינָאוויץ יצ"ו דִּבְרַשַּׁ"י כ"י

לִיתַּנְהוּ לְהָנֵי מִילֵּי וְכֵן נִרְאֶה דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִצַּד הַסְּבָרָא וּרְאָיָה מֵחֻלִּין ק"ד וּמְנָא תֵּימְרָא דל"ג גזלג"ז וְלָא מַיְיתֵי מִקְרָא דְּהָכִי וְלֹא מָצִינוּ דְּרוּשׁ זֶה בְּשׁוּם מָקוֹם וְהָרַב הַמְחַבֵּר לֹא נָחָה דַּעְתּוֹ לוֹמַר שֶׁהוּא מִסְּבָרָא דְּאַדְרַבָּא אִיפְּכָא מִסְתַּבְּרָא וְכָתַב לְיַישֵׁב הַהִיא דְּחֻלִּין לְפִי דִּבְרֵי רַשְׁ"י שֶׁלְּפָנֵינוּ וְעוֹד בֵּיאֵר שָׁם בְּהָא דְּדָרְשִׁינַן מִקְרָא עָשׂוּ מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמַרְתִּי אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא אַסְמַכְתָּא וְהֵבִיא מ"ש בְּמְגִילַּת אֶסְתֵּר בַּשֹּׁרֶשׁ הָרִאשׁוֹן במ"ש בַּשַּׁ"ס דִּיבָמוֹת דַּף כ"ח דְּהָא דְּעָשׂוּ מִשְׁמֶרֶת וכו' הוּא אַסְמַכְתָּא וְעוֹד הֵבִיא מ"ש הָרַמְבַּ"ם בְּהַקְדָּמָה לס' זְרָעִים וְז"ל וְהַחֵלֶק הד' הֵם הַגְּזֵרוֹת וכו' וַעֲלֵיהֶם צִוָּה הקב"ה לַעֲשׂוֹתָם שֶׁנֶּאֱמַר וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי וכו' דְּמוּכָח דס"ל דְּהוּא דְּרָשָׁה גְּמוּרָה וְהָרַמְבַּ"ן ס"ל דְּאֵינוֹ אֶלָּא אַסְמַכְתָּא עי"ש אַף אֲנִי אָבִיא דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ בְּתְשׁוּ' סי' רצ"ד שֶׁאַחַר שֶׁהֵבִיא הַשַּׁ"ס דִּיבָמוֹת דַּף כ"א גַּבֵּי שְׁנֵיּוֹת מִוַּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי אֶלָּא מִדְּרַבָּנַן וּקְרָא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא סַיֵּים וְאָמַר רַב הִנֵּה כָּאן מְבֹלְאָר שֶׁשְּׁנֵיּוֹת הֵם מִדְּרַבָּנָן מִפְּנֵי שֶׁדָּרָשָׁא זוֹ שֶׁל עָשׂוּ מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמַרְתִּי הִיא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא אֲבָל אִם הָיָה כְּתוֹב בַּתּוֹרָה בְּפֵירוּשׁ עָשׂוּ מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמַרְתִּי הֵיינוּ דְּאוֹרָיְיתָא וְלֹא דְּרַבָּנָן עכ"ל הִנֵּה רוֹאֶה דִּפְשִׁיטָא לֵיהּ דְּאֵינוֹ אֶלָּא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא וְחִדּוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא זָכַר שַׁר שֶׁדַּעַת הָרַמְבַּ"ם הנז"ל אֵינוֹ כֵּן וְעַיֵּין בפרמ"ג סי' י"ו בא"א סק"ז הֲבֵאתִיו לְקַמָּן אות י"ב: ג גְּזֵרָה לִגְזֵרָה גְּזֵרִי' בְּאִיסּוּר מֻוקְצֶה דַּחְמִיר עַיֵּין להג' מוהר"ש זַלְמָן בש"ע שֶׁלּוֹ סי' רנ"ב בקו"א אות י"ד דְּמוּכָח כֵּן מִשַּׁבָּת דַּף קכ"ב וּבְסִי' שכ"ה סי"א וְעַיֵּין להג' פ"מ בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם ס"ק כ"ו וּבַפַּ"ח הַדְּבִיר ח"ג דַּף צ"ו ע"א וּבְמַאי דשקו"ט בָּזֶה הָרַב הַמְחַבֵּר בְּאוֹרֶךְ וּבִתְשׁוּבָתוֹ שבס' צַפִּיחִת בִּדְבַשׁ סי' כ"ח דַּף ע"א ד"ה וְאָנֹכִי וכו' הֵבִיא מ"ש רַבֵּינוּ יוֹנָה באו"ה שֶׁלּוֹ כְּלָל נ"ט אות מ"ז בְּשֵׁם רַבֵּינוּ אֶלְעָזָר גַּבֵּי מָעוֹת שֶׁאִם אֵין תְּפוּרִים בִּבְגָדוֹ אָסוּר לְטַלְטְלוֹעוֹד דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יָבוֹאוּ לִקְנוֹת אֵיזֶה דָּבָר וּבְשַׁבָּת גָּזְרִינַן גזלג"ז וּרְמָזוֹ הָרַמָ"א סי' ש"א סל"ג דְּמַשְׁמַע מִדְּבָרָיו דִּבְכָל אִיסּוּרֵי שַׁבָּת ס"ל דְּגָזְרִינַן גְּזֵרָה לִגְזֵרָה וְהָאֲרִיךְ מְאֹד בְּדַף ע"ג ע"ב לְיַישֵׁב סְבָרַת הרר"א הַנָּ"ל וְלֹא נִתְקָרְרָה דַּעְתּוֹ אֶלָּא לוֹמַר דְּכַוָּנָתוֹ רַק עַל דָּבָר שֶׁהוּא מָצוּי וְרָגִיל בְּהָא הוּא דְּגָזְרִינַן גְּזֵרָה לִגְזֵרָה וְלֹא בְּכָל אִיסּוּרֵי שַׁבָּת עי"ש וּבִכְלוּגְתָּא דְּאַבַּיֵּי וְרָבָא בפ"ק דְּשַׁבָּת דַּף י"א אִי בְּאִיסּוּרֵי הוֹצָאָה גָּזְרִינַן גְּזֵרָה לִגְזֵרָה אוֹ לֹא עַיֵּין מִלֹּא הָרוֹעִים מ"ע זוֹ וְעַיֵּין מִשְׁנַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר חֵלֶק שֵׁנִי בְּשׁוּ"ת אוֹרַח חַיִּים סי' י"א: ד גְּזֵרָה לִגְזֵרָה גָּזְרִינַן בְּדָבָר הַמָּצוּי וְרָגִיל עַיֵּין להג' ח"ץ בְּסוֹף סי' ע"ה וְהָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר בִּתְשׁוּ' שבס' צַפִּיחִת בִּדְבַשׁ סי' כ"ח דַּף ט"ו ע"א הֵבִיא בְּשֵׁם חי' הָרִיטְבָ"א לְשַׁבָּת כ"י בְּדַף כ"ג ע"ב שכ' דְּאַף דְּרָבָא לָא גָּזַר גְּזֵרָה לִגְזֵרָה וְשָׁם גָּזַר יוֹם טוֹב אַטּוּ שַׁבָּת וְשַׁבָּת גּוּפֵיהּ גְּזֵרָה הִיא אֵין הַגְּזֵרוֹת שָׁווֹת כְּדִכְתִיבְנָא לְעֵיל ע"כ וּבֵיאֵר דְּבָרָיו דר"ל דִּבְמִילְתָא דִּשְׁכִיחַ וְהַחֲשָׁשָׁא קָרוֹבָה גַּם רָבָא מוֹדֶה דְּגָזְרִינַן גְּזֵרָה לִגְזֵרָה עי"ש שכ"כ עפ"י דִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א עַצְמוֹ וְיַיחֵס לָזֶה דַּעַת רַבֵּינוּ אֶלְעָזָר שבאו"ה לְרַבֵּינוּ יוֹנָה (כמש"ל בָּאוֹת ג') וְעַיֵּין פְּרִי מְגַדִּים בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם סי' רב"ן ס"ק כ"ו וּבְפֶתַח הַדְּבִיר ח"ג סי' רמ"ח דַּף כ"ט ע"ד יְיַשֵּׁב בָּזֶה דִּבְרֵי הָרַב מוהריב"ל מִקֻּוֹשְׁיַית הָרַב מִשְׁפַּט צֶדֶק עי"ש.

וְהָרַב מִשְׁנַת ר' אֱלִיעֶזֶר בְּשׁוּ"ת א"ח סי' י"א הֵבִיא מ"ש מָרָן הב"י בסי' רנ"ב בְּשֵׁם הרי"ו דְּמַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הָרִי"ף דס"ל כְּאַבַּיֵּי (בְּמַאי דַּעֲסִיק שָׁם) דְּגָזְרִינַן גְּזֵרָה לִגְזֵרָה, וכ' ע"ז וְז"ל וְהָרַשְׁבָּ"א בחי' אַסְבָּרָה לָן דע"כ לֹא אָמַר רָבָא אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ קָרוֹב לָבֹא לִפְשׁוֹעַ וְלַעֲבוֹר אֲבָל הֵיכָא דְּהַדָּבָר קָרוֹב הוּא לָבֹא לִידֵי פְּשִׁיעָה מוֹדֶה רָבָא דְּגָזְרִינַן גְּזֵרָה לִגְזֵרָה

וְהַיְינוּ דְּהַוְצְרְכוּ בַּשַּׁ"ס לוֹמַר דְּאָדָם עָשׂוּי לְמַשְׁמֵשׁ וכו' דִּלְרָבָא לְמַאי אִיצְטְרִיךְ הַאי טַעְמָא אֶלָּא וכו' לְפִי שֶׁהַתְּפִלִּין דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ קָרוֹב לָבֹא לִידֵי פְּשִׁיעָה וְהָיָה אָסוּר אַף לְרָבָא אִי לָאו דְּמִצְוָה לְמַשְׁמֵשׁ עכ"ד הָרַשְׁבָּ"א וּבְשֵׁם הָרַב הַמְאִירִי כָּתַב דִּלְרַווְחָא דְּמִלְתָּא אָמְרוּ כֵּן בַּשַּׁ"ס כְּלוֹמַר שֶׁאַף לְדַעַת הָאוֹמֵר שֶׁגּוֹזְרִים גְּזֵרָה לִגְזֵרָה מֻוּתָּר עכ"ל.

וּלְפִי זֶה נִרְאֶה דְּאֵינוֹ פָּשׁוּט לוֹמַר דִּבְמִידֵי דִּשְׁכִיחַ וְקָרוֹב לָבֹא גָּזְרִינַן גְּזֵרָה לִגְזֵרָה דְּהָא לְדַעַת הרי"ו וְהָרַב הַמְאִירִי נִרְאֶה דְּאֵין לְחַלֵּק וְצָרִיךְ לְהִתְיַישֵׁב הֵיטֵב. וְכָתַב שָׁם בְּמִשְׁנַת ר' אֱלִיעֶזֶר לְדַעַת רַבֵּינוּ יְהוֹנָתָן אַמַּתְנִי' דְּעֵירוּבִין דַּף צ"ח ע"ב זִיז שֶׁלִּפְנֵי הַחלּוֹן וכו' דְּכָל שְׁיֵּשׁ חֲשַׁשׁ לָבֹא לִידֵי פְּשִׁיעָה מִשּׁוּם הֶפְסֵד מָמוֹן גָּזְרִינַן גְּזֵרָה לִגְזֵרָה עי"ש, וְעַיֵּין מָלֵא הָרוֹעִים בְּמַעֲרָכָה זוֹ מ"ש בְּעִנְיָן זֶה: ה גְּזֵרָה לִגְזֵרָה כ' הָרַשְׁבָּ"א ה"ד מָרָן הב"י יו"ד סי' קצ"ז ד"ה וְכָתַב הָרַשְׁבָּ"א וכו'.

לְעִנְיַן גְּזֵרָה דְּשָׁמָא תִּרְאֶה וְתִסְתּוֹר דאע"ג דְּהָוֵי גזלג"ז הֶחְמִירוּ מִפְּנֵי כָּרֵת שֶׁבָּהּ ע"כ, ונלע"ד דְּאֵין כַּוָּנָתוֹ לִיתֵּן כְּלָל בַּדָּבָר דִּבְכָל מִידֵי דְּאִית בֵּיהּ כָּרֵת גָּזְרִי' גזלג"ז דא"כ הי"ל לוֹמַר דאע"ג דְּהָוֵי גזלג"ז כֵּיוָן דְּאִית בֵּיהּ כָּרֵת גָּזְרִי' גזלג"ז וּמִדְּלֹא אָמַר כֵּן נִרְאֶה דר"ל דִּבְאוֹתוֹ עִנְיָן כָּךְ נִרְאֶה לַחֲזַ"ל לְהַחְמִיר מִפְּנֵי חֹמֶר הַכָּרֵת וְאֵין לְדַמּוֹת גְּזֵרוֹת חֲזַ"ל זוֹ לְזוֹ כַּיָּדוּעַ וּבְכַמָּה דְּוכְתֵי בְּחַיָּיבֵי מִיתוֹת ב"ד אָמְרִי' הֵיא גּוּפָא גְּזֵרָה וכו' כַּנַ"ל בָּרוּר כַּוָּנַת הָרַשְׁבָּ"א דְּלָאו כְּלָלָא כָּיֵיל לָן לְכָל דְּוכְתֵי וְעַיֵּין לְהָרַב מקנ"א אוֹת ע"ו שֶׁהֵבִין מֵהָרַשְׁבָּ"א דְּהוּא כְּלָל מֻוְחָלָט לְכָל מָקוֹם והק' ע"ז מִיְּבָמוֹת כ"א ע"ב גַּבֵּי אֵשֶׁת אָחִי הָאֵם מֵהָאֵם ולע"ד כמ"ש: ו גְּזֵרָה לִגְזֵרָה כ' הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן בְּהַקְדָּמַת הס' וּבְפָנִים אוֹת לק"ט דְּכָל דְּעִיקַּר אִיסּוּרוֹ מִדְּאוֹרַיְיתָא גָּזְרִי' אֲפִילּוּ בִּדְרַבָּנָן עי"ש וּבֶאֱמֶת דלקוע"ד נר' דְּהַמָּצָא יִמְצָא דֵּוכְתֵי טוּבָא בַּשַּׁ"ס דְּאַף בְּמִידֵי דְּעִיקַּר אִיסּוּרוֹ מִדְּאוֹ' אָמוּר רַבָּנָן דל"ג גזלג"ז וּמָצָאתִי לְהָרַב מַטֶּה אַהֲרֹן במ"ע הַתְּי"ו דַּף ש"ד ע"ד שֶׁהִשִּׁיג עָלָיו בָּזֶה עי"ש ד"ק: ז גְּזֵרָה עַיֵּין מ"ש בְּמִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ בח' הַשַּׁ"י דַּף מ"ג ע"ב דַּחֲזַ"ל הוּא דְּלָא מָצוּ לְהַעֲמִיס עַל הַצִּיבּוּר גזלג"ז אֲבָל הַצִּבּוּר מֵעִצְמָם אִם יִרְצוּ לְהַחְמִיר בְּדָבָר אַף דְּהָוֵי גזלג"ז ש"ד מִיְּדֵי דַּהֲוָה אִדְּבָרִים הַמֻּוּתָּרִים וַאֲחֵרִים נוֹהֲגִים אִיסּוּר עי"ש וַהֲגַם דְּנִרְאִים מִילֵּי דְּסָבָרָא מ"מ יֵשׁ לְפַקְפֵּק לְפִי מ"ש הָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר ח"ג דַּף ק' ע"ב דְּאִיכָּא צַד אִיסּוּר בִּגְזֵרַת גזלג"ז מִשּׁוּם וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמֶרֶת עי"ש וי"ל וק"ל וְעַיֵּין מ"ש לְעֵיל בָּאוֹת ב': ח גְּזֵרָה שָׁוָה לָא גְּמִיר כ' תוס' שַׁבָּת דַּף צ"ז ד"ה ג"ש בְּשֵׁם ר"ת הַטַּעַם מִשּׁוּם דהג"ש הָיָה לָהֶם בְּמִנְיָן (וְעַיֵּין בַּשְּׁלָ"ה בְּחֵלֶק תּוֹרָה שבע"פ בְּבֵיאוּר בָּרַיְיתָא די"ג מִדּוֹת וכו' בד"ה מָצִינוּ בפ' הַזּוֹרֵק) ועפ"י זֶה הק' ה"ר תְּפִלָּה לְדָוִד בסי' י"ז ע"ד הָרַב ב"ד סי' שפ"ח עי"ש ולע"ד י"ל דע"כ לֹא כ"כ הַתּוֹסָ' אֶלָּא לְעִנְיַן לְחַדֵּשׁ גז"ש אֲבָל בְּהַהִיא דְּלָכֶם דהג"ש מְקֻבָּלֶת הִיא וּבָאִים אָנוּ לָדוּן כָּל שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ לָכֶם מַלְכָּם דְּעוֹמֶר כֶּוֹלָּה חָדָא ג"ש הִיא דְּזִמְנִין בְּסָנֵי לֹא נֶאֱמַר הָעִנְיָן עַצְמוֹ רַק הַמִּלּוֹת עַיֵּין לְהָרַבָּנִים פר"ח בְּמַיִם חַיִּים דַּף י"ז ע"א בְּנִימּוּקָיו עַל הָרַמְבַּ"ם הל' שׁוֹפָר וְשָׂדָה הָאָרֶץ ח"ג דַּף פ"ו ע"ג חִיבָּא וְחִסְדָּא ח"ב דַּף קצ"ה ע"א בְּשֵׁם ס' ה"ע בְּדִינֵי הג"ש פְּעָמִים וכו' וּפְעָמִים נֶאֱמְרוּ הַתֵּיבוֹת סְתָם מִלָּה פ' תַּלְמוּד מִמִּלָּה פ' כְּגוֹן טֻמְאָתוֹ וכו' עי"ש עוֹד: ט ג"ש אִי בְּמִידֵי דְּאָתֵי בג"ש אָמְרִינַן טָרַח וְכָתַב לָהּ קְרָא רָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַמֵּ"ם בס"ד.

וְאִי יֵשׁ ג"ש לְמֶחֱצָה רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאֶלֶף אוֹת שי"ו: י ג"ש הַדָּבָר פָּשׁוּט וּבָרוּר דְּדָיְינִינַן ג"ש אַף כְּשֶׁאֵין הַתֵּיבוֹת שָׁווֹת כִּדְתָנָא דְּבֵי רִי"שׁ זוֹהִי שִׁיבָה זוֹהִי בִּיאָה זוּלַת כִּי אִיכָּא לְמֵידַן מְמִלּוֹת שָׁווֹת לָא דְּנִינַן מִשְּׁאֵין שָׁווֹת וְעַיֵּין בְּמַכְתֵּב לְחִזְקִיָּהוּ דַּף צ"ח ע"ד וְעַיֵּין מַה שֶּׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה הָרַב נַחַ"ל ח"א מִדַּף קפ"ז ע"ד וְאֵילָךְ ומ"ש שָׁם בְּדַף קפ"ט ע"ב ד"ה הֲרֵי וכו' גַּבֵּי קְרָא דְּאִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ דְּמִיְּשְׁתַּעֵי קְרָא בְּיָחִיד שֶׁכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל חַיָּיב בְּמוֹרָא אָב וְאֵם וְתֵיבַת תִּירְאוּ לְשׁוֹן רַבִּים קָאֵי לָאָב וְאֵם שְׁנֵיהֶם גַּם יַחַד עי"ש הֵם דְּבָרִים תְּמוּהִים לקוע"ד דְּוַדַּאי תִּירְאוּ לְשׁוֹן רַבִּים לְבָנִים רַבִּים מִיְּהָדָר דְּאִי קְרָא מַזְהַר לְיָחִיד עַל מוֹרָא מַרְבִּים אֵין שַׁיָּיךְ תִּירְאוּ אֶלָּא תִּירְאֵם וְכַיּוֹצֵא: יא גְּזֵרוֹת דְּאֵין לִגְזוֹר אַחַר חֲתִימַת הַתַּלְמוּד, עַיֵּין לְהַגְּאוֹנִים יד מַלְאָכִי בִּכְלָלֵי דִּינִים סי' קנ"ג וְיָעִיר אֹזֶן מַעֲרָכָה זוֹ אוֹת ו' בְּשֵׁם הג' פר"ח בסי' תנ"ג ותס"א ותס"ג, וַאֲנִי עָנִי מָצָאתִי רָאִיתִי עוֹד בפ"ח יו"ד בקו"א בְּהַשָּׂגוֹתָיו עַל הָרַב ב"ה בסי' י"א סק"ב ופ"ת יו"ד סי' נ"ה ס"ק ט"ז וסי' פ"ז סק"ז ורס"י צ"ז ובחא"ח סי' ס"ח, וְעַיֵּין בְּמַכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ בח' הַתְּשׁוּ' דַּף כ"ה ע"א, וְעַיֵּין עוֹד לְשׁוֹן לִימּוּדִים יו"ד סי' קנ"ז דַּף ע"ג ע"ד, שִׁיּוּרֵי בְּרָכָה יו"ד, וְיַד דָּוִד בסי' הנז"ל, דִּבְרֵי מְנַחֵם בסי' תס"א, הגב"י אוֹת ט', תִּפְאֶרֶת אָדָם דַּף קע"ח ע"ב אוֹת ג', אֹהֶל יַעֲקֹב דַּף ל"א (עיי"ש שֶׁכְּבָר צִיַּיִן קְצָת מִדִּבְרֵי הפ"ח הַנַּ"ל, וְעוֹד מְקוֹמוֹת אֲחֵרִים וְלֹא רָאָה דִּבְרֵי הג' י"מ ויע"א הַנַּ"ל) פֶּתַח הַדְּבִיר בח"ג דַּף רצ"ב ע"ב מִכְּתָם לְדָוִד (לְמָרָן מוהרד"ף) בא"ח דַּף ג' ד"ה נַחֲזוֹר, שִׁיּוּרֵי בְּרָכָה א"ח סי' קל"ה אוֹת ד' וסי' ש"ח עִיקְרֵי הד"ט א"ח סי' י"ז אוֹת ל"א מָרָן מוהריט"א בס' הִלְכוֹת י"ט למס' בְּכוֹרוֹת פֶּ"ה אוֹת מ"ב דַּף ס"ז ע"א (מד' וַאֲרַשָּׁא) בד"ה וְהִנֵּה רש"ל: וְכָתַב הג' מוהר"ם בָּנֶעט הוּבָא בְּשׁוּ"ת חֲתַם סוֹפֵר ח"מ סי' מ"א דְּבָדָבָר שֶׁאֵינוֹ מִן הַדִּין אֵין לְשׁוּם רַב וּמוֹרֶה לִגְזוֹר בִּמְדִינָתוֹ מַה שֶּׁנּוֹגֵעַ לִמְדִינָה אַחֶרֶת כמ"ש הָרִיבָ"שׁ בִּתְשׁוּבָה, והג' חת"ס שָׁם כָּתַב וְז"ל וּמַה שֶּׁרָמַז לִתְשׁוּ' הָרִיבָ"שׁ לֹא יָדַעְתִּי עַל אֵיזוֹ תְּשׁוּבָה רָמַז כִּי מסי' רס"ב אֵין רְאָיָה אֲבָל הָאֱמֶת כֵּן הוּא בְּוַדַּאי שֶׁאֵין רַב יָכוֹל לִגְזוֹר עַל מְדִינָה אַחֶרֶת שֶׁיֵּשׁ שָׁם חֶבֶר עִיר, אַךְ הָכָא הַגְּזֵרָה הִיא קַדְמוֹנִית (מַר קָעֲסִיק בְּעִנְיַן הַסְכָּמוֹת וּגְזֵרוֹת שֶׁלֹּא יַשִּׂיג מִדְּפִיּוֹס גְּבוּל אַחֵר עי"ש) מִכָּל הַגְּאוֹנִים עַל כָּל בָּאֵי עוֹלָם אֲפִילּוּ בִּמְצוּלַת הַיָּם כְּמוֹ חֵרֶם הַשִּׁידּוּכִין וְחֵרֶם חֶזְקַת הַיִּשּׁוּב וְכַדּוֹמֶה שֶׁאֵינָם מִן הַדִּין אֶלָּא מֵחֲרְמֵי הַקַּדְמוֹנִים עַל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם אֶלָּא הָכָא צָרִיךְ לְהִתְחַדֵּשׁ אֲצָל כָּל מִדְּפִיּוֹס סֵפֶר כִּי לָאו כָּל אַנְפִּין שָׁוִין כַּמּוּבָן עכ"ל מִתְבָּאֵר דְּגַם הג' חת"ס מוֹדֶה וְאָזֵיל דְּבָדָבָר שֶׁאֵינוֹ מִן הַדִּין אֵין לְשׁוּם רַב כֹּחַ לִגְזוֹר עַל מְדִינָה אַחֶרֶת אֶלָּא שֶׁלֹּא מָצָא דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדָם.

וְאוּלָם רַב וְגָאוֹן בְּדוֹרֵנוּ מוהר"ר אֱלִיעֶזֶר אָרלְאָזארוו יחי' הֵרְאָה מָקוֹם דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ וְהֵם בסי' רע"א שֶׁאַפִּילּוּ הַמַּוְפְלָג בַּדּוֹר בְּחָכְמָה וּבְזִקְנָה וכו' וַאֲפִילּוּ הַנָּשִׂיא בְּיִשְׂרָאֵל הַגָּדוֹל שֶׁבְּסַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה הָעוֹמֵד לְיִשְׂרָאֵל תַּחַת מרע"ה לֹא הָיָה כֹּחוֹ לִגְזוֹר גְּזֵרוֹת דְּבָרִים הַמֻּוָתָּרִים עַל יִשְׂרָאֵל כִּי אִם בְּהַסְכָּמַת הַסַּנְהֶדְרִין כֻּלָּם אוֹ רֻבָּם וְהֵבִיא שָׁם רְאָיוֹת שֶׁכָּל הַתַּקָּנוֹת מֵהַנְּבִיאִים תַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים כֻּלָּם הָיוּ ע"י מִנְיָן רוֹב הַחֲכָמִים אֲבָל חָכָם אֶחָד אֵינוֹ אוֹסֵר וְגוֹזֵר כ"א לִבְנֵי עִירוֹ וּגְבוּלוֹתֶיהָ וכו' כִּי הָאַחֵרִים אֵין לָהֶם לְקַבֵּל גְּזֵרוֹתָיו וכו' עי"ש הֵיטֵב לְשׁוֹנוֹ הק', וְהֶאֱרִיךְ הָרַב הַנַּ"ל יְחִיֶּה בְּנֹעַם שִׂיחַ אוֹדוֹת הִיי"ש לְפֶסַח מִתַּפּוּחֵי אֲדָמָה (קארטופלין)אֲשֶׁר דִּבְּרוּ בָּזֶה גְּאוֹנֵי דּוֹרֵנוּ הוּבְאוּ דִּבְרֵיהֶם בְּהַמֵּלִיץ דִּשְׁנַת התרמ"ט בְּיוֹם ח"י לְחֹדֶשׁ דְּעַצְעֶמְבַּעֶר בְּנוֹמַר עז"ר עַל אֲשֶׁר גָּזַר וְאָסַר יי"ש הַנַּ"ל הַגָּאוֹן ר"ע אֵיגֶר

זַ"ל עי"ש מִילְּתַיְיהוּ דְּרַבָּנָן קַדִּישֵׁי בָּזֶה: וְזֹאת לְהוֹדִיעַ כִּי בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּקֶוְנְטְרִיסִי תִּפַּסְתִּי כֵּן לִסְבָרָא בְּרוּרָה דְּאֵין לִגְזוֹר גְּזֵרוֹת אַחַר חֲתִימַת הַשַּ"ס כְּמוֹ שֶׁמִּתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הָרַבָּנִים הנז"ל.

אַךְ עַתָּה הִשַּׂגְתִּי ס' בֵּית שְׁלֹמֹה וְרָאִיתִי בחיו"ד סי' כ"ט בַּהַגָּהָה מִבֶּן הַמְחַבֵּר (בד"ה אוּלָם מַה) שֶׁהֵבִיא תְּמִיהַת הָרֹא"שׁ בְּשַׁבָּת דַּף כ"ד אֵיךְ יָכְלוּ הַגְּאוֹנִים לְחַדֵּשׁ גְּזֵרָה אַחַר חֲתִימַת הַתַּלְמוּד וְכָתַב דְּאֵין דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ כְּפְשָׁטָן דְּאֵין לָנוּ כֹּחַ לִגְזוֹר שׁוּם גְּזֵרָה דח"ו לוֹמַר כֵּן וְכָל ד' חֶלְקֵי הש"ע מְלֵאִים מִתַּקָּנוֹת וּסְיָגִים דּוֹר אַחַר דּוֹר בְּדָבָר שֶׁהָיָה מֻוָּתָר מִדִּין הַשַּ"ס רַבּוֹ מִסְפָּר, אֶלָּא כַּוָּנָתוֹ דְּלְחַכְמֵי הַשַּ"ס הָיָה כֹּחַ לְתַקֵּן אַף לַעֲקוֹר דָּבָר מִן הַתּוֹרָה בשואת"ע וְאַחַר חֲתִימַת הַתַּלְמוּד אֵין כֹּחַ זֶה לְתַקֵּן בְּדָבָר שֶׁיִּהְיֶה עֲקִירַת ד"ת אוֹ דִּבְרֵי סוֹפְרִים בשואת"ע וְהֵבִיא מ"ש הפר"ח בסי' תנ"ג שֶׁתָּמַהּ אַגְּזֵרַת קְטָנִיּוֹת וְכָתַב שֶׁדְּבָרָיו תְּמוּהִים וכו' עי"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ הָרַב בְּעִנְיָן זֶה וְעִם כִּי לֹא יָכְלְתִּי לְעַיֵּן הֵיטֵב בדב"ק כְּתַבְתִּיו לְמַזְכֶּרֶת, ואיה"ש אָשׁוּבָה אֶרְאֶה בל"נ: יב גְּזֵרָה מַה שֶּׁגּוֹזְרִים רז"ל לֶאֱסוֹר אֵיזֶה דָּבָר מֵחֲשָׁשׁ שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִיגַּע בְּשֶׁל תּוֹרָה הַיְינוּ דַּוְקָא כְּשֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ לַעֲבוֹר עַל שֶׁל תּוֹרָה בְּקוּם עֲשֵׂה אֲבָל מְשׁוּם חֲשַׁשׁ שֶׁיָּבוֹאוּ לִידֵי בִּיטּוּל מִצְוַת עֲשֵׂה לֹא גָּזְרוּ כֵּן מִתְּבָאֵר מִדִּבְרֵי הָרַב נו"ב בדגמ"ר סי' ט' שעמ"ש הָרַמָ"א בס"ב דַּף י"א שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת צִיצִית שֶׁל פִּשְׁתִּים כְּלָל, וְכָתַב הָרַב מג"א הַטַּעַם לְפִי שֶׁיֵּשׁ צֶמֶר שֶׁנִּרְאֶה כְּמֶשִׁי וְיָבוֹאוּ לְהַטִּיל צִיצִית פִּשְׁתִּים בְּטַלִּית שֶׁל צֶמֶר שֶׁיִּסְבְּרוּ שֶׁהוּא שֶׁל מֶשִׁי סִיֵּם ע"ז בדגמ"ר וְז"ל וְיַעַבְרוּ עַל אִיסּוּר שַׁעַטְנֵז משא"כ לַעֲשׂוֹת צִיצִית שֶׁל מֶשִׁי אֵין כָּאן רַק חֲשַׁשׁ שָׁב ואת"ע שֶׁיַּעֲשֶׂה מֶשִׁי בְּשֶׁל צֶמֶר וְיבַטֵּל מִצְוַת עֲשֵׂה וּבָזֶה לֹא גָּזְרוּ עכ"ל, וְכֵן נוֹטָה דַּעַת הָרַב פרמ"ג בא"ח סי' ח' בְּמִשְׁבְּצוֹת סק"ח (בד"ה וְאָמְנָם) דְּרַק מְשׁוּם חֲשַׁשׁ שֶׁיַּעַבְרוּ עַל ל"ת אוֹ עַל אִיסּוּר עֲשֵׂה בְּקוּם עֲשֵׂה הוּא דְּגָזְרִי רַבָּנָן וְלֹא מְשׁוּם חֲשַׁשׁ בִּיטּוּל מִצְוַת עֲשֵׂה וְנִרְגָּשׁ מק"ש שֶׁעָשׂוּ סְיָיג וכו' וְיִישֵׁב עי"ש דב"ק.

וַאֲנִי עָנִי כָּתַבְתִּי מִזֶּה זמ"ר רְאָיָה לָזֶה מֵשַׁ"ס מְנָחוֹת דַּף ס"ר ע"ב וְאִי ס"ד לְמִצְוָה מְשׁוּם מִצְוָה לְיקוּם וְלִיגְזוֹר וּבְתוֹסְ' שָׁם בע"א בד"ה וְהָא כְּתִיב כָּתְבוּ דאע"ג דְּאִיכָּא אִיסּוּרָא דְּאוֹרָיְיתָא אֵין סְבָרָא לִגְזוֹר וּלְהַחְמִיר כֵּיוָן דְּלֵיכָּא לָאו וא"כ נִשְׁמַע מִזֶּה בכ"ש דְּאֵין סְבָרָא לִגְזוֹר וּלְהַחְמִיר מְשׁוּם בִּיטּוּל מִצְוָה בְּשֵׁב ואת"ע וְצָרִיךְ לְהִתְיַישֵׁב בְּמַאי דְּמַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הַתּוֹסְ' דְּדַוְקָא מְשׁוּם לָאו הוּא דְּגָזְרִינַן אֲבָל מְשׁוּם אִיסּוּר עֲשֵׂה לָא גָּזְרִינַן אֲפִילּוּ בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֲשַׁשׁ הַעֲבָרָה בְּקוּם עֲשֵׂה וְאִילּוּ הָרַב פרמ"ג מַעִיד בְּגָדְלוֹ דְּכַמָּה פְּעָמִים מָצִינוּ בַּשַּ"ס דְּאַף בְּאִיסּוּר עֲשֵׂה עָשׂוּ סְיָיג וְגָדֵר וְאִם כַּוָּנַת הַתּוֹסְ' לוֹמַר דְּדַוְקָא בְּדִין חָדָשׁ הוּא דְּלָא נִרְאֶה לרז"ל לְגָזוֹר מְשׁוּם אִיסּוּר תּוֹרָה שֶׁאֵין בּוֹ לָאו צָרִיךְ טַעַם מַה נִּשְׁתַּנָּה אִיסּוּר חָדָשׁ מִשְּׁאָר אִיסּוּר עֲשֵׂה, וְרָאִיתִי בפרמ"ג סי' ט' בא"א סק"ז שֶׁכָּתַב לְהוֹכִיחַ מִדִּין הַהוּא דְּבְמָקוֹם חֲשַׁשׁ בִּיטּוּל מ"ע לָא גָּזְרוּ רַבָּנָן דְּעָשׂוּ מְשָׁמֶרֶת לְמִשְׁמַרְתִּי מַשְׁמַע דְּאֵין רְשׁוּת לרז"ל לְגָזוֹר אֶלָּא בְּלָאו אוֹ בְּקוּם עֲשֵׂה וְסִיֵּם וע' תוס' מְנָחוֹת ס"ח א' עכ"ל, וְכַוָּנָתוֹ לְדִבְרֵי הַתּוֹסְ' הַנ"ל אֲבָל תֵּימַהּ בְּעֵינַי דְּהָרַב פְּשִׁיטָא לֵיהּ דְּגַבֵּי קוּם עֲשֵׂה יֵשׁ לָהֶם רְשׁוּת וְאִילּוּ מִדִּבְרֵי הַתּוֹסְ' מַשְׁמַע בְּהֵיפֶךְ וְדַאֲתַאן עָלָה אַתָּה תְּחֻזֶּה בְּדִבְרֵי הָרַב שאג"א בסי' ד' (בד"ה תְּשׁוּבָה לְדָבָר זֶה ובד"ה וְנַחֲזוֹר) דְּנָקִיט לִסְבָרָא פְּשׁוּטָה דְּרַק מְשׁוּם חֲשַׁשׁ אִיסּוּר בְּקוּם עֲשֵׂה הוּא דְּגָזְרִי רַבָּנָן וְלֹא מְשׁוּם חֲשַׁשׁ בִּיטּוּל מִצְוָה בשואת"ע אֶלָּא דְּמִדִּבְרֵי רַשְׁ"י במס' בֵּיצָה דַּף י"ב ע"ב אַמַּתְנִיתִין דְּאֵין מוֹלִיכִין חַלָּה וּמַתָּנוֹת לַכֹּהֵן וכו' שֶׁכָּתַב שֶׁהִתִּירוּ

הָרָמָתָן כְּדֵי לֶאֱכֹל שְׁאֵר הַבָּשָׂר דאע"ג דְּלָא בְּטִיל מִיהוּ אִם לֹא יַפְרִישׁ שְׁאֵר הַבָּשָׂר הֲרֵי הוּא אוֹכְלָן וְעוֹבֵר בַּעֲשֵׂה עי"ש וּמַשְׁמַע שֶׁכַּוָּנָתוֹ לוֹמַר שֶׁמִּשּׁוּם שֶׁחָשְׁשׁוּ חֲכָמִים שֶׁאִם לֹא יַפְרִישׁ הַמַּתָּנוֹת יָבֹא לְאָכְלָם הִתִּירוּ לוֹ לַהֲרִימָן וְאִם הָאֱמֶת הוּא כֵּן מוּכָח מִזֶּה דְּגַם מִשּׁוּם בִּיטּוּל מִצְוָה גָּזְרוּ דְּהָא אֵין בַּאֲכִילַת הַמַּתָּנוֹת שׁוּם אִיסּוּר כִּי אִם בִּיטּוּל מִצְוָה וּלְפוּם רֵיהֲטָא צע"ק וְכֵן יֵשׁ לַעֲמֹד מִדְּקִי"ל בסי' תרכ"ט סי"ח דְּאֵין מְסַכְּכִין בִּנְסָרִים וְהוּא מִשּׁוּם גְּזֵרַת תִּקְרָה שֶׁיָּבֹא לוֹמַר מַה לִּי לֵישֵׁב תַּחַת הַסֹּכָּה מַה לִּי לֵישֵׁב בְּתוֹךְ הַבַּיִת שֶׁאַף הִיא מִנְּסָרִים עֲשׂוּיָה וְכֵן קִי"ל בסי' תרכ"ט סי"ד שֶׁאָסוּר לְסַכֵּךְ לְכַתְּחִלָּה בַּעֲשָׂבִים שֶׁרֵיחָן רַע וכו' שֶׁמָּא יַנִּיחַ סֻכָּתוֹ וְיָצָא וַאֲפִילּוּ מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ בִּיטּוּל מִצְוָה דְּמִדְּבְרֵי קַבָּלָה גָּזְרִינַן בסי' רס"ד שֶׁלֹּא לְהַדְלִיק נֵר שַׁבָּת בְּעִיטָּרָן שֶׁרֵיחוֹ רַע מִשּׁוּם הַאי טַעְמָא וצ"ע: וְלָא גָּזְרִי רַבָּנָן בְּמָקוֹם דְּאִיכָּא צַעֲרָא כִּדְאָמְרִינַן בְּכַמָּה דֻּכְתֵי בְּמָקוֹם צַעַר לֹא גָּזְרוּ רַבָּנָן וְכָתְבוּ בְּשֵׁם הָרַב חַוּת יָאִיר סי' קס"ד שֶׁאֵין לָנוּ אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל גּוֹנֵחַ חָלָב יוֹנֵק חָלָב בְּשַׁבָּת (א"ח שכ"ג סל"ג) וּמַתִּיר קֶשֶׁר שֶׁבִּבְגָדוֹ וכו' (א"ח סי' שי"ז ס"א) אוֹ בִּשְׁאָר צַעַר גָּדוֹל וְאֵין לְמַדִּין מִמֶּנּוּ לְכָל צַעַר בְּעָלְמָא, וְהָרַב תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל פ"ב דְּבָרָכוֹת מ"ו כָּתַב דְּלָא אָמְרוּ בְּמָקוֹם צַעַר לָא גְּזוּר אֶלָּא בְּצַעַר דְּלָא שְׁכִיחַ: וְאִי אִיכָּא אִיסּוּרֵי תּוֹרָה מִשּׁוּם גְּזֵרָה, רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת קכ"א בס"ד: יג גֵּרִים אִימְּעִיטוּ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל זוּלַת כִּי כְּתִיב רִיבּוּיָא, רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַבֵּי"ת אוֹת ד' וְאוֹת צ"ד ועי"ש אִם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין הֵיכָא דִּכְתִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהֵיכָא דִּכְתִיב בְּיִשְׂרָאֵל אוֹ יִשְׂרָאֵל: יד גִּירְסָא לְעִנְיַן חִילּוּפֵי גִּירְסָאוֹת אִי אָזְלִינַן לְקֻלָּא אוֹ לְחוּמְרָא, רָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַסָּמֶ"ךְ אוֹת ע"ב: טו גְּרִירָה בְּעִנְיְנֵי אִיסּוּר וְהֶיתֵּר בְּדָבָרִים שֶׁצְּרִיכִים גְּרִירָה אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן, עַיֵּין לְהָרַב חָכְמַת אָדָם בְּקֻנְטְרֵס בִּינַת אָדָם שַׁעַר אִיסּוּר וְהֶיתֵּר סי' ל"ט: טז גֵּירוּשִׁין לְגָרֵשׁ אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ בְּלִי שׁוּם עִילָּה וְסִיבָּה, כָּתַב הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן אוֹת קמ"ז בְּשֵׁם כַּמָּה גְּדוֹלִים דַּאֲפִילּוּ אִיסּוּר דְּרַבָּנָן לֵיכָּא אֶלָּא עֲצָה טוֹבָה וְזֶה עַל מַר בְּרִירָה הג' מוהריט"א בס' שִׂמְחַת יו"ט דַּף רל"א ע"ב שֶׁכָּתַב בִּפְשִׁיטוּת דְּאִיכָּא אִיסּוּר תּוֹרָה וְלֹא זָכַר שֵׁר דִּבְרֵי הָרַב מ"א דַּאֲפִילּוּ מִדְּרַבָּנָן מֻוָּתָּר לְכַמָּה גְּדוֹלִים, וְעַיֵּין בְּסֵפֶר טַל אוֹרוֹת בַּקּוּנְטְרֵס חֲזָקַת קַרְקָעוֹת דַּף י"ז רע"ד כ"מ כָּתוּב בַּקּוּנְטְרֵס כת"י לְהָרַב כמוהר"י אֶלְיָקִים זַ"ל, וּבְשׁוּ"ת חַיִּים וְשָׁלוֹם סי' א' דַּף ז' ע"ג אַחַר שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי ה"ה במש"ל הל' גֵּירוּשִׁין פ"י הכ"א דס"ל דְּאָסוּר מה"ת סַיֵּים דכ"כ הרב"ח סי' קי"ט וְהָרַבָּנִים ג"פ ופר"ח שָׁם וג"מ דַּף ה' ע"א ומוהרימ"ט ח"מ סי' צ"ח וְהָרַב לֵב מֵבִין בִּתְשׁוּ' כת"י עיש"ב וּבִיְשָׁרֵי לֵב דַּף ל"ג אוֹת ט' וּבָאוֹת שאח"ז: יז גֵּירוּשִׁין בְּמַאי דְּתָלְקוּ ב"ש וב"ה גִּיטִּין דַּף צ' לֹא יְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶלָּא א"כ מָצָא בָּהּ ד"ע וכו', כָּתַב הג' פנ"י ע"פ דִּבְרֵי הָרַמ"א סי' קי"ט דה"ד לְגָרְשָׁהּ בע"כ אֲבָל מִדַּעְתָּהּ בְּכָל עִנְיָן שָׁרֵי, וכ"כ הָרַב מוהרש"ל בְּשׁוּ"ת נו"ב מ"ת אה"ע סי' קכ"ט בְּהַגָּהָתוֹ וּבַהַגָּהָה לְסֵפֶר דּוֹרֵשׁ לְצִיּוֹן דְּרוּשׁ ו' ד"ה וְשֶׁנִּסְקַל, וּבְשׁוּ"ת שִׁיבַת צִיּוֹן סי' פ"ח ועי"ש עוֹד אוֹפַנִּים דְּלָא פְּלִיגִי וְכֵן ס"ל לְהָרַב מַחֲנֶה רְאוּבֵן בְּחִיד' לַיְבָמוֹת י"ד ע"ב, וְעַיֵּין לה"ה בהל' אִיסּוּרֵי בִּיאָה פי"ז הי"ג שֶׁכָּתַב לְדַעַת הָרָאָבַ"ד דִּיהוֹיָדָע כה"ג הָיָה מְגָרֵשׁ אַחַת מִשְּׁתֵּי נָשָׁיו בְּכָל עֶרֶב יוה"כ וּלְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּאִיכָּא אִיסּוּרָא צ"ל דְּהָיָה מְגָרְשָׁהּ מִדַּעְתָּהּ דְּמֻוָּתָּר לְדַעַת רַבָּנָן קַדִּישֵׁי הנז"ל, וְעַיֵּין לְהָרַבָּנִים שְׁנוֹת יָמִין ח"א דַּף י"ב ע"ד מ שַׁעַר הֶחָצֵר בָּאוֹת רי"ג, חת"ס יו"ד סי' קע"ה, בְּעִיקַּר מח' ב"ש וב"ה וְעַל מַה שֶּׁהִקְשׁוּ בִּירוּשַׁלְמִי לָמָּה לִי לָאו דְּלֹא יוּכַל בַּעְלָהּ וכו': וְרָאִיתִי בְּשַׁעַר הֶחָצֵר שָׁם שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הָרַב ז"ב ה"ד הָרַב

מִטַּעַם הַמֶּלֶךְ סי' תש"ג שֶׁכָּתַב לְיַיְשֵׁב מַה שֶּׁמַּקְשִׁים עַל מ"ש בְּקִידּוּשִׁין דַּף ל"א שָׁאַל בֶּן אַלְמָנָה אֶת רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אַבָּא אוֹמֵר הַשְׁקֵנִי מַיִם וְאִמָּא אוֹמֶרֶת כֵּן אֵיזֶה קוֹדֵם וא"ל כְּבוֹד אָבִיךָ קוֹדֵם וּבָא אַצֶל ר' יְהוֹשֻׁעַ וְאָמַר לוֹ כֵּן ולר"י שָׁאַל עוֹד נִתְגָּרְשָׁה מַהוּ וכו' דְּלָמָּה לֹא שָׁאַל זֹאת גַּם מר"א וְכָתַב מִשּׁוּם דלר"א אָסוּר לְגָרְשָׁהּ אא"כ מָצָא בָּהּ ד"ע דְּמִתַּלְמִידֵי ב"ש הוּא וְכֵיוָן שֶׁזִּנְּתָה אִמּוֹ אֵינוֹ חַיָּיב בִּכְבוֹדָהּ וכ"ש לְהַקְדִּים כְּבוֹדָהּ לְאָבִיו אֲבָל מר"י שָׁאַל זֹאת דר"י ס"ל כב"ה דַּאֲפִילּוּ הִקְדִּיחָה תַּבְשִׁילוֹ אוֹ מָצָא אַחֶרֶת נָאָה הֵימֶנָּה יָכוֹל לְגָרְשָׁהּ אֲלוּ תוד"ק וְעִם שֶׁדָּבָר חָרִיף הוּא אֵין דַּעְתִּי הָעֲנִיָּה נוֹחָה בְּזֶה דְּמִלְּבַד דְּקָשֶׁה לְהַעֲמִיס זֶה בְּכַוָּנַת הַבֵּן אַלְמָנָה וְעוֹד הָא גַּם לב"ש מֻוָתָּר לְגָרְשָׁהּ מִדַּעְתָּהּ וּרְצוֹנָהּ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּשֵׁם הָרַבָּנִים הנז"ל וְאִיכָּא נָמֵי גַּוְונֵי טוּבָא דְּמֻוָתָּר לְגָרְשָׁהּ בְּלֹא עֶרְוַת דָּבָר כְּגוֹן הַמַּדִּיר אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ כּוֹפִין אוֹתוֹ לְגָרְשָׁהּ וְעוֹד כַּמָּה אוֹפַנִּים כמ"ש מַר בְּרִיהּ דְּרַב נו"ב בְּמָקוֹמוֹת הנז"ל וְאִם בֵּן הָאַלְמָנָה יָדַע מַחֲלוֹקֶת ב"ש וב"ה יָדַע נָמֵי הַחִילּוּקִים שֶׁנֶּאֶמְרוּ בְּעִנְיָן זֶה וְשַׁפִּיר הָוָה מָצֵי שְׁאִיל לר"א נִתְגָּרְשָׁה מַהוּבִכְרָט שֶׁלְּשׁוֹן נִתְגָּרְשָׁה מַשְׁמַע קָצָת דְּמִדַּעְתָּהּ נִתְגָּרְשָׁה וְיוֹתֵר נָכוֹן בְּעֵינַי לוֹמַר דְּהַבֵּן אַלְמָנָה לְפִי שֶׁלֹּא סָמַךְ דַּעְתּוֹ עַל תְּשׁוּבַת ר"א (מִדְּהֶוְצְרֵךְ לִשְׁאוֹל גַּם מר"י) לֹא הֶוְצְרֵךְ לִשְׁאוֹל נִתְגָּרְשָׁה מַהוּ דִּלְדַעְתּוֹ גַּם בְּלֹא נִתְגָּרְשָׁה אֵינוֹ בָּרוּר שֶׁכְּבוֹד אָבִיו קוֹדֵם, וּכְשֶׁבָּא אֵצֶל ר"י וְהֵשִׁיבוּ כְּדִבְרֵי ר"א וְנִתְבָּרֵר לוֹ שֶׁכֵּן שׁוּרַת הַדִּין מְחַיֶּבֶת נִתְעוֹרֵר לִשְׁאוֹל שְׁאֵלָתוֹ הַשֵּׁנִית נִתְגָּרְשָׁה מַהוּ וְזֶה פָּשׁוּט בְּעֵינַי, וּצְרִיכִים אָנוּ לוֹמַר כֵּן לְיַיְשֵׁב קֻשְׁיַת הַמַּקְשִׁים הַנַּ"ל לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דס"ל דְּאַף אִם אָבִיו רָשָׁע וּבַעַל עֲבֵירוֹת חַיָּיב בִּכְבוֹדוֹ וּמוֹרָאוֹ, וְכֵן פָּסַק מָרָן בַּיּוֹ"ד סי' ר"מ סי"ח דִּלְדִידְהוּ נִרְאֶה דְּאִי אפ"ל כמ"ש הָרַב ז"ב כַּמּוּבָן וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּאַף לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם לֹא הָיָה מָקוֹם לִשְׁאוֹל נִתְגָּרְשָׁה מַהוּ דְּנַדַּאי אִם אָבִיו הוּא צַדִּיק (שֶׁהוֹצִיא רְשָׁעָה מִבֵּיתוֹ) וְאִמּוֹ רְשָׁעָה אַף שֶׁחַיָּיב בִּכְבוֹדָהּ מ"מ כְּבוֹדוֹ קוֹדֵם דְּהָא נִיחָא לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דמ"ש הָרַמְבַּ"ם דַּאֲפִי' אָבִיו רָשָׁע חַיָּיב בִּכְבוֹדוֹ הוּא מִשּׁוּם סָפֵק שֶׁמָּא הֶרְהֵר תְּשׁוּבָה מִסְתַּבְּרָא לוֹמַר דְּאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי וּכְבוֹד אָבִיו קוֹדֵם לִכְבוֹדָהּ אֲבָל לפמ"ש מָרָן חִיֵּד"א בברכ"י שָׁם וּבְשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה דְּמַשְׁמָעוּת ל' הָרַמְבַּ"ם הוּא דְּחַיָּיב בִּכְבוֹדוֹ מִדְּאוֹרַיְיתָא וְלֹא מִשּׁוּם סָפֵק שֶׁמָּא הֶרְהֵר תְּשׁוּבָה נִרְאֶה דְּלֹא יִתָּכֵן לוֹמַר דְּמִשּׁוּם שֶׁהִיא רְשָׁעָה וְהוּא בְּחֶזְקַת צַדִּיק פְּשִׁיטָא לֵיהּ דִּכְבוֹדוֹ קוֹדֵם.

וּלְכָל הַדִּבְרוֹת תָּמִיהַּ לִי עַל הָרַב שַׁעַר הֶחָצֵר שֶׁבְּאוֹתוֹ פֶּרֶק (בסי' רי"ג הַנַּ"ל) הֵבִיא מַחֲלוֹקֶת הָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר אִם חַיָּיב בִּכְבוֹד אָבִיו רָשָׁע. וְשׁוּב אַגַּב אַרְחֵיהּ מֵבִיא וְקוֹרֵא דִּבְרֵי הָרַב ז"ב בִּשְׁתִיקָה וְלֹא יָעִיר שֶׁתֵּירוּצוֹ לֹא יִגְהֶה מָזוֹר לִסְבָרַת הָרַמְבַּ"ם וּפְסַק מָרָן כנז"ל.

וְעַיֵּין לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת קנ"א מַה שֶּׁהֵבֵאתִי בָּזֶה: י"ח גּוֹרֵם לְעוֹבֵד כו"ם שֶׁיִּשָּׁבַע כָּתַב הָרַדְבָּ"ז בַּחֲדָשׁוֹת סי' קס"ו דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְאַסְמְכוּהוּ אַקְרָא דְּלֹא יִשָּׁמַע עַל פִּיךָ וּמִדִּבְרֵי הר"מ פֶּ"ה מה' עכומ"ז ה"י וי"א נִרְאֶה דְּמִילְּקָא הוּא דְּלָא לָקֵי אֲבָל עוֹבֵר אַדְאוֹרַיְיתָא, וכ"כ בְּמִנְיַן הַלָּאוִין סי' י"ד וכ"כ הָרַב הַחִינּוּךְ סי' פ"ח בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם כ"כ הָרַב מוהר"י אֶלְקִים זַ"ל בַּקוּנְטְרֵס כת"י, וְעַיֵּין לְהָרַב קֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּתוֹסָ' דְּרַבָּנָן אוֹת רצ"ט: יט גָּדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת שֶׁדּוֹחֶה ל"ת שֶׁבַּתּוֹרָה בְּמַחֲלוֹקֶת הָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"ש מוּבָא בַּיּוֹ"ד סי' ש"ג בְּרוֹאֶה חֲבֵירוֹ לוֹבֵשׁ כִּלְאַיִם בְּשׁוֹגֵג אִי חַיָּיב לְהַפְרִישׁוֹ אוֹ שׁוֹתֵק מִשּׁוּם כה"ב, עַיֵּין לְהג' נו"ב ח"א א"ח סי' ל"ה וּמַאי דשקו"ט בָּזֶה בְּאוֹרֶךְ הג' בְּשׁוּ"ת הַר הַמּוֹר

סי' כ"ז וכ"ח: כ גְּדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת וכו' יָדוּעַ מַסְקָנַת שַׁ"ס בְּרָכוֹת דַּף כ"א דְּאֵינוֹ דּוֹחֶה אֶלָּא ל"ת דְּלָא תָּסוּר וְלֹא אִיסּוּר תּוֹרָה וּמִזֶּה תִּמַּיְהֵנִי עמ"ש הָרַב חו"י סי' קל"ט ה"ד הָרַב קה"י בְּתוֹסָ' דר' אוֹת ק"ו דאע"ג דְּמָלִין מֵתוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה מִדְּאוֹרַיְיתָא אִם הֻלִּינוֹ לִכְבוֹדוֹ ש"ד מִשּׁוּם גְּדוֹל כה"ב וכו' עי"ש, וְלִכְאוֹרָה זֶה הַטַּעַם לֹא יִתָּכֵן לְפִי מַסְקָנַת הַשַּׁ"ס וצ"ל דס"ל כְּשִׁיטַת הָרַאשׁוֹנִים הַסּוֹבְרִים דִּלְמַסְקָנָא נַמִּי אִיסּוּר תּוֹרָה בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה נִדְחֶה מִשּׁוּם כה"ב, עַיֵּין לְהָרַב הַלִּבּוּשׁ א"ח סי' י"ג וסי' ק"ג ס"ב ופ"מ בְּאֵשֶׁל אַבְרָהָם שָׁם סק"ד.

שו"ר באד"ר אוֹת ח"י שֶׁהֵבִיא שוּ"ת חו"י סי' צ"ה דְּנָקִיט כְּשִׁיטָה זוֹ עי"ש וְהָרַב יַד מַלְאָכִי אוֹת קכ"ב לֹא הִזְכִּיר בָּזֶה שוּ"ת חו"י הנז"ל עי"ש, גַּם מש"ש זֶה הי"מ גָּדוֹל בְּשֵׁם הָרַב זר"א ח"א יו"ד סי' ט"ז דְּכַמָּה גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל ס"ל אַף דְּאִיכָּא אִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא דָּיְינִינַן לְהָקֵל מִשּׁוּם כה"ב וְסַיֵּים הוּא זַ"ל וּלְדִידִי המ"ך נִרְאֶה דִּלְמַסְקָנָא ד"פ מ"ש מוּכָח דבשוא"ת נִדְחֶה אַף בְּדְאוֹרַיְיתָא וּבְדַרְבָּנָן אַף דַּעֲבִיד מַעֲשֶׂה וְכֵן הִסְכִּים הָרַב רל"צ וכו' ע"כ נִרְאֶה מד"ק דִּסְבָרָא דְּנַפְשַׁיְיהּ הוּא דְּקָאָמַר כְּאִלּוּ אֵין כֵּן מַסְקָנַת הָרַב זר"א וְאָנֹכִי הָרוֹאֶה בס' פֶּתַח הַדְּבִיר בח"ב דַּף ע"ג וע"ד הֵן לוֹ הוּבָא שָׁם דִּבְרֵי הרז"א וּמִתְבָּאֵר דְּגַם הוּא זַ"ל סוֹבֵר כֵּן וְהוֹסִיף דְּגַם אִיסּוּרֵי תּוֹרָה שֶׁאֵינָן מְפוֹרָשִׁים בַּתּוֹרָה כִּדְרַבָּנָן דָּיְינִינַן לְהוּ בָּזֶה ע"ש, וְעַיֵּין לְהָרַב מִקְנֶה אַבְרָהָם מ"ב אוֹת ע"ט שֶׁנִּרְאֶה שֶׁלֹּא רָאָה בְּגוּף תשו' החו"י סי' צ"ה הנז"ל ומ"ש שָׁם לְהַכְרִיחַ דְּהָרַמְבַּ"ם הל' כִּלְאַיִם פ"י הכ"ט ס"ל דְּאַף בשוא"ת לָא דָּחֵינַן אִיסּוּר תּוֹרָה מִדְּיָהֵיב טַעְמָא לִדְחִיַּית עֲשֵׂה דַּהֲשָׁבָה מִשּׁוּם דְּמָמוֹנָא דש"מ דְּאִי לָאו מָמוֹנָא לָא אָמְרִינַן גָּדוֹל כה"ב בשוא"ת עי"ש לֹא רָאָה הָרַב זַ"ל תוס' שְׁבוּעוֹת ל' ע"ב סוד"ה אֲבָל דְּאִיכָּא גַּוְונָא בַּאֲבִידָה דְּהָוֵי קוּם עֲשֵׂה וְדָחֵי מִשּׁוּם דְּמָמוֹנָא הוּא עי"ש, וְעַיֵּין לְהָרַב דַּרְכֵי שָׁלוֹם דַּף נ"ט ע"א וּלְשׁוֹנוֹ מְגֻמְגָּם קָצַת וְכַוָּנָתוֹ לְיַיְשֵׁב כמ"ש בְּעַנְיוּתֵינוּ, וְעַיֵּין לְקַמָּן אוֹת כ"ג: כא גָּדוֹל כה"ב וכו' דְּאָמְרִינַן בְּאִיסּוּרֵי תּוֹרָה כְּשֶׁהוּא בשוא"ת כמ"ש בָּאוֹת הַקּוֹדֶם ה"ד בְּדְאִיכָּא גְּנַאי גָּדוֹל אֲבָל מִשּׁוּם גְּנַאי פֶּוּרְתָּא לָא דָּחֵי, עי' לְהָרַב אד"ר אוֹת י"ח בְּשֵׁם תוס' שְׁבוּעוֹת, ועי' לְהָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר ח"ב דַּף ה' ע"א שֶׁגַּם הוּא כ"כ וְלֹא זָכַר דִּבְרֵי מִי שֶׁגָּדוֹל קַדִּישׁ עַל אַרְעָא דְּרַבָּנָן זַ"ל וְכָתַב הַתּוֹסָ' שְׁבוּעוֹת דַּף ל' סוד"ה אֲבָל דַּהֲשָׁבָה חֲשִׁיב גְּנַאי פֶּוּרְתָּא וְנֶעְלַם דָּבָר זֶה מֵהָרַב מִקְנֶה אַבְרָהָם במ"ב אוֹת ע"ט שֶׁהִכְרִיחַ מֵהָרַמְבַּ"ם סוֹף הל' כִּלְאַיִם דְּגַם בשוא"ת לָא אָמְרִינַן בְּאִיסּוּרֵי תּוֹרָה גָּדוֹל כה"ב עי"ש וּלְפִי הָאָמוּר אֵין מִשָּׁם רְאָיָה וק"ל.

ועי' לְהָרַב נמק"י סופ"ב דב"מ בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן וְהָרָ"ן שהק' כֵּיוָן דְּצַעַר ב"ח דְּאוֹרַיְיתָא אַמַּאי אֵינוֹ פּוֹרֵק זָקֵן וְאֵינוֹ לְפִי כְּבוֹדוֹ וְהֶוְצְרְכוּ לְיַיְשֵׁב כיעי"ש, וּמִדְּלָא תֵּירְצוּ דשוא"ת שָׁאנֵי אֵין לְהַכְרִיחַ דס"ל דְּגַם בְּשֵׁב וְאַל ת"ע לָא דָּחֵינַן אִיסּוּר תּוֹרָה די"ל דִּפְרִיקָה דּוֹמָה לַהֲשָׁבָה דְּהָוֵי גְּנַאי פֶּוּרְתָּא ובכה"ג לָא דָּחֵינַן אפי' בשוא"ת, ועי' לְהָרַב מג"א סי' י"ג סק"ח וְהָרַב נה"ש שָׁם נֶעְלַם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי תוס' ב"מ דַּף ל' ע"ב ד"ה אֶלָּא לַזָּקֵן עי"ש שֶׁקֻּשְׁיָתוֹ וְתֵירוּצוֹ הֵם דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' שָׁם: כ"ב גְּדוֹל כה"ב עַיֵּין להג' י"מ בסי' קכ"ב בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א בְּפֶרֶק הַמַּצְנִיעַ דְּלֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁעִיקָּרוֹ מד"ס כְּגוֹן כַּרְמְלִית אֲבָל לרה"ר אֲפִילּוּ אֲמִירָה שֶׁהִיא שְׁבוּת שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה לֹא הִתִּירוּ ע"כ.

וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה מִמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בְּחִיד' לַבְּרָכוֹת הוּבָא בפה"ד ח"ב דַּף ד' ע"ג דְּדַוְקָא בְּכֹלְאַיִם דאו' פּוֹשְׁטוֹ הָא לא"ה גָּדוֹל כה"ב וכו' ע"כ מַשְׁמַע דִּבְכֹלְאַיִם דָּר אָמְרִינַן גכה"ב אַף דְּהָוֵי עִיקָּרוֹ דְּאוֹרָיְיתָא גַּם ל"ז לְהָבִין אַמַּאי לָא חַשִּׁיב כַּרְמְלִית עִיקָּרוֹ מִדְּאוֹרַיְיתָא כֵּיוָן דְּעִיקַּר הוֹצָאָה ברה"ר דְּאוֹרָיְיתָא הִיא וְחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א א"מ אֶצְלִי לִרְאוֹת ד"ק: כג גָּדוֹל כה"ב וכו' הָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר בח"ב דַּף ד' ע"ד בֵּיאֵר הֵיטֵב דְּבִדְאוֹרָיְיתָא וְאֵינוֹ מפו' בַּתּוֹרָה דָּחֵינַן מִפְּנֵי כה"ב דָּבָר שֶׁהוּא בשוא"ת אֲפִילּוּ לֵיכָּא אֶלָּא גְּנַאי קָצָת וְאַף מִיָּדֵי דְּאָתֵי בְּאֵם אֵינוֹ עִנְיָן אוֹ מֵריבוּיָא דִּקְרָא חָשִׁיב אָנוּ מְפוֹרָשׁ בַּתּוֹרָה לְעִנְיָן זֶה עי"ש.

וְלִכְאוֹרָה הָרַמְבַּ"ן וְהָרַ"ן שֶׁהִזְכַּרְתִּי בְּאוֹת כ"א לָא ס"ל הָכִי מדק"ל בְּפְרִיקָה מצעב"ח וְהָא צעב"ח אֵינוֹ מְפוֹרָשׁ בַּתּוֹרָה וְאַף דְּלֵיכָּא בְּפְרִיקָה בְּזָיוֹן טוּבָא שַׁפִּיר דָּחֵינַן מִפְּנֵי כה"ב אֶלָּא דַּאי מַשְׁמַע דס"ל דְּאַף בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְפוֹרָשׁ כָּל דְּלֵיכָּא בְּזָיוֹן טוּבָא לָא דָּחֵי וְעַיֵּין לְהָרַב מקנ"א במ"ב אוֹת ע"ט מ"ש בְּשֵׁם הָרַדְבָּ"ז בִּלְשׁוֹנוֹת הָרַמְבַּ"ם סי' קס"ח שֶׁבֵּיאֵר בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ן דְּמִשּׁוּם כה"ב אָתֵי עֲלָהּ שכ' וּמִשּׁוּם דְּגָדוֹל כה"ב שֶׁדּוֹחֶה ל"ת שֶׁבַּתּוֹרָה כ"ש שֶׁיִּדְחֶה צב"ח אַף שֶׁהוּא מִן הַתּוֹרָה שֶׁהֲרֵי אֵין בּוֹ לָאו וְלֹא עֲשֵׂה עכ"ל מַשְׁמַע דְּבָכָל ל"ת ס"ל דְּדָחֵינַן מִפְּנֵי כה"ב וְהַיְינוּ דַּאי בשוא"ת וּמַיְיתִי בק"ו לצב"ח וא"כ עכ"ל אוֹ דס"ל דִּפְרִיקָה חָשִׁיב בְּזָיוֹן טוּבָא וּבְעָלְמָא בכה"ג בל"ת גָּמוּר דָּחֵינַן בשוא"ת וכ"ש לִפְרִיקָה אוֹ דִּבְעָלְמָא נָמֵי ס"ל דְּלָא בָּעֵינַן בְּזָיוֹן טוּבָא וּמַיְיתִי בק"ו לצעב"ח וא"כ קָשֶׁה בְּלֹא יִמְצַע וְשוּ"ת הָרַדְבָּ"ז הַנַּ"ל א"מ אֶצְלִי וְכָעֵת צ"ע וְעַיֵּין לְעֵיל אוֹת כ' לְעִנְיָן מָלִין אֶת מֵתוֹ וּלְפִי הָאָמוּר י"ל דאע"ג דְּעוֹבֵר מֵהַתּוֹ' מ"מ כֵּיוָן דִּפְשָׁטֵיהּ דִּקְרָא בַּהֲרוּגֵי ב"ד קָאֵי הָוֵי שְׁאָר מֵתִים אֵינוֹ מְפוֹרָשׁ בַּתּוֹרָה וק"ל: כד גּוֹדֵל הָאָמוּר לְעִנְיַן שִׁיעוּרִין, עַיֵּין לְהָרַבָּנִים זָכוּר לְאַבְרָהָם בח"א דַּף קכ"ב ע"ב בְּשֵׁם מוהרד"ך בֵּית אֶפְרַיִם לְטַרְפֵּיוֹת בְּשוּ"ת שבסוה"ס סי' טו"ב מחב"ר יו"ד סי' נ"ג אוֹת י"ד יַד דָּוִד שָׁם וּמִסְגֶּרֶת הַשֻּׁלְחָן וּלְעֵיל מער' הָאָלֶ"ף אוֹת קי"ו וּפֶתַח הַדְּבִיר בח"א סי' ק"ץ אוֹת א' בְּאוֹרֶךְ וּבְסֵפֶר דַּרְכֵי הוֹרָאָה בח"א פֶּרֶק כ' דַּף י"ב ע"ב: כה גּוֹי עוֹבֵד כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת מסל"ת דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן אֶלָּא לְעֵדוּת אִשָּׁה אִם ה"ד לְהָקֵל אוֹ אֲפִילּוּ לְהַחְמִיר עַיֵּין להרט"ז יו"ד קכ"ב סק"ד וּמַסִּיק הָרַב נו"ב מ"ת אה"ע סי' י"ח דְּאִם אֵין הַיִּשְׂרָאֵל מַכְחִישׁוֹ וְגַם אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא נֶאֱמָן וּבְלֹא זֶה אֵינוֹ נֶאֱמָן דְּלָא כְּהָרַב שָׁב יַעֲקֹב יעיש"ב וי"ל שֶׁלֹּא הִזְכִּיר דִּין הש"ע סי' י"ו סי"א דְּאֵין גּוֹי נֶאֱמָן לוֹמַר שֶׁהוּא או"ב ועי"ש בהרש"ך ס"ק כ"ג דְּאֵין הַטַּעַם מִשּׁוּם דִּלְהַשְׁבִּיחַ מְקָחוֹ וכו' אֶלָּא שֶׁכָּל שֶׁאֵינוֹ בְּיָדוֹ אֵינוֹ נֶאֱמָן אֲפִילּוּ לְהַחְמִירוְעַיֵּין להרט"ז ס"ק ט"ו וּמִזֶּה הָיָה לוֹ לְהַכְרִיחַ הֵיפֶךְ הַשָּׁב יַעֲקֹב כיעי"ש וְעַיֵּין מָלֵא הָרוֹעִים מער' נֶאֱמָנוּת אוֹת יו"ד וּבֵית יְהוּדָה יו"ד סי' א' דִּבְדָבָר שֶׁאֵינוֹ בְּיַד עַכּוּ"ם אֵינוֹ נֶאֱמָן וְגַם כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל מַכְחִישׁ פָּשׁוּט שֶׁאֵין נֶאֱמָן לְהַחְמִיר דְּלָא עָדִיף מֵעֵד אֶחָד בְּהַכְחָשָׁה עי"ש וע"ע שָׁם סי' י"ב.

וְעַיֵּין שוּ"ת מוהר"ם סי' י"ג דִּפְשִׁי' לֵיהּ דְּאֵין עַכּוּ"ם נֶאֱמָן בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ בְּיָדוֹ וְהֵבִיא הַהִיא דסי' י"ו וְאַחַר זְמַן רָאִיתִי בס' בֵּית אֶפְרַיִם לְטַרְפֵּיוֹת בַּקּוּנְטְרֵס הַתְּשׁוּ' סי' ל"ח שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה עי"ש ד"ק בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת סי' תס"ז שוּ"ת רמ"ץ יו"ד סי' ע"ז מג"א סי' תס"ז סק"ג ד"ה מַעֲשֶׂה.

וּבֵית מֵאִיר א"ח שָׁם ד"ה המ"א: כו גּוֹי עוֹבֵד כּוֹכָבִים דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן במסל"ת עַיֵּין להרט"ז יו"ד סי' צ"ח סק"ב לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א דְּדַוְקָא בְּמִידֵּי דְּבָעֵי עֵדוּת משא"כ בְּמִידֵּי דְּאִיסּוּר

וְהָיְתֵר וקלענ"ד מִתְּשׁוּ' הָרַשְׁבָּ"א וּפָסְקוּ מָרָן ש"ע יו"ד סי' ט"ו ס"ג וּמַשְׁמַע מִגּוּף דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א דְּבָלָא טַעְמָא דִּלְהַשְׁבִּיחַ מִקָּחוֹ נָמֵי ס"ל לְהָרַשְׁבָּ"א דְּאֵין עַכּוּ"ם מסל"ת נֶאֱמָן בִּשְׁאָר אִיסּוּרֵי תּוֹרָה אַלְמָא דַּאֲפִילּוּ בְּמִידֵּי דאו"ה ס"ל לְהָרַשְׁבָּ"א דְּאֵין נֶאֱמָן וְעַיֵּין מָלֵא הָרוֹעִים מער' נֶאֱמָנוּת אוֹת ח' כְּסֶף נִבְחָר כְּלָל ק"ה דַּף פ"ד ע"ד וּבְשׁו"ת שו"מ מַהֲדוּרָא ג' ח"א סי' קל"ד נִמְשַׁךְ אַחַר חִילּוּקוֹ שֶׁל הָרַב ט"ז אַף בְּגוּף דִּבְרֵי הַטַּ"ז מְבֹאָר דְּלֹא כ"כ לְדִבְרֵי הַכֹּל: כז גּוֹי עוֹבֵד כו"ם מסל"ת דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן בִּשְׁאָר אִיסּוּרִין אִם הוּא מִילְּתָא דַּעֲבִידָא לִגְלוּיֵי נֶאֱמָן כ"כ בְּמָלֵא הָרוֹעִים מער' נֶאֱמָנוּת אוֹת ט' בְּשֵׁם הרש"ך יו"ד סי' צ"ח סק"ב וְהִנֵּה שָׁם מַיְירֵי בְּטָעִימַת אִיסּוּר ע"י גּוֹי דְּלָא אִתְּחֲזַק אִיסּוּרָא אֲבָל בְּאִתְּחֲזַק אפ' דל"מ עָבֵיד לִגְלוּיֵי וּמִיהוּ מִתְּשׁוּ' הָרַדְבַּ"ז הוּבָא בַּנַּחַ"ל ח"א דַּף ק"ו ע"ב נר' דְּסָבָרָא זוֹ דְּלָא מְשַׁקְּרִי בְּעָבִיד לִגְלוּיֵי מְהַנֵּי אַף בְּאִתְּחֲזַק שכ' דְּאִם הַגּוֹיִם אוֹמְרִים עַל הַכְּלָל דְּבְהֵמָה שֶׁאֵין לָהּ ח' יָמִים אֵין לָהּ שִׁינַּיִם סוֹמְכִים עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם דַּעֲבִיד לִגְלוּיֵי וְאִיסּוּר שְׁחִיטַת בְּהֵמָה תּוֹךְ ח' יָמִים אִתְּחֲזַק אִיסּוּרָא מִיקְּרֵי עַיֵּין פ"מ בְּשִׁפְתֵי דַּעַת סוס"י ט"ו ש"מ דְּגַם בְּאִתְּחֲזַק מְהַנֵּי וכ"נ דִּפְשִׁיטָא לֵיהּ לְהָרַב בֵּית יְהוּדָה יו"ד סי' א' שֶׁלֹּא לְחַלֵּק בָּזֶה בֵּין אִתְּחֲזַק וכו' עי"ש, וְכֵן דַּעַת הָרַב שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב ח"א סי' רי"ב ועיי"ש מ"ש לְחַלֵּק בְּגוּף דָּבָר זֶה בֵּין אִיכָּא נפ"מ בְּדָבָר לְהֵיכָא דְּלָא נפ"מ מִידֵּי, וְעַיֵּין שׁו"ת צ"ץ הֶחָדָשׁ חיו"ד סי' זכ"ר, וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי לְקַמָּן אוֹת נ"ה אִי אָמְרִי' בְּגוֹי מִילְּתָא דעבל"ג לָא מְשַׁקְּרִי וי"ל בַּסְּפָרִים שֶׁרָשַׁמְתִּי: אַחַר זמ"ר הִשַּׁגְתִּי שׁו"ת מוהר"ם מֵרוֹטוּבְּוּרְג הָאַחֲרוֹנִים וְרָאִיתִי שָׁם בחיו"ד סי' ב' ד"ה וְהָאֱמֶת וכו', שֶׁהֵבִיא מ"ש הפרמ"ג בסי' ט"ו הַנָּ"ל וכ' דְּאַף דְּהַסֵּפֶר הַזֶּה נַעֲשָׂה בְּעִיּוּן וְחִיפּוּשׂ גָּדוֹל בַּפּוֹסְ' מ"מ כַּד נָיְחִים וּשְׁכִיב אָמַר הָא מִילְּתָא וְהֶאֱרִיךְ לְהוֹכִיחַ דְּלָא הָוֵי אִתְּחֲזַק אִיסּוּרָא עי"ש: כח גּוֹי עוֹבֵד כו"ם מסל"ת אִי מְהַנֵּי בְּאִיסּוּרִין דְּרַבָּנָן עַיֵּין לְהַגְּאוֹנִים בִּרְכֵּי יוֹסֵף אה"ע סי' ז' אוֹת יו"ד שׁו"ת בֵּית יְהוּדָה חיו"ד סי' א' מה"ר מַעֲרֶכֶת נֶאֱמָנוּת יַד דָּוִד סי' ס"ט אוֹת כ"ב כֶּסֶף נִבְחָר כְּלָל ק"ה דַּף פ"ה ע"א וּבְדַף פ"ד ע"ד חת"ס יו"ד סי' ס"ד זִכְרוֹן כְּהֻנָּה דַּף ל"א ע"ד ול"ב שׁו"ת חִינּוּךְ ב"י סי' י"א הוּבָא בחי' סי' תמ"ח סק"ד וְעַל דִּבְרֵי הַשָּׁ"ךְ יו"ד סי' ט"ו ופרמ"ג שָׁם הֶאֱרִיךְ בְּשׁו"ת מוהר"ם מֵרוֹטוּבְּוּרְג הָאַחֲרוֹנִים בחיו"ד סי' ב' וְעוֹד מֵעִנְיָן לְעִנְיָן עי"ש, וְעַיֵּין בֵּית מֵאִיר לא"ח דסי' תס"ז ד"ה המ"א: וְכָתַב בשו"מ תְּלִיתָאָה ח"א סי' קל"ד דְּדַעַת הָרַב המבי"ט ח"ב סי' מ"ט דְּבַדְּרַבָּנַן נֶאֱמָן אַף בְּלִי מסל"ת וְאַף שֶׁבַּעֲצֵי אֲרָזִים סי' י"ז ס"ק כ"ז תָּמַהּ כְּבָר כָּתַבְתִּי במ"א שֶׁבְּכָל אִיסּוּרִין שֶׁאֵין צָרִיךְ תּוֹרַת עֵדוּת וְכָל הַפְּסוּלִין כְּשֵׁרִים עט"ז יו"ד סי' צ"ח סק"ב גַּם בְּלִי מהל"ת כֹּשֶׁר א"כ בְּנִדְאֵי כָּשֵׁר עכ"ל: וְאִם הוּא דָּבָר שֶׁיֵּשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁמְּכַוְּנִין לְהַשְׁבִּיחַ מִקָּחוֹ אִי מְהַנֵּי מסל"ת עַיֵּין בש"ע יו"ד סי' ש"ב לְעִנְיַן כְּלָאִים, וּבְסִי' שי"ו לְעִנְיַן בְּכוֹר בְּהֵמָה, וּבְחוֹנִים עַל הש"ע ועמ"ש בְּקֶוֶנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת בְּכוֹר בְּהֵמָה סי' ג' אוֹת י"ד: כט גּוֹי עוֹבֵד כו"ם מסל"ת וְיוֹדֵעַ דִּינֵי יִשְׂרָאֵל אִי נֶאֱמָן, עַיֵּין לְהָרַבָּנִים שָׁ"ךְ יו"ד סי' ס"ט ס"ק מ"ג פר"ח שָׁם ס"ק מ"ם יד דָּוִד שָׁם אוֹת כ"ז זִכְרוֹן כְּהֻנָּה ד' ל"א ע"ד: וְהֵיכָא דְּמְהֵימַן לֵיהּ דְּאָסוּר עפ"י הַנָּכְרִי אִם הוּא דָּוְקָא במסל"ת עַיֵּין בַּיו"ד סי' ט"ז סי"א וּבַשָּׁ"ךְ שָׁם, ובט"ז יו"ד סי' קכ"ב סק"ד.

ומ"ש הַטַּ"ז בסוס"י מ"ח דְּגַם בְּמְהֵימַן לֵיהּ אֵינוֹ אֶלָּא במסל"ת עָמַד בָּזֶה בַּמַּנְחַ"י כְּלָל נ"ט סק"ז הוּבָא בְּשׁו"ת שֵׁם אַרְיֵה א"ח רס"י ט': ל גּוֹרֵם לְמָמוֹן דְּמֵי רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַדָּלֶ"ת אוֹת ה': לא גַּזְלָן שׁוֹכֵר שֶׁלֹּא מִדַּעַת אִי חֲשִׁיב גַּזְלָן הוּא מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים, עַיֵּין

מַחֲנֶה אֶפְרַיִם הל' גְּזֵלָה סי' י"ו מְקֹרָה אַבְרָהָם אוֹת ש"ד: וּמַאי דקיי"ל דְּגַזְלָן חָשׁוּד אַשְׁבּוּעָה וּפָסוּל לְעֵדוּת כְּשֶׁגָּזַל מִגּוֹי אִי אָמְרִינַן כֵּן עַיֵּין לְהָרַבָּנִים חֶשֶׁק שְׁלֹמֹה סי' ל"ד הגהט"ו אוֹת כ"ב ושיו"ב שָׁם וּמִתְבָּאֵר ממ"ש בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה שָׁם דמ"ש מוהריק"ש ונ"ל לְהַכְשִׁיר הוּא ר"ת וְנִרְאֶה לוֹ (וְלֹא וְנִרְאָה לִי) וְקָאֵי אַהָרְדָבָ"ז גּוּפֵיהּ, וְעַיֵּין יָשָׁרִי לֵב דַּף פ"ג ע"ד אוֹת ק"ו בְּשֵׁם שׁוּ"ת חַיִּים שָׁאַל דְּהָרְדָבָ"ז פּוֹסֵל ומוהריק"ש מַכְשִׁיר וְעַיְנֵי הָרוֹאֶה יִרְאֶה דְּאֵינוֹ מְכַוָּן עמ"ש בס' שיו"ב וס' ח"ש א"מ אֶצְלִי וְתָמֵיהַ לִי שֶׁלֹּא זָכְרוֹ שָׁרִים שׁוּ"ת הָרַב מוהר"ם מִלּוּבְלִין שֶׁהֵבִיא מָרָן החבי"ב בכנה"ג אה"ע סי' קמ"א הגהט"ו אוֹת ק"כ עי"ש וְאַרְחָ מִשְׁפָּט וּמַעֲשֶׂה אַבְרָהָם שָׁצַיֵּין יִשְׁרֵי לֵב ף ע' ע"ב אוֹת מ"ח אֵין מְצוּיִים אֶצְלִי: לב גְּזֵרָה אִי גָּזְרִינַן מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ בִּיטּוּל מ"ע בשוא"ת עַיֵּין דָּגוּל מֶרְבָּבָה א"ח סי' ח' דְּפְשִׁיטָא לֵיהּ דל"ג והפרמ"ג בְּמִשְׁבְּצוֹת שָׁם רַפְיָא בִּידֵיהּ וּמִזְּמַן רַב הָיָה כָּתוּב אֶצְלִי דְּמִתַּוֵּס' מְנָחוֹת ס"ח ד"ה וְהָא מוּכָח דל"ג דַּאֲפִילּוּ בְּמָקוֹם אִיסּוּר כ' דְּאֵין סְבָרָא לְגָזוֹר כֵּיוָן דְּלֵיכָּא לָאו עי"ש וּבְאַרְעָא דְּרַבָּנָן אוֹת קל"ט כ"ש ל"ג מְשׁוּם בִּיטּוּל מִצְוָה בשוא"ת.

וְעַתָּה רָאִיתִי שכ"כ בפ"מ בְּאֹשֶׁל אַבְרָהָם שָׁם סק"ז וי"ל מדקי"ל בסי' תרכ"ט דְּאֵין מְסַפְּכִין בִּנְסָרִים מִשּׁוּם גְּזֵרַת תִּקָּרָה וְכֵן פִּיסּוּל חֲבִילָה וְכַיּוֹצֵא טוּבָא מִשּׁוּם גְּזֵרָה אע"ג דְּלֵיכָּא אֶלָּא בִּיטּוּל מ"ע וְדוֹחֵק גָּדוֹל לוֹמַר דְּמִשּׁוּם בִּרְכַּת סֵוָכָה דְּאֵיכָּא ל"ת אוֹ אַסְמַכְתָּא וַחֲמִירָא טוּבָא אמטו"ל הוּא דְּגָזְרוּ, וְעַיֵּין לְהָרַב חַיֵּי אָדָם הל' פֶּסַח בְּקֶוּנְטְרֵס נִשְׁמַת אָדָם סי' א' ד"ה וְאָמְנָם: לג גְּזֵרָה בְּדָבָר שֶׁהוּא ס' אִיסּוּר תּוֹרָה אִי גָּזְרִי' אוֹ לָא תַּלְיָא בִּפְלוּגְתָּא אִי חֹמֶר הס' מִדְּאוֹ' אוֹ מדר' עַיֵּין להגפ"מ יו"ד בְּמִשְׁבְּצוֹת סי' י"ו ס"ק י"א וְעַיֵּין לְקַמָּן במע' הַסָּמ"ךְ אוֹת יו"ד הֵיכִי נָקִיטִינַן: לד גְּזֵרָה דְּגְזוּר רַבָּנָן כְּשֶׁבָּטֵל הַטַּעַם אִם בָּטְלָה הַגְּזֵרָה מִמַּיְלָא, עַיֵּין שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב בח"א סי' קי"א ד"ה וְהִנֵּה שָׁח לִי וכו', מַאי דשקו"ט בְּזֶה וי"ל פ"ת אה"ע סי' י"ג סק"ד וסי' קמ"ה סק"ט שַׁעַר אֶשֶׁר בְּשׁוּ"ת א"ח סי' ח': לָהּ גָּזַל הג' מש"ל רפ"ד מהל' מַלְוֶה הוֹכִיחַ מִתּוֹסָ' ב"מ ס"א ד"ה אֶלָּא לָאו דְּלֵיכָּא לָאו בְּגָזֵל קַרְקַע והצ"ע דְּמֵהַסִּיפְרֵי מוּכָח בְּהֵיפְךְ וְהָרַב מַרְאֶה הַגָּדוֹל דַּף ל"ג ע"ב, כ' דְּהַשַּׂ"ס לָא ס"ל כְּהַסִּיפְרֵי מִדְּאָמְרִינַן בְּדַף ס"א ע"ב דְּבִמְדָּה אָתֵי לְמִדַּת קַרְקַע וְקוֹדֶם לָכֵן מַקְשֵׁי' בַּשַּׂ"ס לָאו דְּמִשְׁקָלוֹת ל"ל גָּזֵל מְעַלְיָא הוּא וכו', וְאַמַּאי לָא מַקְשֵׁי' הָכִי אַמִּדּוֹת דְּקִדִּים לְמִשְׁקָלוֹת וְאַמְּשׁוּרָה דְּלָא ק"ל נִיחָא דְּלָא קִדִּים אֲבָל אַמִּדּוֹת דְּקִדִּים הו"ל לְהק' אֶלָּא וַדַּאי דְּבְקַרְקַע לֵיכָּא גָּזֵל וְתֵימַה עַל הַפּוֹסֵק שֶׁפָּסַק כְּהַסִּיפְרֵי הֵפֶךְ תַּלְמוּדִין עיש"ב ול"ז לְהָבִין ד"ק דְּאַזְהָרָה דְּמִדַּת קַרְקַע אֵין לָהּ שַׁיָּיכוּת בְּגָזֵל כִּי אֵין אַזְהָרָה עַל הַבַּעַל דָּבָר אֶלָּא לְאִישׁ זָר בֵּין ב' אַחִים וְהוּא מוֹדֵד לָהֶם כמ"ש רַשְׁ"י וְהַפּוֹסֵק וְהוּא כְּמוֹ אַזְהָרַת הַטַּיִת מִשְׁפָּט שֶׁלֹּא לְחַיֵּיב אֶת הַזַּכַּאי דְּמֵילְתָא בְּאַנְפֵּי נַפְשַׁהּ הִיא וְלֹא נָגַע בְּאִיסּוּר גָּזֵל.

גַּם מ"ש דְּלָא ק"ל אַמְּשׁוּרָה מִשּׁוּם דניח"ל להק' אַמַּאי דְּקִדִּים ל"ז לְהָבִין דְּהָא תִּינַח אִי תֵּירוּץ הַשַּׂ"ס לְמִשְׁקָלוֹת הָוָה שַׁיָּיךְ לַמְּשׁוּרָה הו"א דמק' אַדְּקִדִּים וּבְחַד שְׁנִינוּיָא מְיַפְּרְכִי תַּרְוַיְיהוּ אֲבָל הָכָא אֵינוֹ כֵּן דְּלֹא שַׁיָּיךְ בְּמְשׁוּרָה לַעֲבוֹר עָלָיו מִשְׁעַת עֲשִׂיָּה כְּבַמִּשְׁקוֹלֶת וק"ל וְהָרַב שְׁנוֹת יָמִין ח"א בְּדִרוּשׁ ד' לְהַלְבָּשָׁה כָּתַב דְּהַסִּיפְרֵי אֵינוֹ הֵפֶךְ ס' הַתּוֹסָ' מִשּׁוּם דְּהַסִּ' מַיְירֵי כְּשֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בַּקַּרְקַע שֶׁחָרַשׁ בָּהּ וְכַיּוֹצֵא וְהַתּוֹסָ' מְיַירוֹ בְּשֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בַּקַּרְקַע דְּלֵיכָּא לָאו וְהֶאֱרִיךְ בָּזֶה עי"ש ולע"ד אַכַּתִּי קו' הג' מש"ל לָא אִיפָּרַק בְּהָכִי דְּאִם אִיתָא דְּהַתּוֹסָ' סָבְרִי כְּהַסִּיפְרֵי הָיָה לָהֶם להק'דְּנִימָא דְּקָרָא אִיצְטְרִיךְ לְגָזֵל קַרְקַע וְנִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ

דְּעוֹבֵר אֶלָּא תִּגְזוֹל דְּמֵרִבִּית וְאוֹנָאָה לָא יָלִיף דְּאֵין אוֹנָאָה לְקַרְקָעוֹת וק"ל: לוֹ גָּזַל בְּפָחוּת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה אִם יֵשׁ אִיסּוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא כְּדִין חֲצִי שִׁיעוּר רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַחֵית אוֹת י"ו: וְגָזַל נָמֵי עַל מְנָת לְמַיְקַט אָסוּר כְּמוֹ בְּגְנֵבָה*) כ"כ מְאוֹרְנוּ הַגָּאוֹן הָעֵמֶק שְׁאֵלָה יצ"ו בְּפָרָשַׁת נח שְׁאֵלְתָא ד' סק"ה וּבֵיאֵר לָמָּה לֹא אָמְרוּ כֵּן בר"פ אֵיזֶהוּ נָשָׁךְ (כְּשֶׁשָּׁאֲלוּ לֹא תִּגְזוֹל דִּכְתַב רַחֲמָנָא לָמָּה לִי) וְשֶׁדָּרָשָׁה דע"מ לְמַיְקַט הִיא מִן הַתּוֹרָה כמ"ש הָרַב הַחִינּוּךְ בסי' דר"ך דְּלָא כְּהָרַב לח"מ בְּהִלְכוֹת גְּנֵבָה פ"א ה"א, וְגַם לִגְזוֹל ע"מ לְשַׁלֵּם טוֹב מִמֶּנּוּ וְאִיתֵיהּ בְּעֵינָא אָסוּר וַאֲפִילּוּ לִגְזוֹל ע"מ לְהַחֲזִיר כָּתַב שָׁם בסק"ו דְּאָסוּר כמ"ש הָרַמְבַּ"ם בס' הַמְצוֹת מִצְוָה רס"ד ובס' הַחִינּוּךְ דְּלֹא כמ"ש בשטמ"ק ר"פ אֵיזֶהוּ נָשָׁךְ עי"ש וְחִידּוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא הִזְכִּיר בָּזֶה אֶת הָרַב קצוה"ח שכ"כ כמ"ש בְּשֵׁמוֹ הָרַב פ"ת בח"מ סי' שמ"ח עי"ש: וְאִם מֻוָּתָּר לִגְזוֹל כְּדֵי לְהַצִּיל עַצְמוֹ מִסַּכָּנָה רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָל"ף אוֹת י"ו: לז גָּזַל חָמֵץ וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח אוֹמֵר לוֹ הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ, עַיֵּין בְּמַה שֶׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת ה"ה אוֹת צ"ד: לח גָּזֵל עוֹבֵד כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא, עַיֵּין לְהָרַבָּנִים רש"ל ביש"ש, ב"ק פ"ק סִימָן מ"א וּפֶרֶק בָּתְרָא סי' כ' כַּפּוֹת תְּמָרִים בְּסֵוּגְיָא דְּאַוָּנְגְּבְרֵי דַּף ל' יְדֵי אֵלְיָהוּ סי' צ' וְנֶעְלַם מִכֻּלָּם דִּבְרֵי רַשְׁ"י בפי' הַחוֹמֶשׁ ע"פ וְחִשַּׁב עִם קוֹנֵהוּ דִּמְבוֹאָר דס"ל דְּהָוֵי דאו' וכמ"ש הָרַב מוהרמב"ח בְּדַעַת רַשְׁ"י כֵּן מ"כ בְּקוּנְטְרֵיסִי בְּשֵׁם הָרַב מוהר"י אֶלְיָקִים בכ"י, וְעַיֵּין בָּזֶה באה"ע סי' כ"ח ס"א בַּהֶגֶה ובחמ"ח וב"ש וְאַבְנֵי מִילּוּאִים וישועות יַעֲקֹב שָׁם ושעה"מ רֵישׁ הִלְכוֹת גְּזֵלָה נָהַר שָׁלוֹם סי' תרע"ג הִלְכוֹת יו"ט לְמָרָן מוהריט"א בפ"ב דְּבְכוֹרוֹת אוֹת י"ז ד"ה וְהִנֵּה וד"ה הֵן אֱמֶת דַּף ט"ז ע"ג וע"ד (מִדְּפוּס וַארְשָׁא) מִנְחַת זִכָּרוֹן דַּף י"ב ע"א יִשְׂרֵי לֵב דַּף מ"ט ע"ב ומ"ש בְּשֵׁם רַשְׁ"י וחי' הָרָן בְּסַנְהֶדְרִין הוּא בְּדַף נ"ז ע"א (עַיֵּין לְקַמָּן אוֹת מ"ם) וְהָרַדָּבָ"ז ס"ל דְּאָסוּר מה"ת, עַיֵּין כנה"ג אה"ע סי' קמ"א הגהט"ו אוֹת ק"צ וע"ע בַּקּוּנְטְרֵס דְּבַר אֵלְיָהוּ אֲשֶׁר בסו"ס מִשְׁנַת ר' אֱלִיעֶזֶר ח"ב דַּף ג' וּבְשׁוּ"ת מַעֲשֶׂה אַבְרָהָם חח"מ תּוֹךְ סי' כ"ד.

וְכָתַב הָרַב חֲתַם סוֹפֵר בְּחֵלֶק ו' בחי' למס' ע"ז בְּדַף נ"ט ע"ב (מֵהַסֵּפֶר) דְּרוֹב הַפּוֹסְקִים פָּסְקוּ דְּאָסוּר מה"ת וכ"ד הָרַמְבַּ"ם כמ"ש כָּל הָאַחֲרוֹנִים וְעַיֵּין ח"צ סי' כ"ו דְּלָא כְּמָרָן כ"מ וְהָכִי קיי"ל ע"כ וּבְשׁוּ"ת זִכְרוֹן צְבִי מְנַחֵם סס"י ה' כ' דקיי"ל גָּזֵל עַכּוּ"ם אָסוּר מִדְּרַבָּנָן וְכֵן הִכְרִיעַ הַשָּׁ"ךְ בסי' שמ"ח וסי' שנ"ט וּבְשׁוּ"ת תְּשׁוּאַת חֵן סי' מ"ד אַחַר שֶׁהֶאֱרִיךְ מְאֹד בָּזֶה סַיֵּים בְּמַסְקָנָתוֹ כֵּיוָן שֶׁדַּעַת רַשְׁ"י וְתוֹסָ' וכ"מ ורש"ל וש"א ופנ"י וּמָצָאתִי רְאָיָה לְדִבְרֵיהֶם מֵהֵירוּשַׁ' דר"ג גָּזַר עַל גָּזֵל עַכּוּ"ם א"כ הָוֵי סְפֵיקָא דְּדִינָא וּלְעִנְיַן קִידּוּשִׁין הָוֵי סָפֵק מְקֻוָּדָּשֶׁת וּלְעֵדוּת לְכַתְּחִלָּה אֵין מוֹסְרִין לָהֶם עֵדוּת וּבְדִיעֲבַד אֵין מוֹצִיאִין מָמוֹן בְּעֵדוּתָם וּבְתִפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל פ"ד דב"ק מ"ג כָּתַב דְּגָזַל עַכּוּ"ם הָוֵי מֻתָּר לְהָרַמְבַּ"ם וּלְרַשְׁ"י בְּסַנְהֶדְרִין מדר' וְהַמְּעַיְּנִין בְּכָל הַנַּ"ל יֵרָאֶה דְּאֵינוֹ פָּשׁוּט לוֹמַר כֵּן, וְעַיֵּין בְּסֵפֶר חֲתַן סוֹפֵר דַּף צ"ב מֵאוֹת ל"ו וָהָלְאָה כַּמָּה חִידּוּשִׁים בְּעִנְיַן גָּזֵל עַכּוּ"ם וְלֹא יָכוֹלְתִּי לְעַיֵּין הֵיטֵב בְּכָל מ"ש בָּזֶה וְאַתָּה תֶּחֱזֶה וְעַיֵּין בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל סי' תרל"ז סק"ג וּבְנַהַר שָׁלוֹם סִימָן תרע"ג לְעִנְיַן גָּזַל שֶׁמֶן מִנָּכְרִי וְהִדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה: וְאִי קָרִינַן בָּיָה לָכֶם לָמ"ד גָּזֵל עוֹבֵד כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת מֻוָּתָּר, עַיֵּין מג"א סי' תרל"ז סק"ג בְּשֵׁם ס' הַיְרֵאִים וּבְשׁוּ"ת יַד יוֹסֵף סי' קי"ב וּבְשׁוּ"ת עֲטֶרֶת חֲכָמִים חיו"ד סי' כ"ד ד"ה וְיֵשׁ לְהוֹסִיף כָּתַב דִּפְלִיגִי בָּזֶה רַשְׁ"י וְהָרַמְבַּ"ן בַּמִּלְחָמוֹת בְּסֵוּגְיָא דְּאַוָּנְגְּבְרֵי דִּלְרַשְׁ"י לָמ"ד גָּזֵל עַכּוּ"ם מֻוָּתָּר חֲשִׁיב לָכֶם וְלֹא כֵּן לְהָרַמְבַּ"ן עי"ש ובשו"מ מַהֲדוּ' ב' ח"ג סי' קכ"א ד"ה אִיבָּרָא: לט גָּזֵל עַכּוּ"ם הג' מה"ר

במע' זו אות ד' לְרַגֵּל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר לְפָנָיו הִכְרִיחַ דְּרִי"שׁ ס"ל דַּהֲוָה שָׂרֵי אֲפִילּוּ כִּי אִיכָּא ח"ה וְחָזַר בּוֹ לְפִי מ"ש הג' פנ"י דל"פ רִי"שׁ אֶלָּא בְּהַפְקָעַת הַלְוָאָה עי"ש וְסֵפֶר פנ"י א"מ אֶצְלִי אַף הַדָּבָר מְוכָרָח ממ"ש הָרֹא"שׁ בְּהַגּוֹזֵל בָּתְרָא סי' י"ב דְּלָא מַיְיתֵי הָכָא שׁוּם תַּנָּא אוֹ אָמוֹרָא דס"ל דגזה"ג וַאֲבִידָתוֹ מֻוּתֶּרֶת וְאִם אִיתָא דְּרִי"שׁ פְּלִיג בַּגְּזֵלוֹ הֲרֵי מַיְיתֵי הָתָם מִילְּתֵיהּ דְּרִי"שׁ וע"ע תוס' ב"מ דַּף פ"ז ד"ה אֶלָּא וּבְכוֹרוֹת דַּף י"ג ד"ה כְּמַאן וכו' דְּלֵיכָּא מַאן דס"ל בְּהַגּוֹזֵל בָּתְרָא דגזה"ג (בְּיָמִים קַדְמוֹנִים) מֻוּתָּר עי"ש וכ"כ הג' רש"ל ביש"ש פ"ק דב"ק סי' מ"א דְּפְלוּגְתָּא דְּלַבָּא בַּעֲקִיפִין אֵינָהּ אֶלָּא בְּהַפְקָעַת הַלְוָאָה וְלֹא בְּגֶזֶל עי"ש: מ גֶּזֶל הָעוֹבֵד כו"ם לָמָּ"ד דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן, כ' הג' מה"ר בָּאוֹת יו"ד דְּהוּא מִשּׁוּם חי' ה' וכ"כ הג' יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב אה"ע סי' כ"ח סק"ג וקצ"ת שֶׁלֹּא זָכְרוּ שָׂרִים דהג' מוהרש"ל ביש"ש ב"ק פ"א סִימָן מ"א ובפ' בָּתְרָא סי' כ' לָא ס"ל הָכִי וּכְוָותֵיהּ דְּמַר הִכְרִיחַ הג' שַׁעַר הַמֶּלֶךְ רֵישׁ הִלְכוֹת גְּזֵלָה כיעי"ש, וְעַיֵּין מָרָן מוהריט"א בס' הִלְכוֹת יו"ט פ"ב דִּבְכוֹרוֹת אוֹת י"ז דַּף י"ו ע"ד (מִדְּפוּס וַוארְשָׁא) שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרָ"ן בחי' לְסַנְהֶדְרִין דַּף נ"ז שכ' שֶׁהוּא מִשּׁוּם חי"ה וְדִבְרֵי הָרָ"ן הַלָּלוּ נוֹבְעִים מֵהַיְרוּשַׁ' פ"ד דב"ק ה"ג לְפִי מ"ש בְּבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א באה"ע סי' כ"ח דְּהַיְרוּ' קָאֵי כמ"ד דְּגְזֵלַת עוֹבֵד כו"ם מֻוּתָּר מה"ת עי"ש וק"ל: מא גֶּזֶל הָעַכּוּ"ם חִיְּדֵשׁ הג' מה"ר דְּלַאֲבֵיי דְּהַפְקָעַת הַלְוָאתוֹ אָסוּר גְּזָלוֹ אָסוּר מֵהַתּוֹ' וּלְרָבָא דְּהַפְקָעָתוֹ מֻוּתָּר גְּזָלוֹ הוּא מדר' וְהֶאֱרִיךְ לְבָאֵר זֶה וְיִישֵּׁב בְּזֶה קו' מָרָן כ"מ רֵישׁ הל' גְּזֵלָה וְדִבְרֵי רַשְׁ"י בב"מ פ"ז ע"ב עיש"ב וְאַף דְּהַמְצָאָה נְכוֹנָה הִיא אִיכָּא לְמֵישְׁדֵי נַרְגָּא שֶׁהֲרֵי הריב"ה ס"ל דְּגָזְלוּ אָסוּר מֵהַתּוֹרָה כמ"ש במה"ר שָׁם אוֹת יו"ד ואפי"ה פָּסַק בסי' שמ"ח ס"ג דְּהַפְקָעָתָ הַלְוָאתוֹ מֻוּתָּר גַּם מ"ש דְּמָרָן בש"ע הִשְׁמִיט הַפְקָעַת הַלְוָאָתוֹ מִשּׁוּם דס"ל דְּגֶזֶל הָעַכּוּ"ם אָסוּר מֵהַתּוֹ' רַק הָרַמָּ"א הֵבִיאוּ וכו' עי"ש מִלְּבַד דְּקָשֶׁה דא"כ הו"ל לְהָרַמָּ"א לוֹמַר בְּלָשׁוֹן דְּמִשְׁתְּמַע דְּחוֹלֵק עַל מָרָן אַף גַּם זֹאת אֲנַן מַה נַּעֲנֶה ע"ד הָרַב הַלְּבוּשׁ בְּסִימָן שמ"ח דְּאַף שֶׁכָּתַב דְּגָזְלוּ אָסוּר מִדְּאוֹ' כָּתַב לְהֶדְיָא דְּהַפְקָעָתוֹ שָׁרֵי כיעי"ש.

וְגַם קָשֶׁה דְּלוּ יְהִיבְנָא כָּל דִּילֵיהּ דְּהָא בְּהָא תַּלְיָא אַכַּתִּי טַעְמָא בָּעֵי אַמַּאי פָּסַק הָרַמְבַּ"ם כְּאַבַּיֵי וְלֹא כְּרָבָא וְאַף דְּיֵשׁ לְצַדֵּד בָּזֶה מ"מ הָאֱמֶת יוֹרֶה דַּרְכּוֹ דְּאֵינוֹ מְחֻוָּור כְּדִכְתִיבְנָא וּקְצָת תֵּימַהּ דעפ"י מִדּוֹתָיו הָיָה לוֹ לְיַישֵּׁב דִּבְרֵי הָרַמָּ"א באה"ע סי' כ"ח ס"א בַּהַגָּהָה מִקֻּושְׁיַית הָרַבָּנִים שָׁ"ך ח"מ סי' שמ"ח סק"ב וח"מ שָׁם וְהַזְכִּיר ד"ק שָׁם בָּאוֹת י"ג דְּלְפִי דַּרְכּוֹ נִיחָא כֵּיוָן דְּהָרַמָּ"א פָּסַק דְּשָׂרֵי הַפְקָעָתוֹ מִמֵּילָא דס"ל דְּגָזְלוּ אֵינוֹ אֶלָּא מדר' ומ"ש הָרַמָּ"א דְּאֵינוֹ חַיָּיב לְהַחֲזִיר אֶלָּא מִשּׁוּם קִידּוּשׁ ה' דְּמַשְׁמַע דְּדַוְקָא חִיּוּב הַחֲזָרָה הוּא מדר' מִשּׁוּם ק"ה אֵין מִזֶּה סְתִירָה לְדַרְכּוֹ די"ל דְּאִיסּוּר הַגְּזֵלָה הוּא מדר' וְלֹא מִשּׁוּם ח"ה אֶלָּא מְטַעַם שכ' רש"ל ביש"ש הנז"ל וְחִיּוּב הַחֲזָרָה הוּא מִשּׁוּם קִידּוּשׁ הַשֵּׁם, וא"כ שַׁפִּיר הו"מ לְיַישֵּׁב הקו' עפ"י דַּרְכּוֹ וק"ל, וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה אמ"ש בַּשַּׁ"ס ב"מ ס"א לָמָּה לִי לָאו בְּגֶזֶל וכו' דְּלוֹקְמָא בְּגֶזֶל הָעַכּוּ"ם עַיֵּין להג' מוהריט"א שֶׁרָשַׁמְתִּי בָּאוֹת הַקּוֹדֶם: מב גֶּזֶל הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּאָסוּר מה"ת אִי מְחֻוָּיב לְהָשִׁיב מִדְּאוֹ' אוֹ מדר', עַיֵּין מ"ש הָרַבָּנִים שעה"מ רֵישׁ הל' גְּזֵלָה מה"ר מע' זו אוֹת י"ג נָהַר שָׁלוֹם דַּף קצ"ג ע"א מִנְחַת זִכָּרוֹן דַּף י"ב יַקְהִיל שְׁלֹמֹה דַּף קמ"ג ע"א ומ"ש עַל הנה"ש דְּלֹא זָכַר שֵׂר לשעה"מ דְּחוֹלֵק עַל הש"ב וס"ל דְּחַיָּיב מה"ת הַדָּבָר פָּשׁוּט דְּאַף דשעה"מ נְדָפַס ג' שָׁנִים קוֹדֶם נה"ש אֵין לְתָמְהַּ אִם לֹא זָכַר אֶת דִּבְרֵי ק', וְעַתָּה נדפ"מ סֵפֶר יְמֵי שְׁלֹמֹה להר"ב יַקְהִיל שְׁלֹמֹה ועי"ש בְּדַף קכ"ו ע"א וּמִדְּוַיל יָדֵיהּ מִישְׁתַּלֵּים שֶׁפָּתַם מִשְׁנָתוֹ כס' הָרַב ש"ב וְלֹא הִזְכִּיר

דִּבְרֵי שעה"מ בָּזֶה (אַף שֶׁהִזְכִּירוּ בְּסָמוּךְ לע"א) והיל"ל דְּאֵין תֵּירוּצוֹ עוֹלֶה לד' השעה"מ ומ"ג דביקהי"ש עָשָׂה סְמוּכוֹת לד"ק וּלְכָל הַפָּחוֹת הָיָה לוֹ לְצַיֵּן מ"ש ביקהי"ש הַנָּ"ל, וּבְשׁוּ"ת יַד יוֹסֵף לְהַגָּאוֹן מוהר"י דַּיְיטָשׁ סי' קי"ב ד"ה אַף כ' דבנו"ב קָמָא חיו"ד סִימָן נ"א בְּפִיסְקָא וְכֵן רש"ל, הֶעֱלָה דְּאֵינוֹ חַיָּיב לְהָשִׁיב מד"ת, וְלִיתַנְהוּ לְהָנֵי מִילֵּי שָׁם וצ"ל סי' פ"א וּבְקוֹבֶץ יַגְדִּיל תּוֹרָה קֻונְטְרֵס יו"ד דַּף ר"פ ע"ג סק"ח כ' בְּשֵׁם הנה"מ סי' שמ"ח דְּלֵיתֵי' בָּעַכּוּ"ם וְהוּא הוֹכִיחַ דְּאִיתֵי' בָּעַכּוּ"ם עי"ש והג' יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב באה"ע סִימָן כ"ח סק"בדְּלֵיכָּא בָּעַכּוּ"ם מִצְוַת הֲשָׁבָה דְּבִקְרָא דּוֹכְחָשׁ בַּעֲמִיתוֹ כְּתִיב וְאֵין עוֹבֵד כו"ם בִּכְלַל עֲמִיתוֹ וְכָתַב שֶׁכֵּן כָּתַב אֶחָד מִגְּדוֹלֵי דּוֹרוֹ בִּתְשׁוּ', וְעַיֵּין בס' חֲתַן סוֹפֵר דַּף ל"ב אוֹת מ ומ"א: מג גֵּר קָטָן דְּמַטְבִּילִין אוֹתוֹ ע"ד ב"ד כ' תוס' כְּתֻובוֹת י"א ד"ה מְטַבְּלִין דְּהוּא מדר' כ"כ הָרַב אד"ר בָּאוֹת קמ"ד, וּלְפִי הַנִּרְאֶה לֹא רָאָה דְּיֵשׁ חוֹלְקִים וס"ל דְּהָוֵי דְּאוֹרָיְ', עַיֵּין הָרִיטְבָ"א ה"ד הרב"א בא"ז לַכְּתֻובוֹת דַּף נ"ב ע"ב וה"ד הָרַב שְׁנוֹת יָמִין ח"א קכ"ד ע"ב עי"ש מַאי דשקו"ט בָּזֶה וְעַיֵּין להג' מש"ל פי"ז מהל' אִיסּוּרֵי בִיאָה הל' ט"ו סוד"ה וא"ת כְּפִי זֶה וכו' ולג"ע הָרַב חִינָּא וְחַסְדָּא ח"א דַּף קע"ג ע"א: מד גֵּר תּוֹשָׁב פְּלִיגִי תַּנָּאֵי אֵיזֶהוּ גֵּר תּוֹשָׁב עַיֵּין מ"ש בָּזֶה בְּשׁוּ"ת אוֹר לִי דַּף א' ע"ב וּבְהַשְׁמָטוֹת לְשָׁם לְתִמּוֹהַ ע"ד רַשְׁ"י בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת שפי' דְּלָא כְּהִלְכְתָא וְאֶחָד מֵרַבָּנֵי דּוֹרֵינוּ נר"ו אָמַר דְּרַשְׁ"י אוֹחֵז הָעִנְיָן בב' קְצָווֹת דְּהֵם אַלִּיבָּא דכ"ע אֵינוֹ עוע"ז דא"כ הָוֵי עַכּוּ"ם גָּמוּר וְגַם אוֹכֵל נְבֵילוֹת דאל"כ הָוֵי גֵּר צֶדֶק וְעַל שְׁאָר הַמִּצְוֹת לֹא דִּיבֵּר כְּלוּם לְפִי שֶׁתָּלוּי במח' הַתַּנָּאִים אֲלוּ תוד"ק וְאַכַּתִּי דִּבְרֵי רַשְׁ"י סַנְהֶדְרִין צ"ו הַמְצַוָּיְנִים בְּאוֹר לִי שָׁם צְרִיכִים בֵּיאוּר דְּשָׁם לֹא סַיֵּים וְאוֹכֵל נְבֵלוֹת כיעי"ש, וְכָתַב ע"ז דְּרַשְׁ"י גִּטִּין נ"ז ע"ב הוֹכִיחַ מִקְרָא דְּלָא קִבֵּל נַעֲמָן רַק שֶׁלֹּא לַעֲבוֹד ע"ז ובע"כ הָא בָּרַיְיתָא אָתְיָא כר"מ ע"כ ומ"ש בְּאוֹר לִי דַּף א' ע"ב דְּמִדִּבְרֵי רַשְׁ"י והרע"ב בב"מ דַּף קי"א ע"א מוּכָח דְּנָקְטִי כר"מ מִדְּפֵירְשׁוּ מַתְנִי' דְּהָתָם כר"מ וְהָיָה אֶפְשָׁר לָהֶם לְפָרֵשׁ אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו ז' מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ כְּמוֹ שֶׁפֵּירְשׁוּ בֶּאֱמֶת בפיה"מ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל שָׁם, י"ל דְּמִשּׁוּם דְּהִיא מִשְׁנָה סְתָמִית וּסְתָם מִשְׁנָה ר"מ נִיחָא לְהוּ לְפָרֵשׁ אַלִּיבָּא דר"מ: מַה גַּן עֵדֶן הַצַּדִּיקִים שֶׁנִּכְנְסוּ בּוֹ חַיִּים אִי מְקַיְּימִים שָׁם מ"ע, עַיֵּין מִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ דַּף ל' ע"א.

וּלְפִי הנר' מִדִּבְרֵי הָרַב נח"ב הַמּוּבָא שָׁם הוּא דְּלָא מספק"ל בְּצַדִּיקִים שֶׁמֵּתוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה דְּאֵין מְקַיְּימִים שָׁם מ"ע, וּבְכֵן מַה שֶּׁהִקְשָׁה שָׁם ע"ד הָרַב נַחַ"ל לק"מ כמ"ש הָרוֹאֶה וְעַיֵּין יָפֶה לַלֵּב סי' כ"ג אות א': מו גּוּפָא אִי שַׁיָּיךְ לוֹמַר עַל מִשְׁנָה אוֹ בָּרַיְיתָא אוֹ דַּוְקָא עַל מֵימְרָא, כָּתַב הָרַב מָשֶׁק בֵּיתִי סוס"י קל"א לְעַיֵּין בָּזֶה בס' אָהֳלֵי יִצְחָק בחי' לִכְתֻובוֹת דַּף ס"ג וא"מ אָצְלִי, אַף עַיֵּין ב"מ י"ט ע"א וכ"א ע"א דְּאָמְרִינַן גּוּפָא אַבָּרַיְיתָא, וְעַיֵּין נָזִיר י"ח ע"ב גּוּפָא נִטְמָא ב"ז וכו' וְאַף דְּלָא הוּבְאָה בָּרַיְיתָא זוֹ מִקַּמֵּי הָכִי כִּי אוֹרְחֵיהּ דְּשַׁ"ס, עַיֵּין להרב"א בא"ז ה"ד הָרַב מַקְנֶה אַבְרָהָם במ"ב אוֹת פ"א הָא מִיהָא שָׁמְעִינַן דְּבַבָּרַיְיתָא אָמְרִינַן גּוּפָא, וְעַיֵּין כְּתֻובוֹת ס"ח סוֹף ע"א וְדַף ע' ע"ב ובס' כָּל הַחַיִּים צִיֵּין מַעֲשֶׂה אַבְרָהָם דַּף רט"ו ע"ד ואמ"א וּבְתוֹסְ' נָזִיר י"ח ע"ב הַנָּ"ל, כ' דל"ג גּוּפָא אֶלָּא כְּשֶׁהַשַּׁ"ס מַיְיתֵי תְּחִלָּה מֵימְרָא אוֹ בָּרַיְיתָא וכו' עי"ש וק"ל.

שו"ר מ"ש הָרַב תְּהִלָּה לְדָוִד ח"א דַּף ס"א ע"ד בְּשֵׁם בַּעֲלֵי הַכְּלָלִים דְּאֵין דֶּרֶךְ לוֹמַר גּוּפָא עַל הַמִּשְׁנָה וְהֵבִיא מ"ש רַשְׁ"י בְּסֻכָּה דַּף י"ד ע"א בְּשֵׁם רַבּוֹ דִּלְפִי שֶׁהִיא מִשְׁנָה מְסֻדָּר טָהֳרוֹת שַׁיָּיךְ לוֹמַר בָּהּ גּוּפָא וְתָמַהּ ע"ז מִכְּתֻובוֹת דַּף ע' ע"ב דְּאָמַר גּוּפָא אַמַּתְנִי' דְּנָדָרִים

עי"ש גַּם הִשַּׂגְתִּי ס' יָבִין שְׁמוּעָה וְרָאִיתִי לְמָרָן ע"ד הה"ע שַׁעַר ב' סו"פ א' שֶׁהֲבִיא דִּבְרֵי רַשְׁ"י דְּסֻוָּה וְסִיֵּים מָרָן וְלִפְעָמִים יָבֹא גּוּפָא עַל לְשׁוֹן תַּנָּא בסופ"ק דב"מ (הַיְינוּ הַהִיא דְּדַף כ"א שֶׁהֵבֵאתִי לְמַעְלָה) ובפ"ק דב"ק דַּף י"ד ד' כְּלָלוּת הָיָה רַשְׁבָּ"א אוֹמֵר וְהָרַב יבי"ש שָׁם כְּלָל ל"ה חַדִּית לָן כְּלָלָא דְּהֵיכָא דְּלָא מַיְיתֵי הַשַּׁ"ס מֵעִיקָּרָא כֻּוְלָּהּ בָּרַיְיתָא אוֹמֵר עָלָּהּ גּוּפָא מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְאֵתוּיֵי סִיּוּמָא דְּבָרַיְיתָא וְהֵבִיא לָזֶה שַׁ"ס בּ"ק דַּף י"ג וְסֻוָּה דַּף ל"ב וְשַׁבָּת דַּף קט"ז ור"ה דַּף ו' וּפְסָחִים דַּף ע"ט, גַּם הִשַּׂגְתִּי ס' מַעֲשֶׂה אַבְרָהָם וְרָאִיתִי בְּדַף רי"ד ע"ד שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם חָמִיו רְאָיָה לִמ"ש הִיבי"ש מִסּוֹף דְּבֵיצָה דַּף ז' ע"א גּוּפָא הַשּׁוֹחֵט אֶת הַתַּרְנְגוֹלֶת וכו' וְסִיֵּים המעש"א וְז"ל וע"ע סֻוָּה דַּף י"ו ע"א גּוּפָא אר"א בַּר טַבְיוֹמֵי סְכָכָהּ בִּבְלָאֵי כֵּלִים פְּסוּלָה וכו' וְדוֹק עכ"ל וּלְפוּם רֵיהֲטָא לֹא יָדַעְתִּי מָה הַצִּיּוּן הַלָּז דְּהַהִיא מֵימְרָא הִיא וְלֹא בָּרַיְיתָא: מז גְּמִירִי כִּי אִתְמַר בַּשַּׁ"ס הַאי לִישָׁנָא נִרְאֶה מִדִּבְרֵי הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן בְּמַעֲרָכֶת הַמַּ"ם אוֹת שֶׁפֵּ"ה דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן שֶׁכָּתַב ואע"ג דְּמַעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין בְּעִנְיַן כְּלִי שָׁרֵת הוּא מִדְּאוֹ' וכו' מ"מ בְּעִנְיַן שְׁרָרָה מַאי דְּאָמְרִינַן כֵּן הוּא מִדְּרַבָּנָן וּמְשׁוּם הָכִי אָמְרוּ בִּבְרָכוֹת דַּף כ"ח בְּעֻוְבְדָּא דר"ג ור"י גְּמִירִי מַעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין עכ"ל וּלְעִנְיַן זֶה נִרְאֶה מִדִּבְרֵי הָרַב מוהרח"ד רַפָּאפּוֹרְט בְּשׁוּ"ת מַיִם חַיִּים חיו"ד סי' מ"ט דְּכָל גְּמִירִי הוּא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁכָּתַב דְּנָצָל הוּא הֲלָכָה לממ"ס כְּדְאָמְרִינַן בְּנָזִיר דַּף נ' ע"א גְּמִירִי דְּנָצָל דְּאָתֵי מֵאָדָם וּלְשׁוֹן גְּמִירִי הוּא הלל"מ כַּיָּדוּעַ וּמַהֲלָכָה לָא יָלְפִינַן עכ"ל.

אָמְנָם לְפִי הַנִּרְאֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַחֲלִיט לֹא כִּדְבְרֵי מַר וְלָא כִּדְבְרֵי מַר דְּאִיכָּא דֵּיוּקְתֵּי טוּבָא בַּשַּׁ"ס הַאי לִישָׁנָא ור"ל מִדְּרַבָּנָן כְּמוֹ שֶׁצִּיֵּין בְּסִפְרוֹ קֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּחֵלֶק מִדּוֹת חֲכָמִים אוֹת ס"ד וְז"ל אִיכָּא טוּבָא בַּשַּׁ"ס שֶׁאֵינָן הֲלָכָה למ"מ אֶלָּא מָסוֹרֶת מֵרַבּוֹתֵינוּ וְאַזְכִּיר קְצָתָם וְהֵבִיא מ"ש בפ"ק דְּסוֹטָה גְּמִירִי אֵין יצה"ר שׁוֹלֵט אֶלָּא בְּמַה שֶׁעֵינָיו רוֹאוֹת וּבְשַׁבָּת דַּף צ"ט כָּל טוּבָא דְּמִיַּדְלְיָיא וכו' וּבְסוֹטָה דַּף ל"ד טוּבָא דְּמִיַּדְלֵי אִינִישׁ אַפַּתְפֵּיהּ וּבִבְרָכוֹת דַּף כ"ט גְּמִירִי טָבָא לָא הָוֵי בִּישָׁא וּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּכָל הָנֵי אֵינָן הללממ"ס אֶלָּא מָסוֹרֶת מֵרַבּוֹתֵינוּ וּמִתְבָּאֵר דס"ל דְּאִיכָּא נָמֵי דֵּוּקְתֵּי דְּאִתְמַר הַאי לִישָׁנָא וְהוּא הללמ"מ מַמָּשׁ וְלֹא כִּדְמַשְׁמַע מִדְּבָרָיו שבס' אַרְעָא דְּרַבָּנָן הַנָּ"ל וע"ע שַׁבָּת דַּף ק' ע"ב גְּמִירִי אֵין סְפִינָה מְהַלֶּכֶת בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה (עי"ש בְּרַשְׁ"י וְתוֹסְ' דְּגָרְסִי גְּמִירִי) וּבְמַסְ' פְּסָחִים דַּף נ"ב ע"ב גְּמִירִי אֵין חַיָּה שֶׁבִּיהוּדָה גְּדֵלָה עַל פֵּירוֹת שֶׁבַּגָּלִיל וכו', וְשָׁם כָּתַב רַשְׁ"י גְּמִירִי מָסוֹרֶת מֵרַבּוֹתֵינוּ וּבְמַסְ' סַנְהֶדְרִין סוֹף דַּף ל"ז גְּמִירִי אֵין אִשָּׁה מִתְעַבֶּרֶת מְעֻמָּד, וּלְפִי הַנִּרְאֶה אֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר בְּהָנֵי דְּהָווּ הֲלָכָה למ"מ אֶלָּא הֵם מָסוֹרֶת מֵרַבּוֹתֵינוּ וּבְמַסְ' יוֹמָא דַּף ל"ב ע"א גְּמִירִי חָמֵשׁ טְבִילוֹת וכו' טוֹבֵל כ"ג, וְכָתַב שָׁם רַשְׁ"י דְּהוּא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי וְכֵן מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הַתּוֹסְ' שָׁם וְכָתַב שָׁם הָרַב שִׂיחַ יִצְחָק (ע"ד רַשְׁ"י הַנַּ"ל) דְּהָכִי אִיתָא בְּכַמָּה דִּוּכְתֵי דִּלְשׁוֹן גְּמִירִי הוּא הללמ"מ וּמֵהֶם בְּסוֹף פֶּרֶק ב' דְּסַנְהֶדְרִין גְּמָרָא גְּמִירִי לַהּ וַאֲתָא יְחֶזְקֵאל וְאַסְמְכָהּ קְרָא וְצִיֵּין לְעֵיל בְּיָבִין שְׁמוּעָה דַּף י"ג (דִּבְרֵי הָרַב יָבִין שְׁמוּעָה הֶבְיאָם הָרַב מָשָׁק בֵּיתִי בְּאוֹת קכ"א וְז"ל כָּתַב הָרַב הֲלִיכוֹת עוֹלָם הוּבָא ביבי"ש דַּף י"ג ע"א כָּל הֵיכָא דְּאִיכָּא גְּמִירִי מָסוֹרֶת בְּיָדֵינוּ מִמֹּשֶׁה בְּסִינַי וְכֵן הִלְכְתָא גְּמִירִי לַהּ עכ"ל וְאַחֲרָיו נִמְשְׁכוּ הָרַבָּנִים שְׁלָ"ה בְּמַעֲרָכָה זוֹ ות"ח דַּף ל"ב ע"ג עכ"ד המש"ב) וּבְסֵפֶר רָמַת שְׁמוּאֵל.

אָמְנָם דַּעַת הָרַמְבַּ"ם בְּהַהִיא דְּחָמֵשׁ טְבִילוֹת דְּלָאו הֲלָכָה למ"מ הֵם כמ"ש הָרַב יַד דָּוִד (שִׁיטָה) בְּחִידּוּשָׁיו לְיוֹמָא (עמ"ש בַּשַּׁ"ס בְּדַף ל' ע"ב אוֹ דִּילְמָא שָׁאנֵי מְצוֹרָע דְּדָיֵיש

בְּטַוְמְאָה) בְּשֵׁם הָרַב חַוּת יָאִיר סי' קע"ח בְּצִיּוֹן ל"ב וְזַ"ל גְּמִירִי ה' טְבִילוֹת וכו', רַשַׁ"י פֵּירֵשׁ הַלְלמ"מ וְרַמְבַּ"ם לֹא זָכַר בּוֹ דָּבָר דְּלָא ס"ל לְהָרַמְבַּ"ם גְּמִירִי הל"מ עכ"ל, וכ"כ עוֹד שָׁם כַּמָּה פְּעָמִים, וּמִקָּרוֹב בָּא לְיָדִי חי' מוהר"ם בְּרַבִּי וּפְשִׁיטָא לֵיהּ דְּלְהָרַמְבַּ"ם הָוֵי הל"מ וְלֵיתָא עכ"ל הַיָּד דָּוִד וכ"כ עוֹד שָׁם בַּסֵּוְגְיָא דְּדַף ל"ב עי"ש, וס' חו"י אמ"א לְרֹאוֹת דב"ק וְנִרְאֶה דְּאֵין כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר שֶׁכֵּן דַּעַת הָרַמְבַּ"ם בכ"מ שֶׁנֶּאֱמַר גְּמִירִי לָאו הַלְלמ"מ שֶׁהֲרֵי מָרָן כ"מ בְּהִלְכוֹת שְׁחִיטָה פֶּרֶק יו"ד הי"ב כָּתַב בְּהַהוּא גְּמִירִי דִּמְפָרֵשׁ הָרַמְבַּ"ם דְּהוּא הלל"מ עי"ש, אֶלָּא ר"ל דְּלְהָרַמְבַּ"ם הַהוּא דְּחָמֵשׁ טְבִילוֹת וכו' הוּא מִדְּרַבָּנָן, וְרַשַׁ"י בְּסַנְהֶדְרִין דַּף ק"א ע"ב במ"ש בַּשַׁ"ס גְּמִירִי אֵין יְשִׁיבָה בָּעֲזָרָה אֶלָּא לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד כָּתַב שֶׁהוּא הלל"מ וְעַל דְּבְרֵי הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן הַנָּ"ל עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַמַּ"ם אוֹת קע"ו (ד"ה וְכָתַב) וּבְעִיקַּר כְּלָלִין עַיֵּין מַה שֶּׁצִּיַּיְנוּ הָרַב מִשַּׁק בֵּיתִי שָׁם וּבַמַּעֲרֶכֶת הַמַּ"ם אוֹת ער"ה וְלַגָּדוֹל בְּדוֹרֵינוּ הַגָּאוֹן הַמְפֻוָּרְסָם נְצִי"ב מָלֵךְ יצ"ו בסה"ב הָעֵמֶק שְׁאֵלָה בְּהַקְדָּמָתוֹ (קִדְמַת הָעֵמֶק אוֹת ב'): מח גָּדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת וכו' עַיֵּין יו"ד סי' ש"ץ ס"ב יָשַׁב לְגַלֹּחַ וכו', וכ' מָרָן חַיָּ"א בברכ"י א"ח סִימָן ע"א ד"ה אָמְנָם דְּמוּכָח מֵהָרַב הנמק"י דְּמַה שֶּׁהִתִּירוּ לְהַמִּתְגַּלֹּחַ לָאו מִטַּעַם כה"ב אֶלָּא מִשּׁוּם דְּבַדְּרַבָּנָן אִם הִתְחִילוּ בְּהֶיתֵּר גּוֹמֵר עי"ש, וְכֵן נִרְאֶה מֵהָרַב הַלְבוּשׁ בַּיּוֹ"ד שָׁם שֶׁלְּשׁוֹנוֹ הוּא קָצָת בְּסִיגְנוֹן לְשׁוֹן הָרַב הנמק"י עי"ש וְזֶה נָעֳלַם מֵהָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה בח"ב דַּף א' ע"ב שֶׁנִּמְשַׁךְ אַחַר מַה שֶּׁפֵּירֵשׁ הָרַב שֶׁלְּחָן גָּבוֹהַּ דְּגַם הֶיתֵּר הַמִּתְגַּלֹּחַ הוּא מִשּׁוּם כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת עי"ש וְנָפְקָא מִינַּהּ לְעִנְיַן דִּינָא וק"ל: מט גַּמְטְרִיאוֹת כְּשֶׁחָסֵר אֶחָד מִן הַמִּנְיָן אֵינוֹ מְעַכֵּב כ"כ מָרָן חַיָּ"א בס' דְּבַשׁ לְפִי מע' זוֹ אוֹת י"ד בְּשֵׁם לִיקּוּטֵי גּוּרֵי הָאֲרִ"י זַ"ל עי"ש וקצ"ת שֶׁלֹּא זָכַר שֵׁר אֶת יוֹסֵף צַדִּיקָאבב"י א"ח סי' תקפ"ב ד"ה ומ"ש וְיֵשׁ בָּהֶם ס"ח אוֹתִיּוֹת וכו' עי"ש וּבְפִי' הַסּוֹד שֶׁגִּילָה רַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן מְאִיסְטָרוֹפּוֹלִי שֶׁרָגִילִים לְעַיֵּן בּוֹ בע"פ כָּתוּב שָׁם שֶׁהַשֵּׁם (אשצ"ה) גמט' רַבִּי עֲקִיבָא וְהַיְינוּ דַּאי עִם הַכּוֹלֵל דאל"כ חָסֵר אֶחָד מֵהַמִּנְיָן וְעַיֵּין טוּר א"ח רַסִּי' קי"ז וּקְרִיאָתוֹ חָשׁוּב א' וּבְתִיקּוּנִים סוֹף תִּיקּוּן ט"ל וּבַהַקְדָּמָה דַּף כ"א ע"ב וכ"ב (מִדְּפוּס מְרֻבָּע) דְּמִתְבָּאֵר גַּם כֵּן כנז"ל: נ גְּמַטְרִיאוֹת הָרַב פָּתַח הַדְּבִיר בח"א סִימָן ל"ב אוֹת ו' הֵבִיא מ"ש בזה"ק דְּלְמִלְאוֹת הַגְּמָט' חָשְׁבִינַן נְקֻדַּת חִירִיק לַיּוֹ"ד עי"ש גַּם מָרָן חַיָּ"א בס' יוֹסֵף תְּהִלּוֹת רֵישׁ מִזְמוֹר י"ח דְּרֵישׁ מְהֻלָּל אַקְרָא ה' מְהֻלָּל גמט' שָׁם מ"ה אַדְנוּת עִם הַכּוֹלֵל הֲגַם דְּלָא כְּתִיב וָא"ו דָּרִישְׁנָא לֵיהּ וכו' עי"ש וְרַבֵּינוּ הָרֻקַּח בְּסִימָן רפ"ג כָּתַב טוֹב אֲרוּחַת יָרָק אֲרוּחַת בגמט' חֲזֶרֶת, וכ' בס' יָפֶה לְלֵב ח"ב סי' תע"ג אוֹת ו' דאע"ג דְּאָרְחֵתְּ חָסֵר ו' כְּתִיב יֹאמַר נָא הגמט' עפ"י קריא"ה נֶאֱמָנָה וְצַיֵּין יוֹסֵף תְּהִלּוֹת הַנָּ"ל.

וּמַמָּשׁ בְּחוֹמַת אֲנָךְ פ' בָּא בְּשֵׁם רַבֵּינוּ מוהר"א מגאמיז"ה מוּכָח דס"ל כֵּן שֶׁרָמַז דִּסְתָם אֲכִילָה הִיא בְּכַזַּיִת ממ"ש אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ בגמט' אוֹכֶל כזי"ת וְעַיֵּין רוֹאֶה דִּבְצִיר שִׁית שֶׁהֲרֵי אָכְלוּ כְּתִיב וְדוֹחֵק לוֹמַר שֶׁיֵּשׁ ט"ס וצ"ל אָכַל כַּזַּיִת אַף לַהַנָּ"ל נִיחָא דִּנְקֻדַּת הַחוֹלָם עוֹלֶה בְּמָקוֹם ו': אֶלָּא דִּלְכְאוֹרָה הַמִּדְרָשׁ תַּנְחוּמָא שֶׁהֵבִיא הריב"ה בא"ח סי' כ"ד וְהַתּוֹסָ' מָנַחוֹת דַּף ל"ט ד"ה לֹא יִפְחוֹת וכו' שכ' דְּהַלָּמֵד דִּלְצִיצִת מַשְׁלִים מִנְיַן הַתַּרְיָ"ג עי"ש נִרְאֶה דְּלָא סָבְרִי הָכִי דא"כ לָמָּה לְהוּ מִשּׁוּם הַלָּמֵ"ד דִּלְצִיצִת, וְעַיֵּין בְּהַקְדָּמַת תִּיקּוּנֵי הזוה"ק הַנָּ"ל בָּאוֹת מ"ט: וְאוֹת שֶׁהִיא שְׁמוּשִׁית אִי נָחְשָׁבַת לְהַשְׁלִים הגמט' עַיֵּין מ"ק כ"ח ע"א בכל"ח גמט' שִׁשִּׁים וּלְהָרַב תוי"ט סופ"ה דְּאָבוֹת בֶּן שִׁשִּׁים לְזִקְנָה וכו': נא גּוּפָא כְּשֶׁאוֹמֵר כֵּן בַּשַׁ"ס רְגִילִים אָנוּ לְפָרֵשׁ דְּבַתְּחִלָּה הֵבִיא הַשַׁ"ס עִנְיָן זֶה בִּגְרָרָא וְשׁוּב חוֹזֵר הַשַׁ"ס

לִישָׁא וְלִיתֵן בּוֹ וּלְחַדֵּשׁ אֵיזֶה דָּבָר וְשָׁמַעְתִּי מִי שֶׁמְּפָרֵשׁ בְּהֶפֶךְ דְּבַתְּחִלָּה הוּבָא מְשׁוּם שקו"ט, וְשׁוּב מֵבִיא בְּאַגַּב וְאֵין פֵּירוּשׁ זֶה נָכוֹן בְּעֵינַי וּמִדְּבְרֵי הא"ז לב"מ דַּף ק"ט הוּבָא בַּגְּלָיוֹן הַשַּׁ"ס לרע"א שָׁם וּבְקַמָּא דַּף ק"י ע"א מוּכָח כְּדַכְתֵּיבְנָא בְּעַנְיוּתִין כְּמוֹ שֶׁיִּרְאֶה הָרוֹאֶה, וע"ע בְּגִלְיוֹן הַנַּ"ל בְּחֻלִּין מ"ו ע"ב, וּלְהָרַב מֶשֶׁק בֵּיתִי אוֹת קל"א וְעַתָּה בָּא לִידֵי סֵפֶר הֲלִיכוֹת עוֹלָם (לְבַדּוֹ שֶׁנִּדְפַּס בִּשְׁנַת רכ"ז) וְרָאִיתִי שָׁם בְּשַׁעַר ב' פ"א שכ"כ דְּמֵעִיקָּרָא מַיְיתֵי לָהּ בְּאַגַּב, וְשׁוּב לְחַדֵּשׁ בָּהּ וְהֻוקְ' לוֹ סְוּגְיָא דְּחֻלִּין וְהֵבִיא דִּבְרֵי הָרָ"ן שָׁם עי"ש: נב גּוֹנֵב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת אִם אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן, עַיֵּין הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו לְחֻלִּין דַּף צ"ד דְּמַחֲלוֹקֶת הָרִאשׁוֹנִים הוּא, וְעַיֵּין קוֹבֶץ עַל יָד פ"ב מהל' דֵּעוֹת דְּדַוְקָא בְּמִידֵּי דְּמִכְירָה דְּיֵהִיב דָּמֵי כְּמוֹ נְבֵילָה בְּמַר דְּשִׁחוּטָה אֲבָל בְּמַתָּנָה לכ"ע מִדְּרַבָּנָן עי"ש: נג גּוֹנֵב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת, עַיֵּין לְהָרַב נַחַ"ל ח"א דַּף נ"ג ע"ד דְּאֵינוֹ אָסוּר לָעַכּוּ"ם וכמ"ש הרב"ח סי' רכ"ח סק"ז וְהַיְינוּ כְּשֶׁהוּא דֶּרֶךְ מַתָּנָה אֲבָל בְּמִידֵּי דְּמִכְירָה גַּם לְנָכְרִי אָסוּר וּכְמוֹ שֶׁמְּפוֹרָשׁ בְּהָרַמְבַּ"ם ובש"ע שָׁם וְעַיֵּין להגר' יש"ש פֶּרֶק גִּיד הַנָּשֶׁה אוֹת י"ט דְּמֵהָרִי"ף וְרַמְבַּ"ם וּסְמָ"ג מַשְׁמַע דְּאֵין לְחַלֵּק בֵּין נָכְרִי לְיִשְׂרָאֵל, וְעַיֵּין קוֹבֶץ עַל יָד פ"ב מהל' דֵּעוֹת וְהָרַמְבַּ"ם בְּפֵירוּשׁ הַמִּשְׁנָיוֹת פי"ב דְּכֵלִים מ"ז, וּתְשׁוּבַת הָרַדְבַּ"ז ח"ג רָמְזוּ בְּתוֹכָחוֹת חַיִּים פ' וַיִּקְרָא דַּף ג' ע"ב וְהָרַב מוהר"י מִבְּרוּנָא בסי' קי"ג כָּתַב דְּגַם לְנָכְרִי אָסוּר לִגְנֹוב דַּעְתּוֹ, וכ"כ הָרַב בֵּית יַעֲקֹב סי' קי"ח דְּאָסוּר לִמְכֹּור לְנָכְרִי בְּהֵמָה הַנִּרְבַּעַת אַף דְּנָכְרִי אֵינוֹ מֵזָהָר ע"ז אָסוּר מְשׁוּם גְּנֵיבַת דַּעַת דְּאָסוּר לְנָכְרִי וה"ד בס' מַעֲשֶׂה אַבְרָהָם בחיו"ד סי' ט"ז ד"ה עו"ר: נד גֶּזְמָא אָמְרִינַן בְּחֻלִּין דַּף צ' ע"ב בג' מְקוֹמוֹת דִּבְּרוּ חֲכָמִים לְשׁוֹן הֲבַאי וכו' בס' בֵּית הַגָּדוֹל (הוּא פי' עַל פֶּרֶק ר"א נד"מ) בפי"א הֵרָאָה מְקוֹמוֹת רַבִּים שֶׁדִּבְּרוּ חֲז"ל לְשׁוֹן גֶּזְמָא וְלָאו דַּוְקָא בג' מְקוֹמוֹת ועיש"ב ובס' הַבִּיכּוּרִים וְהָרְאָיוֹן דַּף כ"ד ע"ב: נה גּוֹי בְּעִנְיָנִים רַבִּים נֶאֱמְרוּ בְּשַׁ"ס וּפוֹסְקִים חִילּוּקֵי דִּינִים בֵּין יִשְׂרָאֵל לְנָכְרִים, וְאָרְשׁוֹם פֶּה אֲשֶׁר יַעֲלֶה בִּמְצוּדָתִי בס"ד וּלְהָקֵל עַל הַקּוֹרֵא אֲחַלֵּק אוֹת זוֹ לְסָעִיפִים קְטַנִּים*): א) אִי אָמְרִינַן בֵּיהּ חֲצֵירוֹ שֶׁל אָדָם קוֹנָה לוֹ של"מ, עַיֵּין בְּמַעֲרֶכֶת הַחֵי"ת אוֹת ל"ח מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי שָׁם: ב) וּלְעִנְיַן שְׁלִיחוּת רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף עי"ש בַּמַּפְתְּחוֹת אֵין שְׁלִיחוּת לְנָכְרִי וְאֵין שלד"ע וּבַמַּעֲרֶכֶת הַחֵי"ת אוֹת קי"א: ג) וּלְעִנְיַן קִנְיַן סוּדָר, רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַקּוּ"ף אוֹת ט"ו ועי"ש לְעִנְיַן אִם יוֹעִיל מִמֶּנּוּ הַרְשָׁאָה לְיִשְׂרָאֵל לִגְבּוֹת חוֹבוֹ: ד) וּלְעִנְיַן מְשִׁיכָה וַחֲזָקָה בִּשְׁלִיחוּת יִשְׂרָאֵל, בְּמַעֲרֶכֶת הַקּוּ"ף אוֹת נ"ד: ה) וּלְעִנְיַן שׁוֹחֵד, רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַשִּׁי"ן אוֹת נ': ו) וְאִם שַׁיָּךְ בָּהֶם סְיָגִים וְתַקָּנוֹת, עַיֵּין לְקַמָּן אוֹת נ"ז: ז) וְאִי אִיכָּא בְּנָכְרִי מִשּׁוּם הֶלָּנַת הַמֵּת, רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַבֵּי"ת אוֹת ק"ג: ח) וְאִם יִשְׂרָאֵל קוֹנֶה מִמֶּנּוּ מַשְׁכּוֹן, רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶ' הַבֵּי"ת אוֹת ק"א: ט) וְאִי נָכְרִי קוֹנֶה גְּנֵבָה מִיִּשְׂרָאֵל ע"י שִׁינּוּי, רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַשִּׁי"ן אוֹת ע"ב: י) וְאִי אָמְרִינַן בְּהוּ יַד אִשָּׁה כְּיַד בַּעְלָהּ, רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַיּוּ"ד אוֹת ל"ז: יא) וּלְעִנְיַן נֶאֱמָנוּת נָכְרִי בְּמֵסֵיחַ לְפִי תֻּמּוֹ, רָשַׁמְתִּי לְעֵיל אוֹת כ"ה עַד כ"ט: יב) וּלְעִנְיַן גֶּזֶל הַנָּכְרִי, רָשַׁמְתִּי לְעֵיל אוֹת ל"ח, ל"ט, מ', מ"א, מ"ב: יג) וְאִי אָמְרִינַן בְּנָכְרִי אֵין אָדָם חוֹטֵא וְלֹא לוֹ, עַיֵּין בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת קל"ה: יד) וְאִי אָמְרִינַן בְּנָכְרִי אֵין אָדָם מֵשִׂים עַצְמוֹ רָשָׁע, עַיֵּין בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת רס"ג: טו) וְאִי מְהַנֵּי בְּהוּ קִנְיָן אַגַּב, רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת ק"ט: טז) וְאִי אָמְרִינַן בְּנָכְרִי אוֹקֵי מָמוֹנָא בְּחֶזְקַת מַאֲרִיהּ, עַיֵּין לְמָרָן מוהריט"א בס' הִלְכוֹת יו"ט רפ"ב דְּבְכוֹרוֹת וְשָׁם (בד"ה וְהִנֵּה לְפִי הָאָמוּר לִכְאוֹרָה) כָּתַב דְּמִדִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים הו"ד בא"ז לִכְתֻבּוֹת דַּף ט"ו ע"ב

דְּלָא אָמְרִינַן כֵּן מִשּׁוּם דְּעוֹבֵד כּוֹ"ם לֵית לֵיהּ חֶזְקַת מָמוֹן וּמַסִּיק דְּתָלֵי בִּפְלוּגְתָּא דְּלָמָ"ד גֶּזֶל עַכּוּ"ם אָסוּר מִה"ת יֵשׁ לוֹ חֶזְקַת מָמוֹן וְאָמְרִינַן בֵּיהּ אוּ"מ בחז"מ, ובס' יִשְׂרֵי לֵב דַּף ע"ה אוֹת ס' כ' בְּשֵׁם הג' חק"ל ח"מ סי' ק"מ דְּהִסְכִּים דְּיֵשׁ לוֹ חֶזְקַת מָמוֹן וכ"כ בס' רוֹב דָּגָן, וְתִפְאֶרֶת אָדָם ח"מ סי' ג' חָלַק עָלָיו וכו', וְעַיֵּין בְּשׁוּ"ת חת"ס ח"ו סי' י"ז דשקו"ט לְיַישֵׁב דִּבְרֵי ט"ז יו"ד סי' ס"א וְסַיֵּם וְזֶה דְּלָא כִּסְבָרַת קְצָת רִאשׁוֹנִים בשט"מ סופ"ק דִּכְתֻבּוֹת דְּלָא אָמְרִינַן בְּשֶׁל נָכְרִי חֶזְקַת מָמוֹן מִתְּבָאֵר דְּלָא כָּל הָרִאשׁוֹנִים מוֹדִים בָּזֶה דְּאֵין חֶזְקַת מָמוֹן לָעַכּוּ"ם דְּלָא כְּמוֹ שֶׁתָּפְסוּ בִּפְשִׁיטוּת קְצָת מֵרַבָּנָן קַדִּישֵׁי הַנָּ"ל וְכֵן רַב אֶחָד בְּשׁוּ"ת זִכְרוֹן צְבִי מְנַחֵם סי' ו' וְהַמְחַבֵּר בסי' ז' ע"פ דִּבְרֵי הא"ז בִּכְתֻבּוֹת הַנָּ"ל דְּאֵין חֶזְקַת מָמוֹן לָעַכּוּ"ם עי"ש וְצָרִיךְ לְהִתְיַישֵׁב במ"ש בְּשׁוּ"ת רמ"צ א"ח סי' ל"ב אוֹת ו'.

שׁוּב בָּא לִידֵי ס' עֵדוּת בִּיהוֹסֵף להג' מִסַּלְאֲנִים וְרָאִיתִי בסי' ל"ג דשקו"ט בָּזֶה וְשָׁדַי נַרְגָּא עמ"ש מָרָן מוהריט"א דְּתָלֵי בִּפְלוּגְתָּא אִי גֶּזֶל עוֹבֵד כו"ם מֻוָתָּר מה"ת אוֹ לֹא, שֶׁהֲרֵי הָרֹא"ש וְהָרַשְׁבָּ"א סָבְרִי דְּגֶזֶל עַכּוּ"ם אָסוּר מה"ת ואפי"ה כָּתְבוּ דְּלֹא שַׁיָּךְ חֶזָקָה בָּעַכּוּ"ם ועכ"ל דְּסָבְרִי דְּחֶזְקַת מָמוֹן הוּא כִּשְׁאָר חֲזָקוֹת וּבְעוֹבֵד כו"ם לֹא שַׁיָּךְ דִּין חֶזָקָה וְהָאֱרִיךְ עוֹד בְּעִנְיָן זֶה עי"ש, ובס' יָפֶה עֵנָף בִּכְלָלִי, הקי"ל אוֹת ל"א כָּתַב וְז"ל אִי זוֹכֶה הַנָּכְרִי מִטַּעַם חֶזְקַת מָארִי קַמָּא וקי"ל, עַיֵּין הֲלָכוֹת יו"ט דַּף כ"ח וְדַף ל"א ע"ד קֹהֶלֶת יַעֲקֹב דַּף מ"ג (וְאַחַר שֶׁצִּיֵּין עוֹד כַּמָּה ס' בָּזֶה סַיֵּם), וְעַיֵּין בא"ז סוֹף פ"ק דִּכְתֻבּוֹת דַּף ע"ח ע"ג בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א וְהָרֹא"ש וְהָרַמְבַּ"ן דְּלֵיכָּא בָּעַכּוּ"ם חמ"ק עכ"ל, וְאֵין מָצוּי אֶצְלִי סֵפֶר הִלְכוֹת יו"ט הַנִּדְפָּס בפ"ע לְרָאוֹת דב"ק וְאִם הוּא מ"ש ברפ"בשֶׁרַשַּׁמְתִּי לְעֵיל הָרוֹאֶה יִרְאֶה שֶׁכְּבָר הֵבִיא דִּבְרֵי הא"ז לַכִּתֻבּוֹת הַנָּ"ל וְאֵין כָּל חָדָשׁ: יז) וְאִי דָּנִין אַסְמַכְתָּא בְּנָכְרִי, עַיֵּין שׁוּ"ת שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב מַהֲדוּרָא ג' ח"א סי' מ"ט שֶׁהֵבִיא מח' הָרַמְבַּ"ם וְהָרָאָבָ"ד בפ"ד מהל' חָמֵץ ה"ה ועי"ש בְּדִבְרֵי ה"ר דְּהָעִיקָּר דְּיֵשׁ אַסְמַכְתָּא בְּנָכְרִי וְכָתַב המג"א רס"י תָּמָ"א שכ"נ דַּעַת מָרָן בש"ע, וע' נו"ב מ"ת יו"ד סי' קצ"א לְעִנְיַן מְכִירַת בְּהֵמָה לִפְטוֹר מֵהַבְּכוֹרָה, וע' בס' שׁוּ"ת רמ"צ יו"ד סי' פ"ב דְּמַסִּיק דְּהָוֵי ס' בְּכוֹר וְשָׁם בֵּיאֵר דְּאֵין חִילּוּק בֵּין יִשְׂרָאֵל הַמּוֹכֵר לְנָכְרִי לְבֵין נָכְרִי הַמּוֹכֵר לְיִשְׂרָאֵל בְּעִנְיָן שֶׁהוּא אַסְמַכְתָּא וְהָוֵי ס' בְּכוֹר, וּבְשׁוּ"ת יַד יוֹסֵף לְהג' מוהר"י דַּיְיטְשׁ סי' ק"ט בְּנוֹתַן פָּרָה לְנָכְרִי לְזוּנָהּ וא"ל בְּאִם שֶׁתֵּלֵד יִהְיֶה הַוָּלָד בִּשְׂכָרוֹ לֹא הִזְכִּיר כְּלָל הַחֲשָׁשׁ מִשּׁוּם אַסְמַכְתָּא כֵּיוָן שֶׁלֹּא אָמַר לוֹ מֵעִכְשָׁיו כיעי"ש וְלֹא יָדַעְתִּי לָמָּה וְעַיֵּין שׁוּ"ת חת"ס יו"ד סי' שי"א דְּחָשַׁשׁ לְאַסְמַכְתָּא בְּנָכְרִי, וּבְיַד שָׁאוּל לַיו"ד סי' רצ"ד סט"ו כָּתַב בִּפְשִׁיטוּת וּבָעַכּוּ"ם לֹא שַׁיָּךְ כְּלָל אַסְמַכְתָּא, עַיֵּין בא"ח רס"י תָּמָ"א ע"כ.

וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּאָזֵיל בָּתַר אִיפְּכָא דְּאַדְּרַבָּא בסי' תמ"א מְבֹאָר דְּהָעִיקָּר כְּהַסּוֹבְרִים דְּיֵשׁ אַסְמַכְתָּא בְּנָכְרִי, אַךְ נִרְאֶה דִּכְוָנָתוֹ הוּא להק' לְשִׁיטַת הָרָאָבָ"ד דשקו"ט שָׁם אַלִּיבֵּיהּ כיעי"ש, וְעַיֵּין בשו"מ מַהֲדוּרָא ג' ח"ב סי' קמ"ח שכ' דְּהָרָאָבָ"ד ס"ל דְּקוֹנֶה אַסְמַכְתָּא בְּנָכְרִי וַאֲנַן לָא קי"ל כְּשִׁיטַת הָרָאָבָ"ד בָּזֶה וְתָמַהּ עַל המק"ח תמ"ח סק"ז דְּנָקִיט דְּאֵין אַסְמַכְתָּא לְנָכְרִי דַּאֲנַן לָא קי"ל הָכִי, ובשו"מ מ"ק ח"א סי' צ"ג הִזְכִּיר מח' הָרַמְבַּ"ם וְהָרָאָבָ"ד וּמַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו שָׁם דְּהַפּוֹסְקִים סָבְרִי כְּהָרַמְבַּ"ם, וּבְשׁוּ"ת זִכְרוֹן צְבִי מְנַחֵם סי' א' דַּף א' ע"ב ד"ה וְהִנֵּה וכו' כָּתַב לְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם אִם נִימָא דס"ל אַסְמַכְתָּא קָנְיָא גַּבֵּי נָכְרִי, עַיֵּין מג"א סי' ת"מ שֶׁהֵבִיא דַּעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים כֵּן ע"כ מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם מג"א סי' ת"מ הוּא ט"ס וצ"ל תָּמָ"א וְתָמַהּ לִי שֶׁנִּרְאֶה כְּמִסְתַּפֵּק בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם אִי אַסְמַכְתָּא

קָנֵי בְּנָכְרִי, וּלְפִי הַנִּרְאֶה אֵין סָפֵק בַּדָּבָר דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּאַסְמַכְתָּא לָא קָנֵי בְּנָכְרִי וּמ"ש שבמג"א הֵבִיא דַּעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים דְּסוֹבְרִים כֵּן הִנֵּה במג"א שָׁם לֹא הֵבִיא אֶלָּא דַּעַת הָרָאָבָ"ד כיעי"ש וְשָׁם בסי' ג' כָּתַב דְּדַעַת רֹוב פּוֹסְקִים דִּבְנָכְרִי לֹא שַׁיָּיךְ אַסְמַכְתָּא דְּבִדְיֵנֵיהֶם דַּיָּנִין לֵיהּ כמ"ש מג"א בְּכַמָּה דֻּכְתֵי וכו' עי"ש שֶׁנִּרְאֶה שֶׁמְּיַחֵס כֵּן בְּדַעַת מָרָן בש"ע וְהוּא תָּמוּהַּ דְּאַדְרַבָּה דַּעַת מָרָן נִרְאֶה כְּהָרַמְבַּ"ם דל"מ אַסְמַכְתָּא בְּנָכְרִי וכמ"ש המג"א ועי"ש בסי' ה' ד"ה וְאֶת אֲשֶׁר, וְעַיֵּין בב"ח סי' תמ"א ס"ב, וּבְשׁוּ"ת רמ"צ א"ח סי' ל"ב אות ו' ד"ה וְשׁוּב וכו' כָּתַב דִּלְעִנְיַן חָמֵץ שֶׁעָבַר עה"פ יֵשׁ לַעֲשׂוֹת צַד הֶיתֵּר סְבָרַת הָרָאָבָ"ד דִּבְנָכְרִי מְהַנֵּי אַסְמַכְתָּא, וְעַיֵּין בְּקָרְבַּן נְתַנְאֵל ע"ד הָרֹא"ש פֶּרֶק כָּל שָׁעָה סי' יו"ד (אות ס"ה) שֶׁהֵבִין מִדִּבְרֵי הָרֹא"ש דְּפוֹסֵק כְּהָרָאָבָ"ד, וְעַיֵּין בְּמַה שֶׁהִסְבִּיר בְּשׁוּ"ת שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב מ"ב ח"ג סי' קכ"א דַּף נ"א ע"ד בְּדַעַת הָרָאָבָ"ד, וּבְשׁוּ"ת חת"ס ח"מ סי' ס"ו הִסְבִּיר בְּאֵיזֶה סְבָרָא פְּלִיגִי הָרַמְבַּ"ם וְהָרָאָבָ"ד וְאִם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין יִשְׂרָאֵל הַקּוֹנֶה מִן הַנָּכְרִי לְנָכְרִי הַקּוֹנֶה מִיִּשְׂרָאֵל וְכָתַב שֶׁדַּעַת רוה"פ שֶׁיֵּשׁ דִּין אַסְמַכְתָּא לְנָכְרִי וה"ד בְּקִיצּוּר בפ"ת ח"מ סי' ר"ז סקט"ו וּמִכָּל הָאָמוּר בָּעִנְיָן מִתְבָּאֵר יָפֶה דְּטָפֵי אִית לָן לְמִינְקַט דְּיֵשׁ אַסְמַכְתָּא בְּנָכְרִי וְלֹא יָדַעְתִּי לָמָּה כָּתַב בִּישׁוּעוֹת יַעֲקֹב סי' תמ"ח סק"ז וַאֲנַן קי"ל דְּאֵין אַסְמַכְתָּא לְנָכְרִי וּלְפִי הָאָמוּר אִפְּכָא מִסְתַּבְּרָא, וכ"כ הָרַב חת"ס בחיו"ד רס"י קי"ד דְּשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם וְרֹוב הַפּוֹסְקִים דְּגַם בְּנָכְרִי דִּין אַסְמַכְתָּא עי"ש: יח) וּלְעִנְיַן קִנְיָן מִנָּכְרִי אִי מְהַנֵּי לְקִנּוֹת מְמֻנּוּ אַף בְּפָחוֹת מַשְׁוֶה פְּרוּטָה כִּי הֵיכִי דְּמְהַנֵּי בִּשְׁכִירוּת מְקוֹמוֹ לְעִנְיַן הַדָּר עִם הַנָּכְרִי בֶּחָצֵר, עַיֵּין בא"ח סי' שפ"ב מִצַּד הַסְּבָרָא נלע"ד דְּכֵיוָן דְּהַהִיא אֵינוֹ קִנְיָן גָּמוּר רַק סִילּוּק רְשׁוּת בְּעָלְמָא, וְעַיֵּין בְּשׁוּ"ת ח"צ סי' ו' א"כ מִסְתַּבְּרָא דְּאֵין לִלְמֹד לִשְׁאָר עִנְיָנִים, אַדְּ רָאִיתִי בְּחִיְדּוּשֵׁי הָרָשָׁ"שׁ עַל מס' עֵירוּבִין דַּף ס"ב ע"א עמ"ש בַּשַּׁ"ס וארחב"א אר"י בֶּן נַחַ נֶהֱרָג עַל פָּחוֹת משו"פ שֶׁכָּתַב וַז"ל ור"ל כֵּינָן דְּהָוֵי מָמוֹן לְגַבֵּיהּ וַדַּאי דְּנִקְנֶה בּוֹ רְשׁוּתוֹ לְיִשְׂרָאֵל ואע"ג דִּלְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל הַקּוֹנֶה אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְמָמוֹן, וְנִרְאֶה דה"ה לִשְׁאָר קִנְיוֹת דְּיִשְׂרָאֵל מִנָּכְרִי קוֹנֶה בְּכֶסֶף דֵּי בְּפָחוֹת משו"פ וּמִזֶּה נִרְאֶה לִפְשׁוֹט סְפֵקוֹ שֶׁל המשל"מ רפ"ה מֵהִלְכוֹת אִישׁוּת בַּמְקֻדָּשׁ מְסֻפְקָנֶת באה"נ עכ"ל הִנֵּה פשיט"ל דְּיֵשׁ לִלְמֹד מֵעֵירוּב לִשְׁאָר קִנְיָנִים דְּמְהַנֵּי פָּחוֹת משו"פ וְאֶפְשָׁר דמשו"ה הֵבִיאוּ בַּשַּׁ"ס גַּם מ"ש ר"י ב"נ נֶהֱרָג עַל פָּחוֹת משו"פ דִּלְכְאוֹרָה הָוֵה סָגִי בדר"י קַמַּיְיתָא הָווּ יוֹדְעִין שֶׁשּׁוֹכְרִין מִנָּכְרִי בְּפָחוֹת משו"פ אֶלָּא כְּדֵי לְאַשְׁמוֹעִינַן בְּאַגַּב דל"ד בְּעֵירוּב אֶלָּא ה"ה לְכָל דָּבָר הַדִּין כֵּן כֵּיוָן דִּלְדִידֵיהּ הָוֵי מָמוֹן, וְעַיֵּין מַה שֶׁכָּתַבְתִּי בְּקֻנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת בְּכוֹר בְּהֵמָה סי' ג' אות ב': ומ"מ נלע"ד דְּאֵין לִפְשׁוֹט מִזֶּה סְפֵק המשל"מ דְּהָתָם צַד הַסָּפֵק הוּא דְּלָא סָגִי בַּהֲנָאַת הַמְקַבֵּל אֶלָּא בָּעֵינַן שֶׁהַמְקֻדָּשׁ יִתֵּן כֶּסֶף וּכְשֶׁהוּא אִיסּוּרֵי הֲנָאָה לָאו מִידֵי יָהֵיב, וכמ"ש הָרִיטְבָ"א שֶׁהֵבִיא המשל"מ וְאִי נָמֵי דְּבַמְקֻדָּשׁ י"ל דְּאֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת אַף דְּשָׁוֶה לְגַבֵּי דִּידָהּ מִשּׁוּם דא"כ נִמְצָא נֶהֱנֶה בְּאִיסּוּרֵי הֲנָאָה.

וְלָכֵן לפענ"ד אֵין לִפְשׁוֹט כְּלָל סָפֵק זֶה מִסֵּוּגְיָא זוֹ וצ"ע. וּמָצָאתִי בס' עַמּוּדֵי אֵשׁ להג' מוהר"י אַיְיזִינְשְׁטַיְין נר"ו דַּף מ"ח ע"ד ד"ה וְהִנֵּה הַמָּעוֹת וכו' שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָאַבְנֵי מִלּוּאִים סי' ל"א ס"ק כ"ד דְּמַהַהִיא דְּשׁוֹכְרִין מִנָּכְרִי בְּפָחוֹת משו"פ הֵבִיא רְאָיָה לְהָרַדָּבָ"ז דְּסוֹבֵר גַּבֵּי קִידּוּשִׁין דְּאָזְלִינַן בָּתַר הַמְקַבֵּל עי"ש דְּנִרְאֶה מִדְּבָרָיו דִּבְכָל מָקוֹם גַּם שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם עֵירוּב הַדִּין כֵּן וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב ע"ד ממ"ש הַפּוֹסְקִים בַּיּוֹ"ד סי' שָׁ"דּ בִּבְכוֹר בְּהֵמָה שֶׁיִּקַּח פְּרוּטָה מִנָּכְרִי וכו' מוּכָח דְּלָא סָגִי בְּפָחוֹת משו"פ מִדְּלָא כָּתַב דְּסָגִי בְּפָחוֹת משו"פ, וְכֵן

הוֹכִיחַ מִמ"ש מוהרא"מ חלאו"ה בִּפְסָחִים דַּף ד' בְּהַהִיא דִּבְנֵי חֵילָא וְכֵיצַד יַעֲשׂוּ יַשְׁפִּירוּ לָהֶם בַּיִת אֲפִילּוּ בִּפְרוּטָה מִדְּלָא כָּתַב אֲפִילּוּ פָּחוּת משו"פ מַשְׁמַע דְּלָא מְהַנֵּי וע"כ מַסִּיק דְּלֵיתָא לְהָא רַק בְּעֵירוּב הֵקֵלּוּ אֲלוּ תוד"ק, וע' עוֹד בְּסֵדֶר מְכִירַת חָמֵץ לְהג' נו"ב שֶׁהוּבָא בְּשׁוו"ת שִׁיבַת צִיּוֹן סי' יו"ד יִקַּח פְּרוּטָה אוֹ יוֹתֵר מֵהַנָּכְרִי וכו' וְאֵין מכ"ז סְתִירָה לִסְבָרַת חי' הָרָשָׁ"ש דְּלִקְנוֹת הַנָּכְרִי מִיִּשְׂרָאֵל וַדַּאי צָרִיךְ שֶׁיִּקְבֵּל הַיִּשְׂרָאֵל שו"פ כֵּיוָן דְּפָחוֹת משו"פ אֵינוֹ מָמוֹן לְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְגַם מַה שֶּׁהוֹכִיחַ הָאַבְנֵי מִילּוּאִים דְּאָזְלִינַן בָּתַר הַמְקַבֵּל נִרְאֶה דְּאֵין לוֹ סְתִירָה מִכָּל הַנ"ל דְּכֵיוָן דְּהַמְקַבֵּל הוּא יִשְׂרָאֵל בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיֶה שו"פ, וְשָׁם הֵבִיא מ"ש בְּכֹל בּוֹ סי' ל"א חֵלֶב שֶׁחוֹלְבוֹת הַנָּכְרִי בְּשַׁבָּת יַקָּנֶה בְּדָבָר מוּעָט אֲפִילּוּ אֵינוֹ שו"פ וּמֻתָּר לְאָוְכְלוֹ דְּנִרְאֶה שֶׁקּוֹנִים מֵהַנָּכְרִי אֲפִילּוּ בְּפָחוֹת משו"פ וְכָתַב דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּבָעֵינַן רַק שֶׁיַּעֲשֶׂה הַנָּכְרִי אַדַּעְתָּא דְנַפְשֵׁיהּ ע"כ סַגִּי בְּפָחוֹת משו"פ אֲבָל בִּשְׁאָר דְּוּכְתֵי לָא מְהַנֵּי עכ"ד.

ולע"ד שַׁפִּיר מוּכָח מִדְּבְרֵי הַכֹּל בּוֹ דְּאָזְלִינַן בָּתַר הַמְקַבֵּל וְהָכִי נָמֵי בִּשְׁאָר קִנְיָנִים אָזְלִינַן בָּתַר הַמְקַבֵּל אֶלָּא דִּלְגַבֵּי קִידּוּשִׁין י"ל דְּלָא מְהַנֵּי מִטַּעַם דְּבָעֵינַן שֶׁיִּתֵּן לָהּ מָמוֹן וּכְמוֹ שֶׁצִּדֵּד הַמשל"מ בִּנְדוֹנוֹ אַף לֹא מִטַּעַם דְּבִשְׁאָר קִנְיָנִים לָא אָזְלִינַן בָּתַר הַמְקַבֵּל וק"ל, וְעַיֵּין שו"מ מַהֲדוּרָא ב' ח"ב סי' ע"ז ד"ה וְהִנֵּה בעש"ק וכו' שֶׁהֶאֱרִיךְ לְפַקְפֵּק בִּמְכִירַת חָמֵץ שֶׁל כָּל בְּנֵי הָעִיר ע"י אִישׁ אֶחָד שֶׁלִּיחַ בְּהַרְשָׁאָה מֵהֶם וְאֶחָד מֵהַפְּקִפּוּקִים הוּא דְּהָעֲרָבוֹן שֶׁמְּקַבֵּל מֵהַנָּכְרִי אֵין יָדוּעַ אִם מַגִּיעַ עכ"פ שו"פ לְכָל מֶכֶר וְהַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁהַמְקַבֵּל הוּא יִשְׂרָאֵל בָּתַר דִּידֵיהּ אִית לָן לְמֵימַר (עַיֵּין מ"ש ע"ד השו"מ בְּקֶלֶנְטֶרֶס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת חָמֵץ וּמַצָּה סי' ט' אוֹת ו'): וְהִנֵּה מִדִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי בפ"ו דְּעֵירוּבִין סוֹף ה"ג דְּבָעֵי עַל שְׁכִירוּת מָקוֹם מֵהַנָּכְרִי בְּכַמָּה הוּא וּפְשִׁיט מדאר"י אֵין קַרְקַע נִקְנֶה פָּחוֹת משו"פ דה"ה לִשְׁכִירוּת עי"ש, נִרְאֶה לְפוּם רֵיהֲטָא דִּשְׁכִירוּת מָקוֹם לְעִנְיַן עֵירוּב וּשְׁאָר קִנְיוֹת דָּמוּ לַהֲדָדֵי דאל"כ הֵיכִי יָלֵיף מדר"י הָא אֵיכָא לְמֵימַר דְּהָכָא שָׁאנֵי דְּאֵינוֹ אֶלָּא סִילּוּק רְשׁוּת וּמְהַנֵּי אַף פָּחוֹת משו"פ אֶלָּא דְּבִירוּשַׁלְמִי שָׁם מַיְיתֵי דר"י בַּר אָחָא חוֹלֵק וס"ל אֲפִילּוּ בֶּאֱגוֹז אֲפִילּוּ בְּתִמָּרָה, וא"כ לְדִידֵיהּ י"ל דְּאֵינוֹ סוֹתֵר מ"ש ר"י אֵין קַרְקַע נִיקְנֵית בְּפָחוֹת משו"פ דְּשָׁאנֵי הָכָא דְּסִילּוּק רְשׁוּת בְּעָלְמָא הוּא וּמְהַנֵּי פָּחוֹת משו"פ וַאֲנַן קי"ל כר"י בַּר אָחָא וּבַשֵּׁ"ס דִּילַן מַיְיתֵי דר"י עַצְמוֹ אָמַר דְּלִעְנְיַן עֵירוּב שׁוֹכְרִין מִנָּכְרִי אֲפִילּוּ בְּפָחוֹת משו"פ וְנִצְטָרֵךְ לפ"ז לְחַלֵּק בֵּין הָא דְּעֵירוּב לִבְעָלְמָא, אוֹ אֶפְשָׁר די"ל דר"י בַּר אָחָא ס"ל דְּאֵין חִילּוּק, אֶלָּא דס"ל דְּלָא אָמַר ר"י דְּאֵין קַרְקַע נִקְנֶה אֶלָּא בִּפְרוּטָה אֶלָּא בִּיִשְׂרָאֵל אֲבָל מִנָּכְרִי קוֹנֶה בְּפָחוֹת משו"פ וצ"ע: יט) וְאִי אָמְרִינַן בְּנָכְרִי הַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁמֻּתָּר, פר"ח יו"ד סי' מ"ח ס"ק כ"ז, ופר"ת שָׁם סקי"ט, חִינָּא וְחִסְדָּא ח"ב דַּף כ"ג ע"ב: כ) וְאִי אָמְרִינַן לְגַבֵּי נָכְרִי אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא, עַיֵּין נַחֲלַת יַעֲקֹב (להג' בע"ס מְקוֹר חַיִּים) בְּשׁוו"ת שבסס"י ג' וְכֵן לַחֲזָקָה עי"ש, וּבְשׁוו"ת שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב מ"ת ח"א סי' י"ד דַּף ח' ע"ג כָּתַב בְּשֵׁם הפמ"ג אפי' בְּרֻבָּא דְּאִיתֵיהּ קָמָן וְדִבְרֵי הפ"מ הֵם שָׁם בְּמִשְׁבְּצוֹת אוֹת א' ד"ה עוֹד וכו'וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה דְּלֹא כ"כ בִּפְשִׁיטוּת אֶלָּא מִסְתַּפֵּק בָּזֶה, וְכֵן הֵבִין בְּדַעְתּוֹ בְּבֵית אֶפְרַיִם סי' ל"ז סס"ק ע"ב וְדִבְרֵי הנו"ב הֵם במ"ת באהע"ז סו"ס מ"ב עי"ש, וּבְשׁוו"ת רמ"צ יו"ד סי' ע"ח אוֹת ט' כָּל עִנְיַן הָרוֹב הוּא מֵאַחֲרֵי רַבִּים וּלְיִשְׂרָאֵל נֶאֱמַר וְלֹא לָעַכּוּ"ם עכ"ל, וַעַיֵּין שוּ"ת שו"מ מַהֲדוּרָא ה' סי' יו"ד ד"ה וְהִנֵּה הנוב"י וּבְסִי' פ"ו ד"ה וְהִנֵּה בִּשְׁנַת תרי"ב וּבְמַהֲדוּרָא ב' ח"ב סי' ט"ז ד"ה וְהִנֵּה שְׁאָלַנִי, ובחת"ס יו"ד סי' י"ט ד"ה וַעֲדַיִן אֲנִי וכו' כָּתַב בִּפְשִׁיטוּת

דְּלֹא שַׁיָּיךְ בִּיטּוּל בְּרוֹב בב"נ דְּהָא מֵאַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת יָלְפִינַן וְלֹא נֶאֱמַר לב"נ עי"ש, וְעַיֵּין, בְּשׁוּ"ת מִנְחַת מֹשֶׁה חיו"ד סי' א', וּבְסֵפֶר עֵדוּת בְּיהוֹסֵף לְהג' מִסַּלְאֲנִים סי' ו' הָאֲרִיךְ מְאֹד לְהוֹכִיחַ מִכַּמָּה מְקוֹמוֹת דְּגַם בְּנָכְרֵי אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא וּתְחִלַּת דְּבָרָיו הֵם ע"ד הפרמ"ג הַנָּ"ל וּבְסוֹף עָנָף ז' הִזְכִּיר דִּבְרֵי הנו"ב הַנָּ"ל וְדָחָה דְּבָרָיו עי"ש דְּנָקִיט הָכִי דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא גַּם לב"נ: כא) וְאִם קָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְעוֹנַת הַפָּעוֹטוֹת נֶעֱנַשׁ בב"נ אַף שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְכָלַל אִישׁ, עַיֵּין שׁוּ"ת שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב מַהֲדוּרָא ב' ח"א סי' י"ד דַּף ח' ע"ב, חת"ס יו"ד סי' שי"ז עי"ש לְעִנְיַן קִנְיָן בְּקָטָן נָכְרִי שֶׁהִגִּיעַ לְכָלַל דַּעַת אִי קוֹנֶה כְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל וּבְשׁוּ"ת בֵּית שְׁלֹמֹה בא"ח סי' ס"ו הָאֲרִיךְ בָּזֶה וּבְדִבְרֵי החת"ס עי"ש: כב) וְאִי אָמְרִינַן בְּהוּ דְּלָא מְשַׁקְּרִי בְּמִילְּתָא דַּעֲבִידָא לְגִלּוּיֵי, עַיֵּין בס' שׁוּ"ת רמ"צ בחיו"ד סוס"י פ"ג דְּאָמַר מַר מִסְתַּבְּרָא דְּלָא אָמְרוּ מִדָּה זוֹ אֶלָּא בְּיִשְׂרָאֵל וְהַוְקְשָׁה לוֹ דִּבְרֵי הַשָּׁ"ך יו"ד רס"י צ"ח והצ"ע ועי"ש בְּהַגָּהוֹת יד שָׁאוּל ובפר"ח וּבְמַה שֶּׁצִּיֵּין מֹהָרַב יד דָּוִד שָׁם אוֹת ז וְאִם הוּא בְּאוֹפָן דְּכְשֶׁיִּתְבָּרֵר שִׁקְרוֹ יִהְיֶה לוֹ אֵיזֶה הֶפְסֵד שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְהַחֲזִיר דָּמֵי הַמָּקֵח וְכַיּוֹצֵא כְּהַהִיא דְּבַיּוֹ"ד סי' פ"ו בְּאוֹמֵר בֵּיצִים אֵלּוּ מֵעוֹף פ' הַטָּהוֹר סָמְכִינַן דְּלָא מְשַׁקֵּר עי"ש, וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי לְעֵיל אוֹת כ"ז: כג) וְאִי חָשְׁדִינַן לְנָכְרִי שֶׁיַּחֲלִיף פִּקָּדוֹנוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל אַף בַּדָּבָר שֶׁאֵין לוֹ בָּזֶה רִיוַח, עַיֵּין בַּיּוֹ"ד סי' קי"ח סְעִיף יו"ד ובט"ז שָׁם וּבְסִי' ס"ג סק"ג ומג"א סי' כ' ססק"א וסי' תקי"ג סקי"ג וּבְקוּנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת חָמֵץ וּמַצָּה סי' ח' אוֹת ל"א וּבְסִי' י"א אוֹת ו' כָּתַבְתִּי בָּזֶה עי"ש וי"ל בח"צ סי' ל"ט ובס' רֶבַע שֶׁקֶל כֶּסֶף דַּף נ"ו ע"א ובס' בֵּית יְהוּדָה הנד"מ בסוס"י א': כד) וְהָא דקי"ל בְּנָכְרִים לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין, כָּתַב הָרַב בֵּית יְהוּדָה חיו"ד סי' ד' דְּאִיסּוּר הַעֲלָאָה לְדַעַת הַתּוֹסָ' הוּא מִדְּרַבָּנָן וּלְהָרַמְבַּ"ם מִן הַתּוֹרָה: כה) וְאִי עִפּוּ"ם מֻזְהָר עַל שְׁבוּעַת שָׁוְא וְשֶׁקֶר, עַיֵּין לְהַגְּאוֹנִים משל"מ הִלְכוֹת מְלָכִים פ"י ה"ז (ד"ה וְדַע שָׁמָּה וכו') יָעִיר אׇזֶן במדב"ק מַעֲרֶכֶת הַיּוֹ"ד אוֹת נ"ה, וּבְדַבַּשׁ לְפִי מַעֲרֶכֶת הַיּוֹ"ד אוֹת מ, דַּרְכֵי שָׁלוֹם דַּף ה' ע"ב ודו"ק: כו) וְעַפּוּ"ם הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה חַיָּיב מִיתָה וְהַמְלַמְּדוֹ עוֹבֵר מִשּׁוּם וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל, עַיֵּין סַנְהֶדְרִין נ"ט ע"א וְתוֹסָ' חֲגִיגָה י"ג ע"א ד"ה אֵין וְכָתַב הג' מוהרש"א בח"א בפ"ב דמס' שַׁבָּת בְּעֻבְדָּא דְּגֵר שֶׁבָּא לִפְנֵי הִלֵּל לְהִתְגַּיֵּיר וכו' דְּאִם בָּא לְהִתְגַּיֵּיר שָׂרֵי לְלַמְּדוֹ וְרַבִּינוּ עֲקִיבָא אֵיגֶר בִּתְשׁוּ' סי' מ"א חוֹכֵךְ לְהַחְמִיר עי"ש, וְכֵן נלע"ד דְּיֵשׁ לְהוֹכִיחַ ממ"ש בְּכְתֻבּוֹת כ"ח ע"א בְּסוֹפוֹ וְדִילְמָא עֻבָּד כּוֹכָבִים הוּא מְסַיְּיעָא לֵיהּ לָרִיבָּ"ל דְּאָמַר אָסוּר לְלַמֵּד אֶת עַבְדּוֹ תּוֹרָה עי"ש וְאִם בָּעִפּוּ"ם שֶׁבָּא לְהִתְגַּיֵּיר שָׂרִי כ"ש בְּעֻבָּד כְּנַעֲנִי שֶׁבָּא לְהִתְגַּיֵּיר דְּשָׂרֵי וא"כ אַכַּתִּי קָשֶׁה וְדִילְמָא עֻבָּד שֶׁבָּא לְהִתְגַּיֵּיר הוּא וְלָכֵן הֲוּתַּר לְרַבּוֹ לְלַמְּדוֹ אֶלָּא רְאִי דל"ש וק"ל וּבְעִיקָּרָא דְּהַאי מִילְּתָא דְּעִפּוּ"ם הָעוֹבֵד וכו' אִי הֲוַאי מִקַּמֵּי מת"ת עַיֵּין לְהָרַב דַּרְכֵי שָׁלוֹם דַּף ד' ע"ד וְאַגַּב רִיהְטָאי תָּמִיהַּ לִי כִּי לֹא רָאִיתִי שֶׁהִזְכִּיר דִּבְרֵי מִי שֶׁגָּדוֹל מָרָן המשל"מ בְּפָרָשַׁת דְּרָכִים דְּרוּשׁ א' דְּפָשִׁיטָא לֵיהּ דְּמִקַּמֵּי מת"ת הֲוָה שָׂרֵי דְּהָנְהוּ טַעְמֵי דְּבַשׁ"ס מִשּׁוּם גָּזֵל אוֹ מִשּׁוּם ג"ע לָא שַׁיְּיכִי מִקַּמֵּי מת"ת כיעי"ש: כז) וְגַבֵּי עוֹבֵד כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת לֵיכָּא מִשּׁוּם לֹא תַחְמֹוד דְּכֵינָן דִּכְתִיב רֵעֲךָ מְמַעֲטִינַן עַפּוּ"ם כ"כ בְּשׁוּ"ת יַד יוֹסֵף סי' קי"ב בְּשֵׁם הָרַב הַשּׁוֹאֵל וְכָתַב ע"ד דְּאֵין זֶה דָּבָר חָדָשׁ דכ' כֵּן בס' הַמִּקְנָה בקו"א סי' כ"ח וְכָתַב בס' חֲתַן סוֹפֵר דַּף צ"ב אוֹת מ"ו דְּיֵשׁ לִלְמֹד דְּשָׂרֵי לַעֲשׂוֹת חַמְסָנוּת דְּיָהֵיב דמי' לָעַפּוּ"ם דְּהָא הָאִיסּוּר בָּזֶה הוּא מִלֹּא תַחְמֹוד וְלֵיתֵיהּ בָּעַפּוּ"ם כ"כ והפרמ"ג במש"ז סי' תר"ד סק"א שֶׁנִּסְתַּפֵּק בָּזֶה נִרְאֶה דְּלָא פשיט"ל דְּלֵיכָּא בָּעַפּוּ"ם לֹא תַחְמֹוד: כח) וּלְעִנְיַן קִנְיָנוֹ שֶׁל נָכְרִי בְּמִטַּלְטְלִין

אִם בְּכָסֶף אוֹ בִּמְשִׁיכָה רָשַׁמְתִּי בְּקוֹנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת בְּכוֹר בְּהֵמָה סִי' ג' חַוּת א' סק"א עַד סקי"ב וּבְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א כָּתַב מָרָן מוהרטי"א בהל' יו"ט פ"ב דִּבְכוֹרוֹת אוֹת י"ז דַּף י"ז ע"א (מִדְּפוּס וַוארְשָׁא) ד"ה וְהִנֵּה בפ"ב וכו' דהריב"ע בְּשׁוּ"ת מוהרש"ך ח"ב סי' קי"ז כָּתַב דס"ל כְּהָרַמְבַּ"ם דְּקוֹנֶה בְּכֶסֶף אוֹ מְשִׁיכָה וכ"כ הכנה"ג ח"מ סי' קצ"ד אוֹת י"ג וְכָתַב ע"ד דִּבְחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א לְחֻלִּין דַּף ל"ט ע"ב מְפוֹרָשׁ דס"ל כר"ת דְּמְשִׁיכָה קוֹנֶה עי"ש, וכ"כ בְּשׁוּ"ת עֶטֶרֶת חֲכָמִים יו"ד סי' כ"ד ד"ה אָמְנָם וכו' דְּהָרַשְׁבָּ"א בְּחֻלִּין הַנַּ"ל ס"ל כר"ת, ושכ"ד הָרַמְבַּ"ן שָׁם וכ"נ דַּעַת הָרִיטְבָ"א בְּחִידּוּשָׁיו לַעַ"ז דַּף ע"א ועי' לה"ה פ"א מהל' זְכִיָּה שֶׁכָּתַב בהל' י"ד דְּהָרַמְבַּ"ן לָא ס"ל כְּהָרַמְבַּ"ם וּמָרָן הב"י בַּיּוֹ"ד סי' קל"ב ד"ה כָּתַב עוֹד הָרַשְׁבָּ"א וכו' הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן וְשֶׁלָּזֶה הִסְכִּים הָרַשְׁבָּ"א דמ"ש אַמֵּימַר מְשִׁיכָה בְּנָכְרֵי קוֹנֶה לָאו מְשִׁיכָה דַּוְקָא קָאָמַר אֶלָּא אַף מְשִׁיכָה וה"ה לַמָּעוֹת הֵילְכָךְ כָּל שֶׁהִקְדִּים לוֹ מָעוֹת וכו' מֻוָּתָּר עי"ש וּמִלְּבַד דְּקָשֶׁה דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן אַהֲדָדֵי ממ"ש ה"ה בִּשְׁמוֹ וְכֵן הִקְשָׁה ר"ע אֵיגֶר בְּתִשׁוּ' סי' ל"ז ד"ה אָמְנָם וממ"ש בְּחִידּוּשָׁיו לְחֻלִּין הַנַּ"ל קָשׁוּ ג"כ דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א אַהֲדָדֵי ממ"ש בְּחִידּוּשָׁיו לְחֻלִּין הַנַּ"ל, ור"ע אֵיגֶר שָׁם כ' דִּכְדַאי הֵם הָנָךְ פּוֹסְקִים לִסְמוֹךְ עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת מִזֶּה סָפֵק בְּקִנְיַן כֶּסֶף עי"ש, וְלִי הַהֶדְיוֹט צ"ע כֵּיוָן שֶׁאֵין סְבָרָתָם מְבוֹרֶרֶת וְסִתְרֵאי נִינְהוּ מַאי חָזֵית דְּסָמַכְתְּ אַהָא וכו' וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בַּקּוּנְטְרֵס כְּלָלֵי הַפּוֹסְקִים סִי' י' דִּכְשֶׁסּוֹתֵר הָרַשְׁבָּ"א אַהֲדָדֵי ממ"ש בְּחִידּוּשָׁיו לְתוֹרַת הַבַּיִת נָקִיטִינַן כמ"ש בתה"ב (וְעַיֵּין עוֹד בְּמַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַקּוּ"ף אוֹת ט"ז ד"ה וְהֵיכָא) נִיחָא דְּהָא מ"ש מָרָן בב"י הוּא מ"ש בתה"ב אֲבָל לִסְמוֹךְ שֶׁזֶּהוּ סְבָרַת הָרַמְבַּ"ן זוֹהִי שֶׁקָּשָׁה וְצָרִיךְ לְעַיֵּן בְּדִבְרֵי מוהרש"ך וכנה"ג הַנַּ"ל אִם הִזְכִּירוּ דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וְהָרַמְבַּ"ן וְאֵין מְצוּיִם אֶצְלִי (אַחַר זמ"ר רָאִיתִי לְהָרַב מְלֶאכֶת שְׁלֹמֹה חַכִּים דַּף כ"ג שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּסִתְירַת דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א בָּזֶה וְכָתַב בְּשֵׁם הכה"ג דְּמִתְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א בְּמֵיוָחָסוֹת לָרַמְבַּ"ן סִי' רכ"ה נִרְאֶה דס"ל כִּסְבָרַת הָרַמְבַּ"ם): וַאֲנִי מָצָאתִי בְּשׁוּ"ת חת"ס יוֹ"ד סִי' שי"ב דְּהִכְרִיחַ שֶׁדַּעַת הָרִי"ף הוּא כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּקוֹנֶה אוֹ בְּכֶסֶף אוֹ בִּמְשִׁיכָה וְאַף שֶׁכָּתַב לְדָחוֹת עפי"ד הרא"ם פ' מִשְׁפָּטִים מ"מ כָּתַב דְּהָאֱמֶת נִרְאֶה דְּהָרִי"ף ס"ל כְּהָרַמְבַּ"ם וְגַם בְּסִיּוּם דְּבָרָיו כָּתַב וּלְהַסּוֹבְרִים הל' כר"י וְדַוְקָא נָכְרִי בִּמְשִׁיכָה וְלֹא בְּכֶסֶף כְּלָל דְּלָא כְּהָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם כְּלָל וכו' עי"ש ובס' מְלֶאכֶת שְׁלֹמֹה חַכִּים דַּף כ"ג ע"ג כָּתַב בְּשֵׁם מוהרד"ב סִי' קנ"א דס"ל לְהַטּוּר כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְרַק מִשּׁוּם חוּמְרָא הִצְרִיךְ בַּיּוֹ"ד סִי' ש"כ כֶּסֶף וּמְשִׁיכָה: שׁוּב רָאִיתִי דְּמָרָן מוהריט"א שָׁם בָּאוֹת י"ז בד"ה וְהֵן עַתָּה וכו' (דַּף י"ו ע"א וע"ב) אַחַר שכ' שֶׁדַּעַת הָרַמְבַּ"ן שָׁם מְבוֹאָר דס"ל כְּדַעַת הר"ת דְּמְשִׁיכָה קוֹנֶה וְשֶׁכֵּן דַּעַת בה"ג וְדִקְדֵּק ע"ד בה"ג דממ"ש בהל' הַלָּוָאָה נִרְאֶה בְּהֶפֶךְ וכו', כ' שֶׁהָרַשְׁבָּ"א שבב"י יוֹ"ד סִי' קל"ב כ' בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן דס"ל דְּאָמַיְמָר אוֹ כֶּסֶף אוֹ מְשִׁיכָה קָאָמַר ושכ"כ הָרִיטְבָ"א בחי' לַעַ"ז דַּף ע"א בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן וכ' בְּשֵׁם הריב"ע שֶׁבְּשׁוּ"ת מוהרש"ך סִי' קי"ו דְּיֵשׁ לְהַגִּיהַּ בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שבב"י הַנַּ"ל הָרַמְבַּ"ם בִּמְקוֹם הָרַמְבַּ"ן כִּי הֵיכִי דְּלָא לִיסְתְּרוּ ד"ק ממ"ש ה"ה בַּפֵּ"א מהל' זְכִיָּה דְּהָרַמְבַּ"ן לָא ס"ל כְּהָרַמְבַּ"ם וּמָרָן מוהריט"א כָּתַב ע"ד דְּאֵין צָרִיךְ לְהַגִּיהַּ דמ"ש הָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָ"א בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן הוּא דְּמָפֵרֵשׁ סְבָרַת אַמֵּימַר דְּכֶסֶף אוֹ מְשִׁיכָה קָאָמַר וְלֹא דס"ל כֵּן לְדִינָא דִּלְדִינָא קי"ל כר"ת כמ"ש ה"ה וּכְמוֹ שֶׁמְּבוֹאָר בפי' בִּדְבָרָיו שֶׁבַּהֲלָ' בְּכוֹרוֹת וס"ל לְדָחוֹת סֵוּגְיָא דע"ז מִקַּמֵּי הַהִיא דמס' בְּכוֹרוֹת וכו' אֲלוּ תוד"ק וּמוּבָן לְפִי זֶה דמ"ש לְקַמֵּיהּ בְּדַף י"ז ע"ב הַנַּ"ל דְּהָרַשְׁבָּ"א בחי' לְחֻלִּין

ס"ל כר"ת דְּלָא כהריב"ע שֶׁיִּחֵס לָהָרַשְׁבָּ"א דס"ל כְּהָרַמְבַּ"ם וכו' כַּנָּתוֹ ג"כ לוֹמַר דמ"ש הָרַשְׁבָּ"א שבב"י יו"ד הַנָּ"ל הוּא דַּוְקָא בפי' הַסַּוּגְיָא דע"ז אֲבָל לְעִנְיַן הֲלָכָה ס"ל כר"ת כמ"ש בחי' לְחֻלִּין וּלְפִי זֶה אַזְדָּא לָהּ סְמִיכָתוֹ שֶׁל הג' רע"ק אֵיגֶר הַנָּ"ל ע"ד הָרַמְבַּ"ן וכו' שֶׁהֲרֵי לְפִי הָאָמוּר גַּם הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א ס"ל כר"ת וכ"כ בְּשֵׁמֶן הַמִּשְׁחָה סי' י"ט דַּף י"ט ע"ב, וּמָצָאתִי בחת"ס בח"ו בחי' למס' ע"ז עַל דַּף ע"א ע"א דשקו"ט טוּבָא בָּזֶה ובסו"דכ' בְּדַף נ"ט ע"ג (מֵהַסֵּפֶר) וְז"ל מ"מ לְדִינָא אִי נָתַן מָעוֹת אֵיכָא דַּעַת רַשִׁ"י דְּנָכְרִי בְּמָעוֹת וְדַעַת רַבֵּינוּ חַיִּים בְּתוֹסְ' ב"מ מ"ח ע"ב דְּתַרְוַיְיהוּ בְּמָעוֹת וְדַעַת תוס' דִּשְׁמַעְתִּין דְּנָכְרִי אוֹ בְּכֶסֶף אוֹ בְּמָעוֹת (צ"ל אוֹ בִּמְשִׁיכָה), וְכֵן דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְכֵן רַמְבַּ"ן בְּמִיֻּחָסוֹת סִימָן רכ"ה וכו' ע"כ וְכַנָּתוֹ דִּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ן בְּמִיֻּחָסוֹת קוֹנֶה בְּכֶסֶף מִדִּינֵיהֶם דַּוְקָא כמ"ש שָׁם בע"ב בד"ה וְעוֹד וְשָׁם בע"א בד"ה אָמַר כָּתַב דְּהָרַמְבַּ"ן בהל' בְּכוֹרוֹת ס"ל דְּקִנְיַן נָכְרִי הוּא בִּמְשִׁיכָה עי"ש (וּמַה שֶּׁנִּרְאֶה מִדְּבָרָיו דְּהַמְיֻחָסוֹת הֵם לְהָרַמְבַּ"ן אֵינוֹ מְזֻוָּקָּק עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בַּקּוּנְטְרֵס כְּלָלֵי הַפּוֹסְ' סי' יו"ד): וְהִנֵּה מֵעֵינֵי הָרַבָּנִים הַנָּ"ל נֶעְלַם מ"ש הָרַמְבַּ"ן בַּמִּלְחָמוֹת בְּסוּגְיָא דְּנָכְרִי שֶׁהִלְוָה לְיִשְׂרָאֵל עַל חֲמֵצוֹ שֶׁנִּרְאֶה מִדְּבָרָיו שָׁם דמשו"ה בָּעֵי לְרָבָא הֲרְהִינוֹ אֶצְלוֹ וְלָא סַגִּי בְּמֵעַכְשָׁיו מִשּׁוּם דְּקִנְיַן נָכְרִי בִּמְשִׁיכָה עי"ש הֲרֵי דאע"ג דְּאִיכָּא כֶּסֶף וְכֵינָן דְּאָמַר לֵיהּ מֵעַכְשָׁיו קָנָאוֹ לְמַפְרֵעַ והו"ל כֶּסֶף מַמָּשׁ וְלֹא הַלָּוָאָה בְּכָל זֹאת לָא סַגִּי בְּהָכִי וּבָעֵי מְשִׁיכָה וּדְבָרָיו מְכֻוָּנִים למ"ש בְּהִלְכוֹתָיו לִבְכוֹרוֹת דְּקִנְיָנוֹ שֶׁל נָכְרִי דַּוְקָא בִּמְשִׁיכָה וא"כ בְּהֶכְרֵחַ לוֹמַר דמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בתה"ב הַנָּ"ל בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן הוּא לְפָרֵשׁ סְבָרַת אַמֵּימַר אוֹ דט"ס הוּא וצ"ל הָרַמְבַּ"ם כַּנַ"ל.

וּמָצָאתִי בְּשוּ"ת בֵּית שְׁלֹמֹה א"ח סי' ס"ב שהק' ע"ד הָרַמְבַּ"ן בַּמִּלְחָמוֹת הַנָּ"ל ממ"ש בתה"ב בְּשֵׁמוֹ והצ"ע עי"ש שֶׁלֹּא זָכַר דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן בהל' בְּכוֹרוֹת הַנָּ"ל וְלֹא דִּבְרֵי הריב"ע ומוהריט"א הַנָּ"ל: כט) וְהֵיכָא דְּלֵיכָּא כֶּסֶף כְּמוֹ בְּמַתָּנָה וְכֵיוֹצֵא אִי מְהַנֵּי מְשִׁיכָה לכ"ע רָשַׁמְתִּי בְּקוּנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים במע' בְּכוֹר בְּהֶמָה סי' ג' אוֹת א' ס"ק כ"ה: ל) וְאִי מְהַנֵּי בֵּיהּ תְּנַאי לְקָנוֹת הַמְּטַלְטְלִין בְּכֶסֶף לְבַד אוֹ בִּמְשִׁיכָה לְבַד וְיוֹעִיל אַלִּיבָּא דכ"ע רָשַׁמְתִּי בְּקוּנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים במע' חָמֵץ וּמַצָּה סי' ט' אוֹת כ"ד: לא) וּלְעִנְיַן שְׁכִירוּת קַרְקַע מִנָּכְרִי אִי סַגִּי בְּכֶסֶף אוֹ בָּעֵי דַּוְקָא שְׁטָר עַיֵּין בח"מ רס"י צד"ק ובסמ"ע וט"ז וְרָאִיתִי בס' פָּרַת יוֹסֵף להג' מְסַלְאָנִים בְּנִימּוּקָיו עַל ש"ע ח"מ סי' קצ"ד בְּדַף קל"ג ע"ג שֶׁהֵבִיא רְאָיָה דִּשְׁכִירוּת קַרְקַע מִנָּכְרִי סַגִּי, בַּכֶּסֶף לְחוּד מֵהַיְרוּשַׁלְמִי דְּעֵירוּבִין דַּף ל"ג ע"ב (הוּא בפ"ו סוֹף ה"ג) עי"ש וְעַיֵּין מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל בָּאוֹת זֶה ס"ק י"ח (בד"ה וְהִנֵּה מִדִּבְרֵי הַיְרוּשַׁ' וכו') ודו"ק וּבְקִנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרָ' חָמֵץ וּמַצָּה סי' ט' אוֹת כ"ב הֵבֵאתִי דִּבְרֵי רַבֵּינוּ הָאַחֲרוֹנִים הַמְדַבְּרִים בָּזֶה עי"ש: לב) וְאִי סַגִּי בִּשְׁטָר לְחוּד עי"ש בְּפָרַת יוֹסֵף בסי' קצ"ה שכ' בְּשֵׁם שוּ"ת מ"ח דְּסַגִּי בִּשְׁטָר לְחוּד הֵיכָא דִּמְהַנֵּי גַּבֵּי יִשְׂרָאֵל וּכְדִבְרֵי סמ"ע סי' צד"ק סק"ד דְּלָא כְּתוֹסְ' ב"ב דַּף נ"ד ע"ב וא"כ שְׁכִירוּת מִנָּכְרִי סַגִּי בִּשְׁטָר לְחוּד וְדוּק עכ"ד וְכַנָּתוֹ שֶׁבְּשוּ"ת מ"ח קָעֲסִיק לִשְׁכִירוּת קַרְקַע מִיִּשְׂרָאֵל דִּמְהַנֵּי בִּשְׁטָר לְחוּד וְיָלִיף מִינָּהּ הג' פ"י דה"ה אִיפְּכָא.

אַף מ"ש דְּלָא כְּהַתוֹסְ' ב"ב וכו' הִנֵּה בס' מַיִם חַיִּים שָׁם לֹא הֵבִין כֵּן בְּדַעַת הַתוֹסְ' דְּלָא מְהַנֵּי שְׁטָר לְנָכְרִי לְפִי הָאֱמֶת אֶלָּא כָּתַב דְּלָא כָּתְבוּ כֵּן הַתוֹסְ' אֶלָּא לס"ד וְהִכְרִיחַ כֵּן מִפִּסְקֵי תוס' שָׁם וּבְקִידּוּשִׁין וכ' וּמִי שֶׁיִּרְצֶה לְהִתְעַקֵּשׁ לוֹמַר דְּהַתוֹסְ' כ"כ לְקוּשְׁטָא מ"מ מִדִּבְרֵי ה"ה וכ"מ מִבֹּאָר דְּמְהַנֵּי וכו' א"כ מוּכָח דְּדַעְתּוֹ דְּגַם לְהַתוֹסְ' מְהַנֵּי, וְעַיֵּין בְּשוּ"ת אֲגֶרוֹת

אֲזוֹב מִדְּבְרֵי שֶׁהֵבֵאתִי בְּקוֹנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת חָמֵץ וּמַצָּה סִי' ח' אוֹת י"ג ס"ק י"ז וְשָׁם אוֹת י"ד ד"ה אַחַר כָּל וּבְשׁוּ"ת בִּגְדֵי יֶשַׁע א"ח סִי' ב' אוֹת ז ד"ה וְהִנֵּה רָאִיתִי בְּתַוְמִים וכו' כָּתַב דְּהַפּוֹסְ' חוֹלְקִים עַל הַתּוֹסָ' שֶׁסּוֹבְרִים דְּלָא מְהַנֵּי שְׁטָר לְנָכְרִי דְּלִישְׁרָאֵל נֶאֱמַר וכו' וס"ל בְּמִידֵי דְּלִישְׁרָאֵל לָא יָלְפִינַן אֶלָּא מִיִּתּוּרָא דִּקְרָא אָמְרִי' דְּיִתּוּרָא לָא אָתֵי אֶלָּא לְיִשְׂרָאֵל אֲבָל מִידֵי דְּבִישְׂרָאֵל יָלְפִינַן מִפְּשָׁטֵי' דִּקְרָא לָא מְמַעֲטֵי' נָכְרִי וע"ע בִּפְרָת יוֹסֵף הַנַּ"ל בְּהַתְּשׁוּ' סִי' ט"ו: לג) וּלְעִנְיַן קִנְיַן קַרְקַע לְנָכְרִי וּמִנָּכְרִי דְּהוּא בְּכֶסֶף וּשְׁטָר אִי מְהַנֵּי בֵּיהּ תְּנַאי שֶׁיִּקְנֶה בַּכֶּסֶף לְבַד עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּקוֹנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת חָמֵץ וּמַצָּה סִי' י"ו אוֹת כ"ד: לד) וּלְעִנְיַן קִנְיַן יָד בְּנָכְרִי אִי אָמְרִי' דְּיָדוֹ קוֹנָה כְּמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל, עַיֵּין שׁוּ"ת רמ"ץ או"ח סִי' ל"ג וּבְמַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶ' הַחֵי"ת אוֹת ל"ח בד"ה וְהִנֵּה: לה) וּלְעִנְיַן דַּעַת אַחֶרֶת מַקָּנָה אִי מְהַנֵּי בְּנָכְרִי עַיֵּין חת"ס יו"ד סִי' שי"ז סוד"ה וּבְנִידּוֹן וסִי' שי"ג ד"ה אָכֵן וּבְסִי' שי"ח בד' הָרַב הַשּׁוֹאֵל, אֲגַוְדּוֹת אֵזוֹב מִדְּבְרֵי א"ח סִי' י"ד, זִכְרוֹן צְבִי מְנַחֵם סוס"י א' ד"ה וּרְאָיָה לָזֶה, תִּפְאֶרֶת יוֹסֵף א"ח סִי' י"ט ובחיו"ד סִי' ל"ב ד"ה אַךְ עֲדַיִן, בֵּית שְׁלֹמֹה א"ח סִי' פ"א וּבְסִי' ס"ה דַּף מ"א ע"ד וד' מ"ב סוע"ד ס"ל דִּמְהַנֵּי בְּנָכְרִי עי"ש וְעַיֵּין שׁוּ"ת רעק"א סִי' ל"ז, שׁוּ"ת רמ"ץ א"ח סִי' ל"ג עַמּוּדֵי אֵשׁ סִי' ו' אוֹת ח', שְׁבִילֵי דָּוִד לַיּוֹ"ד דַּף קכ"ז סוֹף ע"ב, מִנְחַת מֹשֶׁה בחיו"ד סִי' כ"ה הֲבֵאתִיו בְּקוֹנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת בְּכוֹר בְּהֵמָה סִי' ג' אוֹת כ' וְעַיֵּין מַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' קִנְיָן חָצֵר סִי' י"ב ובס' צַפִּיחִת בִּדְבַשׁ דַּף קל"ו ע"א חת"ס ח"ו סִי' כ"ח.

וּבְשׁוּ"ת צ"ץ הֶחָדָשׁ חיו"ד סִי' ר"ל כָּתַב בְּשֵׁם קצה"ח סִימָן ער"ה שכ' לְיַיְשֵׁב עִרְעוּר הצ"ץ ועה"ג בְּמִכִירַת מַבְכֶּרֶת לְנָכְרִי דְּהָא אֵין הַנָּכְרִי מְכַוֵּין לִקְנוֹת וכו' עפ"י דַּעַת הָרַאשׁוֹנִים דִּבְדַעַת אָחָ"מ מְהַנֵּי בְּלֹא כַּוָּנָה לִקְנוֹת עי"ש דש"מ דְּגַם בְּנָכְרִי ס"ל דִּמְהַנֵּי דְּאָחָ"מ וְעַיֵּין בְּמַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶ' הַקּוּ"ף אוֹת י"ו ובשו"מ ח"ב סִי' ס"ז כ' ג"כ דִּמְהַנֵּי אַף שֶׁאֵין הַנָּכְרִי מְכַוֵּין לִקְנוֹת מִשּׁוּם דדאח"מ ובס' מְלֶאכֶת חָרָשׁ דַּף י"ד אוֹת נ"ח כָּתַב לִתְמֹהַּ ע"ד הקצוה"ח בָּזֶה שֶׁדָּחָה מֵהֲלָכָה דִּבְרֵי המוהרי"מ מִינְץ וצ"ץ ועבוה"ג לְעִנְיַן בְּכוֹר דַּהֲרֵי לְפִי דִּבְרֵי הקצוה"ח דְּלִקְנוֹת בְּלִי כַּוָּנַת קִנְיָן מֵחֲמַת דַּעַת אָחָ"מ תָּלוּי בְּמַחֲלוֹקֶת הָרָאָבָ"ד וְהַטּוּר בסִי' ר' א"כ מֵאַחַר דְּמָרָן בסִי' ר' ס"ח וְהָרַמָ"א שָׁם ס"ז הֵבִיאוּ ב' הַסְּבָרוֹת וְלֹא הִכְרִיעוּ א"כ יֵשׁ לֵילֵךְ לְחוּמְרָא וכו' עי"ש וְיֵשׁ לִי לָתֵת וְלָשֵׁאת בדב"ק לוּלֵא כִּי ס' קצוה"ח אמצ"א וּבְשׁוּ"ת יַד יוֹסֵף סִי' ק"ט ד"ה וְרָאִיתִי נְקִיט דראח"מ לָא מְהַנֵּי בְּנָכְרִי כמ"ש בקצה"ח, וּבִנְתִיבוֹת סִי' ר': לו) וְאִי מְסַיְּעַ לְעוֹבְדֵי כו"ם יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם מְסַיְּעַ יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבֵירָה רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶ' הַמֵּ"ם אוֹת מ"א: לז) וְאִי אָמְרִי' בְּנָכְרִים קִים לֵיהּ בְּדְרַבָּה מִינֵּיהּ עַיֵּין תוס' עֵירוּבִין דַּף ס"ב ד"ה בֶּן נֹחַ וּבְשׁוּ"ת רמ"ץ א"ח סִי' מ"ח הֶאֱרִיךְ בָּזֶה בְּדַעַת רַשְׁ"י וְתוֹסָ' וְכֵן בְּשׁוּ"ת בֶּן יְאוֹדָה הַנִּדְפָּס בְּשָׁנַת תרל"א, עי"ש בסִי' ג': לח) וְאִם הָעַכּוּ"ם מֵזִהָר בִּקְרִיבָה לַעֲרָיוֹת לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דִּקְרִיבָה לַעֲרָיוֹת אָסוּר מה"ת בְּשׁוּ"ת חַיִּים וְשָׁלוֹם ח"א סִי' י"ו הֵבִיא שׁוּ"ת חו"י סִי' ק"ה דְּנִרְאֶה דס"ל דְּאֵין הָעַכּוּ"ם מֵזִהָר וְהוּא כָּתַב ע"ד דְּגַם הָעַכּוּ"ם מֵזִהָר כִּדְדָרְשִׁי' בְּסַנְהֶדְרִין דַּף נ"ז ע"ב אִישׁ אִישׁ לְרַבּוֹת אֶת הָעַכּוּ"ם, וּלְפוּם רֵיהֲטָא נִרְאֶה דְּאֵין מִשָּׁם הֶכְרֵחַ לְזֶה וְצָרִיךְ לְהִתְיַיְשֵׁב וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הזיי"ן אוֹת כ' לְעִנְיַן אִי מֵזִהָרִים הָעַכּוּ"ם בְּהַשְׁחָתַת זֶרַע וְאִם מְצֻוִּים בְּמִצְוֹת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה: לט) וְאִי אִיכָּא זְכִיָּה לָעַכּוּ"ם מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן עַיֵּין שו"מ מַהֲדוּ' ג' ח"א סוס"י קמ"ט: מ) בֶּן נֹחַ אֵינוֹ חַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב רַק מִשּׁוּם

יְשׁוּב הָעוֹלָם אֲבָל לֹא בד"ש וז"פ וּבְרוּר כ"כ בְּשׁוּ"ת שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב ח"א סי' ר"ל: מא) אִם עַכּוּ"ם מְצַוֶּוה עַל לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ בְּנֶדֶר וּבִשְׁבוּעָה עַיֵּין תּוֹסָפוֹת בְּנָזִיר דַּף ס"א ד"ה הַנִּיחָא ובמשל"מ פֶּרֶק יו"ד מַהִלְכוֹת מְלָכִים בד"ה וְדַע שְׁמָהּ שְׁתֵּירְצוּ וְעַיֵּין אַבְנֵי מִילּוּאִים סי' א' אוֹת ב' ד"ה ולענ"ד: מב) אִם עַכּוּ"ם מְצַוֶּוה בְּלִפְנֵי עִוֵּר ל"ת מִכְּשׁוֹל נִסְתַּפֵּק הג' פרמ"ג בס' גו"ר כְּלָל מ"ג וְנוֹטֶה דַּעְתּוֹ דְּמְצַוֶּוה אלפ"ע וּבְסֵפֶר חֲתַן סוֹפֵר דַּף קל"ט אוֹת ט"ז הֵבִיא בְּשֵׁם תַּלְמִידוֹ שֶׁיֵּשׁ לְהוֹכִיחַ מִדִּבְרֵי תּוֹסָפוֹת חֲגִיגָה דַּף י"ג דְּלֵיכָּא בְּהוּ מִשּׁוּם לפ"ע וְדָחָה רְאָיָתוֹ וּבְאוֹת י"ט תַּמָּה עָלָיו מִסְּבָרָא דְּהֵיכָן מָצִינוּ שֶׁנִּצְטַוָּה בְּזֶה וכו' וְכָתַב דִּבְשׁוּ"ת חת"ס ח"ו סי' י"ד פָּשׁוּט לוֹ דְּלֵיכָּא לפ"ע בָּעַכּוּ"ם עי"ש: מג) בְּצִים אִי מֻוָתָּרִים לְבָנֵי נֹחַ דְּלְיִשְׂרָאֵל חִידּוּשׁ הוּא דְּהָוֵי דָּבָר הַיּוֹצֵא מִן הַסֵּי וְשָׁרֵי וי"ל דְּלְיִשְׂרָאֵל גַּלִּי תּוֹרָה דְּשָׁרֵי וְלֹא לב"נ הֶאֱרִיךְ בָּזֶה הג' חת"ס יו"ד סי' י"ט בד"ה וְיָצָאתִי, וּבֵיאֵר אִם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין בֵּיצָה חַיָּה שֶׁנֶּחְשֶׁבֶת מַשְׁקֶה לִמְבֻושֶׁלֶת וּצְלוּיָה שֶׁנֶּחְשֶׁבֶת אֹוכֶל וּבֵין כְּשֵׁרוֹת לִטְרֵפוֹת עי"ש ובס' דַּרְכֵי הוֹרָאָה בח"ב פֶּרֶק י"ו פִּלְפֵּל בְּחָכְמָתוֹ בָּזֶה וּמַסִּיק דְּדָבָר בָּרוּר הוּא דְּמֻוָתָּרִים לב"נ עי"ש:מד) מַאי דקי"ל דְּרוֹדֵף אַחַר חֲבֵרוֹ לְהָרְגוֹ נִיתַּן לְהַצִּילוֹ בְּנַפְשׁוֹ נִשְׁאַל גְּדוֹל בְּדוֹרֵנוּ בְּשׁוּ"ת בֶּן יְהוּדָה סי' כ"א אִם דִּין זֶה יִשְׁנוּ בב"ן דְּכֵינָן דְּמֵהֶיקֵּשָׁא דְּרוֹצֵחַ לְנַעֲרָה הַמְאֹורָסָה הוּא דְּיָלְפִינַן לֵיהּ מוּכָח דְּמִסְּבָרָא לֹא הָיָה הַדִּין כֵּן וא"כ בב"ן דְּלֵיכָּא הֶיקֵּשָׁא אוּלַי לֹא נֶאֱמַר בּוֹ דִּין זֶה וְכֵן נִרְאֶה מִסְּקָנַת הָרַב הַמְחַבֵּר עיש"ב: מה) בַּאֲכִילַת אִיסּוּרִין שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ אֲכִילָתָן י"ל דב"ן מֻוּזָהָר דְּוַמְיָא דח"ש דְּהָא ח"ש דּוֹמֶה לְשֶׁלֹּא כד"א וכו' עַיֵּין בְּשׁוּ"ת רמ"ץ חיו"ד סי' ל"ח אוֹת ד': מו) לְעִנְיַן הַשִּׁיעוּרִין אִם נֶאֶמְרוּ לִבְנֵי נֹחַ הָרַב פרמ"ג בס' גִּנַּת וְרָדִים כְּלָל מ"ה הֵבִיא בָּזֶה מַחֲלוֹקֶת דְּהָרַמְבַּ"ם בהל' מְלָכִים פ"ט כָּתַב דְּהַשִּׁיעוּרִין נֶאֶמְרוּ רַק לְיִשְׂרָאֵל אֲבָל בֶּן נֹחַ נֶהֱרָג בְּכָל שֶׁהוּא (וְהֶאֱרִיךְ קֶצֶת לְהַסְבִּיר טַעְמוֹ) וְהַתּוֹסָ' בְּחֻלִּין דַּף ל"ג ד"ה אֶחָד עַכּוּ"ם וְאֶחָד יִשְׂרָאֵל נִרְאֶה שֶׁחוֹלְקִים בָּזֶה עי"ש, וּבְשׁוּ"ת בֵּית שְׁלֹמֹה בחא"ח סי' ס"ז דַּף מ"ד ס"ו ע"א הִזְכִּיר דִּבְרֵי הַגָּנַת וְרָדִים ושכ"כ גַּם בפרמ"ג סי' ס"ב וְכָתַב דְּאֵין רְאָיָה מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' די"ל דְּהַתּוֹסָ' לֹא נָחֲתוּ לָזֶה בְּקֻוּשְׁיָתָם וְלִפְשִׁיטוּת הַקֻּשׁוּ וּבְשׁוּ"ת שוּ"מ מ"ת ח"א סי' י"ד ד' ח' ע"ב נָקִיט בְּפִשְׁיטוּת כמ"ש הָרַמְבַּ"ם הַנַּ"ל וְלֹא הִזְכִּיר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' והפרמ"ג הַנַּ"ל גַּם בִּפְלֹתִי סי' ס"ב סק"ג לֹא.

הִזְכִּיר כ"א דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְהֵעִיר עָלָיו הג' מִסַּלְאֲנִים בְּסֵפֶר עֵדוּת בִּיהוֹסֵף סי' ו' עָנָף ט' שֶׁלֹּא זָכַר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וְשׁוּב כָּתַב דְּתָלֵי הָא בְּפִלּוּגְתָּא דר"י ור"ל אִי חֲצִי שִׁיעוּר אָסוּר מה"ת וּלְמַאי דקי"ל דח"ש אָסוּר גַּם הַתּוֹסָ' מוֹדוֹ דב"ן מְצַוֶּוה אַפָּחוֹת מִכְּשִׁיעוּר כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם: מז) אִי אָמְרִינַן הֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר לְגַבֵּי עַכּוּ"ם עַיֵּין מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת ה"ה אוֹת נ"ט בד"ה וְהָיָה נלע"ד: מח) אִם מֻוָּזָהָרִין הֵן עַל שש"ש וד"א עַיֵּין בְּדִבְרֵי הָרַמָ"א בא"ח סוס"י קנ"ו וּמַה שֶּׁבֵּיאֵר הָרַב נו"ב במ"ת חיו"ד סוס"י קמ"ח ובמ"ש הָרַב פ"ת בַּיו"ד סי' קמ"ז: נו גִּידּוּלֵי אִיסּוּרֵי הֲנָאָה מֻוָתָּרִים כ"כ הָרַב חָק יַעֲקֹב סוס"י תַּמַ"ג בְּשֵׁם פְּסָקֵי תּוֹסָפוֹת בפ"ק דְּפְסָחִים וַאֲנִי עָנִי כָּתַבְתִּי ע"ז מִזֶּה כַּמָּה שָׁנִים בְּקֻונְטְרֵיסִי לְהִלְכוֹת פֶּסַח שֶׁחִפַּשְׂתִּי שָׁם בְּקֻשְׁתִּי וְלֹא מָצָאתִי שכ"כ רַק בָּאוֹת י"ח כָּתוּב גֶּחָלִים אִיסּוּר הֲנָאָה מֻוָתָּר כְּמוֹ שֶׁיֵּרָאֶה הָרוֹאֶה.

וְהֵבֵאתִי דִּבְרֵי הָרַב חת"ס א"ח סי' ק"ד שֶׁכָּתַב דְּגִידּוּלֵי אִיסּוּרֵי הֲנָאָה אֲסוּרִין וְלֹא רָאָה אֶת נְאוֹת יַעֲקֹב מ"ש בחי' הַנַּ"ל, וְאַחַר זמ"ר נָדַפַס שוּ"ת שו"מ מַהֲדוּרָא ג', וְרָאִיתִי לְהָרַב

שָׁם בח"א סי' כ"ו שֶׁכָּתַב שהמק"ח הִשִּׂיג עַל הח"י בָּזֶה, וכ' השו"מ דְּבַתּוֹסָ' ע"ז מ"ט
ד"ה שֶׁאִם וכו' מְבֹאָר דְּגִידּוּלֵי אִיסּוּרֵי הֲנָאָה אֲסוּרִין וְעַיֵּין שְׁבִילֵי דָּוִד לַיּוֹ"ד סִימָן קמ"ב
אוֹת ד' וסי' רי"ו אוֹת ד': נז גְּזֵרוֹת דְּגָזְרוּ חֲזַ"ל הֵם רַק עַל יִשְׂרָאֵל אֲבָל לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים
וּמַזָּלוֹת לֹא מָצִינוּ בְּשׁוּם מָקוֹם שֶׁעָשׂוּ לָהֶם סְיָיגוּת כ"כ הָרַב משל"מ הִלְכוֹת מְלָכִים פ'
יו"ד ה"ו וְהָרַב מק"ח בְּסִפְרוֹ נַחֲלַת יַעֲקֹב בְּשׁוּ"ת שֶׁבְּסוֹף הס' סי' ג' כָּתַב דְּלָמָ"ד דְּחוֹמֶר
הַסְּפֵקוֹת הֵם מִדְּרַבָּנָן לֹא אָסְרוּ לב"ן, וְהָרַב שו"מ בְּמַהֲדוּרָא ג' ח"א סי' מ"ט כָּתַב בְּשֵׁם
הָרַב קצה"ח סי' ס"ו ס"ק ל"ב דְּתַקָּנָה דְּרַבָּנָן בְּעוֹבְדֵי כו"ם לֹא תִקְּנוּ וְהָרַב רמ"ץ בְּשׁוּ"ת
יו"ד סי' ע"ח אוֹת ג' הַזְכִּיר דהסמ"ע רס"י ס"ו ס"ל דְּקִנְיָן דְּרַבָּנָן לֹא תִקְּנוּ בָּעַכּוּ"ם
וְשֶׁהַשָּׂ"ךְ בס"ק פ"ה הֶעֱלָה דִּמְהַנֵּי, וְכֵן הַתָּוְמִים ס"ק מ"ו בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א וְכָתַב הָרַב רמ"ץ
לְיַיְשֵׁב תְּמִיהַת הַתָּוְמִים מִמַּעֲמָד ג' ושקו"ט ע"ד המק"ח סי' תמ"ח עי"ש גַּם הָרַב בֵּית
שְׁלֹמֹה א"ח סי' ס"ו כָּתַב לְיַיְשֵׁב דמעמ"ש שָׁאנֵי כֵּיוָן דְּהָוֵי הִלְכְתָא בְּלֹא טַעְמָא הַבוּ דְּלָא
לוֹסֵיף עֲלַהּ וְהָרַב שֵׁם אַרְיֵה יו"ד סי' מ"ח ד"ה וּמָצָאתִי וכו', כָּתַב דבקצה"ח סי' צד"ק כ'
דְּיֵשׁ לָחוּשׁ לִסְבָרַת מ"ד דְּעַכּוּ"ם אֵינוֹ קוֹנֶה בְּתַקָּנָתָא דְּרַבָּנָן, וְז"ל הָרַב חת"ס בח"ו בחי'
למס' ע"ז בַּדַּף נ"ט ע"ב (מֵהַסֵּפֶר) בד"ה מְשִׁיכָה וכו' וּבָעַכּוּ"ם שֶׁאֵין ב"ד יָכוֹל לְתַקֵּן לָהֶם
נִשָּׂאַר בְּכֶסֶף עכ"ל וּבְחֵלֶק ח"מ סָסִי' ס"ו כָּתַב דְּאִם אַסְמַכְתָּא דְּלָא קָנֵי הוּא מִדְּרַבָּנָן י"ל
בָּעַכּוּ"ם לֹא תִקְּנוּ וְקָנָה וכו' עי"ש והו"ד בפ"ת ח"מ בסי' ר"ז ס"ק ט"ו, וְעַיֵּין לח"מ פ"י
מֵהִלְכוֹת מְלָכִים ה"ט דמ"ש בַּשַּׁ"ס עַכּוּ"ם שֶׁשָּׁבַת חַיָּיב מִיתָה הוּא מִדְּרַבָּנָן וְעַיֵּין שָׁם אַרְיֵה
א"ח סִימָן י"א ד"ה וְרָאִיתִי בְּתָוְמִים ובפר"ח יו"ד סי' נ"ה ס"ק ט"ו תַּמָּה ע"ד רש"ל וב"ח
אַטּוּ רַבָּנָן מִי גָּזְרוּ גְּזֵרוֹת לְעוֹבְדֵי כו"ם וְאִינְהוּ גּוּפַיְיהוּ מִי צָיְיתִי לְרַבָּנָן עי"ש וּבְסֵפֶר עֵדוּת
בְּיהוֹסֵף לְהַג' מִסַּלְאֲנִים רַסִּי' ו' הֵבִיא מ"ש בִּפְרִי תְּבוּאָה בְּשֵׁם הפרמ"ג דְּדִין בְּרִיָּה לָא
בָּטִיל לֹא שַׁיָּיךְ בָּעַכּוּ"ם דְּרַבָּנָן לֹא גָּזְרוּ רַק בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא בָּעַכּוּ"ם גַּם הָרַב עָרוּךְ הַשֻּׁלְחָן
בַּיּוֹ"ד סי' נ"ה אוֹת ח' כָּתַב לְעִנְיַן אֲבֶר הַמְּדֻלְדָּל דְּאִם אִיסּוּרוֹ מִדְּרַבָּנָן מֻתָּר לְהוֹשִׁיטוֹ
לָעַכּוּ"ם כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א וְהָרָן"ו וכ"כ שָׁם בסי' ס"ב אוֹת ו' לְעִנְיַן סָפֵק אֲבֶר מִן הַחַי דְּאִם
חֹמֶר הַסְּפֵקוֹת הֵם מִדְּרַבָּנָן מֻתָּר לְהוֹשִׁיטוֹ לָעַכּוּ"ם עי"ש: וְדָבָר שֶׁהוּא מֻהֲלָכָה למ"מ
לֵיתָא בָּעַכּוּ"ם כ"כ בְּשׁוּ"ת יַד יוֹסֵף לְהָרַב מוהר"י דַּיְיטָשׁ סי' קי"ב בְּשֵׁם הַשּׁוֹאֵל וְעַיֵּין
בְּמִשְׁבְּצוֹת יו"ד סי' ס"ב אוֹת א' ד"ה נִסְתַּפַּקְתִּי, וּבְשׁוּ"ת חת"ס יו"ד סי' שי"ז ד"ה וַהֲלוֹם,
וּבְשׁוּ"ת בֵּית שְׁלֹמֹה א"ח סי' ס"ז וְעַיֵּין בְּמַה שָּׂרַשַּׂמְתִּי לְעֵיל בָּאוֹת נ"ה ס"ק מ"ו: נח גְּנוּבֵי
גַּנְבָא לָמָּה לָךְ אִי ס"ל כר"מ אֵימָא הֲלָכָה כר"מ הָכֵי אָמְרִי' בַּשַּׁ"ס כַּנּוֹדָע וּמִזֶּה הֶוְקֵּשָׁה
לְהָרַב נְהַר שָׁלוֹם בְּתְשׁוּבָתוֹ שבס' מִכְתָּם לְדָוִד לְמַר רַבּוֹ הָרַב מוהרד"ף סי' י"א דַּף כ"א
ע"ד לְשִׁיטַת מָרָן כ"מ בַּפֵּ"א מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת עי"ש וּמַר רַבּוֹ בְּסִימָן י"ב דַּף כ"ד רע"ד
כָּתַב דלק"מ דְּלָא אָמְרִינַן הָכִי אֶלָּא כְּשֶׁמַּחֲלִיקִת הַתְּנָאִים הִיא מִשְׁנָה עֲרוּכָה אֲבָל לֹא
בַּבָּרַיְיתָא דְּאֵין הֶכְרֵחַ שֶׁיֵּדְעוּ הָאָמוֹרָאִים כָּל הַבָּרַיְיתוֹת עכ"ל וְאַף אָמְנָם הָנֵי מִלֵּי דְּמַר
מִילֵּי דְּסָבָרָא וּנְכוֹנִים בְּטַעְמָם, בְּהוֹרַמְנוּתֵיהּ דְּמַר אָמֵינָא דנלע"ד דְּאִשְׁתְּמִיטְתֵּיהּ (בכה"ג
גַּם לְדַעְתּוֹ ז"ל שָׂרֵי עי"ש בְּדַף כ"ג ד"ה הָגַם) תַּלְמוּד עָרוּךְ בְּכְתֻבּוֹת דַּף י"ט ע"א דא"ל
הָכִי ר"נ לְרַב הוּנָא אַף דְּלֹא הֶוְזַכַּר מַחְלוֹקֶת ר"מ וְרַבָּנַן בְּמַתְנִי' כיעי"ש וְאִיבָּרָא דִּלְדַעַת
הָרַבָּנִים שֶׁהֶבְאתִי בְּמַעֲרֶ' הַבֵּי"ת אוֹת נ"ה דְּבָרַיְיתָא הַשְׁנוּיָה בִּלְשׁוֹן ת"ר הִיא שְׁגוּרָה בְּפִי
הַכֹּל י"ל גּוּף ד"ק אַף לְשׁוֹנוֹ אֵינוֹ מוֹרֶה כֵּן אֶלָּא דְּדַוְקָא בַּמִּשְׁנָה מַמָּשׁ וּבְמַסָּ' ר"ה כ"ו ע"ב
פָּרִיךְ עַל ר' לֵוִי וְלֵימָא הל' כר"י עי"ש וְדִבְרֵי ר"י הֵם בְּבָרַיְיתָא תַּנְיָא וכו' עי"ש, וּבְמַאי

דַּהֲווּ בָּהּ רַבָּנָן קַדִּישֵׁי לְשִׁיטַת מָרָן כ"מ זַ"ל עַיֵּין שָׁם נלע"ד דאפ"ל דה"ט דְּלָא פָּרִיךְ הָכִי הָתָם מִשּׁוּם דקי"ל לְשֵׁ"ס דְּאִיכָּא מַאן דְּמַחֲלִיף דר"מ לר"י עַיֵּין בַּתּוֹסָ' שָׁם ד"ה אי סְבִירָא לָךְ וְלָאו דַּוְקָא הֵיכָא דְּיָדוּעַ לָנוּ דְּאִיכָּא מַאן דְּאָמְרִי הָכִי אֶלָּא גַּם כִּי לֹא רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ וְלֹא הוּבָא בַּשֵּׁ"ס דְּאִיכָּא מַאן דְּאָמְרִינַן כֵּן עַיֵּין לְמָרָן חִיְּדָ"א בברכ"י סִימָן תר"ץ אוֹת ב' וְהַשֵּׁ"ס פָּרִיךְ הֵיכָא דקיי"ל דְּלֵיכָּא מַאן דְּמֵיפַךְ וק"ל וְהָרֹא"שׁ בְּפֶרֶק בְּהֵמָה המק' סי' ה' דָּחָה סְבָרַת הָרַמְבַּ"ם בַּמִּשְׁנָה שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הָאֲמוֹרָאִים שֶׁמַּחֲלוֹקוּ בְּמַחֲלוֹקֶת הַתְּנָאִים אִם לִפְסוֹק הֲלָכָה בָּאוּ לֵימָא מָר הֲלָכָה כְּמָר וּמָר הֲלָכָה כְּמָר אֶלָּא וַדַּאי כָּל אֶחָד אָמַר דְּבָרָיו אַלִּיבָּא דכ"ע עכ"ל וְשָׁם מַחֲלוֹקֶת הַתְּנָאִים הוּא בַּבָּרַיְיתָא דְּמַיְיתֵי הַשֵּׁ"ס כִּדְתַנְיָא וכו' מִתְבָּאֵר דְּלָא כְּדִבְרֵי הָרַב מוהרד"ף: וְרָאִיתִי בס' נָחְמָד לְמַרְאֶה ח"ב דַּף ט"ו ע"ב שֶׁכָּתַב וְז"ל ומ"ש בח"ה בְּשֵׁם ס' כְּרִיתוּת דַּף ק"ה ע"א פְּעָמִים מַקְשֵׁי לֵימָא בְּפֶלְוּגְתָּא דְּהָנֵי תַּנָּאֵי קָמַפְלְגִי לֵימָא מָר הֲלָכָה כְּמָר וּמָר הֲלָכָה כְּמָר וְלָא מַקְשֵׁי אֶלָּא מִמִּשְׁנָה וְלֹא מְבָרַיְיתָא שֶׁאֵינָהּ שְׁגוּרָה בְּפִי הַכֹּל ע"כ, וְלָכֵן לָא מַקְשֵׁי הָכָא לֵימָא כְּתַנָּאֵי לְפִי שֶׁהִיא בָּרַיְיתָא וְאֵינָהּ שְׁגוּרָה, וכ' ע"ז הַנַּחַ"ל וְאֵין כְּלָל זֶה מְחֻוָּור דְּמָצִינוּ בְּקֶצֶת מְקוֹמוֹת דמק' הַשֵּׁ"ס לֵימָא כְּתַנָּאֵי אַף מִבָּרַיְיתָא שֶׁאֵינָהּ שְׁגוּרָה נָלֵאתִי לְפָוְרְטָן עכ"ל וְנִמְצָא לְפִי זֶה דהס' כְּרִיתוּת תַּנָּא דְּמְסַיְיעַ למוהרד"ף הַנָּ"ל וס' כְּרִיתוּת אמ"א.

וְגַם הָרַב נַחַ"ל נִרְאֶה דְּמוֹדֶה למ"ש הַכְּרִיתוּת וְלֹא בָּא אֶלָּא לַחֲלוֹק עַל מַה שֶּׁחִיְּדֵשׁ הח"ה לְעִנְיַן לֵימָא כְּתַנָּאֵי וְלִי הַמָּחְ צ"ע: נט גְּזֵרָה שְׁגָזְרוּ חֲז"ל בְּמִצְוָה דְּאוֹרָיְי' שֶׁלֹּא תִּהְיֶה נַעֲשֵׂית בְּאֹונֶן הַמְּוכְשָׁר מִדְּאוֹ' אִי גָּזְרוּ גַּם כְּשֶׁתִּתְבַּטֵּל הַמִּצְוָה לְגַמְרֵי עַיֵּין לְקַמָּן במע' הַמ"ם אוֹת נ"ט: ס גּוֹרָל אִי עוֹשֶׂה קִנְיָן עַיֵּין בסי' קע"ג שֶׁהֵבִיא הריב"ה תשו' הָרֹא"שׁ דְּנִרְאֶה דְּגוֹרָל הוּא רַק לְבָרֵר וְהָרַב לח"מ פ"ב מהל' שְׁכֵנִים הי"א יִיחֵס לָזֶה ס' הָרָאָבָ"ד בְּהַשָּׂגוֹת עי"ש וְעַיֵּין לְהָרַב זל"א במע' חֲלֻקָּה ד' שי"ו ע"ב בְּשֵׁם הָרַב מוהרד"ב סִימָן כ"ה.

וּבָזֶה י"ל קֶצֶת דִּבְרֵי הָרַב נַחֲלַת בִּנְיָמִין סִימָן ז' שֶׁהֵבִיא הָרַב דַּרְכֵי שָׁלוֹם דַּף ל"א ע"א שכ' דְּלָא מָצִינוּ דְּגוֹרָל עוֹשֶׂה קִנְיָן אֶלָּא מְבָרֵר חֵלֶק וכו' וְתָמַהּ ע"ד דְּזוֹ ס' הָרֹא"שׁ וְיָחִיד הוּא עי"ש וְעַיֵּין לֵב חַיִּים ח"ב דַּף קי"ז ע"א סי' יו"ד: סא גְּזִים אִנֵּישׁ וְלָא עֲבִיד עַיֵּין לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הָעַיִ"ן אוֹת ס': סב גְּזֵרָה שָׁוָה מָצִינוּ דְּקָאָמַר בַּשֵּׁ"ס ג"ש וְאֵינוֹ ג"ש מַמָּשׁ אֶלָּא הֶיקֵּשׁ כ"כ הָרַב חֶשֶׁק שְׁלֹמֹה זַ"ל בְּכָלָיו אוֹת כ"ד בְּשֵׁם הרב"א בְּשִׁיטָתוֹ לִכְתֻבּוֹת פ"ג ד"נ ע"א ד"ה הַהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ דִּבְרֵי הרב"א הֵם עמ"ש בְּשֵׁ"ס דַּף כ"ט ע"ב הַהוּא מבע"ל לגז"ש כִּדְתַנְיָא כֶּסֶף יִשְׁקוֹל וכו', וְהֵבִיא שָׁם מ"ש הָרִאשׁוֹנִים דְּמָצִינוּ בַּשֵּׁ"ס בְּפֶרֶק הַפּוֹעֲלִים (דַּף פ"ז) וְהָא אָמְרִתְּ קָמָה קָמָה לגז"ש וְלָאו גז"ש מַמָּשׁ קָאָמַר אֶלָּא כְּעֵין מַה מָּצִינוּ: וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁאָמְרוּ בַּשֵּׁ"ס גז"ש וְאֵינָהּ גז"ש גְּמוּרָה עַיֵּין תוס' כְּתֻבּוֹת דַּף מ"ו ע"א ד"ה אַתְיָא וְעַיֵּין שטמ"ק שָׁם וְכָתַב הרה"ק שְׁלָ"ה בְּתוֹרָה שבע"פ בְּבָרַיְיתָא די"ג מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בְּמִדָּה דג"ש דְּמָצִינוּ הַרְבֵּה בַּתַּלְמוּד כֵּן וְעַיֵּין משל"מ פי"ד מהל' אֵבֶל הכ"א סוד"ה וְרָאִיתִי לְרַבֵּינוּ וכו' שֶׁצִּדֵּד לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דהגז"ש דְּשָׁם שָׁם הוּא מִדְּרַבָּנָן, וְהַגָּאוֹן רב"ך הו"ד בס' בִּנְיַן שְׁלֹמֹה הנד"מ לְאָחִיו הַגָּאוֹן מוהרש"ל יִחְיֶה בסי' כ"א דַּף כ"ז ע"א כָּתַב דהגז"ש שֶׁבִּפְסָחִים ד' קי"ז זְכִירָה מִלְּמַעַן תִּזְכּוֹר אֶת יוֹם צֵאתְךָ שֶׁצָּרִיךְ לְהַזְכִּיר יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּקִידּוּשׁ הַיּוֹם אֵינָהּ אֶלָּא אַסְמַכְתָּא מִדְּרַבָּנָן: סג גֵּירוּשִׁין דְּלֹא יִגָּרֵשׁ אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ וכו', אִם י"ל בֵּין נְשׂוּאָה לַאֲרוּסָה עַיֵּין משל"מ פיו"ד מהל' גֵּירוּשִׁין הכ"א בְּשֵׁם הָרַב מוהרשד"ם דְּדַוְקָא בִּנְשׂוּאָה וְהוּא זַ"ל הק' ע"ד וה"ה צַיֵּין

מוהרימ"ט ח"מ סי' ק' וט"ס הוא וצ"ל סי' צ"ח עי"ש דנר' דְּלָא שָׁאנֵי לֵיהּ בֵּין נְשׂוּאָה לַאֲרוּסָה וכסי' הרא"ם בח"ב סִימָן א' וכ"כ בַּאֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת דַּף קכ"ב ע"ב עפי"ד מוהרימ"ט סי' ח"ץ, וכ' עוֹד דְּגַם הג"פ סי' קי"ט כ' הֵיפֶךְ מוהרשד"ם וְעַיֵּין שְׁנוֹת יָמִין ח"א דַּף י"ב ע"ג וע"ד מ"ש ע"ד וּבְחַיִּים וְשָׁלוֹם ח"א סי' א' ד"ז כָּתַב בְּשֵׁם ב"ד סי' א' דְּגַם בַּאֲרוּסָה אִיתֵיהּ ומ"ש בס' טַל אוֹרוֹת בַּקוּנְטְרֵס חֻזְקַת קַרְקָעוֹת ד' י"ו ע"ד דמוהרימ"ט ס"ל דְּבַאֲרוּסָה לֵיכָּא אִיסּוּרָא ושכ"כ בס' פְּנֵי דָוִד וכו' וס' פ"ד אמצ"א וּלְפִי מ"ש דְּמַשְׁמַע מִדְּבְרֵי מוהרימ"ט דס"ל דְּגַם בַּאֲרוּסָה אִיתֵיהּ נר' דט"ס יֵשׁ וצ"ל מוהרשד"ם בְּמָקוֹם מוהרימ"ט וְעַיֵּין בָּזֶה בְּשׁוּ"ת שִׁיבַת צִיּוֹן סי' פ"ח ופ"ט פ"ת אה"ע סי' קי"ט סק"ב: סד גֵּר תּוֹשָׁב אִם מְקַבְּלִים עַיֵּין אוֹר לִי סוס"י א' ד"ה וְעָלָה ומ"ש שָׁם דמ"ש בְּכְרִיתוּת דַּף ט' ע"א דְּגֵר תּוֹשָׁב עוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּשַׁבָּת וְצִיֵּין בְּעַיִן מִשְׁפָּט לְהָרַמְבַּ"ם הל' ע"ז פ"י לֹא נִמְצָא בְּרַמְבַּ"ם וכו' עי"ש הָאֱמֶת דְּבְעַיִן מִשְׁפָּט יֵשׁ טָעוּת וְהָרַמְבַּ"ם הֵבִיאָה בְּהִלְכוֹת שַׁבָּת פ"ב הי"ד עיי"ש וְעַיֵּין בא"ח סי' ד"ש ומ"ש במג"א שָׁם סקי"ב דְּמַשְׁמַע בָּרַמְבַּ"ם וכו' אֵינוֹ מְדֻיָּקָדָק דְּהָא מְפוֹרָשׁ כֵּן בְּרַמְבַּ"ם אֶלָּא דְּמַה שֶּׁהוֹסִיף הָרַב מג"א עֶבֶד לֹא נִזְכַּר בָּרַמְבַּ"ם וְתָמַהּ עָלָיו הָרַב בס' חִידּוּשֵׁי רָנָ"ה (רַבִּי זְאֵב הַלֵּוִי) בְּנִימּוּקָיו עַל הש"ע עי"ש בְּדַף ט"ו ע"א וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה דִּלְפִי מ"ש הָרַב מחצ"ה בְּבֵיאוּר דִּבְרֵי המג"א לק"מ ומ"ש שָׁם בְּאוֹר לִי דְּאֵיכָא דֵּוכְתֵי בַּפּוֹסְ' דְּכָתְבִי דִּין דְּגֵר תּוֹשָׁב אַף דְּאֵין נוֹהֵג בזה"ז כָּתְבִי לֵיהּ בְּאַגַּב עַיֵּין בַּיּו"ד סי' רס"ז ס"פ: סה גֵּרִים וַעֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִים שָׁווּ אַהֲדָדֵי וּמִתְרַבּוּ תַּרְוַיְיהוּ מֵרִיבּוּי אֶחָד כ"כ הָרַב מַטֶּה אַהֲרֹן ח"א דַּף נ"ח ע"ג וְהוֹכִיחַ כֵּן מִשַּׁ"ס יְבָמוֹת ד' ע"ד גִּיּוֹרֶת וְשִׁפְחָה מְשֻׁחְרֶרֶת מִנַּיִן ת"ל וכו' ומת"כ וַיִּקְרָא (ד' ב') דִּבּוּרָא דְּחוֹבָא פֵּ"א אֵין לִי אֶלָּא בנ"י מִנַּיִן לְרַבּוֹת הַגֵּרִים וַעֲבָדִים ת"ל נָפֶשׁ וְכֵן בְּפָרָשַׁת צַו (כ"ט) פָּרְשָׁתָא י"א בְּשִׁחוּטֵי חוּץ, ובפ' מְצוֹרָע (ט"ו ב') בפר' זָבִים ובפ' אַחֲרֵי (י"ז ב') בְּשִׁחוּטֵי חוּץ וּמִזֶּה עָמַד מַתְמִיהַּ עמ"ש הקא"ה דְּגָרְסִי' בת"כ פָּרָשַׁת אֱמוֹר (כ"ג מ"ב) פָּרְשָׁתָא י"ז הָאֱזָרָח לְרַבּוֹת הַגֵּרִים בְּיִשְׂרָאֵל לְרַבּוֹת עֲבָדִים, דל"ל תְּרֵי קְרָאֵי עי"ש, וע"ע בת"כ פָּרָשַׁת צַו (ז כ"ג) פָּרְשָׁתָא יו"ד גַּבֵּי חֵלֶב דְּדָרִישׁ תַּרְוַיְיהוּ מֵחַד קְרָא, וְכֵן שָׁם פָּרְשָׁתָא י"א מ"ג גַּבֵּי תְּנוּפָה וּבְמָנָחוֹת ס"א ע"ב עי"ש וְכֵן בְּרֵישׁ פ' תַּזְרִיעַ, וְכֵן בפר' אֱמוֹר כ"ג כ"ד פָּרָשְׁתָא י"א גַּבֵּי מִקְרָא קֹדֶשׁ, וְכֵן בְּפָרָשַׁת בְּחֻקּוֹתַי (כ"ז ב') פָּרָשְׁתָא ג' לְעִנְיַן עֲרָכִין וּבְסִפְרֵי נְשָׂא סִימָן ב' גַּבֵּי גְּזֵל הַגֵּר וְאַשְׁמָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא גֵּרִים וַעֲבָדִים בַּמַּשְׁמָע (כֵּן הֵבִיא הַגִּירְסָא הגרל"מ בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה וְהַמְּצָוָה פ' וַיִּקְרָא סִימָן קצ"א, וּבְסִפְרֵי אֲשֶׁר לִפְנֵי אֵין כָּתוּב אֶלָּא גֵּרִים וְכֵן הוּא בַּיַּלְקוּט סִימָן תש"א) וּבְסוֹטָה דַּף ל"ח ע"א גַּבֵּי בִּרְכַּת כֹּהֲנִים גֵּרִים וַעֲבָדִים מִנַּיִן אֲמוֹר לָהֶם וכו' וּבְסִפְרֵי פָּרָשַׁת שׁוֹפְטִים סִימָן קמ"ט בְּיִשְׂרָאֵל אֵין לִי אֶלָּא יִשְׂרָאֵל גֵּרִים נָשִׁים וַעֲבָדִים מִנַּיִן ת"ל וכו', וּבְסַנְהֶדְרִין ד' פ"ה סו' ע"ב גַּבֵּי גּוֹנֵב נָפֶשׁ מֵאָחִיו עי"ש: אַךְ ממ"ש הַיַּלְקוּט בְּשֵׁם הַסִּפְרֵי זוּטָא מַשְׁמַע דְּלָא מְרַבֵּי גֵּר וע"מ מֵחַד קְרָא עַיֵּין בפ' שְׁלַח רמ"ז תשמ"ז גַּבֵּי חַלָּה דַּבֵּר אֶל בנ"י לְרַבּוֹת גֵּרִים וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם רִיבָּה נָשִׁים וַעֲבָדִים, אֶלָּא דהגרל"מ בס' הַתּוֹרָה וְהַמְּצָוָה פ' מְצוֹרָע סי' קי"ט הִגִּיהַּ דְּמִנַּאֲמָרָת מְרַבִּינַן גֵּרִים וַעֲבָדִים וע"ע בַּיַּלְקוּט בְּמִקּוֹמוֹת שֶׁרָשַׁמְתִּי במע' הַבַּי"ת אוֹת ד' או"ק י"ד ובס' הַתּוֹרָה וְהַמְּצָוָה הַנַּ"ל, ובס' התוה"מ פ' וַיִּקְרָא סי' קצ"א כָּתַב לְבָאֵר דְּבְאֵיזֶה מְקוֹמוֹת נָקְטִי בְּסִפְרָא עֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִים בפי' וּבְאֵיזֶה מְקוֹמוֹת עֲבָדִים סְתָם, וּכְדִנְקִיט סְתָם כּוֹלֵל גַּם שְׁאֵין מְשֻׁחְ' עי"ש (וְיֵשׁ לְעַיֵּין ממ"ש הַתּוֹסְ' יְבָמוֹת ע"ד ע"ב ד"ה וְשִׁפְחָה מִנַּיִן וְעַיֵּין

לְהָרַב מַטֶּה אַהֲרֹן דַּף נ"ט ד"ה בְּאוֹפֶן וק"ל) עכ"פ פָּשׁוּט הוּא דְּגֵר וע"מ שָׁוּו אַהֲדָדֵי דְּהָא ע"מ נָמֵי גֵּר הוּא וּמַרְבּוּי אֶחָד נִלְמָדִים וְעַיֵּין טַ"ז יו"ד סִימָן א' סק"ב דְּהוֹכִיחַ מֵהִילְקוּט סִי' תקצ"ט דע"מ אֵין דִּינוֹ כְּיִשְׂרָאֵל גָּמוּר מִדְּמַרְבִּינַן שָׁם מִבְּתֻלְבְּכֶם נָשִׁים וַעֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִים וְכַנָּנַת הוֹכָחָתוֹ נִלְע"ד דר"ל כֵּיוָן דִּבְהָהוּא עִנְיָנָא כְּתִיב גֵּר לְהֶדְיָא אִם אִיתָא דע"מ נָמֵי הוּא כְּיִשְׂרָאֵל גָּמוּר כְּלוֹמַר כְּגֵר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר דְּהַאי נָמֵי גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר הוּא לָמָּה לִי לְרַבּוֹיֵי מִבְּתֻלְבְּכֶם הֲלֹא בִּכְלַל גֵּר דִּכְתִיב בְּהֶדְיָא בִּקְרָא הוּא וּבְכֵן ל"ז לְהָבִין מ"ש הנה"כ שָׁם דְּמִשּׁוּם דִּכְתִיב בנ"י בְּהַאי פָּרָשְׁתָּא אִיצְטְרִיךְ לְרַבּוֹת ע"מ עי"ש דְּאַפְּתִי הוֹכָחָתוֹ שָׁרִיְרָה וְקַיֶּימֶת (אִם נֹאמַר דְּגִירְסַת הִילְקוּט אֱמֶת) כְּדַאֲמָרַן, אֶלָּא דְּהָאֱמֶת הוּא דְּלָא גָּרְסִי' בְּהִילְקוּט מְשֻׁחְרָרִין אֶלָּא עֲבָדִים סְתָם כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים שֶׁמִּשָּׁם הוּבָא בְּהִילְקוּט כמ"ש הנה"כ וְכֵן בְּסֵפֶר יַלְקוּט אֲשֶׁר לִפְנֵי תֵּיבַת מְשֻׁחְרָרִין מֻסְגָּר בַּחֲצָאי לְבָנָה: גַּם מַה שכ' עוֹד בנה"כ דְּמַאי דְּתָנַן בפ"ב דְּסֻכָּה נָשִׁים וַעֲבָדִים פְּטוּרִין מִן הַסֻּכָּה הַיְינוּ שֶׁאֵין מְשֻׁחְרָרִין דְּאִי בִּמְשֻׁחְרָרִין חַיָּיבִין מִדְּאוֹרַיְיתָא כִּדְאִיתָא בַּשַּׁ"ס הָתָם דְּהָאֱזָרַח לְרַבּוֹת אֶת הַגֵּרִים וַעֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִים כִּי גֵּרִים הֵם וְכָךְ הוּא לְהֶדְיָא בַּתּוֹסָ' שָׁם עכ"ל הִנֵּה מ"ש כִּדְאִיתָא בַּשַּׁ"ס וכו' נר' דְּאֵין ר"ל דְּבַשַּׁ"ס אִתְּמַר בְּהֶדְיָא ע"מ דְּהָא לֹא אָמְרוּ שָׁם אֶלָּא לְרַבּוֹת הַגֵּרִים אֶלָּא כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר דְּכֵיוָן דְּאָמְרוּ שָׁם לְרַבּוֹת הַגֵּרִים פְּשִׁיטָא דְּגַם ע"מ בִּכְלַל כִּי גַּם הֵם גֵּרִים אַף מ"ש וְכָךְ הוּא לְהֶדְיָא בַּתּוֹסָ' שָׁם אֲנִי עָנִי לֹא מָצָאתִי בְּתוֹסָ' שֶׁכָּתְבוּ לְהֶדְיָא כֵּן גַּבֵּי סֻכָּה אֶלָּא דממ"ש הַתּוֹסָ' בד"ה לְרַבּוֹת הַגֵּרִים דס"ד יִשְׂרָאֵל וְלֹא גֵּרִים כה"ג אַשְׁכְּחַן בְּמָנָחוֹת גַּבֵּי תְּנוּפָה אֵין לִי אֶלָּא בנ"י גֵּרִים וע"מ מִנַּיִן ת"ל הַמַּקְרִיב ע"כ נר' קָצַת דְּמַדְמוּ הָא דְּסֻכָּה וְהַהִיא דְּמָנָחוֹת אַהֲדָדֵי וְכִי הֵיכִי דְּהָתָם אָמְרִינַן דְּהַמַּקְרִיב אִיצְטְרִיךְ לְגֵרִים וע"מ ה"ן קְרָא דְּגַבֵּי סֻכָּה דְּמִרַבִּינַן גֵּרִים הַיְינוּ גֵּרִים וע"מ וְאִם לָכֵן נִתְכַּוְּנוּ אֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּכֵן הוּא לְהֶדְיָא בְּתוֹסָ' כַּמּוּבָן, וְעַיֵּין קָרְבַּן הָעֵדָה בש"ק פי"ב דְּיבָמוֹת הֵ"א ד"ה תַּמָּן הָאֶזְרָח וכו' שָׁתְמַהּ עַל הָרַב קָרְבַּן אַהֲרֹן כמ"ש במט"א וְכָתַב שֶׁלֹּא מָצִינוּ בְּשׁוּם מָקוֹם שֶׁיְּחַלֵּק בֵּין גֵּרִים לִמְשֻׁחְרָרִים דִּשְׁנֵיהֶם גֵּרִים גְּמוּרִים וּמַחַד רִבּוּיָא נָפְקִי וְכָל מָקוֹם שֶׁמְּפוֹרָשׁ בִּקְרָא גֵּר עֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִים בִּכְלָל וְנִסְחַת הַיִּלְקוּט שֶׁהֵבִיא הט"ז וכו' מֻוָטְעֵית כמ"ש בנקה"כ וכו' ע"כ: סו גז"ש כ' הג' מוהריט"א בְּסֵפֶר הִלְכוֹת יו"ט לְבְכוֹרוֹת בְּדַף ג' ע"ג (מִדְּפוּס וַוארְשָׁא) ד"ה הֵן אֱמֶת וכו' בְּשֵׁם מז"ה יבי"ש ד' מ"ד שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הַכְּרִיתוּת ור"פ דְּהֵיכָא דְּאִיכָּא לְמֵילַף בגז"ש לְקַוְלָּא וּלְחוּמְרָא לְחוּמְרָא יָלְפִינַן וְאֵין סֵפֶר יבי"ש מצ"א וּלְפִי הַנִּרְאֶה מד' הַתּוֹסָ' שַׁבָּת כ"ח ע"א ד"ה מַה לִּשְׁרָצִים יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דְּלָא ס"ל הָכִי שכ' דְּמַאי דְּלָא יָלְפִינַן בגז"ש דְּבָגֶד וְעוֹר שֶׁיִּהְיֶה עוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה באה"מ הוּא מִשּׁוּם דְּאִיכָּא גז"ש דְּאֹהֶל אֹהֶל עי"ש וְאִי ס"ל דְּגַם בגז"ש אָמְרִי' לְחוּמְרָא מַקֵּשִׁי' א"כ מִבָּגֶד וְעוֹר אִית לָן לְמֵילַף לְהַחְמִיר, וְכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִסֻּגְיָא דמס' סֻכָּה דַּף מ"ג ע"א דְּמַהַדְרִינַן לְמֵילַף דְּיָמִים דִּכְתִיב בְּסֻכָּה הוּא וְלֹא לֵילוֹת וּמִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמֵילַף יָמִים מִלּוּלָב וְלֹא לֵילוֹת וְאִיכָּא לְמֵילַף מִמִּילּוּאִים אַף לֵילוֹת אִיצְטְרִיךְ גז"ש דְּתֵשְׁבוּ וְאִי אָמְרִינַן בגז"ש לְחוּמְרָא מַקֵּשִׁי' ל"ל ג"ש דְּתֵשְׁבוּ הָא בַּמִּילּוּאִים אִית לָן לְמֵילַף לְחוּמְרָא.

וְרָאִיתִי לְהָרַב יַד דָּוִד בחי' לְסֻכָּה שֶׁמִּתְבָּאֵר מִדְּבָרָיו דְּהָרַב יבי"ש הוק' לוֹ ע"ד הה"ע שכ' דְּגַם בגז"ש אָמְרִי' לְחוּמְרָא מַקֵּשִׁי' מסו' דְּסֻכָּה הַנָּ"ל והי"ד תֵּירֵץ דְּהַסְּבָרָא דְּלָא לְמֵילַף דּוֹרוֹת מְשָׁעָה עָדִיף ומשו"ה אִיצְטְרִיךְ גז"ש דְּתֵשְׁבוּ וְהוּא דּוֹחֵק דמנ"ל דְּהָא סְבָרָא עָדִיף

מֵאִידָךְ סְבָרָא דְּאִתְמַר בַּשַּׁ"ס דָּנִין שֶׁמִּצְוָתוֹ כָּל הַיּוֹם וכו' דְּמֵהַשַּׁ"ס מַשְׁמַע דְּכִי הַדָּדֵי נִינְהוּ ונלע"ד לְיַיְשֵׁב עפ"י מ"ש במקנ"א בח"ב סי' ק"מ בְּשֵׁם הָרַב דִּינָא דְּחָיֵי דַּף קכ"ב ע"ב דְּהָא דְּאָמְרִי' לְקַוְלָא וּלְחוּמְרָא יָלְפִי' ה"ד הֵיכָא דְּהַמְלַמְּדִים וְהַלָּמֵד שָׁווים בְּעָונְשָׁם לַמָּשָׁל כֻּלָּם עוֹנְשָׁם כָּרֵת וְאֶחָד מֵהַמְלַמְּדִים יֵשׁ בּוֹ חוּמְרָא בְּדָבָר אֶחָד לְמֵדִין מִן הַחֲמוֹר אֲבָל אִם הַלָּמֵד וְאֶחָד מֵהַמְלַמְּדִים עוֹנְשָׁם כָּרֵת, וְהַמְלַמֵּד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חוּמְרָא עָונְשׁוֹ מִיתַת ב"ד לְמֵדִין מֵהַקַּל כֵּיוָן שֶׁשָּׁווין הַלָּמֵד וְהַמְלַמֵּד בְּעוֹנֶשׁ אֵלּוּ תוד"ק ואמ"א לְרָאוֹת הַדְּבָרִים בְּשָׁרְשָׁן, אֲבָל מִתּוֹךְ מ"ש במקנ"א נִרְאֶה שֶׁמַּכְרִיחַ כֵּן מִקִּדּוּשִׁין ס"ז ע"ב דְּאִיצְטְרִיךְ תְּרֵי קְרָאֵי לַאֲחוֹת אִשָּׁה חַד לְכַתְּחִלָּה וְחַד לְדִיעֲבַד הָא לא"ה לָא הֲוָה יָדְעִינַן דַּאֲחוֹת אִשָּׁה לֹא תָּפְסִי קִידּוּשִׁין וַאֲמַאי לָא הָא הֲוָקְשׁוּ כָּל הָעֲרָיוֹת וְנֵילַף מֵאֵשֶׁת אָב דְּפָשׁוּט דָּלֶ"ת בָּהּ קִידּוּשִׁין, וְאַף דְּאִיכָּא לְמֵילַף מִנִּדָּה הָא לְחוּמְרָא מַקְשִׁינַן אֶלָּא וַדַּאי כֵּיוָן שֶׁאֲחוֹת אִשָּׁה, וְנִדָּה בְּכָרֵת, וְאִילּוּ אֵשֶׁת אָב בְּמִיתַת ב"ד הֲוָה לָן לְמֵילַף מִנִּדָּה אִי לָאו דְּגַלִּי קְרָא, וּבָתַר דְּגַלִּי קְרָא בַּאֲחוֹת אִשָּׁה שֶׁהִיא בְּכָרֵת יָלְפִינַן כָּל חַיָּיבֵי כְּרִיתוֹת מֵאֲחוֹת אִשָּׁה וְלֹא מִנִּדָּה כֵּיוָן דְּשָׁוִים בְּעוֹנֶשׁ וּלְחוּמְרָא יָלְפִינַן וּמַעַתָּה גַּבֵּי סֵוְכָּה נָמֵי כֵּיוָן דְּסֵוְכָּה וְלוּלָב שָׁוִים בְּעָונְשָׁם דְּאֵין עֲלֵיהֶם עוֹנֶשׁ מִיתָה כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ בַּמִּילּוּאִים דִּכְתִיב תֵּשְׁבוּ ז' יָמִים וכו' וְלֹא תָּמוּתוּ הָא אִם לֹא תֵּשְׁבוּ יָמוּתוּ, וְכֵיוָן דְּהַלָּמֵד שָׁוֶה בְּלוּלָב בָּעוֹנֶשׁ הֲוָה לָן לְמֵילַף מִלּוּלָב לְקַוְלָא אַהָכִי אִיצְטְרִיךְ הג"ש דְּתֵשְׁבוּ כַּנַ"ל נָכוֹן וְעַיַּיִן עוֹד לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת קמ"א: וְהִנֵּה מִדִּבְרֵי רַשַּׁ"י בְּחַוְלִין דַּף קל"ה סוע"ב ד"ה אַדַּרְבָּה נֵילַף מִתְּרוּמָה לְחִיּוּבָא וְשָׁם דַּף קל"ו ע"א ד"ה אַדַּרְבָּה נֵילַף, ובד"ה ואמ"ר חֲנִינָא וכו' מִתְּבָאֵר דְּגַם בגש"ז אָמְרִי' לְחוּמְרָא מַקְשִׁי' אַדְּ קָשֶׁה דִּלְפִי דִּבְרֵי רַשַּׁ"י בד"ה וא"ר חֲנִינָא תֵּיהְדַּר קוּשְׁיָין מֵהֵיא דְּסֵוְכָּה דַּהֲרֵי מוּכָח מִדְּבָרָיו דְּלָא כְּכַלְלֵיהּ דְּהָרַב דִּינָא דְּחָיֵי הַנַּ"ל דְּאִם כִּדְבָרָיו מַאי פָּרִיךְ דְּנֵילַף מִתְּרוּמָה הֲלֹא רֵאשִׁית הַגֵּז וּמַתָּנוֹת שָׁווּ אַהֲדָדֵי שֶׁאֵין בָּהֶם עוֹנֶשׁ וּמְסְתַּבֵּר לְמֵילַף מְהַדְּדֵי אַף לְקַוְלָא וְלֹא מִתְּרוּמָה לְחוּמְרָא מִשּׁוּם דִּבְמִיתָה הִיא וצ"ע: סז גֵּר מְצְטָרֵף לַעֲשָׂרָה לכ"ד שֶׁבְּקִדֵּוְשָׁה אע"ג דְּיָלְפִי' עֲשָׂרָה מִדִּכְתִיב וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְכָל מָקוֹם מְמַעֲטִינַן גֵּר מבנ"י מ"מ כֵּיוָן דְּאֵינוֹ אֶלָּא אַסְמַכְתָּא וְגֵר כָּשֵׁר לש"ץ לָא מִסְתַּבֵּר שֶׁיִּהְיֶה ש"ץ וְלֹא יִצְטָרֵף כ"כ הג' פ"מ בְּאֵשֶׁל אַבְרָהָם סִימָן נ"ה סק"ד וּמַשְׁמַע מִדְּבָרָיו דְּמַאי דְּמַכְשְׁרִינַן גֵּר לְצֵירוּף הוּא מִשּׁוּם דְּמַאי דְּבָעֵי' יו"ד אֵינוֹ אֶלָּא אַסְמַכְ' בְּעָלְמָא אֲבָל אִי הֲוָה בָּעֵינַן מִן הַדִּין שֶׁיִּהְיוּ יו"ד לָא הֲוָה מְצְטָרֵף.

וּלְפִי זֶה יֵשׁ לָדוּן בְּדָבָר חָדָשׁ לְפִי מ"ש הָרַב תה"ד בסי' ק"ח הוּבָא בט"ז סי' תרפ"ה סק"ב דְּכָתַב הָרֹא"ש בפ' ג' דְּפָרָשַׁת זָכוֹר מִדְּאוֹ' צָרִיךְ לִקְרוֹת בַּעֲשָׂרָה וְדוֹחֶה ל"ת שֶׁבַּתּוֹרָה (לָאו הַבָּא מכ"ע) דִּלְעוֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ עי"ש וּפְשִׁיטָא וַדַּאי דְּמַאי דְּבָעֵינַן יו"ד מה"ת בְּקְרִיאַת פ' זָכוֹר הַיְינוּ מִדִּכְתִיב וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בנ"י וְאֵין קְדֻשָּׁה בְּפָחוֹת מִיו"ד (דְּלָא אַשְׁכְּחַן יַלְפוּתָא אַחֲרָת) וּמֵעִנְיָנִים דאו' יָלְפִינַן וְאַסְמְכִינַן גַּם לְמִילֵּי דְּרַבָּנָן לְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, וְכֵיוָן דְּמִדְּאוֹ' הוּא דְּבָעֵי' יו"ד לְפָרָשַׁת זָכוֹר יֵשׁ לוֹמַר דְּגֵר אֵינוֹ מִצְטָרֵף לְיו"ד דְּהָא בנ"י כְּתִיב וּמְמַעֲטִינַן גֵּרִים, דְּאַף דְּגֵר נָמֵי פְּשִׁיטָא שֶׁחַיָּיב בִּקְרִיאָה זוֹ מ"מ אֵין זֶה עִנְיָן לְהִצְטָרְפוּת לְיו"ד כִּדְמוּכָח גַּם מִדִּבְרֵי הפרמ"ג הַנַּ"ל דְּלָאו הָא בְּהָא תָּלֵי כַּמּוּבָן: אַדְּ רָאִיתִי לְהָרַב פה"ד ברס"י נ"ה שֶׁהוֹכִיחַ מִשַּׁ"ס דְּסַנְהֶדְרִין ד ע"ד ע"ב גַּבֵּי קִידּוּשׁ ה' דְּהוּא בְּפְנֵי עֲשָׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל מִדִּכְתִיב וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בנ"י וּבָעֵי ר' יִרְמְיָה ט' יִשְׂרָאֵל וְנָכְרִי אֶחָד מַהוּ וּפְשִׁיט דְּכֻלְּהוּ ישר' בעי' עי"ש דְּמַאי דְּלָא בָּעֵי וּפְשִׁיט כֵּן בט' יִשְׂרָאֵל וְגֵר אֶחָד

מַשְׁמַע דפשי"ל דְּגֵר הֲרֵי הוּא בִּכְלַל בנ"י ואע"ג דבכ"מ מְמַעֲטִי' גֵּרִים מבנ"י הָכָא שָׁאנֵי דִּכְתִיב בְּתוֹךְ דְּהַבֵּי"ת הוּא מִיעוּט כִּדְדָרְשִׁי' בְּיִשְׂרָאֵל לְמַעֵט גֵּרִים.

וְגַם בנ"י מְמַעֵט גֵּרִים הָוֵי מִיעוּט אָחָ"מ וְהוּא לְרַבּוֹת, וכ' ע"ד הפרמ"ג הַנָּ"ל דְּלָא הָוֵה צ"ל טַעְמָא דְּצִירוּף מְשׁוּם אַסְמַכְתָּא דְּהָא בְּקִידּוּשׁ ה' דְּהוּא דְּרָשָׁה גְּמוּרָה נָמֵי גֵּר מִצְטָרֵף וכ' שכ"מ מִתְּשׁוּ' הָרַדְבַּ"ז ח"ג דְּפוּס פְּיוֹרְדָא סָסי' תע"ט דְּנִרְאֶה דְּגֵר שָׁמָּל וְטָבַל מִצְטָרֵף לכ"ד שֶׁבְּקִדֻּושָׁה וּמִדְּלָא ק"ל מִדִּכְתִי' בנ"י נִרְאֶה כְּדַאֲמָרַן אֵלּוּ תוד"ק וּמִדִּבְרֵי הָרַדְבָּ"ז נ"ל דְּאֵין רְאָיָה דְּאוּלַי מַאי דְּלָא ק"ל הוּא מְשׁוּם טַעְמוֹ שֶׁל הפרמ"ג דְּכֵינָן דְּהוּא אַסְמַכְתָּא וכו'.

אַף הוֹכָחָתוֹ מֵהַשַּׁ"ס נר' שֶׁהֵיא הוֹכָחָה גְּמוּרָה, (וְעַיֵּן פ"ת יו"ד סי' זק"ן סק"ז שנס' אִם הַגֵּר מִצְטָרֵף לקי' ה' דְּאַף דִּכְתִיב בנ"י שָׁמָּא יֵשׁ אֵיזֶה רִיבּוּי וַהֲרֵי נִפְשַׁט סְפֵקוֹ לְפִי הוֹכָחַת הפה"ד). וּלְפִי זֶה גַּם בְּפָרָשַׁת זָכוֹר דְּבָעֵינַן שֶׁתִּהְיֶה בַּי"ו"ד גֵּר מִצְטָרֵף כְּמוֹ שֶׁמִּצְטָרֵף לְעִנְיַן קִידּוּשׁ ה': וַאֲנִי תָּמֵיהַ עַל הפרמ"ג אַדְּמַקְיִף אַדְּרֵי לְהוֹכִיחַ מִסְּבָרָא בְּעָלְמָא דְּגֵר מִצְטָרֵף מִדְּנַעֲשָׂה ש"ץ, אַמַּאי לֹא יוֹכִיחַ מִמַּשְׁמָעוּת לְשׁוֹן הַפּוֹסְ' שכ' דְּאֵין אוֹמְרִים דָּבָר שֶׁבְּקִדֻּושָׁה אֶלָּא בַּעֲשָׂרָה גְּדוֹלִים בְּנֵי חוֹרִין דְּאִיהוּ גּוּפֵיהּ דָּיֵיק מִלְּשׁוֹן ב"ח דְּחָצְיוֹ עֶבֶד וחב"ח אֵינוֹ מִצְטָרֵף דְּלָאו ב"ח הוּא, וא"כ כְּמוֹ כֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דְּמִי שֶׁהוּא בֶּן חוֹרִין דְּהַיְינוּ עֶבֶד מְשֻׁחְרָר מִצְטָרֵף דְּלָאו ב"ח הוּא, וא"כ מִדְּלָא כ' הַפּוֹסְ' בַּעֲשָׂרָה גְּדוֹלִים יִשְׂרְאֵלִים וְכָתְבוּ ב"ח מוּכָח דַּאי דב"ח מִצְטָרְפִין וְהַיְינוּ גֵּר וְרִיבָּ"ל אָמַר בִּבְרָכוֹת מ"ז ע"ב ט' וְעֶבֶד מִצְטָרְפִין וְכָתַב הָרֹא"שׁ דְּעֶבֶד נָמֵי אִיתֵּי' בִּכְלַל וְנִקְדַּשְׁתִּי דִּשְׁכִינָה שָׁרְיָא אָכַל מְחֻוַּיְבֵי מִצְוֹת בְּנֵי בְּרִית, וְאַף דְּלָא קי"ל כְּרִיבָּ"ל ומשו"ה נָקְטוּ הַפּוֹסְ' שֶׁיִּהְיוּ בְּנֵי חוֹרִין לְאַפּוֹקֵי עֶבֶד.

הָא מִיהָא גֵּר שֶׁהוּא ב"ח וַדַּאי מִצְטָרֵף לכ"ע דְּאֵין לְהַפְלִיג הַסְּבָרוֹת מִן הַקָּצָה אֶל הַקָּצָה: וְרָאִיתִי בְּשׁוּ"ת בְּנָיַן צִיּוֹן הַחֲדָשׁוֹת בסי' ח' שכ' בְּשֵׁם רַב אַחַד שֶׁיֵּשׁ לְהוֹכִיחַ מִדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ פ"ג שֶׁאָכְלוּ סי' כ' דְּנָשִׁים אֵין חַיָּיבוֹת בִּקְרִיאַת פ' זָכוֹר (אַף דְּהָוֵי מ"ע שֶׁלֹּא הזז"ג שֶׁאֵין קְפִידָא בְּאֵיזֶה זְמַן כמ"ש מג"א סי' תרפ"ה) מִדְּכָתַב דר"א שֶׁשִּׁיחְרֵר עַבְדּוֹ לְהַשְׁלִימוֹ לַעֲשָׂרָה הָיָה לִקְרִיאַת פ' זָכוֹר וְאִי ס"ד דְּנָשִׁים חַיָּיבוֹת הָא כָּל מ"ע שֶׁהָאִשָּׁה חַיֶּיבֶת עֶבֶד חַיָּיב ול"ל לְשַׁחְרְרוֹ, וְדָחָה דְּבָרָיו דְּצִירוּף לָא תָּלֵי בְּחִיּוּב דאע"ג דְּחַיָּיב אֵינוֹ מִצְטָרֵף מְשׁוּם דְּלָאו מבנ"י הוּא וּכְתִיב וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בנ"י וכו' ובלא"ה מ"ש בְּשֵׁם הָרֹא"שׁ אֵינוֹ מְכֻוָּן דְּאַדְּרַבָּא הָרֹא"שׁ דָּחָה זֶה וכו', וְאַף שֶׁלֹּא מִטַּעַם זֶה דָּחָה אֶפְשָׁר דְּחַד מִתְּרֵי טַעְמֵי נָקֵיט וְהָעִיקָּר כמ"ש בַּתְּחִלָּה אֵלּוּ תוד"ק.

וְהִנֵּה לְטַעַם הָרֹאשׁוֹן הי"ל לְבָאֵר דא"כ גֵּר נַמִּי הול"ל דְּלָא יִצְטָרֵף דְּהָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְמַעֲטִינַן גֵּרִים (כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי במע' הַבֵּי"ת אוֹת ד' וצ"ד דְּכֹל דְּלֵיכָּא רִיבּוּיָא מַשְׁמָעוּת בנ"י הוּא לְמַעֵט גֵּרִים עיש"ב) וּמָה הוֹעִיל ר"א בְּמַה שֶׁשִּׁחְרְרוֹ, וְכֵינָן דִּנְחִית לְהָכִי לוֹמַר דְּטַעֲמָא דר"א הוּא מְשׁוּם דְּעֶבֶד לָאו בנ"י הו"ל לְבָאֵר מֵהֵיכָא אִיתְרַבּוֹ גֵּרִים.

וּמִזֶּה נר' דְּלָא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ דמבנ"י מְמַעֲטִי' בְּעָלְמָא גֵּרִים וְהוּא תֵּימַהּ, וְיוֹתֵר יֵשׁ לְתָמֵהַּ עַל הת"י ה"ב דְּהָא מַשְׁמָעוּת דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ הוּא דְּבָא לוֹמַר דְּלָא מִסְתַּבֵּר לוֹמַר דְּדַוְקָא מְשׁוּם זָכוֹר הוּא דְּהַזְהַר לר"א לַעֲבֹר בַּעֲשֵׂה דלב"ת דְּמִסְתָּמָא מַיְירֵי בְּכָל עִנְיָן כְּלוֹמַר דְּגַם מְשׁוּם שְׁאָר מִילֵּי דְּרַבָּנָן אָמְרִינַן בַּשַּׁ"ס דְּמִשּׁוּם מִצְוָה דְּרַבִּים שָׁרֵי וּמוּבָן מִזֶּה דְּיוֹתֵר

פָּשׁוּט לוֹמַר דְּמַיְירֵי לְפָרָשַׁת זָכוֹר, וְאִי ס"ד דַּעֲבַד חַיָּיב ל"ל לְשַׁחְרוֹ וּבכה"ג נלע"ד דְּאֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר דַּחֲדָא מִתְרֵי טַעְמֵי נָקֵט, כֵּיוָן דְּהַטַּעַם שֶׁהִשְׁמִיט סוֹתֵר הַדִּין הַיּוֹצֵא מֵהַטַּעַם שֶׁכָּתַב דִּלְפִי הַטַּעַם שכ' יוֹצֵא דְּעָבֵד פָּטוּר, וְאִם הי' כּוֹתֵב הַטַּעַם הָאַחֵר דְּהַיְינוּ לְהַכְרִיחַ דְּלָאו בפ' זָכוֹר מַיְירֵי יוֹצֵא דְּעָבֵד חַיָּיב וק"ל (וְעַיֵּין לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַמ"ם אוֹת ר' לְעִנְיַן נָשִׁים בפ' זָכוֹר): סח גֵּר סָתָם הַיְינוּ גֵּר צֶדֶק וְלֹא תּוֹשָׁב, כ"כ מַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ רֵישׁ הל' צִיצִית וה"ד בברכ"י סי' תר"מ סוֹף אוֹת א' וְנִרְאֶה דר"ל דְּבִלְשׁוֹן חֲכָמִים סְתָם גֵּר הוּא גֵּר צֶדֶק לֹא גֵּר תּוֹשָׁב אֲבָל בִּלְשׁוֹן תּוֹרָה וַדַּאי אִיכָּא טוּבָא דְּכְתִיב גֵּר ור"ל ג"ת כְּמוֹ בְּנֶבֶלָה דְּכְתִיב לְגֵר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וכו' וְהוּא ג"ת וּבִיבָמוֹת מ"ח ע"ב וְהוּבָא בְּרַשְׁ"י מִשְׁפָּטִים (כ"ג י"ב) וְיִנָּפֵשׁ בֶּן אֲמָתְךָ וְהַגֵּר זֶה ג"ת, ובפ' קְדוֹשִׁים (י"ט יו"ד) לְעָנִי וְלַגֵּר דְּרֵישׁ בת"כ אִי לְגֵר יָכוֹל לְגֵר תּוֹשָׁב ת"ל לְלֵוִי, וּבְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה שָׁם רֶמֶז למ"ש בְּפָרָשַׁת אַחֲרֵי סי' ע"ה ועי"ש שֶׁהֶרְאָה כַּמָּה מְקוֹמוֹת דִּכְתִיב גֵּר ור"ל ג"ת, אֶלָּא וַדַּאי דְּכַוָּנָתוֹ רַק עַל לְשׁוֹן חֲכָמִים דס"ל דִּלְשׁוֹן תּוֹרָה לְעַצְמָהּ וּלְשׁוֹן חֲכָמִים לְחוּד כִּדְאָמְרִינַן בְּכַמָּה דֻּכְתֵי וז"פ: סט גְּזֵרָה מָצִינוּ לָשׁוֹן זֶה בַּשַּׁ"ס וְלָאו דַּוְקָא הוּא אֶלָּא ר"ל קָנָסָא ונפ"מ לְמַאי דקי"ל כר"מ בְּגִזֵּרוֹתָיו וְלֹא בְּקָנָסוֹתָיו, עַיֵּין בְּסֵוְגִית הַשַּׁ"ס בְּכוֹרוֹת דַּף כ"ח ע"א אַמַּתְנִיתִין הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר וּמַרְאֶה אֶת מוּמוֹ וכו' וּבְדִבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים שָׁם דְּהַפּוֹסְקִים כר"י ס"ל דמ"ש בש"ם גָּזְרִינַן ר"ל קָנְסִינַן: ע גָּזֵל סָפֵק גָּזֵל אֵין אִיסּוּר כְּלָל דְּכָךְ הָיָה הללמ"מ דְּהַלָּאו שֶׁל לֹא תִּגְזֹל הַיְינוּ גָּזֵל וַדַּאי אֲבָל סָפֵק גָּזֵל מֻוּתָּר כ"כ בְּשׁוּ"ת יַד יוֹסֵף להג' מוהר"י דַּיְיטְשׁ בסי' קי"ב בְּשֵׁם הַתֻּמִּים וְלֹא הֻרְאָה מְקוֹמוֹ וְאֵין לִי פְּנַאי לְחַפֵּשׂ דְּבָרָיו לֵידַע אִם כַּוָּנָתוֹ הוּא דַּאֲפִילּוּ לָמַ"ד דְּחֹזֶק מִדְּאוֹרַיְיתָא גַּבֵּי גָּזֵל כָּךְ נָאֶמְרָה הַהֶלְכָה וְהַיָּד יוֹסֵף שָׁם ד"ה אָמְנָם כָּתַב דְּיֵשׁ לְעַיֵּין מִתְּשׁוּ' הג' מוהרימ"ט בח"א סי' קכ"ו שֶׁכָּתַב וְיֵשׁ לִי לְיַקְנֵס בַּחֲקִירָה אַחַת וכו' עי"ש וְאִי סָפֵק גָּזֵל מֻוּתָּר א"כ יֵשׁ לוֹמַר דְּאֵין הַשֵּׁנִי חַיָּיב לְהַחֲזִיר עי"ש, וּבְשׁוּ"ת שו"מ מַהֲדוּרָא ג' ח"א סי' כ"ה כָּתַב עמ"ש מוהר"י בְּאָסַן דְּסָפֵק גָּזֵל הָוֵי סָפֵק אִיסּוּר הָאֻמָּת כמ"ש בְּתֻמִּים דְּסָפֵק גָּזֵל לֹא אָסְרָה תּוֹרָה וְיֵשׁ רְאָיָה לִדְבָרָיו מֵרַשְׁ"י בע"ז כ"ד ע"ב ד"ה מִכָּאן וְאֵילָךְ וְאַף שי"ל מ"מ ז"ב דְּסָפֵק גָּזֵל לֹא אָסְרָה תּוֹרָה, וּבְהַגָּהוֹת יַד שָׁאוּל לַיּוֹ"ד סי' שט"ו כָּתַב דְּאֶחָד מֵהַלּוֹמְדִים הֵבִיא רְאָיָה לִסְבָרַת הַתֻּמִּים בַּקּוּנְטְרֵס הָרְאָיוֹת מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י בַּע"ז דַּף כ"ד בד"ה מִכָּאן וְאֵילָךְ דְּמוּכָח כֵּן דְּסָפֵק גָּזֵל לֹא אָסְרָה תּוֹרָה, ומני"ר כָּתַב דְּצָרִיךְ בֵּיאוּר א"כ לָמָּה לֹא כָּתַב כֵּן רַשְׁ"י בִּפְשִׁיטוּת דס' גָּזֵל לֹא אָסְרָה תּוֹרָה וְלָמָּה לִי מְשׁוּם דְּלָא חָלָה הַקִּדֻּשָּׁה וּבֵיאֵר ע"פ מ"ש בק"ה לַאֲחִי הקצה"ח כְּלָל א' דע"כ לָא אָמְרִינַן דְּסָפֵק גָּזֵל לֹא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא בְּמָמוֹנָא דְּלָא פְּתִיךְ אִיסּוּרָא בַּהֲדֵיהּ אֲבָל כִּי פְּתִיךְ אִיסּוּרָא דִּינוֹ כְּאִיסּוּרִין וְלָכֵן בְּפֶטֶר חֲמוֹר דְּפְתִיךְ בֵּיהּ אִיסּוּרָא לָא אָמְרִינַן דְּסָפֵק גָּזֵל לֹא אס"ת לָכֵן הֻצְרַךְ לְטַעַם דְּלָא חָלָה הַקִּדֻּשָּׁה עי"ש מִזֶּה נִרְאֶה דְּנָקְטִי דְּמָמוֹנָא בָּתַר אִיסּוּרָא גְּרִיר, וְעַיֵּין בִּמְקוֹמוֹת שֶׁרָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַסָּמֶ"ךְ אוֹת פֵּ"ה ד"ה וּבְמָמוֹן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ וכו': עא גִּילּוּי הָרֹאשׁ מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' יוֹמָא דַּף כ"ה ד"ה וְהָא בָּעֵינַן וכו' מִתְבָּאֵר דְּשֶׁלֹּא בִּשְׁעַת עֲבוֹדָה מִיהָא לֵיכָּא אִיסּוּרָא לַעֲמוֹד בְּגִילּוּי רֹאשׁ אֶלָּא גְּנַאי הוּא דְּאִיכָּא לַעֲמוֹד כֵּן בַּעֲזָרָה עי"ש, אַךְ יֵשׁ לִדְחוֹת דְּאוּלַי כְּשֶׁהָיָה נוֹטֵל מִמֶּנּוּ הַמִּצְנֶפֶת הָיָה מַנִּיחַ בְּרֹאשׁוֹ רְדִיד שֶׁלֹּא לִהְיוֹת בְּגִלּוּי רֹאשׁ וְאַתָּא הוּא דְּכָתַב הַתּוֹסָ' דְּאִיכָּא גְּנַאי אֲבָל לִהְיוֹת בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ אֶפְשָׁר דְּמוֹדוֹ דְּאָסוּר.

וְרַבָּנִי הָאַחֲרוֹנִים עַל הַטּוּשׁ"ע א"ח סי' ב' וסי' ח' וס"א וצ"א הֶאֱרִיכוּ בָּזֶה אִם יֵשׁ אִיסּוּר אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִדַּת חֲסִידוּת, וְהָרַב פָּתַח הַדְּבִיר בסי' ב' הֶאֱרִיךְ מְאֹד אָסַף אִישׁ טָהוֹר דַּעַת הַפּוֹסְקִים וְרַבִּים הֵם הַסּוֹבְרִים דְּאָסוּר מִן הַדִּין אוֹ מְשׁוּם גִּילּוּי עֲצָמוֹ דמ"ש בַּשַּׁ"ס בְּזֶה לָאו מִשְׁנַת חֲסִידִים הוּא אֶלָּא דִּינָא הוּא אוֹ מְשׁוּם דבזה"ז שֶׁהֶחֱקַבַּע וְנִתְפַּשֵּׁט מְאֹד אִיכָּא מְשׁוּם חֻקַּת עיש"ב, וּבְקֶונְטְרֶס אֲסִיפַּת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת בֵּית הַכְּנֶסֶת אוֹת ט' הִנֵּה הֵבֵאתִי דִּבְרֵי השבו"י וחת"ס אִי אִיכָּא אִיסּוּרָא בַּעֲבוֹדַת הַמְקַדֵּשׁ בְּגִילּוּי הָרֹאשׁ דְּפִרוּעֵי רֹאשׁ הַנֶּאֱמָר בַּעֲבוֹדָה הַיְינוּ גִּידּוּל שֵׂעָר אוֹ אַף רֹאשׁ מְגֻלֶּה בְּכָלָל עי"ש, וְעַיֵּין לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַחֵי"ת אוֹת קכ"א אִי אִיכָּא בְּגִילּוּי הָרֹאשׁ מִשּׁוּם חֻקַּת וְעַיֵּין מג"א סִימָן רפ"ב סק"ח שֶׁהוֹכִיחַ מִתּוֹסְ' יוֹמָא הַנַּ"ל דְּלַעֲמוֹד בְּלֹא הִילּוּךְ שָׂרִי, וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי אֵין רְאָיָה מִשָּׁם לְגִילּוּי הָרֹאשׁ מַמָּשׁ, וְעַיֵּין בְּהַגָּהוֹת מוהר"צ הִירְשׁ חַיּוֹת לְנָדָרִים דַּף ל' ע"ב: וּלְעִנְיַן גִּילּוּי הָרֹאשׁ בְּעֵת קְרִיאַת ס"ת וּשְׁאָר דִּבְרֵי קְדֻשָּׁה רָאִיתִי בס' חָדָשׁ שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הג' שַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם שֶׁאָסוּר לְמִי שֶׁעוֹלֶה לַתּוֹרָה שֶׁיַּעֲמוֹד בְּמְצֻנָּפֶת לְבַד כ"א צָרִיךְ הוּא לְכַסּוֹתָהּ גַּם בְּכוֹבַע, וְכָתַב ע"ד וַאֲנִי מִתְפַּלֵּא אֱמֶת שֶׁכְּבָר הֻזְכַּר דָּבָר זֶה בבאה"ט א"ח סי' קפ"ג אֲבָל בְּמִלַּת אָסוּר מָאן דְּכַר שְׁמֵיהּ הֵם כָּתְבוּ שֶׁיִּרְא שָׁמַיִם יִהְיֶה נִזְהָר וכו' אֲבָל מִי זֶה שֶׁיַּטִּיל אֵיזוֹ מִדַּת חֲסִידוּת שֶׁל יִרְא שָׁמַיִם עַל כָּל הֲמוֹן יִשְׂרָאֵל וּלְהוֹסִיף אִיסּוּרִים חֲדָשִׁים וכו' ע"כ וְהָרַנִי בָּא לְהַצְדִּיק אֶת הַצַּדִּיק מֵעִיקָּרָא וְאַעְתִּיק דִּבְרֵי הַשְּׁעָרֵי אֶפְרַיִם וְהֵם בְּשַׁעַר ג' אוֹת י"ח וְיֵרָאֶה הָרוֹאֶה כִּי לֹא צָדַק הַמַּשִּׂיג וְאַדְרַבָּא עַל דְּבָרָיו יֵשׁ לְהַפְלִיא שֶׁעִקֵּם הַכָּתוּב וְהִשִּׁיא דְּבָרָיו לְכַוָּנָה שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן לָהּ הַגָּאוֹן הַמְחַבֵּר וְז"ל אָסוּר לַקּוֹרֵא אוֹ לְעוֹלֶה לִקְרוֹת בְּרֹאשׁ מְגֻלֶּה וכו' וּלְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לוֹ לַקּוֹרֵא אוֹ לְעוֹלֶה שֶׁלֹּא לִקְרוֹת אוֹ לַעֲלוֹת בְּמְצֻנָּפֶת שֶׁמִּתְהַלֵּךְ בּוֹ בְּקֶרֶב בֵּיתוֹ אֶלָּא יָשִׂים בְּרֹאשׁוֹ הַכּוֹבַע שֶׁדַּרְכּוֹ כְּשֶׁמְּקַבֵּל פְּנֵי אָדָם גָּדוֹל וְנִכְבָּד עכ"ל.

הִנֵּה רוֹאֶה שֶׁלֹּא כָּתַב מִלַּת אָסוּר עַל הָעֲלִיָּה וּקְרִיאָה בְּמְצֻנָּפֶת שֶׁמִּתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב בֵּיתוֹ רַק כָּתַב ע"ז דִּלְכַתְּחִלָּה לֹא יִקְרָא כֵּן, וּמִלַּת אָסוּר כָּתַב רַק לִקְרוֹת בְּרֹאשׁ מְגֻלֶּה מַמָּשׁ וּדְבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים וְתֵרֵד פְּלָאִים, וְעַיֵּין בְּקֶונְטְרֶס אֲסִיפַּת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת בְּרָכוֹת סי' א' אוֹת מ"ב.

עַתָּה רָאִיתִי בְּסֵפֶר מוֹר וַאֲהָלוֹת לְרַב גָּדוֹל בְּדוֹרֵנוּ יצ"ו הנד"מ בְּדַף ה' בַּהַגָּהָה שֶׁכָּתַב דְּבְסֵפֶר מָגֵן גִּבּוֹרִים סי' צ"א כָּתַב בְּשֵׁם רַבֵּינוּ הַמְּאִירִי דִּכְשֶׁמְּסִירִים הַסַּרְבָּל מֵעֲלֵיהֶם וְהַכּוֹבַע שֶׁבְּרֹאשָׁם וְנִשְׁאָרִים בְּכוֹבַע קָטָן בבהכ"נ מְשׁוּם הַחֹרֶם וְאוֹמְרִים בְּרָכוֹת ק"ש וַדַּאי חֲצִיפוּתָא מִיקְרֵי, וְהָרַב הַמְחַבֵּר נר"ו הֵבִיא מ"ש הָרַמָ"א א"ח סי' רפ"ב ס"ג אָסוּר לִקְרוֹת בְּרֹאשׁ מְגֻלֶּה וְכָתַב דנ"ל דְּלָאו מְגֻלֶּה מַמָּשׁ קָאָמַר רַק שֶׁאֵינוֹ מְכֻוָּסֶּה בְּטַלִּית וּלְפִי דְּבָרָיו אֵין מָקוֹם לְהַשָּׂגַת הַמַּשִּׂיג עַל הש"א אַף לְפִי הֲבָנָתוֹ דְּהָא קָמַן הָרַמָ"א ז"ל קָאָמַר דְּאָסוּר בְּלֹא טַלִּית וכ"ש בְּלֹא כּוֹבַע דְּאָסוּר אַף בְּמָטוּ מִינֵּיהּ דְּמַר אֵין דְּבָרָיו נִרְאִים דְּמִשּׁוּם שֶׁאֵין מִתְעַטֵּף בְּטַלִּית אַף אִם יֵשׁ בְּרֹאשׁוֹ מִצְנֶפֶת וְכוֹבַע גָּדוֹל יִהְיֶה אָסוּר לִקְרוֹת בְּלֹא עָטוּף טַלִּית וְאֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הָרַמָ"א עַל מִצְנֶפֶת בְּלֹא כּוֹבַע וְאַף דְּקָאָמַר בִּלְשׁוֹן אָסוּר נוֹכַל לְפָרֵשׁ דְּרַק מִדַּת חֲסִידוּת הוּא דְּזִמְנִין מִשְׁתַּכַּח הָכִי בְּדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים דְּנָקְטִי אָסוּר בְּמִידֵּי דְּמִשְׁנַת חֲסִידִים, אֲבָל בֶּאֱמֶת נִרְאֶה דְּכַוָּנַת הָרַמָ"א עַל גִּילּוּי רֹאשׁ מַמָּשׁ וְאָמַר דְּאָסוּר וְהַיְינוּ מִן הַדִּין וְכִדְמוֹכְחִי פְּשָׁט דִּבְרֵי הא"ז בְּסִפְרוֹ ח"ב ס סי' מ"ג (שֶׁמְּקוֹר דִּבְרֵי הָרַמָ"א הֵם מהא"ז כמ"ש בד"מ) עי"ש שֶׁהֵבִיא מַחֲלוֹקֶת שֶׁבְּמַסֶּכֶת סוֹפְרִים פי"ד הט"ו אִי מֻתָּר

לְהַזְכִּיר שָׁם בג"ר וְהוֹכִיחַ מִמ"ש בְּקִידּוּשִׁין כ"ט סוֹף ע"ב דְּהִקְפִּיד רַב הוּנָא עַל רַב הַמְנוּנָא שֶׁהָלַךְ בְּגִילּוּי רֹאשׁ דא"כ לַדַּאי דקי"ל כְּמַאן דְּאָמַר דְּאָסוּר לְהַזְכִּיר שָׁם וְשֶׁכֵּן מָצָא בְּנִיקָרָא רַבָּה וכו' וְשָׁאֵין נָכוֹן מִנְהַג צָרְפַת שֶׁמְּבָרְכִין בְּרֹאשׁ מְגֻלֶּה עי"ש שֶׁמַּשְׁמָעוּת כָּל דב"ק הוּא עַל גִּילּוּי רֹאשׁ מַמָּשׁ, אֶלָּא דְּיֵשׁ לִתְמֹהַּ עמ"ש בְּשֵׁם מִנְהַג צָרְפַת שֶׁמְּבָרְכִים בְּרֹאשׁ מְגֻלֶּה דַּאֲפִילּוּ נֶאֱמַר דְּלָאו בְּרֹאשׁ מְגֻלֶּה מַמָּשׁ בְּלִי כִּיסּוּי קָאָמַר אֶלָּא ר"ל בְּלֹא כּוֹבַע הֲרֵי בְּסֵפֶר הַמַּנְהִיג בהל' סְעוּדָה דִּין י"ב כָּתַב דְּעוֹד הַיּוֹם מִנְהַג צָרְפַת בְּשָׁעַת בְּרָכָה לִהְיוֹת הַמְבָרֵךְ מִתְעַטֵּף בִּכְסוּתוֹ אוֹ נוֹתֵן כּוֹבַע בְּרֹאשׁוֹ עכ"ל וְיָדוּעַ דִּשְׁנֵי נְבִיאִים הַנָּ"ל הָיוּ כְּמֵעַט בִּזְמַן אֶחָד מַר בְּסוֹף אֶלֶף ה' וּמַר בִּתְחִלַּת אֶלֶף הַשִּׁשִּׁי, עַיֵּין שָׁם הַגְּדוֹלִים וצ"ל דְּשִׁינּוּי מְקוֹמוֹת יֵשׁ בָּזֶה בְּצָרְפַת עַצְמוֹ וְדוֹחַק: וּמִי שֶׁיֵּשׁ בְּרֹאשׁוֹ פֵּירוּקָא (פֵּאָה נָכְרִית) אִי מְהַנֵּי לְהַצִּילוֹ מִידֵי גִּילּוּי הָרֹאשׁ, מָצָאתִי בְּסֵפֶר פַּחַד יִצְחָק מַעֲרֶכֶת הַפֵּ"ה אוֹת פֵּירוּקָא שָׁכָתַב וְז"ל עַיֵּין ת' הָרַב מוהר"ש הַלֵּוִי שֶׁהַיּוֹשְׁבִים עִם הַפֵּירוּקָא בְּלֹא כּוֹבַע הֵם כְּיוֹשְׁבִים בְּרֹאשׁ מְגֻלֶּה וְהַיּוֹשְׁבִים כָּכָה בבהכ"נ אוֹ בבהמ"ד אוֹ בְּשָׁעַת בהמ"ז אוֹ בְּשָׁעַת הַנָּחַת תְּפִילִּין דִּינָם כְּהוֹלְכִים בְּחֻקַּת הַגּוֹיִים עי"ש רְאָיוֹתָיו כַּמָּה חֲצִיף הַאי גַּבְרָא עכ"ל, וְצָרִיךְ לְעַיֵּין בְּגוּף תשו' מוהרשה"ל כִּי אַחֲרֵי שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה מְשׁוּם וּבְחֻקּוֹתֵיהֶם וכו' לָמָּה לֹא הִקְפִּיד אֶלָּא עַל יְשִׁיבָה בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ וַאֲמִירַת דְּבָרִי קְדֻשָּׁה: עב גֵּט שִׁחְרוּר כָּתַב הַגָּאוֹן חת"ס אה"ע ח"א סי' פ"ב ד"ה וְעוֹד יֵשׁ וכו' דנ"ל פָּשׁוּט דִּכְמוֹ בְּגֵט אִשָּׁה לָא מְהַנֵּי טְלִי גִּטֵּךְ מע"ג קַרְקַע הָכִי נָמֵי בְּגֵט שִׁחְרוּר אִי מְשׁוּם הג"ש דְּלָה לָהּ מֵאִשָּׁה וְאִי מְשׁוּם דְּגַם בְּגֵט שִׁחְרוּר כְּתִיב נְתִינָה אוֹ חֻפְשָׁה לֹא נִתַּן לָהּ והצ"ע עמ"ש הט"ז יו"ד סי' רס"ז ס"ק מ"ד דְּמַשְׁמַע דס"ל דְּטְלִי גִּטֵּךְ מע"ג קַרְקַע מְהַנֵּי בג"ש וְשָׁם בד"ה אַךְ מ"ש וכו' יְיֻשַּׁב דְּבָרָיו דְּמַיְירֵי בְּשָׁלַח דְּלָא אָמְרִינַן בֵּיהּ טְלִי גִּטֵּךְ מע"ג קַרְקַע עי"ש וְכָנָה דַּעְתּוֹ לְדַעַת גְּדוֹלִים הָרִיטְבָ"א וְרָאָבָ"ן, עַיֵּין לְהג' דִּבְרֵי אֱמֶת בַּקוּנְטְרֵס י"א סי' כ"ט ד"ה וְרָאִיתִי וכו' שֶׁכָּתַב דְּהָרַב מוהר"ר אֵלְיָהּ דַּף ע"ה רָצָה לוֹמַר דְּהָא דְּטְלִי גִּטֵּךְ וכו' לָא מְהַנֵּי הַיְינוּ בְּגֵט אִשָּׁה וְלֹא בְּשִׁחְרוּר עֲבָדִים וְשֶׁכֵּן מוּכָח מִסֶּוגְיָא דְּגִיטִּין וכו' וְכָתַב ע"ד וְז"ל וְאִישְׁתְּמִיט לֵיהּ דִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א בְּקִידּוּשִׁין ל"ד כ"ג שֶׁכָּתַב דְּבֵין בְּגִטֵּי נָשִׁים בֵּין בְּשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים וְרָאָבָ"ן ז"ל כָּתַב בְּסִפְרוֹ סו"ד כְּכָל גִּטֵּי נָשִׁים עכ"ל: עג גְּנִיזָה לְכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ שֶׁבָּלוּ, רָאִיתִי לְהָרַב יַד אַהֲרֹן במ"ב סי' קנ"ד אוֹת ב' שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרַב בְּאֵר שֶׁבַע סִימָן מ"ג דְּאָסוּר לְשָׁרְפָן, וְשׁוּב כָּתַב בְּשֵׁם מוֹרֵה אֶחָד בְּשׁוּ"ת כְּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל סי' ל"ז דְּאִם אִי אֶפְשָׁר לְקָבְרָם בַּקְּהִלּוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁמִּתְרַבִּים בְּכָל שָׁנָה בְּלוֹיֵיסְפָּרִים שֶׁכָּל הַתֵּיבוֹת וכו' לֹא יְכַלְכְּלוּם מֻוָּתָר לְשָׂרְפָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִידֵי בִּיזּוּי יוֹתֵר וְיִשָּׁרֵף אוֹתָם מְעַט בְּצִינְעָא תּוֹךְ כְּלִי חֶרֶס וּמַצְנִיעַ הָאֵפֶר כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִידֵי בִּיזּוּי יוֹתֵר וְיִשָּׁרֵף אוֹתָם מְעַט בְּצִינְעָא תּוֹךְ כְּלִי חֶרֶס וּמַצְנִיעַ הָאֵפֶר כְּדֵי לְגָנְזוֹ בַּקֶּבֶר אֲצֶל ת"ח ע"כ וּמִדְּלָא כָּתַב דְּהָרַב הַמְחַבֵּר חָלַק עַל הַמּוֹרֶה (כמ"ש אַחַ"כ בָּאוֹת ג') נִרְאֶה דְּגַם הָרַב כְּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל הוֹדָה לוֹ בָּזֶה, וּבְעֵינַי יִפָּלֵא אֵיךְ יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת לְהַתִּיר לְאַבֵּד כְּתָבֵי קֹדֶשׁ בְּיָדַיִם וְאַף דְּנִרְאֶה דְּדִבְרֵיהֶם אֲמוּרִים עַל סִפְרֵי הַדְּפוּס וְאֵיכָא לָמֶ"ד דְּלֵית בְּהוּ קְדֻשָּׁה כ"כ כְּכִתּוּבִים בְּכָתָב יָד מ"מ הַסְכָּמַת הַפּוֹסְקִים דְּגַם הַמְּוַדְּפְּסִים יֵשׁ לָהֶם קְדֻשָּׁה כְּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה מִמַּה שֶּׁרָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַסָּמֶ"ךְ אוֹת ז, וּבֶאֱמֶת הָיִיתִי מְצַטַּעֵר עַל שֶׁאֵין מָצוּי אֶצְלִי שו"ת כנ"ח לִרְאוֹת עַל מַה סָּמְכוּ בְּהֶיתֵּר זֶה עַד שֶׁמָּצָאתִי אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי הָרַב זֶרַע אֱמֶת בח"ב סי' קל"ג ד"ה אָכֵן וכו' שֶׁהֵבִיא שָׁם דִּבְרֵי הָרַב הַמַּתִּיר שֶׁבְּשׁוּ"ת כנ"ח וְטָעְמוֹ וְשֶׁהָרַב כנ"ח דָּחָה רְאָיָתוֹ וְלֹא הִסְכִּים לְהַתִּיר לְשָׁוְרָפָם רַק לְקָבְרָם בְּתוֹךְ תֵּיבָה שֶׁל עֵץ דמ"ש חֲז"ל בִּכְלִי חֶרֶס לָאו דַּוְקָא וכו', וְהָרַב זֶרַע אֱמֶת

עָמַד מַתְמִיהַּ עֲלֵיהֶם וְעַל הָרְאָיָה וּמַסִּיק דְּאָסוּר לְשָׁוְרָפָן וּכְמַסְקָנַת הָרַב כני"ח אֶלָּא דמ"ש הָרַב כני"ח דְּבָעוּ קְבוּרָה בִּכְלִי חֶרֶס דַּוְקָא בָּזֶה כָּתַב דְּגִדֵּשׁ סְאָה לְהַחְמִיר דְּדִין זֶה לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא לס"ת אֲבָל לִכְתָבֵי קֹדֶשׁ סַגִּי לְהַנִּיחָם בְּתוֹךְ שַׂקִּים וּלְקָבְרָם אֲלוּ תוד"ק.

שׁוּב אח"ז רָאִיתִי בס' עִיקְרֵי הד"ט א"ח סי' ח' אוֹת י"ב שֶׁהֵבִיא גַּם הוּא ז"ל דִּבְרֵי תשו' כני"ח הַנַּ"ל וְכָתַב שֶׁהָרַב רני"ח חָלַק עַל הָרַב הַמּוֹרֶה עי"ש דב"ק, וְהָרַב יַד אַהֲרֹן נָקִיט בְּקִיצּוּר ובמחכ"ת נָתַן מְכְשׁוֹל לִפְנֵי הַקּוֹרֵא וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה: עַד גַּל שֶׁל עֲצָמוֹת דְּאָמְרִינַן בְּכַמָּה דֵּיוּכְתֵי נָתַן עֵינָיו בּוֹ וְעָשָׂהוּ גַּל ש"ע, עַיֵּן בְּמַה שֶׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַנּוּ"ן אוֹת ל"ג: עה גִּילּוּחַ הַזָּקָן דְּבְתַעַר אָסוּר וּבְמִסְפָּרַיִם מֻוָתָּר וע"פ הַקַּבָּלָה אָסוּר כַּמְבֹאָר בש"ע יו"ד סִימָן קפ"א עי"ש וּבְדִבְרֵי רַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים רָאִיתִי לְהָרַב מָרְדְּכַי צַהֲלוֹן הו"ד בְּשׁוּ"ת שֶׁמֶשׁ צְדָקָה חיו"ד סוֹף סי' ס"א שֶׁהֵבִיא רְאָיָה דְּמִדְּיָנָא דְּגְמָרָא שָׁרֵי ממ"ש בְּהוֹרָיוֹת דַּף י"ב ע"א ע"פ כְּשֶׁמֶן הַטּוֹב וכו' ב' טִיפִּין וכו' וּכְשֶׁהָיָה מְסֹפָּר עוֹלוֹת וְיוֹשְׁבוֹת לוֹ בְּעִיקַּר זְקָנוֹ וכ' וְז"ל הָא קָמָן שֶׁאַהֲרֹן הָיָה מְסֹפָּר זְקָנוֹ אֲבָל לֹא בְּעִיקַּר שְׂעָרוֹת שֶׁלֹּא לְהַשְׁחִית הַזָּקָן וכו' עכ"ד וּתְמוּהִים דְּבָרָיו לענ"ד דְּמִלְּבַד דְּמַה שֶׁהֵבִין בְּכַוָּנַת הַשַּׁ"ס הוּא הֵיפֶךְ מַשְׁמָעוּת הַלָּשׁוֹן וְעוֹד אֵיךְ לֹא רָאָה דִּבְרֵי רַשְׁ"י שָׁם דְּמִתַּרְגֵּם לָהּ בְּכִשְׁהִיָּה מְדַבֵּר עִם חֲבֵירוֹ עוֹלוֹת וכו' וְלֹא כְּשֶׁהָיָה מִתְגַּלֵּחַ אִיבְּרָא דְּרַשְׁ"י בִּכְרִיתוּת דַּף ה' ע"ב (דְּאִיתָא גַּמִּי הָתָם הַהִּ בָּרַיְיתָא) כָּתַב מְסַפֵּר מְדַבֵּר ל"א מִסְתַּפֵּר דְּשָׁקִיל לְמִיזְיֵיהּ ע"כ וְהָא הו"ל לְאֻתּוּיֵי דִּלְלִישָׁנָא אַחְרִינָא דְּגֵרִים מִסְתַּפֵּר ש"מ דְּמֻוָתָּר מִדִּין הַשַּׁ"ס אֲבָל מִשַּׁ"ס דְּהוֹרָיוֹת לְפוּם גִּירְסָא דִּילַן מְסַפֵּר וַדַּאי אֵין רְאָיָה.

וַאֲנִי עָנִי מְזֻהָ זמ"ר הָיָה נ"ל רְאָיָה מֵהַמִּדְרָשׁ שֶׁהֵבִיא הריב"ה בְּטוּר א"ח סי' תקפ"א בְּנוֹהֵג שֶׁבָּעוֹלָם אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ דִּין לוֹבֵשׁ שְׁחוֹרִים וּמְגַדֵּל זְקָנוֹ אֲבָל יִשְׂרָאֵל וכו' וּמְגַלְּחִים זְקָנָם דְּלִכָל הַפָּחוֹת שָׁמְעִינַן מֵהָא דִּבְמִסְפָּרַיִם שְׁלֹא כְּעֵין תַּעַר מֻוָתָּר מִן הַדִּין וְהָיִיתִי תָּמֵיהַּ שֶׁלֹּא רָאִיתִי מִי שֶׁהִזְכִּיר הַמִּדְרָשׁ הַזֶּה עַד שֶׁמָּצָאתִי לְהָרַב בִּינָה לְעִתִּים בְּדִרוּשׁ ב' שֶׁהֵבִיא דְּרוּשׁ זֶה בְּשֵׁם הֵירוּשַׁלְמִי בפ"ק דר"ה וְהֵבִיא הַגִּירְסָא וְאֵינוֹ מְגַלֵּחַ שְׂעָרוֹ וכו' וּמְגַלְּחִים שְׂעָרָם וכו' וְלֹא נִזְכַּר זָקָן כְּלָל עי"ש, אַךְ הַגִּירְסָא בַּיְרוּשַׁלְמִי שֶׁלְּפָנֵינוּ שָׁם הל' ג' הִיא וּמְגַלְּחִים זְקָנָם, וְכֵן הֶעְתִּיקוּ הָרֹאֹ"שׁ בְּסוֹף מס' ר"ה וּמְגַלְּחִים זְקָנָם וכו' וְכָתַב הָרַב מַרְאֵה הַפָּנִים כְּלוֹמַר מְתַקְּנִין אוֹתוֹ וּבְדָרְךְ זֶה פי' הַהִיא דִּכְרִיתוּת עי"ש וְאַחַר זְמַן רַב נִדְפַּס ס' רוּחַ חַיִּים וְרָאִיתִי בסי' תקפ"א שֶׁתָּמַהּ ע"ד הַיְרוּשַׁ' שֶׁהֵרִי לְיִשְׂרָאֵל נֶאֱסַר גִּילּוּחַ הַזָּקָן כְּדִכְתִיב לֹא תַקִּיפוּ וכו' וְלֹא תַשְׁחִית פְּאַת זְקָנְךָ וְדֵוְקָא לְזֶה הוּא הַמַּאֲמָר דְּהוֹרָיוֹת דַּף י"א גַּבֵּי אַהֲרֹן, וע' שֶׁ"עליו"ד סי' קפ"א עכ"ל וְשׁוּב צִיֵּין סְפָרֵי דְּבֵי רַב דְּלָא שְׁכִיחִי גַּבַּאי עי"ש וי"ל בְּדִבְרָיו כַּמּוּבָן.

וּמִתְּשׁוּבַת הָרַב מוהר"י מִבְּרוּנָא בסי' ט' נִרְאֶה דְּמִן הַדִּין מֻוָתָּר לְכָל הַפָּחוֹת בְּמִסְפָּרַיִם שֶׁלֹּא כְּעֵין תַּעַר ועי"ש בַּמַּפְתְּחוֹת שֶׁהַכְּנִים חֲפִיפָה תַּחַת לַסֵּפֶר הַכָּתוּב בְּפָנִים וְהָרוֹאֶה בְּתַכְשִׁיטִין שֶׁבִּפְנִים יָשָׁר יֶחֱזוּ דְּכָל מַשָּׂאוֹ וּמַתָּנוֹ הוּא עַל לְסַפֵּר.

וְאוּלַי כַּוָּנָתוֹ עַל שְׂאָר הַזָּקָן חוּץ מִמָּקוֹם פְּאוֹת הַזָּקָן, וּכְדָרְךְ שפי' הג' מוהר"ם מִלְּיבְּאוֹוִיץ צ"צ חיו"ד סי' צ"ג אוֹת כ' הַיְרוּשַׁלְמִי דפ"ק דר"ה ועי"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ מְאֹד בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ וְדַעְתּוֹ דַּאֲפִילּוּ בְּמִסְפָּרַיִם שֶׁלֹּא כְּעֵין תַּעַר אָסוּר וּבָאוֹת ח' וְהָלְאָה שקו"ט לְהוֹכִיחַ דְּמִלְּבַד מַה שי"ל שֶׁאָסוּר מִשּׁוּם לַתָּא דְּלָאו דְּלָא תַשְׁחִית פְּאַת זְקָנְךָ הֲרֵי הוּא עוֹבֵר עַל לָאו דְּלֹא

יִלְבַּשׁ גֶּבֶר שִׂמְלַת אִשָּׁה שֶׁמִּיַּפֶּה עַצְמוֹ וְנִרְאָה כְּבָחוּר וכו' עי"ש שֶׁמַּחְמִיר מְאֹד בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ מִצַּד הַדִּין לֹא מִצַּד הַקַּבָּלָה בִּלְבַד, וּלְעִנְיַן זֶה אַתָּה תֶּחֱזֶה דִּבְרֵי הג' חת"ס א"ח סי' קנ"ט ד"ה אֲשֶׁר מָלֹא וכו', וְעַיֵּן בס' כְּפִי אַהֲרֹן דַּף ל' ד"ה וְאַחַר זְמַן וכו' לְעִנְיַן אִם יֵשׁ בְּתִגְלַחַת בְּמִסְפָּרַיִם מִשּׁוּם לֹא יִלְבַּשׁ גֶּבֶר וכו', וּבְקוֹבֵץ עַל יָד סוֹף פי"ב מֵהִלְכוֹת ע"ז, וּבְפַחַד יִצְחָק רֵישׁ מַעֲרֶכֶת הַפֵּ"ה כָּתְבוּ תּוֹכְחוֹת מוּסָר עַל הַמְגַלְּחִים זְקָנָם לֵךְ נָא רָאֵה: וּלְפִי מ"ש בְּשֵׁם הָרַב הָאֲר"י דְּצָרִיךְ לְיַזֵּהֵר שֶׁלֹּא לַעֲקוֹר מִשְּׁעָרוֹת הַזָּקָן נִסְתַּפֵּק הָרַב יַד נֶאֱמָן בְּדַף י"ד ע"א אִם מֻוּתָּר לִסְרֹק בְּמִסְרֵק דְּיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יִתְלֹשׁ שְׂעָרוֹת וְכָתַב שֶׁשָּׁמַע מִפִּי מוהר"ם בְּקִייאָס שֶׁקִּבֵּל מֵרַבּוֹ וכו' עַד הָרַב הַמְּוֻסְמָךְ בִּנְיָמִין הַלֵּוִי דְּאֵין חֲשָׁשׁ וְאַדְּרַבָּא הָיָה אוֹמֵר שֶׁטּוֹב וְיָשָׁר לִסְרֹק הַזָּקָן בְּכָל יוֹם.

וְגַם לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּתִסְפּוֹרֶת בְּמִסְפָּרַיִם אָסוּר מִן הַדִּין נִרְאֶה דְּלִסְרֹק שָׂרִי מִדְּשָׁקְלוּ וְטָרוּ הַפּוֹסְקִים בַּיּוֹ"ד סי' ש"צ לְעִנְיַן אָבֵל אִי שָׂרִי, וְכֵן בְּשָׁבוּעַ שֶׁחָל ט"ב עַיֵּן בדגמ"ר סי' תקנ"א, וְשַׁעֲרֵי תשו' שָׁם אוֹת י"א, וְשוּ"ת הָרַב מוהר"י בְּרוּנָא סי' י"ג מִכְּלָל דְּבָעָלְמָא פְּשִׁיטָא לְהוּ דְּשָׂרֵי: עו גִּיד הַנָּשֶׁה לֶעָתִיד לָבֹא יַחֲזוֹר לִהְיוֹתוֹ אַף לָמָּ"ד מִצְוֹת אֵין בְּטֵלוֹת לעת"ל וכו' וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דא"כ בְּחֻלִּין רֵישׁ דַּף ק' דְּאָמְרִינַן דְּטַעְמָא דְּגִיד הַנָּשֶׁה שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בֵּין הַגִּידִין כֻּלָּן אֲסוּרוֹת הוּא מִשּׁוּם בְּרִיָּה וְאַמַּאי לָא אָמְרִינַן דְּטַעְמָא מִשּׁוּם דְּהָוֵי דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין לעת"ל דכה"ג חָשִׁיב ישל"מ כְּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה ממ"ש רש"ל (בְּהַגָּהוֹת עַל ש"ד) בְּשֵׁם הא"ז דַּחֲתִיכָה שֶׁנֶּאֶסְרָה בְּתֵיקוּ לָא מַקְרֵי דשיל"מ מִשּׁוּם דְּאִם יָבֹא אֵלִיָּהוּ וְיִטְהָרֶנָּה הֲרֵי יְבוֹרַר הַדָּבָר לְמַפְרֵעַ דְּמֵעוֹלָם לֹא הָיְתָה אִיסּוּר כְּלָל וּמַשְׁמַע דְּאִי לָאו הַךְ טַעְמָא שַׁפִּיר מַקְרֵי דשיל"מ די"ל דמ"מ אוֹתוֹ גִּיד הַנָּשֶׁה, שֶׁל עַכְשָׁיו בְּוַדַּאי יִשָּׁאֵר בְּאִיסּוּרוֹ גַּם לעת"ל וּבֶאֱמֶת שֶׁזֶּה תָּלוּי בְּדִין אַבְרֵי בְּשַׂר נְחִירָה שֶׁהִכְנִיסוּ לא"י אִי אָזְלִינַן בָּתַר הַשְׁתָּא אוֹ בָּתַר מֵעִיקָּרָא וא"כ י"ל דְּכָנָת הַשֵּׁ"ס דא"כ תִּפְשׁוֹט הָאַבַּעְיָא דְּאָזְלִינַן בָּתַר הַשְׁתָּא וְדָחֵי די"ל הַטַּעַם מִשּׁוּם בְּרִיהּ וּלְפִי זֶה הָא דְּגִיד הַנָּשֶׁה הָוֵי בְּרִיָּה תָּלוּי בְּהָא דְּאַבְרֵי בש"נ דְּאִם נֹאמַר אָזְלִינַן בָּתַר הַשְׁתָּא אֵינוֹ מֻכְרָח לוֹמַר דְּהוּא בְּרִיהּ וְנִסְתַּלְּקָה תְּמִיהַת הָרֹא"שׁ דְּמַאי נפ"מ בְּבַעְיָא דבש"נ וכו' די"ל דנפ"מ טוּבָא לְעִנְיַן גה"נ אִי אָסוּר מִשּׁוּם בְּרִיָּה אוֹ מִשּׁוּם דשיל"מ.

וּמִיהוּ לְהַסּוֹבְרִים דְּבָיֵשׁ אֵינוֹ נוֹהֵג דִּין דשיל"מ בלא"ה נִיחָא כֹּה דָּבָר הָאִישׁ אֲדוֹנִי הָאר"ש אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל הַגָּאוֹן הַמְּפֻרְסָם מוהרש"ל הַכֹּהֵן יצ"ו בְּסִפְרוֹ הַנֶּחְמָד בִּנְיַן שְׁלֹמֹה בְּהַקְדָּמָתוֹ הַשְּׁנִיָּה דַּף ו' ע"א.

וְנִרְאֶה דְּאָפְשָׁר לְיַיֵּשֵׁב עוֹד לְדַעַת הַסּוֹבְרִים שר' יוֹחָנָן ס"ל דְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין בָּטֵל הוּא (כְּמוֹ שֶׁרָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַדָּלֶ"ת אוֹת צ"ו ועי"ש לְגַבֵּי רַב אִי קָאֵי בְּהָא מִילְּתָא כר' יוֹחָנָן) וּבְדִין בְּרִיהּ דְּאֵינָהּ בְּטֵלָה נִרְאֶה דְּלֵיכָּא מַאן דְּפָלִיג ומשו"ה הֱוָצְרְכוּ בַּשַּׁ"ס לְמֵימַר טַעְמָא מִשּׁוּם דְּבָרֶיהָ שָׁאנֵי וְאִי נָמֵי לְדַעַת הָרַבֵּה פּוֹסְקִים דְּסוֹבְרִים דְּאִם הַדָּבָר נִפְסָד עַד שְׁעַת הַהֶיתֵּר לֹא דַּיְינִינַן בֵּיהּ דִּין דשי"ל מַתִּירִין (וּמִמַּה שֶׁרָשַׁמְתִּי שָׁם בָּאוֹת ל"ח מִתְבָּאֵר דְּמֵעִיקָּר הַדִּין הָכִי אִית לָן לְמֵינְקַט) וְכֵיוָן דְּסְתָם מִשְׁנָה ר"מ ור"מ ס"ל יֵשׁ בְּגִידִין בנו"ט וּפְשִׁיטָא דְּלְהַמְתִּין עַד זְמַן שֶׁיַּחֲזוֹר לְהֶיתֵּרוֹ יַפְסִיד וְיִתְקַלְקֵל טַעְמוֹ וא"כ לֹא שַׁיָּיךְ לְאָוְסְרוֹ מִשּׁוּם דשי"ל מַתִּירִין אֶלָּא מִשּׁוּם בְּרִיהּ: וּמַה שֶּׁכָּתַב הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל נ"י דְּתָלֵי הָא בְּבַעְיָא דְּבַשַּׂר נְחִירָה.

לענ"ד מִסְתַּבְּרָא דבכה"ג לָא מִבָּעְיָא לָן דְּוַדַּאי הַגִּיד שֶׁנֶּאֱסַר עַתָּה לֹא פָּקַע מִינֵּיהּ אִיסּוּרָא אַף לְאַחַר שֶׁתִּתְחַדֵּשׁ הֲלָכָה דְּגִיד הַנָּשֶׁה מֻוָתָּר כִּדְאָמְרִינַן בְּכַמָּה דֻּכְתֵּי אִיסּוּר שֶׁבּוֹ לְהֵיכָן הָלַךְ, וְלֹא שַׁיָּיךְ בֵּיהּ דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין, וּמֵעִין דֻּגְמָא רָאִיתִי בְּשוּ"ת זִכְרוֹן יַעֲקֹב סי' כ' הֵבֵאתִי דב"ק בְּמַעֲרֶכֶת הַה"א אוֹת קי"א דַּחֲתִיכָה שֶׁנֶּאֱסְרָה וְהֻוְתְּרָה לְאֵיזֶה צוֹרֶךְ לָא אָמְרִינַן דְּמַה שֶּׁנִּשְׁתַּיֵּיר הֵימֶנָּה יִהְיֶה מֻוָתָּר הוֹאִיל וְאִשְׁתְּרִי אִשְׁתְּרִי דְּדַוְקָא בְּדָבָר שֶׁלֹּא הָיָה אָסוּר עֲדַיִן אֶלָּא שאח"כ נֶאֱסַר כְּאֶבְרִי בְּשַׂר נְחִירָה הוּא דְּאָמְרִינַן הָכִי עי"ש וְעִם שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה כ"כ כַּמּוּבָן מ"מ לענ"ד מִסְתַּבְּרָא כמש"ל, וּבְעִיקַּר הַדָּבָר אֲשֶׁר חָדָשׁ דְּלֶעָתִיד לָבֹא יַחֲזוֹר גִּיד הַנָּשֶׁה לְהֶיתֵּר הִנֵּה כַּיּוֹצֵא לָזֶה נִמְצָא בְּמִדְרְשֵׁי חֲז"ל עַל חֲזִיר שֶׁעָתִיד הקב"ה לְהַחֲזִירוֹ לְיִשְׂרָאֵל, וְכֵן אָמְרוּ שֶׁכָּל הַמּוֹעֲדִים בְּטֵלִים חוּץ מיוה"כ וּפוּרִים, וְהֻקְשָׁה לְהַקַּדְמוֹנִים דְּאֵיךְ אֶפְשָׁר שֶׁתִּתְבַּטֵּל אוֹת אַחַת מִן הַתּוֹרָה וְהָכְתִיב לֹא תּוֹסִיף עַל הַדָּבָר וְלֹא תִּגְרְעוּ מִמֶּנּוּ, עַיֵּין בִּתְשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א ח"א סי' צ"ג, וְהָרַדְבָּ"ז בח"ב סי' תתכ"ח פֵּירֵשׁ דְּכַוָּנָתָם בָּזֶה שֶׁתִּרְבֶּה לָהֶם הַשִּׂמְחָה וְהָעֹנֶג עַד שֶׁיִּהְיוּ כָּל הַיָּמִים שָׁוִים כְּמוֹעֲדִים (וְנִרְאֶה שֶׁכַּוָּנָתוֹ עַל דֶּרֶךְ שֶׁאָמַר רַב אַסִּי בְּשַׁבָּת דַּף קמ"ה ע"ב מִפְּנֵי מַה מוֹעֲדִים שֶׁבְּבָבֶל שְׂמֵחִים מִפְּנֵי שֶׁהֵם עֲנִיִּים שֶׁהֵם עֲנִיִּים אֵין לָהֶם שִׂמְחָה בְּמַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה כָּל הַשָּׁנָה חוּץ מיט"ו וְלָכֵן נִיכָּרֶת שִׂמְחָתָם בַּמּוֹעֲדִים ולעת"ל מֵרוֹב הָעֹנֶג שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם כָּל הַשָּׁנָה לֹא יִהְיֶה נִיכָּר שִׂמְחַת הַמּוֹעֲדִים), וְכֵן מ"ש לְעִנְיַן חֲזִיר ר"ל שֶׁיִּהְיוּ אוֹכְלִים מְשַׁמְּנִים כְּאִלּוּ הֻוְתַּר לָהֶם בְּשַׂר חֲזִיר עי"ש שֶׁמְּעַת מִינָּהּ לָא נִיחָא לְהוּ לְיַיחֵס בְּדִבְרֵי רז"ל שֶׁיִּתְבַּטֵּל מִדִּבְרֵי תוֹרָה אֲפִילּוּ קוֹצָהּ שֶׁל יו"ד, ורבי"ן חֲסִידָא בס' אוֹר הַחַיִּים פ' שְׁמִינִי כָּתַב וְאֶת הַחֲזִיר וכו' וְהוּא גֵּרָה לֹא יִגָּר פֵּירוּשׁ שֶׁהוּא בְּתַנַּאי הָא אִם יִגַּר טָהוֹר וְזֶה יִהְיֶה לֶעָתִיד לָבֹא כִּי הַתּוֹרָה לֹא תִּשְׁתַּנֶּה עכ"ל ה"ד הָרַב יָבֹא הַלֵּוִי בְּדַף ע"ח ע"ג וְכָתַב שֶׁזֶּהוּ מ"ש ז"ל עֲתִידִים חֲזִירִים לִיטָּהֵר כְּלוֹמַר שֶׁסִּימָן טֻמְאָה שֶׁלּוֹ יִשְׁתַּנֶּה לְטָהֳרָה שֶׁיִּגַּר ועי"ז יִהְיֶה מֻוָתָּר לְיִשְׂרָאֵל עי"ש אֲשֶׁר ע"כ אֵין דַּעְתִּי הָעֲנִיָּה מַסְכֶּמֶת כָּעֵת לְהַמְצָאַת הַגָּאוֹן יְחִיֶּה, וְעַיֵּין לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַמ"ם אוֹת צ"ד עמ"ש בַּשֵּׁ"ס מִצּוֹת בְּטֵלוֹת לֶעָתִיד לָבֹא שֶׁהֵבֵאתִי שֶׁהָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן סָבְרִי דה"ד בִּזְמַן הַמִּיתָּה אֲבָל בִּזְמַן הַתְּחִיָּה כָּל הַמִּצּוֹת יַעַמְדוּ עַל עָמְדָן בְּלִי שִׁינּוּי וּתְמוּרָה וְרַבָּנִים רַבִּים נָקְטוּ הָכִי, וְדַעַת הָרִיטְבָ"א דְּלֶעָתִיד לָבֹא הָאָמוּר בַּשֵּׁ"ס הַיְינוּ זְמַן הַתְּחִיָּה שֶׁיִּהְיוּ מִצּוֹת בְּטֵלוֹת הַכַּוָּנָה שֶׁלֹּא יְהֵא קִיּוּמָן בְּתוֹרַת חִיּוּב וְאַזְהָרָה כִּי אִם מֵעַצְמָם יְקַיְּמוּ הַמִּצּוֹת כַּאֲבוֹת הָעוֹלָם שֶׁקִּיְּמוּ הַתּוֹרָה עַד שֶׁלֹּא נִתְּנָה וְנָקְטוּ נָמֵי הָכִי מֵרַבָּנַן בָּתְרַאֵי שֶׁהֵבֵאתִי שָׁם, וְעוֹד הֵבֵאתִי שָׁם מ"ש הָרַב מוהר"ש יָפֶה דְּאַף אִם נִפָּרֵשׁ מ"ש מִצּוֹת בְּטֵלוֹת דְּבָרִים כִּפְשָׁטָן מ"מ זֶה יִתָּכֵן דַּוְקָא בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה אֲבָל אֵין הַדַּעַת סוֹבֶלֶת שֶׁיִּהְיוּ הָאִיסּוּרִין מֻוָתָּרִים וכו' וְעוֹד הֵבֵאתִי שָׁם דְּהָרַמְבַּ"ם וְהָרַמְבַּ"ן אֵינָם מוֹנִים מִכְּלַל הַמִּצּוֹת מִצְוָה שֶׁאֵינָהּ נוֹהֶגֶת לְימוֹת הַמָּשִׁיחַ (עי"ש בד"ה וְכָתַב עוֹד) דְּמִצְוָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ זְמַן מֻגְבָּל אֵינָהּ מִכְּלַל הַמִּנְיָן וא"כ מִצְוַת גִּיד הַנָּשֶׁה שֶׁהִיא מִכְּלַל הַמִּנְיָן בְּהֶכְרֵחַ לוֹמַר שֶׁאֵין לָהּ הֶפְסֵק וּגְבוּל זְמַן כנלע"ד וְדִבְרֵי הָרַב כָּהֲנָא רַבָּא יְחִיֶּה צ"ע:מַעֲרֶכֶת הַדָּלֶ"ת א דָּבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב דְּנָחְלְקוּ הַפּוֹסְ' אִי אָדָם מִתְחַיֵּיב בְּדָבָר שא"ק כַּיָּדוּעַ עַיֵּין לְהָרַב כנה"ג בְּסִימָן ס' הגב"י אוֹת כ"ח בְּשֵׁם מוהר"ח ן' עקא"ר בְּשׁוּ"ת כת"י דְּאַף הַמִּתְחַיֵּיב לַחֲבֵירוֹ מָנֶה לְשָׁנָה כָּל שֶׁלֹּא קָצַב כַּמָּה שָׁנִים הָוֵי דשא"ק וְהוּא ז"ל חוֹלֵק עָלָיו וְעַיֵּין מור"ם שָׁם ס"ב ובמ"ש ע"ד הסמ"ע והרש"ך סקי"א וְכָתַב בְּנִשְׁמַת כָּל חַי ח"ב סי' י"א דַּף ל"א בְּשֵׁם הָרַב רֹאשׁ יוֹסֵף דס"ל כמוהר"א עקא"ר וּבְדָרְשׁוֹתָיו בס' רָאָה חַיִּים ס' נח דַּף ט' וּבִרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים דַּף ה'

ע"ב עָמַד מַתְמִיהַּ עַל כַּמָּה רַבָּנִים שֶׁנֶּעֱלַם מֵהֶם ס' הָרַבָּנִים מוהר"א וְרֹאשׁ יוֹסֵף הנז"ל עי"ש וּבְיוֹתֵר אֲנִי תָּמֵיהַּ עַל הָרַב שֶׁמָּן הַמִּשְׁחָה בהל' אישׁוּת דַּף ע"ו ע"ב שכ' בְּשֵׁם מוהר"א עקא"ר דְּהָרַמְבַּ"ן אֵינוֹ חוֹלֵק עמ"ש הָרַשְׁבָּ"א דְּמַה שֶּׁלֹּא קָצַב שְׁנַיִם לָא חָשִׁיב דשא"ק וְסַיֵּים דְּלֹא נִמְצָא חוֹלֵק בָּזֶה עַל הָרַשְׁבָּ"א עי"ש שֶׁדִּבְרֵי הָרַב תְּמוּהִים בְּעֵינַי וְעַיֵּין להג' תשו' מֵאַהֲבָה סי' קל"ח שכ' דְּמַהֲיא אִתְּתָא (ב"ב קל"ז ע"ב) דַּהֲוָה לַהּ דִּיקְלָא בְּאַרְעָא דְּרַב בִּיבִי וכו' וְאַקְנִיתֵיהּ כָּל יְמֵי חַיָּיו מוּכָח דְּכִינָּן דְּהַדָּבָר קָצוּב אַף אִם אֵין הַשָּׁנִים קְצוּבוֹת יָכוֹל לְהַקְנוֹת ע"כ וּלְפוּם רֵיהֲטָא נר' די"ל דל"מ זֶה הַדָּבָר קָצוּב כֵּינָן שֶׁאִי אֶפְשָׁר לֵידַע כַּמָּה יוֹצִיא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה וְלָא דָּמֵי לְמַעֲשֵׂר (הַנָּ"ל אות ג') וּבְסֵפֶר אַבְרָהָם אֶת יָדוֹ לְגָדוֹל בְּדוֹרֵינוּ הָרַב מוהרא"ף נר"ו בְּדַף ס"ג ע"א הֵבִיא מַחֲלוֹקֶת הַנָּ"ל, וְכָתַב וְהָרַבָּנִים יֶרֶךְ אַבְרָהָם ח"מ ח"ב סִימָן י"ט וּבֵירֵךְ יִצְחָק דַּי פָּאס סי' ט' דָּנוּ אֶת הַדִּין דְּיָכוֹל הַמַּוְחָזָק לוֹמַר קי"ל כמ"ד כֵּינָן דְּאֵין קְצָבָה לִשְׁנַיִם מָצֵי פְּטַר נַפְשֵׁיהּ וּלְמֵיהְדַּר מִמַּה שֶּׁנִּתְחַיֵּיב: ב דָּבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב מַה שֶּׁכּוֹתְבִין בִּשְׁטָרוֹת אַף אִם יִצְטָרֵךְ לְהוֹצִיא בְּכָל פַּעַם סַדְּ פ' חָשׁוּב דָּבָר קָצוּב אַף שֶׁאֵין לִפְעָמִים קְצָבָה כ"כ הָרַב שֵׁבָט בִּנְיָמִן סי' קל"ג בְּשֵׁם הָרַב בְּנֵי אַבְרָהָם ח"מ סי' ע"ז.

וְלִכְאוֹרָה הֲרֵי זֶה דּוֹמֶה לְדִינוֹ שֶׁל הָרַשְׁבָּ"א בְּמִתְחַיֵּיב מָנָה לְשָׁנָה וְלֹא קָצַב כַּמָּה שָׁנִים וְכֵן דַּעַת הָרַב שֵׁבָט בִּנְיָמִן שָׁם שֶׁצַּיֵּין ב"י סוס"י ר"ז וְשָׁם הוּבָא שו"ת הָרַשְׁבָּ"א כיעי"ש, וּלְפִי זֶה בָּאנוּ לְמַחֲלוֹקֶת הנז"ל בָּאוֹת הַקּוֹדֶם וְצָרִיךְ לְעַיֵּין בַּגּוּף דִּבְרֵי הָרַב ב"א וא"מ אֶצְלִי: ג דָּבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב עַיֵּין תשו' הָרַשְׁבָּ"א ה"ד מָרָן הב"י בסי' ס' מח"ו א' דְּמִי שֶׁמִּתְחַיֵּיב לִיתֵּן מַעֲשֵׂר פֵּירוֹת הַיּוֹצְאִים בְּשָׂדֶה זוֹ בְּכָל שָׁנָה חֲשִׁיב דָּבָר קָצוּב וְעַיֵּין להג' בְּתֻמִּים סק"ד שכ' שֶׁאֵינוֹ חוֹלֵק עמ"ש הָרַמְבַּ"ן דְּמִתְחַיֵּיב לִיתֵּן כו"ך כּוֹר חִטִּים הָוֵי דשא"ק דְּהָתָם מְחֻיָּיב לְשַׁלֵּם מִכִּיסוֹ וְהָכָא אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אִם יוֹצִיא הַשָּׂדֶה וכ"כ מָרָן החבי"ב בהגב"י אות כ"ח בְּשֵׁם מוהרח"ש וְהָרַב מ"ץ קַלְסִיהּ וְהוּא זַ"ל מְמָאֵן בְּחִילּוּק זֶה עי"ש וְהָרַב שְׁנוֹת יָמִין ח"א דַּף פ"ו ע"ד הַרְבֵּה לְהָשִׁיב ע"ד וְהִכְרִיחַ דְּגַם מוהריק"ש ס"ל חִילּוּק זֶה וְלָא פְּלִיגִי הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א עיש"ב גַּם מִדִּבְרֵי הָרַב שְׁמָשׁ צְדָקָה יו"ד סי' י"ו דַּף ס"ד ע"א מַשְׁמַע דס"ל דְּאֵין חוֹלֵק עַל הָרַשְׁבָּ"א בְּמִתְחַיֵּיב לִיתֵּן הַמַּעֲשֵׂר כיעי"ש גַּם הָרַב אֹהֶל יוֹסֵף בְּתְשׁוּ' לח"מ סי' ד' דַּף פ"ב ע"ב לֹא הִזְכִּיר מַחֲלוֹקֶת בָּזֶה אוּלָם עַיֵּין שעה"מ פי"א דְּמְכִירָה הי"ו ד"ה שָׁם וכו' שֶׁהִכְרִיחַ מֵהָרַמְבַּ"ן וְהָרָן הֵיפֶךְ דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וְהָרַב שֶׁמָּן הַמִּשְׁחָה דַּף ע"ו ע"ג ד"ה וְקָשֶׁה הק' מ"ד הָרַמְבַּ"ן וְהָרָן ע"ד הר"ב אנגי"ל עי"ש וְהָיָה לוֹ לְהָעִיר שֶׁהָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א חוֹלְקִים וְעַיֵּין לְהָרַב אַבְנֵי שֹׁהַם דַּף פ"ז ע"א: ד דָּבָר שא"ק כ' הָרַב שְׁאֵרִית יַעֲקֹב פ' שְׁלַח לְךְּ ד"ה וְעוֹד שׁוּב אָשׁוּב וכו' דִּבְתְשׁוּ' כְּתַב דְּאָב לְגַבֵּי בְּנוֹ מִתְחַיֵּיב בְּדָבָר שא"ק אַלִּיבָּא דכ"ע דְּדַעְתּוֹ קָרוֹבָה אֵצֶל בְּנוֹ וְהוֹכִיחַ כֵּן מִתְּשׁוּ' הָרַב המבי"ט סי' קל"ז לְעִנְיַן דשב"ל וְעַיֵּין לְהָרַב שֵׁבָט בִּנְיָמִין סי' קי"ט בְּשֵׁם הָרַב פ"מ ח"א סי' ס"ה דְּמֵאַחַר שֶׁהִיא בִּתָּהּ גְּמָרָה וּמִשְׁעַבְּדָא, אַדְּ הָרַב הַמַּגִּידַ שָׁם כָּתַב דְּהָרַב עה"ש סי' ס' אות י"ג הוֹכִיחַ דְּדַוְקָא בש"מ אָמְרִי' דְּאִם נִתְחַיֵּיב לְאִשְׁתּוֹ בְּנוֹ בִּתּוֹ בדשא"ק מְהַנֵּי וְלֹא בְּבָרִיא עי"ש וְעַיֵּין לְמָרָן החבי"פ בְּנִשְׁמַת כָּל חַי ח"ב דַּף ל"א ע"ג ובס' בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךְ לְחַיִּים דַּף ה' ע"ג וי"ל בִּתְשׁוּ' הָרַשְׁבָּ"א ח"ג סי' קי"ד וּבְסֵפֶר מט"ש ה"ד הָרַב מִשְׁנַת ר' אֱלִיעֶזֶר סי' קי"ז דַּף קס"ד ע"ג ד"ה וְרָאִיתִי וכו' וְאֵין מְצוּיִים אֶצְלִי: ה דָּבָר שא"ק כָּתַב מָרָן החבי"פ בְּרָאָה חַיִּים דַּף ט' ע"ג בְּשֵׁם הָרַב לח"ר סי' קי" דְּאַלִּים כֹּחַ

הָרִבִּים וּמִתְחַיְּבִים אַף בְּדָבָר שֹא"ק וכ"כ בְּסֵפֶר בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים דַּף ה' ע"ד עי"ש,
וּלְפִי הַנִּרְאֶה דָּבָר זֶה נָעֲלַם מֵהָרַב אֹהֶל יִצְחָק בח"מ סי' י"ד בדו"ד שֶׁבֵּין הַגַּאֲבִילִירוֹת עִם
כּוֹלְלוּת הָעִיר כָּתַב דְּאִם הַכּוֹלֵל מֻוְחָזָק יָכוֹל לוֹמַר קי"ל כמ"ד דְּאֵין אָדָם מִתְחַיֵּיב בדשא"ק
וְכָתַב שֶׁגַּם הָרַב הוֹן רַב בסי' כ"ג פָּסַק כֵּן וא"מ אֲצָלִי לִרְאוֹת ד"ק גַּם מִדִּבְרֵי הָרַב אֹהֶל
יוֹסֵף בְּשׁוּ"ת לח"מ סי' ד' דַּף פ"ב ע"ב שֶׁכָּתַב דְּנִדּוֹנוּ חֲשִׁיב שַׁפִּיר דָּבָר קָצוּב וְלָא אָתֵי
עֲלָהּ מִטַּעַם דְּכֵינָן דְּהָרַבָּנִים מִתְחַיְּבִים בְּעַד כּוֹלְלוּת הָעִיר וּבְהַסְכָּמַת גִּזְבָּרֵי הָעִיר
מִתְחַיְּבִים בְּדָבָר שא"ק לכ"ע נר' מִזֶּה דְּלָא שְׁמִיעַ לֵיהּ חִילּוּק זֶה בֵּין יָחִיד לָרַבִּים: ו דָּבָר
שא"ק אִם הַמִּתְחַיֵּיב הוּא ת"ח אִם חַיָּיב לכ"ע וְאִם י"ל בֵּין שְׁנֵיהֶם ת"ח לְאֶחָד חָכָם וְאֶחָד
שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ עַיֵּין לְמָרָן החבי"ף בס' רָאָה חַיִּים דַּף ט' ע"ב וע"ג דממ"ש הָרַב מוהרימ"ט
בחח"מ סִימָן ס"ט לְדָבָר שלב"ל דת"ח חַיָּיב נִלְמוֹד לְדָבָר שא"ק דְּשִׁקּוּלִים הֵם לְדַעַת
קֻצָּת פוס' וכ"ש לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּדָבָר שלב"ל גָּרַע מִדְּבַר שא"ק וְכָתַב דְּהָרַב מַשְׁאַת
מֹשֶׁה בח"מ סי' מ"ד ס"ל דְּדַוְקָא כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם ת"ח אֲבָל אִם הָאֶחָד אֵינוֹ ת"ח כֵּיוָן דהע"ה
יָכוֹל לַחֲזוֹר גַּם הת"ח יָכוֹל לַחֲזוֹר וְשָׁהָרַב מוהר"ם חאגי"ז בִּתְשׁוּ' כִּי בָּאָה בס' שֶׁמֶשׁ
צָדָקָה ח"מ סי' ל"ג אוֹת ז ס"ל דִּבְחַד מִנַּיְיהוּ ת"ח סַגִּי: ז דָּבָר שא"ק אִם נִשְׁבַּע אִם חַיָּיב
לכ"ע יָדוּעַ מחל' הַפּוֹסְ' דִּלְהָרַב מוהריב"ל קָנָיָן אֵין כָּאן שְׁבוּעָה אֵין כָּאן וְשָׁרִים רַבִּים
וְנִכְבָּדִים נֶחְלְקוּ עָלָיו וְהָרַב חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה בסי' ס' הגב"י אוֹת מ"ה הֵבִיא מִכְּלָל הַחוֹלְקִים
מוהרח"ש בח"ג סי' כ"ו וקלע"ד דְּבָאוֹת כ"ד כָּתַב בִּשְׁמוֹ בח"ג סי' מ"ו דְּמִי שֶׁנִּשְׁבַּע
לִהְיוֹת שֻׁוְתָּף עִם חֲבֵירוֹ עַד שֶׁיֵּלֵךְ לא"י דָּבָר קָצוּב מִיקָרֵי ע"כ מַשְׁמַע דְּאִי הֲוָה חֲשִׁיב
דשא"ק לֹא הָיָה מוֹעִיל שְׁבוּעָתוֹ לְחַיְּבוֹ וְשָׁמָא ר"ל דְּבָזֶה לכ"ע חַיָּיב וס' מוהרח"ם א"מ
אֲצָלִי וְעַיֵּין לְרַב תַּנָּא משי"ל בהל' מְכִירָה פי"א מ"ש ע"ד מוהרש"ך ובחש"ש שָׁם
וּלְהָרַבָּנִים אֹהֶל יִצְחָק סי' י"ד דַּף נ"ו ע"ד וּבְסִי' י"ט וּשְׁנוֹת יָמִין ח"א דַּף פ"ז ע"ד: ח דָּבָר
שא"ק כ' הָרַב כנה"ג סי' ס' הגב"י אוֹת מ"ו דְּאֶפְשָׁר דִּכְשֶׁהוּא ע"י שָׁלִיחַ חַיָּיב לכ"ע וְכָתַב
הָרַב חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה אוֹת מ"א דְּלָאו דמספק"ל אֶלָּא כֵּן דֶּרֶךְ הַפּוֹסְ' לִכְתּוֹב בִּלְשׁוֹן אֶפְשָׁר וְכֵן
נר' דס"ל לְהָרַב שְׁמַע יַעֲקֹב ס' וַיִּגַּשׁ דַּף ס"ג ד"ה וְרָאִיתִי וכו' (עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בַּקּוּנְטְרֵס
כְּלָלֵי הַפּוֹסְ' סי' ט"ז אוֹת א' בְּלָשׁוֹן אֶפְשָׁר אִם הוּא ס' אוֹ דֶּרֶךְ עֲנָוָה) וּמַה שֶּׁצִּיְּדָד הָרַב
חש"ש בְּכַנָּת הָרַב כנה"ג עי"ש מִדִּבְרֵי הָרַב שָׁמַע יַעֲקֹב שָׁם נר' שֶׁהֵבִין מֵהָרַב כנה"ג
דְּכַנָּתוֹ דְּאִם ר' אוֹמֵר לש' צֵא וֶאֱמוֹר לְלֵוִי שֶׁאֲנִי מִתְחַיֵּיב לוֹ בְּדָבָר פ' אַף שא"ק מִתְחַיֵּיב
עי"ש וְהָאֱמֶת שֶׁהוּא תָּמוּהַּ דָּמֵי עָדִיף שְׁלוּחוֹ מֵהַמִּתְחַיֵּיב עַצְמוֹ וכמ"ש שָׁם בחש"ש וְגַם
מֵהָרְאָיָה שֶׁהֵבִיא הָרַב כנה"ג בְּסִימָן קכ"ח הגב"י אוֹת כ"ז מִתְבָּאֵר דר"ל דְּכָל שֶׁצִּיְּוָה
לְאָדָם אֶחָד לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה דָּבָר וְהָלַךְ הַשָּׁלִיחַ וְעָשָׂה עפ"י שְׁלִיחוּתוֹ חַיָּיב לְשַׁלֵּם לִשְׁלוּחוֹ
ול"מ פָּטַר נַפְשֵׁיהּ בְּטַעֲנַת דשא"ק אֶלָּא דְּהָרַב חש"ש הִכְרִיחַ דְּכַנָּתוֹ כְּהַצַּד הָרִאשׁוֹן
מִדְּהֵבִיא רְאָיָה מִתְּשׁוּ' מוהרשד"ם עי"ש וְאֵין סֵפֶר מוהרשד"ם מָצוּי אֶצְלִי וּקְצָת נר'
לְהַכְרִיחַ כֵּן בְּכַנָּת הָרַב כנה"ג שֶׁהָרַי בהגב"י שָׁם אוֹת ל"ז הֵבִיא תשו' מוהרימ"ט סי' ק"ג
דְּמוֹכֵר שכ' לַקּוֹנֶה דְּכָל מַה שֶּׁיּוֹצִיא בְּבָתִּים לִבְנוֹת וְלִסְתּוֹר וכו' יִפְרַע לוֹ חַיָּיב לְשַׁלֵּם לוֹ
אַף שא"ק מְשׁוּם דִּשְׁלִיחוּתֵיהּ עֲבִיד עי"ש, וְאִם הָיָה כַּנָּת הרכנה"ג כמ"ש בע"ד מִכֹּחַ
הָרְאָיָה שֶׁהֵבִיא בסי' קכ"ח מִדִּבְרֵי הר"ב בעה"ת עי"ש א"כ הָיָה לוֹ לְהָבִיא רְאָיָה גַּם
מֵהָרַב מוהרימ"ט הַנ"ל וַהֲגַם דְּסֵיֵּם מוהרימ"ט דִּבְהָהִיא הֲנָאָה דְּזוּזֵי גָּמַר וּמְשַׁעְבֵּד נַפְשֵׁיהּ.

מִיהוּ נלע"ד דְּלָא קָאֵי אֶלָּא לִמ"ש וַאֲפִילּוּ בְּמִילְּתָא דְּאִיכָּא פְּסִידָא לְגַמְרֵי וכו' עי"ש, אֲבָל לִמ"ש בַּתְּחִלָּה דְּחַיָּיב לְשַׁלֵּם מִשּׁוּם דִּשְׁלִיחוּתֵיהּ עֲבִיד לֹא הֲוָצְרַךְ לְטַעַם זֶה, וַאֲפִילּוּ נֵימָא דְּלָא אָמַר רַב מוהרימ"ט אֶלָּא מִטַּעַם דִּבְהָהִיא הֲנָאָה וכו' וְכֵן נר' שֶׁהַבִּין הָרַב אֹהֶל יִצְחָק בח"מ רסי' י"ד מ"מ אַפַּתִּי קָשֶׁה דִּלְידּוֹק מִינָּהּ אִיפְּכָא דְּכָל דְּלֵיכָּא טַעְמָא דַּהֲנָאָה לָא מִיחַיַּיב מִשּׁוּם שֶׁעָשָׂאוֹ שָׁלִיחַ וּבְלֹא יְמַנַּע הָיָה לוֹ לְהָבִיא דְּבָרָיו וְדוֹחֵק לוֹמַר דמספק"ל בְּכַוָּנָתוֹ ומשו"ה לֹא הֵבִיאוּ דְּלָא הו"ל לְמִישְׁתָּק.

אַךְ לְפִי מַאי דְּמַסִּיק הָרַב חש"ש בְּכַוָּנָתוֹ אֵינוֹ עִנְיָן לוֹ וְכַמְבוֹאָר וְהָרַב מָגֵן שָׁאוּל סי' כ"א הֵבִין מִדִּבְרֵי הרב' מוהרימ"ט דְּכַוָּנָתוֹ לְחַלֵּק בֵּין אוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה מַה שֶּׁהַמְשַׁלֵּחַמְחַוָּיב לַעֲשׂוֹתוֹ דְּאָז אֲפִילּוּ דשא"ק חַיָּיב הַמְשַׁלֵּחַ לִכְשֶׁאֵין הַמְשַׁלֵּחַ מְחַוָּיב לַעֲשׂוֹתוֹ עי"ש וְעַיֵּין לְהָרַבָּנִים חש"ש שָׁם אות ל"ו שֵׁבֶט בִּנְיָמִן סי' ל"א וְסִימָן קל"ב וְגַם לְפִי הֲבָנָה זוֹ קָשֶׁה עַל הכנה"ג מִתְּשוּ' מוהרימ"ט דְּהָא מִדְּהֵבִיא רְאָיָה מֵהַהִיא דְּהָרַב בעה"ת נִרְאֶה דְּגַם בְּדָבָר שֶׁאֵין הַמְשַׁלֵּחַ מְחַוָּיב לַעֲשׂוֹתוֹ אָמְרִינַן דִּשְׁלִיחוּתֵיהּ עֲבִיד אַךְ לְמַאי דְּמַסִּיק הָרַב חש"ש בְּכַוָּנָתוֹ נִיחָא דְּאֵין זֶה עִנְיָן לוֹ וק"ל וְעַיֵּין לְהָרַב החבי"ף בְּנִשְׁמַת כ"ח ח"ב דַּף ל' ע"ב שהק' ע"ד הָרַב כנה"ג מִתְּשוּ' הָרַבָּנִים מוהר"י אַדְּרַבִּי סי' ע"ג ולח"ר סי' קע"ו והק' ע"ד הָרַב חש"ש שֶׁלֹּא נִרְגַּשׁ מִתְּשוּ' הָרַבָּנִים הַנַּ"ל וְאֵין הס' מְצוּיִים אֶצְלִי לְרְאוֹת ד"ק אַךְ מִמַּה שֶׁהֶעְתִּיק בִּשְׁמָם רוֹאֶה אֲנִי דִּלְפִי מַסְקָנַת הָרַב חש"ש בְּכַוָּנַת הָרַב כנה"ג דִּבְרֵי הָרַבָּנִים הַנַּ"ל לָא שַׁיְיכִי בְּמִילְּתֵיהּ דכנה"ג כמ"ש הָרוֹאֶה.

וְאוּלַי כַּוָּנָתוֹ לְהק' עַל הָרַב חש"ש דִּכְשֶׁצִּיְּוָד לוֹמַר דְּכַוָּנַת הָרַב כנה"ג דִּבְאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ עָשֶׂה דָּבָר פ' וְהָלַךְ וְעָשָׂה עפ"י שְׁלִיחוּתוֹ דְּחַיָּיב מִשּׁוּם דִּשְׁלִיחוּתֵיהּ עֲבִיד אַף בְּדָבָר שא"ק הי"ל לְהק' עָלָיו מִתְּשוּ' הָרַבָּנִים הַנַּ"ל וּבִנְשְׁמַת כָּל חַי וחש"ש שָׁם צִיְּינוּ שוּ"ת מוהרשד"ם סִימָן נ"ד וּלְפִי הַנִּרְאֶה הַיְינוּ מ"ש בִּשְׁמוֹ בכנה"ג הגב"י אות ל"ה דְּאָפְשָׁר דְּהָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ הוֹצִיא לִי פִּתְקָא מֵהַמֶּלְךְ וְכֹל הַהוֹצָאוֹת אֶפְרַע לְךָ חַיָּיב אַף בדשא"ק לכ"ע כַּמָּשְׁמַע דְּלְהָרַב מוהרשד"ם לָא פְּשִׁיטָא לֵיהּ שע"י שֶׁלִּיחַ חַיָּיב וְאַף אִי נֵימָא כמ"ש הָרַבָּנִים חֶשְׁק שְׁלֹמֹה וְשָׁמַע יַעֲקֹב הנז"ל דמ"ש הרכנה"ג אֶפְשָׁר לָאו דמספק"ל מִיהוּ אַפַּתִּי י"ל דְּדַוְקָא בְּהוֹצָאַת פִּתְקָא מֵהַמֶּלְךְ דְּמִסְתָּמָא וַדַּאי אִית לֵיהּ הֲנָאָה לַמְשַׁלֵּחַ הָא בְּעָלְמָא אֵינוֹ חַיָּיב אַף דִּשְׁלִיחוּתֵיהּ עֲבִיד וּלְמַאי דְּמַסִּיק הָרַב חֶשְׁק שְׁלֹמֹה בְּכַוָּנַת הָרַב כנה"ג אֵין סְתִירָה לִדְבָרָיו מִתְּשוּ' מוהרשד"ם וק"ל וְדַע דִּבְגַלְיוֹן סֵפֶר מָגֵן שָׁאוּל סי' כ"א מָצָאתִי כָּתוּב וְז"ל וְעַיֵּין לְהָרַב חֶשְׁק שְׁלֹמֹה סי' ס' אות מ"א הגב"י וְיָכוֹל הַמְּוַחְזָק לוֹמַר קי"ל בְּכָל אוֹפֶן דּוּק בָּאַחֲרוֹנִים זֶה עכ"ד וַחֲתִים עָלָה ידי"ן הָרַב הַמַּגִּיהַ לַסֵּפֶר יַד דָּוִד לֵיוו"ד וַאֲנִי עָנִי לֹא רָאִיתִי שׁוּם סְתִירָה ממ"ש בְּחֶשְׁק שְׁלֹמֹה שָׁם לְדִבְרֵי מג"ש הַנַּ"ל וְהָרַב חֶשְׁק שְׁלֹמֹה עַצְמוֹ בָּאוֹת ל"ו הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַב מָגֵן שָׁאוּל וְכִיפִי תָּלֵי לְהוּ מִתְּשוּ' מוהרשד"ם סִימָן ל"ד כיעי"ש וְעַיֵּין בְּסֵפֶר בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים ד"ו ע"א שֶׁחָקַר מֵאַחַר שֶׁהַתּוֹרָה אֲרֻכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּה וּרְחָבָה מִנִּי יָם א"כ אֵיךְ הקב"ה נָתַן לָנוּ תּוֹרָתוֹ הק' בְּמַתָּנָה בה"ס וְגַם אֵיךְ נִתְחַיְּבוּ בְּקִיּוּמָהּ דְּהָוֵי דשא"ק וּבִכְלַל הַיְּשׁוּבִים שֶׁכָּתַב לָזֶה אַחַת הוּא עפ"י מ"ש הכנה"ג דע"י שָׁלִיחַ מְהַנֵּי וְהַתּוֹרָה נִיתְּנָה ע"י מֹשֶׁה רַבֵּינוּ ע"ה עי"ש בְּדַף ז' ע"ד עֵינֶיךָ הָרוֹאוֹת דְּמִיחַלְּפָא שִׁיטָתֵיהּ מִמַּה שֶּׁהֵבִין בִּנְשְׁמַת כָּל חַי בְּכַוָּנַת הָרַב כנה"ג כַּמְבוֹאָר וְעַיֵּין ג"כ בְּסֵפֶר רָאָה חַיִּים דַּף יו"ד ע"א וְדוֹק גַּם עִיקַּר חֲקִירָתוֹ עַל מַתַּן תּוֹרָה לֹא לְהָבִין דְּאִם לְגַבֵּי קוב"ה כ"י הֲרֵי הוּא יִתְבָּרַךְ לֹא נִתְחַיֵּיב בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב שֶׁכָּל מַה שֶּׁתַּלְמִיד וְתִיק עָתִיד

לְחַדֵּשׁ הַכֹּל נִיתַּן בְּמַעֲמַד הַר סִינַי וְנוֹתַן דָּבָר קָצוּב מִיקָרֵי לְגַבֵּי דִּידֵיהּ יִתְבָּרַךְ, וְאִם לְגַבֵּי מַה שֶּׁנִּתְחַיְּבוּ יִשְׂרָאֵל בְּקִיּוּמָהּ מַה יוֹשִׁיעֲנוּ סְבָרַת הָרַב כנה"ג הֲלֹא מֹשֶׁה רַבֵּינוּ שְׁלוּחוֹ שֶׁל מָקוֹם בָּרוּךְ הוּא הָיָה וְלֹא שְׁלוּחָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל: ט דָּבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב כָּתַב הָרַב שָׁמַע יַעֲקֹב בְּפָרָשַׁת וַיִּגַּשׁ דַּף ס"ג ד"ה, וְרָאִיתִי דְּאִם הַמַּקְנֶה הוּא מֶלֶךְ חָל הַקִּנְיָן עי"ש בְּשֵׁם הָרַב נַחֲלַת בִּנְיָמִין מְצָוָה כ"ט סי' ח' וְעַיֵּין בִּשְׁאֵרִית יַעֲקֹב סֵדֶר שָׁלַח לְךָ בד"ה וְעוֹד שׁוּב אָשׁוּב וכו' שֶׁחָקַר בְּמַתְנַת הַתּוֹרָה דְּהָוֵי דשא"ק וּלְפִי מ"ש בִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֵין מָקוֹם לַחֲקִירָתוֹ כיעי"ש (וְעַיֵּין לְעֵיל סוֹף אוֹת ח') דכ"ש לְגַבֵּי קוב"ה כְּבָיְכוֹל, וכ"כ בְּסֵפֶר רָאָה חַיִּים דַּף ט' ע"ג בְּשֵׁם הָרַבָּנִים בס' אֵשׁ דָּת בְּסֵדֶר רְאֵה וס' מַתַּת יָהּ סֵדֶר כִּי תִשָּׂא דְּלִפִי מ"ש הָרַב נח"ב הַנָּ"ל כ"ש לְגַבֵּי הקב"ה: י דָּבָר שא"ק הַמִּתְחַיֵּב לִיתֵּן לַחֲבֵירוֹ דָּבָר שֶׁאֶפְשָׁר לֵידַע מִסִּפְרוֹ וְלִמְנוֹתוֹ אעפ"י שֶׁלֹּא מָנָאוֹ אֵיהוּ אַפְסִיד אַנַּפְשִׁיהּ כֵּיוָן שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ לִמְנוֹת וְלֹא מָנָאוֹ גָּמַר וּמַקְנֵי הָרַב מוהר"י בַּאסַאן סִימָן נ"ד ה"ד הר' שְׁנוֹת יָמִין ח"א דַּף פ"ו ע"ג וְעַיֵּין לְהָרַב אֹהֶל יִצְחָק סי' י"ד דַּף נ"ו ע"ד בְּשֵׁם הָרַב פמ"א ח"ב סי' פ' שֶׁהַמַּקְנֶה מַה שֶּׁעָלְתָה מְצוּדָתוֹ וְכֵן הַמִּתְחַיֵּב לִפְרֹעַ כָּל הַחוֹבוֹת כֵּיוָן שֶׁיָּכוֹל לְבָרֵר וְלֵידַע לָא הָוֵי דשא"ק וְעַיֵּין שָׁם מ"ש הָרַב הַמְחַבֵּר וְעַיֵּין חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה סי' ס' הגב"י אוֹת מ"ד: יא דָּבָר שא"ק אִם כָּתַב שְׁטָר אִי מְהַנֵּי עַיֵּין בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים דַּף ה' ע"א אֹהֶל יִצְחָק דַּף נ"ז סוע"א: יב דָּבָר שא"ק ע"י תְּנַאי אִי מְהַנֵּי וְכֵן אִם עָרַב מִשְׁתַּעְבֵּד וּכְמוֹ כֵן גַּבֵּי יְרֻשָּׁה אִי מְהַנֵּי עַיֵּין בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים בִּדְרוּשׁ א' לְשַׁבָּת כַּלָּה: יג דָּבָר שא"ק אִם נִתְחַיֵּב ע"י קַבָּלַת הַנָּאָה אִי מְהַנֵּי לכ"ע עַיֵּין לְהָרַבָּנִים חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה סי' ס' הגב"י אוֹת ל"ב נִשְׁמַת כ"ח ח"ב דַּף כ"ד ע"ד וְאֵילָךְ בְּאוֹרֶךְ וּבְרָאָה חַיִּים ט' ע"ב בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים ה' ע"ג שְׁנוֹת יָמִין ח"א פ"ז ע"ג וְהָרַב שָׁמַע יַעֲקֹב פ' וַיִּגַּשׁ ד"ה וְרָאִיתִי לֹא זָכַר שֵׁר שֶׁיֵּשׁ חוֹלְקִים בְּסִבָּרַת מוהרח"ש עי"ש ומ"ש הָרַב שְׁבָט בִּנְיָמִן סי' קי"ט בְּשֵׁם הָרַב ב"ד סי' י"ג דְּאֵינָהּ יְכוֹלָה הָאַלְמָנָה לוֹמַר קי"ל מְשׁוּם דְּרֻבָּא דְּרַבְּוָתָא הִסְכִּימוּ דְּמוֹדָה הר"מ בִּדְמָטֵי לֵיהּ הָנָאָה וכו' אֵין ס ב"ד מָצוּי אֶצְלִי וְלִכְאוֹ' לֹא יָדַעְתִּי מַה יוֹעִיל הַסְכָּמַת הַפּוֹסֵק' לְעִנְיַן קי"ל דְּכֵיוָן דְּאֵיכָּא חוֹלְקִים יְכוֹלָה אִשָּׁה לוֹמַר קי"ל כִּסְבָרַת הַחוֹלְקִים וְעַיֵּין לְהָרַב אֹהֶל יִצְחָק בְּשׁוּ"ת ח"מ סי' י"ד דַּף נ"ז ע"א וק"ל וְעַתָּה נִדְפַּס ס' יְשַׁמַּח לֵב וְרָאִיתִי לְהָרַב נר"ו בְּדַף ל"ד ע"ג הֵבִיא לָנוּ בְּשֵׁם הָרַב מרא"ה ח"ב דַּף ל"א ע"ב דְּהָרַשְׁבָּ"א בח"ב סי' פ"ט קָאֵי כס' הָרִיטְבָ"א שֶׁהֵבִיא הג' מש"ל פי"א מֵהִלְכוֹת מְכִירָה שֶׁלֹּא לְחַלֵּק בָּזֶה עי"ש והג' תשו' מֵאַהֲבָה סי' קל"ו הצ"ע דַּעַת הַסּוֹבְרִים דְּהֵיכָא דְּמָטֵי לֵיהּ הָנָאָה מוֹדָה הָרַמְבַּ"ם וּדְעִמֵּיהּ עי"ש וְגָדוֹל בְּדוֹרֵנוּ בס' אַבְרָהָם אֶת יָדוֹ דַּף ס"ג ע"ב הֵבִיא בִּשְׁתִיקָה מ"ש הָרַב בְּנֵי שְׁמוּאֵל בחי' עַל הַטּוּר וּבְתְשׁוּ' סי' י"ד דְּדַוְקָא בִּדְלָא מָטֵי לֵיהּ הָנָאָה הוּא דס"ל לְהָרַמְבַּ"ם דְּאֵין מִתְחַיֵּב אֲבָל כִּי מָטֵי הָנָאָה לְהַמִּתְחַיֵּב מְהַנֵּי וְלֹא זָכַר שְׁאֵין זֶה מֻוסְכָם: יד דָּבָר שא"ק אִי מְהַנֵּי לְגַבֵּי ש"מ עַיֵּין לְהָרַב שְׁנוֹת יָמִין דַּף פ"ז ע"ד דְּהָרַב מוהר"א ד"ב ס"ל דִּמְהַנֵּי וְהָרַב מט"ש סי' ר"נ הגהט"ו אוֹת נ"ה כ' דְּמִדִּבְרֵי הָרַב מוהר"י אַדַּרְבֵּי נִרְאֶה שֶׁחוֹלֵק עי"ש וְעַיֵּין לְהָרַב חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה סי' ס' הגב"י אוֹת ל"ט וְסֵפֶר פ"מ וב"ד שֶׁצַּיֵּין שָׁם א"מ אֶצְלִי לִרְאוֹת ד"ק וְעַיֵּין לְעֵיל אוֹת ד מ"ש בְּשֵׁם הָרַב עה"ש וְדוֹק וְעַתָּה נד"מ זְכָרֵינוּ לְחַיִּים ח"ב ועי"ש בְּדַף פ"א ע"ב בְּשֵׁם הָרַב אר"מ סי' ס' הגהט"ו אוֹת ט"ו דס"ל דל"מ: טו דָּבָר שא"ק נִתְחַיֵּב בְּדָבָר שא"ב קְצָבָה לְמַטָּה וְיֵשׁ לוֹ קְצָבָה לְמַעְלָה עַיֵּין לְהָרַב נִשְׁמַת כ"ח ח"מ דַּף כ"ז ע"ג וְהָרַב דב"מ ח"ג סי' טו"ב דַּף ע"ב ע"ד וְדַף ע"ג כָּתַב דְּהָרַב הַפּוֹסֵק

חַשִׁיב בכה"ג דשא"ק וְהוּא זַ"ל חוֹלֵק עָלָיו עי"ש וקצ"ת עַל מָרָן החבי"ף שֶׁלֹּא זָכַר ד"ק וְעַיֵּין לְהָרַב אֹהֶל יוֹסֵף בִּתְשׁוּ' לח"מ סי' ד' דַּף פ"ב ע"ב דְּמִבֹּוָאָר יוֹצֵא מִדְּבָרָיו דְּקָאֵי בְּשִׁיטַת הרדב"מ וְעַיֵּין לְהָרַב יְשַׂמַּח לֵב דַּף ל"ד ע"ד וּבְסֵפֶר זְכָרִינוּ לְחַיִּים ח"ב בְּדַף פ"ח ע"א וע"ב: טז דְּיֵעָבֵד אִי בְּמִידֵי דְּאוֹרָיְיתָא מִפְּלִיגִינַן בֵּין לְכַתְּחִלָּה לְדִיעֲבַד הוּא מִקְצוֹעַ גָּדוֹל בַּתּוֹרָה וְרָאִיתִי לְהָרַב נַחַ"ל בח"ב דַּף ס"ב ע"ב דְּמִתַּוֵּס' עֵירוּבִין ב' ע"א ד"ה סֵוָכָּה וכ"כ בְּרֵישׁ סֵוָכָּה מוּכָח דְּמַחֲלִקִינַן בֵּין לְכַתְּחִלָּה לְדִיעֲבַד עי"ש וְאֵינוֹ מֻוכְרָח דְּלָא כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' אֶלָּא דְּחָיֵישׁ הַתַּנָּא לִשְׁמָא יִטְעֶה הַטּוֹעֶה וְאָתֵי לִידֵי אִסּוּר דאו' וְלֹא שֶׁהָאֱמֶת כֵּן, וְעַיֵּין תוס' פְּסָחִים י"א ד"ה קוֹצְרִין וְהֵבִין מִדִּבְרֵיהֶם הָרַב מוהר"י אֶלְיָקִים בְּקֶונְטְרֵס דְּקָדוּקֵי תּוֹרָה כ"י דְּגַם בִּשְׁאָר מִילֵי דְּאֵינָם קָדָשִׁים מַחֲלִקִינַן בֵּין לְכַתְּחִלָּה וכו' וְתָמַהּ ע"ד הָרַבָּנִים קָדָשֵׁי דָּוִד סי' כ"ה וסי' צ' וּפְרִי הָאָרֶץ סי' י"ב שֶׁכָּתַב דְּאָמַר אִיסּוּר לְכַתְּחִלָּה הוּא מִדְּרַבָּנָן מִדִּבְדִיעֲבַד מֻוּתָּר וְצִיֵּין לְעַיֵּין פר"ח סי' תס"א ס"ה ד"ה לֹא נֶאֱסָרָה וס' הַכְּרִיתוּת מ"ג ע"א ד"ה בְּכָל וחק"ל יו"ד ח"א דַּף ע"ד ע"ג אֵלּוּ תוד"ק.

וּמִזֶּה זמ"ר כָּתַבְתִּי ע"ד דְּהַתּוֹסָ' לֹא כ' אֶלָּא בְּקָדָשִׁים וְזֶה מֻוְסְכָּם לכ"ע דִּבְקָדָשִׁים בָּעֵינַן שָׁנָה הַכָּתוּב לְעַכֵּב וְשׁוּב נִדְפַּס ס' זְכָרִינוּ לְחַיִּים וְשָׁם בְּדַף כ"ג ע"א הִשְׁיג כֵּן עַל ה"ה בס' מאמ"ר לְגִטִּין עי"ש וּבְדַף קע"ט ע"א.

וְעַתָּה רָאִיתִי שְׁנֵי מְאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים יַד מַלְאָכִי סי' תרח"י וְיָעִיר אָזֶן מער' הַשִּׁי"ן אוֹת יו"ד חֲלוּקִים בַּהֲבָנַת דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' פְּסָחִים הַנַּ"ל עי"ש וְדִבְרֵי הָרַב ק"ד שֶׁמַּכְרִיחַ מִזֶּה דְּאֵ"ל הוּא מִדְּרַבָּנָן כנז"ל הֵם תְּמוּהִים דְּהִנֵּה מַר קָעֲסִיק בְּמִידֵי דְּקָדָשִׁים וּבָזֶה לכ"ע בָּעֵינַן שה"כ לְעַכֵּבכַּיָּדוּעַ, והג' פר"ח יו"ד בַּקוּנְטְרֵס אַחֲרוֹן דַּף רע"ג ע"א בְּהַשָּׁגוֹתָיו עַל הבי"ה פשי"ל דִּבְמִידֵי דְּאוֹרָיְיתָא אֵין לְחַלֵּק בֵּין לְכַתְּחִלָּה וכו' וְכֵן נר' ממ"ש הָרַב אֱלִיָּהוּ רַבָּה סי' ח' סק"ב עַיֵּין שוּ"ת אוֹר לִי סי' ב' וְעַיֵּין הָרִיטְבָ"א לַסֵּוָכָּה דַּף י"א ע"ב שכ"כ לְהֶדְיָא, ועי"ש בחי' הג' מוהר"ץ הִירְשׁ חַיּוֹת וּבְחִי' לַמְּגִילָּה דַּף כ' ומ"ש לְקַמָּן במע' הַזַּיִן אוֹת י"ב בס"ד וְעַיֵּין בְּעִנְיָן זֶה לְהָרַבָּנִים קה"י בְּתוֹסָ' ד"ר אוֹת ק"ב מקנ"א מ"ב אוֹת צ"ז ושמ"ד שִׁיּוּרֵי בְּרָכָה א"ח דַּף י"א ע"ב וסי' תס"א יָעִיר אָזֶן בְּמַעֲרֶכֶת הָאֱלֶף אוֹת נ"ו וּבַמַּעֲרָכָה זוֹ אוֹת ט' וי"א וּבְהַשְׁמָטוֹת ברכ"י יו"ד סי' א' וסי' עד"ר יַד דָּוִד סי' א' הגב"י אוֹת ד' תִּפְאֶרֶת אָדָם דַּף ק"פ ע"ב צִיֵּין שָׁם חַיִּים שָׁאַל ח"ב סִימָן ה' ואמ"א, גִּבְעוֹת עוֹלָם רַסֵּי' י"ג אַשָּׁדוֹת הַפִּסְגָּה דַּף י"ח סוֹף ע"ג מוהר"י מִבְּרוּנָא סי' צד"ק וּבְמָרָן הב"י א"ח סי' ער"ב ד"ה גָּרְסִינַן שוּ"ת פנ"י ח"א א"ח סי' י"ג דַּף ו' ע"ב (בִּדְפוּס חָדָשׁ) תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל פ"ו דִּיבָמוֹת מ"ה נִשְׁמַת כ"ח ח"א סי' ל"ב סוד"ה וְנִרְאֶה, מַטֵּה אַהֲרֹן דַּף י"ט ע"ג אד"ר אוֹת ז וְעַפְרָא דְּאַרְעָא שָׁם דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ דַּף פ' ע"א יִשְׁרֵי לֵב דַּף ק"ב אוֹת מ"ב זְכָרִינוּ לַחַיִּים ח"ב דַּף כ"ח ע"א וְהָרִיטְבָ"א בְּקִידּוּשִׁין נ"ח ע"ב כָּתַב דמה"ת בָּעֵי שִׁיעוּר נְתִינָה בִּתְרוּמָה, אֶלָּא דִּבְדִיעֲבַד חִטָּה אַחַת פּוֹטֶרֶת דְּוֻמְיָא דְּאֵין תּוֹרְמִין מִטַּמֵּא עַל הַטָּהוֹר עי"ש (וּלְקַמָּן במע' הַתָּי"ו אוֹת כ"ב): וּלְפִי כָּל הָרָשׁוּם מִתְבָּאֵר דְּדַעַת רַבָּא דְּרַבָּא דְּבִדְאוֹרָיְיתָא לֹא מִפְּלִיגִינַן בֵּין לְכַתְּחִלָּה לְדִיעֲבַד וּבָזֶה נלע"ד דְּצָדְקוּ דִּבְרֵי הפנ"י בחי' לְגִטִּין דַּף כ"ט הו"ד בְּשׁוּ"ת מִנְחַת מֹשֶׁה הנד"מ באה"ע סי' י"א ד"ה וַהֲבv הָרַב וכו' שֶׁכָּתַב דְּמַאי דְּתָנַן דְּלֹא יְשַׁלְּחֶנּוּ בְּיַד אַחֵר הוּא מדר' דְּאִי מִדְּאוֹרָיְיתָא אֲפִילּוּ חָלָה נַמִּי הול"ל דְּלָא יְשַׁלְּחֶנּוּ וְכָתַב ע"ז הג' מִנְחַת מֹשֶׁה נר"ו ועפי"ד המש"ל פט"ו מהל' טֻמְאַת צָרַעַת ה"ב בְּשֵׁם הת"כ אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת שֶׁלֹּא יִשְׁלַח בְּיַד שֶׁלֵּיחַ יָכוֹל אֲפִילּוּ זָקֵן אוֹ חוֹלֶה ת"ל וּבָא וְהִגִּיד לְכֹהֵן ע"כ דְּמִבֹּוָאָר דִּבְכְעֵין

וְה ג"כ יֵ"ש חִילּוּק בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר וְאוּלַי הָא דת"כ אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא עכ"ד ולע"ד אַף אִי נִימָא שֶׁהוּא דְּרָשָׁה גְּמוּרָה כְּמוֹ שֶׁכֵּן נִרְאֶה בֶּאֱמֶת מ"מ אֵין מִזֶּה סְתִירָה לס' הפנ"י מִשּׁוּם דְּהָא דְּזָקֵן אוֹ חוֹלֶה הָוֵי כְּדִיעֲבַד וְכָל דְּלֵיכָּא הוֹכָחָה בְּמִידֵּי דְּאוֹרָיְיתָא אֵין לְחַלֵּק בֵּין לְכַתְּחִלָּה לְדִיעֲבַד זוּלַת הֵיכָא דְּגַלֵּי קְרָא כִּי הָתָם דְּאִיכָּא רִיבּוּיָא וּבָא וכו' וְהַגִּיד, משא"כ בְּהָא דְּאֵין שָׁלִיחַ עוֹשֶׂה שָׁלִיחַ אִי נִימָא דְּמִדְּאוֹ' הוּא וק"ל, עַתָּה נִדְפַּס ס' בִּרְכַּת מֹשֶׁה לְהַגָּאוֹן בע"ס מנח"מ הַנָּ"ל נר"ו וְרָאִיתִי בַּקּוּנְטְרֵס הַתְּשׁוּ' סי' מ"א אוֹת ג' מַה שֶּׁהֵשִׁיב בָּזֶה דְּלָא כָּתַב בס' מנח"מ אֶלָּא דֶּרֶךְ הֶעָרָה בְּעָלְמָא.

וּמַה שֶּׁרָמַזְתִּי לְעֵיל דְּנָחְלְקוּ הָרַבָּנִים יַד מַלְאָכִי וְיָעִיר אׇזֶן בְּכַוָּנַת דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' פְּסָחִים דַּף י"א לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת ז הִנֵּה הֵבֵאתִי תּוֹרַף דב"ק וְשָׁעוֹד רַבָּנִים נָחְלְקוּ בָּזֶה עי"ש: וְרָאִיתִי לְהָרַב מוהר"י עַיאַשׁ בְּעַפְרוֹת זָהָב לוֹ עַל דִּבְרֵי הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן אוֹת ז שֶׁכָּתַב דְּהָא דְּבִדְאוֹרָיְיתָא אֵין חִילּוּק בֵּין לְכַתְּחִלָּה לְדִיעֲבַד אֵינוֹ אֶלָּא בְּדָבָר הַמְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה משא"כ בְּמֻקָּף דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִתֵּיבַת מְמֻנּוּ וּבָזֶה י"ל מַה שהק' הָרַב לְשׁוֹן לְמוּדִים בא"ח דַּף י"ד ע"א עַל כְּלָל זֶה ממ"ש הַתּוֹסָ' פְּסָחִים דַּף מ"ג ד"ה מַאן תְּנָא וּמִדִּין אֵין מבט' אִיסּוּר לְכַתְּחִלָּה לָמָּ"ד דְּהוּא מִדְּאוֹרָיְיתָא, וּמִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' קִידּוּשִׁין נ"ח ע"ב ד"ה מֵימָיו וס"ב ד"ה אֵין תּוֹרְמִין עי"ש וְכוּלְּהוּ אִית לְהוּ פֵּירוּקָא ע"פ דִּבְרֵי הָרַב עפ"ד כְּמוֹ שֶׁיִּרְאֶה הָרוֹאֶה, אֶלָּא דְּרָאִיתִי לְמָרָן חִיָּ"א בְּסֵפֶר יָעִיר אׇזֶן מַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת נ"ו שֶׁהִשִּׂיגוּ דְּמִתַּנּוּס' גִּיטִּין סוֹף דַּף ג' מוּכָח דְּאֵין לְחַלֵּק בָּזֶה, וְכֵן יֵ"ש לְהוֹכִיחַ מִדִּבְרֵי הָרָ"ן פ"ב דְּגִיטִּין עמ"ש בְּשֵׁ"ס דַּף כ"א ע"ב כָּתְבוּ בְּמֻחֲזָבָר וְהָאֲמַרְתְּ רֵישָׁא אֵין כּוֹתְבִין עי"ש, וְכֵן מִדִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א בחי' לַסֻּוכָּה דַּף י"ד ע"ב ה"ד לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַזַּי"ן אוֹת י"ב עי"ש וְכֵן י"ל מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' מְנָחוֹת דַּף ל"ח ד"ה וְאִם הִקְדִּים עי"ש, וְהוּא תָּמוּהַּ אֵיךְ נָעְלַם מִמֶּנּוּ כ"ז וּבְפָרָט דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' מְנָחוֹת שֶׁכְּבָר הוּבְאוּ בְּדִבְרֵי הָרַב אד"ר: יז דָּם שֶׁבִּישְׁלוֹ אוֹ מִלְּחוֹ אִם אָסוּר מִדְּאוֹרָיְיתָא אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן הוּא מַחֲלוֹקֶת בֵּין הָרִאשׁוֹנִים כַּיָּדוּעַ, וּלְפִי הַנִּרְאֶה מֻוסְכָּמִים כֻּלָּם בְּדַעַת רַשְׁ"י דְּאָסוּר מה"ת כְּמוֹ שֶׁיִּרְאֶה הָרוֹאֶה בְּדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים הַמְדַבְּרִים בְּעִנְיָן זֶה, וּתְמִיהַּ לִי עַל הַגָּאוֹן נו"ב בח"ב יו"ד סי' נ"ב דְּמַשְׁמַע דס"ל דְּגַם לְדַעַת רַשְׁ"י דָּם שֶׁבִּישְׁלוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן כיעי"ש וְהוּא פֶּלֶא לענ"ד דְּלֹא רָאִיתִי מִי שֶׁיִּיחֵס כֵּן לְרַשְׁ"י זַ"ל, וּמָצָאתִי לְהָרַב יַד דָּוִד (עַל יו"ד) סי' ס"ט שֶׁעָמַד מַתְמִיהַּ כֵּן ע"ד הָרַב מַטֵּה אֶפְרַיִם שֶׁהֵבִיא שָׁם עי"ש, וְהָרַב מַאֲמַר מָרְדְּכַי (עַל א"ח) בסי' רנ"ג אוֹת ב' כָּתַב דְּדַם שֶׁבִּישְׁלוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְלֹא נִמְצָא חוֹלֵק בָּזֶה אֶלָּא הָרַמְבַּ"ם וּכְבָר תָּמַהּ עָלָיו מָרָן הב"י שָׁם עכ"ד (מַר קָעֶסִיק עַל דִּבְרֵי הרב"ח יו"ד סי' ס"ט) וְהוּא תָּמוּהַּ אֵיךְ כָּתַב דְּלֹא נִמְצָא חוֹלֵק אֶלָּא הָרַמְבַּ"ם הָא לְרַשְׁ"י וַדַּאי אָסוּר מה"ת וְחַיָּיב כָּרֵת, וְאַדְּרַבָּא בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם אֵינוֹ פָּשׁוּט לוֹמַר דס"ל דְּהוּא מִדְּאוֹרָיְיתָא וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה דְּרַבָּנָן קַדִּישֵׁי נְבֵוכִים בָּזֶה דה"ה כָּתַב דְּלֹא נִתְבָּאֵר זֶה בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם, וְהָרַב מַטֵּה אֶפְרַיִם הֵבִיא דְּבָרָיו בְּיַד דָּוִד שָׁם כָּתַב לְהוֹכִיחַ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּדָם שֶׁבִּישְׁלוֹ הָוֵי מִדְּרַבָּנָן וְלֹא אָמְרוּ סְפֵקוֹ לְהָקֵל אֶלָּא דְּיֵעָבֵד וְלֹא לְכַתְּחִלָּה וְהָרַב בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת בַּדַּף מ"ג ע"ב כָּתַב דְּרוֹב הַפּוֹסְקִים סָבְרִי דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן וכו' וְשֶׁכֵּן דַּעַת הָרִיטְבָ"א לְחַלִּין דַּף קי"א וְשָׁיֵ"שׁ לוֹ לְדָחוֹק שכ"נ דַּעַת הָרַמְבַּ"ם ג"כ עי"ש (וְכֵן דַּעַת הָרַב בְּאֵר שֶׁבַע דַּף פ"ב ה"ד בס' שה"ק עמ"ש הָרַמְבַּ"ם דִּכְחָל מְשׁוּם דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן הָוֵי מִן הַמְּנָיָן דא"כ בַּדָּם נָמֵי יִהְיֶה מִן הַמְּנָיָן דְּדָם שֶׁבִּשְּׁלוֹ מִדְּרַבָּנָן וכו' אַלְמָא פשיט"ל בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן הִנֵּה רוֹאֶה דְּאֵינוֹ פָּשׁוּט כ"כ לְיַיחֵס לְהָרַמְבַּ"ם

דס"ל דְּהוּא אִיסּוּר תּוֹרָה כמ"ש הָרַב מאמ"ר אֶלָּא דְּבָאֱמֶת נִרְאֶה דְּרֹוב הַפּוֹסְקִים מַשְׁמַע לְהוּ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּהוּא מה"ת ומ"ש ה"ה דְּלֹא נִתְבָּאֵר בָּרַמְבַּ"ם כָּתַב הפרמ"ג בִּפְתִיחָה לְהִלְכוֹת מְלִיחָה שֶׁלֹּא נִתְבָּאֵר אִם חַיָּיב כָּרֵת, וְסֵפֶר מט"א אֵין מָצוּי אֶצְלִי לִרְאוֹת הוֹכָחָתוֹ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם, גַּם מ"ש הָרַב יַד דָּוִד בִּשְׁמוֹ דְּלָא ס"ל לְהָקֵל אֶלָּא בְּדִיעֲבַד לְפִי הַנִּרְאֶה אָזִיל בְּשִׁיטַת הרא"ם הַיָּדוּעַ דְּלָא אָמְרִינַן סד"ר וס"ס דְּאוֹרָיְיתָא לְקֻלָּא אֶלָּא בְּדִיעֲבַד, וְעַיַּיִן לְקַמָּן במע' הַסָּמָ"ק אוֹת לָמֶ"ד מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי שָׁם דְּאֵין סְבָרָא זוֹ מֻוסְכֶּמֶת מֵהַפּוֹסְקִים וּמֵהַתֵּימַה עַל הָרַב יַד דָּוִד דִּלְפִי מ"ש אִיהוּ גּוּפֵיהּ בסי' ק"י דנר' בַּעֲלִיל דִּנְקִיט עִיקָּר כְּדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּגַם לְכַתְּחִלָּה אָזְלִינַן לְקֻלָּא, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בִּשְׁמוֹ בְּמַעֲרֶכֶת הַסָּמָ"ק שָׁם לֹא הָיָה לוֹ לְהָבִיא דִּבְרֵי הָרַב מט"א בְּשִׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה, וְאוּלַי לֹא אָמַר הָרַב מט"א בְּדֶרֶךְ כְּלָל לְכָל סד"ר לְחַלֵּק בֵּין דִּיעֲבַד לְלַכְתְּחִלָּה אֶלָּא דַּוְקָא בְּדָם מִטַּעַם שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא הַיָּד דָּוִד שָׁם דַּהֲגַם דְּדָם שֶׁבִּישְׁלוֹ מֻוָתָּר מִן הַתּוֹרָה כֵּיוָן שֶׁעִיקַּר דָּם מִדְּאוֹרַיְיתָא הֶחְמִירוּ בּוֹ כִּדְאוֹרַיְיתָא אַף בְּסִפְקוֹ כִּדְחָיְישִׁינַן גַּבֵּי בֵּי דּוּגֵי בְּחֻלִּין דַּף קי"א וְדִילְמָא תַּתָּאָה מְטָא וכו' וְלָא אָמְרִינַן כֵּיוָן שֶׁבִּשְׁלוֹ הָוֵי דְּרַבָּנָן וּסְפֵקוֹ לְהָקֵל עי"ש וְהַיְינוּ לְהַחְמִיר לְכַתְּחִלָּה כמ"ש בְּיַד דָּוִד שָׁם וּבְכִי הָא דַּוְקָא הוּא דס"ל לְחַלֵּק בֵּין דִּיעֲבַד לְלַכְתְּחִלָּה כַּנַ"ל לְצַדֵּד בְּכַוָּנָתוֹ וּמִי שֶׁנִּמְצָא בְּיָדוֹ סֵפֶר מט"א יַעֲמֹד עַל בֵּוּרְיוֹ) וּכְדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל כָּתַב הַתּוֹסָ' בְּדַף קי"א ד"ה דָּם וְהָרֹא"שׁ בסי' כ"ז וּמִדִּבְרֵיהֶם הָיָה לוֹ לְהָרַב עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן א"ח סי' רנ"ד אוֹת ב' לְהָבִיא וְלֹא הָיָה צָרִיךְ לְהָבִיא ממ"ש הרב"ח בַּיּוֹ"ד סי' ס"ט ס"י עי"ש וְהוּא עַצְמוֹ בַּיּוֹ"ד שָׁם צִיַּיֵּן דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל כמ"ש בְּיַד דָּוִד שָׁם.

שו"ר בְּעֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן סי' תל"ז אוֹת ב' וּבְסִי' תנ"ג אוֹת ב' ד"ה עוֹד וכו' זָכַר עָשָׂה לד"ק ובתד"נ אוֹת ה' (נַחֲזוֹר לְדִבְרֵי המאמ"ר הַנַּ"ל) דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם אֵינָהּ מְבוֹרֶרֶת כ"כ בָּזֶה: אָמְנָם דַּעַת רַשָּ"י וַדַּאי הִיא דְּאָסוּר מִן הַתּוֹרָה וְגַם הָרִי"ף אִיכָּא מַאן דס"ל דְּסוֹבֵר כֵּן עַיַּיִן בִּתְשׁוּבַת הָרַדְבָּ"ז הַחֲדָשׁוֹת סי' קצ"ט, גַּם הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו לִמְנָחוֹת כ"י סוֹבֵר כְּרַשָּ"י, עַיַּיִן לְהָרַב מְנָחָה טְהוֹרָה דַּף ל"ט ע"ב (אֶלָּא דִּבְתִשׁוּבַת הָרַדְבַּ"ז הַנַּ"ל כ' דְּהָרַשְׁבָּ"א ס"ל דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן, וְהָרַב חָכְמַת אָדָם בְּקוּנְטְרֵס בֵּינַת אָדָם שַׁעַר אִיסּוּר וְהֶיתֵּר סוֹף סי' כ"ג כָּתַב דִּבְמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת דַּף ע"ה מְסַפֵּק בָּזֶה, וְהָרַב מַטֵּה אַהֲרֹן דַּף כ"ב ע"ד כָּתַב שֶׁדַּעַת הַתּוֹסָ' וְהָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן וְהָרִיטְבָ"א דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן עי"ש וס' הַנַּ"ל אֲשֶׁר נִמְצָא בְּיָדִי הוּא חָסֵר דַּף כ"ג כ"ד וְלֹא אוּכַל לְיַדֵּעַ מַסְקָנָתוֹ וּכְבָר כָּתַב הָרַב מְנָחָה טְהוֹרָה שָׁם דִּמְחַלְּפָא שִׁיטַת הָרַשְׁבָּ"א בָּזֶה, וְהֵבִיא מ"ש מָרָן הב"י בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבַת דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן, עַיַּיִן בב"י יו"ד סוֹף סי' ע"ו וְכֵן יִיחֲסוּ הָרַבָּנִים בַּ"ח בסי' פ"ז וְהַדְּרִישָׁה שָׁם בְּדַעַת הָרַשְׁבָּ"א ע"פ מ"ש הריב"ה, וּמָרָן הב"י בְּסוֹף סי' ע"ו הַנַּ"ל וע"ע בְּדִבְרֵי מָרָן הב"י בסי' ע"ו הַנַּ"ל בד"ה בָּשָׂר וכו' שכ"כ בִּשְׁמוֹ בְּחִידּוּשָׁיו) וְהָרַב עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן בְּחֵלֶק א"ח הַנַּ"ל כָּתַב דבעה"ש יו"ד רַסִּי' ס"ט דִּנְקִיטִינַן כְּרַשָּ"י וְהָרִי"ף והר"ם דְּחַיָּיבִים עָלָיו וְשֶׁכֵּן הוֹכִיחַ הָרָ"ן בחי' לְחֻלִּין דַּף ק"כ, וְהָרַדְבָּ"ז סי' תצ"ט (אוּלַי צ"ל קצ"ט כמ"ש בִּשְׁאָר זִבּוּכֵי) וְשֶׁהָרַב סק"ס כָּתַב דְּאָסוּר מה"ת כמ"ש עי"ש, וְהָרַדְבָּ"ז הַנַּ"ל כָּתַב שֶׁזֶּה דַּעַת הַתּוֹסָ' דְּאָסוּר מה"ת (אֶלָּא דְּתָמַיהַּ לִי דְּמִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' חֻלִּין דַּף ק"ט ד"ה הַלֵּב נִרְאֶה דס"ל דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן וּמִדִּבְרֵיהֶם הַנַּ"ל נִרְאֶה שֶׁהֵבִינוּ רַבָּנָן בָּתְרָאֵי ז"ל דְּדַעַת הַתּוֹסָ' דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן, עַיַּיִן בִּתְשׁוּבַת הַגָּאוֹן מוהרלנ"ח סי' קכ"א וּבְסֵפֶר מנ"ט הַנַּ"ל.

וְהִנֵּה אֱמֶת שי"ל שֶׁהַתּוֹסָ' שָׁם לֹא בָּאוּ אֶלָּא לְאַפּוֹקֵי מִכָּרֵת וְאַפ'דְּסָבְרִי דְּאָסוּר מִיהָא מִן הַתּוֹרָה מ"מ בְּדַף קי"א ע"א ד"ה דָּם מְפוֹרָשׁ דְּסָבְרִי דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן שו"ר לְמָרָן חַיָּ"א בְּסֵפֶר מַחֲזִיק בְּרָכָה יו"ד רס"י ס"ט הִשִּׂיג עַל הָרַדְבָּ"ז מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דַּף קי"א הַנָּ"ל עי"ש), וְהָרַב יַד דָּוִד סי' ס"ו אוֹת ו' כָּתַב דְּהָרָ"ה ס"ל כְּרַשִׁ"י וּבְשֵׁם הַגָּאוֹן מוהרלנ"ח כָּתַב דְּהָרָ"ן ס"ל דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן וְעַיְּינְתִּי בִּדְבָרָיו וְלֹא רָאִיתִי שֶׁכָּתַב בִּפְרָטוּת עַל הָרַ"ן כֵּן רַק כָּתַב שֶׁכָּתַב בַּעֲלֵי הַחִידּוּשִׁין וכו', וְגַם כְּבָר כָּתַבְתִּי בְּשֵׁם הָרַב עה"ש דִּבְחִידּוּשֵׁי הָרָ"ן דַּף קי"כ ס"ל דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא אֶלָּא דִּבְיַד דָּוִד סִימָן ס"ט כָּתַב דְּמוּכָח דמ"ש בחי' הָרָ"ן הַנָּ"ל לָאו דִּבְרֵי הָרָ"ן נִינְהוּ וְאֵין ס' חִידּוּשֵׁי הָרָ"ן מָצוּי אֶצְלִי.

שו"ר מ"ש הָרַ"ן בפ' כָּל הַבָּשָׂר בד"ה לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לֵב עוֹף וכו' שֶׁנִּרְאֶה שֶׁדּוֹחֶה סְבָרַת רַשִׁ"י אֶלָּא דאפ' שֶׁהוּא לְמַעֵט מִכָּרֵת דַּוְקָא וְהָרַב מנ"ט שָׁם יִחַס לְהַסְמָ"ג דס"ל כֵּן, וּמִדִּבְרֵי הָרַב כנה"ג בסי' ס"ו שֶׁהֵבִיא הָרַב יַד דָּוִד נִרְאֶה דְּכֵן הוּא דַּעְתּוֹ וְאֵין מָצוּי אֶצְלִי כ"א כנה"ג מְלֵיחָה ועי"ש בסי' ע"ב אוֹת ג' וְשָׁם כָּתַב דְּכִסְבָרַת רַשִׁ"י מוּכָח מרי"ו נט"ו אוֹת ז וּבְיַד דָּוִד סי' ע"ו הגב"י אוֹת ח' כָּתַב בְּשֵׁם הָרַב תְּמִים דֵּעִים סי' קל"ז שֶׁכֵּן הוּא דַּעַת הָרַב יְהוֹנָתָן עי"ש הָא לָמַדְתָּ דמ"ש הָרַב מאמ"ר דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן וְלֹא נִמְצָא חוֹלֵק אֶלָּא הָרַמְבַּ"ם אַחֲרֵי המחי"ר אֵין הַדָּבָר כֵּן כִּי בָּרַבִּים הָיוּ הַסּוֹבְרִים דְּהוּא מה"ת וְכָאָמוּר, ומ"ש עוֹד הָרַב מאמ"ר וּכְבָר תָּמַהּ עָלָיו מָרָן הב"י שָׁם לְפִי הַנִּרְאֶה כַּנָּתוֹ לְמָרָן בב"י סי' ס"ט כְּמוֹ שֶׁיִּרְאֶה הָרוֹאֶה בדב"ק.

וַאֲנִי עָנִי עַיְּינְתִּי שָׁם וְלָא חָזֵינָא כִּי הַאי סִימָנָא כְּמוֹ שֶׁיִּרְאֶה הָרוֹאֶה, וְרַק בסי' פ"ז (בד"ה כָּתַב הָרַמְבַּ"ם) שָׁם כָּתַב דְּרַשִׁ"י ס"ל דְּחַיָּבִים עָלָיו כָּרֵת ושכ"נ דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְיִישֵׁב לְדַעְתָּם מַה שֶּׁקָּשָׁה מִסֵּוּגְיָא דִּמְנָחוֹת עי"ש וּבְמַה שפי' דְּבָרָיו הָרַב מִנְחָה טְהוֹרָה שָׁם: וְרַבָּנִי הָאַחֲרוֹנִים חֲלוּקִים בָּזֶה לְעִנְיַן הֲלָכָה דְּהָרַב עה"ש הַנָּ"ל כָּתַב דִּנְקִיטִינַן כְּדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּהוּא מה"ת וכ"נ דַּעַת הרר"י בַּפְּלֹתֵי שֶׁהֵבִיא בַּמִּנְחָה טְהוֹרָה דַּף ל"ט ע"ד, וְכֵן דַּעַת הָרַב מג"ס כמ"ש בְּשִׁמּוּ הָרַב יַד דָּוִד בסי' ס"ט, וכ"כ הָרַב כַּנְפֵי יוֹנָה הוּבָא שָׁם הגב"י אוֹת כ"ו דְּהָעִיקָּר כְּהַסּוֹבְרִים דְּהוּא מה"ת, וְהָרַב חָכְמַת אָדָם בִּכְלָל ל' אוֹת א' כָּתַב דְּהוּא מח' וְנוֹטִים דְּבָרָיו כמ"ד דְּהוּא מה"ת עי"ש אוֹת ט' וּבְבִינַת אָדָם סי' ל"ג הנז"ל, והג' חת"ס יו"ד סי' ע' הָעֵד הֵעִיד דִּלְרוֹב הַפּוֹסְקִים וְרַשִׁ"י בְּרֹאשָׁם אָסוּר מה"ת בְּלָאו וְשֶׁכֵּן הִסְכִּימוּ כָּל גְּדוֹלֵי הָאַחֲרוֹנִים לְבָתַר הָרַבָּנִים ט"ז וְשָׁ"ךְ וְהִזְכִּיר דִּבְרֵי הָרָ"ן בְּחִידּוּשָׁיו לְחֻלִּין דַּף ק"כ הַנָּ"ל (עי"ש דְּנִרְאֶה דְּמַשְׁמַע לֵיהּ שֶׁהֵם דִּבְרֵי הָרָ"ן דִּלֹא כמ"ש בְּיַד דָּוִד הַנָּ"ל): וּלְעִנְיַן זֶה הַרְבֵּה מֵרַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים סָבְרִי מָרָנָן דִּנְקִיטִינַן כמ"ד דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן, עַיֵּין לְהָרַבָּנִים ט"ז וְשָׁ"ךְ וּפ"ח רֵישׁ סי' ס"ט, וְתָמִיהַּ לִי עַל הַגָּאוֹן פר"ח דְּאַחַר שֶׁכָּתַב שֶׁיֵּשׁ שְׁתֵּי רְאָיוֹת לְדַעַת רַשִׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם וְלֹא כָּתַב שׁוּם דְּחָיָה לִרְאָיוֹתָיו אֵיךְ מַסִּיק דְּלָא כְּוָתַיְיהוּ דַּהֲגַם דְּהֵבִיא שָׁם דְּהַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ וְהָרָ"ן ס"ל דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן מ"מ יָדוּעַ לַכֹּל כִּי רַב גּוּבְרֵיהּ וְחֵילֵיהּ לְאוֹרַיְיתָא וְאֵינוֹ נוֹשֵׂא פָּנִים לָרַאשׁוֹנִים בְּמַה שנ"ל מֵהַשַׁ"ס בְּהֵפֶךְ.

שׁוּב נִתְבּוֹנַנְתִּי דלק"מ דִּלְפִי הָאֱמֶת רְאָיוֹת הרפ"ח אֵינָם מַכְרִיעוֹת וְגַם הוּא זַ"ל לֹא כָּתַב אֶלָּא וְיֵשׁ סִיּוּעַ לְדִבְרֵיהֶם ר"ל דְּרֵיהֲטָא דִּשְׁמַעְתָּא הָכִי מוֹכְחָא אֲבָל לְקוּשְׁטָא מוֹדֶה דְּאֵין מִשָּׁם רְאָיָה דְּמַה שֶּׁהֵבִיא ממ"ש בְּדַף קי"ב גַּבֵּי בֵּי דּוֹגֵי דִּילְמָא תַּתָּאָה מְטָא עִילָּאָה לָא מְטָא וְלָא אָמְרִינַן דסד"ר לְקֻלָּא אֵינָהּ רְאָיָה די"ל כמ"ש הג' רֹאשׁ יוֹסֵף בְּחִידּוּשָׁיו לְחֻלִּין

שָׁם דְּכָל דְּאָפְשָׁר לְתִקּוּנֵי מַתְקִינָן וְלָא סָמְכִינַן אַסְפִּיקָא דְּרַבָּנָן לְקֻלָּא, וְעַיֵּין לְהָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו ה"ד מָרָן הב"י בסי' ע"ו ד"ה בָּשָׂר וכו' וְעוֹד כָּתַב הָרֹאשׁ יוֹסֵף שָׁם דְּלָאו סָפֵק גָּמוּר הוּא עי"ש, וְהָרְאָיָה הַשֵּׁנִית ממ"ש בְּדַף קי"א חֵלֶב שְׁחוּטָה דְּרַבָּנָן דָּם דְּאוֹרָיְיתָא דְּאַלְמָא דָּם מְבֻוָּשָׁל דְּאוֹרָיְיתָא כְּבָר כָּתְבוּ הַתּוֹסְ' וְהָרֹא"שׁ שָׁם דר"ל דִּכְשֶׁנִּפְלַט עַד שֶׁלֹּא נִתְבַּשֵּׁל הָיָה אָסוּר מה"ת וְהוּא ז"ל הִזְכִּיר שָׁם דַּעַת הַתּוֹסְ' וְהָרֹא"שׁ דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן וּמִסְתָּמָא כַּוָּנָתוֹ ע"ד הַתּוֹסְ' הַנָּ"ל וַאֲפִילּוּ תֵּימָא דְּלֹא רָאָה דִּבְרֵיהֶם אֵלּוּ כ"א מ"ש בְּדַף ק"ט מ"מ דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ בְּסִימָן כ"ז כְּבָר הֵבִיא לְהוֹכִיחַ דְּכֵן הוּא דַּעְתּוֹ וּמִשָּׁם הוֹכִיחַ דמ"ש בסי' ל"ז לָאו דמספק"ל עי"ש, וַאֲחֵרֵי רְאוֹת דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ שפי' דמ"ש דָּם דְּאוֹרָיְיתָא ר"ל מֵעִיקָּרָא תּוּ אֵין מָקוֹם לְהַכְרִיחַ סְבָרַת הָרַמְבַּ"ם מִשָּׁם ובעכ"ל דְּאֵין כַּוָּנָתוֹ אֶלָּא לְסִיּוּעַ בְּעָלְמָא מִפְּשָׁטָא דְּסֵוּגְיָא וְלֹא לְרָאָיָה גְּמוּרָה, וְעַיֵּין לְהָרַב מַטֶּה אַהֲרֹן דַּף כ"ב ע"ד מ"ש בְּשֵׁם הָרִיטְבָ"א ומ"ש ע"ד וק"ל (נַחֲזוֹר לְדַאֲתַאן עָלָה דְּהָרַבָּנִים הַנָּ"ל נָקְטִי כמ"ד דְּמִדְּרַבָּנָן הוּא כָּאָמוּר), וְכֵן דַּעַת הָרַבָּנִים מאמ"ר ונו"ב הנז"ל ובח"א א"ח סי' כ"ה וְזֶרַע אֱמֶת יו"ד רֵישׁ סי' כ"ה וּבֵית יְהוּדָה א"ח סוֹף סי' נו"ן וְשׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב בח"א סי' קמ"ב ובח"ג סי' ס"א, וְכֵן נִרְאֶה דַּעַת הָרַב אֹהֶל יַעֲקֹב בְּמַעֲרָכָה זוֹ וְתַלְמִידֵיהּ דְּרַב מני"ר הָרַב תִּפְאֶרֶת אָדָם בחיו"ד סי' יו"ד וּמָרָן חֵידָ"א בס' שיו"ב א"ח סי' תע"א אוֹת ב' הֵעִיד שֶׁכֵּן דַּעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים וְעַיֵּין בְּסִפְרוֹ יָעִיר אֹזֶן בְּמַעֲרָכָה זוֹ, וּבְשׁוּ"ת שַׁאֲגַת אַרְיֵה הַחֲדָשׁוֹת שֶׁנִּדְפְּסוּ עַתָּה הֶעֱמִיק בְּעִנְיָן זֶה וְעִם שֶׁלֹּא נִמְצָא סִיּוּם דב"ק בָּזֶה מ"מ נִרְאֶה דְּדַעְתּוֹ נוֹטָה לס' הַתּוֹסְ' עי"ש דַּף נ"ז ע"ד וְאֵילָךְ וּפְשׁוּט' וַדַּאי דְּיֵשׁ לְהַחְמִיר בְּסָפֵק אִיסּוּר תּוֹרָה בְּכָל מַאי דְּאֶפְשָׁר: וְהֵן עַתָּה נִדְפַּס סֵפֶר יְמֵי שְׁלֹמֹה ובפ"ו מהל' מ"א רָאִיתִי לידי"נ רַב חֲבִיבַאי הָרַב הַמַּגִּיהַ נר"ו דשקו"ט בְּעִנְיָן זֶה וְהֵבִיא דִּבְרֵי הג' פר"ח הַנָּ"ל וְכָתַב שֶׁדְּבָרָיו תְּמוּהִים דְּמַה שֶּׁהֵבִיא מֵהַהִיא דְּבֵי דּוֹגֵי הָתָם הַחַשָּׁשׁ הוּא דִּילְמָא יָזוּב דָּם הָעֶלְיוֹן קוֹדֶם גְּמַר בִּישׁוּל וְהָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא לכ"ע עי"ש וּבְהוֹרַמְנוּתֵיהּ דְּמַר אֵין דְּבָרָיו נִרְאִים לְפִי קוע"ד דְּהַדָּבָר פָּשׁוּט מֵאַד דְּבַהֲדֵי דְּקָא נָחִית הַדָּם עַד דְּמָטֵי לְמָנָא מִתְבַּשֵּׁל יָפֶה וְהַחוֹשׁ יָעִיד וְגַם דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים ז"ל שֶׁהֶחֱזִיקוּ לוֹמַר בְּכַוָּנַת הָאַתְקָפְתָּא דאע"ג דְּדַם מְבֻוָּשָׁל דְּרַבָּנָן כָּל דְּאֶפְשָׁר לְתִקּוּנֵי מְתַקְּנִינַן יְעִידוּן יְגִידוּן דְּזֶה פָּשׁוּט דְּעַד דְּמָטֵי לְמָנָא בְּשִׁיל שַׁפִּיר, גַּם מש"ש דְּהֵיכִי מַיְיתֵי סִיעָתָא לִסְבָרָתָם דְּסָבְרֵי דְּאִיכָּא כָּרֵת וכו' כְּבָר דְּקְדֵּק הרפ"ח לוֹמַר מַשְׁמַע דִּלְפָחוֹת הוּא מה"ת וּכְלוֹמַר דְּיֵשׁ סִיּוּעַ בְּמִקְצָת לְאַפּוּקֵי מִדַּעַת הַסּוֹבְרִים דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן וְעַל הַסִּיּוּעַ הַשֵּׁנִי שֶׁהֵבִיא הפר"ח הַקְשָׁה מִדִּבְרֵי הַתּוֹסְ' שֶׁכָּתַב דְּמֵעִיקָּרָא הָיָה דְּאוֹרָיְיתָא וְכָתַב דְּמִדִּבְרֵיהֶם מוּכָח כְּדִמּוֹכִיחַ הרפ"ח מִדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ בִּפְסָקָיו עי"ש, וּכְבָר הפר"ח הִזְכִּיר דַּעַת הַתּוֹסְ' וּלְשִׁיטָתוֹ הי"ל להק' עַל הפר"ח כִּי מֵאַחַר שֶׁכְּבָר רָאָה דִּבְרֵי הַתּוֹסְ' וְהָרֹא"שׁ אֵין מָקוֹם לְסִיּוּעַ הַזֶּה, וְהָאֱמֶת יוֹרֶה דַּרְכּוֹ דְּכַוָּנַת הפר"ח אֵינוֹ לְהָבִיא רְאָיָה גְּמוּרָה אֶלָּא סִיּוּעַ קָצָת מִמַּשְׁמָעוּת וְרִיהַטְתָּ הַסּוּגְיָאוֹת וכמש"ל.

עוֹד רָאִיתִי לידי"נ הָרַב הַמַּגִּיהַ נר"ו שהק' ע"ד הרפ"ח דִּידֵיהּ אַדִּידֵיהּ דממ"ש בְּדִין זֶה מוּכָח דס"ל דס' דְּרַבָּנָן לְקֻלָּא הוּא אֲפִילּוּ בְּחֶסְרוֹן יְדִיעָה וְאִילּוּ בסי' ק"י כָּתַב דְּסָפֵק הַבָּא מֵחֶסְרוֹן יְדִיעָה לָא אָזְלִינַן לְקֻלָּא והצ"ע, וַאֲנִי אוֹמֵר אַפְרִיוֹן נַמְטִיהּ דְּהָמְצִיא לָנוּ טַעַם נָכוֹן לוֹמַר דְּאֵין מַהֲהִיא דְּבֵי דּוּגֵי רְאָיָה לְהַסּוֹבְרִים דְּהֵיא מִדְּאוֹרָיְיתָא דְּאֵימוֹר מִשּׁוּם דְּהָוֵי סָפֵק הַבָּא מֵחֶסְרוֹן יְדִיעָה בָּעֵינַן לְמֵיזַל לְחוּמְרָא מִשּׁוּם סָפֵק דְּמָטָא וְלָא מָטָא וּלְפִי דְּרָכֵינוּ בְּכַוָּנַת הפר"ח הַכֹּל מְתֻקָּן וּמְבֹרָאָר יָפֶה יָפֶה בס"ד וּמִיהוּ לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַסָּמָ"ךְ אוֹת נ"ב

כְּתַבְתִּי דִּלְדַעַת הפר"ת סָפֵק שֶׁהוּא לְכָל אֵינוֹ בִּכְלַל ס' מְחֻוַּסַּר יְדִיעָה עי"ש וְהָא דְּקָמַן לְפִי הַנִּרְאֶה הִיא וְלָא מִיקְרֵי סָפֵק מֵחֶסְרוֹן יְדִיעָה וק"ל ועי"ש עוֹד שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַב מט"א שֶׁהֵבִיא הָרַב יַד דָּוִד הנז"ל וְכָתַב דְּהוּא נִמְשָׁךְ אַחַר סְבָרַת הרא"ם דְּלָא אָמְרוּ לְהָקֵל בְּסָפֵק דְּרַבָּנָן ובס"ס דְּאוֹרָיְיתָא אֶלָּא בְּדִיעֲבַד וּכְמוֹ שֶׁצִּדַּדְתִּי לְמַעְלָה, וְעַתָּה בָּא לִידֵי שוּ"ת שֵׁם אַרְיֵה וּבְיו"ד סי' כ"ו (ד"ה וְהִנֵּה) רָאִיתִי שֶׁכָּתַב דְּהַסְכָּמַת רֹוב הַפּוֹסְקִים דְּדָם שֶׁבִּשְׁלוֹ מִדְּרַבָּנָן וּמֻתָּר לִסְחוֹר בּוֹ ובפרמ"ג בִּפְתִיחָה לִמְלִיחָה נָקִיט דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן אֶלָּא שֶׁכָּתַב דְּאֵין לְהָקֵל בְּסָפֵק אֶלָּא הֵיכָא דְּאִתְמַר בְּהֶדְיָא אוֹ שֶׁיֵּשׁ צָדָדִים וכו', וע' צל"ח לִפְסָחִים ע"ד הַתּוֹסָ' דַּף כ"ב ד"ה וַהֲרֵי וכו' שֶׁכָּתַב דִּלְרֹוב הַפּוֹסְקִים דָּם שֶׁבִּשְׁלוֹ מֻתָּר מִן הַתּוֹרָה, וּבְשוּ"ת מְעִיל שְׁמוּאֵל סי' י"א ד"ה גַּם כָּתַב בִּפְשִׁיטוּת דְּדָם שֶׁבִּשְׁלוֹ הוּא מִדְּרַבָּנָן, וידידי הַגָּאוֹן מוהרי"א יצ"ו בס' עַמּוּדֵי אֵשׁ הנד"ם בסי' י"ב הֶאֱרִיךְ מְאֹד בָּזֶה, וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה עמ"ש רַדְבָ"ז בְּדַעַת הַתּוֹסָ' ממ"ש הַתּוֹסָ' דַּף קי"א לֹא רָאָה שֶׁכְּבָר קָדְמוֹ בְּהַשָּׂגָה זוֹ במחב"ר כמש"ל, וּבְשוּ"ת שֵׁם אַרְיֵה בחיו"ד סי' ס"ט כָּתַב דַּאֲנַן פָּסְקִינַן דָּם שֶׁבִּשְׁלוֹ אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וּמִסְתַּפֵּק שָׁם בְּדָם הַיּוֹצֵא מִן הַחַי שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל אִי אָסוּר מה"ת, וּבְשוּ"ת בְּנְיַן צִיּוֹן הַחֲדָשׁוֹת דַּף ט"ו ע"ד כָּתַב דִּבְשִׁיטָה לַמְּנָחוֹת הַמְיֻחָסוֹת לְהָרַשְׁבָּ"א (עַיֵּין בַּקּוּנְטְרֵס כְּלָלֵי הַפּוֹסְקִים סי' יו"ד אוֹת ד' מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בָּזֶה), מְבֹאָר דְּרַשּ"י וְהָרַמְבַּ"ם ס"ל דְּעוֹבֵר עָלָיו וְעַיֵּין בשו"ח בְּשָׂמִים רֹאשׁ סי' ל"ד וְשָׁם בְּכָסָא דְּהַרְסָנָא הַרְבֵּה לְהָשִׁיב עמ"ש הָאַחֲרוֹנִים דְּנִקִּיטִינַן כר"ת דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְרַבִּינוּ הָרוֹקֵחַ בְּסִימָן תי"ט הוּא מִכְּלָל הַסּוֹבְרִים דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן עי"ש, וּבְשוּ"ת כְּתַב סוֹפֵר יו"ד סִימָן ל"ג ד"ה ולפי"ז כָּתַב דְּדַעַת רֹוב הָרֹאשׁוֹנִים דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן, חוּץ מֵרַשּ"י וְהָרַמְבַּ"ם וְהָרִי"ף כמ"ש בְּחִידּוּשֵׁי הָרָ"ן חוֹלִיןדַּף ק"כ עי"ש שֶׁלֹּא זָכַר דִּבְרֵי אָבִיו הג' חֲתַם סוֹפֵר שֶׁהֵעִיד דְּדַעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים דְּהוּא מה"ת (כמש"ל בד"ה וְרַבָּנִי): וְכָתַב הָרַב עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן א"ח סי' תנ"ג אוֹת ב' ד"ה עוֹד וכו' בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א ורש"ל ז"ל דְּאַף לָמַ"ד דְּרַבָּנָן כֵּינָן דְּעִיקַּר הַדָּם מִתְּחִלָּה דְּאוֹרָיְיתָא הֶחְמִירוּ בּוֹ כְּשֶׁל תּוֹרָה ע"כ וכ"כ בסי' רנ"ד אוֹת ב' וּבְסִי' תל"ז אוֹת ב', וכ"כ הַגָּאוֹן פְּרִי מְגַדִּים בִּפְתִיחָה להל' מְלִיחָה בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א בְּמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת דְּלָא בְּכָל סְפֵקוֹתָיו הוֹלְכִין לְהָקֵל כֵּינָן שֶׁקָּרוֹב מְאֹד לְאִיסּוּר תּוֹרָה ע"כ, וּלְפִי זֶה נִרְאֶה דלכ"ע יֵשׁ לְהַחְמִיר בְּסָפֵק אֲפִילּוּ לָמַ"ד דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְעַיֵּין בְּשוּ"ת בֵּית יְהוּדָה א"ח סי' נ' דְּאֵין נִרְאֶה כֵּן דַּעַת הָרַב ז"ל אֶלָּא דְּלָמַ"ד דְּדַם שֶׁבִּשְׁלוֹ הוּא מִדְּרַבָּנָן מְקִילִינַן בְּסָפֵק עי"ש וְצָרִיךְ לְהִתְיַישֵּׁב לְמַעֲשֶׂה: וְדָם שֶׁכְּבָשׁוּ כָּתַב הָרַב בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת דַּף מ"ג ע"ב דְּכֵינָן דְּכָבוּשׁ הֲרֵי הוּא כִּמְבֻשָּׁל א"כ בָּאנוּ לְמַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְק' בְּדָם שֶׁבִּשְׁלוֹ וְכָתַב כֵּן לְפִי מַאי דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דמ"ש חָזַ"ל כָּבוּשׁ כִּמְבֻשָּׁל הַיְינוּ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דִּין בִּישּׁוּל אָמְנָם הָרַב בִּפְתִיחָה להל' מְלִיחָה וּבְפָנִים בסי' ק"ה חֵלֶק מ"ז סק"א בַּחֲקִירָה הַשִּׁשִּׁית ס"ל דְּלָא אָמְרוּ כָּבוּשׁ כִּמְבֻשָּׁל אֶלָּא לְהַבְלִיעַ וּלְהַפְלִיט.

אֲבָל לֹא שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ דִּין בִּישּׁוּל וְלָכֵן כָּתַב דְּדָם הַיּוֹצֵא ע"י כְּבִישָׁה לכ"ע הוּא מִן הַתּוֹרָה וכ"כ בְּחֵלֶק שִׁפְתֵי דַּעַת סק"ב ד"ה תְּשׁוּבָה וה"ד מָרָן חִיד"א בְּיָעִיר אֹזֶן מער' זוֹ אוֹת ו' וְכֵן דַּעַת הָרַב יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב סי' ע"ג סק"א וכ' בפרמ"ג שָׁם וְז"ל וְאַף דָּם שֶׁמָּלְחוֹ אֵינוֹ עוֹבֵר עַיֵּין מְנָחוֹת כ"א מַשְׁמַע הַטַּעַם דְּמָלִיחַ כְּרוֹתֵחַ אפי"ה י"ל עִיקַּר הַטַּעַם דְּמָלַח מִשְׁנָה לַדָּם מִכְּמוֹת שֶׁהָיָה משא"כ כָּבוּשׁ עכ"ל מִתְּבָאֵר דְּנִרְגָּשׁ מִדָּם שֶׁמָּלְחוֹ דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן וּמַשְׁמַע דְּהַטַּעַם הוּא מִשּׁוּם דְּמָלִיחַ כְּרוֹתֵחַ וא"כ ה"ה די"ל כֵּן בְּכִבּוּשׁ וע"ז מְחַלֵּק בֵּיניֵהֶם

דְּמָלִיחַ מִשְׁתַּנֶּה וכו' וּבְכֵן לֹא הֵבַנְתִּי דִּבְרֵי הָרַב שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב בח"ג סי' ס"א שֶׁאַחַר שֶׁכָּתַב דְּדַם כָּבוּשׁ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה ושכ"כ הפרמ"ג וכו' וְהֵבִיא רְאָיָה ממ"ש הת"ח כְּלָל ג' כָּתַב אַדְּ לענ"ד י"ל דְּאַף דְּאֵינוֹ כְּמִבְשָׁל מ"מ לָא גָּרַע מִנִּמְלַח דְּדָם שֶׁמְּלָחוֹ דְּרַבָּנָן עכ"ל וַהֲרֵי לְפִי דִּבְרֵי הפרמ"ג יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין דָּם שֶׁמְּלָחוֹ לְדָם שֶׁכָּבְשׁוּ כָּאָמוּר, אַחַר זמ"ר נִדְפַּס סֵפֶר עַמּוּדֵי אֵשׁ לְאֶחָד הַמְיֻחָד מִגְּדוֹלֵי דּוֹרֵנוּ יצ"ו, וְרָאִיתִי שָׁם בסי' י"ב דַּף ס"ה סוע"ב שֶׁעָמַד בַּדִּין זֶה וְהֵבִיא כַּמָּה מֵרַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים שֶׁדִּבְּרוּ בָּזֶה וְתָמַהּ עַל כֻּלָּם שֶׁנֶּעֱלַם מֵהֶם דִּבְרֵי שַׁעֲרֵי דּוּרָא שַׁעַר ב' בָּשָׂר שֶׁנִּשְׁתַּהֲא בַּמַּיִם מעל"ע וכו' וְדִבְרֵי רש"ל בְּהַגָּהוֹת שע"ד שָׁם וביש"ש פֶּרֶק כָּל הַבָּשָׂר סי' כ' שֶׁכָּתַב מִפּוּרָשׁ שֶׁהוּא מִדְּאוֹ' וּמַסִּיק שֶׁכֵּן יֵשׁ לְהוֹרוֹת: וּלְעִנְיַן המוש"ק (אלמישקלי בְּלִשּׁוֹנֵינוּ) אִם אָסוּר בַּאֲכִילָה מִשּׁוּם דָּם עַיִּין בַּטּוּר א"ח סי' רי"ו דהרמ"ה הָיָה חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם דָּם והרר"י מַתִּיר וְהָרֹא"ש כ' דִּרְאָיָתוֹ צָרִיךְ רְאָיָה, וּמִדִּבְרֵי הַמְעַדְּנִי יו"ט ע"ד הָרֹא"ש הַנָּ"ל בפ' כ"מ אוֹת קָטָן ע' נִרְאֶה דְּמַסְכִּים להרר"י והמג"א הוֹכִיחַ הֶיפֶךְ הרר"י דְּלָא אָזְלִינַן בָּתַר הַשְׁתָּא אֶלָּא בָּתַר מֵעִיקָּרָא וְעַיֵּין בְּהַגָּהוֹת מוהר"א צַאנְז שֶׁדָּחָה רְאָיוֹת המג"א, והפ"ח בְּשׁוּ"ת סי' יו"ד בְּמַיִם חַיִּים מַסִּיק דְּדִבְרֵי הרר"י בְּרוּרִים אֶלָּא דְּצָרִיךְ לְיָזֵהֵר שֶׁלֹּא לְהַנִּיחוֹ בַּתַּבְשִׁיל עַד שֶׁיִּתְיַבֵּשׁ לְגַמְרֵי שֶׁיִּהְיֶה נִפְרָךְ בַּיָּד וְאָז שָׁרֵי לכ"ע וְשֶׁכְּנָגְדּוֹ חָלוּק עָלָיו הָרַב פר"ת בסי' פ"א סק"א עי"ש בד"ה וְנִשְׁאַר וּמַסִּיק לְאָוְסְרוֹ וּבְמָגֵן הָאֶלֶף סי' תס"ז סק"ז מַאֲרִיךְ לְקַיֵּים סְבָרַת הרר"י וְהַנְּהָר שָׁלוֹם רס"י רי"ו כָּתַב דהב"ד אָסְרוּ ושכ"ד מָרָן הב"י בבדה"ב, וכ"כ בְּעָרוּךְ הַשֻּׁלְחָן שָׁם אוֹת ד בְּשֵׁמוֹ וְדִבְרֵי מָרָן הַנָּ"ל הֵם בבדה"ב בְּתְחִלַּת הַגָּהוֹתָיו לְיו"ד שֶׁכָּתַב וְז"ל אַלְמִישָׁקְלִי אָסוּר בַּאֲכִילָה ע"כ וה"ד הי"א במ"ב בסי' רי"ו וְעַיֵּין יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב סי' תס"ז סק"ה מ"ש ע"ד הרר"י בְּעִנְיַן דָּבָשׁ שֶׁמְּהַפְּכִּין מַה שֶּׁנּוֹפֵל לְתוֹכוֹ לְדָבַשׁ וְאָזְלִינַן בָּתַר הַשְׁתָּא וכו', וְכֵן בְּשׁוּ"ת שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב ח"ג סי' קנ"ג ד"ה וּבָזֶה וַחֲתָם סוֹפֵר א"ח סי' קל"ה, וְהָרַב בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת הָאֱרִיךְ בָּזֶה וּמַסִּיק בְּדַף מ"ג ע"ב לְהַתִּיר המוש"ק בַּאֲכִילָה ושכ"ד הכנה"ג וְהָרַדְבָּ"ז וגו"ר עי"ש, ובשו"מ ח"ג סי' קכ"ב ד"ה אָמְנָם פשיט"ל דמוש"ק אָסוּר בַּאֲכִילָה מִדְּאוֹ' וְשַׁיָּיךְ אִיסּוּר סְחוֹרָה לוֹלֵא דְּבָדָם לֵיכָּא מִשּׁוּם סְחוֹרָה, וְעַיֵּין מַחֲזִיק בְּרָכָה יו"ד סי' ס"ו אוֹת י"א וצל"ע בְּגוּף דִּבְרֵי הדג"מ שֶׁרָמַז סַם וּבְשׁוּ"ת צָמַח צֶדֶק הֶחָדָשׁ בחיו"ד סי' ס"ז אוֹת ו' הֶאֱרִיךְ מְאֹד לְיַיְשֵׁב סְבָרַת הרר"י ומ"מ סַיֵּים וְכָל זֶה לְפִלְפּוּלָא אֲבָל לְמַעֲשֶׂה מִי יַכְרִיעַ בֵּין הרר"י וְהָרֹא"ש ועי"ש אִם יֵשׁ לָחוּשׁ בְּמַה שֶּׁמְּעָרְבִין קְצָת דָּם בַּעֲשַׂיִּית הַצּוּקְאָר וְהָרַב עִיקְרֵי הד"ט בחיו"ד סי' ז' אוֹת י"ד כָּתַב דְּהָרַב בְּנֵי חַיֵּי הִתִּיר הַמַּוְשָׁקִי בְּפִשְׁיטוּת וְשֶׁכֵּן מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם וכו' עי"ש: וּבְדַם שֶׁמָּלְחוּ אִם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין דַּם בְּהֵמָה לְדַם עוֹף וְלוֹמַר דְּבְעוֹף לכ"ע אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו כִּדְמַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הַמָּרְדְּכִי בפ"ב דְּשַׁבָּת סי' הָאֱרִיךְ בָּזֶה בס' עֲרוּגַת הַבֹּשֶׂם בסי' ס"ט וה"ד בְּסֵפֶר דַּרְכֵי הוֹרָאָה ח"ב פ' נ"א ועי"ש מ"ש בָּזֶה:

יח דָּם מֻחֲמֶמֶת תַּשְׁמִישׁ דְּאוֹסֵר אִשָּׁה לְבַעְלָהּ כ' הג' מוהר"ש קְלוּגֶר בס' שְׁיָרֵי טָהֳרָה דַּף ס"ג דַּאֲפִילּוּ לָמָ"ד וְסָתוֹת דְּאוֹרַיְיתָא רוֹאָה דָּם מֻחֲמֶמֶת תַּשְׁמִישׁ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן דְּדַוְקָא בְּוֶסֶת הַתָּלוּי בַּיָּמִים אוֹ בַּגּוּף ס"ל דְּהָוֵי דְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל בְּוֶסֶת הַתָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה לכ"ע דְּרַבָּנָן עי"ש וכ"כ הג' נוֹדַע בִּיהוּדָה בח"א יו"ד סי' נ"ה ד"ה הֵן אֱמֶת ובח"ב סי' צ"א וצ"ב וְעַיֵּין שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב ח"ג סי' קל"ו וע"ע לְהַגְּאוֹנִים מוהרד"ף בס' מִכְתָּם לְדָוִד דַּף פ"א ע"ב נוֹדַע בִּיהוּדָה יו"ד ח"א סי' מ"ט וְסִימָן נ"א חַוַּת דַּעַת סי' קצ"א סק"ח חֲתָם סוֹפֵר יו"ד סִימָן חנ"ק ד"ה וְעַל הַכְּלָל וּבְסִימָן קע"ה, תִּפְאֶרֶת יוֹסֵף (הַנִּדְפָּס בש' תרכ"ו) בַּיו"ד סי' כ"ה

דַּף ס"ו ע"ג וְדִבְרֵי הָרַב הַשּׁוֹאֵל שָׁם הֲלֹא הַמָּה בְּסֵפֶר זִכָּרוֹן יְהוֹשֻׁעַ (שנ"מ בִּשְׁנַת תרל"ג) בְּסִימָן י"ו דַּף ל"ז ע"ד וע"ש שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב ח"ב סי' ק"ף שִׁיבַת צִיּוֹן סי' ל"ו אוֹת ז: יט דְּאוֹרָיְיתָא מָצִינוּ דְּנֶאֱמַר לָשׁוֹן זֶה עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מה"ת וּר"ל שֶׁיֵּשׁ לוֹ סָמַךְ בְּאוֹרָיְיתָא כ"כ מָרָן הב"י יו"ד רַסִּי' קפ"ד ד"ה וּבִשְׁעַת וכו' במ"ש הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ וּסְמָ"ג דִּפְרִישָׁה דְּסָמוּךְ לַנֶּסֶת דְּאוֹרָיְיתָא עי"ש וְכַיּוֹצֵא לָזֶה כָּתַב הר"ב הַדְּרִישָׁה בַּיּוֹ"ד רס"י קפ"ג ע"ד מָרָן שכ' דִּין תּוֹרָה וכו' עי"ש וְכֵן מָצִינוּ שֶׁכָּתַב מָרָן הב"י א"ח סִימָן תי"ח סוד"ה וְיָחִיד דמ"ש בַּשֵּׁ"ס גַּבֵּי ר"ח דְּאוֹרָיְיתָא הוּא ר"ל שֶׁנִּרְמַז אַסְמַכְתָּא שֶׁלּוֹ בְּתוֹרָה עי"ש וְעַיֵּן שַׁ"ךְ ח"מ סי' כ"ח ס"ק י"ד דְּבִין לְהָרַב מְגִילַּת אֶסְתֵּר בֵּין לְהרש"ך כִּי אָמְרִינַן בְּעָלְמָא דְּאוֹרָיְיתָא שֶׁלֹּא בִּלְשׁוֹן תְּמִיהָא דְּאוֹרָיְיתָא הִיא וכו' אפ"ל שֶׁהוּא אַסְמַכְתָּא גַּם הָרַב עַפְרָא דְּאַרְעָא ע"ד הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן במ"ב אוֹת קמ"ד כָּתַב דמ"ש רַשְׁ"י שבהרי"ף במס' בֵּיצָה דַּף ל"ז בְּמִקָּח וּמִמְכָּר בְּשַׁבָּת הוּא אִיסּוּר דְּאוֹרָיְיתָא לָאו דַּוְקָא דְּהָא וַדַּאי אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וּבְמִכְתָּב לְחַזְקָיָּהוּ בְּחֵלֶק הַשִּׁיטָה דַּף מ"ב ע"ב כ' בְּשֵׁם הָרַב מַחֲזֵה אַבְרָהָם שֶׁצִּדֵּד לְפָרֵשׁ מ"ש הָרַב רַבֵּינוּ יוֹנָה בפ"ג דִּבְרָכוֹת שֶׁהוּא מִן הַתּוֹרָה דר"ל דְּנִרְמַז בַּתּוֹרָה וְשָׁסַיִּים שֶׁזֶּה דּוֹחֵק וכ' ע"ז בְּמַכְתֵּב לְחַזְקָיָּהוּ דְּכֵיוָן דִּמְבוֹאָר בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁהוּא מִדִּבְרֵיהֶם תָּנוּחַ דַּעְתֵּינוּ לְפָרֵשׁ גַּם דִּבְרֵי הרר"י שֶׁיִּהְיוּ מֻוסְכָּמִים לִסְבָרַת הָרַמְבַּ"ם עי"ש וְיֵשׁ סַעַד לָזֶה דְּהָא חָזֵינַן דְּרַבָּנָן קַדִּישֵׁי הנז"ל נִיחָא לְהוּ בְּהָכִי וְעַיֵּן בְּמַה שֶׁכָּתַבְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַבֵּי"ת אוֹת קט"ז (בד"ה וְלָכֵן) וּבְאוֹת קי"ו וְגַבֵּי מְלָאכָה בחוה"מ דְּאָמְרִינַן בַּשַּׁ"ס (מ"ק ד' י"א ב') אֲבֵלוּת דְּרַבָּנָן מְלָאכָה בחוה"מ דְּאוֹרָיְיתָא יֵשׁ מִן הָרִאשׁוֹנִים שֶׁפֵּירְשׁוּ דְּהַכַּוָּנָה לוֹמַר שֶׁיֵּשׁ לָהּ אַסְמַכְתָּא בְּדְאוֹרָיְיתָא עַיֵּן לְהרא"ם בס' הַיְרֵאִים סי' קי"ג ובהג"מ פ"ז מֵהִלְכוֹת יו"ט וְהָרֹא"שׁ בְּרֵישׁ מס' מ"ק וְתוֹסָפוֹת בַּחֲגִיגָה דַּף י"ח ד"ה חֻלּוֹ: כ דָּבָר שֶׁנֶּאֱסַר בְּמִנְיָן דְּצָרִיךְ מִנְיָן לְהַתִּירוֹ אִם כְּשֶׁבִּטֵּל הַטַּעַם בָּטְלָה הַתַּקָּנָה מִמֵּילָא אוֹ לֹא עַיֵּן לְהָרַבָּנִים פְּרִי חָדָשׁ יוֹרֶה דֵּעָה סי' קי"ו ס"ב יַד דָּוִד עַל יו"ד בסי' י"א הַגָּהוֹת בֵּית יוֹסֵף אוֹת ז בְּשֵׁם הרר"י בִּפְלֹתֵי וּלְפִי מ"ש הָרַב זֶרַע אֱמֶת יו"ד סי' מ"א (בד"ה וּמַה שנלע"ד) לְחַלֵּק בֵּין דָּבָר שֶׁנֶּאֱסַר מִן הַדִּין דְּאָז אִם בָּטֵל הַטַּעַם אֵין צָרִיךְ מִנְיָן אַחֵר לְדָבָר שֶׁלֹּא נֶאֱסַר אֶלָּא מִשּׁוּם סְיָיג דְּאָז אַף כִּי בָּטַל הַטַּעַם צָרִיךְ מִנְיָן אַחֵר עי"ש י"ל בָּזֶה קֻוּשְׁיַית הרר"י בִּפְלֹתֵי עי"ש וְדוּק וְעַיֵּן לְהָרַב מַטֵּה אַהֲרֹן דַּף ע"ח ע"ג וְהָרַב תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל פיה"מ בפ"ו דמס' שַׁבָּת מ"א ס"ל דַּאֲפִילּוּ בְּדָבָר שֶׁנֶּאֱסַר מִן הַדִּין מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ אִיסּוּר לָא שרי' כְּשֶׁבִּטֵּל הַטַּעַם אֶלָּא ע"י עֲלִילָה כָּל דְּהוּ שֶׁלֹּא כְּדַעַת הרז"א הַנַּ"ל.

וְלִכְאוֹרָה לְהרז"א קָשֶׁה דְּאִם כֵּן שׁוֹפָר וְלוּלָב לִישָׁתְּרוּ בְּשַׁבָּת דְּלֵיכָּא בזה"ז רה"ר וּכְמוֹ שֶׁהֶחְזִירוּ תַּכְשִׁיטִין בזה"ז וי"ל בְּדוֹחֵק ועי"ש בְּתִפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל בְּסוֹף הפ' בְּהִלְכָתָא גְּבִירְתָא וּלְהָרַב לְשׁוֹן לִימּוּדִים דַּף ב' ע"ג וע"ע תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל פ"ט דְּכִלְאַיִם וּבַפֵּ"א דְּעִדִּיוֹת מ"ו מַה שֶּׁחִילֵּק בְּעִנְיָן זֶה ופ"ת יו"ד סי' חצ"ר וַיִּקְרָא אַבְרָהָם דַּף י"ז ע"ב וּבְמַה שֶׁהִסְבִּירְבָּזֶה הִיה"מ ה"ד בפ"ת אה"ע סי' קמ"ה סק"ט וְהַגָּאוֹן בס' עַמּוּדֵי אֵשׁ דַּף כ"ח אוֹת ה' הֶאֱרִיךְ בְּעִיקַּר כְּלָלִין בְּכַמָּה חִילּוּקִים עי"ש וּלְמָרָן חִיֵּד"א בס' שִׁיּוּרֵי בְּרָכָה סי' של"א וסי' תס"ח בְּשֵׁם הרא"ם בְּתוֹסְפוֹתָיו: כא דָּבָר שֶׁנֶּאֱסַר בְּמִנְיָן וכו' חִידֵּשׁ הַגָּאוֹן מוהר"ש קָלוּגֶר בס' שְׁיָרֵי טָהֳרָה דַּף ס"א ע"ב דְּלָא אָמְרִינַן כֵּן אֶלָּא הֵיכָא דְּהָאִיסּוּר הוּא אֲפִילּוּ בְּדִיעֲבַד אֲבָל לֹא הֵיכָא דְּהָאִיסּוּר אֵינוֹ אֶלָּא לְכַתְּחִלָּה עי"ש: וְכָתַב הָרַדְבָּ"ז בח"ד סי' צ"ד (בַּדְּפוּס וַוארְשָׁא תרמ"ב אֶלֶף קס"ה) בד"ה הַכְּלָל הָעוֹלֶה דְּדַוְקָא דָּבָר שֶׁנֶּאֱסַר

בְּמִנְיָן וּבָאִים עַתָּה לְהַתִּיר צָרִיךְ מִנְיָן אַחֵר אֲבָל אִם הוּא בְּהֶיקֵּף שֶׁהִתִּירוּ אֵיזֶה דָּבָר בְּמִנְיָן אוֹ פְּטָרוֹ מֵאֵיזֶה חִיּוּב מִצְוָה בְּמִנְיָן וְרוֹצִים לְהַחֲזִיר הָאִיסּוּר אוֹ הַחִיּוּב לֹא נֶאֱמַר דִּין זֶה וְאֵין צָרִיךְ מִנְיָן אַחֵר: כב דִּין בע"ש אִי אִיכָּא אִיסּוּרָא לְעֵיל בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת ט"ו רָשַׁמְתִּי בָּזֶה עי"ש: כג דִּין דְּאָסוּר לִשְׁמוֹעַ דִּבְרֵי אֶחָד מִבַּעֲלֵי הַדִּין עַד שֶׁיָּבֹא חֲבֵירוֹ אִם הוּא מה"ת אוֹ מדר' לְעֵיל בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶף אוֹת רי"ו רָשַׁמְתִּי בָּזֶה עי"ש: כד דִּבְרֵי הַכֹּל קָאָמַר בַּשֵּׁ"ס וְלָא קָאֵי אָכְלֵהוּ תַּנָּאֵי דְּאִיְּירוּ בְּהַהוּא עִנְיָנָא אֶלָּא אַתְּרֵי מִנַּיְיהוּ כֵּן הוּא שִׁיטַת רַשְׁ"י שַׁבָּת מ"ד ע"א ועי"ש בְּתוֹסָ' ד"ה לְדִבְרֵי וְעַיֵּין יָעִיר אֹזֶן מע' הַכָּ"ף אוֹת ב' דמ"ש בש"ם כֻּלִּי עָלְמָא לָאו דַּוְקָא עי"ש דִּבְרֵי הָרַאשׁוֹנִים זַ"ל שו"ר להג' מש"ל פ"ב דק"פ הי"ג שֶׁהֵבִיא ג' דֵּוכְתֵי דְּאִתְּמַר בַּשֵּׁ"ס הַכֹּל מוֹדִים ול"ד עיי"ש וְעַיֵּין שְׁבוּעוֹת כ"ב ע"א מֵיתִיבִי ב' קוֹנָמוֹת מְצָטָרְפִין וכו' והו"מ לְשַׁנּוּיֵי דמ"ש דִּבְרֵי הַכֹּל הַיְינוּ רַבָּנָן דר"ע וְהָנֵי רַבָּנָן דְּפְלִיגִי עִם ר"מ אַחֲרִינֵי נִינְהוּ אֶלָּא דְּלָא ניח"ל לַשֵּׁ"ס בְּהָכִי דְּאִי מַשְׁפַּחַת רַבָּנָן דְּלִית לְהוּ הַאי סְבָרָא מנ"ל תּוּ לְמֵימַר דְּרַבָּנָן דְּמַתְנִי' מוֹדוֹ בְּקוֹנָמוֹת בכ"ש וק"ל וְעַיֵּין לְקַמָּן במע' הַכָּ"ף אוֹת י"ח וּלְפִי כְּלָל זֶה ק"ל מַאי מַתְקִיף ר"י בְּכְתֻבּוֹת ע"ט ס"ו ע"ב הֲרֵי עֲבָדִים וכו' וּפְלִיגִי, נֵימָא דְּדִבְרֵי הַכֹּל לָאו כ"ע אֶלָּא ר"י בַּר פְּלוּגְתָּא דְּזֵתִים וְלָא רַשְׁבָּ"ג וּמִסְתַּיְיעָא מִילְּתָא מִדְּתָנֵי בִּפְלוּגְתָּא בָּתְרָיְיתָא מִידֵּי דְּשַׁיָּיךְ בֵּיהּ לָא כָּלְיָא קַרְנָא.

וּלְגִירְסַת הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ בְּתַרְוַיְיהוּ רַשְׁבָּ"ג נִיחָא אֲבָל לְהָרַמְבַּ"ם דְּגָרִיס ר' יְהוּדָה כמ"ש הָרַ"ן וכ"ן ממ"ש בפיה"מ קָשֶׁה. וּמָצָאתִי בפיה"מ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּפְּנֵי זֶה הִכְרִיחַ כְּגִירְסַת הָרִי"ף: כה דְּבָרִים שֶׁאָמַרְתִּי לִפְנֵיכֶם טָעוּת הֵם בְּיָדִי כֵּן אָמְרוּ הָאָמוֹרָאִים בְּכַמָּה דֵּוכְתֵי וְכָתַב הָרַב דַּרְכֵי שָׁלוֹם דַּף ל"ג בְּשֵׁם מוהרלנ"ח בִּפְסַק הַסְּמִיכָה לְחַלֵּק בֵּין הֵיכָא דְּלָא נַעֲשָׂה מַעֲשֶׂה עפ"י הַהוֹרָאָה דְּאָז הָווּ הָדְרִי בְּהוּ לְהֵיכָא דְּעָשׂוּ מַעֲשֶׂה דְּתוּ לָא הָדְרִי בְּהוּ וְהוּא זַ"ל הֵבִיא רְאָיָה לִדְבָרָיו מר"ה כ"ט ע"ב כְּבָר נִשְׁמַע קֶרֶן בְּיַבְנֶה וכו' עי"ש.

וְלִכְאוֹרָה י"ל דְּהָתָם לֹא רָצוּ לְחַטֵּט בַּדָּבָר דְּכֻלֵּי הַאי לָא עָבְדִי אֲבָל אִי אִיתְרְמֵי מִילְּתָא וְנוֹדַע לָהֶם שֶׁטָּעוּ אֵימוֹר דְּגַם אַחַר מַעֲשֶׂה הָדְרִי בְּהוּ שֶׁכֵּן רָאוּי לִהְיוֹת חוֹזֵר שׁוּב הִגִּיעַ לִידֵי ס' מוהרלנ"ח וְרָאִיתִי שָׁם בד"ה עוֹד כָּתַב בַּעַל הַמְּגִילָּה הַשֵּׁנִית וכו' שכ' וְז"ל גַּם בַּתְּנָאִים אַשְׁכְּחַן דְּומְיָא קָצָת בר"ה רפ"ב וכו' עי"ש, וְתָמַהּ עַל הָרַב ד"ש שכ' מִדְּנִפְשֵׁיהּ וְאֵין כָּל חָדָשׁ וְגַם כִּי בְּדִבְרֵי הָרַב מוהרלנ"ח מְבֹאָר דְּאֵינוֹ רְאָיָה אַלִּימְתָּא וְעַיֵּין להג' חוּט הַשָּׁנִי סִימָן נ"ח דנר' דִּלְדִבְרֵי מוהרלנ"ח לֹא הָיוּ צְרִיכִים בְּנִדּוֹנָם לְחַפֵּשׂ וּלְבָרֵר אִם טָעוּ אוֹ לֹא וְהָא דְּדָבְרִים שֶׁאָמַרְתִּי הוּא קוֹדֶם מַעֲשֶׂה וְשָׁמָא י"ל דְּדַוְקָא בְּמִידֵּי דְּנוֹגֵעַ לְמָקוֹם ב"ה דַּוְקָא וְלֹא לַחֲבֵירוֹ הוּא דְּמֵחָלְקִינַן בְּהָכִי דקוב"ה מֵחֵיל לִיקָרֵיהּ וְכָבוֹד אלהי"ם הוּא שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא לַעַז עַל ב"ד טוֹעִין משא"כ בְּהַהִיא דהג' חוּט הַשָּׁנִי בֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ וְדוֹחֵק וְעַיֵּין יַד מַלְאָכִי סי' תרס"ג (סוֹף ד"ה וְהַסִּיבָּה הַשֵּׁנִית וכו' ובד"ה הָאָמְנָם וְהָאֱמֶת) וְכָתַב הָרַב בִּנְיָמִין זְאֵב סוס"י ש"א הֵבִיא דְּבָרָיו מָרָן החבי"ף בס' כָּל הַחַיִּים דַּף י"ט ע"ב דְּשָׁבַח לְדַיָּין שֶׁטָּעָה שֶׁיּוֹדֶה עַל הָאֱמֶת כמ"ש הָאָמוֹרָאִים זיע"א עי"ש עוֹד וְדַע דמ"ש הָרַב ד"ש שֶׁכָּתַב מוהרלנ"ח דבג' מְקוֹמוֹת מָצִינוּ בַּשֵּׁ"ס שֶׁאָמְרוּ דְּבָרִים שֶׁאָמַרְתִּי וכו' עַיְּינְתִּי שָׁם וְהוּא בְּדַף נ"ט ע"ד (מִדְּפוּס לְעמְבֶּערְג) בְּתוֹךְ ד"ה וְלֹא לְבַד אוֹתָהּ הַהִסְכָּמָה וכו' וְשָׁם לָא נָחִית לְמִנְיָנָא (לִכְתּוֹב בג' מְקוֹמוֹת) רַק כָּתַב דְּמָצִינוּ בַּשֵּׁ"ס שֶׁאָמְרוּ כֵּן וּמֵבִיא וְקוֹרֵא ג' מְקוֹמוֹת וּבְנִדְאֵי דְּאֵין כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר דְּרַק בג' מְקוֹמוֹת אָמְרוּ כֵּן שֶׁהֲרֵי הָרוֹאֶה יִרְאֶה דְּיֵשׁ עוֹד בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת כֵּן עַיֵּין בְּשַׁבָּת דַּף ס"ג ע"ב וּבְמַה שֶּׁצִּיַּיְנוּ שָׁם בַּגִּלָּיוֹן.

אֶלָּא דְּלָאו כִּי רוֹכְלָא אָזֵיל וַחֲשִׁיב וְתָנָא וְשַׁיֵּיר וְדִבְרֵי הָרַב ד"ש הֵם שֶׁלֹּא בְּדִקְדּוּק
במחכ"ת: כו דְּבַר תּוֹרָה כָּתַב הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן אוֹת קס"א בְּשֵׁם הָרָ"ן בפ' הַזָּהָב דד"ת
לָאו ד"ת מַמָּשׁ קָאָמַר אֶלָּא סְבָרָא בְּעָלְמָא אָמְנָם בְּמַהֲדוּרָא בָּתְרָא כָּתַב בָּאוֹת נ"ה דְּבַר
תּוֹרָה כְּשֶׁאוֹמֵר בַּשַּׁ"ס אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּאוֹרַיְיתָא וְלֵיכָּא לפ' ד"ת מִדְּרַבָּנָן וְזֶה בפ' מִי שֶׁמֵּתוֹ
נָשִׁים חַיָּיבוֹת בְּקִידּוּשׁ הַיּוֹם ד"ת וּמַקְשִׁינַן וְהָא מ"ע שהזג"ג הִיא וְאָמַר אַבַּיֵי מִדְּרַבָּנָן וַאֲמַר
לֵיהּ רָבָא וְהָא דְּבַר תּוֹרָה קָאָמַר וְעַיֵּין מ"ש הָרַ"ן בְּפֶרֶק הַזָּהָב בְּשֵׁם הָרִי"ף עכ"ל מְבוֹאָר
דְּדַעְתּוֹ לְהוֹכִיחַ דְּדְבַר תּוֹרָה מַמָּשׁ הוּא וּמַחֲשַׁבְתּוֹ נִכֶּרֶת לְהַקְשׁוֹת מַזֶּה עַל מ"ש הָרָ"ן הַנַּ"ל
וְחִידּוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא זָכַר שֶׁכְּבָר קָדָמוֹ מַר זְקֵנוֹ בְּסֵפֶר הַלִּיכוֹת אֵלִי סי' רמ"ב ה"ד הָרַב מִקָּנֶה
אַבְרָהָם במ"ב אוֹת פ"ח כְּשֶׁאוֹמֵר ד"ת אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּאוֹרַיְיתָא כמ"ש בַּבְּרָכוֹת דַּף כ' אָמַר
לֵיהּ רָבָא וְהָא דְּבַר תּוֹרָה קָאָמַר עכ"ל הֲרֵי שֶׁהוֹכִיחַ כֵּן מִסֵּוּגְיָא זוֹ דְּדְבַר תּוֹרָה מַמָּשׁ קָאָמַר
וְהָרַב מַקָּנֶה אַבְרָהָם שָׁם הֵבִיא מ"ש בְּכְלָלֵי מוהר"ש סִרְלֵיוֹ דַּף ח' ע"ג דִּשְׁנֵי פָּנִים
בְּמַשְׁמָעוּת לְשׁוֹן דְּבַר תּוֹרָה מַשְׁמַע דְּבַר תּוֹרָה מַמָּשׁ כְּגוֹן ד"ת מָעוֹת קוֹנוֹת ד"ת אֲרוּסָה
בַּת יִשְׂרָאֵל אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה וּמַשְׁמַע הֲלָכָה לממ"ס כְּגוֹן ד"ת מַקְפִּיד עָלָיו חוֹצֵץ ופירש"י
בְּעֵירוּבִין דַּף ד' ע"ב ד"ת הֲלָכָה לממ"ס ועפ"י זֶה הִקְשָׁה עַל הָרַב הַלִּיכוֹת אֵלִי הַנַּ"ל דְּאֵיךְ
פְּשִׁיט לֵיהּ מִסֵּוּגְיָא דִּבְרָכוֹת דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא אִימָא דְּלָאו דְּאוֹרַיְיתָא מַמָּשׁ קָאָמַר אֶלָּא
מַקְשֵׁי אמ"ש אַבַּיֵי מִדְּרַבָּנָן דְּמַשְׁמַע מִדְּרַבָּנָן מַמָּשׁ וְהָא ד"ת קָאָמַר וְיִהְיֶה כַּוָּנָתוֹ מֵהֲלָכָה
לממ"ס אֲבָל לֹא מִדְּאוֹרַיְיתָא מַמָּשׁ וּבְהוֹרְמְנוּתֵיהּ דְּמַר אוֹמֵר אֲנִי דלק"מ דְּוַדַּאי הָרַבָּנִים
הַלִּיכוֹת אֵלִי וְאַרְעָא דְּרַבָּנָן הַנַּ"ל אֵין כַּוָּנָתָם בְּהוֹכָחָה זוֹ אֶלָּא לוֹמַר דְּלָא מָצֵינַן לְפָרֵשׁ
דר"ל מִדְּרַבָּנָן אֶלָּא מַמָּשׁ מִדְּאוֹרַיְיתָא וְיִהְיֶה מק"ו אוֹ מג"ש מֵהֲלָכָה לממ"ס אוֹ מֵאֵיזֶה
מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶן עכ"פ לֹא מִדְּרַבָּנָן קָאָמַר וְזֶה פָּשׁוּט לענ"ד וְהָרַב עַפְרָא
דְּאַרְעָא כָּתַב דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּזֶה בֵּין כְּשֶׁמְּבִיא אֵיזֶה מִקְרָא כְּגוֹן בב"ב דַּף קמ"ז מִנַּיִן לְמַתְנַת
שכ"מ מִן, הַתּוֹרָה וכו' דְּזֶה אָפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְּהוּא רַק אַסְמַכְתָּא מִקְרָא לִכְשֶׁאוֹמֵר ד"ת אוֹ מִן
הַתּוֹרָה וְאֵינוֹ מֵבִיא מִקְרָא וּמָרָן חִיֵּד"א בְּיָעִיר אוֹזֶן כָּתַב דאפ"ל דְּלָא תָּלֵי בְּהָכִי אֶלָּא כִּי
קָאָמַר דְּבַר תּוֹרָה מַשְׁמָעוּת הַלָּשׁוֹן מוֹכִיחַ דְּהוּא מַמָּשׁ מִדְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל מַשְׁמָעוּת לָשׁוֹן מִן
הַתּוֹרָה הֲגַם דְּלָא מַיְיתֵי יַלְפוּתָא סְתָמוֹ כְּפֵירוּשׁוֹ דְּהוּא אַסְמַכְתָּא גַּם בְּהַגָּהוֹת הַלְּבוּשׁ למס'
תַּעֲנִית בְּדַף ב' ע"ב צִיְּינוּ מ"ש הַתּוֹסָ' במ"ק דַּף ג' ע"ב ד"ה נִיסּוּךְ הַמַּיִם דמ"ש בְּשַׁבָּת
דַּף ק"ג מֵ"ם יו"ד מֵ"ם לְרַבּוֹת נִיסּוּךְ הַמַּיִם מִן הַתּוֹרָה אֵינוֹ אֶלָּא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא וְכָתְבוּ
בְּהַגָּהוֹת הַנַּ"ל וְז"ל וְעַיֵּין בַּיְרוּשַׁלְמִי פֶּרֶק לוּלָב הַגָּזוּל הֲלָכָה ו' בְּמִפָּרֵשׁ קָרְבַּן הָעֵדָה שָׁם
וְאֶפְשָׁר כֵּיוָן דרע"ק אָמַר דְּבַר תּוֹרָה א"כ ע"כ לְדִידֵיהּ לָאו אַסְמַכְתָּא הִיא עַיֵּין בְּרָכוֹת דַּף
כ' ע"ב וּזְבָחִים דַּף ק"י ע"ב וּמְיֻיָּשָׁב קֻוּשְׁיָתוֹ וְדוּק עכ"ל כַּוָּנָתָם ג"כ לְחַלֵּק בֵּין מ"ש בַּשַּׁ"ס
דִּילָן לְרַבּוֹת נִיסּוּךְ הַמַּיִם מִן הַתּוֹרָה דְּזֶה אָפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְּהוּא אַסְמַכְתָּא למ"ש בַּשַּׁ"ס
יְרוּשַׁלְמִי דְּבַר תּוֹרָה דְּמַשְׁמַע דְּלָאו אַסְמַכְתָּא אֶלָּא מַמָּשׁ מִדְּבְרֵי תוֹרָה כִּדְמַשְׁמַע בְּהַהִיא
דמס' בְּרָכוֹת אֶלָּא דְּאַעִיקָרָא מַה שֶּׁהֲזָקְשָׁה לָהֶם ע"ד הַתּוֹסָ' דמק' מֵהַיְרוּשַׁלְמִי לָא זָכִיתִי
לְהָבִין מַאי ק"ל דְּוַדַּאי גַּם הַתּוֹסָ' במ"ק לֹא כִּיְּונוּ לוֹמַר דְּנִיסּוּךְ הַמַּיִם הוּא מִדְּרַבָּנָן דְּהָא
בְּהֶדְיָא אָמְרִינַן שָׁם עֶשֶׂר נְטִיעוֹת עֲרָבָה וְנִיסּוּךְ הַמַּיִם הֲלָכָה לממ"ס אֶלָּא כַּוָּנָתָם לוֹמַר
דמ"ש בַּשַּׁ"ס דְּשַׁבָּת דְּמִקְרָאֵי יָלְפִינַן הוּא רַק אַסְמַכְתָּא אֲבָל עִיקָּרוֹ מֵהֲלָכָה לממ"ס
וְאַסְמְכוּהוּ אַקְרָאֵי וְכֵיוָן דהללמ"ס הוּא שַׁפִּיר קָאָמַר רע"ק בַּיְרוּשַׁלְמִי דְּבַר תּוֹרָה דְּהָא
מֵהֲלָכָה למ"מ נָמֵי תּוֹרָה הוּא, וְכֵן נָמֵי בַּשַּׁ"ס דִּילָן בִּזְבָחִים דַּף ק"י אָמְרִינַן דלרע"ק הוּא

מִדְּאוֹרַיְיתָא ובאס"ז לַכְּתַחִלָּה עַל דַּף יו"ד ה"ד מָרָן חִיד"א בְּיָעִיר אוֹזֶן שָׁם כָּתַב בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן עמ"ש בַּשַּׁ"ס סָמְכוּ לְכְתַחִלָּה דְּאַסְמַכְתָּא מִדְּרַבָּנָן הִיא ומ"ש מִן הַתּוֹרָה הללמ"מ הִיא כִּשְׁאָר תּוֹרָה שבע"פ כִּדְאָמְרִינַן בְּחֻלִּין מִנַּיִן לִבְדִיקַת סַכִּין מִן הַתּוֹרָה אע"ג דְּמִדִּבְרֵי קַבָּלָה גְּמַר לָהּ עכ"ל הֲרֵי דִּמְפָרֵשׁ מ"ש מִן הַתּוֹרָה דר"ל הֲלָכָה למ"מ וּקְרָא אַסְמַכְתָּא מִדְּרַבָּנָן וְכֵן הוּא ג"כ כַּוָּנַת הַתּוֹסָ' בְּהָא דְּנִיסּוּחַ הַמַּיִם וְהַגַּם דְּהַתּוֹסָ'בְּהַהִיא דְּמַתְנַת שכ"מ דְּאָמְרִינַן בַּשַּׁ"ס מִן הַתּוֹרָה מְפָרְשִׁי דְּהִיא מִדְּרַבָּנָן מַמָּשׁ וְרַק אַסְמַכְתָּא מִקְרָא וְכֵן בְּהַהִיא דִּכְתֻבַּת אִשָּׁה מה"ת כָּתְבוּ בְּסוֹטָה דַּף כ"ז דְּלָאו מַמָּשׁ דְּאוֹרַיְיתָא אֶלָּא אִית לָהּ סָמַךְ דְּאוֹרַיְיתָא כִּדְאָמְרִינַן מִכָּאן סָמְכוּ וְנִרְאֶה שֶׁחוֹלְקִים עַל סְבָרַת הָרַמְבַּ"ן כמ"ש מָרָן חִיד"א בְּיָעִיר אוֹזֶן שָׁם מ"מ בְּהָא דְּנִיסּוּחַ הַמַּיִם דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁהוּא לַהֲלָכָה למ"מ וְהַזְקָשָׁה לְהַתּוֹסָ' מֵהַהִיא דְּשַׁבָּת וְכָתְבוּ שֶׁהוּא אַסְמַכְתָּא נוּכַל שַׁפִּיר לְפָרֵשׁ דִּכְוָנָתָם דְּרֵךְ שֶׁפִּירֵשׁ הָרַמְבַּ"ן הַהִיא דִּכְתֻבַּת אִשָּׁה דְּמֵהֲלָכָה למ"מ הִיא וְהִיא כִּשְׁאָר תּוֹרָה שבע"פ אֶלָּא דְּאִית לָהּ סָמָךְ מִקְרָא וְהָרַב יַד מַלְאָכִי בְּמַעֲרֶכֶת הַה"א סי' רכ"ז כָּתַב דַּהֲלָכָה למ"מ אע"ג שֶׁאֵין לָהּ רֶמֶז בַּמִּקְרָא מ"מ בְּדֶרֶךְ אַסְמַכְתָּא מָצִינוּ שֶׁסָּמְכוּ אוֹתָהּ רז"ל עַל פָּסוּק כִּדְאָמְרִינַן בְּתַעֲנִית דַּף י"ו עַד דַּאֲתָא יְחֶזְקֵאל מַאן אַמְרָה אֶלָּא גְּמָרָא גְּמִירִי לַהּ וַאֲתָא יְחֶזְקֵאל וְאַסְמְכֵיהּ אַקְרָא וכו' עי"ש עוֹד אֲשֶׁר מִיכְלָא אֶת יָדוֹ דְּהָכִי אִיתָא בַּשַּׁ"ס בְּכַמָּה דֻּכְתֵי וְכָל שֶׁהוּא מִן כלל"א אַיְיתִי בִּידֵיהּ מ"ש הַתּוֹסָ' במ"ק הַנָּ"ל דעמ"ש בַּשַּׁ"ס דְּהוּא הלל"מ כָּתְבוּ דמ"ש בְּשַׁבָּת מֵ"ם יו"ד מֵ"ם לְרַבּוֹת נִיסּוּחַ הַמַּיִם אַסְמַכְתָּא הוּא ש"מ דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דַּהֲלָכָה למ"מ גְּמוּרָה הִיא וּדְאוֹרַיְיתָא חֲשִׁיב אֶלָּא דְּיֵשׁ לָהּ אַסְמַכְתָּא מִקְרָא וְעָמַד מַרְעִיד עמ"ש הָרַב בְּאֵר שֶׁבַע בְּדַף ע"ג ע"א כָּל הֲלָכָה למ"מ אֵין לוֹ קְרָא אֲפִילּוּ עַל דֶּרֶךְ אַסְמַכְתָּא וכו' עי"ש גַּם הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן בְּמַעֲרֶכֶת הָאֶלֶף אוֹת ג' הִשִּׂיג עַל הָרַב ב"ש מִסֶּוְגְיָא דְּרֵישׁ עֵירוּבִין גַּבֵּי שִׁיעוּרִין חֲצִיצִין וכו' דְּאָמְרִינַן הִלְכָתָא נִינְהוּ וְאַסְמְכִינְהוּ רַבָּנַן אַקְרָאֵי (אַף זוֹ מִן הַתּוֹכָחוֹת שֶׁהוֹכִיחַ זֶה הי"מ גָּדוֹל כיעי"ש) הֲרֵי דְּסָבְרִי מָרָנָן דְּאִיכָּא הֲלָכָה למ"מ וְהִיא נִסְמֶכֶת מִדְּרַבָּנָן אַקְרָאֵי וְהִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא מַמָּשׁ כְּכָל הֲלָכָה למ"מ דְּעָלְמָא ומ"ש בְּהַגָּהוֹת הַלְּבוּשׁ הַנָּ"ל דְּבָזֶה תִּתְיַשֵּׁב קֻוּשְׁיַת הַמְפָרֵשׁ כְּעֵת לֹא יָדַעְתִּי כַּוָּנָתָם וְרָאִיתִי שֶׁהָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה בפ"ק דִּשְׁבִיעִית ד' קט"ו ע"ב הֵבִיא מ"ש בַּיְרוּשַׁלְמִי שָׁם ר' בּאׇ בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן עֲרָבָה וְנִיסּוּחַ הַמַּיִם הֲלָכָה למ"מ דְּלָא כרע"ק דרע"ק אָמַר נִיסּוּחַ הַמַּיִם דְּבַר תּוֹרָה וכו' עַד מֵ"ם יו"ד מֵ"ם וְכָתַב שֶׁהָרַב קָרְבָּן הָעֵדָה רפ"ד דמס' סוֹכָּה הִקְשָׁה ע"ד הַתּוֹסָ' דמ"ק הַנָּ"ל מֵהַיְרוּשַׁלְמִי הַזֶּה דְּאֵיךְ קָאָמַר דְּלָא כרע"ק הֲלֹא אֵין זֶה אֶלָּא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא וְשֶׁהִנִּיחָהּ בצ"ע וְהַנֶּחְמָד לְמַרְאֶה תֵּירֵץ דְּלָא כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' כֵּן אֶלָּא לר"י דְּאָמַר הֲלָכָה למ"מ אֲבָל לרע"ק דְּאָמַר ד"ת מוֹדוֹ דְּלָאו אַסְמַכְתָּא הִיא וכו' עי"ש וּבָזֶה מוּבָנִים דִּבְרֵי הַגָּהוֹת הַלְּבוּשׁ הַנָּ"ל אַף עַיְינְתִּי בְּקָרְבַּן הָעֵדָה שָׁם וְלֹא רָאִיתִי דְּבָרִים אֵלּוּ כְּמוֹ שֶׁיִּרְאֶה הָרוֹאֶה וְעַיֵּין בְּמַה שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה יְדִידִי הָרַב שַׁעַר הֶחָצֵר נר"ו בסי' תקע"ז דַּף קפ"ג ע"ד וקפ"ד וְעַיֵּין לְקַמָּן אוֹת ע"ח: כז דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּנִין הָרַב מָלֵא הָרוֹעִים בְּמַעֲרֶכֶת זוֹ הֶאֱרִיךְ לְבָאֵר הַסּוֹבְרִים מֻוָּתָר וְהַחוֹלְקִים כְּדַרְכּוֹ דה"ק וְכָתַב בָּאוֹת י"ג דְּרָ"ן ס"ל מֻוָּתָר עי"ש וְיֵשׁ לְהַכְרִיחַ כֵּן לְפִי מַה שֶּׁבֵּאֵר שָׁם בָּאוֹת כ"ט דְּמַאן דס"ל הֲלָכָה כסת"מ ס"ל דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּנִין מֻוָּתָר עי"ש א"כ רַב נַחְמָן דס"ל הֲלָכָה כסת"מ כְּמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ הוּא עַצְמוֹ במ"ב דַּף מ"ה ע"א אוֹת יו"ד מֻוְכָּרַח דס"ל דָּבָר שא"מ מֻוָּתָר: כח דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּנִין ר' זֵירָא ס"ל מֻוָּתָר שֶׁהֲרֵי ס"ל הֲלָכָה כסת"מ כְּמוֹ שֶׁבֵּיאֵר הָרַב מָלֵא הָרוֹעִים במ"ב דַּף מ"ה

ע"א אוֹת י"ב וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בָּאוֹת הַקּוֹדֶם: כט דָּבָר שא"מ ר' עֲקִיבָה ס"ל דשא"מ מֻוָתָּר כמ"ש במה"ר אוֹת ל' מִשְׁמָא דְּגְמָרָא ב"ק קי"ג ע"א וּקְצָת תֵּימַה שֶׁלֹּא בֵּיאֵר שֶׁאֵין זֶה פָּשׁוּט שֶׁהֲרֵי בִּזְבָחִים צ"א ע"ב ר"ע ס"ל דשא"מ סוּר וְכָתַב שָׁם הַתּוֹסָ' בד"ה הָא ר"י דְּתִרֵי תַּנָּאֵי אַלִּיבָּא דר"ע עַיֵּין שָׁם: ל דָּבָר שא"מ ר' טַרְפוֹן ס"ל דְּאָסוּר עַיֵּין זְבָחִים צ"א ע"ב בְּרֵישׁ"י ד"ה יַיִן כְּדִבְרֵי רע"ק וכו' וּבַמַּסְקָנָא דְּשַׁ"ס הָא ר"י הָא ר"ש עי"ש וְדוּק.

וּבְדַעַת ר' יִשְׁמָעֵאל פְּלִיגִי בָּהּ הָרֹא"שׁ וְרַבֵּינוּ עַזְרִיאֵל ה"ד הרב"א בא"ז לְעָזִיר דַּף מ"ב ע"ב אמ"ש רי"ש לֹא יְחוּף בַּאֲדָמָה רע"ז כָּתַב דְּטַעְמֵיהּ מִשּׁוּם דס"ל דשא"מ אָסוּר וְהָרֹא"שׁ כָּתַב מִשּׁוּם דְּהָוֵי פְּסִיק רֵישֵׁיהּ וא"כ לְדִידֵיהּ בְּדָבָר שא"מ מֻוָתָּר: לֹא דָּבָר שא"מ בְּפְסִיק רֵישֵׁיהּ דְּלָא ניח"ל דְּרַבֵּינוּ הֶעָרוּךְ ס"ל דְּשָׁרֵי וְהַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן חוֹלְקִים עַיֵּין תוס' בְּשַׁבָּת ק"ג ע"א וְהָרָ"ן עַל דַּף קי"א וְתוֹסָ' כְּתֻבוֹת דַּף ו' ע"א נלע"ד דְּרֵישׁ"י זְבָחִים דַּף צ"א סוע"ב שתי' לְהַהִיא דְּמְזַלְּפִינַן דְּאָפְשָׁר בְּטִיפִּין דַּקּוֹת עי"ש ס"ל כְּדַעַת הַתּוֹסָ' דְּהָא לְרַבֵּינוּ הֶעָרוּךְ טַעְמָא דְּזִילּוּף הוּא מִשּׁוּם דְּהָוֵי פְּסִיק רֵישֵׁיהּ דְּלָא ניח"ל והג' מָלֵא הָרוֹעִים במע' זוֹ אוֹת ח' כָּתַב דְּרֵישׁ"י בִּבְכוֹרוֹת דַּף כ"ה ס"ל כְּרַבֵּינוּ הֶעָרוּךְ עי"ש שֶׁלֹּא נִרְגַּשׁ מִזֶּה וצ"ע וּלְכָל הַדִּבְרוֹת מִידֵי פְּלֻגְתָּא בֵּינָן שֶׁל קְדוֹשִׁים ז"ל לָא נָפְקָא וּגְדוֹלֵי עוֹלָם לָא ס"ל כְּרַבֵּינוּ הֶעָרוּךְ וּבְכֵן דִּבְרֵי הָרַב שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד בפ"ד דְּנָדָרִים מ"ד ד"ה וחכ"א דְּנָקִיט בְּפְשִׁיטוּת דפס"ר דְּלֹא ניח"ל שָׁרֵי עי"ש צ"ע וּמַה גַּם דְּאִיכָּא כַּמָּה פּוֹסְקִים דְּסָבְרִי דְּבִשְׁאָר אִיסּוּרִין חוּץ מֵאִיסּוּרֵי שַׁבָּת אַף פְּסִיק רֵישֵׁיהּ דְּלָא ניח"ל אָסוּר עַיֵּין לְקַמָּן במע' הַפֵּ"ה אוֹת ל"ה ועי"ש בָּאוֹת ל"א: לב דָּבָר שא"מ רָבָא נר' דס"ל מֻוָתָּר דְּהָא ס"ל מְלָאכָה שֶׁאֵצֶ"ל פָּטוּר עַיֵּין שַׁבָּת ר"פ נוֹטֵל וּלְפִי דִּבְרֵי ה"ה רֵישׁ הל' שַׁבָּת מַאן דס"ל מְלָאכָה שֶׁאֵצֶ"ל פָּטוּר כ"ש דס"ל דשא"מ מֻוָתָּר אַף קָשֶׁה מִתּוֹסָ' שַׁבָּת דַּף פ"א ד"ה אָסוּר שכ' דְּרַבָּה ס"ל דשא"מ מֻוָתָּר וְהוֹכִיחוּ כֵּן מִבֵּיצָה דַּף כ"ג עי"ש וּטְפֵי הו"ל לְהַכְרִיחַ מִזֶּה דְּלְהָהִיא דְּבֵיצָה י"ל דְּמִשְׁמֵיהּ דר"נ אָמַר וְלֵיהּ לָא ס"ל וְאִי נָמֵי דְּהָאִיכָּא לִישָׁנָא דְּאָמַר רָ"ן לְחוּדֵיהּ עי"ש וּבְמָלֹא הָרוֹעִים אוֹת י"ג וקצ"ע: לג דָּבָר שא"מ עַיֵּין לְהג' מה"ר בָּאוֹת ח' וְאֵילָךְ שֶׁהִמְצִיא מח' בֵּין רַשׁ"י וְתוֹסָ' בְּדַעַת ר"מ אִי ס"ל דשאמ"מ אִי אָסוּר וּלְכָל הַפֵּירוּשִׁים לָא אַשְׁכְּחַן בְּהֶדְיָא ר"מ הֵיכִי ס"ל וּמַה מְּאֹד תְּמַיְּהֵנִי עַל הָרַב מוהרד"ף בס' שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד פ"ד דְּנָדָרִים מ"ד ד"ה וחכ"א דְּאָמַר מַר כְּמְדַבֵּר עַל הַיָּדוּעַ דר"מ ס"ל דשא"מ אָסוּר עי"ש וְלֹא יָדַעְתִּי פְּשִׁיטוּתֵיהּ דְּמַר וצ"ע: לד דָּבָר שא"מ לר"ש דס"ל מֻוָתָּר הַדָּבָר פָּשׁוּט דְּמֻוָתָּר אַף מִדְּרַבָּנָן כְּמַסְקָנַת שַׁ"ס דְּשַׁבָּת וּבְכֵן ל"ז לְהָבִין מ"ש הָרַב שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד פ"ד דְּנָדָרִים מ"ד ד"ה וחכ"א דדשא"מ לָא אַסִּיר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְלָכֵן ל"ג עי"ש וְהוּא פֶּלֶא דְּאִי בְּקֹרוֹב חֲשִׁיב דשא"מ אַמַּאי אָסְרוּ מִדְּרַבָּנָן וצ"ע הֵן אֱמֶת דְּמִדִּבְרֵי מָרָן כ"מ בְּפֵ"ה מהל' נְזִירוּת הי"ד נִרְאֶה דס"ל דְּאִיכָּא אִיסּוּרָא שֶׁהֲרֵי כ' דְּטַעְמָא דְּבַאֲדָמָה אֵינוֹ לוֹקֶה הוּא מִשּׁוּם דְּהָוֵי דָּבָר שא"מ עי"ש וּנְהִי דְּאֵינוֹ לוֹקֶה הָא כ' לְהֶדְיָא הָרַמְבַּ"ם ז"ל שָׁם דְּלָא יְחוּף בַּאֲדָמָה, אֶלָּא דבלא"ה צָרִיךְ לְהָבִין דְּהַהִיא פְּסִיק רֵישֵׁיהּ הוּא וּמוֹדֶה ר"ש וצ"ל בְּדוֹחֵק דְּמָרָ"ן כ"מ ס"ל דִּלְדִידַן דקי"ל כר"ש דְּדָבָר שא"מ מֻוָתָּר נְהִי דְּבִפְסִיק רֵישֵׁיהּ אָסוּר מִיהוּ אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן (עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי לְקַמָּן במע' הַפֵּ"ה אוֹת כ"ז) ומשו"ה אֵינוֹ לוֹקֶה וּלְפִי זֶה אֵין מִדִּבְרֵי מָרָן שׁוּם מַשְׁמָעוּת דְּבָדָבָר שא"מ וְלָא פסי"ר אִיכָּא אִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן, וּמָצָאתִי לְהָרַב מִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנָה הוּבָא בכס"ן כְּלָל מ אוֹת ל"ד שהק' עַל מָרָן כ"מ הַנַּ"ל דְּהָא הָוֵי פסי"ר וכו' עי"ש ולענ"ד יִתָּכֵן לְיַיֵּשֵׁב כנז"ל: לה דָּבָר שא"מ

לר"י דס"ל דְּאָסוּר אִם הוּא אִיסּוּר תּוֹרָה אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן הָאֲרִיךְ בָּזֶה הָרַב מְלֹא הָרוֹעִים בְּמַעֲרָכָה זוֹ אוֹת ל"א וְעַיֵּין במ"ש עַל דְּבָרָיו בְּסֵפֶר מַכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ דַּף ע"ח ע"ג וְיֵשׁ לִתְמֹהַּ עַל מָרָן מוהרד"ף בס' שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד בפ"ד דמס' נְדָרִים מ"ד ד"ה וחכ"א דִּפְשִׁיטָא לֵיהּ דְּאָסוּר מה"ת כיעי"ש וְאֵינוֹ פָּשׁוּט כֵּן וְעַיֵּין עוֹד לְהָרַבָּנִים פרמ"ג במ"ז סי' של"ד ס"ק כ"א וְקוֹבֵץ עַל יָד רֵישׁ הִלְכוֹת שַׁבָּת: לוֹ דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין בְּעִנְיָנֵי טֻמְאָה בְּדָבָרִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם טָהֳרָה בְּמָקוֹם אִם אָמְרוּ חֲז"ל חֲזָקָה מֵצָאתִי שֶׁנֶּחְלְקוּ בָּזֶה רַבָּנָן בָּתְרָאֵי דְּהָרַב נו"ב בצל"ח לִפְסָחִים עַל דַּף י"ז בסי' ק"ח פְּשִׁיטָא לֵיהּ דִּלְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּחֲזָקָה דָּבָר שיל"מ לָאו דַּוְקָא כְּשֶׁהַהֶיתֵּר בָּא מִמֵּילָא ע"י הַזְּמַן אֶלָּא אַף כְּשֶׁהַהֶיתֵּר בָּא ע"י מַעֲשֶׂה חֲשִׁיב דשיל"מ בְּטֻמְאָה נָמֵי בְּכֵלִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם טָהֳרָה אִיתָא לְחֲזָקָה דשיל"מ לְהַחְמִיר בְּסָפֵקוֹ עי"ש לְעִנְיַן סָפֵק מַשְׁקֶה לְטַמֵּא כֵּלִים אָמְנָם הָרַב שו"מ בח"ג סי' רכ"א כָּתַב דִּלְעִנְיַן טֻמְאָה לֹא שַׁיָּךְ חֲזָקָה דשיל"מ לְעִנְיַן סָפֵק דְּרַבָּנָן דְּלָא מְבָעְיָא לְדַעַת התה"ד שֶׁהֵבִיא הָרַמָ"א בַּיּוֹ"ד סי' ק"ב בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ רַק טַעַם וְלֹא מַמָּשׁוֹ שֶׁל אִיסּוּר לֹא שַׁיָּךְ דשיל"מ פְּשִׁיטָא דְּבְטֻמְאָה לֹא נִיכָּר מַמָּשׁוֹ שֶׁל אִיסּוּר וְלָא עָדִיף מִטַּעַם וְאַף לְדַעַת הַשָּׁ"ךְ הַחוֹלֵק שָׁם בָּזֶה עַל הָרַמָ"א אֲבָל כ"ז בְּאִיסּוּר אֲבָל בְּטֻמְאָה דְּכֵינָן דְּבִסְפֵק טֻמְאַת מַשְׁקִין לֹא גָּזְרוּ חֲז"ל שׁוּב הוּא טָהוֹר גְּמוּר דע"ז ל"ג חֲז"ל וְכָל שֶׁלֹּא גָּזְרוּ בָּזֶה שׁוּב אֵין כָּאן שׁוּם טֻמְאָה וּבְשִׁלְמָא סָפֵק אִיסּוּר דְּרַבָּנָן דְּהָאִיסּוּר הוּא מַמָּשׁ א"כ כָּל שֶׁהוּא דשיל"מ שַׁפִּיר אָמְרִינַן דִּילְמָא אוֹכֵל אִיסּוּר אֲבָל כָּאן חֲז"ל ל"ג שִׁיטְמָא כְּלָל בְּסָפֵק וז"ב מְאֹד וְעוֹד הָאֲרִיךְ שָׁם (בד"ה וְהִנֵּה) אִם לְפִי הַטְּעָמִים שֶׁנֶּאֶמְרוּ בְּחֲזָקָה דשיל"מ שַׁיָּךְ לוֹמַר כֵּן גַּם בְּעִנְיָנֵי טֻמְאָה אוֹ לֹא עי"ש: לז דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין לָא מִיקָּרֵי כְּשֶׁאֵין מַמָּשׁוּת הָאִיסּוּר בְּתַעֲרוֹבֶת אֶלָּא טַעְמוֹ כ"כ הָרַב יַד מַלְאָכִי בִּכְלָלֵי הַדִּינִים אוֹת קנ"ח בְּשֵׁם הָרַב מוהריק"ש בְּעֵרֶךְ לֶחֶם (בְּסֵפֶר י"מ שֶׁבְּיָדִי נֶחְסְרוּ דַּפִּים בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וּבַעַל הס' הַשְׁלִים חֶסְרוֹנָם בְּכְתִיבַת יָד וְגַם בַּזֶּה הוּא בכת"י וְלֹא נִרְשַׁם הַסִּימָן וּדְבָרָיו הֵם בסי' ק"ב ס"ד וְסֵיֵּם עַיֵּין סי' רי"ו דִּין ו' וְכָעֵת לֹא יָדַעְתִּי מה הַצִּיּוּן הַלָּז כְּמוֹ שֶׁיֵּרָאֶה הָרוֹאֶה) וְנִרְאֶה שֶׁהָרַב יַד מַלְאָכִי כָּתַב זֹאת לְזִכָּרוֹן וְלָא נִחֵית לְעַיֵּן בַּדָּבָר וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה בש"ע יו"ד סי' ק"ב כַּמָּה דִּיּוֹת נִשְׁתַּכְּחוּ בָּזֶה עַל מ"ש הָרַמָ"א בס"ד לְחַלֵּק בֵּין מַמָּשׁוֹ לְטַעְמוֹ עי"ש בַּשָּׁ"ךְ סק"ט וּבַמְּפָרְשִׁים שָׁם וּלְפִי שֶׁאֲנִי מְסֻפָּק אִם הָרַב מוהריק"ש רָאָה הַגָּהוֹת הָרַמָ"א לְבֵי אוֹמֵר לִי שכ"כ עַל דַּעַת רַבּוֹ רַדְבָּ"ז שֶׁכֵּן דַּעְתּוֹ בֶּאֱמֶת בִּתְשׁוּ' הַחֲדָשׁוֹת סי' תקס"ב (שו"ר דְּבְסִי' תרצ"ה ס"ד מֵבִיא דִּבְרֵי הָרַמָ"א עי"ש) אֶלָּא שֶׁהָרַב הַמַּגִּיהַ לס' יַד דָּוִד בסי' ק"ב הגב"י אוֹת ב' כָּתַב דְּהָרַדְבָּ"ז בסי' תפ"ז פּוֹסֵק בְּהֵיפֶךְ דַּאֲפִילּוּ טַעְמוֹ לָא בְּטֵיל עי"ש וְהוּא כְּדַעַת הָרַבָּנִים ב"ח וְשָׁ"ךְ ופר"ח עַיֵּין בדב"ק וְהָרַב שֶׁלְחַן גְּבוֹהַּ בא"ח סי' תמ"ז בס"ק ל"ד מֵחוֹדֶשׁ י"ד כָּתַב בְּשֵׁם הָרַב דב"מ סי' כ"ט דַּאֲפִילּוּ לְהָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם דְּיָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ לָא בְּטֵיל בְּפֶסַח דְּהָוֵי דשיל"מ אֵין זֶה אֶלָּא בְּגוּף הָאִיסּוּר וְלֹא בַּטַּעַם וכו' עי"ש וְאֵין ס' דב"מ ח"א מצ"א לְעַיֵּין בדב"ק אִם הִזְכִּיר דְּאֵין זֶה פָּשׁוּט וּבְמַחֲלֹקֶת הוּא שְׁנוּי כנז"ל וּבְמַאי דַּעֲסִיק הָרַב דב"מ (בְּתַעֲרוֹבֶת כֵּלִים) עַיֵּין בפ"ת בַּיּוֹ"ד שָׁם בְּשֵׁם פְּנֵי אַרְיֵה: וְאִיסּוּר שֶׁלֹּא הָיָה נִיכָּר קוֹדֶם שֶׁנִּתְעָרֵב דקי"ל דְּאֵין בּוֹ דִּין דשיל"מ כמ"ש בא"ח סִימָן שָׁ"ךְ ס"ך וּבְדִבְרֵי הָרַמָ"א בַּיּוֹ"ד סס"י ק"ב הִקְשָׁה הָרָשׁ כו"ף דְּאַדְרַבָּא כָּתַב הַמָּרְדְּכִי דְּדָבָר שֶׁלֹּא נִיכָּר לְעַצְמוֹ לָא בְּטֵיל וְהָאֲרִיכוּ הָרַבָּנִים מַר בְּרֵיהּ דְּרַב נו"ב בנו"ב מ"ת חיו"ד סי' נ"ד וסי' נ"ה וּבְחַוּוֹת דַּעַת בַּבֵּיאוּרִים סק"ז וּבקהל יְהוּדָה בחי' למס' בֵּיצָה דַּף ל"ט עי"ש בְּדַף

כ"א ע"ב וְצִיְּין בָּזֶה הָרַב יַד דָּוִד (לַיּוֹ"ד) שָׁם בהגהט"ו אוֹת ה' סִפְרֵי דְּבֵי רַב דְּלָא שְׁכִיחִי גַּבַּאי עי"ש וּמַה שֶּׁהוֹסִיף הָרַב כו"פ לְהַקְשׁוֹת מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּסוֹף מְעִילָה גַּבֵּי הָאוֹמֵר פְּרוּטָה שֶׁבַּכִּיס זֶה הֶקְדֵּשׁ וכו' מָצָאתִי לְהָרַב עַמּוּדֵי אוֹר בְּשׁוּ"ת א"ח סי' ט"ו אוֹת ב' שֶׁבֵּיאֵר דְּדַוְקָא בְּלַח הוּא דְּאָמְרִינַן דְּכֹל שֶׁלֹּא נִיכָּר הָאִיסּוּר לְעַצְמוֹ אֵין בּוֹ מִשּׁוּם דשיל"מ אֲבָל לֹא בְּיָבֵשׁ עי"ש וּבָזֶה יֵשׁ לְיַישֵׁב מַה שֶּׁהִקְשָׁה הָרַב בֵּית מֵאִיר בַּיּוֹ"ד שָׁם דְּמִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בב"ק דַּף ס"ט ד"ה כָּל הַמִּתְלַקֵּט לֹא מַשְׁמַע כְּדִבְרֵי הָרַמָ"א וּלְפִי חִילּוּק הַנָּ"ל נִיחָא דְּהָתָם בְּיָבֵשׁ שַׁיָּיךְ שַׁפִּיר דשיל"מ וְלָכֵן הֲוֻכְרְחוּ הַתּוֹסָ' לְשִׁינּוּיָא אַחֲרִינָא וְגַם מִדִּבְרֵי הָרַב פרמ"ג בְּאֵשֶׁל אַבְרָהָם סי' תצ"ז ס"ק י"ד נִרְאֶה דס"ל לְחַלֵּק כמ"ש בְּעַמּוּדֵי אוֹר שֶׁכָּתַב וְנַ"ל ואע"ג דִּבְלֹא נִיכָּר מִקּוֹדֶם בְּטִילִי וכו' מ"מ הָכָא הָיָה מֻבְדָּל הָאִיסּוּר מֵעִיקָּרָא אֶלָּא שֶׁלֹּא נוֹדַע לַוְוכוּ' עי"ש אֶלָּא דִּלְפִי הַנִּרְאֶה אֵין הַכֹּל מוֹדִים בְּחִילּוּק זֶה שָׁהֲרֵי בשטמ"ק בב"ק שָׁם כָּתַב בְּשֵׁם רַבֵּינוּ יְשַׁעְיָה ואע"ג דְּאָמְרִינַן דשיל"מ אֲפִילּוּ בְּאֶלֶף לֹא בָּטֵיל וְהָכָא יֵשׁ לוֹ מַתִּירִין ע"י חִילּוּל י"ל דְּהָכָא כֵּיוָן דְּלָא אֶפְשָׁר הָוֵי כְּדָבָר שֶׁאֵין לוֹ מַתִּירִין אִי נָמֵי הָא דְּאָמְרִינַן דְּלָא בְּטִיל הַיְינוּ בְּאִיסּוּר שֶׁנִּיכַּר וְאַחַ"כ נִתְעָרֵב אֲבָל זֶה שֶׁלֹּא הֶוְכַּר מֵעוֹלָם מִתְבַּטֵּל עכ"ל וְהָרַב מוהר"ץ הִירְשׁ חַיּוֹת בְּהַגָּהוֹתָיו הִקְשָׁה ג"כ מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הַנָּ"ל וְחִידּוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא רָאָה דִּבְרֵי השטמ"ק הַנָּ"ל וְכֵן בחי' הַגָּהוֹת לְהָרַב חָתָם סוֹפֵר לֹא רָאָה דִּבְרֵי השטמ"ק וְכָתַב עוֹד בְּגִלְיוֹן רש"א הַנָּ"ל דְּאֶפְשָׁר דִּבְאִיסּוּר דְּאוֹרָיְיתָא אֵין לְחַלֵּק בֵּין הָיָה נִיכָּר הָאִיסּוּר לְלֹא הָיָה נִיכָּר כמ"ש בשעה"מ וכו' עי"ש מִתְבָּאֵר עכ"פ דְּאֵין הַכֹּל מוֹדִים לְחַלֵּק בְּדִין זֶה בֵּין לַח לְיַבֵּשׁ (וּבְמַה שֶּׁהִקְשָׁה הָרַב שעה"מ בְּדִין בֶּהֱמַת שֶׁוְּתָפִין לְאִיסּוּר תְּחוּמִין עַיֵּין לְהָרַב יַד דָּוִד שִׁיטָה בחי' למס' בֵּיצָה דַּף ל"ז ע"ב) וְכֵן מִתְבָּאֵר ממ"ש הָרַב מג"א בסי' ש"י סק"ח וּבְסִי' תצ"ח ס"ק כ"ח דְּאֵפֶר בְּאֵפֶר מֻוְקָצֶה בָּטֵל בְּרֹוב אע"ג דְּקֶמַח הָוֵי לַח בְּלַח מ"מ כֵּיוָן דְּעִיקַּר אִיסּוּרָא מִדְּרַבָּנָן בָּטֵל בְּרֹוב וּפֵירֵשׁ הָרַב מחצה"ש בְּכַוָּנָתוֹ דְּבָהָא סָמְכִינַן אַדַּעַת הַפּוֹסְקִים דְּקֶמַח הָוֵי יָבֵשׁ וּבָטֵל בְּרֹוב וּפֵירוּשׁוֹ בְּדִבְרֵי המג"א הוּא מֻוְכָּרָח כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת ת"א עי"ש וְאִם נֹאמַר לְחַלֵּק כמ"ש הָרַב עַמּוּדֵי אוֹר דְּיָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ אַף שֶׁלֹּא הֶוְבְּרַר הָאִיסּוּר לְעַצְמוֹ חֲשִׁיב דשיל"מ וְלָא בְּטִיל א"כ מַה זּוֹ סְמִיכָה ע"ד הַפּוֹסְקִים דַּחֲשִׁיב יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ דא"כ נָפַל פִּיתָּא בְּבִירָא דְּאֵין שַׁיָּיךְ בִּיטּוּל כְּלָל דַּהֲרֵי הוּא דשיל"מ דְּבָשַׁבָּת ויו"ט עָסִיק שָׁם אֶלָּא וַדַּאי מוּכָח דס"ל דְּגַם בְּיָבֵשׁ כָּל שֶׁלֹּא הֶוְבְּרַר הָאִיסּוּר מִתְחַלָּה אֵין דָּנִים בּוֹ דִּין דשיל"מ וְהַשָּׁגָתִי סֵפֶר עָרוּךְ הַשֻּׁלְחָן חיו"ד וְרָאִיתִי לְהָרַב בסי' ק"ב אוֹת י"ג שֶׁהֵבִיא קֻוּשְׁיַת הָרַב הִפַּלְתִּי מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּסוֹף מְעִילָה הנז"ל וְכָתַב ע"ז עַיֵּין בשעה"מ הִלְכוֹת יו"ט פ"ז (צ"ל פ"ה) דְּלָא כָּתַב סה"ת כֵּן אֶלָּא בְּאִיסּוּר מֻוְקָצֶה דְּרַבָּנָן וְלֹא בְּאִיסּוּר דְּאוֹרָיְיתָא ובלא"ה יֵשׁ לוֹמַר דְּיָבֵשׁ חָשׁוּב נִיכָּר לְעִנְיָן זֶה עי"ש וְחִידּוּשׁ שֶׁלֹּא זָכַר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' והשטמ"ק הַנָּ"ל: וְדָבָר שֶׁהוּא נִפְסָד אִם נִיחֲנוּ עַד זְמַן הֶיְתֵּרוֹ אִם יֵשׁ בָּזֶה חֻמְרַת דשיל"מ מָרָן בש"ע סי' ק"ב ס"ד פָּסַק דְּאֵין בּוֹ חֻמְרַת דשיל"מ וְעִם שֶׁכָּתְבוּ בְּלִשּׁוֹן יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר אֵין קְפִידָא בָּזֶה כַּיָּדוּעַ וְשָׁם בס"ב ג"כ כָּתַב בְּלִשּׁוֹן יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר וְעַיֵּין בפרמ"ג בש"ד סק"ז וְגַם בְּדִין זֶה עַיֵּין בֵּית דָּוִד בהגב"י אוֹת י"ג וְעִם שרש"ל ביש"ש פֶּרֶק כָּל הַבָּשָׂר סי' פ"ז חוֹלֵק ע"ז וְכֵן דְּקֵדֵּק מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם והא"ז כָּתַב הָרַב הַמַּגִּיהַ בס' יַד דָּוִד שָׁם דְּהָרַב מִנְחַת יַעֲקֹב כְּלָל ע"ד ס"ק י"ח כָּתַב עַל דְּבָרָיו שֶׁאֵין מֻוְכָּרִחִים כְּלָל וְגַם הוּא נָגֵד הַסְּבָרָא דְּמַה מַתִּירִין שַׁיָּיךְ מֵאַחַר שֶׁמִּתְקַלֵּל בְּתוֹךְ כָּךְ וְאֵין לָזוּז מִפְּסַק מָרָן וכ"כ הב"ח וְהֶעָרוּךְ הַשֻּׁלְחָן אוֹת יו"ד וכו' עי"ש, וְכֵן רָאִיתִי

לְהָרַב שֶׁמָּן הַמִּשְׁחָה בְּדַף ל"ח ע"ד שֶׁכָּתַב הֶיְתֵּר זֶה בִּפְשִׁיטוּת וְלֹא זָכַר סְבָרַת רש"ל כְּלָל אָמְנָם הָרַב תְּשׁוּאוֹת חֵן בְּסוֹף סי' כ"ז כָּתַב דְּכֵיוָן דְּבְהֶיְתֵּר נִתְקַלְקֵל הַמַּאֲכָל שְׁדָא בֵּיהּ נַרְגָּא רש"ל וס"ל דְּאַף בְּמִתְקַלְקֵל הַמַּאֲכָל חֲשִׁיב דשיל"מ נָכוֹן לְבַעַל נֶפֶשׁ לְהַחְמִיר לְעַצְמוֹ וְאִם אֵין הַמַּאֲכָל מִתְקַלְקֵל לְגַמְרֵי כָּתַב בְּשׁוּ"ת תּוֹרַת חֶסֶד (הוּא שוּ"ת עַל חא"ח לְגְאוֹן בְּדוֹרֵנוּ יצ"ו) בסי' כ' סוֹף אוֹת ג' בְּשֵׁם הָאַחֲרוֹנִים דַּאֲפִילּוּ אִם יִהְיֶה מִתְקַלְקֵל וְנִפְגַּם קְצָת שַׁיָּיךְ ג"כ חֲזָקַת דשיל"מ כֵּיוָן שֶׁלֹּא יִתְקַלְקֵל לְגַמְרֵי וְלֹא גִּילָּה לָנוּ מִי בַּעַל דְּבָרִים בְּסָבָרָא זוֹ דְּאִם כַּוָּנָתוֹ לְמ"ש הָרַב בִּכְרֵתִי בסי' ק"ב ס"ק י"ב נִרְאֶה שֶׁאֵינוֹ מֻכְרָח שֶׁסּוֹבֵר כֵּן שֶׁהוּא כָּתַב בְּזֶה הַלָּשׁוֹן הֵיכָא שֶׁהַמַּאֲכָל מִתְקַלְקֵל וְאִם אֵינוֹ מְשֻׁוָּבָח כְּמוֹ עַכְשָׁיו לֵית לַן בַּהּ כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מִתְקַלְקֵל דְּהָא בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּיוֹ"ט הָוֵי דשיל"מ שֶׁיָּכוֹל לְהַמְתִּין עַד לְמָחָר וְהַדָּבָר יָדוּעַ כִּי יוֹתֵר מְשֻׁוָּבָח בֵּיצָה בַּת יוֹמָא עכ"ל הִנֵּה לֹא כָּתַב לְהַחְמִיר אֶלָּא בְּמַאֲכָל שֶׁגַּם לְמָחָר לֹא יִתְקַלְקֵל כְּלָל רַק שֶׁלֹּא יְהֵא מְשֻׁוָּבָח כ"כ כְּמוֹ הַיּוֹם וְהַיְינוּ כְּמוֹ בֵּיצָה דְּבַת יוֹמָא מְעַלֵּי טְפֵי כִּדְאָמְרִינַן בְּסַנְהֶדְרִין דַּף ס"ד ע"א אִיבְּעוֹ בֵּיעֶתָא בַּת יוֹמָא לְחוֹלֶה וְלָא אַשְׁכַּחוּ וְאִם אֵינָהּ בַּת יוֹמָא אֵינוֹ מַאֲכָל מְקֻלְקָל שֶׁמַּזִּיק לְבָרְיָא כְּלָל כַּאֲשֶׁר יָדוּעַ וּמְפֻרְסָם שֶׁבֵּיצָה בַּת כַּמָּה יָמִים נֶאֱכֶלֶת בְּשׁוֹפִי וְכֵן מְדֻקְדָּק בִּלְשׁוֹנוֹ אֲבָל מַאֲכָל שֶׁלְּמָחָר יִתְקַלְקֵל אַף שֶׁלֹּא יִתְקַלְקֵל עַד שֶׁלֹּא יְהֵא רָאוּי לַאֲכִילָה חֲשִׁיב שַׁפִּיר מַאֲכָל הַמִּתְקַלְקֵל וְאֵין בּוֹ חֲזָקַת דשיל"מ וְכֵן הַסְּבָרָא נוֹתֶנֶת דְּלֹא שַׁיָּיךְ בָּזֶה יֵשׁ לוֹ מַתִּירִין מֵאַחַר שֶׁאֵין הַהֶיְתֵּר שָׁוֶה לְהָאִיסּוּר כמ"ש הָרַב מַנְחַ"י הַנָּ"ל וכ"כ הָרַב פְּרִי תֹּאַר דַּאֲפִילּוּ אִם הַקִּילְקוּל הוּא הוּא דָּבָר דְּחָזֵי לְגֵר מֵוָתָר וְנִרְאֶה דְּמָר אֲמַר חֲדָא וּמָר אֲמַר חֲדָא וְלָא פְּלִיגִי דְּגַם הָרַב הַכְּרֵתִי מוֹדֶה לְמ' ש הָרַב פר"ת הַנָּ"ל וְאַף שֶׁרָאִיתִי בס' יַד דָּוִד בהגב"י אוֹת י"ד שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרַב קֶהָל יְהוּדָה בְּחִידּוּ' עַל הש"ע דַּף כ"ב ע"ד וְקִילְקוּל קְצָת לֹא נִתְבָּאֵר דִּינוֹ וְיֵשׁ לְהַחְמִיר כֵּיוָן דְּאַף בְּנִתְקַלְקֵל לְגַמְרֵי אִיכָּא מַאן דְּאָסַר עכ"ל לענ"ד חוּמְרָא יְתֵירָה הִיא לְפִי מַאי דְּנָקְטִינַן כִּפְסַק מָרָן דְּמַאֲכָל הַמִּתְקַלְקֵל לָא חֲשִׁיב דשיל"מ וְרָאִיתִי בְּסֵפֶר דַּרְכֵי הוֹרָאָה (לְגְאוֹן בְּדוֹרֵנוּ יצ"ו) בח"ב פֶּרֶק כ"ב (בד"ה וְהַנָּ"ל דָּבָר נָחְמָד) שֶׁכָּתַב בְּדִין זֶה נִסְתַּפֵּקְנוּ בְּשִׁיעוּר קִלְקוּל זֶה בְּכַמָּה בְּכֵלוֹ אוֹ אֲפִילּוּ בְּמַשֶּׁהוּ (נִרְאֶה שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְגַמְרֵי אוֹ בְּמִקְצָת) וְלֹא מָצָאתִי מְפֹרָשׁ גִּילּוּי לָזֶה וְרָאִיתִי מְבִיאִים בְּשֵׁם הפרמ"ג דְּבָעֵינַן נִתְקַלְקֵל לְגַמְרֵי וְאָנֹכִי לֹא מָצָאתִי בָּזֶה בפרמ"ג וכו' הֶאֱרִיךְ קְצָת וְכָתַב דְּבְהָא פְּלִיגִי אָמוֹרָאֵי בְּרֵישׁ בֵּיצָה דַּף ג' ע"ב וְדַף ד' ע"א דְּמַאוְדְּמוּקִי בָּרַיְיתָא דְּסָפְקָא אֲסוּרָה בְּסָפֵק טְרֵפָה ס"ל דְּקִילְקוּל מָעַט מוֹעִיל לְבַטֵּל חֲזָקַת דשיל"מ וְרַב אַשִׁי דְּמוּקֵי לָהּ בְּסָפֵק נוֹלְדָה בְּיוֹ"ט וּמְשׁוּם דשיל"מ ס"ל דְּאַף דְּמִתְקַלְקֵל קְצָת חֲשִׁיב דשיל"מ וְכָתַב דבס' טוּב טַעַם וָדַעַת להג' מוהרש"ק מַהְדּוּרָא קַמָּא סִימָן פ"ט דָּחַק לְהַכְרִיעַ בְּסָפֵק זֶה כהפרמ"ג ולפמ"ש הַדְּבָרִים נָחְמָדִים עכ"ל וְעִם שְׁדְּבָרִים חַדִּים ע"ד הַפִּלְפּוּל אַדְּ אֵינוֹ לְפִי פְּשַׁט הָאֱמֶת לְפִי ענ"ד וְיֵשׁ לְפַלְפֵּל בְּפִלְפּוּלוֹ וּמַשְׁמַע לִי דלכ"ע בְּבֵיצָה חֲשִׁיב דשיל"מ לְפִי שֶׁאֵינוֹ קִילְקוּל אֲבָל בְּשׁוּם דָּבָר הַמִּתְקַלְקֵל אֵין הַדִּין כֵּן וְסֵפֶר טוּב טַעַם וָדַעַת אמ"א וְחִידּוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא רָאָה מ"ש בִּכְרֵתִי ופר"ת הנז"ל וְאֵין לְהַאֲרִיךְ: לח דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין.

חִידּוּשׁ הג' צל"ח לִפְסָחִים דַּף י"ז דִּבְדָבָר שֶׁהָיָה לוֹ חֶזְקַת הֶיְתֵּר לֹא שַׁיָּיךְ בֵּיהּ חֲזָקַת דשיל"מ לְעִנְיַן סְפֵקוֹ דְּאַף דקי"ל דְּסָפֵק דְּרַבָּנָן בְּדָבָר שי"ל מַתִּירִין אָזְלִינַן לְחוּמְרָא הַיְינוּ דַּוְקָא בְּדָבָר שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ חֶזְקַת הֶיְתֵּר כְּגוֹן בֵּיצָה שֶׁסָּפֵק אִם נוֹלְדָה בְּיוֹם טוֹב אוֹ מֵאֶתְמוֹל שֶׁאֵין לְבֵיצָה זוֹ חֶזְקַת הֶיְתֵּר שֶׁעַל תְּחִלַּת לֵידָה אָנוּ דָּנִין אֲבָל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶזְקַת הֶיְתֵּר

וְשׁוּב נוֹלַד בּוֹ סָפֵק אִיסּוּר דְּרַבָּנָן וְיֵשׁ לוֹ מַתִּירִין מוֹקְמִינַן אַחֶזְקָתוֹ וְהוּא מֻוָתָּר אֲבָל בִּסְפֵק אִיסּוּר תּוֹרָה אֲפִילּוּ בִּמְקוֹם חֶזְקַת הֶיתֵּר אִם הוּא דָּבָר שיל"מ לָא מוֹקְמִינַן אַחֶזְקָתוֹ דְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין דּוֹחֶה חֶזְקָתוֹ זֶהוּ תוד"ק וְעִם כִּי סַיֵּם וְאָמַר וְיֵשׁ בָּזֶה אֲרִיכוּת דְּבָרִים וַעֲדַיִן לֹא קָבַעְתִּי בָּזֶה מַסְמְרוֹת דְּנִרְאֶה דְּרַפְיָא בִּידֵיהּ מ"מ בִּתְשׁוּ' בנו"ב מ"ת חאה"ע סי' ל"ח (בד"ה וְאַחַר שֶׁעָלָה בְּיָדֵינוּ) בְּדִין לִישָׁא מְעֻבָּרֶת חֲבֵרוֹ שֶׁכָּתַב שָׁם דְּמֵעֻבָּרֶת מִנָּכְרִי אֵינָהּ בִּכְלַל גְּזֵרָה זוֹ וְלָכֵן מִזּוֹנָהּ שֶׁיֵּשׁ סָפֵק אִם מִישְׂרָאֵל נִתְעַבְּרָה אוֹ מִנָּכְרִי הָוֵי סָפְקָא דְּרַבָּנָן וּלְקוּלָּא כָּתַב דְּאַף דְּהוּא דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין אַחַר כ"ד חֹדֶשׁ וְסָפֵק דְּרַבָּנָן בדשיל"מ לְחוּמְרָא אָזְלִינַן מ"מ לְפִי מ"ש בצל"ח לַפְּסָחִים דַּף י"ז בסי' ק"ח דִּבְדָבָר שֶׁהָיָה לוֹ חֶזְקַת הֶיתֵּר וְנוֹלַד בּוֹ סָפֵק אִיסּוּר דְּרַבָּנָן אֲפִילּוּ הוּא דָּבָר שיל"מ סְפֵקוֹ מֻוָתָּר א"כ זוֹנָה זוֹ הָיְתָה לָהּ חֶזְקַת הֶיתֵּר וע"י הָעֻבָּר שֶׁבְּמֵעֶיהָ אָנוּ רוֹצִים לְאָסְרָהּ עַד כ"ד חֹדֶשׁ וַהֲרֵי עַל תְּחִלַּת הָעִיבּוּר אָנוּ מְסֻפָּקִים אִם נֶאֶסְרָה א"כ נִשְׁאֲרָה עַל חֶזְקָתָהּ וְהֵיא מֻוֶתֶּרֶת לִינָּשֵׂא עכ"ל מִזֶּה נִרְאֶה שֶׁסּוֹמֵךְ עַל חִידּוּשׁ זֶה שֶׁחָדְשָׁה תּוֹרָה דִּילֵיהּ בְּרוּחַ מְבִינָתוֹ אַף שֶׁסְּיֵם שָׁם אַף אִם יִרְצֶה אָדָם לְפַקְפֵּק עַל חִידּוּשׁ זֶה וכו' מ"מ נִרְאֶה דִּלְדַעְתּוֹ אֵין לְפַקְפֵּק בַּדָּבָר וְכֵן הֶבִין בְּדַעְתּוֹ הָרַב פ"ת בַּיו"ד סי' קפ"ז בְּנַחֲלַת צְבִי דְּסָפֵק דְּרַבָּנָן בְּדָבָר שֶׁהָיָה לוֹ חֶזְקַת הֶיתֵּר אַף בדשיל"מ מֻוָתָּר, וְכָתַב עוֹד בצל"ח שָׁם דְּסָפֵק דְּרַבָּנָן שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ חֶזְקַת הֶיתֵּר אִם נִתְעָרֵב בְּרוֹב אַף שיל"מ בָּטֵל בְּרֹוב שֶׁכְּמוֹ שֶׁאִם הָיָה לוֹ חֶזְקַת הֶיתֵּר לֹא הָיָה כֹּחַ חֲזָקַת דשיל"מ יָפֶה נָגַד הַחֲזָקָה כ"ש שֶׁאֵין כֹּחוֹ יָפֶה נֶגֶד הָרֹוב דְּרֹוב עָדִיף מֵחֲזָקָה אֲבָל בְּוַדַּאי אִיסּוּר דְּרַבָּנָן שיל"מ שֶׁנִּתְעָרֵב בְּרֹוב לָא בְּטִיל כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכוֹ וַדַּאי אִיסּוּר לָא מְהַנֵּי בֵּיהּ רֹוב וְהַיְינוּ הַהִיא דְּתַנְיָא בְּרֵישׁ בֵּיצָה דַּף ג' ע"ב נִתְעָרְבָה בְּאֶלֶף כֻּלָּן אֲסוּרוֹת לְמַאי דְּמוֹקֵי רַב אַשִׁי דִּבְרֵי הַבָּרַיְיתָא דְּקָתָנֵי סָפְקָא אֲסוּרָה דְּהוּא בְּסָפֵק בְּנוֹלְדָה ביו"ט לְדִידֵיהּ סֵיפָא דְּנִתְעָרְבָה בְּאֶלֶף כֻּלָּן אֲסוּרוֹת נָמֵי מַיְירֵי בְּנוֹלְדָה ביו"ט אַף לֹא בְּסָפֵק אֶלָּא בְּוַדַּאי עי"ש ד"ק וְעִם שֶׁדִּבְרֵי הָרַב א"צ חִיזּוּק וְכִמְדֻמֶּה לִי שֶׁרַבֵּנוּ הָאַחֲרוֹנִים הַבָּאִים אַחֲרָיו נָקְטוּ בְּשִׁיפּוּלֵי גְּלִימֵיהּ בִּסְבָרָא זוֹ נִרְאֶה דְּיֵשׁ לְהַסְבִּיר קְצָת לְחַלֵּק בֵּין דָּבָר שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ חֶזְקַת הֶיתֵּר לְדָבָר שֶׁהָיָה לוֹ חֶזְקַת הֶיתֵּר דְּהָא רַב פָּפָּא בְּבֵיצָה דַּף ג' ע"ב דְּחִיק לְאוֹקְמֵי סֵיפָא דְּבָרַיְיתָא דְּקָתָנֵי סְפֵיקָא אֲסוּרָה דְּמַיְירֵי בְּסָפֵק טְרֵפָה מִשּׁוּם דס"ל דְּסָפֵק בדשל"מ בִּדְרַבָּנָן אָזְלִינַן לְקוּלָּא וא"כ מִסְתַּבְּרָא שֶׁלֹּא לְהַרְחִיק סְבָרוֹתֵיהֶם כ"כ דִּלְרַב פָּפָּא סָפֵק דְּרַבָּנָן בְּדָבָר שיל"מ אַף בְּדָבָר שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ חֶזְקַת הֶיתֵּר (כְּבֵיצָה שֶׁסְּפֵק נוֹלְדָה ביו"ט אוֹ בְּחוֹל) מֻוָתָּר וּלְרַב אַשִׁי אֲפִילּוּ בְּדָבָר שֶׁהָיָה לוֹ חֶזְקַת הֶיתֵּר וְנוֹלַד בּוֹ סָפֵק אִיסּוּר דְּרַבָּנָן בְּדָבָר שי"ל מַתִּירִין אָסוּר דְּלָא זוֹ הַדֶּרֶךְ מִסְתָּמָא וּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת נִדְחָקִים רַבּוֹתֵינוּ קַמָּאֵי וּבָתְרָאֵי לְקָרֵב הַדְּעוֹת בְּכָל מַאי דְּאֶפְשָׁר וְלָכֵן שַׁפִּיר י"ל דְּרַב אַשִׁי לֹא הֶחְמִיר אֶלָּא בְּסָפֵק שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ חֶזְקַת הֶיתֵּר, וְרָאִיתִי לְהָרַב שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב בח"ג סי' רכ"א שֶׁכָּתַב לְפַקְפֵּק בָּמָה שֶׁחִדֵּשׁ הָרַב צִיּוֹן לְנֶפֶשׁ חַיָּה הַנ"ל מִמ"ש במס' בֵּיצָה דַּף ל"ח וְלִיבָּטְלוּ מַיִם וָמֶלַח לְגַבֵּי עִיסָּה וּמְשַׁנֵּי הָוֵי דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין וכו' (אֵין זוֹ סֻוגְיַית הַשַּׁ"ס אֶלָּא הַתּוֹסָ' שָׁם הוּא שֶׁהִקְשׁוּ כֵּן עי"ש) וְקָשֶׁה הָא הָיָה לָזֶה חֶזְקַת הֶיתֵּר וכו' וּמַסִּיק גּוּף דִּין הַצִּיּוּן לְנֶפֶשׁ חַיָּה הוּא חָדָשׁ וְלֹא יָדַעְתִּי דְּכֵיוָן דְּכָל הַטַּעַם דְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין הוּא מִשּׁוּם עַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּאִיסּוּר אֱכֹל בְּהֶיתֵּר וּמוֹעִיל לְנֶגֶד רֹוב וּמכ"ש כָּאן דְּלֵיכָּא אֶלָּא חֶזְקָה וְרֹוב עָדִיף מֵחֲזָקָה עכ"ל.

וְלֹא זָכִיתִי לְהָבִין מַאי ק"ל שֶׁהֲרֵי הָא דְּמוֹעִיל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין נֶגֶד רֹוב הַיְינוּ דַּוְקָא בְּוַדַּאי אִיסּוּר שֶׁנִּתְעָרֵב וְדִבְרֵי הָרַב צִיּוֹן לְנֶפֶשׁ חַיָּה הֵם בְּסָפֵק אִיסּוּר וְקָאָמַר דְּחֶזְקַת הֶיתֵּר

מוֹעִילָה נֶגֶד חֲזָקַת דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין וְגַם רֹב מוֹעִיל נֶגֶד חֲזָקַת דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין בְּדָבָר שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ חֲזָקַת הֶיתֵּר מ"מ כֵּיוָן שֶׁחֲזָקַת הֶיתֵּר מוֹעִיל כ"ש שֶׁרֹוב מוֹעִיל וְזֶה דַּוְקָא בִּסְפֵק אִיסּוּר אֲבָל בְּוַדַּאי אִיסּוּר וַדַּאי דְּלָא מְהַנֵּי, וְכָתַב עוֹד שָׁם (בְּסוֹף ד"ה וְהִנֵּה) וּבְגוּף דִּבְרֵי הַצִּיּוּן לְנֶפֶשׁ חַיָּה שֶׁחִדֵּשׁ דְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין בִּדְרַבָּנָן לְהַחְמִיר לֹא אָמְרוּ בְּדָבָר שֶׁהָיָה לוֹ חֲזָקַת הֶיתֵּר וְדָחִיתִי לְעֵיל הִנֵּה כָּעֵת מָצָאתִי בב"ח יו"ד סי' ק"ז שֶׁדַּעְתּוֹ דְּדַוְקָא בְּאִסְתַּחֲזַק אִיסּוּרָא הוּא דְּאָמְרִינַן דִּבְדִרַבָּנַן דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין לָא בְּטִיל, וְהַפְרִי חָדָשׁ א"ח סי' תצ"ז חוֹלֵק עַל הַבַּ"ח וְעַיֵּין בְּשֻׁלְחָן יְרוּשָׁלַיִם רֵישׁ בֵּיצָה שֶׁמְּפַלְפֵּל בְּדִבְרֵי הַבַּ"ח הָאֵלּוּ וְלֹא הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי הַצִּיּוּן לְנֶפֶשׁ חַיָּה הָאֵלּוּ עכ"ל.

וְרָאִיתִי לְהָרַב יַד דָּוִד (לַיּוֹ"ד) בסי' ק"ב הַגָּהוֹת בֵּית יוֹסֵף אוֹת ג' שֶׁכָּתַב דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין דְּלָא בְּטִיל אִי הָוֵי דַּוְקָא בִּדְאִיכָּא אִיסּוּר וַדַּאי בְּהַתַּעֲרוֹבֶת דְּאִתְחַזַק אִיסּוּרָא אוֹ דִּילְמָא אַף בְּלֹא אִתַּחְזַק, עַיֵּין שִׁמְחַת יְהוּדָה סי' ט' שֶׁהֶאֱרִיךְ וּמַסִּיק דלהרא"ש וְרַבֵּינוּ הַטּוּר ורש"ל חֲשִׁיב דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין וְלָא בְּטִיל וּלְדַעַת הָרָ"ן אֵינוֹ כֵּן עכ"ל, וְסֵפֶר זֶה אֵין מָצוּי אֶצְלִי וּמִי שֶׁנִּמְצָא בְּיָדוֹ יַשְׂכִּיל בְּכַוָּנָתוֹ, וּבְסֵפֶר חָדָשׁ תּוֹרַת חֶסֶד (שוּ"ת עַל חא"ח לְגָאוֹן אֶחָד בְּדוֹרֵנוּ יצ"ו) רָאִיתִי בסי' כ' סוֹף אוֹת ג' שֶׁכָּתַב דִּלְפִי מ"ש הַמָּרְדְּכַי רֵישׁ פֶּרֶק אֵין צָדִין דְּהָא דְּסָפֵק דְּרַבָּנָן לְחוּמְרָא בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין הַיְינוּ בְּבֵיצָה שֶׁהִיא סָפֵק אִם נוֹלְדָה ביו"ט אוֹ בְּחוֹל דְּכִי מֵקַמְתָּ לָהּ אַחֲזָקָתָהּ הֲרֵי ל נוֹלְדָה מִקּוֹדֶם, וְכֵן בִּסְפֵק צִידָּה חֲזָקָתוֹ שֶׁלֹּא נִיצּוֹד מִקּוֹדֶם וא"כ י"ל דְּהֵיכָא דְּלֵיכָּא חֲזָקַת אִיסּוּר אַף סְפֵיקָא דְּרַבָּנָן שָׁרֵי בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין וְכָל שֶׁכֵּן סְפֵק סְפֵיקָא וְעַל כָּל פָּנִים הֵיכָא דְּחֲזָקַת הֶיתֵּר מְסַיַּעַ לִסְפֵק סְפֵקָא י"ל דִּלְכוֹלֵי עָלְמָא שָׁרֵי אַף בדשיל"מ, וְעַיֵּין בנו"ב מ"ת באה"ע סי' ל"ח שֶׁדַּעְתּוֹ דִּבְמָקוֹם חֲזָקַת הֶיתֵּר יֵשׁ לְהַתִּיר כָּל סָפֵק דְּרַבָּנָן בדשיל"מ וכ"כ בְּצִיּוֹן לְנֶפֶשׁ חַיָּה וכו' עכ"ל וְגַם בַּמַּחְבֶּרֶת תּוֹרָה מִצִּיּוֹן שָׁנָה רִאשׁוֹנָה חוֹבֶרֶת א' סי' ל"ה פִּלְפֵּל בְּחָכְמָה רַב אֶחָד מִדּוֹרֵנוּ יצ"ו ע"פ הַנָּחָה דְּלָא אָמְרוּ דְּסָפֵק דְּרַבָּנָן בדשיל"מ לְהַחְמִיר אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲזָקַת אִיסּוּר בְּבֵיצָה שֶׁנּוֹלְדָה דְּמִסְתָּמָא מוֹקְמִינַן לָהּ אַחֲזָקָתָהּ שֶׁלֹּא נוֹלְדָה עֲדַיִן דְּאִיכָּא בְּהַתַּרְנְגֹלֶת חֲזָקַת מְעֻבֶּרֶת שֶׁלֹּא הוֹלִידָה אֶת הַבֵּיצָה עַד יו"ט וְזֶה הָוֵי חֲזָקַת הַגּוּף כמ"ש הַתּוֹסָפוֹת בב"ק דַּף מ"ו בד"ה יָדְעִי דְּשֻׁוְתָּפוּת, ובב"מ דַּף ק' מְשׁוּם הָכִי אָסוּר אֲבָל בִּסְפֵק דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין בִּדְרַבָּנָן הֵיכָא דְּלֵיכָּא חֲזָקַת הַגּוּף סְפֵקוֹ מֻתָּר עי"ש גַּם אשו"ר לְהַגָּאוֹן הַמְּפֻוָּרְסָם מוהרי"צ אֶלְחָנָן יצ"ו בסה"ב עֵין יִצְחָק שנד"מ בחא"ח סי' י"ז אוֹת ז שֶׁנִּמְשַׁךְ אַחַר סְבָרַת הנו"ב ובצל"ח הנז"ל דְּהֵיכָא דְּאִיכָּא חֲזָקַת הֶיתֵּר בִּסְפֵק דְּרַבָּנָן בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין אָזְלִינַן לְקוּלָּא עי"ש: לט דָּבָר שיל"מ וכו' בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ ס"ס אִי שָׁרֵינַן לֵיהּ דְּהוּא מַחֲלוֹקֶת כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הָרוֹאֶה בְּדִבְרֵי רַבָּנָן בָּתְרָאֵי ע"ד הָרַמָ"א יו"ד סי' ק"י ס"ח וע"ד הרט"ז יו"ד סי' ט"ו סק"ד, ובא"ח סי' תקי"ג כָּתַב הָרַב שָׁ"ד בַּיּוֹ"ד סי' ק"י ס"ק נ"ו דְּהַיְינוּ דַּוְקָא בס"ס שע"י תַּעֲרוֹבֶת אֲבָל בס"ס שֶׁבְּגוּפוֹ כְּהַהִיא דְּבַיּוֹ"ד סי' רצ"ג ס"ג סָפֵק אִם הוּא יָשָׁן ואת"ל שֶׁהוּא חָדָשׁ שָׁמָא הִשְׁרִישׁ קוֹדֶם לָעוֹמֶר וְכֵן בִּסְפֵק מוּכָן ביו"ט שֵׁנִי שָׁרֵי אַף בדשיל"מ, וכ"כ הָרַב כֶּרֶם שְׁלֹמֹה (חאאס) עַל יו"ד סי' רס"ו בַּתְּשׁוּבָה שֶׁאַחַר אוֹת י"ד בְּדִין אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, ונלע"ד דְּיִתָּכֵן שֶׁזּוֹ הִיא דַּעַת הָרַשְׁבָּ"ץ ח"ד בַּחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ סי' ב' הֻבְיָא דְּבָרָיו הָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה בח"א דַּף ק"ו ע"ב (גַּבֵּי וָלָד סָפֵק תּוֹךְ שְׁמוֹנָה יָמִים) שֶׁכָּתַב לְהַתִּיר ע"י ס"ס יֵשׁ לוֹ שְׁמוֹנָה יָמִים (כִּקְצָת בְּנֵי אָדָם שֶׁאֲמָדוּהוּ כֵּן) וְאת"ל אֵין לוֹ שְׁמוֹנָה יָמִים שֶׁמָּא כֻּלּוֹ חֲדָשָׁיו, וְכָתַב ע"ז בַּנַּחַ"ל דאע"ג דְּהוּא דשי"ל

מַתִּירִין וּבְמַחֲלוֹקֶת הוּא שְׁנוּי אִי מְהַנֵּי ס"ס ל"ק מְשׁוּם דְּהָרַשְׁבָּ"ץ לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א קָאֵי וְהָרַשְׁבָּ"א ס"ל דִּמְהַנֵּי ס"ס בְּדָבָר שיל"מ עי"ש וּלְפִי כְּלָל הָאָמוּר יִתָּכֵן לוֹמַר דְּהָרַשְׁבָּ"ץ לְדִבְרֵי הַכֹּל קָאָמַר דִּמְהַנֵּי ס"ס כֵּיוָן שֶׁאֵין הס"ס ע"י הַתַּעֲרוֹבֶת אֶלָּא בְּגוּפוֹ גַּם הָרַב יַד מַלְאָכִי בִּכְלָלֵי הַדִּינִים אוֹת קס"ג כָּתַב שֶׁהָרַב בס' אֵלִיָּהוּ רַבָּא וְזוּטָא דַּף מ"ב כָּתַב לְחַלֵּק כנז"ל וא"כ לֹא נִפְלְאוֹת לוֹמַר שֶׁגַּם הָרַשְׁבָּ"ץ סוֹבְרֵכֵן, אֶלָּא שֶׁנִּרְאֶה שֶׁאֵין זֶה מֻוְסְכָּם כִּי הָרַב יַד דָּוִד (עַל יו"ד) בסי' ק"ב הגהט"ו אוֹת יו"ד כָּתַב בְּשֵׁם הָרַדְבַּ"ז בִּתְשׁוּבָה סי' תרי"ז דְּלָא מִסְתַּבַּר לֵיהּ לְחַלֵּק בְּזֶה אֶלָּא בְּכָל עִנְיָן אָמְרִינַן דְּלָא מְהַנֵּי ס"ס בְּדָבָר שיל"מ וְכָתַב שממ"ש בִּתְשׁוּ' אַחֶרֶת נִרְאֶה בְּהֵיפֶךְ ושקו"ט בָּזֶה עי"ש, וּלְהָרַב כְּפִי אַהֲרֹן דַּף ל"ח ע"ג וְהָרַב שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בפ"ח מֵהִלְכוֹת מא"א הל' י"א הִסְבִּיר דְּחִילּוּק זֶה שֶׁבֵּין ס"ס שע"י תַּעֲרוֹבֶת לס"ס שֶׁבְּגוּפוֹ תָּלֵי בָּמָה שֶׁנֶּחְלְקוּ הַפּוֹסְקִים בְּסָפֵק אֶחָד בְּגוּפוֹ וְסָפֵק אֶחָד בְּתַעֲרוֹבֶת אִי חֲשִׁיב ס"ס דִּלְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּלָא חֲשִׁיב ס"ס אַלְמָא ס"ס שֶׁבַּתַּעֲרוֹבֶת עָדִיף וְאִם ס"ס שע"י תַּעֲרוֹבֶת לָא מְהַנֵּי לְדָבָר שֶׁיֵּשׁ ל"מ כ"ש ס"ס שֶׁבְּגוּפוֹ וּלְדַעַת הַסּוֹבְרִים דַּחֲשִׁיב ס"ס וְסָבְרִי דְּסָפֵק אֶחָד בְּגוּפוֹ עָדִיף מס"ס ע"י תַּעֲרוֹבֶת אוּלַי יֵשׁ לְחַלֵּק כְּחִילּוּק הָרֹא"שׁ בְּהֵפֶךְ והצ"ע עי"ש וְאַהֲהִיא דְּסָפֵק חָדָשׁ כָּתַב הָרַב מק"ח בסי' תס"ז סוֹף סק"ג דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בְּעִנְיָן אַחֵר דְּחָדָשׁ שָׁאנֵי דְּהָוֵי כְּעֵין אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא כֵּיוָן דְּמִקָּצָת תְּבוּאוֹת שֶׁבָּעוֹלָם יְשָׁנוֹת וּמִקָּצָתָן נִשְׁרְשׁוּ קוֹדֶם לָעוֹמֶר אָמְרִינַן סָמוּךְ זֶה לָזֶה והו"ל רֻבָּא כמ"ש תוס' נְדָה דַּף י"ח משא"כ בְּשָׁאָר ס"ס שֶׁנַּעֲשָׂה בְּמִקָּרֶה וְהִזְדַּמֵּן וְלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר זֶה וְכָתַב שֶׁהָאֱרִיךְ בְּסִפְרוֹ לַיּוֹ"ד בִּכְלָלֵי הס"ס לְהַשָּׁ"ךְ סק"י: וּבְעִיקַּר הַדָּבָר אִי מְהַנֵּי ס"ס לדשיל"מ הָרַבָּנִים אַרְעָא דְּרַבָּנָן אוֹת קנ"ט וְיַד מַלְאָכִי בִּכְלָלֵי הַדִּינִים אוֹת קס"ג וְשַׁעַר הַמֶּלֶךְ פ"ד מהל' יו"ט הכ"ד וְאֹהֶל יַעֲקֹב מַעֲרָכָה זוֹ אוֹת ה' הֶעָתִיקוּ סְבָרַת הָרַב פר"ח בסי' ק"ב סקמ"ג דְּמְהַנֵּי ס"ס אֲפִילּוּ בִּדְאוֹרָיְיתָא, וְעַיֵּין מַה שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה הָרַב נו"ב ח"א ח"ח סי' ל', וְהָרַב מִסְגֶּרֶת הַשֻּׁלְחָן דַּף קי"ג ע"ד הֵבִיא מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים בס"ס בְּזֶה וְדַעְתּוֹ כְּהָאוֹסְרִים בס"ס בִּדְאוֹרָיְיתָא בדשיל"מ, וְעַיֵּין לְהָרַבָּנִים שְׁבִיתַת יו"ט א"ח סי' ט', יַד דָּוִד לַיּוֹ"ד סי' ק"י דַּף קנ"ד אוֹת י"ב, צל"ח למס' בֵּיצָה דַּף ד' ע"א, שו"מ מַהֲדוּרָא ב' ח"ג סי' ה', שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה דַּף ל"ח ע"ד, ובס' שוּ"ת רמ"צ א"ח רָאִיתִי שָׁם רֹסִי' ל"ז, דִּנְקִיט דְּאֵין לְסָמוֹךְ אס"ס בדשיל"מ עי"ש, גַּם בְּשׁוּ"ת שו"מ מַהֲדוּרָא ג' ח"א סי' כ"ו נָקִיט דְּלָא מְהַנֵּי ס"ס בדשיל"מ, וְעַיֵּין לְקַמָּן בד"ה וְגַם: וְהִנֵּה מָצִינוּ בְּכַמָּה עִנְיָנִים שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים לְהַחְמִיר בס"ס וּלְהָקֵל בְּתִלְתָּא סָפְקֵי כַּנּוֹדָע, וְיֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם גַּם בְּדָבָר שיל"מ לְהַסּוֹבְרִים דְּלָא מְהַנֵּי ס"ס מְהַנֵּי מִיהָא תִּלְתָּא סָפְקֵי אוֹ נִימָא כֵּיוָן דְּטַעֲמָא דל"מ ס"ס הוּא מְשׁוּם דְּעַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּאֵיסּוּר תֹּאכְלֶנּוּ בְּהֶתֵּר גַּם בִּתְלָתָא סָפְקֵי וְכָל שֶׁאַתָּה מְרַבֶּה ס"ס הַדִּין כֵּן.

וּמָצָאתִי בִּתְשׁוּבַת הָרַדְבָּ"ז ח"ב סי' תרי"ז שֶׁנִּשְׁאַל בס"ס אִם מֻוָתָּר בדשיל"מ וְכֵן בְּמִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ וְהֵשִׁיב שְׁנֵי הַדְּבָרִים תְּלוּיִם בְּמַחֲלוֹקֶת, אֲבָל דַּעְתִּי הַפְּשׁוּטָה כֵּיוָן דִּלְמָחָר יְהֵא מֻוָתָּר לָמָּה יַתִּירוּ לוֹ אֲפִילּוּ הֵיכָא דְּאִיכָּא אֶלֶף סְפֵקוֹת וַאֲפִילּוּ בְּמִין בשא"מ כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּקָּנָה אֵין רָאוּי לְהַתִּיר לוֹ שׁוּם דָּבָר, וְכֵן דַּעַת הָרֹא"שׁ אֶלָּא שֶׁחִלֵּק בֵּין סָפֵק הַבָּא מִכֹּחַ תַּעֲרוֹבֶת דְּאִתַּחְזַק אִיסּוּרָא לְסָפֵק הַבָּא מִכֹּחַ הַדָּבָר בְּעַצְמוֹ כֵּיוָן שֶׁלֹּא הֻחְזַק הָאִיסּוּר מֻוָתָּר בְּדִאיכָּא ס"ס וְלִבִּי אוֹמֵר שֶׁלֹּא לִסְמוֹךְ עַל קוּלָּא זוֹ כֵּיוָן שֶׁלְּמָחָר יִהְיֶה מֻוָתָּר לָמָּה נַתִּיר לוֹ

לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ פְּקָפּוּק אִיסּוּר אַף דְּלָא אִתַּחְזַק אִיסּוּרָא וְדָרַךְ כְּלָל אָמְרוּ דשיל"מ אֲפִילּוּ בְּאֶלֶף ל"ב אֲבָל מַה נַּעֲשֶׂה שֶׁכְּבָר הוֹרָה זָקֵן כ"ל.

הָרִי כָּתַב מְפוֹרָשׁ דִּכְשֶׁאוֹסְרִין בס"ס לָאו דַּוְקָא תְּרֵי סָפְקֵי אֶלָּא אֲפִילּוּ בְּאֶלֶף סְפֵקוֹת אֵין לְהַתִּיר, וְעַיֵּין בַּשֶּׁ"ך יו"ד סי' ק"י ס"ק נ"ו וק"ל: וּבְסָפֵק פְּלוּגְתָּא דְּרַבָּוָתָא בְּדָבָר שיל"מ אי אָזְלִינַן לְקֻלָּא.

הִנֵּה דַּעַת הָרַב פר"ח בסי' תצ"ז ס"ג דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין סָפֵק דְּמְצִיאוּת דְּבָזֶה אָזְלִינַן לְחוּמְרָא לְסָפֵק פְּלֻגְתָּא דְּבָזֶה לָא אָמְרִינַן סְפֵק דשיל"מ לְהַחְמִיר אֶלָּא הָרִי הוּא כְּכָל סָפֵק דְּרַבָּנָן דְּאָזְלִינַן לְקֻלָּא, וְכֵן פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְהָרַב יַד דָּוִד בְּחִידּוּשָׁיו עַל מס' בֵּיצָה דַּף ל"ז ע"ב שֶׁכָּתַב וְז"ל וא"כ בְּכָל דשיל"מ נָיְזִיל בָּסָפֵק דְּפְלֻגְתָּא לְחוּמְרָא וְזוֹ לֹא שָׁמַעְנוּ ע"כ, וכ"כ הפרמ"ג בְּפִתְיחָה להל' יו"ט בְּהַחֵלֶק הַשֵּׁנִי פ"א אוֹת כ"ז דְּבָעֲיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא וּפְלוּגְתָּא דְּרַבָּוָתָא בְּדָבָר שיל"מ אָזְלִינַן לְקֻלָּא, וְכָתַב עוֹד ובט"ז רָאִיתִי כְּמְדֻמֶּה בְּהֵיפֶךְ וְאֵינִי זוֹכֵר מְקוֹמוֹ.

אָמְנָם אַתָּה רוֹאֶה שֶׁכָּל הַפּוֹסְקִים סוֹבְרִים דְּבָעֲיָא וּפְלוּגְתָּא בדשיל"מ שָׁרֵי לְקֻלָּא ע"כ וּמַה שֶּׁכָּתַב שֶׁרָאָה בט"ז וכו'. הִנֵּה הָרַב פָּתַח הַדִּבִּיר בִּתְשׁוּבָתוֹ שבס' צַפִּיחִת בַּדְּבַשׁ סי' כ"ח דַּף ע"ג ע"א הֶחֱזִיר אֲבֵדָתוֹ פִּשְׁפֵּשׁ ול"ו מָצָא דִּבְרֵי הָרַב ט"ז הֲלֹא הֵמָּה בסי' תצ"ז סק"ט ועי"ש במ"ז וְהֵבִיא הָרַב פה"ד שָׁם מ"ש הָרֹא"שׁ בְּפֵ"ה דְּמַסֶּכֶת בֵּיצָה סי' י"ד בְּשֵׁם בַּעַל ה"ג בְּדִין שׁוֹחֲטִין אֶת הַמִּדְבָּרִיּוֹת דְּכֵינָן דְּאִיסּוּר מִדְּרַבָּנָן וְכֵינָן דְּאִיכָּא תְּרֵי לִישָּׁנֵי עָבְדִינַן כִּי הַהִ לִישָּׁנָא דְּלֶקֻלָּא וְהֶוְקְשָׁה לוֹ ע"ד הַחק"ל בְּאה"ע חי' נ"ט דַּף קמ"ג ע"ג שֶׁנִּרְאֶה דס"ל דְּאַף בְּסָפֵק דְּפְלוּגְתָּא אָזְלִינַן לְחוּמְרָא בדשיל"מ שֶׁזֶּה הֵיפֶךְ כָּל הַפּוֹסְקִים וְלֹא נִתְקָרְרָה דַּעְתּוֹ לוֹמַר דההחק"ל ס"ל כהט"ז דְּגַם בְּסָפֵק פְּלֻגְתָּא אָזְלִינַן לְחוּמְרָא מִשּׁוּם דְּזוֹ סְבָרָא יְחִידָאָה וְנִדְחַק לְיַישֵּׁב דב"ק וְהֵבִיא מ"ש הפנ"י בְּחִידּוּשָׁיו לְבֵיצָה דַּף ל"ח בְּדֶרֶךְ אֶפְשָׁר דְּסָפֵק פְּלֻגְתָּא קִיל מִשְּׁאָר סָפֵק עי"ש, וכ"כ הג' שַׁאֲגַת אַרְיֵה בסי' צ' סוֹף ד"ה מִיהוּ דְּסָפֵקָא דְּדִינָא וּסְפֵק פְּלוּגְתָּא אַלִּים לְעִנְיָן זֶה מִשְּׁאָר סְפֵקוֹת וְלָכֵן אָזְלִינַן בְּסָפֵקָא דְּדִינָא לְקֻלָּא גַּם בְּדָבָר שיל"מ, וכ"כ ר"ע אֵיגֶר בִּתְשׁוּ' סי' ס"ה ד"ה וְאַף למ"ש וכו' וְהֵבִיא רְאָיָה מִדִּבְרֵי הָרָ"ן בִּנְדָרִים דַּף מ"ז ע"ב בְּבַעְיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא כ' הָרָ"ן דסד"ר לְקֻלָּא אע"ג דִּנְדָרִים הָוֵי דשיל"מ וְשֶׁכֵּן מוּכָח מִדִּבְרֵי הָרָ"ן בפ"ק דְּשַׁבָּת דַּף י"ח ד"ה לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּעוֹדָן בְּיָדוֹ וכו' ומ"מ אִם הוּא סָפֵקָא דְּאוֹרָיְיתָא וְנִתְעָרֵב וְהוּא דשיל"מ לָא בְּטִיל כֵּיוָן דְּסָפֵקוֹ מִצַּד עַצְמוֹ לְחוּמְרָא מְמֵילָא לְגַבֵּי בִּיטּוּל הָוֵי דָּבָר שיל"מ.

שׁוּב בָּא לִידֵי שׁוּ"ת תּוֹרַת חֶסֶד א"ח הנד"מ לְאֶחָד מִגְּאוֹנֵי דּוֹרֵנוּ יצ"ו וְרָאִיתִי בסי' ל"ח אוֹת ג' כָּתַב בְּשֵׁם הגרע"א דִּבְסָפֵקָא דְּדִינָא בְּאִיסּוּר דְּרַבָּנָן אָזְלִינַן לְקֻלָּא אַף בדשיל"מ כמ"ש הפר"ח וְנִסְתַּיֵּעַ לָזֶה מִדִּבְרֵי הָרָ"ן בִּנְדָרִים דַּף מ"ז ע"ב וְתָמַהּ עָלָיו שֶׁלֹּא זָכַר דִּבְרֵי רַשְׁ"י בְּעֵירוּבִין דַּף ל"ט ע"ב ד"ה פָּסַק דְּמְבֹלְאָר דְּאִי הֲוָה מספק"ל בְּקֻדָּשָׁה אַחַת דְּזֶהוּ סָפֵקָא דְּדִינָא מ"מ בְּדָבָר שיל"מ אָזְלִינַן לְחוּמְרָא אַף בְּדָרַבָּנָן וְהִכְרִיחַ כֵּן עוֹד מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י בֵּיצָה דַּף כ"ו סוֹף ע"א ד"ה א"ל שֶׁכָּתַב וְז"ל קָאָמַר לֵיהּ רַשְׁבָּ"ם לרב"י הָרֵי נָחְלְקוּ בָּזֶה בַּדּוֹרוֹת שֶׁלְּפָנֵינוּ וְנִיזִיל לְחוּמְרָא ע"כ ועכ"ל דְּהוּא מִשּׁוּם דְּהָוֵי דָּבָר שיל"מ וש"מ דבשיל"מ אָזְלִינַן לְחוּמְרָא בְּסָפֵקָא דְּדִינָא עכ"ל, וּמִתּוֹךְ מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי מִתְבָּאֵר דְּדַעַת רַבָּנָן בָּתְרָאֵי הנז"ל דִּבְסָפֵקָא דְּדִינָא אָזְלִינַן לְקֻלָּא, וְעַיֵּין בְּמַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּקוּנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת חָמֵץ סי' ב' סוֹף אוֹת א' גַּם בְּשׁוּ"ת עֵין יִצְחָק לְהַגָּאוֹן מוהרי"ץ אֶלְחָנָן יצ"ו

בְּשׁוּ"ת א"ח סִימָן טַ"ז כָּתַב בָּאוֹת ח' דְּבִסְפֵּיקָא דְּדִינָא אָזְלִינַן לְקֻלָּא גַּם בדשיל"מ כמ"ש הג' שאג"א סי' צ' ופר"ח סי' תצ"ו סק"ג, ורע"א סי' ס"ה ורמ"ז למ"ש בְּסִפְרוֹ בְּאֵר יִצְחָק ואמ"א לְעַיֵּן בדב"ק: וְגַם בְּעִיקַּר כְּלָלִין (אִי מְהַנֵּי ס"ס לדשיל"מ) רָאִיתִי בס' תּוֹרַת חֶסֶד הַנָּ"ל שֶׁהֶאֱרִיךְ מְאֹד בָּזֶה בסי' כ' אוֹת ג' וְכָתַב דְּהֵיכָא דְּלֵיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּר י"ל דְּאַף סָפֵק דְּרַבָּנָן שָׂרֵי בדשיל"מ וכ"ש ס"ס ועכ"פ הֵיכָא דְּחֶזְקַת הֶיתֵּר מְסַיַּעַ לס"ס י"ל דלכ"ע שָׂרֵי בְּכָל עִנְיָן אַף דְּלָא מַשְׁמַע כֵּן מֵאֵיזֶה אַחֲרוֹנִים עי"ש נִפְלָאוֹת תּוֹרָתוֹ בַּחֲרִיפוּתוֹ וּבְקִיאוּתוֹ וכ"כ הַגָּאוֹן הַמְפֻרְסָם מוהרי"ץ אֶלְחָנָן יצ"ו בְּסֵפֶר עֵין יִצְחָק שֶׁנִּדְפַּס עַתָּה עי"ש בחא"ח סי' י"ז אוֹת ז עי"ש: וְאִי אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין, עַיֵּן במג"א סי' תקי"ג סקי"ג וּבְדִבְרֵי הַמְפָרְשִׁים שָׁם ומשל"מ פ"ז דְּמְעִילָה ה"ו צל"ח לַפְּסָחִים דַּף ז' ע"א הָרָ"ן פ"ק דְּבֵיצָה ה"ד ביש"ש שָׁם סי' כ' שוּ"ת תִּפְאֶרֶת יוֹסֵף יו"ד סי' י"ד בַּהַגָּהָה שו"מ מַהֲדוּרָא קַמָּא חֵלֶק ג' סי' ב' (ד"ה וְהִנֵּה בִּשְׁנַת תַּרְנָ"ג) וּמַהֲדוּרָא ב' ח"ג סי' ה' עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן סי' תמ"ו אוֹת ד' וסי' תקי"ז אוֹת ב' בֵּית שְׁלֹמֹה בְּשׁוּ"ת א"ח סי' פ"ז דַּף נ"ג ע"ד וְהַמְעַיְּן בְּדִבְרֵי רַבָּנָן קַדִּישֵׁי הַנָּ"ל יָשָׁר יֶחֱזוּ פָּנֵימוֹ כִּי נְבוֹכִים הֵם באר"ש בְּדַעַת הָרָ"ן אִי ס"ל דְּאָזְלִינַן בת"ר בְּדָבָר שיל"מ אוֹ לֹא וְעַיֵּן בֵּית מֵאִיר א"ח סי' תמ"ז הֲבֵאתִיו בְּקֻנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת חָמֵץ סי' ד' אוֹת י"ז וּבְהַגָּהוֹת מוהר"צ ה"ח לְבֵיצָה דַּף ז' ע"ב וְשָׁם יוֹסֵף פ"א מֵהִלְכוֹת יו"ט דַּף ל"ח ע"ד וְדַף ל"ט וּבְסֵפֶר מִנְחַת מֹשֶׁה הַנִּדְפָּס חָדָשׁ מַמָּשׁ לְאֶחָד מֵרַבָּנֵי גְּאוֹנֵי דּוֹרֵינוּ יצ"ו, רָאִיתִי פִּלְפּוּל בְּחָכְמָה בָּזֶה עי"ש בְּשׁוּ"ת יו"ד סי' ב' וסי' כ"ג אַף בחלקו"ת יָשִׁית דְּדוֹקָא כְּשֶׁהַסָּפֵק הוּא בדשיל"מ גּוּפֵיהּ כְּגוֹן בֵּיצָה סָפֵק נוֹלְדָה הַיּוֹם אוֹ אֶתְמוֹל לָא אָזְלִינַן בת"ר אֲבָל אִם הַסָּפֵק הוּא בִּבְהֵמָה אִם כְּשֵׁרָה אוֹ לֹא וּלְעִנְיַן זֶה אָנוּ מַחֲזִיקִים אוֹתָהּ לִנְבֵלָה מַחֲמַת הָרֹוב א"כ מִשּׁוּם דשיל"מ לֵיכָּא (מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ עי"ש) וּדְבָרָיו נְכוֹנִים וְכֵן כָּתַב הַגָּאוֹן תּוֹרַת חֶסֶד (הנז"ל) בסי' י"ח לְיַיֵּשֵׁב הַהִיא דִּשְׁחִיטַת חש"ו דְּאָמְרִינַן רֹוב מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻלְקָלִין וכו' דשקו"ט במנח"מ הַנָּ"ל, וְעוֹד הֶאֱרִיךְ בתו"ח שָׁם בְּדַאֲיכָּא תְּרֵי רֻבֵּי דְּמְהַנֵּי לדשיל"מ כמ"ש הישׁ"ש אִי אָמְרִינַן כֵּן כְּדַאֲיכָּא חֲזָקָה בַּהֲדֵי רֻבָּא אִי חֲשִׁיב כִּתְרֵי רֻבֵּי וּמְהַנֵּי לְהַתִּיר גַּם בדשיל"מ, וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת בֶּן יְהוּדָה בסי' צ"ו אִי אָזְלִינַן בת"ר בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין: וּבְדִין זֶה דְּבְדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין לָא מְהַנֵּי ס"ס יֵשׁ לַחְקוֹר אִם הוּא דַּוְקָא בִּדְבַר הָרְשׁוּת אֲבָל בְּקִיּוּם מִצְוָה שֶׁיֵּשׁ בְּאוֹפָן עֲשִׂיָּתָהּ בְּשֶׁעָתָהּ סְפֵק אִיסּוּר אֶלָּא שֶׁנִּלְוָה עוֹד סָפֵק אַחֵר וְיֵשׁ בְּנִדּוֹן ס"ס, וְאַחַר זְמַן יוּכַל לְקַיֵּם הַמִּצְוָה בְּלֹא שׁוּם צַד אִיסּוּר לָא נֵאֱמַר בָּזֶה דְּלָא מְהַנֵּי ס"ס מִשּׁוּם דְּהָוֵי דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין דִּבְמָקוֹם מִצְוָה לֹא גָּזְרוּ רַבָּנָן אוֹ דִּילְמָא לָא פְּלוּג רַבָּנָן וְלָא שְׁנָא רְשׁוּת וְלָא שְׁנָא דְּבַר מִצְוָה כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין לָא מְהַנֵּי ס"ס (לְדַעַת הַסּוֹבְרִים כֵּן) הִנֵּה דָּבָר זֶה מְתוֹרַת יְחֶזְקֵאל לָמַדְנוּ הוּא הַגָּאוֹן נו"ב במ"ק חא"ח סי' ל' דְּבִסְפֵק מִילָה בְּזְמַנָּהּ ביו"ט שֵׁנִי שֶׁל גָּלֻיּוֹת דְּאִיכָּא ס"ס סָפֵק שָׁמָּא הַיּוֹם זְמַנָּהּ וְסָפֵק דיו"ט שֵׁנִי שקו"ט אִם יֵשׁ לְאֱסֹור מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין שֶׁיָּכוֹל לָמוּל אַחַר יו"ט שֵׁנִי וְכָתַב דִּלְפִי הַחִילּוּקֵי דִּינִים שֶׁנֶּאֶמְרוּ בְּדִין דשיל"מ דְּלָא מְהַנֵּי בֵּיהּ ס"ס (דְּדַוְקָא בְּדָבָר שֶׁאָסוּר מִן הַדִּין וְלֹא בְּדָבָר שֶׁהוּא מִנְהָג כיו"ט שֵׁנִי וכו' וְדַוְקָא בס"ס שע"י תַּעֲרֹובֶת וכו' וְדַוְקָא שֶׁאֵינוֹ חוֹזֵר לְאִיסּוּרוֹ וכו') א"כ בְּסֵפֵק מִילָה בְּזְמַנָּהּ ביו"ט שֵׁנִי מְהַנֵּי בֵּיהּ ס"ס עי"ש דב"ק מוּכָח דס"ל דְּגַם בִּדְבַר מִצְוָה אַחְמוּר רַבָּנָן בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין וְלָכֵן גַּם בְּדְאִיכָּא ס"ס אָסוּר הֵיכָא דְּשַׁיָּיךְ לָדוּן בָּהּ דִּין דשיל"מ וְכֵן מִתְבָּאֵר ממ"ש בְּשׁוּ"ת חת"ס חיו"ד סי' רנ"ב דְּהָרַב הַשּׁוֹאֵל

הִקְשָׁה ע"ד הנו"ב הַנָּ"ל מַה שַּׁיָּיךְ כָּאן יֵשׁ לוֹ מַתִּירִין הָא דִּילְמָא הָוֵי זְמַנּוֹ הַיּוֹם וְזֶה א"א לְמָחָר וּלְיוֹמָא אוֹחֲרֵי לְקַיֵּים מ"ע שֶׁל בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוֹל וּבלאה"נ זְרִיזִים מַקְדִּימִים לְמִצְוֹת, וְהַגָּאוֹן הַמְחַבֵּר כָּתַב לוֹ דְּהַדִּין עִמּוֹ בָּזֶה בְּלִי סָפֵק עי"ש מִדִּבְרֵי שְׁנֵיהֶם נִלְמוֹד דְּגַם בִּדְבַר מִצְוָה אִיתָא לְחוּמְרָא דְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִים (לוּלֵא דִּבְמִילָה לֹא שַׁיָּיךְ יֵשׁ לוֹ מַתִּירִים) אָמְנָם גָּאוֹן עוֹזֵינוּ בְּסֵפֶר הָעֵמֶק שְׁאֵלָה בפ' לֵךְ שְׁאֵלְתָא ט' סק"ג הֵשִׁיב ע"ז דְּלָא מָצִינוּ שֶׁאָמְרוּ חוּמְרָא זוֹ דְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין בְּמָקוֹם מִצְוָה עי"ש וְהַדָּבָר צָרִיךְ לְיָמּוּד:
מ דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין דַּאֲפִילּוּ בְּאֶלֶף לֹא בָּטֵיל דַּע דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן דְּמִן הַתּוֹרָה חַד בְּתְרֵי בְּטֵיל כמ"ש רַשְׁ"י בפ"ק דְּבֵיצָה וְהָרֹאֹ"שׁ בְּפֵירוּשׁוֹ לְנְדָרִים דַּף כ"ח וְהָרַשְׁבָּ"א בתה"ב דַּף ק"ד וְעוֹד הֵבִיא הָרַב פר"ח בַּיּוֹ"ד סי' ק' סק"ג מִדִּבְרֵי גְּדוֹלֵי הַמְפָרְשִׁים וְהַפּוֹסְקִים שכ"כ וְעָמַד מַתְמִיהַּ ע"ד מָרָן כ"מ בפ"ט מֵהִלְכוֹת מְעִילָה שֶׁנִּרְאֶה דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּחֻמְרַת דשיל"מ הִיא מִן הַתּוֹרָה וְהָרַב יַד דָּוִד (עַל טוי"ד) בסי' ק"ב הגהט"ו אוֹת ו' צִיֵּין בָּזֶה סִפְרֵי דְּבֵי רַב דְּלָא שְׁכִיחִי גַּבַּאי (שִׁמְחַת יְהוּדָה דַּף ט' ע"ג עוֹשֶׂה שָׁלוֹם דַּף כ"ז ע"ג וכ"ח תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה ח"ג סי' ק' קָרְבַּן אִשָּׁה בחי' לִמְעִילָה דַּף ע' שָׁרְשֵׁי הַיָּם ח"ב דַּף קפ"ב) וַאֲנִי אָבֹא אַחֲרָיו לְצַיֵּין אֲשֶׁר רָאִיתִי שֶׁדִּבְּרוּ בָּזֶה מָרָן הב"י בַּיּוֹ"ד סי' ס"ט (בד"ה כָּתוּב בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן) הֵבִיא מ"ש הָרַב תה"ד בסי' ק"ע דְּבָשָׂר שֶׁשָּׁהָה ג' יָמִים בְּלֹא מְלִיחָה וְנִתְעָרְבָה בַּחֲתִיכוֹת אֲחֵרוֹת דְּמֻוָּתָר לְבַטֵּל כֻּלָּן וְלָא אָמְרִינַן דְּהָוֵי דשיל"מ ע"י צָלְיָה דְּצָלְיָה לֹא נָאֲסַר מֵעוֹלָם וְאַף דְּהָרִי"ף חָשִׁיב כה"ג דשיל"מ רָאבַ"ד לָא חָשִׁיב לֵיהּ וּכְוָתֵיהּ מַשְׁמַע בְּפֶרֶק הָעֶרֶל ואע"ג דְּאָפְשָׁר לְחַלֵּק כֵּינָן דְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין מִיָּדִי דְּרַבָּנָן הוּא לֹא דָּיְיקִינַן כֵּוָלֵי הַאי לְהַחְמִיר עכ"ל וְהַתּוֹסָ' בב"ק דַּף ס"ט ד"ה כָּל הַנִּלְקָט כָּתְבוּ ואע"ג דְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין אֲפִילּוּ בְּאֶלֶף לֹא בָּטֵיל מ"מ מִדְּאוֹרַיְיתָא בַּטֵּיל ובשטמ"ק שָׁם כָּתַב בְּשֵׁם רַבֵּינוּ יְשַׁעְיָה תֵּירוּצִים אֲחֵרִים עַל הֶרְגֵּשׁ הַתּוֹסָ' דְּדָבָר שיל"מ וכו' וּפָשׁוּט דְּאֵין לְהַכְרִיחַ דְּסוֹבֵר דדשיל"מ וכו' מִן הַתּוֹרָה (מִדְּלָא כָּתַב כְּתֵירוּץ הַתּוֹסָ') דַּעֲדִיפָא מִינָּהּ מְשַׁנֵּי דִּבְזֶה אֵין בּוֹ דִּין דשיל"מ כְּלָל עי"ש וּבְהַגָּהוֹת הָרַב מוהר"ץ הִירְשׁ חַיּוֹת שָׁם הֵבִיא שכ"כ הַתּוֹסָ' בְּסוֹף מְעִילָה וְרַשְׁ"י בב"מ דַּף נ"ג עי"ש וְהָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן בָּאוֹת ק"ס הֵבִיא דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בב"ק הַנָּ"ל ושכ"כ מָרָן כ"מ בַּפֵּ"א מֵהִלְכוֹת חָמֵץ בְּשֵׁם הָרָ"ן גַּם הָרַב פר"ח בא"ח סי' תמ"ז ס"א (בד"ה ומ"ש בְּמַשְׁמַע) כָּתַב דְּמַשְׁמַע וַדַּאי דדשיל"מ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וכ"כ הָרַ"ן בפ' כָּל שָׁעָה וְרַשְׁ"י בפ"ק דְּבֵיצָה ובס' קֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּתוֹסֶפֶת דְּרַבָּנָן אוֹת צ"ו הִתְפַּלֵּא עַל מ"ש מָרָן כ"מ בְּהִלְכוֹת מְעִילָה הַנָּ"ל וּכְבָר הִשִּׁיגוּ מָרָן חִיְּדָ"א בס' יָעִיר אֹזֶן אוֹת י"ד בְּמַעֲרָכָה זוֹ שֶׁכְּבָר קָדְמוּ הָרַב פר"ח בְּהַשָּׂגָה זוֹ וְכַיּוֹצֵא לָזֶה עָמַד מַתְמִיהַּ הָרַב מַטֶּה אַהֲרֹן בְּדַף פ"ה ע"א עמ"ש הָרַב המבי"ט בְּקִרְיַת סֵפֶר בפ"ו מֵהִלְכוֹת מע"ב דְּמָעוֹת חֻלִּין וּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֶׁנִּתְעָרְבוּ אע"ג דְּרֻבָּא חֻלִּין צָרִיךְ לְחַלְּלָן מִן הַתּוֹרָה דְּכֵינָן דְּאָפְשָׁר בְּחִילּוּל לָא בָּטֵיל וְצָרִיךְ לְחַלְּלָן מִדְּאוֹרַיְיתָא עכ"ל וְהַיְינוּ דשיל"מ וְתַיְמַהּ דדשיל"מ הוּא מִדְּרַבָּנָן וכו' וּמַסִּיק כֵּן דא"ץ לְחַלְּלָן אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן דְּלָא כְּהָרַב בק"ס הַנָּ"ל עי"ש וְהָרַב פרמ"ג בְּסֵפֶר שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים כְּלָל י"ד (בד"ה וְהִנֵּה) אַף שֶׁכָּתַב שֶׁיֵּשׁ לְצַדֵּד וְלוֹמַר דשיל"מ בְּאֶלֶף לָא בָּטֵיל מִן הַתּוֹרָה הוּא אֲנַן קי"ל דְּמִדְּרַבָּנָן הוּא וכ"כ מָרָן מוהריט"א בְּקוּנְטְרֵס גֵּט מְקֻשָּׁר שבס' נְאוֹת יַעֲקֹב בְּדַף ע"ג ע"ב גַּבֵּי סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֶׁנִּתְעָרֵב בְּרֹוב דְּחֻלִּין דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא חַד בְּתְרֵי בָּטֵיל דאע"ג דְּהוּא דָּבָר שיל"מ בְּחִילּוּל מ"מ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא אֵין לְךָ דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ בִּיטּוּל בְּרֹוב דְּבָרֶיהָ וְדָבָר חָשׁוּב וְדָבָר שֶׁבְּמִנְיָן דְּלָא בָּטְלִי אֵינוֹ אֶלָּא

מִדְּרַבָּנָן כְּמוֹ שֶׁמִּתְבָּאֵר בפ' הֶעָרֵל וכמ"ש הַתּוֹסָ' בִּזְבָחִים דַּף ע"ג ד"ה אֶלָּא אָמַר רָבָא ובב"מ דַּף ז' ד"ה קָפֵץ וכו' ע"ש וִידִידִי הַגָּאוֹן מִנְחַת מֹשֶׁה נר"ו בחא"ח סס"י י"ד כָּתַב דִּבְמָקוֹם אַחֵר הוֹכִיחַ דְּהָא דדשיל"מ לָא בְּטִיל הוּא מִדְּרַבָּנָן וְכָעֵת לֹא יָדַעְתִּי אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹד דְּבָרָיו בָּזֶה אָמְנָם כֵּן הוּא הָאֱמֶת כְּמוֹ שֶׁמִּתְבָּאֵר מִמַּה שֶּׁרָשַׁמְתִּי: מא דָּבָר הַמְקַבֵּל טַוְמְאָה דְּאֵינוֹ חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטַּוְמְאָה מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י בְּשַׁבָּת דַּף פ"ד ע"ב ד"ה מִי לָא עֲסִיקִינַן דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא וְעַיֵּין בְּמִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ דַּף י"ג ע"ג בְּשֵׁם הג' פנ"י דְּאֶפְשָׁר דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן וְסֵיָּר פנ"י אֵין מצ"א עַתָּה ועי"ש בַּהַשְׁמָטוֹת וְעַתָּה נִדְפַּס ס' עַמּוּדֵי אֵשׁ וְרָאִיתִי שֶׁיִּדִידִי הַגָּאוֹן נר"ו בְּדַף נ"ג ע"ג הִקְשָׁה עַל הפנ"י מִשַּׁ"ס דְּשַׁבָּת הַנָּ"ל: מב דְּבָרִים אִם יֵשׁ בָּהֶם מִשּׁוּם מְחַזְּסְרֵי אֲמָנָה וּבְחִילּוּק שֶׁבֵּין מַתָּנָה מְרֻוָּחָה לְמוּעָטֶת וּבֵין חַד תַּרְעָא לִתְרֵי תַּרְעָא עַיֵּין לְהָרַבָּנִים בְּשׁוּ"ת נָחְפָּה בְּכֶסֶף ח"ב דַּף קכ"ו ע"ד (דִּבְרֵי מַר נָקְדוֹ) וְדַרְכֵי שָׁלוֹם בְּדַף כ"ב וְאוֹת הִיא לְעוֹלָם בח"א דַּף ע"ת ע"א: מג דְּבָרִים הַמְּוֻתָּרִים וַאֲחֵרִים נָהֲגוּ בָּהֶם אִיסּוּר אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְהַתִּיר לָהֶם כָּתַב מָרָן חִיְּדָ"א בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה יו"ד סִי' רי"ד בְּשֵׁם הָרַב מוהר"ש עָרָאמָה דְּנִסְתַּפֵּק אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וּמַסִּיק דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן עי"ש גַּם מָרָן החבי"ף בס' נִשְׁמַת כָּל חַי ח"א סִימָן מ"ו הֵבִיא שַׁ"ס דְּנָדָרִים ט"ו ע"א וְדִבְרֵי הָרַאשׁוֹנִים שָׁם וּבְדַף פ"א ע"ב דְּמְבֹאָר דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן וְהוֹסִיף לְהָבִיא גַּם מֵרַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים מוהרשד"ם ומ"ץ וְנֶאֱמָן שְׁמוּאֵל זַ"ל דְּסָבְרִי הָכִי וְעָמַד מַתְמִיהַּ עַל הָרַב פר"ת סִימָן ל"ט ס"ק ל"ב דַּף ע"ו ע"ב שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם רַשְׁ"י וְהָרָ"ן דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא עיש"ב וּמִכָּל הָאָמוּר תָּמִיהַּ לִי עַל הָרַב זֶרַע אֱמֶת ח"ב סִי' י"ט דַּף טו"ב ע"ב שֶׁכָּתַב בְּנִדּוֹנוּ דְּכֵיוָן דְּאִיכָּא מִשּׁוּם דְּבָרִים הַמְּוֻתָּרִים וכו' הַדַּר הו"ל אִיסּוּרָא דְּאוֹרַיְיתָא וכו' עי"ש וְהוּא פֶּלֶא וּמִלְּבַד תשו' הָרַב מוהרשד"ם שֶׁצִּיֵּין בְּנִשְׁמַת כָּל חַי הַנָּ"ל (וה"ה בַּיּוֹ"ד סִימָן נ"ג) ע"ע לְהָרַב מוהרשד"ם בחיו"ד סִי' מ' הֵבִיא דְּבָרָיו הָרַב כְּפִי אַהֲרֹן בְּדַף כ"ח ע"א: מד דְּבָרִים שֶׁבִּכְתָב אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְאָוְמָרָם בע"פ עַיֵּין ש"ע סִימָן מ"ט וּבְרַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים הַחוֹנִים עַל הַטּוּר ש"ע אַרְעָא דְּרַבָּנָן בָּאוֹת קס"ב וְיָעִיר אׇזֶן בְּמַעֲרָכָה זוֹ אוֹת ל"ו וּמְשַׁק בֵּיתִי בְּמַעֲרֶכֶת הַסָּמֶ"ךְ אוֹת ש"מ יַד מַלְאָכִי בִּכְלָלֵי הַדִּינִים אוֹת דק"ן קנ"ה קנ"ו קס"ב וּבְמִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ בְּחֵלֶק הַתְּשׁוּבָה דַּף כ"ח ע"ב וְיִקְרָא אַבְרָהָם בְּשׁוּ"ת א"ח סִי' ד' פָּתַח הַדְּבִיר בח"ג סִימָן רפ"ב אוֹת ט"ו בַּאֲרִיכוּת יִשְׂרֵי לֵב דַּף ג' ע"א וּבְקוּנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת חֲלִיצָה סִי' א' אוֹת ל"ג כָּתַבְתִּי קְצָת בָּזֶה וְהָרַב שְׁדֵה יִצְחָק בחי' לְגִטִּין עַל דַּף ס' תָּמַהּ עמ"ש בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה סִימָן מ"ט שֶׁלֹּא זָכַר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' יְשָׁנִים בפ"ז דְּיוֹמָא דַּף ע' (גַּבֵּי וּבָעֲשׂוֹר שֶׁבְּחוֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים קוֹרֵא ע"פ) דְּהָא דִּדְבָרִים שֶׁבִּכְתָב וכו' הוּא מִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר וְכֵן הֵבִיא תְּמִיהָתוֹ בס' עֵינַי כָּל חַי וְלֹא רָאוּ שֶׁבִּמַּחֲזִיק בְּרָכָה שָׁם הֵבִיא דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' יְשָׁנִים הַנָּ"ל: מה דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹת לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין הָכִי אָמְרִינַן בְּסַנְהֶדְרִין דַּף ל' והג' הָרַשְׁבָּ"ץ בח"ב סִי' קכ"ח הו"ד בְּמִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ דַּף כ"ג ע"ב חִילֵּק בֵּין מִידֵי דְּמִמּוֹנָא דְּלָא חָיְישִׁינַן לַחֲלוֹם לְמִידֵי דְּאִיסּוּרָא עי"ש וּלְפִי הַנִּרְאֶה נָעֲלַם דָּבָר זֶה מֵהָרַב נו"ב במ"ת חיו"ד סִימָן ל' (בד"ה וְעַל מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי) שֶׁהִקְשָׁה לוֹ הָרַב הַשּׁוֹאֵל שֶׁלְּפִי דְּבָרָיו שֶׁנִּתְאַמֵּת לְבַעֲלֵי הַתּוֹסָ' הֱיתֵר הַבַּרְבּוֹטָא בְּפוֹעֵל שֶׁרָאוּבְשָׁעָה שֶׁנִּיצּוֹד שֶׁמִּשִּׁיר קַשְׁקַשִּׁים בַּעֲלוּתוֹ מֻהֲיָם א"כ לָמָּה נִתְגַּלָּה לְרַבִּינוּ אֶפְרַיִם בַּחֲלוֹם לְאָסְרוֹ וְהֵשִׁיב לוֹ אֲנִי אוֹמֵר דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹת ל"מ וְלֹא מוֹרִידִין וּמֵעוֹלָם לֹא שָׁמַעְתִּי לְהוֹכִיחַ דִּין מִבַּעַל הַחֲלוֹמוֹת הַזֶּה וַחֲלוֹמוֹת שָׁוְא יְדַבְּרוּ וְעִם שר"א הָיָה חָסִיד גָּדוֹל וְחָשַׁשׁ לַחֲלוֹמוֹ שֶׁהִתִּיר הַשְּׁרָץ וְהָיָה חוֹשֵׁשׁ פֶּן יֵשׁ

מַמָּשׁ בַּדָּבָר וְתָלָה זֶה עַל שֶׁהִתִּיר דָּג בִּרְבּוּטָא מ"מ אִם הָיָה נִתְאַמֵּת לוֹ שֶׁיֵּשׁ לְדָג זֶה קַשְׁקַשִּׁים כְּמוֹ שֶׁנִּתְאַמֵּת לְבַעֲלֵי הַתּוֹסָ' הָיָה תּוֹלֶה פִּתְרוֹן חֲלוֹמוֹ עַל עִנְיָן אַחֵר אֲבָל לְהָבִיא רְאָיָה מֵחֲלוֹם יָעוּף הֶבֶל הוּא אֵין בּוֹ מַמָּשׁ וכו' וְעַיֵּין בְּסַנְהֶדְרִין וְכֵן פָּסַק הָרַמָ"א בַּיּוֹ"ד סוס"י רנ"ט בָּא לוֹ בַּעַל חֲלוֹם וְאָמַר כו"כ מָעוֹת הֵם וְשֶׁל מַעֲשֵׂר הֵן זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה וְאָמְרוּ דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹת ל"מ ול"מ עכ"ל וַהֲרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ ס"ל דִּבְמִידֵי דְּאִיסּוּרָא לָא אָמְרִינַן ד"ת ל"מ ול"מ וּמָרָן חִיֵּד"א בְּסֵפֶר יָעִיר אֹזֶן בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת ט"ו כָּתַב דְּבָדָבָר שֶׁנִּפַּל מַחֲלוֹקֶת בֵּין חַכְמֵי הַדּוֹר וְאֵין מַכְרִיעַ שָׂרֵי לִשְׁאוֹל מִן הַשָּׁמַיִם כְּמוֹ מִקְדּוֹשִׁים הַהֲלָכָה וּמָצוּ לְמֵיעֲבַד עפ"י מַה שֶׁיּוֹרוּ מִן הַשָּׁמַיִם וכמ"ש הָרָאָבָ"ד רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ הוֹפִיעַ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְרַבֵּינוּ יַעֲקֹב סָגָ"ל כָּכָה יַעֲשֶׂה לִשְׁאוֹל שְׁאֵלוֹת מִן הַשָּׁמַיִם וְהָיוּ מְשִׁיבִים לוֹ וְאִם רַב אֶחָד נ"ל לַחְלוֹק יָכוֹל לַחְלוֹק דְּלֹא בַּשָּׁמַיִם הִיא וְכֵן הָרַמְבַּ"ן חָלַק עַל הָרָאָבָ"ד בְּדִין הַהוּא שֶׁכָּתַב רוה"ק הוֹפִיעַ עכ"ל הֲרֵי שֶׁרַבֵּינוּ יַעֲקֹב הָיָה מֵבִיא רְאָיָה מֵהַחֲלוֹם וְלֹא אָמַר דְּדִבְרֵי חֲלוֹמוֹת שָׁוְא יְדַבְּרוּ וּלְפִי דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ הנז"ל צ"ל דְּמַה שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה כֵּן עפ"י דִּבְרֵי הַחֲלוֹם הַיְינוּ דַּוְקָא בְּאִיסּוּרִין וְלָא בְּמִידֵי דְּמָמוֹנָא ועכ"פ שָׁמְעִינַן מִינָּהּ דִּבְמִידֵי דְּאִיסּוּרָא מַשְׁגִּחִינַן בַּחֲלוֹם וּמַשְׁמַע בֵּין לְהָקֵל וּבֵין לְהַחְמִיר ומ"ש בְּמִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ לְפַקְפֵּק בָּזֶה שֶׁהֲרֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִידֵי דְּאִיסּוּרָא ואפי"ה אָמְרִינַן דְּאִם אָמַר לוֹ בַּעַל הַחֲלוֹם מָעוֹת אֵלּוּ שֶׁל מַעֲשֵׂר הֵם ד"ח לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין הִנֵּה עַתָּה רָאִיתִי לְהָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה ח"א בפ"ד דְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי דַּף ק"ע ע"ד שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם מָרָן מוהרד"ף בס' חַסְדֵי דָּוִד שֶׁהִקְשָׁה בְּגוּף דִּבְרֵי הַבָּרַיְיתָא דְּאַמַּאי אָמְרוּ ד"ח ל"מ ול"מ דְּבִשְׁלָמָא בְּמָמוֹן נִיחָא דִּמְסַפְּקָא לָא מַפְקִינַן מָמוֹנָא אֲבָל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִידֵי דְּאִיסּוּרָא וְלֹא יְהִי אֶלָּא סָפֵק אִיסּוּרָא וּלְחֻמְרָא אִית לָן לְמֵיזַל וְכָתַב שֶׁתֵּירֵץ לָזֶה שֶׁבַּדְּקְדּוּק אָמְרוּ שֶׁהָיָה מִצְטַעֵר עַל מָעוֹת אָבִיו וּבָא בַּעַל הַחֲלוֹם וכו' וְדַוְקָא בכה"ג שֶׁהָיָה מְהַרְהֵר בְּזֶה הוּא דְּאָמְרִינַן דְּאֵין מַשְׁגִּיחִין עַל דִּבְרֵי הַחֲלוֹם דְּרַעְיוֹנוֹהִי עַל מִשְׁכָּבֵיהּ סַלִּיקוּ וכו' עי"ש וְהָרַב נָחְמָד לַמַּרְאֶה תֵּירֵץ דְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי חֲשִׁיב מִידֵי דְּמָמוֹנָא שכ"כ בחי' הָרָ"ן בְּשֵׁם ר"ת וְז"ל בד"ה בַּבַּיִת לֹא אָמַר כְּלוּם יֵשׁ לְפָרֵשׁ וכו' ואע"ג דע"א נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִין וְהָיָה בַּדִּין שֶׁיִּהְיֶה נֶאֱמָן לְעִנְיַן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶפְשָׁר שֶׁעֲדוּת זֶה שֶׁל מע"ש דִּין מָמוֹן יֵשׁ בּוֹ שמע"ש מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא וְהוּא בָּא לְהוֹצִיא הַמָּמוֹן מֵחֶזְקָתוֹ דָּבָר שֶׁבְּמָמוֹן אֵינוֹ פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם ואעפ"י שֶׁיֵּשׁ אִיסּוּר בַּדָּבָר וְכֵן דַּעַת ר"ת עכ"ל וּמַעֲתָּה בֵּין לְמָר וּבֵין לְמָר אֵין לָנוּ הֶכְרֵחַ דִּבְמִידֵי דְּאִיסּוּרָא וְלֹא הָיָה מְהַרְהֵר בַּדָּבָר דְּאֵין מַשְׁגִּיחִין בְּדִבְרֵי הַחֲלוֹם דְּהָא דְּאָמְרוּ בְּאוֹמֵר שֶׁל מע"ש הֵן דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹת ל"מ ול"מ הַיְינוּ הוּא מְשׁוּם דַּחֲשִׁיב מָמוֹן וְאִיסּוּרָא גְּרִיר בָּתְרֵיהּ אוֹ מְשׁוּם שֶׁהָיָה מְהַרְהֵר הָא לא"ה שַׁפִּיר יֵשׁ לָחוּשׁ לְדִבְרֵי הַחֲלוֹם וּקְצָת יֵשׁ לְפַקְפֵּק בְּדִבְרֵי מָרָן מוהרד"ף מֵהֵיא דְּרַבֵּינוּ יַעֲקֹב סָגָ"ל הַנָּ"ל דְּכֵיוָן דְּהָיָה שׁוֹאֵל לְכַתְּחִלָּה אֵין לְךָ מְהַרְהֵר בַּדָּבָר גָּדוֹל מִזֶּה וְלֹא הָיָה לוֹ לַעֲשׂוֹת כְּדִבְרֵי הַחֲלוֹם דבכה"ג אָמְרִינַן ל"מ ול"מ וְעוֹד קָשֶׁה דְּמִדִּבְרֵי הָרַמָ"א בַּיּוֹ"ד בסס"י נט"ר מַשְׁמַע שמ"ש בַּבָּרַיְיתָא הֲרֵי שֶׁהָיָה מִצְטַעֵר עַל מָעוֹת אָבִיו וכו' אֵינוֹ בְּדַקְדּוּק לוֹמַר דְּדַוְקָא מִפְּנֵי שֶׁהָיָה מְהַרְהֵר בַּדָּבָר הוּא דְּאָמְרִינַן לֹא מַעֲלִין וכו' שֶׁהֲרֵי שִׁנָּה הַלָּשׁוֹן מִמַּה שֶׁאָמְרוּ בַּבָּרַיְיתָא וְכָתַב וְכֵן אִם אָמְרוּ בַּחֲלוֹם אֵלּוּ הַמָּעוֹת שֶׁהִטְמִין אָבִיךָ שֶׁל צָדָקָה הֵם אֵינוֹ כְּלוּם דְּדִבְרֵי חֲלוֹמוֹת לֹא מַעֲלִין ול"מ עכ"ל וּמַשְׁמָעוּת הַלָּשׁוֹן הוּא אַף בְּלֹא הָיָה מְהַרְהֵר מִקֹּדֶם הַדִּין כֵּן מִדְּלָא נָקֵט כְּלִשּׁוֹן הַשַּׁ"ס אוֹ לְכָל הַפָּחוֹת כִּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בפ"ו מֵהִלְכוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֲלָכָה ו' א"ל בַּחֲלוֹם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל אָבִיךָ שְׁאַתָּה מְבַקֵּשׁ הֲרֵי הוּא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי ד"ח ל"מ

ול"מ וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּלָשׁוֹן אֵלּוּ הַמָּעוֹת שֶׁהִטְמִין אָבִיךְ וכו' מוֹרֶה ג"כ שֶׁהָיָה מְהַרְהֵר בַּדָּבָר וְנִרְאָה לְיַיְשֵׁב דְּכֵיוָן דְּהָרַמְ"א הֶוְצְרַךְ לְכְתּוֹב הַדִּין גַּבֵּי צְדָקָה (כִּי בזה"ז אֵין שַׁיָּיךְ דִּין מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי) שֶׁהִיא מָמוֹן משו"ה כָּתַב הַדִּין גַּם בְּלֹא מְהַרְהֵר, וְעַיֵּין בַּשָּׁ"דּ שָׁם ס"ק י"ד אִי צְדָקָה לַעֲנִיִּים חֲשִׁיב סְפֵק אִיסּוּרָא אוֹ סְפֵק מָמוֹנָא, וְהָרַב בֵּית מֵאִיר שָׁם כָּתַב בְּשֵׁם הָרַב מוהרימ"ט בח"א סי' ל"ט דְּמַסִּיק דַּחֲשִׁיב סָפֵק מָמוֹנָא וְרָאִיתִי בְּשוּ"ת שֶׁמֶשׁ צְדָקָה בחיו"ד סי' ה' שֶׁכָּתַב בַּהַגָּהָה (עמ"ש הָרַב הַמְחַבֵּר בְּשֵׁם הָרַדְבָּ"ז בְּדִין נוֹדֵר בַּחֲלוֹם וְז"ל וּמִיהוּ בנד"ד אֲנִי אוֹמֵר שֶׁאֲפִילּוּ הָרֹא"שׁ מוֹדֶה דְּכֵיוָן דְּפְרִיעַת ב"ח מִצְוָה מִן הַשָּׁמַיִם מְזָרְזִין אוֹתוֹ לְקַיֵּים הַמִּצְוָה וְיֵשׁ לָחוּשׁ לְקַיֵּים שְׁבוּעָתוֹ עכ"ל כָּתַב ע"ז בַּהַגָּהָה) וְז"ל וְכֵן נִרְאֶה מס' התשב"ץ ח"ב סי' קכ"ז שֶׁכָּתַב דבכ"מ רָאוּי לָנוּ לִסְמֹךְ עַל הַחֲלוֹם בֵּין לְעִנְיַן נֶדֶר בֵּין לְעִנְיַן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְעִנְיָנִים אֲחֵרִים עכ"ל.

וְהֵם דְּבָרִים תְּמוּהִים לענ"ד דְּאֵיךְ הַפֶּה יְכוֹלָה לְדַבֵּר דְּיֵשׁ לָנוּ לִסְמֹךְ עַל הַחֲלוֹם לְעִנְיַן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וַהֲרֵי אִיפְּכָא תַּנְיָא בְּסַנְהֶדְרִין הַנַּ"ל שֶׁאָמְרוּ בָּזֶה דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹת ל"מ ול"מ וְהֵיא הֲלָכָה פְּסוּקָה וס' הָרַשְׁבָּ"ץ אֵין אֶצְלִי וצ"ע: וְהִנֵּה מָרָן חִיְדָּ"א בס' ברכ"י יו"ד סי' נט"ר צַיֵּין ע"ד הָרַמְ"א הַנַּ"ל לְעַיֵּין בְּשוּ"ת הָרַשְׁבָּ"ץ הַנַּ"ל וּבַשָּׁ"דּ ח"מ סי' של"ג וְדִבְרֵי הַשָּׁ"דּ שָׁם הֵם בס"ק כ"ה שֶׁעַל מ"ש הָרַמַ"ח בס"ה דְּמִלַּמֵּד שֶׁחָלָה מְנַכִּין לוֹ דְּמֵי חָלְיוֹ וְאִם כְּבָר קִבֵּל הַפּוֹעֵל אוֹ הִלַּמֵּד אֶת שְׂכָרוֹ י"א דְּאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַחֲזִיר וְהוּא מִדִּבְרֵי מוהר"ם שֶׁהֵגִיד לוֹ כֵּן בַּעַל הַחֲלוֹם וע"ז כָּתַב הָרַב שָׁ"דּ דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹת ל"מ ול"מ בָּזֶה וּגְדוֹלָה מִזּוֹ אָמְרוּ הֲרֵי שֶׁהָיָה מִצְטַעֵר עַל מָעוֹת שֶׁהִנִּיחַ לוֹ אָבִיו וּבָא בַּעַל הַחֲלוֹם וְאָמַר לוֹ וכו' שֶׁל מע"ש הֵן וְאָמְרוּ ד"ח ל"מ ול"מ כ"ש כָּאן דְּלֹא מִסְתַּבֵּר כְּלָל לְחַלֵּק בֵּין הִקְדִּים לוֹ שְׂכָרוֹ אוֹ לֹא דְּמַה בְּכָךְ שֶׁהִקְדִּים לוֹ שְׂכָרוֹ הֲרֵי לֹא נָתַנּוֹ לוֹ אֶלָּא עַל דַּעַת שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ מְלָאכָה כְּפִי הַזְּמַן שֶׁשָּׂכַר עִמּוֹ וכו' עי"ש וּלְפִי שִׁיטָתוֹ יֵשׁ לִתְמֹהַּ עַל הָרַמְ"א וְהָרַב הַלְּבוּשׁ דְּנִרְאִים כְּמְזַכִּים שְׁטָרָא לְבֵי תְּרֵי שֶׁבַּיּוֹ"ד פָּסְקוּ הָא דְּדִבְרֵי חֲלוֹמוֹת ל"מ ול"מ ובח"מ לְהָא דמוהר"ם עפ"י דִּבְרֵי בַּעַל הַחֲלוֹם וְכֵן יֵשׁ לִתְמֹהַּ מִמַּאי דְּפָסְקִינַן בח"מ סס"י הָרָ"ן גַּבֵּי מָעוֹת פְּקֻדּוֹן דְּדִבְרֵי חֲלוֹמוֹת לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין עי"ש, אָמְנָם נִרְאֶה דְּאֵין שׁוּם תֵּימַהּ עַל מוהר"ם מֵהָא דְּסַנְהֶדְרִין הנז"ל דְּאַף למ"ש הָרַשְׁבָּ"ץ לְחַלֵּק בֵּין מִידִּי דְּאִיסּוּרָא לְמָמוֹנָא דְּבָמָמוֹן אָמְרִינַן ד"ח לֹא מַעֲלִין וכו' מ"מ הַיְינוּ דַּוְקָא כְּשֶׁבָּאנוּ לְהוֹצִיא מָמוֹן עפי"ד בַּעַל הַחֲלוֹם אֲבָל בְּהַהִיא דמוהר"ם שֶׁכְּבָר הִקְדִּים לוֹ שְׂכָרוֹ וּבַעַל הַחֲלוֹם מַחֲזִיקוֹ בְּיָדוֹ שַׁפִּיר דָּמֵי לִפְסֹק כְּדִבְרֵי בַּעַל הַחֲלוֹם וּמִתְיַיְשֵׁב בָּזֶה פְּסָקֵי הָרַמְ"א וְהָרַב הַלְּבוּשׁ כַּמּוּבָן שׁוּב רָאִיתִי בס' קִנְיַן פֵּירוֹת בְּחֵלֶק ח"מ בְּמַעֲרֶכֶת הַפֵּ"ה (פּוֹעַל) ד' ת"ג אוֹת כ"ז שֶׁהֵבִיא פְּסַק הָרַמְ"א וְדִבְרֵי הַשָּׁ"דּ הַנַּ"ל וְסַיֵּם וְז"ל וְעַיֵּין תשב"ץ ח"ב סי' קכ"ח שֶׁכָּתַב דְּהַהּ דְּפֶרֶק זֶה בּוֹרֵר (שֶׁאָמְרוּ ד"ח לֹא מַעֲלִין ול"מ) הַיְינוּ דַּוְקָא לְהוֹצִיא מָמוֹן מֵחֲזָקָתוֹ וכו' וא"כ ה"ה הָכָא עכ"ל פְּשֵׁט דְּבָרָיו מוֹרִים דְּלִסְיוּעֵי קָאָתֵי לְהַשָּׁ"דּ מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ ולענ"ד נַהֲפוֹךְ הוּא וּבְדוֹחֵק יֵשׁ לְהַעֲמִיס שְׁכַוָּנָתוֹ ג"כ לְמַה שֶׁכָּתַבְתִּי דְּכֵיוָן דְּאֵין כָּאן אִפּוּקֵי מָמוֹנָא אֶלָּא אַוְקוּמֵי מָמוֹנָא שַׁפִּיר מָצֵינַן לְהוֹרוֹת עפ"י דִּבְרֵי בַּעַל הַחֲלוֹם וּמָצָאתִי בְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים במע' הָאֶלֶף בָּאוֹת רַבֵּינוּ אֱלִיעֶזֶר בַּר נָתָן (רָאָבָ"ן) שֶׁכָּתוּב בְּתִחִלַּת ס' רָאָבָ"ן סי' כ"ו שֶׁהִתִּיר כְּלֵי יַיִן וכו' כִּי סָמַךְ שֶׁאָמְרוּ שֶׁהָיָה נִגּוּב וְאַקְרִיוּן בְּחֶלְמֵיהּ הַשּׁוֹתִים בְּמִזְרְקֵי יַיִן וְאָסַר הַיַּיִן שֶׁבָּחֲבִית וְהִתְעַנָּה הוּא וְהַשּׁוֹתִים גַּם הָרַדְבָּ"ז בְּתִשּׁוּ' סי' שֵׁנִי אַלְפַּיִם רפ"ו שֶׁהוֹרָה דְּתִפְלִין דר"ת יָכוֹל לַעֲשׂוֹתָם דְּרַשְׁ"י וּבַלַּיְלָה הֶרְאוּהוּ בַּחֲלוֹמוֹ שֶׁלֹּא יָפָה הוֹרָה וְחָזַר בּוֹ וְסַיֵּם (בשה"ג)

וּמִן הָאָמוּר מְפֹרָשׁ דְּהָווּ רַבָּנָוָתָא קַמָּאֵי וּבָתְרָאֵי זְהִירֵי וְחָיְישֵׁי בַּחֲלוֹמוֹת וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֲפִילּוּ לַחֲלוֹם נָכְרִי כַּמְבֹאָר בַּמִּדְרָשִׁים וכמ"ש מוהרח"ו בְּמִגִּילַּת סְתָרָיו כ"י וּמִתְעַנִּים ת"ח אַף בְּשַׁבָּת וְזוֹ הֲלָכָה רוֹוַחַת וְאַשְׁכְּחַן אִיפְּכָא כָּל קַבָּל דְּנָא בפ' ז"ב ד' ל' אִם אָמְרוּ לוֹ בַּחֲלוֹם כָּךְ מָעוֹת בְּמָקוֹם פ' וְשָׁל מַעֲשֵׂר ב' הֵם וּמְצָאָם בְּאוֹתוֹ מָקוֹם וּבְמִנְיָנָם הֲרֵי הֵם שֶׁלּוֹ וד"ח לֹא מַעֲלִין ול"מ וְהוּא הֲלָכָה כַּמְבֹאָר בְּהָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וְטוּר ח"מ סי' רנ"ה וְנִסְתַּיֵּעַ מִזֶּה הַשָּׁ"דּ ח"מ סי' של"ג וְעַיֵּין מוהריט"ץ סי' רע"א וְזֶה כִּסְבָרַת ר"מ בְּגִטִּין דַּף נ"ב וְשִׁלְהֵי הוֹרָיוֹת וְעַיֵּין תשב"ץ ח"ב סי' קכ"ח עכ"ל וּלְעִנְיַן חֲלוֹמוֹת הַנָּכְרִי הָאֱרִיךְ קְצָת מָרָן החבי"ב בס' לב חַיִּים ח"ב סי' ס"ה שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ כָּל שֶׁהַגּוֹי מְהֵימַן וכו' וְעַיֵּין בְּשוּ"ת בְּשָׂמִים רֹאשׁ סי' שמ"ט ובמ"ש הָרַב יָפֶה לַלֵּב נר"ו בסי' תרפ"ח אוֹת ב' עַל דְּבָרָיו וְיֵשׁ לְפַקְפֵּק בִּדְבָרָיו וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בְּפִקְפּוּק: וְהָרַב שִׁיבַת צִיּוֹן בסי' נ"ב עָמַד בִּסְתִירָה שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה דְּבְאֵיזֶה מְקוֹמוֹת חוֹשְׁשִׁין לְדִבְרֵי הַחֲלוֹמוֹת כְּגוֹן נִדּוּהוּ בְּחוֹלָם וכו' וְאָמְרוּ דַּחֲלוֹם הוּא אֶחָד מִשִּׁשִּׁים בְּנִבּוּאָה וכו' ובמ"א אָמְרוּ דְּבָרַיחֲלוֹמוֹת ל"מ ול"מ וְרָצָה לְהַסְבִּיר בְּכַמָּה פָּנִים וְלֹא נִתְקָרְרָה דַּעְתּוֹ כִּי אִם בְּזֹאת לְחַלֵּק יָצָא בֵּין כְּשֶׁהַחֲלוֹם הוּא עַל הֶעָתִיד דְּהוּא כְּמוֹ נְבוּאָה שֶׁהוּא עַל הֶעָתִיד חוֹשְׁשִׁין לוֹ וּבֵין כְּשֶׁהוֹרָאַת הַחֲלוֹם הוּא עַל הָעָבָר דְּבָזֶה אֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹ עי"ש מַה שֶּׁהִסְבִּיר בַּאֲרִיכוּת וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עָלָיו שֶׁלֹּא זָכַר דִּבְרֵי ר' אַבָּהוּ בְּשוּ"ת נו"ב הנז"ל דְּנִרְאֶה דְּלָא ס"ל לְחַלֵּק בְּהָכִי שא"כ בְּדָג בְּאַרְבּוּטָא שֶׁהוּא הוֹרָאָה עַל הֶעָתִיד שֶׁאָסוּר לְאָכְלוֹ שַׁפִּיר יֵשׁ לָחוּשׁ לְדִבְרֵי בַּעַל הַחֲלוֹם.

וְרָאִיתִי לְהָרַב יַד מַלְאָכִי בְּכָלְלֵי הַדִּינִים אוֹת קס"ז שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרַב מַעֲבַר יַבּוֹק בְּהַקְדָּמַת הַסֵּפֶר דַּף ה' ע"ב דְּהָא דד"ח ל"מ ול"מ לֹא אָמְרוּ רַק דְּלָא עָדִיפִי לְאַפּוֹקֵי מָמוֹנָא דְּאַלִּימָא חָזְקַת הַמַּחֲזִיק כִּדְאִיתָא בְּדֻכְתֵי טוּבָא וְכָתַב ע"ז נִרְאֶה דר"ל דְּדַוְקָא לְעִנְיַן מָמוֹן אִתְּמַר וְלֹא לָעִנְיָן אִיסּוּרָא וּכְמוֹ שֶׁנִּרְאֶה שָׁם וְלִי הַהֶדְיוֹט צ"ע דְּהָא בְּסַנְהֶדְרִין ל' ע"א קָאָמַר דְּאִם בָּא בַּעַל הַחֲלוֹם וְאָמַר לוֹ שֶׁמָּעוֹת שֶׁהִנִּיחַ לוֹ אָבִיו שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵם דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹת ל"מ ול"מ וּמַעֲשֵׂר מִלְּתָא דְּאִיסּוּרָא הוּא וְאִם תִּדְחֶה וְתֹאמַר דְּכֵיוָן שֶׁהוּא מֻחְזָק בְּמָמוֹן אַלִּימָא חָזְקַת הַמַּחֲזִיק אַף לְגַבֵּי מִלְּתָא דְּאִיסּוּרָא אַכַּתִּי צ"ע דִּבְהוֹרָיוֹת י"ג ע"ב בְּהַהוּא עֻוְבְדָּא דְּאַסִּיקוּ לֵיהּ לר"מ אֲחֵרִים ולר' נָתָן יֵשׁ אוֹמְרִים עַל שֶׁהָיוּ רוֹצִים לְבַיֵּישׁ אֶת רַשְׁבָּ"ג ור' נָתָן אָזַל ור"מ לָא אָזַל אָמַר ד"ח לֹא מַעֲלִין ול"מ הָא קָמָן דְּאַף דַּהֲוָה מִילְּתָא דְּאִיסּוּרָא דְּלָא פְּתִיחַ בְּדִידֵיהּ דְּרָרָא דְּמָמוֹנָא אפי"ה לָא אַשְׁגַּח בֵּיהּ ר"מ וְעַיֵּין עִנְיָן נֶחְמָד בָּזֶה בתשב"ץ ח"ב סי' קכ"ז וקכ"ט וְשוּ"ת זְקַן אַהֲרֹן סי' כ"א וע"ע בְּרָכוֹת כ"ח א' וְלָא הִיא לְיִתּוֹבֵי דַּעְתֵּיהּ הוּא דְּחָזֵי לֵיהּ עכ"ל הִנֵּה הָרַב מעב"י כַּוָּנָה דַּעְתּוֹ לְדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ הַנַּ"ל וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה זֶה הי"מ גְּדוֹל מֵהַהִיא דְּשֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵן כְּבָר כָּתַבְתִּי מ"ש בחי' הָרָ"ן דַּחֲשִׁיב מִידֵּי דְּמָמוֹנָא וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה מֵהַהִיא דְּהוֹרָיוֹת בְּהוּרְמְנוּתֵיהּ דְּמַר אוֹמֵר אֲנִי אַדְּתִקְשֵׁי לֵיהּ מִדְּרַבִּי מֵאִיר דְּלָא אָזַל תְּסִיְּעֵי מר' נָתָן דְּחַיֵּישׁ לְדִבְרֵי הַחֲלוֹם וְאָזַל לְגַבֵּי רַשְׁבָּ"ג כיעי"ש ש"מ דְּיֵשׁ לָחוּשׁ לְדִבְרֵי הַחֲלוֹם בְּמִידֵּי דְּלָאו מָמוֹנָא הוּא וְעַיֵּין בְּגִטִּין דַּף נ"ב ע"א הַהוּא אַפּוֹטְרוֹפָּא דַּהֲוָה בְּשַׁבָּבוּתֵיהּ דר"מ דַּהֲוָה מְזַבֵּין אַרְעָתָא וְזַבֵּין עַבְדֵי וְלָא שַׁבְקֵיהּ ר"מ אֲחֵזוֹ לֵיהּ בְּחֶלְמֵיהּ אֲנִי לַהֲרוֹס וְאַתָּה לִבְנוֹת ואפי"ה לָא אַשְׁגַּח אֲמַר דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹת ל"מ ול"מ וּבְעֻוְבְדָּא דְּכָיְדוּר בְּיוֹמָא דַּף פ"ג ע"ב דר' יְהוּדָה ור' יוֹסֵי דְּלָא הָווּ בָּדְקִי בְּשָׂמָא אַפְקִידוּ כִּיסַיְיהוּ גַּבֵּיהּ ור"מ לָא אַפְקִיד גַּבֵּיהּ וְאוֹתְבֵיהּ בֵּי קִבְרֵי דְּאַבּוֹהַ אִתְחֲזִי לֵיהּ בְּחֶלְמָא תָּא שְׁקִיל כִּיסָא וכו' לְמָחָר אֲמַר לְהוּ הָכִי אִיחְחֲזִי לִי בְּחֶלְמָא אָמְרוּ לֵיהּ חֶלְמָא דְּבֵי שִׁימְשֵׁי

לֵית בְּהוּ מַמָּשָׁא נְרָאֶה דר' יְהוּדָה ור"י חוֹשְׁשִׁין לְדִבְרֵי הַחֲלוֹם וְלָכֵן הֲוְצְרְכוּ לוֹמַר לוֹ דְּדִבֵּי שִׁימְשֵׁי לֵית בֵּיהּ מִמַּשָּׁא דְּאִם הָיוּ כֻּלָּם סוֹבְרִים כר"מ דְּדִבְרֵי חֲלוֹמוֹת לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין הָיָה לָהֶם לוֹמַר לוֹ חֲלוֹמוֹת שָׁוְא יְדַבְּרוּ אֶלָּא דְּמִדִּבְרֵי רַשְׁ"י נִרְאֶה דְּגָרִים אָמַר לֵיהּ (וְלָא אָמְרִי לֵיהּ) וּפֵירֵשׁ שֶׁמִּתְכַּוְּנִין הָיָה לִדְחוֹתוֹ וְלֹא נִתְבָּרֵר לְפִי זֶה מִי הָיָה הָאוֹמֵר כֵּן וְאִם הָיָה ר"מ הַדָּבָר קָשֶׁה דְּלָמָּה לוֹ לִדְחוֹתוֹ בָּמָּה שֶׁאֵינוֹ וְלֵימָא לֵיהּ כְּפִי שִׁיטָתֵיהּ ד"ח לֹא מַעֲלִין וכו'.

וְרָאִיתִי בְּהַגָּהוֹת הָרַב מוהר"ץ הִירְשׁ חַיּוֹת שָׁם שֶׁהֵעִיר בָּזֶה וְכָתַב דְּשָׁאנֵי הָכָא כֵּיוָן שֶׁהִגִּיד לוֹ בְּמָקוֹם פ' וְנָתַן לוֹ סִימָן בְּנַדַּאי גַּם ר"מ הִכִּיר דֶּאֱמֶת בְּפִיו, וְאֵין תֵּירוּץ זֶה מִתְיַישֵׁב אֶצְלִי אֶלָּא אִם נֶאֱמַר דר"מ גּוּפֵיהּ מֵהַהוּא עֻוְבְדָּא וְאֵילָךְ הָדַר בֵּיהּ מִמַּאי דְּלָא הֲוָה חָיֵישׁ לְחֶלְמָא שֶׁהָרֵי רָאָה שֶׁבַּעַל הַחוֹלֵם דּוֹבֵר אֱמֶת הוּא אֲבָל אִם גַּם לָזֶה לֹא שָׁת לִבּוֹ וְסוֹבֵר דְּאֵין בַּחֲלוֹם מַמָּשׁ אַכַּתִּי קָשֶׁה אַדְּדָחֵי לֵיהּ בְּקָנֶה רָצוּץ לֵימָא לֵיהּ קוּשְׁטָא דְּמִילְּתָא וְהַנָּכוֹן לענ"ד הוּא דְּכֵינָן דְּהֶהָמוֹן מִתְפַּעֲלִים מד"ח אִם הָיָה אוֹמֵר לוֹ דְּבָרֵי חֲלוֹמוֹת ל"מ ול"מ לֹא הָיוּ נִכְנָסִים הַדְּבָרִים בְּאָזְנָיו שֶׁהוּא בָּא לַעֲקוֹר אֶת הַכֹּל מַה שֶּׁכְּבָר הֲוְשְׁרַשׁ בַּלֵּב הֶהָמוֹן אֲבָל אִם לֹא יַעֲקוֹר אֶת הַכֹּל אַף בַּחֲלָקוֹת יָשִׁית בֵּין זְמַן לִזְמַן פֶּתִי יַאֲמִין כִּי אֵין זֶה סוֹתֵר מַה שֶּׁמְּקֻבָּל בְּעֵינֵי הֶהָמוֹן, וּתְמִיהַ לִי קָצַת עַל הָרַב מוהרצ"ח שֶׁלֹּא הֵעִיר דְּמִדִּבְרֵי הַשַּׁ"ס לְפִי גִּירְסָתֵינוּ (אֲמַר לְהוּ אָמְרִי לֵיהּ וְעַיְּינְתִּי בְּכַמָּה דְּפוּסִים וְרָאִיתִי דְּגִירְסָא כֵּן) אֵין שׁוּם הֶרְגֵּשׁ מדר"מ ס"ל בְּעָלְמָא ד"ח ל"מ ול"מ דְּאָפְשָׁר דְּאָמְרִי לֵיהּ הֵם ר' יוֹסֵי ור' יְהוּדָה וְלֹא נִפְלְאֹת לְהַגִּיהַּ בְּדִבְרֵי רַשְׁ"י מִתְכַּוְּונִים הָיוּ (תַּחַת מִתְכַּוְּנִין הָיָה שֶׁכָּתוּב בְּרַשְׁ"י) וְגַם לְפִי דִּבְרֵי רַשְׁ"י דְּאֶחָד הָיָה הָאוֹמֵר מִי זֶה אָמַר שר' מֵאִיר אָמַר לוֹ כֵּן וְלֹא ר"י אוֹ ר' יוֹסֵי וּמָצָאתִי לְמָרָן החבי"ף בְּסֵפֶר לֵב חַיִּים ח"ב סי' קנ"א דַּף ק"ז ע"א שֶׁכָּתַב וְז"ל וְתֵדַע וְתַשְׁכִּיל כִּי רוֹאֶה אָנֹכִי ר"מ דס"ל דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹת ל"מ ול"מ בְּגִטִּין וּבְהוֹרָיוֹת מַר נְיהוּ גּוּפֵיהּ הֶרְאוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם כִּי דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹת יֵשׁ לָחוּשׁ וּבְדִידֵיהּ הֲוָה עוּבְדָּא בְּיוֹמָא דַּף פ"ג ע"ב בְּמַעֲשֶׂה דְּכֵידוּר וכו' וּכְשֶׁסִּיפֵּר הַחֲלוֹם לר"מ דְּחָאוֹ בְּאָמְרוֹ חֶלְמָא דְּבֵי שִׁימְשֵׁי שָׁהוּא חֲלוֹם שֶׁל ער"ש וכמ"ש רַשְׁ"י אֵין לְהַאֲמִין בּוֹ וּבָא וְיָשַׁב עַד שֶׁחָשְׁכָה וּלְקָחוֹ הָרֵי דַּאֲפִילּוּ בְּאָדָם רָשָׁע וּמִתְכַּוְּנִין לְגָזוֹל הָיָה הַחֲלוֹם אֱמֶת וּלְפִי סֵפֶר פִּתְרוֹן חֲלוֹמוֹת דַּף כ"ז וֶהֱבִיאוֹ בְּסֵפֶר יַד אֵלְיָהוּ סי' ל"ה דַּף ל"ו ע"ג הַחֲלוֹמוֹת שֶׁל שַׁבָּת צוֹדְקוֹת יוֹתֵר צ"ל כִּי זֶה שֶׁאָמַר ר"מ לַכִּידוֹר הוּא כְּדֵי לִדְחוֹתוֹ שֶׁלֹּא יַקְדִּים לֵילֵךְ וּלְקָחָתּוּ וְהָכִי נִרְאֶה דִּבְרֵי הָרַב יַד אֵלְיָהוּ שָׁם עכ"ל מִתְבָּאֵר דְּגִירְסָא אַחֶרֶת הָיָה לוֹ בַּשַּׁ"ס שֶׁהָרֵי כָּתַב וּכְשֶׁסִּפֵּר הַחֲלוֹם לר"מ וכו' וְגַם סִיְּגוֹן כָּל לְשׁוֹנוֹ מוֹרֶה כֵּן וְעַיְּינְתִּי בְּעֵין יַעֲקֹב וְרָאִיתִי שֶׁהַגִּירְסָא שָׁם אָתָא אֲמַר לֵיהּ לר"מ וכו' אֲמַר לֵיהּ חֶלְמָא דְּבֵי שִׁימְשֵׁי וכו' עי"ש וע"ז סָמְכוּ דִּבְרֵיהֶם הָרַבָּנִים הנז"ל כַּמּוּבָן ומ"ש בְּלֵב חַיִּים דצ"ל כִּי מ"ש לַכִּידוֹר הוּא לְדִחוֹתוֹ וְהִכְרִיחַ כֵּן מִדִּבְרֵי הַפִּתְרוֹן חֲלוֹמוֹת וְיַד אֵלְיָהוּ תֵּימַהּ הוּא אִם לֹא רָאָה דִּבְרֵי רַשְׁ"י שֶׁכָּתַב מְפֹרָשׁ מִתְכַּוְּנִין הָיָה לִדְחוֹתוֹ וְהֵבִיא שָׁם מַה שֶּׁהִקְשָׁה הָרַב עִיּוּן יַעֲקֹב בפ"ק דב"ב דַּף י"א ע"ב בְּעֻוְבְדָּא דְּחָלַם ריב"ז עַל בְּנֵי אֲחָתֵיהּ שֶׁהָיָה לָהֶם הֶפְסֵד ת"ש דִּינָרִים וּלְקָחָם מֵהֶם לְצָדָקָה דְּאֵיךְ חָשַׁשׁ לְדִבְרֵי הַחֲלוֹם הָרֵי אָמְרוּ דְּאִם אָמַר בַּעַל הַחֲלוֹם מָעוֹת אֵלּוּ לְצָדָקָה ד"ח ל"מ וְלֹא מוֹרִידִין וְשֶׁתֵּירֵץ שֶׁהַחֲלוֹם הָיָה אַחַר יוה"כ שֶׁנִּתְכַּפְּרוּ הָעֲוֹנוֹת וְהַחֲלוֹם צוֹדֵק וְכָתַב שֶׁדְּבָרָיו תְּמוּהִים כִּי מִלְּבַד שֶׁבְּכָל אָדָם יֵשׁ לָחוּשׁ עַל הַחֲלוֹם שֶׁהוֹרָאָתוֹ רָעָה ח"ו וכו' כ"ש וק"ו חֲלוֹם אָדָם גָּדוֹל כריב"ז שֶׁלֹּא הִנִּיחַ מִקְרָא וּמִשְׁנָה וכו' וא"כ אַף אִם לֹא הָיָה אַחַר יוה"כ

כָּל יוֹתֵר לְגַבֵּי דִּידֵיהּ חַד הוּא וכו' עי"ש וַאֲנִי אוֹמֵר דק"ו זֶה שַׁיָּיךְ לְגַבֵּי אֲחֵרִים שֶׁיָּחוּשׁוּ לַחֲלוֹמוֹ אֲבָל הוּא עַצְמוֹ וַדַּאי בְּמָקוֹם שֶׁמְּצִינוּ גְּדֻלָּתוֹ עַנּוֹתוֹ תַּרְבֶּה מְאֹד וְלָא מַחְזִיק נַפְשֵׁיהּ בְּגַבְרָא רַבָּה כְּמוֹ שֶׁהוּא הָאֱמֶת וְזֶה פָּשׁוּט וְעוֹד הֶאֱרִיךְ בְּלֵב חַיִּים שָׁם בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ וְדַעְתּוֹ שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ מְאֹד לְדִבְרֵי הַחֲלוֹם וְנִרְגָּשׁ ממ"ש הָרַב שָׁ"ךְ בח"מ סי' של"ג הַנָּ"ל וְכָתַב שֶׁיֵּשׁ לְיַיְשֵׁב כִּי כה"ג שֶׁיֵּשׁ לַחֲלוֹק עַל דִּינוֹ מִצַּד שֶׁהוּא דָּבָר דְּלָא מִסְתַּבֵּר שַׁיָּיךְ לוֹמַר ד"ח וכו' וְצִיֵּין שָׁם הַגְּדוֹלִים בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף (אוּלַי כַּוָּנָתוֹ לְמַה שֶׁהֵבֵאתִי לְמַעְלָה מ"ש בָּאוֹת רָאבָ"ן) וּבְמַעֲרֶכֶת הַיּוּ"ד (אוּלַי כַּוָּנָתוֹ למ"ש בָּאוֹת רַבִּינוּ יַעֲקֹב הֶחָסִיד) וְכָתַב שָׁם בְּדַף ק"ו ע"ד שֶׁבִּשְׁנַת התר"ג חָלַם גָּדוֹל אֶחָד חֲלוֹם נוֹרָא וְהוֹדִיעַ חֲלוֹמוֹ לְהַרְבֵּה עֲיָירוֹת בְּעָרֵי תּוֹגַרְמָה וְרַבָּנֵי הַדּוֹר דַּי בְּכָל אֲתַר חָרְדוּ מְאֹד לְקוֹל הַשְּׁמוּעָה וְהִרְעִישׁוּ הַרְבֵּה לְעוֹרֵר לֵב הָעָם לְתְשׁוּבָה בְּתַעֲנִית וּצְדָקָה וָתָ"ת וּשְׁאָר מעט"ו וְעָלְתָה בְיָדָם כִּי נִיחַם ה' עַל הָרָעָה וְיַהַפְכֵם לִבְרָכָה עי"ש וְכַיּוֹצֵא לָזֶה כָּתַב הָרַב נָחְמָד לַמַּרְאֶה ח"א בְּדַף קע"א שֶׁהָיָה מַעֲשֶׂה בִּשְׁנַת התקע"ד וְחָשׁוּ מְאֹד לְדִבְרֵי הַחֲלוֹם שֶׁהִגִּיד סִיבַּת הַמַּגֵּפָה עי"ש וּבְנַדַּאי כָּל שֶׁיֵּשׁ חַשַּׁשׁ סַכָּנָה אֲפִילּוּ חַשַּׁשׁ רָחוֹק יֵשׁ לָחוּשׁ לְדִבְרֵי הַחֲלוֹם כְּשֶׁאֵין נִצְמַח מִזֶּה שׁוּם אִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא אוֹ דְּרַבָּנָן וכ"כ בְּלֵב חַיִּים הַנָּ"ל בסוס"י כ"א וּכְבָר כָּתַבְתִּי במ"א בְּתְשׁוּ' דַּהֲגַם כִּי חָשׁוּ חֲזַ"ל לְדִבְרֵי חֲלוֹמוֹת הֵיכָא דְּאִיכָּא לְמֵיחַשׁ לְסַכָּנְתָּא אֲבָל כְּשֶׁהַחֲלוֹם מוֹרֶה לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה אִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא אוֹ דְּרַבָּנָן אֵין לְהַשְׁגִּיחַ בְּדִבְרֵי חֲלוֹמוֹת וכמ"ש מַר דּוֹדִי בְּתְשׁוּ' שֶׁבְּסֵפֶר חִקְרֵי לֵב ח"מ ח"א סי' קי"ח עכ"ל עוֹד תָּשׁוּב וְתִרְאֶה שָׁם סי' קט"ו תְּשׁוּבַת הָרַב בַּעַל ס' מִנְחַת זִכָּרוֹן בְּעִנְיַן תַּעֲנִית חֲלוֹם בר"ה (וְהֵיא לוֹ נִדְפְּסָה גַּם בְּסֵפֶר דִּבְרֵי מְנַחֵם סי' תקצ"ז) וּבְסִי' קי"ו בְּתְשׁוּ' הָרַב הַמְחַבֵּר וְהָרַב יִשְׂרֵי לֵב בְּדַף י"ב ע"ג כָּתַב עַל חֲלוֹמוֹת רָעִים עַל הַצִּבּוּר הָרַשְׁבָּ"ץ וּזְקֵן אַהֲרֹן כָּתְבוּ שָׁם הָרִיבָ"שׁ שֶׁגָּזַר ג' תַּעֲנִיּוֹת עפ"י חֲלוֹם וְשֶׁכָּתַב דְּמִי שֶׁמּוֹנֵעַ לְהִתְעַנּוֹת מַכְשִׁיל הוּא אֶת הָרַבִּים וְכֵן נָהַג מַר אָבִיו לְהַכְרִיז תַּעֲנִית עפ"י חֲלוֹם וְכֵן אָנוּ נוֹהֲגִים: עוֹד מָצָאתִי בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ לְמָרָן החבי"ף בס' חַיִּים בְּיָד סי' נ"ב שֶׁנִּשְׁאַל בְּמִי שֶׁנָּדַר בַּחֲלוֹם לִכְתּוֹב ס"ת לִשְׁמוֹ אִם חַיָּיב לְקַיְּימָם נִדְרוֹ וְהֶאֱרִיךְ קְצָת בְּעִנְיָן אִם יֵשׁ לָחוּשׁ לְדִבְרֵי חֲלוֹמוֹת וְהֵבִיא מַחֲלֹקֶת הַפּוֹסְקִים בַּיּוֹ"ד סי' ר"י בְּנוֹדֵר אוֹ נִשְׁבַּע בַּחֲלוֹם אִם חַיָּיב לְקַיְּימוֹ וְשָׁכָתַב הָרַדְבָּ"ז דְּבְדָבָר מִצְוָה כ"ע מוֹדוֹ שֶׁחַיָּיב לְקַיְּימוֹ וא"כ מְחֻיָּיב זֶה הַנּוֹדֵר לְהַכְתִּיב ס"ת כַּאֲשֶׁר נָדַר בֵּין שֶׁהוּא עַצְמוֹ חָלַם שֶׁנָּדַר בֵּין שֶׁאִישׁ אַחֵר חָלַם עָלָיו שֶׁנָּדַר.

וְעוֹד הֵבִיא מַה שֶׁנִּסְתַּפֵּק הָרַב מוהר"ח מוֹדְעִי בְּהַגָּהוֹתָיו לַיּוֹ"ד אֲשֶׁר בסו"ס בֵּרֵךְ מֹשֶׁה דַּף קנ"ח ע"ד בְּמִישֶׁבַּחֲלוֹם נִשְׁבָּע לַשֶּׁקֶר אִם צָרִיךְ כַּפָּרָה וְשָׁלֹא מָצָא גִּילּוּי לָזֶה וְהֵשִׁיב הוּא ע"ז דנ"ל פָּשׁוּט דְּאֵין צָרִיךְ כַּפָּרָה וְהֶאֱרִיךְ קְצָת בָּזֶה וְעוֹד נִשְׁאַל שָׁם בְּמִי שֶׁאָמַר לוֹ בַּחֲלוֹם אִישׁ אֶחָד שֶׁמֵּת בְּקָרוֹב כִּי הַטַּלִּית וּתְפִלִּין שֶׁלּוֹ יְקַבְּרוּם סָמוּךְ לְרֹאשׁוֹ וְהֵבִיא שֶׁכַּיּוֹצֵא בָּזֶה נִשְׁאַל הָרַב דִּבְרֵי מָרְדְּכַי סי' ש"ב בְּמֵת שֶׁבָּא בַּחֲלוֹם וְאָמַר שֶׁמַּרְגָּלִית פ' יְקָבְרוּ בְּתוֹךְ קִבְרוֹ וְשֶׁהֵשִׁיב דְּלָא אַרִיךְ לְמֶיעְבַּד הָכִי לַעֲבוֹר עַל בַּל תַּשְׁחִית אֶלָּא יִתְּנוּ דְּמֵי הַמַּרְגָּלִית לְצְדָקָה לְעִילּוּי נִשְׁמַת הַמֵּת וְכֵן יַעֲשׂוּ בְּטַלִּית וּתְפִלִּין הַנָּ"ל עי"ש וְנִרְאֶה שֶׁהֻוְצַרַךְ לוֹמַר שֶׁמֵּת מִקְּרוֹב שאל"כ פְּשִׁיטָא שֶׁאֵין לִשְׁמֹעַ לְגִזּוּל אֶת הַמֵּת עפ"י דִּבְרֵי הַחֲלוֹם שֶׁהֲרֵי גְּדוֹלָה מִזֹּאת כָּתַב הָרַב שְׁבוּת יַעֲקֹב בח"ב סי' ק"ג שֶׁנִּשְׁאַל שֶׁאֵיזֶה מֵתִים אָמְרוּ בַּחֲלוֹם לְקְרוֹבֵיהֶם שֶׁחָפְרוּ קִבְרֵיהֶם וְהִפְשִׁיטוּם עֲרוּמִים (כְּדֶרֶךְ שֶׁחָפְרוּ קְבָרוֹת מֵתִים אֲחֵרִים

כיעי"ש בְּגוּפָא דְּעוּבְדָּא) אִם מֻוָּתָּר לַחְפּוֹר קִבְרֵיהֶם כְּדֵי לְהַלְבִּישָׁם ושקו"ט בָּזֶה וְסַיֵּם וְכָל זֶה נ"ל בְּמֵתִים שֶׁמֵּתוּ מִקֹּרוֹב כְּמוֹ חָדָשׁ יָמִים אָבֵל.

הַמֵּתִים שֶׁמֵּתוּ מִקּוֹדֶם אֵין לַחְפּוֹר כְּלָל מִסָּפֵק כִּי הַגַּנָּבִים שֶׁהוֹדוּ אֵין נֶאֱמָנִים וְדִבְרֵי חֲלוֹמוֹת ל"מ ול"מ וְעַיֵּין ס' הַחֲסִידִים סי' תשל"ז י"ל דְּמַיְירֵי ג"כ תּוֹךְ ל' יוֹם גַּם יֵשׁ ס' הַרְבֵּה שֶׁמָּא לֹא נֶחְפְּרוּ ואת"ל נֶחְפְּרוּ דִּילְמָא כְּבָר נִרְקְבוּ גּוּפָם אוֹ תַּכְרִיכֵיהֶם וְאֵין לְנַוְּול הַמֵּת מְסַפְּקוֹת כִּי הָנֵי מכ"ש שֶׁיֵּשׁ כָּאן סַכָּנַת הַחַיִּים בְּכַמָּה חֲשָׁשׁוֹת עכ"ל הֲרֵי שֶׁאַף כְּשֶׁיֵּשׁ בְּדָבָר מִשּׁוּם כְּבוֹד הַמֵּת שֶׁלֹּא יִהְיֶה עָרוּם אֵין לְהַתִּיר לְנַוְּול הַמֵּת עפ"י דִּבְרֵי בַּעַל הַחֲלוֹם וצ"ל דְּגַם בְּעוֹבָדָא שבס' דִּבְרֵי מָרְדְּכַי הַמַּעֲשֶׂה הָיָה תּוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם לְמִיתָתוֹ דאל"כ לֹא הָיָה צָרִיךְ לַטַּעַם דְּבַל תַּשְׁחִית וְעַיֵּין בְּעִנְיָן כָּזֶה בְּעִיקְרֵי הד"ט חיו"ד סי' ל"ח אות ה': וְאִם אֶפְשָׁר לְסָמוֹךְ ע"ד הַחֲלוֹם בְּהֶיתֵּר עֲגוּנָה כָּתַב מְאוֹר הַגּוֹלָה הַנָּאוֹן הָעֵמֶק שְׁאֵלָה יצ"ו בְּפָרָשַׁת מִקֵּץ שְׁאֵלְתָּא כ"ט ס"ק י"ו וְז"ל וְעַיֵּין בְּסֵפֶר מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ סי' ל"ה לְעִנְיַן הֶיתֵּר עֲגוּנָה עפ"י חֲלוֹם שֶׁמּוֹכִיחַ אֲמִתּוּתוֹ וּכְבָר כָּתַב בסי' נ"ה אות ט' דַּעַת הָרַמְבַּ"ם דְּלָא בָּעִינַן לְהוֹצִיא מֵחֶזְקַת א"א שְׁנֵי עֵדִים כְּמוֹ דָּבָר שֶׁבְּמָמוֹן אֶלָּא יֵשׁ לִסְמוֹךְ ע"ד הַמּוֹכִיחַ לְהַתִּיר וְלֹא כֵן דַּעַת הָרַמְבַּ"ן עכ"ל וְסֵפֶר מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ אֵין אֶצְלִי לִרְאוֹת מַסְקָנָתוֹ וּבְיַד שָׁאוּל סי' נט"ר ס"ק י"א כָּתַב בְּתוֹךְ דְּבָרָיו וּמָצָאתִי בס' הַיָּשָׁר לר"ת בד' פ"ה דְּפוּס וְוִינָּן שֶׁכָּתַב שֶׁבַּעַל הַחֲלוֹם הִגִּיד עַל הָרַב הַקָּדוֹשׁ רַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן לְאַחַר חֲצִי שָׁנָה וְהָיוּ מַכִּירִין אוֹתוֹ בְּטְבִיעוּת עַיִן כְּאִילּוּ הוּא חַי מַשְׁמַע דְּלֹא סָמְכוּ עַל בַּעַל הַחֲלוֹם אַף דְּבַעֲגוּנָה הֵיקֵלוּ וְסוֹמְכִין עַל קוֹל שֶׁשָּׁמְעוּ פ' מֵת וצ"ע עכ"ל וע"ש שָׁם בְּסִימָן ר"י סק"ב מ"ש בְּעִיקַּר דָּבָר זֶה: וְכָתַב בס' יַד נֶאֱמָן דַּף ס"ג ע"ד שֶׁמָּצָא בַּקּוּנְטְרֵס כְּתִיבַת יַד מַהֲרַב חָמִיו שֶׁל הָרַב פר"ח בְּרוֹפֵא שֶׁהָיָה מוּכָן לַעֲשׂוֹת תְּרוּפָה לְהַחוֹלֶה וְאָמְרוּ לוֹ בַּחֲלוֹם שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה לוֹ אוֹתָהּ תְּרוּפָה כִּי הַחוֹלֶה עָתִיד לָמוּת וְהֵשִׁיב דְּאִם מְסַפֵּק בְּאוֹתָהּ תְּרוּפָה יֵשׁ לָחוּשׁ לְדִבְרֵי הַחֲלוֹם בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה וְאִם בָּרוּר לוֹ שֶׁלֹּא יַזִּיק לוֹ לֹא יַשְׁגִּיחַ בְּדִבְרֵי הַחֲלוֹם וְאִם הוּא מְסַפֵּק וְרוֹפֵא אַחֵר אֵינוֹ מְסַפֵּק לֹא יַשְׁגִּיחַ לְדִבְרֵי חֲלוֹם חֲבֵרוֹ: מו דִּבְרָה תּוֹרָה כִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם עַיֵּין לְהָרַבָּנִים מִשַּׁק בֵּיתִי וּמַקָּנָה אַבְרָהָם מ"ב אות צ"ב ומוהר"ר בְּצַלְאֵל רנשבורג בְּנִימּוּקָיו לַבְּרָכוֹת דַּף ל"א ע"ב (בַּשַּׁ"ס דְּפוּס זיטָאמִיר) וְקוֹבֵץ עַל יָד פ"ו מהל' דֵּעוֹת וּמִנְחָה טְהוֹרָה דַּף ל"ב וְאֵילָךְ וּמְלֹא הָרוֹעִים במהד"ו ב' דַּף י"ח ע"ב וְדָבָר פָּשׁוּט הוּא דְּמַאי דְּאָמְרִי' דב"ת כִּלְשׁוֹן ב"א ר"ל שֶׁאֵין לְדַקְדֵּק מֵהַכָּפָל דְּכִי הֵיכִי דִּבְנֵי אָדָם כֵּן הוּא דַּרְכָּם לִכְפּוֹל בְּדִבְרֵיהֶם אֵיזֶה מִלָּה הָכִי נָמֵי בַּתּוֹרָה הק' אֲבָל לְעִנְיַן מַשְׁמָעוּת אֵיזֶה לָשׁוֹן הַכָּתוּב לְלָמְדוֹ מִלְּשׁוֹן בנ"א אֵין זֶה בְּכְלָל דב"ת וכו' לוֹמַר דְּכִי הֵיכִי דִּבְלִשׁוֹן ב"א הוּא כָּךְ ה"נ בִּלְשׁוֹן הַכָּתוּב דְּזוֹ לֹא שָׁמַעְנוּ וּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת אָמְרִי לְשׁוֹן תּוֹרָה לְעַצְמָהּ וּלְשׁוֹן חֲכָמִים לְעַצְמָן וְעַיֵּין תּוֹסָפוֹת בְּקִידּוּשִׁין דַּף ל"ז ד"ה מְמָחֶרֶת וכ"ש דִּלְשׁוֹן בנ"א לְעַצְמָן וּכְמוֹ שֶׁמְּפוֹרָשׁ בְּתִשְׁוּ' הָרִיבָ"שׁ סי' שָׁ"דְ עי"ש לְעִנְיַן מ"ש בְּנִדָּרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בנ"א וּלְפִי זֶה אֵינוֹ מוּבָן מ"ש הָרַב שַׁעַר הֶחָצֵר נר"ו בָּאוֹת קכ"ב וְאוֹת ש"ג דַּף קי"ב ע"ב עי"ש ובמ"ש לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הָעַיִן אוֹת כ"ז: וְדַע דמ"ש במה"ר שָׁם אוֹת ד עַל ר"ע ור' יִשְׁמָעֵאל בְּעִנְיָן זֶה עפ"י הַשַּׁ"ס בְּרָכוֹת דַּף ל"א לְפִי הַנִּרְאֶה נָעְלַם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי הַתּוֹס סוֹטָה כ"ד ע"ב סוד"ה ור' יוֹנָתָן וּכְבָר כָּתַב הַגָּאוֹן מוהרב"ר הַנָּ"ל דְּנֶעֱלָם מהמל"מ (שֶׁרָמַז במה"ר) דִּבְרֵי תוס' סוֹטָה הַנָּ"ל.

אַף גַּם מִמֶּנּוּ נֶעְלַם תוס' מְנָחוֹת י"ז ד"ה מַאי וכו' עי"ש וק"ל: מז דִּילְמָא כָּתַב הָרַב יַד מַלְאָכִי סוֹף אוֹת קל"ז בְּשֵׁם הָרָ"ן בפ"ב דְּגִטִּין דַּף תקס"ג דאע"ג דְּבִלְשׁוֹן דִּילְמָא קָאָמַר קוּשְׁטָא דְּמִילְתָא הָכִי וּמִשּׁוּם כָּבוֹד הוּא דְּאָמַר הָכִי עכ"ל וּמַרְאֶה מָקוֹם הוּא לפ' הָאַלְפָּסִין דְּפוּס יֶשָׁן שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ וְאֵינוֹ מְכֻוָּן דְּפוּסִים הַחֲדָשִׁים וְדִבְרֵי הָרָ"ן הֲלֹא הֵמָּה עמ"ש בְּשֵׁ"ס דַּף כ' ע"א וְדִילְמָא אַקְנוֹיֵי אַקְנוֹ לֵיהּ רַבָּנַן עי"ש וכ"כ הָרַמְבַּ"ן בְּהַהוּא עִנְיָנָא עַיֵּין לְמָרָן הב"י אה"ע רסִי' ק"ך ד"ה וְיֵשׁ וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָ"א והרב"ץ עַיֵּין לְמָרָן חִיד"א בס' יָעִיר אֹזֶן בְּמַעֲרֶכֶת הַוָּי"ו אוֹת כ"ח.

ומ"ש הָרַב שַׁעַר הֶחָצֵר נר"ו בָּאוֹת תקע"ט בְּשֵׁם מָרָן בִּכְלָלָיו דכ"כ הַתּוֹסָ' בפ"ב דְּגִטִּין עי"ש לֹא יָדַעְתִּי אַיֵּה מָקוֹם כְּבוֹד ד"ק, אַף עַיֵּין תוס' חֻלִּין ל"ג ע"ב שכ"כ עַיֵּין לְרָבִין חָסִידָא בְּסֵפֶר קֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּמַעֲנֶה לָשׁוֹן ח"ב אוֹת ק"ע שֶׁהֵבִיא גַּם מתו' חֲגִיגָה דַּף י"ח ד"ה כָּאן וע"ע נְדָרִים פ"ג ע"א וְדִילְמָא מַיִּין הוּא דְּהֵפֵר לָהּ וכו' וּבְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ וְהָרָ"ן שָׁם וּבְמַכְתֵּב לְחִזְקָיָהוּ דַּף כ"א ע"ב וּבְהַשְׁמָטוֹת וְעַיֵּין תוס' בִּפְסָחִים דַּף קי"ד ד"ה אָמַר ר"ל וכו' וְדִילְמָא לָאו דַּוְקָא אֶלָּא כְּלוֹמַר וַדַּאי לָא אִיכַּוַּן לְמָרוֹר: מח דְּפוּס אִי חֲשִׁיב כְּתָב לְעִנְיַן סתו"מ דַּעַת הָרַב מג"א דְּמִדִּינָא חֲשִׁיב כְּתָב אֶלָּא דְּיֵשׁ לִיזָּהֵר לְכַתְּחִלָּה עַיֵּין בסי' ל"ב ס"ק נ"ז ורפ"ד סק"א וּבַמֶּחֱצָה סִי' ת"ץ סק"ט וסי' תקנ"ט וּמִשְּׁבְצוֹת זָהָב סי' של"ד ס"ק י"ו וְהָרַב פר"ח מִיחַלְּפָא שִׁיטְתֵּיהּ דבא"ח סי' תרצ"א ס"ל דְּלָא הָוֵי כְּתָב ובאה"ע סי' קכ"ה ס"ל דְּהָוֵי כָּתַב וּכְבָר עָמְדוּ ע"ד רַבָּנַן בָּתְרָאֵי עַיֵּין עָרוּךְ הַשֻּׁלְחָן סי' תרצ"א וְהָרַב דִּבְרֵי מְנַחֵם שָׁם כָּתַב דִּבְסֵפֶר נְוֵה צֶדֶק כָּתַב לְיַישֵּׁב דִּבְרֵי הפר"ח וְאֵין מָצוּי אֶצְלִי לִרְאוֹת דב"ק אוּלָם רָאִיתִי לְהָרַב זֶרַע אֱמֶת ח"ב סי' קי"ז וּבְהַשְׁמָטוֹת שָׁם שֶׁהֵבִיא לְכָלָל יִשּׁוּב דִּבְרֵי הרפ"ח ועי"ש בְּרַסִּי' קל"ג וּבְסֵפֶר שִׂיחַ סוֹפֵר בְּחֵלֶק בִּינַת סוֹפֵר כְּלָל א' ומוהר"ץ הִירְשׁ חַיּוֹת לְיוֹמָא דַּף ל"ח ופ"ת יו"ד סי' רפ"ב וּפָתַח הַדָּבִיר ח"א סי' ל"ב אוֹת יו"ד ובקו"א אֲשֶׁר בְּרֹאשׁ סֵפֶר פה"ד ח"ב דַּף יָ"ו ע"ד וְדַף ז' ובח"ג דַּף רפ"ט ע"ב וע"ג יָשָׁרִי לֵב א"ח בְּמַעֲרֶכֶת הַדָּלֶ"ת וְיו"ד מער' ס"ת דַּף כ"ו ע"ב וְיָפֶה לַלֵּב דַּף ס"ד סוֹף אוֹת ו' יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב א"ח סי' רק"ן ס"ג יָפֶה לַלֵּב ח"ג סי' ע"ד אוֹת ט' וְסִימָן רע"א אוֹת ב' וְעַיֵּין בְּמַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַסָּמֶ"ךְ אוֹת ז אִם יֵשׁ קְדֻוָּשָׁה לַסְּפָרִים הַמְּוֻחָסִים ע"י יִשְׂרָאֵל וע"י נָכְרִי: מט דִּירָה הַיְינוּ שִׁשָּׁה חֲדָשִׁים וְסָמַךְ לָזֶה מִתְּשׁוּ' הַמְיֻחָסוֹת לְהָרַמְבַּ"ן סי' רס"ז כ"כ הָרַב המבי"ט ח"ב סי' ס"א הֵבִיא דְּבָרָיו הָרַב טַל אוֹרוֹת בִּדְרָשׁוֹתָיו דַּף ט' ע"ב עי"ש וְתָמִיהַּ לִי דְּהָרַב קֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּמַעֲנֶה לָשׁוֹן ח"ב אוֹת קע"ו כָּתַב בְּשֵׁם תשו' הַמְיֻחָסֶת סי' הָרָ"ן דְּנוֹפֵל לְשׁוֹן דִּירָה לְמִי שֶׁדָּר בַּמָּקוֹם אפי' יוֹם אֶחָד כִּדְאָמְרִינַן בְּפֶרֶק חֶזְקַת הַבָּתִּים אִית לֵהּ סָהֲדֵי דְּדָר בֵּהּ חַד יוֹמָא ע"כ גַּם בְּגוּף הָרְאָיָה מפ' חה"ב ק"ל דְּמָה רְאָיָה מִכָּאן לְסָתָם דִּירָה דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּאָמַר בְּהֶדְיָא חַד יוֹמָא אֲבָל בְּעָלְמָא דִּירָה סְתָם אֵימוֹר דְּלָא הָוֵי יוֹם אֶחָד וְאֵין שוּ"ת הַמְיֻחָסוֹת מצ"א וְעַיֵּין לְמָרָן חִיד"א בברכ"י יו"ד סי' רל"א בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א סִי' תרפ"ז דְּשִׁבְעָה יָמִים מִיקְרֵי דִּירָה וּבְסִפְרֵי דְּבֵי רַב שְׁצַיֵּין בְּזֶה בְּסֵפֶר זָכְרֵנוּ לְחַיִּים נר"ו בְּדַף ס"ח ע"ב וְעַיֵּין לְהָרַבָּנִים יָכִין וּבֹועַז סִי' ד"נ ה"ד הָרַב דַּרְכֵי שָׁלֹם דַּף פ"ג ע"ב חִינָּא וְחִיסְדָּא בח"ב דַּף מ"ה ע"ד וְרָאִיתִי שֶׁהָרַב שָׁ"דּ בַּיּוֹ"ד סי' רי"ז ס"ק ז"ל כָּתַב וְז"ל כָּתַב המבי"ט וּבְמָקוֹמוֹת אֵלּוּ בִּזְמַנֵּינוּ זֶה נִרְאֶה שֶׁאֵינוֹ נִקְרָא דִּירָה בִּלְשׁוֹן בנ"א בְּמָקוֹם א' פָּחוֹת מִז' חֲדָשִׁים ע"כ מַשְׁמַע דְּלָא אָמַר רַב המבי"ט דֶּרֶךְ כְּלָל לְכָל מָקוֹם וּלְכָל זְמַן כְּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה ממ"ש בִּשְׁמוֹ הָרַב טַל אוֹרוֹת הַנַּ"ל, וּמִי שֶׁנִּמְצָא

אָצְלוֹ שו"ת הַנָּ"ל יַשְׁכִּיל בְּכַוָּנָתוֹ: נ דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ כִּי אִיתְּמַר הַאי לִישָׁנָא בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא בַּר פְּלוֹגְתֵּיהּ בְּכָל מָקוֹם וּבַדָּבָר הַזֶּה הֲוֵי דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ וְכַיּוֹצֵא כֵּן כָּתַבְתִּי בִּימֵי חָרְפִּי כְּמְדֻבָּר עַל הַיָּדוּעַ וּכְדָבָר פָּשׁוּט וְעַיֵּין בְּמַכְתֵּב לְחִזְקִיָּהוּ בְּדַף ע"ח וכ"כ בַּמָּבוֹאהַתַּלְמוּד בְּקִיצוּר כְּלָלֵי הַגְּמָרָא קָרוֹב לְסוֹפוֹ כָּל הֵיכִי דְּאֵיכָּא פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא בַּר פְּלוֹגְתֵּיהּ בְּכָל מָקוֹם וּבַדָּבָר הַזֶּה הֲוֵי דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ וְכֵן הַרְבֵּה עכ"ל.

אָמְנָם רָאִיתִי אח"ז לְהָרַב יַד מַלְאָכִי בִּכְלָלֵי הָאָלֶ"ף אוֹת ע"ד (בד"ה עוֹד) שֶׁיִּיחֵס לְרַשְׁ"י דְּלָא ס"ל הַאי כְּלָלָא גַּם אַשּׁוּר לְהָרַב מִקְּנָה אַבְרָהָם במ"ב בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת נ"א דְּשָׁדֵי נַרְגָּא בְּהַאי כְּלָלָא דְּמָצִינוּ בְּשַׁבָּת דַּף כ"ד ע"א רַב הוּנָא וְרַב יְהוּדָה דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ רַב נַחְמָן ור' יוֹחָנָן דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ וְרָ"ן לָא הֲוָה בַּר פְּלוֹגְתֵּיהּ דרי"ו וּבְחוּלִּין דַּף נ' ר' יוֹחָנָן ור"א דאמ"ת וְכֵן בְּעֵירוּבִין דַּף כ' וְתוּ הָתָם אַבַּיֵי וְרָבָא דאמ"ת וְהָרִי"ף גּוֹרֵם רַבָּה וְרָבָא דאמ"ת וְלֹא פָּנִיתִי כָּעֵת לְעַיֵּין בִּבְקִיאוּתוֹ וְעַיֵּין עוֹד בְּפֶרֶק הָרוֹאֶה דַּף נ"ה ע"א ר"י ור"א דאמ"ת כָּל זְמַן שבהמ"ק מְזַבֵּחַ מְכַפֵּר עָלָיו בִּזְמַן שֶׁאֵין ביהמ"ק שֶׁלְּחָנוֹ מְכַפֵּר ובפ"ק דְּיוֹמָא דַּף ט' ע"ב ר' יוֹחָנָן ור' אֶלִיעֶזֶר דאמ"ת רֹאשׁוֹנִים שֶׁנִּתְגַּלָּה עִוָּנָם נִתְגַּלָּה קִצָּם וכו' (הַשְׁמָטוֹת): נא דַּיָּק דְּאֵינוֹ דָּן לְשׁוֹנְאוֹ אִם הַפְּיסּוּל הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן ונפ"מ לְעִנְיַן דִּיעֲבַד אִם דִּינוֹ דִּין וְאִם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין שׁוֹנֵא גָּמוּר שֶׁלֹּא דִּבֵּר הַדַּיָּן עִם הַבַּעַל דִּין שְׁלִשָּׁה יָמִים לְשֶׁאֵינוֹ שׁוֹנֵא גָּמוּר וְאִם הבע"ד נֶאֱמָן לוֹמַר שֶׁהַדַּיָּן שׂוֹנְאוֹ הֶאֱרִיךְ בְּכָל זֶה הָרַב גִּבְעוֹת עוֹלָם בסי' י"ג ע"ד מָרָן הב"י בסי' ז' וּבְמַה שֶׁהִשִּׂיגוּ עָלָיו הָרַבָּנִים מוהרא"ש ומוהרח"ש עי"ש ובכנה"ג הגב"י אוֹת ט"ז, וְהָרַב חֶשֶׁק שְׁלֹמֹה דַּף ג' ע"ג אוֹת י"ח כָּתַב בְּשֵׁם הָרַב נֶאֱמָן שְׁמוּאֵל סי' ע"ה, דִּבְשׂוֹנֵא גָּמוּר לכ"ע (חוּץ מִמָּרָן הב"י בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם) אֵין דִּינוֹ דִּין וְשׂוֹנֵא שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר הוּא מַחֲלוֹקֶת וְיָכוֹל הַמְּוַחְזָק לוֹמַר קי"ל וְכֵן לְהוֹצִיא הָאִישׁ מֵחֶזְקַת כַּשְׁרוּתוֹ יָכוֹל לוֹמַר קי"ל כמ"ד דַּאֲפִילּוּ דִּיעֲבַד אֵין דִּינֵיהֶם דִּין, וְשָׁם בהגב"י אוֹת ט' הֵבִיא שֶׁהָרַב מוהריט"צ סי' רל"ג הִשִּׂיג ע"ד מָרָן (כְּמוֹ שֶׁהִשִּׂיגוּ מוהרא"ש ומוהרח"ש שֶׁהֵבִיא הַגִּבְעוֹת עוֹלָם הַנָּ"ל) וְהֵשִׁיב ע"ז דלק"מ דְּמָצִינוּ פָּסוּל דְּהוּא רַק לְכַתְּחִלָּה עי"ש, וְהַמְעַיֵּין בְּדִבְרֵי הַגִּבְעוֹת עוֹלָם לְבָבוֹ יָבִין מַה שי"ל עַל תֵּירוּץ זֶה, וּבַתֻּמִּים סי' ז' סק"ט מְחַלֵּק בֵּין שִׂנְאָה מֻחֶמֶת שֶׁהֵרַע וְהִזִּיק לוֹ לִשְׂנְאָה מֻחֶמֶת שְׂרָאָה בּוֹ עֲבֵירָה עי"ש, ובפ"ת ס"ק י"ב: נב דַּיָּן שֶׁנּוֹטֵל שָׂכָר לָדוּן דְּדִינוֹ בָּטֵל כָּתַב מָרָן החבי"ב בכנה"ג סי' ט' בהגב"י דְּכָל דִּין שֶׁדָּן מִכָּאן וּלְהַבָּא אַף שֶׁאֵין יָדוּעַ שֶׁנִּטַּל עָלָיו שָׂכָר הוּא בָּטֵל אֲבָל לֹא מַה שֶּׁדָּן קוֹדֶם שֶׁנִּטַּל שָׂכָר עי"ש וכ"כ בִּפְרִישָׁה שָׁם, וכ"נ מִדְּקִדּוּק לְשׁוֹן הָרַב הַלְּבוּשׁ שֶׁכָּתַב כָּל דִּינָיו שֶׁיִּדּוֹן בְּטֵלִים וכ"ד הג' מוהרר"י בְּתֻמִּים שָׁם וְטַעְמָא רָבָּא דְּמוֹקְמִינַן גַּבְרָא אַחֲזָקְתֵּיהּ וְהַשְׁתָּא הוּא דְּאִיתְּרַע, וְעַיֵּין לְהָרַב שׁוֹנֶה הֲלָכוֹת בח"ב דַּף נ"ה ע"א שֶׁכָּתַב דְּהָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָ"א וְהָרָ"ן סָבְרִי דְּכָל דִּינִים שֶׁדָּן קוֹדֶם לָכֵן בְּטֵלִים הֵם.

וּלְפִי ענ"ד אֵין מִדְּבְרֵיהֶם רְאָיָה וּכְבָר כָּתַב הוּא עַצְמוֹ דְּיֵשׁ לַדּוֹחָה לִדְחוֹת וכו' עי"ש. שו"ר לְמָרָן חִיד"א בְּסֵפֶר ברכ"י אוֹת ט"ז מ"ש ע"ד וְהֵבִיא מֵהָרַב חֶקֶת הַדַּיָּנִים דְּדַוְקָא מֵאוֹתוֹ יוֹם וְאֵילָךְ דִּינָיו בְּטֵלִים עי"ש שֶׁלֹּא זָכַר מִדִּבְרֵי הָרַב הַלְּבוּשׁ ז"ל: נג דַּיָּן שֶׁנּוֹטֵל שָׂכָר וכו' אִם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין דַּיָּן קָבוּעַ לְאֵינוֹ קָבוּעַ, עַיֵּין לְהָרַבָּנִים כנה"ג סי' ט', וְחָשֵׁק שְׁלֹמֹה שָׁם, וּמַאי דשקו"ט בָּזֶה הָרַב שְׁנוֹת יָמִין ח"א דַּף מ"א ע"ד וְאֵילָךְ: נד דַּיָּן שֶׁנִּטַּל שָׂכָר אַחַר שֶׁדָּן אֶת הַדִּין אִם דִּינָיו בְּטֵלִים אוֹ לֹא, עַיֵּין לְמָרָן חִיד"א בברכ"י סי' ט' אוֹת י"ט מַה

שֶׁהָאֱרִיךְ בָּזֶה, וְעַיֵּין לְהָרַבָּנִים שׁוֹנֶה הֲלָכוֹת ח"ב דַּף נ"ו ע"ג וע"ד מִשְׁנַת ר' אֱלִיעֶזֶר ח"א סי' קי"א דַּף קנ"ד ע"ב, וּמַה שֶּׁהִצְרִיךְ יִשּׁוּב דִּבְרֵי הָרַב מוהר"י כּוּלִּי בְּסוֹף הֲלָכוֹת עֵדוּת לְפִי הַנִּרְאֶה לֹא רָאָה מ"ש בברכ"י הַנָּ"ל עי"ש: נה דַּיָּנִים בִּישִׁיבָה אִם הוּא מְדֹאוֹרַיְיתָא אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְאַמַּאי הִשְׁמִיטוּהוּ קְצָת מֵהַפּוֹסְקִים הֶאֱרִיכוּ בָּזֶה הָרַבָּנִים בְּסֵפֶר דַּי הֵשִׁיב בח"מ סי' א', וְעַיֵּין לְהָרַב מִנְחַת זִכָּרוֹן נר"ו דַּף ע"ג ע"ב: נו דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְסֻוָּיָם אִי מְהַנֵּי בְּמִקָּח וּמִמְכָּר.

עַיֵּין בח"מ סי' ר"ט ס"ב וסי' רמ"א ס"ד, וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּקוּנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת חָמֵץ סי' ח' אוֹת ל"ד, וְשׁוּ"ת שֵׁם אַרְיֵה א"ח סִימָן י"ג: נז דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא, עַיֵּין לְהָרַב מִקְּנֵה אַבְרָהָם בָּאוֹת פֵּ"ה בְּשֵׁם הָרַבָּנִים הָרַדְבָּ"ז ח"א סי' מ"ח ותשב"ץ ח"א סי' קנ"ח דְּדַוְקָא לְעִנְיַן מָמוֹן וְלֹא לַעֲבוֹר עַל אִיסּוּר אֲפִילּוּ אִיסּוּר דְּרַבָּנָן עי"ש, וְעַיֵּין לְהָרַב אוֹת הִיא לְעוֹלָם ח"א דַּף קמ"ט ע"א וע"ג ודו"ק, וְעַיֵּין לְהָרַב אוֹרַח לְצַדִּיק בח"מ סי' א' בְּעִנְיְנֵי דִּינֵי דְּמַלְכוּתָא בְּאוֹרֶךְ: וְכָתַב הג' חת"ס בַּיּוֹ"ד סי' שי"ד ד"ד דִּינָא מה"ת הוּא בְּלֹא סְפֵק וְיֵשׁ לְתָמְהַּ עָלָיו דמהתש"ו מוהר"ם מִינְץ ס' ה' ונ"ש סי' ל"א מְבֹאָר דְּדַעְתָּם כהב"ש, וכ"נ מִשּׁוּ"ת הָרַמָ"א סי' פ"ז עי"ש, וּבְשׁוּ"ת רמ"צ חיו"ד סי' ע"ח אוֹת א' כָּתַב דְּמָלֶךְ שֶׁמָּלַךְ כְּדִינוֹ דִּינוֹ ד"ת בְּעִנְיְנֵי מִסִּים, וּבְשׁוּ"ת חת"ס יו"ד סי' שט"ו ד"ה ומ"מ וכו', וְעַיֵּין רַשְׁבָּ"ם ב"ב דַּף נ"ה ע"א ד"ה א"כ דִּשְׁעָרֵי דְּכַדָּא וְתוֹסָ' שָׁם ד"ה א"כ, וְעַיֵּין חו"מ סוס"י ע"ג עכ"ד: נח דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא אִם הָיָה רְשׁוּת לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לַעֲנוֹת נָפֶשׁ לְהָמִית אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל מִדִּכְתִיב שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ, דָּרְשִׁינַן שְׁתְּהֵא אֵימָתוֹ עָלֶיךָ, הָאֱרִיךְ בָּזֶה הג' חת"ס בחא"ח סי' ר"ח וְעוֹד בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ עי"ש: נט דְּיֵעָבֵד כָּל דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ תַּקָּנָה חֲשִׁיב דְּיֵעָבֵד, עַיֵּין לְהָרַבָּנִים שֵׁלְטָן גִּבּוֹהַּ בְּכָלְלֵי הַפּוֹסְקִים אוֹת ס"ח וּבְסִי' תמ"ז מְחֻוָּשׁ יו"ד וְיַד מַלְאָכִי אוֹת קל"ג וּבֵית הַשּׁוֹאֵבָה בְּדִינֵי הַשַּׁיָּכִים לְמִין הָרָאוּי לְסַכֵּךְ אוֹת ע"ט וצ"ע לְיַיְשֵׁב דִּבְרֵי הָרַב הַמַּגִּיד פי"ח מֵהֲלָכוֹת א"ב הל' ט"ז (שָׁרְמַז זֶה הי"מ גָּדוֹל שָׁם) עִם מ"ש ה"ה בפ"ד מהל' יְבוּם ה"ח (שָׁרְמַז הָרַב שָׁמָן הַמִּשְׁחָה דַּף קכ"ה ע"ד), וְעַיֵּין קְהַל יַעֲקֹב במע"ל ח"ב אוֹת קע"ה בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן וְהָרִיבָ"ש סי' מ"א וְשָׁם בְּקוּנְטְרֵס לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם אוֹת תר"ח, וּלְהָרַב פְּתַח הַדְּבִיר בח"א דַּף ע"ה ע"א, וּמָרָן החבי"ף בְּנִשְׁמַת כָּל חַי ח"א רֵישׁ סי' י"ד, באה"ט יו"ד סי' צ"ד ס"ק ט', וְהָרִיטְבָ"א בפ"ק דִּכְתֻבּוֹת בְּעֻבְדָּא דְּאָרוּס וַאֲרוּסְתּוֹ ה"ד הָרַב יַד דָּוִד בסי' ק"י דַּף קנ"א ע"ג כְּתָב בְּהֶדְיָא דְּכֵיוָן דְּלֵיכָּא תַּקָּנָה הָוֵי כְּדִיעֲבַד עי"ש, וְעַיֵּין שָׁם בְּתוֹסָ' כְּתֻבּוֹת דַּף י"ד ד"ה חֲדָא, וְעוֹד לֵב חַיִּים ח"ב דַּף ק"א ע"ד, כָּל הַחַיִּים דַּף ט"ז ע"ד אוֹת י"ג, וּלְמָרָן הב"י בא"ח סי' צ"ד ד"ה וּמַשְׁמַע, ובש"ע אה"ע סי' קס"ד בפי' סֵדֶר חֲלִיצָה סוֹף סְעִיף ס"ד: ס דִּיעֲבַד דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טוֹרַח לְתַקֵּן חֲשִׁיב דִּיעֲבַד, עַיֵּין י"מ אוֹת קל"ב שֵׁלְטָן גִּבּוֹהַּ בִּכְלָלֵי הַפּוֹסְקִים אוֹת ע' עֲבוֹדַת מַשָּׂא דַּף ע"ה ע"ב אוֹת ט', וּמִתְּשׁוּבַת הָרַדְבַּ"ז שָׁהֵבִיא הָרַב שָׁמָן הַמִּשְׁחָה דַּף קכ"ד ע"ד יֵשׁ בַּמַּשְׁמָע דְּכֹל שֶׁאֶפְשָׁר לְתַקֵּן אַף אִם הוּא ע"י טוֹרַח א חֲשִׁיב דִּיעֲבַד עי"ש, וְעַיֵּין קְהִלַּת יַעֲקֹב במע"ל ח"ב אוֹת קע"ה, כְּפִי אַהֲרֹן דַּף מ"ז ע"ב, עֲבוֹדַת מַשָּׂא דַּף ע"ז ע"ג, וַיִּקְרָא אַבְרָהָם דַּף ק"א אוֹת מ"א, וּבְקוּנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת בְּרָכוֹת סי' ב' אוֹת ו' וּבְמַעֲרֶכֶת גֵּט סי' מ' אוֹת א' רָשַׁמְתִּי קְצָת בָּזֶה עי"ש, ובתה"ד בפו"כ סוֹף סי' ר"נ לְעִנְיַן נְשֵׂאת וְלֹא נִבְעֲלָה: סא דִּיעֲבַד שְׁעַת הַדְּחָק כְּדִיעֲבַד דָּמֵי, עַיֵּין לְהָרַבָּנִים שֵׁלְטָן גִּבּוֹהַּ בִּכְלָלֵי הַפּוֹסְקִים

אוֹת ע"א, תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל פיה"מ פֶּ"ה דְּמַסֶּכְת פֶּאָה מ"ב וּבַפֶּ"ה דִּשְׁבִיעִית מ"ד, מַאֲמַר מָרְדְּכַי סִי' ר"ד אוֹת ז, לֵב חַיִּים ח"ב דַּף ק"א ע"ג, עֲבוֹדַת מַשָּׂא דַּף ע"ז ע"ג, וְעַיֵּין בְּקֶונְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת גֵּט סִי' י"ח אוֹת ד' וסִי' כ"ט אוֹת ו', חַיִּים וְשָׁלוֹם ח"ב סִי' נ' דַּף ק' ע"ג, שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה רֵישׁ סִי' תקכ"ז, פ"ת יו"ד סִי' כ"ג סק"ו, חוּט הַשָּׁנִי סִי' פ"ו, וְכָתַב שְׁבוּת יַעֲקֹב ח"ג סִי' ק"י שֶׁהָיָה נִרְאֶה מִמַּה שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים שְׁעַת הַדָּחָק כְּדִיעֲבַד דְּמִי שֶׁהוּא בְּכַף הַדְּמְיוֹן וְאֵינוֹ הַשּׁוֹאָה גְּמוּרָה אַף אֵינוֹ כֵּן אֶלָּא אַדְּרַבָּא י"ל דשעה"ד עָדִיף מִדִּיעֲבַד עי"ש: וְדָבָר שֶׁמְּוּתָּר בְּדִיעֲבַד אִם הוּא דָּוְקָא כְּשֶׁנַּעֲשָׂה הַדָּבָר שׁוֹגֵג אוֹ אֲפִילּוּ אִם נַעֲשָׂה בְּדִיעֲבַד הִנֵּה בכנה"ג יו"ד סִימָן קכ"ב הגהט"ו אוֹת כ"ו כָּתַב בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א וְהָרֹאֶ"ה וְכַמָּה פּוֹסְקִים דְּאֵינוֹ מֻוּתָּר אֶלָּא אִם נַעֲשָׂה בְּשׁוֹגֵג וְכָתַב דִּבְתְשׁוּבַת הָרַב מוהר"א בֶּן יָעִישׁ כת"י הֶאֱרִיךְ לְהוֹכִיחַ דְּאַף שֶׁהָעוֹשֶׂה בְּזָדוֹן נִקְרָא עֲבַרְיָין מ"מ הַדָּבָר שֶׁנַּעֲשָׂה מֻוּתָּר (מַה שֶּׁסִּיֵּים הכנה"ג עַל זֶה מְטֻוְשְׁטָשׁ מְאֹד בכה"ג שֶׁלִּפְנֵי וְנִרְאֶה שֶׁרְצוֹנוֹ לַחֲלוֹק ע"ד מוהר"א הַנַּ"ל דְּיֵשׁ לֶאֱסֹר לוֹ מִשּׁוּם קְנָס) וּבִתְשׁוּבַת הָרַדְבַּ"ז ח"ג סִי' תרי"ז כָּתַב דְּאִם בְּיִשֵּׁל בָּהּ בְּמֵזִיד אָסוּר מִשּׁוּם קְנָס, וכ"כבס' קֶהָל יְהוּדָה דַּף נ"ד ע"א שֶׁבָּרוּר כֵּן מִדִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים ושהכנה"ג הַנַּ"ל דָּחָה דִּבְרֵי מוהר"א וכו', וְעַיֵּין בס' יַד דָּוִד בסִי' צ"ג אוֹת ז וְעַיֵּין לְהָרַב פ"ת אה"ע סִי' קי"ט ס"ק ט"ו בְּיָדַע שֶׁדָּבָר זֶה אָסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ לְכַתְּחִלָּה וְעָבַר ע"ד חֲכָמִים, וְעַיֵּין בְּדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים בא"ח סִי' תנ"ו ס"ב בְּדִין אִם לָשׁ יוֹתֵר מֵהַשִּׁעוּר דְּמֻוָּתָּר בְּדִיעֲבַד, וְכָתַב מָרָן בב"י דַּאֲפִילּוּ עָבַר בְּמֵזִיד מֻוּתָּר כֵּינָן דְּיֵשׁ מַתִּירִין דְּמַשְׁמַע דְּבָרָם שֶׁאֵין מִי שֶׁמַּתִּיר לְכַתְּחִלָּה אָסוּר כְּשֶׁעָבַר בְּמֵזִיד: וְאִם יֶאֱרַע בָּעִנְיָן אֶחָד שְׁנֵי דְּבָרִים אֲשֶׁר כָּל אֶחָד מֵהֶם אָסוּר לְכַתְּחִלָּה וּמֻוָּתָּר בְּדִיעֲבַד אִם יֵשׁ לֶאֱסֹר בכה"ג אַף בְּדִיעֲבַד מִצַּד שֶׁנִּצְטָרְפוּ שְׁתֵּי חֻמְרוֹת יַחַד, רַשַּׁמְתִּי בְּקֶונְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת גֵּט סִי' כ"ט אוֹת י': וְאִם יִשְׂרָאֵל בָּא לִקְנוֹת מִן הַנָּכְרִי דָּבָר שֶׁנַּעֲשָׂה בַּיָּד נָכְרִי אִי שַׁפִּיר דָּמֵי אוֹ דִּילְמָא הַקְּנָיָן עַצְמוֹ חֲשִׁיב כִּלְכַתְּחִלָּה לְעִנְיַן בִּיטּוּל אִיסּוּרִין וּלְעִנְיָן זֶה וָזֶה גּוֹרֵם, רַשַּׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת ש"ס: סב דִּיעֲבַד בְּעִנְיְנֵי סתו"מ בְּאֵיזֶה שִׁינּוּי שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים לְהַכְשִׁיר בְּדִיעֲבַד, עַיֵּין לְהָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר בְּהַגָּהוֹתָיו לסה"ב צַפִּיחִת בִּדְבַשׁ דַּף צ"ה ע"ג וְאֵילָךְ שֶׁהֶאֱרִיךְ לְבָאֵר מַה נִּקְרָא דִּיעֲבַד אִם מַה שֶּׁכְּבָר נִכְתַּב מִיקְרֵי דִּיעֲבַד אוֹ דַּוְקָא אִם כְּבָר קָרְאוּ בּוֹ הוּא דְּמִיקְרֵי דִּיעֲבַד יעיש"ב וי"ל בַּיּוֹ"ד סִי' קכ"ב ס"ו בַּהַגָּהָה, וּלְהָרַב כנה"ג יו"ד סִי' צ"ז הגב"י אוֹת ל"ה בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה בְּדִינִים הַשַּׁיָּכִים לְמִין הָרָאוּי לְסַכֵּךְ אוֹת ע"ח מג"א סִי' תרל"ז סק"ג וסק"ד ומחצ"ה תרכ"ט סקי"ד ופ"מ בְּאֵשֶׁל אַבְרָהָם שָׁם, וּבֵית עוֹבֵד דִּינֵי כְּתִיבַת הַמְּגִילָּה אוֹת ג', וּלְדָוִד אֱמֶת סִי' ט"ו אוֹת כ"א הוּבָא בְּבֵית מְנוּחָה דִּינֵי בְּדִיקָה ע"י תִּינוֹק אוֹת י"ב, וְעַיֵּין בְּקֶונְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶ' בְּכוֹר בְּהֵמָה סִי' ג' אוֹת א' סק"ט, וּבְפֶתַח הַדְּבִיר ח"ג דַּף ע"ב ע"ג הֶאֱרִיךְ בָּזֶה: סג דְּאָמַר פְּלוֹנִי וְלָא יָדְעִינַן הֵיכָא אִתְּמַר מִילְּתֵיהּ, עַיֵּין לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת ע"ז: סד דָּבָר שֶׁנֶּאֱסַר בְּמִנְיָן דְּצָרִיךְ מִנְיָן אַחֵר לְהַתִּירוֹ נִרְאֶה מִשַּׁ"ס בֵּיצָה דַּף ד' ע"א וְסַנְהֶדְרִין דַּף נ"ט דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא עי"ש, ומ"ש מָרָן החבי"ף בְּנִשְׁמַת כָּל חַי ח"א דַּף צ"ח סוֹף ע"ד בְּשֵׁם הָרַבָּנִים נָחְפָּה בַּכֶּסֶף ח"א וְקוֹל יַעֲקֹב דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן עי"ש נִרְאֶה דְּדַוְקָא בְּמַאי דְּעָסִיק שָׁם הוּא דְּהָוֵי מִדְּרַבָּנָן וס' הַנַּ"ל אמ"א: סה דָּבָר שֶׁהָיָה בַּכְּלָל וְיָצָא מִן הַכְּלָל וכו' אִם הַכְּלָל הוּא בְּאִיסּוּר וְהַפְּרָט הוּא בְּהֶיתֵּר הָרַב נָחְפָּה בַּכֶּסֶף ס"ל דַּחֲשִׁיב דָּבָר שהב"כ, וְהָרַב עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן הֵבִיא דְּבָרָיו בְּחֵלֶק א"ח סִי' תי"ז וְנֶחְלַק עָלָיו דְּאֵין זֶה אֶלָּא דָּבָר שֶׁיָּצָא לְיִדּוֹן

בְּדָבָר חָדָשׁ עי"ש: סו דָּבָר שֶׁבִּמְנָיָן דַּאֲפִילּוּ בְּאֶלֶף ל"ב הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן אוֹת קנ"ז כָּתַב בְּשֵׁם תוס' ב"מ דַּף ו' ד"ה קָפֵץ דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן עי"ש, וְעַיֵּין במשל"מ פ"ז מהל' מְעִילָה בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א בתה"ב שכ' בְּדֶרֶךְ כְּלָל שֶׁכָּל הַדְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם בִּיטּוּל הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן אֲבָל מִדְּאוֹרַיְיתָא הַכֹּל בָּטֵל בְּרֹוב עי"ש, וּמִיהוּ בְּמַאי דְּאִיְּירוּ הַתּוֹסָ' הַנַּ"ל עַיֵּין בס' חָכְמַת שְׁלֹמֹה הַנִּסְפָּח לס' שוּ"ת הַר הַמּוֹר בסי' י' שֶׁהִסְבִּיר דאע"ג דְּבָעָלְמָא מַאי דְּדָבָר שֶׁבִּמְנָיָן ל"ב הוּא מִדְּרַבָּנָן בְּהַהִיא הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא, וע"ע פר"ח סי' תמ"ח ס"ג ד"ה כְּבָר: וּבִפְלֻגְתָּא דר"מ וְרַבָּנָן בְּכֹל שֶׁדַּרְכּוֹ לִימָנוֹת, עַיֵּין בַּיּוֹ"ד רֵישׁ סי' ק"י, וּבְשׁוּ"ת צ"צ חֻדָּשׁ בחיו"ד סי' רל"א הֲבֵאתִיו בְּקִצּוּנְטָרָם אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת בְּכוֹר בְּהֵמָה סי' א' אוֹת ד' ועי"ש אִי עוֹר עֵגֶל חֲשִׁיב דָּבָר שֶׁבִּמְנָיָן: סז דְּבָרִים הַנִּיקָּנִים בַּאֲמִירָה דְּמֶהֱנֵי ה"ד כְּשֶׁקִּדְּשׁוּ אֲבָל שִׁדְּכוֹ לֹא כ"כ הָרִיטְבָ"א בְּחִידּוּ' לְקִדּוּשִׁין דַּף ט' ה"ד הָרַב מִשְׁנַת ר' אֱלִיעֶזֶר ח"ב בְּזִכְרוֹנוֹת מַעֲרֶכֶת הַקּוּ"ף אוֹת ח', וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז בָּזֶה שָׁם, וּבְשׁוּ"ת אה"ע סי' כ"ד דַּף ע"ט ע"ב: סח דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב דְּאִינָם דְּבָרִים אִם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין קָנְיָא לְחוּמְרָא, עַיֵּין בס' חַיִּים וּמֶלֶךְ דַּף ו' ע"ב וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ דְּרַבֵּינוּ המשל"מ בפ"ד מֵהִלְכוֹת שְׁקָלִים ה"ו ד"ה וְעוֹד נ"ל הוֹכִיחַ בַּמִּישׁוֹר מִמַּתְנִיתִין דְּוִבְכַלָּן אע"פ שֶׁאָמְרָה בְּלִבִּי הָיָה וכו' דַּאֲפִילּוּ לְקָנְיָא אָמְרִינַן דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָם דְּבָרִים, וע' חת"ס סי' יו"ד סי' ש"י ד"ה וְעוֹד, ובנו"ב מ"ק א"ח סִימָן י"ח וסי' י"ט, ובפרמ"ג סי' תמ"ח בא"א סק"ח, וּבְשׁוּ"ת רמ"צ א"ח סי' כ"ד וסי' ל' וסי' ל"א (ועי"ש בחיו"ד סי' פ"ו) וּבְכַמָּה אַחֲרוֹנִים שֶׁנָּשְׁאוּ וְנָתְנוּ עַל דִּבְרֵי המ"ב סי' נ"ח מִתְבָּאֵר דְּלָא שָׁאנֵי לְהוּ בֵּין חוּמְרָא לְקָנְיָא, עַיֵּין בְּדִבְרֵיהֶם וְדוּק: וּבָמֶה שֶׁהִקְשָׁה במשל"מ שָׁם בָּהָא דְּחָיְישִׁי רַבָּנָן שֶׁמָּא לֹא יִמְסְרֵם יָפֶה יָפֶה דְּהָא הָוֵי דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב וכו' וּמַקְשִׁים ע"ז דְּהָא בְּהֶקְדֵּשׁ דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב הָווּ דְּבָרִים כמ"ש בִּשְׁבוּעוֹת דַּף כ"ו, עַיֵּין לְהָרַב חק"ל בְּסֵפֶר מַעֲרֶכֵי לֵב דְּרוּשׁ ל"ז וּלְמַר בְּרִיהּ בְּסֵפֶר יֵיטַב לֵב דַּף ד' ע"א: סט דִּוּן מִינָּהּ וכו' אִי קִי"ל כמ"ד דִּוּן מִינַּהּ וּמִינַּהּ אוֹ כמ"ד אוֹקֵי בְּאַתְרִין, עַיֵּין יַד מַלְאָכִי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף סוֹף אוֹת ל' מַה שֶּׁצִּיֵּין בָּזֶה, וְעַיֵּין ס' שאג"א בְּשׁוּ"ת הַחֲדָשׁוֹת שֶׁלּוֹ דַּף מ"ה סוֹף ע"א: ע דַּעַת רִאשׁוֹנָה דְּאָמְרִינַן בַּשַּׁ"ס כָּל הָעוֹשֶׂה ע"ד רִאשׁוֹנָה הוּא עוֹשֶׂה, עַיֵּין קֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּמִדּוֹת חֲכָמִים אוֹת ס"ז וּבָמֶה שֶׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָעַי"ן אוֹת ס"ו בס"ד: עא דְּבָרִים בְּטֵלִים אֵין לוֹמַר כֵּן ע"ד הַפּוֹסְקִים כִּי הוּא לָשׁוֹן זִלְזוּל וְכֵן אֵין לוֹמַר סְבָרָא זוֹ הִיא צוֹלְעָה וְנִדְחָה, כ"כ מָרָן החבי"ב בס' בע"ח ח"מ ח"א דַּף מ"ג ע"א ה"ד בס' כָּל חַיִּים דַּף י"ח ע"ג אוֹת כ' וּבְאוֹת כ"א הֵבִיא בְּשֵׁם מָרָן בִּתְשׁוּ' בְּדִינֵי מַיִם שאל"ס דְּדָבָרִים בְּטֵלִים אֵינוֹ לָשׁוֹן זִלְזוּל וְשֶׁהָרַב המבי"ט ס"ל דְּהוּא לָשׁוֹן זִלְזוּל עי"ש, וּבְסֵפֶר נִשְׁמַת כָּל חַי ח"ב דַּף ע"ט ע"ד, ובמשל"מ פ"א מהל' מַלְוֶה דִּין ה': עַב דִּבְרֵי סוֹפְרִים דְּקָרֵי הָרַמְבַּ"ם לִדְבָרִים מה"ת שפי' סוֹפְרִים אִם י"ל בֵּין כְּשֶׁאוֹמֵר מד"ס לִכְשֶׁאוֹמֵר מִדִּבְרֵיהֶם אוֹ מִדְּרַבָּנָן, עַיֵּין בְּקִצּוּנְטְרֵס כְּלָלֵי הַפּוֹסְקִים סי' ה' מֵאוֹת ו' וָהָלְאָה מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בָּזֶה: עג דִּבְרֵי שכ"מ כְּכְתוּבִים וְכִמְסוּרִים דָּמוֹ, הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן במ"ב אוֹת נו"ן הֵבִיא מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' סַנְהֶדְרִין ל"ד ד"ה דִּילְמָא דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן, וְהָרַב עפ"ד שָׁם תָּמַהּ ע"ד דְּלָא הָיָה צָרִיךְ לְהָבִיא מֵהַתּוֹסָ' דְּגְמָרָא עֲרוּכָה הִיא בב"ב קמ"ז ע"ב דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן, וכ"כ הַתּוֹסָ' שָׁם בע"א עי"ש וּבְהֶוְרְמְנוֹתֵיהּ דְּמַר נלע"ד דְּאָפְשָׁר דְּהֶוְצְרְךְ לְהָבִיא דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' לְפִי שֶׁאֵין הֶכְרֵחַ מֵהַשַּׁ"ס דלכ"ע הוּא מִדְּרַבָּנָן וְאַדְּרַבָּא רֵיהֲטָא דְּסֵוְגְיָין לְפִי גִּירְסָתֵנוּ נִרְאֶה דְּרָבָא אָמַר ר"נ אָתֵי לְאִיפְּלוּגֵי, וְעַיֵּין להג' מוהרש"א ע"ד הַתּוֹסָ' דב"ב הַנַּ"ל וּמִדִּבְרֵי ה"ה פ"ח מֵהִלְכוֹת זְכִיָּה ה"ב נִרְאֶה דְּיֵשׁ בָּזֶה

מַחֲלוֹקֶת עי"ש, לָכֵן הַוְצָרִךְ לְהָבִיא דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' סַנְהֶדְרִין שכ"כ אַלִּיבָּא דר"נ עי"ש אַף דר"נ בב"ב יָלִיף מִקְרָא ש"מ דִּפְשִׁיטָא לְהוּ דלכ"ע מִדְּרַבָּנָן וְאֵין לְהַרְגִּישׁ עַל הָרַב אד"ר אֶלָּא שֶׁהָיָה לוֹ לְהָבִיא דִּבְרֵי תוס' ב"ב קמ"ז ע"א, וְעַיֵּין לְמָרָן חִיד"א בְּיָעִיר אׇזֶן מַעֲרָכָה זוֹ אוֹת י"ט וּמַשְׁמָעוּת דִּבְרֵי מוהר"ם הוּבָא בְּמָרְדְּכַי ר"פ הַזּוֹרֵק הוּא דלכ"ע הוּא מִדְּרַבָּנָן עי"ש אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ מֻכְרָח: עַד דָּם שֶׁבִּישְׁלוֹ שֶׁנֶּחְלְקוּ אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא כְּמוֹ שֶׁרָשַׁמְתִּי לְעֵיל אוֹת י"ז חִיזֵּשׁ הָרַב אׇהֶל יַעֲקֹב דְּבָדָם בֵּיצִים שֶׁבִּישְׁלוֹ לכ"ע הוּא מה"ת וּמַר תַּלְמִידוֹ הָרַב תִּפְאֶרֶת אָדָם בְּשׁוּ"ת יו"ד סי' ח' אוֹת ו' פְּקָפֵק ע"ז, וְעַיֵּין לְהָרַב כנה"ג סי' ס"ו אוֹת ל"ד ה"ד הָרַב יַד דָּוִד דַּף מ"ה ע"ב אוֹת ו' וק"ל, וְעַיֵּין בְּסֵפֶר זָכְרֵנוּ לְחַיִּים בח"ב, וְעַיֵּין בְּקוּבֶץ יַגְדִּיל תּוֹרָה קוֹנְטְרֵס יו"ד דַּף רע"ו ע"ב לְעִנְיַן דַּם הַנֶּפֶשׁ וְדָם מִן הַחַי שֶׁבִּשְׁלוֹ אִם הֵם מִדְּאוֹרַיְיתָא לכ"ע: עוֹד דַּיְינִים אִם יְכוֹלִים לְהִסְתַּלֵּק מִן הַדִּין אַחַר שֶׁנִּתְמַנּוּ, עַיֵּין לְמָרָן החבי"פ בס' חַיִּים בְּיָד דַּף ג' ע"ד וְדַף ה' ע"ב וְאֵילָךְ: עוֹד דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב דְּאֵינָם דְּבָרִים הַיְינוּ דַּוְקָא הֵיכָא דְּלֵיכָּא הוֹכָחָה לָמָּה שֶׁבִּלְבּוֹ אֲבָל הֵיכָא דְּאִיכָּא הוֹכָחָה הָוְיִין דְּבָרִים, כ"כ רַבֵּינוּ מוהרימ"ט ח"מ סוֹף סי' מ"ה וְהֶאֱרִיךְ לְהוֹכִיחַ כֵּן מִנִּדְרֵי אֱוָנָסִין הִדִּירוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ וְחָלָה וכו' וְכֵן נוֹדְרִין לְהָרָגִין וכו' וְכֵן גַּבֵּי סְתִימַת אוֹרָה וְאוֹנָאָה עַד כְּדֵי שְׁיֵרָאֶה לַתַּגָּר וכו' עי"ש עוֹד, וכ"כ הָרֹאׁ"ש בְּפֵירוּשׁוֹ לִמס' נְדָרִים דַּף כ"ז ע"א בְּמַתְנִיתִין דְּנִדְרֵי אֱוָנָסִין וכו' דְּמֵעִיקָּרָא לֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ שֶׁיָּחוּל הַנֶּדֶר אִם יַעֲכְּבֶנּוּ אוֹנֶס וּדְבָרִים שֶׁבַּלֵּב כִּי הַאי דְּמוֹכְחִי וידיעי לְכָל הָוְיִין דְּבָרִים, וכ"כ שָׁם דַּף כ"ח ע"א אַהֵיא דְּנוֹדְרִין לְהָרָגִין וכו' דְּאוֹקֵימְנָא בְּאוֹמֵר בְּלִבּוֹ הַיּוֹם וּדְבָרִים שֶׁבַּלֵּב הַמּוֹכִיחִין הָוְיִין דְּבָרִים, וכ"כ שָׁם הָרִיטְבָ"א והנמק"י אַהַהִיאדְּבְאוֹמֵר בְּלִבּוֹ הַיּוֹם אע"ג דִּדְבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָם גַּבֵּי אֱוָנָסִין אִי אֶפְשָׁר דְּלָא עָקַר לְנִדְרֵיהּ פֵּירוּשׁ וכו' הֲוָה לְהוּ דְּבָרִים שֶׁבִּלְבּוֹ וּבְלֵב כָּל אָדָם דְּהָוְיָין דְּבָרִים, וכ"כ הָרִיטְבָ"א הֵבִיא דְּבָרָיו באס"ז לַכְּתֻבוֹת דַּף ג' ע"א (בד"ה כָּל הַמְקַדֵּשׁ וכו') ואע"פ שֶׁאָמַר לָהּ כְּדַת מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל הֲרֵי הוּא כְּאִילּוּ הִתְנָה ע"מ שֶׁיִּרְצוּ חֲכָמִים וּסְתָמוֹ כְּפֵירוּשׁוֹ שֶׁהֵם דְּבָרִים שֶׁהֵם בְּלִבּוֹ וּבְלֵב כָּל אָדָם כְּדִנְפָרֵשׁ בְּמַסֶּכֶת קִידּוּשִׁין עכ"ל, וּדְבָרָיו שֶׁבְּחִידּוּשָׁיו לְקִידּוּשִׁין הֵם עַל דַּף נ' בְּסוֹגְיָא דְּזַבִּין נְכָסֶיהָ אַדַּעְתָּא וכו' עי"ש, וּלְהָרָב הַמַּגִּיהַ בס' משל"מ פ"ד דהל' שְׁקָלִים הל' ד' (בד"ה וְעוֹד), וְהָרָב שו"מ בח"ג סוֹף סי' קי"ז לֹא רָאָה בָּזֶה דְּבָרֵי הָרַאשׁוֹנִים שֶׁרָשַׁמְתִּי וְכָתַב כֵּן ע"פ דִּבְרֵי הָרַב מוהרימ"ט עי"ש (שו"ר שָׁם בסי' ל"ה בד"ה וּבָזֶה נִרְאֶה וכו' שֶׁכָּתַב כְּבָר נוֹדַע מ"ש המוהרי"ט וּכְבָר קָדְמוֹ הר"נ דְּהֵיכָא דְּהָוְיִי דְּבָרִים שֶׁבְּלִבּוֹ וּבְלֵב כָּל אָדָם מוֹעִיל עכ"ל וְדִבְרֵי הר"נ הֵם בַּסּוֹגְיָא דְּקִידּוּשִׁין הַנַּ"ל עי"ש), גַּם הָרַב רמ"צ בחא"ח סי' י"ב אוֹת ח' כ"כ ע"פ דִּבְרֵי הָרַב מוהרימ"ט, וְעַיֵּין עוֹד שָׁם בסי' ל' וּבְסִי' ל"א ובחיו"ד סי' פ"ו אוֹת ב' וְאוֹת ו' ע"פ דִּבְרֵי הָרַב מוהרימ"ט וכ"כ הָרַב מק"ח בסי' תמ"ח סק"ט (בד"ה לָכֵן נִרְאֶה דְּהִנֵּה) ע"פ דִּבְרֵי תוס' וְהָרֹאׁ"ש בִּנְדָרִים דַּף כ"ח דִּדְבָרִים שֶׁבַּלֵּב דְּמוֹכִיחִין טוּבָא הָוּוּ דְּבָרִים, וכ"כ הָרַב מוהריק"ש בַּיּוֹ"ד סי' רל"ב סי"ד אע"ג דִּדְבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָם דְּבָרִים דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב הָוּוּ דְּבָרִים הֵיכָא דְּמוֹכְחָא מִילְּתָא וַאֲנַן סָהֲדֵי תּוֹסָפוֹת וְהָרֹאׁ"ש לִנְדָרִים כ"ז עכ"ל, וכ"כ הָרַב שָׁם אַרְיֵה בְּשׁוּ"ת אה"ע סי' י"ג (בד"ה וְהִנֵּה בֶּאֱמֶת), אַף כָּתְבוּ הַקַּדְמוֹנִים דמשו"ה מְהַנֵּי אֱוָנְמָנָא דְּמוּכָח וְלָא הָוֵי דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב דְּכֵיוָן דְּיָדוּעַ לְכָל וַאֲנַן סָהֲדֵי שֶׁכֵּן הוּא הָוֵי דְּבָרִים שֶׁבְּלִבּוֹ וּבְלֵב כָּל אָדָם, וְעַיֵּין בִּתְשׁוּ' מוהרי"ט ובקצוה"ח סי' י"ב עכ"ל, וכ"כ הָרַב צ"צ הַחֹדֶשׁ בחאה"ע סי' ש' אוֹת ו' ע"פ דִּבְרֵי הָרָ"ן בְּסוֹגְיָא דְּקִידּוּשִׁין הַנַּ"ל, וְעַיֵּין בָּזֶה לְהָרַב מוהרא"י שִׁילְטוֹן

בִּתְשׁוּבָתוֹ שבס' פְּרָת יוֹסֵף לְהָרַב מוהר"י אַלְפְּאנְדְאַרִי בחאה"ע סי' ז' ובמ"ש הָרַב הַמְחַבֵּר בסי' ח' וּבְקוֹבֶץ יַגְדִּיל תּוֹרָה קוֹנְטְרֵס ד' סוֹף סי' ל' וּבְקוֹנְטְרֵס ה' סי' ל"ה דַּף ע"ד, וּבְמַחֲנֶה אֶפְרַיִם הִלְכוֹת זְכִיָּה מֵהֶפְקֵר סי' ג': עז דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין לְעִנְיַן חָמֵץ בְּפֶסַח שֶׁנִּחְנָקוּ הַקְּדָמוֹנִים אִי חָשִׁיב דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין כַּיָּדוּעַ רָאִיתִי לְהָרַב יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב בסי' תמ"ז סק"ז שֶׁכָּתַב דְּהָא מִילְתָא תַּלְיָא בְּטַעֲמֵי חֲזָמְרַת דשי"ל מַתִּירִין דְּלְטַעַם רַשׁ"י וּדְעִמֵּיהּ דְּהוּא מְשׁוּם דְּעַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּאֵיסּוּר אֲכִלוֹל בְּהֶיתֵּר הה"ד בְּחָמֵץ י"ל כֵּן וְהָוֵי דשיל"מ וּלְטַעַם הָרָ"ן בִּנְדָרִים דַּף נ"ב דְּחָזַינַן דְּנֶחְלְקוּ רַבִּי יְהוּדָה וְרַבָּנָן בְּמִין בְּמִינוֹ דלר"י אפי' בְּאֶלֶף לֹא בָּטֵיל דְּיָלִיף מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר וְרַבָּנָן סָבְרִי דְּבָטֵיל וקיי"ל כְּוָתַיְיהוּ דְּאֵינוֹ דּוֹמֶה לְדַם הַפָּר דְּשָׁם הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר הוּא וְשָׁוִים מִכָּל צַד אֲבָל בִּשְׁאָר תַּעֲרוֹבֶת מִין בְּמִינוֹ אַף דְּשָׁוִים הֵם בִּשְׁמָא אוֹ בְּטַעְמָא מ"מ אֵין דְּמִיוֹנָם עוֹלֶה יָפָה דְּזֶה הֶיתֵּר וְזֶה אִיסּוּר אֲבָל בדשיל"מ נִקְרָא ג"כ עַל הֶיתֵּר וּלְשִׁיטָה זוֹ חָמֵץ לָא מִיקְרֵי דשיל"מ כֵּיוָן דְּבָעֵינַן דְּבִשְׁעַת הַתַּעֲרוֹבֶת יִהְיֶה לָהֶם שָׁם הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה כמב"מ גָּמוּר אֲבָל מַה שֶּׁנֶּחְשָׁב הֶיתֵּר אַחַר שֶׁכְּבָר נִתְעָרֵב לָא חָשִׁיב מִין בְּמִינוֹ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִתְבַּטֵּל אֵינוֹ חוֹזֵר וְנֵעוֹר עכ"ל וְתָמֵיהַּ לִי שֶׁהֲרֵי מִדִּבְרֵי הָרָ"ן שִׁלְהֵי מס' ע"ז מִתְבָּאֵר יָפֶה דס"ל דְּחָמֵץ הָוֵי דשיל"מ וְכֵן רָאִיתִי לְהָרַב שֵׁם יוֹסֵף בְּדַף ל"ט דשקו"ט בָּזֶה וְכָתַב שֶׁדַּעַת הָרַ"ן שֹׁם דְּחָמֵץ הָוֵי דשיל"מ וְזֶה הֵיפֶךְ יְסוֹד הָרַב, יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב הַנַּ"ל וְהִנֵּה בְּעִיקַּר מַחֲלֹקֶת זוֹ נִסְתַּפֵּק מָרָן הב"י בא"ח סי' תמ"ז (בד"ה וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק) בְּדַעַת הָרִי"ף שֶׁאוֹסֵר תַּעֲרוֹבֶת חָמֵץ יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ אֲפִילּוּ בַּהֲנָאָה (כמ"ש בִּשְׁמוֹ ריב"ה בַּיּוֹ"ד סי' ק"ט) אִם הוּא מְשׁוּם דס"ל דְּחָמֵץ הָוֵי דשיל"מ וּמִפְּנֵי כָּךְ לָא בָּטֵיל יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ אֲפִילּוּ בְּאֶלֶף אוֹ דִּילְמָא מַה שֶּׁאָסַר הוּא מְשׁוּם דס"ל כְּהָרַשְׁבָּ"א וְהַמָּרְדְּכַי שֶׁלֹּא אָמְרוּ יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ חַד בִּתְרֵי בַּטֵּיל אֶלָּא בְּאֵיסּוּרֵי נוֹתְנֵי טַעַם אֲבָל בְּאֵיסּוּרִין שֶׁהֶחְמִירוּ בָּהֶם יוֹתֵר מנו"ט אֵין הֶפְרֵשׁ בֵּין בָּלוּל לְיָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ עי"ש שֶׁלֹּא הִכְרִיעַ דַּעַת הָרִי"ף גַּם בַּיּוֹ"ד סי' ק"ב כְּשֶׁהֶבִיא מ"ש הַמָּרְדְּכַי בְּשֵׁם רַבֵּינוּ חַיִּים דְּחָמֵץ כֵּיוָן שֶׁחוֹזֵר לְאֵיסּוּרוֹ לְשָׁנָה הַבָּאָה לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דשיל"מ כָּתַב ע"ז שֶׁהָרַמְבַּ"ם חוֹלֵק שֶׁכָּתַב בפט"ו מֵהִלְכוֹת מ"א דְּחָמֵץ הָוֵי דָּבָר שיל"מ וּמִדְּלָא כָּתַב שֶׁהָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם חוֹלְקִים מוּכָח וַדַּאי דְּרַפְיָא בִּידֵיהּ דַּעַת הָרִי"ף בְּזֶה כמ"ש בא"ח סי' תמ"ז הַנַּ"ל וְכֵן מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הָרַב עָרוּךְ הַשֻּׁלְחָן בסי' תמ"ז אוֹת ב' דְּשָׁם שקו"ט בְּדַעוֹת הַסּוֹבְרִים דְּחָמֵץ הָוֵי דשיל"מ וּבְדַעוֹת הַחוֹלְקִים וְכָתַב בְּמַסְקָנָתוֹ (בד"ה ומ"מ) כְּבָר כָּתַבְתִּי דְּהָרַמְבַּ"ם וְהָרַמְבַּ"ן וְרַבִּי יוֹנָה וְהָרַשְׁבָּ"א סָבְרִי דְּחָמֵץ מִיקְרֵי דשיל"מ וְכֵן יֵשׁ לְהַחְמִיר דְּחָמֵץ בע"פ מִין בְּמִינוֹ מִיהָא לָא בָּטֵיל וכ"כ הַב"ח דִּכְלִי חָמֵץ שֶׁנִּתְעָרֵב בַּאֲחֵרִים כֵּיוָן דְּאִיכָּא מ"ד דְּחָמֵץ מִיקְרֵי דשיל"מ לָא בָּטֵיל עכ"ל וּמִדְּלָא כְּלָל לְהָרִי"ף נָמֵי דס"ל דְּחָמֵץ מִיקְרֵי דשיל"מ מוּכָח דְּלָא בְּרִירָא לֵיהּ דְּיֵשׁ לוֹמַר כמ"ש מָרָן בב"י דְּמַה שֶּׁאָסַר יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ בְּאֶלֶף הוּא מְשׁוּם שֶׁאֵין אִיסּוּרוֹ בנו"ט כנז"ל וּמִזֶּה יֵשׁ לְפַקֵּפֵק עַל הָרַב צל"ח בחי' לַפְּסָחִים עַל דַּף ו' ע"א שֶׁכָּתַב (בד"ה אֶלָּא דְּהֵיא גּוּפָא) דְּחָמֵץ בְּפֶסַח לְדַעַת הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם הָוֵי דשיל"מ וכ"כ עוֹד לְקַמֵּיהּ דְּהָרִי"ף פָּסַק בְּשִׁלְהֵי מס' ע"ז בְּהָדְיָא דְּחָמֵץ מִיקְרֵי דשיל"מ הֵבִיאוּ מָרָן הב"י בסי' פמ"ז עכ"ל וּלְיִשְׁרֵי לַן מַר דְּלָא פָּסַק בְּהָדְיָא הָכִי וּמָרָן הב"י נִסְתַּפֵּק בְּדַעְתּוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי אִיבְּרָא דְּתָמֵיהַּ לִי עַל מָרָן הב"י דְּמִסַּפְקָא לֵיהּ בְּדַעַת הָרִי"ף וְלֹא זָכַר שֹׁר דִּבְרֵי הָרָ"ן בְּשִׁלְהֵי ע"ז אַמַּתְנִיתִין דְּוְאֵלּוּ אֲסוּרִין וְאִיסּוּרָן בְּכָל שֶׁהֵן דְּמִתְבָּאֵר מִדְּבָרָיו (בד"ה וְגָרְסִינַן עָלָהּ בגמ' מַה נַּפְשָׁךְ) דְּמִפָּרֵשׁ בְּדַעַת הָרִי"ף שֶׁכָּתַב דקי"ל חָמֵץ בְּפֶסַח אוֹסֵר בְּכָל שֶׁהוּא דְּקָאֵי בְּשִׁיטַת

הָרמְבַּ"ם וכ"כ הָרב שֶׁלְחַן גְּבוֹהַּ בסי' תמ"ז ס"ק ל"ד מְחֻוָּשׁ יו"ד דְּהָרי"ף וְהָרמְבַּ"ם סָבְרִי דְּחָמֵץ הָוֵי דשיל"מ עי"ש וְהָרב צל"ח הָיָה לוֹ לְהָבִיא דִּבְרֵי הָרָ"ן אַף לֹא דִּבְרֵי מָרָן הב"י שֶׁלֹּא הִכְרִיעַ כָּאָמוּר וּלְעִנְיַן הֲלָכָה בְּמַחֲלוֹקֶת זוֹ מְבֹאָר בַּיו"ד סוּסִי' ק"ב בְּדִבְרֵי הָרמָ"א וט"ז וְשָׁ"דּ ופ"ת וּשְׁאָר מְפָרְשִׁים עי"ש וממ"ש בפ"ת בְּשֵׁם שוּ"ת פְּנֵי אַרְיֵה מִתְבָּאֵר שֶׁדַּעַת הָרמָ"א הִיא דְּחָמֵץ לָא מִיקְרֵי דשיל"מ וְכֵן נִרְאֶה מִדְּהֵבִיא שָׁם הָרמָ"א סְבָרָא זוֹ בְּסָתָם וּסְבָרַת הָרמְבַּ"ם דְּמִיקְרֵי דשיל"מ כְּתֻבָּה בִּלְשׁוֹן יֵשׁ חוֹלְקִים עַיֵּין מַה שֶׁהֵבֵאתִי בַּקוּנְטְרֵס כְּלָלֵי הַפּוֹסְקִים סי' י"ד אוֹת י"ב.

אָמְנָם רָאִיתִי לְהָרב מק"ח בסי' תס"ז סוֹף סק"ג שֶׁעַל מַה שֶׁהִקְשָׁה הָרב ט"ז שָׁם סק"ד עַל הָרמָ"א לָמָּה לֹא יוֹעִיל ס"ס לְהַתִּירוֹ בַּאֲכִילָה הֵשִׁיב דלק"מ מִשּׁוּם דְּהָרמְבַּ"ם ס"ל דְּחָמֵץ הָוֵי דשיל"מ וּבְדָבָר שיל"מ לָא מְהַנֵּי ס"ס עי"ש מַשְׁמַע דס"ל דְּרמָ"א לֹא הִכְרִיעַ בְּמַחֲלוֹקֶת זוֹ וְלָכֵן חוֹשֵׁשׁ לִסְבָרַת הָרמְבַּ"ם ובס' דַּרְכֵי הוֹרָאָה שֶׁנִּדְפַּס חָדָשׁ מַמָּשׁ לְאֶחָד מִגְּאוֹנֵי דּוֹרֵנוּ יצ"ו פִּלְפֵּל בְּחָכְמָה בְּדִין זֶה בח"ב פֶּרֶק כ"ג וְכָתַב דְּדַעַת הָרמְבַּ"ם נִרְאֵית לַהֲלָכָה וְכֵן דַּעַת רַשְׁ"י דְּהָוֵי דשיל"מ עי"ש וּכְבָר כָּתַבְתִּי דְּגַם הָרמְבַּ"ן וְרַבֵּינוּ יוֹנָה וְהָרַשְׁבָּ"א סָבְרִי הָכִי אֶלָּא דְּצָרִיךְ לְעַיֵּן בס' פְּנֵי אַרְיֵה שֶׁהֵבִיא הָרב פ"ת שֶׁכָּתַב דְּמַסִּיק לַהֲלָכָה דְּחָמֵץ לָא הָוֵי דשיל"מ ואמ"א וְעַיֵּן לְהָרב מג"א בסי' תמ"ז סק"מ וּלְהָרב חָק יַעֲקֹב שָׁם וְתִרְאֶה שֶׁאֵינוֹ פָּשׁוּט לוֹמַר דְּנָקְטִינַן דְּחָמֵץ הָוֵי דשיל"מ וְהָרב הַנַּ"ל יצ"ו לֹא זָכַר מִדִּבְרֵיהֶם וְהוּא חִידּוּשׁ: אָשׁוּבָה אֶרְאֶה בְּסֵפֶר יָקָר לְגָאוֹן מֵוּפְלָא בְּדוֹרֵנוּ יצ"ו הָכִי קָרָא שְׁמוֹ תּוֹרַת חֶסֶד (וְהוּא שוּ"ת עַל חא"ח) הֶעֱמִיק מְאֹד בְּדִין זֶה בסי' ב' וְיָשַׁב עַל הַבְּאֵר דַּעַת הָרִאשׁוֹנִים בָּזֶה וְהַנְּפְקוּתוֹת לְדִינָא וְאֵיךְ נְקִיטִינַן לַהֲלָכָה בְּדִין זֶה וּבְדַעַת הָרי"ף הֶאֱרִיךְ בְּפָרָטוּת בָּאוֹת ז' לְהוֹכִיחַ דס"ל דְּחָמֵץ לָא הָוֵי דשיל"מ מִמּ"ש שֶׁכָּתַב דְּכֵינָן דְּלָא אִיפְּסִיקָא הִלְכְתָא דְּמַר עוּקְבָא וּשְׁמוּאֵל (בְּדַף מ') אִי בָּעֵינַן נִתְבַּקְּעוּ מַמָּשׁ שֶׁכָּתַב דְּכֵינָן דְּלָא אִיפְּסִיקָא הִלְכְתָא עָבְדִינַן לְחוּמְרָא דְּסָפֵיקָא דְּאוֹרָיְיתָא לְחוּמְרָא וְדַוְקָא לְמֵיכְלִינְהוּ בְּעֵינַיְיהוּ אֲבָל אִם נִמְצְאוּ בַּתַּבְשִׁיל וְלֹא נִתְבַּקְּעוּ כֵּינָן דְּמַשֶּׁהוּ הוּא מִדְּרַבָּנָן הו"ל סָפְקָא דְּרַבָּנָן וּלְקוּלָּא וְאִי ס"ל דְּחָמֵץ הָוֵי דשיל"מ הֲרֵי דשיל"מ אֲפִילּוּ בִּדְרַבָּנָן סְפֵקוֹ לְהַחְמִיר וְעִם שֶׁצִּדֵּד בָּזֶה די"ל בֵּין סָפֵק מֻחְמַת תַּעֲרוֹבֶת לְסָפֵק פְּלֻגְתָּא דְּבִסְפֵק פְּלֻגְתָּא י"ל גַּם בדשיל"מ לְקוּלָּא וְהֶאֱרִיךְ בָּזֶה מ"מ כָּתַב דְּיוֹתֵר מַשְׁמַע שֶׁדַּעַת הָרי"ף דְּחָמֵץ לָא הָוֵי דשיל"מ וּבָאוֹת ט' כָּתַב בְּמַסְקָנָתוֹ שֶׁרֹוב הָרִאשׁוֹנִים סוֹבְרִים דְּחָמֵץ לָא הָוֵי דשיל"מ וכ"מ דִּבְרֵי הָרי"ף ג"כ רַק הָרמְבַּ"ם וְהָרמְבַּ"ן סוֹבְרִים דְּהָוֵי דשיל"מ ומוהרש"ל וט"ז וְשָׁ"דּ חָשׁוּ לְדִבְרֵיהֶם וּכְבָר כָּתַבְנוּ דְּהֵיכָא דְּהַמַּאֲכָל מִתְקַלְקֵל אִם יַשְׁהֶנּוּ אַחַר הַפֶּסַח לכ"ע מַה שֶּׁאָסוּר בְּמַשֶּׁהוּ הוּא רַק מִשּׁוּם חוּמְרָא דְּחָמֵץ וְלֹא מִדִּין דשיל"מ וְעוֹד יֵשׁ לְצַדֵּד בָּזֶה הֵיכָא דְּהֶחָמֵץ עַצְמוֹ נִיטַל מִשָּׁם וְנִשְׁאַר רַק פְּלִיטַת טַעְמוֹ דְּפָסַק הָרמָ"א דְּטַעְמוֹ בְּטִיל כָּל שֶׁאֵין הָאִיסּוּר בְּעַיִן א"כ בְּחָמֵץ בְּפֶסַח בכה"ג נִשְׁאַר הָאִיסּוּר רַק מִשּׁוּם חוּמְרָא דְּחָמֵץ וְלֹא מִשּׁוּם דשיל"מ וְאַף שֶׁהַשָּׁ"דּ שָׁם הַרְבֵּה לְהָשִׁיב עַל הָרמָ"א מ"מ לְעִנְיַן זֶה חָזִי לְצֵרוּפֵי דִּבְרֵי הָרמָ"א אַחַר שבלא"ה רוֹבהָרִאשׁוֹנִים סָבְרִי דְּחָמֵץ בְּפֶסַח לָא הָוֵי יֵשׁ לוֹ מַתִּירִין וּכְשֶׁיֵּשׁ חָמֵץ בְּעַיִן וְאֵין הַמַּאֲכָל מִתְקַלְקֵל יֵשׁ לָחוּשׁ לְהַסּוֹבְרִים דְּחָמֵץ הָוֵי דשיל"מ אתוד"ק עי"ש דְּבָרָיו הַנֶּחְמָדִים בַּהֲרִיפּוּתוֹ וּבְקִיאוּתוֹ גַּם בסי' י"ט הֶאֱרִיךְ מְאֹד בְּדִין זֶה וּבָאוֹת ג' כָּתַב דְּחָמֵץ בְּפֶסַח אִי הָוֵי דשיל"מ אוֹ לֹא תָּלֵי בַּטְּעָמִים שֶׁבֵּין הָרָ"ן וְרַשְׁ"י הנז"ל וְשׁוּב רָאָה שֶׁכְּבָר הֵעִירוּ כֵּן הָאַחֲרוֹנִים עַתָּה יָצָא לָאוֹר סֵפֶר עֵין יִצְחָק לְהַגָּאוֹן הַמְּפֻוָּרְסָם מוהרי"ץ אֶלְחָנָן יצ"ו וְרָאִיתִי

בחא"ח סי' י"ו עָנָף ב' שֶׁהֲבִיא מ"ש המק"ח בסי' תס"ז סק"ג הנז"ל ושכ"כ בְּבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א סק"ה דְּטַעַם חֲזָמְרַת הָרַמָ"א לַאֲכִילָה בס"ס הוּא מִשּׁוּם דְּהָוֵי דשיל"מ וְהִקְשָׁה עֲלֵיהֶם דַּהֲרֵי בסי' תמ"ז ס"ב קיי"ל דְּחָמֵץ בער"פ בָּטֵל בְּשִׁשִּׁים דש"מ דְּלָא הָוֵי דשיל"מ וְכָתַב חִילּוּק נָכוֹן דְּדַוְקָא לְעִנְיַן תַּעֲרוֹבֶת הוּא דְּאֵין בְּחָמֵץ חֲזָמְרַת דשיל"מ וְהוּא עפ"י מַה שֶּׁהִסְבִּיר דְּהָרָ"ן דְּנֵיזִיד בְּטַעַם חֲזָמְרַת דשיל"מ ממ"ש רַשְׁ"י דְּעַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּאִיסּוּר תֹּאכְלֶנּוּ בְּהֶיתֵּר וְכָתַב הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּהָוֵי הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר וְלָא בְּטִיל הַיְינוּ מִשּׁוּם דס"ל דְּאִיסּוּר שֶׁנִּתְעָרֵב וְנִתְבַּטֵּל אֵין שֵׁם אִיסּוּר עָלָיו שֶׁהָאִיסּוּר נֶהְפַּךְ לְהֶיתֵּר וא"כ לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר עַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּאִיסּוּר דְּאֵין כָּאן אִיסּוּר לָכֵן כָּתַב הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּהָוֵי הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר וְלָכֵן שַׁפִּיר סָבְרִי מָרָן וְהָרַמָ"א בְּחָמֵץ בְּתַעֲרוֹבֶת דְּאֵין לְהַחְמִיר בּוֹ דִּין דשיל"מ דְּלָא הָוֵי הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר שֶׁהַרֵי הֶחָמֵץ בְּעֵין אַחַר הַפֶּסַח אָסוּר עכ"פ מִדְּרַבָּנָן א"כ אֵין שֵׁם הֶיתֵּר עָלָיו כְּלָל וּבָזֶה אָזְלִינַן בָּתַר שְׁמָא משא"כ לְעִנְיַן לָדוּן בּוֹ ס"ס אַף בְּחָמֵץ בְּפֶסַח הַדִּין כֵּן דְּלָא אָזְלִינַן בָּתַר ס"ס לְהָקֵל דְּבָזֶה שַׁיָּיךְ לָדוּן טַעַם רַשְׁ"י עַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּאִיסּוּר תֹּאכְלֶנּוּ בְּהֶיתֵּר שֶׁהַרֵי אַחַר הַפֶּסַח לֹא יְהֵא אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וּבְפֶסַח אָסוּר מִן הַתּוֹרָה וְשַׁיָּיךְ לוֹמַר עַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּאִיסּוּר תּוֹרָה תֹּאכְלֶנּוּ בְּאִיסּוּר דְּרַבָּנָן וְזֶה דָּוְקָא כשהס"ס הֵם בְּהַמַּעֲשֶׂה אֲבָל אִם הס"ס הֵם בַּדִּין מֻחְמַת מַחְלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים מְהַנֵּי בֵּיהּ ס"ס כְּכָל דָּבָר שיל"מ דְּמְהַנֵּי בֵּיהּ ס"ס דְּפְלֵגְתָּא אתוד"ק עי"ש: עוֹד דְּבַר תּוֹרָה כִּי קָאָמַר הָכִי בַּשַּׁ"ס אִי מוּכָח דְּהוּא מִן הַתּוֹרָה מַמָּשׁ אוֹ יִתָּכֵן לְפָרְשׁוֹ דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי לְעֵיל אוֹת כ"ו וְעַתָּה נד"מ סֵפֶר יְמֵי שְׁלֹמֹה וְרָאִיתִי שָׁם בְּחִידּוּשָׁיו עַל הָרַמְבַּ"ם הִלְכוֹת מְעִילָה פ"ג שֶׁכָּתַב לְהוֹכִיחַ דְּהוּא מִן הַתּוֹרָה מַמָּשׁ מִדְּאָמְרִינַן בְּמְעִילָה דַּף ט"ו ע"א דְּפָרִיךְ הַשַּׁ"ס אַדְּרַבִּי יַנַּאי דְּאָמַר אֵין חַיָּבִין מְעִילָה וכו' מִכְּמָה דְּוכְתֵי וּמְשַׁנֵּי מִדְּרַבָּנָן וַהֲדַר פָּרִיךְ מִדְּאָמַר עֻוְלָּא אר"י קָדָשִׁים שֶׁמֵּתוּ יָצְאוּ מִידֵי מְעִילָה ד"ת וְלָא מְשַׁנֵּי מִדְּרַבָּנָן קָאָמַר וְעָמַד מַתְמִיהַּ עַל הָרִי"ף וְהָרָ"ן שֶׁכָּתְבוּ דְּדַבַּר תּוֹרָה דְּקָאָמַר בַּשַּׁ"ס לָאו דַּוְקָא וְעַל הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן דְּקַבְּעִיהּ לְכָלָּא בְּאוֹת קס"א דְּמֵהַשַּׁ"ס הַנַּ"ל מוּכָח בְּהֵיפֶךְ עי"ש וְהִנֵּה אֵין לְתָמְהַּ כ"כ עַל הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן דהד"ר הוּא וּבְמַהְדּוּרָא ב' כָּתַב לְהוֹכִיחַ מִסּוּגְיָא דְּבְרָכוֹת דַּף כ' כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּשֵׁמוֹ בָּאוֹת כ"ו וְרַק עַל הָרִי"ף וְהָרָ"ן הוּא שֶׁיֵּשׁ לְתָמְהַּ וְנִרְאֶה לְיַישֵׁב דְּאֵין כַּוָּנַת הָרָ"ן לוֹמַר דְּכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בַּשַּׁ"ס לָשׁוֹן זֶה אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן דְּהָא מֵהֵיכָא תֵּיתֵי הֲרֵי מַשְׁמָעוּת הַלָּשׁוֹן הוּא מִן הַתּוֹרָה מַמָּשׁ אֶלָּא כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר דְּיִתָּכֵן לְפָרֵשׁ ג"כ דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן אִם לֹא יִהְיֶה לָנוּ הֶכְרֵחַ לוֹמַר דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא מַמָּשׁ הוּא וּבְמָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בַּשַּׁ"ס דְּבַר תּוֹרָה וַאֲנַחְנוּ רוֹצִים לְפָרֵשׁ דְּלָאו דְּבַר תּוֹרָה מַמָּשׁ קָאָמַר כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר דְּאִילּוּ מה"ת אֵין הַדִּין כֵּן כְּגוֹן בְּהַהִיא דְּבְרָכוֹת דַּף כ' נָשִׁים חַיָּבוֹת בְּקִדּוּשׁ הַיּוֹם דְּבַר תּוֹרָה דְּאִם נִפְרֵשׁ דְּלָאו מִדְּאוֹרַיְיתָא מַמָּשׁ קָאָמַר כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא נָשִׁים פְּטוּרוֹת דְּהָוֵי מ"ע שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא וְכֵן בְּהַהִיא דְּפֶרֶק הַזָּהָב ד"ת מָעוֹת קוֹנוֹת כְּשֶׁנֶּאֱמַר דְּלָאו דַּוְקָא ד"ת מַמָּשׁ אֶלָּא מִסְּבָרָא כַּוָּנָתָם לוֹמַר דְּלוּלֵא הַסְּבָרָא לָא הֲוָה אָמְרִינַן הָכִי ועכ"פ אֵין לָנוּ שׁוּם קוֹשִׁי אִם נֹאמַר דְּרַבָּנָן חִיְּבוּ אֶת הַנָּשִׁים וְתִקְּנוּ אֵיזֶה קִנְיָן אֲבָל בְּהַהִיא דְּמְעִילָה אִם בָּאנוּ לוֹמַר דְּמִדְּרַבָּנָן הוּא דְּקָאָמַר דְּיָצְאוּ מִידֵי מְעִילָה וּכְלוֹמַר דְּמִן הַתּוֹרָה אֵין הַדִּין כֵּן אֶלָּא לָא יָצְאוּ מִידֵי מְעִילָה תִּמַהּ עַל עַצְמְךָ מִי מָצִית אָמְרַתְּ דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא לָא נְפוּק מִידֵי מְעִילָה וְאָתוּ רַבָּנָן וּבָצְרִי וַאֲמוּר רַבָּנָן לְאַקּוֹלֵי עַל ד"ת לֹא זוֹ הַדֶּרֶךְ כְּלָל, וְכִי תֵּימָא דְּכַוָּנַת ר"י לוֹמַר דְּיָצְאוּ מִן הַמְּעִילָה שֶׁהָיָה לָהֶם מֵחַיִּים מד"ת ור"ל מִדְּרַבָּנָן אִי הָכִי יָצְאוּ מִידֵי מְעִילַת ד"ת הול"ל

אִי נָמֵי לֵימָא סְתָמָא יָצְאוּ מִידֵי מְעִילָה וְלִישְׁמוֹעִינַן בְּהָדְיָא דְּבַחַיִּים אֵינָם בִּמְעִילָה אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן אֶלָּא פְּשִׁיטָא כַּוָּנַת ר"י לוֹמַר דַּהֲגַם דְּמִדְּרַבָּנָן אַפַּתִּי לָא נְפוֹק מִידֵי מְעִילָה (עי"ש בְּהָרַמְבַּ"ם) מִדְּאוֹרַיְיתָא מִיהָא לֵית בְּהוּ מְעִילָה וְאַהָכִי שַׁפִּיר דָּיְיקִינַן בַּשַּׁ"ס הָא מַחַיִּים אִית בְּהוּ מְעִילָה דְּבַר תּוֹרָה וק"ל: וְדַע דמ"ש הָרַבָּנִים הַנַּ"ל בְּשֵׁם הָרָן"ן שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרָי"ף דמ"ש בַּשַּׁ"ס דְּבַר תּוֹרָה לָאו דַּוְקָא וכו' לָא הַוָה יָדַעְנָא אַיזֶה מְקוֹם כְּבוֹד דִּבְרֵי הָרָן"ן בָּזֶה וְלֹא פְּנִיתִי לְעַיֵּין בַּהֲלָכוֹת פְּרָק הַזָּהָב כִּי יָדוּעַ שֶׁפֵּירוּשׁ הַהֲלָכוֹת לב"מ הוּא לְהָרַב הנמק"י וְהָא כָּתְבוּ בְּשֵׁם הָרָן"ן אָמְנָם עַתָּה רָאִיתִי לְמָרָן חִיֵּד"א בַּקּוּנְטְרֵס קָלוֹרִית לְעַיֵּן שבסו"ס יָעִיר אׇזֶן בְּדַף ע' ע"ד שֶׁכָּתַב שֶׁדִּבְרֵי הָרָן"ן הֵם בְּחִיְדּוּשָׁיו לב"מ וכ' דמ"ש הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן בְּשֵׁם הָרִי"ף וְהָרָן"ן הוּא אַגַּב שִׁיטָפֵיהּ וְהוּא נִמְשָׁךְ אַחֲרָיו כִּי סָמַךְ עַל עֲדוּתוֹ אַךְ אַחַר שֶׁנִּדְפְּסָה מַעֲרֶכֶת הַדָּלֶ"ת (מִסִּפֶר יָעִיר אׇזֶן) אָמַר לוֹ רַב אֶחָד שֶׁהָרִי"ף לֹא כ"כ אֶלָּא דמק"ו נָפְקָא וְהָרָן"ן חוֹלֵק עָלָיו דְּמִסְּבָרָא בְּעָלְמָא הוּא וְשֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי מָרָן בִּכְלָלֵי הַגְּמָרָא דַּף י"ג וְהִגִּיהַּ שצ"ל הָרָן פֶּרֶק הַזָּהָב כָּתַב בְּשֵׁם הָרִי"ף דְּבַר תּוֹרָה מק"ו נָפְקָא וְהוּא סוֹבֵר דְּסְבָרָא בְּעָלְמָא קָאָמַר וּמָרָן חִיֵּד"א הִסְכִּים לְהַגָּהָתוֹ וְכָתַב שֶׁכֵּן הֶעְתִּיק הַלָּשׁוֹן הָרַב שְׁלָ"ה ד' ת"ד וְעוֹד תָּמַהּ הָרַב הַנַּ"ל עַל הָרַבָּנִים הַלִּיכוֹת אֵלִי וְאַרְעָא דְּרַבָּנָן הַנַּ"ל שֶׁיִּיחֲסוֹ לְהָרִי"ף וְהָרָן"ן דמ"ש בַּשַּׁ"ס ד"ת מָעוֹת קוֹנוֹת הוּא מִדְּרַבָּנָן דְּמִסְּוָגְיָא עַצְמָהּ בְּדַף מ"ז וּבְחֻלִּין דַּף פ"ג מוּכָח דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא מַמָּשׁ הוּא ומ"ש הָרִי"ף מק"ו הַיְינוּ נָמֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא דק"ו הוּא מה"ת וְכֵן מ"ש הָרָן"ן דְּהוּא מִסְּבָרָא הַיְינוּ נָמֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא כמ"ש הַתּוֹסָ' בְּכוֹרוֹת דַּף י"ג וְגַם עַל מָרָן הב"י בִּכְלָלֵי הַגְּמָרָא הַנַּ"ל תָּמַהּ דְּמַאי נפ"מ בֵּין מק"ו אוֹ מִסְּבָרָא דק"ו נָמֵי דְּאוֹרַיְיתָא הוּא וּלְזֶה הֵשִׁיב לוֹ מָרָן חִיֵּד"א דְּעַל מָרָן הב"י לק"מ דִּכְלַפֵּי מַה שֶּׁרָשַׁ"י וְהָרִי"ף הֲוְצְרְכוּ לְהָבִיא מִקְרָא אוֹ מק"ו לְפָרֵשׁ מַאֲמַר הַשַּׁ"ס דְּבַר תּוֹרָה וְאִילּוּ הָרָן"ן כָּתַב דְּהוּא מִסְּבָרָא דְּאֵין צוֹרֶךְ לְשׁוּם לִימּוּד אֶלָּא יוּכַל לוֹמַר דְּבַר תּוֹרָה מִסְּבָרָא שֶׁכָּךְ הוּא דִּין תּוֹרָה וְזֶה חִיְדּוּשׁ הוּא דְּלָמַדְנוּ דְּמִכֹּחַ סְבָרָא לְחוּד בְּלִי לִימּוּד פְּרָטִי יֹאמַר כִּי הוּא זֶה דִּין תּוֹרָה משו"ה מַיְיתֵי דִּבְרֵי הָרָן"ן הַנַּ"ל אתוד"ק וְיֵשׁ לְפַקְפֵּק קְצָת אַטוּ לִימּוּד מִסְּבָרָא מִילְּתָא זוּטַרְתִּי הִיא וְהָא אִיפְּכָא שָׁמְעִינַן לַהּ בַּשַּׁ"ס כְּתֻבּוֹת דַּף כ"ב ע"א אַהֲהִיא דְּמַנַּיִן לְהַפָּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר שֶׁנֶּאֱמַר אֶת בִּתִּי נָתַתִּי וכו' דְּפָרְכִינַן לָמָּה לִי קְרָא סְבָרָא הוּא הוּא אַסְרַהּ וְהוּא שָׁרֵי לַהּ אַלְמָא דְּאִיכָּא מִילְּתָא דְּאָתְיָא מִסְּבָרָא אַלִּימָא מִקְרָא וְעַיֵּין לְמנ"ר גּוּפֵיהּ בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף אה"ע סי' י"ג אוֹת ד' (בד"ה וּבָאֱמֶת) וְיֵשׁ לְיַיְשֵׁב בְּדוֹחַק ועי"ש שֶׁמִּלְּבַד הַשַּׁ"ס דְּבָרָכוֹת דַּף כ' הַנַּ"ל הֵבִיא עוֹד מ"ש בְּעֵירוּבִין דַּף י"ז וְקִידּוּשִׁין דַּף ל"ט וְגִטִּין ד' ד' וְדַף נ"ה וְרֵישׁ סַנְהֶדְרִין ד"ת אֶחָד ד"מ וְאֶחָד ד"ן בִּדְרִישָׁה וַחֲקִירָה וּבְכוֹרוֹת דַּף נ"א ד"ת בְּנוֹ פָּדוּי דְּכוּלְּהוּ שְׁמוּעַי מוֹכְחֵי דְּדָבַר תּוֹרָה מִדְּאוֹרַיְיתָא הוּא וְכָתַב דְּעוֹד יִמְצָא כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה וְאֵין תֵּימַהּ עַל רַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן בס' הַכְּרִיתוּת שֶׁלֹּא הִזְכִּירָם דְּלָאו תַּנָּא כְּרוֹכְלָא וְזִימְנִין קָאָמַר דְּבַר תּוֹרָה וְלָאו דַּוְקָא אֶלָּא כְּלַפֵּי מִידֵי אַחֲרִינָא דְּאָמַר בָּהּ מד"ס קָאָמַר עָלָהּ ד"ת כמ"ש הָרַב פר"ח אַשַּׁ"ס דְּתַעֲנִית דַּף כ"ח עי"ש (הַשְׁמָטוֹת): עט דִּבְרֵי קַבָּלָה כְּדִבְרֵי תוֹרָה דָּמוּ אִי אָמְרִינַן הָכִי לְעִנְיַן דְּנִיזִּיל בְּסַפְקָא לְחוּמְרָא כְּבָכָל סָפְקָא דְּאוֹרַיְיתָא רָשַׁמְתִּי במע' הַסָּמָ"ךְ אוֹת ל"ח: פ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב עִם דָּבָר קָצוּב אִי מְהַנֵּי תַּלְיָא בִּפְלוּגְתָּא בְּמַקָּנֶה דשלב"ל עִם דָּבָר שב"ל שבהרמ"א סי' ר"ג ס"י וסמ"ע ס"ק י"ט וְרַמָ"א סי' ר"ט ס"ד וְאִי אָמְרִינַן דְּמְהַנֵּי אָזְלָא קוֹשְׁיַת הָרַב בעה"ת מִפִּירוֹת דְּמַתְנִיתִין כֵּינָן דְּשִׁיעְבֵּד קַרְקַע דְּהוּא קָצוּב עִם הַפֵּירוֹת דְּאֵין קָצוּבִין כֵּן מָצָאתִי

כָּתוּב בְּקוֹנְטְרֵיסִי בְּשֵׁם הָרַב תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה סִי' קל"ז: פא דַּיָּנִים שֶׁנִּמְצָא אֶחָד מֵהֶם קָרוֹב אוֹ פָּסוּל אִי בָּטְלָה כָּל הַחֲבוּרָה רָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַנּוּ"ן אוֹת כ"ז פב דַּעַת אַחֶרֶת מַקָּנָה אִם יֵשׁ חִילּוּק בֵּין יִשְׂרָאֵל לְנָכְרִי בָּזֶה רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַגִּימֶ"ל אוֹת נ"ה ס"ק ל"ה, וְעַיֵּין בְּמַעֲרֶכֶת הַקּוּ"ף אוֹת י"ו: וכמ"ש הַפּוֹסְ' דִּבְדַעַת אָחֶ"מ מְהַגִּי קְנָיָן שֶׁלֹּא בְּדַעַת הַקּוֹנֶה (כְּמוֹ שֶׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַקּוּ"ף אוֹת י"ו) אִם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּיוֹמַתָּנָה לְמֶכֶר עַיֵּין חת"ס יו"ד סִי' שי"ג ד"ה אֲנַן מַה וכו' דְּדַוְקָא בְּמַתָּנָה הוּא דְּאִיכָּא לָמֶ"ד דִּמְהַגֵּי אֲבָל בְּמֶכֶר לָא מְהַגֵּי כֵּיוָן דְּיִתָּכֵן שֶׁיִּמָּשֵׁךְ לוֹ חוֹב מִזֶּה אִם יִגָּנֵב אוֹ יֹאבַד שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְשַׁלֵּם וכו' ובנו"ב מ"ק א"ח סִי' י"ט ד"ה וְאָמְנָם וכו', כָּתַב בס' החת"ס לְעִנְיַן זְכוּת שֶׁיִּמָּשֵׁךְ מִמֶּנּוּ חוֹבָה דְּלָא אָמְרִי' זַכִּין לְאָדָם וכו' וְתָמַהּ ע"ד בְּשׁוּ"ת רמ"ץ א"ח סִי' כ"ד אוֹת ג' ד"ה אַךְ וכו' מִדִּבְרֵי הָרָ"ן פ"ד דְּגִטִּין וכו' עיי"ש וְעַיֵּין במ"ש לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הזיי"ן אוֹת כ"ב וּמְשׁוּ"ת תִּפְאֶרֶת יוֹסֵף א"ח סִי' י"ט ד"ה אוּלָם בֶּאֱמֶת וכו' נִרְאֶה דְּקָאֵי בְּשִׁיטַת הַחת"ס הַנָּ"ל ממש"ש בחיו"ד סִי' ל"ב ד"ה אַךְ עֲדַיִן וכו' נִרְאֶה דְּלָא שָׁאנֵי לֵיהּ בֵּין מַתָּנָה לִמְכֹּר.

וְעַיֵּין שְׁבִילֵי דָּוִד לַיּוֹ"ד בְּדַף קכ"ז רע"ג וְעַיֵּין הֵיטֵב בְּשׁוּ"ת חת"ס ח"ו סִי' כ"ח. מַחֲנֶה אֶפְרַיִם הל' שְׁלוּחִין סָסַי' י"ו וּבְשׁוּ"ת שו"מ ח"ב סִי' ס"ז דְּמַיְירֵי בְּמֶכֶר כָּתַב טַעַם הַהֶיתֵּר מִשּׁוּם דַּעַת אָחֶ"מ ובס' מְלֶאכֶת חָרֶשׁ דַּף ט"ו אוֹת ס"ג כ' דְּהַנָּתִיבוֹת בסִי' ח' בַּבֵּיאוּרִים סקי"ד כ' בתי' שֵׁנִי לְחַלֵּק בֵּין מַתָּנָה וְהֶפְקֵר לִמְכֹּר וְכָתַב ע"ד דְּלִיתָא דְּמוּכָח מִדִּבְרֵי הא"ז בב"ב דַּף מ"א ע"א בְּעֻוְבְדָּא דְּרַב עָנָן במ"ש בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א דְּאֵין לְחַלֵּק בָּזֶה: וְלָא מְהַגֵּי דַּעַת אַחֶרֶת מַקָּנָה כְּשֶׁאֵין הַקּוֹנֶה מְכַוֵּין אֶלָּא א"כ כְּשֶׁבְּשָׁעָה שֶׁעוֹשֶׂה הַקִּנְיָן יוֹדֵעַ הַמַּקָּנָה וּמְכַוֵּין לְהַקָּנוֹתוֹ כ"כ בְּשׁוּ"ת תִּפְאֶרֶת יוֹסֵף חיו"ד סִימָן ל"ב סוד"ה אַךְ עֲדַיִן וכו', וְכֵן מְתֻבָּאַר מִדִּבְרֵי מָרָן מוהרי"ט בח"א סִי' ק"ן ד"ה אִיבָּרָא וכו' עיי"ש וְעַיֵּין בְּשׁוּ"ת בֵּית שְׁלֹמֹה א"ח סִי' ס"ה דַּף מ"ב סוע"ד וכ"כ בְּשׁוּ"ת מִנְחַת מִשָּׁה חיו"ד סִימָן כ"ה ד"ה אָמְרִי וכו' וְכָתַב שֶׁכָּךְ כָּתַב לְהֶדָיָא בִּנְתִיבוֹת סִימָן ר' אוֹת ד' וְהַתַּפְלָא עַל שֶׁלֹּא הִזְכִּיר דְּכָבָר כ' כְּעֵין זֶה המוהרי"ט סִי' ק"נ: וְהֶפְקֵר אִי חָשִׁיב דַּעַת אָחֶ"מ דְּאִיכָּא דַּעַת הַמַּפְקִיר, עַיֵּין משל"מ פכ"ט מהל' מְכִירָה הל' י"א שו"מ מַהֲדוּרָא ב' ח"ג סִי' ס"ח וּמַהֲדוּרָא ג' ח"א סִי' ק"א, פְּרָת יוֹסֵף מִסַּלְאֲנִים דַּף פ"ז ע"א ד"ה עַתָּה, אֲגֶרוֹת אֵזוֹב מִדִּבְרֵי א"ח סִי' י"ד, וְעַיֵּין מג"א סִי' רמ"ו סק"י, ובש"ת זִכְרוֹן צְבִי מְנַחֵם סוֹף סִי' א' ד"ה וּרְאָיָה לָזֶה, ובס' עַמּוּדֵי אֵשׁ סִי' ו' אוֹת ח' כָּתַב דְּהַיָּד הַמֻּלָּךְ פ"ב מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת ה"ג הִרְעִישׁ עוֹלָם ע"ד המג"א דִּבְדַעַת אַחֶרֶת מַקָּנָה קוֹנֶה הַזּוֹכֶה אַף שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה וְכָתַב ע"ד דלק"מ דְּבָנָכְרִי ל"מ דא"מ עי"ש וס' יה"מ אמ"א (כִּי לְפִי הַנִּרְאֶה הוּא לְנָכְד הג' נו"ב, וְאֵינוֹ הַיָּד הַמֻּלָּךְ הַסְּפָרַדִּי הַנִּמְצָא בְּיָדִי) וְאוּלַי ס"ל דְּהֶפְקֵר לָא חָשִׁיב דְּאָחֶ"מ, וע"ד המג"א הַנָּ"ל עַיֵּין מח"א הל' קִנְיָן חָצֵר סִי' י"ב ועי"ש בהל' שְׁלוּחִין סִי' ט"ז לְעִנְיַן הֶפְקֵר אִי חָשִׁיב דְּאָחֶ"מ, וּבְסֵפֶר צַפִּיחִת בַּדְבַשׁ דַּף קל"ז ע"א, וּבְשׁוּ"ת תִּפְאֶרֶת יוֹסֵף א"ח רֵישׁ סִי' י"ט דְּאַטּוּ גָּרַע מֵהַנִּיחַ בְּהֶמְתּוֹ אֲצֶל נָכְרִי בְּשַׁבָּת דִּמְבֹוָאָר בס"י דְּמוֹעִיל שֶׁיֹּאמַר בְּהַמָּתִי קְנוּיָה לְנָכְרִי אַף שֶׁהַנָּכְרִי לֹא יָדַע מִזֶּה עכ"ד עי"ש שֶׁלֹּא זָכַר מ"ש המג"א הַנָּ"ל דצ"ל לְהַנָּכְרִי קְנוּיָה לְךָ כְּדֵי שֶׁיִּתְכַּוְּנוּ לְזַכּוֹת, וְעַל דִּבְרֵי המשל"מ הל' מְכִירָה עַיֵּין מַזָּל שָׁעָה דַּף ע"ו ע"א, ובס' חֲתַן סוֹפֵר דַּף ס"ד אוֹת ב' מְחַלֵּק בְּדִין זֶה בֵּין הֶפְקֵר שֶׁמְּסַלֵּק עַצְמוֹ בִּלְבַד וְאֵין כַּוָּנָתוֹ לְהַקָּנוֹת לְעַלְמָא לִכְשֶׁמַּפְקִיר וְכָל כַּוָּנָתוֹ בְּהַפְקָרָא לְהַקָּנוֹת לְעַלְמָא עי"ש וּבְגוּף דִּבְרֵי המשל"מ הַנָּ"ל אַתָּה תֶּחֱזֶה בס' בִּנְיַן שְׁלֹמֹה הנד"מ לִידִידִי אִישִׁי כ"ג הַגָּאוֹן מוהרש"ך יצ"ו בסי'

י"ז דַּף כ"ב ע"ג, וּבַתִּיקוּנִים וְהוֹסָפוֹת שֶׁבְּסוֹף הַסֵּפֶר סִי' ח': פג דַּת מֹשֶׁה אִי שַׁיָּיךְ לוֹמַר דָּת מֹשֶׁה עַל דְּבָרִים שֶׁהֵם מִדְּרַבָּנָן, בְּשׁוּ"ת צֶמַח צֶדֶק הַחֹדֶשׁ אה"ע סוֹף סִי' קנ"א הֲוַקְשָׁה לוֹ בְּנוֹסַח גֵּט חֻרְשׁ אֵיךְ אֶפְשָׁר לִכְתּוֹב בּוֹ כְּדַת מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל, מֵאַחַר שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן, וְאָמְרִינַן בְּכְתֻבּוֹת דַּף ע"ב ע"א רֹאשָׁה פָּרוּעַ דְּאוֹרָיְיתָא הִיא עי"ש בְּפֵירוּשׁ רָשְׁ"י דְּמַשְׁמַע דְּדָבָר שֶׁהוּא דְּרַבָּנָן לָא מִיקְרֵי דַּת מֹשֶׁה וְנִיחָא לֵיהּ לוֹמַר דְּהַכָּוָנָה דְּדָבָר דְּאוֹרָיְיתָא אֵינוֹ נִכְלָל בִּכְלַל דַּת יְהוּדִית אֲבָל דָּבָר דְּרַבָּנָן נִכְלָל בְּדַת מֹשֶׁה עי"ש.

וַאֲנִי עָנִי מָצָאתִי לְהָרַשְׁבָּ"א בְּשׁוּ"ת ח"ה סִי' רמ"ו ה"ד הָרַב שֵׁבֶט בִּנְיָמִין סִי' רע"ו שֶׁנִּשְׁאַל בר' שֶׁנִּשְׁבַּע לְיִשָּׂא אֶת הַקְּטַנָּה כדמו"י וְשׁוּב חָזַר בּוֹ וְהֵשִׁיב חָזַרְתִּי עַל כָּל צְדָדֵי דִּבְרֵי רְאוּבֵן וְלֹא מָצָאתִי בָּהֶם מַמָּשׁ וכו' וְאִם מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁיִּשָּׂאֶנָּה כְּדַת מֹשֶׁה וְסָבוּר לוֹמַר שֶׁזֶּה א"א לָהּ לְהִתְקַדֵּשׁ כְּדַת מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל כְּלוֹמַר קִידּוּשִׁין דְּאוֹרָיְיתָא זוֹ שְׁגָגָה הִיא כִּי כָּל מַה שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים כדמו"י הוּא וּמִי שֶׁמְּקַדֵּשׁ אֶת הַקְּטַנָּה בּוֹ בְּלָשׁוֹן הוּא מְקַדְּשָׁהּ וְהַטַּעַם שֶׁהַתּוֹרָה אָמְרָה ל"ת מה"ד וכו' דֶּרֶךְ כָּלָל אָמְרָה תּוֹרָה שֶׁלֹּא נָסוּר מִמַּה שֶׁיַּגִּידוּ לָנוּ בֵּין בְּפֵירוּשׁ הַתּוֹרָה בֵּין בְּתַקָּנוֹתֵיהֶם וּמִי שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ לָהֶם עוֹבֵר עַל דָּת הוּא וְכָתַב בְּשֵׁבֶט בִּנְיָמִין דְּהָרַשְׁבָּ"א נִרְגָּשׁ מֵהֵיא דִּכְתֻבּוֹת דַּף ע"ב וְשֶׁתִּירֵץ לָזֶה וְסִיֵּם הָרַשְׁבָּ"א אֲבָל כָּאן דַּת מֹשֶׁה אֲפִילּוּ בְּקִידּוּשִׁין דְּרַבָּנָן תֵּדַע לְךָ דאל"כ לְדַעַת רַשְׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם דְּאֵין קִידּוּשִׁין מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא בְּבִיאָה א"כ הֵיאַךְ הַמְּקַדֵּשׁ אוֹמֵר כְּדַת מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל וַהֲלֹא אֵינָהּ מְקַדֶּשֶׁת אֶלָּא בְּכֶסֶף שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וכו' ע"כ וְכָתַב שָׁם בְּשֵׁבֶט בִּנְיָמִין דְּהָרַבָּנִים מוהרי"מ ומוהרח"ם כ' שֶׁאֵין לִכְתּוֹב בִּכְתֻבַּת חָרֵשׁ כדמו"י מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְהֵבִיא מ"ש הנ"ש במ"ב לְעִנְיַן גֵּט חֵרֵשׁ ושקו"ט בָּזֶה וְסִיֵּם דְּמִדְּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א מוּכָח דְּבִדְרַבָּנָן נָמֵי שַׁיָּיךְ לוֹמַר כדמו"י, וּרְאָיָה לָזֶה מִדְּמָבָרְכִינַן אַמְצוֹת דְּרַבָּנָן וְצִוָּנוּ וְאָמְרִינַן הֵיכָן צִוָּנוּ בְּלָאו דְּלָא תָּסוּר וכו' עי"ש וּבְקוֹנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת גֵּט סִי' א' אוֹת ס"ד רָשַׁמְתִּי הַסּוֹבְרִים לִכְתּוֹב בְּגֵט חֵרֵשׁ כדמו"י אַף דְּהוּא דְּרַבָּנָן וְהֵם הָרַבָּנִים ג"מ וּבְאֵרוֹת הַמַּיִם וְיַד אַהֲרֹן וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה והלק"ט ומוהרי"ב שבס' ג"פ ד' לק"ט כמ"ש כ"ז הָרַב בֵּית אַהֲרֹן בְּדַף יו"ד ע"א, וכ"כ הָרַב אָבִיו שָׁם בַּדַּף נ"ו ע"ג, ובמזה"ג לְהָרַב מוהרי"ד שבס' רַב דָּגָן דַּף ס"ו אוֹת קל"ט כָּתַב שֶׁכָּתְבוּ כַּנָּוָסָח שֶׁבְּיַד אַהֲרֹן (וְשֵׁם הַסִּיּוּם בכדמו"י כמ"ש בבי"א הַנָּ"ל).

שׁוּב רָאִיתִי שָׁם במזה"ג הַנָּ"ל בְּדַף ע"ג ע"ג אוֹת תקי"ב הֵן ל"ו הוּבָא שָׁם נוֹסַח גֵּט חֵרֵשׁ וְסִיֵּם בכדמו"י עי"ש, וְכֵן הוּא הַנָּוָסָח במזה"ג שֶׁבַּסֵּפֶר שַׁעַר אֲשֶׁר לה"ה מוהרא"ק בְּדַף קכ"ב אוֹת ע' עי"ש א"כ מַשְׁמַע דְּכוּלְּהוּ רַבָּנָן קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִים לְמַעְלָה ס"ל דְּשַׁיָּיךְ לוֹמַר וְלִכְתּוֹב דָּת מֹשֶׁה אַמִּידִי דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן (דמ"ש בנ"ש דְּאִם לֹא יוֹעִיל לֹא יַזִּיק הוּא דּוֹחֵק כמ"ש בְּשֵׁבֶט בִּנְיָמִין עי"ש).

שו"ר בס' כָּל הַחַיִּים לְמָרָן החבי"ף דַּף ד' אוֹת י"ב וְז"ל דַּת מֹשֶׁה מִיקְרֵי גַּם מַה שֶׁהוּא דְּרַבָּנָן שֶׁזֶּה בִּכְלַל הָרַשְׁבָּ"א ח"ה סִימָן רמ"ו, וְעַיֵּין מַשָּׂא חַיִּים בְּמַעֲרֶכֶת גִּימֶ"ל ד"ה גַּאֲבִילָה עכ"ל (עַיַּנְתִּי שָׁם ול"ח כה"ס): וְהֵן עַתָּה הִגִּיעַ לִידֵי סֵפֶר מְלֵאכֶת חָרֵשׁ לְאֶחָד מִגְּאוֹנֵי דּוֹרֵינוּ יצ"ו וְרָאִיתִי שָׁם בח"א אוֹת ל"ז דפשיט"ל דְּשַׁיָּיךְ כְּדַת מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל בְּגֵט חֵרֵשׁ דְּרַבָּנָן כְּדִמְבָרְכִינַן וְצִוָּנוּ וְהוֹכִיחַ בַּמִּישׁוֹר ממ"ש הָרַאשׁוֹנִים בְּסִיּוּם נוֹסַח גֵּט מֵיאוּן כדמו"י (אַף שֶׁהוּא דְּרַבָּנָן) וְהֵם הה"ג בְּסוֹף הל' גִּיטִּין וּבְסֵפֶר הַיָּשָׁר לר"ת סִי' תקנ"ו

וּבְעִיטּוּר (אוֹת גִּט מֵיאוּן) וברי"ו נכ"ב ח"ב וּבְרָאָבָ"ן דַּף קכ"ג ע"ג וּמַסִּיק כֵּן לִכְתּוֹב בְּגֵט חֲרֵשׁ כדמו"י עי"ש ד"ק וְאַפְרְיוֹן נַמְטַיְהּ: פד דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין מָצָאתִי כָּתוּב בְּקוֹנְטְרֵיסִי בְּשֵׁם הָרַב תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה סי' ק"ב דִּשְׁבוּעוֹת כֵּיוָן שֶׁאֵין נִשְׁאָלִין אֶלָּא מִדּוֹחֵק כמ"ש בַּיּוֹ"ד סי' ר"ג וסי' ר"ל לָא חֲשִׁיב דשיל"מ דְּלֹא כמ"ש הפמ"ג בִּפְתִיחָה הַכּוֹלֶלֶת לְהִלְכוֹת פֶּסַח בְּפִשְׁיטוּת דִּשְׁבוּעָה הָוֵי דשיל"מ כְּנֶדֶר וְשֶׁכֵּן מוּכָח מִשּׁוּ"ת חו"י סי' קל"א דמהחו"י אֵין רְאָיָה מִשּׁוּם דְּעִיקַּר כַּוָּנָתוֹ מִפְּאַת הַנֶּדֶר דְּמִצְוָה לְאִיתְשׁוּלֵי וְשֶׁמָּצָא לוֹ עֵזֶר מִתְּשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב סי' ק"י, והפמ"ג כָּתַב דֶּרֶךְ גְּזֵרָה וְחֻקָּה וכו' וְגַם בסי' ק"ג מַחֲזִיק בְּסֵבָרָתוֹ וְסִיֵּים כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יִרְאֵנִי אָדָם בְּאֶחָד מֵהָרִאשׁוֹנִים שֶׁשִּׁבּוּעָה מִצְוָה לְאִיתְשׁוּלֵי אֲנִי עַל מְקוֹמִי שֶׁשִּׁבּוּעָה אֵינָהּ דשיל"מ ע"כ מ"כ (בְּקוֹנְטְרֵיסִי מִזֶּה זמ"ר כְּשֶׁהָיָה שָׁאוּל בְּיָדִי סֵפֶר הַנֶּ"ל) וְעַתָּה אֵינוֹ בְּיָדִי וּכְבָר הָרַב פ"ת בסי' ק"ב סק"י (עמ"ש הָרַמָ"א מִי שֶׁנָּדַר מִדָּבָר אֶחָד וְנִתְעָרֵב לְדִידֵיהּ מִיקְרֵי דשיל"מ) הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַב תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה הַנֶּ"ל, וְהָרַב קֹהַל יְהוּדָה בסי' ק"ב ע"ד הָרַמָ"א הַנֶּ"ל דַּוְקָא נְדָרִים הָוֵי דשיל"מ דְּמִצְוָה לְיִשָּׂאֵל עֲלֵיהֶם אֲבָל לֹא שְׁבוּעוֹת כ"כ גָּדוֹל הָאַחֲרוֹנִים וְכִמְדֻמֶּה שכ"כ מוהר"ם וּכְעֵת אֵין אִתִּי הַסְּפָרִים עכ"ל וְנֶעְלַם מֵהֶם דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּפֵ"ה מהל' נְדָרִים הל' י"ד וט"ו דְּגַם שְׁבוּעָה חֲשִׁיבָה דָּבָר שיל"מ וּכְבָר הִשִּׂיג כֵּן הָרַב עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן בָּאוֹת ט"ו עַל הָרַב בֵּית יַעֲקֹב עי"ש וְכֵן יֵשׁ לְהָעִיר עַל רַבֵּינוּ עק"א בִּתְשׁוּבָה סי' ס"ה שֶׁעַל מַה שֶּׁנִּשְׁאַל (בְּמֵי שֶׁאָמַר קוֹנָם עָלַי אֲכִילַת בְּשַׂר נְבֵלָה זוֹ וְנִתְעָרֵב בְּשׁוּגֵג בְּעִנְיַן הַמּוֹעִיל בִּיטּוּל מִצַּד הָאִיסּוּר אִי נַיְמָא דְּבָטְלָה הִיא גַּם מִצַּד הַנֶּדֶר דְּבָעָלְמָא נֶדֶר הָוֵי דשיל"מ ומשו"ה לָא בְּטִיל אֲבָל הָכָא כֵּיוָן דְּאֵין לָהּ הֶיתֵּר בְּלֹא בִּיטּוּל גַּם אִיסּוּר הַנֶּדֶר בָּטֵל אוֹ דִּילְמָא מ"מ אִיסּוּר נֶדֶר הָוֵי דשיל"מ וְלֹא בְּטִיל) כָּתַב בד"ה אָכֵן מִסְתַּפְקָנָא וכו' דְּיֵשׁ מָקוֹם לְהַתִּיר לְפִי מַה שֶּׁמְּחַלֵּק הַשַּׁ"ס דִּתְרוּמָה לָא הָוֵי דָּבָר שיל"מ כֵּיוָן דְּלֵיכָּא מִצְוָה לְאִיתְשׁוּלֵי אֲבָל נְדָרִים דְּאִיכָּא מִצְוָה לְאִיתְשׁוּלֵי הָוֵי דשיל"מ וּפֵירְשׁוּ הָרֹא"שׁ וְהָרָ"ן דְּבִדְאִיכָּא מִצְוָה לְאִיתְשׁוּלֵיהָוֵי כְּמַאן דְּאִיתְשָׁל וּבִתְרוּמָה דְּלֵיכָּא מִצְוָה נְהִי דְּבִיָדוֹ לְאִיתְשׁוּלֵי מ"מ כֵּיוָן דְּאֵין הַהֶיתֵּר בָּא בִּזְמַן מְמִילָא בְּלִי מַעֲשֶׂה כְּמוֹ מיו"ט לְחוֹל לָא מִיקְרֵי דשיל"מ וא"כ בנדו"ד פְּשִׁיטָא דְּלֵיכָּא מִצְוָה לְאִיתְשׁוּלֵי דְּלֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר כָּל הַמְקַיְּמוֹ כְּאִילּוּ הִקְרִיב קָרְבָּן דְּהָא צָרִיךְ לְקַיְּמוֹ מַחֲמַת אִיסּוּר נְבֵלָה וְאַדְרַבָּא הָא אִי אֶפְשָׁר לְאִיתְשׁוּלֵי דְּהָא נָדַר לְדָבָר מִצְוָה א"כ לָא הָוֵי כְּלָל דשיל"מ עכ"ל הִנֵּה תָּפַס הַשִּׁיטָה בְּפִשְׁיטוּת דְּכֹל דְּלֵיכָּא מִצְוָה לְאִיתְשׁוּלֵי לָא הָוֵי דשיל"מ וְלֹא זָכַר שֹׁר שֶׁאֵין כֵּן דַּעַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁהֲרֵי בִּשְׁבוּעָה דְּלֵיכָּא מִצְוָה לְאִיתְשׁוּלֵי נָמֵי ס"ל דדשיל"מ מִיקְרֵי וא"כ הָיָה לוֹ לִכְתּוֹב הַהֶיתֵּר בִּנְדוֹנוּ רַק מִצַּד דְּאִי אֶפְשָׁר לְאִיתְשׁוּלֵי מִשּׁוּם דְּהוּא נֶדֶר לְדָבָר מִצְוָה דְּבָזֶה יִתָּכֵן דְּגַם הָרַמְבַּ"ם מוֹדֶה דְּלָא הָוֵי דָּבָר שיל"מ וְתוּ לָא, וְהָרַב שָׁ"ד בסי' ק"ב סק"ח כָּתַב (עמ"ש מָרָן שָׁם ס"ג דִּכְלִי שֶׁנֶּאֱסַר וְנִתְעָרֵב לָא הָוֵי דשיל"מ לְפִי שֶׁצָּרִיךְ הוֹצָאוֹת לְהַגְעִילוֹ וְהוּא מֵהַטּוּר בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א) דרש"ל הִשִּׂיג דְּלָא הָיָה צָרִיךְ לָזֶה כִּי בלא"ה כֵּיוָן דְּלָא בָּא הַהֶיתֵּר מִמְּילָא מִפֹּחַ הַזְּמַן לָא חֲשִׁיב דשיל"מ וְכָתַב ע"ד וְלֹא יָרַדְתִּי לְסוֹף דַּעְתּוֹ דְּהָא אֲפִילּוּ בָּא הַהֶיתֵּר בְּלֹא זְמַן חֲשִׁיב דָּבָר שיל"מ כְּגוֹן נְדָרִים וכה"ג עכ"ל, וְכָתַב הָרַב פ"ת דְּהָרַב בֵּית יַעֲקֹב סי' ק"י הַצַּדִּיק דִּבְרֵי רש"ל דְּשָׁאנֵי נְדָרִים דְּיֵשׁ מִצְוָה בְּהַתָּרָתָן וְהָיָה נלע"ד דְּאֶפְשָׁר דְּהָרַב שָׁ"ד לֹא נָחָה דַּעְתּוֹ בְּזֶה מִשּׁוּם דס"ל דְּגַם שְׁבוּעָה דְּלֵיכָּא מִצְוָה בְּהַתָּרָתָהּ הָוֵי דשיל"מ כמ"ש הָרַמְבַּ"ם וְזֶהוּ שֶׁדִּקְדֵּק לִכְתּוֹב כְּגוֹן נְדָרִים וכה"ג וכו' וּכְלוֹמַר נֶדֶר וּשְׁבוּעָה אֶלָּא שֶׁרָאִיתִי בַּשָּׁ"ד סי' שכ"ג

דְּמִתְבָּאֵר דס"ל דְּלֵיכָּא מִצְוָה לְאִתְּשׁוּלֵי לָא הָוֵי דשיל"מ שֶׁכָּתַב דְּנִדְרֵי הֶקְדֵּשׁ כֵּינָן דְּאֵין נִשְׁאָלִין עֲלֵיהֶם אֶלָּא מִדְּוחַק לָא הָוֵי דשיל"מ עי"ש, וְהָרַב כֶּרֶם שְׁלֹמֹה שָׁם צִיֵּין לְעַיֵּין בס' שָׁלוֹם יְרוּשָׁלַיִם במס' בֵּיצָה וּבְתִשׁוּבָה מֵאַהֲבָה ח"ג וְאֵין מְצוּיִם אֶצְלִי לְעַיֵּין בדב"ק, אַךְ דִּבְרֵי התשו"מ ח"ג רָאִיתִי בס' יַד דָּוִד לַיּוֹ"ד בסי' ק"ב אוֹת ד' שֶׁאַחַר שֶׁהֵבִיא מ"ש בְּתִשׁוּ' מֵאַהֲבָה הַנַּ"ל כָּתַב דבתשו"מ ח"ג כָּתַב דְּהָרַב כַּנְפֵי יוֹנָה דַּף ע"ח ע"ב קָאֵי כְּוָותֵיהּ וְשָׁרָב אֶחָד הִשִּׂיגוּ ממ"ש בכ"מ פֵּ"ה מהל' נְדָרִים הט"ו שֶׁאנֵי נְדָרִים דְּהָוֵי דשיל"מ וכו' וְשָׁם כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בֵּין בְּנֶדֶר בֵּין בִּשְׁבוּעָה וְשֶׁהוֹדָה עַל הָאֱמֶת שֶׁדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם עוֹמְדִים כְּחוֹמָה נָגְדּוֹ אֶלָּא שהק' מַאי מִצְוָה אִיכָּא בִּשְׁבוּעוֹת וְשָׁמָצָא במח"א בְּחִידּוּשָׁיו עַל הָרַמְבַּ"ם שֶׁהִקְשָׁה כֵּן.

וְעוֹד הֵבִיא בי"ד שָׁם בְּשֵׁם הָרַב בְּנֵי דָוִד דַּף נ"ז ע"א מִשֵּׁם הָרַב משל"מ שֶׁכָּתַב דְּמִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם מוּכָח דְּגַם שְׁבוּעָה הָוֵי דשיל"מ אֶלָּא שצ"ע מַאי מִצְוָה אִיכָּא וכו' וְצִיֵּין בָּזֶה סְפָרִים רַבִּים שא"מ אֶצְלִי הָא לָמַדְתָּ דְּדָבָר זֶה שָׁנוּי בְּמַחֲלוֹקֶת אִם כְּשֶׁאָמְרוּ דְּדָבָר שֶׁיֵּשְׁנוֹ בִּשְׁאֵלָה חֲשִׁיב דשיל"מ הוּא דַּוְקָא כְּשֶׁיֵּשׁ מִצְוָה לְיִשָּׁאֵל עָלָיו אוֹ אֲפִילּוּ לֵיכָּא מִצְוָה מ"מ כֵּינָן שֶׁיֵּשְׁנוֹ בִּשְׁאֵלָה חֲשִׁיב דשיל"מ, וְרָאִיתִי לְהָרַב תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל בפיה"מ פ"ג דמס' עָרְלָה מ"ג דְּנָקִיט בִּפְשִׁיטוּת דְּכָל דָּבָר שֶׁיֵּשְׁנוֹ בִּשְׁאֵלָה אַף אִם אֵין מִצְוָה לְיִשָּׁאֵל עָלָיו חֲשִׁיב דשיל"מ שֶׁכָּתַב דְּמַאי דְּתָנַן וּבְמֻקְדָּשִׁין מְקַדְּשִׁין בְּכָל שֶׁהֵן הַיְינוּ אֲפִילּוּ בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ מִשּׁוּם דְּכֵינָן דְּמָצֵי לְמִישְׁאַל עֲלֵיהֶן כמ"ש הַתּוֹסָ' בִּכְרִיתוּת דַּף י"ג ד"ה אַרַבָּע הָוֵי דשיל"מ וְלָא בְּטִיל וַהֲרֵי בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ אֵין שׁוּם מִצְוָה לְיִשָּׁאֵל עֲלֵיהֶם אַלְמָא פְּשִׁיטָא לֵיהּ דְּגַם בכה"ג חֲשִׁיב דשיל"מ וה"ה לְדִידֵיהּ גַּבֵּי שְׁבוּעָה וּמִכָּל הָרֹאשׁוּם מְבוֹאָר שֶׁאֵינוֹ פָּשׁוּט לוֹמַר כֵּן: וּלְעִנְיַן תְּרוּמָה אִי חֲשִׁיבָה יֵשׁ לוֹ מַתִּירִין ע"י שְׁאֵלָה הִנֵּה מָרָן כ"מ בְּסוֹף פֶּרֶק ה' מֵהִלְכוֹת נְדָרִים כָּתַב דְּהָוְיָא יֵשׁ לוֹ מַתִּירִין וְתָמַהּ עָלָיו הָרַב לח"מ דִּבְהֶדְיָא אָמְרִינַן בִּנְדָרִים דִּתְרוּמָה לָא הָוְיָא דשיל"מ כֵּינָן דְּלֵיכָּא מִצְוָה לְאִיתְּשׁוּלֵי עֲלָהּ, וְעוֹד הִקְשׁוּ עָלָיו מִדִּבְרֵי עַצְמוֹ בפט"ו מֵהִלְכוֹת מא"א דִּין שֶׁכָּתַב דִּתְרוּמָה לָא הָוְיָא דשיל"מ, וְהָרַב יַד יְהוּדָה בְּדַף י"ד ע"ג הֵבִיא דְּבָרָיו הָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר ח"ב סי' קצ"ו אוֹת ו' יִישַׁב דִּבְרֵי מָרָן כ"מ דְּלְעִנְיַן חֻמְרַת בִּיטּוּל בָּעֵינַן יֵשׁ לוֹ מַתִּירִין גָּמוּר וּתְרוּמָה דְּלֵיכָּא מִצְוָה לְאִיתְּשׁוּלֵי לָא חֲשִׁיב ישל"מ גָּמוּר אֲבָל לְעִנְיַן תְּלִיָּה בְּנָפַל אֶחָד לַיָּם וְכֵן לְעִנְיַן גִּידּוּלִין חֲשִׁיב יֵשׁ לָהּ מַתִּירִין עי"ש: וְדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין מִן הַתּוֹרָה אֲבָל אָסוּר מִדְּרַבָּנָן אוֹ שֶׁמִּן הַדִּין מֻוָּתָּר אֶלָּא שֶׁהֶחְמִירוּ בּוֹ הַפּוֹסְקִים לְכְאוֹרָה מִתּוֹךְ חֻמְרוֹ וְקוּלּוֹ אֵין לוֹ דִּין דשיל"מ וְצָרִיךְ לְהִתְיַישֵׁב וְעַיֵּין לְהָרַבָּנִים ח"צ סי' פ"ו ופרמ"ג בא"א סי' תרע"ז ס"ק י"ב, וְהָרַב שו"מ בְּמַהְדּוּרָא ג' ח"א סי' כ"ו מֵבִיא דַּעַת הָרָ"ן דְּאַף דְּאָסְרוּ מִדְּרַבָּנָן כָּל שֶׁמִּדְּאוֹרַיְיתָא יֵשׁ לוֹ מַתִּירִין מִיקְרֵי דשיל"מ וְכָתַב שֶׁדִּבְרֵי הָרָ"ן מְפוֹרָשׁ בְּרַשְׁ"י שַׁבָּת דַּף ח' ע"א ד"ה רְחָבָה ו', וְעַיֵּין מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל סי' תמ"ו סוֹף סק"ב, וּבִיּוֹ"ד סי' ק"ב ס"ג בכרו"פ סק"ה (ד"ה וּמַה שֶּׁכָּתַב) ובפ"ת שָׁם סק"ו, וּלְהָרַב מוהרימ"ט בח"ב חא"ח סי' א', וּבְשׁוּ"ת תּוֹרַת חֶסֶד הנד"מ לְגָאוֹן בְּדוֹרֵנוּ יצ"ו עַל א"ח בסי' י"ח אוֹת ז: פֶּה דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין אִיסּוּר שֶׁנִּתְבַּטֵּל וְיָכוֹל לְמָחְרוֹ ע"י קָצַת טוֹרַח בְּלֹא פְּסִידָא אִי מִיקְרֵי דָּבָר שיל"מ הָרַב מְקֹנֶה אַבְרָהָם בָּאוֹת פ"ב הֵבִיא מַחֲלוֹקֶת דְּהָרַב פְּרִי תֹּאַר רַסַּ' ק"ב ס"ל דְּמִיקְרֵי דשיל"מ וְהָרַב כְּסֵא אֱלִיָּהוּ יו"ד סי' צ"ט כָּתַב דְּלָא הָוֵי דשיל"מ וְצִיֵּין לְעַיֵּין מוהריב"ל מ"א דַּף קל"ג וְשׁוּ"ת הָרַב מוהריב"ל אמ"א לְעַיֵּין בדב"ק וְכֵן סֵפֶר כס"א וְעַיַּנְתִּי בְּדִבְרֵי הָרַב פר"ת

וְרָאִיתִי שֶׁלֹּא הֶחְלִיט כֵּן אֶלָּא הוּא הַצַּד צְדָדִים לְכָאן וּלְכָאן די"ל כֵּינָן שֶׁיָּכוֹל לְמָכְרוֹ לְנָכְרִי בְּלִי שׁוּם הֶפְסֵד רַק ע"י מְעַט טוֹרַח הָוֵי כי"ל מַתִּירִין אוֹ נֶאֱמַר כֵּינָן שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא גְּזֵרַת חֲז"ל אֵין לָנוּ אֶלָּא הָאָמוּר בְּדִבְרֵיהֶם וּמְסֵיִם וְנִרְאֶה כִּי אוֹרוֹיֵי אוֹרִינַן לְמֶיעֱבַד אֲכָרוּחֵי לָא מַכְרְחִינַן עכ"ל וּמָרָן מוהרד"ף בְּסֵפֶר מִזְמוֹר לְדָוִד דַּף פ"ד סוֹף ע"ב כָּתַב ע"ד וְז"ל חֲזָקָא זוֹ לֹא נִמְצֵאת ולע"ד אֵין לָהּ עַל מַה לִסְמוֹךְ דְּדָבָר בָּרוּר דְּלֹא נִקְרָא דשיל"מ אֶלָּא שֶׁיַּחֲזוֹר אַחַר זְמַן אוֹ ע"י תְּיקוּן לְהֶיתֵּרוֹ הָרִאשׁוֹן לִהְיוֹת מֻוָתָּר בַּאֲכִילָה לְגַמְרֵי וּמַה עִנְיַן מְכִירָה לָזֶה ע"י הַמְכִירָה לֹא תַּחֲזוֹר לְהֶיתֵּר אֲכִילָה וְעוֹד דשיל"מ דָּבָר דְּהַשְׁתָּא אִיתְּסַר אֶלָּא שֶׁאַחַר זְמַן יָבֹא הַהֶיתֵּר כְּגוֹן בֵּיצָה אִי נָמֵי דְּהַשְׁתָּא אִיתְּסַר אֶלָּא שֶׁבְּיָדוֹ לְתַקְּנוֹ וע"י אוֹתוֹ תְּיקוּן יַחֲזוֹר לְהֶיתֵּר כְּגוֹן בְּיָצָה וּמַעֲשֵׂר וְאֵין זֶה שַׁיָּיךְ לְכָאן דְּלָא נֶאֱסַר מֵעוֹלָם אֶלָּא לְאָכְלוֹ וְאִיסּוּר זֶה אִם בָּאתָ לְאָסְרוֹ אֲפִילּוּ אַחַר הַמְכִירָה כִּדְקָאֵי קָאֵי כְּאִיסּוּרִיהּ אֶלָּא וַדַּאי אֵין עִיקָּר לִדְבָרִים אֵלּוּ כְּלָל עכ"ל וְהָרַב חכ"א בְּקֻונְטְרֵס בִּינַת אָדָם שַׁעַר אִיסּוּר וְהֶיתֵּר סי' נ"ד כָּתַב דְּאֵין לוֹמַר דְּיִמְכְּרֶנָּה לְנָכְרִי וְהָוֵי דשיל"מ דְּכֵינָן דְּצָרִיךְ טִירְחָא וְהוֹצָאָה לָא חֲשִׁיב דשיל"מ כמ"ש בַּיּוֹ"ד סי' ק"ב וּמַשְׁמַע דְּאִם אֶפְשָׁר לְמָכְרוֹ בְּלִי שׁוּם טוֹרַח וְהוֹצָאָה חֲשִׁיב דשיל"מ וּלְפִי מַה שֶּׁהִסְבִּיר מָרָן מוהרד"ף גַּם בָּזֶה אִית לָן לְמֵימַר דְּלָא חֲשִׁיב דשיל"מ כֵּינָן שֶׁהַמְכִירָה לֹא נֶאֶסְרָה וּמַה שֶּׁנֶּאֱסַר לֹא יוֹתֵר וּכְבָר יָדוּעַ פְּלוּגְתָּא דְּהָרִי"ף וְרַאֲבְי"ה בְּפַת שֶׁאֲפָאָהּ עִם הַצָּלִי דְּהָרִי"ף ס"ל דְּהָוֵי דשיל"מ שֶׁהֲרֵי יָכוֹל לְאָכְלָהּ עִם בָּשָׂר וְרַאֲבְי"ה ס"ל דְּלָא הָוֵי דשיל"מ דְּלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דשיל"מ אֶלָּא כֹּל שֶׁיֵּשׁ הֶיתֵּר לְמַה שֶּׁהָיָה אָסוּר אֲבָל פַּת זוֹ לֹא נֶאֶסְרָה עִם בָּשָׂר וְרַק עִם כּוּתָח נֶאֱסַר וַעֲדַיִן עוֹמֵד בְּאִיסּוּרוֹ וְכָתַב הָרַב תה"ד בסי' ק"ע דְּאַף דְּבָעְלְמָא הֲלָכָה כְּהָרִי"ף הָכָא הֲלָכָה כְּרַאֲבְי"ה דְּהָכִי אִתְּמַר בַּשַּׁ"ס דִּיבָמוֹת וכו', וְלָכֵן פָּסַק בַּחֲתִיכַת בָּשָׂר שֶׁשָּׁהָה ג' יָמִים בְּלֹא מְלִיחָה וְנִתְעָרְבָה בַּחֲתִיכוֹת אֲחֵרוֹת בְּטֵלָה בְּרוֹב וּמֻותָּרוֹת כֻּלָּן בְּבִישּׁוּל וְלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּלָא תִּבָּטֵל מִשּׁוּם דשיל"מ דְּלִצְלִי לֹא נֶאֱסַר מֵעוֹלָם וּלְבִישּׁוּל עוֹדָנָּה בְּאִיסּוּרָהּ עי"ש וְהֶבְיאָהּ מָרָן הב"י בסי' ס"ט וּפָסְקָה בש"ע סי"ד ועי"ש בְּדִבְרֵי הַמְפָרְשִׁים וּבְסי' ק"ב ס"ד בַּהַגָּהָה וּבְדִבְרֵי הַמְפָרְשִׁים דְּנָקִיטִינַן כִּסְבָרַת רַאֲבְי"ה דְּלָא מִיקְרֵי יֵשׁ לוֹ מַתִּירִין אֶלָּא כְּשֶׁיֵּשׁ הֶיתֵּר לְמַה שֶּׁנֶּאֱסַר וא"כ לְפִי זֶה נִרְאֶה וַדַּאי כְּדַעַת הָרַבָּנִים כס"א וּמִזְמוֹר לְדָוִד הַנָּ"ל דְּלָא מִפְּנֵי שֶׁאֶפְשָׁר לְמָכְרוֹ בְּלִי שׁוּם הֶפְסֵד חֲשִׁיב יֵשׁ לוֹ מַתִּירִין בְּמְכִירָה שֶׁהֲרֵי מְכִירָה לֹא נֶאֱסְרָה מֵעוֹלָם, וְלֹא עוֹד אֶלָּא די"ל דְּבָזֶה גַּם הָרִי"ף מוֹדֶה דְּלָא חֲשִׁיב יֵשׁ לוֹ מַתִּירִין מֵחֲמַת הַמְכִירָה דְּשָׁאנֵי פַּת שֶׁאֲפָאָהּ עִם הַצָּלִי דְּיֵשׁ לוֹ עכ"פ הֶיתֵּר אֲכִילָה עִם בָּשָׂר משא"כ בְּדָבָר שֶׁאֵין לוֹ הֶיתֵּר אֲכִילָה אֶלָּא הֶיתֵּר שֶׁהִיא פְּעֻולָּה אַחֶרֶת י"ל דְּגַם לְדִידֵיהּ לָא חֲשִׁיב יֵשׁ לוֹ מַתִּירִין וְהָרַב פ"ת בסי' ק"ב סק"ח כָּתַב דְּהָרַב תשו' מֵאַהֲבָה ח"א סי' ג' תָּמַהּ עַל הָאַחֲרוֹנִים שֶׁפָּסְקוּ דְּלָא כִּסְבָרַת הָרִי"ף וְשֶׁהוֹכִיחַ שִׁדַּעַת רַשְׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם וְהָרָן"ו כִּסְבָרַת הָרִי"ף וְשֶׁכֵּן פָּסַק הָרַב שעה"מ בפט"ו מֵהִלְכוֹת מ"א אַף מַר רַבּוֹ נו"ב שָׁם בסי' ו' דָּחָה רְאָיוֹתָיו וְכָתַב שֶׁיָּפֶה הִכְרִיעוּ כָּל הָאַחֲרוֹנִים דְּלֹא כְּשִׁיטַת הָרִי"ף ושכ"פ הָרַב פרמ"ג עי"ש וּמִכָּל הָאָמוּר מִיסְתַּיְיעָא מִילְּתַיְיהוּ דְּרַבָּנָן קַדִּישֵׁי הַנָּ"ל דְּלָא חֲשִׁיב דשיל"מ מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ הֶיתֵּר מְכִירָה אַף אִם הוּא בְּלִי הֶפְסֵד כְּלָל וּבְעִיקַּר סְבָרַת הָרִי"ף הַנָּ"ל אַתָּה תֶּחֱזֶה לִידִידִי הַגָּאוֹן הַמֻּפְלָא כמוהריז"ש יצ"ו בְּסֵפֶר הַנּוֹרָא זֵכֶר יְהוֹסֵף בְּחִידּוּשָׁיו לְעֵירוּבִין דַּף מ"ה מ"ש בִּבְקִיאוּת נִפְלָא כְּדַרְכּוֹ בַּקֹּדֶשׁ: וְעוֹד מָצָאתִי בְּעִיקַּר סְבָרַת הָרִי"ף הַנָּ"ל שֶׁנִּשְׁאַל הָרַב כָּתַב סוֹפֵרבחיו"ד סִימָן ס"ז לְהַכְרִיעַ לְמַעֲשֶׂה כִּי הָאַחֲרוֹנִים הט"ז וְשָׁ"ךְ כָּתְבוּ דְּלָא קי"ל

כְּהָרִי"ף בָּזֶה וְרָאָה הָרַב הַשּׁוֹאֵל בפר"ח שֶׁחוֹכֵךְ לְהַחְמִיר כְּהָרִי"ף דְּהָרָ"ן כְּוָותֵיהּ ס"ל וְכֵן מַשְׁמַע מֵרַשְׁ"י בְּפֶרֶק מַשִּׁילִין וכו' וְרָאָה ג"כ בפרמ"ג סי' ס"ט ע"ד הַשָּׁ"ךְ אוֹת י"א דְּהָעִיקָּר כְּהַשָּׁ"ךְ וּבִיקֵּשׁ הַכְרָעָתוֹ לְדִינָא וּבְתִשׁוּבָתוֹ הֶאֱרִיךְ בַּחֲרִיפוּתוֹ וּבְקִיאוּתוֹ וְהֶעֱלָה דָּבָר חָדָשׁ בְּשִׁיטַת הָרִי"ף עפ"י מַה שֶּׁהִקְשָׁה לִשִׁיטַת הָרִי"ף דְּבָאֱמֶת צָרִיךְ טַעַם אֵיךְ נַחְשׁוֹב זֶה לדשיל"מ לְפִי מ"ש רַשְׁ"י בכ"מ וְכֵן הוּא הַפְּשׁוּט דְּטַעֲמָא דדשיל"מ הוּא דְּעַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּאֵיסּוּר אֱכוֹל בְּהֶיתֵּר וְהֵיכָא דְּיֵשׁ טִרְחָא אוֹ הֶפְסֵד בָּטֵל מִשּׁוּם דְּלֹא שַׁיָּךְ עַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּאֵיסּוּר אֱכוֹל בְּהֶיפֵּר דְּהָא יֵשׁ לוֹ נַפְקוּתָא דְּטִרְחָא אוֹ הוֹצָאָה וא"כ בְּפַת שֶׁאֲפָאָהּ בְּצָלִי שֶׁזֶּה רוֹצֶה לְאָכְלוֹ בְּכוּתָּח וַעֲרָבָה לוֹ אֵיךְ נֹאמַר לוֹ עַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּכוּתָּח אֱכוֹל בְּבָשָׂר אוֹ בפ"ע הֲרֵי הוּא רוֹצֶה לְאָכְלוֹ עִם כּוּתָּח לָכֵן כָּתַב דְּבָאֱמֶת לֹא אָמְרָה הָרִי"ף רַק בְּפַת שֶׁנֶּאֱכָל בְּכָל דָּבָר בְּבָשָׂר וּבְחָלָב וְגַם בפ"ע וְעִיקַּר אֲכִילַת אָדָם הוּא הַלֶּחֶם וּשְׁאָר דְּבָרִים הֵם לְלַפֵּת הַפַּת כִּי הַכֹּל הוּא טָפֵל לוֹ לָכֵן אוֹמְרִים לוֹ עַד שֶׁתֹּאכַל פַּת זֶה בְּכוּתָּח שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נִיְדְנוּד אִיסּוּר וְצָרִיךְ בִּיטּוּל אֱכוֹל בְּצָלִי אוֹ בפ"ע כִּי כֵן רְגִילִים הַכֹּל לֶאֱכוֹל פַּת בְּכָל אֵלּוּ וְיֵעָרֵב לָהֶם אֲבָל דָּגִים שֶׁעָלוּ בַּקְּעָרָה וּרְגִילִים הָיוּ לְאָכְלָם בְּכוּתָּח וְכֵן צְנוֹן בְּכוּתָּח לָא אָמְרִינַן לֵיהּ עַד שֶׁתֹּאכַל צְנוֹן אוֹ דָּגִים בְּכוּתָּח אֱכוֹל בְּלִי כוּתָּח וּמַה לְּךָ לִיכָּנֵס בְּבִיטּוּל הָא כָּךְ עָרַב וְיֵנָעֵם לוֹ לֶאֱכוֹל צְנוֹן אוֹ דָּג בְּכוּתָּח וּבָזֶה נִסְתַּלֵּק מַה שֶּׁמַּקְשִׁים עַל הָרִי"ף מִצְּנוֹן וְדָג, וְכֵן מַה שֶּׁמַּקְשִׁים ממ"ש בפ"ט דְּכֹלְאַיִם צֶמֶר גְּמַלִּים וכו' דְּהוּא חָפֵץ וְרוֹצֶה לִלְבּוֹשׁ בֶּגֶד פִּשְׁתָּן וְדַקְדֵּק חִילּוּק זֶה מִדִּבְרֵי הָרִי"ף עַצְמוֹ בפ' גיה"ן דְּפָתַח בְּתָרְתֵּי פַּת שֶׁאֲפָאָהּ וכו' וְהַאי בֵּינְיָתָא וכו' וּמְסַיֵּים וְעוֹד הַאי פַּת שֶׁאֲפָאָהּ וכו' דשיל"מ הוּא וכו' דְּשָׁבֵיק לְבֵינְיָתָא מִשּׁוּם דְּדַוְקָא בְּפַת הוּא דס"ל דְּהָוֵי דשיל"מ מִטַּעַם הַנַּ"ל וּלְדִינָא כָּתַב בְּמַסְקָנָתוֹ דְּרַבּוֹ הַחוֹלְקִים עַל הָרִי"ף (בְּמַאי דס"ל דְּכֹל שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַכְשָׁיו הֶיתֵּר לְשׁוּם דָּבָר אַף שְׁלֹמֹה שֶׁנֶּאֱסַר אֵין לוֹ הֶיתֵּר הָוֵי דשיל"מ) וְאָזְלִינַן לַהֲלָכָה בָּתַר רֻבָּא דְּרֻבָּא וְגַם לְפִי כְּלָלָא דְּכָיֵיל לָן מוהר"ם דבכ"מ נוֹהֲגִים כְּרַב אַלְפָס לְחוּמְרָא וְכָתַב התה"ד דְּבָזֶה נְקִיטִינַן לְקֻלָּא מִשּׁוּם דְּקַשְׁיָא עָלֶיהָ מִשַּׁ"ס דְּיבָמוֹת וּבְדַרְבָּנָן לָא דָּיְקִינַן כֻּלֵּי הַאי לפמ"ש דְּגַם הָרִי"ף ל"א לְמִילְּתֵיהּ אֶלָּא בְּפַת ועכ"פ י"ל כֵּן בְּשִׁיטַת הָרִי"ף לָא נַנִּיחַ וַדַּאי דְּרוֹב רִאשׁוֹנִים דְּחוֹלְקִים עַל הָרִי"ף בְּמָקוֹם דנ"ל דְּגַם הָרִי"ף לֹא אָמַר רַק בְּפַת וּרְאִיּוֹת שֶׁהֵבֵאתִי יִתְּנוּ עדה"ן כִּי כֵן הַנָּכוֹן בְּשִׁיטַת הָרִי"ף אֵלּוּ תוד"ק בָּזֶה עי"ש נִפְלָאוֹת תּוֹרָתוֹ בָּרוּךְ שֶׁחָלַק לוֹ מֵחָכְמָתוֹ ומ"ש שֶׁהִקְשׁוּ עַל הָרִי"ף מִמַּתְנִי' פ"ט דְּכֹלְאַיִם צֶמֶר רְחֵלִים שֶׁנִּתְעָרֵב וכו' וְכָתַב שֶׁקֻּוְשְׁיָא זוֹ כְּתֻובָּה בְּסִפְרָא דְּבֵי רַב זְקֵנִי רשבה"ג וְהִנִּיחָהּ בצע"ג (וְלֹא הֻרְאָה אֵיזֶה מָקוֹם כְּבוֹד דב"ק בָּזֶה) כַּנָּתוֹ לְפִי הַנִּרְאֶה הִיא למ"ש בחי' רעק"א סי' צ"ט ע"ד הָרַמָ"א סְעִיף ו' בְּדִבְרֵי הַשָּׁ"ךְ ס"ק כ"ב עי"ש: פו דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין דַּאֲפִילּוּ בְּאֶלֶף לֹא בָּטֵיל כְּתַב הָרַב מִלֹּא הָרוֹעִים בְּמַעֲרָכָה זוֹ אוֹת ו' בְּשֵׁם הָרַב צל"ח בְּחִידּ' לִפְסָחִים דַּף ט' ע"ב בְּסֵוגְיָא דְּתַשַּׁע צִיבּוּרִין דְּהָא דדשיל"מ לָא בְּטִיל הַיְינוּ לְעִנְיַן אִיסּוּר אֲכִילָה דְּשַׁיָּךְ בֵּיהּ עַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּאִיסּוּר תֹּאכְלֶנּוּ בְּהֶיתֵּר דא"א לוֹ לֶאֱכוֹל הַיּוֹם וּמָחָר דְּאִם יֹאכַל אוֹתוֹ הַיּוֹם אֵין לוֹ עוֹד לְמָחָר ועכ"פ לֹא יֹאכַל אוֹתוֹ כ"א פַּעַם אַחַת וּלְכָךְ לֹא יַפְסִיד בָּמָּה שֶׁאֵינוֹ אוֹכְלוֹ הַיּוֹם דְּאִם לֹא יֹאכַל הַיּוֹם יֹאכַל לְמָחָר אֲבָל בְּטִלְטוּל דְּיוֹכַל לְטַלְטֵל גַּם הַיּוֹם וּמָחָר ל"ש דשיל"מ דעכ"פ מַפְסִיד הַטִּלְטוּל שֶׁל הַיּוֹם וְכֵן בַּהֲנָאָה כֵּיוָן דְּאֵיכָא הֲנָאָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל כִּילּוּי דְּיָכוֹל לֵיהָנוֹת הַיּוֹם וְגַם לְמָחָר ול"ש דשיל"מ לְכָךְ בְּכָל הֲנָאוֹת לֹא גָּזְרוּ שֶׁלֹּא לְחַלֵּק בֵּין הֲנָאָה לַהֲנָאָה וְאַף דְּבִטֵּל מֵחֲלִקִינַן בֵּין הֲנָאָה שֶׁל כִּילּוּי לַהֲנָאָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל כִּילּוּי שָׁאנֵי טֵבֵל

דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל בְּדָבָר שיל"מ דְּרַבָּנָן מְפַלְּגִינַן וְכָל הֲנָאוֹת שָׁרֵי עכ"ד הצל"ח וְסַיֵּים במה"ר אַף כָּל זֶה לְטַעַם רַשְׁ"י אֲבָל לְטַעַם הָרָ"ן מִשּׁוּם דְּהָוֵי מב"מ אֵין לְחַלֵּק וְרָאוּי לִהְיוֹת אָסוּר בַּהֲנָאָה וּבְטִלְטוּל עכ"ל, וְכֵן מָצָאתִי שֶׁכָּתַב מוהרש"ל בִּדְרִשְׁתּוֹ שֶׁהוּבְאָה בצל"ח לִמס' בֵּיצָה דַּף ד' ע"א שֶׁדִּבְרֵי מַר אָבִיו בצל"ח לַפְּסָחִים הַנָּ"ל אֵינָם אֶלָּא לְטַעְמוֹ שֶׁל רַשְׁ"י אֲבָל לְטַעַם הָרָ"ן אֵין לְחַלֵּק עי"ש בְּסוֹף הַדְּרוּשׁ וּמִיָּסְתְּמִיךְ וְאָזֵיל בָּתַר הַאי כְּלָלָא הָרַב שו"מ במ"ק ח"ב סי' תק"ן ובח"ג סי' כ"ח ד"ה (וְהִנֵּה וכו' וּדְבָרָיו שָׁם צְרִיכִים בֵּיאוּר לענ"ד במ"ש אַף גּוּף הַדִּין תָּמוּהַּ לְפִי מ"ש הצל"ח וכו' עי"ש) וּבְסִי' קנ"א.

וּבְשׁוּ"ת נו"ב מ"ת באה"ע סי' ל"ח (בד"ה וְאַחַר) הִזְכִּיר מ"ש בצל"ח לַפְּסָחִים הַנָּ"ל וְכָתַב עוֹד דְּכִי הֵיכִי דְּלְעִנְיַן בִּיטּוּל אָמְרִינַן דְּלָא חֲשִׁיב דשיל"מ וּבְטִיל הָכִי נָמֵי לְמַאי דקי"ל דְּסָפֵק בְּדָבָר שיל"מ לְחוּמְרָא אָזְלִינַן וַהֲיֵינוּ ג"כ מִשּׁוּם שֶׁעַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּסָפֵק אִיסּוּר הַמְתֵּן לְמָחָר וֶאֱכוֹל וַדַּאי הֶיתֵּר א"כ בַּהֲנָאָה וְטִלְטוּל לָא אָזְלִינַן לְחוּמְרָא וּמִזֶּה דָּן לְסָפֵק מְעֻבָּרֶת חֲבֵרוֹ דְּאֵין שַׁיָּיךְ לְמֵיזַל לְחוּמְרָא מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין אַחַר כ"ד חֹדֶשׁ שֶׁהֲרֵי יָכוֹל לִהְיוֹת עִמָּהּ תּוֹךְ הַזְּמַן וְאַחַר הַזְּמַן וְדוֹמֶה לַהֲנָאָה וכו' וְסַיֵּים וַאֲפִילּוּ אִם יִרְצֶה אָדָם לְפַקְפֵּק עַל חִידּוּשׁ הַנָּ"ל וכו' עי"ש (וּמִדְּבָרָיו אֵלּוּ לָמַד הָרַב פ"ת בְּיו"ד סי' קפ"ה בְּנַחֲלַת צְבִי לְיַיְשֵׁב לְעִנְיַן סָפֵק בִּכְתָמִים עי"ש וְרָאִיתִי דְּבָרָיו אֱלֹה אַחַר שֶׁכָּתַבְתִּי כָּל הַכָּתוּב בָּזֶה) ולענ"ד יֵשׁ לְפַקְפֵּק בָּזֶה מִדְּבְרֵי הָרַב שָׁ"ךְ בסי' סק"ח שֶׁכָּתַב גַּבֵּי תַּעֲרוֹבֶת כְּלֵי אִיסּוּר שֶׁכָּתַב מָרָן דְּבָטֵל בְּרוֹב דְּצָרִיךְ לְהַשְׁהוֹת כָּל הַכֵּלִים עַד אַחַר מעל"ע כֵּיוָן דְּיֵשׁ לוֹ מַתִּירִין מה"ת אַחַר שֶׁהָיָה מעל"ע לָא בְּטִיל דְּהָא הָרַשְׁבָּ"א וְהַטּוּר לֹא כָּתְבוּ דְּלָא הָוֵי דשיל"מ אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ הוֹצָאָה לְהַגְעִיל אֲבָל לְהַשְׁהוֹתָם דְּלֵיכָּא שׁוּם פְּסִידָא חֲשִׁיב דשיל"מ עי"ש וַהֲרֵי גַּם בִּכְלִים שַׁיָּיךְ לוֹמַר סְבָרָא זוֹ שֶׁמַּפְסִיד מִלְּהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם תּוֹךְ מעל"ע וא"כ לֹא הָיָה לָנוּ לוֹמַר בָּזֶה דשיל"מ וְאַף שֶׁכָּתְבוּ הָרַבָּנִים הַנָּ"ל דְּלֹא כ"כ הָרַב צל"ח אֶלָּא לְפִי טַעְמוֹ שֶׁל רַשְׁ"י וְלֹא לְטַעְמוֹ שֶׁל הָרָ"ן מ"מ נִרְאֶה דְּרוֹב הַפּוֹסְקִים נָקְטוּ כְּטַעְמוֹ שֶׁל רַשְׁ"י וְאִם אִיתָא לְחִידּוּשׁ זֶה לָא הֲוָה שַׁיָּיךְ לָדוּן בִּכְלִים הַלָּלוּ דִּין דשיל"מ, וּמִדְּבְרֵי הָרַב פרמ"ג בא"ח סי' תקי"ג בא"א סק"ד מִתְּבָאֵר דְּלָא שְׁמִיעָא לֵיהּ סְבָרַת הָרַב צל"ח שֶׁכָּתַב וּלְעִנְיַן טִילְטוּל סָפֵק נוֹלְדָה ביו"ט וְנִתְעָרְבָה בַּאֲחֵרִים אֶפְשָׁר אָסוּר בְּטִילְטוּל מדשיל"מ עי"ש וּלְדִבְרֵי הָרַב צל"ח אֵין שַׁיָּיךְ בְּטִילְטוּל חֲמֻרַת דשיל"מ שו"ר דְּבֵיו"ד סי' צ"ט בְּמִשְׁבְּצוֹת ס"ק י"ב (בד"ה וּמִדִּי דְּבָרִי) הִקְשָׁה עמ"ש בַּשַּׁ"ס בֵּיצָה דַּף ד' ע"ב כִּי מְהַפֵּךְ בְּהֶיתֵּרָא מְהַפֵּךְ ופירש"י וְהָרֹא"שׁ דְּהָאִיסּוּר בָּטֵל בְּרוֹב וְהֵיכִי בָּטֵל הָא הָוֵי דשיל"מ וְסַיֵּים ע"ז וְז"ל וְאִם הָיִינוּ אוֹמְרִים דְּדָבָר שיל"מ לָא בְּטִיל הַיְינוּ אֲכִילָה אֲבָל טִילְטוּל בְּעָלְמָא לֹא אֲמָרוֹ כַּנִּרְאֶה מִמְּרוּצַת דִּבְרֵי הָרָ"ן בפ"ק דיו"ט הֲוָה א"ש עכ"ל הִנֵּה לָמַדְנוּ מִדְּבָרָיו עֲדֵיפָא מִדְּרַב צל"ח דְּגַם לְהָרָ"ן לֹא שַׁיָּיךְ בְּטִילְטוּל חֲמֻרַת דשיל"מ וְרָאִיתִי לְהָרַב פ"ת בסי' ק"ב סק"ו שֶׁהֵבִיא מ"ש הָרַב שָׁ"ךְ הַנָּ"ל וּמ"ש ע"ד קְצָת מֵרַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים וְשׁוּב כָּתַב דנ"ל דְּבָזֶה אֵין שַׁיָּיךְ דִּין דשיל"מ כמ"ש הצל"ח לְעִנְיַן טִילְטוּל וכו' עי"ש שֶׁנִּרְאֶה שֶׁדּוֹחֶה דִּבְרֵי הַשָּׁ"ךְ עפ"י כַּלְלֵיהּ דְּרַב צל"ח כְּאִילּוּ מָר בַּר רַב אָשֵׁי חֲתִים עֲלָהּ, ולענ"ד נַהֲפוֹךְ הוּא דְּיֵשׁ לְפַקְפֵּק עַל חִידּוּשׁ זֶה שֶׁחִדְּשָׁה תּוֹרָה דִּילֵיהּ מִדִּבְרֵי הַקַּדְמוֹנִים הַנָּ"ל כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה אַף לְפִי מ"ש בְּמִשְׁבְּצוֹת הַנָּ"ל דְּהָרָ"ן ס"ל דִּבְטִילְטוּל לָא אָמְרִינַן דשיל"מ מִזֶּה אֶפְשָׁר דְּיֵשׁ לְהַשִּׂיג עַל הָרַב שָׁ"ךְ אֶלָּא שֶׁכָּעֵת לֹא מָצָאתִי דִּבְרֵי הָרָ"ן בָּזֶה וְאוּלַי אֵין לְדַמּוֹת שִׁימּוּשׁ דִּכְלִים לְטִילְטוּל דְּמֻקְצֶה וְצָרִיךְ לְהִתְיַיְשֵׁב בָּמָה שֶׁפִּלְפֵּל בָּזֶה גָּאוֹן עֻזֵּינוּ הַגָּאוֹן הַמְּפֻלְפָּל בְּסֵפֶר

הַנִּכְבָּד זָכָר יְהוֹסֵף ע"ד הַתּוֹסָ' בְּעֵירוּבִין דַּף מ"ה ע"ב עי"ש חֲרִיפוּתוֹ וּבְקִיאוּתוֹ דְּתָלֵי ע"כ
קוֹץ וְקוֹץ תִּילֵי תִּילִין שֶׁל הֲלָכוֹת בְּקִיצּוּר נִמְרָץ וּמָצָאתִי בְּשׁוּ"ת תּוֹרַת חֶסֶד לְגָאוֹן בְּדוֹרֵנוּ
יצ"ו בסי' ל"ח אוֹת ג' שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם רעק"א דִּלְעִנְיַן אִיסּוּר מְלָאכָה בְּפוּרִים אֵין לְהָקֵל בט"ו
מֵחֲמַת דְּהָוֵי סָפֵק דְּרַבָּנָן דְּזֶה הָוֵי דשיל"מ דְּיָכוֹל לַעֲשׂוֹת הַמְּלָאכָה לְמָחָר ובדשיל"מ אַף
סָפְקָא דְּרַבָּנָן לְחוּמְרָא וְכָתַב ע"ד דלפמ"ש בצל"ח דדשיל"מ לֹא שַׁיָּיךְ אֶלָּא בַּאֲכִילָה וכו'
א"כ בְּדָבָר שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת הַיּוֹם וְגַם מָחָר אֵין לְהַחְמִיר בדשיל"מ ומִיהוּ בַּשָּׁ"ת יו"ד סי'
ק"ב סק"א לֹא מַשְׁמַע כֵּן מִדְּהֶוְצְרַךְ לְהַשְׁהוֹת הַכֵּלִים מעל"ע מִשּׁוּם דשיל"מ עכ"ל וְהוּא
תַּנָּא דְּמִסַּיְיעָן וּלְפִי דַּרְכֵּנוּ לָמַדְנוּ דְּגַם רעק"א לָא ס"ל סְבָרַת הָרַב צל"ח הַנָּ"ל וְעַיַּיִן בְּקוֹבֶץ
יַגְדִּיל תּוֹרָה סי' קל"ב דַּף רל"ב ע"ג אַחַר כָּל אֵלֶּה הַדְּבָרִים רָאִיתִי לִידִידִי הַגָּאוֹן עַמּוּדֵי
אֵשׁ יצ"ו שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּכָלָל זֶה בסי' ז' אוֹת ה' וְעִם כִּי לֹא פָּנִיתִי לְעַיַּיִן בדב"ק אַף זֹאת אַגִּיד
שֶׁרָאִיתִי שֶׁהֵבִיא מ"ש בנו"ב מ"ת חא"ח סי' ע"ה שֶׁרַב אֶחָד הִשְׁיגוּ מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ'
בְּעֵירוּבִין דַּף מ"ה ד"ה אבע"א דִּלְפִי מ"ש בצל"ח לְחַלֵּק בֵּין אִיסּוּר אֲכִילָה לְאִיסּוּר הֲנָאָה
וְטַלְטוּל נִסְתַּר קַוּשְׁיָתָם וְהָרַב נו"ב הוֹדָה עַל הָאֱמֶת שֶׁמִּדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' יֵשׁ סְתִירָה לְחִילּוּקוֹ
אֶלָּאשֶׁהוּא כָּתַב לְחַלֵּק כֵּן לְתָרֵץ דִּבְרֵי רַשְׁ"י וְאֵין אַחֲרָיוּת דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' עָלָיו וּלְפִי הַנִּרְאֶה
הַתְּשׁוּ' שבחאה"ע קָדְמָה לִתְשׁוּבָתוֹ שבא"ח הַנָּ"ל, וְלָכֵן כָּתַב בִּפְשִׁיטוּת כִּי כַּלְלִיהּ
שבצל"ח וְלֹא הִזְכִּיר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' עוֹד הֵבִיא לָנוּ יְדִידִי הַנָּ"ל שָׁם שבצל"ח לְבֵיצָה דַּף כ"ד
ע"ב כָּתַב דִּלְעִנְיַן בִּיטּוּל שֶׁלֹּא יְהֵא בָּטֵל מִשּׁוּם חֲזָקַת דשיל"מ אִיפָּא טַעַם הָרָ"ן דְּהָוֵי
הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר וְלָא בְּטִיל גַּם בְּמִידֵי דְּלָאו אֲכִילָה ומ"ש לְחַלֵּק בֵּין מִידֵי דַּאֲכִילָה לְלָאו מִידֵי
דַּאֲכִילָה הוּא רַק לְעִנְיַן חֲזָקַת דשיל"מ לְהַחְמִיר בְּסִפֵּקוֹ דְּבָזֶה לֹא שַׁיָּיךְ טַעַם הָרָ"ן רַק
הוּא מִשּׁוּם עַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּאִיסּוּר וכו' וְזֶה לָא הָוֵי אֶלָּא בְּמִידֵי דַּאֲכִילָה וּבָזֶה יֵישֵׁב מַה
שֶׁמַּשִּׁיגִים עַל הצל"ח מִדִּין בִּיטּוּל בְּכָל אִיסּוּר עי"ש דב"ק בְּאוֹרֶךְ וְאַפְּרְיוֹן נִמְטֵיהּ כִּי
מֵאִיר עֵינֵינוּ בְּעוֹשֶׁר בְּקִיאוּתוֹ: פז דִּיחוּי אֵצֶל מִצְוֹת הֶאֱרִיכוּ בְּעִנְיָן זֶה הָרַבָּנִים מג"א סי'
תקמ"ו סק"ו וט"ז סי' תרמ"ו סק"ו קָרְבַּן אֱלִיצוּר דַּף ס"ב ע"ד נָחְפָּה בַּכָּסֶף ח"ב דַּף ל"א
ע"ד עי"ש וּבַיּוֹ"ד סי' כ"ח סי"א וּבְדִבְרֵי רַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים שָׁם וּמִכְּלָלָם הַבַּיִת מֵאִיר עי"ש
וְעַיַּיִן בְּדִבְרֵי מוהר"ם שֶׁהֵבִיא הָרֹאשׁ"ש סוֹף מ"ק וְהוּבָא בט"ז יו"ד סי' שצ"ו סק"ב וּבְבֵית
מֵאִיר שָׁם, פֶּתַח הַדְּבִיר ח"ג סי' ער"ב ס"א דַּף פ"ט כס"נ כְּלָל מ"ו יִשְׂרֵי לֵב דַּף ק"ב אוֹת
ט' יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב סי' תרמ"ט סק"ד וּבְתִשּׁוּ' כְּתַב סוֹפֵר א"ח סי' קכ"א הֶאֱרִיךְ מְאֹד
בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ בְּכָל שִׁיטוֹת הָרִאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים וְחִדֵּשׁ כַּמָּה פְּנִינִים עי"ש: פַּח דִּרְשׁוּת
מָצִינוּ דְּפַלִּיגוּ בְּתֵיבָה אַחַת דִּלְמַר הָוֵי לְרַבּוֹת וּלְמַר לְמַעֵט כְּמוֹ שֶׁהֵבֵאתִי לְעֵיל בְּמַעֲרֶכֶת
הַבֵּי"ת אוֹת ד' או"ק יו"ד וְאוֹת צ"ד אוֹת קנ"ט ה': וְאִם רַשָּׁאִים הַפּוֹסְקִים לְדָרוֹשׁ דִּרְשׁוּת
מִדַּעְתָּם רָשַׁמְתִּי בַּקּוּנְטְרֶס כְּלָלֵי הַפּוֹסְקִים סי' י"ו אוֹת נו"ן: פט דָּבָר הַמַּעֲמִיד אֲפִילּוּ בְּאֶלֶף
לֹא בָּטֵיל מִתּוֹךְ מ"ש רַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים שֶׁרָשַׁמְתִּי לְעֵיל אוֹת מ מִתְּבָאֵר דְּהוּא רַק מִדְּרַבָּנָן
דִּכְלָלָא הוּא דְּכָל מִידֵי בָּטֵל בְּרֻבָּא מִדְּאוֹ' וְהָרַב פר"ח בַּיּוֹ"ד סי' ק' סק"ג כ"כ מְפֹרָשׁ
עי"ש וכ"כ הָרַב מג"א סי' תמ"ב סק"ט בְּשֵׁם האו"ה, ומ"ש המג"א דְּמִדִּבְרֵי הַטּוּר שָׁם
נִרְאֶה דס"ל דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא עַיַּיִן בְּרַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים לְשֵׁם דְּאֵינוֹ מֻוְכָּרַח וְעַיַּיִן לְהָרַב
הֵשִׁיב מֹשֶׁה בא"ח סי' ט"ו וְכָתַב הָרַב בֵּית מֵאִיר לא"ח בסי' תמ"ב די"ל דְּתַלְיָא בִּפְלוּגְתָּא
דְּטַעַם כְּעִיקָּר אִי מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן וְשׁוּב דָּחָה זֶה ועי"ש מַה שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה וְנִרְאֶה
מִסְקָנָתוֹ דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְהָרַב נְהַר שָׁלוֹם סי' תמ"ב אוֹת ג' כָּתַב לְדַעַת הַטּוּר דִּלְדִידַן

דקי"ל טע"כ דְּאוֹרָיְיתָא מֻחְמֵץ וּמִתְּבֵל נָמֵי אָסוּר מִן הַתּוֹרָה וְהֵבִיא מ"ש הפר"ח דְּדָבָר הַמַּעֲמִיד פָּשׁוּט דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן וְכָתַב ע"ד דְּמִדְּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א מוּכָח דפשי"ל דְּהָוֵי בִּכְלַל נ"ט וְאָסוּר מה"ת וְהַיְינוּ דְּבִתְשׁוּ' הָרַשְׁבָּ"א סי' רע"א בַּהֲדֵי הָנָךְ דְּנָקְטִי שֶׁהֵם מִדְּרַבָּנָן לֹא כ' מְחַמֵּץ וּמַעֲמִיד ומ"ש הָרַמְבַּ"ם פי"ו דמ"א דְּמַעֲמִיד הוּא מדר' אֶפְשָׁר דה"ד במב"מ אֲבָל בשא"מ הָוֵי נו"ט וְאָסוּר מִדְּאוֹ' וְעַיֵּין בְּקֶונְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת חָמֵץ סי' ח' אוֹת כ"ב וְאוֹת כ"ה מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּעִנְיַן מַעֲמִיד וּבְשׁוּ"ת שו"מ מַהֲדוּרָא ב' ח"ג סי' פ"ג כ' דְּמַעֲמִיד לָא בְּטִיל הוּא מִדְּרַבָּנָן וְיֵשׁ לְעַיֵּין בַּגּוּף דְּבְרֵי הָרַב רח"כ סי' י"ב שֶׁהִזְכִּיר יְדִידִי הַגָּאוֹן מִנְחַת מֹשֶׁה נר"ו בא"ח סי' ט"ו אוֹת ג' וְאֵינוֹ מָצוּי אֶצְלִי (כִּי לְפִי הַנִּרְאֶה אֵין כַּוָּנָתוֹ עַל שוּ"ת מַיִם חַיִּים לרח"כ רַפַּפּוֹרְט אֶלָּא ס' אַחֵר וְלֹא רְאִיתִיו עַד הֵנָּה): וּבְגוּף דִּין זֶה דְּדָבָר הַמַּעֲמִיד וכו' הָאֲרִיךְ מְאֹד הָרַב שו"מ בְּמַהֲדוּרָא ב' ח"ב סי' ס"ו עי"ש נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתוֹ: וְאִי אָמְרִינַן בְּאִיסּוּרִין דְּרַבָּנָן דָּבָר הַמַּעֲמִיד וכו' יְדִידִי הַגָּאוֹן עַמּוּדֵי אֵשׁ דַּף מ"ט ע"א כָּתַב בְּשֵׁם הָרַב פְּרִי תְּבוּאָה סי' ל"ג דְּלָא אָמְרִינַן כֵּן בְּדָרַבָּנָן ועפ"י זֶה הִתִּיר אִם הֶעֱמִידוּ עִיסָּה בְּשִׁמְרֵי חָמֵץ שעעה"פ וְהָרַב הַמְחַבֵּר נר"ו הֵרְבָּה לְהָשִׁיב ע"ד עי"ש וְשוּ"ת פר"ת אֵין מָצוּי אֶצְלִי לִרְאוֹת אִם הִזְכִּיר דְּבְרֵי המג"א סוס"י תמ"ז בְּשֵׁם מוהר"ם מִלּוּבְלִין וְדִבְרֵי הפר"ח שָׁם סי"א וְעוֹד דְּבְרֵי רַבָּנָן קַדִּישֵׁי שֶׁהֵבֵאתִי בְּקֶונְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת חָמֵץ סִימָן ח' אוֹת כ"ה עיש"ב: וְדָבָר חָשׁוּב דַּאֲפִילּוּ בְּאֶלֶף לֹא בָּטֵיל אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא עַיֵּין לְהָרַבָּנִים פר"ת סי' ק"י סק"ג קָרְבָּן אֱלִיצוּר דַּף קע"ב ע"ב ופ"ת יו"ד רֵישׁ סי' ק"א שַׁי לְמוֹרָא בפ"ט דְּבְכוֹרוֹת ל"ד נ"ג ע"א ד"ה שָׁם וּבַגְּמָרָא: וּמַה מִּיקְרֵי דָּבָר חָשׁוּב עַיֵּין בַּיּו"ד רֹסִ' ק"י וּבְשׁוּ"ת צמ"צ להג' מִלְיַבְּווִיץ חיו"ד סי' רל"א וְשָׁם כָּתַב אִי עוֹר עֵגֶל הָוֵי דָּבָר חָשׁוּב וּבְמַעְיָן גַּנִּים (עֲצֵי לְבוֹנָה ח"ב) בחי' לח"מ סי' צד"ק ס"ג הֵבֵאתִי דְּבָרָיו בְּקֶונְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת בְּכוֹר בְּהֶמָה סִימָן א' אוֹת ד': צ דִּתְנַן אִי שַׁיָּיךְ אַבְּרַיְיתָא וּדְתַנְיָא אִי שַׁיָּיךְ אַמִּשְׁנָה רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַבִּי"ת אוֹת ס"ז וַעֲיֵין עוֹד בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת קנ"ו: צא דְּבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה כְּגוֹן קְדִישׁ וּקְדֻשָּׁה אִם הֵם מִן הַתּוֹרָה עמ"ש בְּאוֹר לִי בְּהַשְׁמָטוֹת דַּף קמ"ו ע"ב וּרְמַזְתִּיו בְּקֶונְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת ר"ה אוֹת כ': צב דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם הַמּוֹכֵר עוֹבֵר בְּהֶמְתּוֹ מְעֻבָּרֶת אִי חָשִׁיב דשלב"ל הִנֵּה הָרַב מַחֲנֶה אֶפְרַיִם בְּהִלְכוֹת מוֹכֵר דשב"ל סי' א' דַּף כ"ד ס"ו ע"ד וָהָלְאָה הֵבִיא מַחֲלוֹקֶת הָרִאשׁוֹנִים בָּזֶה וְדִבְרֵי מָרָן הב"י שָׁצַיֵּין שָׁם ח"מ סי' רי"א הוּא ט"ס וצ"ל רי"ב עי"ש וְכָתַב המח"א בְּסוֹף הסי' דְּמִדְּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בפ"ז מֵהִלְכוֹת אִישׁוּת נִרְאֶה דס"ל דְּכָל שֶׁהַוּכַר הָעֻבָּר חָשִׁיב דָּבָר שב"ל וְצַיֵּין לתה"ד סי' ע"ר.

וּלְפִי זֶה הָיָה אפ"ל דהא"ז שֶׁהֵבִיא התה"ד שָׁם גַּם הוּא מוֹדֶה דְּאִם מָכַר הָעֻבָּר לָא מְהַנֵּי מִשּׁוּם דְּהָוֵי דשלב"ל כְּדַעַת הָרֹא"ש בַּבְּכוֹרוֹת שֶׁהֵבִיא שָׁם וְלֹא אָמַר אֶלָּא בְּהַוַּכַּר עֻבָּרָה וע"ע בפו"כ סי' ק"ל שֶׁחָשַׁשׁ בְּנִדּוֹנוּ מִשּׁוּם דשלב"ל וְהֶוְצְרֵךְ לִסְנִיף מַה שֶּׁהָיְתָה חוֹלֶבֶת הָא לא"ה לָא הָיָה מַתִּיר הַבְּכוֹר וְעַיֵּין בַּיּו"ד סוס"י שָׁ"ך בְּהָרַמָ"א וט"ז וְשָׁ"ך ודגמ"ר ופ"ת שָׁם וְאַמַּאי לֹא קָאָמַר דְּאִם הַוַּכַּר עֻבָּרָה יֵשׁ לַעֲשׂוֹת סְנִיף סָבְרַת הָרַמְבַּ"ם דְּהָוֵי בָּא לָעוֹלָם דְּהָא סָבְרַת הָרַמְבַּ"ם לָאו יְחִידָאָה הִיא עַיֵּין באה"ע סוס"י מ' אַדּ נִרְאֶה דְּאֵין מִדְּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הֶכְרֵחַ דס"ל דְּמוֹעִיל קִנְיָן לְעֻבָּר כְּשֶׁהַוַּכַּר עֻבָּרָה וְהוּא עפ"י מַה שֶּׁרָאִיתִי לְהָרַב שְׁבוּת יַעֲקֹב ח"ג סי' קי"ח שֶׁהָאַחֲרוֹנִים מַתְמִיהִין עַל הָרַמְבַּ"ם מדקיי"ל הַמְזַכֶּה לְעֻבָּר לֹא קָנָה וְכָתַב ע"ז דלק"מ דאע"ג דדשלב"ל לָא קָנָה וְלֹא יָכוֹל לְהַקְנוֹת מ"מ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁ

דשלב"ל כְּדִתְנַן בְּתְמוּרָה וּפָסְקוּ הָרַמְבַּ"ם בפט"ו מה' מעהק"ו דְּמַקְדִּישׁ עֲוָבָר בְּמֵעֵי אִמּוֹ הָוֵי הֶקְדֵּשׁ וְכֵיוָן דְּיָכוֹל לְהַקְדִּישׁ הָעֲוָבָר גַּם קִידּוּשִׁין מוֹעִיל לְעֲוָבָר כמ"ש בפ"ק דְּקִידּוּשִׁין מַאי לְשׁוֹן קִידּוּשִׁין דְּאָסְרָה אכ"ע כְּהֶקְדֵּשׁ ע"כ ולפי"ז לְגַבֵּי קְנָיָן גַּם הָרַמְבַּ"ם מוֹדֶה דְּאֵין לוֹ קְנָיָן דְּהָוֵי דשלב"ל וְקִידּוּשִׁין שָׁאנֵי דְּהָוֵי כְּהֶקְדֵּשׁ, ולע"ד מְסַיַּע לֵיהּ סִיּוּעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ דְּמִדִּבְרֵי התה"ד שְׁתַּיִם זוֹ (סי' ע"ר ופו"כ סי' ק"ל) שֶׁמַּעְנוּ דְּלָא שְׁמִיעַ לי' דְּלִהָרַמְבַּ"ם בְּהֶוְכַּר עֲוָבָרָה הָוֵי בל"ע כנז"ל.

וְהִנֵּה הִגִּיעַ לִידֵי שוּ"ת יַד יוֹסֵף לְהג' מוהר"י דַּיְיטָשׁ וְרָאִיתִי בסי' ק"ט בְּעִנְיַן בְּכוֹר שֶׁנִּמְכַּר לְנָכְרִי וְיֵשׁ בִּי סָפֵק בִּמְכִירָתוֹ וְצִדֵּד כַּמָּה צְדָדִים וְלֹא נָחָה דַּעְתּוֹ כ"א עפ"י דַּעַת הָרַמְבַּ"ם דְּבְהֶוְכַּר עֲוָבָרָה מְקֻוָּדֶשֶׁת וְכָתַב הח"מ וב"ש בסוס"י מ' דמ"ש בחו"מ סי' ט"ר שֶׁאֲפִילּוּ הֶוְכַּר הָעֲוָבָר הָוֵי דבשלב"ל הוּא הֵיקֵּף ס' הָרַמְבַּ"ם וכו' אתוד"ק וכ' שֶׁהוּא דָּבָר חָדָשׁ עי"ש וּבֶאֱמֶת אֵין דַּל חָדָשׁ שֶׁכְּבָר כ"כ בְּשׁוּ"ת נו"ב מ"ת יו"ד סי' קצ"ב וְנִדְחַק לְיַיְשֵׁב דְּלָא תִּקְשֵׁי אהתה"ד שֶׁלֹּא צֵירֵף דַּעַת הָרַמְבַּ"ם עי"ש ובדגמ"ר יו"ד סי' שָׂ"ף.

וְאוּלָם לְפִי מ"ש השבו"י בְּיִשּׁוּב דַּעַת הָרַמְבַּ"ם אַזָּדָא לֵיהּ יְסוֹד הֵיתֵר זֶה עפ"י דַּעַת רַמְבַּ"ם כַּמּוּבָן, וּכְבָר בשבו"י שָׁם רֶמֶז לְדִבְרֵי הח"מ וְכַוָּנָתוֹ לוֹמַר דְּלִפְי מ"ש הוּא זַ"ל בְּדַעַת רַמְבַּ"ם מוּבָן דמ"ש בח"מ סי' ט"ר אֵינוֹ הֵיקֵּף סְבָרַת רַמְבַּ"ם וא"ץ לְדַחֹק בְּדִבְרֵי התה"ד אֶלָּא דְּלִפְי מ"ש המחנ"א הַנָּ"ל מִתְבָּאֵר דְּאַף אִם אֵין הֶכְרֵחַ מִדַּעַת רַמְבַּ"ם מ"מ מִידֵי פְּלוּגְתָּא לָא נָפִיק וּמִזֶּה הי"ל להג' יַד יוֹסֵף לְהָבִיא.

וְכֵן רָאִיתִי להג' בְּשׁוּ"ת רמ"ץ חיו"ד סי' ג"ע אוֹת ג' שֶׁרָצָה לְצָרֵף לְנַדּוֹנוֹ דַּעַת הָרַמְבַּ"ם בַּהֶ"א הַנָּ"ל אֶלָּא שֶׁהֶוְקֵּ' לוֹ שֶׁבְּתְשׁוּ' תה"ד בפו"כ סי' ק"ל לֹא צֵירֵף דַּעַת ר"מ וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּמַיְירֵי בְּלֹא הֶוְכַּר הָעֲוָבָר וְהֶבְיא שוּ"ת הַנָּ"ל וְשׁוּב בָּאוֹת ד' כ' לְצַדֵּד עפ"י מ"ש המח"א הַנָּ"ל וכ' דְּכַמָּה מְחַבְּרִים שָׁפָה אַחַת לָהֶם דְּמוֹעִיל קְנָיָן לְעֲוָבָר וכו' ועי"ש מַאי דְּמַסִּיק לְדִינָא, וְשָׁם בסי' פ"ג אוֹת א' כ' בְּשֵׁם מָרָן הב"י בַּיּוֹ"ד סי' ט"ר רב"ל דְּקֶדֶוֶשַׁת הַגּוּף חָיֵיל אַף בדשלב"ל, וכמ"ש בשבו"י הַנָּ"ל, וְכֵן רָאִיתִי עַתָּהבַּאֲבָנֵי מִילּוּאִים סי' מ' סקי"ב שֶׁהִזְכִּיר מַה שהק' הַמְּפָרְ' עַל רַמְבַּ"ם שכ' דְּאִם הֶוְכַּר עֲוָבָרָה מְקֻוָּדֶשֶׁת מדקי"ל הַמְזַכֶּה לְעֲוָבָר ל"ק וְסַיֵּים וְצַ"ל וּכְבָר כָּתַבְנוּ יְשׁוּב לָזֶה בקצה"ח סי' ט"ר וּבְסִי' ר"י סק"ב כָּתַבְנוּ לְחַלֵּק בֵּין קֶדֶוֶשַׁת הַגּוּף דְּחָיֵיל גַּם בדשלב"ל וכו' ובקה"ח הוֹכַחְנוּ מִכַּמָּה מִשְׁנָיוֹת דְּעוֹבֵר קָדוֹשׁ עכ"ל: וְרָאִיתִי להג' חת"ס בְּשׁוּ"ת יו"ד סי' שי"ב שֶׁכָּתַב דהא"ז שבהג"א פ' הַזָּהָב וּבְתְשׁוּבַת מַיְימוֹנִיוֹת לְהִלְכוֹת קְנָיָן סי' ה' דס"ל דְּיִשְׂרָאֵל שֶׁמָּכַר הָעֲוָבָר לְנָכְרִי בְּכֶסֶף קָנָה וּפָטוּר מִבְּכוֹרָה מִשּׁוּם שא"א לְמִשְׁוְךְ ע"כ ס"ל דְּיֵשׁ קְנָיָן לְעֻבָּר כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּבְהֶוְכַּר עֲוָבָרָה יְכוֹלִים לִקְנוֹת דְּאֵין לוֹמַר דְּנַעֲשָׂה כְּאוֹמֵר לוֹ קַנֵּה פֵּרָה לְעֲוָבָרָה כמ"ש התה"ד דְּמַיְירֵי רַמָּ"א סוֹף סי' ש"כ דא"כ הו"ל לְמִשְׁוְךְ הַפֵּרָה וְכָתַב שָׁגַם המוהר"ם שֶׁבְּתְשׁוּ' הַמַּיְימוֹנִית שֶׁחוֹלֵק אא"ז ע"כ ס"ל כְּהָרַמְבַּ"ם וכו' עי"ש שע"פ מֻנָּח זֶה דהא"ז ומוהר"ם ס"ל כָּרַמְבַּ"ם כָּתַב לְהַתִּיר בְּנַדּוֹנוֹ, וְהִנֵּה וַדַּאי לְפִי מש"ל בְּשֵׁם השבו"י נִרְאֶה דְּלֹא יִתָּכֵן לוֹמַר כֵּן בְּדַעַת הא"ז ומוהר"ם שֶׁהָרֵי הָרַמְבַּ"ם גּוּפֵיהּ לֹא אָמַר כֵּן אֶלָּא בְּקִידּוּשִׁין אֲבָל לְגַבֵּי קְנָיָן מוֹדֶה דְּלָא מְהַנֵּי וְאֵין לְתָמְהַּ עַל החת"ס שֶׁלֹּא רָאָה דִּבְרֵי השבו"י אַדְּ תָּמִיהַּ לִי שֶׁנֶּעֱלַם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי התה"ד סי' ר"ע דהא"ז ס"ל עֲוָבָר לָאו יֶרֶךְ אִמּוֹ, ומשו"ה לָא מְהַנֵּי מְשִׁיכַת הַפֵּרָה לָעֻבָּר וס"ל כִּרְשָׁבָּ"ם דִּכְשֶׁמּוֹכֵר הָעֲוָבָר לִכְשֶׁתֵּלֵד מְהַנֵּי וְלָא הָוֵי דשלב"ל

ומוהר"ם ס"ל דְּמְכִירַת הָעוּבָּר לִכְשֶׁתִּלֵּד הָוֵי דבשלב"ל וכר"י שֶׁחוֹלֵק עַל רַשְׁבָּ"ם וס"ל דְּעוּבָּר יֶרֶךְ אִמּוֹ וּמֵשִׁי' הַפָּרָה מְהַנֵּי לְעוּבָּר עי"ש דִּלְפִי דְּבָרָיו אֵין הֶכְרֵחַ כְּלָל דהא"ז ומוהר"ם סָבְרִי כְּהָרַמְבַּ"ם וְשֶׁמִּירוֹ בִּמְקָנָה הָעוּבָּר לְבַדּוֹ כיע"ש: וּלְפִי הַנִּרְאֶה נָעְלַם מִכָּל רַבָּנָן קַדִּישֵׁי הַנָּ"ל דְּרַבֵּינוּ יְחִיאֵל הוּבָא בִּתְשׁוּבַת הָרֹא"ש כְּלָל ק"ב סי' י' כָּתַב דְּלָא אָמְרוּ אֵין אד"מ דָּבָר שלב"ל אֶלָּא בָּא לָעוֹלָם כְּלָל אֲבָל עוּבָּר חֲשִׁיב בָּא לָעוֹלָם קְצָת וְהָרֹא"ש חָלַק עָלָיו וְכָתַב דַּאֲפִילּוּ אִם הֲוַכַּר חֲשִׁיב דשלב"ל וְהֵם מִיְּרוֹ בְּעוּבֵּר בִּמְעֵי אִשָּׁה כיעי"ש, וּלְפִי מ"ש המחנ"א לְחַלֵּק בֵּין עוּבֵּר בִּמְעֵי אִשָּׁה דְּכֵיוָן דְּלָא חֲזֵי לְמִידֵי הָוֵי דשלב"ל וּבֵין עוּבֵּר בִּמְעֵי בְּהֵמָה דְּהָעוּבָּר חֲזֵי הַשְׁתָּא דְּאִם שָׁחַט הַבְּהֵמָה הָוֵי הָעוּבָּר כְּאֶחָד מֵאֲבָרֶיהָ הָיָה אפ"ל דְּהָרֹא"ש שֶׁנֶּחֱלַק עָלָיו ה"ד בְּנִדּוֹנוּ דְּמִיְּרוֹ בְּעוּבֵּר בִּמְעֵי אִשָּׁה אֲבָל בְּעוּבֵּר בִּמְעֵי בְּהֵמָה יוֹדֶה דְּמְהַנֵּי.

אַף הַמְעַיֵּין בד"ק בְּגוּפָן שֶׁלָּהֶן יִרְאֶה דְּלָא ס"ל לְחַלֵּק בָּזֶה וְשָׁוו אַהֲדָדֵי אָדָם וּבְהֵמָה, וְעַיֵּין כנה"ג אה"ע סי' מ' בהגהט"ו שֶׁכָּתַב דְּרַשְׁ"י ס"ל כר' יְחִיאֵל וּבַהֲגָהוֹת ב"י כ' דְּהַחוֹלֵק עַל ר' יְחִיאֵל אֵינוֹ הָרֹא"ש אֶלָּא רַב אַחֵר וְצַיֵּין לכנה"ג יו"ד רס"ד וא"מ אֶצְלִי, וְכֵן שו"ת מוהריב"ל שֶׁצַּיֵּין שָׁם שֶׁכָּתַב לְיַיְשֵׁב דַּעַת הָרַמְבַּ"ם אמ"א, וּמָרָן מוהריט"א בְּהִלְכוֹת בְּכוֹרוֹת פ"א דַּף ג' ע"א (מִדְּפוּס וַוארְשָׁא) בד"ה וְכָתְבוּ וכו' הק' עַל מָרָן הב"י בח"מ סי' רי"ב הַנָּ"ל שֶׁהֶוְצְרַךְ לְדַקְדֵּק מִדִּבְרֵי הָרֹא"ש בפ' הַסְּפִינָה דְּעוּבֵּר הָוֵי דשלב"ל אַמַּאי לֹא הֵבִיא דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּכוֹרוֹת ג' ע"ב ד"ה דְּקָא, וְהָרֹא"ש שָׁם שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם ר"ת דְּעוּבָּר הָוֵי דשלב"ל, עי"ש, וּבְתִפְאֶרֶת יוֹסֵף יו"ד סי' ל"ד שֶׁהָרֹא"ש בְּקִדּוּשִׁין ס"ג ס"ל דַּאֲפִילּוּ בהוכ"ע הָוֵי דָּבָר שלב"ל: וְהִנֵּה בתה"ד בפו"כ סוֹף סי' ק"ל כָּתַב לְסַלֵּק חֲשַׁשׁ דָּבָר שלב"ל בִּמְכִירַת הָעוּבָּר מִשּׁוּם דְּנַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר לוֹ קְנֵה בְּהֵמָה לְוַלְדוֹתֶיהָ ומ"מ לֹא סָמַךְ ע"ז לְהַתִּיר אֶלָּא בְּצֵירוּף רֹב בְּהֵמוֹת אֵין חוֹלְבוֹת אֶלָּא א"כ יוֹלְדוֹת עי"ש וְאֶפְשָׁר מִשּׁוּם שֶׁהֶוְקֵשָׁה לוֹ דְּאִם אִיתָא דְּאָמְרִינַן נַעֲשֶׂה א"כ כֵּיוָן דְּרַבָּנָן מוֹדוֹ בְּמוֹכֵר דֶּקֶל לְפֵירוֹתָיו דְּמְהַנֵּי אַמַּאי לָא נֵימָא דְּגַם מוֹכֵר פֵּירוֹת דֶּקֶל מְהַנֵּי דְּהָוֵי כְּאוֹמֵר לוֹ קְנֵה דֶּקֶל לְפֵירוֹתָיו וּכְמוֹ שֶׁבֶּאֱמֶת כֵּן הִקְשָׁה בִּתְשׁוּבַת הָרֹא"ש הַנָּ"ל לס' רַבֵּינוּ יְחִיאֵל עי"ש לָכֵן לֹא רָצָה לִסְמוֹךְ אַדְּנִימָא נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר לוֹ קְנֵה בְּהֵמָה לְוַלְדוֹתֶיהָ אֶלָּא דמ"מ י"ל דְּגַבֵּי מְכִירַת בְּכוֹר כֵּיוָן שֶׁכָּל עַצְמוֹ לֹא בָּא אֶלָּא לְהַפְקִיעַ הַקְּדֻשָּׁה מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ תַּקָּלָה וְכֵיוָן שְׁיֵּשׁ מִצְוָה בְּזֶה אָמְרִי' דְּמִסְתָּמָא הו"ל כְּאוֹמֵר קְנֵה בְּהֵמָה לְוַלְדוֹתֶיהָ משא"כ בִּמְכִירָה דִּרְשׁוּת כְּהַהִיא דְּהָרֹא"ש וק"ל.

וּמָצָאתִי בְּחִידּוּשֵׁי רעק"א לַיו"ד סי' רצ"ד סט"ו שֶׁעַל דִּבְרֵי הַנְּקֻדּוֹת הַכֶּסֶף הַנָּ"ל כָּתַב לְיַיְשֵׁב וְז"ל וצ"ל אַף שֶׁלֹּא אָמַר דֶּקֶל לְפֵירוֹתָיו מ"מ כֵּיוָן דְּכָל כַּוָּנָתוֹ בִּמְכִירָה זוֹ לְאַפְרוֹשֵׁי מֵאִיסּוּר ע"ד חֲכָמִים מוֹכֵר בְּאוֹפָן הַמּוֹעִיל וְכַיּוֹצֵא לָזֶה כָּתַב בַּפְּרִישָׁה סי' ש"כ וְיֵשׁ לְחַלֵּק דְּהָתָם מִצְוָה לְמִכּוֹר עכ"ל וק"ל: וְדַע דְּרָאִיתִי בְּסֵפֶר עֲצֵי לְבוֹנָה בחיו"ד סי' ש"כ בד"ה אַף וכו', עמ"ש בהג"א פֶּרֶק הַזָּהָב בְּמַבְכֶּרֶת שֶׁמָּכַר לְנָכְרִי דְּקוֹנָה כֶּסֶף לְבַד כֵּיוָן דְּלֹא שַׁיָּךְ מְשִׁיכָה בְּעוּבֵּר שֶׁהֶוְקֵשָׁה לוֹ אַמַּאי נְקֵט דִּינוֹ בִּבְכוֹר וְלֹא אָמַר סְתָם דְּקִנְיַן חָל עַל הָעוּבָּר וְלָא הָוֵי דשלב"ל לכ"ע כֵּיוָן דא"א בְּמְשִׁיכָה דְּהָא וַדַּאי ס"ל להג"א דְּקִנְיָן חָל עַל הָעוּבָּר וְלָא הָוֵי דשלב"ל כֵּיוָן שֶׁהִיא מְעֻבָּרֶת וְעָבִיד דְּאָתֵי כמ"ש הַטַּ"ז סק"ח בְּשֵׁם פִּסְקֵי מוהרא"י וְכָתַב שֶׁשָּׁמַע מֵהַגָּאוֹן מוהרי"ל תְּאוֹמִים דהג"א ס"ל דִּבְעָלְמָא לֹא קָנָה דְּהָוֵי דשלב"ל וְאַף בְּהֶוְכַּר עֻבָּרָה, וְרַק בִּבְכוֹר מְהַנֵּי מִשּׁוּם דִּכְדֵי לְהַפְקִיעַ מֵאִיסּוּר אֲנַן סָהֲדֵי דְּגָמַר וּמַקְנֵי כמ"ש הַתּוֹסָ' הו"ד בַּשָּׁ"ךְ סק"ז דְּאֵין לָחוּשׁ מִשּׁוּם בִּיטּוּל מִקָּח דַּאֲנַן סָהֲדֵי דגו"מ אֶלָּא דִּבְלֹא

קִנְיָן לָא סַגִּי וְלָכֵן כָּתַב הַהג"א דְּבִמְבַכֶּרֶת דְּאִיכָּא א"ס דְּגָמַר וּמַקְנֵי וְלָא חָיְישִׁינַן מִשּׁוּם דשלב"ל קִנְיָן כֶּסֶף מְהַנֵּי כֵּיוָן דא"א בְּמְשִׁיכָה אֲבָל בְּעָלְמָא גַּם הוּא מוֹדֶה דְּלָא מְהַנֵּי מְכִירַת הָעוּבָּר דְּהָוֵי דשלב"ל אֵלּוּ תוד"ק וְזֶה הֵיפֶךְ מִמַּה שֶׁהֵבִינוּ הָרַבָּנִים בְּדַעַת הא"ז דס"ל דְּגַם בְּעָלְמָא יֵשׁ קִנְיָן לְעוּבָּר וְכֵן הֵבִין בְּדַעְתּוֹ בְּשוּ"ת אוֹר נֶעֱלָם סי' כ"ג שֶׁרְשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַסְּמָ"ךְ אוֹת ס"ב עי"ש וְאַף דְּיָפָה דְּקִדֵּק אַמאי נָקַט דִּינוֹ בִּמְבַכֶּרֶת מ"מ מֵרִיהֲטָא דְּלִישָׁנָא דבהג"א וּבְתְשוּ' מַיְימוֹנִיּוֹת להל' קִנְיָן סי' ה' והתה"ד סי' ע"ר נִרְאֶה דְּמַשְׁמַע לְהוּ בְּדַעַת הא"ז דְּגַם בְּעָלְמָא מְהַנֵּי וְלָאו דַּוְקָא בִּבְכוֹר וְאוּלַי אָמַר מִילְּתֵיהּ הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה וְאַהָכִי הוּא דְּאִיתְּשִׁיל וְצָרִיךְ יְשׁוּב: אַחַר זְמַן רַב מָצָאתִי בְּאוּרִים גְּדוֹלִים שקו"ט בַּאֲרִיכוּת דהג' מח"א שָׁלַח דְּבָרוֹ הַטּוֹב (השקו"ט שבמח"א) להג' בע"ס או"ג וְהַמְחַבֵּר הֵשִׁיב ע"ד וּבְכְלַל דְּבָרָיו כָּתַב ג"כ דְּדָבָר פָּשׁוּט דְּחָל קֻדֻּשַׁת הַגּוּף בְּדָבָר שלבל"ע אֲבָל לֹא קֻדֻּשַׁת בה"ב והמח"א הֵשִׁיב ע"ד וְלֹא אוּכַל כָּעֵת לַחֲזוֹר עַל לִימּוּדוֹ עי"ש מִלִּימּוּד ל"ו עַד מ"ד, וְעַיֵּין בס' פְּרָת יוֹסֵף להג' מְסַלְּאֲנִים בְּנִימּוּקָיו עַל ח"מ סי' ר"ט בְּדַף קל"ד ע"ב מ"ש בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם: צג דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם עַל מ"ש הָרַמָ"א בח"מ סי' ר"ט ס"ד דְּאִם חָנְטוּ פֵּירוֹת הָאִילָן מִיקָּרֵי בָּא לָעוֹלָם, הֶאֱרִיךְ הָרַב אִמְרוֹת טְהוֹרוֹת בְּדַף צ"ג ע"ג לְהַצִּיל אֶת הָרַמָ"א מִתְּמִיהַת הָרַב בְּנֵי יַעֲקֹב דַּף ס"ה אֵיךְ פָּסַק כִּרְשֵׁ"י נֶגֶד רַבְּנָואתָא וכו' וְהָיָה בְּהִנּיחַ אַף בַּחֲלָקוֹת יָשִׁית בֵּין שְׁאָר פֵּירוֹת לְפֵירוֹת הָאִילָן דְּהָאֻמָּת דקי"ל כְּרַבָּנָן וּבָעֵינַן שֶׁיָּבִיאוּ שְׁלִישׁ וכו' מִיהוּ ה"ד בַּיְרָקוֹת דְּכֹל שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ שְׁלִישׁ הָוֵי שַׁחַת וְלָא מִיקָּרוּ פְּרִי אֲבָל בְּפֵירוֹת הָאִילָן כָּל שֶׁחָנְטוּ פְּרִי מִיקָּרוּ ואע"פ שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל כְּלָל אֵינוֹ נִכְנָס בְּסוּג דָּבָר שלבל"ע שֶׁכְּבָר בָּא לָעוֹלָם וְאֵינוֹ מְחֻסָּר אֶלָּא בִּישׁוּל דְּאָתֵי מִמֵּילָא וְלָכֵן דְּקִדֵּק הָרַמָ"א וְכָתַב פֵּירוֹת אִילָן שֶׁחָנְטוּ וכו' אתוד"ק וּלְפִי הַנִּרְאֶה לֹא רָאָה מ"ש הָרִיטְבָ"א בְּחִידּוּשָׁיו לְקִידּוּשִׁין דַּף נ"ז עמ"ש בַּשַּׁ"ס הב"ע דְּיָהֵיב לָהּ כְּשֶׁהוּא סָמָדַר וכו' דְּמִקַּמֵּי דְּמָטֵי לִסְמָדַר לָא חֲשִׁיבִי מִידֵּי וּכְפֵירוֹת שֶׁלֹּא בָּאוּ לָעוֹלָם חֲשִׁיבִי וְלָא מָצֵי קָנֵי לְהוּ לְרַבָּנָן עי"ש הוּבָא בְּאַבְנֵי מִילּוּאִים לאה"ע בסי' מ' סוֹף אוֹת י"ג ושכ"כ בְּתוֹסְ' רי"ד שָׁם וְכֵן דְּקִדֵּק מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו לְשָׁם מִתְּבָאֵר מִדִּבְרֵי הָרַאשׁוֹנִים הַנַּ"ל דְּגַם בְּפֵירוֹת הָאִילָן לָא חֲשִׁיב הַחֲנָטָה כַּבָּא לָעוֹלָם וּמַסִּיק שָׁם בא"מ דְּבְרֵי רַמָ"א זַ"ל בצ"ע דְּכֵיוָן דְּלְהָרַאשׁוֹנִים הַנַּ"ל לָא מְהַנֵּי חֲנָטָה מַאן סְפִין לְהוֹצִיא מָמוֹן מֵחֲזָקָתוֹ עי"ש, וְעַיֵּין בְּסֵפֶר חֲתַן סוֹפֵר דַּף ס' אוֹת ג' וְהֶאֱרִיךְ שָׁם בְּכַמָּה כְּלָלִים בְּעִיקַּר דִּין דבשלבל"ע עי"ש: צַד דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם כָּתַב הָרַמָ"א סי' ר"ט ס"ד די"א דְּלָא אָמְרִינַן דְּלֹא קָנָה אֶלָּא בְּמַקָּנֶה לוֹ עַתָּה אֲבָל אִם אוֹמֵר שֶׁיִּקָּנֶה כְּשֶׁיִּהְיֶה בָּעוֹלָם קָנָה אע"פ שֶׁעַתָּה אֵינוֹ בָּעוֹלָם עי"ש, וּלְפִי ענ"ד ממ"ש בטוש"ע יו"ד סי' ש"כ ס"ו מִתְּבָאֵר דְּלָא ס"ל הָכִי דְּלָא מָצְאוּ תַּקָּנָה לְהַקָּנוֹת חֵלֶק לְהַנָּכְרִי בְּהָעֻבָּר אֶלָּא בְּהָאֵם מִשּׁוּם דְּלָא חָל הַקִּנְיָן וְאַמַּאי לֹא כָּתְבוּ שֶׁיִּקָּנֶה כְּשֶׁיִּהְיֶה בָּעוֹלָם וְאוּלַי י"ל דְּהַקִּנְיָן לֹא יָחוּל עַד שֶׁיָּבֹא לָעוֹלָם לְגַמְרֵי דְּהַיְינוּ בִּגְמַר הַלֵּידָה וְאָז כְּבָר הוּא קָדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה משו"ה לָא מְהַנֵּי לִמְכּוֹר הַנֶּלֶד אֶלָּא הָאֵם וְצָרִיךְ לְהִתְיַישֵׁב (עַיֵּין מ"ש בְּקֶונְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת בְּכוֹר בְּהֵמָה סי' ג' אוֹת ט' סק"ג): וְאִם עַל יְדֵי שְׁטָר מְהַנֵּי לְדָבָר שלב"ל וְאִם י"ל בֵּין יִשְׂרָאֵל לְנָכְרִי, עַיֵּין שוּ"ת דִּבְרֵי חַיִּים שֶׁהֵבֵאתִי בְּקֶונְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶ' חָמֵץ וּמַצָּה סי' ח' אוֹת ט"ו:צה דָּבָר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן אִי כְּמָמוֹן דָּמֵי, עַיֵּין שו"מ ח"ג סי' ק"כ מק"ח בְּהַקְדָּמָה לסי' תל"א בד"ה וְעַתָּה עֹנֶג יו"ט סי' כ"ד וכו' חת"ס א"ח סי' קי"ח ש"כ ח"מ סי' שפ"ו עַמּוּדֵי אוֹר סי' ט"ז וסי' י"ח אוֹת ז חִידּוּשֵׁי הָרָשָׁ"ש עַל דִּבְרֵי תּוֹסָפוֹת פְּסָחִים דַּף כ"ט ד"ה וְרַב

יוֹסֵף תּוֹרַת חֶסֶד א"ח סי' כ"ב: צו דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין דְּמַחְמְרִינַן אַפִּילּוּ בְּסָפֵק דְּרַבָּנָן לֹא מָצִינוּ לְהַחְמִיר בדשיל"מ רַק בְּדָבָר פְּרָטִי אֲבָל לֹא שֶׁיְּהֵא כָּל הַיּוֹם אָסוּר בְּמָלָאכָה מִשּׁוּם שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת לְמָחָר כ"כ הַגָּאוֹן בְּשוּ"ת תּוֹרַת חֶסֶד א"ח הנד"מ בסי' ל"ח אוֹת ג' לְאַפּוֹקֵי ממ"ש הרעק"א שֶׁהֵבִיא שָׁם דִּלְעִנְיַן אִיסּוּר מְלָאכָה בְּפוּרִים אֵין לְהָקֵל בט"ו מֻחֲמַת סד"ר דְּזֶה הָוֵי דָּבָר שיל"מ דְּיָכוֹל לַעֲשׂוֹת הַמְּלָאכָה לְמָחָר ודשיל"מ אַף בסד"ר לְחוּמְרָא עי"ש ומובָן מִזֶּה דְּכָל סָפֵק בְּאִיסּוּר מְלָאכָה בחוה"מ אוֹ בַּאֲבֵלוּת לְדַעַת הרעק"א הָוֵי דשיל"מ וּלְדַעַת הג' תו"ח לָא חָשִׁיב דשיל"מ וְצָרִיךְ לְהִתְיַשֵּׁב וּלְחַפֵּשׂ בַּפּוֹסְקִים בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ: וּבְעִיקַּר דִּין דשיל"מ אִי ס"ל לר' יוֹחָנָן דְּלָא בְּטִיל, עַיֵּין הָרַמְבַּ"ן בַּמִּלְחָמוֹת פֶּרֶק כ"ש אמ"ש ר"י דְּחָמֵץ בֵּין בְּמִינוֹ בֵּין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ בנו"ט דְּכָתַב דר"י ס"ל דָּבָר שיל"מ בְּטִיל, וכ"כ הָרַב שעה"מ בַּפֶּ"א מהל' חָמֵץ בְּשֵׁם ר"י בְּשִׁיטָה כ"י וְתָמַהּ ע"ז דְּלָא מָצִינוּ פְּלוּגְתָּא בָּזֶה, וְעַיֵּין לְהָרַב מִלֹּא הָרוֹעִים בְּמַעֲרָכָה זוֹ אוֹת ה' וְהָרַבָּנִים פרמ"ג בא"א רֵישׁ סִימָן תמ"ז וּבְמָגֵן הָאֶלֶף סי' תמ"ז סק"ד ותס"ו סק"ד לֹא זָכְרוּ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן כיעי"ש, וְהֶאֱרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה גָּאוֹן בְּדוֹרֵנוּ יצ"ו תּוֹרַת חֶסֶד הַנָּ"ל עי"ש בסי' י"ח נִפְלָאוֹת תּוֹרָתוֹ חֲרִיפוּתוֹ וּבְקִיאוּתוֹ, וְעַיֵּין לְהָרַב יַד דָּוִד בְּחִידּוּשָׁיו לְעֵירוּבִין עמ"ש בְּשֵׁ"ס דַּף ל"ח ע"א אֶלָּא לְעוֹלָם לָא תֵּיפּוֹךְ וע"ד הַתּוֹסָ' בד"ה וְלִיבָּטֵיל מַיִם, וּלְהָרַב שו"מ בְּצִיּוֹן יְרוּשָׁלַיִם למס' תְּרוּמוֹת פ"ד הל' א', וְלִידִידַי הַגָּאוֹן עַמּוּדֵי אֵשׁ נ"י בסי' ז' אוֹת ה' ובס' בִּנְיַן שְׁלֹמֹה הנד"מ לִידִידִי הג' מוהרש"ל מִוִּילְנָא יצ"ו בְּתְשׁוּ' סי' כ"ג דַּף כ"ט ע"ב: וְרַב אִי ס"ל דָּבָר שיל"מ לָא בְּטִיל, עַיֵּין בְּמִלֹּא הָרוֹעִים מַעֲרָכָה זוֹ אוֹת ד', וְהֶאֱרִיךְ בָּזֶה בְּשׁוּ"ת בֶּן יְהוֹדָה (לְרַב גָּאוֹן בְּדוֹרֵנוּ יצ"ו) בסי' צ"ו עי"ש בד"ה וּלְדַעְתִּי: צז דִּרְכֵי שָׁלוֹם, עַיֵּין בְּמַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי לְעֵיל בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת קמ"ח: צח דִּבְרֵי נְבִיאוּת בְּמַאי דְּאָמְרִינַן בְּעָלְמָא אֵין אֵלּוּ אֶלָּא דִּבְרֵי נְבִיאוּת אִם הוּא לְשֶׁבַח אוֹ לְגִנַּאי, רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת קס"ב: צט דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּנִין מֵחֲמַת נִרְאֶה דְּדַוְקָא בְּדָבָר שֶׁאָסְרָה תּוֹרָה לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה בְּזֶה אָמְרִינַן דְּלָא אָסְרָה תּוֹרָה לַעֲשׂוֹת הַמַּעֲשֶׂה רַק בְּכַוָּנָה ודשא"מ מֵחֲמַת אֲבָל כְּשֶׁאָסְרָה תּוֹרָה דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה כְּגוֹן חָמֵץ שֶׁאָסְרָה תּוֹרָה שֶׁלֹּא יִהְיֶה חָמֵץ בְּבֵיתוֹ אֲפִילּוּ כְּשֶׁאֵין מִתְכַּוְּנִין אָסוּר, כ"כ הָרַב מק"ח בְּפִתְיחָה לסי' תל"א: ק דָּבָר חָרִיף דְּאָמְרִינַן חוּרְפֵיהּ מְשָׁוְיָיהּ לְשֶׁבַח אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא, רָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַחֵי"ת אוֹת צ"ט:מַעֲרֶכֶת הַהֶ"א א הֶפְסֵק בְּדִיבּוּר אִם הוּא דַּוְקָא בְּשִׁיעוּר כְּדֵי דִּיבּוּר אוֹ אֲפִילּוּ בְּפָחוֹת מכ"ד חָשִׁיב הֶפְסֵק הַגַּהּ הָרַב תְּבוּאוֹת שׁוֹר יו"ד סי' י"ט ס"ק י"ג הוֹכִיחַ מֵהַפּוֹסְקִים בְּעִנְיָן הֵבִיאוּ מֶלַח דב' תֵּיבוֹת הָוֵי הֶפְסֵק וְלָמַד מִדִּבְרֵיהֶם דה"ה לְתֵיבָה אַחַת עי"ש ובשע"ת סי' ר"ו וְתָמֵיהַּ לִי דִּנְרָאֶה דְּנָעֲלָם מֵהֶם דִּבְרֵי תוס' בְּרָכוֹת דַּף ל"ד ד"ה לֹא יַעֲנֶה אָמֵן דְּמוּכָח דַּאֲפִילּוּ תֵּיבָה אַחַת הָוֵי הֶפְסֵק וְכֵן מוּכָח מִדִּבְרֵי בה"ג הוּבָא בפרמ"ג ב"ח אֶשֶׁל אַבְרָהָם סִימָן נ"א סק"ג ד"ה עוֹד רָגַע וכו' ועי"ש בְּסוֹפוֹ וכ"כ שָׁם בסי' ר"ו סק"ד וְכֵן רָאִיתִי לְהָרַב חַיֵּי אָדָם בְּהִלְכוֹת בְּרָכוֹת כְּלָל ה' בְּקוּנְטְרֵס נִשְׁמַת אָדָם אוֹת י"א שֶׁהֵבִיא רְאָיָה מבה"ג הַנָּ"ל וְהָרַב עָרוּךְ הַשֻּׁלְחָן בסי' ר"ו אוֹת ג' כָּתַב דכ"כ הָרַב פני"מ בח"ב סי' ה' דְּעוֹנָה אָמֵן עַל בִּרְכַּת חֲבֵרוֹ הָוֵי הֶפְסֵק כמ"ש מָרָן הב"י בסי' נ"ט הָכִי נָקִיטִינַן דַּאֲפִילּוּ תֵּיבָה אַחַת חָשִׁיב הַפְסָק: ב הִסְתַּפְּקוּת בַּעֲרֵיוֹת דְּאָסוּר אִם הוּא מִן הַתּוֹרָה הִנֵּה הָרַב קֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּתוֹסְ' דְּרַבָּנָן בְּמַעֲרֶכֶת הַקּוּ"ף אוֹת פא"ר כָּתַב דְּדָבָר זֶה הוּא מַחֲלוֹקֶת הריב"ה באה"ע סי' כ"א כָּתַב דְּאָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא מִקְרָא דְּוַלָּא תְּתוּרוּ וכו' וְהָרַמְבַּ"ם בפכ"א מהא"ב ס"ל דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן

וּבִפְנוּיָה לכ"ע הוּא מִדִּבְרֵי קַבָּלָה עַיֵּין ב"ש שָׁם סק"ב ע"כ וְנִיכָּרִים הַדְּבָרִים כִּי כָּל מ"ש בָּזֶה מֵאִישׁ לְקָחוֹ מִדִּבְרֵי הב"ש וְשָׁם מְבֹאָר דְּהַסּוֹבֵר דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא לָאו ריב"ה הוּא כִּי הַמְעַיֵּין בְּדִבְרֵי רַבֵּינוּ הַטּוּר בְּכָל הַסִּימָן יִרְאֶה דְּאֵין שׁוּם רֶמֶז מִזֶּה.

וּלְפִי הַנִּרְאֶה חָשַׁב הָרַב קה"י דמ"ש בב"ש בְּשֵׁם הר"י ר"ל רַבֵּינוּ יַעֲקֹב (בעהט"ו) וְעַמּוֹ הסלי"ר דְּאֵינוֹ כֵּן אֶלָּא הוּא הרר"י שֶׁהוּבָא בב"י שָׁם שכ"כ הא"ח בְּשֵׁמוֹ וְרָאִיתִי לְהָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה ח"א בְּדַף ק"פ ע"ג שֶׁתָּמַהּ ע"ד הקה"י דִּלְאו זוֹ בִּלְבַד דְּאֵין רֶמֶז בְּדִבְרֵי הַטּוּר דְּהוּא אָסוּר מה"ת אֶלָּא אַדְּרַבָּא מִדְּכָתַב דְּמַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת מוּכָח דְּהוּא רַק מִדְּרַבָּנָן.

ומ"מ כָּתַב שָׁם דְּהָרַב גו"ר בְּנָן הַמֻּלְּךְ סי' ק' הֵבִיא מ"ש מוהריק"ש בא"ח סי' רי"ז דְּקוֹל וּמַרְאֶה וְרִיחַ בָּאִשָּׁה הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן כמ"ש הַתּוֹסְ' בְּיוֹמָא דַּף ל"ט וְתָמַהּ ע"ד דְּהַתּוֹסְ' לֹא כ"כ אֶלָּא לְעִנְיַן קָדָשִׁים ו, אֲבָל לְעִנְיַן אִשָּׁה אִיסּוּר גָּדוֹל יֵשׁ בָּהֶם וכו' וכמ"ש ע"פ טוֹב מַרְאֶה עֵינַיִם בְּאִשָּׁה וכו' וְהָרַב נַחַ"ל סְיָיעוּ מִדִּבְרֵי הרר"י הַנַּ"ל וְצַדֵּד לוֹמַר דְּאֵין הֶכְרֵחַ ממ"ש הָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר דְּמַכִּין מ"מ דְּסָבְרִי דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן דַּהֲרֵי מָצִינוּ מ"מ גַּם בְּאִיסּוּרֵי תּוֹרָה וכו' עי"ש וְלוּלֵא דְּמִסְתַּפֵּינָא הָיִיתִי אוֹמֵר דְּגַם הָרַב מוהריק"ש מוֹדֶה לִסְבָרַת הרר"י דְּדִקְדֵּק לְכְתּוֹב הַמִּסְתַּכֵּל בַּעֲרָיוֹת וכו' וּמִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הרר"י שֶׁהֵבִיא מָרָן הב"י בא"ח סי' ע"ה דְּמְחַלֵּק בֵּין הִסְתַּכְּלוּת לִרְאִיָּה בְּעָלְמָא ומוהריק"ש מַיְירֵי בִּרְאִיָּה בְּעָלְמָא (אֶלָּא שֶׁאֵין מִזֶּה הֶכְרֵחַ לְדִבְרֵי הַמְחַבְּרִים וְעַיֵּין לְקַמָּן אוֹת צ"ה וק"ל) ועכ"פ אִיסּוּר חָמוּר הוּא אֲפִילּוּ רְאִיָּה בְּעָלְמָא וְכָתַב מָרָן חיד"א בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה בְּשֵׁם תוס' יְשָׁנִים לְיוֹמָא והרר"י בְּרֹאשׁ שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה דְּהַמִּסְתַּכֵּל בַּנָּשִׁים נִקְרָא מוּמָר לְדָבָר אֶחָד וְתוֹכַחַת מְגֻלֶּה לְהַמְרַקְּדִים עִם נָשִׁים אֲפִילּוּ פְּנוּיוֹת דְּסְתָמָא נִדּוּת הֵן וכו' וְכָתַב בְּכֹל בּוֹ בְּשֵׁם מוהר"ם מֵרוּטֶנְבּוּרְג שֶׁהִטִּילוּ חֵרֶם שֶׁלֹּא יִהְיוּ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים בְּמָחוֹל עי"ש לַהֲבוֹת דב"ק (הֶעְתַּקְתִּי קְצָת מדב"ק אַף שֶׁאֵינוֹ מֵעִין מְלָאכְתֵּנוּ בַּקּוּנְטְרֵס הַזֶּה, מִפְּנֵי מַרְאִית עַיִן מַרְאוֹת נִגְעִים אֲשֶׁר עֵינֵינוּ רוֹאוֹת וְכִלּוֹת כִּי בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ מְנָהָג הָרָע הַזֶּה לְרַקֵּד בַּחוּרִים עִם בְּתוּלוֹת הוֹלֵךְ וּמִתְפַּשֵּׁט יָד לְיָד לֹא יָנָקוּ מְדִינָה שֶׁל גְּהֵינָם וְהַשָּׂטָן מְרַקֵּד בֵּינֵיהֶם רח"ל.

וּכְבָר דָּרַשְׁתִּי בָּרַבִּים בְּקָהָל רַב וְהֶחֱרַדְתִּי עֲלֵיהֶם חֲרָדָה גְּדוֹלָה ע"ז, וּבָרוּךְ ה' כִּי דְּבָרַי עָשׂוּ רוֹשֶׁם וְנִכְנְסוּ בְּלֵב רֹוב הָעֵדָה כְּכֻלָּה כִּי כָּל הָעֵדָה כֻּלָּם קְדוֹשִׁים, הָאֵל יִתְבָּרֵךְ יִסַּע בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וְנִזְכֶּה לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד אכי"ר) וְהַגָּאוֹן פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ בח"ב אה"ע סִימָן מ"ד בַּהֲדֵי דְּקָעֲסִיק בְּסָבְרַת הָרַמְבַּ"ם דְּקִרְיבָה לַעֲרָיוֹת אָסוּר מִן הַתּוֹרָה וְלוֹקִין עַל זֶה כָּתַב דממ"ש הָרַמְבַּ"ם דְּסִיפּוּר וּשְׂחוֹק עִמָּהּ וּלְהַבִּיט בְּיָנוֹפֶיהָ אֵין לוֹקִין עֲלֵיהֶם כ"א מַכַּת מַרְדּוּת מוּכָח שֶׁזֶּה רַק אִיסּוּר דְּרַבָּנָן עי"ש ומ"מ אוּלַי יִתָּכֵן לְחַלֵּק בֵּין הַבָּטָה בְּעָלְמָא לְהִסְתַּכְּלוּת כמש"ל: ג הִסְתַּכְּלוּת בְּמִילָה שֶׁלּוֹ אִי אִיכָּא אִיסּוּרָא עַיֵּין שַׁבָּת קי"ח ע"ב ובאה"ע סוֹסִי' כ"ג בְּסוֹפוֹ דְּנִרְאֶה דְּלֵיכָּא אֶלָּא מִדַּת חֲסִידוּת וכ"כ הָרַב שְׁדֵה יִצְחָק בְּסֵוֹגְיָא דְּשַׁבָּת הַנַּ"ל אֶלָּא דמ"ש לְהָבִיא רְאָיָה לָזֶה מִדָּוִד הַמֶּלֶךְ שֶׁרָאָה עַצְמוֹ עָרוּם בבהמ"ר וְלֹא נִתְקָרְרָה דַּעְתּוֹ עַד שֶׁנִּסְתַּכֵּל בְּמִילָה שֶׁלּוֹ הִנֵּה בְּמָנְחוֹת דַּף מ"ג ע"ב גָּרְסִי' כֵּינָן שֶׁנִּזְכַּר בְּמִילָה וכו' וְלֹא נֶאֱמַר לְשׁוֹן הִסְתַּכְּלוּת וּבְסֵפֶר אוֹדֶה ה' דְּרוּשׁ י"א כָּתַב שארז"ל כֵּינָן שֶׁנִּסְתַּכֵּל בַּמִּילָה וכו' וְאִם כַּוָּנָתוֹ עַל הַהֶיא דְּמָנָחוֹת הַגִּירְסָא שֶׁלְּפָנֵינוּ הִיא כֵּינָן שֶׁנִּזְכַּר כָּאָמוּר וּבְרַשִׁ"י שַׁבָּת ק"ל ע"א ד"ה שָׁשׁ אָנֹכִי כְּבָר הִגִּיהַּ הַגָּאוֹן מוהרי"י ז"ל כֵּינָן שֶׁנִּזְכַּר ובח"א שָׁם כָּתַב דְּהוּא מִשּׁוּם צְנִיעוּת עי"ש וּבַמִּכְתָּב לְחַזְקָיָהוּ שָׁם.

וְהָרַב מוהרמד"ל בס' שְׁתֵּי יָדוֹת בְּדָרְךְ חַיִּים דַּף ק"ל ע"א הֵבִיא מַאֲמָר סַנְהֶדְרִין צ"ב ע"א הַמִּסְתַּכֵּל בְּעֶרְוָה קַשְׁתּוֹ נִנְעֶרֶת וש"כ הַמְּפָרְ' דר"ל הַמַּבִּיט בְּמִילָה שֶׁלּוֹ ושכ"כ בזוה"ק פ' בְּשַׁלַּח וכו' עי"ש וּמַה שֶּׁדִּיקְדֵּק שָׁם ע"ד רַשְׁ"י הִנֵּה בְּרַשְׁ"י שֶׁלְּפָנֵינוּ כָּתוּב דָּבָר אַחֵר הַמֵּסֶּת' וכו' וּלְפִי זֶה אֵין לָנוּ הֶכְרֵחַ דִּשְׁנֵי מַאֲמָרִים הֵם וק"ל וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל הָרַב מוהרמי"ל שֶׁלֹּא זָכָר שֵׂר סֶוּגְיָאוֹת דְּשַׁבָּת מ"א ע"א וקי"ח ע"ב דְּמַשְׁמַע דְּלֵיכָּא אִיסּוּרָא מִדְּהִתְפָּאֲרוּ חֲכָמִים הָרִאשׁוֹנִים בָּזֶה וְהַמְּפָ' שפי' עַל הַמִּילָה כָּעֵת לֹא יָדַעְתִּי מִי וּמִי הֵם הַמְדַבְּרִים כֵּן.

וְעַיֵּן לְהָרַב מוהרש"י בב"ר פמ"ז דְּאַבְרָהָם אָבִינוּ לֹא נִסְתַּכֵּל בְּמִילָתוֹ וכר' דְּאָמַר בְּדִידִי לָא אִסְתַּכַּלִית כִּדְאִיתָא בַּיְרוּשַׁ' ע"כ וּלְפִי הנר' הַיְינוּ הָךְ דִּבְתַלְמוּדִין שַׁבָּת קי"ח דְּשָׁאֲלוּ לר' אַמאי קָרוּ לֵיהּ קָדוֹשׁ עי"ש וּבְרָאָה חַיִּים ח"א דַּף י"ב ע"ג כ' מִדְּנַפְשֵׁיהּ דְּרָאֲיָה שָׂרִי וְהִסְתַּכְּלוּת אָסוּר וְלֹא זָכַר מִכָּל הנז"ל מְאוּמָה וְהוּא פֶּלֶא לְרֹוב בְּקִיאוּתוֹ וע"ע בזה"ק פָּרָשַׁת קְדוֹשִׁים דַּף פ"ד סוע"א אַסִיר לב"ן לְאִסְתַּכָּלָא בָּאת קַיְימָא דִּילֵיהּ וכו' וּלְהָרַב כנה"ג באה"ע סי' כ"ג אוֹת ב': ד הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הַמֵּיקֵל בְּעֵירוּב דַּעַת הָרֹא"שׁ זַ"ל דְּלָא נֶאֱמַר כְּלָל זֶה לְדָחוֹת שְׁאָר כְּלָלִים הָאֲמוּרִים בְּשַׁ"ס פ' ופ' הֵל כפ' וְכָתַב הָרַב בְּמִקְנֶה אַבְרָהָם מ"ב רַסִּי' קי"ג שֶׁכֵּן דַּעַת רַשְׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם וְעַיֵּן לְהָרַב גו"ר א"ח כְּלָל ה' סי' י"ב דַּף קמ"ו ע"ד וְדוֹק וְאִי נֶאֱמַר כְּלָל זֶה גַּם בְּאָמוֹרָאִים עַיֵּן לְמָרָן חִיֻּד"א בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה שבברכ"י סי' חש"ן אוֹת ב' וְאִי נֶאֱמַר גַּם בַּפּוֹסְקִים עי"ש בשיו"ב הַנַּ"ל אוֹת ג' שֶׁלָּמַד דִּין עֵירוּב מֵאָבֵל וְחִידּוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא זָכַר שֵׂר דְּהָרַב שכה"ג סי' שצ"ו כָּתַב בְּשֵׁם הרב"ח דְּלָא נֶאֱמַר בַּפּוֹסְ' וְהָרַב בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת סי' שס"ד כ' דנר' מֵהָרַב מוהרימ"ט ח"א סי' צ"ד דְּנֶאֱמַר גַּם בְּפוֹסְ' עי"ש וּבַלֵּב חַיִּים ח"ב ס"ו סי' ע"ה: ה הֲלָכָה כר"מ בִּגְזֵרוֹתָיו כָּתַב הָרַב יַד מַלְאָכִי אוֹת קע"ג דְּהַיְינוּ דַּוְקָא כִּי פְּלִיגִי אִי גָּזְרִי' אוֹ לֹא אֲבָל אִם לכ"ע גָּזְרִינַן אֶלָּא דִּפְלִיגִי אִי בְּהָא נָמֵי גָּזְרוּ אוֹ לֹא אָז הָדְרִי' לִכְלָלִין ר"מ ור"י הל' כר"י עי"ש בְּשֵׁם הָרַב רל"ץ דַּף נ"ד וְאֵינוֹ מָצוּי אֶצְלִי וְתָמִיהַ לִי שֶׁלֹּא הֵבִיא דִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א בחי' לְסֻוכָּה עַל דַּף י"ד ע"א בְּמַחֲלוֹקֶת דִּנְסָרִים עי"ש שכ"כ לְהֶדְיָא וְכָל הַפּוֹסְ' שֶׁפָּסְקוּ שָׁם כִּשְׁמוּאֵל אַלִּיבָּא דר"י ע"כ דְּהַיְינוּ מה"ט וְעַיֵּן לְהָרַב קרב"נ פ"ק דְּסֻוכָּה אוֹת צ"ח, וּבְעִיקַּר הַכְּלָל יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה מסופ"ק דַּע"ז דַּף כ"א דְּפָסֵיק שְׁמוּאֵל הֲלָכָה כר"י וְאַמַּאי לֹא פָּסַק כר"מ בִּגְזֵרוֹתָיו דְּהָא שְׁמוּאֵל אִית לֵיהּ הַאי כְּלָלָא עַיֵּן כְּתֻבּוֹת דַּף נ"ז ע"א וְאֵין לוֹמַר אָמוֹרָאֵי נִינְהוּ אַלִּיבָּא דִּשְׁמוּאֵל דְּלָא שְׁתֵּיק הַשַּׁ"ס מִלְּמֵימְרָא כה"ג וּלְשִׁנּוּיֵי כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בחי' לְשַׁבָּת לְדַף מ' ע"א.

אַךְ לַהַנַּ"ל נִיחָא דְּהָתָם לֹא שַׁיָּיךְ הַאי כְּלָלָא דְּהָא גַּם לר"י גָּזְרִינַן אֶלָּא דִּפְלִיגִי בְּאֵיזֶה עִנְיָן שַׁיָּיךְ לְמִיגְזַר, וְאֵין להק' א"כ לָמָּה הֻצְרַךְ לְפָסְוק כר"י הָא כֵּיוָן דְּלֹא שַׁיָּיךְ כְּלָלָא דכר"מ בִּגְזֵרוֹתָיו מִמֵּילָא הָדְרִינַן לִכְלָלִין ר"מ ור"י הֲלָכָה כר"י דְּאַף את"ל דְּשְׁמוּאֵל אִית לֵיהּ הָנֵי כְּלָלֵי י"ל דְּהִיא גּוּפָא קמ"ל דבכה"ג לֵיתָא לִכְלָלָא דכר"מ בִּגְזֵרוֹתָיו וּבְקִוּנְטְרֵיסִי רָשַׁמְתִּי לְעַיֵּן בְּכְלָל זֶה בס' שֵׁם חָדָשׁ ח"ב דַּף מ"ד ע"ב ד"ה אָמְרִי' ובע"ג וּבְדַף ס"ו ד"ה תּוֹלָדָה ואמ"א עַתָּה לְרָאוֹת דב"ק: ו הֲלָכָה כר"מ בִּגְזֵרוֹתָיו כָּתַב הָרַב מְלֹא הָרוֹעִים בח"ב דַּף מ"ב ע"ד דְּלָא נֶאֱמַר אֶלָּא הֵיכָא דר"מ מַחְמִיר וְעַיֵּן רַשְׁ"י עֵירוּבִין מ"ז ע"א וְהָרָ"ן פ' אעפ"י אַמַּתְנִי' דְּכָל הַפּוֹחֵת לְבָתּוּלָה מְמָאתַיִם וכו' וְרַשְׁ"י שָׁם דַּף ס' וק"ל: ז הֲלָכָה כר"מ בִּגְזֵרוֹתָיו הָרַב שְׁבוּת יַעֲקֹב ח"א סי' ל"א צִיְּדֵד לוֹמַר דְּדַוְקָא כִּי פְּלִיג עִם ר' יוֹסֵי אֲבָל לֹא

כִּי פְּלִיג עִם ר' יְהוּדָה וְחָזַר בּוֹ מִשּׁוּם דבפ' מִי שֶׁהוֹצִיאוּהוּ מַשְׁמַע דְּעָדִיף ר' יוֹסִי מר"י לְעִנְיַן לִפְסוֹק כְּמוֹתוֹ וְשׁוּב דָּחָה זֶה דא"כ דְּהֵיכָא דְּמֻוְזָכְרַשֵּׁ"ס בְּהֶדְיָא הוּא דְּאָמְרִינַן כֵּן יעי"ש וְלִי הַהֶדְיוֹט תָּמִיהַ לִי דְּמַה מָקוֹם לְהִסְתַּפֵּק בָּזֶה מֵאַחַר דְּמְבוֹאָר בַּשַּׁ"ס וּבְדִבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים דְּכֻלָּל זֶה נֶאֱמַר גַּם לְגַבֵּי רַבִּים עַיֵּין כְּתֻבּוֹת נ"ז ע"א וכ"כ הַתּוֹסָ' מְצִיעָא ע"ב ד"ה קוֹנְסִין וב"ק ל' ד"ה וַחֲכָמִים וְהָרֹא"שׁ שָׁם סוס"י ח' וְתוֹסָ' יְבָמוֹת ל"ז ד"ה מִי וב"ב צ"ד ד"ה וַחֲכָמִים וּבְשַׁבָּת ט' ד"ה גְּזֵרָה וְהָרֹא"שׁ וְהָרִיטְבָ"א שָׁם ובה"ג הל' מֵיאוּן וּסְמָ"ג עֲשִׂין נו"ן עַיֵּין לְהָרַב מִקָּנֶה אַבְרָהָם במ"ב סי' קי"ח אָסַף אִישׁ טָהוֹר סְבָרַת הַפּוֹסָ' דְּגַם נֶגֶד רַבִּים אִיתְיהּ לְהַאי כְּלָלָא וא"כ מַה מָקוֹם לְהִסְתַּפֵּק אִם נֶאֱמַר לְגַבֵּי ר' יְהוּדָה, וְגַם לְגַבֵּי ר' יְהוּדָה מָצִינוּ לְהֶדְיָא דְּנֶאֱמַר כְּלָל זֶה עַיֵּין סֻוכָּה י"ד ע"א וּבְהָרֹא"שׁ שָׁם בְּשֵׁם הָרָאָבָ"ד, וְאַף לְהַפּוֹסָ' שָׁם בְּהֵיפֶךְ הַיִּינוּ מִטַּעַם שכ' שָׁם הָרִיטְבָ"א במ"ש לְעֵיל (בָּאוֹת ה') הָא לא"ה הֲוָה אָמְרִינַן הל' כר"מ בְּגָזְרוּ גַּם לְגַבֵּי ר' יְהוּדָה וכ"כ מָרָן כ"מ בהל' ע"ז פ"י ה"ד בד"ה וְאֵין בְּשֵׁם הרמ"ך וְעַיֵּין תוס' בֵּיצָה כ"ז ד"ה אֶלָּא וּבְכוֹרוֹת כ"ח ד"ה ר"מ וּבְהָרַמְבַּ"ן וְהָרֹא"שׁ שָׁם וּבִשְׁאִלְתּוֹת פ' בָּא סי' מ"ד וּזְבָחִים ק"ד ע"א דְּאִי לָאו דְּחָשְׁבִי לָהּ קֻנָּסָא הֲוָה פָּסְקִינַן כר"מ, וְכֵן מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א בחי' לַעַ"ז ל"ד כ' ע"ב דקי"ל כר"י דְּלָא פְּלִיגִי בִּגְזֵרָה אֶלָּא בְּטַעְמָא דְּמַר סָבַר מִשְׁהֵינַן לִיהּ ומ"ס לָא מִשְׁהֵינַן לִיהּ עי"ש וְהָרַב מַלֵּא הָרוֹעִים בח"ב מ"ב ע"ד אוֹת א' הִשִּׂיג עַל הָרַב שבו"י מִתּוֹסָ' בֵּיצָה הַנַּ"ל ומהגמ"י הוּבָא בֵּיתָהּ יוֹסֵף א"ח סי' ט"ו יעי"ש שֶׁלֹּא זָכַר כָּל הנז"ל כִּי כֵן הַדָּבָר בָּרוּר בְּלִי סָפֵק דְּגַם לְגַבֵּי ר' יְהוּדָה נֶאֱמַר כְּלָל זֶה וְעַיֵּין לְהָרַב תויו"ט פ"ק דע"ז מ"ה וְלֹא רָאָה דְּבְרֵי מָרָן הכ"מ הַנַּ"ל וע"ע לְהָרַב שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד פ"ד דְּנָדָרִים מ"ד ד"ה וְיָשַׁן וק"ל וְאַחַר זְמַן רָאִיתִי מְפֹרָשׁ בְּסֵפֶר שׁוֹנָה הֲלָכוֹת ח"ב דַּף נ"ד ע"ב שֶׁכָּתַב רַבֵּינוּ בַּעַל ה"ג שָׁם גַּבֵּי פְּלוּגְתָּא דר"מ וְרַבִּי יְהוּדָה דאע"ג דְּבָעֲלְמָא הֲלָכָה כר"י בְּהָא קי"ל כר"מ בִּגְזֵרוֹתָיו עי"ש הָרֵי מְפֹרָשׁ דְּגַם כִּי פְּלִיג ר"מ עִם ר' יְהוּדָה נְקִיטִינַן כר"מ בִּגְזֵרוֹתָיו: וּלְעִנְיַן קֻנָּסוֹת אִי הֲלָכָה כר"מ בְּקֻנָּסוֹתָיו עַיֵּין בְּתוֹסָ' בֵּיצָה וּזְבָחִים וּבְכוֹרוֹת הַנַּ"ל וּבְיָד מַלְאָכִי אוֹת עק"ד וְעַיֵּין בִּשְׁאִילַת שָׁלוֹם (פי' עַל הַשְּׁאִלְתּוֹת) בפ' וַיֵּרָא אוֹת ט"ז שֶׁהֶאֱרִיךְ הַג' בְּזֶה ועי"ש בפי' הָעֵמֶק שְׁאֵלָה לְמַר קַשִּׁישָׁא הַגָּאוֹן מוהר"י בֶּרְלִין מְוִוּאִלְזִין נר"ו ובפ' בָּא סי' מ"ד סק"ג וְעַיֵּין מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּקֻנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת בְּכוֹר בְּהֶמָה סי' א' אוֹת ב' וְהָרַב יַד הַמֶּלֶךְ בפ"ב מהל' מַתְנוֹת עֲנִיִּים הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַדָ"ז בְּנִימּוּקָיו עַל הָרַמְבַּ"ם שָׁם דְּגַם בְּמִידֵּי דְּקֻנָּס תְּפַס הַאי כְּלָלָא וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב ע"ד דְּלֹא אָמְרוּ אֶלָּא בִּגְזֵרוֹתָיו: ח הֲלָכָה כר"מ בִּגְזֵרוֹתָיו אָמְרִי' לְגַבֵּי רַבִּים נָמֵי עַיֵּין לְהָרַב מִלֹּא הָרוֹעִים ח"ב דַּף מ"ב ע"ד וְעַיֵּין מַה שֶּׁצִּיַּנְתִּי בָּאוֹת הַקּוֹדֶם, וְהָרַב מִקָּנֶה אַבְרָהָם הַנִּזְכָּר שָׁם הֵבִיא רְאָיָה מהגמ"י שֶׁהֵבִיא מָרָן הב"י בסי' ט"ו גַּבֵּי טְלָת שֶׁנִּקְרַע תּוֹךְ ג' וְהִיא רְאָיָה נְכוֹנָה וּמַה שֶּׁדָּחָה דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּרַב יְהוּדָה קָאֵי כְּוָתֵיהּ וכו' אֵינוֹ מוּבָן דְּהָא מָרָן הב"י קָאֵי לְיַיֵּשֵׁב מ"ש בַּשַּׁ"ס ת"כ דר"י וּמַיְיתֵי מדר"מ דְּאַדְרַבָּא תִּקְשֵׁי לִיהּ מִדְּרַבָּנָן וְתֵרֵץ יָתֵיב דְּכֵינָן דַּהֲלָכָה כר"מ וכו' שַׁפִּיר מַיְיתֵי מִנַּיהּ סַיְיעְתָּא עי"ש ומ"ש רְאָיָה דְּלָא נֶאֱמַר לְגַבֵּי רַבִּים מִנְּדָרִים פ"ד מ"ד עי"ש לֹא רָאָה מ"ש הָרַב שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד שָׁם, ומ"מ גַּם הָרַב מקנ"א הֶעֱלָה כֵּן וְהֵבִיא מִתַּלְמוּדִין וְהַיְרוּשַׁ' וּגְדוֹלֵי הַמְפָרְשִׁים דְּהָכִי נְקִיטִינַן גַּם נֶגֶד רַבִּים וע"ע תוס' שַׁבָּת י"א סוד"ה לֹא יַעֲמוֹד דְּמַשְׁמַע דְּאִי לָאו דְּאִיכָּא הוֹכָחָה בַּשַּׁ"ס דְּלָא קיי"ל בְּהַהִיא כר"מ הֲוָה פָּסְקִינַן כְּוָתֵיהּ וְעַיֵּין הָרֹא"שׁ בְּעֵירוּבִין ר"פ כָּל גַּגּוֹת וְתוֹסָ' שָׁם וּבְסֵפֶר לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד בַּקוּנְטְרֵס

עיס"ה קוֹשְׁיַת ד' ד' ע"ד וּבְסֵפֶר לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד בְּקוֹנְטְרֶס עיס"ה קושי"ת ד' ד' ע"ד: ט הַלָּכָה כְּדִבְרֵי המ"ב אִי אָמְרִינַן בַּאֲבֵילוּת יוֹם רִאשׁוֹן עַיֵּין לְהָרַבָּנִים יָגֵל יַעֲקֹב דַּף מ"ט ע"א שו"ת חֶסֶד לְאַבְרָהָם יו"ד סי' כ"ב אות ח' חִינָּא וְחִסְדָּא בח"ב דַּף מ"ד ע"ד וּבְדַף ס"א ע"א וע"ב: י הַלָּכָה כְּדִבְרֵי המ"ב במ"א כָּתַבְתִּי דְּנִרְאֶה מִתְּשׁוּ' הָרַדְבַּ"ז הַחֲדָשׁוֹת סי' ס"ב דֶּרֶךְ כְּלָל בְּדִינֵי אֲבֵילוּת דְּאִם רוֹצֶה לְהַחְמִיר לְנָהוֹג אֲבֵילוּת רַשַּׁאי ושכ"כ הָרַב בֵּית דָּוִד יו"ד סי' ר"א אַדְּ הוֹכַחְתִּי שָׁם מִדִּבְרֵי שָׂרִים רַבִּים וְנִכְבָּדִים דס"ל דְּאֵין רַשַּׁאי לְהַחְמִיר מְשׁוּם דְּאָתֵי לִידֵי קוּלָּא לְהִתְבַּטֵּל מת"ת וּמֵעוֹנַת אִשְׁתּוֹ וְגַם לְנָהוֹג אֲבֵילוּת בְּשַׁבָּת בְּצִינְעָא וְכַיּוֹצֵא וְהֵם הָרֹאשׁ"ש פ"ג דמ"ק סי' ע"ט וּבְתִשְׁוּ' כְּלָל כ"ז סי' ט' וּפָסְקוּ מור"ם בסי' שע"ד ס"ו עי"ש בְּדִבְרֵי הָרַב שכנה"ג וְהָרַב טַ"ז בסי' שצ"ז סק"ב בְּשֵׁם מוהר"מ מִינְץ לְעַנְיַן שְׁמוּעָה רְחוֹקָה וְהָרַב נָאֶמָן שְׁמוּאֵל סי' ל"ו וסי' מ"א וְהָרַב פָּנִים מְאִירוֹת בס' כֶּתֶם אוֹר פָּרָשַׁת וַיְחִי הו"ד בס' בְּרִית יַעֲקֹב פְּיִיתוּסֵי דַּף מ"ה ע"א וְהָרַב דִּבְרֵי אֱמֶת בְּשׁוּ"ת סוּסִי' ב' וְכָתַבְתִּי דְּהָרַדְבַּ"ז בְּשׁוּ"ת דְּפוּס פיורדא סי' תקכ"ט נִרְאֶה כְּסוֹתֵר דִּבְרֵי עַצְמוֹ בְּהַהִיא דסי' ס"ב הנז"ל וסו"ד אַחַר דשקו"ט בְּכָל דִּבְרֵיהֶם דְּרַבָּנָן קַדִּישֵׁי הנז"ל הָעוֹלֶה מִכָּל הַכָּתוּב שָׁם הוּא דְּהָכִי נָקִיטִינַן דְּאֵין לְהַחְמִיר בִּסְפֵק אֲבֵילוּת כְּלָל מִטַּעַם הנז"ל וְעַיֵּין לְהָרַבָּנִים שֶׁלְחַן גְּבוֹהַ כְּלָל מ"ז מְקֹנֶה אַבְרָהָם במ"ב דַּף ל"ג ע"א ד"ה כָּתַב וּבְמַכְתֵּב לְחִזְקִיָּהוּ בְּחֵלֶק הַתְּשׁוּ' סי' י"א: יא הַלָּכָה כְּרַב שֵׁשֶׁת בְּאֵיסּוּרֵי כְּלָל זֶה כְּתָבוּהוּ הַתּוֹסָ' וְהָרֹאשׁ"ש והג"א וה"ה כמ"ש הָרַב יַד מַלְאָכִי אוֹת קס"ב וּבַטּוּר ח"מ סי' ס"ז סכ"ב פָּסַק כְּרַב שֵׁשֶׁת דְּבָעֵינַן ג' דַּיָּינִים לִפְרוֹזְבּוֹל וּמַשְׁמַע מִדִּבְרֵי מָרָן הב"י דְּאִי לָאו דְּמִסְתַּבֵּר כר"ש לָא הֲוָה פָּסְקִינַן כְּוָתֵיהּ וְגַם בַּדִּין הַהוּא רַבִּים פָּסְקוּ כְּרַב נַחְמָן עי"ש בכנה"ג הגב"י אוֹת מ"א וצ"ע וּבְעִיקַּר הַכְּלָל הִקְשָׁה הָרַב הַלֵּיכוֹת אֵלִי כְּלָל שפ"ז דְּבְתַעֲנִית דַּף י"ד ע"א פָּסְקוּ בַּשַּׁ"ס כר"ש וְתִפּוֹק לֵיהּ מִכְּלָלָא דַּהֲלָכָה כְּר"ש וְתָמַהּ ע"ד בי"מ הַגָּדוֹל שָׁם דִּכְלָל זֶה הוּא מַהַגְּאוֹנִים וְלֹא הֲוָזַכַר בַּשַּׁ"ס כְּלָל וּמַאי מַקְשֶׁה אַשַּׁ"ס וְלָזֶה תרי"ץ יָתֵיב מָרָן חִיֵּד"א בְּיָעִיר אֹזֶן מַעֲרָכָה זוֹ אוֹת ו' דְּנַדַּאי כָּךְ הָיְתָה קַבָּלָה בְּיַד הַגְּאוֹנִים אִישׁ מִפִּי אִישׁ עַד הָאָמוֹרָאִים דְּאִם לֹא כֵּן הֲרֵי כָּתַב מוהריק"ו שֹׁרֶשׁ קס"ה דְּאַחַר חֲתִימַת הַתַּלְמוּד אֵין כֹּחַ לַעֲשׂוֹת כְּלָלִים לְפִסְקֵי הֲלָכוֹת וְהוּא נָכוֹן.

אַדְּ מ"ש שָׁם לְיַיֵּשֵׁב קוֹשְׁיַת הָרַב הֵ"א ע"ד שֶׁאָמְרוּ בְּשִׁלְהֵי מס' מְגִילָּה וְלֵימָא הֲלָכָה כר"י מְשׁוּם דְּאָפְכִי לְהוּ וְהָכָא נָמֵי לֹא אָמְרוּ בַּשַּׁ"ס וְהִלְכְתָא כר"ש אֶלָּא וְהִלְכְתָא בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה מְשׁוּם דְּלָא הָיָה פָּשׁוּט דְּרַב שֵׁשֶׁת אָמַר בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה ע"כ הִנֵּה אֱמֶת דְּהָכִי כָּיֵיל לָן מָרָן החבי"ב בִּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה בִּכְלָלֵי הַגְּמָרָא אוֹת א' בְּשֵׁם הרא"ם בִּתְשׁוּ' דְּזִימְנִין פְּסִיק הַשַּׁ"ס הֲלָכָה כְּמַאן דְּנָקְטִינַן בְּעָלְמָא הֲלָכָה כְּוָתֵיהּ מְשׁוּם דְּאִיכָּא מַאן דְּמֵיפַךְ וְתֵימָה עַל מָרָן חִיֵּד"א שֶׁלֹּא זָכַר אֶת דב"ק בְּרַם אֲנָא עַנְיָא שָׁדֵי נַרְגָּא בְּהַאי כְּלָלָא דְּמִדִּבְרֵי הָרֹאשׁוֹנִים נִרְאֶה דְּלָא סָבְרִי הַאי כְּלָלָא עַיֵּין לְקַמָּן אוֹת ק"ד וּבְמִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ שֶׁרָשַׁמְתִּי שָׁם אָמְנָם יִתָּכֵן לְיַיֵּשֵׁב עפ"י מ"ש לְקַמָּן אוֹת ק"ו עי"ש וק"ל: יב הַלָּכָה מִכְּלָל דִּפְלִיגִי מִדִּבְרֵי הָרַב שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד פ"ח דְּמַסֶּכֶת חֻלִּין מ"ב נִרְאֶה דְּנָקְטִינַן הַאי כְּלָלָא גַּם בַּמְפָרְשִׁים שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ הל' כפל' אֶלָּא א"כ יֵשׁ חוֹלֵק עי"ש וְזֶה שָׁנִים רַבּוֹת תָּמַהְתִּי עָלָיו דמנ"ל הָא וכו', וְאַחַר זְמַן רַב רָאִיתִי ד"ק בַּשּׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד פ"ק דִּשְׁבִיעִית מ"ז מַחְזִיק בְּכְלָל זֶה וְסוֹתֵר דִּבְרֵי הרב"ד דס"ל בְּהֶיפֶךְ עיש"ב, וְלִכְאוֹרָה ק"ק ממ"ש הָרַב תוי"ט פ"ו דִּכְתֻבּוֹת מ"ד ד"ה רַשְׁבָּ"ג דְּמַשְׁמַע דס"ל דְּטַעַם הָרַמְבַּ"ם שָׁכַתַב שָׁם הֲלָכָה כָּרַשְׁבָּ"ג הַיְינוּ כמ"ש הָר"ן מְשׁוּם דְּאֵין חוֹלֵק עַל

רַשְׁבָּ"ג וְכֵן בַּדִּין לְפוּם שִׁיטַת הָרַב תוי"ט דְּהָרַמְבַּ"ם לֵית לֵיהּ כְּלָלָא דכ"מ שְׁשָׁנָה רַשְׁבָּ"ג בְּמִשְׁנָתֵינוּ וכו', עַיֵּין בְּמַה שֶׁצִּיֵּינְתִּי לִפְסָחִים פ"ד וא"כ ש"מ דְּגַם בִּדְלֵיכָּא חוֹלֵק שַׁיָּיךְ לוֹמַר הֲלָכָה כִּפְלוֹנִי הֵן אֱמֶת דְּמַגּוּף פָּסַק הָרַמְבַּ"ם שָׁם וּבְחִיבּוּרוֹ פכ"ג מהל' אִישׁוּת הי"א וכ"פ הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ שָׁם אֵין לְהַכְרִיחַ דְּאֵין שָׁם חוֹלֵק ואפ"ל כְּמוֹ שֶׁצִּיְּדְתִּי ה"ה שָׁם עי"ש, אַךְ מִדִּבְרֵי הרתוי"ט שע"ד הר"מ בפ"י מֵביא דִּבְרֵי הָרָן"ן מַשְׁמַע דר"ל דְּגַם הָרַמְבַּ"ם סוֹבֵר כֵּן וְאַהֲכִי קָשֶׁה כָּאָמוּר, וְשָׁם בִּכְתֻבּוֹת דַּף פ"ט רַשְׁבָּ"ג אוֹמֵר מִן הַסַּכָּנָה וכו' אוֹקְמוּהָ לְמַתְנִי' כֻּלָּהּ כָּרַשְׁבָּ"ג וְאֵין שׁוּם חוֹלֵק ואפי"ה כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בפיה"מ וַהֲלָכָה כָּרַשְׁבָּ"ג וְאַף דְּמַאי דְּאוֹקְמוּהָ הָכִי הַיְינוּ לְרַב אֲבָל לִשְׁמוּאֵל דקי"ל כְּוָתֵיהּ לָא צְרִיכְנָא לְהָכִי מ"מ נַרְאֶה דְּהַשַּׁ"ס דְּמִילְּתָא הוּא דְּקָאָמַר דְּלֵיכָּא מַאן דְּפָלִיג דְּהָא לְרַב נָמֵי לָא הֲוָה צְרִיכְנָא אֶלָּא לְמֵימַר חַסּוֹרֵי מְחַסְּרָא וכו' אֲבָל כֻּלָּהּ רַשְׁבָּ"ג לֹא צָרִיךְ אֶלָּא דְּקוּשְׁטָא קָאָמַר וכמ"ש הָרִיטְבָ"א שָׁם וכ"כ רב"א בא"ז וש"מ דְּאַף כִּי לֵיכָּא חוֹלֵק שַׁיָּיךְ לוֹמַר הֲלָכָה כפל' וּמִקִּיצּוּר פְּסָקֵי הָרֹא"שׁ שָׁם אוֹת לָמֶ"ד מוּכָח דס"ל דְּלֵיכָּא מַאן דְּפָלִיג עֲלֵיהּ דְּרַשְׁבָּ"ג מִדְּפָסַק כְּמוֹתוֹ וְטַעֲמָא בָּעֵי דַּהֲלֹא עַיִן רוֹאֶה דְּהָרֹא"שׁ לֹא כָּתַב מִידִּי לְעִנְיַן הֲלָכָהאֶלָּא הֵבִיא מִשְׁנָה כְּצוּרָתָהּ.

וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת ק"ל סק"א (ד"ה וְהִנֵּה) דְּכִי מַיְיתוּ הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ מַתְנִי' כְּצוּרָתָהּ וְאֵין הֶכְרֵעַ לְעִנְיַן הֲלָכָה מִסְּתָמָא דַּעְתָּם לִפְסוֹק כת"ק דְּרַבִּים הֵם אֲפִילּוּ בִּפְלוּגְתָּא דת"ק וְרַשְׁבָּ"ג וְהוֹכַחְתִּי כֵּן מִקִּיצּוּר פְּסָקֵי הָרֹא"שׁ בְּכַמָּה דִּוּכְתֵי וְהֵבֵאתִי דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א לְגִיטִין דַּף נ"ד ע"ב.

וְהָרָן"ן בַּהֲלָכוֹת שָׁם דְּסוֹבְרִים כֵּן בְּדַעַת הָרִי"ף ושכ"נ דַּעַת מוהראנ"ח בִּדְרָשׁוֹתָיו פִּי טָהֲרָה וְעָמַדְתִּי ע"ד מָרָן חִיְּדָ"א בברכ"י א"ח סי' ע' שֶׁכָּתַב ע"ד מוהראנ"ח דְּאֶפְשָׁר דְּסָמְכוּ עַל הַכְּלָל דכ"מ שְׁשָׁנָה רַשְׁבָּ"ג וכו' וְעַיֵּין בְּמַה שֶׁכָּתַבְתִּי בַּקּוּנְטְרֵס כְּלָלֵי הַפּוֹסְקִים סי' ג' אוֹת ג' וא"כ לְפִי זֶה הָיָה לְפָסְקֵי הָרֹא"שׁ לִפְסוֹק בְּהֶהֵיא דְּמִן הַסַּכָּנָה וְאֵילָךְ וכו' כת"ק דְּרַשְׁבָּ"ג אִי לָאו דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּלֵיכָּא מַאן דְּפָלִיג וְקָשֶׁה עַל הָרַב שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד ז"ל וְעַיֵּין גִּטִּין פ"א מ"ב ר"י אוֹמֵר מֵרֶקֶם לְמִזְרָח וכו' וְלֹא פְּלִיג אֶלָּא מְפָרֵשׁ גְּבוּלֵי א"י הֵי נִינְהוּ וְכָתַב שָׁם הָרַמְבַּ"ם בפ"י והל' כר"י.

וּבְנָזִיר פ"ז מ"ה רַשְׁבָּ"ג אוֹמֵר הֵבִיא ג' בְּהֵמוֹת וכו' מַשְׁמַע דְּאֵין שׁוּם חוֹלֵק וְכָתַב הר"מ בפיה"מ ומ"ש רַשְׁבָּ"ג הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ. וּבְגִטִּין ר"פ הָאוֹמֵר הִתְקַבֵּל תְּנַן רַשְׁבָּ"ג אוֹמֵר אַף הָאוֹמֶרֶת טוֹל לִי גִּטִּי וכו' וּמַשְׁמַע דְּאֵין שָׁם חוֹלֵק וְכֵן בְּדִין לְפִי מ"ש הָרַב שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד עַצְמוֹ בפ' יו"ד דְּשַׁבָּת מ"ד לְדַעַת הרע"ב דְּהַאי לִישָׁנָא דְּאַף מוֹרֶה דְּלָא בָּא לַחֲלוֹק את"ק עי"ש (וְעַיֵּין בְּמַה שֶׁכָּתַבְתִּי בָּזֶה במע' הָאָלֶ"ף אוֹת שצ"ד) ואפי"ה כָּתַב הרע"ב והל' כָּרַשְׁבָּ"ג וכ"כ הָרַמְבַּ"ם בפי' וְהָרֹא"שׁ וְעוֹד שָׁם דַּף ס"ו ע"א מַעֲשֶׂה בְּבָרְיא וכו' אָמַר רַשְׁבָּ"ג וכו' וְאוֹקְימְנָא כֻּלָּהּ מַתְנִי' כָּרַשְׁבָּ"ג וְאֵין חוֹלֵק עָלָיו וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָ"א בחי' שָׁם וְהָרָן"ן בַּהֲלָכוֹת ואפי"ה כָּתַב וַהֲלָכָה כָּרַשְׁבָּ"ג.

וּמִדִּבְרֵי הרלח"מ בפ"ז מהל' גֵּרוּשִׁין ה"ה מַשְׁמַע דְּכֹל דְּתָנֵי תַּנָּא לִישָׁנָא דְּמִיחְזֵי כְּחוֹלֵק שַׁיָּיךְ שַׁפִּיר לוֹמַר הֲלָכָה לְפִי מַשְׁמָעוּת הַמִּשְׁנָה כְּפָשָׁטָהּ עי"ש והרע"ב סוֹף פ"ג דְּדַמַּאי פְּסַק הֲלָכָה כר"י אַף דְּמְפָרֵשׁ כֻּלָּהּ מַתְנִי' ר"י עי"ש ובתויו"ט וּבַפֵּ"ה דְּדַמַּאי מ"ד כ' הָרַב

תוי"ט בד"ה ר"י וכו' הָיָה לָהֶם לוֹמַר הל' כר"ש בְּחַלָּה וכו' עי"ש וְשָׁמָא דמ"ש שְׁאֵין חוֹלְקִים עָלָיו לָאו דְּבְרֵי עַצְמוֹ אֶלָּא ר"ל דְּהָכִי הו"ל לְמֵימַר.

אַף מִדְּבְרֵי הרמ"ז שֶׁהֵבִיא שָׁם הָרַב שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד מוֹכָח וַדַּאי דְּשַׁיָּיךְ הֲלָכָה בְּמִידֵּי דְּלָא פְּלִיגִי וְגַם לְהָרַב שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד אִי הֲווּ אָמְרִי הל' כר"ש בְּחַלָּה לָא הֲוָה ק"ל כיעי"ש וְהוּא הַיְפֶ"ה סְבָרָתוֹ במס' שְׁבִיעִית הנז"ל ודו"ק וְעַיֵּין לְהָרַב משל"מ הִלְכוֹת פָּרָה אֲדֻמָּה פ"א ה"א סוד"ה מִצְוַת פָּרָה ודו"ק וְהָרַמְבַּ"ם בפיה"מ בפ"ח דְּמַקְוָאוֹת מ"א כָּתַב וַהֲלָכָה כר"י בְּחוּטֵי שֵׁעָר עי"ש אע"ג דְּמַסְקִינַן בְּשַׁבָּת נ"ז ע"ב דְּלָא פְּלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ וּבְגִטִּין סופ"ג כָּתְבוּ הָרַמְבַּ"ם והרע"ב וַהֲלָכָה כר"י וּמַשְׁמַע דְּאֵין חוֹלֵק עַל ר"י עַיֵּין לְמָרָן כ"מ סופ"ה מהל' תְּרוּמוֹת וּלְהָרַב תוי"ט ואפי"ה כָּתַב והל' כר"י וְהָרַב יַד מַלְאָכִי בְּכָלְלֵי הָרַמְבַּ"ם אוֹת ל"ו הֶעְתִּיק דְּבְרֵי הָרַב שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד דפ"ק דְּשְׁבִיעִית הנז"ל וְהִשְׁמִיט מַה שֶּׁהֶחְלִיט לְהַרְחִיק מִלּוֹמַר הֲלָכָה בְּדָבָר שֶׁאֵין מַחֲלוֹקֶת עַיֵּין בד"ק וּבָחוֹן לָשׁוֹן הַזָּהָב וְדוּק וּמַה שֶּׁצִּיֵּין לְעַיֵּין בְּכָלְלֵי שַׁ"ס אוֹת מ"ם כָּעֵת לֹא יָדַעְתִּי מְקוֹמוֹ וְעַיֵּין לְהָרַב יָפֶה לַלֵּב נר"ו בַּדַּף י"ג ע"ב דְּמָרָן חִיֵּךְ"א בְּשׁוּ"ת ח"ש בָּעֵי לְמֵידַק בפי' הָרַמְבַּ"ם הֲלָכָה מִכְּלָל דְּפְלִיגִי וְכָתַב ע"ד וְהָא לֵיתָא שֶׁדַּרְכּוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם לִפְסֹק הֲלָכָה אֲפִילּוּ כִּי לֵיתָא מאן דְּפְלִיג וכמ"ש הרב"ד בַּפֵּ"א דִּשְׁבִיעִית וכו' וְצִיֵּין לְעַיֵּין בי"מ הנז"ל וְתֵימָא עָלָיו דְּמִסְתָּמָא רָאָה דִּבְרֵי הָרַב שו"ל שֶׁצִּיֵּין הי"מ גְּדוֹל שָׁם וַהֲרֵי שָׁם סָתַר דִּבְרֵי הָרַאֲבַ"ד וכ' דְּלָא לְמֵיצָת לְכַלְלֵיהּ וּמָרָן חִיֵּךְ"א מָצֵי סָבַר כְּוָתֵיהּ וְאֵיךְ הַפֶּה יָכוֹל לְדַבֵּר עָלָיו וְהָא לֵיתָא וכו' דְּכֵיוָן דְּהוּא נר"ו לֹא מָצָא שׁוּם סְתִירָה לְדִבְרֵי הָרַב שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד הָא וַדַּאי כְּוָתֵיהּ דְּמַר אִית לֵיהּ לְמֵינְקַט אֶלָּא דְּבְעַנְיוּתִין לְפִי מַאי דַּהֲוֵינַן בָּהּ דִּבְרֵי הָרַב שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד צ"ע וּמִמֵּילָא גַּם עַל מָרָן חִיֵּךְ"א יֵשׁ לְתָמְהַ וְשׁוּ"ת ח"ש א"מ אֶצְלִי וְעַיֵּין עוֹד לְמָרָן כ"מ בְּפֵ"ה מהל' נְזִירוּת הי"ד שכ' דְּהָרַמְבַּ"ם ס"ל דְּרִי"שׁ לְקָרֵשׁ דִּבְרֵי ת"ק אָתָא ומשו"ה פָּסַק כְּמוֹתוֹ עי"ש ובפיה"מ כָּתַב וַהֲלָכָה כְּרִי"שׁ וְהָרַב לח"מ שָׁם תָּמַהּ עַל מָרָן הֲלָכָה מִכְּלָל דְּפְלִיגִי עי"ש ולענ"ד לְפִי מ"ש הוּא זַ"ל בהל' גְּרוּשִׁין הנז"ל עי"ש כְּמוֹ כֵן י"ל דְּשַׁיָּיךְ לוֹמַר הֲלָכָה כפל' מֵהָהוּא טַעֲמָא וְעַיֵּין לְהָרַב לְשׁוֹן לְיִמּוּדִים בא"ח דַּף ע"ו ע"א וק"ל וְעַיֵּין לְקַמָּן במע' הַמֵּ"ם אוֹת נ"א וְעַתָּה רָאִיתִי לְהָרַב תוי"ט פ"ד דְּנָדָרִים מ"ד ד"ה וְיָשֵׁן דס"ל כְּהָרַב שו"ל וְלִי הַהֶדְיוֹט צ"ע וק"ק דְּלְפִי שִׁיטָתֵיהּ הי"ל לְגַמְגֵּם ע"ד מָרָן כ"מ שֶׁהֵבִיא בפ"ו דמס' נָזִיר מ"ג ד"ה לֹא יְחוּף וכו' דמ"ש הָרַמְבַּ"ם והרע"ב והל' כָּרִי"שׁ מַשְׁמַע דְּפְלִיגִי עַיֵּין לח"מ פֵּ"ה מֵהִלְכוֹת נְזִירוּת הי"ד וק"ל.

ובפ"ח דְּפֵאָה מ"ה אָמַר אַבָּא שָׁאוּל וכו' כ' דהל' כא"ש וְאֵין שָׁם חוֹלֵק וְעַיֵּין לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַפֵּ"ף אוֹת ק"ל אוֹת קָטָן כ"ו ול"ה וּמֵ"ם ומ"א: יג הֲלָכָה כָּךְ"ן בְּדִינֵי אִי אָמְרִינַן נָגֵד כ"ע אוֹ דַּוְקָא נָגֵד רַב שֵׁשֶׁת הוּא מַחֲלוֹקֶת הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ עַיֵּין להג' שָׁ"ד ח"מ סי' ס"ו ס"ק קכ"ב וְיַד מַלְאָכִי אוֹת רמ"א וְקָרְבַּן נְתַנְאֵל בפ' אעפ"י אוֹת נ"ד מ"ש ע"ד הרש"ך מִקָּנֶה אַבְרָהָם מ"ב אוֹת קכ"ה יָעִיר אׇזֶן מַעֲרָכָה זוֹ אוֹת ו' וּבְשׁוּ"ת בָּעֵי חַיֵּי ח"מ ח"א דַּף מ"ז ע"ב בְּשֵׁם הָרַב מוהר"י אֵיסְקָאפָּה ומ"ש הוּא זַ"ל ע"ד וְסֵפֶר רֹאשׁ יוֹסֵף שֶׁהִזְכִּיר הי"מ גְּדוֹל הַנָּ"ל אמ"א וע"ע תִּפְאֶרֶת שְׁמוּאֵל ע"ד הָרֹאשׁ בפ"ק דִּכְתֻבּוֹת סי' י"ט וּבְהַזָּהָב סי' כ"א וְתוֹסְ' ב"ב קנ"ה ע"א ד"ה אֶלָּא וכו'.

בְּשֵׁם ר"י ור"ח וּבְבִרְכֵי יוֹסֵף א"ח סי' נז"ר אוֹת ב' פַּחַד יִצְחָק בְּמַעֲרֶכֶת הָרִי"שׁ (דַּף פ"ז) בד"ה רַב וּשְׁמוּאֵל: יד הַלָּכָה כרע"ק מֵחֲבֵרוֹ וְלֹא מֵרַבּוֹ הָרַב רע"ב פ"ב דְּשַׁבָּת מ"ג פָּסַק כרע"ק נָגֶד ר' אֱלִיעֶזֶר רַבּוֹ וְכֵן פָּסְקוּ הַפּוֹסְקִים בסי' רס"ד וּבְהֶדְיָא כָּתְבוּ המפ' שָׁם דְּאֵין הל' כר"א וְטַעְמָא בָּעֵי וצ"ל כמ"ש הָרַב קֹהֶלֶת יַעֲקֹב תּוֹךְ אוֹת דכ"ג בְּשֵׁם הָרַב יָבִין שְׁמוּעָה דְּכֵינָן דר"א שַׁמּוּתֵי לָא קי"ל כְּוָתֵיהּ וְעַיֵּין לְהָרַבָּנִים מַקָּנָה אַבְרָהָם מ"ב אוֹת ק"ב מִשֵּׁק בֵּיתִי אוֹת קמ"ז ד"ה וּלְעִנְיַן וְעַיֵּין שַׁבָּת קל"ג אָמַר ר"י אָמְרִינַן הל' כרע"ק וְדו"ק.

וְעַיֵּין לְהג' פר"ח בס' מַיִם חַיִּים בְּנִימּוּקָיו עַל הָרַמְבַּ"ם פ"ב מֵהִלְכוֹת עיוה"כ דהל' כרע"ק מֵחֲבֵירוֹ וְלֹא מר"א דְּרַבּוֹ הֲוָה עי"ש וצ"ע וְעַיֵּין יָעִיר אָזְנָן מַעֲרֶכָה זוֹ אוֹת מ"ז וּלְפִי מ"ש בְּמֶשֶׁק בֵּיתִי הַנַּ"ל דְּזִימְנִין מִתְחַכֵּם הַתַּלְמִיד וְנַעֲשֶׂה חָבֵר לְרַבּוֹ י"ל מַה שֶּׁדִּקְדֵּק הג' יָעִיר אָזְנָן שָׁם עַל הָרִאשׁוֹנִים שכ' בְּמַחֲלֹקֶת ר"א ורע"ק הֲלָכָה כרע"ק מֵחֲבֵירוֹ עי"ש וק"ל וְעַיֵּין הָרֹא"שׁ בְּפֶרֶק הָאֱוָמָנִים סי' י"ח דפס' כרע"ק מִשּׁוּם דר"א שַׁמּוּתֵי עי"ש בְּפִלְפְּלָא חֲרִיפְתָּא וְעַיֵּין לְהָרַב לח"מ פ"ט מהל' ק"פ ה"ז.

וְלִכְאוֹרָה דְּבָרָיו תְּמוּהִים במ"ש דהל' כרע"ק מֵחֲבֵירוֹ וְהָתָם בַּר פְּלוּגְתֵּיהּ ר"א הוּא וְהוּא רַבּוֹ וְאוּלָם עפ"י הָאָמוּר י"ל קָצַת אֶלָּא שֶׁהוּא דּוֹחֵק דהו"ל לְפָרֵשׁ וְאַחַר זמ"ר רָאִיתִי להג' מוהר"י בָּרְלִין הו"ד בְּסִפְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּפוּס בַּעֲרְלִין בְּרֵישׁ ח"ג שֶׁתָּמַהּ עָלָיו בָּזֶה יְעַיֵּין הָרָן בַּהֲלָכוֹת בְּפֶלְוְגְתָּא דְּרַבָּה וְרַב יוֹסֵף במס' גִּיטִּין דַּף ע"ד ע"ב וְתוֹסְ' קַמָּא נ"ז ע"א בְּתוֹךְ ד"ה בְּהַהִיא ובב"מ כ"ט ד"ה וְהָוֵי וְהָרֹא"שׁ בפ' שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִים סי' כ"ט תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל פיה"מ בְּהַחִידּוּשִׁים שֶׁבְּסוֹף פ"ב דְּפָסָחִים מ"א גַּם ברפ"ב דְּחַלָּה פָּסְקוּ הרע"ב וְהָרַמְבַּ"ם כרע"ק לִגְבֵּי ר"א.

וּבַשֵּׁ"ס בְּרָכוֹת דַּף י"ג ע"ב פָּסַק רבב"ח ארי"ו הל' כרע"ק נָגֶד ר' אֱלִיעֶזֶר עי"ש: וְאִי הֲלָכָה כרע"ק מֵחֲבֵרָיו אוֹ דַּוְקָא מֵחֲבֵרוֹ הִנֵּה הָרַב יַד מַלְאָכִי אוֹת קע"ב כָּתַב בִּפְשִׁיטוּת דְּלָא אָמְרִינַן מֵחֲבֵרָיו וְכָתַב עַל הרט"ז בסי' קס"ז סק"ד ותצ"ח סק"ד שֶׁכָּתַב בְּהֶפֶךְ שֶׁטָּעָה בְּדָבָר גָּלוּי לְכָל יוֹדְעֵי דָּת וָדִין דהל' כרע"ק מֵחֲבֵרוֹ דַּוְקָא וְשָׁגַם הא"ר הִשִּׁיגוֹ ולענ"ד אֵין לְהִזְנִיחַ סְבָרַת הרט"ז כ"כ עַיֵּין בהג"א בפ' יֵשׁ נוֹחָלִין סי' ל"ז שכ' בְּשֵׁם הא"ז דהל' כרע"ק מֵחֲבֵרָיו (וְדוֹחֵק לוֹמַר שֶׁהוּא ט"ס) גַּם בַּשְּׁאֵלְתּוֹת פָּרָשַׁת בְּשָׁלַח שְׁאֵלְתָּא מ"ח סד"ה בְּרַם וכו' כָּתַב אַלְמָא הל' כרע"ק וַאֲפִילּוּ מֵחֲבֵרָיו וְכָתַב שָׁם הַגָּאוֹן הַגָּדוֹל נְצִי"ב מָלֵךְ יצ"ו בְּהָעֵמֶק שְׁאֵלָה אוֹת י"ב דְּכֵן יֵשׁ לְדַקְדֵּק מִסֻּגְיָא דִּנְדָרִים דַּף ז' ע"ב מִדְּאָמַר לֵית דְּחָשׁ וכו' דְּמַשְׁמַע דַּוְקָא בְּהַהוּא עִנְיָנָא לֵית דְּחָשׁ וּמַסִּיק בְּהָעֵמֶק שְׁאֵלָה דְּדַוְקָא בִּמְקוֹם חוּמְרָא ס"ל לרא"ג דהל' כרע"ק מֵחֲבֵרָיו.

וְעַיֵּין תוס' רי"ד עֵירוּבִין במה"ת מ"ז א' ה"ד בס' שכ' וְז"ל מִכְּלָל דִּיחִידָאָה הוּא דְּפָלִיג מִכָּאן מוּכָח דְּלֹא נָקְבַע הל' כר"י אֶלָּא מֵחֲבֵרוֹ וְלֹא מֵחֲבֵרָיו אֲבָל רַשְׁ"י פי' לְמַעְלָה דהל' כרע"ק הֵיכָא דְּיָחִיד פָּלִיג עֲלֵיהּ וכר' יוֹסִי אֲפִילּוּ בִּמְקוֹם רַבִּים וְאֵינוֹ נ"ל דִּבְכוּלְּהוּ כְּתִיב מֵחֲבֵרוֹ וְאִילּוּ כֵּן הול"ל וכר"י אפי' מֵחֲבֵרָיו וְשָׁמָּא כֵּן מָצָא הַגִּירְסָא בס' אֲבָל מִכָּאן מוּכָח שֶׁאֵינוֹ עכ"ל מְתֻבָּאֵר דְּרַשְׁ"י ותוסרי"ד שָׁוִים לְעִנְיַן רע"ק דְּאֵין הל' כְּמוֹתוֹ מֵחֲבֵרָיו וּמַר מוהריט"א בפ"ו דְּבְכוֹרוֹת אוֹת נ"ה דַּף פ"א ע"ג (מִדְּפוּס וַוארְשָׁא)כָּתַב ג"כ דְּאֵין הל' כרע"ק מֵחֲבֵרָיו וַאֲפִילּוּ נָגֶד סְבָרַת הת"ק אֵין הל' כְּמוֹתוֹ דִּסְבָרַת הת"ק חֲשִׁיב רַבִּים והו"ל

מַחֲבָרָיו עי"ש שֶׁהוֹכִיחַ כֵּן מִדִּבְרֵי הָרָ"ן בִּנְדָרִים נ"ה ע"ב וְעַיֵּן מִקְנֶה אַבְרָהָם במ"ב דַּף כ"ח סוֹף ע"ג.

גַּם בכנה"ג ה"ד בְּקֻהֹלַת יַעֲקֹב בְּקֶונְטְרֶס מַעֲנֶה לָשׁוֹן ח"ב סי' צ"ו כ' דְּאֵין הלכ' כרע"ק מַחֲבָרָיו וְהַמַּעֲנֶה לָשׁוֹן מוֹדֶה לוֹ בָּזֶה עי"ש וּבַמֶּשֶׁק בֵּיתִי סי' קמ"ו צִיֵּין סְפָרִים רַבִּים מַיְמִינִים וּמַשְׁמְאלִים בְּדִבְרֵי הרט"ז וְאֵין מצ"א גַּם בס' יְמֵי שְׁלֹמֹה דַּף ק"ד ע"א כָּתַב שֶׁבְּסֵפֶר תּוֹרַת חֶסֶד קו"ק בִּכְלָל ה' הָאֲרִיךְ לְהַחֲזִיק שֶׁדַּעַת הָרַמְבַּ"ם דהלכ' כרע"ק מַחֲבָרָיו ואמ"א לְעַיֵּן בִּדְבָרָיו וּבְשׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד פ"ח דִּשְׁקָלִים מ"ז פשיט"ל דְּאֵין הלכ' כרע"ק מַחֲבָרָיו וְתָמַהּ עמ"ש הָרַמְבַּ"ם בפיה"מ שָׁם הלכ' כרע"ק וּבָא לִכְלַל יִשּׁוּב עי"ש וכמ"ש ע"ד בְּסֵפֶר וַיִּקְרָא אַבְרָהָם הנד"מ בְּסֵדֶר שְׁמִינִי דַּף נ"ח ע"א וע"ע בְּסֵפֶר יְמֵי שְׁלֹמֹה דַּף ק"י ע"ד וְכָתַב שָׁם בְּשֵׁם הַתּוֹרֹת חֶסֶד הַנַּ"ל דְּהָאֲרִיךְ בִּרְאִיוֹת מש"ם דִּידַן וִירוּשַׁלְמִי וּמִלְּשׁוֹן רַבֵּינוּ הָרַמְבַּ"ם וּמָרָן דְּסָבְרִי אֲפִילּוּ מַחֲבָרָיו: וְכָתַב הָרַב תוי"ט בפ"ק דְּנָגָעִים מ"ד ד"ה רע"ק דְּאַף אִם חוֹלֵק עִם יָחִיד מַשְׁכַּחַת דְּלָא קיי"ל כרע"ק וְהַיְינוּ כְּשֶׁהַחוֹלֵק עִמּוֹ אֵינוֹ חֲבֵירוֹ אֶלָּא הָיָה בַּדּוֹר שֶׁלְּפָנָיו חֲשִׁיב כְּרַבִּים וְאָמְרִינַן דְּאֵין הלכ' כרע"ק מַחֲבָרָיו עי"ש וְנִרְאֶה שֶׁלֹּא כ"כ אֶלָּא לְפִי מ"ש הרע"ב דְּאֵין הלכ' כרע"ק אֲבָל לְפִי מ"ש הָרַמְבַּ"ם בפיה"מ אוֹ שֶׁהֶבִיא שָׁם והלכ' כרע"ק הֲדַר דִּינָא דְּגַם בכה"ג אָמְרִינַן הלכ' כרע"ק מַחֲבֵרוֹ דְּכֹל שֶׁהַחוֹלֵק הוּא יָחִיד אַף שֶׁלֹּא הָיָה חֲבֵרוֹ מַמָּשׁ שֶׁלֹּא הָיָה בְּדוֹרוֹ הלכ' כרע"ק גַּבֵּיהּ, וכ"כ בפ"ג דְּפֶאָה מ"ו דאע"ג דריב"ב קְדֵים לרע"ק אָמְרִינַן הֲלָכָה כרע"ק מַחֲבֵרוֹ עי"ש וּבְסֵפֶר מֶשֶׁק בֵּיתִי סי' קמ"ו ד"ה וְאֶת וכו', כָּתַב בְּשֵׁם הָרַב ב"ש בחי' לְסוֹטָה דְּכִי פְּלִיג רע"ק עִם קַדְמוֹן מִמֶּנּוּ אֵין הלכ' כרע"ק דהו"ל כְּרַבּוֹ וְאֵין הלכ' כרע"ק מֵרַבּוֹ וְשֶׁבְּסֵפֶר בְּרִית יַעֲקֹב פְּיְיסוּתֵי דַּף ק"י ע"ד חָלַק עָלָיו דְּמַה לִי קַדְמוֹן אוֹ אַחֲרוֹן הלכ' כרע"ק מֵחֲבֵרוֹ וְהוּא זַ"ל מַסְכִּים לְדַעַת הָרַב בְּאֵר שֶׁבַע וּמִדִּבְרֵי התוי"ט בִּשְׁתֵּים זוֹ שֶׁמַּעֲנוּ דס"ל דְּנֶגֶד חֲבֵרָיו אֵין הלכ' כרע"ק וכ"כ ידי"ן הַגָּאוֹן בע"ס עַמּוּדֵי אֵשׁ נר"ו בסי' ד' אוֹת י"ב דַּף ל"ד ע"ב וְהִשִּׂיג עַל החו"י שֶׁכָּתַב דמהתוי"ט סופ"ק דִּשְׁבִיעִית מוּכָח דס"ל הלכ' כרע"ק מֵחֲבֵרָיו דְּלֵיתָא וְהָתָם שָׁאנֵי דְּמִשּׁוּם שֶׁחֲלוּקִים בְּטַעְמָם לָא חֲשִׁיבִי רַבִּים וכ"כ שָׁם דַּף ל"ה סוֹף ע"ג וְעַיֵּן מִקְנֶה אַבְרָהָם במ"ב דַּף כ"ט ע"א מ"ש ע"ד החו"י הַנַּ"ל וְשָׁם דַּף כ"ח ע"ד הק' דִּבְרֵי התוי"ט אַהֲדֵי מ"ש בפ"ג דְּפֶאָה עמ"ש בפ"ק דְּנָגָעִים ולענ"ד ל"ק כמש"ל וְשָׁם בְּדַף ל"ז ע"א הֵבִיא ג"כ דִּבְרֵי החו"י וכ' לִדְחוֹת עפ"י מ"ש הָרַב שְׁדֵה הָאָרֶץ ח"ג דַּף קנ"ב ע"ג דְּכֻשֶּׁהֶחוֹלְקִים אֵינָם שָׁוִים בְּטַעְמָם לָא אָמְרִינַן דְּאֵין הלכ' כרע"ק מַחֲבָרָיו וְעַיֵּן יָעִיר אָזֶן מַעֲרָכָה זוֹ אוֹת מ"ב הֵבֵאתִי דִּבְרֵיהֶם בְּמַעֲרֶכֶת הַיּוּ"ד אוֹת ל"א: טו הֲלָכָה כרע"ק מַחֲבֵרוֹ אִי ר' יִשְׁמָעֵאל חֲשִׁיב חֲבֵירוֹ אוֹ רַבּוֹ עַיֵּן מ"ש לְקַמָּן במע' הַמ"ם אוֹת ע' וְעַיֵּן הָרַמְבַּ"ם פ"ד מהלכ' שְׁחִיטָה הי"ו וּלְהַגְ' עה"ג סי' י"ג דקיי"ל בְּהַהִיא כרע"ק נָגֶד רי"ש וְכֵן פשיט"ל לְחַד מִקָּאַמַיָּא ריב"ם זַ"ל בְּסֵפֶר אוֹר זָרוּעַ ח"ב דר"י חֲבֵרוֹ הָוָה עי"ש בסי' מ"ג וְכֵן נָקֵיט בִּפְשִׁיטוּת בָּתְרָאֶה שְׁלִים הָרַב שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד בַּפֵּ"א דְּקִידּוּשִׁין מ"ט וְעַיֵּן לְהָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה ח"ב דַּף מ"ו ע"ב וְעַיֵּן הָרַמְבַּ"ם בפיה"מ בפ"ד דִּשְׁקָלִים מ"ג והרע"ב שָׁם וְהָרַמְבַּ"ם הלכ' נְדָרִים פי"ג הי"א, וְעַיֵּן להג' נו"ב מ"ת אה"ע סי' קמ"ח וְהַגָּאוֹן רַאשִׁית בִּיכּוּרִים נר"ו דַּף מ"ח ד"ה אֲבָל וכו' הָאֲרִיךְ בָּזֶה וְהִזְכִּיר דִּבְרֵי הָרַמְבָּם בפיה"מ ותוי"ט פ"ב דְּעֵדִיּוֹת מ"ו דרע"ק רַבּוֹ דְּרֵי"ש עי"ש, וְעַיֵּן י"מ הַמֶּלֶךְ בְּמַעֲרֶכֶת

הַסָּמֶ"ךְ אוֹת תק"ג, וּלְמָרָן כ"מ ברפי"ח מהל' סַנְהֶדְרִין וּבְעֵינֵי כָּל חַי דַּף ל"ט סוע"ג נְקִיט בְּפִשְׁיטוּת דְּרֵי"שׁ חֲבֵרוֹ וקיי"ל כרע"ק.

וְכֵן נְקִיט בְּפִשְׁיטוּת הג' פרמ"ג בְּסֵפֶר שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים בְּכָלָל ב' ד"ה וְהָא דְּנִסְתַּפֵּקְנוּ וְהָרַב מְקֻבָּל אַבְרָהָם בח"ב סוֹף אוֹת ק"ב עָמַד בְּסִתְירַת דִּבְרֵי מ בכ"מ דבפ"ד מהל' שְׁקָלִים דִּין ב' כ' בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דהל' כרע"ק נֶגֶד רֵי"שׁ וְאֵילּוּ בפי"ח מהל' כֵּלִים הי"ד ובפ' י"ח מהל' סַנְהֶדְרִין כָּתַב לְדַעְתּוֹ דְּרֵי"שׁ רַבּוֹ הָיָה וּפָסַק כְּמוֹתוֹ וְעַיֵּן בְּסֵפֶר יְמֵי שְׁלֹמֹה דַּף ס"ז ע"ד ע"ד מָרָן כ"מ פ"א מהל' שְׁבוּעוֹת ה"ב וְעוֹד לוֹ שָׁם בפ"ג מֵהִלְכוֹת בְּכוֹרוֹת ה"ה עי"ש ובא"ז ח"ב סי' י"ד (בְּפִלּוּגְתָּא דְּתוֹסֶפְת שְׁבִיעִית וְשַׁבָּת ויו"ט) כָּתַב וְז"ל וק"ל דְּהוֹאִיל ורע"ק פְּלִיג הֵיכִי הָוֵי הִלְכְתָא כָּרֵי"שׁ הָא קיי"ל הל' כרע"ק מֵחֲבֵרוֹ וְרֵי"שׁ חֲבֵרוֹ הָוָה מִיהוּ אַשְׁכְּחַן בְּמָקוֹם אַחֵר שֶׁיֵּשׁ הל' כָּרֵי"שׁ לְגַבֵּי רע"ק ורע"ק דְּרֵישׁ בְּשִׁבוּעוֹת ד' ד' רַבּוּיֵי וּמִיעוּטֵי וְרֵי"שׁ כְּלָלִי וּפְרָטֵי וּסְתָם לָן בפ' הַזָּהָב כָּרֵי"שׁ וְתוּ דקי"ל דְּקַרְקַע אֵינָהּ נִגְזֶלֶת וּמַאן דְּדָרֵישׁ רִיבּוּיֵי ס"ל קַרְקַע נִגְזֶלֶת עכ"ל נִרְאֶה מִזֶּה דְּרַפְיָא בִּידֵיהּ אִי נָקְטִינַן כרע"ק לְגַבֵּי רֵי"שׁ הֵיפֶךְ מִמַּה שֶׁנִּרְאֶה דִּפְשִׁיטָא לֵיהּ בסי' מ"ג הַנָּ"ל וצ"ע: וְרַבִּי טַרְפוֹן אִי חֲשִׁיב חֲבֵרוֹ והל' כרע"ק עַיֵּן מַה שֶּׁצִּיַּיְנוּ בָּזֶה הָרַב מְקֻבָּל אַבְרָהָם בח"ב אוֹת ק"ב ד"ה וּלְעִנְיַן וְעַיֵּן לְמָרָן מוהריט"א בְּסוֹף פ"ב דְּבְכוֹרוֹת אוֹת כ"ג דַּף כ' ע"ג וע"ד (מִדְּפוּס וואַרְשָׁא) וְחָקַר שָׁם דִּנְהִי דר"ט חֲבֵרוֹ הָוָה כִּדְאָמְרִינַן בְּכָתֻבּוֹת דַּף פ"ד ע"ב מ"מ כֵּיוָן דְּפְלִיגִי ר"י ור"ל שָׁם אִי מַטִּין אִתְּמַר אוֹ הל' אִתְּמַר ור"י ס"ל מַטִּין הו"ל לְמִפְסַק כר"י עי"ש וְעַיֵּן חֻשָּׁק שְׁלֹמֹה בסי' ז' הגב"י אוֹת ו' יְמֵי שְׁלֹמֹה בְּדַף קי"ב ע"ד נָחְמָד לְמַרְאֶה ח"א דַּף קנ"ז ע"ב מְשַׁק בֵּיתִי סי' תכ"א: וְהֵיכָא דְּפְלִיגִי ר"י ורע"ק דְּעַל שְׁנֵיהֶם נֶאֱמַר דהל' כְּמוֹתוֹ מֵחֲבֵירוֹ כְּמַאן פָּסְקִינַן, עַיֵּן מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי לְקַמָּן אוֹת ק"א ד"ה וּלְעִנְיָן: טז הַלָּכָה כרע"ק מֵחֲבֵרוֹ וכ"ש מִתַּלְמִידוֹ לֹא שָׁאנֵי לָן בֵּין נֶחֱלָק פָּנִים בְּפָנִים וכו' (כמ"ש בְּכָלָא דְּאֵין הל' כְּתַלְמִיד בִּמְקוֹם הָרַב עַיֵּן לְעֵיל בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת קס"א) אֶלָּא בְּכָל עִנְיָן קי"ל כרע"ק מֵחֲבֵרוֹ וּמִתַּלְמִידוֹ עַיֵּן לְמָרָן חִיָּד"א בברכ"י סי' תקמ"ט וּלְהָרַב מְקֻבָּל אַבְרָהָם בְּמַהְדּוּרָא ב' אוֹת ל"ו וְהָרַב יַד אַהֲרֹן לָא שָׁאנֵי לֵיהּ וּבְחִי' עַל הַטּוּר סי' תקמ"ט עָשִׂיתִי מַטְעַמִּים לִסְבָרָתוֹ: יז הַלָּכָה כסת"ם לָא אָמְרִינַן הֵיכָא דסת"ם הִיא כר"מ והו"ל כְּאִילּוּ תָּנֵי בְּהֶדְיָא דִּבְרֵי ר"מ כ"כ הָרַב זל"א אַבִיגְדּוֹר בחי' לְיוֹמָא ל"ד ל"ו ע"ב וַאֲנִי עָנִי עָמַדְתִּי מַתְמִיהַּ ע"ד במ"א דְּנֶעֱלָם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ בְּשַׁבָּת קכ"ד ע"ב עי"ש ע"ד רַב צָמַח גָּאוֹן וכ"פ הַפּוֹסְקִים וְהַטּוּר וש"ע והרע"ב כסת"מ כיעי"ש וּמִדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ פ"ק דמ"ק דַּף י' בְּפִלּוּגְתָּא דְּמָסָרְגִין אֶת הַמִּטּוֹת וכס' הַפּוֹסֵ' הַנָּ"ל, כסת"מ וּמִדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ פ"ק דע"ז סִימָן כ"א וְעוֹד הֵבֵאתִי סֵוּגְיָא דְּפָסְחִים מ"ח ע"ב אַפְלוּגְתָּא דְּשַׁיְּאוּר יְשָׁרֵף וחכ"א וכו' וְדִבְרֵי הָרֹא"שׁ שָׁם וּמ"ש הָרַב יַד מַלְאָכִי אוֹת תקפ"א בְּשֵׁם ה"ה פ"כ מהל' שַׁבָּת ה"ד דְּהָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א פָּסְקוּ כסת"מ דר"מ וְהֵבֵאתִי עוֹד מ"ש בְּסַנְהֶדְרִין ז"ך ע"ב מַאי דַּעְתָּיךְ ר"מ ור"י הל' כר"י ה"מ הֵיכָא דְּלָא סְתָם תַּנָּא כְּוָתֵיהּ ומ"ש בְּמִצִיעָא ל"ג ע"א וְהָאָמַר ר"י הל' כסת"מ וסת"מ דְּהָתָם הַיְינוּ ר"מ.

וְעוֹד סַנְהֶדְרִין ל"ד וְנִדָּה דַּף נ' ע"א מִתְבָּאֵר יָפֶה מִכָּל הָאָמוּר דְּלָא כְּהָרַב זל"א אֶלָּא הַאי כְּלָלָא אִתְּמַר גַּם כשסת"מ כר"מ וְעַיֵּן לְהָרַב מַקֻּבָּל אַבְרָהָם בְּמַהְדּוּרָא ב' אוֹת קל"ב בְּשֵׁם הרכנה"ג דר"ץ גָּאוֹן הַנָּ"ל לָא פְּלִיג אֶלָּא הֵיכָא דְּהַמַּחֲלוֹקֶת בְּצַד הסת"מ אֲבָל בְּסָתָם גָּמוּר גַּם הוּא מוֹדֶה דַּהֲלָכָה כסת"מ וא"כ בְּהַהִיא דְּיוֹמָא דְּהָוֵי סְתָם גָּמוּר שֶׁאֵין מַחֲלוֹקֶת בְּצִדָּהּ

לכ"ע אָמְרִינַן דהל' כסת"ם ומַה שֶׁהִכְרִיחוּ לְהָרַב זל"א לוֹמַר כֵּן מִשּׁוּם דק"ל מַאי פָּרִיךְ פְּשִׁיטָא כיעי"ש עַיֵּין לְהָרַב שִׁיחַ יִצְחָק שָׁם מַה שֶּׁיִּישֵׁב לָזֶה וְעַיֵּין לְמָרָן כ"מ פי"א מִפְּסוּלֵי הַמֻּוָּךְ' דִּין ח' וְדוּק.

וּבַפֵּ"א מהל' פָּרָה אֲדֻמָּה דִּין י"א וְדוּק. וְכַיּוֹצֵא לְדִבְרֵי הָרַב זל"א הנז"ל רָאִיתִי לְהָרַב שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד פ"ט דִּמְנָחוֹת מ"ה בְּשֵׁם הרב"ד לְעִנְיַן מַחְלוֹקֶת וְאַחַ"כ סְתָם דְּאִם הַסְּתָם הוּא כר"מ לָא קי"ל כְּוָתֵיהּ וְהוּא ז"ל כ' ע"ד וְהַדִּ כְּלָלָא לָא שְׁמִיעָא לָן ולענ"ד לְפִי כָּל הָאָמוּר דְּגַם כְּשֶׁהַסְּתָם הוּא כר"מ אָמְרִינַן דַּהֲלָכָה כְּהַסְּתָם אֵין מָקוֹם כְּלָל לְדִבְרֵי הרב"ד אַחֲרֵי המחי"ר: וְדַע שֶׁבְּעִיקַּר כְּלָלָא דַּהֲלָכָה כסת"מ רָאִיתִי עַתָּה בס' פְּרָת יוֹסֵף להג' מִסַּלְאֲנִים (שֶׁנִּדְפַּס מִקָּרוֹב) בְּסִימָן י"ו שֶׁהֶאֱרִיךְ לְבָאֵר דְּיֵשׁ כַּמָּה אָמוֹרָאִים שֶׁסּוֹבְרִים דְּלָא אָמְרִינַן הֲלָכָה כְּסָתָם מִשְׁנָה כְּשֶׁהוּא סְתָם בַּמִּשְׁנָה וּמַחְלוֹקֶת בַּבָּרַיְיתָא די"ל דְּהָוֵי כְּמוֹ סְתָם וְאַחַ"כ מַחְלוֹקֶת דְּאֵין הֲלָכָה כְּסָתָם וְעַל פִּי חִילּוּק זֶה יֵשׁ לַעֲמוֹד בְּכַמָּה עִנְיָנִים לִבְנוֹת וְלִסְתּוֹר וְאֵין לִי פְּנַאי כָּעֵת לַחֲזוֹר עַל לִימּוּדֵי בְּעִנְיָן זֶה וְאַתָּה תֶּחֱזֶה:יח הֲלָכָה כְּסָתָם מִשְׁנָה הג' מִלְּא הָרוֹעִים הֶאֱרִיךְ לְבָאֵר דִּעוֹת הַסּוֹבְרִים כְּלָל זֶה וּדְלֹא ס"ל כְּמִנְהָגוֹ הַטּוֹב עי"ש בח"ב בַּקּוּנְטְ' שׁוֹנָה הֲלָכוֹת וְדַעַת רַב לֹא פּוֹרֵשׁ אֵיךְ ס"ל וּמָצָאתִי דְּנֶחְלְקוּ בָּזֶה הָרֹאשׁוֹנִים הָרָ"ה וְהָרַמְבַּ"ן בְּפֶרֶק הַגּוֹזֵל עֵצִים לְהָרָ"ה רַב ס"ל הל' כסת"מ וְהָרַמְבַּ"ן בַּמִּלְחָמוֹת כ' דְּרַב לָא ס"ל כְּלָל זֶה וּפוֹסֵק בְּכָל מָקוֹם כְּרַבִּים וּמָרָן חִיֵּד"א בס' יָעִיר אֹזֶן בַּמַּעֲרָכָה זוֹ אוֹת מ"ה כָּתַב דְּהָרַשְׁבָּ"א ורב"א נִמְשְׁכוּ אַחַר ס' הָרָ"ה ומ"ש הָרַב וַיִּקְרָא אַבְרָהָם דַּף קי"ח ע"ב אוֹת י"ד בְּשֵׁם הָרַב כְּפִי רְחָמִים דְּרַב לֹא יַחֲלוֹק עַל סת"מ דְּרַב הָוָה בְּמַעֲיָנָא דְּרַבִּי כְּשֶׁסָּתָם הַמִּשְׁנָה עי"ש בְּשֵׁם הָרָ"ה וְהָרַשְׁבָּ"א כְּבָר נִתְבָּאֵר דְּהָרַמְבַּ"ן חָלוּק בָּזֶה וס' כס"ר א"מ אֶצְלִי וְעַיֵּין לְהָרַב מַרְאֶה הַפָּנִים בפ"ב דמס' בְּרָכוֹת ה"ד דַּף י"ד מִדְּפוּס זִיטָאמִיר וְדוּק: יט הֲלָכָה כסת"מ רַב יְהוּדָה נִרְאֶה דְּלֵית לֵיהּ הַאי כְּלָלָא לְפִי מ"ש רַשְׁ"י שַׁבָּת קכ"א ע"ב דמ"ש ר"י רוֹק דּוֹרְסוֹ לְפִי תֻּמּוֹ הוּא מִשּׁוּם דאע"ג דְּמָמְרַח כִּי לָא מְכַוֵּין שָׁרֵי מִשּׁוּם מְאִיסוּתָא מַשְׁמַע דר"ל דְּרַב יְהוּדָה ס"ל כר"י דָּבָר שא"מ אָסוּר וּמִשּׁוּם מְאִיסוּתָא שָׁרֵי וְכֵיוָן דְּאֵית לֵיהּ דָּבָר שא"מ אָסוּר מִמֵּילָא לֵית לֵיהּ הֲלָכָה כסת"מ כִּדְמוֹכַח בְּשַׁבָּת דַּף פ"א ע"ב דְּמַאן דְּאֵית לֵיהּ הֲלָכָה כְּסָתָם מִשְׁנָה ס"ל דָּבָר שא"מ מֻתָּר וְעַיֵּין מָלֵא הָרוֹעִים מע' דשא"מ אוֹת כ"ט וְשָׁם בָּאוֹת ט"ל מְבוֹאָר שֶׁאֵין כֵּן דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א עַיֵּין שָׁם: כ הֲלָכָה כסת"מ רַב שֵׁשֶׁת לֵית לֵיהּ הַאי כְּלָלָא לְפִי מ"ש רַשְׁ"י קכ"א ע"ב דמ"ש ר"ש נָחָשׁ דּוֹרְסוֹ לְפִי תֻּמּוֹ הוּא מִשּׁוּם דְּדָבָר שא"מ אִיסּוּר דְּרַבָּנָן וּבְמַזִּיקִין לֹא גָּזְרוּ וְכֵיוָן דס"ל דשא"מ אָסוּר מִמֵּילָא לֵית לֵיהּ כְּלָלָא דהל' כסת"מ כמ"ש בָּאוֹת הַקּוֹדֵם בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מִלֵּא הָרוֹעִים כ"ט ועי"ש בָּאוֹת מ' דלהרשב"א ר"ש ס"ל דָּבָר שא"מ מֻתָּר וא"כ ס"ל הל' כסת"מ: כא הֲלָכָה כסת"מ רַב קַטִּינָא בְּשַׁבָּת קכ"ב דְּאָמַר עַקָּרֵב דּוֹרְסוֹ לְפִי תֻּמּוֹ דס"ל דָּבָר שא"מ אָסוּר א"כ לֵית לֵיהּ הֲלָכָה כסת"מ וּלְהָרַשְׁבָּ"א אֵינוֹ כֵּן וכמ"ש בָּאוֹת הַקּוֹדֵם וְעַיֵּין מָלֵא הָרוֹעִים אוֹת מ"א: ור"ח בַּר אַבָּא כָּתַב במה"ר בח"ב דַּף מ"ד אוֹת ח' דס"ל דר"י לֹא אָמַר כְּלָלָא דהל' כסת"מ וְהוֹכִיחַ כֵּן מֵחֻלִּין קי"ו ע"ב עי"ש וּלְפִי הַנִּרְאֶה נָעְלַם מִמֶּנּוּ לִשְׁעָתוֹ דִּבְתַעֲנִית ח"י ע"א מַקְשֵׁי הַשַּׁ"ס אמ"ש רחב"א מִשְּׁמֵיהּ דרי"ו הל' כר"י ומִי אָמַר רי"ו וְהָאָמַר רי"ו הֲלָכָה כסת"מ דְּמִזֶּה מוּכָח דְּהַשַּׁ"ס פשיט"ל דרחב"א ס"ל הַאי כְּלָלָא וְאֵיךְ נוּכַל לוֹמַר בְּהֶפֶךְ עַל פִּי אֵיזֶה הוֹכָחָה וְעַיֵּין בְּשׁוּ"ת בְּנֵי צִיּוֹן הַחֲדָשׁוֹת דַּף ח"י ע"ב שֶׁגַּם הוּא הוֹכִיחַ מִשַּׁ"ס דְּחֻלִּין כהמה"ר והצ"ע הַהִיא דְּתַעֲנִית וְעַיֵּין לְקַמָּן בְּסָמוּךְ מ"ש בִּשְׁמוֹ

עָל רַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף וק"ל: וְרַבָּה בב"ח אִי ס"ל הַאי כְּלָלָא עַיֵּין בְּמִלֹּא הָרוֹעִים שָׁם דַּף מ"ד אוֹת א' וְאוֹת ג' דרבב"ח לֵית לֵיהּ הַאי כְּלָלָא ומ"ש בְּחֻלִּין דַּף מ"ג ע"א וְהָאָמַר רבב"ח אר"י וכו' הוּא ט"ס וְרַשִׁ"י ל"ג רבב"ח ושכ"מ מִגִּטִּין דַּף פ"א.

וְכִדְבָרָיו כ' בְּשוּ"ת בִּנְיַן צִיּוֹן הַחֲדָשׁוֹת סִימָן קכ"ח וְהֶאֱרִיךְ בָּזֶה בְּשוּ"ת פָּרַת יוֹסֵף לְהַג' מְסַלְּאנִים סִימָן י"ו וְדַעְתּוֹ לְיַיְשֵׁב שִׁתֵּי הַסּוּגְיאוֹת הַנַּ"ל בְּשִׁפַּת חֲלָקוֹת דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין כְּשֶׁהוּא סְתָם מִשְׁנָה וְאֵין מַחֲלוֹקֶת בַּבָּרַיְיתָא לִכְשֶׁהוּא סְתָם בַּמִּשְׁנָה וּמַחֲלוֹקֶת בְּבָרַיְיתָא דְּבְגִטִּין דַּף פ"א הוּא סְתָם בַּמִּשְׁנָה וּמַחֲלוֹקֶת בְּבָרַיְיתָא אֲהָכִי לֵית לֵיהּ הֲלָכָה כסת"ם עיש"ב: וְרַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף עַיֵּין בְּמִלֹּא הָרוֹעִים ח"ב דַּף מ"ד אוֹת ג' דְּבְחֻלִּין מ"ג ע"א אָמְרִינַן אָמוֹרָאֵי נִינְהוּ אַלִּיבָּא דר"י וּכְלוֹמַר דרי"ץ בר"י ס"ל דְּלָא אָמַר ר"י הל' כְּסָתָם מִשְׁנָה והצ"ע דא"כ מַאי מַקְשֵׁי הַשַּׁ"ס בְּשַׁבָּת דַּף מ"ו עַל ר"י בר"י וְכֵן בב"מ דַּף ל"ג ע"א וְהָאָמַר ר"י הֲלָכָה כְּסָתָם מִשְׁנָה וכו' עי"ש וְגַם בְּשוּ"ת בִּנְיַן צִיּוֹן סִימָן קכ"ח הַנַּ"ל נִשְׁאַל ע"ז וְהֵשִׁיב דְּכֵן דֶּרֶךְ הַשַּׁ"ס לְהַקְשׁוֹת מִדְּאָמַר ר"י הֲלָכָה כְּסָתָם מִשְׁנָה וְאִי מַשְׁכַּח לְשַׁנּוּיֵי בְּרִיּוּחָא מְשַׁנֵּי וְאִי לָא מְשַׁנֵּי אָמוֹרָאֵי וכו' וְכִי פָּרִיךְ בְּשַׁבָּת ובכ"מ לָא מַקְשֵׁי עַל ר"י בַּר יוֹסֵף גּוּפֵיהּ אֶלָּא הָכִי פָּרִיךְ דָּמֵי נֵימָא דְּמַאן דְּאִית לֵיהּ דְּאָמַר ר' יוֹחָנָן הַאי כְּלָלָא ס"ל דְּלָא אָמַר ר"י מ"ש בְּשִׁמּוֹ רי"ץ בַּר יוֹסֵף וכו' עי"ש וּבְמַה שֶׁכָּתַבְתִּי בְּשִׁמּוֹ לְעֵיל עַל רחב"א וק"ל: וְרַב הוּנָא נְרָאֶה לִכְאוֹרָה מִשַּׁ"ס כְּתֻבּוֹת ס"ח ע"ב דְּאִית לָהּ הַאי כְּלָלָא: כב הֲלָכָה כסת"מ כִּי פְּלִיגִי ר"מ ור"י בְּהֶדְיָא בַּבָּרַיְיתָא וּבְמַתְנִי' הֲוָזַכַּר דַּעַת ר' מֵאִיר בסת"מ ומח' ר"י בְּצִדּוֹ אִי בכה"ג אָמְרִינַן הל' כסת"מ אוֹ הָדְרִינַן לִכְלָלִין ר"מ ור"י לְקַמָּן במע' הָרֵי"שׁ אוֹת ז הֲבֵאתִי מח' הָרַאשׁוֹנִים זַ"ל בָּזֶה: כג הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי אִי חֲשִׁיב כַּעֲשֶׂה לְמִדְחֵי ל"ת עַיֵּין לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הָעַיִ"ן אוֹת כ"ז: כד הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי אִי אָזְלִינַן בְּסָפֵיקוֹ לְחוּמְרָא הִנֵּה מָרָן הב"י בַּי"וֹ"ד סִימָן רצ"ד בְּדִין דְּסָפֵק עָרְלָה בח"ל מֻוָתָּר דְּאָמְרִינַן בַּשַּׁ"ס כָּךְ נֶאֱמְרָה הֲלָכָה וַדַּאֲהָ אָסוּר סְפֵיקָהּ מֻוָתָּר מַשְׁמַע לֵיהּ דְּבְעָלְמָא סָפֵק בהללמ"ס לְחוּמְרָא וְלָכֵן כָּתַב דְּלִשְׁוֹן רַבֵּינוּ הַטּוּר (בא"י הוּא מִן הַתּוֹרָה ובח"ל הֲלָכָה לממ"ס הִלְכָךְ סְפֵיקָא בא"י אָסוּר ובח"ל מֻוָתָּר) אֵינוֹ מְכֻוָּן דְּמַשְׁמַע דְּמִשּׁוּם שֶׁהוּא הֲלָכָה לממ"ס אָזְלִינַן לְקֻלָּא וְאֵינוֹ כֵּן אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁכָּךְ נֶאֱמַר בְּפֵירוּשׁ וּבֶאֱמֶת שֶׁעָלָה בְּדַעְתִּי לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הריב"ה שמ"ש הִלְכָךְ וכו' כַּנָּוָנָתוֹ רַק עַל שֶׁל א"י דְּמִשּׁוּם דְּהוּא אִיסּוּר תּוֹרָה אָזְלִינַן בְּסָפֵיקָא לְחוּמְרָא רָאִיתִי שכ"כ הָרַב הַדְּרִישָׁה עי"ש וְנִמְצָא דְּגַם הריב"ה מוֹדֶה דְּסָפֵק הֲלָכָה לממ"ס בְּעָלְמָא לְחוּמְרָא וְכֵן מִתְבָּאֵר דַּעַת הריב"ה לְפִי מַה שֶׁפֵּירֵשׁ בְּכַנָּוָנָתוֹ הָרַב ב"ח עי"ש וְכֵן מִתְבָּאֵר דַּעַת הָרַב ט"ז בסקי"ג שְׁמָהּ שֶׁכָּתַב דְּהַטּוּר הֵזְכִּרַח לְפָרֵשׁ דְּמִשּׁוּם שֶׁהוּא הֲלָכָה למ"מ סְפֵקָהּ מֻוָתָּר הוּא דַּוְקָא גַּבֵּי עָרְלָה מִדְּשַׁנִּי רַחֲמָנָא דבא"י כָּתַב הַדִּין בְּפֵירוּשׁ ולח"ל לֹא כָּתַב בְּפֵירוּשׁ אֶלָּא אָמַר לְמֹשֶׁה בְּסִינַי גִּילָה לָנוּ בָּזֶה דְּסָפֵקָא מֻוָתָּר אֲבָל בְּעָלְמָא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הֲרֵי הוּא דִּין תּוֹרָה מַמָּשׁ לֵילֵךְ בְּסָפֵקוֹ לְחוּמְרָא גַּם להריב"ה כנלע"ד בְּכַנָּוָנָתוֹ דְּלֹא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב דְּהָרַב ט"ז מַסְכִּים להריב"ה דס' הֲלָכָה למ"מ לְקֻלָּא וּמָרָן בש"ע שָׁם ס"ט פְּסַק הַדִּין בח"ל סְפֵיקָא שָׁרֵי וּבֵיאֵר דְּבָרָיו הָרַב שָׁ"ךְ עַל פִּי שִׁיטָתוֹ שבב"י עי"ש וְהֶאֱרִיךְ בְּכָלָל זֶה הָרַב בְּאֵר יַעֲקֹב בְּדַף צ' ע"ג וְהֵבִיא שֶׁהָרַב חַוּת יָאִיר בְּסִימָן קצ"ב ס"ל כְּפִשַּׁט מַשְׁמָעוּת דִּבְרֵי הריב"ה וְשֶׁהוֹכִיחַ מש"ם דְּקִידּוּשִׁין דַּף כ"ד ע"ב דאע"ג דְּדִין הללמ"ס כְּדִין הַכָּתוּב וְהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא מ"מ גַּבֵּי סָפֵק קִיל וכו' וְכָתַב שֶׁדְּבָרָיו דְּחוּיִם וכו' עי"ש גַּם בְּסִימָן כ"ט שֶׁהֵבִיא הריב"ה מ"ש הָרַמְבַּ"ם בְּפֵ"ה מהל'

שְׁחִיטָה דְּרַק דְּרוּסָה מְפוֹרָשׁ בַּתּוֹרָה וּסְפֵיקָהּ אָסוּר וּשְׁאָר טַרְפֵיּוֹת הֵן מֵהַלְּמ"מ וְיֵשׁ בָּהֶן סָפֵק שֶׁמֻּתָּרִין כָּתַב מָרָן בב"י דְּלֹא מָצָא שׁוּם סָפֵק טְרֵפָה שֶׁיִּהְיֶה מֻתָּר בְּחַד סְפֵיקָא עי"ש וּלְהָרַב בְּאֵר יַעֲקֹב דַּף מ"ג ע"א שֶׁתָּמַהּ ע"ד הָרַב ב"ח כְּמוֹ שֶׁתָּמַהּ מָרָן הב"י בסי' רצ"ד ע"ד הריב"ה וְהָרַב פר"ח שָׁם כָּתַב לְיַיֵּשֵׁב דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁבְּהִלְכוֹת שְׁחִיטָה דְּאָזֵיל לְשִׁיטָתֵיהּ דְּחוֹמֶר הַסְּפֵקוֹת הֵן מִדְּרַבָּנָן וְהֵם אָמְרוּ לְהָקֵל בִּקְצָת סְפֵקוֹת וכו' עי"ש וְהוּא דּוֹחֵק דְּאִם נַנִּיחַ דְּמַה שֶּׁהוּא מהללמ"מ דִּינוֹ דִּין תּוֹרָה מַמָּשׁ וְכֵיוָן דקיי"ל בְּכָל סָפֵק דְּאוֹרַיְיתָא לְהַחְמִיר מָה רָאוּ לְהָקֵל בְּאֵלּוּ מִפְּנֵי שֶׁהֵן מהללמ"מ וַהֲלֹא גַּם הֵם גּוּפֵי תּוֹרָה הֵם, וּכְבָר תָּמַהּ עָלָיו בָּזֶה הָרַב צְרוֹר הַחַיִּים שֶׁאָבִיא בְּסָמוּךְ: וּמִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בפ"ח מֵהִלְכוֹת מְקָוָאוֹת דִּין ו' סָפֵק יֵשׁ בְּנָקֵב כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד סָפֵק אֵין בּוֹ מְצָטָרְפִין מִפְּנֵי שֶׁעִיקַּר הַטְּבִילָה מִן הַתּוֹרָה אעפ"י שֶׁשִּׁיעוּרוֹ מֵהֲלָכָה סָפֵק שִׁיעוּרוֹ לְהַחְמִיר וכ"כ בְּפֵירוּשׁ הַמִּשְׁנָה כְּזַיִת מִן הַנְּבֵלָה וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ סָפֵק יֵשׁ בָּהֶן כַּשִּׁיעוּר סְפֵקָן טָמֵא שֶׁכָּל שֶׁעִיקָּרוֹ מה"ת וְשִׁיעוּרוֹ מד"ס סְפֵקוֹ טָמֵא עכ"ל הוֹכִיחַ הָרַב צְרוֹר הַחַיִּים (ע"ד הָרַמְבַּ"ם הנַּ"ל) שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁהוּא הללמ"מ אעפ"י שֶׁאֵינוֹ מְפוֹרָשׁ בַּכָּתוּב דִּין תּוֹרָה הוּא וְהוֹלְכִין בִּסְפֵקוֹ לְהַחְמִיר ושכ"כ הָרַמְבַּ"ם בְּהִלְכוֹת טֻמְאַת מֵת פ"ב דִּין יו"ד דְּדָבָר שֶׁהוּא מהל' דִּין תּוֹרָה הוּא וכו' וְסִיְּעוֹ ממ"ש בַּשַּׁ"ס בְּקִידּוּשִׁין דַּף ל"ט גַּבֵּי עֲרָלָה בח"ל וכו' (רְאָיָה זוֹ נִרְאֵית וְנִדְחֵית בְּדִבְרֵי רַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים שֶׁרָשַׁמְתִּי לְמַעְלָה דְּקֻוּשְׁיַת הַשַּׁ"ס הֵיכִי מְזַלְזְלִינַן וכו' הֲלֹא בְּסִפְרָתָם).

וְשׁוּב הֲוָקְשָׁה לוֹ דְּנִרְאֶה דְּהָרַמְבַּ"ם תַּבְרֵיהּ לְגָזִיזָה ממ"ש בַּפֶּ"ה מֵהִלְכוֹת שְׁחִיטָה וממ"ש בפיה"מ בפי"ג דְּמַסֶּכֶת זְבָחִים מ"ו דְּנִיסּוּךְ הַמַּיִם לָאו דְּאוֹרַיְיתָא אֶלָּא הללמ"מ וכו' ושהתוי"ט עָמַד שָׁם ע"ד הָרַמְבַּ"ם אַךְ לֹא עָמַד בִּסְתִירַת דְּבָרָיו וכו'.

וְשׁוּב הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ בְּיָבִין שְׁמוּעָה בפ"ב מֵהִלְכוֹת טַרְפֵיּוֹת שֶׁהֶאֱרִיךְ לְהוֹכִיחַ מִכַּמָּה מְקוֹמוֹת בַּשַּׁ"ס דהללמ"מ דִּין תּוֹרָה מַמָּשׁ הִיא וְהוֹלְכִין בִּסְפֵקָהּ לְחֻמְרָה וְשֶׁהִשִּׂיג עמ"ש הָרַמְבַּ"ם בְּפֶ"ה מהל' שְׁחִיטָה הַנַּ"ל שֶׁאֵין דְּבָרָיו מִתְיַישְּׁבִים עַל הַלֵּב וְשֶׁסּוֹתֵר דִּבְרֵי עַצְמוֹ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שבס' בהללמ"מ הוֹלְכִין לְהַחְמִיר ושכ"כ הָרַמְבַּ"ן בס' הַמִּצְוֹת (דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן בְּזֶה הֵם בְּשֹׁרֶשׁ א' תּוֹךְ ד"ה וְהִנֵּה בְּכָאן וכו' וּבְשֹׁרֶשׁ ב' תּוֹךְ ד"ה וְהִנֵּה הָרַב תָּלָה הַר וכו').

וְשׁוּב הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַב פר"ח הַנַּ"ל וְהִשִּׂיג עָלָיו וְהֵבִיא ג"כ דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ שֶׁבְּסֵפֶר זֹהַר הָרָקִיעַ שֶׁהֵבִיא דְּבָרָיו הָרַב מְגִילַּת אֶסְתֵּר בְּשֹׁרֶשׁ ב' וְתוֹרַף דְּבָרָיו דְּמוּכָח מִכַּמָּה מְקוֹמוֹת דהללל"מ הוּא דִּין תּוֹרָה מַמָּשׁ וְהוֹלְכִין בִּסְפֵקוֹ לְהַחְמִיר וְשֶׁכֵּן דַּעַת הָרַמְבַּ"ן וְשׁוּב הֵבִיא תשו' הָרַב מוהרשד"ם בחיו"ד סי' קל"א שֶׁנָּטָה לְחַלֵּק לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דאע"ג דְּכָל דָּבָר שֶׁהוּא מהללמ"מ אָזְלִינַן בִּסְפֵקוֹ לְהַחְמִיר מִיהוּ יֵשׁ חִילּוּק בָּזֶה דְּאִם הַדָּבָר מה"ת וְשִׁיעוּרוֹ מֵהֲלָכָה למ"מ אָזְלִינַן בְּסָפֵק שִׁיעוּרוֹ לְחוּמְרָא וְאִם עִיקַּר הַדָּבָר מהללמ"מ אָזְלִינַן בִּסְפֵק שִׁיעוּרוֹ לְקֻלָּא וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב עַל דְּבָרָיו וְלֹא נָחָה דַּעְתּוֹ לְחַלֵּק בָּזֶה אֶלָּא גַּם כְּשֶׁעִיקָּרוֹ מהלמ"מ אָזְלִינַן בִּסְפֵק שִׁיעוּרוֹ לְחוּמְרָא וְהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַב לח"מ בפ"ח מֵהִלְכוֹת שְׁחִיטָה דִּין כ"א בַּפְּבֵד שֶׁנִּיטְּלָה כֻּלָּהּ וכו'.

וְגַם ע"ד הָאֶרִיךְ לְהָשִׁיב אתוד"ק עי"ש בַּאֲרִיכוּת, וּמִדְּלֹא הִזְכִּיר כְּלָל דִּבְרֵי מָרָן הב"י בסי' רצ"ד הנַּ"ל נִרְאֶה דְּנֶעְלְמוּ מִמֶּנּוּ לִשְׁעָתוֹ: הִנֵּה מִתְבָּאֵר מִכָּל הָאָמוּר דְּדָבָר שֶׁהוּא

מהללמ"מ דין תורה גמור יש לו וסְפקו לְהַחְמיר דְלָא כְּדַעַת הֶחָכָם שֶׁהֵבִיא הָרַב מוהרשד"ם דְבָעֵיָא דְסָלְקָא בְּתִיקוּ בְּדָבָר שֶׁהוּא הלל"מ אָזְלִינַן לְקוּלָא וְיָפֶה כָּתַב הָרַב בְּאֵר יַעֲקֹב שֶׁדִּבְרֵי הָרַב חו"י בָּזֶה במחכ"ת דְּחוּיָם הֵם, וּבְמַה שֶׁחִלֵּק הָרַב מוהרשד"ם בֵּין דָּבָר שֶׁעִיקָּרוֹ מִן הַתּוֹרָה לְשֶׁאֵין עִיקָּרוֹ אֶלָּא הֲלָכָה למ"מ דְּבָזֶה הוֹלְכִין בְּסָפֵק שֶׁיעוּרוֹ לְקוּלָא וּמַשְׁמַע דְּדַוְקָא בְּסָפֵק בְּהַשִּׁעוּר הוּא דְּאָזְלִינַן לְקוּלָא אֲבָל אִם הַסָּפֵק בְּגוּף הַדָּבָר שֶׁעִיקָּרוֹ מֵהֲלָכָה אָזְלִינַן לְחוּמְרָא הִנֵּה הָרַב נו"ב בחיו"ד במ"ת סי' קמ"ו (ד"ה וְאָמְנָם) נִרְאֶה דס"ל גְּדוֹלָה מִזּוֹ דִּכְשֶׁעִיקַּר הַדָּבָר מֵהֲלָכָה אָזְלִינַן לְקוּלָא גַּם בְּעִיקָּרוֹ שֶׁל ההל' דְּדַוְקָא כְּשֶׁעִיקַּר הַדָּבָר הוּא מה"ת הוּא דְּאָזְלִינַן לְחוּמְרָא וְדַקְדֵּק כֵּן ממ"ש הָרַמְבַּ"ם והרש"ם בפיה"מ דְּמַקָּוְאוֹת פ"ו מ"ז וּמִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דהל' מַקָּוְאוֹת הַנָּ"ל עי"ש וְהֻוְשַׁג ע"ז מַרַב אֶחָד הוּבָא בְּשוּ"ת שִׁיבַת צִיּוֹן סי' מ"ח מִדִּבְרֵי הַשַּׁ"ס בְּקִידּוּשִׁין גַּבֵּי סְפֵק עָרְלָה בח"ל מֻוָתָּר וכו' ומני"ר השב"ץ יָפֶה כֹּחַ הַבֵּן בָּא לוֹ בַּאֲרֻכָּה לְקַיֵּים מִילֵי דְאָבוֹת שֶׁדְּבָרָיו הֵם דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ולק"מ מַהַשַּׁ"ס הַנָּ"ל וּמַסִּיק דְּאֵין רְאָיָה לְסִתּוֹר דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּדָבָר שֶׁהוּא הללמ"מ וְעִיקָּרוֹ אֵינוֹ מִן הַתּוֹרָה סְפֵקוֹ מֻוָתָּר עי"ש שֶׁלֹּא הִזְכִּיר בְּעִנְיָן זֶה דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן בס' הַמִּצְוֹת וְהָרַשְׁבָּ"ץ שֶׁבְּמִגִּילַּת אֶסְתֵּר הַנָּ"ל וְאִילּוּ הָרַבָּנִים נו"ב וּמַר בְּרִיהּ הָיוּ רוֹאִים דִּבְרֵיהֶם בְּגוּפָן שֶׁלָּהֶן שָׁנוֹתְנִים לְהללמ"מ כָּל דִּין תּוֹרָה מַמָּשׁ וְאֵין חִילּוּק בֵּינֵיהֶן כִּי שְׁתַּיִם זוֹ שָׁמַעְנוּ מִפִּי הַגְּבוּרָה וְלֹא יִגָּרַע כֹּחַ ההל' מִדָּבָר הַמְפֹרָשׁ בַּכָּתוּב כְּמוֹ שֶׁהוֹכִיחוּ מִכַּמָּה מְקוֹמוֹת כְּמְדֻמֶּה לִי דְּהָווּ הָדְרֵי בְּהוּ כִּי הַדַּקְדּוּק שֶׁדִּקְדֵּק מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם (שֶׁכָּתַב דְּכֹל שֶׁעִיקָּרוֹ ד"ת וְשִׁיעוּרוֹ מֵהֲלָכָה דִּינוֹ כד"ת דְּמַשְׁמַע דְּאִם עִיקָּרוֹ מֵהֲלָכָה אָזְלִינַן לְקוּלָא) אֵינוֹ מַכְרִיחַ לוֹמַר כֵּן די"ל דְּלָאו לְדִיּוּקָא קָאָתֵי כמ"ש הָרַב צְרוֹר הַחַיִּים בְּדַף קל"ט ע"ב עי"ש: וּמִלְּבַד כָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהוֹכִיחַ מֵהֶן הָרַמְבַּ"ן (בְּשֹׁרֶשׁ ב' בד"ה וְהִנֵּה הָרַב תְּלָה) דהללמ"מ דִּינָהּ כְּדִין תּוֹרָה מַמָּשׁ וְהוֹלְכִין בִּסְפֵקָהּ לְהַחְמִיר (דְּלָא כְּמוֹ שֶׁהֵבִין מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁדַּעְתּוֹ שֶׁהִיא מִדִּרַבָּנָן) עוֹד הוֹכִיחַ כֵּן הָרַב אַרְעָא דְרַבָּנָן בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת שי"ח מֵהַשַּׁ"ס פְּסָחִים דַּף מ"ד ע"א דשקו"ט הַשַּׁ"ס אִי כְּזַיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס דְּאוֹרָיְיתָא (מהללמ"מ) אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִדִּרַבָּנָן וּבִסְפֵקוֹ תָּלִינַן לְקוּלָא וּמַסִּיק דְּהוּא דְּאוֹרָיְיתָא וְשָׁם בְּמַעֲרֶכֶת הַסָּמָ"ךְ אוֹת ת"מ וְתָמָ"א הִזְכִּיר מַחֲלוֹקֶת זוֹ דְּהָרַמְבַּ"ם ס"ל דְּדָבָר הַבָּא מהלל"מ חֲשִׁיב מִדִּרַבָּנָן וְהוֹלְכִין בִּסְפֵקוֹ לְהָקֵל זוּלַת בְּדָבָר שֶׁעִיקָּרוֹ מה"ת וְשִׁיעוּרוֹ הלל"מ דְּבָזֶה סָפֵק שִׁיעוּרוֹ לְהַחְמִיר וְהָרַב עַפְרָא דְּאַרְעָא הִקְשָׁה שָׁם ממ"ש בפ"ק דְּקִידּוּשִׁין גַּבֵּי עָרְלָה דְּמִדְּאָמְרִינַן כָּךְ נֶאֱמְרָה הֲלָכָה וכו' מוּכָח דִּבְעָלְמָא סְפֵק הללמ"מ לְחוּמְרָא וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ שֶׁכְּבָר עָמְדוּ ע"ז הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"ץ שֶׁהֵבִיא הָרַב צְרוֹר הַחַיִּים וְגַם הָרִיבָ"שׁ בסי' קס"ג הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן בסה"מ בָּזֶה כיעי"ש וְגַם נֶעְלַם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי מָרָן הב"י בסי' רצ"ד וּתְשׁוּ' הָרַב מוהרשד"ם יו"ד סי' קל"א הנז"ל, אַף שֶׁעִיקַּר דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ שבס' יָבִין שְׁמוּעָה הַנָּ"ל הִזְכִּירָם לְקַמְּיהּ ע"ד הָרַב ארד"ר בָּאוֹת תס"ב כיעי"ש, וְעַיֵּין לְמָרָן חיד"א בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה יו"ד סי' כ"ט אוֹת ג' מ"ש עַל דִּבְרֵי האד"ר אוֹת תס"ב וע"ד הָעַפְרָא דְּאַרְעָא שָׁם וְכֵן תָּמִיהַּ לִי עמ"ש הָרַב כְּפִי אַהֲרֹן בְּתִשׁוּ' חא"ח סי' יו"ד דַּף ט"ז ע"א (בד"ה אֶלָּא) דַּהֲלָכָה רוֹוַחַת דְּסָפֵק הללמ"מ לְהַחְמִיר כַּמְבֹאָר בְּקִידּוּשִׁין דַּף ל"ט גַּבֵּי עָרְלָה בח"ל וכו', וְכֵן הוֹכִיחוּ מִסֻּוְגְיָא זוֹ הָרַבָּנִים פר"ת בסי' כ"ט וְזֶרַע אַבְרָהָם חיו"ד סי' י"ז דַּף ס"ה ע"א וכו' עכ"ל וְהוּא פֶּלֶא שֶׁלֹּא זָכַר שֶׁזּוֹ שֶׁל כַּת הַקּוֹדְמִים הִיא שֶׁהוֹכִיחוּ כֵּן מִסֻּוְגְיָא זוֹ וְעַיְּנְתִּי בְּדִבְרֵי הָרַב פר"ת וְלֹא מָצָאתִי דָּבָר זֶה, וס' זֶרַע אַבְרָהָם אֵין מָצוּי אֶצְלִי: וְכָתַב

עוֹד (בְּכַפֵּי אַהֲרֹן) דְּהָרַב חֲזוֹן נַחוּם בִּפְסַק הַכֹּהֲנִים דַּף רנ"ה ע"ב ס"ל בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּדָבָר שֶׁהוּא הללמ"מ נִמְסַר לַחֲכָמִים לְפִי מַה שֶּׁיִּרְאֶה בְּעֵינֵיהֶם לְהָקֵל אוֹ לְהַחְמִיר ושכ"כ הָרַב פר"ת בסי' כ"ט וְתָמַהּ ע"ד דא"כ בְּהַהִיא דְּקִידּוּשִׁין אַמַּאי אֶשְׁתּוֹמַם כְּשָׁעָה חֲדָא לֵימָא לְהוּ כָּאן רָאוּ חֲכָמִים לְהָקֵל בְּסָפֵק וְלָמָּה הֻזְקְרַךְ לוֹמַר אֵימוֹר כָּךְ נֶאֱמְרָה ההל' וַדַּאֲהּ אָסוּר סְפֵיקָא שָׂרֵי אתוד"ק וְאִי מִשּׁוּם הָא לָא אִירְיָא לענ"ד דִּלְפִי הנר' הָרַב חזו"נ מפ' לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם מ"ש בַּשַּׁ"ס אֵימוֹר כָּךְ נֶאֱמְרָה הל' סְפֵיקָא שָׂרֵי כְּלוֹמַר לְפִי רְאוֹת עֵינֵי חֲכָמִים וְכָאן רָאוּ לְהָקֵל בְּסָפֵק (וְצָרִיךְ לְעַיֵּן בְּגוּף דִּבְרֵי הָרַב חזו"ן ואמ"א) וְהִזְכִּיר שָׁם דְּהָרַב זר"א הוֹכִיחַ דְּהָרַמְבַּ"ם ס"ל דְּסָפֵק הללמ"מ לְחוּמְרָא ממ"ש בפיה"מ פי"ז דמס' כֵּלִים מי"ב ושקו"ט עמ"ש בִּתְשׁוּ' חַוֹת יָאִיר סי' קב"ץ מֵהַשַּׁ"ס דְּקִידּוּשִׁין דַּף כ"ד וְדָחָה דְּבָרָיו וְסִיֵּים דְּהָאֱמֶת יוֹרֶה דַּרְכּוֹ דְּסָפֵק הללמ"מ לְחוּמְרָא וְצִיֵּין לְעַיֵּין בכנה"ג אה"ע סי' ס"ה (וְהוּא ט"ס וצ"ל ס"ח כִּי חַיִּים הֵם כְּמוֹ שֶׁיֵּרָאֶה הָרוֹאֶה) ועפי"ז תָּמַהּ עַל הַתּוֹסָ' וְהָרַמְבַּ"ם וְרַבֵּינוּ יְהוֹנָתָן והרע"ב דַּעֲסִיק בְּהוּ עי"ש דב"ק, וּמִדִּבְרֵי הָרַב קֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּתוֹסָ' דְּרַבָּנָן בְּמַעֲרֶכֶת הַגִּימֶ"ל אוֹת צ"ד (גְּזֵרָה דְּרַבָּנָן לֹא גָּזְרוּ אֶלָּא בְּוַדַּאי וְלֹא בְּסָפֵק וכו', וּמָצָאתִי גְּדוֹלָה מִזּוֹ בפ"ק דְּקִידּוּשִׁין גַּבֵּי עֶרְלָה בח"ל דהללמ"מ אֵימוֹר כָּךְ נֶאֱמְרָה הללמ"מ וַדַּאֲהּ אָסוּר סָפֵק מֻתָּר עכ"ל) מַשְׁמַע קָצָת דְּמִבֵּין מֵהַשַּׁ"ס הַנַּ"ל דְּבְכָל הלל"מ אָזְלִינַן לְקוּלָּא בִּסְפֵיקָא, וְזֶה הֵיפֶךְ דִּבְרֵי רַבָּנָן קַדִּישֵׁי הַנַּ"ל דְּאַדְרַבָּא מִשָּׁם הוֹכִיחוּ דִּבְעָלְמָא סָפֵק הלל"מ לְחוּמְרָא וְיֵשׁ לְיַיְשֵׁב בְּדוֹחַק דְּכַוָּנָתוֹ דְּאִם בהלל"מ מָצִינוּ בְּאֵיזֶה מָקוֹם דְּלָא אָסַר בְּסָפֵק כ"ש שֶׁלֹּא יִקְשֶׁה עָלֵינוּ לוֹמַר כֵּן עַל כָּל גְּזֵרוֹת דְּרַבָּנָן דְּלָא אָסְרוּ אֶלָּא בְּוַדַּאי וְלֹא בְּסָפֵק: וּמָרָן החבי"ב בכנה"ג אה"ע סי' ס"ח אוֹת ח' כָּתַב שֶׁנֶּחְלְקוּ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם בְּעִנְיָן זֶה דְּהָרַמְבַּ"ן ס"ל דְּדַעְתּוֹ דְּהָוֵי דְּרַבָּנָן וְהוֹלְכִין בִּסְפֵקוֹ לְהָקֵל וְכֵן סוֹבְרִים בְּדַעְתּוֹ הָרַבָּנִים מִשְׁפְּטֵי שְׁמוּאֵל וְחָכָם אֶחָד בִּתְשׁוּ' מוהרשד"ם יו"ד סי' קל"א וְהָרִיבָ"שׁ בסי' קס"ג וְהָרַמְבַּ"ן ס"ל דְּהוֹלְכִין בִּסְפֵקוֹ לְהַחְמִיר וְכֵן דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א בתה"ב בְּדִין גְּלוּדָה.

אֲבָל הָרַב מוהרשד"ם הֵרְבָּה לְהָבִיא רְאָיוֹת דְּאַף דַּעַת הָרַמְבַּ"ם כֵּן עכ"ל וְהָרַב שֻׁלְחַן גָּבוֹהַּ בַּכְּלָלִים אוֹת פ"ג כָּתַב כֵּן בִּשְׁמוֹ בְּסִפְרוֹ שְׁיָרֵי כנה"ג א"ח סי' ק"ס וְשָׁהוֹסִיף שָׁם דְּגַם הָרַב הַמַּגִּיד בפ"ד מֵהִלְכוֹת מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת סוֹבֵר דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּהוֹלְכִין בִּסְפֵקוֹ לְקוּלָּא, וְשָׁהָרִיבָ"שׁ עִם כִּי ס"ל שֶׁדַּעַת הָרַמְבַּ"ם לְיַלֵּךְ לְקוּלָּא, מ"מ ס"ל דְּהָעִקָּר כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ן דְּאָזְלִינַן לְחוּמְרָא וְכֵן פָּסַק הָרַב פר"ח בִּכְלָלֵי הס"ס בְּקִצָּרָה אוֹת ב', וּבִכְלָלֵי הַשַּׁ"ס שֶׁבְּסֵפֶר תּוֹרַת הַשְּׁלָמִים ה"ד הָרַב מִסְגֶּרֶת הַשֻּׁלְחָן בִּכְלָלֵי הַשַּׁ"ס דַּף קי"ט ע"ב אוֹת ט"ו כָּתַב דְּבֶאֱמֶת דַּעַת הַטּוּר בסי' רצ"ד כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם (לְפִי מַה שֶּׁהֵבִין הָרַמְבַּ"ן בְּדַעְתּוֹ) דְּסָפֵק הלל"מ לְהָקֵל וּבְחִנָּם הִגִּיהַּ הָרַב ב"י בְּדִבְרֵי הַטּוּר עי"ש וס' תוה"ש אמ"א לְרְאוֹת מִי הִזְקִיקוֹ לְכָךְ דְּמַאַחַר דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם בָּזֶה אֵינָהּ מְבֹרֶרֶת (דְּלְהָרַב מוהרשד"ם גַּם הָרַמְבַּ"ם ס"ל דְּהוֹלְכִין בְּסָפֵק לְהַחְמִיר) וְלִכְשֶׁתִּמְצָא לוֹמַר שֶׁכֵּן דַּעַת הָרַמְבַּ"ם בֶּאֱמֶת עכ"פ עֵינֵינוּ הָרוֹאוֹת דְּהַבָּאִים אַחֲרָיו גְּדוֹלִים חִקְרֵי לֵב הֵמָּה רָאוּ כֵּן תָּמָהוּ עַל סְבָרָא זוֹ וְהֶחְלִיטוּ דְּהוֹלְכִין בִּסְפֵקוֹ לְחוּמְרָא הָא וַדַּאי כָּךְ יָפֶה לָנוּ לְיַיְחֵס בְּדַעַת הריב"ה אַף אִם נִצְטָרֵךְ לְדוֹחַק, וְדַוְקָא הֵיכָא מִלְּיַיְחֵס דס"ל בֶּאֱמֶת כִּסְבָרָא שֶׁנִּדְחֵית מִפִּי רַבָּנָן קַמָּאֵי ז"ל וְרָאִיתִי לְהָרַב רב"ץ הַכֹּהֵן בס' הַנֶּחְמָד רֵאשִׁית בִּיכּוּרִים רַסִּי' יו"ד דַּף כ"ג ע"א שֶׁכָּתַב דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר דס' בהללמ"מ לְקוּלָּא כמ"שבתוה"ש וכו' וְהוּא מֵהַשַּׁ"ס דְּקִידּוּשִׁין דַּף ל"ט דְּסָפֵק עֶרְלָה בח"ל מֻתָּר מִשּׁוּם שֶׁהוּא הלל"מ דְּלֹא כמ"ש הב"י וְהַשָּׁ"ךְ בסי'

רצ"ד וכו' אֶלָּא בְּכָל הֲלָכָה למ"מ קיי"ל דְּבִסְפֵקוֹ לְהָקֵל וכ"כ בְּשוּ"ת חו"י סי' קב"ץ אתוד"ק מִדְּבָרִים אֵלּוּ נִרְאֶה דְּמִסְּוּגְיָא דְּקִידּוּשִׁין הַנָּ"ל מוּכָח דְּכָל סָפֵק בהלל"מ הוֹלְכִין לְקֻלָּא וַאֲנִי בַּעַר וְלֹא אֲדַע אֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּמִשּׁם יֵשׁ הֶכְרֵחַ לָזֶה וְנַהֲפוֹךְ הוּא דְּהָרַמְבַּ"ן וְכָל קְדוּשָׁיו עִמּוֹ הנז"ל כָּתְבוּ לְהוֹכִיחַ מֵהַשַּׁ"ס הַנָּ"ל בְּהֵיפוּךְ וּמִיַּסְתַּיְּין לוֹמַר דְּאֵין מֵהַשַּׁ"ס הַנָּ"ל הֶכְרֵחַ דְּבָעְלְמָא סָפֵק בהלל"מ לְחוּמְרָא (כְּמוֹ שֶׁהוֹכִיחוּ הָרִאשׁוֹנִים עֲלֵיהֶם לְמַעְלָה) אֲבָל מֵהֵיכָא תֵּיתֵי לְהַכְרִיחַ מִכָּאן דְּכָל סָפֵק בהלל"מ לְקֻלָּא דְּאַדְרַבָּא מַשְׁמָעוּת פְּשַׁט לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס הוּא דְּרַק בְּעָרְלָה נֶאֱמְרָה הַהֲלָכָה דְּסָפְקָא מֻוּתָּר וְלֹא בִּשְׁאָר הלל"מ וּכְבָר רָאִיתִי שָׁם שֶׁדָּחָה הוֹכָחַת הָאַחֲרוֹנִים מֵהַשַּׁ"ס דְּקִידּוּשִׁין (דס' הלל"מ לְקֻלָּא) עפ"י מ"ש בְּשוּ"ת שִׁיבַת צִיּוֹן סי' מ"ט דבס' עָרְלָה בח"ל גַּם בְּסָפֵק מֻחְסָרוֹן יְדִיעָה וְכֵן גַּם בְּסָפֵק שֶׁרֻבּוֹ לְאִיסּוּרָא אָזְלִינַן לְקֻלָּא דא"כ אֵין הֶכְרֵחַ מִדִּין דס' עָרְלָה וכו' עי"ש דב"ק ולענ"ד בְּלֹא זֶה ג"כ אֵין הֶכְרֵחַ וְגַם לְהַחֲלִיט שֶׁהָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר סָבְרִי דְּבָכָל ס' בהלל"מ אָזְלִינַן לְקֻלָּא קָשֶׁה הַדָּבָר בְּעֵינַי כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה וצ"ע ומ"מ גַּם הָרַב ר"ב שָׁם (בד"ה אַף עכ"פ) כָּתַב דקי"ל בֶּאֱמֶת דְּכָל סָפֵק בהלל"מ לְהַחְמִיר כִּסְפֵק דְּבַר תּוֹרָה מַמָּשׁ וכמ"ש כָּל הָאַחֲרוֹנִים וּדְלֹא כְּהָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר עכ"ל וְהָאֱמֶת הוּא דְּמַשְׁמָעוּת לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס דבס' הלל"מ בְּעָלְמָא אָזְלִינַן לְחוּמְרָא וכ"כ בְּשוּ"ת בֵּית שְׁלֹמֹה חיו"ד סי' ד' דַּף ח' ע"א עי"ש וְהָרַב מַטֶּה יוֹסֵף בח"ב חיו"ד סי' ה' (ד"ה דְּבָרִים אֵל) כָּתַב דהלל"מ דִּינוֹ כְּדִין תּוֹרָה לְגַמְרֵי כמ"ש הָרַמְבַּ"ם בפיה"מ פי"ז דְּמַסֶּכֶת כֵּלִים וכו' שההל"מ נִקְרָאִים מד"ס אֲבָל לְעִנְיַן דִּינָא אֵין חִילּוּק בֵּינֵיהֶם כמ"ש הָרַמְבַּ"ן בסה"מ בְּשֹׁרֶשׁ ב' וְהָרַשְׁבָּ"ץ ומגא"ס וכ"כ הה"מ רֵישׁ הִלְכוֹת אִישׁוּת שֶׁדְּבָרִים שֶׁנֶּאֶמְרוּ למ"מ נִקְרָאִים ד"ס וְדִינָם דִּין תּוֹרָה מַמָּשׁ וכו' וְהָכִי אִיתָא בספ"ק דְּקִידּוּשִׁין וכו' עי"ש דב"ק: וְהָרַב חת"ס בחיו"ד סי' שמ"א (ד"ה אַף לְקָבְרוֹ) כָּתַב בִּפְשִׁיטוּת דבהלל"מ הוֹלְכִים בִּסְפֵקוֹ לְהַחְמִיר כְּמוֹ בְּכָל אִיסּוּרֵי תּוֹרָה כִּדְמוֹכַח ג"כ בַּסּוּגְיָא דְּחָדָשׁ דְּמַסִּיק כָּךְ נֶאֱמְרָה הַלָּכָה סְפֵקוֹ מֻתָּר מַשְׁמַע לוּלֵי הַהֲלָכָה שֶׁכָּךְ נֶאֱמְרָה הָיוּ מַחְמִירִין בִּסְפֵקוֹ עכ"ל וְהוּא חִידּוּשׁ שכ"כ מִסְּבָרָא דְּנַפְשֵׁיהּ בִּפְשִׁיטוּת וְלֹא זָכַר דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים הנז"ל וְלָמַדְנוּ מדב"ק דְּלָא מַשְׁמַע לֵיהּ לְחַלֵּק בֵּין דָּבָר שֶׁעִיקָּרוֹ מה"ת לְדָבָר שֶׁעִיקָּרוֹ מהל' אֶלָּא בְּכָל גַּוְונָא ס"ל דְּאָזְלִינַן לְחוּמְרָא שֶׁהֵרֵי בְּמַאי דַּעֲסִיק מַר (לְקַבֵּור רָשָׁע אֵצֶל צַדִּיק דְּאָסוּר מהלל"מ) נִרְאֶה דְּעִיקָּרוֹ מהלל"מ וְקָאָמַר דְּאָזְלִינַן לְחוּמְרָא דְּדִין הלל"מ כְּכָל סְפֵק אִיסּוּר תּוֹרָה, וְדִבְרֵי תּוֹרָה עֲשִׂירִים בְּמָקוֹם אַחֵר שֶׁרָאִיתִי אֵלָיו בחאה"ע ח"א סִימָן ב' (ד"ה וַעֲדַיִן) שֶׁכָּתַב גַּבֵּי חֵרֶם הָוֵי דִּבְרֵי קַבָּלָה וְכִדְאוֹרָיְיתָא דָּמֵי וּסְפֵקוֹ לְהַחְמִיר ובהלל"מ מַיְיתוּ ר"מ ור"ש פ"ז דְּמַקָּוְאוֹת מ"ז תּוֹסֶפְתָּא דְּמוּכָח מִינָּהּ דִּבְסָפֵק הלל"מ לֹא תִּקְנוּ חֲכָמִים סְפֵקוֹ לְהַחְמִיר אֲבָל הוּא נָגֶד פְּשָׁטֵיוֹת שַׁ"ס סופ"ק דְּקִידּוּשִׁין וכו', וְכֵן הִקְשָׁה הב"י יו"ד סי' רצ"ד אַהַטּוּר וְעַיֵּין חו"י סי' קב"ץ וּבִבְאֵר יַעֲקֹב ובמ"א הֶאֱרַכְתִּי וְהֶעֱלֵיתִי דְּלָמָּ"ד ס' חֲתִיכָה אַחַת מַיְיתֵי אָשָׁם תָּלוּי וְסָפֵק דְּאוֹרָיְיתָא לְחוּמְרָא י"ל דְּדַוְקָא בְּמִפְוָרָשׁ בַּתּוֹרָה אֲבָל לֹא בדב"ק והלל"מ דְּכֵינָן דמה"ת לֹא נֶאֱסַר סְפֵק הלל"מ שׁוּב לֹא מָצִינוּ דְּנִמְנוּ חֲז"ל לֶאֱסוֹר סְפֵק הלל"מ אַף לְמַאי דקיי"ל חֲתִיכָה מְשֻׁתֵּי חֲתִיכוֹת בָּעֵינַן וְהֵיכָא דְּלָא אִיקְּבַע אִיסּוּרָא סָפֵק דְּאוֹרָיְיתָא לְקֻלָּא רַק חֲז"ל נִמְנוּ וְאָסְרוּ סָפְקָא דְּאוֹרָיְיתָא הֵם לֹא חִלְקוּ בֵּין מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה לדב"ק והלל"מ כָּל סְפֵקוֹ לְהַחְמִיר חוּץ מֵעָרְלָה שֶׁכָּךְ נֶאֱמְרָה הַלָּכָה סָפֵק מֻתָּר וּכְבָר כָּתְבוּ הָרִאשׁוֹנִים דְּאִיצְטְרִיךְ הַלָּכָה זוֹ לְהַתִּיר לְסַפֵּק בְּיָדַיִם וּלְהַאֲכִיל לַאֲחֵרִים כִּדְאָמְרִי' הָתָם סַפֵּק לִי וַאֲנָא

אֵיכוֹל וּמִדְּנָאֲמְרָה כָּךְ הֲלָכָה שׁוּב אֵין כֹּחַ בְּיַד חֲכָמִים לְהַחְמִיר בִּסְפֵק עֲרְלָה כְּמוֹ שֶׁהִשְׁרִישׁ
ט"ז כָּל שֶׁנֶּאֱמַר הֶיתֵּרוֹ מְפוֹרָשׁ אֵין כֹּחַ בְּיַד חֲכָמִים לְהַחְמִיר עכ"ל: עֵינֶיךָ הָרוֹאוֹת דְּאָזַיִל
בָּתַר אִיפְּכָא מִסְבָרַת הָרַב פר"ח בְּרַסְּי' כ"ט דְּמַשְׁמַע דס"ל דְּרַק לָמֶ"ד דְּחוֹמֶר הַסְּפֵקוֹת
מִדְּרַבָּנָן נוֹכַל לוֹמַר בְּסָפֵק הלל"מ דְּאָמְרוּ לְהָקֵל אֲבָל לְמָאֵן דס"ל דְּחוֹמֶר הַסְּפֵקוֹת מה"ת
אֵין חִילּוּק בֵּין סָפֵק בְּדָבָר הַכָּתוּב מְפוֹרָשׁ לַדָּבָר הַבָּא מהלל"מ וּבְכוּלְּהוּ חוּמְרָא, וְאִילּוּ
הָרַב חת"ס אִיפְּכָא מִסְתַּבְּרָא לֵיהּ דְּלָמֶ"ד דְּחוֹמֶר הַסְּפֵקוֹת מִדְּרַבָּנָן כְּשֶׁהֶחְמִירוּ הֶחְמִירוּ עַל
כָּל דָּבָר שֶׁהוּא מִן הַתּוֹרָה בֵּין אִם מְפוֹרָשׁ בֵּין אִם אֵינוֹ מְפוֹרָשׁ וּלְמַאן דס"ל דְּחוֹמֶר
הַסְּפֵקוֹת מה"ת הַיְינוּ בְּדָבָר הַמְפוֹרָשׁ אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא מהלל"מ לֹא אָסְרָה תּוֹרָה בְּסָפֵק
וְגַם חֲכָמִים לֹא נִטְפְּלוּ לֶאֱסוֹר זֶה וְנִשְׁאַר דִּינוֹ דְּסֵפֵקוֹ לְקֻלָּא, וצ"ל לְפִי זֶה דְּהַשַּׁ"ס
בְּקִידּוּשִׁין גַּבֵּי עָרְלָה דְּמ מַה הֵיכִי מְקִילִינַן בְּסָפֵק הלל"מ הוּא מִשּׁוּם דס"ל דְּחוֹמֶר הַסְּפֵקוֹת
מִדְּרַבָּנָן וְכֵיוָן דְּהֵם אָסְרוּ הַסְּפֵקוֹת לָא פְּלוּג רַבָּנָן בֵּין דָּבָר הַמְפוֹרָשׁ בַּכָּתוּב לְאֵינוֹ מְפוֹרָשׁ
וּלְשִׁטַּת הַסּוֹבְרִים דְּחוֹמֶר הַסְּפֵקוֹת מִן הַתּוֹרָה וּלְדִידְהוּ סָפֵק בהלל"מ לְקֻלָּא צ"ל דְּתְמִיהַת
הַשַּׁ"ס הוּא הֵיכִי מְזַלְזְלִינַן לְמִיסְפֵּי בְּיָדַיִם וְאַהָא מְשַׁנֵּי כָּךְ נֶאֱמְרָה הֲלָכָה סְפֵקוֹ מֻתָּר כְּלוֹמַר
אֲפִילּוּ לְמִיסְפֵּי בְּיָדַיִם, כֵּן נִרְאֶה כַּוָּנַת הָרַב חֲתַם סוֹפֵר בָּזֶה וְנִמְצָא לְפִי זֶה דְּהָרַמְבַּ"ם דס"ל
בְּעָלְמָא דְּחוֹמֶר הַסְּפֵקוֹת מִדְּרַבָּנָן ס"ל דס' בהלל"מ לְחוּמְרָא דְּלָא כְּמוֹ שֶׁהֵבִינוּ בְּדַעְתּוֹ
הָרַמְבַּ"ן וּדְעִמֵּיהּ דס"ל דְּסָפֵק הלל"מ לְקֻלָּא כמש"ל, וְאָתֵי שַׁפִּיר נָמֵי שִׁיטַת הָרַמְבַּ"ן
דס"ל בֶּאֱמֶת דְּסָפֵק הלל"מ לְחוּמְרָא וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דס"ל דְּחוֹמֶר הַסְּפֵקוֹת הֵם רַק מִדְּרַבָּנָן
כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַדְבָּ"ז בח"א סִימָן קפ"ח בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ן הֲבֵאתִיו לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַסָּמֶ"ךְ
אוֹת יו"ד: אַךְ קָשֶׁה דַּאֲנַן מַה נַּעֲנֶה לְסְבָרַת הָרַשְׁבָּ"א דְּיָדוּעַ וּמְפֻרְסָם דס"ל דְּחוֹמֶר
הַסְּפֵקוֹת הֵם מִדְּאוֹרַיְיתָא וּלְשִׁיטַת הָרַב חת"ס צ"ל דִּלְדִידֵיהּ סָפֵק בהלל"מ אָזְלִינַן לְקֻלָּא
וְאִילּוּ הָרַב כנה"ג הנז"ל הָעֵד הֵעִיד בִּשְׁמוֹ בתה"ב (גַּבֵּי גְּלוּדָה) דס"ל כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ן
דְּסָפֵק הֲלָכָה למ"מ אָזְלִינַן לְחוּמְרָא וְכֵן קָשֶׁה מִדַּעַת הָרַב הַחִינּוּךְ בְּפָרָשַׁת קְדוֹשִׁים סי'
רמ"ו דְּאַף דס"ל בְּעָלְמָא דְּחוֹמֶר הַסְּפֵקוֹת מִדְּאוֹרַיְיתָא ס"ל דבס' הלל"מ אָזְלִינַן לְחוּמְרָא
זוּלַת בְּעָרְלָה שֶׁכֵּן הִיא הַקַּבָּלָה וַדַּאֲהּ אָסוּר סְפֵקָא מֻתָּר וְז"ל וּבְפֵירוּשׁ אָמְרוּ זַ"ל בְּעִנְיַן
הָעָרְלָה כִּי כָּךְ נֶאֱמַר עָלֶיהָ ההלל"מ וַדַּאֲהּ אָסוּר סָפְקָא מֻתָּר כְּלוֹמַר שֶׁאֵין עִנְיַן אִיסּוּרָהּ
כְּמוֹ שְׁאָר אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁכָּל זְמַן שֶׁיִּתְחַדֵּשׁ עָלֵינוּ סָפֵק בְּדָבָר שֶׁהוּא אָסוּר מה"ת יֵשׁ
לָנוּ לֶאֱסוֹר אוֹתוֹ מִסָּפֵק דקיי"ל סָפֵק אִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא אָסוּר דְּאוֹרַיְיתָא וּכְמוֹ כֵן בְּיַאֲרְנוּ
עִם הַפֵּירוּשִׁים הַטּוֹבִים שֶׁסָּפֵק הלל"מ לְחוּמְרָא וּבְעִנְיַן אִיסּוּר עָרְלָה קַבָּלְנוּ כִּי בְּפֵירוּשׁ
נֶאֱמַר לְמֹשֶׁה סְפֵיקָא מֻתָּר עכ"ל הֲרֵי מִפִּי קָדְשׁוֹ שְׁתַּיִם זוֹ שָׁמַעְנוּ דס"ל דְּחוֹמֶר הַסְּפֵקוֹת
הֵם מִדְּאוֹרַיְיתָא וס"ל נָמֵי דְּבָכָל סָפֵק בהללמ"מ (חוץ מִסָּפֵק עָרְלָה) סְפֵקוֹ לְחוּמְרָא דְּלָא
כְּהָרַב חת"ס הַנַּ"ל וְצַר לִי מְאוֹד כִּי לֹא זָכִיתִי לִמְצוֹא דִּבְרֵי חֵפֶץ מ"ש בְּמָקוֹם אַחֵר וְאוּלַי
הָיִיתִי יָכוֹל לָבֹא אֶל תִּכּוּנָתוֹ לְהָבִין דב"ק וְכָעֵת צ"ע: הַמּוּרָם מִכָּל הָאָמוּר בְּעִנְיָן זֶה דְּדַעַת
הָרַמְבַּ"ן בסה"מ שֹׁרֶשׁ ב' וְהָרַשְׁבָּ"ץ בְּסֵפֶר יָבִין שְׁמוּעָה וּבְסֵפֶר זֹהַר הָרָקִיעַ וְהָרִיבָ"שׁ בסי'
קס"ג וְהָרַשְׁבָּ"א בתה"ב (בְּדִין הַגְּלוּדָה) וְהָרַב הַחִינּוּךְ בְּפָרָשַׁת קְדוֹשִׁים סי' רמ"ו כֻּלְּהוּ
ס"ל דְּכֹל דָּבָר שֶׁבָּא מהלל"מ הוֹלְכִין בִּסְפֵקוֹ לְחוּמְרָא דִּדִין דָּבָר הַבָּא מהלל"מ שָׁוֶה לְדָבָר
הַמְפוֹרָשׁ בַּתּוֹרָה (זוּלַת בִּסְפֵק עָרְלָה) וְכֵן הוּא דַּעַת מָרָן הב"י בַּיּוֹ"ד סי' רצ"ד, וּבְדַעַת
הָרַמְבַּ"ם יֵשׁ וְיֵשׁ כַּמָּה מֵרַבָּנָן קַדִּישֵׁי דְּסָבְרֵי לְהוֹכִיחַ מִדְּבָרָיו בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת דְּקָאֵי בְּשִׁיטָה
זוֹ דְּסָפֵק בהלל"מ לְחוּמְרָא וְכֵן הוּא גַּם דַּעַת רַבֵּינוּ הַטּוּר בְּסִימָן רצ"ד לְפִי מַה שֶּׁבֵּיְארוּ

דְּבָרָיו הָרַבָּנִים הַדְּרִישָׁה וב"ח וט"ז וּמִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵיהֶם דְּגַם הֵם נָקְטוּ דְּסָפֵק בהלל"מ לְחוּמְרָא וְכֵן דַּעַת הָרַב שָׁ"ךְ שָׁם וְכֵן דַּעַת הָרַבָּנִים פר"ח בִּכְלָלֵי הס"ס בְּקִצָּרָה סי' ב' וּבְאֵר יַעֲקֹב וּצְרוֹר הַחַיִּים וּמַטֵּה יוֹסֵף וּבֵית שְׁלֹמֹה וחת"ס וְרֵאשִׁית בִּיכּוּרִים הַנִּזְכָּרִים לְמַעְלָה וְכֵן הוּא דַּעַת הָאָגוּר בְּשֵׁם מוהר"י מוּלְן שֶׁהֵבִיא מָרָן ב"י בא"ח סי' ל"ב (בד"ה וְאַחַר שֶׁעָשָׂה הַתְּיתּוּרָא מֻרְוַבַּעַת) שֶׁכָּתַב שֶׁאֵין לִקְנוֹת גִּידִין לְתִפּוּר הַתְּפִלִּין מִן הַנְּכָרִים דְּשָׁקְלִי נָמֵי מִבְּהֵמָה טְמֵאָה וְסָפְקָא דְּאוֹרָיְיתָא הוּא וְכָל הַקָּבוּעַ כמעמ"ד עכ"ל וַהֲרֵי כָּל עִיקָּר תְּפִירָה בַּגִּידִין מהלל"מ הוּא וְקָאָמַר דַּחֲשִׁיב סָפֵק דְּאוֹרָיְיתָא אַלְמָא דס"ל דְּסָפֵק בהלל"מ לְחוּמְרָא וכ"כ הָרַב פֹּתַח הַדְּבִיר שָׁם בָּאוֹת י"ד בְּשֵׁם הָרַב מַר וּקְצִיעָה דְּמַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הָאָגוּר דס"ל דהלל"מ כִּדְאוֹרָיְיתָא דָּמֵי לְהַחְמִיר בִּסְפֵקוֹ וְשֶׁנִּסְתַּפֵּק אִם גַּם בְּסָפְקָא דְּדִינָא אָזְלִינַן לְחוּמְרָא וְסִיְּים הָרַב מו"ק וּבָאֱמֶת כֵּן מ"ש מִכַּמָּה מְקוֹמוֹת בסי' זֶה דבכ"מ הוֹלְכִין בּוֹ לְהַחְמִיר עכ"ל, וְכֵן הוּא דַּעַת הָרַבָּנִים בֵּית אֶפְרַיִם ופרמ"ג שֶׁאָבִיא בְּסָמוּךְ בס"ד וּפְשִׁיטָא דְּהָכִי נָקְטִינַן (וּלְקָמָן בְּמַעֲרֶכֶת הַסָּמ"ךְ אוֹת ל"ח כָּתַבְתִּי לְעִנְיַן דָּבָר הַלָּמֵד מִדִּבְרֵי קַבָּלָה אִי אָזְלִינַן בִּסְפֵקוֹ לְחוּמְרָא עי'"ש):וְרָאִיתִי לְהָרַב בֵּית אֶפְרַיִם (לְטַרְפֵּיוֹת) בְּשׁוּ"ת שֶׁבְּסוֹף הַסֵּפֶר (לְפִי הַנִּרְאֶה הוּא סי' ד' וְלֹא נִרְשַׁם בּוֹ הַסִּימָן) בְּדַף מ"ז ע"ג שֶׁכָּתַב שֶׁהָרַב הַשּׁוֹאֵל עָמַד בַּחֲקִירָה אִם דָּבָר הַלָּמֵד מהלל"מ חָשִׁיב מִן הַתּוֹרָה וְשֶׁהֵבִיא הַתּוֹסָ' שֶׁהֵבִיאוּ הָרַמְבַּ"ם והרש"ם בפיה"מ בפ"ו דְּמַקָּוְאוֹת וכו' ובד"ה וְדַאֲתַאן עֲלָהּ, כָּתַב דְּמַשְׁמַע מֵהַתּוֹסָפְתָּא דְּמִשּׁוּם דְּעִיקָּרוֹ מִן הַתּוֹרָה אע"ג דְּשִׁיעוּרוֹ הוּא מד"ס (מהלל"מ) אָזְלִינַן לְחוּמְרָא הָא בְּעִיקָּרוֹ בהלל"מ אָזְלִינַן לְקֻלָּא אַלְמָא דס' בהלל"מ אָזְלִינַן לְקֻלָּא וְהֲוָקְשָׁה לוֹ דהלל"מ הוּא לָמָּה נַחְמִיר בּוֹ מִפְּנֵי שֶׁעִיקָּרוֹ מה"ת הֲרֵי סוֹף סוֹף הַשִּׁיעוּר מד"ס הוּא וְלָכֵן כָּתַב דבכה"ג יֵשׁ לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר דְּאָס מַשְׁמָעוּת הַכָּתוּב הוּא לְהַחְמִיר וְהַהֶלְכָה בָּאָה לְהָקֵל כְּגוֹן בְּדֶלְפְּנֵי סֻוכָּה דְּמַשְׁמָעוּת הַכָּתוּב הוּא ג' דְּפָנוֹת וְהִלְכְתָא גַּרְעִיהּ לְדוֹפֶן ג' וְאוֹקְמֵיהּ אַטָּפַח אִי מספק"ל אִם יֵשׁ דּוֹפֶן ג' אוֹ לֹא אָזְלִינַן לְחוּמְרָא.

אֲבָל אִם מַשְׁמָעוּת הַכָּתוּב הוּא לְהָקֵל וְהַהֶלְכָה הֶחֱמִירָה כְּמוֹ בְּעָרְלָה דְּמַשְׁמָעוּת הַכָּתוּב הוּא רַק בא"י וְלֹא בח"ל וְהַהֶלְכָה הֶחֱמִירָה בח"ל אִי מספק"ל אָזְלִינַן לְקֻלָּא (וּפִירֵשׁ שֶׁזֶּהוּ כַּוָּנַת הַשַּׁ"ס שֶׁאָמְרוּ כָּךְ נֶאֱמַר הֲלָכָה וכו') וְעַל דֶּרֶךְ זֶה פֵּירֵשׁ הַתּוֹסָפְתָּא הַנַּ"ל וְכָתַב בד"ה וְתִבְנָא לְדִינָא דִּלְפִי זֶה י"ל בְּכָל הלל"מ שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ עִנְיָן בפ"ע שֶׁלֹּא נִזְכַּר בְּתוֹרָה שֶׁאֵין הָכְרֵעַ בַּכָּתוּב לֹא לְאִיסּוּר וְלָא לְהֶיתֵּר שַׁפִּיר אָזְלִינַן בִּסְפֵקוֹ לְאִיסּוּרָא וְכַתּוֹרָה יַעֲשֶׂה דְּסָפֵק לְחוּמְרָא דָּיְינִינַן לֵיהּ עכ"ל וּדְבָרָיו נֶחְמָדִים וְעוֹד הֶאֱרִיךְ שָׁם בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ וְתָמֵיהַּ לִי שֶׁלֹּא הִזְכִּיר בְּעִיקַּר הַחֲקִירָה הַנַּ"ל מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן בסה"מ בְּשׁוֹרֶשׁ ב' וְדִבְרֵי הָרַאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים שֶׁהֵבֵאתִי לְמַעְלָה ועכ"פ לָמַדְנוּ דְּדַעְתּוֹ הוּא דִּבְדָבָר שֶׁהוּא עִנְיָן בִּפְנֵי עַצְמוֹ שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ מהלל"מ אָזְלִינַן בִּסְפֵקוֹ לְחוּמְרָא: וְכֵן דַּעַת הָרַב פרמ"ג בחא"ח סי' ל"ב בְּמִשְׁבְּצוֹת ס"ק כ"ז וְז"ל בְּפָרֵיׁ לַיּוֹ"ד ק"י צַיְדָנוּ בהלל"מ אִי סָפֵק עֶרְלָה אָסוּר עכ"ל וְכַוָּנָתוֹ וכו', וּמִיהוּ אֲנַן קי"ל הלל"מ סְפֵקוֹ אָסוּר עי"ד רצ"ד סְפֵק עֶרְלָה אָסוּר עכ"ל וְכַוָּנָתוֹ מְבוֹאֶרֶת דְּמִדְּאָמְרִינַן שָׁם דִּסְפֵק עֶרְלָה בח"ל מֻוָּתָּר מִשּׁוּם דְּכָךְ נֶאֱמְרָה הֲלָכָה סְפֵיקָא מֻוָּתָּר מַשְׁמַע דִּבְעָלְמָא סְפֵק הלל"מ לְחוּמְרָא ובחיו"ד סי' ק"י אַחַר כְּלָלֵי הס"ס בְּהַמְחֻוַּדָּשִׁים (שֶׁבְּחֵלֶק שִׁפְתֵי דַּעַת) מפר"ח ותוה"ש אוֹת ה' כָּתַב וְז"ל הלל"מ הֲבִיא בְּתוֹרַת הַשְּׁלָמִים מְחֻוַּדָּשׁ ט"ו מַחֲלוֹקֶת אִי סְפֵקוֹ לְקֻלָּא אוֹ לְחוּמְרָא וְלַהֲלָכָה נִרְאֶה דְּהָוֵי לְחוּמְרָא עכ"ל וּבַפִּתְיחָה לְהל' טַרְפֵּיוֹת הֶאֱרִיךְ קְצָת הוּא הצ"ד כַּמָּה צְדָדִים בָּזֶה וּבְסוֹף ד"ה וְדַע כָּתַב

וּלְקַמָּן בַּקּוּנְטְרֶס הַסְּפֵקוֹת אֲבָאֵר אִם סָפֵק הלל"מ אָסוּר עכ"ל וַהֲרֵי מְבֹאָר שָׁם בִּדְבָרָיו דְּלַהֲלָכָה הָוֵי לְחוּמְרָא וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב ג"כ בחא"ח בְּמִשְׁבְּצוֹת הַנָּ"ל וְתָמֵיהַּ לִי עַל בֵּי דִינָא רַבָּא דק"ק נ"ש הוּבְאוּ דִּבְרֵיהֶם בְּשוּ"ת חָכְמַת שְׁלֹמֹה (הַנִּסְפָּח לְשוּ"ת הַר הַמּוֹר) בסי' ג' ד"ה גַּם דְּרָפְיָא בִּידַיְיהוּ אִי אָזְלִינַן בְּסָפֵק דהללמ"מ לְחוּמְרָא וְז"ל גַּם לָא בְּרִירָה לָן אִי הָוֵי בְּיוֹם א' כְּסָפֵק דְּאוֹרָיְיתָא כֵּיוָן דְּהוּא רַק הלל"מ וּבְמִנְחַת יַעֲקֹב הֵבִיא כַּמָּה פּוֹסְקִים מֵהָרַאשׁוֹנִים דְּסָבְרִי דהלל"מ סְפֵיקָא לְקֻלָּא ובפרמ"ג בְּפִתְיחָה לְטַרְפֵיּוֹת הוֹכִיחַ מִתּוֹסָפְתָּא דס' מֵוָתָּר ויעוַיין בסי' רצ"ד ס"ט וּבַשָּׁ"דּ וט"ז עכ"ל וְהָרַב הַמְחַבֵּר בסס"י ד' הֵשִׁיב לָהֶם ע"ז דְּבְהַקְדָּמָה לְהָרַמְבַּ"ם מְבֹאָר דְּהַדְּ דְּאָתְרוֹג דִּינוֹ כד"ת מַמָּשׁ וכו' עי"ש נִרְאֶה דבהלל"מ בָּעָלְמָא מוֹדֶה לְהוּ דְּאֵין לָנוּ הֶכְרֵעַ בְּזֶה אִי אָזְלִינַן לְחוּמְרָא אוֹ לְקֻלָּא וּבֶאֱמֶת כִּי ס' מִנְחַת יַעֲקֹב אֵין נִמְצָא אֶצְלִי אַדְּ מִתּוֹדְּ מ"ש בְּשֵׁמוֹ הָרַב רֵאשִׁית בִּיכּוּרִים בְּרֵישׁ סי' יו"ד מוּבָן דמ"ש הָרַב מִנְחַת יַעֲקֹב דַּדְּ י"א דְּאָזְלִינַן לְקֻלָּא כָּתַב כֵּן רַק בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר בסי' רצ"ד וְכָתַב כָּתַבְתִּי לְמַעְלָה דִּלְפִי מַה שֶּׁפֵּירְשׁוּ בְּדִבְרֵי הַטּוּר הָרַבָּנִים דְּרִישָׁה וב"ח וט"ז גַּם הַטּוּר מוֹדֶה בָּעָלְמָא דְּסָפֵק הלל"מ לְהַחְמִיר, וְגַם בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם אֵינוֹ מֻחְלָט דְּסוֹבֵר דְּהוֹלְכִין לְקֻלָּא וְהָרַמְבַּ"ן וְהָרַב הַחִינּוּדְּ וְהָרִיבַ"שׁ וְהָרַשְׁבָּ"ץ ומוהר"י מוּלָן שֶׁבְּאָגוּר וְכַמָּה וְכַמָּה מֵרַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים נָקְטִי הָכִי לַהֲלָכָה וא"כ וַדַּאי דְּאֵין מָקוֹם עוֹד לְהִסְתַּפֵּק דְּהָכִי נָקְטִינַן וּמַה שֶּׁהֵבִיאוּ מהפרמ"ג בְּפִתְיחָה הוּא תְּמֵהַּ שֶׁלֹּא רָאוּ מַה שֶּׁצִּיַּיְן לְדָבָרָיו שֶׁבְּסִי' ק"י שֶׁשָּׁם כָּתַב מְפוֹרָשׁ דְּלַהֲלָכָה קי"ל דְּסְפֵקוֹ לְהַחְמִיר וצ"ע: וְרָאִיתִי בְּסֵפֶר בִּנְיַן שְׁלֹמֹה הַנִּדְפָּס חָדָשׁ מַמָּשׁ לִידִידִי הַגָּאוֹן אִישִׁי כ"ג מוהרש"ל מִוִּילְנָא יצ"ו בסי' נ"ח שֶׁעָמַד לְבָאֵר אִם קְרִיאַת הַמְּגִילָּה חֲשִׁיבָה מִדְּאוֹרַיְיתָא כֵּיוָן דְּנֶאֱמְרָה בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ לִקְרוֹת וְלִכְתּוֹב אוֹ אֵינָהּ אֶלָּא כְּמִצְוָה דְּרַבָּנָן ונפ"מ לְעִנְיַן אִם נִסְתַּפֵּק אִם צָרִיךְ לַחֲזוֹר וְכָתַב דְּדַעַת הַטּוּרִי אֶבֶן דְּהִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא מִטַּעַם הַנָּ"ל וְהֵבִיא רְאָיָה לִדְבָרָיו מֵהַשַּׁ"ס מְגִילָּה דַּדְּ י"ד דְּלָמְדוּ קְרִיאַת הַמְּגִילָּה בק"ו מֵהַלֵּל ופי' הטו"א דהק"ו הוּא מֵהַלֵּל דְּלֵיל פֶּסַח וכו', וְהַלֵּל דְּלֵיל פֶּסַח הוּא הֲלָכָה למ"מ כמ"ש הבה"ג וְהָרַמְבַּ"ן וכו' וְכֵיָון שְׁלָמְדוּ מִמֶּנּוּ לְמִקְרָא מְגִילָּה בק"ו שֶׁחֲשִׁיב שֶׁל תּוֹרָה דְּהָא ק"ו נִיתַּן לְיִדָּרֵשׁ וא"כ מִזֶּה רְאָיָה בְּרוּרָה דִּקְרִיאַת הַמְּגִילָּה חֲשִׁיב מִצְוָה דְּאוֹרַיְיתָא וּכְשֵׁם שֶׁבְּסָפֵק הלל"מ צָרִיךְ לֵילֵדְּ לְחוּמְרָא כְּדְאָמְרִינַן גַּבֵּי עֲרָלָה דְּנַדָּאָה אָסוּר סְפֵיקָא שָׁרֵי מִכְּלָל דְּבָעָלְמָא סְפֵיקָא נָמֵי אָסוּר א"כ הה"ד בִּקְרִיאַת הַמְּגִילָּה אֵלּוּ תוד"ק בְּדַדְּ ס"ג ע"ב וע"ג עי"ש וּקְצָת יֵשׁ לְפַקֵּפְק עַל מַה שכ"כ בִּפְשִׁיטוּת וְלֹא זָכַר שֵׂר דְּאֵינוֹ פָּשׁוּט לוֹמַר כֵּן כְּמוֹ שֶׁמִּתְבָּאֵר מִמַּה שֶּׁרָשַׁמְתִּי וא"כ אֵין רְאָיָתוֹ כ"כ בְּרוּרָה דִּקְרִיאַת מְגִילָּה דְּאוֹרַיְיתָא חֲשִׁיבָא לְמֵיזַל בִּסְפֵיקָא לְחוּמְרָא אֶלָּא דעכ"פ כֵּיוָן לַהֲלָכָה לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי דְּהָכִי נָקְטִינַן, ומ"ש שָׁם בְּדַדְּ ס"ג ע"א דִּלְדַעַת הַתּוֹסָ' דְּמִקְרָא מְגִילָּה הִיא מִדְּרַבָּנָן יָכוֹל בֶּן י"ג שָׁנָה וְיוֹם א' לְהוֹצִיא אֶת הַגָּדוֹל דְּבַדְּרַבָּנָן סָמְכִינַן אַחֲזָקָה דְּרָבָּא כָּל שֶׁבָּא לִכְלַל שָׁנִים בָּא לִכְלַל סִימָנִים וּלְהַטּוּרִי אֶבֶן דְּהִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא אֶת הַגָּדוֹל כָּל שֶׁאֵינוֹ בָּרוּר שֶׁהֵבִיא ב' שְׂעָרוֹת דְּבִדְאוֹרַיְיתָא לָא סָמְכִינַן אַחֲזָקָה דְּרָבָּא עי"ש.

הִנֵּה רָאִיתִי בְּטוּרִי אֶבֶן לִמְגִילָּה עַל דַּדְּ ד' (בד"ה שֶׁאַף הֵן הָיוּ בְּאוֹתוֹ הַנֵּס) שֶׁכָּתַב בְּתוֹדְּ דְּבָרָיו וַז"ל וי"ל דָּבָר שֶׁחִיּוּבוֹ בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ לָא דָּמֵי לְשֶׁל תּוֹרָה לְגַמְרֵי וְלֹא לְשֶׁל דִּבְרֵיהֶם אֶלָּא הִיא מִילְתָא מַצִּיעֵי בֵּין שֶׁל תּוֹרָה לְשֶׁל סוֹפְרִים תֵּדַע דְּהָא אִיכָּא מ"ד דְּסָפֵק בִּמְגִילָּה לְקֻלָּא אָזְלִינַן וכו' וְאִילּוּ בִּדְאוֹרַיְיתָא סְפֵיקָא לְחוּמְרָא ש"מ דְּדָבָר שֶׁחִיּוּבוֹ ברוה"ק אֵין

דִּינוֹ לְגַמְרֵי כְּשֶׁל תּוֹרָה וכו' עכ"ל הֲרֵי דְּדַעַת הטו"א דאע"ג דַּחֲשִׁיבָא כְּאוֹרָיְיתָא לָאו לְגַמְרֵי הָוְיָא כְּדְאוֹרָיְיתָא לְמֵיזַל בָּהּ לְחוּמְרָא וא"כ הה"ד דְּנוּכַל לוֹמַר דְּלָאו כְּדְאוֹרָיְיתָא מַמָּשׁ חֲשִׁיבָא שֶׁלֹּא לִסְמוֹךְ אַחֲזָקָה דְּרָבָּא כַּנַּ"ל לְפוּם רִיהֲטָא וּמַחֲמַת שִׁמְחַת פּוּרִים לֹא יָכוֹלְתִּי לְעַיֵּן עוֹד בְּדִבְרֵי קָדְשׁוֹ עיש"ב וּבְעִיקַּר חִיּוּב מ"מ אִם נָחְשָׁב מִדְּאוֹרַיְיתָא רָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַפֵּ"ה אוֹת כ"ט: כה הֲלָכָה כְּרָבָּא לְגַבֵּי אַבַּיֵי לָא אָמְרִינַן כֵּן כִּי פְּלִיגִי אַלִּיבָּא דְּתַנָּאֵי כֵּן כָּתַב הָרַב יַד מַלְאָכִי בְּסִימָן קנ"ז בְּשֵׁם שכנה"ג בְּשֵׁם מַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ וְתָמֵהּ עֲלֵיהֶם מִדִּבְרֵי הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ והר"מ גַּבֵּי פְּלוּגְתָּא דר"ג ור"י בִּתְפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת אוֹ חוֹבָה דְּפָסְקוּ כְּמַאן דְּאָמַר רְשׁוּת מִשּׁוּם דְּרָבָּא ס"ל כֵּן וס' שכנה"ג אֵינוֹ מָצוּי אֶצְלִי לָדַעַת אַיֵּה מָקוֹם כְּבוֹד דִּבְרֵי הָרַב מעד"מ שֶׁהֵבִיא וּמָצָאתִי בְּמַעֲדַנֵּי יו"ט פ"ק דִּבְרָכוֹת סִימָן א' אוֹת ה' שֶׁמְּחַלֵּק בֵּין כִּי פְּלִיגִי אַלִּיבָּא דְּנַפְשַׁיְיהוּ וכו' וְאֶפְשָׁר שְׁאֵלָה הֵם דִּבְרֵי המעד"מ שֶׁרָמַז בְּיַד מַלְאָכִי וּמִתְבָּאֵר שכ"כ לְדַעַת הָרֹא"שׁ כְּמוֹ שֶׁיִּרְאֶה הָרוֹאֶה בַּגּוּף דִּבְרֵי המעד"מ וְתִגְדַּל תְּמִיהַת הי"ם גָּדוֹל שֶׁלֹּא לְבַד שֶׁדְּבָרָיו הֵם הֵיפֶךְ דִּבְרֵי הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ וְהָרַמְבַּ"ם בְּעִיקַּר הַכְּלָל אֶלָּא שֶׁמְּיַיחֵס לְהָרֹא"שׁ מִידִי דְּלָא ס"ל אֶלָּא בְּהֵיפֶךְ.

שׁוּב רָאִיתִי דְּהָרַב מעד"מ לֹא אָמַר כֵּן לְכָלָל מֻוחְלָט בְּדַעַת הָרֹא"שׁ שֶׁהֲרֵי מָצִינוּ לְהָרֹא"שׁ גּוּפֵיהּ דְּלָא ס"ל מַה שֶּׁיִּיחֵס אֵלָיו בְּמַעֲדַנֵּי י"ט הַנַּ"ל וְהוּא בְּפֶרֶק אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ סִימָן ב' ובהלק"ט הל' כְּלָאַיִם סִימָן ה' שֶׁכָּתַב דקי"ל כרי"ו מִשּׁוּם דְּפְלִיגִי בָּזֶה אַבַּיֵי וְרָבָא וקי"ל כְּרָבָא וְכֵן הוּא דַּעַת הַתּוֹסָ' ב"ק דַּף נ"ד ע"א וְהָרַב הנמק"י ר"פ הַשּׁוֹאֵל כָּתַב בְּשֵׁם הרנב"ר וְהָרַשְׁבָּ"א בְּתְשׁוּ' דקי"ל כרי"ו מִשּׁוּם דְּרָבָא ס"ל כְּוָתֵיהּ וְכָתַב הָרַב מַעֲדַנֵּי יו"ט שָׁם בְּפֶרֶק אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ וְז"ל וְהִלְכְתָא כְּרָבָא לְגַבֵּי אַבַּיֵי וְעַיֵּין בפ"ק דִּבְרָכוֹת סִימָן ה' דְּהָתָם מַשְׁמַע קְצָת דְּלָא אָמְרִינַן הָכִי אֶלָּא הֵיכִי דְּפְלִיגִי אַלִּיבָּא דְּנַפְשַׁיְיהוּ ע"כ וְכִיוֹצֵא לָזֶה כָּתַב בהלק"ט שָׁם עי"ש הֲרֵי שֶׁהוּא עַצְמוֹ בִּשְׁתֵּי מְקוֹמוֹת הַנַּ"ל רָאָה סְתִירָה לְעַצְמוֹ וְאֵיכָכָה יוּכַל לְהַחְלִיט כֵּן בְּדַעַת הָרֹא"שׁ וְתֵימַהּ עַל הָרַב שְׁיָרֵי כנה"ג שֶׁקָּבַע זֶה בִּשְׁמוֹ לְכָלָל גָּדוֹל וּבְלִי סָפֵק נֶעְלַם מִמֶּנּוּ דְּבָרָיו הנז"ל וְכֵן מָצָאתִי לְהָרַב מַטֵּה אָשֵׁר בְּלִיקּוּטִים סִימָן י"ח דַּף מ"ו ע"ב ד"ה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה וכו' שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ הַנַּ"ל וְהִקְשָׁה מִדְּבָרָיו עמ"ש הָרַב מוהר"ש הַלֵּוִי ה"ד הָרַב מוהר"א לַפָּפָא סִימָן ס' דְּהָרֹא"שׁ ס"ל כְּכָלָל מוהר"ם דְּהָא קי"ל הֲלָכָה כְּרָבָא וכו' הַיְינוּ הֵיכָא דְּפְלִיגִי אַלִּיבָּא דְּנַפְשַׁיְיהוּ אֲבָל הֵיכָא דְּפְלִיגִי אַלִּיבָּא דְּאַחֲרָיֵנִי לֹא והצ"ע עי"ש.

וְהָרַב מַקָּנֶהאַבְרָהָם במ"ב דַּף מ' ע"ג הֵבִיא מַסְקָנַת הָרַב יַד מַלְאָכִי הַנַּ"ל וְכָתַב שכ"כ הָרֹא"שׁ בהלק"ט הִלְכוֹת עָרְלָה סִימָן י"ט (צ"ל סִימָן ט') וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה דְּלָא מַיְירֵי הָרֹא"שׁ שָׁם בְּפְלֻגְתָּא דְּאַבַּיֵי וְרָבָא בְּפֶסַח הַתְּנָאִים כְּלָל אֶלָּא בְּפְלֻגְתָּא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל בְּפֶסַח הַתְּנָאִים הוּא דְּעָסִיק וְזֶה כְּלָל אֶחָד קָבְעוּ לְעַצְמוֹ בְּיַד מַלְאָכִי אוֹת קמ"ט עי"ש וע"ע בְּיַד מַלְאָכִי אוֹת קנ"ט שֶׁעַל פִּי מ"ש בָּאוֹת קנ"ז הַנַּ"ל דְּהָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ סָבְרִי דַּהֲלָכָה כְּרָבָא אַף כִּי פְּלִיגִי בְּפֶסַח הֲלָכָה כָּתַב דְּאֵין לְחַלֵּק בִּכְלָלָא דַּהֲלָכָה כְּרָבָא לְגַבֵּי אַבַּיֵי בֵּין הֵיכָא דְּפְלִיגִי אַלִּיבָּא דְּנַפְשַׁיְיהוּ לְהֵיכָא דְּפְלִיגִי אַלִּיבָּא דְּאַחֲרָיֵנִי (כִּדְסָבְרִי לְמֵימַר רַבָּנַן בָּתְרָאֵי דְּמַיְיתֵי הָתָם עי"ש) וּמִיקְּלָא אֶת יָדוֹ בִּרְאָיוֹת רַבּוֹת מִדִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וְלֹא רָאִיתִי שֶׁהִזְכִּיר בְּכָל בְּקִיאוּתוֹ דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ בְּפֶרֶק אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ ובהלק"ט הַנַּ"ל וְהוּא חִידּוּשׁ וּבַגּוּף דִּבְרֵי הָרַב מעד"מ עַיֵּין בְּמָלֵא הָרוֹעִים בַּקּוּנְטְרֵיס שׁוֹנָה הֲלָכוֹת דַּף מ"ח ע"ד וְהֵבִיא שָׁם מ"ש מוהרש"א בח"ה בְּקִידּוּשִׁין דַּף נ"ב דְּהֵיכָא דְּפְלִיגִי בִּשְׁמוּעַת רַבָּם דְּמַר

אָמַר הָכִי אָמַר רַבָּה וּמַר אָמַר הָכִי אָמַר רַבָּה לֵיתֵיהּ לְהַאי כְּלָלָא ושקו"ט בָּזֶה עי"ש: כו הַלָּכָה כְּרָבָא לְגַבֵּי אַבַּיֵי הג' נוֹדַע בִּיהוּדָה בְּחֵלֶק אה"ע סי' קכ"ט כָּתַב דְּהָא דקי"ל כְּרָבָא לְגַבֵּי אַבַּיֵי הַיְינוּ דַּוְקָא בְּדִינִים הַנְּהוּגִים וְלֹא בְּהִלְכְתָא לְמִשְׁיחָא וְעַיֵּין לְמַר בְּרֵיהּ בְּשוּ"ת שִׁיבַת צִיּוֹן סִימָן כ"א כ"מ כָּתוּב בַּגִּלָּיוֹן הַיָּד מַלְאָכִי שֶׁבְּיָדִי מכת"י הָרַב מוהר"י עַנְתֶּבִי וְעַיֵּין לְקַמָּן אוֹת מ"ג: כז הַלָּכָה כְּר"ש שְׁזוּרֵי הָרַב יַד מַלְאָכִי בְּסִימָן קע"ו הֶאֱרִיךְ לְהוֹכִיחַ דְּלָא קי"ל כר"ש שְׁזוּרֵי אֶלָּא בִּמְסֻוָּכָן וְהֵבִיא יְרוּשַׁלְמִי דְּמַאי וְגִיטִּין לְהוֹכִיחַ כֵּן עיש"ב ולענ"ד כֵּן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִיְּרוּשַׁלְמִי פ"ב דְּשְׁבִיעִית מ"ז עָלָה דְּתָנַן ר"ש שְׁזוּרֵי אוֹמֵר פּוֹל הַמִּצְרִי שֶׁזָּרַעוֹ וכו' אִתְּמַר שָׁם רִיבָּ"א בְּשֵׁם רִיבָּ"ל הל' כְּרָשָׁ"ש אוֹרֵי ר"א לר"ש הל' כְּרָשָׁ"ש וְאִי ס"ל הל' כְּמוֹתוֹ בכ"מ לֹא הָיוּ צְרִיכִים לְפָסוֹק כְּמוֹתוֹ עַיֵּין תוס' ע"ז ל"ב ע"ב ד"ה הֲלָכָה אֶלָּא וַדַּאי בְּעָלְמָא לָא ס"ל כְּוָתֵיהּ וק"ל ומ"ש הָרַב מַטֵּה אַהֲרֹן דַּף ד' ע"ג ד"ה וְתוּ דְּמַאי דְּפָסַק בִּירוּשַׁלְמִי כְּרָשָׁ"ש הוּא מִשּׁוּם דס"ל דַּהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ בכ"מ הוּא תָּמוּהַּ וכמ"ש במ"א בס"ד דְּאַדְרַבָּא אֵיפְכָא מִסְתַּבְּרָא מִדְּלָא אַשְׁמוֹעִינַן בְּכוֹלֵל כ"מ שֶׁשָּׁנָה רשב"ש הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ וְעַיֵּין לְהָרַב מִקְּנֵה אַבְרָהָם סִימָן ק"ך: כח הַלָּכָה כְּרָשָׁ"ש הָרַב מָלֵא רַחֲמִים לְרֵגֶל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר לְפָנָיו בח"ב דַּף מ"ב ע"ד בֵּיאֵר עָלֶיהָ הַסּוֹבְרִים כְּלָל זֶה וְשָׁאֵין סוֹבְרִים אוֹתוֹ עי"ש ונ"ב רִיבָּ"א בְּשֵׁם רשב"ל נִרְאֶה דס"ל דְּאֵין הֲלָכָה כְּרָשָׁ"ש בכ"מ וְכֵן ר' אֶלְעָזָר בִּירוּשַׁלְמִי שֶׁהֵבֵאתִי בָּאוֹת הַקּוֹדֵם מִדְּלָא אָמְרוּ דֶּרֶךְ כְּלָל הֲלָכָה כְּרָשָׁ"ש בכ"מ וק"ל: כט הֲלָכָה כְּרָשָׁ"ש שְׁמוּאֵל נִרְאֶה דל"ס כְּלָל זֶה מִדְּהַוְצְרִךְ לְפָסוֹק כְּמוֹתוֹ בְּמַסֶּכֶת ר"ה דַּף י"ג ע"ב עַיֵּין תוס' ע"ז דַּף ל"ב ד"ה הֲלָכָה וק"ל: ל הֲלָכָה בְּמַחֲלוֹקֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ ג' סְבָרוֹת אִית לָן לְמִינְקָט כַּסְּבָרָא הָאֶמְצָעִית עַיֵּין מַשְׂאֵת מֹשֶׁה דַּף צ"ג ע"ד כ"כ הָרַב חֶשֶׁק שְׁלֹמֹה בְּכָלָיו אוֹת ס"ה וס' מ"מ א"מ אֶצְלִי אַף רוֹאֶה אֲנִי שכ"כ הָרָז"ה בַּמָּאוֹר פ"ק דְּסֻוָּכָה בְּפִלּוּגְתָּא דְּכַמָּה תְּהֵא בֵּין סֻוָּכָה לְסֻוָּכָה (בְּדַף י' ע"א) עי"ש וְהַפּוֹסְקִים כְּשְׁמוּאֵל וּמְכָּלָם הָרַמְבַּ"ם ש ז"ל אֶפְשָׁר מוֹדוֹ לָזֶה וְשַׁנְיָא הַהִיא מִשּׁוּם דשקו"ט הַשַּׁ"ס אַלִּיבָּא דִּשְׁמוּאֵל עי"ש בהגמי"י אֲבָל בְּעָלְמָא אֶפְשָׁר דְּמוֹדוֹ.

וְכֵן מָצָאתִי לְמָרָן כ"מ פ"ג מֵהִלְכוֹת עֲבָדִים הי"ד שֶׁיִּחֵס כֵּן לְהָרַמְבַּ"ם וּמָצָאתִי לְהָרַב מֶשֶׁק בֵּיתִי בְּמַעֲרֶכֶת הָעֲנָקָה אוֹת קס"ה שֶׁהָרָ"ן וה"ה והרב"ח הרלח"מ כ"כ וְהָרַב כמוהרא"ק הק' מִדִּבְרֵי הר"מ פ"ד ה"ט דִּבְכוֹרוֹת שֶׁפָּסַק כר"י דְּלָא כְּרַב וּדְלָא כִּשְׁמוּאֵל עי"ש, וְסָבוּר הָיִיתִי לְיַיְשֵׁב דְּהֵיכָא דְּאִיכָּא כְּלָלָא אַחֲרִינָא וַדַּאי אָזְלִינַן בָּתְרֵיהּ וְלָא חַשְׁחִין אֲנַחְנָא לס' מְצִיעָתָא וּבְהַהוּא נְקִיטִינַן בְּעָלְמָא רַב ור"י הֲלָכָה כר"י וְכֵן שְׁמוּאֵל ור"י וכמ"ש הַתּוֹסָ' שָׁם שו"ר דּוֹמֶה בְּדוֹמֶה פְּלוּגְתָּא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל ור"י בְּשַׁבָּת קמ"ה ע"א וּפָסְקוּ כִּשְׁמוּאֵל דִּסְבָרָתוֹ אֶמְצָעִית עַיֵּין הָרִיטְבָ"א שָׁם וּבְדִבְרֵי הָרַאשׁוֹנִים שָׁם וה"ה פכ"א דְּשַׁבָּת הי"ג וש"מ דְּאַף נָגֵד הַכְּלָל דְּרַב וּשְׁמוּאֵל ור"י מְהַנֵּי סְבָרָא מְצִיעָתָא וע"כ צ"ל כְּהַהִיא דִּבְכוֹרוֹת דְּהוּא מִשּׁוּם דְּתַנְיָא כְּוָתֵיהּ דר"י ואע"ג דְּדָחֵי רַב וּשְׁמוּאֵל מ"מ פָּשְׁטָה כר"י אָתֵי וְעַיֵּין לְהָרַב תויו"ט פ"ג דְּכֵלִים מ"ב ד"ה ר"מ דַּהֲלָכָה כר"י דְּשִׁיעוּרוֹ בֵּינוֹנִי וְעַיֵּין לְהָרַב קֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּתוֹסֶפֶת דְּרַבָּנָן אוֹת רנ"ג וְאַחֲרֵי מֻוָּפְלָג הֵן כָּל יָקָר רָאָתָה עֵינִי אֲשֶׁר דִּבֵּר בָּזֶה הָרַב יַד מַלְאָכִי בְּמַעֲרֶכֶת הַמֵּ"ם אוֹת תע"ז עי"ש ד"ק וְעַיֵּין הָרֹא"ש בפ' חֲבִית סִימָן ד' ובפ' הַדָּר סִימָן כ' ובפ"ג דִּבְכוֹרוֹת סִימָן ג' וע"ע לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת ק"ל או"ק ה' וְעַיֵּין בצל"ח לַפְּסָחִים עַל דַּף כ"ג ע"ב (בד"ה שָׁם הֲזִיד) וְהָרַדְבָּ"ז בַּחֲדָשׁוֹת סִימָן תל"א כָּתַב דְּמִסְתַּבְּרָא לִפְסוֹק כְּהָרַשְׁבָּ"א דְּהוּא סְבָרָא אֶמְצָעִית: לֹא הֲלָכָה כְּתַלְמִיד בְּמָקוֹם רַבּוֹ

כְּשֶׁלֹּא נָחְלְקוּ פָּנִים בְּפָנִים עַיֵּין מַה שֶּׁצִּיַּינְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת קס"א: לב הֲלָכָה הָא דקי"ל ר"ה ור"פ הל' כר"פ יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם נֶאֶמְרוּ הַכְּלָלִים גַּם כִּי נֶחְלְקוּ בְּמִילֵי דְּאַגָּדָה בפי' הַכָּתוּב וְלֹא בָּא מַחֲלָוקוּתָם לְעִנְיַן דִּינָא דְּאֶפְשָׁר דְּמִדְּמִינָן לְמ"ש בְּסַנְהֶדְרִין דַּף נ"ח ע"ב סֻוגְיָא דִּשְׁמַעְתָּא הֲלָכָה קָאָמַר בִּתְמִיהַ עי"ש וּמִתְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א ח"א סִימָן קצ"ד וְסִימָן רמ"ב שֶׁהֵבִיאוּ הָרַבָּנִים יָעִיר אָזֶן בַּמִּדְבָּר קְדֵמוֹת מַעֲרֶכֶת הַבַּי"ת אוֹת ב' ומוהר"י נִינְיוּ בְּסֵפֶר אֱמֶת לְיַעֲקֹב דַּף צ"א וְיוֹסֵף אַבְרָהָם פר' וַיֵּלֶךְ דַּף צ"א נִרְאֶה דְּאֵין לְחַלֵּק וְעַיֵּין שׁוּ"ת חת"ס א"ח סִימָן קנ"ט (ד"ה וְהִנֵּה) אוּלָם עַיֵּין לְהָרַבָּנִים מַעֲשֶׂה רוֹקֵחַ פ"ז מֵהִלְכוֹת תְּשׁוּבָה ה"ד וְרֹאשׁ דָּוִד הו"ד בְּסֵפֶר בֵּית אַהֲרֹן ד' ד' ע"ג לְעִנְיַן כְּלָלָא דְּאֵין הל' כְּתַלְמִיד בְּמָקוֹם הָרַב דה"ד הֵיכָא דנפ"מ לְדִינָא וְלָא הֵיכָא דְּפְלִיגִי בִּסְבָרָא וּדְרָשַׁת הַפְּסוּקִים וְעַיֵּין שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב ח"ג סִימָן קכ"ו דְּבָשׁ לְפִי בַּקּוּנְטְ' פֶּה אֶחָד בְּבָבָא דְּהָא לַחְמָא עָנְיָא בד"ה וּבְמָטוּ.

וממ"ש בְּקִרְדּוּשִׁין דַּף ע"ב סוֹף ע"ב אָמַר ר"י אָמַר שְׁמוּאֵל הֲלָכָה כר' יוֹסֵי הָיָה נִרְאֶה דְּלָא אִתְּמַר כְּלָלָא בְּמִידֵּי דְּלָא נפ"מ לְדִינָא דאל"כ הֲלָכָה לָמָּה לִי הָא קי"ל ר"מ ור"י הל' כר' יוֹסֵי אַף י"ל דר"י אמ"ש לֵית לֵיהּ הָנֵי כְּלָלֵי כְּלָל וְכֵן בַּדִּין לְפִי מ"ש תוס' זְבָחִים דַּף מ"ה ד"ה הִלְכָתָא דְּבָהָיא דְּקִרְדּוּשִׁין נפ"מ לְדִינָא עי"ש ודו"ק: לג הֲלָכָה למ"מ נִרְאֶה מִתּוֹסְ' יְבָמוֹת ע"ז ע"ב ד"ה הֲלָכָה דְּבָדָבָר שֶׁהוּא הלל"מ לֹא יִתָּכֵן בּוֹ מַחֲלוֹקֶת עַיֵּין לְהָרַב תוי"ט פ"ד דְּסֵוָכָּה מ"ט וְעוֹד לוֹ בְּכַמָּה דֻּכְתֵי וּבְחִי' לְיוֹמָא ע"ד תוס' דַּף ע"ט ד"ה לוֹמַר הוק' לי מִזֶּה זמ"ר דִּבְרֵי הַתּוֹסְ' דְּהָתָם אַדִּבְרֵיהֶם דִּיבָמוֹת הַנָּ"ל וְכָתַבְתִּי דְּהַתּוֹסְ' יוֹמָא ממוהר"ם מַרוֹטוּנְבּוּרְק הֵם כמ"ש הג' ברכ"י א"ח סִימָן כ"ה אוֹת ג' וַגַּבְרָא אַגַּבְרָא לָא רְמֵינַן וְעַתָּה רָאִיתִי שֶׁכְּבָר עָמַד בָּזֶה ר"ח הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף סִימָן ג' וְכָתַב בְּשֵׁם הָרַב יָבִין שְׁמוּעָה דְּדַוְקָא בְּהַהִיא דִּיבָמוֹת הֲוֻכְרְחוּ לוֹמַר דְּאֵין מַחֲלוֹקֶת אֲבָל בְּעָלְמָא אפ"ל דְּפְלִיגִי בהלמ"מ עי"ש אֶלָּא דְּרוֹאֶה אֲנִי דמ"מ מִידֵי פְּלֻגְתָּא לָא נָפֵיק דְּהָא אִיכָּא הָרַמְבַּ"ם דס"ל דְּלָא יִפּוֹל מַחֲלוֹקֶת בְּדָבָר שֶׁהוּא הלמ"מ כמ"ש הַגָּאוֹן מוהריט"א בס' קֹהֶלֶת יַעֲקֹב סִימָן קל"ז במע' חֲצִי שִׁיעוּר דַּף מ"ה ע"א (מִדְּפוּס אַשְׁכְּנַז) שכ"כ בַּפֵּ"א מהל' מַמְרִים ה"ג וּבַהַקְדָּמָה לפיה"מ עיי"ש וּלְפִי הנ"ר לֹא זָכַר שֵׁר דִּבְרֵי הַתּוֹסְ' וְדִבְרֵי הָרַב מ"א בְּאַרְעָא דְּרַבָּנָן הַנָּ"ל דהו"ל לְפָרֵשׁ דְּקֻוּשְׁיָתוֹ לְדַעַת הַתּוֹסְ' נִיחָא וּלְדַעַת הר"מ דַּוְקָא הוּא דק"ל עיי"ש בְּדִבְרֵי קָדְשׁוֹ.

וְעַיֵּין להג' חק"ל בְּזִכְרוֹנוֹתָיו שבס' יִשְׂרֵי לֵב ק"ד ע"ב אוֹת ל' מ"ש מֵהָרַמְבַּ"ן בסה"מ שֹׁרֶשׁ א' בְּרֹאשׁוֹ דְּנִרְאֶה מִדְּבָרָיו ג"כ דְּיָכוֹל לִהְיוֹת מַחֲלוֹקֶת בְּמִידֵּי דהלמ"מ ומַה שֶּׁצִּיַּינְתִּי שָׁם בְּיִשְׂרֵי לֵב רֹאשׁ"י סֵוָכָּה ל"ח ע"א דס"ל דְּלָא יִפּוֹל מַחֲלוֹקֶת לְפִי הַנִּרְאֶה כַּוָּנָתוֹ לְדִבְרֵי רַשְׁ"י שָׁם בד"ה הֲלָכָה עי"ש ולענ"ד אֵין כַּוָּנַת רַשְׁ"י לוֹמַר שֶׁהוּא הלמ"מ אֶלָּא הֲלָכָה ר"ל דְּנִקְיטִינַן הָכִי וְעַיֵּין לְהָרַב מִשְּׁקֵ בֵּיתִי בְּמַעֲרֶכֶת הג' אוֹת קכ"א ומש"ש בְּשֵׁם הָרַב קֹהֶלֶת יַעֲקֹב דַּף ל"ז לְפִי הַנִּרְאֶה מַה שֶּׁצִּיַּינְתִּי לְעֵיל הוּא דַּף ל"ז מִדְּפוּס יָשָׁן וְעַיֵּין לְהָרַב שָׁרְשֵׁי הַיָּם הוּבָא בְּמִקְוֶה אַבְרָהָם מ"ב אוֹת קכ"א לְחַלֵּק יָצָא וְאָמַר דְּיִתָּכֵן שֶׁיִּהְיֶה מַחֲלוֹקֶת בהלל"מ מַר אָמַר הָכִי נָאֶמְרָה הֲלָכָה וּמַר אָמַר לֹא נֶאֶמְרָה כֵּן אֶלָּא כֵּן אֲבָל שֶׁיַּחֲלוֹק לַעֲקוֹר הג"ש לְגַמְרֵי זֶה לֹא יִתָּכֵן עי"ש וְעַיֵּין לְהָרַב תוי"ט בפ"ד דְּסֵוָכָּה הנז"ל וּבְמַכְתֵּב לְחִזְקִיָּהוּ בְּחֵלֶק הַשִּׁיטָה דַּף ג' ע"ב ודו"ק.

וְעַיֵּין כְּרֶם שְׁלֹמֹה לַיּוֹ"ד סִימָן רמ"ו ע"ד הרט"ז סק"ב וְשָׁם בְּסִימָן כ"ט וְתִפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל פיה"מ בפ"ו דְּמָנָחוֹת מ"ז וּבְחִ'הג' מוהר"ן הִירְשׁ חַיּוֹת לְיוֹמָא דַּף כ"ה וּבְגִלְיוֹן הַשַּׁ"ס לִירוּשַׁלְמִי (הנד"מ בזיטאמיר) בַּפֵּ"א דְּפֶאָה דַּף א' ע"ב ובפ"ב דְּכִלְאַיִם דַּף ה' ע"ב וּלְהָרַב שְׁלָ"ה בְּחֵלֶק תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה בְּכָלְלֵי רַבִּי ד"ה כָּל מָקוֹם שֶׁאוֹמֵר בַּמִּשְׁנָה וכו' וּלְהָרַב יַד מַלְאָכִי בְּמַעֲרֶכֶת הַלָּמֶ"ד אִית שצ"ד וּבְשׁוּ"ת שו"מ מַהֲדוּרָא ג' ח"א סי' ס"ח: לד הֲלָכָה למ"מ עַיֵּין רַשָּׁ"י נָזִיר כ"ט ע"א ד"ה בִּשְׁלָמָא ר"י וכו' דְּהָכִי הָוֵי הֲלָכָה וְאֵין מְשִׁיבִין כְּלָל ע"כ וְהִקְשָׁה הָרַב דַּרְכֵי שָׁלוֹם דַּף קכ"ג ע"א ממ"ש בב"ב י"ב ע"ב גַּבֵּי חָכָם עָדִיף מִנָּבִיא וכו' וְדִילְמָא כְּסוֹמֵא בַּאֲרֻבָּה וְלָאו טַעְמָא יָהֵיב עי"ש וּבְרַשָּׁ"י וְנִמְצָא דְּאֵיכָּא סְבָרָא בְּמִיְדֵי דהלמ"מ והצ"ע ולענ"ד אֵין כַּוָּנַת רַשָּׁ"י לוֹמַר דְּכָל הלמ"מ צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ טַעַם וּסְבָרָא כְּלָל דְּהָא מַהֵיכִי תֵּיתֵי וַהֲרֵי מָצִינוּ הללמ"מ וְיֵשׁ בָּהּ טַעַם הַיְינוּ הַהִיא דְּאֵין יְשִׁיבָה בַּעֲזָרָה אֶלָּא לְמַלְכֵי ב"ד דְּהִיא הללמ"מ עַיֵּין רַשָּׁ"י בפ' חֵלֶק דַּף ק"א וְיֵשׁ בָּהּ טַעַם מְשׁוּם שֶׁאֵינוֹ כְּבוֹד הַשְּׁכִינָה עַיֵּין רַשָּׁ"י סוֹטָה דַּף מ' וּלְהַגְ' מש"ל פ"ז מֵהִלְכוֹת בֵּית הַבְּחִירָה ה"ז וְכַיּוֹצֵא לָזֶה עַיֵּין לְהָרַב בְּאֵר מַיִם חַיִּים מוֹצִידִי בְּשׁוּ"ת יוֹ"ד סוֹף סי' י"ג דְּמְפָרֵשׁ טַעְמָא לְהללמ"מ ונפ"מ לְדִינָא אֶלָּא כַּוָּנַת רַשָּׁ"י לוֹמַר דבהללמ"מ הַגַּם כִּי נִרְאֶה לָנוּ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מִן הַקּוֹשִׁי אֵין לְהַרְהֵר אַחֲרֶיהָ דְּאֵין מְשִׁיבִין עַל הללמ"מ אֲבָל וַדַּאי אִם נַשִּׂיג לָתֵת טוּב טַעַם וְאֵיזֶה סְבָרָא יְשָׁרָה עַל הללמ"מ שַׁפִּיר אָמְרִינַן לֵיהּ וְגַם יִתָּכֵן שֶׁנַּשִּׂיג חָכָם הֶעְדִּיף מִנָּבִיא הַדִּין הַהוּא ע"י סְבָרָתוֹ הַיְשָׁרָה וק"ל וְעַיֵּין רַשָּׁ"י עֵירוּבִין ס"ח ע"א ד"ה כֵּלָן טְמֵאִים וכו' וְטַעְמָא לֵיכָּא אֶלָּא הִלְכוֹת טֻוְמְאָה הָכִי גִּמִירִי לְהוּ ע"כ.

מִזֶּה הָיָה מָקוֹם לְהָבִין מַה שֶּׁהֵבִין הָרַב דר"ש מִדִּבְרֵי רַשָּׁ"י אֶלָּא דְּאֵינוֹ מֻוכְרָח וק"ל וְעַיֵּין רַשָּׁ"י פְּסָחִים ל"ח ע"ב בְּסוֹפוֹ בד"ה וְאֵיכָּא דְּאָמְרִי וכו' דְּלָא בָּעֵי טַעְמָא כהללמ"מ דו"ק בִּלְשׁוֹנוֹ דְּלָא בָּעֵי טַעְמָא ר"ל דא"ץ ואה"ן דְּאִי מַשְׁכְּחִינַן טַעְמָא יָהֲבִינַן וְעַיֵּין בְּעָרוּךְ עֵרֶךְ בְּרִית מַה שפי' בַּסּוֹף הַנָּ"ל וכ' בתו"ד דאע"ג דהלל"מ הִיא לָאו טַעְמָא בָּעָא בִּתְמִיהַ וְעַיֵּין בפיה"מ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל בַּשְּׁבִיעִית פ"ק מ"ו שֶׁכָּתַב דִּבְרֵי רַשָּׁ"י זַ"ל בְּתַעֲנִית ג' ע"א תְּמוּהִים דְּיָהֵיב טַעְמָא להלל"מ ע"כ מִפְּשַׁט דְּבָרָיו נִרְאֶה דְּתָמִיהַ לֵיהּ דְּלֹא יִתָּכֵן לִיתֵּן טַעַם אַמִּידִי דהלמ"מ אֶלָּא די"ל כַּוָּנָתוֹ כמ"ש הָרוֹאֶה וע"ע שו"ת חת"ס יו"ד סוֹף סי' שמ"א סוֹף ד"ה אָמְנָם, והג' קרב"ן בפ"ק דְּסֻוָּכָה סי' ל"ו אות ק"מ לֹא הוק' לוֹ ע"ד הרט"ז שֶׁהֵבִיא שָׁם אֶלָּא מַאי שְׁנָא עי"ש וק"ל וְעַיֵּין תוס' ב"ב דַּף ק"א ע"ב ד"ה הַמּוֹצֵא מֵת וכו' וְאֵין נִרְאֶה לר"י דְּלֹא שַׁיָּךְ כָּאן הִלְכְתָא גְּמִירִי לָהּ דְּהָוֵי דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טַעַם עי"ש אֲפָשָׁר ר"ל דְּכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טַעַם וְלֹא מָצִינוּ בפי' בַּגְּמָרָא שֶׁהוּא הֲלָכָה אֵין לָנוּ הֶכְרֵחַ לוֹמַר שֶׁהוּא הֲלָכָה וק"ל: לָהּ הלמ"מ מָצִינוּ דְּאָמְרוּ כֵּן בַּשַּׁ"ס וְלָאו דַּוְקָא הוּא אֶלָּא תַּקָּנְתָא דְּרַבָּנָן כְּמוֹ שֶׁמִּתְבָּאֵר מִתּוֹךְ מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי לְעֵיל במע' הב' אוֹת ס"ד דִּבְכַמָּה דְּבָרִים שֶׁאָמְרוּ בַּשַּׁ"ס שֶׁהֵם הלל"מ מְפָרְשִׁי לְהוּ קַמָּאֵי דְּלָאו הלל"מ קָאָמַר אֶלָּא כְּאִילּוּ הוּא הלל"מ עי"ש וְכַיּוֹצֵא לָזֶה כָּתַב הָרַב יַד מַלְאָכִי בָּאוֹת תס"ה בְּשֵׁם הרב"א בִּכְלָלָיו דְּאֵיכָּא בַּשַּׁ"ס דְּקָאָמַר מֵהֲלָכָה ור"ל מִדְּרַבָּנָן וְסִיֵּים דְּדַוְקָא הֵיכָא דְּלָא מַיְיתֵי קְרָא עי"ש ודו"ק וע"ע לְהָרַב תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל (פיה"מ) בפ"ב דְּיוֹמָא מ"ב שֶׁכָּתַב דְּיֵשׁ הַרְבֵּה בַּשַּׁ"ס הלל"מ דְּאֵינוֹ הלל"מ מַמָּשׁ אֶלָּא ר"ל דָּבָר חָזָק כהלל"מ וּנְהִירְנָא כַּד הֲוֵינָא טָלְיָא שָׁמַעְתִּי מחו"ר עיק"ו יְרוּשָׁלַיִם תוב"א וּמָטוּ בָּהּ מִשְּׁמֵיהּ דְּגַבְרָא רַבָּה רל"ץ הָרַב מוהר"י קוּבּוּ דַּהֲוָה מַקְשֵׁי אַמַּאי הִשְׁמִיטוּ הַפּוֹסְ' הָא דְּאָמְרִינַן בְּפִסְחִים דַּף ק"י ע"ב ב' בְּצִים וכו' הלל"מ דְּכֵיוָן דְּהוּא הלל"מ לֹא

יִתְחַלֵּף בְּשׁוּם זְמַן וְכָל רַבָּנֵי הַדּוֹר לֹא מָצְאוּ מַעֲנָה לְשׁוֹן וּלְפִי הָאֲמוּר נִרְאֶה דְּאֶפְשָׁר לְיַיְשֵׁב דְּסָבְרִי דְּלָאו הללמ"מ מַמָּשׁ קָאָמְרִינַן וְכֵינָן דְּלָא קָפְדִינַן הָאִידָּנָא לָא חָיְישִׁינַן לָהּ שׁוּב מָצָאתִי בְּהַגָּהוֹת הָרַב מוהר"ץ הִירְשׁ חַיּוֹת לַחֲגִיגָה דַּף ג' ע"ב שֶׁאַחַר שֶׁהִזְכִּיר מ"ש הָרֹאֹ"שׁ דמ"ש בש"ם הלל"מ עַמּוֹן וּמוֹאָב מְעַשְּׂרִין מ"ע בַּשְּׁבִיעִית לָאו הלל"מ קָאָמַר סְיָיִם וְזַ"ל וְעַיֵּין פְּסָחִים ק"י ע"ב ב' בְּצִים וּשְׁנֵי קִישּׁוּאִין הלל"מ לְעִנְיַן זוּגוֹת דְּחָיְישִׁינַן בְּהוּ עי"ש וְיָדַעְתָּ דְּכָל עִנְיַן זוּגוֹת אֵין לוֹ יְסוֹד בְּדִין רַק סְפֵקָה וּדְלָא קָפִיד לָא קָפְדִי בַּהֲדִיהּ ומ"מ נִקְרָא זֶה בִּלְשׁוֹן הַלָּכָה מִסֵּינֵי הֲרֵי דְּלָאו בְּדַוְקָא אִתְמַר גַּם לָשׁוֹן זֶה עכ"ל: לוֹ הלמ"מ מָצָאתִי בְּכִתְבֵי הַקּוֹדֶשׁ לְהָרַב מוהר"י אֶלְיָקִים זַ"ל וְזַ"ל הלל"מ עַיֵּין לְהָרַב תוי"ט פ"ק דְּעֵירוּב ן מ"ב ופ"ז דְּאָהֳלוֹת מ"ב וְעַיֵּין לְהָרַב זֶרַע אַבְרָהָם בְּשׁוּ"ת יו"ד סי' טו"ב דַּף ס"ד ע"ד וְאֵילָךְ וְהָרַב דִּבְרֵי אֱמֶת בַּקּוּנְטְרִיס ט' דַּף פ"ג ע"א ד"ה וְרָאִיתִי לְהָרַמְבַּ"ן וְעַיֵּין מ"ש בְּאוֹרְךְ וּבְרוֹחַב הָרַב חַוּת יָאִיר סי' קצ"ב עכ"ל: לז הלמ"מ עוֹד לוֹ לְהָרַב הנז' וְזַ"ל הלל"מ לֹא שַׁיָּיךְ בּוֹ חֲזָרָה הָרַב כַּפּוֹת תְּמָרִים דַּף י"ח ע"ג וְעַיֵּין מַה שֶּׁהקְשָׁה שָׁם עַל הק"א וְעַיֵּין חַוּת יָאִיר סי' קצ"ב עכ"ל: לח הלמ"מ אִם הוּא לְעַכֵּב אוֹ לְמִצְוָה בְּעָלְמָא הִנֵּה מִתְבָּאֵר מִמַּה שֶּׁהֵבִיא מָרָן הב"י בא"ח סי' ל"ב בד"ה וְיֵשׁ כּוֹרְכִין עַל כָּל פָּרָשָׁה קָלָף קָטָן וכו' דלכ"ע דָּבָר שֶׁהוּא הלל"מ הוּא לְעַכֵּב ע"ע הָרַב פְּתַח הַדְּבִיר בח"א דַּף נ"א ע"ד עָמַד בָּזֶה דְּמָצִינוּ בַּשַּׁ"ס בכ"מ דְּאַף בְּדָבָר שֶׁהוּא הלל"מ אָמְרוּ שֶׁאֵינוֹ לְעַכֵּב וְהֶאֱרִיךְ מַה עַיֵּין שָׁם: לט הֵלְכְתָא גְּמִירִי לָהּ כִּי אִתְמַר בַּשַּׁ"ס אִם הוּא הלל"מ עַיֵּין לְהָרַב מֶשֶׁק בֵּיתִי בְּמַעֲרֶכֶת הג' אוֹת קכ"א שֶׁהֵבִיא מִכַּמָּה מְחַבְּרִים דְּלָשׁוֹן זֶה מוֹרֶה דְּהוּא הלל"מ וְאֵינוֹ כְּמוֹ גְּמִירִי דִּשְׁכִיחִי טוּבָא בַּשַּׁ"ס דְּאֵינָם אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן.

וְעַיֵּין לְהָרַב פְּתַח הַדְּבִיר בח"א דַּף נ"ב ע"א דְּלָא כְּהָרַב תוי"ט בפ"ב ומס' סוֹטָה מ"ב דס"ל דְּהֵלְכְתָא גְּמִירִי לָהּ לָאו הלל"מ הִיא: מ הֲלָכָה כת"ק הָרַב בְּנֵי שְׁמוּאֵל מֵבִין מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י בֵּיצָה כ"ד ע"א (ד"ה אַהָא) דְּאֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר הל' כת"ק מִשּׁוּם דְּלֹא הֶזְכִּיר מִי הוּא הת"ק אֶלָּא אוֹמֵר אֵין הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הַחוֹלֵק וּבְזֶה מְיֻשָּׁב קוּשְׁיַת הַתּוֹסָ' שָׁם י"ז ע"א ד"ה אֵין עי"ש הו"ד בס' שְׂדֵה יִצְחָק גואיטע וּבְסֵפֶר מִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ בְּחֵלֶק הַשִּׁיטָה שָׁם וקלע"ד וַהֲרֵי מָצִינוּ בְּשַׁבָּת דַּף נ"ד ע"א כִּי אֲתָא רַבִּין אָמַר ר"י הל' כת"ק וּבְדַף קל"ה אִתְמַר רַב אָמַר הל' כת"ק וּשְׁמוּאֵל אָמַר הל' כְּרַשְׁבָּ"א ובב"ק מ"ח ע"ב רַב אָמַר הל' כת"ק וכו' וְעַיֵּין נְדָרִים דַּף פ"ה ע"ב ובב"מ ל"ח ע"ב אִתְמַר ר' אַבָּא בַּר ר"י אָמַר ר"י הֲלָכָה כְּרַשְׁבָּ"ג וְרָבָא אָמַר ר"נ הל' כַּחֲכָמִים ובב"ב ס"ה סוֹף ע"ב אִתְמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב הל' כְּדִבְרֵי חֲכָמִים וכו' עי"ש הֲרֵי בְּהֶדְיָא דְּגַם כִּי לֹא הֶזְכִּיר שְׁמִיהּ דת"ק מִי הוּא קָאָמַר הל' כת"ק אוֹ כַּחֲכָמִים וּבְחִי' לְקַמָּא שָׁם נִדְחַקְתִּי לְחַלֵּק דִּבְבֵיצָה דהסת"ם דְּהָתָם נוֹדַע לָנוּ דְּלָאו ר"מ הִיא אֶלָּא ר"י כמ"ש שָׁם בַּבָּרַיְיתָא אמטו"ל כֵּיוָן שֶׁלֹּא הֶזְכִּיר שְׁמוֹ אֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר הל' כת"ק לֹא כֵן בְּהַהִיא דְּקַמָּא דסת"מ ר"מ הִיא סְתָמוֹ כְּפֵירוּשׁוֹ והו"ל כְּאוֹמֵר הל' כר"מ וְעַתָּה אֵינוֹ נַח לִי כְּלָל וְחִפַּשְׂתִּי בְּסִפְרֵי בַּעֲלֵי הַכְּלָלִים וְרָאִיתִי לְהָרַב יַד מַלְאָכִי בָּאוֹת קע"א אֲשֶׁר הֵבִיא בְּיָדוֹ מַה שֶּׁכָּתְבוּ רַבּוֹתֵינוּ בַּעֲלֵי הַתּוֹסָ' בְּמָנָחוֹת דַּף ל"ז ד"ה וְהָא דְּאֵין דָּרְךְ הַשַּׁ"ס לוֹמַר הל' כת"ק כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מֻזְכָּר לֹא בְּשֵׁם תַּנָּא פ' וְלֹא בִּלְשׁוֹן חֲכָמִים וְעָמַד מַתְמִיהַּ עַל דִּבְרֵיהֶם עי"ש וּתְמֵיהֲנִי דְּלֹא זָכַר שַׁר דִּבְרֵי רַשְׁ"י דְּבֵיצָה הַנָּ"ל דְּלִכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּסָבַר כְּהַתּוֹסָפֶת הַנָּ"ל וְדִידֵיהּ עֲדִיפָא מִדְּהִתּוּס' דְּלִהַתּוּס' הֵיכָא דְּהֶזְכִּיר בַּלָּשׁוֹן וחכ"א

שַׁיָּיךְ שַׁפִּיר לוֹמַר הל' כַּחֲכָמִים וְאִילּוּ לְרַשִׁ"י נִרְאֶה שֶׁאֵין לְחַלֵּק בְּדָבָר לְפִי מַה שֶׁהֵבִין הָרַב בְּנֵי שְׁמוּאֵל בְּכַוָּנַת רַשִׁ"י זַ"ל.

אַף לְדִידִי אַחֲרֵי המחי"ר לֹא כִּיוֵּן רַשִׁ"י לָזֶה כְּלָל אֶלָּא כַּוָּנָתוֹ מְשׁוּם דְּהָתָם לֹא נִשְׁנָה הַדִּין הַהוּא בְּהֶדְיָא בְּמַתְנִיתִין רַק דק"ל מַעֲשֶׂה לִסְתּוֹר וְאָמְרִינַן חַסּוֹרֵי מִחַסְּרָא וכו' וְלָכֵן מַאן דְּמַתְנֵי מִילְּתֵיהּ דְּשְׁמוּאֵל אַמַּתְנִיתִין לָא הַוָה מָצֵי לְמֵימַר הֲלָכָה כר"י דְּהָא מִילְּתֵיהּ דר"י לֵיתֵיהּ בְּמַתְנִי' כְּלָל אֲבָל בְּעָלְמָא מוֹדֶה רַשִׁ"י זַ"ל דְּשַׁיָּיךְ שַׁפִּיר לוֹמַר הֲלָכָה כת"ק וק"ל וְרָאִיתִי לְהָרַבָּנִים ר"ח בַּסְּפָר קְהֶלֶת יַעֲקֹב בְּמַעֲנֶה לָשׁוֹן ח"ב אות צ"ה וּבַמֶּשֶׁק בֵּיתִי סי' רי"ז דַּף צ"ה ע"א (ד"ה וְאִם כִּנִּים) מ"ש בְּשֵׁם הָרַב יָבִין שְׁמוּעָה עי"ש שֶׁנִּרְאֶה בַּעֲלִיל דְּהָרַבָּנִים הַנַּ"ל כֻּלָּם קְדוֹשִׁים הֵבִינוּ מִדִּבְרֵי רַשִׁ"י כְּמוֹ שֶׁהֵבִין הָרַב בְּנֵי שְׁמוּאֵל הַנַּ"ל וּבַעֲנִיּוּתִי לֹא יָדַעְתִּי מִי הִזְקִיקָם לְהָבִין כֵּן מִדְּבָרָיו וְנוּכַל שַׁפִּיר לוֹמַר דְּכַוָּנָתוֹ הִיא כְּדִכְתִיבְנָא: מא הֲלָכָה כדהמ"ב וְלֹא בְּאוֹנֵן מָרָן הב"י יו"ד סי' שמ"א כ"כ הָרַב בֶּן אַבְרָהָם בְּסוֹף הס' דַּף נ"ב ע"ד אוֹת ז וְלֹא רָאָה דִּבְרֵי מָרָן ב"י א"ח סי' ע"א דְּפָסַק לְהָקֵל בַּאֲנִינוּת וְהָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר שָׁם אוֹת ז פור"ש לַעֲשׂוֹת לוֹ דֶּרֶךְ נָכוֹן לְיַיֵּשֵׁב דִּבְרֵי מָרָן אַף בַּחֲלָקוֹת יָשִׁית בֵּין דָּבַר הָרְשׁוּת לְדָבַר מִצְוָה לְעִנְיַן לְבַטְּלוֹ מִמַּצּוֹתָאמְרִינַן גַּם בְּאוֹנֵן הֲלָכָה כדהמ"ב אֲבָל לְאָוְסְרוֹ בְּדָבָרִים שֶׁהָאוֹנֵן אָסוּר בְּבָשָׂר וְיַיִן וְכַיּוֹצֵא אָזְלִינַן לְחוּמְרָא עיש"ב וי"ל בס' שֶׁצִּיַּינְתִּי לְעֵיל אוֹת ט' וּלְהָרַב שׁוֹנֶה הֲלָכוֹת דַּף ח' ע"א וב': מב הֲלָכָה כסת"מ הג' מָלֵא הָרוֹעִים בַּקּוּנְטְרֵס שׁוֹנֶה הֲלָכוֹת מ"ד רֵישׁ ע"ב כָּתַב דִּבְגִלְיוֹן ש"ם שֶׁלּוֹ צִיְּדָד דְּדַוְקָא הֵיכָא דְּמְפוֹרָשׁ בַּמִּשְׁנָה וְלֹא הֵיכָא דְּנִשְׁמַע מִדִּיּוּקָא דְּמַתְנִיתִין אוֹ מִמַּשְׁמָעוּתָא עי"ש וּמָרָן חִיֵּךְ"א בס' יָעִיר אֹזֶן מַעֲרֶכֶת הַסָּמֶ"ךְ אוֹת כ"ד כָּתַב בְּשֵׁם הַגָּאוֹן יַעֲבֵ"ץ דַּאֲפִילּוּ כִּי אָתֵי מִדִּיּוּקָא אִיתֵיהּ לְהַאי כְּלָלָא וְשֶׁהוֹכִיחַ כֵּן ממ"ש בְּחֻלִּין דַּף מ"ג ע"א ומני"ר כָּתַב דְּנִרְאֶה לוֹ דְּאִם הַדִּיּוּק מֻכְרָח פְּשִׁיטָא דלר"י הֲלָכָה כסת"מ וְאִם לָאו אֵינוֹ בְּסוּג הל' כסת"מ עי"ש.

וְלִכְאוֹרָה מִדִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים בסו"פ ע"פ ק"ך ע"ב וּמְגִילָּה דַּף כ' דשקו"ט גַּבֵּי ק"פ אִי נֶאֱכָל כָּל הַלַּיְלָה דְּמַר אָמַר דְּנָקִיטִינַן כראב"ע דְּאִיכָּא כַּמָּה סְתָמֵיהּ אַלִּיבֵּיהּ משא"כ אַלִּיבֵּיהּ דרע"ק לֵיכָּא אֶלָּא חַד סְתָמָא וּמַר אָמַר מַה לִּי חַד סְתָמָא וכו' עי"ש ד"ק נִרְאֶה דְּלִדְבָרֵי הַכֹּל גַּם כִּי אֵינוֹ מְפוֹרָשׁ מִיקְרֵי סְתָם מִשְׁנָה דְּהָא סְתָמָא דכרע"ק הִיא מ"ש בִּמְגִילָּה כָּל שֶׁמִּצְוָתוֹ בַּלַּיְלָה וכו' לַאֲתוּיֵי פֶּסַח וכו' וּבְכָל זֹאת חָשְׁבִי לֵיהּ סת"מ וּכְמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ בַּמִּישׁוֹר הרה"ג בְּסֵפֶר שְׁנוֹת יָמִין ח"א בְּדַף ק"ך עי"ש וצ"ל דהג' יָעִיר אֹזֶן ס"ל דקי"ל לְשַׁ"ס דְּלֵיכָּא לַאֲתוּיֵי מִידֵּי אַחֲרִינָא בְּזֶה הַכְּלָל אֶלָּא פֶּסַח וא"כ הו"ל הַדִּיּוּק מֻכְרָח וְלָכֵן חָשִׁיב סְתָם מִשְׁנָה דְּאִם אִיתָא דְּאִיכָּא מִידֵּי אַחֲרִינָא לַאֲתוּיֵי לָא הֲוָה שְׁתִיק הש"ם וק"ל וְעַיַּיִן להג' פנ"י ה"ד בס' מִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ דַּף ל' ע"ב וּבְשָׁאָר דְּוּכְתֵי עַיַּיִן בְּמַפְתְּחוֹת וְעַיַּיִן רַמְבַּ"ן בַּמִּלְחָמוֹת רפ"ב דְּמְגִילָּה וְשָׁם בְּדִבְרֵי הָרָ"ן: מג הֲלָכוֹת אִם נִקְּבְעוּ בְּדָבָרִים שֶׁאֵינָם נֶהוּגִים בזה"ז יָדוּעַ סְבָרַת הָרַב מוהריק"ו שֹׁרֶשׁ קס"ה דְּלֹא נִקְּבְעוּ אֶלָּא לְדָבָרִים הַנֶּהוּגִים וְרַבִּים חוֹלְקִים בְּכָלָל זֶה עַיַּיִן יַד מַלְאָכִי אוֹת רל"ד.

וּמַה שֶּׁצִּיַּיִן שָׁם תוי"ט פ"ג דְּכִלְאַיִם הוּא ט"ס וצ"ל פ"ג דְּכֵלִים וְדַעְתּוֹ זַ"ל כְּדַעַת מוהריק"ו וּדְעִמֵּיהּ כיעי"ש וּמָרָן חִיֵּךְ"א בְּסֵפֶר יָעִיר אֹזֶן מע' זוֹ אוֹת י"ג דַּעְתּוֹ כְּדַעַת הַחוֹלְקִים עי"ש ד"ק וְעַיַּיִן לְהָרַבָּנִים מֶשֶׁק בֵּיתִי אוֹת קנ"א מִקָּנֶה אַבְרָהָם מ"ב אוֹת ק"ג פֶּתַח הַדְּבִיר ח"ב דַּף ע"ד וּמְלֹא הָרוֹעִים בְּקוּנְטְרֵס שׁוֹנֶה הֲלָכוֹת דַּף מ"ב אוֹת כ"א וְדַף מ"ח רע"ב נו"ב

מ"ת באה"ע סי' קכ"ט אות א' (ד"ה וּבָזֶה מְתֹרָץ וכו') ומַר בְּרִיהּ בְּשׁוּ"ת שִׁיבַת צִיּוֹן סי' כ"א עַיֵּין שָׁם שֶׁלֹּא זִכְרוֹ שָׂרִים מִדִּבְרֵי הָרַב מוהריק"ו וּדְעִימֵיהּ וְעַיֵּין סֵוּכַּת דָּוִד שֶׁבְּסוֹף סֵפֶר בֵּית הַמֶּלֶךְ דַּף י"ד ע"ב וְהַגָּאוֹן מוהר"י בֶּרְלִין בְּהַגָּהוֹתָיו עַל הָרַמְבַּ"ם פי"ו מֵהִלְכוֹת טֻמְאַת אוֹכְלִין ה"ד וְעַיֵּין תוס' חֻלִּין דָּף שָׁם נוֹדָע בִּיהוּדָה מ"ת אה"ע סי' קמ"ח רֵאשִׁית בְּכוֹרִים זצ"ל דַּף מ"ח ע"ג וּבְסֵפֶר פְּרָת יוֹסֵף לְהג' מְסַלְּאָנִים הַנִּדְפָּס חָדָשׁ מַמָּשׁ כָּתַב בְּרֵישׁ סי' י"ו אִם כִּי בִּתְשׁוּ' מוהרש"ג כָּתַב דְּהָנֵי כְּלָלֵי אֵינָם בִּדְבָרִים שֶׁאֵינָם נְהוּגִים בזה"ז עַיֵּין תוי"ט פ"ג דְּכֵלִים זֶה אֵינוֹ כַּאֲשֶׁר הִשִּׂיג שָׁם מוהרש"ח וְכַאֲשֶׁר מְבֹאָר בִּירוּשַׁלְמִי דְּמַעֲשְׂרוֹת פ"א עכ"ל וּכְיוֹצֵא דַּעְתּוֹ לְדַעַת מָרָן חִיד"א שָׁם שכ' דַּהֲגַם דהרש"מ בפיה"מ וְהָרַשְׁבָּ"ץ שֶׁהֵבִיא הָרַב יַד מַלְאָכִי סָבְרִי כְּהָרַב מוהריק"ו מ"מ נִרְאֶה עִיקָּר כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְהָרָאָבָ"ד וּסְמָ"ג וְרַשִׁ"י וְתוֹסָ' והרע"ב דְּנֶאֱמְרוּ הַכְּלָלִים אַף בְּדָבָרִים הַבְּלוּתִי נְהוּגִים בזה"ז אֶלָּא דִּבְדַעַת הַתּוֹסָ' לענ"ד אֵין פָּשׁוּט לוֹמַר כֵּן עַיֵּין בְּמָלֵא הָרוֹעִים דַּף מ"ח ע"ב הַנָּ"ל וק"ל: מד הַחַי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ עַיֵּין תוס' שַׁבָּת דַּף צ"ד ע"א ד"ה בְּסוּס וכו' דִּלְרַבָּנָן בְּסוּס הָעוֹמֵד לִרְכִיבָה נָמֵי אָסוּר ובפ"ק דע"ז י"ד ע"ב ד"ה וְכֵן כָּתְבוּ בְּהֶיְפֵּךְ וצ"ע, וְדִבְרֵי הָרַב מַקֵּנֶה אַבְרָהָם אוֹת קכ"ב מְגֻמְגָּמִין במ"ש וְאִי אָמְרִינַן הַחַי רא"ע אֲפִילּוּ בְּבְהֵמָה וכו' עי"ש שו"ר לְהָרַב לְשׁוֹן לִימּוּדִים א"ח דַּף ס"ד ע"ג הק' תוס' אַהֲדָדֵי וְכָתַב דמ"ש הַתּוֹסָ' בע"ז הוּא לְעִנְיַן חִיּוּב חַטָּאת דְּמַשְׁמַע מֵרַשִׁ"י דלב"ב לֵיכָּא חִיּוּב חַטָּאת וּלְרַבָּנָן אִיכָּא ע"ז כָּתְבוּ דְּלָא דַּק דְּגַם לְרַבָּנָן אֵין חִיּוּב חַטָּאת וְשֶׁלָּזֶה כִּיְוָנוּ תוס' שָׁם ט"ז ע"א ד"ה אֶלָּא וכו' דְּלָא כְּהָרַב מע"ח וכו' עי"ש וּבָאֱמֶת שֶׁכָּךְ עָלָה בְּדַעְתִּי לְיַיְשֵׁב דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' אֶלָּא דְּהֶוְקֵּשָׁה לִי דְּמָה רָאוּ הַתּוֹסָ' לְהק' עַל רַשִׁ"י דְּהָא רַשִׁ"י טַעְמָא דב"ב מְפָרֵשׁ מִשּׁוּם דְּמְיֻחָד לִרְכִיבָה וְלֵיכָּא אֶלָּא שְׁבוּת לָא חָיְישִׁינַן מִידִי וְאֶפְשָׁר דְּלִרְבָּנָן ס"ל דאע"ג דְּלֵיכָּא אֶלָּא שְׁבוּת אָסוּר כמ"ש תוס' בְּהַמַּצְנִיעַ וּמִי הִזְקִיקָנוּ לוֹמַר דס"ל לְרַשִׁ"י דִּלְרַבָּנָן אִיכָּא חִיּוּב חַטָּאת וצ"ע וּבְעִיקָּר כְּלָלִין הָאֲרִיךְ יד"נ הַגָּאוֹן מוהרש"ך יצ"ו בסה"ב בִּנְיַן שְׁלֹמֹה ח"א הנד"מ בסי' י"ד אִם הוּא מֻוָּתָּר לְכַתְּחִלָּה אוֹ אָסוּר מִדְּרַבָּנָן כְּכָל פְּטוּרֵי שַׁבָּת וְאִם יֵשׁ לְחַלֵּק בָּזֶה בֵּין רה"ר לְכַרְמְלִית ובזה"ז דְּלֵיכָּא רה"ר עי"ש דב"ק וְהוֹסִיף נוֹפֶךְ סַפִּיר בְּהַתִּיקּוּנִים וְהוֹסָפוֹת שֶׁבְּסוֹף סִפְרוֹ בסי' ו' עי"ש וּבְעָרוּךְ הַשֻּׁלְחָן סי' ש"ה אוֹת ה' כָּתַב דְּיֵשׁ חִילּוּק בָּזֶה בֵּין אָדָם לַבְּהֵמָה דְּאָדָם אָסוּר לְיַשֵּׂא אָדָם אַף דְּחַי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ אֲבָל לֹא גָּזְרוּ בִּבְהֵמָה הַנּוֹשֵׂאת אָדָם דְּכֹל שֶׁבַּחֲבֵרוֹ פָּטוּר אֲבָל אָסוּר בִּבְהֵמָתוֹ מֻוָּתָּר: וְאַף דְּאָמְרִינַן בְּאָדָם הַחַי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ מ"מ בְּקָטָן בֶּן יוֹמוֹ אוֹ בֶּן שְׁמֹנָה יָמִים לָא אָמְרִינַן הַחַי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ וַהֲרֵי הוּא כִּבְהֵמָה וְעַיֵּין בש"ע סי' ש"ח סְעִיף מ"א וּלְדִבְרֵי הָרַב מג"א ס"ק ע"א ובט"ז סי' שמ"ט ובש"ע הָרַב מוהרש"ז סי' ש"ח סעי' פ"א וְהָרַב עִיקְרֵי הד"ט נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֻלָּל זֶה גַּם בְּתָנּוּק בֶּן ח' יָמִים וְאָמַר דְּהַחַי נוֹשֵׂא א"ע עי"ש בחיו"ד סי' כ"א אוֹת ד' וְהָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה הַרְבֵּה לְהָשִׁיב עַל דְּבָרָיו וַהֲבֵאתִיו בְּקֻנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת מִילָה ע"ש: מָה הַלְּעִיטֵהוּ לְרָשָׁע וְיָמוּת אִי אָמְרִינַן הֵיכָא דְּגַם אֲחֵרִים נֶעֱנָשִׁים עי"ז כְּגוֹן מַשְׁבִּיעַ לְמִי שֶׁיּוֹדֵעַ לַשָּׁקֶר הָרַב תְּהִלָּה לְדָוִד ח"ב דַּף ע"ט ע"א בְּשֵׁם הָרַב מֻוָּצָל מֵאֵשׁ דָּת סי' מ"ה כָּתַב שֶׁהֶעֱלָה דְּכֵיוָן דְּגַם אֲחֵרִים נֶעֱנָשִׁים עַל יְדֵי זֶה לָא אָמְרִינַן הַלְּעִיטֵהוּ לָרָשָׁע וְיָמוּת וס' מֻוָּצָל מֵאֵשׁ אֵין אֶצְלִי אַךְ דִּבְרֵי הָרַדְבָ"ז בַּחֲדָשׁוֹת סי' דש"ן שֶׁרָמַז שָׁם רָאִיתִי שֶׁכָּתַב דִּכְשֶׁרוֹאֶה הַדַּיָּן אֲמַתְלָאוֹת שֶׁרוֹצֶה לְיַשֵּׁבַע לַשָּׁקֶר יְפַיֵּיס אֶת הַבַּע"ד לְהַטִּיל ח"ס כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִידֵי עוֹנֶשׁ שְׁבוּעָה כִּדְדָרְשִׁינַן שֶׁהַשְּׁבוּעָה חָלָה עַל

שְׁנֵיהֶם וְהוּא כְּדַעַת הָרַב מֵוְצָל מֵאֵשׁ וּתְשׁוּבָה זוֹ נֶעֱלְמָה מֵעֵינֵי כָּל חַי מָרָן הַחבי"ף בְּסֵפֶר נִשְׁמַת כָּל חַי ח"ב סי' ט' שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרַדְבַּ"ז סי' קנ"ב בִּישָׁנוֹת דְּגַם בכה"ג אָמְרִינַן הַלְעִיטֵהוּ וכו' וְלֹא זָכַר שֶׁדִּבְרֵי הָרַדְבָּ"ז סִתְרֵאי נִינְהוּ: וְשָׁם בנכ"ח כָּתַב לְבָאֵר בְּהָא דְּאָמְרִינַן הַלְעִיטֵהוּ וכו' אַמַּאי לָא חָיְישִׁינַן מִשּׁוּם וְלִפְנֵי עִוֵּר לת"מ בְּכַמָּה אַנְפֵּי וּבִישְׁרֵי לֵב דַּף נ"ח ע"ד אוֹת ח' כָּתַב בְּשֵׁם סֵפֶר פִּי שְׁנַיִם דְּלָא נֶאֱמַר לָאו זֶה אֶלָּא שֶׁלֹּא לְהַכְשִׁילוֹ בִּלְתִּי הֶכְרֵחַ אֲבָל לְבַזְבֵּז מָמוֹנוֹ כְּדֵי שֶׁזֶּה לֹא יַעֲשֶׂה אִיסּוּר ה' לֹא צִוָּה אַטּוּ אִם אֶחָד לוֹקֵחַ בְּיָדוֹ נְבֵלָה וְאוֹמֵר שֶׁאִם לֹא יִתֵּן לוֹ חֲבֵרוֹ סַךְ כו"ך יֹאכַל הָאִיסּוּר נִתְחַיֵּב בְּלָאו דלפ"ע עכ"ל וּבַעֲנִיוּתִי אֵינִי מֵבִין הַדְּמְיוֹן כְּלָל וְסֵפֶר הַנֶּ"ל אֵין אֶצְלִי: מו הַמְבַזְבֵּז אַל יְבַזְבֵּז יוֹתֵר מֵחֻמְשׁ ה"ד במע' אֲבָל כְּדֵי שֶׁלֹּא לַעֲבוֹר עַל ל"ת יְבַזְבֵּז, עַיֵּין בְּמַה שֶׁרָשַׁמְתִּי בָּזֶה בְּמַעֲרֶכֶת הַלָּמֶד אוֹת ק"ז: וּבְעִיקַּר דָּבָר זֶה, עַיֵּין מִשַּׁק בֵּיתִי סי' קכ"ג וּבְמַה שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּסֵפֶר דִּבְרֵי מְנַחֵם סי' קנ"ו אוֹת א': מז הַתְּרָאַת ס' אִי אִיכָּא רֻבָּא לָא חָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא לְמֵישׁוּיֵיהָ הַתְּרָאַת סָפֵק, עַיֵּין תוס' גִּיטִּין דַּף ל"ג ד"ה וְאַפְקְעִינְהוּ דַּף מ"ו ד"ה ר"י ור"ל וְעַיֵּין באס"ז לַכְּתֻבּוֹת עַל דַּף ג' ע"א (אמ"ש בַּשַּׁ"ס אַדַּעְתָּא דְּרַבָּנַן מְקַדֵּשׁ וּבְשׁוּ"ת בִּנְיַן צִיּוֹן הַחֲדָשׁוֹת סי' קע"ט כָּתַב שֶׁכֵּן דַּעַת רַשְׁ"י בְּגִטִּין דַּף ע"ג ע"ב ד"ה בְּאֵשֶׁת אִישׁ עי"ש, וְעַיֵּין לְהָרַבָּנִים חת"ס יו"ד סי' ט' בד"ה וְעוֹד נ"ל (דְּמְחַלֵּק בֵּין רֻבָּא דְּמֵמִילָא לְרֻבָּא שֶׁעַל יְדֵי מַעֲשֶׂה אָדָם) חִינָּא וְחִסְדָּא ח"א דַּף י"ח ע"ג ובאס"ז לַכְּתֻבּוֹת עַל דַּף ט"ו ע"א בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א (וְהוּבְאוּ דְּבָרָיו בְּכֶסֶף נִבְחָר דַּף פ"ט ע"ג), וּבְשׁוּ"ת שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב ח"א סי' ש"ח וסי' ש"ה והרא"ם בְּפָרָשַׁת מִשְׁפָּטִים עַל פָּסוּק וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן כָּתַב בְּתוֹךְ דְּבָרָיו ואע"ג דְּרוֹב עוֹבְרִים וכו' עי"ש שֶׁמִּתְבָּאֵר דס"ל דְּכִי אִיכָּא רֻבָּא לָא חָשִׁיב הת"ס וּבְתִפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל פיה"מ בפ' ט' דְּסַנְהֶדְרִין מ"ב הֶאֱרִיךְ בְּעִנְיַן הַתְּרָאַת סָפֵק וְשָׁם בָּאוֹת ה' הֶבְיא דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּנִדָּה הַנֶּ"ל וְכָתַב רְאָיָה בְּרוּרָה לָזֶה עי"ש וְהָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר סי' שי"ט אוֹת ז דַּף רכ"ה ע"א כָּתַב דְּכִי הֵיכִי דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא לְחַיְּבוֹ לוֹמַר דְּלָאו הת"ס ה"ה נָמֵי הֵיכָא דְּרֻבָּא הוּא לְהֶיתֵּר ל"ח הַתְּרָאַת סָפֵק וּפָטוּר:מח הַתְּרָאַת סָפֵק לָא חָשִׁיב אֶלָּא הֵיכָא דְּבֵיד הַמְּוֻתֶּרֶת לְתַקֵּן אֲבָל הֵיכָא דְּתָלוּי בְּדַעַת אֲחֵרִים לָא כ"כ רב"א באס"ז כְּתֻבּוֹת עַל דַּף ג' (אמ"ש בְּשֵׁם אַדַּעְתָּא דְּרַבָּנַן מְקַדֵּשׁ), וכ' הָרַב קֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּחֵלֶק מִדּוֹת חֲכָמִים סי' קל"ב שֶׁאֵין כֵּן דַּעַת הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת דַּף פ' בד"ה נַעֲשָׂה וְצַיֵּין לְעַיֵּין תוס' נִדָּה דַּף מ"ו ד"ה ר"י וְחַוְלִין דַּף י"א ד"ה וְכִי תֵּימָא ולקוע"ד בְּהָרְמְנוּתִיהּ דְּמַר נ"ל דע"כ לָא אָמַר רב"א באס"ז דְּהֵיכָא דְּתָלוּי בְּדַעַת אֲחֵרִים לָא חָשִׁיב הת"ס אֶלָּא בְּמִידֵּי דְּתָלֵי בְּמַעֲשֶׂה ע"י אָדָם דבכה"ג הוּא דְּאָמְרִי דְּאִם הַמַּעֲשֶׂה תָּלוּי בְּיַד הַמְּוֻתֶּרֶת כְּמוֹ שְׁבוּעָה שֶׁאוֹכַל כְּפָר זֶה הַיּוֹם דְּחִיּוּבוֹ וּפְטוּרוֹ תָּלֵי בְּמַעֲשֶׂה הָאֲכִילָה וְגַם הוּא בְּיָדוֹ אָז הָוֵי הת"ס משא"כ בְּאֵשֶׁת אִישׁ שֶׁזִּינְּתָה דְּפָטוּר דְּיָדָהּ תָּלֵי בְּמַעֲשֶׂה הַגֵּירוּשִׁין וְלָאו בְּיָדָהּ הוּא לֹא חָשִׁיב הת"ס אֲבָל בְּמִידֵּי דְּלָא תְּלֵי בְּמַעֲשֶׂה אֲרָם כְּהַהִיא דִּיבָמוֹת וְנִדָּה דְּאֵין רִיחוּק וְקֵרוּב הֲבָאַת הַסְּמָנִים תַּלְיָא בְּמַעֲשֶׂה אָדָם כְּלָל בכה"ג לָא אָמְרִינַן לְחַלֵּק בֵּין הֵיכָא דִּבְיָדוֹ וכו', וְכֵן הַהִיא דְּחַוְלִין הָוֵי דְּכַוָּותָא דְּאֵין תָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה אָדָם, אֶלָּא דְּמִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּגִטִּין דַּף ל"ג ד"ה וְאַפְקְעִינְהוּ שֶׁלֹּא תֵּירְצוּ כְּתֵירוּץ רב"א באס"ז הַנֶּ"ל מַשְׁמַע קָצַת דְּלָא ס"ל לְחַלֵּק בְּהָכִי וְאַתָּה תֶּחֱזֶה לְמַר בְּרִיהּ מָרָן מוהריט"א בְּסֵפֶר קֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּתוֹסָ' דְּרַבָּנַן סוֹף סי' ד"ה שֶׁהֵבִין מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' יְבָמוֹת הַנֶּ"ל כָּל בָּתַר אִיפְּכָא מִמַּה שֶׁהֵבִין הָרַב מַר אָבִיו בְּמִדַּת חֲכָמִים הַנֶּ"ל וּמְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּסָבְרִי לְחַלֵּק בֵּין הֵיכָא שֶׁהַדָּבָר בְּיַד הַמְּוֻתֶּרֶת לְתַקֵּן וכו' (וְכִסְבָרַת הרב"א באס"ז הַנֶּ"ל

עי"ש שֶׁלֹּא הִזְכִּיר דְּבָרָיו גַּם לֹא זָכַר שֵׁר דִּבְרֵי הָרַב מַר אָבִיו בְּמִדּוֹת חֲכָמִים הַנַּ"ל), וְכָתַב דְּמֵהַתּוֹס' בְּחֻלִּין וְנִדָּה וְגִטִּין הַנַּ"ל מוּכָח בְּהֵיפֶךְ והק' ע"ד תוס' דִּיבָמוֹת מִסֻּוְגְיָא דִּפְסָחִים דַּף ס"ג ע"ב כיעי"ש ולענד"ן דְּלָא נָחֲתוּ הַתּוֹסָ' לְחַלֵּק בֵּין דָּבָר שֶׁבְּיָדוֹ לְתַקֵּן וכו' רַק כַּוָּנָתָם לוֹמַר דְּהֵיכָא דְּהָוֵי מִלְתָא דְּעָבִיד לְגְלוּיֵי אָמְרִינַן אִיגְלִי מִילְתָא לְמַפְרַע וְהָוֵי הַתְרָאַת וַדַּאי משא"כ בְּהֵפֶךְ זֶה וְחָזַר הִכָּה זֶה וְכָתַב שָׁם דְּהָרַב משל"מ עָמַד בְּסְתִירַת דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וְלֹא הֶרְאָה אַיָּה מָקוֹם דב"ק וְאִם כַּוָּנָתוֹ למ"ש בפי"ו מֵהִלְכוֹת סַנְהֶדְרִין עי"ש דְּמַשְׁמַע מִדְּבָרָיו דְּמִבֵּין דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' כמ"ש בְּעַנְיוּתִין וְלָאו מְשׁוּם דִּבְיָדוֹ לְתַקֵּן אוֹ אֵין בְּיָדוֹ הוּא ומ"ש בְּפֵירוּשׁ סֻוְגְיָא דִּפְסָחִים הַנַּ"ל ועפי"ז הֲוָקְשָׁה לוֹ ע"ד הַתּוֹסָ' דִּיבָמוֹת הַנַּ"ל לענ"ד אַחֲרֵי מְחִילַת כתה"ר אֵין זֶה פְּשָׁטִיוֹת הַשַּׁ"ס וּמִי הֶכְרִיחֲנוּ לְכָל זֶה וְנֵימָא דְּעֵדִים מֻתָּרִים בּוֹ קוֹדֶם שְׁחִיטָה עַל הַסָּפֵק שָׁמָּא יֵשׁ בְּבֵיתוֹ חָמֵץ וְרַחֲמָנָא אָמַר לֹא תִשְׁחַט עַל חָמֵץ וכו' דְּכֵינָן דְּחָמֵץ לָא בְּדִילִי אִינָשֵׁי יֵשׁ לָחוּשׁ וּלְהַזְהִיר מִסָּפֵק, וְעַיֵּין לְהָרַבָּנִים מִקְנֶה אַבְרָהָם אוֹת ק"ד חת"ס יו"ד סי' ט' ד"ה שׁוּב חִידּוּשֵׁי הַגָּהוֹת מוהר"ץ הִירְשׁ חַיּוֹת בְּגִטִּין ע"ד תוס' דַּף ל"ג הַנַּ"ל חִינָּא וְחִסְדָּא בח"א דַּף י"ט ע"ב וּבְסְתִירַת דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּעִנְיָן הֵיכָא דְּאִיגַּלַאי מִילְתָא לְמַפְרַע אִי חֲשִׁיב הַתְרָאָה גַּם לר"ל עַיֵּין לְהָרַב שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בפ"ב מֵהִלְכוֹת אִישׁוּת וְכָתַב לְחַלֵּק דְּבִיבָמוֹת דְּוַדַּאי אָכַל אִיסּוּר וְהַסָּפֵק הוּא עַל הָעוֹנֶשׁ אָמְרִינַן אִיגַּלַאי מִילְתָא לְמַפְרַע אֲבָל בְּנִדָּה דְּהַסָּפֵק הוּא שָׁמָּא לֹא עָשָׂה אִיסּוּר דְּאֵינוֹ מֻוּפְלָא לָא אָמְרִינַן אִיגַּלַאי מִילְתָא לְמַפְרַע וְהוּא חִילּוּק יָפֶה וכ"כ בְּשׁוּ"ת בִּנְיַן צִיּוֹן הַחֲדָשׁוֹת סי' קע"ט וּבְחִידּוּשֵׁי הָרָשָׁ"שׁ (בְּשַׁ"ס חָדָשׁ דְּפוּס רא"ם) למס' תַּעֲנִית דַּף כ"ד ע"א לָא נָחִית לְחַלֵּק בְּהָכִי עי"ש, וְעַיֵּין במ"ש לְקַמָּן אוֹת ק"ב: מט הַתְרָאַת ס' עַיֵּין תוס' סַנְהֶדְרִין ע"ט ד"ה אִי נָמֵי דְּדַוְקָא הֵיכָא שֶׁיּוֹדֵעַ בְּבֵירוּר שֶׁיָּבֹא לִידֵי אִיסּוּר הוּא דְּאָמַר ר"י דְּהָוֵי הַתְרָאָה וכו' וכ"כ תוס' כְּתֻבּוֹת דַּף ט"ו ד"ה וְסָפֵק, וְעַיֵּין לְהָרַב חִינָּא וְחִסְדָּא ח"א ד' ר"ב וּלְהַגָּאוֹן מוהריט"א בְּסֵפֶר קֹהֶלֶת יַעֲקֹב סוֹף אוֹת ר"ה מַה שהק' ע"ד הַתּוֹסָ' מִסֻּוְגְיָא דִּפְסָחִים ס"ג ע"ב וְהַיְינוּ לְפִי שִׁיטָתוֹ בִּשְׁמוּעָה זוֹ דְּאַיְירֵי בְּאוֹמֵר שֶׁבִּיטֵּל ע"י שְׁלִיחַ וכו', וּכְבָר כָּתַבְתִּי בָּאוֹת הַקּוֹדֶמֶת דְּאֵינוֹ כֵּן פְּשַׁט הַשְּׁמוּעָה, וְעַיֵּין חִינָּא וְחִסְדָּא דַּף י"ט ע"ג וּפְתַח הַדְּבִיר בח"ג סי' שי"ט דַּף רכ"ד ע"ג הוּבָא לְקַמָּן אוֹת נ"ג ד"ה וְרָאִיתִי לְהָרַב וכו': נ הַתְרָאַת סָפֵק הג' מָלֵא הָרוֹעִים לְרֶגֶל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר לְפָנָיו בֵּיאֵר עֲלֵיהֶ מִי וּמִי הַסּוֹבְרִים שְׁמָהּ הַתְרָאָה וְעַל רָבָא וְרָבִינָא וְרַב כָּהֲנָא סָגַר עֲלֵיהֶם הַמִּדְבָּר וְהַתּוֹסָ' חֻלִּין י"א ע"ב ד"ה וְכִי תֵּימָא כָּתְבוּ דְּשֶׁמָּא רַב כָּהֲנָא ס"ל דְּהָוֵי הַתְרָאָה וּבְסֻוְגְיָא הַהִיא דְּיָלִיף רָבִינָא מֵעֵדִים זוֹמְמִין וְאָמְרִינַן וכ"ת דִּבְדִיקָנֵיהּ וכו' עכ"ל לְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּשֶׁמָּא ס"ל הת"ס שמה"ת וּמִתּוֹסָ' כְּתֻבּוֹת ל"ג ע"א ד"ה נַתְרֵי נִרְאֶה דְּרָבָא ס"ל לֹא שְׁמָהּ הַתְרָאָה וְעַיֵּין רַשְׁ"י שְׁבוּעוֹת רֵישׁ ד' זַ"ל דְּרַב כָּהֲנָא ס"ל לֹא שְׁמָהּ הַתְרָאָה ומשו"ה לָא בָּעֵי לְעֵדוּת וּלְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' שָׁם אֵין רְאָיָה שׁו"ר לְהָרַב כֶּסֶף נִבְחָר במע' זוֹ דַּף פ"ט ע"ב שֶׁהֵבִיא שַׁ"ס דְּחֻלִּין פֵּ"א ע"א דְּרָבָא ס"ל דְּלָא הָוֵי הַתְרָאָה עי"ש וְעַיֵּין לְקַמָּן אוֹת נ"ג מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בָּזֶה ור' יִרְמְיָה מִדְּפְתִי ס"ל הת"ס ל"ש הַתְרָאָה, עַיֵּין מוהרש"א ע"ד הַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין דַּף יו"ד ד"ה וְחַיָּבִין: נא הַתְרָאַת סָפֵק לָא הָוֵי הֵיכָא דְּהָוֵי וַדַּאי לַמֻּוָתֶרֶת אע"ג דִּלְמַתְרֶה הָוֵי סָפֵק כ"כ תוס' פְּסָחִים ס"ג ע"ב ד"ה וְהַתְרָאַת וּכְתֻבּוֹת ל"ג ד"ה נִיתְרֵי בְּהוּ אֵימַת שְׁבוּעוֹת ל"ז ד"ה הֲזִיד עי"ש וְעַיֵּין תוס' שַׁבָּת דַּף ד' ד"ה קוֹדֶם וכו' שֶׁמָּא הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְרַדּוֹתָהּ וכו' וּבְחִנְ' מְצַפֶּה אֵיתָן פי' דִּבְרֵיהֶם ע"ד שכ' בְּפְסָחִים הַנַּ"ל עי"ש ולפי"ז צ"ל דקו' הַתּוֹסָ' הֵיא לר"ל דְּאֵילּוּ לר"י

הָא בְּהַהִיא דִּפְסָחִים מְחַיֵּיב ר"י וְעַיֵּין לְקַמָּן אוֹת נ"ג מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בָּזֶה וְכָתַב הָרַב פָּתַח הַדְּבִיר בח"ג דַּף ר"ך ע"ג שֶׁהַתּוֹסָ' בִּפְסָחִים כָּתְבוּ בְּשֵׁם רַשֵׁ"י הֶפֶךְ מִזֶּה וּלְפִי הַנִּרְאֶה לֹא רָאָה סִיּוּם דִּבְרֵיהֶם עי"ש: נב הַתְרָאַת סָפֵק דְּהָוֵי הַתְרָאָה לר"י הַיְינוּ דַּוְקָא בְּדָבָר שֶׁעוֹמֵד לְהִתְבָּרֵר דַּעֲבִיד אִיסּוּרָא אֲבָל הֵיכָא דא"א לְבָרֵר לָא הָוֵי הַתְרָאָה כְּלָל כ"כ רַבָּנָן קַדִּישֵׁי הֵבֵאתִי דב"ק לְקַמָּן אוֹת נ"ג בד"ה וְרָאִיתִי בְּשׁוּ"ת עי"ש ובד"ה וְרָאִיתִי לְהָרַב פָּתַח הַדְּבִיר: נג הַתְרָאַת ס' אִי קיי"ל כמ"ד לֹא שְׁמָהּ הַתְרָאָה כָּתַב הָרַב חִיְּנָא וְחִסְדָּא דַּף ר"ב ע"ב בְּשֵׁם הָרַב יָבִין שְׁמוּעָה דְּהַתּוֹסָ' בִּכְתֻבּוֹת ל"ג ד"ה נִיתְרֵי בְּהוּ מֵעִיקָּרָא מֻוכְרָח דס"ל דהל' כר"ל דְּלָא הָוֵי הַתְרָאָה וְאַהָכִי ק"ל עי"ש שֶׁגַּם הוּא מַסְכִּים לָזֶה, ועפי"ז כָּתַבְתִּי במ"א לְיַיְשֵׁב דִּבְרֵי תּוֹסָפוֹת יְבָמוֹת כ' ע"א ד"ה נַעֲשָׂה סָרִיס וכו' עי"ש דְּהָתָם נָמֵי יֵשׁ לְהָבִין אִי ס"ל דהל' כר"י דהת"ס הָוֵי הַתְרָאָה מַאי הוק' לָהֶם אַדְּ לַהַנָּ"ל נִיחָא, וַהֲגַם שי"ל דְּכַוָּנַת הַתּוֹסָ' לִשְׁלוֹל דְּלָא נֵימָא לְהַכְרִית מִזֶּה דְּרַב ס"ל הת"ס הָוֵי הַתְרָאָה מִשּׁוּם די"ל דְּהָכָא שָׁאנֵי דְּאַגַּלַאי מִילְּתָא וכו' מ"מ לְדִבְרֵי הָרַב יָבִין שְׁמוּעָה נִיחָא טְפֵי וע"ע תוס' שַׁבָּת דַּף ד' ד"ה קוֹדֶם וכו' דְּהַזָּק' לָהֶם דְּהָא הָוֵי הת"ס, וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּדְחִיקָא לְהוּ לְאוֹקוֹמֵי מִילְּתָא דְּרַב בֵּיבִי דְּלָא כְּהִלְכְתָא דְּלָא הָוֵי הַתְרָאָה.

וְכֵן י"ל בַּתּוֹסָ' חֻלִּין ד' י"א ד"ה וכ"ת עי"ש (וְאַף דְּהַגָּאוֹן נו"ב ס"ל לְחַלֵּק בֵּין חַיָּבֵי מִלְקִיּוֹת לְמִיתַת ב"ד דִּבְמִיתַת ב"ד גַּם ר"י מוֹדֶה דְּלָא הָוֵי הַתְרָאָה ועפי"ז מָקוֹם יֵשׁ בְּרֹאשׁ לְיַיְשֵׁב כַּמָּה סְתִירוֹת דְּבָרָיו צ"ע וכמ"ש לְקַמָּן בד"ה שו"ר בנו"ב וכו' ובד"ה וּבְגוּף וכו' עי"ש) אֶלָּא דשו"ר לְהָרַב כס"ן שֶׁהִשִּׂיג עַל היבי"ש מִשַּׁ"ס חֻלִּין כ"א ע"א דְּרָבָא ס"ל דְּלָא הָוֵי הַתְרָאָה וְהַתּוֹסָ' בִּכְתֻבּוֹת לְרָבָא קָיְימִי וכמש"ל בָּאוֹת נו"ן, וְהִנֵּה דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דִּיבָמוֹת וְשַׁבָּת יֵשׁ לְיַיְשֵׁב שַׁפִּיר אַף אִי ס"ל דְּנָקְטִינַן דהת"ס שְׁמָהּ הַתְרָאָה כמ"ש הָרוֹאֶה אַדְּ דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' חֻלִּין קָשִׁים וְנִרְאֶה לְהֶדְיָא מִדִּבְרֵיהֶם דְּמַהֲדָרוֹ לוֹמַר דְּרַב כָּהֲנָא יִסְבּוֹר הת"ס לֹא שְׁמָהּ הַתְרָאָה וּכְשֶׁלֹּא מָצְאוּ מָנוֹס כָּתְבוּ דְּשֶׁמָּא ס"ל דְּהָוֵי הַתְרָאָה: גַּם מִדִּבְרֵי הרא"ם בְּפָרָשַׁת מִשְׁפָּטִים בד"ה וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן וכו', שכ' דְּהַטַּעַם שֶׁאֵין חִיּוּב מִיתָה לְהוֹרֵג אֶת הָעוֹבְרִים שֶׁמָּא הוּא מִשּׁוּם דְּהָוֵי הת"ס דְּשֶׁמָּא לֹא הָיָה רָאוּי לִהְיוֹת בֶּן קַיָּמָא וכו' עי"ש מַשְׁמַע דְּנָקִיט כמ"ד הת"ס לֹא שְׁמֵיהּ הַתְרָאָה וְכֵן נִרְאֶה מִדִּבְרֵי רַשֵׁ"י בְּחֻלִּין דַּף פ' ע"א ד"ה בְּתַיְיִשׁ הַבָּא עַל הַצְּבִיָּה וּלְאִיסּוּר וכו' אֲבָל מַלְקוּת לֵיכָּא דְּשֶׁמָּא אֵין חוֹשְׁשִׁין וְהָוְיָא הת"ס ול"ש הַתְרָאָה וכ"ן מִדִּבְרֵי רַשֵׁ"י סַנְהֶדְרִין דַּף ע"א ע"א ד"ה מַתְרִין בּוֹ וכו', וְעוֹד זֹ סָפֵק הַתְרָאָה אִם עוֹבֵר אוֹ לֹא שֶׁלֹּא מִיָּד בִּפְנֵיהֶם עוֹבֵר אֶלָּא בְּסֵתֶר וּלְאַחַר זְמַן הוּא עוֹשֶׂה ע"כ וּלְזֶה י"ל דְּאֵין כַּוָּנַת רַשֵׁ"י מִשּׁוּם דהת"ס ל"ש הַתְרָאָה אֶלָּא כֵּינָן דְּבָעֵינַן שֶׁיַּעֲבֹור הָעֲבֵירָה סָמוּךְ לְהַתְרָאָה כִּי הֵיכִי דְּלָא נֵימָא אִישְׁתְּלַאי כַּמְבוֹאָר בַּשַּׁ"ס בכ"מ וְעַיֵּין כְּתֻבּוֹת ל"ג ע"א נַיְתְרֵי בְּהוּ מֵעִיקָּרָא אָמְרִי אִישְׁתַּלַּיִן, א"כ מִשּׁוּם הָכִי לָא חֲשִׁיב בבסו"מ הַתְרָאָה, וּלְשׁוֹן רַשֵׁ"י הוּא לָשׁוֹן מֻוְשָׁאָל וְלָאו מִשּׁוּם דהת"ס ל"ש הַתְרָאָה.

וְרָאִיתִי לְהרמ"ה בְּסֵפֶר יָד רָמָה שָׁם שֶׁהֵבִין מִדִּבְרֵירַשֵׁ"י הַלָּלוּ דְּכַוָּנָתוֹ לוֹמַר דהת"ס ל"ש הַתְרָאָה וְהֶאֱרִיךְ לְתָמְהַ עָלָיו חֲדָא דְּהָא קיי"ל כר"י דהת"ס שְׁמָהּ הַתְרָאָה וְתוּ דְּלֹא שַׁיָּיךְ בְּהָא הת"ס דְּאִי מִשּׁוּם דְּכִי מִתָּרוּ בֵּיהּ לָא יָדְעִי' אִם עָבַר וַעֲבִיד אוֹ לָא עֲבִיד א"כ כֻּלְּהוּ הַתְרָאוֹת דְּעָלְמָא דְּחַיָּבִין עֲלַיְיהוּ מִיתָה אוֹ מַלְקוּת לְהַאי טַעְמָא כּוּלְּהוּ הָוּו הת"ס דְּבְכוּלְּהוּ הַתְרָאָה מִקַּמֵּי מַעֲשֶׂה בָּעֵינַן וּמַאן יָדַע דַּעֲבַד דְּיִלְמָא לָא עֲבִיד אֶלָּא וַדַּאי ע"כ לֹא שַׁיָּיךְ הָכָא הת"ס כְּלָל אֶלָּא הֵיכָא דְּהַאי עֲבֵירָה דְּמִתָּרוּ בֵּיהּ עִילְּוָה לָא פְּסִיקָא מִילְּתָא דְּאִי עֲבַד

לָהּ וַדַּאי מִיחַיַּיב מַלְקוּת אוֹ מִיתָה כְּגוֹן שְׁבוּעָה שָׁאוֹכַל כְּכָר זֶה הַיּוֹם וכו' אִי נָמֵי הַנּוֹטֵל אֵם עַל הַבָּנִים וכו', וְכֵן בְּמוֹתִיר וכו' וְכֵן בְּשׁוֹחֵט פֶּסַח עַל הֶחָמֵץ וכו' עיש"ב, ולענ"ד בְּהוֹרְמְנוּתֵיהּ דְּמַר לְפִי חוֹמֶר שֶׁהֶחֱמִיר לְהַפְלִיג דְּלֹא שַׁיְיךְ בְּזֶה לוֹמַר הת"ס הִיא הַנּוֹתֶנֶת לוֹמַר דְּאֵין כַּוָּנַת רַשְׁ"י זַ"ל לוֹמַר דהת"ס ל"ש הַתָּרָאָה דְּאַף לָמַ"ד הָוֵי הַתְרָאָה הָכָא לָא מְהַנֵּי וְלָשׁוֹן מֻוּשָׁאָל הוּא כָּאָמוּר (אח"ז רָאִיתִי לְהָרַב דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ בְּדַף מ"ג ע"ג שֶׁהֵבִיא קְצָת מִדִּבְרֵי הָרַב דִּינָא דְּחַיֵּי דַּף קצ"ה ע"ד וְהֵם בְּסִגְנוֹן דִּבְרֵי הרמ"ה ע"ד רַשְׁ"י הַלָּלוּ וְאֵין ס' זֶה מצ"א לִרְאוֹת דב"ק וְשָׁם בַּדַּף מ"ב ע"ד שקו"ט בְּדִבְרֵי רַשְׁ"י אֵלּוּ וְאַחַת מִתְּמִיהוֹתָיו הוּא דל"ל לְרַשְׁ"י לוֹמַר מִשּׁוּם הת"ס דִּבְמַחְלוֹקֶת שְׁנוּיָה ת"ל דְּבָעֵי' שֶׁיַּעֲשֶׂה תוכ"ד לְהַתְרָאָה ע"כ כ' דְּרַשְׁ"י כ' ב' טָעֲמִים אִי מִשּׁוּם דְּהָוֵי הת"ס וְאִי מִשּׁוּם דְּהוּא לְאַחַר זְמַן עי"ש וְהַמְעַיֵּן יִבְחַר), ומ"מ מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י דְּחַוְלִין הַנַּ"ל נִרְאֶה דס"ל דְּלָא הָוֵי הַתְרָאָה.

וְכֵן נִרְאֶה מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י בִּשְׁבוּעוֹת דַּף ל"ז רֵישׁ ע"א, אֶלָּא שי"ל שֶׁמְּשׁוּם שֶׁהֶוְקֵּ' לוֹ אַמַּאי לָא בָּעֵי רַב כָּהֲנָא בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת הֶוְקֵּק לוֹמַר דְּרַב כָּהֲנָא ס"ל הת"ס ל"ש הַתְרָאָה וְלָאו מְשׁוּם דְּנָקְטִינַן הָכִי וְהַתּוֹסָ' שָׁם לֹא דָּחוּ פירש"י מְשׁוּם דְּנָקְטִינַן דהת"ס הָוֵי הַתְרָאָה אֶלָּא מִטַּעַם אַחֵר כיעי"ש וְאֵין מְזֻּה הֶכְרֵחַ דְּסָבְרִי דל"ש הַתְרָאָה דְּאֶפְשָׁר דְּגַם הֵם זַ"ל הֶבִינוּ בְּכַוָּנַת רַשְׁ"י כְּדַאֲמָרָן וְהֶוְכְרְחוּ לִדְחוֹת פי' מִטַּעַם אַחֵר עי"ש, וְעַיֵּין רַשְׁ"י סַנְהֶדְרִין דַּף ע"ח סוֹף ע"ב בְּמַתְנִי' נִתְכַּוְּנוּ לַהֲרוֹג אֶת הַבְּהֵמָה וכו' כ' דְּהָוֵי הת"ס וכו' והרמ"ה שָׁם כ' זֶה בְּשֵׁם אִית דְּאָמְרִי וְלֹא הִזְכִּיר לְרַשְׁ"י וְדָחָה זֶה הַטַּעַם דא"כ לר"י דס"ל הת"ס הָוֵי הַתְרָאָה תִּיקְשֵׁי מַתְנִיתִין וכו' עי"ש ולענ"ד אפ"ל דְּכַוָּנַת רַשְׁ"י זַ"ל ע"ד שכ' הַתּוֹסָ' בְּכְתֻבּוֹת ט"ו ע"א ד"ה וּסְפֵק נְפָשׁוֹת וכו' וּבְסַנְהֶדְרִין דַּף ע"ט דְּבְזוֹרֵק אֶבֶן לְגוֹ דְּאֵין יָדוּעַ שֶׁאִם יַעֲשֶׂה פְּעֻלָּה זוֹ דְּהַיְינוּ שֶׁיִּזְרוֹק הָאֶבֶן שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ חִיּוּב דְּשָׁמָּא לֹא יַכֶּה לְיִשְׂרָאֵל בכה"ג גַּם לָמַ"ד הת"ס שְׁמָהּ הַתְרָאָה פָּטוּר עי"ש וּכְמוֹ כֵן הוּא בְּנִתְכַּוְּנוּ לַבְּהֵמָה וכו' וק"ל: וְרָאִיתִי בְּשׁוּ"ת שו"מ ח"ב סי' חנ"ק שהק' הָרַב הַשּׁוֹאֵל ע"ד רַשְׁ"י בְּחַוְלִין דַּף פ"ו ע"א בְּמַתְנִי' וּמוֹדִים שֶׁאִם שָׁחַט אֵינוֹ סוֹפֵג אֶת המ' שכ' רַשְׁ"י מִשּׁוּם דהת"ס דְּמַשְׁמַע דְּאִי הת"ס הָוֵי הַתְרָאָה לוֹקִין וְזֶה אֵינוֹ דְּהָא גַּם כָּעֵת אִי אֶפְשָׁר לְבָרֵר אִם שָׁחַט שַׁפִּיר (וְכֵן הק' הָרַב כְּסַף נִבְחָר בְּכְלָל נ"א אוֹת ו' ע"ד רַשְׁ"י דְּחַוְלִין דַּף פ' ע"א הנז"ל עי"ש שהצ"ע), וְהֵשִׁיב וַ"ל הַנָּה הג' מוהר"י פִּיק הַגִּיהַ דַּעֲבִירַת סָפֵק הִיא אֲבָל בְּשׁוּ"ת הרמ"ע מַפְּאָנוּ סי' כ"ו כָּתַב דְּבָאֱמֶת כַּוָּנַת רַשְׁ"י דְּאַף דקיי"ל דהת"ס הָוֵי הַתְרָאָה כָּאן דְּאִי אֶפְשָׁר לְבָרֵר לכ"ע אֵין לוֹקִין וְהֵאִיר ה' עֵינַי וּמָצָאתִי בִּירוּשַׁ' סוֹף פ"ד דִּיבָמוֹת דְּכֹל דא"א לְבָרֵר לכ"ע לָא הָוֵי הַתְרָאָה עכ"ד הג' שו"מ שָׁם וְכַוָּנָתוֹ לוֹמַר דְּאַף דְּכָתַב רַשְׁ"י הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּהָוֵי הת"ס לָאו לְמֵימְרָא דְּמִשּׁוּם דְּנָקְטִינַן דהת"ס ל"ש הַתְרָאָה הוּא אֶלָּא לָשׁוֹן מֻוּשָׁאָל הוּא וּכְלוֹמַר דבכה"ג לכ"ע הת"ס כִּי הַאי לָא הָוֵי הַתְרָאָה.

וּבְזֶה אֶפְשָׁר לְיַיֵּשֵׁב דִּבְרֵי הרא"ם הנז"ל דִּבְהָהִיא נָמֵי אִי אֶפְשָׁר לְבָרֵר שֶׁהָיָה הָעֻבָּר רָאוּי לִהְיוֹת אִישׁ ובכה"ג לכ"ע הת"ס ל"ש הַתְרָאָה, וּמִתְיַיֵּשֵׁב ג"כ מַאי דְּקָשֶׁה לִכְאוֹרָה ע"ד הרא"ם דְּאִם הַדְּבָרִים כִּפְשָׁטָן תִּיקְשֵׁי לָן לר"י דס"ל הת"ס הָוֵי הִתְרַצָּה א"כ בְּהוֹרֵג אֶת הָעֻבָּרִין אַמַּאי פָּטוּר אַדְּ לַהַנַּ"ל נִיחָא.

וְגַם מַאי דְּהֶוְקֵּ' לָן ע"ד רַשְׁ"י חַוְלִין דַּף פ' ע"א הַנַּ"ל וַהֲוָה אָמִינָא דְּרַשְׁ"י ס"ל דהת"ס ל"ש הַתְרָאָה הִנַּה לַהַנַּ"ל אֵין רְאָיָה דְּהָתָם ג"כ אִי אֶפְשָׁר לְבָרֵר אִי חוֹשְׁשִׁין וכו' ובכה"ג

לכ"ע הת"ס ל"ש הַתְרָאָה וְעַיֵּין תוס' שְׁבוּעוֹת רֵישׁ דַּף ל"ז שכ' דמשו"ה לָא בָּעֵי בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת מִשּׁוּם דא"א לְעוֹלָם לֵידַע אִם הֵם מְזִידִים שֶׁיְּכוֹלִין לוֹמַר שָׁכַחְנוּ, נר' דר"ל דְּאַף לָמַ"ד הת"ס הָוֵי הַתְרָאָה הָכָא פָּטוּר מִשּׁוּם דא"א לְבָרֵר וכו'.

וְכֵן י"ל דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּשַׁבָּת הַנַּ"ל דִּלְפִי הס"ד בְּקֻוְשְׁיָתָם די"ל דְּשָׁכַח הַהַתְרָאָה א"כ הו"ל דָּבָר שא"א לְבָרֵר ולכ"ע לָא הָוֵי הַתְרָאָה וּבָזֶה יֵשׁ לְהָבִין דִּבְרֵי רַשְׁ"י סַנְהֶדְרִין דַּף פ"ט ע"ב ד"ה דִּילְמָא הָדְרוּ בֵּיהּ וכו' וְהֵיאַךְ מַתְרִין בּוֹ הת"ס ע"כ, דלס"ד דְּשַׁ"ס דְּלָא מוֹדְעֵי לְכוּלְהוּ נָבְיאֵי הָוֵי דָּבָר שא"א לְהִתְבָּרֵר ולכ"ע לָא הָוֵי הַתְרָאָה שׁוּב בָּא לִידֵי סֵפֶר רֹאשׁ יוֹסֵף להג' פ"מ עַל מס' חֻלִּין וְרָאִיתִי שכ' ע"ד רַשְׁ"י דְּחֻלִּין דַּף פ' הַנַּ"ל וְז"ל הַלָּשׁוֹן דָּחוּק דְּמַשְׁמַע הַטַּעַם דְּהָוֵי הת"ס וז"א דְּאַף לָמַ"ד שה"ת בְּכָאן הֵיאַךְ יִלְקֶה שָׁמָּא א"ח לְזָרַע אָב, והת"ס הָוֵי הֵיכָא דְּנַדַּאי עָבַר אֶלָּא שֶׁבִּשְׁעַת הַתְרָאָה הָוֵי ס' כְּנוֹתָר וְכַדּוֹמֶה וְאֵין עִנְיָנוֹ לְכָאן עכ"ל ולענד"ן דְּהוּא לָשׁוֹן מֻוְשָׁאָל אַף שֶׁהַלָּשׁוֹן דָּחוּק קְצָת: וְעַל פִּי סְבָרָא זוֹ נִתְיַישֵׁב אֶצְלִי מַאי דַּהֲוָה ק"ל ע"ד הג' שו"מ בח"ב סי' מ' ד"ה וְדֶרֶךְ אַגַּב וכו' שהק' לר' שְׁמְעוֹן דס"ל בִּפְסָחִים ס"ג דְּשׁוֹחֵט הַפֶּסַח עַל חָמֵץ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ פָּטוּר אֵיךְ חַיָּיב בְּלִשְׁמוֹ הָא יָכוֹל לוֹמַר שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ שָׁחַטְתִּי עי"ש מַה שכ' לְיַישֵׁב וְלִכְאוֹרָה תָּמוּהַּ דְּמַאי קַוְשְׁיָא הָא קיי"ל הת"ס שֶׁמָּא הַתְרָאָה, וְאַף אִי לָא קיי"ל כֵּן הָא מ"מ לֹא נִפְלָאת לוֹמַר דר"ש ס"ל דְּהָוֵי הַתְרָאָה, וְדוֹחֵק לוֹמַר דר"ל דְּתִיקְשֵׁי מַזֶּה עַל ר"ל דְּאָמַר לָא הָוֵי הַתְרָאָה אַף לַהַנַּ"ל נִיחָא דְּכֵיוָן דְּאִי אֶפְשָׁר לְהִתְבָּרֵר לָא הָוֵי הַתְרָאָה, דְּנַדַּאי אֵין סְבָרָא לוֹמַר דְּאִם יוֹדֶה הוּא בְּעַצְמוֹ שֶׁשָּׁחַט לִשְׁמוֹ בְּהָא הוּא דְּחַיָּיב דְּאֵיךְ נוּכַל לְחַיְּיבוֹ עפ"י הוֹדָאָתוֹ (וְעַיֵּין הֵיטֵב בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' בב"ק דַּף ע"ו ע"ב וק"ל).

וְכֵן מוּכָח מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּשַׁבָּת דַּף ד' הַנַּ"ל דאל"כ הָתָם נָמֵי נֵימָא דְּמַשְׁכַּחַת חִיּוּב סְקִילָה בְּאוֹמֵר שֶׁדַּעְתּוֹ הָיָה שֶׁלֹּא לִרְדּוֹת וְלֹא שָׁכַח הַהַתְרָאָה, א"כ וַדַּאי זֶה הָוֵי דָּבָר שא"א לְבָרֵר וְאַהָכִי לָא הָוֵי הַתְרָאָה לכ"ע.

וּבָאֵמֶת סְבָרָא זוֹ הִיא מוֹצֵאת בְּשׁו"ת שַׁאֲגַת אַרְיֵה סי' ע"ח שכ' לְהַכְרִיחַ דְּאַזְהָרַת שְׁחִיטָה עַל חָמֵץ הוּא אֲפִילּוּ בְּחָמֵץ שֶׁאֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו דאל"כ לר"י שכ' הַתּוֹסָ' בִּשְׁמוֹ דְּמִשָּׁהָא חָמֵץ וְדַעְתּוֹ לְבַעֲרוֹ אֵינוֹ עוֹבֵר א"כ הֵיכִי מַשְׁכַּחַת מַלְקוּת עַל שחי' פֶּסַח עַל חָמֵץ, הָא יָכוֹל לוֹמַר שֶׁדַּעְתּוֹ הָיָה לְבַעֲרוֹ וְאִי אֶפְשָׁר לְעֵדִים לְהַכְחִישׁוֹ דְּהָוֵי דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב וְגָרַע מהת"ס דְּאִיכָּא מ"ד דְּהָוֵי הַתְרָאָה דְּהָתָם מִתְבָּרֵר אַחַר הַהַתְרָאָה דְּעָבֵיד אִיסּוּרָא אֲבָל הָכָא א"א לְהִתְבָּרֵר אִם דַּעְתּוֹ הָיָה לְבַעֲרוֹ אוֹ לֹא ע"כ וכ"כ שָׁם בסי' ע"ז בד"ה וּבָאֵמֶת וכו' בָּמֶה שהק' הֵיכִי מַשְׁכַּחַת דְּשׁוֹחֵט הַפֶּסַח עַל הֶחָמֵץ לוֹקֶה אֲפִילּוּ לָמַ"ד הת"ס הָוֵי הַתְרָאָה וכו' עי"ש, וע' שו"ת עוֹנֶג יו"ט סי' כ"ד בְּמַאי דשקו"ט ע"ד השא"ר הַלָּלוּ וק"ל: וְכֵן מָצָאתִי סְבָרָא זוֹ להג' נו"ב במ"ת א"ח סי' ס"א ד"ה ומה וכו' שכ' בְּשֵׁם הָרַב הַשּׁוֹאֵל דְּהַמַּחְמִיץ עִיסָּה בע"פ אַחַר אִיסּוּרוֹ הָוֵי הת"ס שֶׁמָּא בִּיטְּלוֹ קוֹדֶם שֶׁחָמֵצוֹ וְכָתַב ע"ד דא"כ הַמְחַמֵּץ בְּפֶסַח אֵיךְ חַיָּיב מַלְקוּת דע"כ לפ' אי הת"ם הָוֵי הַתְרָאָה אוֹ לֹא אֶלָּא שאח"כ מִתְבָּרֵר שֶׁעָשָׂה אִיסּוּר רַק שֶׁבִּשְׁעַת הַתְרָאָה הָיָה סָפֵק כְּנוֹתָר וכו' אֲבָל סָפֵק זֶה שֶׁמָּא בִּיטְּלוֹ לֹא יִתְבָּרֵר לְעוֹלָם דְּמִי יוֹדֵעַ דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב וְאִם הוּא יוֹדֶה אַח"כ וְכִי עַל דִּבּוּרוֹ יִלְקֶה, אֶלָּא וַדַּאי שֶׁאֵין זֶה חֲשָׁשׁ כְּלָל שֶׁאָנוּ רוֹאִים שֶׁמַּחְמִיצוֹ בְּיָדַיִם אֵיךְ נֵימָא שֶׁהִפְקִירוֹ וְלָמָּה יַעֲשֶׂה דָּבָר בָּטֵל

בְּמַה שֶׁאֵינוֹ שָׁלוֹ וְעוֹד שֶׁמְּתָרִים בּוֹ וְקִבֵּל הַתְּרָאָה וְלֹא הֵשִׁיב שֶׁבִּטְּלוֹ אֵין זֶה סָפֵק כְּלָל עכ"ל.

וְהִנֵּה מ"ש דַּחֲשִׁיב הַתְּרַאת וַדַּאי עפ"י סְבָרָא זוֹ דְּלָמָּה יַעֲשֶׂה דָּבָר בָּטֵל, יֵשׁ לְפַקְפֵּק לְכְאוֹרָה מִקּוֹשְׁיַת הַתּוֹסָ' בְּהַהִיא דְּמַדְבִּיק פַּת דְּהָתָם נָמֵי הֵיכִי נֵימָא דְּדַעְתּוֹ לִרְדּוֹתוֹ דְּלָמָּה יַעֲשֶׂה דָּבָר בָּטֵל אִם אֵין דַּעְתּוֹ לֶאֱפוֹתוֹ וּלְזֶה י"ל דְּאֵינוֹ דָּבָר בָּטֵל דְּרוֹצֶה לְקָרֵב אֲפִיָּתוֹ לְאָוְכְלוֹ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת אַדְּ מ"ש דְּכִיוָן דְּקִבֵּל הַתְּרָאָה וכו' נִרְאֶה דְּגַם בְּמַדְבִּיק י"ל כֵּן דְּכִיוָן שֶׁקִּבֵּל הַתְּרָאָה וְלֹא אָמַר שֶׁדַּעְתּוֹ לִרְדּוֹתוֹ אֵין זֶה סָפֵק וְאַמַּאי כ' הַתּוֹסָ' דְּהָוֵי הת"ס לוּלֵא מַאי דְּאֵינוֹ מְחֻוַסַּר מַעֲשֶׂה וְגַם השאג"א הַנָּ"ל נִרְאֶה וַדַּאי דְּלָא ס"ל מ"ש הנו"ב דְּכִיוָן דְּקִבֵּל הַתְּרָאָה וכו' דא"כ מַאי מק' דְּהָוֵי הת"ם דְּשָׁמָא בָּטְלוּ אוֹ שָׁמָא הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְבַעֲרוֹ וכו' כמש"ל, וְעַיֵּין בקו"א לשאג"א סי' ע"ז ד"ה שָׁם וְהַשְׁתָּא וכו' שכ' בְּשֵׁם הַתּוֹסָ' מַכּוֹת ט"ו ע"ב בד"ה בְּמַאי דְּכֹל שֶׁעוֹשֶׂה הָאִיסּוּר בִּשְׁעַת הַתְּרָאָה אָמְרִי' שֶׁיַּעֲמוֹד בְּאִיסּוּרוֹ וְלֹא יַחֲזוֹר בּוֹ, וּבְשוּ"ת עוֹנֶג יו"ט סוֹף סי' כ"ד בְּשֵׁם קה"י שהק' עמ"ש רַשְׁ"י דְּכְשֶׁאֵין הֶחָמֵץ בָּעֲזָרָה הָוֵי הת"ס מְשׁוּם שֶׁמָּא אֵין הֶחָמֵץ בָּעוֹלָם דְּאַמַּאי לֹא נוֹקְמִיבְּחַזְקַתֵּיהּ כְּדַתְנַן בְּגִטִּין דַּף ל"א הַמַּנִּיחַ פֵּירוֹת לְהֶיוֹת מַפְרִישׁ וכו' וְלָכֵן פי' דְּבָאֱמֶת הת"ס הוּא מְשׁוּם שֶׁמָּא בִּיטְּלוֹ וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה לְדָמָתָן עָלָה הִנֵּה גַּם הג' נו"ב פשיט"ל דְּדָבָר שא"א לְהִתְבָּרֵר שֶׁעָשָׂה אִיסּוּר אֵינוֹ בְּכְלַל הַתְּרָאָה: וּבְזֶה אֲנִי מֵבִין דִּבְרֵי הג' חק"ל דַּף ק"ו ה"ד הָרַב רוֹב דָּגָן בחי' עַל א"ח סי' שי"ז שֶׁהֵבִיא מח' הַפּוֹסְקִים בְּדִין קוֹשֵׁר קֶשֶׁר שֶׁל קַיָּמָא דְּחַיָּיב אִם תָּלוּי בְּדַעְתּוֹ אוֹ תָּלוּי בַּמַּהוּת הַקֶּשֶׁר והק' לְהַסּוֹבְרִים דְּתָלוּי בְּדַעְתֵּיהּ אִם דַּעְתּוֹ לְהַנִּיחַ הַקֶּשֶׁר לְעוֹלָם חַיָּיב וְאִם דַּעְתּוֹ לְהַתִּירוֹ פָּטוּר א"כ אֵיךְ יִתְחַיֵּיב סְקִילָה וְאֵיךְ יִתְּרוֹ בּוֹ כֵּיוָן דְּתָלוּי בְּדַעְתּוֹ, וְאַף אִם אָמַר שֶׁדַּעְתּוֹ לְעוֹלָם אֵיךְ יִתְחַיֵּיב עַל דִּבּוּרוֹ דִּלְמָא מְשַׁקֵּר וְאֵינוֹ נֶאֱמָן דְּאֵין מָעֲ"ר ע"כ וְהָרַב ר"ד כ' לְדַמּוֹת הָא דְּקוֹשֵׁר למ"ש רִיבָ"א בְּהַהִיא דְּמַדְבִּיק פַּת וכו'.

וְשׁוּב דָּחָה זֶה וְשַׁפִּיר ק"ל להחק"ל וכו' עי"ש וְאֵין ס' חק"ל מצ"א לְרָאוֹת דב"ק, דְּלִכְאוֹרָה תָּמוּהַּ דְּמַאי ק"ל הָא קיי"ל הת"ס הָוֵי הַתְּרָאָה וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּכַוָּנָתוֹ דְּתִקְשֵׁי לר"ל דס"ל הת"ס ל"ש הַתְּרָאָה ועכ"ל דלר"ל אֵינוֹ תָּלוּי בְּדַעְתּוֹ כְּלָל ומדר"ל נִשְׁמַע לר"י דפי' קש"ק הוּא בַּמַּהוּת הַקֶּשֶׁר דְּהָא בְּהָא לָא פְּלִיגִי (גַּם אֵין נח לִי לוֹמַר דס"ל כמ"ש הנו"ב שֶׁאֲבִיא לְקַמָּן בס"ד דס"ל דְּדַוְקָא לְמַלְקוּת הוּא דהת"ס הָוֵי הַתְּרָאָה לר"י וְלֹא לְמִיתַת ב"ד).

אַדְּ לַהַנָּ"ל נִיחָא דְּכִיוָן שֶׁתָּלוּי בְּדַעְתּוֹ הָוֵי דָּבָר שא"א לְבָרֵר ולכ"ע לָא הֵי הַתְּרָאָה ומ"ש דְּהָוֵי הַתְּרַאת סָפֵק הוּא לָשׁוֹן מֵרוֹשָׁאל וּכְלוֹמַר דְּבְיוֹן סָפֵק זֶה לכ"ע לָא הָוֵי הַתְּרָאָה וק"ל: וּמַה שֶׁהֵוַקְ' לִי ע"ד הרא"ם פ' מִשְׁפָּטִים הַנָּ"ל.

הִנֵּה רָאִיתִי בס' חִינָּא וְחִסְדָּא שָׁם ע"ד שכ' וְז"ל גַּם מ"ש הָרַב לִימּוּדֵי ה' דעפ"י דְּבְרֵי הַתּוֹסָ' (כְּתֻבּוֹת ט"ו ע"א) יֵשׁ לְיַיְשֵׁב דִּבְרֵי הרא"ם פ' מִשְׁפָּטִים מִקּוֹשְׁיַת הָרַב זֶרַע יַעֲקֹב יֵשׁ לִדְחוֹת וכו' עי"ש וס' לִימּוּדֵי ה' וזר"י אמ"א וְאֶפְשָׁר שקו' הֵיא ע"ד הרא"ם שֶׁהֵבֵאתִי לְמַעְלָה וּמְיַיְשֵׁב דְּבָרָיו עפ"י דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הַנָּ"ל וּמִי שֶׁנִּמְצָא בְּיָדוֹ יַשְׂכִּיל בְּכַוָּנָתוֹ, ועכ"פ מ"ש בפנ"ד נִרְאֶה נָכוֹן: וְהִנֵּה הַיְרוּשַׁלְמִי שָׁצַיֵּין השו"מ חִפַּשְׂתִּי שָׁם וְלָא חָזֵינָא כִּי הַאי סִימָנָא כְּמוֹ שֶׁיִּרְאֶה הָרוֹאֶה, וּלְפִי הנר' ט"ס הוּא בשו"מ וצ"ל בְּסוֹף י"א דְּיִבָמוֹת דְּשָׁם אָמְרוּ דְּמַאי דְּתַנְיָא הַכָּה זֶה וְחָזַר וְהִכָּה אֶת זֶה פָּטוּר נר' דְּחוֹלֵק עַל ר"י דְּאָמַר בְּעוֹשֶׂה

מְלֵאכָה בב' יו"ט ש"ג אַף דְּהָוֵי הת"ס הָוֵי הַתְרָאָה וא"כ בְּהִכָּה זֶה וכו', אַף דְּהָוֵי ס' בֶּן ט' לָרִאשׁוֹן לְיַחַיֵּב וְאָמְרוּ ע"ז לֵית הָדָא פְּלִיגָא תַּמָּן אֶפְשָׁר לְךְ לַעֲמוֹד עָלָיו בְּרֶם הָכָא אִי אֶפְשָׁר לְךְ לַעֲמוֹד עָלָיו ע"כ ועי"ש בְּצִיּוֹן יְרוּשָׁלַיִם להג' שו"מ הַנָּ"ל שֶׁצִּיֵּין לְשׁוּ"ת הרמ"ע וּלְמַה שכ' הוּא עַצְמוֹ בִּתְשׁוּ' וְכַוָּנָתוֹ למ"ש בשו"מ הַנָּ"ל ובשו"מ הוּא ט"ס וצ"ל פי"א (וְאַחַר זמ"ר רָאִיתִי בשו"מ מַהֲדוּ' ג' ח"ג סי' זק"ן שֶׁצִּיֵּין הַיְרוּשַׁ' הַזֶּה עי"ש שי"ל בדב"ק).

וְהִנֵּה בְּהִכָּה זֶה וְחָזַר וְהִכָּה זֶה ת"ק דר"י מְחַיֵּיב כִּדְאִיתָא בַּשַּׁ"ס דִּילַן דַּף ק"א וּבְשָׁאָר דֻּכְתֵי וְכֵן נָקְטוּ הַתּוֹסָ' כְּתֻבּוֹת דַּף ט"ו ד"ה וְסָפֵק וְהָרַשְׁבָּ"א בח"א סי' קמ"ו ועכ"ל דְּטַעֲמָא מִשּׁוּם דהת"ס הָוֵי הַתְרָאָה וכמ"ש הַתּוֹסָ'.

וש"מ דְּגַם בְּדָבָר שא"א לַעֲמוֹד עָלָיו אִיכָּא לָמֶ"ד דְּהָוֵי הַתְרָאָה וּמִסְתָּמָא ר"י נָמֵי הָכִי ס"ל כת"ק דר"י וְאַף דהג' קָרְבָּן הָעֵדָה והג' פ"מ כ' בפי' הַיְרוּשַׁ' דר"י מוֹדֶה דְּהִכָּה זֶה וְחָזַר וְהִכָּה זֶה פָּטוּר עי"ש לקוע"ד אֵינוֹ מֻכְרָח לוֹמַר כֵּן אֶלָּא כַּוָּנַת הַיְרוּשַׁלְמִי לוֹמַר דר"י אָמַר אֲנָא דַּאֲמַרִי אֲפִילּוּ לר"י מוֹדֶה לִי בב' יו"ט דְּחַיָּיב דע"כ לֹא פְּטַר ר"י אֶלָּא בְּהֵיכָא דְּאִי אֶפְשָׁר לְבָרֵר וכו'.

אֲבָל ר' יוֹחָנָן עַצְמוֹ אֵינוֹ מוֹדֶה לר"י אֶלָּא אַף בְּהִכָּה זֶה וְחָזַר וְהִכָּה זֶה ס"ל דְּחַיָּיב, וְהַשַּׁ"ס יְרוּשַׁלְמִי כִּי בָּעֵי וְלֵית הָדָא פְּלִיגָא עַל ר"י וכו' וַדַּאי לֹא הָיָה כַּוָּנָתוֹ לְהק' עַל ר' יוֹחָנָן מִזֶּה כְּלָל דְּאַדְּתִקְשֵׁי לֵיהּ מדר"י תְּסַיְּיעֵיהּ מדת"ק דס"ל דְּהִכָּה זֶה וְחָזַר וְהִכָּה זֶה חַיָּיב וְאַדְּרַבָּה לר"ל תִּקְשֵׁי מדת"ק, אֶלָּא וַדַּאי דְּכַוָּנָתוֹ לְשָׁאוֹל אִם יִצְטָרֵךְ לוֹמַר ר"י אֲנָא דְּאָמְרִי כת"ק (כְּמוֹ שֶׁמֻּכְרָח ר"ל דְּאָמַר כר"י) וְאַהָא קָאָמַר דר"י אֲמַר לָךְ תַּמָּן אֶפְשָׁר לְךְ לַעֲמוֹד עָלָיו וכו' משו"ה מוֹדֶה ר"י בְּזֶה וְכִי קָאָמַר פָּטוּר בְּשֶׁאִי אֶפְשָׁר וכו'.

אֲבָל ר' יוֹחָנָן גּוּפֵיהּ ס"ל דְּגַם בכה"ג דְּאִי אֶפְשָׁר לַעֲמוֹד עָלָיו הָוֵי הת"ס וְחַיָּיב (וּמִתְיַישֵׁב בָּזֶה תְּמִיהַת הַמַּרְאָה הַפָּנִים בפ"ח דְּנָזִיר הֵ"א ד"ה הִתְרוּ דְּמוּכָח שָׁם דְּגַם בשא"א לַעֲמוֹד עַל הַדָּבָר חוֹלֵק ר"י עי"ש).

ולפי"ז לְכְאוֹרָה הָרָאָיָה שֶׁהֵבִיא השו"מ מֵהַיְרוּשַׁלְמִי הִיא עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ דְּאַדְּרַבָּה לְפִי דִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי לָמַדְנוּ דְּלְרַבָּנָן דר"י גַּם בכה"ג דא"א לַעֲמוֹד עַל הַדָּבָר חַיָּיב אַף דְּהָוֵי הת"ס שא"א לְבָרוֹרֵי וְתִקְשֵׁי לְכְאוֹרָ' ע"ד הַתּוֹסָ' דְּשָׁבוּעוֹת הַנָּ"ל: אַךְ בֶּאֱמֶת נר' דאע"ג דְּדִבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי אֵינָם עִנְיָן לְמַאי דְּעָסִיק הג' שו"מ מִ"מ מִדִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי אֵין סְתִירָה לָזֶה דע"כ לָא אָמְרִינַן דְּאַף דא"א לַעֲמוֹד עַל הַדָּבָר חַיָּיב לָמֶ"ד דהת"ס שְׁמֵיהּ הַתְרָאָה, אֶלָּא בְּכְגוֹן הַהִיא דְּהִכָּה זֶה וְחָזַר וְהִכָּה זֶה דְּוַדַּאי מָמָּן מִידֵי אִיסּוּרָא לָא פְּלִיט אִם זֶה אָבִיו אוֹ זֶה וְעַל שְׁנֵיהֶם הִתְרוּ בּוֹ משו"ה אַף דְּהָוֵי הת"ס חַיָּיב.

אֲבָל אִם הִכָּה רַק אֶחָד מֵהֶם לכ"ע וַדַּאי פָּטוּר דְּאַף דהת"ס הָוֵי הַתְרָאָה מ"מ אֵין כָּאן אִיסּוּר בָּרוּר דְּשָׁמָּא הַאי לָאו אַבּוֹהַּ הוּא וְזֶה דָּבָר פָּשׁוּט וּבָרוּר מִצַּד הַסְּבָרָא דְּכֹל שֶׁאֵין בָּרוּר לָנוּ שֶׁעָבַר עֲבֵירָה אִי אֶפְשָׁר לְעָנְשׁוֹ עַל הס' וע' להרמ"ה בחי' לְסַנְהֶדְרִין דַּף ע"ט ע"א שפי' הַסְּוּגְיָא דְּפָרָט לְזוֹרֵק אֶבֶן לְגוֹ דר"ל וְהָרג אֶת אֶחָד וְאֵין יָדוּעַ אִם הוּא יִשְׂרָאֵל אוֹ א"י וּפָרִיךְ אִי דְּרֻבָּא א"י אוֹ מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה פְּשִׁיטָא דְּפָטִיר דְּהָא אֵינוֹ יָדוּעַ שֶׁעָבַר עֲבֵירָה דְּשָׁמָּא א"י עוא"ל הָרג וכו' ונלע"ד דְּהַגָּהַת הַגְּאוֹן מוהרי"ף בְּדִבְרֵי רַשְׁ"י נְכוֹנָה

מְאֹד דְּאֵינוֹ עִנְיָן כָּאן לְהַתְרָאַת סָפֵק וְדִבְרֵי הַשו"מ שֶׁהֵבִיא מֵהַיְרוּשַׁלְמִי אֵינָם בְּרוּרִים וק"ל: וְהִנֵּה הוֹאִיל וַאֲתָא לִידֵן דִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי הַנַּ"ל אַבָּא אעי"ר ע"ד הָרַב פ"מ בְּעִנְיָן זֶה דְּהִנֵּה ממ"ש בְּסוֹף פי"א דִּיבָמוֹת הַנַּ"ל מִתְבָּאֵר הֵיטֵב דס"ל בִּכְוִיַּת הַיְרוּשַׁלְמִי דְּלָא פְּלִיג ר"י לוֹמַר הת"ס הָוֵי הַתְרָאָה אֶלָּא בְּדַאֲפְשָׁר לְבָרֵר כְּמוֹ בב' יו"ט ש"ג ולר"ל גַּם בָּזֶה לֹא הָוֵי הַתְרָאָה ולפ"ז לֹא יָכוֹלְתִּי לְהָבִין מ"ש מני"ר גּוּפֵיהּ בְּמַרְאֵה הַפָּנִים פֵּ"ה דִּפְסָחִים ה"ד ד"ה דַּאֲתִפְלְגוּן וכו'.

דִּלְפִי מ"ש בִּיבָמוֹת לֹא שַׁיָּיךְ הָכָא פְּלוּגְתָּא דהת"ס וכו' דְּאַמַּאי לֹא שַׁיָּיךְ פְּלוּגְתָּא בְּזֶה הָא בְּכַיּוֹצֵא לָזֶה הוּא דִּפְלִיגִי דבב' יו"ט אֶפְשָׁר לְבָרֵר וּפְלִיגִי וּכְמוֹ כֵן בְּשׁוֹחֵט פֶּסַח עַל חָמֵץ אֶפְשָׁר לְבָרֵר אַחַ"כ שֶׁהָיָה לוֹ חָמֵץ בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה כמ"ש במה"פ שָׁם וְשַׁפִּיר שַׁיָּיךְ פְּלוּגְתָּא.

גַּם מ"ש אֶלָּא הָא דְּתָלֵי הָכָא בְּהַהִוא פְּלוּגְתָּא לְפִי הס"ד דִּפְלִיגִי בב' יו"ט ש"ג וכו'. לֹא יָדַעְתִּי פי' דְּמַשְׁמַע דִּלְקוּשְׁטָא לָא פְּלִיגִי בב' יו"ט ש"ג וְהֵיכָן מָצִינוּ הַאי מַסְקָנָא הֲלֹא שָׁם וּבִיבָמוֹת ובפ"ח דְּנָזִיר לֹא אָמְרוּ בִּירוּשַׁלְמִי דר"י ור"ל לָא פְּלִיגִי בב' יו"ט כיעי"ש, וְכֵן מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הָרַב עַצְמוֹ בְּמַרְאֵה הַפָּנִים פ"ג דִּשְׁבוּעוֹת ה"ז דר"י ור"ל פְּלִיגִי בב' יו"ט ש"ג וְכַיּוֹצֵא דָּבָר שֶׁאֶפְשָׁר לְהִתְבָּרֵר אַחַ"כ אֶלָּא דִּבְשְׁעַת הַתְרָאָה הָיָה סָפֵק דלר"י הת"ס כִּי הַאי הָוֵי הַתְרָאָה ולר"ל לָא הָוֵי הַתְרָאָה עי"ש: גַּם דְּבָרָיו שֶׁבְּמַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת שָׁם קָשִׁים לענ"ד דְּהִנֵּה שָׁם הק' דִּבְרֵי הַשַּ"ס יְרוּשַׁלְמִי אַהֲדָדֵי דְּשָׁם אָמְרוּ דר"י ס"ל הת"ס ל"ש הַתְרָאָה וּמִטַּעַם זֶה פָּטוּר הַנִּשְׁבָּע לֶאֱכוֹל כְּכָר הַיּוֹם וְלֹא אֲכָלָהּ.

ור"ל ס"ל דְּהַפִּיטּוּר הוּא מִשּׁוּם שאב"מ וְאִילּוּ בִּפְסָחִים וְיָבָמוֹת וְנָזִיר אָמְרוּ דר"י ס"ל הת"ס הָוֵי הַתְרָאָה וְכָתַב לְיַיְשֵׁב דִּלְפִי הַכְּלָל שֶׁאָמְרוּ בִּיבָמוֹת דר"י לֹא אָמַר דְּהָוֵי הַתְרָאָה אֶלָּא בְּאֶפְשָׁר לְבָרֵר נִיחָא דְּבִשְׁבוּעָה הָוֵי א"א לְבָרֵר הַהַתְרָאָה וע"כ פְּטַר בָּהּ ר"י מה"ט ור"ל נָמֵי ס"ל דְּפָטוּר מה"ט אֶלָּא דס"ל נָמֵי טַעְמָא אַחֲרִינָא מִשּׁוּם שאב"מ וְלֹא ס"ל לְהַיְרוּשַׁלְמִי מ"ש בַּשַּ"ס דִּילַן דמ"ד טַעְמָא מִשּׁוּם שאב"מ ס"ל הת"ס שְׁמִיהּ הַתְרָאָה אִלּוּ תוד"ק עי"ש וְתָמַיהַּ לִי חֲדָא כֵּיוָן דְּבָקַשְׁיָתוֹ עֵינוֹ רא"ה הַשַּ"ס יְרוּשַׁלְמִי דפ"ח דְּנָזִיר א"כ אֵיךְ הַפָּה יְכוֹלָה לְדַבֵּר וּלְיַיְשֵׁב קַוּשְׁיָתוֹ וְהָיָה בְּהִנּיחַ דר"י מוֹדֶה בְּשֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבָרֵר דְּלָא הָוֵי הַתְרָאָה הֲרֵי בְּנָזִיר שָׁם מְפוֹרָשׁ דס"ל לְהַיְרוּשַׁלְמִי בְּדַעַת ר"י דְּגַם בשא"א לְבָרֵר הָוֵי הַתְרָאָה שֶׁהֲרֵי בְּהַהִיא דְּנִטְמָא אֶחָד מִכֶּם וכו' וּמֵת אַחֵר מֵהֶם וכו' א"א לְבָרֵר הַסָּפֵק וְקָאָמַר בִּירוּשַׁלְמִי דְּבְהִתְרוּ עֲלֵיהֶם בב"א בָּאנוּ למח' ר"י ור"ל שֶׁנֶּחְלְקוּ בב' יו"ט ש"ג וכו' אַלְמָא ס"ל לְהַיְרוּשַׁלְמִי שָׁם דְּגַם בא"א לְבָרֵר פְּלִיגִי ולר"י הָוֵי הַתְרָאָה וכמ"ש מני"ר גּוּפֵיהּ בְּמַרְאֵה הַפָּנִים בְּנָזִיר שָׁם: וְתוּ מ"ש דר"ל נָמֵי בְּהַהִיא דִּשְׁבוּעָה שֶׁאוֹכַל כְּכָר הַיּוֹם וכו' אִית לֵיהּ טַעְמָא דר"י דְּפָטַר מִשּׁוּם הת"ס וְלָא פְּלִיג עַל ר"י אֶלָּא לוֹמַר דִּבְלָא הַאי טַעְמָא נָמֵי פָּטוּר מִשּׁוּם שאב"מ וכו' תָּמַיהַּ לִי דַּהֲרֵי בִּירוּשַׁלְמִי שָׁם אָמְרוּ דְּאִיכָּא בֵּינַיְיהוּ שְׁרָפָהּ אוֹ שֶׁהִשְׁלִיךְ לַיָּם וּמַשְׁמָעוּת הַדְּבָרִים הוּא דר"ל דלר"י דְּאָמַר טַעְמָא דְּפָטוּרָא מִשּׁוּם הת"ס הָכָאנָמֵי פָּטוּר, ולר"ל דְּאָמַר טַעְמָא דְּפָטוּרָא מִשּׁוּם שאב"מ הָכָא דַּעֲבִיד מַעֲשֶׂה חַיָּיב וְאִם כְּדִבְרֵי הָרַב דְּגַם ר"ל הָכָא מוֹדֶה לְטַעְמָא דר"י דְּפָטוּר מִשּׁוּם הת"ס א"כ כִּי שָׂרַף אוֹ הִשְׁלִיךְ לַיָּם מַאי הֲוָה נְהִי דַּעֲבִיד מַעֲשֶׂה הָא אֵין מַלְקוּת בְּלֹא הַתְרָאָה והת"ס ל"ש הַתְרָאָה וְהוּא פָּלֵא לע"ד, וְאֵין נר' בְּעֵינַי לוֹמַר דְּכַוָּנַת הַיְרוּשַׁלְמִי לוֹמַר דְּמַאי דְּנָפַק מִבְּנַיְיהוּ הוּא

דְּלְטַעְמָא דר"ל א"כ לְמַאן דס"ל דהת"ס דְּוֵי הַתְרָאָה גַּם כשא"א לְבָרֵר בִּשְׂרַף וְהִשְׁלִיךְ לְיָם דַּעֲבִיד מַעֲשֶׂה חַיָּיב אֲבָל רֵישׁ לָקִישׁ גּוּפֵיהּ גַּם בכה"ג פּוֹטֵר מִשּׁוּם דס"ל דְּהַתְרָאַת ס' לָא הָוֵי הַתְרָאָה, דְּאֵין זֶה פְּשַׁט הַשְׁמוּעָה.

וְתוּ דְּלְפִי דִּבְרֵי הָרַב פ"מ הַשַּׁ"ס הַיְרוּשַׁלְמִי ס"ל דְּבְאֵי אֶפְשָׁר לְבָרֵר לֵיכָּא לָמֶ"ד דה"ס הָוֵי הַתְרָאָה דְּהָא ר"י הוּא דְּאָמַר הת"ס הָוֵי הַתְרָאָה וְלֹא אָמַר אֶלָּא בְּשֶׁאֶפְשָׁר לְבָרֵר אֲבָל בְּשֶׁבּוּעָה שא"א לְבָרֵר גַּם הוּא מוֹדֶה דְּלָא הָוֵי הַתְרָאָה וצ"ע.

וּמַה שנר' מִדִּבְרֵי הָרַב פ"מ בְּמָקוֹמִית הַנַּ"ל דמפ' דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דִּיבָמוֹת דַּף פ' דְּכַוָּנָתָם לוֹמַר דְּבְאַגַּלַאי מִילְתָא לְמַפְרֵעַ דְּהָוֵי הַתְרָאָה הוּא אַלִּיבָּא דר"י וּכְדְמָפָרֵשׁ בְּכַוָּנַת הַיְרוּשַׁלְמִי דְּדַוְקָא בְּאַגַּלַאי מִילְתָא הוּא דס"ל לר"י דְּהָוֵי הַתְרָאָה.

אֵין נר' לענ"ד כֵּן אֶלָּא כַּוָּנַת הַתּוֹסָ' לוֹמַר דאע"ג דהת"ס הִיא אֵין אָנוּ מֻכְרָחִים לוֹמַר דְּרַב ס"ל כר"י דהת"ס הָוֵי הַתְרָאָה מִשּׁוּם דְּבָזֶה אַף לר"ל הָוֵי הַתְרָאָה. וְדִבְרֵי תוס' הֵם הֵיפֶךְ מ"ש בִּירוּשַׁלְמִי וְעַיֵּין בְּשִׁיּוּרֵי קָרְבָּן סוֹף פ"י דִּיבָמוֹת וק"ל: וְלוּלֵא דְּמִסְתְּפֵינָא אָמֵינָא דְּבַשַּׁ"ס יְרוּשַׁלְמִי דְּשְׁבוּעוֹת הוּא ט"ס וְנִשְׁנוּ הַסְּבָרוֹת הֲפוּכוֹת וְצָרִיךְ לְהַגִּיהַּ שָׁם כְּמוֹ שֶׁהוּא בַּשַּׁ"ס דִּילַן דר"י אָמַר טַעְמָא מִשּׁוּם שאב"מ וס"ל הת"ס הָוֵי הַתְרָאָה.

ור"ל ס"ל מִשּׁוּם דהת"ס לָא הָוֵי הַתְרָאָה, וְדַעַת ר"י הוּא דְּגַם כשא"א לְבָרֵר הַסָּפֵק הָוֵי הַתְרָאָה וְלֹא אָמְרוּ בִּירוּשַׁלְמִי דִּיבָמוֹת לְחַלֵּק בָּזֶה אַלִּיבָּא דר"י אֶלָּא לוֹמַר דר"י אָמַר לָךְ דְּבָהָיא דב' יו"ט גַּם ר"י מוֹדֶה מֵהַטַּעַם שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּיניֵהֶם וְאַף דר' יְהוּדָה אֵינוֹ מוֹדֶה לְגַמְרֵי לְרַבִּי יוֹחָנָן דְּהָא בְּהָכָה זֶה וכו' ס"ל לר' יְהוּדָה דְּכֵינָן שא"א לְהִתְבָּרֵר פָּטוּר, נְקוֹט מִיהָא פַּלְגָא דְּבְאֶפְשָׁר לְהִתְבָּרֵר מוֹדֶה דְּהָוֵי הַתְרָאָה, וְדַעַת ר"ל הוּא דְּבֵין בא"א לְהִתְבָּרֵר כְּשְׁבוּעָה וְכֵיוֹצֵא, וּבֵין בְּאֶפְשָׁר לְהִתְבָּרֵר כְּשְׁנֵי יו"ט וְכֵיוֹצֵא הת"ס ל"ש הַתְרָאָה כנלע"ד וא"ש את"ם: וְחָזֶה הַנִּית לְהָרַב תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל בפיה"מ פ"ט דְּסַנְהֶדְרִין מ"ב שהק' ע"ד רַשְׁ"י (אַהֲהִיא דְּנִתְכַּוְּנוּן לַהֲרוֹג וכו') דְּהָא קי"ל כר"י לְגַבֵּי ר"ל בַּר מֵהָנֵי תְּלָת וכו', (וּכְמוֹ שֶׁהֲוָקְשָׁה הרמ"ה עַל דִּבְרֵי רַשְׁ"י דְּסַנְהֶדְרִין דַּף ע"א הַנַּ"ל, וּלְפִי מ"ש הכס"ן שֶׁהֵבֵאתִי לְעֵיל דְּרָבָא ס"ל דל"ש הַתְרָאָה אֵין לְתָמֹהַּ עַל רַשְׁ"י אִי ס"ל כר"ל מִשּׁוּם דְּקָאֵי רָבָא כְּוָתֵיהּ, וְרַק הו"ל לְתָלוֹת הקו' דא"כ מַה יַּעֲנֶה ר"י לְמַתְנִי' וכמ"ש הרמ"ה ע"ד הַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁהֵבִיא שֶׁהוּא כפירש"י) וכפ' הָרַמְבַּ"ם וכו', וְהֶאֱרִיךְ בָּזֶה מְאֹד וְשָׁם בָּאוֹת דַּף כ' דְּבָהָא דְּנִתְכַּוְּנוּן לַהֲרוֹג וכו' לכ"ע לָא הָוֵי הַתְרָאָה מִשּׁוּם שֶׁהַדָּבָר תָּלוּי בְּמִקְרֶה דְּכְשֶׁהִתְרוּ בּוֹ הַדָּבָר סָפֵק וְתָלוּי בְּמִקְרֶה לְמִי יִפְגַּע וכו'.

אֲבָל אִם הַדָּבָר מְבֹרָר וְעוֹמֵד אֶלָּא שֶׁהוּא וְהָעֵדִים אֵינָם יוֹדְעִים בְּבֵירוּר כְּגוֹן שֶׁאָמְרוּ לוֹ כְּמְדֻמֶּה לָנוּ שֶׁזּוֹ חֶלֶב וְקִבֵּל הַהַתְרָאָה וַאֲכָלוֹ וְשׁוּב נוֹדַע שֶׁהוּא חֶלֶב חַיָּיב גַּם לר"ל וכו' עי"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ לְהַסְבִּיר זֶה וְשׁוּב כ' דְּבָזֶה מְתוֹרָץ קֻוּשְׁיַת הַתּוֹסָ' חֻלִּין י"א ע"ב דְּהָכָא נָמֵי הַסָּפֵק בַּפְּעֻלָּה אִם הַנִּרְצָח טְרֵפָה ולכ"ע הָוֵי הַתְרָאָה וכו', (וּמַה שפי' בְּכַוָּנַת קו' הַתּוֹסָ' דְּאַף דקיי"ל דהת"ס שה"ת ק"ל לר"ל דס"ל דל"ש הַתְרָאָה מנ"ל דְּאָזְלִינַן בת"ר.

וּמַה שתי' הַתּוֹסָ' דְּשָׁמָּא ס"ל שְׁמָה הַתְרָאָה ר"ל מֵהָא מוּכָח רַב כָּהֲנָא דְּלָא כר"ל לענ"ד אֵין נִרְאֶה כֵּן בְּכַוָּנַת הַתּוֹסָ' דְּמַאי קֻוּשְׁיָא לר"ל הָא מָצֵי סָבַר כֵּיוְלְפוּתָא דְּאִינָךְ אָמוֹרָאֵי דְּהָתָם וּמְמֵילָא לָא מָצֵי רַב כָּהֲנָא לְמֵילַף עפ"י מִדּוֹתָיו דְּלָא כר"ל, ומ"ש עוֹד דְּתֵירוּצָם

תָּמוּהַּ דא"כ קָשֶׁה קֻוּשְׁיַת רַשׁ"י שְׁבוּעוֹת ל"ז רֵישׁ ע"א וכו' עי"ש מַה שתי', פְּלֵא בְּעֵינַי דְּלֹא רָאָה דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בִּשְׁבוּעוֹת שָׁם כמ"ש הָרוֹאֶה) וְשָׁם בָּאוֹת ו' כ' דְּהֵיכָא דְּאַגַּלַאי מִילְתָא לְמַפְרֵעַ גַּם לר"ל הָוֵי הַתְרָאָה כְּהַהִיא דִּיבָמוֹת ד' פ' נַעֲשָׂה סָרִיס לְמַפְרֵעַ וּדְבָרָיו הֵם כְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' שָׁם וְעַיֵּין בְּשִׁיּוּרֵי קָרְבָּן סוֹף פ' יו"ד דִּיבָמוֹת ד"ה כמ"ד וכו' שכ' שֶׁדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הֵם הֶפֶךְ שֵׁ"ס יְרוּשַׁלְמִי שָׁם דְּגַם בָּזֶה חָשִׁיב הת"ס וּכְבָר כָּתַבְתִּי בְּסָמוּךְ מַה שנלע"ד בְּדַעַת הַיְרוּשַׁלְמִי בִּסְבָרַת ר"י ור"ל בָּזֶה: וְרָאִיתִי לְהָרַב פְּתַח הַדְּבִיר ח"ג בסי' שי"ט אוֹת ז שֶׁחָקַר גַּבֵּי בּוֹרֵר דְּאֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא בְּבוֹרֵר לְהַנִּיחַ הֵיכִי מַשְׁכַּחַת בֵּיהּ הַתְרָאָה דְּהָא הָוֵי הת"ס דְּשָׁמָא יֹאכַל תֶּכֶף וכו' וְהֶאֱרִיךְ לְבָאֵר דְּהָוֵי הת"ס וַאֲשַׁכַּח לָהּ פָּתְרִי עַל פִּי דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' שַׁבָּת דַּף ד' גַּבֵּי מַדְבִּיק פַּת בְּתַנּוּר וכו' וְהָכָא נָמֵי בְּבוֹרֵר וכו' וְשׁוּב כָּתַב דְּאַף דקי"ל הת"ס הָוֵי הַתְרָאָה כמ"ש הָרַמְבַּ"ם וכו' מ"מ צְרִיכִינַן לד' הַתּוֹסָ' לְפִי מ"ש הָרַב שַׁבָּת שֶׁל מִי עַל ד' הַתּוֹסָ' שַׁבָּת הַנָּ"ל שהק' מַאי מַקְשׁוּ הָא הָוֵי הת"ס הָא קי"ל הת"ס שְׁמֵיהּ הַתְרָאָה ותי' עַל פִּי מ"ש הַתּוֹסָ' כְּתֻבּוֹת דַּף ט"ו ד"ה וְסָפַק וכו' דִּבְזוֹרֵק אֶבֶן דְּאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם יָבֹא לִידֵי חִיּוּב גַּם אִם יִזְרוֹק גַּם לר"י לָא הָוֵי הַתְרָאָה וה"ן בְּמַדְבִּיק פַּת דְּלָא יָדְעִינַן בְּנַדַּאי אִם יַדְבִּיק יִתְחַיֵּיב דְּשָׁמָא יָרְדָה לָא הָוֵי הַתְרָאָה לכ"ע, וּבוֹרֵר דָּמֵי לְמַדְבִּיק וע"כ צְרִיכִים אָנוּ לְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּשַׁבָּת דְּמִטַּעַם שֶׁאֵינוֹ מְחֻסַּר מַעֲשֶׂה הָוֵי הַתְרָאָה.

וְשׁוּב הֵבִיא מ"ש הִיבִי"ש דְּהַתּוֹסָ' כְּתֻבּוֹת ל"ג ס"ל דהל' כר"ל וה"ד הַחִינָּא וְחִיסְדָּא הַנָּ"ל (וְשָׁם כָּתוּב עה"ג דכ"ן דַּעַת מָרָן כ"מ בַּפֵּ"א מהל' מִילָה ה"ב מדכ' דְּאִיכָּא לָמֶ"ד הת"ס הָוֵי הַתְרָאָה וְכֵן יֵשׁ לְדַקְדֵּק מִדִּבְרֵי השאג"א שֶׁהֵבֵאתִי בד"ה ועפ"י וכו' אֲבָל אֵין דְּקִדּוּק זֶה כְּדַאי לְהַכְרִיחַ כֵּן וּפָשׁוּט) עיש"ב וְהִנֵּה לְפוּם רֵיהֲטָא נִרְאֶה דהי"ל לוֹמַר דְּאַף דַּאֲנַן קי"ל כר"י דהת"ס שְׁמֵהּ הַתְרָאָה מ"מ צְרִיכִינַן לְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' וכו' כִּי הֵיכִי דְּלָא תִּקְשֵׁי לר"ל דְּהָא בּוֹרֵר הִיא אַחַת מָלָ"ט מְלָאכוֹת וְאַטּוּ יַחֲלוֹק ר"ל עַל מִשְׁנָתֵינוּ דְּבוֹרֵר חַיָּיב ומ"ש הָרַב שש"מ דְּמַדְבִּיק דּוֹמֶה לְזוֹרֵק אֶבֶן לְגוֹ.

לענד"ן דְּלָא דָּמֵי דְּהָתָם תָּלוּי בְּמִקְרֶה וְאֵינוֹ יָדוּעַ לְשׁוּם אָדָם אִם יָבֹא תַּקָּלָה מִזֶּה משו"ה לכ"ע לָא הָוֵי הַתְרָאָה אֲבָל בְּמַדְבִּיק הֲרֵי הוּא יוֹדֵעַ שֶׁאִם לֹא יִרְדֶּה יַעֲשֶׂה אִיסּוּר בְּנַדַּאי שֶׁכֵּן הִתְרוּ בּוֹ אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לָנוּ סָפֵק שֶׁמָּא הָיָה דַּעְתּוֹ לִרְדּוֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ סָפֵק שֶׁמָּא יֹאכַל וְלֹא יוֹתִיר וְהָוֵי הת"ס ולר"י חַיָּיב.

ועי"ש בפה"ד שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הפ"מ שהק' עמ"ש הָרַמְבַּ"ם דְּהַקּוֹנֶה חָמֵץ אוֹ חֲמֵצוֹ לוֹקֶה דְּאַמַּאי דִּילְמָא בָּטְלוּ קוֹדֶם שֶׁיִּתְחַמֵּץ. וּבְקָנֶה חָמֵץ שֶׁמָּא הִפְקִירוֹ קוֹדֶם שֶׁזָּכָה בּוֹ ובג"ד סַגִּי וּמַה בְּכָךְ שֶׁמָּשַׁךְ ותי' דְּכֵיוָן שֶׁקִּבֵּל הַהַתְרָאָה מוֹדָה שֶׁלֹּא הִפְקִיר.

וְכֵן בִּפְסָחִים בְּשׁוֹחֵט פֶּסַח עַל חָמֵץ לוֹקֶה וְשָׁם ר"י ור"ל וכו' וְאַמַּאי הָא מָצֵי אָמַר שֶׁבִּטְּלוֹ כְּבָר ולמ"ש א"ש כֵּיוָן שֶׁמְּקַבֵּל עָלָיו הַתְרָאָה לוֹקֶה ע"כ ומוּכָח מִדְּבָרָיו דפשיט"ל דְּכָל כה"ג דְּיָכוֹל לְהִתְנַצֵּל בְּאוֹפָן שֶׁלֹּא עָשָׂה אִיסּוּר גַּם לָמֶ"ד הת"ס שְׁמֵהּ הַתְרָאָה לָא חָשִׁיב הַתְרָאָה דאל"כ מַאי ק"ל עַל הָרַמְבַּ"ם דְּהָא אִיהוּ פָּסַק כר"י ומ"ש דְּכֵיוָן דְּקִבֵּל הַתְרָאָה וכו' דְּבָרָיו הֵם כְּדִבְרֵי הנו"ב וּכְבָר כָּתַבְתִּי שֶׁיֵּשׁ לְפַקְפֵּק ע"ז מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּמַדְבִּיק פַּת וכו': הֵן אֱמֶת דְּמִדִּבְרֵי הָרַב פה"ד שָׁם נִרְאֶה דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּכַוָּנַת הַתּוֹסָ' בתי' הוּא לוֹמַר דְּכֵיוָן שֶׁקִּבֵּל הַתְרָאָה ל"ח תּוּ הת"ס שֶׁכָּתַב לַחֲקִירָתוֹ לְעִנְיַן בּוֹרֵר וכו' וְז"ל וְגַם מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּשַׁבָּת יֵשׁ לִלְמוֹד שֶׁאִם תכ"ד שֶׁל הַתְרָאָה בּוֹרֵר אַף שֶׁיֹּאמַר אַחַ"כ דְּלֹאוֹתָהּ סְעוּדָה

הוּא בּוֹרֵר אֵינוֹ נֶאֱמָן כֵּיוָן דְּשָׁתַק בָּעֵת הַהַתְרָאָה דְּכִי הֵיכִי דְּאָמְרִינַן הָתָם דְּנַדַּאי לֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְרְדּוֹת ה"ן י"ל דִּשְׁתִיקָתוֹ בִּשְׁעַת הַתְרָאָה עַל בְּרִירָתוֹ מוֹרֶה דְּדַעְתּוֹ הי' עַל בְּרִירָה הָאֲסוּרָה וכ"כ הפ"מ וכו' וכ"כ הָרַמְבַּ"ם פ"ב מהל' שְׁבוּעוֹת הי"ב אוֹ שֶׁקִּבֵּל הַהַתְרָאָה וְלֹא טָעַן בְּעֵת הַהַתְרָאָה שֶׁטָּעָה אַף שֶׁטָּעַן אַחַ"כ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ הֲרֵי דְּכֹל שֶׁקִּבֵּל הַהַתְרָאָה שׁוּב אֵין מְקַבְּלִים אֲמַתְלָא מִמֶּנּוּ וּכְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' והפ"מ עכ"ל.

אַךְ לענ"ד אִם הי' כֵּן כַּוָּנַת הַתּוֹסָ' לֹא הָיָה צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בתי' אֶלָּא בְּקִיצּוּר נִמְרָץ כֵּיוָן שֶׁקִּבֵּל הַהַתְרָאָה שׁוּב אֵינוֹ נֶאֱמָן אַף אִם יִטְעֹון דְּדַעְתּוֹ הי' לְרְדּוֹת: וְשָׁם בסי' ש' אוֹת א' הֵבִיא דִּבְרֵי הַחק"ל בְּקוֹשֶׁר קש"ק הַנָּ"ל ו' ע"ד דְּאַף דְּתָלוּי בְּדַעְתּוֹ שַׁיָּיךְ שַׁפִּיר הַתְרָאָה וּסְקִילָה דְּכְשֶׁקִּבֵּל הַהַתְרָאָה וְאוֹמֵר דְּרוֹצֶה לְקַשְׁרוֹ קש"ק שׁוּב אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר בְּהֶפֵךְ כמ"ש הָרַמְבַּ"ם פ"ב מהל' שְׁבוּעוֹת וכו' וה"ד הרמ"ה בְּסַנְהֶדְרִין עַל דַּף ע"ח ע"ב וע"ט בְּמַה שֶׁדָּחָה פי' הי"מ בְּהַהִיא דְּנִתְכַּוֵּן לַהֲרֹג וכו' דְּהוּא מִשּׁוּם הת"ס דְּמִתְבָּאֵר כֵּן מִדְּבָרָיו וְשׁוּב כָּתַב דְּאִם כַּוָּנַת הַחק"ל הוּא מִשּׁוּם דהת"ס ל"ש הַתְרָאָה הוּא תָּמוּהַּ דְּהָא קי"ל דְּהָוֵי הַתְרָאָה וכמ"ש הָרַמְבַּ"ם פט"ו מהל' סַנְהֶדְרִין וְהָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּ' סי' קמ"ו וְעַיֵּין דְּינָא דְּחַיֵּי לָאָוֵן דַּף קצ"ח ע"ד.

אֶלָּא שֶׁהַתּוֹסָ' ס"ל דהל' כר"ל כמ"ש היבי"ש כְּלָל קע"ח וְעַיֵּין חִנָּא וְחִסְדָּא דַּף ר"ב וְשַׁבָּת שֶׁל מִי ע"ד תוס' שַׁבָּת דַּף ד' ד"ה קוֹדֶם ע"כ תו"ד שָׁם. וּכְבָרְכָתַבְתִּי מַה שנלע"ד בְּכַוָּנַת קו' הג' חק"ל וְהָרב רו"ד נר' כְּמַסְפִּים לִדְבָרָיו וְאֵין לְהַאֲרִיךְ: הָעוֹלֶה מִכָּל מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ דְּדַעַת הַפּוֹסְקִים לְפָסְקָ כר"י דהת"ס הָוֵי הַתְרָאָה וכמ"ש הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א והרמ"ה, וְלֹא מָצִינוּ מְפֹרָשׁ מִי שֶׁפּוֹסֵק בָּזֶה כר"ל דְּלָא הָוֵי הַתְרָאָה (דְּמַה שֶּׁנִּרְאֶה מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וְרַשֹּׁ"י בְּהָנֶךְ דֵּוכְתֵי שַׁעֲרֵי דְּחִיָּה לֹא נִנְעֲלוּ וְאֵין דִּבְרֵיהֶם מוֹפֶת חוֹתֵךְ דס"ל כר"ל) אֶלָּא דְּקָשֶׁה לְכְאוֹרָה דְּכֵיוָן דְּרָבָא ס"ל דהת"ס ל"ש הַתְרָאָה אַמַּאי לָא פָּסְקִינַן כְּרָבָא דְּבָתְרָא הוּא (שֶׁבָּזֶה הָיָה נִרְאֶה דְּאֵין לְהַפְלִיג מַה שֶּׁהֵבִין הג' יבי"ש וְנִמְשְׁכוּ אַחֲרָיו הָרַבָּנִים חִינָּא וְחִסְדָּא ופה"ד דְּדַעַת הַתּוֹסָ' לְפָסְקָ כר"ל כנז"ל, דְּלִכְאוֹרָה הוּא דָּבָר שא"א דְּהָא קי"ל בכ"מ כר"י לְגַבֵּי ר"ל בַּר מְתִלְתָּ דְּכֵיוָן דְּרָבָא ס"ל כר"ל אֶפְשָׁר שַׁפִּיר לְפָסְקָ כר"ל וְרָבָא, וְאַף דהיבי"ש לֹא רָאָה שֵׁ"ס הַנָּ"ל דְּרָבָא ס"ל דהת"ס ל"ש הַתְרָאָה דא"כ לֹא הָיָה מַכְרִיחַ מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּפוֹסְקִים כֵּן כַּמּוּבָן, מ"מ אֵין לָנוּ לְתָמְהַּ ע"ד הַתּוֹסָ' אִם בֶּאֱמֶת סוֹבְרִים לְדִינָא דְּלָא הָוֵי הַתְרָאָה וּכְבָר כָּתַב הג' משל"מ בפח"י מהל' מַעֲשֶׂה הַקָּרְבָּנוֹת דְּהֵיכָא דְּאָמוֹרָאֵי אַחֲרִינֵי קַיְימִי כר"ל אוֹ דסו' אַחֲרִיתִי מְרַוַּחַת טְפֵי כר"ל הל' כר"ל כ"ן לִכְאוֹרָה לְיַיּשֵׁב בְּאִם נֹאמַר דְּדַעַת הַתּוֹסָ' בָּזֶה לְפָסְקָ כר"ל אֶלָּא דְּצָרִיךְ לְהִתְיַיּשֵׁב בָּזֶה בְּמַה שֶּׁהֶאֱרִיךְ הג' יַד מַלְאָכִי בָּאוֹת תקס"ח שֶׁהֵבִיא בְּעִנְיָן זֶה מַעֲרָכָה מוּל מַעֲרָכָה וּבְסֵפֶר יְשַׁמַּח לֵב הנד"מ בְּדַף ג' ע"ד יְיַחֵס לְהַתּוֹסָ' סַנְהֶדְרִין מ"ז ד"ה מ"ט דס"ל דְּכְלָל דַּהֲלָכָה כר"י נָגֶד ר"ל הוּא אַף הֵיכָא דְּאִיכָּא אָמוֹרָא אַחֵר דְּקָאֵי כר"ל וְצָרִיךְ לְהִתְיַיּשֵׁב בכ"ז וּכְעֵת אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים) וּלְאִידָךְ גִּיסָא יֵשׁ לְתָמְהַּ עַל רָבָא גּוּפֵיהּ דְּהָא מַאַרְיֵ' דְּהַאי כְּלָלָא דהל' כר"י נָגֶד ר"ל בַּר מְתִלְתָּ מַר נִיהוּ רָבָא עַצְמוֹ כמ"ש בפ' הַחוֹלֵץ דַּף ל"ז וְאֵיךְ א"כ יִסְבּוֹר בָּזֶה כר"ל וְאִי הָכִי אַרְבַּע הָווּ וְלִכְאוֹרָה הוּא תֵּימַהּ רַבָּתִי אִם כְּנִים הַדְּבָרִים כמ"ש הָרַב כֶּסֶף נִבְחָר שֶׁהֵבַאתִי בִּתְחִלַּת אוֹת זוֹ דְּרָבָא ס"ל כר"ל דהת"ס לָא הָוֵי הַתְרָאָה, וְהָיִיתִי נָבוֹךְ בָּזֶה וְלֹא מָצָאתִי דַּי הֵשִׁיב לקו' זוֹ: עַד שֶׁמָּצָאתִי אֶת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי מַר נִיהוּ הג' חת"ס בחיו"ד סוֹף סי' ט' אַנַּהֵיר לָן עַיְינִין וְז"ל (ע"ד רָבָא חֻלִּין פ"א ע"א הֵיא חֻלִּין וּבְנָהּ

שְׁלָמִים וכו') אע"ג דְּרָבָא ס"ל בְּמַכּוֹת גַּבֵּי אוֹנֵס שְׁגִירְשׁ שְׁמֵיהּ הַתָּרָאָה לְשִׁיטַת רַשִׁ"י וְהָרִיטְבָ"א שָׁם גַּם הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם שָׁם ס"ל הָכִי, י"ל כמ"ש הָרַמְבַּ"ם בְּהִלְכוֹת שְׁבוּעוֹת הֵיכָא דְּהַלָּאו מְפוֹרָשׁ בַּתּוֹרָה וְזֶה עוֹבֵר עָלָיו אע"ג דְּאֶפְשָׁר שֶׁיִּתַּקֵּן אַחַ"כ וְלֹא יִהְיֶה לָאו כְּגוֹן אוֹנֵס שֶׁגִּירְשׁ בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה עָבַר עַל לָאו מְפוֹרָשׁ אע"ג דְּאֶפְשָׁר שֶׁיִּתַּקְּנוּ מ"מ הת"ס הַלָּז שְׁמֵיהּ הַתָּרָאָה.

אֲבָל הָכָא דְּאֵינוֹ עוֹבֵר עַל לָאו שֶׁהֲרֵי אֵין שְׁחִיטָה רְאוּיָה עַד אַחַר רֹב כְּשֶׁיְּזָרוֹק יִהְיֶה הַלָּאו לְמַפְרֵעַ נִמְצָא אֵינוֹ עוֹבֵר עַל לָאו מְפוֹרָשׁ בָּזֶה הת"ס לָא שְׁמֵיהּ הַתָּרָאָה עכ"ל הֲרֵי אַשְׁכַּחְנָא מַרְגָּנִיתָא טָבָא דְּקוּשְׁטָא הוּא דְּרָבָא ס"ל דהת"ס הָוֵי הַתָּרָאָה וּבְשִׁיטְתֵּיהּ דְּבְכָל דַּוְכְתָּא קיי"ל כר"י לְגַבֵּי ר"ל קָאֵי נָמֵי בְּהַאי דִּינָא וְהַהִיא דְּחֻלִּין שַׁנְיָיא הִיא וכמ"ש הג' חת"ס אַף בַּחֲלָקוֹת יָשִׁית בֵּין מְפוֹרָשׁ לְאֵינוּ מְפוֹרָשׁ כָּאָמוּר, וּמָצָאתִי לְהָרִיטְבָ"א בחי' לקי' דַּף ע"ח ע"א שֶׁכָּתַב דְּרָבָא ס"ל הת"ס הָוֵי הַתָּרָאָה עי"ש וְנָעְלַם זֶה מהר' כֶּסֶף נִבְחָר, וְיֵשׁ לְתַמּוֹהַּ עַל הג' יָבִין שְׁמוּעָה וְהָרַבָּנִים חו"ח ופה"ד הַנָּ"ל שֶׁנִּמְשְׁכוּ אַחֲרָיו לְהַכְרִיחַ דְּהַתּוֹסָ' ס"ל דקיי"ל כר"ל וְאַהָכִי לָא ניח"ל לְהַתּוֹסָ' לוֹמַר דְּרָבָא נָקֵט טַעְמָא דְּאִישְׁתַּלְיָין דְּאָתֵי לכ"ע גַּם לָמֶ"ד הת"ס הָוֵי הַתָּרָאָה, דְּכֵיוָן דהל' כר"ל ועכ"ל דְּכֵן ס"ל גַּם לְרָבָא דְּהוּא בָּתְרָא דְּחִיקָא לְהוּ לוֹמַר דְּחָשַׁשׁ רָבָא לס' ר"י דְּלָא קיי"ל כְּוָתֵיהּ דְּאִי ס"ל לְהַתּוֹסָ' דהל' כר"י מַאי ק"ל וכו' עי"ש.

וּלְפִי מַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר דְּרָבָא ס"ל הת"ס הָוֵי הַתָּרָאָה מִמֵּילָא וַדַּאי אֵין לָנוּ לְהַכְרִיחַ מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דס"ל דְּנָקְטִינַן כר"ל דְּאַף אִי נֵימָא דְּאֵינְהוּ ס"ל הָכִי אַכַּתִּי קָשֶׁה מַאי ק"ל לְהַתּוֹסָ' ע"ד רָבָא הֲרֵי רָבָא ס"ל דְּהָוֵי הַתָּרָאָה.

וּבָאֻמֶּת שצ"ע לְהָבִין קֻוּשְׁיַת הַתּוֹסָ' עַל מִילְּתֵיהּ דְּרָבָא מֵאַחַר דְּרָבָא ס"ל דְּהָוֵי הַתָּרָאָה וּמִקֻּוּשְׁיַת הַתּוֹסָ' נר' דְּמַשְׁמַע לְהוּ בְּדַעַת רָבָא דס"ל דְּלָא הָוֵי הַתָּרָאָה יְהֵיָה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה עכ"פ אַהֲנָיָא לָן שִׁיטָתֵיהּ דְּסָבָא הַגָּאוֹן חת"ס לְיַיְשֵׁב בְּזֶה דַּעַת הַפּוֹסְקִים כר"י דהת"ס הָוֵי הַתָּרָאָה וְכַמְבֹאָר וְעַיֵּין סַנְהֶדְרִין דַּף ע"ז ע"ב אָמַר רָבָא זָרַק צְרוֹר וכו' וְתַנָּא תוּנָא וכו' מה"ד הת"ס וכו' מַשְׁמַע דקמ"ל דְּלָאו הת"ס הִיא הָא אִי הָוֵי הת"ס הָיָה פָּטוּר, אֶלָּא די"ל דקמ"ל דהת"ס הָוֵי הַתָּרָאָה וכ"כ הרמ"ה שָׁם אפי' שֵׁנִי וְשָׁם גְּרִיס רַבָּה וק"ל (יְעַיֵּין לְקַמָּן אוֹת ק"ב ד"ה וְהִנֵּה): וְשָׁם בחת"ס בד"ה הִנֵּה וכו'.

הֵבִיא מ"ש הוּא עַצְמוֹ עַל הַגִּלָּיוֹן ע"ד הַתּוֹסָ' יְבָמוֹת פ' ע"א הַנָּ"ל וְז"ל בִּירוּשַׁלְמִי סוֹף פי"א דִּיבָמוֹת פְּלִיגִי ר"י ור"ל בְּעוֹשֶׂה מְלָאכָה בב' יו"ט דלר"ל הוֹאִיל וְסוֹפוֹ לְאִיגַּלּוּיֵי הָוֵי הַתָּרָאָה וְנִתְבָּאֵר בפ"מ בְּמַרְאֶה הַפָּנִים פ"ג ה"ז דְּשָׁבוּעוֹת וכו' וְהַתּוֹסָ' ס"ל דְּתַרְתֵּי בָּעֵינַן רֵוָבָא וְאִיגַּלַאי וכו' עי"ש שֶׁנִּרְאֶה כַּוָּנָתוֹ לְיַיְשֵׁב סְתִירַת דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הַנָּ"ל עמ"ש בְּנִדָּה דַּף מ"ו ע"ב שֶׁשָּׁם כָּתְבוּ מִשּׁוּם רֹוב וְלֹא כָּתְבוּ מִשּׁוּם דְּאִגַּלַאי לְמַפְרֵעַ וְעָמַד בָּזֶה רַבֵּינוּ המשל"מ בפי"ו מֵהִלְכוֹת סַנְהֶדְרִין עי"ש.

אַף מ"ש דְּבִירוּשַׁלְמִי אָמְרוּ דר"ל ס"ל הוֹאִיל וְסוֹפוֹ לְאִיגַּלּוּיֵי הָוֵי הַתָּרָאָה הוּא תֵּימַהּ לְכְאוֹרָה וְיָרֵאתִי לְהַגִּיהַּ ר"י בִּמְקוֹם ר"ל וְהַיְינוּ כמ"ש הַמַּרְאֶה הַפָּנִים דר"י לֹא אָמַר דְּהָוֵי הַתָּרָאָה אֶלָּא כְּשֶׁאֶפְשָׁר לְהִתְבָּרֵר וכו' אֶלָּא שֶׁדִּבְרֵי הַגָּאוֹן מרה"פ לע"ד צ"ע וכמש"ל וְאֵין לְהַאֲרִיךְ: נַחֲזוֹר לְמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ דְּדַעַת הַפּוֹסְקִים לְפִסְקוֹק כר"י דהת"ס שה"ת וכ"כ הָרִיטְבָ"א בְּקִידּוּשִׁין הַנָּ"ל דְּהָכִי קיי"ל עי"ש וְיֵשׁ לְתַמּוֹהַּ עמ"ש הַגָּאוֹן נו"ב במ"ת א"ח סוֹף סי' נ"ג

ונ"ז אֲנִי כּוֹתֵב דֶּרֶךְ סָפֵק וכו' וּבְשֶׁגַּם שֶׁאֵין בּוֹ צוֹרֶךְ לְדִינָא דְּחִיּוּב ב"ד לֵיכָּא מִשּׁוּם הת"ס וְחִיּוּב כָּרֵת קַמֵּי שְׁמַיָּא גַּלְיָא וכו' עי"ש דְּנִרְאֶה דְּנָקִיט בַּפְּשִׁיטוּת דקיי"ל דהת"ס לָא שְׁמֵיהּ הַתְרָאָה וְאֵין הַדָּבָר כֵּן כָּאָמוּר, וע"ע בנו"ב ח"א באה"ע סי' ע"ה בד"ה וּבָזֶה וכ' נ"ל וכו' וְשָׁם בסי' פ' אוֹת כָּ"ף דְּשָׁם נָקִיט כֵּן בְּפְשִׁיטוּת דהת"ס לָא הָוֵי הַתְרָאָה, וְהוּא פֶּלֶא אֵיךְ נֶעְלַם מִגְּאוֹן מֻבְהָק שֶׁכְּמוֹתוֹ דְּכָל רָז לָא אָנִיס לֵיהּ דהל' רוֹצֵחַ דהת"ס הָוֵי הַתְרָאָה, וְאַף אִי נֵימָא דקיי"ל כר"ל דְּלָא הָוֵי הַתְרָאָה.

מ"מ כֵּיוָן דִּפְלוּגְתָּא הִיא לֹא נִפְלָאת לוֹמַר דְּשַׁמַּאי ס"ל הת"ס שה"ת וְלָכֵן הַמְשַׁלֵּחַ חַיָּיב וְהָכָא נָמֵי דְּאָמַר טַעְמָא מִשּׁוּם דְּזֶה נֶהֱנָה וְזֶה מִתְחַיֵּיב לָא אָמְרִינַן וְלֹא אָמַר טַעְמָא מִשּׁוּם הת"ס (אַף אִם נֹאמַר דְּרָבָא ס"ל הת"ס ל"ש הַתְרָאָה כִּדְמַשְׁמַע מִשַּׁ"ס דְּחֻלִּין פ"א שֶׁהֵבִיא הָרַב כס"ן, וְלָא נֵימָא כמ"ש החת"ס וְשָׁכֵן דַּעַת הַמְפָרֵשׁ בְּדַעַת רַבַּת כנז"ל מ"מ) הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּשַׁמַּאי הַזָּקֵן הָא גַּלִּי דַּעְתֵּיהּ בְּהַהִיא דְּצֵא וַהֲרוֹג אֶת הַנֶּפֶשׁ דס"ל הת"ס שה"ת אַהָכִי אִצְטְרִיךְ לְטַעְמָא דְּזֶה נֶהֱנָה וכו'.

וְכֵן רָאִיתִי לְהַגָּאוֹן מְלֹא הָרוֹעִים במע' בֶּן נֹחַ אוֹת י"ב שֶׁכָּתְבוּ ע"ד הנו"ב הַנָּ"ל דְּשַׁמַּאי הַזָּקֵן ס"ל דהת"ס הָוֵי הַתְרָאָה (אֶלָּא שנר' מִדְּבָרָיו דְּנָקְטִינַן כְּמַאן דְּאָמַר הת"ס ל"ש הַתְרָאָה עי"ש וְאֵינוֹ כֵּן כָּאָמוּר). וְכֵן יֵשׁ לִתְמֹהַּ עמ"ש הָרַב אָהֳלֵי יְהוּדָה הַכֹּהֵן דַּף ל' ע"ב דקיי"ל בְּכָל הַתּוֹרָה הת"ס ל"ש הַתְרָאָה עי"ש וְהוּא פֶּלֶא דְּנַהֲפוֹךְ הוּא כָּאָמוּר וְעַיֵּין בְּקוֹבֶץ עַל יָד פ"ו מהל' ע"ז ה"ד בְּשֵׁם הפ"ח שהק' הָא הָוֵי הת"ס וְחִפַּשְׁתִּי בפ"ח בְּנִימוּקָיו עַל הַשַּׁ"ס וּבָגֵימ' עַל הָרַמְבַּ"ם וְלֹא מָצָאתִי דב"ק לִרְאוֹת מַאי ק"ל, הָא קיי"ל דְּהָוֵי הַתְרָאָה: שו"ר בנו"ב מ"ת באה"ע סי' ע"ז (ד"ה וּמַה שֶּׁתְּמַהְתֶּם) שֶׁהֶחֱשִׁיג ע"ז עי"ש וְכָתַב שָׁם לְחַלֵּק דְּדַוְקָא בְּחַיָּיבֵי מִלְקִיּוֹת הוּא דס"ל לר"י דהת"ס הָוֵי הַתְרָאָה אֲבָל בְּחַיָּיבֵי מִיתוֹת אַף דְּאִיכָּא תְּנַאי דְּגַם בְּזֶה ס"ל דְּהָוֵי הַתְרָאָה מ"מ ר"י גּוּפֵיהּ ס"ל בְּחַיָּיבֵי מִיתוֹת דְּלָא הָוֵי הַתְרָאָה וְהִכְרִיחַ כֵּן מִשַּׁ"ס במס' מַכּוֹת דַּף ט"ז ע"א אִי לר"ל תְּרֵי תַּנָּאֵי אַלִּיבָּא דר"י וכו' וְאַמַּאי לֹא אָמְרוּ אִי לר"ל ורי"ו תְּרֵי תַּנָּאֵי אַלִּיבָּא דר"י דְּהָא גַּם לרי"ו קָשֶׁה דר"י אדר"י בהת"ס אֶלָּא וַדַּאי לְרַבִּי יוֹחָנָן ל"ק דר"י אדר"י בהת"ס דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין מַלְקוּת לְמִיתַת ב"ד וכו' עי"ש וְלֹא זָכִיתִי לְהָבִין דִּלְדִידֵיהּ נַמֵּי תִּקְשֵׁי אַמַּאי לָא כַּיְילוּ לר"ל בַּהֲדֵי רַבִּי יוֹחָנָן בְּעִנְיַן לָאו שֶׁאֵין ה מַעֲשֶׂה וכו' וְלִימָּא דלר"י ור"ל ל"ק בְּעִנְיַן לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה דְּהָא דִידֵיהּ הָא דְּרַבֵּיהּ דְּהָא גַּם לר"ל קָשֶׁה דר"י אדר"י בְּעִנְיַן לָאו שאב"מ כִּי הֵיכִי דְּקָשֶׁה לרי"ו בהת"ס ועכ"ל דְּלָא מַקְשֵׁי הַשַּׁ"ס לר"י אוֹ לר"ל אֶלָּא מִדִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה שֶׁהֵבִיא כָּל חַד מִנַּיְיהוּ דְּאָז לֵיכָּא לְמֵימַר דְּלָא שְׁמִיעַ לֵיהּ אִידָךְ דְּרַבִּי יְהוּדָה, וע"כ מַקְשֵׁי לר"ל בְּעִנְיַן הת"ס דְּאִיהוּ רָאָה וְיָדַע דִּבֵי רַבִּי יְהוּדָה בִּתְרֵי דַּוְקָתֵי בְּעִנְיַן הת"ס וְהָנֵי מִילֵּי דר"י בהת"ס סְתָרֵאי נִינְהוּ וְלָא מַקְשֵׁי עַל ר"ל דר"י אדר"י בְּעִנְיַן לָאו שאב"מ דְּאֵימוֹר לָא שְׁמִיעַ לֵיהּ אִידָךְ דְּאָמַר רי"ו מִשְּׁמֵיהּ דר"י וְאֵין אַחֲרָיוּתוֹ עָלָיו, ולר"י הוּא בְּהֶפֶךְ דְּמַקְשֵׁי לְדִידֵיהּ דר"י אדר"י בְּעִנְיַן לָאו שאב"מ דְּמַיְיתֵי אִיהוּ מִילְּתֵיהּ דר"י בִּשְׁתֵּי עִנְיָנִים, וְלָא ק"ל בְּעִנְיַן הת"ס דְּאֵימוֹר לָא שְׁמִיעַ לֵיהּ בְּהַהִיא שַׁעְתָּא הָא דר"י דְּהָכָה זֶהוכו', וא"כ אֵין מִשַּׁ"ס דְּמַכּוֹת הנז"ל הֶכְרֵחַ לְחַלֵּק אַלִּיבָּא דרי"ו בֵּין מַלְקוּת לְמִיתַת ב"ד כַּמְבוֹאָר: וּבְגוּף הַחִילּוּק הַזֶּה הַגַּם דְּהַגָּאוֹן נו"ב נִרְאֶה דפשיט"ל הַאי מִילְּתָא טוּבָא (דְּאַף שאח"כ מְצַדֵּד בָּזֶה כיעי"ש, מ"מ נר' דְּלָא חָזַר בּוֹ מִסְּבָרָא זוֹ וְכֵן יִיחֵס אֵלָיו הַגָּאוֹן רע"ק אִיגֶּר בִּתְשׁוּבָתוֹ סוֹף סי' ק"ז דַּף ק' ע"א ד"ה יָפֶה) לקוע"ד יֵשׁ סְתִירָה מְפוֹרֶשֶׁת מִדִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי סוֹף

פָּרָק י"א דִּיבָּמוֹת דְּבָעֵינַן לְמֵימַר דְּהַהִיא דְּהָכָא זֶה וכו' פְּלִיגָא עַל רי"ו דְּאָמַר בְּשֵׁנִי יט"ו דהת"ס הָוֵי הַתְרָאָה ש"מ דלרי"ו לָא שָׁאנֵי לֵיהּ בֵּין מַלְקוּת לְמִיתַת ב"ד וּבְחִ' הרמ"ה לְסַנְהֶדְרִין דַּף ע"ז ע"ב אמ"ש בַּשֵּׁ"ס מה"ד הת"ס הִיא דְּאֵימוֹר לֹא הַדָּרָה קמ"ל כָּתַב ע"ז קמ"ל דהת"ס הָוֵי הַתְרָאָה וּכְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר הָכִי ע"כ הֲרֵי דְּגַם בְּמִיתַת ב"ד ס"ל להרמ"ה דלרי"ו הָוֵי הַתְרָאָה, וְכֵן מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הרמ"ה הנז"ל בד"ה גַּם מִדִּבְרֵי הרא"ם וכו'.

וְרָאִיתִי בנו"ב ח"א א"ח סי' ל"ה, (בד"ה וְאֵין לוֹמַר) דְּשָׁם מַיְירֵי בְּחִיּוּבֵי מִיתַת ב"ד וְאָמַר מַר דְּתָלֵי בְּפְלוּגְתָּא דר"י ור"ל ודקי"ל כר"י דהת"ס הָוֵי הַתְרָאָה וכו' עי"ש וּדְבָרָיו אֵלֶּה נִרְאִים עִיקָּר דְּלֹא כמ"ש במ"ת הַנָּ"ל וְכֵן מִתְבָּאֵר דַּעַת אֵיזֶה רַבָּנָן בָּתְרָאֵי הַמּוּבָאִים בִּדְבָרֵינוּ הנז"ל מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף וצ"ע: נד הַתְרָאַת סָפֵק דס"ל לְהָרַמְבַּ"ם בַּפֵּ"ה מְהַלֶּכֶת שְׁבוּעוֹת דְּדַוְקָא כְּשֶׁהַלָּאו מְפוֹרָשׁ בְּתוֹרָה עי"ש בלח"מ מַה נִּקְרָא מְפוֹרָשׁ, וְעַיֵּין לְהָרַבָּנִים מִנְחָה טְהוֹרָה דַּף צ"ט מָלְאכֶת שְׁלֹמֹה חַכִּים דַּף י"ו ע"ב חֲתַם סוֹפֵר יו"ד סוֹף סי' ט' נו"ב מ"ת אה"ע סי' ע"ז (ד"ה וְאָמְנָם חָשַׁבְתִּי) שו"ת שִׁיבַת צִיּוֹן סי' פ"ט עַמּוּדֵי אֵשׁ בְּחִידּוּשָׁיו עַל הַיְרוּשַׁלְמִי דַּף י"ט ע"ב: נה הַיְינוּ ת"ק זִימְנִין דְּלָא מַקְשִׁינַן הָכִי כְּגוֹן הֵיכָא דאפ"ל דְּהַתְנָאִים הָאַחֲרוֹנִים מְחַלְּקִים בְּסָבְרַת הת"ק דִּלְמַר הָכִי אָמַר וּלְמַר הָכִי אָמַר עַיֵּין לְהָרַב תוי"ט פ"ב דְּנָגָעִים מ"א ד"ה לֹא שְׁחוֹרִים ונר' דְּלָזֶה נִתְכַּוְּנוּ הָרַשְׁבָּ"ם בְּמַסֶּכֶת בָּתְרָא דַּף ע"ז ע"ב בְּמַתְנִיתִין בד"ה לֹא מָכַר אֶת הַצֶּמֶד שֶׁכָּתַב דְּבְרֵי הַכֹּל הִיא אֶלָּא דְּפְלִיגִי ר"י וְרַבָּנָן בפי' דְּהַהּ מִילְתָא וכו', וְהַיְינוּ שֶׁהֶחֱקָשָׁה לוֹ מַאי דְּתָנַן וחכ"א אֵין הַדָּמִים רְאָיָה דְּלִכְאוֹרָה הַיְינוּ ת"ק וּמְפָרֵק כְּלְאַחַר יָד דר"י וְרַבָּנָן לְפָרוּשֵׁי מִילְתֵיהּ דת"ק אָתוּ וּמָצְאתִי לְמָרָן חִיֵּד"א בְּיָעִיר אֹזֶן בְּמַעֲרֶ' הַפֵּ"ה אוֹת י"ב שֶׁכָּתַב כְּלָל זֶה בְּשֵׁם הַתּוֹסָ' וְחִידּוּשֵׁי הָרָ"ן וְתוֹסְפֵי הָרֹא"שׁ וְז"ל הֵיכָא דְּאִיכָּא דִּבְרֵי ת"ק וְאַחַ"כ פְּלִיגִי תְּרֵי תַּנָּאֵי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְּהַתְרֵי תַּנָּאֵי פְּלִיגִי בְּדַעַת ת"ק מַר סָבַר שְׁכוּנַת ת"ק הָכִי וְאִידָךְ סוֹבֵר שֶׁכָּנוּת ת"ק הָכִי וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה הָאוֹפָן זֶה בְּאָמוֹרָאִים כ"כ הַתּוֹסָ' בְּפִסְחִים רֵישׁ ד' פ"ב דְּרַב זַבִּיד וְרַב חָנָא פְּלִיגִי אַלִּיבָּא דר"ח בַּר עוּקְבָא וכ"כ בְּדַף פ"ג ד"ה ור"ש דר"י ור"ש פְּלִיגִי אַלִּיבָּא דת"ק וכ"כ הָרַ"ן בחי' סַנְהֶדְרִין עַל דַּף כ"א גַּבֵּי לֹא יָרְבָּה לוֹ נָשִׁים די"מ דר"י ור"ש פְּלִיגִי אַלִּיבָּא דת"ק וְשָׁם יֵשׁ הַגָּהָה דְּכָתוּב בְּתוֹסְפֵי הָרֹא"שׁ דכה"ג אִיכָּא בפ' חֲזָקַת וּבְפֶרֶק הַמְּזַבֵּחַ מְקַדֵּשׁ בִּזְבָחִים עכ"ל חִידּוּשֵׁי הָרָ"ן לְסַנְהֶדְרִין אֵין אֶצְלִי אַף רָאִיתִי כֵּן בחי' רַבֵּינוּ יוֹנָה לְסַנְהֶדְרִין שָׁם שֶׁאַחַר שֶׁכָּתַב דג' מַחֲלוֹקוֹת בַּדָּבָר כָּתַב וְאִיכָּא לְמֵימַר דְּטַעְמָא דְּרַבָּנָן לָא אִיתְפָּרֵשׁ ור"י ור"ש פְּלִיגִי אַלִּיבַּיְיהוּ וְהַאי טַעְמָא טְפֵי עָדִיף עכ"ל, וּמַה שֶּׁיִּקָּשֶׁה לִכְאוֹרָה לְפִי כְּלָל זֶה מַאי פָּרִיךְ הַשַּׁ"ס בְּשַׁבָּת דַּף כ"ד ע"ב חֲכָמִים הַיְינוּ ת"ק וְהַוְצָרְךְ לְשַׁנּוֹיֵי דְּאִיכָּא בְּנַיְיהוּ דְּרַב בְּרוֹנָא וְאַמַּאי לָא מְשַׁנֵּי דְּנַחוּם הַמָּדִי וְרַבָּנָן פְּלִיגִי בפי' מִלְתֵיהּ דת"ק ע' בְּמַכְתֵּב לְחִזְקִיָּהוּ בְּחֵלֶק הַשִּׁיטָה דַּף כ"ז ע"ד: נו הַיְינוּ ת"ק הֵיכָא דְּאִיכָּא לְמֵימַר דְּאָתֵי לְמִיסְתַּם כת"ק לָא קַשְׁיָא לָן הָכִי עַיֵּין לְהָרַב תוי"ט פ"ב דְּנָגָעִים מ"א ד"ה לֹא שְׁחוֹרִים וַאֲנִי הַהֶדְיוֹט מָצָאתִי כֵּן בְּתוֹסָ' מְנָחוֹת י"ב ע"א ד"ה זֶה וְזֶה וְעַיֵּין בְּמַכְתֵּב לְחִזְקִיָּהוּ דַּף כ"ז ע"ד: נז הַתְנָאָה לְפָנָיו בְּמִצְוֹת וכו', דְּדָרְשִׁינַן מִזֶּה אֵלַי וְאַנְוֵהוּ אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן עַיֵּין לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הזיי"ן אוֹת י': נח הָנִיחָא לָמַ"ד כָּתַב הָרַב יַד מַלְאָכִי בסי' רי"ז בְּשֵׁם הָרַב כנה"ג דִּכְשֶׁאוֹמֵר כֵּן בַּשַּׁ"ס נָקְטִינַן כְּמַאן דְּנֶאֱמַר עָלָיו הַנִּיחָא וכו' וְהֶאֱרִיךְ לְדָחוֹת כְּלָל זֶה יעיש"ב וְעִם שֶׁאֵינִי כְּדַאי לְהַכְנִיס רֹאשִׁי אוֹמֵר אֲנִי עָנִי דְּמִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א בְּשׁוּ"ת ח"א סי' א' קצ"ט בְּמַאי דשקו"ט בְּסוּגְיָא דפ"ק דִּיבָּמוֹת דַּף י"ב ע"ב

עִם סֻוגְיָא דְּהָתָם דַּף ק' ע"ב עי"ש מִתְבָּאֵר יָפֶה דְּמִסְתָּמָא מִסְתַּבְּרָא לוֹמַר דְּכִי אָמְרִינַן הָנִיחָא לָמָּ"ד וכו' אֶלָּא לָמָּ"ד וכו' אִית לָן לְמִינְקָט כמ"ד בָּתְרָא דְּאִי לָאו דְּנָקְטִינַן כְּוָתֵיהּ לָא הֲוָה מק' הש"ם אַלִּיבֵּיהּ זֶהוּ הַסְּבָרָא פְּשׁוּטָה אֶלָּא דְּחַדְּית לָן הָרַשְׁבָּ"א ז"ל דְּאַשְׁכְּחַן טוּבָא בַּשַּׁ"ס דְּמַקְשֵׁי אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּלָא נָקְטִינַן כְּוָתֵיהּ עי'"ש ודו"ק, וְעַיֵּין דַּרְכֵי שָׁלוֹם ד"נ ע"א וּלְהָרַב מוהרא"ל בְּשׁוּ"ת בֵּירַךְ מִשֶּׁה רֵישׁ סי' כ"ב: נט הֶפְקֵר* ב"ד הֶפְקֵר כָּתַב הָרַב מַחֲנֵה אֶפְרַיִם בְּהִלְכוֹת מְכִירָה סי' ב' (סוֹף ד"ה אִיבְּרָא) דְּלָא מְהַנֵּי אֶלָּא לְהַפְקִיעַ מָמוֹן מֵרְשׁוּת הַבְּעָלִים אֲבָל לַעֲשׂוֹת שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה כְּזוֹכֶה כְּאִילּוּ הִגִּיעַ לְיָדוֹ מַמָּשׁ לֹא אָמְרִינַן וְהָרַב מוהר"ץ הִירְשׁ חַיּוֹת בחי' לְגִטִּין דַּף כ' ע'"א הק' מִדְּאָמַר ר"א יְכִילְנָא לְמֵיפְסַל כּוּלְּהוּ גִּטִּין וא"ל רָבָא מ"ט אֵילֵימָא דְּכְתִיב וְכָתַב וְהָכָא אֵיהִי קָא כָּתְבָה וְדִלְמָא אַקְנוֹיֵי אַקְנוֹ לֵיהּ ופירש"י דְּהֶפְקֵר בי"ד וכו' דש'"מ דְּמְהַנֵּי לְהַפְקִיעַ מַהָאִשָּׁה וְלִזְכוּתוֹ לַבַּעַל עי'"ש.

וּלְפִי הַנִּרְאֶה לֹא רָאָה מ"ש הַטּוּר סי' קי"ד דְּבִכְלַל הַתַּקָּנָה הוּא שֶׁהָאִשָּׁה תַּקָּנָה אוֹתוֹ לְהַבַּעַל וא"כ מִגּוּף דִּבְרֵי הַשַּׁ"ס אֵין מָקוֹם לְהַקְשׁוֹת עַל הָרַב מַחֲנֵה אֶפְרַיִם דְּשַׁפִּיר י"ל שֶׁכְּוָנַת הַשַּׁ"ס אֵימוֹר אַקְנוֹיֵי אַקְנוֹ לֵיהּ רַבָּנַן הַיְינוּ דְּתַקּוּן רַבָּנָן וְאַצְרִיכוּ לָהּ לְהַקְנוֹתוֹ לְהַבַּעַל ומ"ש רַשְׁ"י דְּהֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ ג"כ דְּמִשּׁוּם דְּיֵשׁ כֹּחַ בְּיָדָם לְהַפְקִיר הוּא דְּהִפְקִירוּ מְמֵילָּא וְהִצְרִיכוּהָ לְהַקְנוֹתוֹ לְהַבַּעַל וְאַף אִם אֶפְשָׁר לְהָעֲמִים כַּוָּנָה זוֹ בְּדִבְרֵי רַשְׁ"י מ"מ לק"מ עַל הָרַב מַחֲנֵה אֶפְרַיִם דְּהָרוֹאֶה דִּבְרֵי הָרַב בְּגוּפָן שֶׁלָּהֶן יָשָׁר יֵחֶזוּ פָּנֵימוֹ דְּלֹא כ"כ אֶלָּא לְיַיְשֵׁב דַּעַת הַתּוֹסָ' מִקּוּשְׁיַת הָרָ"ן (בְּפֶרֶק הַתְּקַבֵּל דַּף ס"ד אַהַהִיא דְּקָטָן זוֹכֶה לְעַצְמוֹ וכו'), וּמוּבָן דְּגַם הָרַב מוֹדֶה דְּהָרָ"ן לָא ס"ל כֵּן אֶלָּא שֶׁהוּא כָּתַב סְבָרָא זוֹ לְיַיְשֵׁב דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וא"כ אֵין לָנוּ לִסְתּוֹר דִּבְרֵי הָרַב מח"א אֶלָּא אִם נִמְצָא סְתִירָה לִסְבָרָתוֹ בְּדִבְרֵי הַשַּׁ"ס אוֹ בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' עַצְמָם בְּאֵיזֶה מָקוֹם וְהָכָא דְּמִדִּבְרֵי הַשַּׁ"ס אֵין סְתִירָה לְפִי מַה שֶׁפֵּירֵשׁ הַטּוּר א"כ גַּם מַרַשְׁ"י לק"מ.

וּמָצָאתִי שֶׁהָרַב דִּבְרֵי אֱמֶת בַּקּוּנְטְרֵס ט' סי' ו' הֵבִיא סֻוגְיָא דְּגִטִּין הַנַּ"ל ומ"ש רַבֵּינוּ הַטּוּר שֶׁהָאִשָּׁה תַּקָּנָה אוֹתוֹ לְהַבַּעַל וְכָתַב בְּשֵׁם הָרַב ג"פ שְׁנָתַן טַעַם למ"ש שֶׁתִּקָּנָה אוֹתוֹ לְהַבַּעַל וְלָא סַגִּי לֵיהּ בְּהֶפְקֵר ב"ד מִשּׁוּם דְּנָהֲי שֶׁיֵּשׁ כֹּחַ לב"ד לְאַפּוֹקֵי מָמוֹנָא מֵהָאִשָּׁה ע"י הֶפְקֵר מ"מ הֵיאַךְ יִקָּנֶה אוֹתָם הַבַּעַל דְּלָא מָצִינוּ שֶׁיֵּשׁ כֹּחַ לב"ד לְאוֹקוֹמֵי בִּרְשׁוּת אָדָם דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ וְלֹא הֶחֱזִיק בּוֹ וכו' הֲגַם שֶׁמָּצִינוּ בְּפֶרֶק הַנִּזְקִין דַּף נ"ה אוֹקְמוּהָ רַבָּנַן בִּרְשׁוּתֵיהּ כִּי הֵיכִי דְּנִיחַיֵּיב עָלֶיהָ שָׁאנֵי הָתָם דְּהֶחֱזִיק בַּדָּבָר וְנִכְנַס בִּרְשׁוּתוֹ משא"כ הָכָא דְּלָא נִכְנַס בִּרְשׁוּתוֹ לְפִיכָךְ אָמַר תִּקָּנוּהוּ לְבַעַל עכ"ל הג"פ וְכָתַב הָרַב דב"א וְכַיּוֹצֵא לָזֶה כָּתַב הָרַב מח"א בְּהִלְכוֹת מְכִירָה וכו' (הֵבִיא תו"ד המח"א בָּזֶה) וְכַיּוֹצֵא לָזֶה כָּתַב הָרַב המבי"ט בח"ב סי' קכ"ח וכו', וְתָמַהּ עֲלֵיהֶם מַהַשַּׁ"ס בְּגִטִּין דַּף ל"ו בְּסֻוגְיָא דְּפִרוֹזְבּוֹל (כְּמוֹ שֶׁנָּבִיא דב"ק לְהַלָּן בס"ד) הֲרֵי דְּהָרַב ג"פ כָּתַב חִילּוּק זֶה עַל סֻוגְיָא דְּגִטִּין דַּף כ' הַנַּ"ל וְהָרַב דב"א לָא חָלֵי וְלָא מַרְגִּישׁ לְהַקְשׁוֹת עֲלֵיהֶם מִסֻּוגְיָא זוֹ וְהַיְינוּ מִטַּעַם שֶׁכָּתַבְתִּי דְּנוֹכַל לְפָרֵשׁ דב"ד הֶפְקֵירוּ מְמֵילָּא וְלָא סַגִּי לְהוּ בְּהָא וְאַצְרוּךְ שֶׁתִּקָּנוּהוּ לְהַבַּעַל וּמַה שֶׁהִקְשָׁה הָרַב דב"א מִסֻּוגְיָא דְּפִרוֹזְבּוֹל הוּא מִדְּאָמְרִינַן אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִנַּיִן שֶׁהֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר שֶׁנֶּאֱמַר וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא בַּעֲצַת הַשָּׂרִים יֻחָרַם כָּל רְכוּשׁוֹ ור"א אָמַר מֵהָכָא אֵלֶּה הַנַּחֲלוֹת אֲשֶׁר נָחֲלוּ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וִיהוֹשֻׁעַ ב"ן רָאשֵׁי הָאָבוֹת וְכִי מַה עִנְיָן רָאשֵׁין אֵצֶל אָבוֹת לוֹמַר מָה אָבוֹת מַנְחִילִין אֶת בְּנֵיהֶם כֹּל מַה שֶׁיִּרְצוּ אַף רָאשֵׁין מַנְחִילִין אֶת הָעָם כָּל מַה שֶׁיִּרְצוּ וְהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו שֶׁכָּתַב מְפוֹרָשׁ דְּמֵהָכָא שָׁמְעִינַן דְּכֹחַ ב"ד יָפֶה לְהַפְקִיר מָמוֹנוֹ שֶׁל זֶה

וּלְזִכּוּתוֹ לָזֶה אֲפִילּוּ קוֹדֶם שֶׁבָּא לְיָדוֹ וְכֵן מוּכָח מִקְּרָא דְּאֵלֶּה הַנַּחֲלוֹת אֲשֶׁר נִחֲלוּ לָהֶם דָּמָה אָבוֹת מַנְחִילִין וְאוֹמְרִים שֶׁדֶּה פ' לפ' וְזָכָה לוֹ מִיָּד אַף קוֹדֶם שֶׁבָּא לְיָדוֹ אַף רָאשִׁים מַנְחִילִין לְכָל מִי שֶׁיִּרְצוּ וְאוֹמְרִים מָמוֹן רָאוּבֵן יִהְיֶה לִשְׁמְעוֹן וְזוֹכֶה בּוֹ מֵעַתָּה שִׁמְעוֹן עכ"ל, נִרְאֶה שֶׁהָרַב קָצַר בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה לוֹ לְבָאֵר תְּמִיהָתוֹ דְּמִפְּשַׁט דְּבָרָיו נִרְאֶה שֶׁכָּל תְּמִיהָתוֹ הִיא עפ"י דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וְלוּלֵא דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א לֹא הָיָה לוֹ שׁוּם תְּמִיהָה מִגּוּף הַשַּׁ"ס וְזֶה לֹא יִתָּכֵן שֶׁאִם כֵּן אֵין מִזֶּה סְתִירָה לְדִבְרֵי הָרַב מח"א שֶׁהֵרֵי גַּם הוּא מוֹדֶה שֶׁהָרָ"ן לָא ס"ל כֵּן וְאִם גַּם הָרַשְׁבָּ"א יִרְבּוֹר וְלוֹ יָדַע כִּסְבָרַת הָרָ"ן אֵין מִזֶּה סְתִירַת דַּרְכּוֹ לָדַעַת,הַתּוֹסָ' אַדְּ נִרְאֶה דְּגַם בְּלֹא דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א קָשֶׁה מִסֻּגְיָא זוֹ גַּם למ"ש הָרַב מח"א לְדַעַת הַתּוֹסָ' וְהוּא דְּמִקַּמֵּי הָכִי מַקְשִׁינַן אַתַּקָּנַת פְּרוֹזְבוֹל מִי אִיכָּא מִידֵּי דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא מְשַׁמֵּט וְהִתְקִין הִלֵּל דְּלָא מְשַׁמֵּט וּשְׁנֵי אַבַּיֵי בִּשְׁבִיעִית בזה"ז דְּרַבָּנָן וכו' וַהֲדַר מַקְשִׁינַן כֵּינָן דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא לֹא מְשַׁמְּטָא הֵיכִי תִּקּוּן רַבָּנָן דְּמְשַׁמֵּט וּשְׁנֵי אַבַּיֵי שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה הוּא וְרָבָא אָמַר הָפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר דְּאָמַר ר' יִצְחָק מִנַּיִן לְהֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר שֶׁנֶּאֱמַר יָחֳרַם כָּל רְכוּשׁוֹ ור"א אָמַר אֵלֶּה הַנַּחֲלוֹת וכו' וַהֲוָה אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְּרָבָא לָא אַתָּא אֶלָּא לְשַׁנּוֹיֵי קוּשְׁיָא בַּתְרָיְתָא הֵיכִי תִּקּוּן רַבָּנָן דִּתְשַׁמֵּט וְאָמַר מְשׁוּם דְּהֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר אֲבָל לְקוּשְׁיָא קַמַּיְתָא דְּכֵינָן דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא מְשַׁמֵּט הֵיכִי תִּקּוּן הִלֵּל דְּלָא תִּשְׁמֹט מוֹדָה לְאַבַּיֵי דִּשְׁבִיעִית בזה"ז דְּרַבָּנָן וְאִי הָכִי אֵין לָנוּ הֶכְרֵחַ דְּהֶפְקֵר ב"ד מוֹעִיל גַּם לְזַכּוֹת לְאַחֵר דְּרַבָּנָן הִפְקִירוּ מָמוֹנוֹ שֶׁל מַלְוֶה וּמִמֵּילָא זָכָה בּוֹ הַלּוֶה אָמְנָם רַשְׁ"י פֵּירֵשׁ לְהֵדָיא דְּרָבָא מְהַדַּר לְשַׁנּוֹיֵי גַּם קוּשְׁיָא קַמַּיְיתָא וְאָמַר דַּאֲפִילּוּ תֵּימָא דִּשְׁבִיעִית בזה"ז דְּאוֹרַיְיתָא הֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר וּמִזֶּה וַדַּאי מוּכָח שֶׁפִּיר דְּיֵשׁ כֹּחַ בְּיָדָם לְהַפְקִיר מִזֶּה וְגַם לְהַקְנוֹת לְאַחֵר שֶׁהֵרֵי קָאָמַר רָבָא דְּטַעֲמָא דְּפְרוֹזְבוֹל מְשׁוּם הֶפְקֵר ב"ד הוּא הֵרֵי דְּמָמוֹן זֶה שֶׁמְּוֻחָזָק בּוֹ הַלּוֶה הִפְקִירוּהוּ ב"ד וְהַקְנוּהוּ לְהַמַּלְוֶה וש"מ דְּיֵשׁ בְּכֹחַ ב"ד לִפְעֹל שְׁתֵּי פְּעֻלּוֹת לְהַפְקִיעוֹ מִזֶּה וְלִזְכּוּתוֹ לָזֶה וּמִתְּבָאֵר מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' שָׁם בע"א בד"ה מִי אִיכָּא מִידֵּי דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא מְשַׁמֵּט וכו' שֶׁאַחַר שֶׁרָאוּ דִּבְרֵי רַשְׁ"י שֶׁפֵּירֵשׁ דְּשִׁינּוּיָא דְּרָבָא גַּם אַקּוּשְׁיָא קַמַּיְיתָא קָאֵי סָבְרוּ וְקַבִּילוּ פֵּירוּשׁוֹ (מִדְּלָא עָרְעֲרוּ דְּלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר בָּזֶה הֶפְקֵר ב"ד לְהוֹצִיאוֹ מֵרְשׁוּת הַלּוֶה וּלְהַקְנוֹתוֹ לְהַמַּלְוֶה שֶׁאֵין כֹּחַ בְּיָדָם לִפְעֹל שְׁתֵּי פְּעֻלּוֹת) וְגַם בִּתְחִלַּת דִּבְרֵיהֶם שֶׁכָּתְבוּ דְּרָבָא לֹא מִיהָדַּר אַקּוּשְׁיָא קַמַּיְיתָא לֹא כָּתְבוּ כֵּן אֶלָּא מְשׁוּם דְּאֵין סְבָרָא לוֹמַר שֶׁיִּתַּקֵּן הַלֵּל תַּקָּנָתָא קְבוּעָה לַעֲקוֹר מִצְוַת שְׁמִיטָה שֶׁל תּוֹרָה עפ"י מַה שֶּׁיֵּשׁ כֹּחַ לב"ד לְהַפְקִיר מַשְׁמַע דְּאִם בְּעֵת מִן הָעִתִּים יִרְצוּ לְהַפְקִיר בְּאוֹפֶן זֶה לְהוֹרָאַת שָׁעָה וְלֹא תַּקָּנָה קְבוּעָה לַעֲקוֹר מִצְוֹת הַתּוֹרָה לְגַמְרֵי נִיחָא לֵיהּ לְרָבָא לוֹמַר גַּם בָּזֶה הֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר וא"כ נִמְצָא דְּבֵין לְרַשְׁ"י בֵּין לְתוֹסָ' שָׁמְעִינַן מִינָּהּ דְּאָמְרִינַן הֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר גַּם לְהַקְנוֹת לְאַחֵר, אֶלָּא שֶׁהָרַב דִּבְרֵי אֱמֶת סָמַךְ עַל הַמְעַיֵּן בְּגוּפָא דִּשְׁמַעְתָּא ובפירש"י וְתוֹסָ' וְהָבִיא מִן הַחֹדֶשׁ שכ"כ מְפֹרָשׁ הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו כֵּן נלע"ד לְדָחוֹק בְּכַוָּנָתוֹ וְחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א לְגִטִּין אֵין נִמְצָאִים בְּיָדֵי אַדְּ רָאִיתִי שֶׁכָּתַב כֵּן מְפֹרָשׁ בִּתְשׁוּ' הַמְיֻחָסוֹת לְהָרַמְבַּ"ן בסי' רנ"ו דְּרָבָא דְּמִשַּׁנֵּי הֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר מִיהָדַּר נָמֵי אַקּוּשְׁיָא קַמַּיְיתָא דְּהֵיכִי תִּקּוּן הַלֵּל דְּלָא תִּשְׁמֹט עי"ש.

וּמִדִּבְרֵי הָרַב מוהרימ"ט בח"א רֵישׁ סי' קי"ח נִרְאֶה קָצַת דְּהַתּוֹסָ' אַף אַחַר שֶׁרָאוּ פירש"י לֹא חָזְרוּ מִמַּה שפי' בִּתְחִלָּה אַדְּ אֵינוֹ מֻכְרָח כְּמוֹ שֶׁיִּרְאֶה הָרוֹאֶה: וְרָאִיתִי לְהָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה בח"א דַּף כ"ט ע"ב שֶׁכָּתַב דְּמוּכָח מִכַּמָּה דֻּכְתֵּי בַּשַּׁ"ס דִּילַן דְּהֶפְקֵר ב"ד מְהַנֵּי גַּם לְהַקְנוֹתוֹ לְאַחֵר וְהֵם א) סֻגְיָא דְּגִטִּין דַּף כ' ע"א הַנַּ"ל עפ"י דִּבְרֵי רַשְׁ"י ב) סֻגְיָא דְּגִטִּין

דַּף ל"ו דְּאָמַר רָבָא הֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר וּבְזֶה לֹא הֵבִיא דִּבְרֵי רַשִׁ"י כְּלָל רַק דִּבְרֵי הַשַּׁ"ס ג)
סֻגְיָא דְּפֶרֶק אֵיזֶהוּ נָשָׁךְ דַּף ע' ע"א גַּבֵּי זוּזֵי דְּיַתְמֵי הֵיכִי עָבְדִינַן לְהוּ וכו' עפ"י דִּבְרֵי רַשִׁ"י
שָׁם בד"ה בְּבֵי דִינָא וכו' עי"ש מִתְבָּאֵר דְּכַוָּנָתוֹ בְּרִאיָה שְׁנִיָּה הִיא מִגּוּף דִּבְרֵי הַשַּׁ"ס וּכְבָר
כָּתַבְתִּי דְּמִגּוּף דִּבְרֵי הַשַּׁ"ס אֵין רְאָיָה כְּלָל דְּהָיָה אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְּרָבָא לָא מִיְּהַדַּר לְשַׁנּוֹיֵי
אֶלָּא קוּשְׁיָא בַּתְרֵיתָא וְאֵין בָּזֶה הַקְנָאָה לְאַחֵר כִּי אִם הֶפְקֵר מָמוֹנוֹ לְבַד וּמִמֵּילָא זוֹכֶה בּוֹ
הַלְוֶה שֶׁמֻּוְחָזָק בּוֹ אָמְנָם עִיקַּר הַהוֹכָחָה לָזֶה הוּא עפ"י פירש"י וְתוֹסָ' וְדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א
שֶׁהֵבִיא הָרַב דִּבְרֵי אֱמֶת וְרָאִיתִי עוֹד שָׁם שֶׁאַחַר שֶׁהוֹכִיחַ מִכָּל הַמְּקוֹמוֹת הַנַּ"ל דְּיֵשׁ כֹּחַ
בְּיָדָם גַּם לְהַקְנוֹת לְאַחֵר הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַבָּנִים ג"פ בסי' ק"ך ומח"א בְּהִלְכוֹת מְכִירָה הַנַּ"ל
וְתָמַהּ עֲלֵיהֶם אֵיךְ נָעְלַם מֵהֶם כָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁבַּשַּׁ"ס הנז"ל דְּמוּכָח לְהֵיפֶךְ וְכָתַב שֶׁשּׁוּב
רָאָה מ"ש הָרַב דִּבְרֵי אֱמֶת הַנַּ"ל וְגַם עָלָיו תָּמַהּ אֵיךְ לֹא הִקְשָׁה עֲלֵיהֶם מִכָּל הָנֵי דְּוֹכְתֵי
אתו"ד עי"ש וְתֵימַהּ עַל תְּמִיהָתוֹ דְּמִסֻּגְיָא דְּגִטִּין דַּף כ' וַדַּאי לָא קַשְׁיָא מִידֵי לְפִי פֵּירוּשׁ
הַטּוּר דְּאַקְנוֹיֵי אַקְנוֹ לֵיהּ רַבָּנַן דְּאָמְרוּ בַּשַּׁ"ס הַיְינוּ שֶׁהִצְרִיכוּ שֶׁהָאִשָּׁה תַּקָּנָה אוֹתוֹ לַבַּעַל
וְלָזֶה יֵשׁ לָהֶם כֹּחַ גַּם לְדַעַת הָרַב גֵּט פָּשׁוּט.

וּמִסֻּגְיָא דְּפֶרֶק אֵיזֶהוּ נָשָׁךְ מִלְּבַד שֶׁאֵין מִגּוּפָא דִּשְׁמַעְתְּתָא שׁוּם הֶכְרֵחַ לָזֶה כִּי אִם מִדִּבְרֵי
רַשִׁ"י וּכְבָר רָמַז שָׁם בְּנָחְמָד לַמַּרְאֶה פֵּירוּשׁ הָרֹאשׁ"ש בָּזֶה דְּלִדְבָרָיו אֵין שָׁם עֵסֶק לְהֶפְקֵר
ב"ד הֶפְקֵר כיעי"ש וא"כ לֹא יִהְיֶה בָּזֶה סְתִירָה לְדִבְרֵי הָרַב מח"א לְדַעַת הַתּוֹסָ' וְעוֹד אַף
לפירש"י י"ל דְּשָׁאנֵי הָתָם בְּקָרוֹב לְשָׁכָר דְּאֵין כָּאן הַפְקָעַת מָמוֹן מִן הַתּוֹרָה דְּמִן הַתּוֹרָה
זָכוּ הַיְתוֹמִים בְּרִיוַח זֶה אֶלָּא דְּאִיכָּא אִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן וְגַבֵּי הָא מְהַנֵּי הֶפְקֵר ב"ד לְהוֹצִיא מִזֶּה
וּלְהַקְנוֹת לָזֶה אֲבָל הֵיכָא דְּמִן הַתּוֹרָה מָמוֹן זֶה הוּא שֶׁל הַמַּחֲזִיק בּוֹ וַחֲז"ל הִפְקִיעוּהוּ ע"י
כֹּחַ הֶפְקֵר אֵין מִזֶּה רְאָיָה דְּנִימָא גַּם בָּזֶה דְּיֵשׁ כֹּחַ בְּיָדָם גַּם לְהַקְנוֹתוֹ לְאַחֵר וּמַה שֶּׁיֵּשׁ
לְהַקְשׁוֹת עֲלֵיהֶם וְעַל כֻּלָּם הוּא מִסֻּגְיָא דְּפִרוֹזְבּוֹל ועפ"י פירש"י וְהַתּוֹסָ' עַצְמָם וּכְבָר
הִקְשָׁה זֹאת הָרַב דִּבְרֵי אֱמֶת וְהֵבִיא שֶׁגַּם הָרַשְׁבָּ"א כָּתַב מְפֹרָשׁ דְּשָׁמְעִינַן מֵהָכָא דְּיכוֹלִים
לְהַקְנוֹת לְאַחֵר מִכֹּחַ הֶפְקֵר ב"ד וְכֵן מִתְבָּאֵר לענ"ד מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ם במס' בָּתְרָא דַּף קל"א
ע"א בד"ה אֶלָּא תְּנַאי ב"ד וכו' עי"ש, וְכֵן הוֹכִיחַ הָרַב נָחְמָד לַמַּרְאֶה שָׁם מִדִּבְרֵי רַשְׁבָּ"ם
בב"ב דַּף קי"ו ע"א עמ"ש בַּשַּׁ"ס אָמַר רי"ץ דְּבֵי ר' אַמֵּי מְלַמֵּד שֶׁהִתְנוּ עַל שֵׁבֶט בִּנְיָמִין
שֶׁלֹּא תִּירַשׁ בַּת הַבֵּן עִם הָאַחִים שֶׁכָּתַב שֶׁהוּא מִשּׁוּם דְּהֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר עי"ש וְהָרַב
מוהר"ץ הִירְשׁ חַיּוֹת בְּהַגָּהוֹתָיו למס' גִּטִּין ע"ד הַתּוֹסָ' בְּדַף י"ד ד"ה כְּהִלְכָתָא בְּלֹא טַעְמָא
שֶׁכָּתְבוּ פי' מַה שֶּׁמּוֹעִיל לִקְנוֹת אֲבָל טַעַם יֵשׁ לָמָּה תִּקְנוּ חֲכָמִים מַעֲמַד שְׁלָשְׁתָּן וכו' כָּתַב
שֶׁדְּקְדְּקוּ לִכְתּוֹב מַה שֶּׁמּוֹעִיל לִקְנוֹת כְּלוֹמַר דִּבְעָלְמָא אֵין כֹּחַ ב"ד כִּי אִם לְהַפְקִיר וְלֹא
לְהַקְנוֹת לְאַחֵר וכמ"ש הָרַב מח"א (הַנַּ"ל) וכ"כ הָרַב בֵּית אֶפְרַיִם בחח"מ וכו' עי"ש וּלְפִי
דְּקְדּוּקוֹ מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' לֹא הָיָה לוֹ לְהַקְשׁוֹת עַל הָרַב מח"א מִדִּבְרֵי רַשִׁ"י שֶׁבְּדַף כ' ע"א
הַנַּ"ל אַחֲרֵי שֶׁהָרַב מח"א כ"כ לִסְבָרַת הַתּוֹסָ' וַהֲרֵי הַתּוֹסָ' בְּדַף י"ד הַנַּ"ל סוֹבְרִים כֵּן אֶלָּא
דלענ"ד אִם כִּוְונוּ הַתּוֹסָ' לָזֶה יִקְשֶׁה בֶּאֱמֶת מִי הִרְשָׁה אוֹתָם בְּאֵלּוּ לְהַקְנוֹת מַה שֶּׁאֵין כֹּחָם
יָפֶה בְּעָלְמָא כִּי אִם לְהַפְקִיר וְלֹא לְהַקְנוֹת וְרָאִיתִי עוֹד שָׁם בְּנָחְמָד לְמַרְאֶה שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם
הָרִיטְבָ"א בחי' לְגִטִּין דַּף ל"ו הֵבִיא דְּבָרָיו בְּסֵפֶר קֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּתוֹסָ' דְּרַבָּנָן דַּף נ"ד ע"ג
דְּהָא מִילְּתָא דְּהֶיְלְפוּתָא דְּהֶפְקֵר ב"ד דלר' יִצְחָק דְּיָלֵיף מִיְּחָרָם כָּל רְכוּשׁוֹ אֵין כֹּחַ
בְּיַד ב"ד אֶלָּא לְהַפְקִיר מִזֶּה וְלֹא לְזַכּוֹתוֹ לְאַחֵר ולר' אֶלְעָזָר דְּיָלֵיף לָהּ מֵאֵלָּה הַנְּחָלוֹת יֵשׁ
כֹּחַ בְּיַד ב"ד לְהַפְקִיר מִזֶּה וְלִזְכּוֹתוֹ לָזֶה וְשָׁנָקְטִינַן כר"א וְכָתַב דִּלְפִי זֶה קָשֶׁה דר' יִצְחָק

אדר' יִצְחָק מַהֲהִיא דב"ב דַּף קי"ו דְּמוּכָח דלרי"ץ מִכֹּחַ הֶפְקֵר ב"ד יְכוֹלִים גַּם לְהַקְנוֹת לְאַחֵר וְנִיחָא לֵיהּ דרי"ץ הָתָם אַלִּיבָּא דר' אַמִּי קָאָמַר וְלֵיהּ לָא ס"ל אִי נָמֵי דְּסָתָם רי"ץ לְחוּד ורי"ץ דר' אַמִּי לְחוּד עי"ש ולענ"ד תֵּירוּץ הַשֵּׁנִי נַח לִי דְּהָאֱמֶת הוּא דרי"ץ דְּבֵי ר' אַמִּי לָאו הַיְינוּ סְתָם רי"ץ כְּמוֹ שֶׁמִּתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הָרַב בְּסֵדֶר הַדּוֹרוֹת וְהָרַאשׁוֹן קָשֶׁה דא"כ אָמַר רי"ץ דְּבֵי ר' אַמִּי אָמְרִי מְלַמֵּד וכו' מֵיבְּעֵי לֵיהּ לְמֵימַר וּכְדִבְרֵי הָרִיטְבָ"א כָּתַב הָרַב קָרְבַּן נְתַנְאֵל ע"ד הָרֹא"ש בפ' הַשּׁוֹלֵחַ.

סי' י"ג דְּמַה שֶּׁהֵבִיאוּ הָרִי"ף וְהָרֹא"ש יַלְפוּתָא דר"א מִנְּחָלוֹת הוּא לְהוֹכִיחַ דְּיֵשׁ כֹּחַ בְּהֶפְקֵר ב"ד גַּם לְהַקְנוֹת לְאַחֵר וְכָתַב שֶׁשּׁוּב מָצָא דרש"ל בישׁ"ש פֶּרֶק הָאִשָּׁה קַמָּא סי' י"ט כָּתַב כֵּן עי"ש ומַשְׁמַע דר"ל דְּבָהָא פְּלִיגִי רי"ץ ור' אֶלְעָזָר דלרי"ץ דְּיָלִיף מִיְּחָרָם אֵין לָנוּ לוֹמַר אֶלָּא דְּיֵשׁ כֹּחַ בְּיָדָם לְהַפְקִיר בִּלְבַד אֲבָל לֹא לְהַקְנוֹת לְאַחֵר וּמִפְּנֵי זֶה הֻזְקְרכוּ לְהָבִיא דְּרָשַׁת ר"א דְּמוּכָח מִינָּהּ דְּגַם לְהַקְנוֹת יֵשׁ כֹּחַ בְּיָדָם כֵּן נִרְאֶה לִכְאוֹרָה אֲבָל אֵינוֹ מֻכְרָח די"ל כְּמוֹ שֶׁאֶכְתּוֹב לְהַלָּן בס"ד (בד"ה וּלְעִנְיָן הֲלָכָה) וּלְעִיקַּר קוּשְׁיַת הָרַב מוהרצה"ח מִסְּוּגְיָא דְּגִטִּין דַּף כ' הנז"ל לְפִי הַנִּרְאֶה אֶפְשָׁר לְיַיְשֵׁב עפ"י מ"ש בס' חִידּוּשֵׁי טִיב גִּטִּין בְּסֵדֶר הַגָּ"ל בְּשֵׁם הפנ"י אֶלָּא שֶׁאֵין ס' פנ"י אֶצְלִי לְעַיֵּן הֵיטֵב בִּדְבָרָיו עי"ש: וְנִרְאֶה מִדִּבְרֵי הָרַב חֲתַם סוֹפֵר בא"ח סוף סי' קי"ז דְּהָא מִילְּתָא תַּלְיָא בִּפְלוּגְתָּא דְּקַמָּאֵי אִי קִנְיָן דְּרַבָּנָן מְהַנֵּי לְשֶׁל תּוֹרָה אוֹ לֹא דמ"ד קִנְיָן דְּרַבָּנָן לָא מְהַנֵּי לְשֶׁל תּוֹרָה ס"ל דְּאֵין כֹּחַ בַּיָּד ב"ד לְהַפְקִיר מִזֶּה וְלִזְכוּתוֹ לְאַחֵר ומ"ד קִנְיָן דְּרַבָּנָן מְהַנֵּי לְשֶׁל תּוֹרָה סוֹבֵר דְּיֵשׁ כֹּחַ גַּם לְזַכּוֹתוֹ לְאַחֵר (מַר קָעֲסִיק שָׁם בְּקִנְיַן אַגַּב לָמֵּ"ד דְּרַבָּנָן וְכָתַב דמ"מ בְּחָמֵץ מוֹעִיל מִן הַתּוֹרָה שֶׁהֲרֵי טַעַם הַסּוֹבְרִים דְּקִנְיַן דְּרַבָּנָן לֹא יוֹעִיל לְקַיְּדּוּשִׁין דְּאוֹרָיְיתָא וְכַדּוֹמֶה הוּא מְשׁוּם דְּהֶפְקֵר ב"ד אֵינוֹ אֶלָּא לְהַפְקִירָן מִיַּד הַמַּקְנֶה וְלֹא לְהַקְנוֹתוֹ לְהַקּוֹנֶה וְלֹא מִתְקַדְּשָׁת הָאִשָּׁה עי"ז וא"כ בְּחָמֵץ סַגִּי לוֹ בְּהֶפְקֵר וְלֹא צָרִיךְ יוֹתֵר וְהַהֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר דְּאוֹרָיְיתָא וכו' עי"ש מַשְׁמַע דְּלָמֵּ"ד קִנְיָן דְּרַבָּנָן מְהַנֵּי לְשֶׁל תּוֹרָה עַל כָּרְחִין לוֹמַר דס"ל דְּיֵשׁ כֹּחַ בְּיַד ב"ד לְהַפְקִירוֹ וְגַם לְזַכּוֹתוֹ לְאַחֵר) וְכֵן מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הָרַב שו"מ בח"א ס"יד"ה וְז"ל וּמַעֲלָ' הִקְשָׁה לְשִׁיטַת הַפּוֹסְ' דְּאַגַּב מִדְּרַבָּנָן מָה הוֹעִיל ר"ג וּזְקֵנִים לענד"נ דל"מ לשי' הב"י באה"ע סי' כ"ח דְּקִנְיַן דְּרַבָּנָן כְּגוֹן מע"ג מְהַנֵּי מה"ת א"כ גַּם כָּאן ל"ק אֶלָּא אַף לְדַעַת רי"ו דְּלֹא מוֹעִיל מַעֲמַד ג' לְהָיוֹת מְקֻדָּשֶׁת מִן הַתּוֹרָה.

נלפ"ד דְּבֶאֱמֶת יֵוקְשֶׁה לָמָּה לֹא נִיחָא דְּהֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר וְקָנָה דְּתוֹרַת הֶפְקֵר, אַדְּ כְּבָר נוֹדַע מ"ש הג"פ ומק"ח סִימָן תמ"ח דְּנְהֵי דְּהֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר אֲבָל קִנְיָן לָא הָוֵי ולפי"ז זֶהוּ בְּדָבָר שֶׁל בְּעָלִים לְגַמְרֵי אֲבָל מַתָּנוֹת כְּהֶוְנָּה דְּמֻכְרָחִים לִיתֵּן רַק שֶׁיֵּשׁ לַבְּעָלִים טוֹבַת הֲנָאָה דְּיכוֹלִים לִיתֵּן לְמִי שֶׁיִּרְצוּ א"כ כָּל שֶׁיַּקְנֶה מִדְּרַבָּנָן בְּאַגַּב וּכְבָר נִסְתַּלְקוּ מִזֶּה הַבְּעָלִים וַאֲחֵרִים לָא מָצוּ לְקָנוֹת שׁוּב מוֹעִיל אַף קִנְיָן דְּרַבָּנָן דְּנְהֵי שֶׁאֵינוֹ קִנְיָן אֲבָל הַבְּעָלִים נִסְתַּלְקוּ מִזֶּה שַׁפִּיר זָכוּ הֵם בְּתוֹרַת הֶפְקֵר עכ"ל, ולפ"ז י"ל דְּהַתּוֹסְ' וְהָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָ"א אָזְלִי לְשִׁיטָתַיְיהוּ לְפִי מַה שֶּׁמִּתְבָּאֵר ממ"ש בְּשׁוּ"ת אוֹר לִי סי' ל"א אוֹת נ"ג וְאוֹת ע' דְּדַעַת הָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָ"א דְּקִנְיָן דְּרַבָּנָן מְהַנֵּי לְשֶׁל תּוֹרָה וְלָכֵן סוֹבְרִים ג"כ דְּהֶפְקֵר ב"ד מְהַנֵּי גַּם לְזַכּוֹתוֹ לְאַחֵר ומ"ש הָרַב מח"א דְּלָא מְהַנֵּי אֶלָּא לְהַפְקִיעַ מֵרְשׁוּתוֹ שֶׁל זֶה אֲבָל לֹא לְהַחֲזִיקוֹ בִּרְשׁוּת אַחֵר כָּתַב כֵּן לְדַעַת הַתּוֹסְ' דפ' הִתְקַבֵּל כנז"ל וְדַעַת הַתּוֹסְ' שָׁם הִיא דְּקִנְיָן דְּרַבָּנָן לָא מְהַנֵּי לְשֶׁל תּוֹרָה כמ"ש בְּאוֹר לִי שָׁם אוֹת מ"ה ומשו"ה סָבְרִי נָמֵי דְּלָא מְהַנֵּי אֶלָּא לְהַפְקִיעַ וְלֹא לְאוֹקוֹמֵי בִּרְשׁוּת אַחֵר.

וְאִם כְּנִים אֲנַחְנוּ בְּזֶה נוֹכַל לְיַיְשֵׁב תְּמִיהַת הָרַב רמ"ץ בחא"ח סי' כ"ה אוֹת י"א שֶׁהֵבִיא
מ"ש המק"ח מִסְבָרָא דְנַפְשַׁיְיהּ דְהֶפְקֵר ב"ד לָא מַהֲנִי רַק לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר הֶפְקֵר אֲבָל לֹא
לְהַקְנוֹת לַחֲבֵרוֹ וְנִסְתַּיֵּיעַ רַק מס' ג"פ וְהוּא מִנָּא שְׁדָבָר זֶה שֶׁל כַּת הַקּוֹדְמִים הִיא וְהוּבָא
באס"ז למס' בָּתְרָא דַּף ק' וְז"ל וְכָל הֵיכָא דְאָמְרִינַן הֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר בַּעַל הַנְּכָסִים אָבַד
זְכוּתוֹ ע"י הֶפְקֵר וַהֲרֵי הֵן כְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ וְיֵשׁ לַחֲבֵרוֹ רְשׁוּת לְהַחְזִיק בּוֹ בִּרְשׁוּת ב"ד
אֲבָל אֵינוֹ זוֹכֶה בּוֹ בְּדִבּוּר ב"ד עַד שֶׁיְּחַזִּיק וכו' וְרַבִּים צְרִיכִים קְנָיָה בִּבְרִירַת דָּרָךְ
וּכְשֶׁהֶחֱזִיקוּ מִיָּהָא קָנוּ וכו' וְהֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר וכו' עכ"ל האס"ז וְכָתַב ע"ז הָרַב רמ"ץ
וְז"ל אַךְ צ"ע מִפִּשְׁטוּת דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א בְּגִטִּין דַּף ל"ו (הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא הָרַב
דב"א הַנָּ"ל וְסַיֵּים) וּמִזֶּה מַשְׁמַע דְּהֶפְקֵר ב"ד עוֹשֶׂה קִנְיָן וּלְהָכִי מַגְבִּינַן מִלְוֶה לְמַלְוֶה
בְּפִרוֹזְבּוֹל אַף דְּהִיא עֲקִירַת ד"ת בְּקוּם וַעֲשֵׂה עכ"כ וּלְפִי מַה שֶׁשִּׁעֲרָנוּ י"ל דמ"ש באס"ז
לב"ב הַנָּ"ל וְהֵם דִּבְרֵי הרר"י בַּעֲלֵיוֹת שיעי"ש אָזֵיל בְּשִׁיטַת הַסּוֹבְרִים דְּקִנְיָן דְּרַבָּנָן לָא
מְהַנֵּי לְשֶׁל תּוֹרָה לָכֵן ס"ל דְּלָא מְהַנֵּי הֶפְקֵר ב"ד לְהַקְנוֹת לַאֲחֵרִים וְהָרַשְׁבָּ"א לְשִׁיטָתֵיהּ
כָּאָמוּר וּמִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל תָּמַיְהַ לִי עַל רע"ק אֵיגֶר בִּתְשׁוּ' סי' רכ"א אוֹת ו' (ד"ה
וְיֵרָאֶה לִי) שֶׁכָּתַב וְז"ל וְיֵרָאֶה דְּנַדַּאי מוֹדִים הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ דְּמַה שֶׁמָּצִינוּ שֶׁנָּתְנָה תּוֹרָה
כֹּחַ לַחֲכָמִים הָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא אֶלָּא סוֹבְרִים כֵּיוָן דְּהֶפְקֵר ב"ד לָמַדְנוּ בְּגִטִּין דַּף ל"ו מִקְרָא
דְּיָחֳרָם כָּל רְכוּשׁוֹ א"כ לֹא מָצִינוּ אֶלָּא דְּיֵשׁ כֹּחַ לַחֲזַ"ל לְסַלֵּק רְשׁוּת בְּעָלִים מִמֶּנּוּ כְּמוֹ שָׁם
דַּעֲשָׂאוּהוּ חֵרֶם אֲבָל שֶׁיִּהְיֶה כֹּחַ בְּיָדָם לוֹמַר שֶׁיִּהְא קָנוּי לְאַחֵר לֹא מָצִינוּ ובכ"מ קִיל יוֹתֵר
סִילּוּק מִלְּהַקְנוֹת דְּסִילּוּק אֵין צָרִיךְ קִנְיָן וּלְהַקְנוֹת חָפְצוֹ לַחֲבֵרוֹ צָרִיךְ מַעֲשֶׂה קִנְיָן וכו'
אתוד"ק וְעִם שֶׁכָּתַב כֵּן לְיַיְשֵׁב דַּעַת הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ מְרוּצַת לְשׁוֹנוֹ מוֹרֶה שֶׁדָּבָר זֶה פָּשׁוּט
הוּא בְּעֵינָיו כְּאִילּוּ אֵין חוֹלֵק בְּדָבָר וְאֵין בְּמַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו שֶׁכּוֹתֵב כֵּן רַק לְדַעַת הַתּוֹסָ'
וְהָרֹא"שׁ וְהוּא תֵּימַהּ שֶׁנֶּעֱלַם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א דְּמִמָּקוֹם שֶׁבָּא לְהוֹכִיחַ דְּלָא מְהַנֵּי הֶפְקֵר
ב"ד לְהַקְנוֹת לְאַחֵר מִשָּׁם הוֹכִיחַ הָרַשְׁבָּ"א בְּהֵיפֶךְ וּלְדִבְרֵי הָרִיטְבָ"א שֶׁהֵבִיא הָרַב נָחְמָד
לְמַרְאֶה דָּבָר זֶה שָׁנוּי בְּמַחֲלֹקֶת רי"ץ ור' אֶלְעָזָר בִּילְפוּתָא דְּהֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר עכ"פ אֵין
הַדָּבָר פָּשׁוּט כִּדְמַשְׁמַע לֵיהּ לרע"ק וּמַה גַּם שֶׁכָּתַב הָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה דְּנִרְאֶה מִדִּבְרֵי
הָרִיטְבָ"א דְּהִלְכְתָא כר' אֶלְעָזָר דְּיָלֵיף מֵאֵלֶּה הַנִּחָלוֹת וכו' וּלְדִידֵיהּ גַּם לְהַקְנוֹת לְאַחֵר יֵשׁ
כֹּחַ בְּיַד ב"ד וּפְלָא בְּעֵינַי שֶׁלֹּא הִבִּיט עַיִן הַבְּדוֹלַח בְּדִבְרֵי רַשְׁ"י בְּסַנְגָּיָא הַהִיא שֶׁפֵּירֵשׁ
שִׁינּוּיָא דְּרָבָא דְּקָאֵי גַּם אַקַּוְשְׁיָא קַמָּיְיתָא דִּלְפִי זֶה מִתְבָּאֵר דְּמַהֲנֵי כֹּחַ הֶפְקֵר ב"ד גַּם
לְהַקְנוֹת לְאַחֵר וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְמַעְלָה דְּגַם מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בד"ה מִי אִיכָּא מִידִי מִתְבָּאֵר
דְּסָבְרִי הָכִי וְאֵיךְ פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְמני"ר בְּהֵיפֶךְ (קַמֵּיהּ שְׁמַיָּא גַּלֵי כִּי כְּשֶׁלָּמַדְתִּי דִּבְרֵי הַתּוֹסָ'
דסי' קכ"א לֹא הִתְבּוֹנַנְתִּי לִרְאוֹת מַה שֶּׁרָשׁוּם בְּרֹאשׁוֹ כִּי דִּבְרֵי מַר בְּרִיהּ הָרַב מוהרש"א
הֵמָּה וְחָשַׁבְתִּי שֶׁהֵם דִּבְרֵי הַמְחַבֵּר עַצְמוֹ וְתָמַהְתִּי עָלָיו כנז"ל אָמְנָם עַתָּה אח"ז רָאִיתִי כִּי
הֵם דִּבְרֵי מוהרש"א, וּמַר אָבִיו בְּסִימָן רכ"ב אוֹת כ"א הֵשִׁיב לוֹ כֵּן דִּבְדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א
מְבֹאָר דְּגַם לְהַקְנוֹת לְאַחֵר יֵשׁ כֹּחַ בְּיַד ב"ד מִשּׁוּם הֶפְקֵר ב"ד עי"ש וְהִנְאַנִי מְאֹד אֶלָּא
שֶׁגַּם עָלֶיהָ דְּמַר תָּמַיְהַ לִי דְּלֹא הִזְכִּיר כְּלָל דַּעַת רַשְׁ"י וְתוֹסָ' בָּזֶה) וְעוֹד יֵשׁ לְפַקְפֵּק ע"ד
הָרַב מוהרש"א בְּמ"ש לְדַעַת הָרֹא"שׁ כנז"ל, לפמ"ש הָרַב קרב"ן הנז"ל (בד"ה וְרָאִיתִי)
דְּמַה שֶׁהֵבִיאוּ הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ דְּרָשָׁה דְּנַחֲלוֹת הוּא לוֹמַר דְּגַם לְהַקְנוֹת לַאֲחֵרִים יֵשׁ לָהֶם כַּת וצ"ע:
וּלְעִנְיַן הֲלָכָה בְּמַחֲלֹקֶת זוֹ נִרְאֶה מִדִּבְרֵי מָרָן חִיְדָ"א בַּקּוּנְטְרֶס אַחֲרוֹן שבסו"ס ברכ"י
ח"מ סי' ב' שְׁדַּעְתּוֹ נוֹטָה דִּנְקִיטִינַן דְּגַם לְהַקְנוֹת לַאֲחֵרִים יֵשׁ כֹּחַ בְּיַד ב"ד שֶׁכָּתַב וְז"ל

כָּתְבוּ קְצָת אַחֲרוֹנִים דְּאֵין לב"ד כֹּחַ אֶלָּא לְאַפְקוֹעֵי מָמוֹנָא אֲבָל לֹא לְזַכּוֹת לְאַחַר כָּל שֶׁלֹּא בָּא לְיָדוֹ וְגָדוֹל בְּדוֹרֵינוּ בסה"ב דִּבְרֵי אֱמֶת בְּקֻונְטְרֵסִים דַּף צ"ג הוֹכִיחַ מִגִּטִּין דַּף ל"ו וּמִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שָׁם וְהָרִיבָ"ש סי' שצ"ט דְּיֵשׁ לָהֶם כֹּחַ לְהַפְקִיר מִזֶּה וְלִזְכוּתוֹ לָזֶה קוֹדֶם שֶׁבָּא לְיָדוֹ וְהָאֲרִיךְ בָּזֶה עי"ש עכ"ל וְהָרַב שו"מ עִם שֶׁבִּתְשׁוּבָתוֹ שֶׁבְּמַהְדּוּרָא קַמָּא ח"א סי' קכ"ד (דַּף ל"ח סוֹף ע"א) וְגַם בסי' ר"ה הַנָּ"ל נִרְאֶה כְּמַסְכִּים לִסְבָרַת הָרַבָּנִים ג"פ ומק"ח שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בְּדָבָר כנז"ל מ"מ מָצָאתִי אֲנִיוֹ בַּתְּשׁוּבָה שֶׁבְּמַהְדּוּרָא ג' ח"א סי' ק"מ שֶׁכָּתַב וַז"ל וְאַף שבס' גֵּט פָּשׁוּט סי' ק"ב (ק"ד) והמק"ח סי' תמ"ח כָּתְבוּ דְּאֵינוֹ רַק הֶפְקֵר וְלֹא קִנְיָן כְּבָר הֶאֱרִכְתִּי בָּזֶה דבישׁ"ש בִּיבָמוֹת פֶּרֶק י' מְבֹאָר דְּגַם קִנְיָן עוֹשֶׂה עכ"ל מִתְבָּאֵר דְּאֵין דַּעְתּוֹ מַסְכֶּמֶת לִסְבָרַת הג"פ ומק"ח וְעוֹד רָאִיתִי אֵלָיו שָׁם בח"ג סי' קס"ב (בד"ה וְהִנֵּה) שֶׁכָּתַב מַה שֶּׁחִדֵּשׁ הג"פ ומק"ח דְּהֶפְקֵר ב"ד אֵינוֹ קִנְיָן כְּבָר כָּתַבְתִּי במקו"א דבישׁ"ש יְבָמוֹת פֶּרֶק הָאִשָּׁה רַבָּה מְבֹאָר דְּתָלֵי בִּשְׁנֵי הַלְּימוּדִים אִי יָלְפִינַן מִיַּחֲרֵם כָּל רְכוּשׁוֹ אֵינוֹ רַק הֶפְקֵר וְלֹא קִנְיָן וְאִי יָלְפִינַן מִקְּרָא דְּמַקִּישׁ לַנַּחֲלָה הָוֵי קִנְיָן (גַּם הוּא הֵבִין כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה עַל פִּי דִּבְרֵי הָרַב קָרְבָּן נְתַנְאֵל שהרש"ל מְפָרֵשׁ דרי"ץ ור' אֶלְעָזָר פְּלִיגִי בִּסְבָרָא זוֹ וכמ"ש הָרִיטְבָ"א שֶׁהֵבִיא הָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה וְאֵינוֹ מֻוכְרָח כמ"ש לְהַלָּן איה"ש) וְשׁוּב הָאֲרִיךְ בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ וְכָתַב (בד"ה וְהִנֵּה בְּעִנְיַן הֶפְקֵר) וַז"ל אַחַר כַּמָּה שָׁנִים כֹּה הֶרְאַנִי רַב אֶחָד מ"ש בשטמ"ק בב"ב וּמַלְכָּא אָמַר לָא לִיקְנֵי אַרְעָא אֶלָּא בְּאַגְרְתָּא וַז"ל הַצָּרִיךְ לְעִנְיָנֵינוּ בְּשֵׁם הר"ר יוֹנָה בָּעֲלִיוֹת שְׁלֹא הֶוְזַכֵּר דִּינָא דְּמַלְכוּתָא אֶלָּא בְּהַפְקָעָה שֶׁהַנְּכָסִים מֻוּפְקָעִים מִבַּעֲלֵיהֶן בְּדִין הַמֶּלֶךְ וּכְעִנְיָן הֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר וּמִי שֶׁיּוֹרֵד בָּהֶם בְּמָנוֹת הַמֶּלֶךְ וּמִי שֶׁיּוֹרֵד בָּהֶם שֶׁלֹּא בְּמִצְוֹת הַמֶּלֶךְ זוֹכֶה בַּחֲזָקָה עכ"ל וּמִזֶּה נִרְאֶה שֶׁהֶפְקֵר ב"ד אֵינוֹ רַק הֶפְקֵר וְלֹא קִנְיָן וְהִנֵּה לֹא רָאִיתִי בְּשִׁיטָה כִּי אִם מַה שֶּׁהֶעְתַּקְתִּי וע"כ לח אוֹכֵל לִשְׁפּוֹט ע"ז עכ"ד השו"מ וּכְבָר הֵבֵאתִי לְמַעְלָה מ"ש הָרַב רמ"ץ בְּשֵׁם השטמ"ק לב"ב דַּף ק' ע"ב וְהֵם דִּבְרֵי הרר"י בַּעֲלִיוֹת דְּהֶפְקֵר ב"ד אֵינוֹ עוֹשֶׂה קִנְיָן וְחִידּוּשׁ הוּא דְּכָל רָז לָא אָנִיס לֵיהּ וְנֶעֱלְמוּ מִמֶּנּוּ בָּזֶה דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָ"א בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק בְּאוֹתוֹ מָקוֹם מְקוֹר הַדִּין דְּהֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר בְּסֵוּגְיָא דְּגִטִּין דַּף נ"ו ע"ב הנז"ל.

וְגַם מַה שֶּׁהֵבִיא מִדִּבְרֵי רש"ל בישׁ"ש נֶעְלַם מִמֶּנּוּ שֶׁכְּבָר קָדְמוּ הָרַב קָרְבָּן נְתַנְאֵל בִּמְקוֹמוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה וְעוֹד רָאִיתִי אֵלָיו בְּצִיּוֹן יְרוּשָׁלַיִם ע"ד הַיְרוּשַׁלְמִי פ"ק דָּמָם שְׁקָלִים הֲלָכָה ב' שֶׁכָּתַב וְז"ל ובישׁ"ש פ"י דִּיבָמוֹת סִימָן י"ט כָּתַב דְּהָא דר"א עָדִיף דְּלָא תֵּימַהּ דַּוְקָא שֶׁיְּכוֹלִים לְהַפְקִיר וְלֹא לְהַחֲלִיט לַחֲבֵרוֹ קמ"ל הַהּ דר"א לְכָךְ לָמַד ר"א מֵאֵלֶּה הַנְּחָלוֹת וְדָבָר זֶה הי' בְּהֶעְלֵם עַיִן מֵהָרַב ג"פ וש"ב במק"ח שֶׁכָּתְבוּ דְּאֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲלִיט לַאֲחֵרִים וְכָל הָאַחֲרוֹנִים הָלְכוּ בְּעִקְבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָאוּ דִּבְרֵי הישׁ"ש הַלָּז וּבִירוּשַׁלְמִי כָּאן לֹא נִמְצָא רַק דִּבְרֵי רַבִּי יִצְחָק וצ"ע עכ"ל הֲרֵי גַּם כָּאן גִּילָה דַּעְתּוֹ דְּהָעִיקָּר דְּגַם קִנְיָן עוֹשֶׂה ולענ"ד נִרְאֶה דְּכֵן מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק כ"ד מֵהִלְכוֹת סַנְהֶדְרִין הֲלָכָה ו' וְכֵן יֵשׁ לְדַיֵּן תָּמִיד לְהַפְקִיר מָמוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּעָלִים וּמְאֻבָּד וְנוֹתֵן כְּפִי מַה שֶּׁיִּרְאֶה לְגְדוֹר פִּרְצַת הַדָּת וּלְחַזֵּק הַבֶּדֶק אוֹ לְקִנּוֹס אֵלּוּ וַהֲרֵי הוּא אוֹמֵר וְכָל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא וכו' יָחֳרַם כָּל רְכוּשׁוֹ שֶׁהֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר עכ"ל מִדְּכָתַב מְאֻבָּד וְנוֹתֵן מַשְׁמַע דְּגַם לְהַקְנוֹת יֵשׁ כֹּחַ בְּיַד ב"ד מִשּׁוּם הֶפְקֵר ב"ד וְאָתֵי שַׁפִּיר לְפִי מַה שֶּׁפֵּירֵשׁ הָרַב קָרְבָּן נְתַנְאֵל בְּפֶרֶק הַשּׁוֹלֵחַ סי' י"ג בְּדַעַת הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ דְּמַה שֶּׁהֵבִיאוּ דְּרָשַׁת רַבִּי אֶלְעָזָר הוּא מִשּׁוּם דְּמִינָּהּ מוּכָח שַׁפִּיר דְּיֵשׁ כֹּחַ בְּיַד הֶפְקֵר ב"ד גַּם לְהַקְנוֹת לַאֲחֵרִים וְנִמְצָא דְּדַעַת הָרִי"ף דְּגַם לְהַקְנוֹת מְהַנֵּי

וְיָדוּעַ דְּעַל הָרוֹב הָרַמְבַּ"ם נִמְשַׁךְ אַחַר דַּעַת הָרִי"ף וכמ"ש הָרַב יַד מַלְאָכִי בִּכְלָלֵי הָרַמְבַּ"ם אוֹת כ"ט בְּשֵׁם הָרַב כנה"ג עי"ש אֶלָּא שֶׁקְּצָת יֵשׁלְפַקְפֵּק לְפִי זֶה עמ"ש הָרַב יש"ש דְּתָלֵי הָא מִילְּתָא בְּהַלִּימוּדִים הֲרֵי הָרַמְבַּ"ם נָקִיט הַלִּימוּד דְּיָחֳרָם כָּל רְכוּשׁוֹ וַאֲפִילּוּ הָכִי קָאָמַר דְּמֵאֵבֵד וְנוֹתֵן וְאֵין לוֹמַר שֶׁנֶּעֱלַם מִמֶּנּוּ לִשְׁעָתוֹ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁהֲרֵי שָׁם הֵבִיא מ"ש הָרַמְבַּ"ם דהה"ד לְכָל ב"ד חָשׁוּב בכ"מ ובכ"ז וְנִרְאֶה לְיַישֵׁב דְּאֵין כַּוָּנַת רש"ל לוֹמַר דְּבָהָא פְּלִיגִי דלר' יִצְחָק אֵין כֹּחַ בְּיָדָם כִּי אִם לְהַפְקִיר דְּאֵין בְּדִבְרֵי רש"ל שׁוּם רָמַז מִזֶּה שֶׁהֲרֵי כָּתַב וְז"ל וְנִרְאֶה דְּהָא דר"א עָדִיף דְּיָלְפִינַן מִנֵּיהּ שֶׁיּוּכְלוּ לְהַפְקִיעַ מָמוֹן שֶׁל אַחֵר וּלְהַחְלִיט לַחֲבֵרוֹ וְלֹא תֵּימָא דַּוְקָא שֶׁיְּכוֹלִים לְהַפְקִיר אוֹתוֹ אוֹ לְהֶחֲרִימוֹ נוכ"ל וְיִתָּכֵן לְפָרֵשׁ שֶׁכַּוָּנָתוֹ לוֹמַר דר"א לֹא בָּא לַחֲלוֹק עַל רַבִּי יִצְחָק אֶלָּא לְפָרֵשׁ דְּאַף דְּמִקְרָא דְּמַיְּיתֵי רי"ץ הי' אֶפְשָׁר לְחַלֵּק בֵּין הַפְקָעָה לְהַקְנָאָה אֵין הַדָּבָר כֵּן אֶלָּא גַּם לְהַקְנוֹת יֵשׁ כֹּחַ בְּיָדָם וְגַם ר' יִצְחָק מוֹדֶה לָזֶה (דְּלֹא כמ"ש הָרִיטְבָ"א דִּפְלִיגִי) דְּכֵינָן שֶׁנִּיתַּן לָהֶם כֹּחַ וּרְשׁוּת לְהַפְקִיר וּלְהַפְקִיעַ הַמָּמוֹן מֵרְשׁוּת הַבְּעָלִים מַה טַּעַם לוֹמַר שֶׁאֵין לָהֶם כֹּחַ גַּם לְהַקְנוֹת וְקוּשְׁטָא הוּא דְּמַשְׁמָעוּת דּוֹרְשִׁין אִיכָּא בְּנַיְיהוּ דלרי"ץ גַּם מִקְרָא דְּיָחֳרָם כָּל רְכוּשׁוֹ שָׁמְעִינַן דְּיֵשׁ כֹּחַ בְּיָדָם גַּם לְהַקְנוֹת דְּאֵין סְבָרָא לְחַלֵּק בָּזֶה בֵּין הַפְקָעָה לְהַקְנָאָה דְּכְמוֹ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כֹּחַ לָזֶה יֵשׁ לָהֶם גַּם לָזֶה ולר"א נִיחָא לי' וְעָדִיף לי' לְאַתּוּיֵי מִקְרָא דְּנָחֳלוֹת דְּמִתְבָּאֵר טְפֵי וּקְצָת מַשְׁמַע דְּרָבָא דְּאָמַר הֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר מַר נִיהוּ דְּמַיְּיתֵי הָא דרי"ץ ודר"א דְּמַר יָלִיף מִיַּחֳרָם ומַר מִנְּחָלוֹת ומַשְׁמַע מִסְתָּמָא דְּאָמַר מִילְּתֵיהּ לְדִבְרֵי הַכֹּל (שֶׁאִם לֹא כֵּן לֹא הָיָה צָרִיךְ לְהָבִיא אֶלָּא דְּרָשַׁת ר"א מִנְּחָלוֹת) וְכֵינָן דִּלְרַשׁ"י רָבָא מִיהָדָר נָמֵי אַקַּוּשְׁיָא קַמַּיְיתָא מוּכָח דִּלְרָבָא גַּם לִדְרָשַׁת רי"ץ הַדִּין כֵּן שֶׁיְּכוֹלִים גַּם לְהַקְנוֹת וְסִימָנִים יֵשׁ לָזֶה מִדִּבְרֵי רַשׁ"י במס' סַנְהֶדְרִין דַּף ה' ע"א שֶׁכָּתַב שֶׁהֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר דִּכְתִיב וְכָל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא יָחֳרַם כָּל רְכוּשׁוֹ בִּיבָמוֹת דַּף פ"ט וְאִי ס"ד דְּאִיכָּא נפ"מ לְדִינָא בֵּין דְּרָשַׁת רי"ץ לִדְרָשַׁת ר"א קָשֶׁה אַמַּאי נָקַט רַשׁ"י דְּרָשַׁת רי"ץ הֲלֹא לִשְׁיטַת רַשׁ"י דְּרָבָא מִיהָדָר גַּם אַקַּוּשְׁיָא קַמַּיְיתָא עכ"ל דס"ל לְרָבָא כִּדְרָשַׁת ר"א וְכַשִּׁיטָא דְּהָכִי אִית לָן לְמִינְקַט וּמַדּוּעַ תָּפַס רַשׁ"י דְּרָשַׁת רי"ץ שֶׁאֵין הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ אֶלָּא וַדַּאי מוּכָח דס"ל לְרַשׁ"י דְּאֵין נפ"מ לְדִינָא בֵּין דְּרָשַׁת רי"ץ לִדְרָשַׁת ר"א כָּאָמוּר וּלְפִי זֶה גַּם לְהַיְרוּשַׁלְמִי הַדִּין כֵּן אַף שֶׁהֵבִיא דְּרָשָׁה דרי"ץ וּמַה שֶּׁהֵבִיאוּ הַיְרוּשַׁלְמִי וְהָרַמְבַּ"ם דְּרָשָׁה דרי"ץ וְלִכְאוֹרָה טְפֵי הֲוָה עָדִיף לַאֲתוּיֵי דְּרָשָׁה דר"א כָּתַב הָרַב מַרְאֶה הַפָּנִים בְּפֵ"ה דמס' פֵּאָה הֲלָכָה א' (בד"ה אָמַר לֵיהּ) דְּהַיְינוּ לְלִמּוּד פִּיטּוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר דְּלָא שָׁמְעִינַן מִקְרָא דְּמַיְּיתֵי ר' אֶלְעָזָר עי"ש דְּנִרְאֶה מִדְּבָרָיו דלר"א דְּיָלִיף מִנְּחָלוֹת אֵין הֶפְקֵר זֶה דּוֹמֶה לְהֶפְקֵר בְּעָלִים וְאֵינוֹ פּוֹטֵר מִן הַמַּעֲשֵׂר ולענ"ד אֵינוֹ מֻכְרָח לְהַמְצִיא מַחֲלוֹקֶת בֵּינֵיהֶם לְעִנְיַן דִּינָא אֶלָּא יֵשׁ לוֹמַר דלרי"ץ נִיחָא לַאֲתוּיֵי מִקְרָא דְּיָחֳרָם דְּהַחֵרֶם הוּא כְּהֶקְדֵּשׁ ופּוֹטֵר מִן הַמַּעֲשֵׂר ור"א מַשְׁמַע לֵיהּ דְּכֵינָן דְּיָלְפִינַן מִקְרָא דְּנָחֳלוֹת שֶׁיֵּשׁ כֹּחַ בְּיָדָם לְהַפְקִיר הֲרֵי הוּא כְּהֶפְקֵר בְּעָלִים מַמָּשׁ ופּוֹטֵר מִן הַמַּעֲשֵׂר: וּבְעִיקַּר כְּלָלִין רָאִיתִי לְהָרַב מַטֶּה אַהֲרֹן בְּמַעֲרָכָה זוֹ שֶׁהֶאֱרִיךְ מֵעִנְיָן לְעִנְיָן וְלֹא יָכְלוּתִי כָּעֵת לְהִתְבַּשֵּׂם בד"ק לְךָ נָא רָאָה בסי' ל"ט וּבְמַה שֶּׁצִּיֵּין הָרַב מוהר"א עָנְיו בְּקֶונְטְרֵס דְּבַר אֱלֹהִים אֲשֶׁר בסו"ס מִשְׁנַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר ח"ב בְּמַעֲרָכָה זוֹ גַּם אשו"ר לִידִידִי הַגָּאוֹן מוהרי"א נ"י בס' עַמּוּדֵי אֵשׁ סי' כ' אוֹת ל"ו הֶאֱרִיךְ בִּבְקִיאוּת נִפְלָא כְּדַרְכּוֹ בַּקֹּדֶשׁ ושקו"ט בְּדִבְרֵי כַּמָּה סְפָרִים שֶׁאֵין מְצֻיִּים אֶצְלִי וְהֵבִיא מִן הַחֹדֶשׁ תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א לַאֲלָפִים סי' תשע"ה וסי' תתקס"ז (מִלְּבַד שׁוּ"ת הַמְיֻחָסוֹת הַנָּ"ל) דִּנְקִיט דְּרָשָׁה דִּנְחָלוֹת כְּשִׁיטָתִי' שֶׁבְּחִידּוּשָׁיו בְּסַנְהֶדְרִין פְּרוֹזְבוּל וְשֶׁכֵּן

דַּעַת רַשְׁ"י בְּגִטִּין שָׁם וְהִצַּע"ק דְּכֵינָן דְּדַעַת רַשְׁ"י דְּיכוֹלִים לַעֲשׂוֹת קִנְיָן א"כ מַדּוּעַ כָּתַב בר"ה כ"ד ב' (צ"ל כ"ב ב') וּמ"ק ט"ז א' וְסַנְהֶדְרִין דַּף ה' הַכָּתוּב דִּוְיַחֲרֶם כָּל רְכוּשׁוֹ וְהִנֵּה עַל רַשְׁ"י בְּמ"ק לֹא שַׁיָּיךְ קֻושְׁיָא זוֹ כִּי הוּא מְפָרֵשׁ מ"ש בגמ' וּבַגְּמָ' מַיְיתֵי דְּמַפְקְרִינַן מִדְּכְתִיב יָחֳרַם כָּל רְכוּשׁוֹ וּמַה שֶּׁיֵּשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל רַשְׁ"י דְּגִטִּין וְעַל כָּל הָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ הוּא מִגּוּף דִּבְרֵי הש"ם דְּנִרְאֶה דְּהַשַּׁ"ס נָקִיט כְּמַאן דְּיָלִיף מִקְּרָא דְּיָחֳרַם וּמַה גַּם לְפִי מַה שֶּׁנִּרְאֶה מִפְּשָׁטָא דִּשְׁמַעְתָּא שָׁם דְּכוּלְּהוּ וּמִנָּלַן דְּאָמְרִינַן הָתָם סִיּוּמָא דְּמִילְּתָא דְּרָבָא נִיהוּ דְּבָזֶה תְּגַדֵּל הַתַּיְמָה לְדַעַת רַשְׁ"י דְּרָבָא ס"ל דְּהֶפְקֵר ב"ד עוֹשֶׂה קִנְיָן הֵיכִי נָקִיט וְאָמַר מִנָּלַן דְּמַפְקְרִינַן דְּכְתִיב יָחֳרַם כָּל רְכוּשׁוֹ וּלְשִׁיטָתוֹ הָוָה לֵיהּ לְמִינְקַט דְּרָשָׁה דר"א מִנְּחָלוֹת אֶלָּא דְּגַם זֶה לָא קַשְׁיָא לענ"ד וְאַדְרַבָּא מִזֶּה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי דְּאֵין נפ"מ לְדִינָא דְּגַם לרי"ץ הַדִּין כֵּן דְּיכוֹלִים לְהַקְנוֹת וּמַשְׁמָעוּת דּוֹרְשִׁין אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ וְרָאִיתִי עוֹד שָׁם שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם ס' כְּסַף נִבְחָר כְּלָל י' סי' ע"ט דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּאֵינָם יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת קִנְיָן וְכָתַב הוּא נר"ו ע"ז שֶׁמִּפְּנֵי זֶה כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בְּהִלְכוֹת סַנְהֶדְרִין פכ"ד הַיְלָפוּתָא דְּיָחֳרַם וְשֶׁכֵּן נָקְטִי הָרֹא"שׁ בִּתְשׁוּ' כְּלָל ל"ה סי' א' וּבַאֲגֻדָּה יְבָמוֹת סי' צ"ד וּבְשׁוּ"ת רגמ"ה שֶׁבְּמָרְדְּכַי פֶּרֶק אֵלּוּ מְצִיאוֹת סי' רנ"ז וּסְמָ"ג ל"ת סי' ר"ח רַק הַיְלָפוּתָא דְּיָחֳרַם כָּל רְכוּשׁוֹ וכ"ה בִּירוּשַׁלְמִי פֶּ"ה דְּפֵאָה וּפֵ"א דְּשִׁקָּלִים מַחֲשַׁבְתּוֹ נִיכְּרַת מִתּוֹךְ דְּבָרָיו שֶׁדַּעְתּוֹ לוֹמַר דְּכָל רַבָּנָן קַדִּישֵׁי הנז"ל דְּנָקְטִי הַיְלָפוּתָא דְּיָחֳרַם כָּל רְכוּשׁוֹ סָבְרִי מָרָנָן דְּאֵין כֹּחַ בַּיָּד ב"ד אֶלָּא לְהַפְקִיר וְלֹא לַעֲשׂוֹת קִנְיָן וּכְדַעַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב בְּשֵׁמוֹ בס' כס"ן וְהִנֵּה דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בָּזֶה לֹא יָדַעְתִּי אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדָם כִּי עַיַּינְתִּי בְּכֶסֶף נִבְחָר שָׁם וְלֹא רָאִיתִי שֶׁדִּבֵּר מִזֶּה (וְלֹא יָדַעְתִּי אֵיזֶה ט"ס הוּא בְּעַמּוּדֵי אֵשׁ) כְּמוֹ שֶׁיֵּרָאֶה הָרוֹאֶה וְלָכֵן לֹא אוּכַל לָדוּן בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם.

אָמְנָם מַה שֶּׁנִּרְאֶה שֶׁדַּעְתּוֹ לוֹמַר דְּגַם הָרֹא"שׁ סוֹבֵר דְּאֵינוֹ עוֹשֶׂה קִנְיָן מִדְּהֵבִיא הַיְלָפוּתָא דְּיָחֳרַם כ"ר עִמּוֹ הַסְּלִיחָה רַבָּה שֶׁכְּבָר כָּתַבְתִּי דְּהָרַב קָרְבָּן נְתַנְאֵל בְּפֶרֶק הַשּׁוֹלֵחַ ע"ד הָרֹא"שׁ סי' י"ג כָּתַב (בָּאוֹת מ"ט) דְּמַה שֶּׁהֶוְצְרְכוּ הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ לְהָבִיא דְּרָשַׁת ר"א מִקְּרָא דִּנְחָלוֹת הוּא לוֹמַר דְּיֵשׁ כֹּחַ בְּיָדָם גַּם לְהַקְנוֹת וא"כ לְפִי דַּעַת הָרַב עַמּוּדֵי אֵשׁ יצ"ו הִנֵּה הָרֹא"שׁ יוֹשֵׁב בַּסֵּתֶר מִתְּשׁוּ' לְפָסְקִים וְהָא דַּאי דְּוַחַק גָּדוֹל מִסְּתָמָא אָמְנָם לְפִי מ"ש בְּעַנְיוּתִין גַּם בִּתְשׁוּ' סוֹבֵר כְּמַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו שֶׁבִּפְסָקִים דְּיֵשׁ כֹּחַ בְּיָדָם גַּם לְהַקְנוֹת וְלָא פְּלִיגִי בְּהָכִי רי"ץ ור"א וּמַשְׁמָעוּת דּוֹרְשִׁין אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ וְאַף שֶׁכָּתַב הָרַב קרב"ן שָׁם בָּאוֹת מ"ח דְּהָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ לָא סָבְרִי כְּרַשַׁ"י אֶלָּא שִׁינּוּיָא דְּרָבָא לָא קָאֵי אֶלָּא אַקֻּושְׁיָתָא בָּתְרָא מ"מ לָאו מִשּׁוּם דְּאֵין כֹּחַ בְּיָדָם לְהַקְנוֹת אֶלָּא מִשּׁוּם דְּלָא מִסְתַּבְּרִ לְהוּ שֶׁיִּתַּקֵּן הַלֵּל לַעֲקֹר לְגַמְרֵי לְדוֹרוֹת מִצַּוַת ה' אַחַת מִתַּרְיָ"ג מִצְוֹת כיעי"ש ולענ"ד אֵין נִרְאֶה כֵּן מִדִּבְרֵי הָרָ"ן שָׁם דְּמִדְּהֵבִיא פֵּירוּשׁ רַשְׁ"י עַל דִּבְרֵי הָרִי"ף נִרְאֶה דְּכַוָּנָתוֹ לְפָרֵשׁ גַּם בְּדִבְרֵי הָרִי"ף ועכ"פ אֵין הֶכְרֵחַ דְּסָבְרִי דְּאֵינוֹ עוֹשֶׂה קִנְיָן וְאַדְרַבָּא מִדַּמַּיְיתוּ דְּרָשַׁת ר"א מוּכָח דְּסָבְרִי דְּעוֹשֶׂה קִנְיָן כמ"ש הָרַב קרב"ן וְכָל הָרַבָּנִים הַנַּ"ל שֶׁהֵבִיאוּ דְּרָשָׁה דר' יִצְחָק י"ל דְּסָבְרִי דְּאֵין נפ"מ לְדִינָא בֵּינֵיהֶם וּדְרָשָׁה חֲדָא דְּקַדִּימָא בַּשַׁ"ס נָקְטִי וּבְפֶרֶט לְהַסְמָ"ג י"ל דְּהוּא הֶעְתִּיק לְשׁוֹן הַשַׁ"ס במ"ק דַּף ט"ז דְּיָלִיף דְּמַפְקְרִינַן נְכָסֶיהָ מִדִּכְתִיב דְּיָחֳרַם כָּל רְכוּשׁוֹ וְהַשַׁ"ס כֵּינָן דְּמַיְירִי בְּמְגֻנָּדָה נִיחָא לֵיהּ לְאֻתּוּיֵי מִקְּרָא דְּמַיְירִי בְּחֵרֶם.

וְהִנֵּה מִמ"ש הָרַבָּנִים הנז"ל בְּשֵׁם הָרַב גִּט פָּשׁוּט הָוָה מַשְׁמַע לִי דִּלְקוּשְׁטָא דְּמִילְּתָא כָּתַב חִילּוּק זֶה דְּבֵין הַפְקָעָה לְהַקָּנָאָה אָמְנָם בְּעַמּוּדֵי אֵשׁ שָׁם רָאִיתִי שֶׁכָּתַב דהג"פ חָזַר בּוֹ וכו'

וּמִי שֶׁנִּמְצָא אֲצִלּוֹ סֵפֶר גֵּט פָּשׁוּט יִרְאֶה אֵיזֶה יִכְשַׁר: וְהִנֵּה בַּשְּׁאִלְתּוֹת פָּרָשַׁת קֹרַח שְׁאִלְתָּא
ק"ל כָּתַב (בְּדִינֵי מְגִלָּה) וְאִי מִתָּבְעִי לְמֵיקְנְסֵיהּ בְּמָמוֹנֵיהּ קָנְסִינַן לֵיהּ דִּכְתִיב וְכָל אֲשֶׁר לֹא
יָבֹא וכו' יָחֳרַם כָּל רְכוּשׁוֹ, וְכָתַב ע"ז גָּאוֹן עַוְזֵינוּ יצ"ו בסה"ב הָעֲמֻק שְׁאֵלָה בסק"ד וְז"ל
בַּגְּמָרָא (דמ"ק דַּף ט"ז ע"א) אִיתָא ומנ"ל דְּמַפְקְרִינַן נְכָסֵיהּ וּבָאֲמֶת מֵהָא דִּכְתִיב יָחֳרַם כָּל
רְכוּשׁוֹ א"א לְמֵילַף אֶלָּא שהי' הֶפְקֵר לְכֹל כְּמוֹ חֵרֶם שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁהוּא אה"ן וְאֵין לוֹ בְּעָלִים
הָכָא נָמֵי יְהֵא נְכָסִים בְּלֹא בְּעָלִים עַד שֶׁיִּזְכֶּה בָּהֶם אַחֵר וְלֹא לָמַדְנוּ שֶׁהָיוּ יְכוֹלִים ב"ד לִיטּוֹל
מִזֶּה וְלִיתֵּן לָזֶה אֲבָל מָצִינוּ בְּגִטִּין דַּף ל"ו וִיבָמוֹת דַּף צ"ט (צ"ל פ"ט) דְּמֵהַאי קְרָא יָלִיף
לְעִנְיַן זֶה ג"כ משו"ה פי' רַבֵּינוּ לְמֵיקְנְסֵיהּ בְּמָמוֹנֵיהּ דְּמַשְׁמַע שֶׁפִּיר כָּל קָנָס שֶׁיִּהְיֶה וְכֵן
הָרַמְבַּ"ם הִלְכוֹת סַנְהֶדְרִין פכ"ד דִּין ו' כָּתַב וְכֵן הִי' לַדַּיָּן לְהַפְקִיר וכו' אוֹ לְקָנְסוֹ אַלְפֵי זֶה
וַהֲרֵי הוּא אוֹמֵר בְּעֶזְרָא וכו' הֲרֵי דְּשָׁנֵי אוֹפַנִּים לָמַד מֵהַאי קְרָא וע' מש"כ שְׁאִילְ' ע"ג אוֹת
י"א דְּדַעַת הַתּוֹסָ' לְחַלֵּק בַּדָּבָר עכ"ל וְלִכְאוֹרָה במחכתה"ר דְּבָרָיו תְּמוּהִים במ"ש דְּבַשַּׁ"ס
הַנָּ"ל יְבָמוֹת וְגִטִּין שְׁתַּיִם זוֹ שָׁמַעְנוּ מִקְרָא דְּיָחֳרַם כָּל רְכוּשׁוֹ דְּיֵשׁ כֹּחַ בְּיַד ב"ד לְהַפְקִיר
וּלְהַקְנוֹת ג"כ וְאֵינוֹ מוּבָן הֵיכִי מַשְׁמַע הָכִי דִּנְהִי דִּלְרָבָא דְּאָמַר הֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר וּלְפִי
פירש"י דְּקָאֵי נָמֵי אַקְוֹשְׁיָא קַמַּיְתָא עכ"ל דְּגַם לְהַקְנוֹת יֵשׁ בְּכֹחַ ב"ד מ"מ אֵינוֹ מֻכְרָח
דְּיָלִיף הָכִי מִקְרָא דְּיָחֳרַם כָּל רְכוּשׁוֹ דְּשָׁמָא טַעְמֵיהּ הוּא מִשּׁוּם דס"ל כִּדְרָשַׁת ר"א מֵאֵלֶּה
הַנְּחָלוֹת וכו' דִּלְדִידֵיהּ וַדַּאי שָׁמְעִינַן שֶׁיְּכוֹלִים גַּם לְהַקְנוֹת לְאַחֵר אֲבָלֹא לִדְרָשַׁת רי"ץ
וכמ"ש הָרִיטְבָ"א שֶׁהֵבִיא בְּנֶחְמָד לְמַרְאֶה הַנָּ"ל וְכֵן מִתְּבָאֵר מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא הָרַב
דִּבְרֵי אֱמֶת דִּנְרְאֶה בַּעֲלִיל דְּרַק מִקְרָא דְּאֵלֶּה הַנְּחָלוֹת הוּא דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּיֵשׁ כֹּחַ בְּיַד ב"ד
גַּם לְהַקְנוֹת לְאַחֵר וּמַה שֶּׁצִּיֵּין לְעֵיל בְּמַה שֶׁכָּתַב בִּשְׁאִלְתָּא ע"ג אוֹת י"א לֹא יָדַעְתִּי אֵיזֶה
ט"ס יֵשׁ וְלֹא יָדַעְתִּי מְקוֹמוֹ אַיֵּה וְהַדְּבָרִים תְּמוּהִים לִכְאוֹרָה אָמְנָם לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּכַוָּנַת
רש"ל דר"ל דר"א לֹא בָּא לְחַלֵּק עַל רַבִּי יִצְחָק אֶלָּא לְפָרֵשׁ דְּהֶפְקֵר ב"ד הָוֵי הֶפְקֵר אַף
לְהַקְנוֹת וְלֹא כְּדְמַשְׁמַע לִכְאוֹרָה מִדְּרָשַׁת רי"ץ יֵשׁ לוֹמַר ג"כ דְּזוֹ דַּעַת הַגָּאוֹן הָעֲמֻק שְׁאֵלָה
יצ"ו דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּרָבָא דְּאָמַר טַעְמָא דְּהֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר לָאו אַלִּיבָּא דר"א בִּלְחוּד הוּא
דְּאָמַר אֶלָּא גַּם לִדְרָשַׁת ר' יִצְחָק הַדִּין כֵּן דרי"ץ ור"א לָא פְּלִיגִי בְּהָא מִילְּתָא כַּנַ"ל לְדָחוֹק
בְּכַוָּנָתוֹ וּמִסְתָּמָא וַדַּאי בַּמְּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֵּר בְּקָדְשׁוֹ בְּזֶה כְּבָר הֵבִיא כָּל מַה שֶּׁדִּבְּרוּ הָרִאשׁוֹנִים
בְּדִין זֶה וְשָׁם מְפֹרָשׁ אַיֵּה מָקוֹם כְּבוֹד דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' שֶׁמְּחַלְּקִים בַּדָּבָר וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי
דְּלִכְאוֹרָה מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּגִטִּין דַּף ל"ו ד"ה מִי אִיכָּא מִידֵי הַנִּזְכָּר לְעֵיל מַשְׁמַע בְּהֵיפֶךְ כְּמוֹ
שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה: שׁוּב הִשַּׂגְתִּי סֵפֶר נַחַל יִצְחָק לְהַגָּאוֹן מָקאַוונָא יצ"ו וְרָאִיתִי בסי' ב'
שֶׁכָּתַב דבברכ"י הֵבִיא בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א וְהָריבָ"ש דְּיֵשׁ לָהֶם כֹּחַ אַף לְזַכּוֹת לְזֶה מִקּוֹדֶם
שֶׁבָּא לְיָדוֹ וע"ז כָּתַב דִּבְסִפְרוֹ בְּאֵר יִצְחָק בחאה"ע סי' י' עָנָף א' הֵבִיא בְּשֵׁם הג"פ והמק"ח
וּבתְשׁוּ' הג' ר"ע אֵיגֶר סי' רכ"ב שֶׁכָּתְבוּ דְּאֵין לָהֶם כֹּחַ רַק וכו' אֲבָל לֹא לְהַקְנוֹתוֹ וּלְהַעֲמִיד
בִּרְשׁוּתוֹ אִם לֹא שֶׁיִּזְכֶּה בְּתוֹרַת קִנְיָן וְשֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הישי"ש שֶׁכָּתַב דְּזֶה תַּלְיָא בִּפְלוּגְתָּא
דְּאָמוֹרָאֵי דִּלְמַאן דְּיָלִיף מִיְּחָרַם אֵין לָהֶם כֹּחַ לְהַקְנוֹת וּלְמַאן דְּיָלִיף מִנְּחָלוֹת יֵשׁ לָהֶם כֹּחַ
גַּם לְהַקְנוֹת וְזֶהוּ הנפ"מ בֵּין הָנֵי אָמוֹרָאֵי וְכָתַב דִּלְהָרַמְבָּ"ם בְּהִלְכוֹת סַנְהֶדְרִין פכ"ד
שֶׁהֵבִיא הַדְּרָשָׁה דְּכֹל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא וְהוֹכִיחַ כֵּן מִדְּבָמָס' מ"ק דַּף ט"ז וּבַיְרוּשַׁלְמִי פ"א
דְּשִׁקָּלִים ה"ד וּבְרֵישׁ פֵּ"ה דְּפֵאָה לֹא הֵבִיאוּ אֶלָּא דְּרָשָׁה דְּיָחֳרַם כָּל רְכוּשׁוֹ א"כ ס"ל
לְהָרַמְבַּ"ם דְּאֵינָם יְכוֹלִים אֶלָּא לְהַפְקִיר וכ"כ באס"ז לב"ב דַּף ק' ע"א ד"ה וְרַבִּים בְּמַאי
קָנוּ וְהָרַשְׁבָּ"א וְריבָ"ש סָבְרִי דְּגַם לְהַקְנוֹת לַאֲחֵרִים יְכוֹלִים וְהָוֵי סְפֵיקָא דְּדִינָא וכו' אֵלּוּ

תוד"ק ס' בְּאֵר יִצְחָק אֵין בְּיָדִי לְעַיֵּן בּוֹ ומ"ש דרעק"א קָאֵי בְּשִׁיטַת הג"פ והמק"ח כְּתַב כָּתַבְתִּי לְמַעְלָה שֶׁהָרַב בְּנוֹ כ"כ בסי' רכ"א ומַר אָבִיו בסי' רכ"ב הֵשִׁיבוֹ דִּבְדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א מְבֹאָר דְּגַם לְהַקָּנוֹת לְאַחַר הֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר הוּא ומ"ש בְּשֵׁם רש"ל דְּתָלְיָא בְּהֵילְפוּתוּת אֵינוֹ מֻוכְרָח שֶׁכַּוָּנָתוֹ כֵּן והי' לוֹ לְהָבִיא דִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א שכ"כ כמ"ש הָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה בְּשְׁמוֹ כנז"ל ומ"ש דְּהָרַמְבַּ"ם שֶׁלֹּא הֵבִיא הַדְּרָשָׁה דִּנְחָלוֹת מוּכָח דס"ל דְּאֵין כֹּחַ בְּיָדָם אֶלָּא לְהַפְקִיר וכו' אִיבְּרָא דְּכֵן נִרְאֶה לִכְאוֹרָה מִדְּבָרָיו שבפיה"מ פֶּרֶק בָּתְרָא דְּשְׁבִיעִית מ"ג שֶׁהֵבִיא מַה שֶּׁהִקְשׁוּ בַּשַּׁ"ס מִי אִיכָּא מִידֵּי דְּמִדְּאוֹרָיְיתָא מְשַׁמְּטָא שְׁבִיעִית וְהַלֵּל תִּקֵּן דְּלָא תְּשַׁמֵּט ומַה שֶּׁתֵּירְצוּ דְּמַתְנִיתִין בַּשְּׁבִיעִית בזה"ז וכו' דְּמִזֶּה מוּכָח וַדַּאי דס"ל דְּשִׁינּוּיָא דְּרָבָא הֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר לָא קָאֵי אַקַּוּשְׁיָא קַמָּיְיתָא (דא"כ הָיָה לוֹ לְהָבִיא שִׁינּוּיָא דְּרָבָא) וְהֵיינוּ וַדַּאי מִשּׁוּם דְּלָא אָמְרִי' הֶפְקֵר ב"ד לְהַקָּנוֹת לְהַמַּלְוֶה.

וּלְפִי דַּרְכֵּנוּ נִלְמוֹד דְּגַם דַּעַת הרש"מ בפיה"מ שָׁם הִיא כֵּן שֶׁהָרַי גַּם הוּא כָּתַב כְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם כיעי"ש אָמְנָם בְּמָטוּ מִנֵּיהּ דְּמָר לְדִידִי חָזֵי לִי מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּחִבּוּרוֹ בְּהִלְכוֹת סַנְהֶדְרִין הַנָּ"ל דְּגַם לְהַקָּנוֹת לְאַחַר יֵ"שׁ כֹּחַ בְּיָדָם שֶׁהָרַי כָּתַב שֶׁיֵּשׁ לַדַּיָּן לְהַפְקִיר וּלְאַבֵּד וְלִיתֵּן וכו' אוֹ לְקָנוֹס וכו' וּכְמוֹ שֶׁהֵבִין מִדְּבָרָיו הַגָּאוֹן נְצִי"ב מל"ך יצ"ו בְּהָעֵמֶק שְׁאֵלָה כנז"ל וּמַאי דְּמוּכָח מִדְּבָרָיו בפיה"מ דס"ל דְּשִׁינּוּיָא דְּרָבָא לָא קָאֵי אַקַּוּשְׁיָא קַמָּיְיתָא י"ל דְּלָאו מִשּׁוּם דְּלֹא יוֹעִיל הֶפְקֵר לְהַקָּנוֹת לְאַחַר אֶלָּא כמ"ש הַתּוֹסָ' בְּתְחִלַּת דִּבְרֵיהֶם דְּלָא מְסְתַּבֵּר שֶׁיִּתַּקֵּן הַלֵּל תַּקָּנָה קְבוּעָה לַעֲקוֹר מִצְוַת הַתּוֹרָה לְגַמְרֵי וְלָכֵן מוֹדֶה לְאַבַּיֵי בָּזֶה דְּטַעֲמָא דְּהַלֵּל מִשּׁוּם שְׁבִיעִית בזה"ז דְּרַבָּנָן וְזֶה ג"כ טַעַם הרש"מ שֶׁכָּתַב כמ"ש הָרַמְבַּ"ם וּבְתוֹסְ' רע"ק אִיגֶּר שָׁם (עמ"ש הרע"ב דְּמִשּׁוּם דְּהַשְׁמָטַת כְּסָפִים בזה"ז הוּא מִדְּרַבָּנָן הָיָה כֹּחַ בְּיַד הַלֵּל לְתַקֵּן פְּרוֹזְבּוֹל) הֵבִין מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הַנָּ"ל דְּרָבָא דְּמְשַׁנֵּי הֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר קָאֵי נָמֵי אַקַּוּשְׁיָא קַמָּיְיתָא אַף בִּתְנַאי שֶׁנֹּאמַר דִּשְׁבִיעִית בזה"ז דְּרַבָּנָן דְּאִי מִדְּאוֹרָיְיתָא לֹא הי' רָאוּי לְהַלֵּל לְתַקֵּן לַעֲקוֹר מִצְוָה דְּאוֹרָיְיתָא עי"ש ומ"ש דְּהָרַמְבַּ"ם הוֹכִיחַ כֵּן מֵהַשַּׁ"ס דמ"ק וּמֵהַיְרוּשַׁלְמִי בְּשִׁתֵּי מְקוֹמוֹת דְּלָא הִזְכִּירוּ אֶלָּא דְּרָשָׁה דְּיָחֳרָם כָּל רְכוּשׁוֹ.

הִנֵּה לענ"ד מֵהַשַּׁ"ס דמ"ק אֵין שׁוּם הֶכְרֵחַ דְּכֵיוָן דְּאַיְיתֵי בְּמְנֻוָּדֶה נִיחָא לֵיהּ לְהָבִיא מִקְּרָא דְּיָחֳרָם כָּל רְכוּשׁוֹ וּבְהֶכְרֵחַ לוֹמַר כֵּן לְפִי מַה שֶּׁנִּרְאֶה דמ"ש בְּסַוְגִיָּא דמ"ק הַנָּ"ל הַכֹּל הוּא סִיּוּם מִילְּתֵיהּ דְּרָבָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה.

וא"כ אִי ס"ל לְהָרַמְבַּ"ם דִּפְלִיגִי רי"ץ ור"א ונפ"מ לְדִינָא כֵּיוָן דְּחָזֵינַן דִּבְתַלְמוּדִין עכ"פ לֹא הִכְרִיעוּ וְהֵבִיאוּ דְּרָשׁוֹת שְׁנֵיהֶם אַף דְּבִירוּשַׁלְמִי לֹא הֵבִיאוּ אֶלָּא דְּרָשָׁה דרי"ץ לֹא הָיָה לוֹ לְתַפּוֹס כְּהֵירוּשַׁלְמִי דְּאוּלַי בַּיְרוּשַׁלְמִי לָא שְׁמִיעָא לְהוּ דְּרָשָׁה דר"א אֲבָל בָּאֱמֶת נִרְאֶה דְּהָרַמְבַּ"ם ס"ל דְּגַם לרי"ץ יֵ"שׁ כֹּחַ בְּיָדָם לְהַפְקִיר וּלְהַקָּנוֹת וְאָהָכִי מַיְיתֵי דְּרָשַׁת רי"ץ מִיַּחֳרָם כָּל רְכוּשׁוֹ ומ"מ מ"ש הַגָּאוֹן פַּחַד יִצְחָק יצ"ו דְּדָבָר זֶה הוּא סְפֵיקָא דְּדִינָא הִנֵּה אֱמֶת נָכוֹן שֶׁמִּתּוֹךְ מַה שֶּׁהֵבֵאתִי מִלְּתֵיהוּ דְּרַבָּנָן קַדִּישֵׁי הֵם הַמְדַבְּרִים בְּעִנְיָן זֶה עֵינֵינוּ הָרוֹאוֹת מַעֲרָכָה מוּל מַעֲרָכָה וּמַאן סָפִין לְהַכְרִיעַ: וְאָנֹכִי חָזוֹן הָרַבֹּתִי בְּסֵפֶר נֶחְמָד שֶׁהִשַּׂגְתִּי עַתָּה חֲתַן סוֹפֵר (נֶכֶד הג' חֲתַם סוֹפֵר) בַּדַּף ס"ז שֶׁעָמַד בַּחֲקִירָה זוֹ וְהֵבִיא מ"ש המח"א ומק"ח הנז"ל וְכָתַב שכ"כ בַּנְּתִיבוֹת סי' רל"ה ס"ק י"ג וְשֶׁהֵבִיא ראי' מִדְּאָמְרוּ הֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר וְלֹא אָמְרוּ קְנָיַן ב"ד קְנָיַן מוּכָח דְּרַבָּנָן אֵין לָהֶם כֹּחַ מִדְּאוֹרָיְיתָא רַק לְהַפְקִיר הַמָּמוֹן מֵרְשׁוּת הַבְּעָלִים ומ"מ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת קְנָיַן כְּזוֹכֶה מֵהֶפְקֵר וְשָׁכָתַב שֶׁשּׁוּב נִמְצָא כֵּן בג"פ

וכו' (הֵבִיא עוֹד קְצָת מִדִּבְרֵי הַגְּהָתִיבוֹת בָּזֶה) וְאֵין סֵפֶר הַגְּהָתִיבוֹת הַנַּ"ל מצ"א אֲבָל הֵן הֵן הַדְּבָרִים שבמק"ח סי' תמ"ח סק"ט ד"ה וְגַם יֵשׁ תַּקָּנָה וְכָתַב שהג' מוהרש"ק בְּסֵפֶר קִנְיַן עוֹלָם הֶחָזִיק בְּסָבָרָא זוֹ דְּדַוְקָא לְהוֹצִיא מֵרְשׁוּת חֲבֵרוֹ נַעֲשֶׂה מִדְּרַבָּנָן דְּאוֹרָיְיתָא וְלֹא לְהַכְנִיסוֹ לִרְשׁוּת הַקּוֹנֶה וְשֶׁהֵבִיא רְאָיוֹת לָזֶה ממ"ש בסו"פ יֵשׁ בְּכוֹר גַּבֵּי יֶרֶושַׁת אִשְׁתּוֹ שֶׁאֵינָהּ חוֹזֶרֶת בַּיּוֹבֵל מִשּׁוּם דְּסָבַר יְרֻשַּׁת הַבַּעַל דְּאוֹרָיְיתָא וכו' וממ"ש הַפּוֹסְקִים דְּמוֹכֵר שט"ח דְּיָכוֹל לְמְחוֹל הוּא מִשּׁוּם דְּמְכִירַת שְׁטָרוֹת דְּרַבָּנָן וְשֶׁהֵבִיא ג"כ רְאָיָה לְהֵיפֶךְ מִשַּׁ"ס סַנְהֶדְרִין דַּף ל"א גַּבֵּי בֶּן סו"מ דְּאֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּגְנוֹב מֵאָבִיו וּמֵאִמּוֹ דְּמַקְשֵׁי הַשַּׁ"ס מַה שֶּׁקָּנְתָה אִשָּׁה קָנָה בַּעְלָהּ וַהֲרֵי הוּא תַּקָּנְתָא דְּרַבָּנָן וכו' וְהָרַב חָתָן סוֹפֵר הֵשִׁיב עַל דְּבָרָיו בָּזֶה וְאַחַר שֶׁפִּלְפֵּל קְצָת בָּזֶה וְהֵבִיא מ"ש הג' שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב בְּצִיּוֹן יְרוּשָׁלַיִם במס' פֵּאָה הנז"ל וְהֵבִיא סֵוּגְיָא דמ"ק וְדִבְרֵי רַשְׁ"י במס' ר"ה דַּף כ"ב ע"ב וְהָרַמְבַּ"ם בהל' סַנְהֶדְרִין שֶׁהֵבִיאוּ רַק הַיְלָפוּתָא דְּיָחֲרָם כָּל רְכוּשׁוֹ וְאַחַר כ"ז כָּתַב דהי' נִרְאֶה לַהֲלָכָה דְּאֵין כֹּחַ בְּיַד חֲכָמִים אֶלָּא לְהַפְקִיעַ כְּדְמוֹכַח מִשַּׁ"ס דִּילַן במ"ק הַנַּ"ל וּמִשַּׁ"ס יְרוּשַׁלְמִי בְּפֵאָה וּשְׁקָלִים וּמֵרַמְבַּ"ם הִלְכוֹת סַנְהֶדְרִין הַנַּ"ל שֶׁהֵבִיאוּ רַק הַיְלָפוּתָא דְּיָחֲרָם כָּל רְכוּשׁוֹ שׁוּב כָּתַב דְּאֵין הוֹכָחָה מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּנַדַּאי בְּכָל הַמְקוֹמוֹת שֶׁהוּא מִשּׁוּם קִנָּס שֶׁקָּנְסוּ חֲכָמִים לֹא שַׁיָּיךְ קְרָא דִּנְחָלוֹת אֶלָּא קְרָא דְּיָחֲרָם כָּל רְכוּשׁוֹ ומשו"ה במ"ק וּבִירוּשַׁלְמִי דְּקָאֵי עַל קִנָּס שֶׁקָּנְסוּ לַעֲקוֹר הַכְּלָאִים וּלְהַפְקִיר הַתְּרוּמָה וּלְהַפְקִיר גְּדִישׁ שֶׁלֹּא לֶיקֹט תַּחְתָּיו הֵבִיאוּ קְרָא דְּיָחֲרָם דְּאַיְירִי מִקִּנָּס וְתַקָּנַת חֲכָמִים מִקְרָא דִּנְחָלוֹת וא"ש דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּאַיְירִי בְּקִנָּסוֹת אִלּוּ תו"ד הָרַב חָתָן סוֹפֵר עיש"ב וכ"כ הָרַב יַד דָּוִד בחי' למ"ק דַּף ט"ז ע"א לְיַיְשֵׁב מַה שֶּׁהִקְשָׁה בס' קֹהֶלֶת יַעֲקֹב דַּף נ"ד ע"ג דִּלְרָבָא דְּנָקִיט בְּגִטִּין כִּדְרָשַׁת ר"א שָׁם מִנְּחָלוֹת הי' לוֹ לְהָבִיא במ"ק קְרָא דִּנְחָלוֹת וְלָמָּה הֵבִיא מִקְרָא דְּיָחֲרָם כָּל רְכוּשׁוֹ (דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דמ"ש וּמִנָּלַן דְּמַפְקְרִינַן נְכָסֶיהָ וכו' דִּבְרֵי רָבָא הֵמָּה וְלָאו סְתָמָא דְּשַׁ"ס קָאָמַר לָהּ) וְכָתַב דלק"מ בְּגִטִּין בָּעֵי הַשַּׁ"ס לְמֵילַף שְׁרָשָׁאִים ב"ד לְהַפְקִיר נְכָסָיו וּלְהוֹרוֹת בַּדִּין אַף עפ"י שע"י כָּךְ נוֹטְלִים מָמוֹן מִזֶּה וְנוֹתְנִים לָזֶה וּבָזֶה מַיְירֵי קְרָא דְּאֵלֶּה הַנְּחָלוֹת אֲבָל במ"ק מַיְירֵי מִתּוֹרַת קִנָּס אֲפִילּוּ לְאַבֵּד נְכָסָיו וכ"ש לְהַפְקִירָן וּבְנַדַּאי זֶה א"א לִלְמוֹד כִּי אִם מִקְרָא דְּיָחֲרָם דְּשָׁם מוּכָח דִּיכוֹלִים לְהַפְקִירָן דֶּרֶךְ קִנָּס עכ"ל וּבְחִידּוּשֵׁי למס' גִּטִּין שֶׁכָּתַבְתִּי בְּיַלְדוּתִי רָאִיתִי שֶׁכָּתַבְתִּי שֶׁשָּׁמַעְתִּי אָז מִפִּי הָרַב מוהר"י אַלְפַאנְדָארִי בע"ס פָּרַת יוֹסֵף שֶׁאָמַר לְיַיְשֵׁב מַה שֶּׁמַּקְשִׁים עַל הָרַב מח"א מֵהַהִיא דְּגִטִּין דַּף כ' דִּילְמָא אַקְנוּיֵי אַקְנוּ לִי' רַבָּנָן דְּשַׁנְיָא הַהִיא דְּאִיכָּא יַד סוֹפֵר בָּאֶמְצַע וְנִימָא דְּכָךְ הָיְתָה הַתַּקָּנָה לְהַפְקִיר הַזּוּז מִיָּדָהּ וְיִזְכֶּה בּוֹ הַסּוֹפֵר בְּעַד הַבַּעַל וְהוּא בְּעַצְמוֹ יְזַכֶּה לַבַּעַל עכ"ד וְשָׁם כָּתַבְתִּי דֶּרֶךְ שקו"ט ע"ד הָרַבָּנִים מַטֶּה אַהֲרֹן וְנֶחְמָד לְמַרְאֶה בְּעִנְיָן זֶה: וְהָיָה נלע"ד דְּהֶפְקֵר ב"ד מְהַנֵּי גַּם לְגַבֵּי עוֹבְדֵי כו"ם דְּהָא דְּהָוֵי הֶפְקֵר הוּא מִדְּאוֹרָיְיתָא כמ"ש הג' חֲתָם סוֹפֵר בחא"ח סוֹף סי' קי"ז הנז"ל וכ"כ הָרַב מק"ח בסי' תמ"ח סק"ט (בד"ה וְגַם יֵשׁ תַּקָּנָה) ור"כ מְפֹרָשׁ הָרַשְׁבָּ"א בְּתְשׁוּ' סי' תשע"ה וּבְמֵיוָחָסוֹת סי' רנ"ו וא"כ כְּשֶׁם שֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה רְשׁוּת לְהַפְקִיר מָמוֹן יִשְׂרָאֵל הה"ד וכ"ש שֶׁיֵּשׁ לָהֶם רְשׁוּת לְהַפְקִיר מָמוֹן שֶׁל עַכּוּ"ם.

אָמְנָם מִדִּבְרֵי הָרַב שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב במ"ק ח"א סי' קכ"ד נִרְאֶה דס"ל דְּלִגַבֵּי עַכּוּ"ם לָא אָמְרִינַן הֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר שֶׁהֵבִיא מ"ש הָרַב מג"א בְּפֵירוּשׁוֹ עַל הַתּוֹסָפְתָא בפ"ו דמס' קַמָּא שֶׁכָּתַב דְּמַה שֶּׁנִּרְאֶה מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' שֶׁמֻּוָתָּר לַעֲשׂוֹת סֻוָכָּה ברה"ר הוּא מִשּׁוּם דְּלֵב ב"ד מַתָּנָה עֲלֵיהֶם וְכָתַב הָרַב שו"מ דְּהָא דְּלֵב ב"ד מַתָּנָה עֲלֵיהֶם אֵינוֹ אֶלָּא כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל

שֶׁרָוִים עַל אַדְמָתָם אֲבָל בזה"ז שֶׁבָּטְלָה קְדֻושַׁת הָאָרֶץ לָא מָצוּ ב"ד לְהַתְנוֹת עַל הַגּוֹיִם עי"ש וְאִם אִיתָא דְּהֶפְקֵר ב"ד מְהַנֵּי לְגַבֵּי נָכְרִים אַמַּאי לָא מָצוּ ב"ד לְהַתְנוֹת הֲרֵי הָא דב"ד מַתְנִים בְּעִנְיָן זֶה הוּא מִדִּין הֶפְקֵר ב"ד וְכֵן רָאִיתִי שָׁם לְקַמַּיהּ (בַּדַּף ל"ח סוֹף ע"א) שֶׁכָּתַב לְתָמֹהַּ עַל המג"א שֶׁכָּתַב טַעַם הָיְתֵר סֻוכָּה ברה"ר מִשּׁוּם דְּלֵב ב"ד מַתְנֶה הֲרֵי הָא דְּלֵב ב"ד מַתְנֶה הוּא מִדִּין הֶפְקֵר וְזֶה לֹא שַׁיָּיךְ לְעִנְיַן סֻוכָּה דְּלֹא שַׁיָּיךְ הֶפְקֵר בְּדָבָר שאח"כ יהי' שֶׁלּוֹ וכמ"ש הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת דַּף ס"ט (ט"ס הוּא וצ"ל פ"ט ד"ה שֶׁהֶפְקֵר ב"ד) וְגַם הֶפְקֵר ב"ד אֵינוֹ עוֹשֶׂה קִנְיָן וַעֲדַיִן אֵינוֹ שֶׁלָּכֶם מִיקְרֵי עכ"ל הֲרֵי שכ' מְפֹרָשׁ דְּלֵב ב"ד מַתְנֶה הוּא מִתּוֹרַת הֶפְקֵר וא"כ ממ"ש בִּתְחִלַּת דְּבָרָיו דְּלֵב ב"ד מַתְנֶה לָא מְהַנֵּי אַחַר שֶׁבָּטְלָה קְדֻושַׁת הָאָרֶץ דְּלָא מָצוּ ב"ד לְהַתְנוֹת עַל הַגּוֹיִם מִתְּבָאֵר דס"ל דְּהֶפְקֵר ב"ד לָא מַהֲנֵי לְנָכְרִים וצ"ע: וְדַע שֶׁמַּה שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה כַּמָּה פְּעָמִים דְּהָרִיטְבָ"א כָּתַב דרי"ץ ור"א פְּלִיגִי בְּדִין זֶה דלרי"ץ אֵין כֹּחַ בְּיַד הֶפְקֵר ב"ד אֶלָּא לְהַפְקִיר וְלֹא לְהַקְנוֹת ולר"א יֵשׁ לָהֶם כֹּחַ אַף לְהַקְנוֹת כָּתַבְתִּי כֵּן עפ"י עֵדוּת הָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה שכ"כ בְּשֵׁם קֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּדַף נ"ד ע"ג וְלֹא פְּנִיתִי לְעַיֵּן בְּסֵפֶר קֹהֶלֶת יַעֲקֹב כִּי הס' קה"י שֶׁבְּיָדִי הוּא דְּפוּס אַשְׁכְּנַז וְאֵין הַדַּפִּים מְכֻוָּנִים לְדִפּוּס הָרִאשׁוֹן וְהָיָה צָרִיךְ לְחַפֵּשׂ לִמְצוֹא דְּבָרִי חֵפֶץ.

אָמְנָם עַתָּה שֶׁהִשַּׂגְתִּי חִידּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א לְגִטִּין וְעַיַּנְתִּי בחי' לַסֻּוגְיָא דְּפְרוֹזְבּוֹל וַאֲבַקֵּשׁ וְלֹא נִמְצָא מ"ש בְּשֵׁם הָרִיטְבָ"א הֲוָצָרְכְתִּי לְחַפֵּשׂ בְּסֵפֶר קֹהֶלֶת יַעֲקֹב וְרָאִיתִי שמ"ש בְּשֵׁמוֹ הוּא בָּאוֹת ק"ע בְּדַף ס' ע"א מִדְּפוּס אַשְׁכְּנַז וְהֵם דִּבְרֵי מָרָן מוהריט"א ובמח"כ הָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה לֹא דִּקְדֵּק בִּדְבָרָיו וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה שֶׁלֹּא כָּתַב מָרָן מוהריט"א שכ"כ הָרִיטְבָ"א דְּבָהָא פְּלִינִי רי"ץ ור"א כמ"ש בְּשֵׁמוֹ הנחמ"ל אֶלָּא שָׁם הֵבִיא מַחֲלוֹקֶת הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"ש עִם הָרִיטְבָ"א בְּמִשְׁכָּה בְּשׁוֹמְרִים אִם הִיא דְּאוֹרָיְיתָא דְּהַתּוֹסָ' וְהָרֹא"ש סוֹבְרִים דְּהִיא מִדְּאוֹרָיְיתָא מִדְּמַשְׁאִיל קַוַרְדּוֹם שֶׁל הֶקְדֵּשׁ מָעַל וַחֲבֵרוֹ מַיְתֵר לְבַקֵּעַ בּוֹ, דְּאִי מְשִׁיכָה בְּשׁוֹמְרִים מִדְּרַבָּנָן הֵיכִי מָעַל וְאֵיךְ חֲבֵרוֹ מַוּתָּר לְבַקֵּעַ בּוֹ לְכַתְּחִלָּה וְהָרִיטְבָ"א ס"ל דְּאַף אִי מְשִׁיכָה בְּשׁוֹמְרִים מִדְּרַבָּנָן שַׁפִּיר מָעַל דְּהֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר וְקִנְיָן דְּרַבָּנָן כִּדְאוֹרָיְיתָא חֲשִׁיב לְעִנְיָן זֶה וּבְיֹאֵר פְּלֻוגְתַּיְיהוּ דְּהַתּוֹסָ' וְהָרֹא"ש סָבְרִי דְּהֶפְקֵר ב"ד יָלְפִינַן מִיַּחֲרֵם כָּל רְכוּשׁוֹ וא"כ אֵין כֹּחָם יָפֶה לְהַפְקִיר אֶלָּא בְּאוֹפָן שֶׁהַבָּעָלִים יְכוֹלִים לְהַפְקִיר וְהֶפְקֵר בָּעָלִים אֵינוֹ אֶלָּא כְּשֶׁמַּפְקִיר הֶפְקֵר גָּמוּר כְּשִׁמְיטָה גּוּפָא וּפֵירֵי אֲבָל אִם הִפְקִיר הַגּוּף וְשִׁיֵּיר הַפֵּירוֹת לָא הָוֵי הֶפְקֵר וּכְמוֹ שֶׁמִּתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א בחי' לְגִטִּין דַּף ע"ב שֶׁהֵבִיא הַיְרוּשַׁלְמִי דְּהַמַּפְקִיר מֵעַכְשָׁיו וּלְאַחַר ל' יוֹם דְּהָוֵי ס' תְּנָאָה סָפֵק חֲזָרָה וְכָתַב דְּאַף בְּהֶפְקֵר אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה מֻוּפְקָר וּפֵירוֹתָיו לַבְּעָלִים והה"ד בְּמַפְקִיר פֵּירוֹת בִּלְבַד וְשִׁיֵּיר הַגּוּף לַבְּעָלִים לָא הָוֵי הֶפְקֵר וא"כ בְּמַשְׁאִיל קַרְדֹּם אֵינוֹ אֶלָּא קִנְיַן פֵּירוֹת בִּלְבַד לֹא שַׁיָּיךְ הֶפְקֵר בְּבַעֲלִים וה"ה לב"ד לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר הֶפְקֵר ב"ד בכה"ג דְּהָא מִיַּחֲרֵם כ"ר יָלְפִינַן וּלְפִי יַלְפוּתָא זֹאת לָא שָׁמְעִינַן אֶלָּא דְּיכוֹלִים לְהַפְקִיר בִּלְבַד וא"כ בָּעֵינַן דְּוַמְיָא דְּהֶפְקֵר בָּעָלִים אֲבָל הָרִיטְבָ"א ס"ל דְּהִלְכְתָא כר"א דְּיָלִיף מִנְּחָלוֹת וּלְפִי יַלְפוּתָא זוֹ יָפָה כֹּחַ הֶפְקֵר ב"ד לְהוֹצִיא מִזֶּה וְלִית לָזֶה אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא מִדִּין הֶפְקֵר כְּדִין אָב שֶׁמַּנְחִיל לְבָנָיו אֲפִילּוּ דְּלֹא שַׁיָּיךְ דִּין הֶפְקֵר וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א בחי' וכו' וְכֵן מִתְּבָאֵר מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י וכו', וְהִקְשָׁה ע"ז דְּרָבָא אַדְּרַבָּא דְּבִסֻּוגְיָא דְּפְרוֹזְבּוֹל לְפִי דִּבְרֵי רַשְׁ"י יהרשב"א דְּקָאֵי לְשַׁנּוּיֵי גַּם קֻושְׁיָא קַמָּיְיתָא עכ"ל דס"ל כִּדְרָשַׁת ר"א מִנְּחָלוֹת וא"כ מַדּוּעַ אָמַר רָבָא גּוּפֵיהּ במ"ק דַּף י"ו וּמִנָּלַן דְּמַפְקְרִינַן בְּנִכְסֵי שֶׁנֶּאֱמַר וכו' יֻחְרַם כָּל רְכוּשׁוֹ והו"ל לְאַתּוּיֵי מִקְרָא דְּנְחָלוֹת כֵּינָן דִּלְעִנְיַן

דִּינָא נפ"מ טוּבָא דְּכֹחַ ב"ד יָפֶה לְהַפְקִיר מִזֶּה וְלִזְכוּתוֹ לָזֶה וְי"ל וְדוּק אתוד"ק וּמִתְבָּאֵר דְּמָרָן מוהריט"א מַר נִיהוּ דְּהַמָּצְיָא בְּעִיּוּנוֹ הַזֵּדְ לוֹמַר כֵּן לְדַעַת הָרִיטְבָ"א וְהָרוּס' וְהָרֹא"ֹש דְּהָרִיטְבָ"א ס"ל דְּנָקְטִינַן כר"א וּלְדִידְהוּ יֵ"ש לָהֶם כֹּחַ גַּם לְהַקָּנוֹת וְהַתּוֹסָ' וְהָרֹא"ֹש סָבְרִי דְּנָקְטִינַן כרי"ץ דְּיָלְיף מִיַּחֲרָם כָּל רְכוּשׁוֹ וְאֵין לָהֶם כֹּחַ אֶלָּא לְהַפְקִיר וְלֹא לְהַקָּנוֹת אֲבָל לֹא שֶׁהָרִיטְבָ"א כָּתַב כֵּן (כמ"ש בְּשֵׁמוֹ הָרַב נחמ"ל הַנָּ"ל) וְיֵ"ש לְפַקְפֵּק קְצָת במ"ש לְדַעַת הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"ֹש דְּסָבְרִי דְּנָקְטִינַן כִּדְרָשָׁה דרי"ץ דְּיָלְפִינַן מֵיַּחֲרָם וּלְדִידְהוּ לָא אָמְרִינַן הֶפְקֵר ב"ד אֶלָּא לְהַפְקִיר הֲרֵי מִדְּהֶבְיא הָרֹא"ֹש דְּרָשָׁה דר"א מִנְּחָלוֹת אִיכָּא לְמִישְׁמַע לְאִידָךְ גִּיסָא וכמ"ש הָרַב קָרְבַּן נְתַנְאֵל הנז"ל וְגַם מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בד"ה מִי אִיכָּא מִידִי מַשְׁמַע דְּסָבְרִי דְּאָמְרִי הֶפְקֵר ב"ד גַּם לְהַקָּנוֹת וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה: ס הֲדָחָה דְּבָרִים שֶׁהִצְרִיכוּ בָּהֶם הֲדָחָה אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן עַיֵּין לְהָרַב חָכְמַת אָדָם בְּקֻנְטְרֵס בֵּינַת אָדָם שַׁעַר אֵיסּוּר וְהֶיתֵּר סי' ל"ט: כא הַכְרָזָה הָא דקיי"ל דְּלָא סָמְכִינַן אַהַכְרָזָה דְּחָיְישִׁין דְּאֵיכָּא דְּשָׁמַע בָּהָא וְלָא שָׁמַע בָּהָא כִּדְאִיתָא בְּכַמָּה דֵּוכְתֵי עַיֵּין יְבָמוֹת דַּף ל"ו וְדַף מ"א וְדַף קי"ט ע"ב וּבְתִשּׁוּ' הָרַשְׁבָּ"א סי' תק"ן וּבְקִידּוּשִׁין דַּף פ"א ע"א (וְעַיֵּין בְּכוֹרוֹת דַּף נ"ג ע"א אֶלָּא אֶפְשָׁר בְּהַכְרָזָה ה"ן אֶפְשָׁר בְּהַכְרָזָה), כָּתַב הָרַב מוהרימ"ט בח"א סי' ס"ו דְּלָא אָמְרִינַן כֵּן אֶלָּא הֵיכָא דְּאֶפְשָׁר לְבָרֵר וְלֹא תִּתְעַגֵּן הָאִשָּׁה כָּל יָמֶיהָ אֲבָל אִם אִי אֶפְשָׁר לְבָרֵר וְתִתְעַגֵּן הָאִשָּׁה לְעוֹלָם בכה"ג לָא אָמְרִינַן עי"ש.

וְלִכְאוֹרָה מִדִּבְרֵי תוס' שַׁבָּת קל"ו ע"ב ד"ה וְאִם אִשֶּׁת כֹּהֵן הִיא נִרְאֶה בְּהֵיפֶךְ שֶׁכָּתְבוּ בְּתוֹךְ דִּבְרֵיהֶם דְּאָנוּ מְעַגְּנִים אוֹתָהּ מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ דְּמִצְרִיכָה כָּרוּז לִכְהֻנָּה עי"ש וקצ"ע וְעַיֵּין מַה שֶּׁצִּיֵּינְתִּי בָּזֶה החק"ל בְּזִכְרוֹנוֹתָיו אֲשֶׁר בסו"ס יִשְׂרֵי לֵב בְּמַעֲרֶכֶת הַחֵי"ת דַּף ק"ו ע"א אוֹת ל"ב וּלְהָרַב מוהר"ש זַלְמָן בש"ע שֶׁלּוֹ סי' רמ"ו ס' א' וְתוֹסָ' יְבָמוֹת דַּף נ"ב ע"א ד"ה דְּמָסַר מוֹדָעָא וְשׁוּ"ת רמ"ץ יו"ד סי' ע' אוֹת ד' וּבְשָׁעַת הַדְּחָק סָמְכִינַן אַדָּבָר זֶה עַיֵּין שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב ח"ב סי' פ"ה ובשו"מ מַהֲדוּ' ג' ח"א סוס"י צ"א כָּתַב ח"ו לְהַתִּיר עפ"י הַכְרָזָה דא"כ יַכְרִיזוּ עַל כָּל מַרְאִית עַיִן וְיָבוֹאוּ לְהַתִּיר ח"ו כָּל אִיסּוּר דְּמַרְאִית עַיִן עכ"ל, וְעַיֵּין פֶּתַח הַדְּבִיר ח"ג סי' רמ"ד אוֹת ב' וּבְמַה שֶּׁצִּיַּינְתִּי בְּקֻנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת אֲבֵלוּת אוֹת ע"ז: סב הַבָּחָנַת הַזֶּרַע כָּתַב הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן אוֹת קצ"ג בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם פי"א מה"ג דְּהָוֵי מִדְּרַבָּנָן וּבֶאֱמֶת נִפְלְאתִי כִּי עִיַּינְתִּי בָּרַמְבַּ"ם שָׁם ה"כ וְנִרְאִין הַדְּבָרִים דְּלֹא כָּתַב כֵּן אֶלָּא לְגַבֵּי אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְיַלֵּד עי"ש שו"ר שֶׁמָּרָן חִיְּדָ"א בְּסֵפֶר יָעִיר אֹזֶן הֵעִיר עָלָיו בָּזֶה.

וְשׁוּב הֵבִיא מַה שכ' הָרַב אד"ר בְּקֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּתוֹסָ' דְּרַבָּנָן אוֹת ק"ג שֶׁשָּׁם הֵבִיא מ"ש בְּתִשּׁוּ' הָרַדְבָ"ז דְּלְהָרַמְבַּ"ם הָוֵי מִן הַתּוֹרָה וְעַיֵּין עוֹד בְּסֵפֶר ברכ"י אה"ע סי' י"ג אוֹת ד' וּבִדְבָרִים אֲחָדִים דַּף מ' ע"ב דְּמִתְבָּאֵר דס"ל דְּנָקְטִינַן דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְכֵן נִרְאֶה דַּעַת הָרַבָּנִים מוהר"ן הִירְשׁ חַיּוֹת בְּהַגָּהוֹתָיו לִיבָמוֹת ל"ד מ"א ע"ב וְקֶרֶן אוֹרָה דַּף כ"ו ע"ב עי"ש שֶׁכָּתְבוּ דְּעִיקַּר קְרָא לְמִילְתָא אַחֲרִיתִי וְעַיֵּין אַבְנֵי גְּזִית רֵישׁ סי' י"ג וּמַה שֶּׁפִּיקְפֵּק מָרָן חִיְּדָ"א בברכ"י עַל הָרַב בֵּית שְׁמוּאֵל לָמָּה לֹא צִיְּדֵד לוֹמַר דְּגַם לְרָבָא דְּאָמַר גְּזֵרָה הוּא מִן הַתּוֹרָה עַיֵּין בְּשׁוּ"ת אוֹר לִי בַּהַשְׁמָטוֹת דַּף קמ"ז ע"א גַּם מַה שֶּׁפִּיקְפֵּק ע"ד הָרַדְבָ"ז שכ' דְּהַתּוֹסָ' ס"ל דְּהָוֵי מִדְּרַבָּנָן דְּבַתּוֹסָ' דְּקָמַן לֵיתַנְהוּ לְהָנֵי מִילֵּי הִנֵּה הָרַב אֹהֶל יַעֲקֹב בְּמַעֲרָכָה זוֹ דַּק וְאַשְׁכַּח דְּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּסָבְרִי מָרָנָן דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן לְהַמְעַיְּנִין בְּדִבְרֵיהֶם בְּדַף מ"ב בד"ה לְזַרְעֲךָ וְכֵן מַשְׁמַע דַּעַת הָרֹא"ֹש בר"פ הַחוֹלֵץ סוֹף סי' ז' דְּתַקָּנַת חֲכָמִים הִיא

וְכֵן מוּכָח לְהֶדְיָא מִדִּבְרֵי הָרַב מוהריק"ו שֹׁרֶשׁ קל"ה וכ"כ הָרַב הַמַּגִּיד בפי"א מֵהִלְכוֹת גֵּירוּשִׁין דִּין כ"ד לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּטַעַם הַנִּידוּי לְמִי שֶׁקִּדֵּשׁ אוֹ כָּנַס הוּא מִפְּנֵי שֶׁעָבַר עַל גְּזֵרַת חֲכָמִים וְכֵן מַשְׁמַע מִגּוּף דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ממ"ש בְּדִין כ"ה וְכֵן גָּזְרוּ וכו' (מְעֻוָּבֶרֶת חֲבֵרוֹ) וּמַשְׁמַע מִלְּשׁוֹן וְכֵן שְׁשָׁנֵי הַדִּינִים שָׁוִים שֶׁכֵּן מִשְׁפַּט לָשׁוֹן וְכֵן שֶׁמַּשְׁוֶה דִּין כ"ה עִם דִּין כ"ד וא"כ כִּי הֵיכִי דִּמְעֻוָּבֶרֶת חֲבֵרוֹ פָּשׁוּט דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן הָכִי נָמֵי הָא דְּהַבְחָנָה וְכֵן מַשְׁמַע מֵהָרַשְׁבָּ"א בחי' דִּיבָמוֹת עָלָה דְּהַהִיא דְּקִדֵּשׁ בְּתוֹךְ ג' וּמִדִּבְרֵי הָרַב הנמק"י שָׁם בְּשֵׁם הָרִיטְבָ"א וכ"כ הָרִיבָ"שׁ בסי' רצ"ג וְהָרַב השבי"ט בְּקִרְיַת סֵפֶר פי"א מֵהִלְכוֹת גֵּירוּשִׁין (אֶלָּא שֶׁהָרַדְבָ"ז כָּתַב לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּהָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא) וכ"כ בִּפְשִׁיטוּת הָרַבָּנִים שְׁבוּת יַעֲקֹב ח"א סי' צ"ז (דלכ"ע הָוֵי מִדְּרַבָּנָן) וּפָרַח מ"א ח"א סי' כ"ו וְהוֹכִיחַ כֵּן מִדִּבְרֵי הָרי"ף וְהָרֹא"שׁ אֶלָּא דִּלְפִי חִילּוּקוֹ שֶׁל הָרַדְבָ"ז בִּשְׁנִיּוֹת ח"א סי' רס"ד יֵשׁ לְדַחוֹת קָצָת וּמָרָן החבי"ב בִּתְשׁוּ' חאה"ע סי' ו' צִדֵּד הַרְבֵּה לְהָקֵל בְּדִין הַבְחָנָה אתוד"ק גַּם הָרַב ח"ץ בסי' א' פְּשִׁיטָא לֵיהּ דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן וְהָרַב שו"מ בְּמַהֲדוּרָא ג' ח"א סי' נ"א כָּתַב דִּלְרֹוב הַפּוֹסְקִים ג' חָדְשֵׁי הַבְחָנָה אֵינוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן וְשָׁהָרַב הַחִינּוּךְ ס"ל דְּגַם בִּיבָמָה ג' חָדְשֵׁי הַבְחָנָה הוּא מִדְּרַבָּנָן וְכָתַב אֲשֶׁר הָיוּ תְּמוּהִים עַל דְּבָרָיו דְּנִדְאִי בִּיבָמָה הוּא מִן הַתּוֹרָה שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּפְגַּע בְּאִיסּוּר אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם מִצְוָה וְצִיֵּין משל"מ בפי"א מֵהִלְכוֹת גֵּירוּשִׁין עי"ש, וְהִנֵּה מַה שֶּׁצִּיֵּין להמשל"מ לְפִי הַנִּרְאֶה הוּא מ"ש שָׁם בְּדִין כ"ד אֲבָל אֵינִי מֵבִין כַּוָּנָתוֹ דְּהָרוֹאֶה יִרְאֶה שֶׁלֹּא כָּתַב לְחַלֵּק בֵּין שְׁאָר הַבְחָנָה לְהַבְחָנָה דִּיבָמָה וְלוֹמַר שֶׁזּוֹ מִדְּרַבָּנָן וְזוֹ מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא כָּתַב דַּהֲמִירָא הַבְחָנָה דִּיבָמָה דְּבִמְקוֹם אִיסּוּר תּוֹרָה (שֶׁמָּא תֵּלֵד בֶּן קַיְימָא וְנִמְצָא עֶרְוָה עָלָיו) חֲשָׁשָׁא גְּמוּרָה הִיא וְלֹא גְּזֵרָה בְּעָלְמָא עי"ש וְכֵיוָן דַּחֲשָׁשָׁא הִיא י"ל דְּתַלְיָא בִּפְלֻגְתָּא דְּחוֹמֶר הַסְּפֵקוֹת וּלְהָרַמְבַּ"ם וּדְעִמֵּיהּ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן אֶלָּא דמ"מ עַל הָרַב הַחִינּוּךְ וַדַּאי קָשֶׁה שֶׁהֲרֵי דַּעְתּוֹ בְּחוֹמֶר הַסְּפֵקוֹת כְּהָרַשְׁבָּ"א דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַסָּמָ"ךְ אוֹת יו"ד עי"ש וּבִשְׁאֵלְתוֹת פָּרָשַׁת וַיֵּרָא שְׁאֵלְתָא י"ב דְּאִילּוּ אִתְּתָא דְּמִית גַּבְרָא אוֹ פָּטַר לָהּ בְּגִטָּא אִסּוּרָא לְיַנָּשָׂא בְּגוֹ תְּלָתָא יַרְחֵי דְּדִילְמָא מִיעַבְּרָא מִקַּמָּא וכו' וַאֲמַר רַחֲמָנָא דְּלֵיהֱוֵי מֵיחַם זַרְעֵיהּ בָּתְרֵיהּ שְׁנֶאֱמַר לִהְיוֹת לְךָ לאלהי"ם וכו'.

וְשׁוּב הֵבִיא מ"ש רָבָא דְּהוּא מִשּׁוּם גְּזֵרָה שְׁמָא יִשָּׂא אֲחוֹתוֹ מֵאָבִיו וכו' עי"ש מַשְׁמַע קָצָת (מִלְּשׁוֹן וַאֲמַר רַחֲמָנָא) שֶׁדַּעְתּוֹ לוֹמַר דְּלֵיכָּא מִקְרָא דְּוֹלְזַרְעֲךָ אַחֲרִיךָ הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא וּמִתְּבָאֵר יָפֶה מִתּוֹךְ מ"ש בְּשְׁאֵילַת שָׁלוֹם וּבְהָעֵמֶק שְׁאֵלָה (לְמוֹפֵת דּוֹרֵנוּ נְצִי"ב מל"ך יצ"ו) שָׁם דְּהָעִיקָּר לְדִינָא דְּהַבְחָנָה אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן עי"ש דב"ק בְּאוֹרֶךְ וּמַה שֶּׁהֵבִיאוּ הָרַבָּנִים הנז"ל דְּהָרַדְבָ"ז כָּתַב דְּפָשַׁט דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם מוֹרִים דס"ל דְּהַבְחָנָה הִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא הִנֵּה רָאִיתִי לְהָרַב מַעֲשֵׂה אַבְרָהָם בחאה"ע סי' א' קָרוֹב לְסוֹפוֹ שֶׁכָּתַב דְּהָרַדְבָ"ז בח"ג סי' תמ"ג כָּתַב בִּפְשִׁיטוּת דְּהַבְחָנָה אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְלֹא הִזְכִּיר כְּלָל שְׁדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא וְתָמַהּ עָלָיו לָמָּה לֹא הִזְכִּיר דַּעַת הָרַמְבַּ"ם כמ"ש בִּתְשׁוּבָה אַחֶרֶת (שֶׁהֵבִיאוּ הָרַבָּנִים הנז"ל) וְהֵבִיא גַּם מ"ש הָרַב כנה"ג בִּתְשׁוּ' חאה"ע סי' ו' שֶׁכָּתַב ג"כ בִּפְשִׁיטוּת דְּאֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְהֵעִיר עָלָיו שֶׁהֲרֵי אֵין דָּבָר זֶה פָּשׁוּט דְּלְדַעַת הָרַדְבַ"ז הָרַמְבַּ"ם סוֹבֵר דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא וְכֵן דַּעַת גָּדוֹל אֶחָד שֶׁהוּבָא בְּשׁוּ"ת שְׁבוּת יַעֲקֹב ח"א סי' צ"ז וכו' עי"ש.

וְהִנֵּה מִדִּבְרֵי הַגְּדוֹל שֶׁבְּשׁוּ"ת שבו"י אֵין מָקוֹם לְהַקְשׁוֹת עַל הָרַב כנה"ג וְגַם מִדִּבְרֵי הָרַדְבָּ"ז לק"מ שֶׁאַחֲרֵי שֶׁהָרַדְבָּ"ז עַצְמוֹ מוֹדֶה שֶׁדַּעַת הַתּוֹסָ' דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן וְכָתַב שֶׁגַּם דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם יִתָּכֵן לְפָרֵשׁ שֶׁסּוֹבֵר כֵּן רַק שֶׁכָּתַב דִּפְשַׁט דְּבָרָיו מוֹרִים דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא הוּא וּבְתְשוּ' אַחֶרֶת כָּתַב בִּפְשִׁיטוּת דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן וְלֹא הִזְכִּיר שֶׁדַּעַת הָרַמְבַּ"ם בְּהֵיפֶךְ וְהַיְינוּ וַדַּאי מִשּׁוּם דְּסָבַר כמ"ש בַּתְּשוּ' הָאַחֶרֶת שֶׁיֵּשׁ לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו בְּעִנְיָן זֶה וְכֵן הוּא מִן הָרָאוּי שֶׁלֹּא לְהַמְצִיא מַחֲלוֹקֶת בְּמָקוֹם שֶׁאֶפְשָׁר לְהָבִיא דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים אֶל עֵמֶק שָׁוֶה פְּשִׁיטָא דְּהָכִי אִית לָן לְמִינְקַט בִּפְרָט שֶׁכֵּן דַּעַת כָּל הָרַבָּנִים קַמָּאֵי וּבָתְרָאֵי הנז"ל, וְעַיֵּין עַמּוּדֵי אֵשׁ דַּף ט"ו ורֵישׁ ע"ב: סג הַזָּמָנָה מִילְּתָא הִיא אוֹ לֹא הָרַב מָלֵא הָרוֹעִים בְּמַעֲרָכָה זוֹ אוֹת ד' בַּהַגָּהָה הצ"ע דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּסַנְהֶדְרִין דַּף מ"ז ד"ה מ"ט דְּנֶעֱלָם מֵהֶם שֵׁ"ס כְּרִיתוּת דַּף כ"ד ע"ב דְּרָבָא ס"ל דְּאֵין נֶאֱסָרֶת מֵחַיִּים וכו' עי"ש, וְכֵן הִקְשָׁה רַבֵּינוּ עֲקִיבָא אִיגֶר בִּתְשוּ' סי' ג' עי"ש וְלֹא רָאוּ שֶׁכְּבָר עָמַד בְּזֶה הָרַב שעה"מ בפי"א מהל' טֻמְאַת צָרַעַת וְכָתַב דְּשָׁמָּא גֵּירְסָא אַחֶרֶת הָיָה לָהֶם בִּכְרִיתוֹת וּבֶאֱמֶת בְּהַגָּהוֹת הרב"ח גָּרִיס רַבָּה וכ"כ הָרַב טַעַם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ שָׁם עפ"י הֶכְרֵחִיוּת וְהָרַב יִשְׁמַח לֵב נר"ו דַּף ג' ע"ד הֶאֱרִיךְ בְּעִיקַּר דִּין זֶה וּבְמִסְתַּעֵף וְכֵן הָרַב שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב מַהֲדוּרָא ה' סי' ס"ג הֶאֱרִיךְ מְאֹד בְּדִין הַזָּמָנָה וכו' עי"ש: סד הֵיקֵף גִּוּיל דְּבָעֵינַן בִּכְתִיבַת סתו"מ כָּתַב הָרַב בְּאֵר הַמַּיִם בְּשׁוּ"ת יו"ד סי' י"ד (בד"ה וְהַשְׁתָּא) בְּשֵׁם הָרַב המבי"ט בְּקִרְיַת סֵפֶר פֶּרֶק א' מֵהֲלָכוֹת תְּפִלָּה דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְכָתַב דְּלֹא מָצִינוּ מִי שֶׁחוֹלֵק עָלָיו וכו' עי"ש וְלֹא מָצִינוּ אֵינוֹ רְאָיָה דַּהֲרֵי הרב"ח א"ח סי' ל"ב ס"ד כָּתַב לְהֶדְיָא דְּהוּא הלמ"מ וַהֲגַם דְּמָצִינוּ דְּנֶאֱמַר בַּשַּׁ"ס הלמ"מ דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן עַיֵּין לְעֵיל אוֹת ל"ה מ"מ קָשֶׁה לְפָרֵשׁ כֵּן בְּדִבְרֵי רַב אַחָרוֹן גַּם מִדִּבְרֵי מָרָן חִיְדָ"א בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה שָׁם מְפָרֵשׁ יוֹצֵא דְּהַבַּיִן מהרב"ח דהלמ"מ מַמָּשׁ קָאָמַר וְהֵבִיא מָרָן חִיְדָ"א שָׁם שֶׁרַב אֶחָד תַּמָּה עַל הָרַב ב"ח דְּמִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּגִטִּין דַּף כ' ד"ה לָא צְרִיכָא דְּמִעּוֹרֶה מְבֹאָר דְּמַאי דְּבָעֵינַן מֵיקֵף גִּוּיל הוּא מִדִּכְתִיב וּכְתַבְתָּם כְּתִיבָה תַּמָּה וְכֵן מְפֹרָשׁ בְּדִבְרֵי הָרֹא"ש בְּגִטִּין שָׁם וכ"כ הַטּוּר בְּהֶדְיָא בְּיו"ד סי' עד"ר תַּמָּה שֶׁתְּהֵא מֵיקֵף גִּוּיל עי"ש וּמִשְׁמַע דְּכַוָּנָתָם לוֹמַר דְּהוּא מִן הַתּוֹרָה דְּפִירוּשָׁא דְּקָרָא וּכְתַבְתָּם כְּתָב תָּם וְכֵן מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הָרַב זֶרַע אֱמֶת בח"ב רֵישׁ סי' קכ"ו דְּהוּא מִן הַתּוֹרָה מִדְּרָשַׁת וּכְתַבְתָּם כְּתִיבָה תַּמָּה וְכֵן מִשְׁמָעוּת דִּבְרֵי הָרַב הַלְּבוּשׁ בסי' ל"ב ס"ג דְּדָרָשָׁה דְּדָרְשִׁינַן מֵוְכְתַבְתָּם כָּתַב תָּם הִיא דְּרָשָׁה גְּמוּרָה וא"כ גַּם הֵיקֵף גִּוּיל דְּמִינָּהּ הוּא דְּדָרְשִׁינַן לֵיהּ מִשְׁמַע דְּהָוֵי דְּאוֹרַיְיתָא וּבִלְבוּשׁ יו"ד סי' עד"ר כָּתַב צָרִיךְ שֶׁתְּהֵא כְּתִיבָה תַּמָּה וְשֶׁתְּהֵא מֵיקֵף גִּוּיל עי"ש קָרוֹב לוֹמַר שֶׁהַנִּ"ו יְתֵרָה וצ"ל כְּתִיבָה תַּמָּה שֶׁתְּהֵא מֵיקֵף גִּוּיל כְּלְשׁוֹן רַבֵּינוּ הַטּוּר שָׁם תַּמָּה שֶׁתְּהֵא מֵיקֵף גִּוּיל וּבְקִוּנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרָכָה זוֹ כָּתַבְתִּי בְּעִיקַּר דִּין הֵיקֵף גִּוּיל עי"ש: סה הֲלָכָה כְּרָבָא לְגַבֵּי אַבַּיֵי כָּתַב מָרָן הב"י יו"ד סי' רכ"ח דְּהַיְינוּ דַּוְקָא כִּי פְּלִיגִי לְעִנְיַן דִּינָא וְלֹא הֵיכָא דְּפְלִיגִי בְּטַעֲמָא וְהָרַב יַד מַלְאָכִי בְּאוֹת קנ"ד הֵבִיא דְּבָרָיו וְהִשִּׂיגָה יד"ו מִכַּמָּה דְּוּכְתֵי כיעי"ש וְהָרַב מַטֵּה אַהֲרֹן דַּף ג' ע"ג מַר נִיהוּ מַלְאָךְ מֵלִיץ לְיַיֵּשֵׁב אַדְּ בחלקו"ת יָשִׁית בֵּין הֵיכָא דְּמִטַּעֲמָא נפ"מ לְדִינָא לְהֵיכָא דְּלָא נפ"מ לְדִינָא עי"ש: סו הַכֹּל מוֹדִים מָצִינוּ דְּאָמְרוּ כֵּן בַּשַּׁ"ס אַף בְּמִידֵּי דְּאִיכָּא מַאן דְּפְלִיג עַיֵּין לְהָרַבָּנִים משל"מ בְּהִלְכוֹת קְרְבַּן פֶּסַח פ"ב הֲלָכָה י"ג וּמַקְנָה אַבְרָהָם במ"ב אוֹת דק"ל וְכַיּוֹצֵא לָזֶה כָּתַבְתִּי במע' הַדָּל"ת אוֹת כ"ד גַּבֵּי דִּבְרֵי הַכֹּל.

וְכֵן בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת י"ח כָּתַבְתִּי גַּבֵּי כֵּוְלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי כ"ע מוֹדִים וְכַיּוֹצֵא, וְעַיֵּין בְּקִיְדּוּשִׁין דַּף ע"ה ע"א הַכֹּל מוֹדִים בְּאַלְמָנַת עִיסָּה שֶׁפְּסוּלָה לַכְּהֻנָּה וכו' לְאַפּוֹקֵי מִדְּהָנֵי תַּנָּאֵי דְּתָנַן הָעִיד ר"י ור"י בֶּן בְּתֵירָא עַל אַלְמָנַת עִיסָּה שֶׁכְּשֵׁרָה לַכְּהֻנָּה וְכֵן מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הָרָ"ן דְּלָא דְּחִיקָא לָן לְפָרֵשׁ דְּהַכֹּל מוֹדִים לָאו דַּוְקָא וְאִיכָּא מַאן דְּפָלִיג וְהוּא ממ"ש בְּפֵירוּשׁוֹ בפ"ג דִּנְדָרִים דַּף כ"ו ע"ב בד"ה לְרָבָא רֵישָׁא לָזֶה וְלָזֶה וְדִבְרֵי הַכֹּל עי"ש וכ"כ מָרָן הב"י בא"ח רֵישׁ סי' רפ"ח גַּבֵּי מ"ש הַכֹּל מוֹדִים בְּשַׁבָּת דְּבָעֵינַן לָכֶם עי"ש: סז הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא מֵחֲבֵרוֹ אִי אָמְרִינַן לְגַבֵּי ראב"י דְּמִשְׁנָתוֹ קַב וְנָקִי רָאִיתִי שֶׁחֲלוּקִים בָּזֶה מָרָן כְּסֵף מִשְׁנֶה בפ"ט מֵהִלְכוֹת רוֹצֵחַ ה"ט עִם הָרַב ב"ח בא"ח סי' תר"ז ס"א בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם כְּמוֹ שֶׁיֵּרָאֶה הָרוֹאֶה בדב"ק וּלְדַעַת הרב"ח דְּפָסְקִינַן כראב"י נֶגֶד רע"ק צ"ע לְיַיְשֵׁב הַהִיא דְּהִלְכוֹת רוֹצֵחַ דְּפָסַק כרע"ק נֶגֶד ראב"י, וּמַה שֶּׁיֵּשׁ לְהָבִין בְּדִבְרֵי מָרָן כ"מ הַנָּ"ל שֶׁכָּתַב דהל' כרע"ק מֵחֲבֵרוֹ וכו' וְהָתָם פְּלִיג נָמֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּהוּא רַבּוֹ עַיֵּין לְהָרַב מִקְוָה אַבְרָהָם במ"ב אוֹת קכ"ג (ד"ה וְלָמָּה) וּבְמַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי לְעֵיל אוֹת י"ד: סח הַתְרָאַת סָפֵק הָרַב מָלֵא הָרוֹעִים בְּמַעֲרֶכָה זוֹ אוֹת ח' כָּתַב דמ"ד דְּבָעֵינַן שֶׁיַּתִּיר עַצְמוֹ לְמִיתָה וּמַלְקוּת ס"ל דְּהַתְרָאַת סָפֵק לֹא שְׁמָהּ הַתְרָאָה עי"ש מַה שֶּׁהִסְבִּיר וְתָמוּהַּ לִכְאוֹרָה דְּהָא הָרַמְבַּ"ם פָּסַק דְּהָוֵי הַתְרָאָה וּפָסַק נָמֵי עַד שֶׁיַּתִּיר עַצְמוֹ לְמִיתָה עַיֵּין פי"ג מֵהִלְכוֹת סַנְהֶדְרִין שו"ר מ"ש שָׁם בָּאוֹת יו"ד וּדְבָרָיו שָׁם מֻכְרָחִים מִפְּסָקֵי הָרַמְבַּ"ם וק"ל: סט הֶפְסֵד מְנִיעַת הֲרִיוַח אִי חֲשִׁיב הֶפְסֵד מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת דִּכְשֶׁמַּתִּירִים אֵיזֶה עִנְיָן מִשּׁוּם הֶפְסֵד אֵין בְּכָלָל זֶה מַה שֶּׁהוּא רַק מְנִיעַת הֲרִיוַח וּלְרֶגֶל הַמְלָאכָה אֶרְשׁוֹם פֶּה אֲשֶׁר רָאִיתִי בְּעִנְיָן זֶה בס"ד, בא"ח סי' תלק"ט ס"ד לָעִנְיָן מְלֶאכֶת דָּבָר הָאָבֵד בחוה"מ כָּתְבוּ לְחַלֵּק בֵּין הֶחָסֵר מֵהַקֶּרֶן לִמְנִיעַת הֲרִיוַח, וּבְיו"ד סי' ש"פ ס"ו לְעִנְיַן אָבֵל לִמְכּוֹר סְחוֹרָתוֹ ע"י אֲחֵרִים כָּתוּב מְפוֹרָשׁ לְחַלֵּק בֵּין הֶפְסֵד לִמְנִיעַת רִיוַח.

וְרַבֵּינוּ מוהר"ם אלשי"ך בסי' ל"ו ה"ד הָרַב יַד מַלְאָכִי בִּכְלָלֵי הַדִּינִים אוֹת קפ"א כָּתַב לְחַלֵּק כֵּן לְעִנְיַן תּוֹפֵס לבע"ח בְּמָקוֹם שֶׁחָב לַאֲחֵרִים דְּלָא קָנָה דְּהַיְינוּ דַּוְקָא כְּשֶׁחָב וּמַזִּיק אֲבָל לֹא מוֹנֵעַ הֲרִיוַח. וְעַיֵּין בְּשׁוּ"ת רעק"א סי' קל"ג דַּף קל"ג ד"ה אָמְנָם, שכ"כ הָרַמְבַּ"ן וְרַבֵּינוּ הָרִדְבָּ"ז בַּחֲדָשׁוֹת סי' תקס"ז לְעִנְיַן מֻוְדָּר הֲנָאָה כָּתַב דְּבִלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם לָא קָרוּ הֲנָאָה אֶלָּא הֵיכָא דְּיָהֵיב לֵיהּ מִידֵי אֲבָל מְנִיעַת נָזָק לָא קָרוּ לֵיהּ הֲנָאָה (וכ"כ במק"ח סי' אמ"ת סק"ג ד"ה לָכֵן.

וְעַיֵּין שו"מ מַהֲדוּרָא ג' ח"ג סי' ל"א סוֹף ד"ה וְהִנֵּה דַּעַת) וק"ק ע"ד הָרִדְבָּ"ז הַנָּ"ל דְּנִרְאֶה דְּסוֹתֵר דְּבָרָיו אמ"ש בַּתְּשׁוּ' אַחֶרֶת שֶׁהֵבִיאָה הָרַב פר"ח בחיו"ד סי' ל"ט ס"ק כ"ז בְּמַה שכ' הַפּוֹסְקִים לְהָקֵל בִּבְהֵמַת יִשְׂרָאֵל, דה"ה בְּמָקוֹם שהשו"ב נוֹטֵל בָּשָׂר מִן הַכְּשֵׁרוֹת וְלֹא מִן הַטְּרֵפוֹת יֵשׁ לְהַתִּיר מִשּׁוּם חֵלֶק השו"ב שֶׁלֹּא חִלְקוּ חֲכָמִים בֵּין הֶפְסֵד מוּעָט להפמ"ר ע"כ דְּמוּכָח דְּלָא שָׁאנֵי לֵיהּ בֵּין הֶפְסֵד לִמְנִיעַת רִיוַח הֵיפֶךְ מ"ש גַּבֵּי מֻוְדָּר הֲנָאָה הַנָּ"ל, וּכְבָר כָּתַב הָרַב פר"ח דְּאֵין לִסְמוֹךְ ע"ד תשו' זוֹ דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין הֶפְסֵד לִמְנִיעַת רִיוַח עי"ש, וְעַיֵּין בְּתְשׁוּ' הָרִדְבָּ"ז ח"א סי' צ' מִי שֶׁאִשְׁתּוֹ אֵינָהּ טוֹבֶלֶת לְנִדָּתָהּ וּבַעְלָהּ יוֹדֵעַ וְשׁוֹתֵק וּבָא לְגָרְשָׁהּ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם דְּאֵין לָהּ כְּתֻבָּה כָּתַב ע"ז דְּהַטַּעַם הוּא כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה חוֹטֵאת נִשְׁכֶּרֶת וְאַף שֶׁגַּם הוּא נִשְׂכַּר שֶׁלֹּא יִפְרַע הַכְּתֻבָּה מְנִיעַת פְּרִיעַת כְּתֻבָּה לֹא נִקְרָא שָׂכָר כֵּיוָן שֶׁלֹּא קִבֵּל מַמָּנָה כְּלוּם ע"כ.

וּלְעִנְיַן אוֹנֶס בִּשְׁבוּעָה כָּתְבוּ הַפּוֹסְ' בֵּין נָזָק לִמְנִיעַת טוֹבָה כְּמוֹ שֶׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת ר"פ. ובט"ז יו"ד סי' רי"ח ססק"ג (רָמְזוּ בְּיַד מַלְאָכִי כְּלָלֵי הַדִּינִים אוֹת תמ"ה וְצִיְּין עוֹד סְפָרִים שאמ"א עי"ש) מְחַלֵּק כֵּן לְעִנְיַן נִשְׁבָּע מַחֲמַת חֲשַׁשׁ סַכָּנָה עי"ש וְהָרַב מוהרד"ף בְּשׁוּ"ת מִכְתָּם לְדָוִד בחח"מ סי' ה' שקו"ט בְּדִבְרֵי הרט"ז בְּדִין הַנָּ"ל וְעַל מ"ש לְחַלֵּק בֵּין הֶפְסֵד למ"ר כ' שָׁם בַּדַּף קפ"ד ע"ב ד"ה ומַה וכו' כִּי אַף שֶׁהַחִילּוּק מִמְּנִיעַת רִוַּח לְהֶפְסֵד הוּא חִילּוּק אֲמִתִּי וּכְתָבוּהוּ הַפּוֹסְקִים בְּדִינֵי טָרְפוֹת ג"כ מ"מ אֵינוֹ שַׁיָּיְךְ לְכָאן דְּלָא מִיקְרֵי הַפְסֵדְ אֶלָּא מְנִיעַת רִוַּח וכו' עי"ש וּבְאֹמְרֵי בָּרוּךְ לַיְּו"ד סי' רמ"ב הֵבִיא דִּבְרֵי הפ"ח סי' ל"ט הַנָּ"ל.

וּבְשׁוּ"ת מַשְׁאַת בִּנְיָמִין סי' כ"ה כ' הָרַב הַשּׁוֹאֵל לִלְמֹד הֱיוֹתֵר לְנָחוֹר הַתְּיָשִׁים מִשּׁוּם הָעוֹרוֹת מִדְּאָמְרִינַן בְּפֶרֶק כִּיסּוּי הַדָּם דַּף פ"ה ע"ב דר"ח הִתִּיר לוֹ רַבִּי לְנָחוֹר מִשּׁוּם דְּנָפַל יְאָנִינָא וכו' וְהָרַב הַמְחַבֵּר כ' לוֹ דְּאֵין רְאָיָה מִשָּׁם דְּאִיכָּא פְּסִידַת הַקֶּרֶן משא"כ בְּעוֹרוֹת דְּהוּא מְנִיעַת הֶרְוִחַ כמ"ש הָרֹאֹ"שׁ גַּבֵּי דָּבָר הָאָבֵד וכו'.

וּבַיּוֹ"ד סי' קנ"א ס"ד בְּדִין מְכִירַת בְּהֵמָה לְנָכְרִי כָּתְבוּ קְצָת פוס' בְּטַעַם הַהֶיתֵּר בזה"ז דְּהוּא מִשּׁוּם פְּסִידָא וּלְדִידְהוּ לִקְנוֹת סוּסִים כְּדֵי לְהַרְוִיחַ אָסוּר משא"כ לְטַעַם הָאַחֵר דְּשָׁרֵי גַּם כְּדֵי לְהַרְוִיחַ עי"ש בַּשָּׁ"ךְ: וּבְשׁוּ"ת צֶמַח צֶדֶק (הָרִאשׁוֹן) בסי' ל"ה כָּתַב דְּמַה שֶׁהִתִּיר הריצב"א בִּתְשׁוּ' שֶׁהֵבִיא מָרָן הב"י בא"ח סוֹף סי' רמ"ה בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׂדוֹת וּשְׂוָרִים בְּשֻׁוָּתָפוּת עִם עַכּוּ"ם ע"י מְכִירָה לְנָכְרִי כיעי"ש לֹא הִתִּיר אֶלָּא לְסַלֵּק מֵעָלָיו הַהֶפְסֵד אֲבָל לֹא כְּדֵי לְהַרְוִיחַ עי"ש (וְעַיְּין בשוּ"מ מ"ק ח"ב סי' ס"ז) וּבְשׁוּ"ת חת"ס א"ח סוֹף סי' קי"ו לְעִנְיַן רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ שֶׁל אִיסּוּר כ' לְחַלֵּק בֵּין מְנִיעַת רִוַּח לְהֶפְסֵד (עַיְּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הָרֵי"שׁ אוֹת ל"ח בָּזֶה).

וּבְשַׁלְחָן גָּבוֹהַ חיו"ד סי' י"ח הו"ד בס' נָחְמָד לְמַרְאֶה ח"ב דַּף ק"נ ע"ד הִסְבִּיר דִּבְרֵי הָרַאֲב"ד שֶׁהָיָה מַתְנֶה עִם הַטַּבָּחִים שָׂכָר קָצוּב לְשָׁנָה וְאַחַ"כ הָיָה עוֹשֶׂה שֶׁיְּקַבְּלוּ כַּרְכָּשׁוֹת מִן הַכְּשֵׁרוֹת בְּשָׂכָרָם (כמ"ש הַפּוֹסְ' בִּשְׁמוֹ) עפ"י סְבָרָא זוֹ דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין הֶפְסֵד לִמְנִיעַת רִוַּח עי"ש וּבְשׁוּ"ת דְּבַר מֹשֶׁה ח"ג בח"מ סי' י"ב לַנִּשְׁאָל בָּעִיר שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם הַסְכָּמָה שֶׁלֹּא יִתְפַּלֵּל שׁוּם אָדָם בְּמִנְיָן בְּבֵיתוֹ וּבָא אוֹרֵחַ אֶחָד (שֶׁנִּתְיַישֵׁב בְּעִיר עַל אֵיזֶה זְמַן מָה) וְקִבֵּץ מִנְיָן וְהִתְפַּלְּלוּ בְּבֵיתוֹ וְטוֹעֲנִים עָלָיו הַמְמֻנִּים שֶׁעָבַר עַל הַהַסְכָּמָה וְשֶׁיְּשַׁלֵּם כָּל הַנָּזָק שֶׁנִּמְשַׁךְ מִזֶּה וְהָרַב כָּתַב לְהָשִׁיב עַל טַעֲנוֹתֵיהֶם.

וּבְדַף ס' ע"ג כָּתַב בְּשֵׁם הָרַב הַפּוֹסֵק לְלַמֵּד עָלָיו חוֹבָה מִתְּשׁוּ' הָרַב מוהריב"ל ח"ג סי' ק"כ וְכָתַב ע"ד דְּאֵין הַנִּדּוֹן דּוֹמֶה דְּהָתָם הוּא הֶיזֵּק וְהָכָא הוּא מְנִיעַת הַתּוֹעֶלֶת וכו' עי"ש. וּבְסָבָרָא זוֹ נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוּ"ת שו"מ מ"ק ח"א סי' קס"ג בד"ה וְהִנֵּה לִכְאוֹרָה וכו' גַּבֵּי שְׁעָבּוּדָא דְּרָ"ן דְּמוֹצִיאִין מִזֶּה וְנוֹתְנִים לָזֶה דלפמ"ש בְּטַעְמוֹ דשדר"ן מִשּׁוּם דְּהָוֵי זֶה נֶהֱנֶה וְזֶה לֹא חָסַר א"כ לָמָּה לֹא יוּכַל לְמָחוֹל הָא עי"ז הו"ל פְּסִידָא וְחָסַר דִּלְמִלְוֶה שֶׁלּוֹ א"ץ לְשַׁלֵּם וצ"ל דְּמְנִיעַת רִוַּח לָא מִיקְרֵי פְּסִידָא וְדַוְקָא אִם מַפְסִיד מִכִּיסוֹ הוּא דְּמִיקְרֵי חָסַר וכו' עי"ש ובש"ע יו"ד רֵישׁ סי' קכ"ג מְבֹאָר בְּדִבְרֵי הָרַמָ"א לְעִנְיַן סָתָם יֵינָם שֶׁל עַכּוּ"ם דְּהָעִיקָּר כְּדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּדַוְקָא מִשּׁוּם הֶפְסֵד מֻוָּתָּר לְהִסְתַּחֵר בּוֹ אֲבָל לֹא כְּדֵי לְהַשְׁתַּכֵּר דִּמְנִיעַת הֶרְוִחַ לָא הָוֵי הֶפְסֵד וְהֶאֱרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה בְּשׁוּ"ת זֶרַע אֱמֶת ח"ב סי' מ"ב דִּמְנִיעַת רִוַּח אֲפִילּוּ רִוַּח שֶׁאֵינוֹ מָצוּי אֵינוֹ חָשׁוּב הֶפְסֵד וְכָתַב שֶׁלֹּא הִתִּיר מוהר"ם מִלּוּבְלִין סי'

נ' לִמְכֹּור סְחוֹרָה בְּסִתָּם אעפ"י שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁלֹּא יִפְרַע אֶלָּא מִיַּיִן אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם בְּמַה לְהִתְפָּרְנֵס וְאַף זֶה דַּוְקָא בְּהַעֲרָמָה הַנָּ"ל אֶלָּא לִקְנוֹת וּלְהִסְתַּחֵר לְהֶדְיָא כְּדֵי לְהִשְׁתַּכֵּר אָסוּר וְהַמִּתְמַרְמֵר אוֹתוֹ צַדִּיק עַל הַמְקֻלִּים לַעֲשׂוֹת סְחוֹרָה בְּסִתָּם יֵינָם שֶׁל עַכּוּ"ם לְהִשְׁתַּכֵּר וְשֶׁאֵין כֹּחַ ב"ד יָפֶה לִמְחוֹת וכו' עי"ש (וְאֵין בְּיָדִי ס' לְבוּשֵׁי שֶׁרָד וּפְרֵי תְּבוּאָה שֶׁצִּיֵּין הָרַב פ"ת לְעַיֵּן בדב"ק בָּזֶה): ובא"ח סי' תקל"ג כ' הָרַב מג"א בסק"י בְּשֵׁם הָרָ"ן וש"ג לְחַלֵּק לְעִנְיַן מְלָאכָה בחוה"מ בֵּין הֶפְסֵד לִמְנִיעַת רִוַּח וכ' שכ"מ מִדִּבְרֵי הַטּוּר עי"ש ועפ"י דִּבְרֵי המג"א הַלָּלוּ כ' בְּתִפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל פ"ב דִּכְתֻבוֹת מ"ט אוֹת ל"ז לְיַיֵּשֵׁב מַה שהק' אַדַּתְנָן הָאִשָּׁה שֶׁנֶּחְבְּשָׁה ע"י מָמוֹן מֻוָּתֶּרֶת דְּמִתְיָרָא הַנָּכְרִי שֶׁלֹּא יַפְסִיד מָמוֹנוֹ וכו' דְּהָא אָמְרִינַן בע"ז דַּף כ"ג א' דִּלְבָעוֹל תַּקִּיף יְצִרוֹ אַף בִּמְקוֹם פְּסִידָא דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּהוּא רַק מְנִיעַת רִוַּח.

(יל"ד לָמָּה לֹא הֵבִיא דִּבְרֵי הַפּוֹסֵק בסי' תקל"ט וסי' ש"פ הנז"ל) וּבִישׁוּעוֹת יַעֲקֹב חיו"ד סי' צ"ט סק"ה נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּסָבָרָא זוֹ לְעִנְיַן קָנְסוּ שׁוֹגֵג אַטוּ מֵזִיד דִּבְדָבָר שֶׁאִם נִקְנוֹס אוֹתוֹ שׁוֹגֵג אַטוּ מֵזִיד לֹא יִהְיֶה לוֹ הֶפְסֵד רַק מְנִיעַת רִוַּח כְּחָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח שֶׁמִּן הַדִּין הֶחָמֵץ אָסוּר לוֹ בְּפֶסַח וְאִם הָיָה מֻוָּתָּר אַחַר הַפֶּסַח הָיָה מַרְוִיחַ וְעַכְשָׁיו שֶׁאֲסָרוּהוּ אֵינוֹ אֶלָּא מְנִיעַת רִוַּח וּבָזֶה לכ"ע קָנְסִינַן שׁוֹגֵג אַטוּ מֵזִיד משא"כ כְּשֶׁמַּפְסִיד ע"י הַקֶּנֶס וכו' עי"ש וּבְסוֹף סי' דק"ל ובחא"ח סי' תמ"ח סק"ח ד"ה וְהִנֵּה וּבְשׁוּ"ת זִכְרוֹן צְבִי מְנַחֵם סי' ח' דַּף ח' ע"ד.

וּבְשׁוּ"ת חת"ס יו"ד רִישׁ סי' ש"ג תָּמַהּ ע"ד הַשּׁוֹאֵל דְּמָה הֶפְסֵד יֵשׁ עי"ש וְנִרְאֶה כַּוָּנָתוֹ כֵּיוָן שֶׁאֵין שָׁם אֶלָּא מְנִיעַת מַתָּנָה לָא חָשִׁיב הֶפְסֵד (אַלֹּא שי"ל דְּאֵין כַּוָּנָתוֹ לָזֶה אֶלָּא כְּלַפֵּי מ"ש הַשּׁוֹאֵל דְּיֵשׁ הֶפְסֵד מְרֻוָּבֶּה אִם הַבְּכוֹר יִמְצָא טְרֵפָה וְיִצְטָרֵךְ לְקָוְבְרוֹ.

הֵשִׁיבוּ דְּמַה שֶּׁצָּרִיךְ לְהוֹצִיא הוֹצָאוֹת לְקָוְבְרוֹ לָא חָשִׁיב הפס"מ) וּמָרָן מוהריט"א בְּפֵ"ה דִּבְכוֹרוֹת סי' מ"ד כָּתַב גַּבֵּי גָּזַל חָמֵץ וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח דְּאוֹמֵר לוֹ הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ דְּיֵשׁ סְבָרָא לוֹמַר דְּשָׁרֵי לְנַגְּלָ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ הֶפְסֵד וְאָסוּר לכ"ע דְּאֵין לָהֶם הֶפְסֵד כִּי אִם מְנִיעַת רִוַּח עי"ש מד"ה אִיבָּרָא וכו' וָהָלְאָה וּבְשׁוּ"ת כְּתַב סוֹפֵר א"ח סוֹף סי' ק"ב לְעִנְיַן מִי שֶׁשָּׁכַר שְׁחִיטַת הַבְּהֵמוֹת וְאִם הַשּׁוֹחֵט לֹא יִשְׁחֹוט בְּלֵיל ת"ב יֵשׁ לוֹ פְּסִידָא וְרָצָה אֶחָד לְהַתִּיר מִשּׁוּם דָּבָר הָאָבֵד וְדַעַת הָרַב הַשּׁוֹאֵל דְּלָא חָשִׁיב זֶה דָּבָר הָאָבֵד כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מַפְסִיד מֵהַקֶּרֶן כמ"ש בסי' תקל"ט ובַיּוֹ"ד סי' ש"פ וְהֶחֱזִיק עַל יָדוֹ הג' הַמְחַבֵּר עי"ש: וּבְסֵפֶר חַיִּים בְּיָד סי' י"ו נִשְׁאַל בְּמִי שֶׁמּוֹכֵר כָּל מִידִי דְּמֵיכָל וּמוֹכֵר לְיִשְׂרְאֵלִים וּלְנָכְרִים וְרוֹצֶה לְמִכֹּור לְנָכְרִים חֲמָאָה הָאֲסוּרָה לְיִשְׂרָאֵל שֶׁאִם לֹא יִמְכֹּור לָהֶם חֲמָאָה לֹא יִשְׁאוּ וְיִתְּנוּ בַּחֲנוּתוֹ וְיִהְיֶה לוֹ מִזֶּה הֶפְסֵד וְאַחַר שֶׁהִרְבָּה בִּטְעָמִים לֶאֱסֹור אִיפָּר כָּתַב בד"ה וְעוֹד וכו' דְּאֵין זֶה קָרוּי הֶפְסֵד דִּמְבֹלָאָר בְּשַׁ"ס וּפוֹסְקִים דִּמְנִיעַת הֲרִיוַח לָא חָשִׁיב הֶפְסֵד עי"ש, וְהִנֵּה לֹא גִּילָּה לָנוּ רָז זֶה אַיֵּה מָקוֹם מְבֹלָאָר דָּבָר זֶה בַּשַׁ"ס וְנָעְלַם מִמֶּנִּי וְכָל הָרַבָּנִים שֶׁהִזְכַּרְתִּי אֵין גַּם אֶחָד שֶׁיֹּאמַר שֶׁדָּבָר זֶה מְבֹלָאָר בש"ם, וְאַחְשְׁבָה לְדַעַת זֹאת אוּלַי כַּוָּנָתוֹ לִמ"ש בר"פ מִי שֶׁהֶחְשִׁיךְ דְּהָא דִּתְנַן מִי שֶׁהֶחֱשִׁיךְ לוֹ בַּדֶּרֶךְ נוֹתֵן כִּיסוֹ לְנָכְרִי דַּוְקָא כִּיסוֹ אֲבָל מְצִיאָה דְּלָא אֲתָא לִידֵיהּ לֹא וְהַחִילּוּק שֶׁבֵּינֵיהֶם הַיְינוּ דְּכִיסוֹ הָוֵי פְּסִידָא וּמְצִיאָה דְּלָא אֲתָא לִידֵיהּ הָוֵי מְנִיעַת רִוַּח כֵּן נ"ל לְפוּם רֵיהֲטָא אַף שֶׁאֵינוֹ נָכוֹן כ"כ לוֹמַר עַל זֶה דְּמְבֹלָאָר בַּשַׁ"ס ועכ"פ הַדִּין אֱמֶת דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בְּנוֹשְׁאִים כמ"ש הַפּוֹסְ' קַמָּאֵי וּבָתְרָאֵי הנז"ל וְעַיֵּן

בַּיְרוּשַׁלְמִי הוּבָא בתוי"ט סוֹף פ' שֵׁנִי דִּשְׁבִיעִית לְעִנְיַן עֲבוֹדָה בִּשְׁבִיעִית שֶׁאָמְרוּ לְחַלֵּק בֵּין אַבְרוּיֵי אִילָנָא לְאוֹקוֹמֵי אִילָנָא וּבְתִשּׁוּ' יַד אֵלְיָהוּ הוּבָא בבאה"ט סי' צ' ס"ק י"ב כָּתַב לְעִנְיָן תְּפִלָּה בְּצִבּוּר דְּאִם יַגִּיעַ לוֹ נָזָק אֵינוֹ חַיָּיב לְהִתְפַּלֵּל בְּצִבּוּר מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מְנִיעַת רִיוַח עי"ש מִתְּבָאֵר מִכָּל הָרָשׁוּם דְּהֶפְסֵד וּמְנִיעַת הֲרִיוַח שְׁנֵי עִנְיָנִים חֲלוּקִים הֵם וּמֵעִין זֶה כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בַּתְּשׁוּ' שֶׁהֵבִיא מָרָן הב"י באה"ע סי' קל"ד (תּוֹךְ ד"ה כָּתוּב בְּקוּנְדְּרִיסִין) עַל אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ שֶׁנָּאוֹתוּ לְהִתְגָּרֵשׁ וְקָבְעוּ זְמַן לְגֵירוּשִׁין וְנִתְקַשְּׁרוּ בְּקָנָס אִם לֹא יְגָרֵשׁ בַּזְּמַן הַהוּא וְשׁוּב נִתְחָרֵט מִלְּגָרֵשׁ וְהִשְׁתַּדֵּל לְהִתְפַּשֵּׁר עַל הַקָּנָס וְלֹא יָכוֹל וּמֻחָמַת יִרְאַת הַקָּנָס גֵּרֵשׁ וְלֹא מָסַר מוֹדָעָא דְּכֵינָן שֶׁיּוֹדְעִין בְּאָנְסוֹ אעפ"י שֶׁלֹּא מָסַר מוֹדָעָא לָא הָוֵי גֵּט דְּהָוֵי כְּתָלוּהוּ וְיָהִיב דְּאֵין לוֹמַר דְּהָוֵי כְּתָלוּהוּ וְזַבֵּין (דְּזְבִינֵיהּ זְבִינָא) שֶׁהֲרֵי ע"י שֶׁגֵּרֵשׁ הִרְוִיחַ הַקָּנָס לָא הִיא שֶׁאֵין זֶה כִּמְקַבֵּל מָמוֹן אֶלָּא כִּנִיצּוֹל מֵהֶפְסֵד מָמוֹן וכו' לָא חָשְׁבִינַן לְהוּ כְּקַבָּלַת מָמוֹן עכ"ל: וְרָאָה זֶה חָדָשׁ שֶׁרָאִיתִי לְהָרַב מוהרמ"ר גאלאנטי בְּסֵפֶר דִּבְרֵי מָרְדְּכַי בִּדְרָשׁוֹתָיו דַּף כ"ו ע"א (ד"ה וּלְפִי) שֶׁכָּתַב שֶׁנֶּחְלְקוּ הָאַחֲרוֹנִים בְּמִי שֶׁגָּרַם לַחֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא יַרְוִיחַ וְהִזִּיקוֹ שֶׁסָּתַם וְנָעַל דֶּלֶת הַהֶרְוָחָה בְּפָנָיו יֵשׁ אוֹמְרִים דְּחַיָּיב כְּכָל דִּינָא דְּגָרְמִי וי"א דְּפָטוּר דְּלָא אָמְרוּ דִּינָא דְּגָרְמִי אֶלָּא בְּמַזִּיקוֹ וְלֹא בִּמְנִיעַת הֲרִיוַח וְשֶׁכָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּהַתּוֹסָ' וְהָרֹא"ש וְהה"מ (גַּבֵּי הַשּׂוֹכֵר אֶת הָאֻמָּנִין וְהִטְעוּ זֶה אֶת זֶה אֵין לָהֶם אֶלָּא תַּרְעֹומֶת שֶׁהִקְשׁוּ דְּהָא קיי"ל דִּינָא דְּגָרְמִי וְהֻזְקְרוּ לְתָרֵץ) מֻכְרָח דְּסָבְרִי דְּגַם בִּמְנִיעַת הֲרִיוַח אִיתָא לְדִינָא דְּגָרְמִי עַיֵּין מוהר"ש הַלֵּוִי סי' ל"ט פ"מ ח"ב סי' מ"ט כנה"ג סי' שפ"ו הגהט"ו אוֹת ס"ט פֵּ"א ח"מ סי' ה' עכ"ל וְאֵין גַּם אֶחָד מֵהֶם מָצוּי אֶצְלִי לְעַיֵּין בָּהֶם לְמַעַן דַּעַת מַה נִּשְׁתַּנָּה דִּין זֶה שֶׁלֹּא לְחַלֵּק בּוֹ בֵּין נָזָק לִמְנִיעַת הֲרִיוַח וְצָרִיךְ לְהִתְיַישֵּׁב ג"כ בְּמַה שֶּׁדִּבְּרוּ הַפּוֹסְקִים עַל מְבַטֵּל כִּיסּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ אִם חַיָּיב וּכְעֵת אֵין הַפְּנַאי עַל זֶה (הַשְּׁמָטוֹת): ע הֲלָכָה מִפִּי מִדְרָשׁ וּמֵאַגָּדוֹת אִי לְמִדִּין עַיֵּין בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת צ"ד מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בָּזֶה: עא הֶקְדֵּשׁ אִי נִכְלָל בִּכְלַל מְכִירָה עַיֵּין לְהָרַב מַטֶּה אַהֲרֹן במע' הַחֵי"ת דַּף קכ"ח ע"ב וְאֵילָךְ ומש"ש בְּשֵׁם הָרַב קה"י במע"ל אוֹת תמ"ה לֹא מָצָאתִיו: וּלְעִנְיַן שְׁלִיחוּת אִי אִיכָּא דִּין שְׁלִיחוּת בְּהֶקְדֵּשׁ עַיֵּין תוס' יו"ט פ"ג דְּמָעִילָה מ"ו דְּלָמָּה לֹא יהי' שְׁלִיחוּת לְהֶקְדֵּשׁ וכו' וּמָרָן מוהריט"א בס' קֹהֶלֶת יַעֲקֹב סוֹף סי' ק"מ תָּמַהּ ע"ד וּפְשִׁיטָא לֵיהּ דְּאֵין שְׁלִיחוּת לְהֶקְדֵּשׁ דְּכָל מִידִּי דְּלָא מָצֵי עָבֵיד לֹא מְשַׁוִּי שָׁלִיחַ וְכֵינָן דְּאֵין יָד לְהֶקְדֵּשׁ מֵהֵיכָא תֵּיתֵי לֵיהּ שְׁלִיחוּת וּמַסִּיק מִטַּעַם זֶה דְּאֵין דִּין חָצֵר בְּהֶקְדֵּשׁ עי"ש גַּם בס' קי"ט דַּף מ"א סוֹף ע"ב (מִדְּפוּס אַשְׁכְּנַז) שֶׁחָקַר אִי יֵשׁ זכי' לְהֶקְדֵּשׁ דְּנִרְאֶה דְּתַלְיָא בִּפְלוּגְתָּא אִי זכי' מִדִּין שְׁלִיחוּת אוֹ לֹא כָּתַב דְּאִי זכי' מִטַּעַם שְׁלִיחוּת אֵין זכי' לְהֶקְדֵּשׁ מִדְּאֵין שְׁלִיחוּת לְהֶקְדֵּשׁ וְתָמַיְהַ לִי עַל מַה שֶּׁרָאִיתִי בְּסֵפֶר יָפֶה עָנָף דַּף ס"ד אוֹת א' שֶׁאַחַר שֶׁהֵבִיא מ"ש הַתּוֹסָ' בב"ב דַּף ע"ט ד"ה אֵין דְּאֵין יָד לְהֶקְדֵּשׁ וְצִיֵּין סִפְרֵי דְּבֵי רַב בָּזֶה.

סַיֵּם וְאָמַר מַר וְנִרְאֶה דְּלָמָּ"ד מִדִּין שְׁלִיחוּת אִתְרַבַּאי דְּקוֹנֶה כְּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה מִדִּבְרֵי המח"א וַהֲבָאתִיו בְּסָמוּךְ אוֹת ד' וְעַיֵּין תוי"ט שָׁם, וְעַיֵּין קֹהֶלֶת יַעֲקֹב דַּף ל"ד ע"א ול"ה ע"א ומ"ח ע"א עכ"ד וְהִנֵּה מ"ש בָּאוֹת ד' בְּשֵׁם המח"א הוּא בהל' קִנְיָן חָצֵר סי' א' וי"א וְלֹא נִזְכַּר מִזֶּה כְּלָל וּמַה שֶּׁצִּיֵּין לְעַיֵּין בקה"י הִנֵּה הקה"י שֶׁלְּפָנֵי הוּא דְּפוּס אַשְׁכְּנַז וְאִי אֶפְשָׁר לְכַוֵּין הַדַּפִּים עִם שֶׁל הַדְּפוּס יָשָׁן, וּמַמַּה שֶּׁכָּתַבְתִּי בִּשְׁמוֹ מִתְּבָאֵר דְּאֵין שְׁלִיחוּת לְהֶקְדֵּשׁ וְאַף אִם נֹאמַר חָצֵר מְשׁוּם שְׁלִיחוּת אֵין שְׁלִיחוּת לְהֶקְדֵּשׁ וא"כ אַף אִם מִדִּבְרֵי המח"א נִרְאֶה דְּקוֹנֶה לָמָּ"ד מְשׁוּם שְׁלִיחוּת מ"מ לְדִידַן אֵינוֹ פָּשׁוּט כֵּן וכ"ז הי' לוֹ לְבָאֵר עַב הַלֵּל דְּאֵין אוֹמְרִים

בְּפוּרִים נֶאֱמְרוּ בַּשֵּׁ"ס ג' טְעָמִים עַיֵּין בַּמְּגִילָה י"ד ע"א וְכָתַב מָרָן חִיְדָּ"א בס' בִּרְכֵּי יוֹסֵף סי' תרצ"ג אוֹת ד בְּשֵׁם הָרַב הַמְּאִירִי דִּלְטַעְמָא דְּרַב נַחְמָן דִּקְרִיאָתָהּ זוֹ הִלּוּלָא אִם אֵין לוֹ מְגִילָּה יֹאמַר הַלֵּל וּלְטַעְמֵי' דְּרָבָא דְּאַסַּפְתִּי עַבְדֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֲנַן לֹא יֹאמַר וכו' וכ' ע"ד דְּמַשְׁמָעוּת דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים הוּא דְּנָקְטֵי טַעְמֵי' דְּרָבָא דְּהוּא בָּתְרָא וּמַה גַּם לְגִירְסַת הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ וְהָרָ"ן מַתְקִיף לַהּ רָבָא וכו' דְּקָאָמַר לָהּ בְּדָרְךְ אַתְקָפְתָּא וְלָא אֲתִיבוּ עָלֶיהָ וַדַּאי דְּהָכִי הִלְכְתָא עי"ש ובמחב"ר לוּלֵא דְּמִסְתְּפֵינָא הָיִיתִי מַשְׁמִיט הָרֹא"שׁ מִדְּבָרָיו כִּי עַיְּנִתִּי בַּחֲמִשָּׁה דְּפוּסִים וּבְכֻלָּם גָּרְסִי בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ רָבָא אָמַר וכו' בְּלֹא אַתְקָפְתָּא (שו"ר שֶׁהָרַבָּנִים שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה שָׁם וּבֵית אַהֲרֹן קְרִיסְפִּין בְּדַף ז' ע"ב וּפִי שְׁנַיִם שֶׁהֵבִיא שָׁם וְחָתַם סוֹפֵר א"ח סִימָן קכ"ב וְשִׁיבַת צִיּוֹן סִימָן כ"ב כֻּלָּם קְדוֹשִׁים הֶעְתִּיקוּ מ"ש בברכ"י הַנַּ"ל וְלֹא פְּקָפְקוּ בָּזֶה וּמִסְתָּמָא וַדַּאי הֵמָּה רָאוּ בִּדְפוּסִים שֶׁלִּפְנֵיהֶם דְּגָרְסִי בְּהָרֹא"שׁ מַתְקִיף לַהּ רָבָא וְעַל הָרוֹב גִּירְסַת הָרֹא"שׁ כְּהָרִי"ף כַּיָּדוּעַ וְכֵן בְּעֵין יַעֲקֹב הַגִּירְסָא מַתְקִיף לַהּ רָבָא עַיֵּין בְּהַגָּהוֹת הג' מוהרצה"ח וְלֹא רָאָה שֶׁכֵּן הַגִּירְסָא בְּהָרִי"ף וְהָרָ"ן וְכֵן בְּהָרֹא"שׁ כמ"ש הָרַבָּנִים הַנַּ"ל) וּמַה שֶּׁחָזָק הַפְּסָק כְּרָבָא עַל פִּי גִּירְסָא זוֹ אֵינוֹ מוּבָן לִכְאוֹרָה דְּהָא תִּינַח אִם אַתְקָפְתָּא דְּרָבָא הָיְתָה לְטַעְמֵי' דְּרָ"ן בְּדִין הוּא לְמִידְחֵי טַעְמֵי' דְּרָ"ן כֵּיוָן דְּרָבָא אִתַּקְפֵי' וְלָא אֲתִיבוּ עָלֶיהָ.

אַךְ לְפִי הָאֱמֶת אַתְקָפְתָּא דְּרָבָא לָאו אַטַּעְמֵי' דְּרַב נַחְמָן הוּא אֶלָּא עַל הַמַּקְשֶׁה דְּמַקְשֶׁה אִי הָכִי הַלֵּל נָמֵי נִימָא וכמ"ש הָרַ"ן שָׁם וְאֵין בָּזֶה כְּדֵי לִיתֵּן טַעַם לִפְסוֹק כְּרָבָא נָגֶד טַעְמֵי' דְּרַב נַחְמָן הֵן אֱמֶת דִּלְפוּם רִיהֲטָא קלענ"ד לָמָּה לֹא פֵּירֵשׁ הָרָ"ן דְּאַתְקָפְתָּא דְּרָבָא הִיא גַּם לְרָ"ן דְּהָא מַטַּעְמֵי' דְּרַב נַחְמָן שָׁמְעִינַן דְּשַׁיָּיךְ קְרִיאַת מְגִילָּה בְּפוּרִים אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְפִי שֶׁקְּרִיאָתָהּ זוֹהִי הִלּוּלָא וְאַהָא מַתְקִיף רָבָא דְּסוֹבֵר דְּאֵין שַׁיָּיכוּת קְרִיאַת מְגִילָּה בְּפוּרִים דְּאַסַּפְתִּי עַבְדֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֲנַן (בִּזְמַנּוֹ שֶׁל רָבָא).

וּלְפִי הַנִּרְאֶה זֹאת הָיְתָה דַּעַת מָרָן חִיְדָּ"א דְּכֵיוָן דְּאַתְקָפְתֵּי' דְּרָבָא שָׁיְיכָא גַּם לְרַב נַחְמָן וְלָא אָתֵיבוּ עָלֶיהָ דְּרָבָא כְּוָותֵי' אִית לָן לְמִינְקַט אֶלָּא דְּאַסַּפְתִּי לָא אִיפָּרַק מֵחֲוָלְשָׁא דְּסוֹף סוֹף הֲרֵי הָרָ"ן קָרֵי בְּחַיִל דְּאַתְקָפְתֵּי' דְּרָבָא הוּא עַל הַמַּקְשֶׁן וא"כ לֹא מָצִינוּ דְּרָבָא דּוֹחֶה טַעְמֵי' דְּרָ"ן וְשֶׁמָּא מַשְׁמַע לי' דְּהָרָ"ן לֹא בָּא לוֹמַר דְּרָבָא מַתְקִיף רַק לְהַמַּקְשֶׁן אֶלָּא כַּוָּנָתוֹ דְּגַם לְהַמַּקְשֶׁן מַתְקִיף (דְּלָא נִימָא דְּרָבָא לָא קָאֵי אֶלָּא אַמִּילְתֵי' דְּרָ"ן וְלָא אַמַּאי דִּלְפָנָיו) וְדוֹחֵק: וְרָאִיתִי לְהַגָּאוֹן שִׁיבַת צִיּוֹן סי' כ"ב שֶׁדָּחָה הַכְרָעַת מָרָן חִיְדָּ"א לְמִינְקַט כְּרָבָא מִדְּאַתְקִיף וְלֹא אוֹתְבִינַן עלי' וכו' וְאָמַר מַר דְּאֵין מִזֶּה הֶכְרֵעַ דְּאִם הָיְתָה הָאַתְקָפְתָּא מֵאֵיזוֹ מִשְׁנָה אוֹ בָּרַיְיתָא שֶׁפִּיר קָאָמַר אֲבָל כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מִסְּבָרָא וְדִיּוּק וא"כ עָלֶיהָ אָנוּ דָּנִין אִי אִית לָן לְמִינְקַט כְּרָבָא אוֹ כָּרָ"ן דְּלֵית לי' הַאי סְבָרָא אתוד"ק וּבְהוֹרַמְנוּתֵי' דְּמַר אוֹמֵר אֲנִי דְּאֵין בָּזֶה כְּדֵי שְׁבִיעָה דְּהָא וַדַּאי סְתָמָא דְּשַׁ"ס הו"ל לְהָשִׁיב עַל דִּבְרֵי רָבָא דְּאַתְקָפְתֵּי' לָאו אַתְקָפְתָּא וּמִדְּלֹא הֵשִׁיב ש"מ דְּגַם חַכְמֵי הַשַּׁ"ס זיע"א לֹא מָצְאוּ דַּי הֵשִׁיב מַעֲנֶה לָשׁוֹן אַהַהּ אַתְקָפְתָּא וְרָ"ן גּוּפֵי' לָא חָזֵינָא דִּשְׁמִיעַ לי' אַתְקָפְתֵּי' דְּרָבָא וְלָא חָשׁ לי' דְּהָא לֹא הָיוּ פָּנִים בְּפָנִים עִם רָ"ן כמ"ש בש"ץ שָׁם מִדְּאָמְרִי' מַתְקִיף לַהּ רָבָא וְלָא קָאָמַר מַתְקִיף לי' וכו' וְאוּלַי רַב נַחְמָן גּוּפֵי' אִילּוּ הֲוָה שְׁמִיעַ לי' סְבָרְתֵּי' דְּרָבָא הֲוָה הָדַר בי' וְכֵיוָן דְּסְתָמָא דְּשַׁ"ס יָדִים מוֹכִיחוֹת דְּסָבַר וְקַבִּיל אַתְקָפְתֵּי' דְּרָ"ן כְּוָותֵי' אִית לָן לְמִינְקַט דהו"ל כְּאִילּוּ טַעְמֵי' דְּרַב נַחְמָן נְשָׁאַר בְּקֻשְׁיָא כמ"ש בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה, ומ"מ במחב"ר הֵבִיא דִּבְרֵי הַגָּאוֹן בה"ג וְהָרַמְבַּ"ם וְרַב

הַמְּאִירִי דְּנָקֵט טַעְמֵי' דְּרַב נַחְמָן וַיַּעַשׂ מִטְּעָמִים לִסְבָרָתָם וכ' הָרַב שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה והבי"ד הָרַב דְּבָרֵי מְנַחֵם שָׁם דִּלְפִי מ"ש במחב"ר דבה"ג וְהָרַמְבַּ"ם סָבְרִי כְּהָרַב הַמְּאִירִי דְּנָקֵיט כְּרָ"ן חָזַר הַדִּין דְּמִי שֶׁאֵין לוֹ מְגִילָּה יִקְרָא הַלֵּל ומני"ר השע"ת כָּתַב דנ"ל דְּגַם זֶה לֹא יִקְרָא הַלֵּל כֵּיוָן שֶׁלֹּא הי' בִּכְלַל תַּקָּנַת חֲז"ל וכו' עי"ש וְנִרְאֶה וַדַּאי דְּנָעֲלָם מֵעֵינֵיהֶם דִּבְרֵי הָרַב בַּקּוּנְטְרֵס שִׁיּוּרֵי בְּרָכָה שבברכ"י שֶׁשָּׁם כָּתַב דְּאַף לְטַעַם קְרִיאָתָהּ זוֹהִי הִלּוּלָא אֶפְשָׁר דְּאַף מִי שֶׁאֵין לוֹ מְגִילָּה לֹא יִקְרָא כְּלָל בִּבְרָכָה דְּכֵיוָן דְּלָא תַּקּוּן לֹא פְּלוּג וכו' עי"ש וּמִכָּל הָרָשׁוּם מִתְּבָאֵר דמ"ש הָרַב מִשְׁפָּט כָּתוּב בסי' תרצ"ג וְז"ל אִם אֵין לוֹ מְגִילָּה לֹא יֹאמַר הַלֵּל הַמְּאִירִי ט"ו וְדִבְרֵי הָרַב ברכ"י ע"כ הוּא שֶׁלֹּא בְּדִקְדּוּק דִּבְרֵי בברכ"י מְבֹאָר דְּהָרַב הַמְּאִירִי ס"ל דְּהָעִיקָּר כְּטַעְמֵי' דְּרַב נַחְמָן וְכָתַב מְפֹרָשׁ דִּלְהַאי טַעְמָא אִם אֵין לוֹ מְגִילָּה יֵשׁ לוֹ לִקְרוֹא אֶת הַהַלֵּל: עג הֲרוּגֵי ב"ד דקי"ל דְּסַיְּיף שְׁנֻּהֲרג בּוֹ נִקְבַּר עִמּוֹ אִם י"ל בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַכּוּ"ם עַיֵּין לְהַגָּאוֹן מָרָן חִיְּדָ"א בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה יו"ד סי' ט' מ"ש ע"ד הַגָּאוֹן שְׁאֵלַת יַעֲבֵ"ץ ח"ב סוֹף סי' קנ"ח: עַד הַעֲרָמָה מָצִינוּ דֵּוכְתֵי דְּבִמְילֵי דְּאוֹרָיְיתָא הִתִּירוּ הַעֲרָמָה וּכְנֶגֶד זֶה כַּמָּה מִילֵי דְּרַבָּנָן דְּלָא הִתִּירוּ הַעֲרָמָהוְאֵין לְדַמּוֹת הָעִנְיָנִים וְלֹא לָתֵת כְּלָל בָּזֶה לְחַלֵּק בֵּין דְּאוֹרָיְיתָא לִדְרַבָּנָן עַיֵּין מַה שֶּׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה הָרַב חַיֵּי אָדָם בהל' פֶּסַח בְּנִשְׁמַת אָדָם סי' ח' וּלְהַגְ' חת"ס א"ח סי' ס"ב וסי' קי"ג והמק"ח בְּסִפְרוֹ נַחֲלַת יַעֲקֹב בְּחֵלֶק הַתְּשׁוּבוֹת סי' א' וְדִבְרֵיהֶם סוֹבְבִים עַל מ"ש התב"ש בְּפָסְחִים דְּמִכִּירַת חָמֵץ מַה שֶּׁמּוֹעִיל הוּא מִשּׁוּם דְּהָוֵי הַעֲרָמָה בִּדְרַבָּנָן.

ובחת"ס הַנָּ"ל כָּתַב לְהַסְבִּיר חִילּוּק בֵּין הַעֲרָמָה לִמְרָמָה עי"ש וּבְעִיקַּר דִּבְרֵי התב"ש כ' בְּשׁוּ"ת שו"מ מַהֲדוּרָא ג' ח"א סי' רי"ד שֶׁמָּצָא בתשב"ץ ח"א סי' קל"ה שכ' כהתב"ש וּמֵביא ג"כ רְאָיָתוֹ. וְעַיֵּין בַּסְּפָרִים שֶׁרָשַׁמְתִּי בְּקוּנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת חָמֵץ וּמַצָּה סי' ט' אוֹת ט"ו ע"ד התב"ש: עה הִרְהוּר בד"ת בְּמִבּוֹאוֹת הַמְּטֻנָּפוֹת דְּאָסוּר אִם הוּא מִדְּאוֹרַ' אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן עַיֵּין לְהָרַב חַיֵּי אָדָם כְּלָל ג' בְּנִשְׁמַת אָדָם סי' ב' וּסְפָקוֹ הוּא לָמָּ"ד הִרְהוּר לָאו כְּדִבּוּר דָּמֵי (וְכֵן פָּסְקוּ ריהפ"ו) עי"ש וּמִשְׁמַע דְּלָמָּ"ד כְּדִבּוּר דָּמֵי וְצִדֵּד הָרַב שאג"א בסי' כ"ד דְּהָכִי אִית לָן לְמִינְקָט וְהָרַב הלק"ט בח"ב סי' קנ"ט (ה"ד בְּשׁוּ"ת אוֹר לִי סי' מ"ט) כָּתַב דקי"ל כמ"ד כְּדִבּוּר דָּמֵי א"כ לְדִידְהוּ פָּשׁוּט דְּאִיסּוּר הַהִרְהוּר בְּמִבּוֹאוֹת מְטֻנָּפוֹת הוּא מִן הַתּוֹרָה: וּלְעִנְיָן מְבָרֵךְ בְּהִרְהוּר אִי אִיכָּא מִשּׁוּם לֹא תִּשָּׂא רָשַׁמְתִּי במע' הב' אוֹת קט"ו בד"ה וּלְעִנְיָן מְבָרֵךְ עי"ש: עו הִרְהוּרֵי עֲבֵירָה קָשִׁים מֵעֲבֵירָה עַיֵּין בס' מַכְתֵּב לְחִזְקִיָּהוּ בְּחִידּוּשָׁיו למס' ר"ה דַּף ט"ז שקו"ט לְיַיְשֵׁב הַהִיא דַּאֲמוּר מַחֲשָׁבָה רָעָה אֵין מִצְטָרֵף לְטוֹבָה ועי' לְרַבֵּינוּ בְּחַיֵּי בס' כַּד הַקֶּמַח בְּמַעֲרֶכֶת טַהֲרַת הַלֵּב מ"ש בָּזֶה וּמַעֲרֶכֶת ר"ה ד"ה הַתְּשׁוּבָה וּשְׁנוֹת יָמִין ח"ב דַּף קל"ד ע"ב: עז הִרְהוּרֵי עֲבֵירָה אִם בִּשְׁעַת אֲנִינוּת וְצַעַר חָיְישִׁינַן לְהִרְהוּרֵי עֲבֵירָה עַיֵּין תוס' סַנְהֶדְרִין כ' ע"א ד"ה נָשִׁים וצ"ע מִדְּאָמְרִינַן בפ"ד דְּקִידּוּשִׁין דַּף פ' ע"ב וְרַבָּנָן ס"ל כרי"ץ דְּאָמַר אֲפִילּוּ בִּשְׁעַת אֲנִינוּתוֹ שֶׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו יִצְרוֹ וְיֵשׁ לְעַיֵּין בְּשׁוּ"ת הָרַב אֲבַק דְּרָכִים שְׁצִיֵּין בס' מְלֹאכֶת שְׁלֹמֹה בְּשׁוּ"ת יוֹ"ד סי' י"ג עי"ש ואמצ"א וְעַיֵּין מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּקוּנְטְ' אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת אֲבֵלוּת סי' קצ"ט ובאס"ז עַל כְּתֻבּוֹת דַּף ד' אמ"ש בַּשֵּׁ"ס הָא בַּאֲבֵלוּת הָא בַּאֲבֵלוּת דְּיָדָהּ וּבְחִנָּא וְחִסְדָּא דַּף ס"ד ע"ד: וְאִם מִפְּנֵי חֲשַׁשׁ הִרְהוּר עֲבֵירָה מְבַטְּלִינַן מִצְוָה דְּאוֹרָיְיתָא, הג' מוהרי"מ סי' י"ז הוֹכִיחַ עַל פִּי סֻגְיַת הַשַּׁ"ס פ"ק דְּסוֹטָה דַּף ח' דְּמְבַטְּלִין עי"ש וְגַם מִצַּד הַסְּבָרָא נִרְאֶה דְּמְבַטְּלִין מִצְוָה דְּאוֹרָיְיתָא בשוא"ת מִשּׁוּם הִרְהוּר כֵּיוָן דְּאִיסּוּר הִרְהוּר

עֲבֵירָה הוּא אִיסּוּר תּוֹרָה כמ"ש הָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר סִי' ג' אוֹת ט"ז בְּשֵׁם הַתּוֹסָ' בַּע"ז דַּף כ' וּסְמָ"ג לְאַוִּין קכ"ו וְסָמָ"ק מִצְוָה כ"ד וְרַבֵּינוּ יוֹנָה שבס' הַחֲרָדִים וכו' ומוהרד"ך וכו' וּבֵיאֵר שָׁם דְּיֵשׁ סוֹבְרִים דְּהוּא לָאו גָּמוּר וְאַף לְהַסּוֹבְרִים דְּאֵינוֹ לָאו גָּמוּר הָא מִיהָא אִיסּוּר דְּאוֹרָיְיתָא הוּא עיש"ב וא"כ פְּשִׁיטָא דְּיֵשׁ לָנוּ לָחוּשׁ לוֹ אַף בְּמָקוֹם בִּיטּוּל מִצְוַת עֲשֵׂה בשוא"ת: וְאִם בְּמָקוֹם פַּחַד וּבִיעָתוּתָא חָיְישִׁינַן לְהַרְהוּרֵי עֲבֵירָה עַיֵּין נְדָה דַּף י"ג סוֹף ע"א הָכָא נָמֵי כֵּיוָן דִּבְעִיתִי לָא אָתֵי לְהַרְהוֹרֵי וְכָתַב מָרָן הב"י בא"ח סִי' ג' שֶׁהִשְׁמִיטוֹ הַפּוֹסְקִים זֶה מִשּׁוּם דְּלָא בְּקִיאִינַן בְּהֵי בִּיעָתוּתָא לָא אָתֵי לְהַרְהוּרֵי וְהַכֹּל לְפִי הָאָדָם וכו' וְעַיֵּין שָׁם בְּמָגֵן אַבְרָהָם ס"ק י"ד ובמחה"ש שָׁם אַהֲהֵיא דְּאָמְרִינַן לְנַסֵּךְ אֵין פְּנַאי לִבְעוֹל יֵשׁ פְּנַאי: עוֹד הָנָאָה אִי לוֹקִין עַל הַהֲנָאָה בְּלֹא אֲכִילָה עַיֵּין לְהָרַב קוֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּמַעֲרֶכֶת הא' אוֹת כ"ג וְעִנְיָן זֶה הוּא מְקֻצוֹעַ גָּדוֹל הֶאֱרִיכוּ בּוֹ הָרַבָּנִים מִשְׁנָה לַמֶּלֶךְ הל' יְסוֹדֵי הַתּוֹרָה פֵּ"ה והל' חָמֵץ פ"א ה"ח ופר"ח וּבִרְכֵּי יוֹסֵף וּנְהַר שָׁלוֹם וְשַׁלְחָן גָּבוֹהַ סִי' תמ"ג וְעַיֵּין עוֹד בַּיּוֹ"ד סִי' פ"ז בְּיַד דָּוִד אוֹת ב' סִפְרֵי דְּבֵי רַב דַּי רָשִׁים בָּזֶה וְעַיֵּין בְּגִלְיוֹן שַׁ"ס יְרוּשַׁלְמִי בְּעָרְלָה דַּף י"ב ע"א כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה יו"ד רֵישׁ סִי' קכ"ג מִכְתָּב שְׁלֹמֹה סִי' פ"ה שַׁאֲגַת אַרְיֵה ח"ב בְּדַף ע"א ע"ג יְמֵי שְׁלֹמֹה דַּף נ"א ע"ב פְּרִי מְגָדִים בִּפְתִיחָה לְהל' בב"ק אוֹת ג' מוהר"ץ הִירְשׁ חַיּוֹת לב"ק דַּף מ"א הָעֵמֶק שְׁאֵלָה ע"ד הַשְׁאֵלְתּוֹת בפר' צו שְׁאֵלְתָא ע"ה ובס' עַמּוּדֵי אֵשׁ בחי' עַל הַיְרוּשַׁ' בפ"ג דמס' עָרְלָה הֵ"א לְשׁוֹן לִימּוּדִים רֵישׁ חיו"ד: וְאִם בְּאִיסּוּר הֲנָאָה דנפק"ל מִלֹּא יֹאכַל לֹא תֹאכְלוּ שִׁיעוּרוֹ בִּכְזַיִת כְּמוֹ בַּאֲכִילָה כֵּיוָן דָּאֲפָקֵיהּ בל' אֲכִילָה אוֹ שִׁיעוּרוֹ בַּהֲנָאַת פְּרוּטָה נִשְׁאַל עַל זֶה רעק"א בסי' ק"ץ וכ' דְּיֵשׁ רְאָיָה דְּשִׁיעוּרוֹ בִּפְרוּטָה מִמַּה שֶּׁאָמְרוּ בב"ק דַּף מ"א ס"כ נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא לֹא יֵהָנֶה וּמַיְישֵׁב בְּזֶה קֻוּשְׁיַת ה"ה בְּמִשְׁנָה לַמֶּלֶךְ פי"ג מהל' שְׁגָגוֹת ד"ה אָמְנָם וְנָעְלַם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי הַמִּשְׁנָה לְמֶלֶךְ פ"א דְּמְעִילָה ה"ג דִּפְשִׁיטָא לֵיהּ דְּאִיסּוּר הֲנָאָה דָּנְפֵיק מִלְּשׁוֹן אֲכִילָה שִׁיעוּרוֹ בְּכַזַּיִת כַּאֲכִילָה ועי' בְּצִיּוֹן לְנֶפֶשׁ חַיָּה לַפְּסָחִים דַּף כ"ב ע"ב וּבִפְרִי מְגָדִים בִּפְתִיחָה לְהִלְכוֹת פֶּסַח ח"ב פ"ג אוֹת ד' וּבְשׁוּ"ת דִּבְרֵי מָרְדְּכַי פְּרִידְבּוֹרְג הוֹכִיחַ מִשְּׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת בַּשַׁ"ס דְּשִׁיעוּרוֹ בִּפְרוּטָה וְאֶחָד מֵהֶם הוּא רָאִיתָ ר"ע אֵיגֶר עי"ש בסי' מ"ח (הַשֵּׁנִי) וְעַיֵּין בס' דַּרְכֵי הוֹרָאָה ח"ב פֶּרֶק כ"ה וְלֹא זָכַר שֹׁר דִּבְרֵי הַצִּיּוּן לְנֶפֶשׁ חַיָּה הַנָּ"ל כיעוי"ש ובפ' ח"ן נִמְשַׁךְ אַחַר סְבָרַת רעק"א דְּשִׁיעוּרוֹ בִּפְרוּטָה עי"ש וּבְסֵפֶר עַמּוּדֵי אֵשׁ סִי' ד' דַּף כ"ה ע"ג ד"ה וְיֵשׁ לַחְקוֹר הֶאֱרִיךְ בָּזֶה עי"ש: וְדָבָר שֶׁאָסוּר בַּהֲנָאָה וְעוֹשֶׂה דָּבָר שֶׁאֵין גּוּפוֹ נֶהֱנֶה מִמֶּנּוּ לֹא אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְלֹא סִיכָה רַק שֶׁמֵּרִיחַ מִמֶּנּוּ לִרְפוּאָה דֶּרֶךְ סְגֻלָּה אע"ג דקיי"ל רֵיחָא לָאו מִילְּתָא הִיא מ"מ מַה שֶּׁמִּתְרַפְּאִין בּוֹ חֲשִׁיבָה הֲנָאָה וְאָסוּר וְכֵן אִם דֶּרֶךְ סְגֻלַּת הַדָּבָר הוּא לְהַנִּיחוֹ עָלָיו וְאֵין גּוּפוֹ נֶהֱנֶה מִמֶּנּוּ רַק שֶׁמִּתְרַפֵּא בּוֹ כ"כ מָרָן חִיד"א בְּסֵפֶר שִׁיּוּרֵי בְּרָכָה יו"ד סִי' שמ"ט וְאָסַר לַעֲשׂוֹת סְגֻלָּה לְחוֹלֶה ע"י עִישּׁוּן שֵׁן שֶׁל מֵת דקי"ל לְהַחְמִיר כְּדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּגַם מֵת עַכּוּ"ם אָסוּר בַּהֲנָאָה וַהֲנָאַת הָרְפוּאָה הֲנָאָה הִיא וְזֶה נִלְמַד ממ"ש בְּסַנְהֶדְרִין דַּף מ"ז דְּהָווּ נָקְטֵי מִקְבְּרֵיהּ דְּרַב לְקַדַּחַת וְלֹא הֲוַתר אֶלָּא מִשּׁוּם דְּקַרְקַע עוֹלָם הוּא וּמַה שֶּׁעָשׂוּ בְּעָפָר קִבְרֵיהּ דְּרַב וַדַּאי הַיְינוּ עִישּׁוּן אוֹ לְהַנִּיחַ הֶעָפָר עָלָיו וְכַיּוֹצֵא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ הֲנָאָה וְאַפֵּ"ה לֹא הִתִּירוּ אֶלָּא מִשּׁוּם קַרְקַע עוֹלָם מוּכָח דַּהֲנָאַת הָרְפוּאָה הָוְיָא הֲנָאָה וה"ה לנ"ד עכ"ל.

וְיֵשׁ לְהָבִין דמ"מ וַדַּאי לָא חֲשִׁיב הֲנָאָה כְּדַרְכָּהּ דְּהָא אֵין דֶּרֶךְ הֲנָאָתוֹ בְּכָךְ וַהֲרֵי הוּא כְּהַנִּיחַ חֶלֶב חַי ע"ג מַכָּתוֹ (פְּסָחִים דַּף כ"ד ע"ב) ופירש"י דְּחֵלֶב אֵין דֶּרֶךְ הֲנָאָתוֹ אֶלָּא בְּהַבְעָרָה

וְלִמְשׁוֹחַ עוֹרוֹת וְלֹא לִרְפוּאָה וְכֵיוָן שֶׁהוּא שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲנָאָתוֹ יֵשׁ לְהַתִּיר מְשׁוּם חוֹלִי וכ"כ הָרַב זֶרַע אֱמֶת בח"ב סוֹף סי' מ"ט דְּמַוְתָּר לְחוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה לֶאֱכֹל חֲתִיכוֹת עִגּוּלִים קְטַנִּים מְרֻקָּחִים בְּהַרְבֵּה מִינִים שֶׁבְּכְלָלָם יֵשׁ עֶצֶם גַּלְגֶּלֶת אָדָם שָׁרוּף וְכָתוּת וְהָיָה' טַעְמוֹ מְשׁוּם שֶׁדֶּרֶךְ לֶאֱכֹל אוֹתָם כְּרוּכִים בְּחָמֵץ נַוקְשֶׁה דַּק כִּנְיָיר וכו', וא"ת מ"מ נֶהֱנָה דְּמִתְרַפֵּא מִזֶּה הָעֶצֶם הָא וַדַּאי חֲשִׁיב שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲנָאָתוֹ דְּעִיקַּר הֲנָאַת עֲצָמוֹת הוּא לַעֲשׂוֹת תַּרְוָודוֹת וְכַיּוֹצֵא וְדָמֵי לִמ"ש רַשִׁ"י בִּפְסָחִים דַּף כ"ב (כ"ד) עכ"ל וּכְבָר יָדוּעַ דְּיֵשׁ פּוֹסְקִים מַתִּירִים אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם חוֹלִי כְּשֶׁעוֹשֶׂה שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲנָאָתוֹ אֶלָּא דְּלָא קִיי"ל כֵּן כְּמוֹ שֶׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת כ"ב עִי"ש אֲבָל בְּמָקוֹם חוֹלִי פָּשׁוּט דְּמַוָּתָר וְאוּלַי ס"ל לְחַלֵּק בֵּין רְפוּאָה שֶׁהִיא עפ"י דֶּרֶךְ הַטֶּבַע לִרְפוּאָה שֶׁהִיא דֶּרֶךְ סְגֻלָּה כְּמוֹ שֶׁמְּחַלֵּק הָרַמְבַּ"ם לְעִנְיַן חוֹלֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה וְצָרִיךְ לְהִתְיַישֵׁב במ"ש מָרָן חִיְּדָ"א בְּסֵפֶר ברכ"י א"ח סי' ש"א אוֹת ו' וּלְהָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר שָׁם ואכ"מ ואיה"ש יִתְבָּאֵר בְּמַעֲרֶכֶת הָרִי"שׁ: עט הָעַלְמָה הַחִילּוּק שֶׁבֵּין הָעַלְמָה לְשִׂכְחָה עַיֵּין לְהָרַב קה"י במע"ל ח"ב אוֹת תפ"ט בְּשֵׁם תוס' מַסֶּכֶת שַׁבָּת דַּף ע' ד"ה הָעִלֵּם: פ הַגְּבָהָה אִם הוּא קִנְיָן דְּאוֹרָיְיתָא אוֹ דְּרַבָּנָן כְּתַב הָרַב מִשְׁנַת ר"א ח"ב בְּזִכְרוֹנוֹת מער' זוֹ אוֹת מ דְּמִתְבָּרֵר מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וְהָרַמְבַּ"ן וְהָרִיטְבָ"א וְהָרָ"ן בפ"ק דְּקִידּוּשִׁין בְּמַתְנִי' דְּנָכְסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת וכו' שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן עי"ש וַאֲנִי מָצָאתִי מְבֹאָר כֵּן בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בסה"מ בשע' רמ"ה שכ' וְהַמְּשִׁיכָה תַּקָּנַת חֲכָמִים וְכֵן מְסִירָה וְהַגְּבָהָה ע"כ וּמַה שֶּׁצִּיֵּין במשר"א למ"ש בְּדִבְרֵי אֱמֶת דַּף ס"ט ע"ב הוּא לְפִי הַנִּרְאֶה מ"ש בַּקּוּנְטְרֵס ז סי' ג' ד"ה וְעַל פִּי וכו' (דַּף צ"ו ע"ב מִדְּפוּס חָדָשׁ) עי"ש שכ' שֶׁדַּעַת רַשִׁ"י וְהָרַמְבַּ"ן שֶׁהַגְּבָהָה בְּמַתָּנָה אֵינוֹ קוֹנֶה אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְחָקַר אֵיךְ מְהַנֵּי לְעִנְיַן גֵּט: וְאִי מְהַנֵּי הַגְּבָהָה בְּפִיו אוֹ בָּעֵינַן שֶׁיַּגְבִּיהַּ בְּיָדוֹ בְּדַוְקָא עַיֵּין לְהָרַב מִכְתָּב שְׁלֹמֹה סי' ס"ט: וְאִי בָּעֵינַן הַגְּבָהָה ג' טְפָחִים עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בַּקּוּנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת אַרְבָּעָה מִינִים סי' ג' אוֹת ו' וְעַיֵּין מַהשְׁהָאֲרִיךְ בָּזֶה בְּשׁוּ"ת שְׁבִסּוֹף סֵפֶר נְתִיבוֹת הַשָּׁלוֹם ח"ב דַּף ב' ע"א וָהָלְאָה: פא הֶיקֵף גְּוִיל אִי בָּעֵינַן בס"ת אוֹ דַּוְקָא בִּתְפִלִּין.

עַיֵּין לְהָרַבָּנִים אוּרִים גְּדוֹלִים לִימּוּד א' רָמְזוּ מָרָן חִיְּדָ"א במחב"ר א"ח סי' ל"ב אוֹת ו', וּלְהָרַב הַמַּגִּיהַ בְּסֵפֶר מֶשֶׁק בֵּיתִי אוֹת קכ"ח וּבְכַמָּה תשו' מֵרַבָּנָן בָּתְרָאֵי זַ"ל פְּשִׁיטָא לְהוּ דְּבָעֵינַן הֶיקֵף גְּוִיל בס"ת כְּמוֹ בִּתְפִלִּין מִבְּלִי פּוֹצֶה פֶּה לְגַמְגֵּם בַּדָּבָר כְּמוֹ שֶׁיֵּרָאֶה הָרוֹאֶה בדב"ק וְלֹא רָאִיתִי צוֹרֶךְ לְהַעֲלוֹתָם עַל הַסֵּפֶר כִּי נִרְאֶה דָּבָר פָּשׁוּט כֵּן: פב הַתָּרָאָה לְעֵדִים עפ"י קְרוֹבִים לַלָּוֶה אוֹ לַמַּלְוֶה בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת אִי מְהַנֵּי, עַיֵּין להג' מָהַרְשָׁ"א ע"ד תוס' שְׁבוּעוֹת דַּף ל"ז ד"ה הֲזִיד וכו' שֶׁסּוֹבֵר דל"מ וּמִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא הָרָ"ן בהל' פ' כָּל הַנִּשְׁבָּעִין אַמַּתְנִי' דְּכְשֶׁנִּגְדּוּ חָשׁוּד עַל הַשְּׁבוּעָה אֶחָד שְׁבוּעַת הָעֵדוּת וכו' עי"ש מַה שהצ"ע מוּכָח דְּמְהַנֵּי הַתָּרָאָה לוּלֵא דְּאִיכָּא לְמֵימַר דִּילְמָא אִישְׁתְּלוֹ וְגַם הָרָ"ן מוֹדֶה לְמַה שֶּׁנִּרְאֶה מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א דְּהַתְרָאַת הַקְּרוֹבִים מְהַנֵּי לְהוֹצִיא מָמוֹן וְהָכִי נָמֵי נִימָא דְּמְהַנֵּי לְמַלְקוּת וצ"ע, וְעַיֵּין מַכּוֹת דַּף ו' ע"ב הוּבָא בְּסַנְהֶדְרִין ט' ע"ב פְּלוּגְתָּא דְּרַבָּנָן ור"י אִי מְהַנֵּי הַתָּרָאָה מֵאַחֵרִים זוּלַת הָעֵדִים וקיי"ל כְּרַבָּנָן דְּלָא בעי' הַתָּרָאָה מִפִּי הָעֵדִים, וְכָתַב הרמ"ה בחי' לְסַנְהֶדְרִין לְדַף ע"א ע"א אַמַּתְנִיתִין דְּמַתְרִין בּוֹ בִּפְנֵי ג' דִּלְרַבָּנָן אֲפִילּוּ הַתְרַאת אָבִיו וְאִמּוֹ שֶׁל בֵּן סו"מ מְהַנֵּי עי"ש וק"ל: פג הַתָּרָאָה אע"ג דִּבְכָל חַיָּיבֵי מִיתוֹת וּמַלְקִיוֹת בעי' הַתָּרָאָה

בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה דאל"כ יָכוֹל לוֹמַר שֶׁכַּחְתִּי מ"מ מָצִינוּ בְּחַיָּבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין דַּף ל"ב הַתְרָאָה בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה דְּתָנַן בבסו"מ (סַנְהֶדְרִין ע"א סוֹף ע"א) מַתְרִין בּוֹ וכו'.

וְכָתַב רַשְׁ"י לָאו מִשּׁוּם הַתְרָאָה גְּמוּרָה וכו' עי"ש הָא קָמָן דְּמַלְקִין וְשׂוֹרְפִין בְּהַתְרָאָה זוֹ אַף שֶׁאֵינָהּ בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה עכ"ל הָרַדְבָ"ז בַּחֲדָשׁוֹת סי' שפ"ד וְהִנֵּה הרמ"ה בחי' לְסַנְהֶדְרִין שָׁם פי' ג"כ כִּדְבְרֵי רַשְׁ"י דְּלָאו הַתְרָאָה גְּמוּרָה וכו' מִשּׁוּם דְּבָעֵי' מַעֲשֶׂה תוכ"ד לְהַתְרָאָה עי"ש וְיֵשׁ לְהָבִין אַמַּאי לָא ק"ל לְהרמ"ה ע"ד רַשְׁ"י דל"ל טַעְמָא מִשּׁוּם הת"ס ת"ל מִשּׁוּם דְּבָעֵי' מַעֲשֶׂה תוכ"ד לְהַתְרָאָה לָכֵן נִרְאֶה לְעִנ"ד דהרמ"ה ז"ל אֶפְשָׁר דס"ל דמ"ש רַשְׁ"י שָׁם וּלְאַחַר זְמַן יַעֲשֶׂה וכו' טַעַם אַחֵר הוּא וְהַיְינוּ כְּטַעַם הרמ"ה, וְכֵן רָאִיתִי לְהָרַב דָּרְךְ הַמֶּלֶךְ דַּף מ"ג ע"ב שפי' כֵּן בְּכַוָּנַת רַשְׁ"י ז"ל עי"ש (עַיֵּן לְעֵיל אוֹת נ"ג ד"ה גַּם) וצ"ע עַל הָרַדְבָ"ז הֵיכִי מוּכָח מֵהָא דל"ב הַתְרָאָה סָמוּךְ לְמַעֲשֶׂה דְּנֵימָא דְּלְעוֹלָם הַהַתְרָאָה שֶׁמַּתְרִין בּוֹ הָעֵדִים הִיא סָמוּךְ לְמַעֲשֶׂה מַמָּשׁ בתוכ"ד כְּכָל הַהַתְרָאוֹת דְּעָלְמָא אֶלָּא דְּמַאי דְּתָנַן דְּמַתְרִין בּוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ אֵינוֹ ר"ל הַתְרָאָה גְּמוּרָה מֵהַטְּעָמִים שֶׁכָּתַב רַשְׁ"י והרמ"ה אֲבָל וַדַּאי דְּהָעֵדִים מֵתָרִים בּוֹ בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה, עַיֵּן הָרַמְבַּ"ם פ"ז מֵהִלְכוֹת מַמְרִים הל' וּמַשְׁמַע וַדַּאי דְּהַיְינוּ הַתְרָאָה כְּכָל הַתְרָאוֹת דְּעָלְמָא וְאִיבָּרָא דְּמִדְּבְרֵי הָרַב תוי"ט בְּסַנְהֶדְרִין שָׁם נִרְאֶה דְּפַלִּיגוּ הרמב"ס וְרַשְׁ"י דְּלְרַשְׁ"י ל"ב הַתְרָאָה וּלְהָרַמְבַּ"ם בעי' הַתְרָאָה.

אַךְ לְעִנ"ד אֵינוֹ מֻכְרָח אֶלָּא כַּוָּנַת רַשְׁ"י לוֹמַר דְּהַתְרָאָה שֶׁמַּתְרִין בּוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ אֵינָהּ הַתְרָאָה גְּמוּרָה אֶלָּא תּוֹכָחָה בְּעָלְמָא לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר אֵינָנּוּ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹלֵינוּ כמ"ש הרמ"ה אוֹ מִשּׁוּם וְיִסְּרוּ אוֹתוֹ כמ"ש רַשְׁ"י.

וְתוּ אַף דְּנֵימָא דְּכַוָּנַת רַשְׁ"י דְּלֵיכָּא הַתְרָאָה סָמוּךְ לְמַעֲשֶׂה אֶלָּא בְּהַתְרָאַת אָבִיו וְאִמּוֹ סַגִּי אַף דְּהִיא שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה מ"מ מִדִּבְרֵי הר"מ וַדַּאי לָא מוּכָח הָכִי וּסְתָמוֹ כְּפֵירוּשׁוֹ דְּבָעֵי' הַתְרָאָה כְּכָל הַתְרָאוֹת דְּעָלְמָא וְהַדִּין נוֹתֵן כֵּן דְּמֵי הוֹצִיא הַתְרָאָה זוֹ מִכְּלַל כָּל הַהַתְרָאוֹת דְּעָלְמָא לְהַחְמִיר עָלָיו דְּאַף שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה לְיַחֲשִׁיב הַתְרָאָה וצ"ע וּבְעִיקָּרָא דְּמִילְּתָא דְּבָעֵי' הַתְרָאָה סָמוּךְ לְמַעֲשֶׂה, עַיֵּן בְּמַה שֶׁהֶאֱרִיכוּ הָרַבָּנִים דִּבְרֵי אֶמֶת רֵישׁ קוּנְטְרֵס ה', דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ שָׁם, חִינָּא וְחִסְדָּא דַּף קס"א ע"ג וְאֵילָךְ, ומש"ש הָרַב דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ בְּשֵׁם הרב"ד דמק' ע"ד רַשְׁ"י מִסֶּוֶג' דְּמַכּוֹת דַּף ו' ע"ב, עַיֵּן לְהרמ"ה סַנְהֶדְרִין הַנַּ"ל דק"ל נָמֵי מִסֶּוֶג' הַהִיא עי"ש ד"ק: וּבְגוּף דִּין הַתְרָאָה אִם צָרִיךְ לְפָרֵט לוֹ עַל אֵיזֶה לָאו עוֹבֵר אוֹ סַגִּי בְּמַה שֶׁיֹּאמְרוּ לוֹ שֶׁעוֹבֵר אִיסּוּר פ' כָּתַב בְּשׁוּ"ת בִּנְיַן צִיּוֹן הַחֲדָשׁוֹת סִימָן קל"ד דְּמִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם פ"ב מֵהִלְכוֹת סַנְהֶדְרִין מוּכָח דְּאֵין צָרִיךְ לְהַתְרוֹת בּוֹ הַלָּאו וְאֵין סְתִירָה לָזֶה מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י בִּשְׁבוּעוֹת דַּף כ' ע"ב ד"ה וְאַזְהָרָתֵיהּ וכו' עי"ש: פד הֵיקֵשׁ אִי בָּעֵינַן שֶׁיְּקַבֵּל מֵרַבּוֹ אוֹ יָכוֹל לָדוּן מֵעַצְמוֹ, עַיֵּן לְהָרַבָּנִים מָרָן חִיד"א בְּסֵפֶר יָעִיר אֹזֶן מער' זוֹ אוֹת מ"א, וּמִקְּנֶה אַבְרָהָם במ"ב אוֹת ע"ח וְלֹא זָכְרוֹ שָׂרִים דִּבְרֵי רַבֵּינוּ המשל"מ בְּהִלְכוֹת קָרְבַּן פֶּסַח הי"ג עי"ש: וְהֵיקֵשׁ לְמֻחֱצָה רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת שי"א ע"ש: וְהָא דקיי"ל כָּל הֵיכָא דְּאִיכָּא לַאֲקוּשֵׁי לְקֻלָּא וּלְחוּמְרָא מַקְשִׁינַן לְחוּמְרָא, עַיֵּן לְהָרַב מִקְּנֶה אַבְרָהָם במ"ב סוֹף אוֹת קמ"א וַאֲנִי עָנִי כָּתַבְתִּי אֵיזֶה חִילּוּקִים בְּכָלָל זֶה הֲלֹא הֵם כְּתוּבִים בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת קמ"א עי"ש: פֶּה הוּא דְּאָמַר כִּי הַאי תַּנָּא, עַיֵּן בְּמַה שֶׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַחֵי"ת אוֹת ק"ג ד"ה וַאֲנִי אָמַרְתִּי: פו הַגָּדָה בב"ד דְּכֵיוָן שֶׁהִגִּיד שׁוּב אֵינוֹ חוֹזֵר וּמַגִּיד, רָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת פ"ב ק"א ק"ב ק"ג בס"ד: פז הַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר הָרַב

חִינָּא וְחִסְדָּא נר"ו בח"ב בקו"א דַּף י"ג ע"ב הֲבִיא מִכַּמָּה רַבְוָותָא דְּלָא אָמְרִינַן כֵּן אֶלָּא בתוכ"ד ועפי"ז עָמַד מַתְמִיהַּ ע"ד הָרַב פמ"א ח"ב סי' נ"ג בְּעֵדִים שֶׁהֵעִידוּ עַל קִיּוּם הַשְּׁטָר וְאַחַר זְמַן אָמְרוּ שֶׁהֵעִידוּ שֶׁקֶר וְאֵין מַכִּירִים חת"י דְּאֵין נֶאֱמָנִים מִשּׁוּם דְּאֵין אָדָם מֵשִׂים עַצְמוֹ רָשָׁע דְּלָמָּה לִי מֵהַאי טַעְמָא תִּיפּוֹק לֵיהּ דְּלָא אָמְרִינַן הַפֶּה שֶׁאָסַר אֶלָּא בתוכ"ד עי"ש וְנֶעְלַם מֵהָרַב נר"ו דְּאִיכָּא מַרְבְּוָותָא דְּסָבְרִי דְּאָמְרִינַן הַפֶּה שֶׁאָסַר וכו' אֲפִילּוּ אַחַר כד"ד וא"כ הָיָה אפ"ל דהרפמ"א נָקֵיט טַעְמָא רְוִיחָא דְּאָתֵי ככ"ע אֶלָּא דְּמַה שֶּׁיֵּשׁ לַעֲמוֹד ע"ד הָרַב פמ"א הוּא לְפִי מַה שֶּׁהִכְרִיחַ הָרַב דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ דע"כ לָא פְּלִיגִי אֶלָּא כְּשֶׁדָּבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים מְתָרְצִי אֶת דְּבָרָיו הָרִאשׁוֹנִים אֲבָל אִם הֵם חֲזָרָה גְּמוּרָה לֹא עיי"ש בְּדַף מ"ד וְדַף מ"ו ע"א וע"ב, וְעַיֵּין בְּהָרַדְבָּ"ז הַחֲדָשׁוֹת סי' שצ"ח וּלְהָרַבָּנִים מָרָן מוהריט"א בְּהִלְכוֹת יו"ט פֶּרֶק ה' דְּבכורות אוֹת מ"ט, וְיַד מַלְאָכִי בִּכְלָלֵי הַדִּינִים אוֹת קצ"ה וְאוֹת ר', וּמִקְנָה אַבְרָהָם אוֹת צ"ט, וְחִינָּא וְחִסְדָּא דַּף פ' ע"א, וְאוּרִים וְתֻמִּים סי' פ"ב בְּסוֹף כְּלָלֵי הַמִּיגּוֹ אוֹת ק"מ וְרַשַּׁ"י כְּתֻבּוֹת ק"ט ע"ב ד"ה נֶאֱמָן שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר וכו' נִרְאֶה דס"ל דְּאָמְרִינַן הַפֶּה שֶׁאָסַר לְאַחַר כד"ד, עַיֵּין לְהָרָ"ן בַּהֲלָכוֹת שָׁם, וְעַיֵּין ש"ע אה"ע סי' קנ"ב ס"ו, וּלְהָרַב פַּחַד יִצְחָק בְּמַעֲרֶכֶת אִשָּׁה שֶׁאָמְרָה (דַּף רנ"ב ע"א מ"ד חֹדֶשׁ) מ"ש בְּשֵׁם הנח"ץ וְדוֹק: פַּח הַלְוָאָה דְּאָסוּר לְהִלּוֹת בְּלֹא שְׁטָר וְעֵדִים נִרְאֶה מִדִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים בח"מ רִישׁ סי' ע' דְּאִיכָּא אִיסּוּרָא ועי"ש לְמָרָן חִיד"א בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה, אַךְ בְּסֵפֶר יָעִיר אֹזֶן מַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת ק"ג הֲבִיא דִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א לִמְגִילָּה דַּף כ"ח דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדַּת חֲסִידוּת וְאֵין בּוֹ אֲפִילּוּ אִיסּוּר דְּרַבָּנָן עי"ש, וּבָזֶה יֵשׁ לְהַפִּיךְ בִּזְכוּת הַרְבֵּה מְאֹד בזה"ז שֶׁאֵין נִזְהָרִים בָּזֶה דְּיֵשׁ לָהֶם סְמִיכַת חֲכָמִים מ"ש הָרִיטְבָ"א בְּשֵׁם רַבּוֹ.

וְרַבֵּינוּ התוי"ט בְּפִלְפְּלָא חָרִיפְתָּא ע"ד הָרֹא"ש בְּסוֹף אֵיזֶהוּ נָשֶׁךְ כָּתַב ג"כ לְיַיְשֵׁב הַמִּנְהָג וְלֹא יָשְׁרוּ דְּבָרָיו בְּעֵינֵי הָרַב מוהר"ם שִׁיף שָׁם כמ"ש הָרוֹאֶה, ומ"מ פָּשׁוּט דְּצָרִיךְ לְיַזְהֵר בָּזֶה כֵּיוָן דְּמַשְׁמָעוּת דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים הוּא דְּנָקְטִינַן כְּרַב יְהוּדָה דְּאָמַר עוֹבֵר בִּלְפָנֵי עִוֵּר וְגַם מַשְׁמָעוּת דִּבְרֵיהֶם דְּאָסוּר מִן הַדִּין, וּכְבָר הֶאֱרִיכוּ בְּעִנְיָן זֶה שְׁנֵי גְּדוֹלֵי דּוֹרֵנוּ יצ"ו בְּשׁוּ"ת בֶּן יְהוּדָה סי' קנ"ג וקנ"ד דְּאָסוּר מִן הַדִּין (וְלֹא רָאוּ דִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א הַנַּ"ל) לְדַעַת גְּדוֹלֵי הַפּוֹסְקִים וְעִם שֶׁכָּתַב בסי' קנ"ד לְיַיְשֵׁב הַמִּנְהָג בְּדוֹחַק הוּא רַק לְהַסּוֹחֲרִים הַלּוֹוִין וּמְלַוִּין זֶה לָזֶה וְאֵין רְצוֹנָם לְהוֹדִיעַ זֶה לַאֲחֵרִים וכו' עי"ש, וְהָרַב מַזַּל שָׂעָה בְּלִיקּוּטִים דַּף ק"ד ע"ד הֶאֱרִיךְ קְצָת בְּדִין זֶה וְהֵבִיא קֻוּשְׁיַת הָרִאשׁוֹנִים דְּכִי מַלְוֶה בִּפְנֵי עֵדִים מַאי מְהַנֵּי הָא אַכַּתִּי מָצֵי לְמֵימַר פָּרַעְתִּי ושקו"ט בְּהַטְּעָמִים שֶׁנֶּאֶמְרוּ בָּזֶה וְגַם הוּא יֶשְׁנוֹ בנו"ט עי"ש וּבְדַף ק"ה ע"א כָּתַב דְּהָרַב מוהר"ש יוֹנָה נִסְתַּפֵּק אִם דַּוְקָא בְּמַלְוֶה הוּא דְּאָסְרוּ חֲז"ל לְהַלְווֹת בְּלֹא עֵדִים אֲבָל בְּפִקָּדוֹן בְּלֹא עֵדִים לֹא אָסְרוּ וְטַעַם הַדָּבָר דְּמַלְוֶה הוּא דְּאָסְרוּ חֲז"ל אֵיכָא לְמֵיחַשׁ שֶׁמָּא יוֹצִיאֶנָּה וּמַחֲמַת דּוֹחֲקוֹ יִכְפּוֹר אֲבָל פִּקָּדוֹן שֶׁאָסוּר לִשְׁלוֹחַ בּוֹ יָד לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ, וְהָרַבמַזַּל שָׂעָה כָּתַב שֶׁיֵּשׁ לְצַדֵּד בְּזֶה כַּמָּה צְדָדִים ומ"מ גַּם הוּא הֶעֱלָה כֵּן מִטַּעַם אַחֵר: פט הַלְוָאָה לְנָכְרִי בְּרִבִּית דְּאָסוּר מִדְּרַבָּנָן כמ"ש בַּיּוֹ"ד רִישׁ סי' קנ"ט כָּתַב הָרִיטְבָ"א לִמְגִילָּה דַּף כ"ח הֵבִיא דְּבָרָיו מָרָן חִיד"א בְּיָעִיר אֹזֶן מַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת ק"ג דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדַּת חֲסִידוּת וְחִידּוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא הוּבָא זֶה בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה שָׁם וּמִסְתָּמְיוּת דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים מוּכָח דְּאֵין חִילּוּק בָּזֶה בֵּין אֻמָּה לְאֻמָּה דְּכָל הָאֻמּוֹת אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן אָמְנָם מִדִּבְרֵי הָרַב מוהר"י אַבְּרַבְּנְאֵל בפ' כִּי תֵצֵא (כ"ג ט"ז) בְּהַתְּשׁוּבָה הַשֵּׁנִית עַל תְּלוּנַת חַכְמֵי הָאֻמּוֹת עַל הַלְוָאָה בְּרִבִּית לָנָכְרִי מִתְּבָאֵר דְּלָכָל הָאֻמּוֹת חוּץ מֵהַשִּׁבְעָה אָסוּר לְהִלּוֹת

בְּרִבְּית מִדְּאוֹרַיְיתָא שֶׁכָּתַב דְּלֹא הִתִּיר הַשִּׁי"ת כִּי אִם לָנָכְרִי שֶׁהוּא מז' אֻמּוֹת וְלֹא כָּל שֶׁאֵינוֹ מְזֻרָע יְהוּדִים נִקְרָא נָכְרִי כִּי לְזֶרַע אָדוֹם לֹא יֹאמַר נָכְרִי כִּי הוּא נִקְרָא אָח דִּכְתִיב לֹא תְתַעֵב אֲדֹמִי כִּי אָחִיךָ הוּא וְנִכְלָל בְּלֹא תַּשִּׁיךְ לְאָחִיךָ וְכֵן יִשְׁמָעֵאל וּשְׁאָר אֻמּוֹת לֹא נִקְרְאוּ בְּשֵׁם נָכְרִי וּלְנָכְרִי שֶׁהוּא מז' אֻמּוֹת אֵינוֹ מֻגְבָּה לִיקַּח מִמֶּנּוּ רִבִּית וכו' עי"ש וּלְפִי דְּבָרָיו צ"ל דמ"ש בַּשַּׁ"ס אָסוּר לְהַלְוֹת לְנָכְרִי בְּרִבִּית מִשּׁוּם גְּזֵרָה אֵינוֹ אֶלָּא לְנָכְרִי מז' אֻמּוֹת דְּאִילּוּ לִשְׁאָר אֻמּוֹת אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא וְהוּא חִידּוּשׁ בְּעֵינַי וּלְפִי הַנִּרְאֶה יֵשׁ סְתִירָה לָזֶה מִגּוּפָא דִּשְׁמַעְתִּין (בְּפֶרֶק אז"ן דַּף ע"א ע"א) דְּאָמְרִינַן דְּטַעֲמָא דְּאָסְרוּ רַבָּנָן לְהַלְוֹות בְּרִבִּית לָעַכּוּ"ם הוּא מִשּׁוּם שֶׁלֹּא יִלְמֹד מִמַּעֲשָׂיו וְהִתִּירוּ מִשּׁוּם כְּדֵי חַיָּיו וְגַם הִתִּירוּ לת"ת שֶׁלֹּא יָבֹא לִלְמֹד מִמַּעֲשָׂיו וְאִם אִיתָא דְּבִשְׁאָר אֻמּוֹת אָסוּר מִן הַתּוֹרָה א"כ אַתַּר שֶׁעָלָה סַנְחֵרִיב וּבִלְבֵּל אֶת כָּל הָעוֹלָם יִהְיֶה אָסוּר מִן הַדִּין מִשּׁוּם סַפֵּקָא דְּאוֹרַיְיתָא לְחוּמְרָא וְלֹא מִשּׁוּם שֶׁמָּא יִלְמֹד מִמַּעֲשָׂיו (שֶׁיְּוצָּמַח לָנוּ מִזֶּה לְהָקֵל בת"ח שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא יִלְמֹד) וְנִתְעוֹרַרְתִּי בָּזֶה בְּרֹאוֹתִי דִּבְרֵי הָרַב יָפֶה לַלֵּב נר"ו בח"ג דַּף קכ"א ע"א (בְּהַשָּׁמָטוֹת לסי' קנ"ט) וְאוּלַי גַּם כַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לָזֶה אעפ"י שֶׁאֵין דְּבָרָיו מוֹרִים כַּוָּנָה זוֹ וצ"ע: וְכָתַב עוֹד הָרַב מוהרי"א שָׁם בְּהַתְּשׁוּבָה הַשְּׁלִישִׁית דַּאֲפִילּוּ אִם נֶאֱמַר דִּלְנָכְרִי כּוֹלֵל כָּל שֶׁאֵינוֹ מְזֻרָע הַיְּהוּדִים מ"מ לֹא הִתִּירָה תּוֹרָה לִיקַּח מִמֶּנּוּ רִבִּית כִּי מַה שֶּׁנֶּאֱמַר לְנָכְרִי תַּשִּׁיךְ פִּירוּשׁוֹ כְּמוֹ לֹא תַשִּׁיךְ לְאָחִיךָ שֶׁדָּרְשׁוּ בּוֹ לֹא תְּשׁוֹךְ שֶׁלֹּא יִתֵּן לְאָחִיו רִבִּית אֲבָל יָכוֹל לִיתֵּן רִבִּית לָנָכְרִי אִם יִצְטָרֵךְ לִיקַּח מִמֶּנּוּ מָעוֹת בְּרִבִּית כִּי אָחִיו אִם יִקַּח מִמֶּנּוּ רִבִּית הוּא עָוֹן פְּלִילִי לִשְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא זָכַר עֲשׂוֹת חֶסֶד וכו' אֲבָל הַנָּכְרִי אֵינוֹ מְצֻוֶּה לַעֲשׂוֹת חֶסֶד לְהַיִּשְׂרָאֵל וכו' אתוד"ק וְגַם תְּשׁוּבָה זוֹ לְפִי הַנִּרְאֶה אֵינָהּ מֻסְכֶּמֶת מֵהַפּוֹסְקִים דְּכֻלָּם מְפָרְשִׁים לְנָכְרִי תַּשִּׁיךְ כְּפָשְׁטוֹ לִיקַּח מִמֶּנּוּ רִבִּית אֶלָּא שֶׁנֶּחְלְקוּ אִם הוּא מִצְוָה אוֹ רְשׁוּת הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶם לְנָכְרִי תַּשִּׁיךְ מִשְׁמְעוֹ כְּפָשׁוּטוֹ וְכָתַב מָרָן חיד"א בְּסֵפֶר שִׁיּוּרֵי בְּרָכָה סי' קנ"ט דְּלִלְוָת מְנָכְרִי בְּרִבִּית לֹא נֶאֱסַר מִדְּרַבָּנָן כְּמוֹ שֶׁמְּפוֹרָשׁ בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם רֵישׁ פֶּ"ה מֵהִלְכוֹת מַלְוֶה וכו' וְעָמַד מַתְמִיהַּ עַל הָרַב מוהר"ש פְּרִימוֹ בְּרִמְזֵי דְּרָשׁוֹתָיו בְּפָרָשַׁת וַיֵּרָא שֶׁעוֹבְדֵיהּ שֶׁלָּוֶה בְּרִבִּית מִיְּהוֹרָם שֶׁהָיָה נָכְרִי הַיְינוּ מִשּׁוּם שלת"ח מֵוָתָּר וכו'.

וְשׁוּב רָאָה שֶׁהֶאֱרִיךְ ע"ד הַטּוּר בסי' קנ"ט וְשֶׁבְּתוֹךְ דְּבָרָיו כָּתַב בְּדַף ל"ו ע"א שֶׁלִּלְוָת מַהַנָּכְרִי פְּלוּגְתָּא דְּאָמוֹרָאֵי: צ הֶפְסֵד מְרֻבֶּה כָּתַב הָרַב זָכוּר לְאַבְרָהָם בְּמַעֲרָכָה זוֹ בְּשֵׁם הָרַב נ"ש סי' נ"ה דִּכְשֶׁמַּפְסִיד יוֹתֵר מִשְּׁתוּת בַּקֶּרֶן הָוֵי הפ"מ וְשֶׁהָרַב שבו"י בְּסֹלֶת לְמִנְחָה כְּלָל ל"ח דִּין ב' חָלַק עָלָיו דְּהַכֹּל לְפִי רְאוֹת הַמּוֹרֶה הֶעָשִׁיר לְפִי עָנְשָׁרוֹ וכ"כ הָרַב זֶרַע אֱמֶת ח"ב סוֹף סי' יו"ד וּבְסִי' י"ג בְּשֵׁמוֹ עי"ש וְתָמִיהַּ לִי עַל הָרַבָּנִים פ"ת יו"ד סי' ל"א סק"ב וְכֻלָּם שָׁלְמָה סי' צ"ז דַּף י"ז ע"ג וע"ד וּבְתִשּׁוּ' הג' מוהר"ן טְרִיעוּיטֹשׁ שֶׁהֵבִיא שָׁם שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ מִדִּבְרֵי השבו"י הַנַּ"ל וּמָרָן החבי"ף בְּסֵפֶר חַיִּים בְּיָד הַנִּדְפָּס חָדָשׁ מַמָּשׁ בסי' י"ו ד"ה וְעוֹד וכו' מִיְּסְתָמִיךְ וְאָזַיל בָּתַר כַּלְלֵיהּ דְּהָרַב נַחֲלַת שִׁבְעָה הַנַּ"ל וְלֹא זָכַר הַחוֹלְקִים, וְהָרַב קְהִלַּת יַעֲקֹב בְּקוּנְטְרֵס מַעֲנֶה לָשׁוֹן ח"ב אוֹת קצ"ז אַחַר שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הנ"ש צַיֵּן לְמוהרש"ה ושע"א וְאֵין מְצֻוִּים אֶצְלִי לִרְאוֹת אִם חוֹלְקִים אוֹ קַיְימִי בִּסְבָרָתוֹ וּבְהַגָּהוֹת אָמְרִי בָּרוּךְ לַיּוֹ"ד סי' בר"ם צַיֵּן בָּזֶה שוּ"ת הרא"ם ח"ב סי' ל"ח (עי"ש בד"ה וְהִנֵּה הַמָּרְדְּכִי): וּמַה שֶּׁחִדֵּשׁ הָרַב פ"ת שָׁם שֶׁבְּדָבָר שֶׁאִם הוּא שֶׁל אִישׁ אֶחָד הוּא הפ"מ, אִם הוּא שֶׁל שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה שֶׁוְּתָפִין וְאֵין מַגִּיעַ לְכָל אֶחָד כְּדֵי הפ"מ לָא חֲשִׁיב הפ"מ הֵן אֱמֶת דְּכֵן נִרְאֶה מִכֹּחַ הַסְּבָרָא לְפִי מַה שֶּׁהֶעֱלוּ רַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים הַנַּ"ל דְּהֶיתֵּר דהפ"מ לָא

תָּלִי בַּמַּהוּת הַדָּבָר אֶלָּא הַכֹּל לְפִי הָעִנְיָן לְפִי הַזְּמַן וּלְפִי הָאָדָם הֶעָשִׁיר כְּפִי עָשְׁרוֹ וְהַדַּל ל"ו יַמְעִיט וא"כ בְּדָבָר שֶׁל שַׁוְתָּפִין שֶׁאֵין מַגִּיעַ כְּדֵי הפ"מ לְכָל אֶחָד הו"ל כְּהֶפְסֵד מוּעָט אַף יֵשׁ לְפַקְפֵּק בָּזֶה מִדְּאָמְרִינַן בְּמַסֶּכֶת מְנָחוֹת דַּף ע"ו ע"ב דְּהִתִּירָה הַתּוֹרָה לִקְנוֹת חִטִּין לְהָבִיא לֶחֶם הַפָּנִים וְלֹא הַצְּרִיכָה לִקְנוֹת סֹלֶת כְּבִשְׁאָר מְנָחוֹת מִשּׁוּם דְּהַתּוֹרָה חָסָה עַל מָמוֹנָם שֶׁ"י ופירש"י לְפִי שֶׁלֶּחֶם הַפָּנִים הֵם כ"ד עֶשְׂרוֹנִים וּבְכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת וְעוֹלִים לְדָבָר גָּדוֹל הֲוֹתַר לִקְנוֹת חִטִּים שֶׁיִּהְיֶה בְּזוֹל אֲבָל שְׁאָר מְנָחוֹת הֵם דָּבָר מוּעָט וְלֹא תָּדִיר לֹא הֲוֹתַר לִקְנוֹת אֶלָּא סֹלֶת עי"ש וש"מ דְּאֵין הַהֶיתֵּר אֶלָּא מִטַּעַם הפ"מ וַהֲרֵי כְּשֶׁנַּעֲרִיךְ הַהֶפְסֵד נֶגֶד כָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם שַׁוְתָּפִים בְּכָל הַקָּרְבָּנוֹת לֹא יַגִּיעַ לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כְּדֵי הפ"מ ואפי"ה הֲוֹתַר מִשּׁוּם הפ"מ וא"כ הָא בְּעָלְמָא בְּדָבָר שֶׁהוּא שֶׁל שַׁוְתָּפִין כָּל שֶׁבְּאֵיכוּת הַדָּבָר יֵשׁ בּוֹ הפ"מ אַף דְּלַגַּבֵּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד לֹא הָוֵי הפ"מ י"ל דַּחֲשִׁיב הפ"מ וצ"ע, עַתָּה רָאִיתִי בס' הַיָּקָר דַּרְכֵי הוֹרָאָה לִגְאוֹן בְּדוֹרֵנוּ יצ"ו בח"ב פֶּרֶק י"ט שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הפ"ת הַנָּ"ל וְכָתַב רְאָיָה בְּרוּרָה לְהָקֵל בָּזֶה מִמַּתְנִיתִין דפ"ק דְּשָׁבִיעִית מ"ד דְּמִתְבָּאֵר דְּמַה שֶּׁהֲוֹתַר מִפְּנֵי הֶפְסֵד אֵין לְחַלֵּק בּוֹ בֵּין אִם אוֹתוֹ דָּבָר הוּא שֶׁל אָדָם אֶחָד אוֹ שֶׁל שַׁוְתָּפִים דְּאַף בכה"ג חָשִׁיב הֶפְסֵד אַף שֶׁאֵין לְכָל אֶחָד שִׁיעוּר הֶפְסֵד הָרָאוּי לְהַתִּיר בִּשְׁבִילוֹ בִּלְבַד וְהוֹסִיף עוֹד ממ"ש בר"ה ד' כ"ז וּבְיוֹמָא דַּף ל"ט וְדַף מ"ד שֶׁאָמְרוּ הַתּוֹרָה חָסָה ע"מ שֶׁל יִשְׂרָאֵל אַף שֶׁהוּא מָמוֹן שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל שֻׁתָּפִים בּוֹ וְהוּא הֶפְסֵד מוּעָט לְכָל אֶחָד וְאֶחָד וְרַק בְּהִשְׁתַּתְּפוּת הָוֵי הֶפְסֵד מְרֻבֶּה עי"ש דְּבָרִים נֶחְמָדִים וְעַל מ"ש עוֹד הָרַב פ"ת בְּשֵׁם רעק"א דְּאִם אָדָם אֶחָד שָׁאַל עַל שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת שֶׁלּוֹ שֶׁלְּכָל אַחַת הָיָה אוֹתָהּ הַשְּׁאֵלָה עַצְמָהּ וְאִם הָיָה הַשְּׁאֵלָה עַל בְּהֵמָה אַחַת לְבַד לֹא הָיָה הֶפְסֵד מְרֻבֶּה אֲבָל ג' בְּהֵמוֹת הָוֵי הפ"מ דְּיֵשׁ לְהָקֵל דַּחֲשִׁיב זֶה הפ"מ כְּתַב הַגָּאוֹן הַנָּ"ל יצ"ו דְּהָיָה מָקוֹם לְהָבִיא רְאָיָה לְהַחְמִיר אַף הָאֱמֶת הוּא דְּיֵשׁ לְהָקֵל, וְהוֹסִיף עוֹד לוֹמַר דְּמַאי דְּפְשִׁיטָא לֵיהּ לְהָרַב פ"ת וְכֵן מוּכָח מִדִּבְרֵי רעק"א דְּאִם בָּא לְפָנֵינוּ ג' שְׁאֵלוֹת מג' אֲנָשִׁים שֶׁלְּכָל אֶחָד לָא הָוֵי הפ"מ וּבָאוּ בְּבַת אַחַת לִשְׁאוֹל אֵין לְהָקֵל מִשּׁוּם דְּהָוֵי הפ"מ בְּצֵירוּף.

נִרְאֶה לוֹ דְּאִם הוּא מִידִי דִּשְׁכִיחַ וְלֹא דֶּרֶךְ מִקְרֶה אִי שְׁכִיחַ כַּדּוֹמֶה בְּעוֹפוֹת שְׁאֵלָה אַחַת שֶׁלְּכָל אֶחָד לָא הָוֵי הֶפְסֵד מְרֻבֶּה אַף אִם נַחְמִיר בָּזֶה לְפִי שֶׁרַבּוּ הַמַּקְרִים וּשְׁכִיחַ יִטָּרֵף אֵצֶל אֲנָשִׁים הַרְבֵּה גַּם זֶה נִקְרָא הפ"מ וְהוֹכִיחַ כֵּן מֵהִירוּשַׁלְמִי פֶּרֶק י' דְּתְּרוּמוֹת ה"ה עי"ש: צא הֶפְסֵד מְרֻבֶּה אָמְרִינַן בְּכַמָּה דֻּכְתֵּי לְהֶפְסֵד מְרֻבֶּה חָשְׁשׁוּ לְהֶפְסֵד מוּעָט לֹא חָשְׁשׁוּ, עַיֵּין לְהָרַב מִלֹּא הָרוֹעִים בְּמַעֲרָכָה זוֹ אוֹת י"ב דְּהָרַמְבַּ"ם פּוֹסֵק כֵּן בפי"ב מֵהִלְכוֹת תְּרוּמוֹת ה"ה וצ"ע.

לְכְאוֹרָה דבמ"ק י"ב ע"א אַמַּתְנִיתִין דְּמִי שֶׁהָיָה יֵינוֹ בְּתוֹךְ הַבּוֹר וכו', עָבִיד צְרִיכוּתָא בַּשַּׁ"ס לר' יוֹסֵי דַּאֲפִילּוּ חַמְרָא דְּלָא נָפִישׁ פְּסִידֵיהּ מַתִּיר וּפָסְקוּ בַּשַּׁ"ס וְהַפּוֹסְקִים כְּמוֹתוֹ אַלְמָא דְּלְהֶפְסֵד מוּעָט נָמֵי חָשְׁשׁוּ, וי"ל דְּיֵין נָמֵי הָוֵי הֶפְסֵד מְרֻבֶּה אֶלָּא דְּאֵינוֹ כ"כ כְּמוֹ שֶׁמָּן, וְכֵן נִרְאֶה ממ"ש בָּתַר הָכִי חַמְרָא טַעְמָא מַאי מִשּׁוּם דְּנָפִישׁ פְּסִידֵיהּ עי"ש ובפיה"מ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל בְּמַתְנִיתִין הַנָּ"ל וק"ל, וְעַיֵּין לְהָרַב בְּאֵר מַיִם חַיִּים בְּקֻנְטְרֵס גִּירְסָא דְּיַנְקוּתָא סי' כ"ח שהק' דר"י אדר"י ממ"ש במ"ק הַנָּ"ל למ"ש בְּפִסְחִים דַּף ט"ו ע"ב דְּלְהֶפְסֵד מוּעָט לֹא חָשְׁשׁוּ עי"ש וְלַהַנָּ"ל נִיחָא אֶלָּא דמ"ש במה"ר שָׁם לְיַיֵּשֵׁב בָּזֶה דַּעַת הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם דְּפָסְקוּ דְּלָא כְּרַשְׁבָּ"ג בְּמַסֶּכֶת ב"מ דַּף ל"ח ע"א עי"ש דב"ק לענ"ד הוּא תָּמוּהַּ דְּהָא בְּקַנְקַנִּים בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבָּנָן ור"מ שָׁם דְּאָמְרִינַן דְּלְהֶפְסֵד מוּעָט נָמֵי חָשְׁשׁוּ פָּסְקוּ

כֵּן הַפּוֹסְ' בח"מ סי' רצ"ב סי"ו וּמִכְּלָלָם הָרַמְבַּ"ם ועכ"ל די"ל בֵּין אִיסּוּר לְמָמוֹן כמ"ש הרב"ח בִּפְסַק הַנְּהָגַת הוֹרָאַת אִיסּוּר וְהֶיתֵּר (וְנִדְפַּס בְּסוֹף סִפְרֵי ב"ח יו"ד וְיֵשׁ דְּפוּסִים שֶׁהִדְפִּיסוּ מֻחְדָּשׁ הב"ח עִם הַטּוּר וב"י וְהִדְפִּיסוּהוּ בְּסוֹף ב"ח ח"א מִיּוֹ"ד) ס"ג דִּבְמָמוֹנָא חָיְישִׁינַן לְהָפְסֵד מוּעָט נָמֵי עי"ש.

וּמַה שהק' עוֹד הָרַב באמ"ח דר' אַמִּי ס"ל בִּפְסָחִים דַּף נ"ה ע"ב דלהפמ"ו נָמֵי חָשְׁשׁוּ לֹא יָדַעְתִּי מַאי ק"ל וְכִי ס"ל לר' אַמִּי דְּחָשְׁשׁוּ מַאי הָוֵי וְכַמָּה אָמוֹרָאִים נָמֵי סָבְרִי הָכִי וְהוּא ג"כ יִסְבּוֹר כְּמוֹתָם וּמַאי קוּשְׁיָא.

וּמַה שהק' ע"ד מָרָן כ"מ שֶׁכָּתַב שֶׁפָּסַק הָרַמְבַּ"ם כר"ה וכו' מֵהָא דְּפָסַק הר"מ כר' יוֹסִי במ"ק הַנָּ"ל לְפִי מ"ש לְעֵיל נִיחָא וְעַיֵּן לְרַבֵּינוּ הפר"ח יו"ד סי' ל"ט ס"ק כ"ז שֶׁהוֹכִיחַ מִכַּמָּה דֻּוכְתֵי דְּהָכִי קיי"ל דִּלְהֶפְסֵד מוּעָט לֹא חָשְׁשׁוּ דְּלָא כְּהָרַדְבָּ"ז שֶׁהֵבִיא שָׁם וְעַיֵּן לְהָרַבָּנִים נו"ב יו"ד סי' נ"ג וב"ח סוֹף סי' תקל"ו ומוהרימ"ט בְּנִימוּקָיו לִפְסָחִים כ"י הֵבִיא דְּבָרָיו הָרַב שָׁמָּן הַמִּשְׁחָה דַּף קכ"ה ע"ד ד"ה וּמָצָאתִי זֶרַע אֱמֶת יו"ד סי' כ"ה סוֹף ד"ה אָכֵן וְאָמְרִי בָּרוּךְ הנ"ז בָּאוֹת הַקּוֹדֶם וְאַחַר זמ"ר הִגִּיעַ לִידֵי סֵפֶר צַפִּיחִת בִּדְבַשׁ וְרָאִיתִי מ"ש הָרַב בְּזֶה בסי' מ"ו וּפְנַאי אֵין לִי לַחֲזוֹר עַל לִימּוּדַי וְאַתָּה תֶּחֱזֶה: וְאִם אֶפְשָׁר לְהַתִּיר מִשּׁוּם הֶפְסֵד מְרֻוָּבֶּה בְּאִיסּוּרִין דְּאוֹרַיְיתָא עַיֵּן לְהָרַבָּנִים שָׁ"ך בַּיּוֹ"ד סי' רמ"ב בְּהַנְהָגַת אִיסּוּר וְהֶיתֵּר וּבְהַקְּיצוּר שָׁם אות ב' וְהָרַב מוהר"ץ הִירְשׁ חַיּוֹת בְּהַגָּהוֹתָיו לְחֻלִּין דַּף מ"ט ע"ב כָּתַב שֶׁנֶּעֱלַם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי הַשַּׁ"ס שָׁם וּבְדַף ע"ו ע"ב דְּאָמְרִינַן רַב וְאִיסּוּרָא דְּאוֹרַיְיתָא וְאַתְּ אָמַרְתְּ הַתּוֹרָה חָסָה עַל מָמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְּמוּכָח דִּבְאִיסּוּר תּוֹרָה לָא שָׁרֵינַן מִשּׁוּם הֶפְסֵד מְרֻוֶּבֶּה עי"ש וּבְהַגָּהוֹתָיו לר"ה דַּף כ"ז דְּנַדַּאי דָּחוּק מְאֹד לוֹמַר דְּהָנָהוּ תְּרֵי עוֹבְדֵי חֲשִׁיבִי הֶפְסֵד מוּעָט וְאָהָכִי הוּא דְּמִתָּמַהּ הָכִי וְכָתַב עוֹד שָׁם לְחַלֵּק בֵּין ל"ת לִמ"ע מִן הַתּוֹרָה דְּלַגַּבֵּי מ"ע אָמְרִינַן שַׁפִּיר הַתּוֹרָה חָסָה כבר"ה דַּף כ"ז גַּבֵּי חֲצוֹצְרוֹת שֶׁל כֶּסֶף וכו' מִשּׁוּם דבל"ת קי"ל דְּחַיָּיב לְבַזְבֵּז כָּל מָמוֹנוֹ משא"כ במ"ע דְּאֵינוֹ חַיָּיב לְבַזְבֵּז כ"א עַד שְׁלִישׁ עי"ש וְיֵשׁ לְפַקֵּק בְּטַעְמוֹ דא"כ בְּלֶחֶם הַפָּנִים לָמָּה הֻזְהַר לְקַנּוֹת חִטִּים עַיֵּן מְנָחוֹת דַּף ע"ו ע"ב דְּאָמְרִינַן הַטַּעַם דְּהַתּוֹרָה חָסָה וכו' שֶׁהַקּוֹנָה סוֹלֶת יַעֲלֶה לוֹ בְּיוֹקֶר מְקוֹנָה חִטִּים וַהֲלֹא לְפִי הַנִּרְאֶה לֹא יַעֲלֶה לוֹ בְּיוֹקֶר אֲפִילּוּ שְׁלִישׁ ובכה"ג גַּם במ"ע אֵין לָנוּ לוֹמַר הַתּוֹרָה חָסָה וכו'.

ובס' דַּרְכֵי הוֹרָאָה שֶׁרָשַׁמְתִּי לְקַמָּן אות צ"ב הֶאֱרִיךְ ע"ד הַשָּׁ"ך בְּמַה שֶׁלֹּא הֵבִיא מש"ם חוֹלִין הַנָּ"ל בְּפִלְפּוּל נָחְמָד וְחָרִיף עי"ש וּבְקֶרֶק י"ח: צב הַתּוֹרָה חָסָה עַל מָמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל עַיֵּן מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הא' אוֹת קכ"ט דְּמָצִינוּ דִּבְאֵיזֶה מְקוֹמוֹת אֱמוֹר רַבָּנָן אֵין עֲנִיּוּת בְּמָקוֹם עֲשִׁירוּת וְלֹא חָשְׁשׁוּ לָהָא דְּהַתּוֹרָה חָסָה וכו': וְאִם מִשּׁוּם הֶפְסֵד מוּעָט אָמְרִינַן הַתּוֹרָה חָסָה הִנֵּה הָרַב קֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּתוֹסְ' דְּרַבָּנָן בְּמַעֲרֶכֶת הֶפְקֵר אוֹת קי"ג הוֹכִיחַ דְּגַם מִשּׁוּם הֶפְסֵד מוּעָט אָמְרִינַן הַתּוֹרָה חָסָה וכו' ממ"ש הָרַאשׁוֹנִים דְּהָא דְּהַתּוֹרָה חָסָה וכו' הוּא מִן הַתּוֹרָה דְּיָלְפִינַן מִבָּרַיְיתָא דת"כ ע"פ וְצִוָּה הַכֹּהֵן וּפִינְחָס אֶת הַבַּיִת וכו' עַל מָה חָסָה תּוֹרָה עַל פַּכִּין כְּלֵי חֶרֶס וכו' וְהֶוְקֵּשָׁה לוֹ מִמ"ש בְּשַׁבָּת דַּף קכ"ד ע"ב לְהֶפְסֵד מְרֻוֶּבֶּה חָשְׁשׁוּ לְהֶפְסֵד מוּעָט לֹא חָשְׁשׁוּ דִּלְמָה ל"ח מֵאַחַר דְּהַתּוֹרָה חָסָה גַּם עַל הֶפְסֵד מוּעָט עי"ש שֶׁהִנִּיחוֹ חָלָק הִנֵּה מַה שֶּׁהֵבִיא מִבָּרַיְיתָא דת"כ לֹא זָכַר שֹׁר מִשְׁנָה שְׁלֵמָה שָׁנִינוּ כֵּן בפי"ב דְּמַסֶּכֶת נְגָעִים מ"ה.

הֵן אֱמֶת דְּגַם רַשְׁ"י זַ"ל בְּחֻלִּין דַּף מ"ט ע"ב הֵבִיא זֶה מִבָּרַיְיתָא דת"כ וְלֹא הֵבִיא מַתְנִיתִין דִּנְגָעִים וְהוּא פֶּלֶא וּמָצָאתִי רָאִיתִי שֶׁכְּבָר הֵעִיר בָּזֶה הַגָּאוֹן מוהר"ר בָּרוּךְ פְּרֶענְקִיל בְּהַגָּהוֹתָיו הַנִּדְפָּסוֹת בַּשַׁ"ס חָדָשׁ דְּפוּס רָאם עי"ש וּבְפִירוּשׁ רַבֵּינוּ גֵּרְשׁוֹם בְּחֻלִּין שָׁם פי' הַתּוֹרָה חָסָה עַל מָמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל דִּכְתִיב עֲשֵׂה, לְךָ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף וְלֹא שֶׁל זָהָב עכ"ל נִרְאֶה דְּמִפָּרֵשׁ טַעְמָא דְּקָרָא דַּחֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף מִשּׁוּם דְּהַתּוֹרָה חָסָה וְלָא מַשְׁמַע הָכִי בַּשַׁ"ס מס' ר"ה דַּף כ"ז ע"א דְּפָרְכִינַן מ"ש הָתָם דְּזָהָב ומ"ש הָכָא דְּכֶסֶף וּמְשָׁנֵינַן אבע"א כָּל כְּנוּפְיָא דְּכֶסֶף הוּא דִּכְתִיב עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף ואבע"א הַתּוֹרָה חָסָה וכו' עי"ש דְּמַשְׁמַע דַּחֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף לָאו מִטַּעַם הַתּוֹרָה חָסָה אֶלָּא מִגְּזֵרַת הַכָּתוּב כָּל כְּנוּפְיָא דְּכֶסֶף.

וּבְסֵפֶר תּוֹרַת חַיִּים כָּתַב בְּחֻלִּין שָׁם הַתּוֹרָה חָסָה דִּכְתִיב וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וְאֶת בְּעִירָם כֵּן פי' הָעֵרֶךְ וְהָרָאָבָ"ן וְכֵן פירש"י עכ"ל וְלֹא יָדַעְתִּי מִי הִזְקִיקוֹ לָזֶה וּמִי סָנֵי לי' מַה שפי' רַשְׁ"י בְּסֵוגְיַין מִדִּכְתִיב וּפִינְוּ וכו' וְאִם הֵוְכְרַח לָזֶה לָמָּה לֹא הִזְכִּיר שַׁ"ס עָרוּךְ בִּמְנָחוֹת דַּף ע"ו ע"ב דְּאָמְרִינַן נַמִּי הָתָם הַתּוֹרָה חָסָה וכו' וּמְסַיְּימִי בָּהּ אִיכָּא רְמִיזָא וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וְאֶת בְּעִירָם וְגַם עַל רַבּוֹתֵינוּ הֶעָרוּךְ (בְּעֵרֶךְ חָס) וְהָרָאָבָ"ן (אֵין סִפְרוֹ מָצוּי אֶצְלִי) תָּמְהוּ לִי שֶׁכָּתְבוּ זֶה לַיְלִפּוּתָא גְּמוּרָה וּמַהַשַׁ"ס מוּכָח דְּאֵינוֹ אֶלָּא רֶמֶז וְעִיקַּר הַיְלָפוּתָא הִיא כמ"ש בְּמַתְנִיתִין דִּנְגָעִים ובת"כ הַנָּ"ל (וְעַל רַשְׁ"י בפי' עַל הַתּוֹרָה שֶׁכָּתַב מִכָּאן שֶׁהַתּוֹרָה חָסָה אֵין לְתָמְהַּ כ"כ דְּשַׁפִּיר נוּכַל לְפָרֵשׁ דְּכַוָּנָתוֹ לוֹמַר דְּמִכָּאן רמ"ז) וְגַם אַהַשַׁ"ס דִּמְנָחוֹת קָשֶׁה דְּמַיְיתֵי רֶמֶז וּשְׁבִיק יַלְפוּתָא גְּמוּרָה דְּתָנֵי תַּנָּא בַּמִּשְׁנָה וּבָרַיְיתָא דת"כ הַנָּ"ל וּמָצָאתִי לְהַגָּאוֹן מוהרמב"ח בְּקֶונְטְרֵ' יוֹם תְּרוּעָה בְּסוּגְיָא דר"ה הַנָּ"ל שֶׁעָמַד בָּזֶה וְתֵירֵץ דְּמַאן דְּמַפִּיק לָהּ מִוְּצוּהָ הַכֹּהֵן וכו' ס"ל דְּלֵיכָּא לְמֵילַף מִנַּהְשָׁקִית וכו' דְּהָתָם מִשּׁוּם צַעַר ב"ח הוּא וס"ל צַעַר ב"ח דְּאוֹרָיְיתָא וּמַאן דְּמַפִּיק מִנַּהְשָׁקִית ס"ל צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים לָאו דְּאוֹרָיְיתָא וְלָא כְּתִיב וְאֶת בְּעִירָם אֶלָּא לְלַמֵּד דְּהַתּוֹרָה חָסָה וּקְרָא דָּוְקָא אִצְטְרִיךְ לְרַמּוֹז דַּאֲפִילּוּ פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ טְמֵאִים כְּסָבָרַת ר"י בפי"ב דִּנְגָעִים מ"ה וְהוּא חִידּוּשׁ כִּדְאָמְרִינַן בפ"ק דְּמוֹעֵד קָטָן דַּף ח' ע"א וְכֵן לִי עָלְמָא מוֹדוֹ דְּהַתּוֹרָה חָסָה עי"ש וְאַתָּה תֶּחֱזֶה מ"ש בְּהַגָּהוֹת מְצַפֶּה אִיתָן בַּשַׁ"ס דְּפוּס רְאֵם בחי' לר"ה שָׁם וּלְפִי הַנִּרְאֶה לֹא רָאָה מ"ש מָרָן מוהרמב"ח הַנָּ"ל וְכָתַב מָרָן רל"צ בְּסֵפֶר מִנְחָה טְהוֹרָה דַּף צ"ז ע"א לְיַיְשֵׁב בְּזֶה קֻשְׁיַית הָרַב קְהִלַּת יַעֲקֹב אַשַׁ"ס דְּשַׁבָּת הַנָּ"ל דְּסְתָמָא דְּתַלְמוּדָא שָׁם ס"ל דְּיָלְפִינַן הַתּוֹרָה חָסָה וכו' מִקְּרָא דְּוְהִשְׁקִית וְאֶת בְּעִירָם וא"כ אֵין לִלְמוֹד מִשָּׁם אֶלָּא בִּדְאִיכָּא הֶפְסֵד מְרֻבֶּה וּמִשּׁוּם הָכִי לֹא חָשְׁשׁוּ לְהֶפְסֵד מוּעָט עי"ש וְנִמְצָא לפי"ז דְּהָא הַתּוֹרָה חָסָה אִם נֶאֱמַר גַּם עַל הֶפְסֵד מוּעָט אוֹ דַּוְקָא בְּהֶפְסֵד מְרֻבֶּה תָּלוּי בְּמַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים אִי צַעַר ב"ח דְּאוֹרָיְיתָא אוֹ דְּרַבָּנָן עַיֵּין בְּמַה שֶׁרָשַׁמְתִּי בַּקּוּנְטְרֵס זֶה לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַצָּדַ"י אוֹת א' וצ"ע בַּדָּבָר וְעַיֵּין בְּדִבְרֵי הָרַב מוהרצה"ח בחי' למס' ר"ה דַּף כ"ז וַהֲבֵאתִיו תו"ד לְעֵיל בָּאוֹת צ"א וְהַשָּׁגָתִי ס' דַּרְכֵי הוֹרָאָה לְגָאוֹן בְּדוֹרֵנוּ יצ"ו וְרָאִיתִי שָׁם בח"ב פֶּרֶק ט"ז שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּרוֹב בְּקִיאוּתוֹ וַחֲרִיפוּתוֹ בָּרוּךְ שֶׁחָלַק לִירֵאָיו מֵחָכְמָתוֹ וּמַסִּיק כֵּן לְדִינָא דְּהָא דְּהַתּוֹרָה חָסָה וכו' לָא אָמְרִינַן אֶלָּא בְּהֶפְסֵד מְרֻבֶּה עי"ש: צג הֶקְדֵּשׁ לָא מְהַנֵּי ע"י שָׁלִיחַ שֶׁאִם אָמַר לַחֲבֵירוֹ צֵא וְהֶקְדֵּשׁ שׁוֹר אֶחָד מִשּׁוֹרֵי לָא הָוֵי הֶקְדֵּשׁ דְּמִילֵּי נִינְהוּ וְלָא מִימַסְרֵי לְשָׁלִיחַ וכו' כ"כ רַבֵּינוּ מוהרימ"ט בח"א סי' קכ"ז בד"ה וְתוּ דְּדַוְקָא לִתְרוּמָה וכו' וְעַיֵּין לְהָרַב שְׁמַע יַעֲקֹב בפ' וַיִּגַּשׁ בד"ה וְרָאִיתִי וכו' שֶׁכָּתַב דְּרַבִּים תָּמְהוּ עָלָיו דְּלָא אָמְרִינַן מִילֵּי לָא מִימְסְרֵי

לְשָׁלִיחַ אֶלָּא שֶׁהַשָּׁלִיחַ רִאשׁוֹן לֹא יִמְסוֹר לְשָׁלִיחַ שֵׁנִי מִיָּדִי דְּמֵילֵי נִינְהוּ אֲבָל בַּעַל דָּבָר עוֹשֶׂה שָׁלִיחַ בְּמִיָּדִי דְּמֵילֵי נִינְהוּ וְצַיְּין ס' בָּתֵּי כְּהֻנָּה שֶׁהָאַחֲרִיךְ בְּזֶה וְאֵינוֹ מָצוּי אֶצְלִי.

וַאֲנִי הַדַּל מָצָאתִי בְּשׁו"ת חת"ס א"ח סי' פ"ד ד"ה וּמִמְּקוֹמוֹ וכו' דְּקָאֵי בשי' מוהרי"ט הַנָּ"ל שכ' אַהַהִיא דְּאָמְרִינַן בע"ז דַּף נ"ג ע"ב דְּמִדְּפָלְחוּ יִשְׂרָאֵל לְעֶגֶל אָמְרִינַן שְׁלִיחוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל עֲבְדִי לֹא מִטַּעַם שְׁלִיחוּת אָתֵינַן עָלָה וכו' וְלַעֲשׂוֹת שָׁלִיחַ לְאֶסּוֹר שְׁלוֹ וּלְהַזְמִינוֹ וְלַהֲכִינוֹ לַע"ז נָמֵי לֵיתָא דְּאֵין אָדָם יָכוֹל לוֹמַר הֶקְדֵּשׁ כִּכְרֵי עֲבוּרִי לְגָבוֹהַּ כמ"ש ר"ן בפ"ק דְּפְסָחִים גַּבֵּי בִּיטּוּל חָמֵץ ע"י שָׁלִיחַ וְעַיֵּין ט"ז סי' תל"ד סק"ו וכו' ע"כ וע' מַחֲנֶה אֶפְרַיִם הל' שְׁלוּחִין סי' ז' שֶׁתָּמַהּ ע"ד מוהרי"ט כְּמוֹ שהק' בס' שָׁמַע יַעֲקֹב וְגַם עמ"ש מוהרי"ט דְּתִרּוּמָה דְּמְהַנֵּי ע"י שָׁלִיחַ שָׁאנֵי מִשּׁוּם דְּמַחֲשָׁבָה דְּיָדָהּ כְּמַעֲשֶׂה דָּמֵי כמ"ש תּוֹסָפוֹת קי' נ"ט ע"ב ד"ה מִיָּדִי תַּמָּה דְּהֶקְדֵּשׁ נָמֵי מַחֲשָׁבָה כְּמַעֲשֶׂה כמ"ש תוס' שְׁבוּעוֹת (דַּף כ"ו ע"ב ד"ה מִשּׁוּם דְּהָווּ) וְהֵבִיא דִּבְרֵי הָרָ"ן גַּבֵּי בִּיטּוּל חָמֵץ הַנָּ"ל וכ' דנ"ל כְּדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּמְהַנֵּי ע"י שָׁלִיחַ מִדְּאָמְרִינַן בְּתִמוּרָה דַּף י' ע"א דְּאִי מַקְדִּישׁ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה מָצִינוּ תְּמוּרָה בְּצִבּוּר כְּגוֹן דְּאָמְרוּ לְשָׁלִיחַ צֵא הֶקְדֵּשׁ לָנוּ וכו' וכ' שכ"ן מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּפֵ"ה מהל' בְּכוֹרוֹת (עַיְּנְתִּי שָׁם וְלֹא אָבִין רְאָיָה לְעִנְיָן זֶה וְאוּלַי הוּא ט"ס וצ"ל בפ"ח וְכַוָּנָתוֹ למ"ש שָׁם ה"ב דְּמַאי דְּאָמְרִינַן קָרָא לִתְשִׁיעִי עֲשִׂירִי וכו' מְקֻדָּשִׁין ה"ד כְּשֶׁהָיָה הַמּוֹנֶה בַּעַל הַבְּהֵמָה אֲבָל אִם עָשָׂה שָׁלִיחַ לְעַשֵּׂר לוֹ וְטָעָה אֵינוֹ מְקֻדָּשׁ דִּלְתִקּוּנֵי שִׁדְרֵי' וכו' דְּמַשְׁמַע דְּעוֹשֶׂה שָׁלִיחַ לְהַקְדִּישׁ הָעֲשִׂירִי בַּאֲמִירָתוֹ) וְעוֹד הֵבִיא מִדִּין הַפָּרַת בַּעַל ע"י שָׁלִיחַ וכ' די"ל דְּגַם הַסּוֹבְרִים בְּבִיטּוּל חָמֵץ דְּלָא מְהַנֵּי עַל יְדֵי שָׁלִיחַ הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּהֶפְקֵר לָא חָשִׁיב מַעֲשֶׂה משא"כ בְּהֶקְדֵּשׁ וּמַר בְּרִיהּ בַּהַגָּהָה כָּתַב לְיַיּשֵׁב הַהִיא דְּתִמוּרָה דְּאַיְירִי שֶׁאוֹמֵר לַשָּׁלִיחַ שֶׁיַּקְדִּישׁ שׁוֹר שֶׁל שָׁלִיחַ וּמִשְׁמַע לְפִי דְּבָרָיו הַלָּלוּ דְּהוֹכָחַת הג' מח"א מִסֶּוְגְיָא זוֹ הוּא בְּאֹם נֶאֱמַר דְּכַוָּנַת הש"ם דְּשָׁוּוּ שָׁלִיחַ לְאַקְדּוֹשֵׁי ר"ל שֶׁעָשׂוּ שָׁלִיחַ לְהַקְדִּישׁ מִשֶּׁלָּהֶם ולע"ד פי' זֶה דָּחוּק בְּכַוָּנַת הַשַּׁ"ס דְּהָא מִקַּמֵּי הָכִי בָּעֵי רָמֵי ב"ח מַקְדִּישׁ מוֹסִיף חֹמֶשׁ אוֹ מִתְכַּפֵּר וְשָׁם פי' רַשְׁ"י דְּמַקְדִּישׁ הַיְינוּ מְשַׁלֵּחַ וא"כ כִּי בָּעֵי נָמֵי מַקְדִּישׁ עוֹשֶׂה תְּמוּרָהאוֹ מִתְכַּפֵּר הַיְינוּ וַדַּאי בכה"ג וא"כ מַאי קָאָמַר א"כ מָצִינוּ צִיבּוּר וְשֻׁתָּפִין עוֹשִׂין תְּמוּרָה כְּגוֹן דְּשַׁוּוּ שָׁלִיחַ לְאַקְדּוֹשֵׁי אִם הַכַּוָּנָה לוֹמַר שֶׁעוֹשִׂים שָׁלִיחַ שֶׁיַּקְדִּישׁ מִשֶּׁלָּהֶם דְּהָא וַדַּאי בכה"ג אֵין שׁוּם ס"ד שֶׁיִּהֵא נֶחְשָׁב קָרְבַּן יָחִיד דְּכֵינָן דְּבֶאֱמֶת הַקָּרְבָּן הוּא מִשֶּׁל הַמִּתְכַּפְּרִים הֵיכִי נִיָּמָא דְּמִשּׁוּם שֶׁחֹלּוֹת הַהֶקְדֵּשׁ הי' ע"י יָחִיד יהי' נֶחְשָׁב קָרְבַּן יָחִיד הָא וַדַּאי אֵין סְבָרָא כְּלָל.

וְגַם בְּמַאי דְּאָמַר ר' אַבָּהוּ מַקְדִּישׁ מוֹסִיף חֹמֶשׁ וּמִתְכַּפֵּר עוֹשֶׂה תְּרוּמָה מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י בְּדַף ב' ע"ב ד"ה וּמִתְכַּפֵּר עוֹשֶׂה תְּמוּרָה דְּמִתְכַּפֵּר עו"ת ר"ל שֶׁאֶחָד הִפְרִישׁ קָרְבָּן מִשֶּׁלּוֹ בִּשְׁבִיל חֲבֵרוֹ וַחֲבֵרוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה וְכֵן הוּא ג"כ מַשְׁמָעוּת דִּבְרֵי רַשְׁ"י כָּאן בד"ה א"כ דְּמַקְדִּישׁ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה וכו' עי"ש וְכֵן הוּא מְבֹאָר בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בַּפֵּ"א מהל' תְּמוּרָה ה"ד הַמִּתְכַּפֵּר הוּא שֶׁעוֹשֶׂה תְּמוּרָה כְּגוֹן שֶׁהֶקְדִּישׁ קָרְבְּנוֹת נָזִיר שֶׁיִּתְכַּפֵּר בָּהֶם פ' אוֹתוֹ הַנָּזִיר עוֹשֶׂה תְּמוּרָה אֲבָל לֹא הַמַּקְדִּישׁ לְפִי שֶׁאֵינָם שֶׁלּוֹ ע"כ ור"ל שֶׁכֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִתָּנָם וְהִקָּנָם לְאוֹתוֹ הַנָּזִיר א"כ הֲרֵי הֵם שֶׁל הַנָּזִיר וְלָכֵן הוּא הָעוֹשֶׂה תְּמוּרָה וא"כ כִּי אָמְרִינַן נָמֵי א"כ מָצִינוּ צִיבּוּר וְשֻׁתָּפִין עוֹשִׂים תְּמוּרָה כְּגוֹן דְּשַׁוּוּ שָׁלִיחַ וכו' הַיְינוּ וַדַּאי בכה"ג שֶׁצִּיבּוּר וְשֻׁתָּפִין יֹאמְרוּ לְאֶחָד שֶׁיַּקְדִּישׁ מִשֶּׁלּוֹ עֲבוּרָם.

ונלע"ד דְּגַם הג' מח"א מוֹדֶה שֶׁכֵּן הוּא כַּוָּנַת הַשַּׁ"ס אֶלָּא דממ"ש בש"ם כְּגוֹן דְּשַׁוּוֹ שָׁלִיחַ לְאַקְדּוֹשֵׁי מַשְׁמַע לי' דְּהַמְתַכֵּפֵּר בְּקָרְבָּן שֶׁהִפְרִישׁ חֲבֵרוֹ מִשֶּׁלּוֹ בַּעֲבוּרוֹ צָרִיךְ שֶׁהַמְתַכֵּפֵּר יִקָּרֵא שֵׁם הֶקְדֵּשׁ עַל הַקָּרְבָּן אוֹ שֶׁיֹּאמַר לְהַמַּקְדִּישׁ שֶׁיִּקָּרֵא לוֹ שֵׁם קָרְבָּן בִּשְׁלִיחוּתוֹ וּמִזֶּה מוֹכִיחַ שַׁפִּיר דְּחָלוּת הֶקְדֵּשׁ ע"י שָׁלִיחַ מְהַנֵּי אַף דְּמִילֵּי נִינְהוּ.

שׁוּב מָצָאתִי בְּסֵפֶר יוֹסֵף אַבְרָהָם פ' לֶךְ לְךָ ובס' מַטֵּה אַהֲרֹן בְּמַעֲרֶכֶת ס"ת דַּף רכ"ה ע"ד שֶׁהֶאֱרִיכוּ לְתָמֹהַּ ע"ד הָרַב הַמַּגִּיהַּ במח"א הַנָּ"ל בָּזֶה עי"ש ד"ק גַּם הָרַב מוהר"י קָארוֹ הוּבָא בַּשׁוֹנֶה הֲלָכוֹת ח"א דַּף מ"ט ע"ג ד"ה וְיֵשׁ וכו' הִקְשָׁה מִדְּנַפְשַׁיהּ מֵהֵיא דְּתָמוּרָה וכ' דְּיֵשׁ לְדָחוֹק דְּלָאו דַּוְקָא שָׁוּוּ שָׁלִיחַ אֶלָּא שֶׁהִקְדִּישׁ יָחִיד קָרְבָּן שֶׁיִּתְכַּפְּרוּ בּוֹ צִיבּוּר אוֹ שֶׁוּתָּפִין ע"כ הִנֵּה חִשַּׁב זֶה לְדוֹחֵק מַה שֶּׁנִּרְאֶה שֶׁהוּא אֱמֶת לְקוּשְׁטָא דְּמִילְּתָא כנז"ל: וְרָאִיתִי להג' חת"ס בַּיּוֹ"ד סי' שכ"א שֶׁנִּשְׁאַל עמ"ש הָרַמְבַּ"ן בב"ב קנ"ו ע"ב דְּאֵין אָדָם יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שָׁלִיחַ לִנְזוֹר עֲבוּרוֹ בִּנְזִירוּת וע"ד הָרָן בְּבִיטּוּל דל"מ ע"י שָׁלִיחַ וע"ד מוהרימ"ט הַנָּ"ל מִמַּאי דְּמְבוֹאָר בִּנְדָרִים דַּף ל"ו דְּמִדַּעַת בְּעָלִים יָכוֹל לְהַפְרִישׁ פֶּסַח וְחַטָּאת וְהֵשִׁיב דְּבֶאֱמֶת צָרִיךְ טַעַם אַמַּאי לֹא יוֹעִיל שְׁלִיחוּת הָא בְּכָל הַתּוֹרָה קי"ל ששא"כ וְעוֹד שְׁלִיחוּת מְפֹרָשׁ בְּהַפְרָשַׁת תְּרוּמָה וְהוּא מִטַּעַם נֶדֶר דְּמָצֵי לְאִתְשׁוּלֵי עֲלָהּ וְנַעֲשֵׂית ע"י שָׁלִיחַ וְנֵילַף לְכָל הַנְּדָרִים (הָרַב הַשׁוֹאֵל כָּתַב בִּשְׁאֵלָתוֹ שכ"כ מוהרי"ט בְּתִשׁוּ' וְלֹא רָשַׁם לוֹ אַיֵּה מְקוֹמוֹ והחת"ס כָּתַב לֹא מָצָאתִי כָּעֵת, וּבְכֵן אֵין לְתָמֹהַּ עַל מַה שֶּׁמַּקְשֶׁה מִתְּרוּמָה וּכְבָר מְיֻשָּׁב זֶה בְּדִבְרֵי רַבֵּינוּ מוהרי"ט שֶׁכָּתַב דְּשָׁאנֵי תְּרוּמָה דְּמַחֲשָׁבָה דְּיָדָהּ הָוֵי כְּמַעֲשֶׂה, וְאַף דְּנִרְאֶה דְּנֶעֱלָם מהחת"ס דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּקִידּוּשִׁין נ"ט ע"ב ד"ה מִידֵי וְאַף למ"ש המח"א דְּגַם מַחֲשָׁבַת הֶקְדֵּשׁ הָוֵי כְּמַעֲשֶׂה מ"מ גַּבֵּי נְזִירוּת וּבִיטּוּל חָמֵץ אֵין נִרְאֶה שֶׁיִּהְיֶה כַּמַּעֲשֶׂה, ועכ"פ לָא הֲוָה מִשְׁתַּמִּיט מִלְּהַזְכִּיר זֶה אִי הֲוָה אַסִּיק אַדַּעְתַּיהּ דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הַנָּ"ל, הָא מִיהָא אֵינוֹ כ"כ תֵּימַהּ כְּמוֹ אִם הָיָה רוֹאֶה דִּבְרֵי מוהרי"ט בְּתִשׁוּ' הַנָּ"ל כַּמּוּבָן) וְהֵבִיא דִּבְרֵי הָרָ"ן בפ' הַתָּקַבֵּל שכ' מִילֵּי לָא מִיַּמְסְרִי לְשָׁלִיחַ שֶׁאֵין בַּדְּבָרִים כֹּחַ לִהְיוֹת חוֹזְרִים וְנִמְסָרִים עכ"ל ויעי"ש עוֹד בְּלִשׁוֹנוֹ בַּסֶּוּגְיָא וְהִנֵּה בְּכָל הַתּוֹרָה ששא"כ וְשָׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיַּת וע"כ הָא דְּמִילֵּי ל"מ מִשּׁוּם דְּלָא יָלְפִינַן שְׁלִיחוּת אֶלָּא מִקִּדָּשִׁים וְגֵרוּשִׁין וּתְרוּמָה וּבְכוּלְּהוּ אִיכָּא מַעֲשֶׂה וּתְרוּמָה דְּסָגֵי בְּמַחֲשָׁבָה אוֹ דִּיבּוּר מ"מ עִיקַּר הַמְּצָוָה הִיא הַהַפְרָשָׁה וְהַהַרָמָה וְהַדִּיבּוּר טָפֵל לְעִיקַּר הַמְּצָוָה וכו' וּבְמִילֵּי גְּרִידָא לָא אַשְׁכְּחַן, וש"ץ שֶׁמּוֹצִיא רַבִּים י"ח הוּא מִטַּעַם עֲרֵבוּת וְשׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה אֲבָל בְּעָלְמָא מִילֵּי לָא מִיַּמְסְרִי (הִנֵּה רוֹאֶה דְּאַף דְּדִבְרֵי הָרָ"ן בְּהָא דְּמִילֵּי לָא מִיַּמְסְרִי שֶׁאֵין בַּדְּבָרִים כֹּחַ לִהְיוֹת חוֹזְרִים וְנִמְסָרִים דְּמַשְׁמַע דְּדַוְקָא לִהְיוֹת חוֹזְרִים וְנִמְסָרִים אֵין כֹּחַ אֲבָל בַּעַל דָּבָר מוֹסֵר וְעוֹשֶׂה שָׁלִיחַ לְמִילֵּי, מ"מ מַשְׁמַע לֵיהּ דְּאֵינוֹ כֵּן אֶלָּא מ"ש מִילֵּי לָא מִיַּמְסְרִי לַשָּׁלִיחַ הַכַּוָּנָה דְּמַה שֶּׁהוּא רַק דְּבָרִים אֵין ע"ז דִּין שְׁלִיחוּת לוֹמַר ששא"כ וְהָרָ"ן הִסְבִּיר כֵּן לְפִי הָעִנְיָן דְּמַיְירֵי בֵּיהּ וק"ל) וְאֶפְשָׁר דְּיָלְפִינַן מֵהָפָרָה דִּכְתִיב אִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ וְלֹא שָׁלִיחַ ומה"ט אֵין מַתִּירִים בַּחֲרָטָה ע"י שָׁלִיחַ לְהָרַמְבַּ"ם עַיֵּן בַּיּוֹ"ד סי' רכ"ח סְעִיף י"ו ובט"ז, וְאָתֵי שַׁפִּיר נָמֵי דְּלָא לִשְׁתְּמִיט לְלִמּוּד שְׁלִיחוּת מִשְּׁנֵי כְּתוּבִים הבכ"א הֲפָרָה וּשְׁאֵלָה בִּבְעָלִים דְּלָא מְהַנֵּי ע"י שָׁלִיחַ וְאֵין מִלְּמֵדִין וּבְעָלְמָא שְׁלוּחוֹ כְּמוֹתוֹ, (חֲקִירָתוֹ הִיא רַק לְשִׁיטַת הַתּוֹסָ' דב' כְּתוּבִים וכו' הוּא כְּמוֹ מִיעוּטָא לוֹמַר דְּבָעְלְמָא הַדִּין בְּהֶפֶךְ, אַךְ לְדַעַת רַשׁ"י דב"כ הב"כ דְּאֵין לְמֵדִין מֵהֶם וה"ה דְּלָא יָדְעִינַן בָּעְלְמָא לְהֵיפוּךְ מֵהַלָּמֵד מֵהַשֵּׁנִי כְּתוּבִים עַיֵּן מָלֵא הָרוֹעִים בח"ב בְּמַעֲרֶכֶת שְׁנֵי כְּתוּבִים הב"כ אוֹת ט' וְיוֹ"ד מֵעִיקָּרָא לק"מ), וְלַהַנָּ"ל נִיחָא דְּמֵהֲפָרָה לֹא

הו"מ לְמֵילַף שֶׁשָּׁאֲלָה בִּבְעָלִים דְּמִמֵּילֵי לָא יָלְפִינַן וַהֲפָרָה מִשְּׁאֲלָה לָא אָתֵי דהו"א דַּהֲפָרָה סַגִּי בְּגִילּוּי דַּעַת דְּלָא ניח"ל דע"ד בַּעֲלָהּ נוֹדֶרֶת וא"כ לָא הָוֵי ב"כ הב"ה ומ"מ הַשְׁתָּא דְּגַלֵּי בַּהֲפָרָה אַף דבני"ד סָגֵי מִילֵּי ל"מ לְשָׁלִיחַ מכ"ש בְּעָלְמָא לָא אָמְרִינַן שְׁלוּחוֹ כְּמוֹתוֹ (מַה שֶּׁכָּתַב צָרִיכוּתָא מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים עַיֵּין במה"ר הַנָּ"ל אוֹת ה') ונ"ל לְחַלֵּק דְּדַוְקָא בְּמִי שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב עוֹלָה וְאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ הֶקְדֵּשׁ בְּהֶמְתִּי אוֹ נִכְסֵי אֲבָל מִי שֶׁאָמַר הֲרֵי עָלַי עוֹלָה וְלֹא אַפְרִישׁ דְּמֵעַתָּה הַחוֹב מֻטָּל עָלָיו לְהַפְרִישׁ עוֹלָה מִגְּנָסָיו אה"ן יָכוֹל לוֹמַר לִשְׁלוּחוֹ הֶפְרֵשׁ שׁוֹר אֶחָד מִשּׁוֹרֵי לְעוֹלָה שֶׁנִּתְחַיַּבְתִּי כְּבָר דַּעְתָּהּ הַהֲפָרָשָׁה הִיא הַמְצָוָה אע"ג דְּצָרִיךְ דִּיבּוּר לוֹמַר שׁוֹר זֶה עוֹלָה מ"מ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִתְחַיֵּיב בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר ה"ז דּוֹמֶה לִתְרוּמָה שֶׁכָּרְיו טֶבֶל וְחַיָּיב לְהַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שָׁלִיחַ אע"פ שצ"ל ה"ז תְּרוּמָה וּלְשׁוֹן מוהרי"ט לֹא רָאִיתִי אִי מַיְירֵי בְּמַפְרִישׁ מִתְּחִלַּת נִדְרוֹ אוֹ מַיְירֵי כְּשֶׁכְּבָר נָדַר מֵאָז וְשׁוֹלְחוֹ עַתָּה לְבַקֵּר שׁוֹר מְבַקְּרוֹ וּפְלִיג אַדִּילָן (הַנָּה בָּאֱמֶת בְּדִבְרֵי מוהרי"ט נִרְאֶה דְּאֶפְשָׁר לְהַעֲמִיס דִּיסְבּוֹר וְלוֹ יָדַע לְחַלֵּק בְּהָכִי שֶׁהֲרֵי כ' אֲבָל לְהֶקְדֵּשׁ אֵין בּוֹ דִּין שְׁלִיחוּת שנ"ל שֶׁאִם אָמַר אָדָם לַחֲבֵירוֹ צֵא וְהֶקְדֵּשׁ שׁוֹר אֶחָד מִשּׁוֹרֵי אֵין בּוֹ דִּין הֶקְדֵּשׁ דְּמִילֵּי נִינְהוּ וקיי"ל מִילֵּי ל"מ לְשָׁלִיחַ וכו' ע"כ ומַה שֶּׁנִּשְׁאַל הוּא בְּאַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁנָּדַר סַךְ לְצָדָקָה לְהֶקְדֵּשׁ לִרְפוּאַת הַיָּתוֹם ושקו"ט אִם שַׁיָּיךְ לוֹמַר ששא"כ וכו' וְהַיְינוּ תְּחִלַּת הֶקְדֵּשׁ וא"כ י"ל דְּדַוְקָא בכה"ג הוּא דְּכָתַב דְּלֹא מְהַנֵּי מִילֵּי עַל יְדֵי שָׁלִיחַ, אֶלָּא הָא דק"ל מִתְּרוּמָה וְהָוְצָרְךְ לְתֵרֵץ דַּחֲשִׁיב מַעֲשֶׂה וכו' מַשְׁמַע דְּלָא שָׁאנֵי לֵיהּ דְּהָא תְּרוּמָה לְסוֹף הֶקְדֵּשׁ דָּמֵי כמ"ש החת"ס, וְאוּלַי קוּשְׁטָא דְּמִילְּתָא קָאָמַר דְּתְרוּמָה חֲשִׁיב מַעֲשֶׂה וְלָא מִילֵּי, אוֹ אֶפְשָׁר דְּחוֹלֵק בְּהָא אַסְבָּרַת החת"ס וס"ל דִּתְרוּמָה חֲשִׁיב כִּתְחִלַּת הֶקְדֵּשׁ שֶׁהֲרֵי מַה שֶּׁהַכְּרִי טָבוּל לֹא עַל יְדֵי דִּיבּוּרוֹ הוּא אֶלָּא מֵעַצְמוֹ הוּא טֶבֶל וַאֲמִירָתוֹ ה"ז תְּרוּמָה הוּא תְּחִלַּת הֶקְדֵּשׁ.

אֲבָל וַדַּאי בְּסוֹף הֶקְדֵּשׁ מַמָּשׁ הַיְינוּ שֶׁכְּבָר נָדַר מִתְּחִלָּה וְעַתָּה הוּא בָּא לְהַפְרִישׁוֹ אֶפְשָׁר מוֹדֶה דְּמְהַנֵּי ע"י שָׁלִיחַ) ולק"מ מִשֵּׁ"ס נְדָרִים דְּהָתָם מַיְירֵי מֵחִיּוּב חַטָּאת דִּכְבָר נִתְחַיֵּיב וּמֻטָּל אַקַּרְקַפְתֵּי' לְהַפְרִישׁ חַטָּאת וְאֵין כָּאן נֶדֶר אֲשֶׁר יָדוּר אֶלָּא לְהַפְרִישׁ וְכֵן בק"פ ע"כ תוד"ק וְעַל פִּי חִילּוּק זֶה מִתְיַישֵׁב שַׁפִּיר הַהִיא דִּתְמוּרָה א"כ מָצִינוּ צִיבּוּר עוֹשִׂים תְּמוּרָה דְּשָׁוּוּ שָׁלִיחַ לְהַקְדִּישׁ בְּהֵמָה עַל מַה שֶּׁכְּבָר חַיָּיבִים דְּהַיְינוּ סוֹף הֶקְדֵּשׁ דִּבְזֶה וַדַּאי מְהַנֵּי מִילֵּי לְפִי חִילּוּק החת"ס וק"ל: וּבָזֶה מִתְיַישֵׁב מַה שֶּׁהִקְשָׁה הָרַב מט"א בְּדַף רכ"ו ע"א לִסְבָרַת מוהרימ"ט מִדְּתָנַן בְּפֶסָחִים דַּף פ"ח ע"ב הָאוֹמֵר לְעַבְדּוֹ צֵא וּשְׁחוֹט עָלַי אֶת הַפֶּסַח וכו' וְהֵבִיא מ"ש בִּירוּשַׁלְמִי אַמַּתְנִיתִין דְּהָאשָּׁה בִּזְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעְלָהּ וכו' דְּבָעֵי הָרַב מַהוּ שֶׁיֵּצֵא בְּהֶקְדֵּשׁ הָעֶבֶד וְלָאו מַתְנִיתִין הִיא הָאוֹמֵר לְעַבְדּוֹ וכו' מַתְנִיתִין מִדַּעַת רַבּוֹ דְּמוּכָח דְּמִדַּעַת רַבּוֹ מִיהָא מְהַנֵּי וּמְבוֹאָר בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּדִין זֶה לָאו דַּוְקָא בְּעֶבֶד (דְּיֵשׁ סְבָרָא לוֹמַר יַד עֶבֶד כְּיַד רַבּוֹ) אֶלָּא ה"ה עַל יְדֵי שָׁלִיחַ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁ וכו' עי"ש וְהִנֵּה בְּלִשּׁוֹן הַמִּשְׁנָה וְהָרַמְבַּ"ם אֵין הֶכְרֵחַ דְּעוֹשֶׂה שָׁלִיחַ לְהַקְדִּישׁוֹ אֶלָּא לְשׁוֹחֲטוֹ וא"כ אֵינוֹ עִנְיָן לְמַאי דְּחִידֵּשׁ מוהרימ"ט דְּלָא אָמַר אֶלָּא בְּמִילֵּי וְכֵן רָאִיתִי לְהָרַב מַזַּל שָׁעָה בְּפֵ"ה מהל' זְכִיָּה וּמַתָּנָה בְּדַף פ"ג ע"ב שֶׁהֶוְקְשָׁה לוֹ אַסְבָּרַת מוהרי"ט מֵהַהִיא דְּפֶסָחִים ותי' דְּהָתָם לָאו מִילֵּי הָווּ דְּאִיכָּא מַעֲשֶׂה שְׁחִיטָה וכו' עי"ש אֶלָּא דְּהָרַב מט"א כָּתַב בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי דְּמַשְׁמַע דְּמְפָרֵשׁ הַיְרוּשַׁ' מַתְנִיתִין דְּהָאוֹמֵר לְעַבְדּוֹ צֵא וּשְׁחוֹט וכו' דְּעוֹשֶׂהוּ שָׁלִיחַ לְהַקְדִּישׁ הַקָּרְבָּן וְהָוֵי מִילֵּי וכו' וְאַף דְּיֵשׁ לְיַישֵׁב דְּמֵהַיְרוּשַׁ' אֵין רְאָיָה אֶלָּא לְעֶבֶד דְּיָדוֹ כְּיַד רַבּוֹ, וּמֵהָרַמְבַּ"ם אֵין הֶכְרֵחַ דְּמַיְירֵי לְהַקְדִּישׁוֹ וא"כ אֵין מְזָה סְתִירָה לִסְבָרַת מוהרי"ט, מ"מ אַף

אִם לֹא נֹאמַר כֵּן אֶלָּא גַּם שָׁלִיחַ מְהַנֵּי לְהַקְדִּישׁוֹ כְּמוֹ שֶׁהֵבִין הָרַב מט"א י"ל עפי"ד הח"ת ס
הַנַּ"ל כַּמּוּבָן, וְעַיֵּין חת"ס א"ח סי' קי"ו (בַּשֵּׁנִית לַהַנַּ"ל) בד"ה מַה שֶּׁהִקְשָׁה אמוהרי"ט:
ועכ"פ סְבָרַת רַבֵּינוּ מוהרי"ט אֵינָהּ מֻוְסְכֶּמֶת ומ"ש החת"ס דְּטַעַם הָרַמְבַּ"ם דַּחֲרָטָה ע"י
שָׁלִיחַ אִי אֶפְשָׁר הוּא מִשּׁוּם דְּמִילֵּי לָא מִימְסְרִי לְשָׁלִיחַ הִנֵּה במט"א שֹׁם הֵבִיא בְּשֵׁם הָרַב
קְרַיַּת מֶלֶךְ רַב שהק' ע"ד הָרַמְבַּ"ם דְּאַמַּאי לָא מְהַנֵּי שָׁלִיחַ מ"ש מִכָּל הַתּוֹרָה דְּשָׁלוּחוֹ
שא"כ ותי' שֶׁהוּא כְּדֵי שֶׁיִּתְבַּיֵּישׁ הַנּוֹדֵר כְּחִיבֵּא בְּעַצְמוֹ לִפְנֵי הֶחָכָם וְלֹא יְהֵא רָגִיל בִּנְדָרִים
וּשְׁבוּעוֹת וכ' שכ"כ הָרַדְבָּ"ז בהל' שְׁבוּעוֹת, וְעוֹד הֵבִיא מ"ש בִּיבָמוֹת ק"א וְקָרְאוּ לוֹ וְלֹא
שְׁלוּחָם וּבִשְׁבוּעוֹת דַּף ל"ה שִׁלַּח בְּיַד עַבְדּוֹ וכו' ומ"ש בת"כ פ' מְצֹרָע וּבָא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת
וְלֹא שְׁלוּחוֹ ומ"ש בִּירוּשַׁ' ר"פ הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ יְמִירֻנּוּ יְפֵירֻנּוּ וְלֹא שְׁלוּחוֹ וְיָלִיף מִזֶּה דְּבָכָל
הַתּוֹרָה שְׁלוּחוֹ כְּמוֹתוֹ וְהָכָא מִיעֵט קְרָא וכו' וְעוֹד הָאֲרִיךְ בָּזֶה וְכֵן הָרַב מַזַּל שָׁעָה שָׁם
וְנִרְאֶה דַּעְתָּם דְּלָא כִּסְבָרַת הָרַב מוהרימ"ט וְהָרַב זְכוֹר לְאַבְרָהָם אֲבִיגְדוֹר בח"מ סי' כ"ה
עָמַד בְּעִנְיָן זֶה וְדַעְתּוֹ לְקַיֵּים סְבָרַת רַבֵּינוּ מוהרימ"ט וְהִכְרִיחַ דמ"ש מִילֵּי לָא מִימַּסְרִי
לְשָׁלִיחַ לֹא דַּוְקָא מְשָׁלִיחַ א' לְשֵׁנִי דא"כ הָוֵי כְּהִלְכְתָא בְּלֹא טַעְמָא דְּאִי שְׁלִיחוּת אִיכָּא
בְּמִידֵּי דְּמִילֵּי הָא קי"ל דְּשָׁלִיחַ עוֹשֶׂה שָׁלִיחַ וּמַאי שְׁנָא בְּמִילֵּי דְּאֵינוֹ עוֹשֶׂה שָׁלִיחַ וּכְשֵׁם
שֶׁהַבַּעַל דָּבָר יֵשׁ בּוֹ כֹּחַ לִמְסוֹר דְּבָרִים לִשְׁלוּחוֹ כֵּן יהי' כֹּחַ הַשָּׁלִיחַ לִמְסוֹר לַשָּׁלִיחַ שֵׁנִי
א"ו דְּאֵין חִלּוּת שְׁלִיחוּת בְּמִילֵּי וְרַשְׁ"י בְּגִטִּין כ"ט וס"ו שכ' שֶׁאֵין כֹּחַ בַּדְּבָרִים לִהְיוֹת
חוֹזְרִים וְנִמְסָרִים נְקִיט כֵּן לְפוּם מַאי דַּעְסִיק בְּשָׁלִיחַ שֶׁבָּא לוֹמַר לְסוֹפֵר וכו' וּמֵהָכָּרָה אֵין
סְתִירָה דְּאַדְּרַבָּא י"ל דְּמֵהָכָּרָה יָלְפִינַן דְּלָא מְהַנֵּי שְׁלִיחוּת בְּמִידֵּי דְּמִילֵּי נִינְהוּ עי"ש ובס'
שׁוֹנֶה הֲלָכוֹת בח"א דַּף מ"ט וְהָלְאָה שקו"ט הָרַב מוהרי"ק וְהָרַב מוהרי"ק הַמְחַבֵּר וּלְדַעַת הָרַב
מוהרי"ק דְּבְרֵי מוהרימ"ט מֻוְקָשִׁים וְהָרַב הַמְחַבֵּר הֶעֱמִיד סְבָרַת הָרַב מוהרימ"ט עיש"ב,
גַּם מָרָן חִיֵּד"א בברכ"י א"ח סי' תל"ד אוֹת ה' הֶעֱמִיק הִרְחִיב בְּעִנְיָן זֶה וְכָתַב דְּמָצָא חָבֵר
לִסְבָרַת מוהרימ"ט הוּא מוהריר"ש בח"מ סי' ס"ז דִּין י"ט שֶׁכָּתַב גַּבֵּי פְּרוֹזְבּוֹל דְּלָא מְהַנֵּי
ע"י שָׁלִיחַ שֶׁיֹּאמַר לַדַּיָּנִים פ' מוֹסֵר לָכֶם כָּל חוֹבוֹתָיו וכו' מִשּׁוּם דְּמִילֵּי לָא מִימַּסְרִי לְשָׁלִיחַ
ושקו"ט עיש"ב גַּם הָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר בח"ג סי' רמ"ו אוֹת ד' הֶאֱרִיךְ מְאֹד בְּדִבְרֵי רַבָּנֵי
הָאַחֲרוֹנִים בְּעִנְיָן זֶה וְעַיֵּין פְּרִי מְגַדִּים סוֹף סִימָן תל"ד: וַחֲזִי הָוֵית לְהַג' מוהרש"ל בְּשׁוּ"ת
נו"ב מ"ת חיו"ד סי' קמ"ז שֶׁכָּתַב ע"ד מוהרימ"ט דִּבְרֵי שְׁגָגָה הֵם דְּמִילֵּי לָא מִימַּסְרִי
לְשָׁלִיחַ ר"ל מִשָּׁלִיחַ רִאשׁוֹן לַשֵּׁנִי כמ"ש רַשְׁ"י גִּטִּין כ"ט וס"ו וְשֶׁנֶּעֱלַם מִמֶּנּוּ שֵׁ"ס דְּנָדָרִים
לְעִנְיַן הֲפָרָה וכו' עי"ש וּמִתּוֹךְ מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי מִתְבָּאֵר דְּזוֹ שֶׁל כַּת הַקּוֹדְמִים הִיא וּכְבָר הָלְכוּ
נָמוֹשׁוֹת מֵימִינִים וּמַשְׂמְאִלִים וע"ע בְּסִפְרוֹ שִׁיבַת צִיּוֹן סי' צ"ד וסי' צ"ה בְּעִנְיָן זֶה וְעַיֵּין
הַגָּהוֹת מוהר"ץ הִירְשׁ חַיּוֹת בְּנָזִיר דַּף י"א וּבִנְדָרִים דַּף ח' וּבְשׁו"ת תִּפְאֶרֶת יוֹסֵף חא"ח
סי' י' ד"ה עוֹד נ"ל, וּבְסִי' כ"ה וּבְשׁו"ת שֵׁם אַרְיֵה חיו"ד סי' מ"א וּבְשׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב ח"א
סוֹף סי' מ"ז נִשְׁאַל ע"ד מוהרי"ט הַנַּ"ל מֵהַהִיא דְּשָׁבוּעוֹת דַּף ל"ד שִׁלַּח בְּיַד עַבְדּוֹ וכו'
דְּפָטוּר מִטַּעַם אִם לֹא יַגִּיד וָתָ"ל דא"א לַעֲשׂוֹת שָׁלִיחַ לְמִילֵּי ור"ל דַּעֲבַד שָׁאנֵי דְּיָדוֹ כְּיַד
רַבּוֹ כמ"ש תוס' חֲדָשִׁים שָׁם וכו' עי"ש וּכְדִבְרֵי תוס"ח כ' גַּם בְּחִידּוּשֵׁי רעק"א אַדְּ בֶּאֱמֶת
לְשׁוֹן הַבָּרַיְיתָא בת"כ פ' וְיִקְרָא שָׁלַח בְּיַד בְּנוֹ בְּיַד עַבְדּוֹ בְּיַד שְׁלוּחוֹ וכו' ע"ש וק"ל
והשו"מ כָּתַב לְיַישֵׁב דְּבֶאֱמֶת אֵין צָרִיךְ שְׁלִיחוּת דְּכָל שֶׁהַמְשַׁלֵּחַ גִּילָּה דַּעְתּוֹ לְהַב"ד וְעֵדִים
שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵדִים וְהֵם לֹא רָצוּ לְהָעִיד חַיָּבִים הֵם וְהו"ל מַעֲשֶׂה קוֹף וכו' עי"ש וְכֵן רָצָה

לְיַיְשֵׁב הָרַב מַזַּל שָׁעָה אֵיזֶה סְתִירוֹת שָׁעַל סְבָרַת מוהרימ"ט עַל פִּי חִילּוּק זֶה אַף לֹא הֲוַאי לוֹ עי"ש.

ובס' בֵּית מֵאִיר א"ח בְּסוֹף סי' קנ"ד צִיֵּין לִמ"ש בבי"מ אה"ע סי' ק"ך ס"ד דְּנִרְאֶה דַּעַת הָרַאשׁוֹנִים דַּאֲפִילּוּ הֶקְדֵּשׁ גָּמוּר אֵינוֹ ע"י שָׁלִיחַ וְסֵפֶר בי"מ לאה"ע אֵין מָצוּי אֶצְלִי לְרְאוֹת דב"ק וְעַיֵּין שוּ"ת בְּשָׂמִים רֹאשׁ בְּכָסָא דְּהַרְסָנָא סי' ר"ד בד"ה עכ"פ וכו' מ"ש בְּעִנְיַן נֶדֶר וּשְׁבוּעָה ע"י שָׁלִיחַ וְלֹא רָאִיתִי שֶׁהִזְכִּיר דִּבְרֵי מָרָן הב"י בסי' תל"ד עי"ש וְעַיֵּין בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ סוֹף פ"ו מהל' אישות בד"ה וְדַע וכו' ומ"ש שָׁם בְּשֵׁם הא"ז לְעָזִיר דַּף י"א בְּשֵׁם הָרַב עַזְרִיאֵל דִּבְעָדָר וּנְזִירוּת לָא בָּעִינַן תְּנַאי שֶׁאֶפְשָׁר לְקַיְּמוֹ ע"י שָׁלִיחַ וכו' עַיֵּין בָּזֶה בְּשׁוּ"ת חת"ס יו"ד סי' ר"ך בְּסוֹף ד"ה שֵׁנִית וכו' בְּשֵׁם הג' רַבּוֹ בְּהַכְלָאָה לַכְּתֻבּוֹת דַּף ע"ד ע"א ובבש"ר הַנַּ"ל וק"ל וּבְמַה שהק' בשעה"מ דִּלְדִבְרֵי מוהרימ"ט לָא מַשְׁכַּחַת הֶקְדֵּשׁ עַל תְּנַאי כֵּיוָן דְּהָוֵי תְּנַאי שא"א לְקַיְּמוֹ ע"י שָׁלִיחַ וְהַתְּנַאי בָּטֵל וְהַמַּעֲשֶׂה קַיָּם וכו' עַיֵּין בס' מַרְאֶה הַגָּדוֹל ח"א דַּף מ"א שֶׁהֵבִיא קוּשְׁיָא זוֹ בְּשֵׁם הָרַבָּנִים מוהריט"א בס' שִׁמְחַת יו"ט וְשָׁרְשֵׁי הַיָּם ח"ב דַּף מ"א וכ' הוּא לְיַיְשֵׁב עַל פִּי מ"ש הָרַדְבָּ"ז בח"א סי' י"א דִּבְהֶקְדֵּשׁ לָא בָּעִינַן תְּנַאי כָּפוּל, וה"ה דִּלָּא בָּעִינַן שְׁאָר מִשְׁפְּטֵי הַתְּנָאִים וְלָכֵן מַשְׁכַּחַת הֶקְדֵּשׁ ע"ת אַף שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקַיְּמוֹ עַל יְדֵי שָׁלִיחַ, וְעַיֵּין בִּבְשָׂמִים רֹאשׁ ונו"ב הַנַּ"ל בְּעִנְיַן תְּנַאי בְּדָבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקַיְּמוֹ ע"י שָׁלִיחַ, וְעַיֵּין יָשָׁרִי לֵב דַּף פ' אוֹת ל"ג מַה שֶּׁצִּיֵּין בָּזֶה ע"ד מוהרימ"ט הנז"ל וּמַה שֶּׁצִּיֵּין משל"מ פ"ו מהל' מַלְוֶה הֵ"א לָא חזינ"א כִּי הַאי סִימָנָא וְעַיֵּין בְּקוּנְטְרֵס אֲסִיפַת דְּיָנִיר בְּמַעֲרֶכֶת חָמֵץ סי' ה' אוֹת כ"ז וּבְסֵפֶר שְׁבִילֵי דָּוִד לַיּוֹ"ד בְּקוּנְטְרֵס הַכְּלָלִים שֶׁבְּרֹאשׁ הַסֵּפֶר דַּף כ"ב ע"ד אוֹת י"א: צד הֲרֵי שֶׁלֹּךְ לְפָנֶיךָ דקי"ל דְּאָמְרִינַן כֵּן בְּאִיסּוּרֵי הֲנָאָה, עַיֵּין להג' חת"ס א"ח סוֹף סי' ק"ה דְּנִפְקָד שֶׁפָּשַׁע וְלֹא מָכְרוֹ יָכוֹל לוֹמַר לוֹ הש"ל וְלָאו דַּוְקָא כְּשֶׁהוּא בְּעַיִן וְיָכוֹל לוֹמַר לוֹ הֲרֵי של"ל הוּא דְּפָטוּר אֶלָּא אַף אִם נִגְנַב דְּלֵיתֵיהּ בָּעוֹלָם וַאֲפִילּוּ ע"י פְּשִׁיעָה פָּטוּר מִשּׁוּם הש"ל עי"ש וְעַיֵּין ב"ק דַּף צ"ח ע"ב אָמַר רַבָּה גָּזַל חָמֵץ לִפְנֵי הַפֶּסַח וּבָא אַחֵר וּשְׂרָפוֹ וכו' לְאַחַר הַפֶּסַח בָּאנוּ לְמַחֲלוֹקֶת וכו' וְאֵינוֹ סוֹתֵר סְבָרַת החת"ס כְּמוֹ שֶׁמִּתְבָּאֵר לְמֵעַיֵּין שָׁם: וְהִנֵּה במ"ש הַשַּׁ"ס וְהַפּוֹסְקִים לְעִנְיַן חָמֵץ גָּזַל חָמֵץ ועעה"פ אוֹמֵר לוֹ הש"ל דְּקִדֵּק הח"י בְּתְשׁוּ' שֶׁבְּסִי' תמ"ג סק"ו דִּבְתוֹךְ הַפֶּסַח שֶׁהַכֹּל מְצֻוִּים לְבַעֲרוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר לוֹ הש"ל.

וּבְשׁוּ"ת מַיִם חַיִּים רַפַּפּוֹרְט סי' ה' ד"ה שׁוּב וכו' כ' דבקצה"ח סי' שס"ג הִשִּׂיג עַל הח"י, והמ"ח הִכְרִיעַ דְּאִם תְּבָעוֹ בתוה"פ יָכוֹל לוֹ הש"ל וְאִם לֹא תְּבָעוֹ בתוה"פ אֵין יָכוֹל לְהַחֲזִיר לוֹ תוה"פ עי"ש, וְעַיֵּין נו"ב מה"ק א"ח סי' כ' בד"ה וְאָמְנָם קָשֶׁה עָלַי וכו' שכ' דַּאֲפִילּוּ בְּפֶסַח יָכוֹל לוֹמַר לוֹ הש"ל כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בְּכָל אִיסּוּרֵי הֲנָאָה דְּאוֹרָיְיתָא וְלָא נְחִית לְחַלֵּק דְּשָׁאנֵי חָמֵץ דְּהַכֹּל מְצֻוִּים לְבַעֲרוֹ וְעַיֵּין בנו"ב מ"ת סי' ס"ה בְּהַשָּׂגוֹת הַמַּשִּׂיג אוֹת ט' וּבְתְשׁוּ' הַמְחַבֵּר אוֹת ט' וּבְסֵפֶר בֵּית מֵאִיר לא"ח בסי' תמ"ג כ' דְּיָכוֹל לוֹמַר לוֹ הש"ל ומ"ש בַּשַּׁ"ס וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח ר"ל שְׁעַת הָאִיסּוּר.

ומ"ש בח"י לְפִי שֶׁהַכֹּל מְצֻוִּים לְבַעֲרוֹ שׁוֹר הַנִּסְקָל לראב"י יוֹכִיחַ אַף דְּגַם שָׁם אַחַר שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ הַכֹּל מְצֻוִּים לְבַעֲרוֹ עי"ש וס' קצה"ח אמ"א וממ"ש במ"ח הַנַּ"ל בְּשָׁמוֹ הָיִיתִי סָבוּר דהקצה"ח חוֹלֵק עָלָיו בַּדִּין אַף ממ"ש בְּשׁוּ"ת עַמּוּדֵי אוֹר סי' י"ז הֲבֵאתִיו בְּקוּנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת חָמֵץ סי' ה' אוֹת ל"ט נִרְאֶה דהקצה"ח אַף דהק' ע"ד הח"י מ"מ

בְּמַסְקָנָתוֹ מְיַישֵׁב דְּבָרָיו עי"ש וְכָתַב בְּעַמּוּדֵי אוֹר דְּדִין זֶה דאומ"ל הש"ל לִיתֵּיהּ בְּגַזָּלָן נָכְרִי עיי"ש, וְעַיֵּין מחצ"ה ע"ד המג"א סי' ת"מ סק"א ומוּכָח מִדְּבָרָיו דְּלָא ס"ל כהחת"ס הַנַּ"ל אֶלָּא כָּל שֶׁאֵין הֶחָמֵץ בְּעֵין אֵינוֹ פּוֹטֵר אֶת עַצְמוֹ בְּמַה שֶּׁהָיָה יָכוֹל לוֹמַר לוֹ בְּפֶסַח הֲרֵי ש"ל וְיֵשׁ לְחַלֵּק בְּנוֹשְׁאִים: וּמִי שֶׁגָּזַל לוּלָבוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ וְעָבַר הֶחָג אִם יָכוֹל לִפְטוֹר עַצְמוֹ בֶּאֱמוֹר לוֹ הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ רָשַׁמְתִּי בַּקּוּנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת אַרְבָּעָה מִינִים סי' ג' אוֹת ז עי"ש: צה הִסְתַּכְּלוּת הָוֵי טְפֵי מֵרְאָיָה כ"כ מָרָן החבי"ף בְּסֵפֶר רָאָה חַיִּים דַּף י"ב ע"ג בְּפִשִׁיטוּת וְאֵין הַדָּבָר פָּשׁוּט כ"כ עַיֵּין מ"ש הָרַבָּנִים י"מ אוֹת קע"ט יָעִיר אֹזֶן אוֹת נו"ן נַחַ"ל ח"א דַּף קע"ז חִינָּא וְחִסְדָּא ח"ב דַּף ח' ע"ג מִכְּתָב לְחַזְקָיָהוּ דַּף ל"ג ע"ב וְעַיֵּין לְמָרָן הב"י בא"ח סי' ע"ה בְּשֵׁם הרר"י דְּטָפַח מְגֻלֶּה אֵינוֹ אֶלָּא כְּשֶׁמִּסְתַּכֵּל בָּהּ אֲבָל בִּרְאִיָּה בְּעָלְמָא מֻתָּר ודו"ק: צו הַסְכָּמָה שֶׁהִיא מְשׁוּם תִּיקּוּן הָעִיר הָוֵי דָּבָר מְצֻוֶּה מִדְּאוֹרַיְיתָא כמ"ש רַבֵּינוּ יוֹנָה וְהָרִיטְבָ"א בחי' לַעַ"ז ה"ד הָרַב מוהרשד"ם עַיֵּין לְהָרַב בְּנֵי אַבְרָהָם בְּשׁוּ"ת יו"ד סי' ג' ותה"ד סי' רפ"ב וש"ע יו"ד סי' חכ"ר ס' ל"ג וט"ז יו"ד סי' רי"ח סק"ד וס' חק"ל ח"מ ח"א סוֹף סי' פ"ז שֶׁצַּיֵּין בס' מַשָּׂא חַיִּים בְּמַעֲרֶכֶת הַחַי"ת אוֹת נ"ד אמ"א לִרְאוֹת ד"ק כִּי לִכְאוֹרָה נִרְאֶה הֵיפֶךְ מ"ש הָרַב בְּנֵי אַבְרָהָם דְּמִסְתָּמָא וַדַּאי הַסְכָּמַת הָרַבִּים הִיא מְשׁוּם תִּיקּוּן הָעִיר ואפי"ה כ' דְּאֵינוֹ דִּין תּוֹרָה עי"ש וְעַיֵּין לְהָרַב מוהר"י בֶּן יעי"ש, בְּסֵפֶר בֶּן אַבְרָהָם בְּשׁוּ"ת יו"ד סי' ז' וְעַיֵּין בֵּית מֵאִיר לַיו"ד בסי' ר"ח תִּפְאֶרֶת אָדָם יו"ד סי' נ"ט:צז הוֹדָאַת בע"ד כק' ע"ד לָא אָמְרִינַן אֶלָּא בְּמִידֵי דְּמָמוֹנָא אֲבָל בְּמִידֵי דְּקָנָסָא כְּשֶׁאֵין לְקָוְטָרוֹ מְשׁוּם מוֹדֶה בְּקָנָס אֵין לְחַיְּבוֹ מִכֹּחַ הוֹדָאָתוֹ הג' שָׁ"ד יו"ד סי' רס"ז ס"ק נ"ב עי"ש.

שֶׁיֵּשׁ חוֹלְקִים וּבְיַד שָׁאוּל שָׁם אוֹת ל'. וּבְעִיקַּר דִּין זֶה אִם הוּא מִטַּעַם מִיגּוֹ דְּאִי בָּעֵי יָהֵיב לֵיהּ אוֹ מִטַּעַם דְּהָוֵי כְּמְחַיֵּיב עַצְמוֹ עַתָּה כְּאִילּוּ אָמַר חַיָּיב אֲנִי לְךָ מָנֶה דְּיָכוֹל לְחַיֵּיב אֶת עַצְמוֹ אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא גְּזֵרַת הַכָּתוּב עַיֵּין בְּסֵפֶר חֲתַן סוֹפֵר דַּף נ"א ע"ג וע"ד: וְאִי אָמְרִינַן הוֹדָאַת בַּעַל דִּין וכו' בְּהוֹרָאָה שֶׁמֵּשִׁים עַצְמוֹ רָשָׁע רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת ק"ע: צח הִסְתַּכְּלוּת בְּצוּרוֹת עֲבוֹדַת כו"ם דְּאָסוּר כָּתַב הג' מוהרנ"ט בַּקּוּנְטְרֵס קוֹבֵץ עַל יָד פ"ב דְּהִלְכוֹת ע"ז ה"ב דְּנִרְאֶה מֵרַשִׁ"י שַׁבָּת קמ"ט ע"א דְּהוּא מדר' עי"ש וְלֹא זָכִיתִי לְהָבִין שׁוּם מַשְׁמָעוּת מִדִּבְרֵי רַשִׁ"י שָׁם וּמְרוּצַת לְשׁוֹן מָרָן הכ"מ וְדִבְרֵי הָרַבָּנִים פ"ח וּמָע"ר וּצְרוֹר הַחַיִּים שָׁם מוֹרֶה דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא עַיֵּין בד"ק וְעַיֵּין לְהָרַב קֶהָל יְהוּדָה דַּף פ"א ע"ג עמ"ש הָרַמָ"א בסי' קמ"ב סט"ו דְּדָבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּנִין מֻתָּר דְּנִרְאֶה דס"ל דְּאִיסּוּר זֶה הוּא מִדְּרַבָּנָן ולענ"ד צ"ע גַּם מַה שֶּׁהִכְרִיחַ בְּקוּבֵץ ע"י ממ"ש בַּשַּׁ"ס מְשׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר וְהֵבִיא בְּשֵׁם הג' ה"ע דְּשֶׁנֶּאֱמַר הוּא יַלְפוּתָא גְּמוּרָה וּמְשׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר הוּא אַסְמַכְתָּא עי"ש אֵין מְזֶה הֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה מִדְּרַבָּנָן דְּיוּכַל לִהְיוֹת דְּהַדִּין הַהוּא הוּא קַבָּלָה הלל"מ בע"פ וְאַסְמְכוּהוּ אַקְרָא עַיֵּין לְהָרַב אד"ר אוֹת שמ"ט, וְתוּ אַף אִי מִדְּרַבָּנָן קָאָמַר נִרְאֶה לִי דְּאֵינוֹ כְּלָל מֻחְלָט וְאִיכָּא יוֹצְאִים מִן הַכְּלָל עַיֵּין רַשִׁ"י נְדָרִים דַּף פ"א ע"ב ד"ה רַשְׁבָּ"ג מִדְּאוֹרַיְיתָא וכו' וְאָמְרוּ בַּשַּׁ"ס מַנִּי רַשְׁבָּ"ג הִיא אע"ג דְּאִתְּמַר בְּלָשׁוֹן מְשׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר עי"ש ש"מ דְּאִיכָּא מְשׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא וְאַף דְּמָרָן החבי"ף בְּסֵפֶר נְשָׁמַת כ"ח ח"א הִכְרִיחַ דמ"ש רַשִׁ"י הַנַּ"ל מִדְּאוֹרַיְיתָא הוּא ט"ס וצ"ל מִדִּרַבָּנָן מ"מ מִדִּבְרֵי הָרַב פ"ת שֶׁהֵבִיא שָׁם לָמַדְנוּ דְּלָא שְׁמִיעַ לֵיהּ הַאי כְּלָלָא וְגַם הוּא זַ"ל לֹא הִכְרִיחַ מִזֶּה וְעוֹד עַיֵּין לְהָרַב מקנ"א במ"ב בְּמַעֲרֶכֶת הַשִּׁי"ן אוֹת תל"ו שֶׁהֵרְאָה מִכַּמָּה דְּוּכְתֵי דְּגַם בְּמִידֵי דְּרַבָּנָן נֶאֱמַר בַּשַּׁ"ס שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא אָמְרוּ

מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר וא"כ לֹא נִפְלְאוֹת לוֹמַר עַל מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר דְּהַמָּצָא יִמְצָא כֵּן אַדְּבָרִים שֶׁהֵם מֻהַתּוֹ' וְעַיֵּין יוֹמָא דַּף מ"ב ע"ב ר' אוֹמֵר וכו' אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר אוֹתָהּ לְבַדָּהּ ומוּכָח שָׁם דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא דת"ק נָמֵי דְּרִישׁ אוֹתָהּ לְבַדָּהּ אֶלָּא דְּדָרִישׁ טַעְמָא דְּקָרָא עי"ש וְעַיֵּין נְדָרִים דַּף ע"ג ע"א ר"י אוֹמֵר וכו' אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר וכו', וּבְדִבְרֵי הָרָ"ן זַ"ל שָׁם וק"ל וְעַיֵּין קִידּוּשִׁין דַּף ו' ע"א הָאוֹמֵר לְקוּחָתִי ה"ז מְקֻדָּשֶׁת מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר כִּי יִקַּח אִישׁ, וּבְפֶסַחִים דַּף ה' ע"ב בַּבָּתִּים עוֹבֵר מִשּׁוּם בַּל יֵרָאֶה וּבְמַכּוֹת דַּף י"ו הַמַּשְׁהֶה נְקֻבָיו מִשּׁוּם בַּל תְּשַׁקְּצוּ וְכֵן מַאן דְּשָׁתֵי בְּקַרְנָא דְּאֵומָנָא וְכַמָּה דְּיוֹת נִשְׁתַּכְּחוּ אִם הֵם מִדְּאוֹרַיְיתָא עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הַבֵּי"ת אוֹת י"ח וְאוֹת צ"ה וְלֹא הִכְרִיחוּ מִדְּאָמְרוּ מִשּׁוּם בַּל תְּשַׁקְּצוּ וְיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין כְּשֶׁאוֹמְרִים מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר וכו' לְכְשֶׁאוֹמְרִים מִשּׁוּם לְבַד.

אַחַר זמ"ר הֶרְאַנִי תַּלְמִידִי הֶחָבִיב לנצ"ח הי"ו מ"ש בְּתִפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל (פיה"מ) בְּסוֹף פ"ח דְּמַסֶּכֶת בְּרָכוֹת שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה מְקוֹמוֹת שֶׁאָמְרוּ בַּשַּׁ"ס מִשּׁוּם (בְּלֹא שֶׁנֶּאֱמַר) וְהֵם דְּאוֹרַיְיתָא וְיֵשׁ מִדְּרַבָּנָן וְעַיֵּין ר"פ שְׁנֵי דְּסַנְהֶדְרִין מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר וּמִן הַמְקֻדָּשׁ לֹא יֵצֵא וּבְפִיסְקַת הַשַּׁ"ס: צט הִלֵּל דיו"ט אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא מִתְבָּאֵר ממ"ש הָרַבָּנִים אַרְעָא דְּרַבָּנָן במ"ב אוֹת נ"ו וּבָעַפְרָא דְּאַרְעָא שָׁם וְיָעִיר אֹזֶן מַעֲרָכָה זוֹ אוֹת מ"ט דְּהוּא מַחֲלוֹקֶת לְהָרַמְבָּ"ם הוּא מִדְּרַבָּנָן וּלְהָרַמְבַּ"ן מִדְּאוֹרַיְיתָא וּבְיָעִיר אֹזֶן צַדֵּד לוֹמַר דְּהָרַמְבַּ"ן ס"ל דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן כְּדָרְהִיטֵי דב"ק בִּלְקוּטוֹת בפ' ע"פ ומ"ש בסה"מ הוּא לְדַעַת בה"ג.

וְשׁוּב הֵבִיא מ"ש הָרַשְׁבָּ"ץ בְּסֵפֶר זֹהַר הָרָקִיעַ דְּהָרַמְבַּ"ן ס"ל דְּהוּא מִן הַתּוֹרָה וְלֹא יִמְנָה לְפִי שֶׁהוּא חֵלֶק מֵחֶלְקֵי מִצְוַת שְׁמִחָה וּמָרָן מוהרמב"ח בְּכַפּוֹת תְּמָרִים ע"ד הַתּוֹסָ' סֵוְכָה ד' ל"ח ד"ה מִי שֶׁהָיָה וכו' הֶאֱרִיךְ קָצָת לְיַיְשֵׁב דַּעַת הָרָאָבָ"ד בפ"ג מהל' חֲנֻכָּה וכו' דְּהַלֵּל בְּפֶסַח לְדַעְתּוֹ הוּא מִן הַתּוֹרָה מַמָּשׁ וְיַיְחֵס לָזֶה דַּעַת רַשַּׁ"י בִּבְרָכוֹת דַּף כ' לְהַצִּילוֹ מִקֻּשְׁיַת הַתּוֹסָ' וְעַיֵּין לְמָרָן חִיְדָּ"א בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה סי' רצ"א סוֹף אוֹת ח' וּמַה שֶּׁתָּמַהְתִּי עָלָיו לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַמ"ם אוֹת ק"ט דְּנָעֲלָם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי רַשַּׁ"י וְתוֹסָ' בִּבְרָכוֹת עי"ש עַתָּה שֶׁהִשַּׁגְתִּי סֵפֶר כַּפּוֹת תְּמָרִים (שֶׁצִּיְּינוּ במחב"ר שָׁם) רָאִיתִי שֶׁכְּבָר הוּבָא שָׁם דִּבְרֵי רַשַּׁ"י וְתוֹסָ' וְעָלֵימוֹ תִּטּוֹף מִלָּתוֹ וְאַחֲרֵי שֶׁכְּבָר צִיֵּין במחב"ר אֶת ס' כַּפּוֹת תְּמָרִים אֵין כָּל דָּבָר נָעְלָם מִמֶּנּוּ וְהָרַב עָרוּךְ הַשֻּׁלְחָן א"ח סי' רצ"א אוֹת ו' יְיַחֵס לְרַשַּׁ"י ור"ת והא"ח דְּסָבְרִי כְּהָרַמְבַּ"ן דְּהוּא מִן הַתּוֹרָה וּלְפִי מַה שֶּׁבֵּיאַר הַגָּאוֹן חת"ס בא"ח סי' קס"א ד"ה וְאָמְנָם וכו' לְמַאי דקיי"ל בְּסִימָן תרפ"א דְּעִיר הַמְסֻפָּקֶת אִם מֻקֶּפֶת מִימוֹת יב"נ צְרִיכָה לִקְרוֹת בב' הַיָּמִים נָקְטִינַן כְּהָרַמְבַּ"ן דְּהוּא מה"ת וְדַעַת הַגְּאוֹנִים וְהָרָ"ן דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן כיעי"ש וְנָפְקָא מִינַּהּ מִמַּחֲלוֹקֶת זֶה לְעִנְיַן סָפֵק וּבְשׁוּ"ת שַׁאֲגַת אַרְיֵה סי' ס"ט הֶאֱרִיךְ לְתָמֹהַּ עַל סְבָרַת הָרַמְבַּ"ן וּמֵסִיק דְּאֵינוֹ חוֹזֵר אִם נִסְתַּפֵּק אִם קָרָא הַלֵּל עי"ש וְעַיֵּין בְּהַגָּהוֹת הַגָּאוֹן מוהר"ץ הִירְשׁ חַיּוֹת לְבָרְכוֹת דַּף י"ד וע"ד הָרַמְבַּ"ן הַנַּ"ל שקו"ט הַגָּאוֹן הַמְפֻרְסָם מוהרש"ל הַכֹּהֵן יצ"ו הֵבֵאתִי דב"ק לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַשִּׁי"ן אוֹת ס"ז בד"ה וּכְדֵי וְהָרַב עִיקְרֵי הד"ט בסי' כ"ב אוֹת כ"ג הֵבִיא בִּשְׁתִיקָה דִּבְרֵי השאג"א לְפִי שֶׁלֹּא רָאָה שֶׁיֵּשׁ מְבוּכָה בָּזֶה.

וְהֶאֱרִיךְ בָּזֶה יְדִידִי הַגָּאוֹן הַנַּ"ל בְּסִפְרוֹ בִּנְיַן שְׁלֹמֹה הנד"מ בִּתְשׁוּ' סי' נ"ח עי"ש: ק הֶפְקֵר מֻהַנֵּי אַף לְדָבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ כ"כ הג' ב"ח בִּתְשׁוּ' סי' קכ"ד והג' מוהר"ח הַכֹּהֵן רָאפְּפּוּרְט בְּסֵפֶר מַיִם חַיִּים שוּ"ת א"ח סי' ו' עָמַד מַתְמִיהַּ עַל רְאָיָתוֹ מִדִּבְרֵי הָרֹא"ש וכו'.

וְעוֹד כָּתַב דְּנָעֲלָם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי תוס' קַמָּא ס"ט ד"ה צְנוּעִים דְּמִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵיהֶם דְּאֵין הֶפְקֵר חָל בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ עי"ש וּבְסִי' ה' וְעַיֵּין פרמ"ג סִי' תמ"ו בא"א וּבְשוּ"ת שוּ"מ ח"ב סִי' ס"ו דַּף כ"ט סוֹף ע"ג כ' וְעַיֵּין פרמ"ג סִי' רמ"ד שכ' דְּמַפְקִיר הַמֶּכֶס וְהֶפְקֵר מוֹעִיל בְּדָבָר שלב"ל וְזֶה תָּמוּהַּ דְּאַף דהב"ח כ' כֵּן מְבֹאָר בְּסֵעִיף דִּצְנוּעִין דַּף ס"ח דל"מ הֶפְקֵר בִּרְבֵּר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ וְעַיֵּין קצה"ח סִי' ר"א וּבְתִשוּ' הֶאֱרַכְתִּי לְיַישֵׁב דִּבְרֵי הב"ח אֲבָל לָא קיי"ל כֵּן לְדִינָא וכו' ע"כ וידידי הג' הַמְּפֻוָּרְסָם מוהרי"א יצ"ו בְּסֵפֶר עַמּוּדֵי אֵשׁ דַּף מ"ט ע"א כָּתַב בְּשֵׁם הֶגֶה לְסֵפֶר זִכָּרוֹן לְמֹשֶׁה לַפְּסָחִים דַּף ט"ז ע"ב שנס' אִי מְהַנֵּי הֶפְקֵר לְדָבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם וְאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ וְכָתַב ע"ד דנעל"מ שוּ"ת הב"ח דִּמְהַנֵּי וכ"פ הפרמ"ג רמ"ד ותמ"ז ות"ן והקצה"ח סרי"א הִשִּׂיג עַל הב"ח ועכ"ז אֵין לִדְחוֹת דִּבְרֵי הב"ח מהל' עַיֵּין שוּ"מ ח"ב סִי' ס"ו ע"כ.

וּכְבָר הִזְכַּרְתִּי דִּבְרֵי השו"מ שֶׁכָּתַב דְּלִדִינָא לָא קיי"ל כהב"ח וְכָתַב עוֹד בְּעַמּוּדֵי אֵשׁ דְּבְשוּ"ת הב"ח מְבֹאָר דְּלָא לְבַד בְּבִטּוּל חָמֵץ ס"ל כֵּן אֶלָּא בְּכָל הֶפְקֵר דְּעָלְמָא הָדִין כֵּן דְּלָא כִּנְתִיבוֹת הַמִּשְׁפָּט סרי"א שֶׁכָּתַב לְדַעַת הַבַּ"ח דְּדַוְקָא בְּחָמֵץ ס"ל כֵּן.

וְאַף בְּשוּ"ת דְּבַר מֹשֶׁה סִי' ג' הִשִּׂיגוּ בָּזֶה כמש"ש בְּהַשְׁמָטוֹת. וְעַיֵּין חת"ס א"ח סִי' קל"א ד"ה מ"ש מַעֲלָתוֹ דְּיָכוֹל לְהַפְקִיר דשלב"ל וכו' שֶׁכָּתַב ג"כ דְּמִדִּבְרֵי תוס' ב"ק ס"ט ד"ה כָּל הַנִּלְקָט מִתְבָּאֵר שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַפְקִיר וְלֹא זָכַר מִדִּבְרֵי הַבַּ"ח הַנָּ"ל: וְכָתַב עוֹד בְּעַמּוּדֵי אֵשׁ שָׁם דהפרמ"ג סִי' תמ"ח כ' דְּהֶפְקֵר הָוֵי כְּנָדָר וְשֶׁבַּמְּחוֹקֵק יְהוּדָה כ' ע"ד דְּהֶפְקֵר אֵינוֹ מִדִּין נֶדֶר דְּנֶדֶר לְעָנִים וְהֶפְקֵר לַעֲשִׁירִים.

וְשֶׁנֶּעֱלָם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שבש"ע ח"מ סִי' רג"ע דְּהֶפְקֵר מִדִּין נָדָר, וְעַיֵּין עוֹד בְּדִבְרֵי מָרָן הב"י בא"ח סוֹף סִי' תל"ד שֶׁכָּתַב בפי' דְּהֶפְקֵר מִדִּין נֶדֶר וְגַם הַבַּ"ח שָׁם מוֹדֶה בָּזֶה כיעי"ש וְעַיֵּין פרמ"ג בא"א סִי' תמ"ח סק"ח וּבְסֵפֶר בִּנְיַן שְׁלֹמֹה לְהַגָּאוֹן מוהרש"ך יצ"ו דַּף כ"ב ע"ג וְשָׁם ע"ד כָּתַב דהקצה"ת בסִי' ער"ה הִסְכִּים לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּהֶפְקֵר אֵינוֹ מִתּוֹרַת קִנְיָן רַק מִתּוֹרַת נֶדֶר: וְאִי מְהַנֵּי הֶפְקֵר ע"י שָׁלִיחַ עַיֵּין בְּמַה שֶׁרָשַׁמְתִּי לְעֵיל בָּאוֹת צ"ג בְּעִנְיַן הֶקְדֵּשׁ ע"י שָׁלִיחַ וּבִיטּוּל וְהֶפְקֵר וּבְפָרָטוּת עַיֵּין בְּמַה שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּפֶתַח הַדְּבִיר ח"ג סִי' רמ"ו אוֹת ד': וְאִם מֻוָתָּר לְהַפְקִיר בְּשַׁבָּת עַיֵּין לְהָרַב פר"ח בסִי' תל"ד דְּאָסוּר וּמָרָן חִיֶּד"א בברכ"י סִי' רמ"ו אוֹת ד' ושל"ט אוֹת ח' כָּתַב דְּמַקְשִׁים עָלָיו מִכַּמָּה סֵוּגְיָאוֹת בַּשַּׁ"ס דְּמוּכָח דְּשָׁרֵי וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה סִי' תל"ד בקו"א הֵבִיא מ"ש הָרַב שעה"מ דַּף צ"ו ע"ד (וְהוּא בְּדָפוּס חָדָשׁ דַּף מ"ו ע"ד עי"ש בפ"ו מְהַלְכוֹת לוּלָב ה"ב בד"ה וּבְמַה שתי') דְּהָרִיטְבָ"א בחי' שַׁבָּת כת"י כָּתַב דְּאָסוּר דְּהָוֵי כְּקוֹנֶה קִנְיָן בְּשַׁבָּת וְשֶׁהָרַבָּנִים עה"ג (בסי' כ"ה) וְאוֹר יְקָרוֹת וְכֵן דַּעַת השעה"מ דְּמֻוָתָּר עי"ש וּבְיָעִיר אֹזֶן מַעֲרָכָה זוֹ אוֹת ל' וּבְסֵפֶר דִּבְרֵי מְנַחֵם סִי' תל"ד הגב"יאוֹת ב' כָּתַב דְּהָרַב שֶׁפַּת שֶׁל מִי בַּדַּף קצ"ו ע"ב כָּתַב בְּשֵׁם מָרָן חִיֶּד"א שהק' ממ"ש בְּשַׁבָּת דַּף קמ"ח מַקְדִּישׁ אָדָם אֶת פִּסְחוֹ בְּשַׁבָּת וַחֲגִיגָתוֹ ביו"ט וכו' (לֹא יָדַעְתִּי בְּאֵיזֶה מִסְפָּרָיו כ"כ כִּי בברכ"י ומחב"ר הַנָּ"ל לֵיתַנְהוּ לְהָנֵי מִלֵּי כיעי"ש) וְצִיֵּין יַעֲקֹב לְחָק דַּף ג' ע"ב וְהֵיכָל מֶלֶךְ דַּף ע"ד וְעַיֵּין לְהָרַב שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד ר"פ מְפַנִּין שכ' דממ"ש בַּשַּ"ס שָׁם דַּף קכ"ז דְּאִי בָּעֵי מַפְקַר נִכְסֵיהּ וְהָוֵי עָנִי וכו' וְכֵן בְּדַף קל"א הוֹאִיל וּבְיָדוֹ לְהַפְקִירָן וכו' מוּכָח דְּשָׁרֵי לְהַפְקִיר בְּשַׁבָּת וְזָכָה לְדַעַת חַד מִקַּאֲמַיָּא הָרַב הַמְּאִירִי בפ' מְפַנִּין שכ' לְהוֹכִיחַ כֵּן וְז"ל מַמַּה שֶׁאָמְרוּ בַּסֵּוּגְיָא זוֹ בְּעִנְיַן דְּמַאי כֵּיוָן דְּאִי בָּעֵי מַפְקַר

נִכְסֵיהּ וכו' לָמַדְנוּ שֶׁמַּפְקִירִין בְּשַׁבָּת ואעפ"י שֶׁאָמְרוּ אֵין מַקְדִּישִׁין וכו' אֵינוֹ דּוֹמֶה שֶׁהַהֶקְדֵּשׁ כְּעֵין מֶכֶר הוּא כִּדְאָמְרִינַן מַה לִּי מְכָרוֹ לְהֶדְיוֹט מ"ל מְכָרוֹ לַשָּׁמַיִם אֲבָל הֶפְקֵר אֵין כָּאן שִׁינּוּי רְשׁוּת וַאֲפִילּוּ זָכָה בּוֹ אַחֵר מֵאֵלָיו הוּא זוֹכֶה עכ"ל וה"ד הָרַב דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ סִי' ס"ב ע"ב וְהֶאֱרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה עי"ש גַּם הָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה בח"ב דַּף נ"ב ע"ג הָאֱרִיךְ בְּדִין זֶה עי"ש ורעק"א בִּתְשׁוּ' סִי' עק"ד ד"ה וְגַם וכו', כָּתַב דהמג"א סוֹף סִי' י"ג ס"ל דְּמֻוָתָּר לְהַפְקִיר בְּשַׁבָּת וְכָתַב שכ"מ בְּשַׁבָּת ד' חל"ק הוֹאִיל וּבְיָדוֹ לְהַפְקִירָן וכו'.

וְשׁוּב כָּתַב דְּהָרַמְבַּ"ן ס"ל דְּאָסוּר ושכ"כ בשה"מ בְּשֵׁם הָרִיטְבָ"א ופר"ח עי"ש שֶׁנִּרְאֶה דַּעְתּוֹ כֵּן וְעַיֵּן בְּסֵפֶר מִנְחַת מֹשֶׁה הנד"מ בחא"ח סִי' א' שכ' לִדְחוֹת הָרְאָיָה מִשַּׁ"ס שַׁבָּת הַנָּ"ל דאע"ג דְּאָסוּר לְהַפְקִיר בְּשַׁבָּת מ"מ כֵּיוָן דְּרַק מִשּׁוּם אִיסּוּרָא דְּרַבִּיעַ עָלֶיהָ הוּא מִיקְרֵי חָזֵי עי"ש וְאֵינוֹ מוּבָן דא"כ לָמָּה אָסְרוּ חֲכָמִים בְּטֶבֶל וְאֵין לוֹמַר דְּהֶפְקֵר אַף דְּאָסוּר מ"מ אִי עֲבִיד מְהַנֵּי משא"כ בְּטֶבֶל דַּהֲרֵי גַּם בְּטֶבֶל אָמְרִינַן בְּכַמָּה דֻּכְתֵּי טֶבֶל מוּכָן הוּא אֶצֶל שַׁבָּת דְּאִם עָבַר וְתִקְּנוֹ מְתֻקָּן וּכְבָר רָשַׁמְתִּי לְמַעְלָה דְּרַבֵּינוּ הַמְּאִירִי הוֹכִיחַ מִסֵּוּגְיָא זוֹ דְּמֻוָתָּר לְהַפְקִיר בְּשַׁבָּת וְכֵן דַּעַת רַבָּנָן קַדִּישֵׁי הנז"ל ומ"ש הָרִיטְבָ"א בחי' לְשַׁבָּת כ"י דְּאָסוּר כְּבָר תִּרְגֵּם דְּבָרָיו הַגָּאוֹן שֶׁעַר הַמֶּלֶךְ שָׁם דְּדַוְקָא בְּהַהִיא דְּאוֹמֵר לַאֲחֵרִים בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ עִמִּי הוּא דְּאָמַר דבכה"ג אָסוּר אֲבָל הֶפְקֵר בְּעָלְמָא שָׁרֵי עי"ש עַתָּה נִדְפַּס סֵפֶר בִּרְכַּת מֹשֶׁה לְהַגָּאוֹן בַּעַל סֵפֶר מִנְחַת מֹשֶׁה נר"ו ועי"ש בסי' ל"ו שֶׁהֶעְוַשֵּׁג מֵהַגָּאוֹן מוהרש"ך מְוִוילְנָא נר"ו מִדִּין טֶבֶל ומני"ר כָּתַב לְיַיֵּשֵׁב הַשָּׁגָה זוֹ וּבְסוֹף אוֹת א' הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַב הַמְּאִירִי הַנָּ"ל וְכָתַב דְּלִדְיָנָא פַּשְׁטוּת הַסֵּוּגְיָא מוֹכִיחַ דְּמֻוָתָּר כְּדִבְרֵי רַבֵּינוּ הַמְּאִירִי, וְעַיֵּן בָּזֶה בְּסֵפֶר מוֹר וַאֲהָלוֹת דַּף י"ב ע"ד וְדַף י"ט ע"ב וּבְסֵפֶר חֲתַן סוֹפֵר דַּף ס"ד אוֹת ב' עָמַד בְּעִנְיָן זֶה וְכָתַב לְיַיֵּשֵׁב דַּעַת הָרִיטְבָ"א דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין אִם מַפְקִיר וְאֵין כַּוָּנָתוֹ בְּהֶפְקֵרוֹ לְזַכּוֹת לְעַלְמָא רַק כַּוָּנָתוֹ לְסַלֵּק עַצְמוֹ דְּזֶה מֻוָתָּר בְּשַׁבָּת.

אֲבָל כְּשֶׁמַּפְקִיר וְדַעְתּוֹ לְהַקְנוֹת לְעַלְמָא בְּזֶה הוּא דס"ל לְהָרִיטְבָ"א דְּאָסוּר דְּדוֹמֶה לְמֻקָּח וּמְמָכָר וכו' עי"ש, וְכֵן כָּתַב חִילּוּק זֶה יְדִידִי אִישִׁי כ"ג הג' מוהרש"ל הַכֹּהֵן יצ"ו בס' בִּנְיַן שְׁלֹמֹה הנד"מ בסי' י"ז דַּף כ"ב ע"א וְהֶאֱרִיךְ בְּדִין הֶפְקֵר בְּשַׁבָּת אִם מֻוָתָּר לְהַפְקִיר וְאִם מֻוָתָּר לְזַכּוֹת מֵהֶפְקֵר עי"ש נִפְלָאוֹת תּוֹרָתוֹ: קא הֲלָכָה כר' מֵחֲבֵירוֹ אִי אָמְרִינַן הָכִי לְגַבֵּי רַשְׁבָּ"ג אָבִיו הִגָּה הַגְּאוֹנִים י"מ בסי' רח"ל וּמָרָן חִיֵּךְ"א בברכ"י א"ח סִי' ל"ט וּבְשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה שבברכ"י וּמַחֲזִיק בְּרָכָה שָׁם ובברכ"י ומחב"ר סִי' רמ"ח, ובברכ"י ומחב"ר יו"ד סִי' יו"ד וסי' פ"ד אוֹת כ"ט וברכ"י אה"ע סִי' ט' אוֹת ז וּבְיָעִיר אֹזֶן מַעֲרֶכֶת הה' אוֹת י"ד הֶאֱרִיכוּ לְמַעֲנִיתָם בְּדַעוֹת הַפּוֹסְקִים קַמָּאֵי וּבָתְרָאֵי בְּעִנְיָן זֶה הֲלֹא בְּסִפְרָתָם, שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתָם, וַאֲנָא עָפָר וְקַטָם בְּהַגִּיעִי אֶל הַמַּשְׁקוֹף בְּמִילְתַיְיהוּ דְּרַבָּנָן קַדִּישֵׁי הַנָּ"ל לָא חָזֵינָא דְּמַיְיתוּ שֵׁ"ס דִּפְסָחִים דַּף יו"ד ע"א עָל וּבְדַק וְאַשְׁכַּח פְּלֻגְתָּא דְּרַבָּנָן וְרַשְׁבָּ"ג וכו', וְדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בפ"ב מֵהִלְכוֹת חו"מ הי"א וְדִבְרֵי הריב"ה בסי' תל"ט ומ"ש בָּזֶה הָרַב מש"ל שָׁם ומוּכָח מִדִּבְרֵי הָרָ"ה שָׁם דְּמַאי דְּנָקְטִינַן כר' הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּסֵוּגְיַין כר' (וּבֵיאֵר דְּבָרָיו דְּהַיְינוּ ממ"ש בַּשַּׁ"ס הַנִּיחַ עֲשָׂר וּמָצָא ט' וכו' דְּמוּכָח דַּהֲכָמִים דר' ס"ל קֻבָּר שְׁנִמְצָא וכו' וּמֵעַיִן זֶה כָּתַב הָרָ"ן בִּכְתֻבּוֹת פ"ד עי"ש בקרב"ן אוֹת י"ח וכ"כ הג' פר"ת בְּסִימָן תל"ט וְלֹא זָכָר דִּבְרֵי הָרָ"ה עי"ש) הלא"ה הֲוָה נָקְטִינַן כְּרַשְׁבָּ"ג גַּם הָרָאָב"ד שָׁכָתַב שָׁם דהל' כר' לָאו מִשּׁוּם דְּאִית לֵיהּ הלכ' כר' אַף נָגֵד רַשְׁבָּ"ג אֶלָּא כמ"ש בְּשִׁמּוֹ הָרַב עָרוּךְ הַשֻּׁלְחָן דבס' תְּמִים דֵּעִים דָּחָה רְאָיַת הָרָ"ה הַנָּ"ל וְהוֹכִיחַ דהל' כר'

ממ"ש רָבָא שָׁם תִּינוֹק נִכְנָס וכו' וּמָצָא פִּירוּרִין וכו' (דְּלָא ס"ל כמ"ש הַתּוֹסָ' שָׁם) עי'"ש וְהִנֵּה בְּיַד מַלְאָכִי שָׁם עָמַד מַתְמִיהַ עַל הרב"ח יו"ד סי' קפ"ז ס"ה שכ' דהי"ל לְהָרִי"ף לְהָבִיא הַבָּרַיְיתָא כְּצוּרָתָהּ וְלִפְסֹק כְּרַבִּי מֵחֲבֵירוֹ כְּדַרְכּוֹ בכ"מ וכו' דְּאֵיךְ נֶעְלַם מִמֶּנּוּ דְּדַעַת הָרִי"ף וכו' דהל' כָּרַשְׁבָּ"ג נֶגֶד רַבִּי עי"ש ולקועד"ן דמ"ש בב"ח כר' מֵחֲבֵירוֹ הוּא ט"ס וְאַשְׁגָּרַת לְיָשָׁן דְּהָא לְפִי שִׁיטַת מָרָן הב"י דְּטַהֲרַת הָאִשָּׁה תָּלִי בְּמָקוֹר מָקוֹמוֹ טָהוֹר אוֹ בְּהֶיפְךְ א"כ הֲרֵי אִיכָּא רַבּוֹתֵינוּ דְּאָמְרִי מָקוֹר מָקוֹמוֹ טָהוֹר וא"כ אַף דְּלָא קיי"ל כְּרַבִּי לְגַבֵּי רַשְׁבָּ"ג מ"מ שַׁפִּיר מָצֵינַן לְמִפְסַק בְּהָא כר' דְּרַבּוֹתֵינוּ קַיְימִי כְּוָתֵיהּ ובעכ"ל כֵּן לְדַעַת מָרָן הבי"י דְּפְלִיגִי וְאַמַּאי פָּסְקוּ הַפּוֹסְקִים כר' אִם לֹא מִשּׁוּם דְּרַבּוֹתַי' קַיְימִי כְּוָתַי' וּכְהַהִיא דְּהָרָזָ"ה הַנָּ"ל וְדוּק וְכָל עַצְמוֹ לֹא בָּא אֶלָּא לְהַכְרִיחַ דְּאִם כְּדִבְרֵי מָרָן הב"י דְּטַהֲרַת הָאִשָּׁה תָּלִי בִּפְלוּגְתָּא לָא הו"ל לְהָרִי"ף לִכְתּוֹב הַדִּין בְּדֶרֶךְ פָּסַק אֶלָּא הי"ל לְהָבִיא הַמַּחֲלוֹקֶת וְלִפְסֹק כר' אֶלָּא וַדַּאי דְּטַהֲרַת הָאִשָּׁה מֻוְסְכָם לכ"ע, זֶהוּ כַּוָּנַת הרב"ח לְפִי דַּעְתִּי.

אֲבָל וַדַּאי מוֹדֶה הוּא דְּאִית לָן לְמִינְקָט כָּרַשְׁבָּ"ג נֶגֶד ר' כִּדְמַשְׁמַע מִמ"ש בב"ק ח"מ סי' ר"ץ סי"ז עי"ש: אַף מַה שֶּׁיֵּשׁ לִתְמֹהַ עַל הָרַב ב"ח הוּא עמ"ש בא"ח סי' רמ"ח וה"ד בי"מ שָׁם אַחַ"כ בד"ה וְהִנֵּה וכו' שכ' שָׁם דְּפָסַק הָרַמְבַּ"ם כר' מִשּׁוּם דקיי"ל הל' כר' מֵחֲבֵירוֹ וַהֲרֵי הָרַמְבַּ"ם לָא ס"ל הָכִי וכמ"ש בי"ם הַגָּדוֹל שָׁם, וְכַיּוֹצֵא לָזֶה תָּמַיְהַ לִי ע"ד מָרָן הב"י בַּיּוֹ"ד סי' קפ"ז ד"ה וְדַע וכו' (שֶׁכָּתַב לְדַעַת הַסְּמָ"ג) וס' דהל' כְּרַב בְּהָא דקיי"ל הל' כְּרַבִּי מֵחֲבֵירוֹ וְאֵין זֶה בִּכְלַל וְסָתוֹת דְּפָסְקִינַן כָּרַשְׁבָּ"ג וכו' ומ"מ כָּל הַפּוֹסְקִים פָּסְקוּ דְּמֻוָּתֶרֶת לִשְׁלִישִׁי כִּפְשָׁטָא דְּבָרַיְיתָא ע"כ וּמוּבָן מִדְּבָרָיו דְּמִלְבַד דְּהַסְּמָ"ג נָקִיט בִּפְשִׁיטוּת דְּבִמְיֻדֵּי דְּלָא אִיפְּסִיק הל' כָּרַשְׁבָּ"ג אִית לָן לְמִינְקָט כר' מִשּׁוּם כְּלָלָא דְּכִרַבִּי מֵחֲבֵירוֹ אֶלָּא גַּם הַפּוֹסְקִים דְּמֻוָּתֶרֶת לג' הַיְינוּ מִשּׁוּם דס"ל דְּגַם זֶה בִּכְלַל וְסָתוֹת דְּפָסְקִינַן כָּרַשְׁבָּ"ג אוֹ מִשּׁוּם דס"ל דְּגַם רַבִּי מוֹדֶה בָּזֶה כמ"ש הַתּוֹסָ' הָא לא"ה הֲוָה פָּסְקִינַן כְּרַבִּי מִשּׁוּם כְּלָלָא דכר' מֵחֲבֵירוֹ וְהוּא תָּמוּהַ דְּהָא לָא קיי"ל הָכִי כְּמוֹ שֶׁהֶאֱרִיךְ לְהוֹכִיחַ הי"ם המל"ך שָׁם דְּהַגָּאוֹן וְהָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וְהָרא"ש וְהָרָן וְהָרִיטְבָּ"א לְגִטִּין דַּף ל"ט ע"א והנמוק"י וְהָרִיבָּ"ש ומוהרי"ב וְהַכְּרִיתוֹת וַהֲלִיכוֹת עוֹלָם ומוהר"ש סִיְדִלְיְיוּ כֻּלְּהוּ ס"ל דְּלָא קיי"ל כְּרַבִּי לְגַבֵּי רַשְׁבָּ"ג אָבִיו וְרַבּוֹ וְכֵן דַּעַת הָרָאָבָ"ן בְּדַף קכ"ז ע"א דִּבְמַאי דְּלָא אִיפְּסִיקָא הִלְכְתָא נָקְטִינַן כָּרַשְׁבָּ"ג דהל' כר' מֵחֲבֵירוֹ אָמְרוּ וְלֹא מֵאָבִיו ע"כ וה"ד בברכ"י אה"ע סי' ט' אוֹת ז ד"ה וַחֲזַינָא וכו' וכ"כ הָרִיטְבָּ"א לְעֵירוּבִין דַּף צ"ז ע"א כמ"ש בשיו"ב שבברכ"י א"ח סי' ל"ט, וְכֵן דַּעַת ר"י הָרַאשׁוֹן מִטָּרָאנִי ה"ד במחב"ר א"ח סי' ל"ט וּבַיּוֹ"ד סי' יו"ד ובמחב"ר א"ח סי' רמ"ח ד"ה וַתַּבֵּט וכו' הֵבִיא תשו' הָרַשְׁבָּ"ץ סי' כ"א שֶׁכָּתַב דְּהָרִי"ף בְּפֶרֶק הַנִּזְקִין והר"ב הָעִיטּוּר בָּאוֹת קִיּוּם וְהָרַמְבַּ"ן בפ' הַמְקַבֵּל כ' דְּלָא קי"ל כר' נֶגֶד אָבִיו, וְכָתַב שָׁם דְּמִן הַדִּין הי"ל להר"מ לִפְסֹק בְּהַהִיא דסי' רמ"ח כָּרַשְׁבָּ"ג אֶלָּא דְּמִינַּקְט לְחוּמְרָא עָדִיף וְהוֹכִיחַ מִדְּבָרָיו אֵלּוּ דס"ל לְהָרַשְׁבָּ"ץ דְּנָקְטִינַן כָּרַשְׁבָּ"ג וְעָמַד מַתְמִיהַ עַל אֵיזֶה רַבָּנִים שֶׁכָּתְבוּ בְּדַעַת הָרַשְׁבָּ"ץ דס"ל דהל' כְּרַבִּי עי"ש וכ"כ עוֹד הָרַשְׁבָּ"ץ בח"א סי' קל"ו דַּף ס"ח ע"ד דְּהָרִי"ף ובעה"מ ס"ל דְּאֵין הל' כר' נֶגֶד אָבִיו וכמ"ש בִּשְׁמוֹ הָרַב מקנ"א בח"ב סי' קי"ד דַּף ל"ב ע"ג וכ"כ הָרַב הַמְאִירִי בְּשַׁבָּת דַּף י"ט ע"א אַהַהִיא דסי' רמ"ח דהל' כָּרַשְׁבָּ"ג דְּלָא נֶאֱמַר הַכְּלָל נֶגֶד אָבִיו וה"ד הָרַב דִּבְרֵי מְנַחֵם נר"ו בח"א דַּף קכ"ג ע"א וְשָׁם הוק' לוֹ ע"ד הרב"ח דְּסִימָן רמ"ח הַנָּ"ל עי"ש ומַה שהק' הַגָּאוֹן קרב"ן בפ' וא"מ דהו"ל לְמִינְקָט כס' רַשְׁ"י וְרַשְׁבָּ"ם וכו', כְּבָר הֵשִׁיב ע"ד במחב"ר סי' רמ"ח

הַנָּ"ל וְעַיֵּין לְהָרָ"ן בפ' הַשּׁוֹלֵחַ בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבָּנָן וְרַשְׁבָּ"ג בְּבִטְּלוֹ מְבֻטָּל וכו' דְּלָא קיי"ל כר' נֶגֶד רַשְׁבָּ"ג אֶלָּא הֵיכָא דְּאִתְּמַר, וְכֵן מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הָרָ"ן בפ"ד דִּכְתֻבּוֹת וּמְפֹרָשׁ יוֹצֵא מִדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ שָׁם סי' כ"ב דְּלָא קיי"ל כר' נֶגֶד רַשְׁבָּ"ג: אֱמוֹר מַעַתָּה הַדָּבָר תָּמוּהַּ עַל הרב"י אֵיךְ הַפֶּה יְכוֹלָה לְדָבָר בְּעַד הַסְּמָ"ג (וכ"ש לָמָּה שנר' מדב"ק דְּגַם שפו' מוֹדִים בָּזֶה כמש"ל) דס"ל דהל' כר' מַחֲבִירוֹ וּמַאֲבִיו הֶפֶךְ דַּעַת כָּל הָנֵי רַבָּוָואתָא קַמָּאֵי עֶלְיוֹנִים לְמַעְלָה, וּכְבָר כתב' לְמַעְלָה דְּמוּכָח דְּכֵן דַּעַת הָרָ"ן וְהָרָאָבָ"ד ג"כ, וְכֵן יֵשׁ לְתָמֹהַּ עַל הָרַב נְהַר שָׁלוֹם בסי' תט"לאוֹת ה' בְּדִינָא דְּעַל וּבָדַק וְאַשְׁכַּח וכו' דכ' מָרָן הב"י דהל' כָּרַשְׁבָּ"ג וכו' וכ' ע"ז הנה"ש וק"ל דכר' רָאוּי לִפְסֹק שהל' כְּרַבִּי מֵחֲבִירוֹ וְאַף דהל' כָּרַשְׁבָּ"ג בְּמִשְׁנָתֵ' הָא לָאו מִשְׁנָה הִיא וְאַף בַּמִּשְׁנָה לָאו כְּלָלָא הוּא עַיֵּין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב פ"ח דְּעֵירוּבִין וכו' ע"כ וְהוּא פֶּלֶא דְּאָזֵיל בָּתַר אִיפְּכָא מִכָּל הָרֵשׁוּם לְמַעְלָה וְהָרֹאשׁוֹנִים הָרָ"ן וְהָרָאָבָ"ד כְּשֶׁבָּאוּ לִפְסֹק כר' הֲוְצְרְכוּ לִיתֵּן טַעַם מִשּׁוּם דְּמוּכָח הָכִי סֻגְיוֹת הַשַּׁ"ס בְּהַאי דְּיָנָא אַלְמָא מִסְתָּמָא הל' כָּרַשְׁבָּ"ג וּכְמוֹ שֶׁכֵּן הוּא דַּעַת כָּל הַפּוֹסְ הנז"ל וְכֵן הוּא ג"כ דַּעַת הַטַּ"ז יו"ד סוס"י ק' והב"ש סי' ט' סק"ד כמ"ש בברכ"י אה"ע שָׁם ובמחב"ר יו"ד סי' פ"ד הַנָּ"ל וְשָׁם הֵבִיא דְּהַמַּנְחִ"י כְּלָל מ"ו ס"ק כ"ט וּבְכוֹר שׁוֹר ד' ק"ב הִשִּׁיגוּ עַל הט"ז ומני"ר כ' ע"ד דְּאִישְׁתְּמִיט מִנַּיְיהוּ מַלְכִּי דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ בְּפֶרֶק הַמְקַבֵּל שכ' לְהֶדְיָא דִּבְמִידֵי דְּלָא אִיפְּסִיקָא הל' כר' נְקִיטִינַן כָּרַשְׁבָּ"ג דהל' כר' מֵחֲבִירוֹ וְלֹא מֵאֲבִיו וְרַבּוֹ עיש"ב וְעַיֵּין בספר"ח יו"ד סי' ס"ט סוס"ק מ' שֶׁנִּרְאֶה שְׁנּוֹטֶה דַּעְתּוֹ למ"ש מוהר"ם שבהרא"ש פר' ואמ"ג סי' ע"ט בְּשֵׁם רָאַבְיָ"ה וְרַשֵּׁ"י ורשב"ך וְכֵן דַּעַת המוהר"ם בָּזֶה דהל' כְּרַבִּי אַף נֶגֶד רַשְׁבָּ"ג, וְזֶה הֵיפֶךְ מִמַּה שנר' דַּעְתּוֹ בא"ח סי' תט"ל הַנָּ"ל דְּמַאי דקי"ל כְּרַבִּי הוּא מִשּׁוּם דְּהַסֵּוְגְיָא מוֹכַחַת כר' ומ"מ גַּם הוּא הֵבִיא דִּבְרֵי הַמָּרְדְּכִי דפ' וא"מ סי' תתקכ"ה דְּשָׁם מְבֹוָאָר דס"ל דְּאִית לָן לְמִינְקַט כָּרַשְׁבָּ"ג לְגַבֵּי רַבִּי וְכָל עַצְמוֹ בַּיּוֹ"ד הַנָּ"ל לֹא בָּא אֶלָּא לוֹמַר דְּלָא נְקִיטִי' כְּהַהִיא בָּרַיְיתָא דְּלֹא אָמַר כְּלוּם מִפְּנֵי שֶׁלְּהַשְׁבִּיחַ מִקָּחוֹ וכו' לְמָר כְּדְאִית לֵיהּ וּלְמָר כְּדְאִית לֵיהּ למ"ש הָרֹא"שׁ דהל' כר' נֶגֶד רַשְׁבָּ"ג וְגָרִיס דר' פְּלִיג אַהַהִיא בָּרַיְיתָא א"כ לָא נְקִיטִינַ' כְּוָותֵהּ.

ולמ"ש הַמָּרְדְּכִי הֲרֵי גָּרִיס דְּרַשְׁבָּ"ג הוּא הַחוֹלֵק וּנְקִיטִין כָּרַשְׁבָּ"ג כ"ן לוֹמַר בְּדַעְתּוֹ וצ"ע וְעַיֵּין לְמָרָן החבי"ב בכנה"ג יו"ד סי' קי"ח הגב"י אוֹת מ"ט שכ' דְּגַם המוהר"ם שֶׁהֵבִיא הַמָּרְדְּכִי הַנָּ"ל מוֹדֶה לס' רָאַבְיָ"ה דקי"ל כָּרַשְׁבָּ"ג נֶגֶד רַבִּי אֶלָּא שֶׁחוֹלֵק עָלָיו מִטַּעַם אַחֵר וכו' עי"ש: הַמּוּרָם מִכָּל הָאָמוּר בְּעִנְיָן הַכְּלָל הַנָּ"ל הֲגַם דְּדַעַת רֻבָּא הוּא דְּאִית לָן לְמִינְקַט כָּרַשְׁבָּ"ג נֶגֶד ר' מ"מ רַשֵּׁ"י בְּסַנְהֶדְרִין כ"ג ע"ב וְרַשְׁבָּ"ם וְרָאַבְיָ"ה והמוהר"ם שבהרא"ש בפ' וְאֵלּוּ מְגַלְּחִין הַנָּ"ל ס"ל דְּנָקִיטִי כר' אַף לְנֶגֶד רַשְׁבָּ"ג (אֶלָּא דִּלְפִי מ"ש בְּמָרְדְּכֵי הַנָּ"ל אַדְּרַבָּא רָאַבְיָ"ה ס"ל דהל' כָּרַשְׁבָּ"ג וְגַם מוהר"ם נר' דְּמוֹדֶה לוֹ בָּזֶה) וְזֶהוּ דַּעַת רִיבָ"א שֶׁבַּהַגְמָ"ר לַכְּתֻבּוֹת סי' רפ"ז שכ' דאע"ג דְּרַשְׁבָּ"ג אָבִיו וְרַבּוֹ הָיָה הל' כר' שאח"כ נִתְחַכֵּם יוֹתֵר מִמֶּנּוּ מִדָּתָנֵי בְּכָל דַּוכְתֵי מִילְתֵי' דר' קוֹדֶם רַשְׁבָּ"ג ע"כ וה"ד הג' יַד מַלְאָכִי שָׁם אֶלָּא שֶׁהוּא הֵבִין שֶׁהַגְמָ"ר כ"כ בְּשֵׁם רָאַבְיָ"ה ועפ"ז הוק' לוֹ דִּבְרֵי רָאַבְיָ"ה אַהֲדָדֵי עי"ש אַף הָאֱמֶת הוּא בַּהַגְמָ"ר כְּתוּב רִיבָ"א וְלֹא רָאַבְיָ"ה וּכְבָר הִשִּׁיגוּ בָּזֶה ג"ע הָרַב חִינָּא וְחִסְדָּא נר"ו בח"ב ד' מ"א ע"ב עי"ש וְהָרַב מַקָּנָה אַבְרָהָם בח"ב ד' ל"ב ע"ג כ' וְז"ל וְעַיֵּין עוֹד בְּתִשּׁוּ' הָרַשְׁבָּ"ץ ח"א סי' קל"ו ד' ס"ח ע"ד דְּאֵין הל' כר' נֶגֶד אָבִיו שֶׁזֶּהוּ דַּעַת הָרִי"ף ובעה"מ אעפ"י שֶׁהָרַשְׁבָּ"א חוֹלֵק עכ"ל נר' דר"ל דְּהָרַשְׁבָּ"א חוֹלֵק

בְּעִיקַּר הַכְּלָל, וְאֵין ס' הָרַשְׁבָּ"ץ מָצוּי אֶצְלִי לִרְאוֹת הַדְּבָרִים בְּשָׁרְשָׁן אִם כַּוָּנָתוֹ שֶׁחוֹלֵק
וס"ל דִּנְקִיטִי' כר' אַף לְגַבֵּי רַשְׁבָּ"ג וּכְדַעַת רַשִׁ"י וְרַשְׁבָּ"ם הַנָּ"ל אוֹ דְּחוֹלֵק ר"ל דְּלָא
פשיט"ל לָא כְּמַר וְלָא כְּמַר וְנָקֵיט לְחוּמְ' גַּם בנמק"י פֶּרֶק ג"פ בְּפִלּוּגְתָּא דְּרַבִּי וְרַשְׁבָּ"ג
בד' ק"ע בְּבָא לִיְדוֹן בִּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה כ' דהל' כְּרַבִּי מַחֲבִירוֹ (אֶלָּא שצ"ע דבפ' הִתְקַבֵּל כ'
בְּהֶפֶךְ וכמ"ש בִּשְׁמוֹ הי"מ שָׁם) ובמחב"ר יו"ד סי' יו"ד הַנָּ"ל כ' שֶׁמִּדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן
וְהָרַשְׁבָּ"א והנמק"י וְהָרִיטְבָּ"א שֶׁהֵבִיא בברכ"י אה"ע מוּכָח דְּבְאִיסּוּרָא דְּאוֹרָיְיתָא קי"ל
כר' וכ"כ הָרִיטְבָּ"א לְחֻלִּין ד' ג' ד"ה כְּגוֹן דְּבָכָל הָאִיסּוּרִין קי"ל תְּרֵי זִימְנֵי הָוֵי חֲזָקָה ע"כ
וְצָרִיךְ לְהִתְיַישֵׁב בְּמִילְּתַיְיהוּ דְּרַבָּנָן קַדִּישֵׁי הַנָּ"ל דממ"ש בְּיַד מַלְאָכִי דְּהָרִיטְבָּ"א ונמק"י
ס"ל דִּנְקִיטִי' כָּרַשְׁבָּ"ג לְגַבֵּי רַבִּי מַשְׁמַע דְּבֵין לְהַחְמִיר וּבֵין לְהָקֵל נָקִיטִי' כר' בְּמַאי דְּלָא
אִיפְּסִיק הל' כָּרַשְׁבָּ"ג וְכֵן ממ"ש הָרַשְׁבָּ"ץ שֶׁהֵבִיא במחב"ר סי' רמ"ח הַנָּ"ל דְּהָרַמְבַּ"ן
ס"ל דְּלָא קי"ל כְּרַבִּי לְגַבֵּי אָבִיו מַשְׁמַע נָמֵי בֵּין לְהַחְמִיר בֵּין לְהָקֵל וע"ע לְקַמָּן מ"ש בְּשֵׁם
הַגָּאוֹן חק"ל: וּלְפִי הנר' דְּבְרֵי רַשִׁ"י דְּסַנְהֶדְרִין וְדִבְרֵי מוהר"ם שבהרא"ש בָּאֵלּוּ מְגַלְּחִין
הַנָּ"ל הָיוּ בְּהֶעְלֵם מֵהָרַבָּנִים מוהרש"א וְתַלְמִידָיו שֶׁהוּבָא בְּשוּ"ת מְעִיל שְׁמוּאֵל סי' מ"ח
ד' פ"ח ע"ג שהק' עמ"ש רַשִׁ"י בְּגִיטִּין דַּף ב"ן ע"א בד"ה בָּאַחֲרוֹנָה דר"ל דְּיִשָּׁבַע דא"כ
קָשֶׁה הל' אהל' דקי"ל כָּרַשְׁבָּ"ג בְּהָא וקי"ל כְּאַבָּא שָׁאוּל דְּמִינּוּהוּ ב"ד לֹא יִשָּׁבַע ותי' לָזֶה
הָרַב שְׁאֵרִית יְהוּדָא דְּרַשִׁ"י ס"ל בְּהָא נָמֵי כר' דְּלָא כְּהַגָּאוֹן שֶׁהֵבִיא הָרִי"ף ומוהרש"א
נִרְגָּשׁ דְּהָא קי"ל דְּאֵין הל' כר' נֶגֶד אָבִיו ותי' דְּאֵיכָּא דְּוּכְתֵי דקי"ל כר' כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א
וכו' וְתַלְמִידָיו שקו"ט בָּזֶה דְּלָא כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א כֵּן אֶלָּא כְּשֶׁיֵּשׁ טַעַם לִפְסֹק כר' וְלֹא בכ"מ
וכו' עי"ש וְאִילּוּ הָווּ חָזוּ ד' רַשִׁ"י דְּסַנְהֶדְרִין הַנָּ"ל לָא הָוָה קָשֶׁה לְהוּ מֵעִיקָּרָא כְּלָל דְּוַדַּאי
רַשִׁ"י ס"ל דַּהֲלָכָה כְּרַבִּי נֶגֶד רַשְׁבָּ"ג וק"ל: וְאַחַר כָּל אֵלֶּה הַדְּבָרִים נר' דְּלָאו מִילְּתָא
פְּסִיקְתָּא לְמִינְקַט בַּכֹּל דְּוּכְתָּא הל' כָּרַשְׁבָּ"ג נֶגֶד רַבִּי כִּדְמַסִּיק הג' יַד מַלְאָכִי (וּמַשְׁמַע וַדַּאי
דְּבֵין בִּדְרַבָּנָן אוֹ בִּדְאוֹרָיְיתָא לְהַחְמִיר וּלְהָקֵל ס"ל דְּאִית לָן לְמִינְקַט כָּרַשְׁבָּ"ג) וְגַם אֵין
לְהַחֲלִיט דהל' כר' בכ"מ נֶגֶד אָבִיו כְּמוֹ שנר' ממ"ש בס' כָּל הַחַיִּים ד' ד' אוֹת י"ג בְּשֵׁם
שַׁבָּת שֶׁל מִי ד' ט"ל וט' וקצ"ז ואמ"א לִרְאוֹת דב"ק אֶלָּא כמ"ש הג' מָרָן חִיֵּד"א במחב"ר
יו"ד סי' יו"ד דְּבְדְאוֹ' אָזְלִינַן לְחוּמְרָא דְּבִתְרֵי הָוֵי חֲזָקָה כר' וכ"כ שָׁם בסי' פ"ד אוֹת כ"ט
וְאוֹת ל' דְּבִדְרַבָּנָן בִּתְלָתָא הוּא דְּהָוֵי חֲזָקָה וּבִדְאוֹ' בִּתְרֵי הָוֵי חֲזָקָה וּבִדְבָרָיו נִלְמוֹד גַּם
לִשְׁאָר פִּלּוּגְתָּא דְּפִלִיגִי רַשְׁבָּ"ג ור' דְּאִית לָן לְמִנְקַט בִּדְאוֹ' לְחוּמְרָא וּבִדְרַבָּנָן לְקֻלָּא וְכֵן
רָאִיתִי ל"ע הָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר בח"א ד' ס"ד ע"א אוֹת ז שכ' דהג' חק"ל ח"ג יו"ד סי' ק"כ
הֵבִיא בְּשֵׁם הרב"ן וְהָרַשְׁבָּ"א וְרַב הַמְּאִירִי וְהָרִיטְבָּ"א וְהָרַב נמק"י דמספק"ל אִי קי"ל
כְּרַבִּי אוֹ כָּרַשְׁבָּ"ג וּפָסְקוּ לְהַחְמִיר בְּשֶׁל תּוֹרָה וְלָאו דַּוְקָא בְּעִנְיַן חֲזָקָה אֶלָּא בְּכָל מַחֲלוֹקֶת
רַבִּי וְרַשְׁבָּ"ג נְקִיטִי' בְּשֶׁל תּוֹרָה לְהַחְמִיר וּבְדַר' לְהָקֵל עכ"ל וְאִם בְּהֶהֵיא דסי' רמ"ח דִּלְפִי
הַנִּרְאֶה אֵין שָׁם דְּרָרָא דְּאִיסּוּר תּוֹרָה כָּתַב הָרַשְׁבָּ"ץ דְּפָסַק הָרַמְבַּ"ם כר' מִשּׁוּם דְּכָל כִּי
הַאי מִינְקַט לְחוּמְרָא עָדִיף כמש"ש במחב"ר כ"ש בְּמִידֵּי דְּאִיסּוּר תּוֹרָה דְּוַדַּאי הָכִי מִיבְּעֵי
לָן לְמִנְקַט לְחוּמְרָא: וְדַע דִּבְהֶהֵיא דסי' רמ"ח כ' בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה שֵׁם בְּשֵׁם הָרַב תוס' שַׁבָּת
שהק' לְהָרַמְבַּ"ם דִּידֵיהּ אַדִּידֵיהּ דִּבְהֶהֵיא פָּסַק כְּרַבִּי וְאִילּוּ בפ"ו מהל' גֵּירוּשִׁין פָּסַק
כָּרַשְׁבָּ"ג והצ"ע עי"ש וְעַיֵּין ג"כ להג' ישו"י בסי' רח"ם אוֹת ב' וַאֲנִי עָנִי חִפַּשְׂתִּי בפ"ו
מהל' גֵּרוּשִׁין בְּקֹשְׁתִּי וְלֹא מָצָאתִי שפ' כָּרַשְׁבָּ"ג דְּשָׁם בהל' י"ו והי"ח פָּסַק כר' כְּמוֹ שֶׁפָּסְקוּ
בְּשֵׁ"ס ד' ג"ל הִלְכָתָא כְּנַחְמָן וְהִלְכָתָא כְּנַחְמָן עי"ש וצ"ע (והג' מוהרי"א בע"ס עַמּוּדֵי אֵשׁ

נרו' כ' לי ע"ז ת"ל וַז"ל דִּבְרֵי המחב"ר וישו"י נְכוֹנִים וְכַוָּנָתָם למ"ש הָרַמְבַּ"ם בהי"ח וי"ט שָׁלַח הַגֵּט בְּיַד שְׁנַיִם וכו' וַאֲפִלּוּ הָיוּ עֲשָׂרָה וכו' וְהִשִּׂיגוּ הָרָאָבַ"ד מדקי"ל כְּרַבִּי וכו' וְהָכִי נָמֵי נִיחָא לְעִנְיַן שְׁלִיחוּת עי"ש וע"ז כ' הָר"ן בפ"ד דְּגִטִּין דְּרַק לְגַבֵּי עֲדוּת דְּאֶפְסוֹק הִלְכְתָא כְּרַבִּי הוּא דקי"ל כְּוָותֵיהּ אֲבָל לְעִנְיַן שְׁלִיחוּת דְּלָא אַפְּסִיק הָדְרִינַן לְכְלָלִין דְּהִלְכְתָא כָּרַשְׁבָּ"ג לְגַבֵּי רַבִּי עי"ש וא"כ מְבֹאָר מִזֶּה דְּהָרַמְבַּ"ם ס"ל דַּהֲלָכָה כָּרַשְׁבָּ"ג לְגַבֵּי רַבִּי וְזֶה פָּשׁוּט עכ"ד נר"ו.

וְהִנֵּה דִּבְרֵי הָרָ"ן לֹא נֶעֱלְמוּ מִמֶּנִּי עַיֵּן לְעֵיל תוד"ה אַדְּ (וּבְקוֹבֶץ יַגְדִּיל תּוֹרָה סי' צ"ו שֶׁשָּׁם רָאָה הג' הַנַּ"ל מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בָּזֶה עי"ש סוֹף אוֹת ב') אַדְּ הָאֱמֶת יוֹרֶה דַּרְכּוֹ דְּלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּבַפּוֹ' מה"ג פָּסַק כָּרַשְׁבָּ"ג וְכַמְּבֹאָר וְהַבּוֹחֵר יִבְחַר וְעַיֵּן בַּ"ח אה"ע סי' קמ"א סְמָ"ג): אַחַר זְמַן רַב רָאִיתִי להג' נו"ב במ"ק אה"ע סי' מ"ו שֶׁהֵבִיא סֵוּגְיָא דִּפְסָחִים עַל וּבָדַק וכו' וְדִבְרֵי ה"ה וריב"ה וכו' כ' דִּבְתְשׁוּבָה שָׁב יַעֲקֹב סוס"י י"א כ' דְּיָדוּעַ דהל' כר' מַחֲבִירוֹ וכ' ע"ד דָּזֶה שְׁגִיאָה במח"כ דְּלָא אָמְרוּ הל' כר' נֶגֶד רַשְׁבָּ"ג שֶׁהָיָה אָבִיו וְרַבּוֹ ובע"מ פ' כְּרַבִּי מְשׁוּם שֶׁהַסֵּוּגְיָא מוּכָח כר' והק' עַל הַפּוֹסְ' כר' ממ"ש בִּבְכוֹרוֹת כ"ה ע"ב רַב אַסִּי אָמַר ר"י וכו' דת"ק כָּרַשְׁבָּ"ג ור"י כר' והו"ל לְמֵיפְסַק כָּרַשְׁבָּ"ג דְּהוּא כס' ת"ק ותי' דְּכֵינָן דְּסוֹף דְּפְסָחִים מוֹכַחַת כר' ש"מ דְּלֵיתָא לְהָא דְּרַב אַסִּי וכו' עי"ש ולקוע"ד ל"ז לְהָבִין דְּקָאָרֵי זֶה מַה ק"ל הֲרֵי הָרָ"ן בֵּיאֵר דְּמַאי דְּמוּכָח הַסֵּוּגְיָא כר' הַיְינוּ מְשׁוּם דִּבְהָהִיא דְּהִנִּיחַ עֶשֶׂר וּמָצָא ט' אָתֵי סְבָרַת חֲכָמִים כר' וא"כ שַׁפִּיר פָּסְקִינַן הָכָא כר' דְּהַיְינוּ כַּחֲכָמִים דְּאִידָּךְ בָּרַיְיתָא דְּהַיְינוּ רַבִּים, וּמַה גַּם מַאי דְּכוֹלֵל קֻוּשְׁיָיתוֹ עַל כָּל הַפּוֹסְ' כר' תָּמוּהַּ בְּיוֹתֵר דְּלִפְי הנר' נֶעְלַם מִמֶּנּוּ מ"ש הָרָאָבַ"ד שֶׁהֵבֵאתִי לְמַעְלָה דְּנָקִיטִי כְּרַבִּי מְשׁוּם דְּרָבָא ס"ל כֵּן וא"כ שְׁאָר פּוֹסְקִים י"ל דְּסָבְרִי הָכִי (חוץ מֵהָרָ"ה שֶׁבֵּיאֵר דְּבָרָיו כנז"ל) וּמַאי ק"לְעֵלֵיהֶם, ועי' בד' הָרֹא"ש בפ' הַפּוֹעֲלִים סי' י"א דְּבְאֵיכָא פְּלוּגְתָּא בֵּין ס' הת"ק לַחֲכָמִים אִית לָן לְמֵינְקַט כס' חֲכָמִים מְשׁוּם דאע"ג דס' ת"ק חֲשִׁיב כְּרַבִּים מ"מ אֵיכָּא סְתָמֵי כְּיָחִיד וכו' עי"ש ש"מ דִּסְבָרַת חֲכָמִים עָדִיף מס' ת"ק וּבְמַאי דְּקָמַן סוג' דִּפְסָחִים אָתֵי ס' חֲכָמִים כר' וּבִבְכוֹרוֹת אָתֵי ת"ק כָּרַשְׁבָּ"ג, וּבְמַה שֶּׁנִּרְאֶה דַּעַת הג' נו"ב דהל' כר"י דְּנִימּוּקוֹ עִמּוֹ אָמְרִי' אַף נֶגֶד רַבִּים יֵשׁ לַעֲמֹד בָּזֶה ואכ"מ.

ומ"ש עוֹד הג' נו"ב דְּבִכְלָלֵי הַשַּׁ"ס מְבֹאָר ר' וְרַשְׁבָּ"ג הל' כָּרַשְׁבָּ"ג לְפִי הנר' כַּוָּנָתוֹ למ"ש בְּמָבוֹא הַתַּלְמוּד בד"ה סְתָם וכו' שכ"כ עי"ש וְשׁוּ"ת שָׁב יַעֲקֹב אֵין מָצוּי אֶצְלִי לִרְאוֹת אִם דַּוְקָא בְּאוֹפָן שֶׁאֵין בּוֹ אִיסּוּר תּוֹרָה הוּא דפ' לְסִמּוֹךְ אַדְּרַבִּי שֶׁאִם כָּךְ הוּא יֵשׁ לוֹ עַמּוּדֵי עוֹלָם אַשְׁלֵי רַבְרְבֵי הנז"ל לְסִמּוֹךְ עֲלֵיהֶם, וּבְכָל זֹאת תְּמִיהַת הג' נו"ב הִיא תְּמִיהָא קַיֶּימֶת דְּמָה הַלָּשׁוֹן אוֹמֶרֶת דקי"ל כר' מַחֲבִירוֹ דְּהָא לְגַבֵּי רַשְׁבָּ"ג אֵינוֹ פָּשׁוּט לוֹמַר כֵּן, וע"ע בס' סֵדֶר הַדּוֹרוֹת בְּסֵדֶר תַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים בָּאוֹת הַיּוֹ"ד (ר"י הַנָּשִׂיא) שֶׁאַחַר שֶׁהֵבִיא ס' הָאוֹמְרִים דְּגַם לְגַבֵּי אָבִיו הל' כְּרַבִּי, כ' אֲבָל בס' הַכְּרִיתוּת וְהָרֹא"ש בְּהַמְקַבֵּל וְהָרָ"ן שָׁם וּבְהַנִּזָּקִין ובפ' בְּנֵי הָעִיר דְּאֵין הל' כְּרַבִּי בָּזֶה וְהָרַשְׁבָּ"א נ"ט לְמָקוֹמוֹת שהל' כְּרַבִּי וְעַיֵּן רִיבָ"ש וּשְׁלָ"ה וכו' ע"כ וּבְשׁוּ"ת בִּנְיַן צִיּוֹן הַחֲדָשׁוֹת סי' ט"ל פשיט"ל דקי"ל כָּרַשְׁבָּ"ג שֶׁהָיָה אָבִיו וְרַבּוֹ: וְעַתָּה הִגִּיעַ לִידֵי קֻוּנְטְרֵס ה' מְקֻבָּץ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְרָאִיתִי שָׁם בסי' ל"ד מ"ש הר' הַגָּאוֹן מוהר"ר יַעֲקֹב נר"ו שֶׁהֵבִיא מ"ש הג' ט"ב ע"ד הג' שַׁ"י דְּלָא קי"ל כר' נֶגֶד אָבִיו וכו' ומני"ר אֲבִיר יַעֲקֹב נר"ו כ' וּבָזֶה תָּמִיהַּ לִי דִּבְרֵי הַשָּׁ"דּ בַּיּוֹ"ד סי' קכ"ז (ס"ק י"ט) שהק' עַל רה"ג דְּהָא רַבִּי פְּלִיג וקי"ל הל' כְּרַבִּי מֵחֲבִירוֹ וּלְדִבְרֵי הנו"ב הַנַּ"ל

ל"ק קו' הַשָּׁ"ך דְּלָא קי"ל כְּרַבִּי נֶגֶד רַשְׁבָּ"ג ע"כ וְלִי הַצָּעִיר תְּמִיהַ לִי דִּלְפִי מַה שֶׁהֵבִין שהג' שָׁ"ך מַקְשֶׁה עַל רה"ג דְּמַאי רְאָיָה מַיְיתֵי וכו' דְּהָא ר' פְּלִיג וקי"ל כר' וכו' א"כ לֹא הי"ל להק' עפ"י מ"ש הנו"ב וכו' דִּלְפִי הָאֱמֶת הנו"ב לֹא הֵבִיא ע"ז שׁוּם רְאָיָה חוֹתֶכֶת רַק שכ' שכ"כ בְּכָלְלֵי הַשַּׁ"ס וֶאֱמֶת הַדָּבָר שכ"כ בְּמָבוֹא הַתַּלְמוּד כמש"ל וְאֵין כ"כ מִן הַתֵּימַהּ אִם נֶעְלַם זֶה מהג' שָׁ"ך, בְּשֶׁגַּם יֵשׁ שָׁם אֵיזֶה כְּלָלִים שֶׁאֵינָם מְוֻסָּכָמִים מִגְּדוֹלֵי הַפּוֹסְ' (לְדוּגְמָא מ"ש שָׁם ר"מ ור"ש הל' כְּר"ש הִנֵּה תָּמַהּ ע"ז הג' נו"ב במ"ק יו"ד רס"י כ"ו אֶלָּא שֶׁדִּבְרֵי הנו"ב שָׁם תְּמוּהִים וכמ"ש במ"א ואכ"מ, עוֹד שָׁם כ"מ שֶׁשָּׁנָה רַשְׁבָּ"ג בְּמִשְׁנָתֵינוּ הל' כְּמוֹתוֹ וְיָדוּעַ דְּאֵין כְּלָל זֶה מֻוְסָכָם דְּבַשּׁ"ס אָמְרִי' בְּכַמָּה דּוּכְתֵי אָמוֹרָאֵי נִינְהוּ אַלִּיבָּא דר"י עַיֵּין סוֹף הַמַּדִּיר וּבְהַמַּפְקִיד דַּף ח"ל וְגַם גְּדוֹלֵי הַפּוֹסְ' אֵינָם מֻוְסָכָמִים בְּכָלָּ זֶה הָרִי"ף לֵית לֵיהּ הַאי כְּלָלָא וּלְדַעַת הג' תוי"ט גַּם הָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"שׁ והרע"ב לֵית לְהוּ הַאי כְּלָלָא וְעִם שֶׁאֵינוֹ פָּשׁוּט לוֹמַר כֵּן וְכַמָּה דַּיּוֹת נִשְׁתַּפְּכוּ בד' הַפּוֹסְ' בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"שׁ אכמ"ל עכ"פ אֵינוֹ כְּלָל מֻוְסָכָם), אֲבָל יוֹתֵר הי"ל לְתָמּוֹהַּ כִּי אַחֲרֵי שֶׁהַשָּׁ"ך רָאָה אֶת דִּבְרֵי הַמָּרְדְּכַי שבפ' וְאֵלּוּ מְגַלְּחִין סי' תתקכ"ה וְשָׁם כ' בְּשֵׁם רָאבְיָ"ה דְּלָא קי"ל כר' לְגַבֵּי אָבִיו וְרַבּוֹ רַשְׁבָּ"ג ומוכָח דְּגַם המוהר"ם אֵינוֹ חוֹלֵק עָלָיו בָּזֶה וכמש"ל בְּשֵׁם הכנה"ג בסי' קי"ח (אֶלָּא דַּחֲלוּקִים הָרֹא"שׁ וְהָרַב הַמָּרְדְּכַי בִּשְׁמוּעָתָם בְּשֵׁם רָאבְיָ"ה) א"כ אַף שֶׁרֹשׁ"י וְרַשְׁבָּ"ם ס"ל דִּנְקִיטִין כר' גַּם לְגַבֵּי רַשְׁבָּ"ג אֵיךְ יִתָּכֵן להק' עַל רה"ג עפ"י סְבָרָתָם, לָאו מִי אִיכָּא רַב הַמָּרְדְּכַי דְּאַסְבְּרֵהּ לָן מִשְׁמָא דמוהר"ם וְרָאבְיָ"ה דְּלֹא אָמְרוּ אֶלָּא הל' כְּרַבִּי מֵחֲבֵירוֹ וְלֹא מֵרַבּוֹ א"כ לֹא נִפְלְאוֹת הִיא לוֹמַר שֶׁכֵּן דַּעַת רה"ג זַ"ל וּמַאי קוּשְׁיָא: אַדְּ בֶּאֱמֶת לענ"ד אֵין כַּוָּנַת הַשָּׁ"ך להק' עַל רה"ג כִּי שִׁפְתֵי כֹּהֵן יִשְׁמְרוּ דַּעַת שֶׁלֹּא כ' שׁוּם לְשׁוֹן קוּשְׁיָא אֶלָּא כָּתַב וְהַשְׁתָּא אָתֵי שַׁפִּיר וכו' דַּעַת שְׁפָתָיו בָּרוּר מִלְּלוּ דר"ל דְּלוּלֵא הַחִילּוּק שֶׁל מוהר"ם שבהרא"ש הַיְינוּ צ"ל דרה"ג ס"ל כס' רָאבְיָ"ה שֶׁהֵבִיא הַמָּרְדְּכַי דקי"ל כְּרַשְׁבָּ"ג נֶגֶד רַבִּי (וְזֶה הָיָה לִקְצָת דּוֹחֲק אַחֲרֵי שֶׁהַשָּׁ"ך לֹא רָאָה בּוֹ בְּפֶרֶק אֶלָּא דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ וְהַמָּרְדְּכַי שֶׁמִּתְבָּאֵר דִּלְדִבְרֵי מוהר"ם שבהרא"ש רַשׁ"י וְרַשְׁבָּ"ם וְרָאבְיָ"ה ומוהר"ם סָבְרִי מָרָנָן דִּנְקִיטִין כר' אַף לְגַבֵּי רַשְׁבָּ"ג, וְלָא מָרְדְּכַי רָאבְיָ"ה ומוהר"ם נָקְטִי כְּרַשְׁבָּ"ג לְגַבֵּי רַבִּי וּמִסְתָּמָא נִיחָא לָן לְיַיחֵס לרה"ג כמ"ש בְּהָרֹא"שׁ כִּי בָּרַבִּים הָיוּ הַסּוֹבְרִים כֵּן) אַדְּ עפ"י הַחִילּוּק שבהרא"ש נִיחָא דְּאֵין אָנוּ צְרִיכִים לָזֶה, דְּאַף אִי ס"ל לרה"ג כְּשִׁיטַת רַשׁ"י וּדְעִימֵיהּ מ"מ הַיְינוּ דַּוְקָא בָּמָה שֶׁבָּיָדוֹ וכו' זֶה נלע"ד בְּכַוָּנַת הַשָּׁ"ך וְתָסֵר מֵעָלָיו תְּלוּנַת הַגָּאוֹן יַעֲקֹב שְׁלֵימָא נר"ו: אֱלֹה דלענ"ד דִּבְרֵי הַשָּׁ"ך דְּחוּקִים דִּלְפִי דַּרְכּוֹ בְּדַעַת רה"ג הָעִיקָּר חָסֵר מִן הַסֵּפֶר דְּמֵבִיא רְאָיָה דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן לֶאֱסוֹר מֵהַהִיא דְּסוֹף יְבָמוֹת וּלְפִי הָאֱמֶת אֵין מִשָּׁם רְאָיָה דְּהָא לָא קי"ל כְּרַשְׁבָּ"ג אֶלָּא דְּעִיקַּר הָרְאָיָה הִיא וְהָיָה בְּהִנִּיחַ דע"כ לָא פְּלִיגִי אֶלָּא בְּמַה שֶׁהוּא שָׁלוֹ וכו' וכ"ז הֵיכְהֵלּוּ לְבָאֵר וְלֹא לְכִתּוֹב דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן כְּדָאָמְרִינַן בפ"ב דְּיבָמוֹת וכו' וּטְפֵי נִיחָא לִי לוֹמַר דרה"ג גָּרִיס דִּבְרֵי רַשְׁבָּ"ג וס"ל דִּנְקִיטִי' כְּרַשְׁבָּ"ג נֶגֶד רַבִּי וּכְדַעַת הָרָאבְיָ"ה שֶׁבְּמָרְדְּכַי וְכָל הָרֹאשׁוֹנִים הנז"ל דְּסָבְרִי הָכִי, אוֹ דְּגָרִיס דִּבְרֵי רַבִּי וס"ל כשי' רַשׁ"י וּדְעִימֵיהּ הנז"ל דהל' כְּרַבִּי נֶגֶד רַשְׁבָּ"ג ג"כ, וְגַם ע"ד הָרַב כנה"ג בְּסִימָן קי"ח אוֹת מ"ט שֶׁהֵבֵאתִי לְעֵיל ק"ל במ"ש שָׁם עמ"ש מָרָן הב"י בְּשֵׁם שִׁיבָּוֹלֵי הַלֶּקֶט שֶׁגּוֹי שֶׁאָמַר לְיִשְׂרָאֵל לֹא תֹאכַל מֵהַקְּדֵרָה שֶׁהִשְׁלַכְתִּי בָּהּ חֲלָב כו' הֵבִיא מ"ש הָרַמָ"א בת"ח כְּלָל ג"ל אוֹת ט' שֶׁזֶּה פָּשׁוּט מֵהַהִיא דְּסוֹף יְבָמוֹת דְּאֵין הַנָּכְרִי נֶאֱמָן לֶאֱסוֹר וְהַוק' לוֹ אֵיךְ כ"כ בְּפַשְׁטוּת דְּהָא לְרָאבְיָ"ה שְׁבְּמָרְדְּכַי קי"ל כְּרַשְׁבָּ"ג דְּנֶאֱמָן

לְהַחְמִיר וּבְנִדּוֹן הַשה"ל דְּהוּא לֶאֱסוֹר הי"ל לְהַאֲמִינוֹ וְרָצָה לְיַיְשֵׁב דס"ל לְהָרַמָ"א דְּבָהֶהְיא
דשבה"ל גַּם רַשְׁבָּ"ג מוֹדֶה דע"כ ל"פ אֶלָּא בְּמַה שֶׁמְּקֻחוֹ בְּיָדוֹ וכו' וְשׁוּב דָּחָה זֶה מִכֹּחַ
דִּבְרֵי רָאבְי"ה שֶׁבְּמָרְדְּכַי עי"ש ולענ"ד בלא"ה קָשֶׁה לוֹמַר כֵּן בְּכַוָּנַת הָרַמָ"א שא"כ
הָעִיקָּר חָסֵר מִן הַסֵּפֶר וְעַל הָרִאשׁוֹנִים אָנוּ מִצְטַעֲרִים עַל מֶה שפי' כֵּן הַשָּׁ"ךְ בְּדַעַת רה"ג
כנז"ל וְהוּא בָּא לְהוֹסִיף לוֹמַר כֵּן עַל הָאַחֲרוֹנִים אֲשֶׁר דַּרְכָּם וַדַּאי לְפָרֵשׁ וְלֹא לְהַעֲלִים
הָעִיקָּר וְלִכְתּוֹב דְּזֶה פָּשׁוּט בְּסוֹף יְבָמוֹת וכו' וס' ת"ח אמ"א לִרְאוֹת דב"ק: וְהִנֵּה בַּקּוֹבֶץ
יַגְדִּיל תּוֹרָה בַּקּוּנְטְרֶס ז סי' פ"א הו"ד הָרַב מוהר"א אַשְׁכְּנַזִי נר"ו שכ' עמ"ש בַּקּוּנְטְ' ה'
סי' ל"ד הנז"ל דְּיֵשׁ לְהָעִיר דְּרַשָּׁ"י בְּסַנְהֶדְרִין ד' כ"ג כ' דהל' כִּרְבִּי נֶגֶד רַשְׁבָּ"ג וְהָיָה נ"ל
דְּרַשְׁבָּ"ג זֶה הוּא הָאַחֲרוֹן בֶּן בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי מִדְּהֶוְזְכַּר ר' קוֹדֶם רַשְׁבָּ"ג אֲבָל כְּבָר כ' הַתּוֹסָ'
ע"ז מ"ה ד"ה אר"ע וכו' עי"ש וּמִכְּלַל הַדְּבָרִים הַכְּתוּבִים לְמַעְלָה עֵינֶיךָ הָרוֹאוֹת מַה שֶּׁיֵּשׁ
לְהָשִׁיב עַל הֶעָרָתוֹ וְהִנֵּה מַה שֶּׁרָצָה לְיַיְשֵׁב דמ"ש רַשָּׁ"י כֵּן הוּא עַל רַשְׁבָּ"ג הָאַחֲרוֹן וכו'
לְכְאוֹ' נר' דְּיָפֶה אָמַר מַר בְּזֶה וְהָיָה אֶפְשָׁר לְיַיְשֵׁב בָּזֶה מַה שֶּׁמַּקְשִׁים ע"ד הָרֹאֹ"ש דבפ'
הַמְקַבֵּל סי' ד"י כ' בְּמַאי דְּלָא אִיפְּסִיק הִלְכְתָא הל' כָּרַשְׁבָּ"ג דְּאַבּוּהּ וְרַבִּי הֲוָה וְאִילּוּ בפ"ק
דב"מ סי' ט"ו פָּסַק כר' נֶגֶד רַשְׁבָּ"ג, והג' י"מ בסי' רל"ח הַנָּ"ל יֵישֵׁב קֻוּשְׁיָא זֶה בִּשְׁנֵי
דְּרָכִים וְלִי אֲנִי עַבְדּוֹ כָּל הַדְּבָרִים בְּחֻזְקַת סַכָּנָה וְאֵיכָא לְמִשְׁדֵּי בְּהוּ נַרְגָּא דמ"ש בתי' א'
דְּכֵיוָן דר' ס"ל מוֹדֶה בִּשְׁטָר שֶׁכְּתָבוֹ צָרִיךְ לְקַיְּמוֹ ובפ' מִי שֶׁמֵּת ד' קנ"ד מוֹקְמִינַן פְּלוּגְתָּא
דר"מ וְרַבָּנַן דְּהָתָם בְּהָכִי וְרַבָּנַן סָבְרִי מב"ש צל"ק כס' רַבִּי מְשׁוּם הָכִי פָּסְקִינַן כר' ע"כ
הִנֵּה אוֹקִימְתָּא זוֹ הִיא לָמָּ"ד רְאָיָה בַּשְּׁטָר אֲבָל לָמָּ"ד רְאָיָה בְּעֵדִים פְּלִיגִי ר"מ וְרַבָּנַן
בְּפְלוּגְתָּא דְּרָ"ן וּר"י אִי אָזְלִינַן בָּתַר הַשְׁתָּא וכו' וכ' שָׁם הָרִי"ף וְהָרֹאֹ"שׁ דְּהַאי טַעְמָא
עָדִיף וּמְסְתַּבֵּר מָמָּ"ד דְּרְאָיָה בִּשְׁטָר וכו' עַיֵּין שָׁם, ולפ"ז אֵין לָנוּ הֶכְרֵחַ דַּחֲכָמִים דר"מ
ס"ל מב"ש צל"ק, וְעוֹד דְּאַף לְפִי הָאוֹקִימְתָּא דְּרְאָיָה בִּשְׁטָר אֵינוֹ מֻכְרָח דְּרַבָּן הוּא דְּסָבְרִי
צָרִיךְ לְקַיְּמוֹ דְּהָא שְׁמוּאֵל ור' יוֹחָנָן ס"ל נַמִּי דְּרְאָיָה בַּשְּׁטָר וּמְהַפְּכִי דר"מ לְרַבָּנַן כמש"ש
ע"כ וְהָא אִיפְּכָא תְּנַן וכו' אִיפּוּךְ וּלְדִבְרֵיהֶם רַבָּנַן דְּר"מ ס"ל אֵין צל"ק דְּלָא כְּרַבִּי ועי"ש
בְּתוֹסָ' וְרַשְׁבָּ"ם בְּדַף קנ"ה ע"א דְּרַשְׁבָּ"ם פּוֹסֵק כִּשְׁמוּאֵל ור"י דמב"ש אצל"ק ור"י ור"ח
חוֹלְקִים עכ"פ אֵינוֹ פָּשׁוּט לוֹמַר דר"מ וַחֲכָמִים פְּלִיגִי בְּהָכִי וַחֲכָמִים ס"ל דצל"ק כְּרַבִּי
כָּאָמוּר, ומ"ש בתי' שֵׁנִי מְשׁוּם דְּרָ"ן דהל' כְּוָותֵיהּ בְּדִינֵיהּ ס"ל דצל"ק כְּרַבִּי (בִּכְתֻבּוֹת
דַּף י"ט) גַּם בָּזֶה יֵשׁ לְפַקְפֵּק לְפִי מ"ש הָרֹאֹ"שׁ בפ' הַזָּהָב סי' כ"א דְּלָא אָמְרִי' הל' כָּרָ"ן
בְּדִינֵי אֶלָּא לְגַבֵּי רָשָׁ"ש וְנֶחְלְקוּ הַמְפָרְשִׁים בְּכַוָּנָתוֹ אִם כַּוָּנָתוֹ לְמַעֵט כָּל הָאָמוֹרָאִים דְּרַק
לְגַבֵּי רָשָׁ"ש הוּא דהל' כְּרָ"ן וְלֹא לְגַבֵּי שׁוּם אָמוֹרָא, אוֹ דר"ל דה"ה לְגַבֵּי שְׁאָר אָמוֹרָאִים
חֲבֵירָיו נָמֵי אָמְרִינַן הל' כְּרָ"ן וְלָא אָתֵי אֶלָּא לְאַפּוּקֵי ר' יוֹחָנָן וְכֵיוֹצֵא מֵהֶכָמִים שֶׁקַּדָּמוּהוּ
(עַיֵּין בַּסְּפָרִים שֶׁרָשַׁמְתִּי לְעֵיל אוֹת י"ג) הָא מִיהָא לְגַבֵּי ר' יוֹחָנָן ס"ל לְהָרֹאֹ"שׁ בְּהַזָּהָב
דְּלָא נְקִיטִי' כְּרָ"ן, וְאַף דהג' י"מ בסי' רמ"א הֶאֱרִיךְ לְהוֹכִיחַ מִדִּבְרֵי הָרִי"ף ונמק"י וכ"מ
בכ"מ דְּגַם לְגַבֵּי אָמוֹרָאִים אֲחֵרִים אָמְרִי' הל' כְּרָ"ן בְּדִינֵי ובסו"ד צַיֵּין לְהַשָּׁ"ךְ ח"מ סי'
ס"ו וְשָׁם בס"ק קכ"ב הֶאֱרִיךְ לְהוֹכִיחַ דְּהָרֹאֹ"שׁ חָזַר בּוֹ מֵהָהִיא דְּהַזָּהָב עי"ש בְּאוֹרֶךְ מ"מ
מִידֵי דְּפְלוּגְתָּא לָא נָפֵיק וַאֲנַן מַה נַּעֲנֶה לְדַעַתהַסּוֹבְרִים דְּלָא חָזַר בּוֹ וס"ל לְקוּשְׁטָא הָכִי דְּלָא
אָמְרִי' הל' כְּרָ"ן אֶלָּא לְגַבֵּי רַב שֵׁשֶׁת וכו' וְתָמַיהַּ לִי טוּבָא עמ"ש בְּיַד מַלְאָכִי בָּאוֹת רל"ח
הַנָּ"ל דְּגַם הַקָּרְבָּן נְתַנְאֵל בפ' הַנִּיזָּקִין הוק' לוֹ אַמַּאי פ' הָרֹאֹ"שׁ בפ"ק דב"מ סי' ט"ו כר'
וניח"ל מְשׁוּם דְּרָ"ן דהל' כְּוָותֵיהּ בְּדִינֵי ס"ל הָכִי ע"כ וְהוּא פְּלָא שֶׁהֲרֵי מני"ר בקרב"ן

סוֹף אעפ"י הֵבִיא מ"ש הַשָּׁ"ךְ דְּהָרֹא"שׁ חָזַר בּוֹ מִמ"ש בפ' הַזָּהָב וְחָלַק עָלָיו וְדָחָה רְאָיוֹתָיו עי"ש וצ"ע אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה גַּם תי' זֶה מִידֵי פְּקֻפּוּק לֹא יָצָא וְהָדָרָא קוּשְׁיָא לְדָוְכְתָּא ע"ד הָרֹא"שׁ דִּידֵיהּ אַדִּידֵיהּ מִמ"ש בפ"ק דְּמְצִיעָא סי' ט"ו לִמ"ש בפ' הַמְקַבֵּל הַנָּ"ל, וְגַם יֵשׁ לְהָק' מִמ"ש בפ' הַמְקַבֵּל הַנָּ"ל לִמ"ש בפ"ק דְּשַׁבָּת סי' ח"ל לְפִי מַה שֶּׁהֵבִין רַבֵּינוּ הַטּוּר בְּדַעְתּוֹ בְּרָמְזִים שֶׁפּוֹסֵק כר' כמ"ש בי"מ שָׁם וְדוֹחֵק לוֹמַר דס"ל דְּמֵינָקֵט לְחוּמְרָא עָדִיף כמ"ש הָרַשְׁבָּ"ץ לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם כמש"ל: וּלְפִי מ"ש ביגד"ת סי' פ"א הַנָּ"ל הַכֹּל מְתֻוָּקָן דְּיֵשׁ לוֹמַר דמ"ש הָרֹא"שׁ בפ' הַמְקַבֵּל דקי"ל כָּרַשְׁבָּ"ג אָבִיו הֵיְינוּ כְּשֶׁהֻוְזְכַּר רַשְׁבָּ"ג קוֹדֶם רַבִּי דְּמוּכָח מִזֶּה דְּאָבִיו הוּא, משא"כ בְּהֵהִיא דפ"ק דְּשַׁבָּת ופ"ק דב"מ דְּהֻוְזְכַּר רַבִּי קוֹדֶם רַשְׁבָּ"ג שַׁפִּיר פָּסִיק הָרֹא"שׁ בִּשְׁתַּיִם זוֹ כְּרַבִּי לְגַבֵּי רַשְׁבָּ"ג, וּמַה שֶּׁדָּחָה זֶה עפ"י מ"ש הַתּוֹסָ' בע"ז וכו' הִנֵּה ד' הַתּוֹסָ' דע"ז הַנָּ"ל עִם שכ"כ גַּם בִּשְׁאָר דִּוּכְתֵי כמ"ש בַּמֶּשֶׁךְ בֵּיתִי סי' שפ"ח בְּאוֹרֶךְ מ"מ אֵינוֹ מֻוָּסְכָּם וְתֵירוּצוֹ חוֹזֵר וְנִרְאֶה לְפִי מ"ש ר"ת שֶׁבַּתּוֹסָ' קִידּוּשִׁין ד' ח"י ד"ה וּרְמִינְהוּ דְּאֵין דֶּרֶךְ לְהַקְדִּים דִּבְרֵי הַתַּלְמִיד לְדִבְרֵי הָרַב וְלִדְבָרָיו שַׁפִּיר מָצֵינַן לְמֵימַר דְּמִדְּמַקְדִּים ר' לָרַשְׁבָּ"ג לָאו הֵיְינוּ רַשְׁבָּ"ג אָבִיו כְּדִבְרֵי הָרַב הַכּוֹתֵב הַנָּ"ל נר"ו: הַאֱמֶת קוּשְׁטָא דְּמִילְּתָא דְּאֵין זֶה מִן הַיִּשּׁוּב כְּלָל ובמח"כ אֵין דְּבָרָיו נְכוֹנִים מִכַּמָּה טַעֲמֵי חֲדָא דְּאִית לָן יָקָר סָהֲדוּתָא הָעֵד הֵעִיד הָאִישׁ אֲדֹנָי האר"ש הוּא הָרֹא"שׁ בְּשֵׁם רָאַבְיָ"ה דְּלָא שָׁנוּ לָן בְּהָכִי שֶׁהֲרֵי בְּהֵהִיא תּוֹסָפ' דִּדְמַאי שֶׁל עֲרֵלָה הֵן וכו' לֹא אָמַר כְּלוּם גִּירְסַת רָאַבְיָ"ה הִיא דִּבְרֵי רַשְׁבָּ"ג ר' אוֹמֵר נֶאֱמָן לְהַחְמִיר וְלֹא לְהָקֵל וְאָמַר רָאַבְיָ"ה דהל' כְּרַבִּי אַף נָגֶד אָבִיו וּמַיְיתִי שֶׁכֵּן דַּעַת רַשׁ"י דְּסַנְהֶדְרִין דַּף כ"ג (שֶׁהֵבִיא הָרַב הַכּוֹתֵב הַנָּ"ל נר"ו).

וְרַשְׁבָּ"ם בפ' ג"פ וַהֲלֹא בְּהֵהִיא דְּרַשׁ"י הֻוְזְכַּר ר' קוֹדֶם רַשְׁבָּ"ג אֶלָּא וַדַּאי ש"מ דְּאֵין לְחַלֵּק בָּזֶה וע"ע בב"מ דַּף ז' ע"א דְּמַקְדִּים ס' רַבִּי לָרַשְׁבָּ"ג וכ' הַתּוֹסָ' שָׁם בְּדַף ד' ד"ה אֵין נִשְׁבָּעִין דְּהוּא רַשְׁבָּ"ג אָבִיו וְעוֹד אֵינִי מֵבִין כַּוָּנָתוֹ דִּלְפִי הנר' כַּוָּנַת הָעָרְתוֹ הֵיְינוּ לְהַצִּיל אֶת הג' שָׁב יַעֲקֹב מֵהַשָּׁנָת הג' נו"ב וְאֶת הג' שָׁ"ךְ מֵהַשָּׁגַת הג' מוהרי"ו נר"ו שֶׁבַּקּוּנְטְרֵס יגד"ת סי' ל"ד וְקָאָמַר דְּשַׁפִּיר קָאָמְרִי הַשׁ"י וְהַשָּׁ"ךְ שֶׁהֲרֵי כֵּן הוּא דַּעַת רַשׁ"י סַנְהֶדְרִין הַנָּ"ל וּכְשֶׁרָצָה לְדָחוֹת דְּרַשְׁבָּ"ג זֶה הוּא הָאַחֲרוֹן ר"ל דא"כ חָזְרוּ תְּמִיהַת הנו"ב עַל הַשׁ"י וּתְמִיהַת הג' מוהרי"ו נרו' עַל הַשָּׁ"ךְ לְמָקוֹמָן, וְהוּא תָּמוּהַּ דְּהַכָּא פָּשׁוּט וּמְבוֹאָר דְּאַכַּתִּי לָא אַהֲנֵי לָן מִידֵי לְיַישֵׁב דִּבְרֵי הנו"ב דְּהָא בְּמַאי דַּעֲסִיק הג' שׁ"י בִּפְלֻגְוָ' דר' וְרַשְׁבָּ"ג גַּבֵּי קֻבָּר שֶׁאָבַד וכו' הֻוְזְכַּר סְבָרַת ר' קוֹדֶם לְרַשְׁבָּ"ג וא"כ שַׁפִּיר קָאָמַר הג' שָׁב יַעֲקֹב בְּהֵהִיא דהל' כר' מֵחֲבֵירוֹ וְהָיָה לוֹ לְבָאֵר דְּלָא בָּא לְיַישֵׁב אֶלָּא הַשָּׁגַת הג' מוהרי"ו נר"ו עַל הַשָּׁ"ךְ: אַף גַּם עִיקַּר דְּבָרָיו דְּרַשְׁבָּ"ג זֶה הָאַחֲרוֹן הוּא בֶּן בְּנוֹ שֶׁל ר' נָעֲלְמוּ מִמֶּנִּי כִּי אֲנִי עָנִי חָסֵר מְכָל מַדָּע לֹא רָאִיתִי וְלֹא שָׁמַעְתִּי שֶׁהָיָה לר' בֵּן בְּנוֹ שֶׁשְּׁמוֹ רַשְׁבָּ"ג וּמְסֹרֶת בְּיָדֵינוּ כִּי תְּרֵי רַשְׁבָּ"ג הָווּ הא' נָכְדּוֹ שֶׁל רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן הִלֵּל הַזָּקֵן, והב' אָבִיו שֶׁל רַבֵּינוּ הַקָּדוֹשׁ שהי' נָכְדּוֹ שֶׁל הָרַאשׁוֹן וכ"כ הָרַב מֶשֶׁק בֵּיתִי בסי' תקפ"ו אֲבָל שהי' עוֹד רַשְׁבָּ"ג שְׁלִישִׁי הוּא אֶצְלִי דָּבָר חָדָשׁ מִי יִתֵּן יָדַעְתִּי וְאֶמְצָאֵהוּ אָבוֹא עַד תְּכוּנָתוֹ לָדַעַת מִבֶּטֶן מִי יָצָאוּ הַדְּבָרִים וע"ע עֵירוּבִין דַּף ל"ב ע"א דְּתַנְיָא וכו' ד' רַבִּי רשבג"א וכו' אָמַר רַבִּי נִרְאִין דְּבָרֵי מִדְּבְרֵי אַבָּא וכו'.

הִנֵּה מְפֹרָשׁ דְּמַקְדִּים דִּבְרֵי ר' לָרַשְׁבָּ"ג אָבִיו. וְדַע דְּכָל הַנָּ"ל נִדְפַּס בְּקוֹבֶץ יגד"ת סי' צ"ו ועמש"ל בד"ה וְהִנֵּה בְּקוֹבֶץ וכו' כָּתַב אֲלַי הַגָּאוֹן בע"ס עַמּוּדֵי אֵשׁ נר"ו שמ"ש בְּיַד מַלְאָכִי סי' רח"ל בְּשֵׁם מָרָן מוהריק"א שֶׁהָרַשְׁבָּ"א נ"ט לִמְקוֹמוֹת שהל' כְּרַבִּי וְלֹא יָדַע אַיֵּה מְקוֹם

דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וכו' נִפַּק דָּק וַאֲשְׁכַּח דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א לְגַבֵּי דַּף נ"ב בִּפְלֻגְתָּא דר' וְרַשְׁבָּ"ג אִי צָרִיךְ לַחְשׁוֹב עִמָּהֶן בָּאַחֲרוֹנָה שכ' הָרִי"ף דהל' כָּרַשְׁבָּ"ג וְתָמַהּ הָרַשְׁבָּ"א דִּבְשָׁנַיִם אֲדוּקִין בַּשְּׁטָר וּבָבָא לִידּוֹן בִּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה פָּסַק הָרִי"ף כִּרְבִּי וְשָׁמָא בְּהַהִיא דב' אֲדוּקִין דִּפְלִיגִי בְּמוֹדָה בִּשְׁטָר שֶׁכָּתְבוּ אצל"ק לָאו מִשּׁוּם כְּלָלָא דהל' כְּרִבִּי פָּסְקִינַן הָכִי אֶלָּא מִשּׁוּם דְּתַלְיָא בִּפְלוּגְתָּא דְּתַנָּאֵי וְאָמוֹרָאֵי כמ"ש בפ' מ"ש, וְהַהִיא דְּבָא לִידּוֹן וכו' מִשּׁוּם דר"ג אָמַר רַב פ' לְהֶדְיָא כִּרְבִּי עכ"ל וּמִזֶּה מְבֹאָר דְּצָדְקוּ ד' הי"מ במ"ש בְּהַהִיא דב' אֲדוּקִין נִזְכֶּה לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א וְהַיְינוּ דס"ל לְהָרִי"ף כְּדַעַת ר"ח ור"י דקיי"ל כְּרַב נַחְמָן דְּאִית לֵיהּ הָכִי וְזֶה כַּוָּנַת הָרַשְׁבָּ"א דְּתַלְיָא בִּפְלוּגְתָּא דְּתַנָּאֵי וְאָמוֹרָאֵי שֶׁלְּדַעַת אֵיזֶה אָמוֹרָאִים הִיא פְּלֻגְתָּא דְּתַנָּאֵי ר"מ וְרַבָּנָן ור"נ פָּסַק לְהֶדְיָא כֵּן ע"כ פָּסְקִינַן כֵּן וע"כ גַּם הר"ח אַף שֶׁפָּסַק כָּרַשְׁבָּ"ג לְגַבֵּי רַבִּי בְּהַהִיא דְּפוֹסֵק עִמּוֹ ע"מ לִשְׁבּוֹת כמ"ש בְּשִׁמּוֹ בא"ז ח"ב בהל' עֵרֶב שַׁבָּת סי' ג' דהל' כִּרְבִּי מֵחֲבֵרוֹ וְלֹא מֵאֲבִיו פָּסַק כָּאן כִּרְבִּי וכמ"ש הַתּוֹסָ' בְּשִׁמּוֹ וּמְיֻשָּׁב קָצָת מַה שהק' כת"ר עַל הי"מ, וְעַיֵּן הֵיטֵב תוס' פְּסָחִים מ"ח ד"ה ר' אוֹמֵר עכ"ד נר"ו וע"ע בְּקוֹבֶץ יגד"ת הַנָּ"ל סי' ק"א ד' קע"ב וּבְדַף רל"ט אוֹת ל' סוע"ד וע' בְּשׁוּ"ת צ"ץ להג' מִלְּיבְאֶוויץ בחא"ע סי' ט' וּבְמַה שֶּׁצִּיֵּן בְּרוּחַ חַיִּים חיו"ד דַּף קס"ז ע"ב וּבְסֵפֶר בֵּית אֶפְרַיִם עַל טַרְפֵּיוֹת סי' ל"ו ס"ק ע"ב וּבְקֶונְטְרֶס הָרְאָיוֹת שָׁם סִימָן ל"א וסי' נו"ן, שָׁם אַרְיֵה באה"ע סי' ג' וּבְסֵפֶר הַבִּיכּוּרִים וְהָרְאָיוֹן דַּף כ"א ע"א: וּלְעִנְיָן אִי קיי"ל כְּרַבִּי אַף כְּשֶׁחוֹלֵק עִם רַבִּי עֲקִיבָא דְּכִינּוּן דְּעַל שְׁנֵיהֶם נֶאֱמַר הל' כְּמוֹתוֹ מֵחֲבֵירוֹ הֵי מִנַּיְיהוּ דָּחֵינַן, עָמַד בַּחֲקִירָה זוֹ הָרַב מִקֶּנֶה אַבְרָהָם בְּמַהְדּוּרָא ב' אוֹת קי"ד וְהֵבִיא מ"ש מָרָן כ"מ בפ"ב מהל' אֲבוֹת הַטֻּמְאָה שהצ"ע אַמַּאי פָּסַק כר' וְלֹא כרע"ק דְּמוּכָח דס"ל דִּכְלָלָא דכרע"ק מֵחֲבֵרוֹ דּוֹחֶה לְכָלָא דְּכִרְבִּי מֵחֲבֵרוֹ וְהֶאֱרִיךְ לְהַסְבִּיר כֵּן עי"ש וּמָצִינוּ דִּכְלָלָא דהל' כְּרַבִּי נִדְחֶה מִפְּנֵי כְּלָלָא דהל' כר' יוֹסִי מֵחֲבֵרוֹ עַיֵּן בַּיְרוּשַׁלְמִי דִּתְרוּמוֹת פ"ג ה"א לָכֵן צָרִיכָה מַיְמָר הל' כר' ובפ"מ שָׁם דְּמַשְׁמַע דְּדַוְקָא בְּהַהִיא הל' כְּרַבִּי אֶלָּא דְּשִׁיטַת שַׁ"ס יְרוּשַׁלְמִי דהל' כר"י גַּם מֵחֲבֵרָיו עי"ש בְּמַרְאֵה הַפָּנִים וּמִזֶּה נוֹכַל לִלְמֹד גַּם לרע"ק רַק לָמָּ"ד דהל' כרע"ק מֵחֲבֵרָיו אֲבָל לָמָּ"ד דְּדַוְקָא מֵחֲבֵרוֹ אֵין מִזֶּה הֶכְרֵחַ וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסָמוּךְ: וְהֵיכָא דִּפְלִיג רַבִּי עִם חֲבֵרָיו אִי קיי"ל כְּוָתֵיהּ בְּיַד מַלְאָכִי אוֹת רל"ג כָּתַב בְּשֵׁם הַלִּיכוֹת עוֹלָם דְּלָא קיי"ל כְּרַבִּי מֵחֲבֵרָיו וְכָתַב שֶׁבִּסְמָ"ג כ' אַף מֵחֲבֵרָיו וְהוּא כ' שֶׁמָּצָא כֵּן גַּם לְהָרַמְבַּ"ם בפ"ט דְּשָׁבוּעוֹת מ"ה שכ' ובגמ"ר פָּסַק כר"י מֵחֲבֵרָיו וְעַיֵּן בְּחִנָּא וְחִסְדָּא ח"ב דַּף ס"ז ע"א מַה שֶּׁתָּמַהּ ע"ד זֶה הי"מ גְּדוֹל בְּזֶה וְלֹא זְכִרוֹ שָׁרִים דִּבְרֵי הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ ר"פ הָיָה קוֹרֵא שֶׁכָּתְבוּ בְּמַחֲלֹקֶת ר' וְרַבָּנָן ק"ש כְּכָתָבָה וכו' דְּאֵין הל' כר' דְּיָחִיד וְרַבִּים וכו' וְגַם לֹא זָכְרוּ שִׁיטַת הַשְּׁאִלְתּוֹת בפ' וְזֹאת הַבְּרָכָה סוֹף שְׁאִלְתָא קס"ט ועי"ש בְּהָעֵמֶק שְׁאֵלָה דְּלָא בְּרִירָא לרא"ג בְּהָא אִי הל' כר' מֵחֲבֵרוֹ דַּוְקָא אוֹ אַף מֵחֲבֵרָיו ומ"מ נִרְאֶה דְּאִית לָן לְמֵינְקַט כְּהָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ דְּאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי וְעַיֵּן מִקְּנֵה אַבְרָהָם במ"ב דַּף ל"ב ע"ד שכ' שֶׁיֵּשׁ ט"ס בְּיַד מַלְאָכִי מַה שכ' בְּשֵׁם פיה"מ לְהָרַמְבַּ"ם פ"ט דְּשָׁבוּעוֹת וְאֵין בְּכָל המס' שְׁבוּעוֹת כ"א ח' פְּרָקִים וּבְחִנָּא וְחִסְדָּא כָּתַב דְּבָדַק בְּכָל המס' וְלֹא מָצָא מ"ש הי"מ בְּשִׁמּוֹ וְעַיֵּן בִּירוּשַׁלְמִי דְּמַאי פ"ב סוֹף ה"א דְּנִרְאֶה קָצָת דְּרַק מֵחֲבֵרוֹ הל' כְּרַבִּי וְיֵשׁ לְדַחוֹת, שו"ר בַּמַּרְאֵה הַפָּנִים פ"ג דִּתְרוּמוֹת ה"א ד"ה הַתּוֹרֵם חָבִית וכו'.

ובד"ה רַבִּי וַחֲבֵרָיו וכו', הַדָּבָר פָּשׁוּט הוּא דְּשַׁ"ס הַיְרוּשַׁלְמִי אַלִּיבָּא דר' יוֹחָנָן ס"ל הל' כר' מֵחֲבֵרָיו אֲבָל בַּשַּׁ"ס דִּילַן מְבֹאָר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת דהל' כר' מֵחֲבֵרוֹ וְלֹא מֵחֲבֵרָיו עי"ש:

וְהָא דקיי"ל הל' כְּרַבִּי מֵחֲבֵרוֹ וְלֹא מֵחֲבֵרָיו רְאִיתִי לְהָרַב חִינָּא וְחִסְדָּא בח"ב דַּף ס"ז ע"א שכ' בְּשֵׁם הָרַב יָבִין שְׁמוּעָה סי' רל"ב דְּבַבָּרַיְיתָא לֹא נֶאֱמַר כְּלָל זֶה אֶלָּא הל' כְּרַבִּי וַאֲפִילּוּ מֵחֲבֵרָיו וס' יבי"ש אמ"א לְרָאוֹת סְמוּכוֹת שֶׁלּוֹ כִּי לענ"ד מִדִּבְרֵי הָרֹא"ש בפ' וְאֵלּוּ מְגַלְּחִין סִימָן ע"ט מִתְּבָאֵר דְּגַם בְּבָרַיְיתָא אִיתֵיהּ לְהַאי כְּלָלָא עי"ש דְּמַשְׁמַע דְּאִי רַבִּים הוּא פְּלִיגִי עֲלֵיהּ הֲוָה פָּסְקִינַן דְּלָא כְּרַבִּי אַף דְּהָוֵי בָּרַיְיתָא וְלֹא פְּנִיתִי כָּעֵת לְעַיֵּין בס' בַּעֲלֵי כְּלָלִים בָּזֶה, וְעַיֵּין עוֹד בְּדִבְרֵי הָרִי"ף וְהָרֹא"ש ר"פ הָיָה קוֹרֵא בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי וְרַבָּנַן ק"ש כִּכְתָבָהּ וכו', כָּתְבוּ דהל' כְּרַבָּנָן דְּיָחִיד וְרַבִּים הל' כְּרַבִּים עי"ש מִתְּבָאֵר דְּגַם בְּבָרַיְיתָא אָמְרִינַן וְלֹא מֵחֲבֵרָיו וְגַם מִדִּבְרֵי הַשְּׁאֵלְתּוֹת בְּסוֹף שְׁאֵלְתָא קס"ט מִתְּבָאֵר דְּאֵין לְחַלֵּק בָּזֶה בֵּין מִשְׁנָה לַבָּרַיְיתָאשֶׁהֵבִיא שָׁם הָא דְּתַנְיָא בַּסֵּוָכָּה דַּף ג' ע"א כָּל שֶׁמַּחֲזֶקֶת רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ וְשֻׁלְחָנוֹ כְּשֵׁרָה ר' אוֹמֵר עַד שֶׁיְּהֵא בָּהּ ד"א עַל ד"א וְנִסְתַּפֵּק אִם הל' כְּרַבִּי אוֹ כְּרַבָּנָן וְכָתַב שָׁם בְּהָעֵמֶק שְׁאֵלָה דמסק"ל בְּעִיקַּר הַכְּלָל אִי נֶאֱמַר גַּם נֶגֶד חֲבֵרָיו אוֹ דַּוְקָא מֵחֲבֵרוֹ.

וּלְפִי דְּבָרָיו ש"מ דְּאֵין לְחַלֵּק בֵּין מִשְׁנָה לְבָרַיְיתָא, וַאֲפִילּוּ נִימָא דְּמַאי דמספק"ל אִי הל' כְּרַבִּי וכו' הוּא מִשּׁוּם דְּשִׁנּוּי בַּבָּרַיְיתָא הָא מִיהָא ש"מ דְּאֵינוֹ פָּשׁוּט לוֹמַר דְּבַבָּרַיְיתָא הֲלָכָה כר' מֵחֲבֵרָיו.

גַּם בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' מְנָחוֹת ל"ח ע"ב ד"ה אֶלָּא מְבֹאָר דְּגַם בְּבָרַיְיתָא אָמְרִינַן הל' כר' מֵחֲבֵרוֹ וְלֹא מֵחֲבֵרָיו עי"ש וְעַיֵּין הָרַמְבַּ"ם פ"ח מהל' תְּמִידִין וּמוּסָפִין הי"א וּבְדִבְרֵי מָרָן כ"מ שָׁם: קב הַתְּרָאַת סָפֵק דקיי"ל דְּהָוֵי הַתְּרָאָה לְעֵיל אוֹת נ"ג כָּתַבְתִּי בְּשֵׁם כַּמָּה מֹרַבָּנָן קַדִּישֵׁי דְּדַוְקָא כְּשֶׁמִּתְבָּרֵר אַחַ"כ שֶׁעָשָׂה איכור אֲבָל כשא"א לְהִתְבָּרֵר אֵינוֹ בִּכְלַל הַתְּרָאָה כְּלָל עי"ש בד"ה וְרָאִיתִי בְּשׁוּ"ת שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב וכו' וּמִשָּׁם וָהָלְאָה, וּמִילֵּי דְּסָבָרָא נִינְהוּ וְעַתָּה בָּא לִידֵי סֵפֶר עַמּוּדֵי אֵשׁ לְאֶחָד הַמְיֻחָד מִגְּאוֹנֵי דּוֹרֵינוּ יצ"ו וְרָאִיתִי שָׁם בְּדַף א' ע"ב מַר קָעֲסִיק ע"ד רַשְׁ"י סַנְהֶדְרִין פ"ט ע"ב עמ"ש בש"ם וְדִילְמָא הָדְרוּ בֵּיהּ שכ' הת"ס וְתָמַהּ ע"ז דְּמַאי שֶׁאִיטֶּיהָ דהת"ס לְכָאן דְּהָא א"א לְהִתְבָּרֵר וכו' וְכָתַב דְּרַשְׁ"י לְשִׁיטָתֵיהּ דְּגַם בכה"ג הָוֵי הת"ס כמ"ש בְּחֻלִּין דַּף פ' ע"א וְשָׁבוּעוֹת דַּף ל"ז ע"א לְפִי מַה שפי' דְּבָרָיו בְּשׁוּ"ת שָׁמָן רוֹקֵחַ (אֵינוֹ מָצוּי אֶצְלִי) ח"ב סִימָן כ"ו (דִּבְרֵי רַשְׁ"י בַּמְּקוֹמוֹת הַנָּ"ל הוּבְאוּ גַּם בִּדְבָרֵינוּ לְעֵיל אוֹת נ"ג הַנָּ"ל וְהוֹסִיף עוֹד) וְרַשְׁ"י חֻלִּין דַּף כ"ג ע"ב ד"ה אֶלָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה וכו' וְהָוֵי הת"ס, אַלְמָא דְּאַף שֶׁהוּא סָפֵק לְכָל הָעוֹלָם וְלֹא יִתְבָּרֵר כְּלָל עכ"ז קָרֵי לֵיהּ הת"ס עי"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ לְהַכְרִיחַ עפ"י זֶה דְּרַשְׁ"י ס"ל דְּמַכִּין מ"מ עַל הַסָּפֵק (זֶהוּ הֶפֶךְ מַמָּשׁ מִמַּה שֶׁכָּתַבְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַמֵּ"ם אוֹת קכ"ח לְהַכְרִיחַ מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י אֵלּוּ בְּהֶפֶךְ עי"ש) וּבְעַנְיוּתִין אָמֵינָא לִישָׁרֵי לַן מַר דְּאֵין כַּוָּנַת רַשְׁ"י לוֹמַר דְּהָוֵי הת"ס וּבָאנוּ לְמַחֲלוֹקֶת אִי לוֹקִין אוֹ לֹא דְּזֶה וַדַּאי לֹא יִתָּכֵן כְּלָל כמ"ש אַמְבּוּהָא דְּרַבָּנָן קַדִּישֵׁי שֶׁהֵבֵאתִי בָּאוֹת נ"ג הַנָּ"ל וְהָכִי מִסְתַּבֵּר וַדַּאי, אֶלָּא כַּוָּנָתוֹ כֵּיוָן שֶׁהוּא סָפֵק הֵיאַךְ לוֹקֶה וס"ל דְּאֵין מַכִּין מ"מ עה"ס (כמ"ש לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַמֵּ"ם הַנָּ"ל) וּלְשׁוֹן מֵרֹאשָׁאל הוּא שָׁם וּבְכָל מָקוֹם שכ' כְּלָשׁוֹן הַזֶּה וכמ"ש בָּאוֹת נ"ג הַנָּ"ל: וּמַה שֶּׁהֵבִיא מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י בְּחֻלִּין דַּף כ"ג הַנָּ"ל גַּם שָׁם נלע"ד דְּכַוָּנָתוֹ דְּמִשּׁוּם שֶׁהוּא סָפֵק אֵינוֹ לוֹקֶה וְלֹא מִשּׁוּם דַּחֲשִׁיב הת"ס והת"ס ל"ש הַתְּרָאָה דא"כ לָמָּ"ד דְּהָוֵי הַתְּרָאָה יְהֵיהּ לוֹקֶה וְזֶה מֻוְכָּחָה מִן הַדַּעַת לוֹמַר שֶׁיִּלְקוּ עַל הַסָּפֵק, וּבְמַלְקוֹת זֶה אֵיכָא סָפֵק אִיסּוּר תּוֹרָה לְהַכּוֹת לְמִי שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב מַלְקוּת אֶלָּא וַדַּאי כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר דְּכֵיוָן שֶׁהַדִּין הוּא מְסֻפָּק לָנוּ אִי אֶפְשָׁר לְהַלְקוֹתוֹ, וכ"כ הַגָּאוֹן רֹאשׁ יוֹסֵף בחי' לְחֻלִּין שָׁם דמ"ש רַשְׁ"י הַטַּעַם מִשּׁוּם דהת"ס לָאו דַּוְקָא דְּאִי נָמֵי הת"ס שמה"ת

הַיְינוּ בְּנוֹדָע אַחַ"כ דְּעָשָׂה עֲבֵירָה עי"ש מְבֹאָר דס"ל דְּדַעַת רַשְׁ"י דְּגַם לרי"ו דְּאָמַר הת"ס שמה"ת הָכָא פָּטוּר מִשּׁוּם שֶׁהוּא סְפֵק אִיסּוּר, וְכֵן הוּא דַּעְתּוֹ וְכַוָּנָתוֹ במ"ש ע"ד רַשְׁ"י דְּחָזְלִין דַּף פ' ד"ה בְּתַיִשׁ שֶׁהֵבֵאתִי לְעֵיל בָּאוֹת נ"ג בד"ה וְרָאִיתִי בְּשוּ"ת שו"מ וכו' עי"ש וְזֶה פָּשׁוּט לע"ד.

(אחז"ר רָאִיתִי בְּשוּ"ת בִּנְיַן צִיּוֹן הַחֲדָשׁוֹת סי' קע"ט דשקו"ט הָרַבָּנִים ע"ד רַשְׁ"י גִּטִּין ע"ג ע"ב ד"ה כְּאֵשֶׁת אִישׁ וְהַבָּא עָלֶיהָ בְּחֶנֶק ע"כ דְּאֵיךְ יִהְיֶה בְּחֶנֶק הָא הת"ס הוּא שָׁמָּא הָיא הַשָּׂעָה הַסְמוּכָה לְמִיתָה וְיָחוֹל הַגֵּט וְהָיא מְגוֹרֶשֶׁת מֵעַתָּה עי"ש וְלֹא עָלָה עַל רו"ח לוֹמַר דְּרַשְׁ"י ס"ל הת"ס הָוֵי הַתְרָאָה): וּקְצָת יֵשׁ לְהַכְרִיחַ כֵּן דְּלָא תָּלֵי הָא בִּפְלוּגְתָּא דהת"ס אִי הָוֵי הַתְרָאָה אוֹ לֹא דְּאִי הָכִי קָשֶׁה אַמַּאי לָא פָּשֵׁיט הַשַּׁ"ס בָּעֵיָא דר' זֵירָא דע"כ דְּטַעְמַיְהּ דר"י לָאו מִשּׁוּם סָפֵק הוּא דא"כ כִּי פָּרֵיךְ הַשַּׁ"ס לר"ל בְּמַכּוֹת דַּף ט"ז ע"א הָא וַדַּאי הת"ס הוּא וּמְשַׁנֵּי סָבַר לָהּ כְּאֵידָךְ דר"י הָכָה זֶה וכו' וְלָמָּה לֵיהּ לר"ל לְהָבִיא הַהִיא דְּהָכָה זֶה דְּבָרַיְיתָא הִיא לֵימָא דְּסָבַר כְּאֵידָךְ דר"י דְּאָמַר שְׁיאוּר יְשָׁרֵף וְהָאוֹכְלוֹ פָּטוּר מִשּׁוּם דְּהָוֵי הת"ס דְּמִשְׁנָה שְׁלֵמָה הִיא בִּפְסָחִים דַּף מ"ח אֶלָּא וַדַּאי דס"ל לר"ל דְּטַעֲמָא דר"י מִשּׁוּם בְּרִיָּה.

וְכֵן ק' אַמַּאי לָא מַקְשֵׁי הַשַּׁ"ס לרי"ו דס"ל דהת"ס הָוֵי הַתְרָאָה דר"י אדר"י, דִּלְעֵיל בָּאוֹת נ"ג ד"ה שו"ר בנו"ב מ"ת וכו', כָּתַבְתִּי דְּמַאי דְּלָא מַקְשֵׁי עַל רי"ו דר"י אדר"י בְּעִנְיַן הת"ס הוּא מִשּׁוּם דְּאֶפְשָׁר דְּלָא שְׁמִיעָא לֵיהּ הַהִיא דְּהָכָה זֶה וכו' דְּבָרַיְיתָא הִיא אֲבָל מַתְנִיתִין וַדַּאי שְׁמִיעָא לֵיהּ וְאִי ס"ד דְּטַעֲמָא דְּפָטַר ר"י בְּשֶׁיְּאוֹר הַיְינוּ מִשּׁוּם דהת"ס ל"ש הַתְרָאָה תְּקָשֵׁי דר"י אדר"י אֶלָּא וַדַּאי מוּכָח לְדַעַת רי"ו דְּטַעֲמָא דר"י בְּשֶׁיְּאוֹר לָאו מִשּׁוּם הת"ס דל"ש הַתְרָאָה, אֶלָּא מִשּׁוּם בְּרִיָּה וא"כ תִּפְשׁוֹט בַּעְיָא דר"ז, וְיָדַעְתִּי כִּי שַׁעֲרֵי דְּחִיָּה לֹא נִנְעֲלוּ וְיֵשׁ לִדְחוֹת בְּכַמָּה פָּנִים וְלָכֵן כָּתַבְתִּי דְּקָצָת יֵשׁ לְהַכְרִיחַ כֵּן וְהָאֱמֶת עַד לְעַצְמוֹ וְאֵין צָרִיךְ שׁוּם רְאָיָה וְהֶכְרֵחַ לָזֶה דְּוַדַּאי אַף לָמָ"ד דהת"ס שה"ת מִכָּל מָקוֹם כָּל שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ שֶׁעָשָׂה אִיסּוּר א"א לְהַלְקוֹתוֹ עַל הַסָּפֵק כְּלָל: וְעַיַּנְתִּי בְּהַשְׁמָטַת סֵפֶר עַמּוּדֵי אֵשׁ הַנַּ"ל.

וְרָאִיתִי שכ' דְּרַשְׁ"י בְּחָזְלִין דַּף פ"ו ע"א כ' ג"כ דְּהָוֵי הת"ס והג' מוהרי"ף הַגִּיהַּ עֲבֵירַת סָפֵק נְרָאֶה שֶׁנִּרְגַּשׁ מִזֶּה וע"כ כ' דט"ס אַדְּ לֹא רָאָה שֶׁבָּרַשְׁ"י שבהרי"ף וּבַהָרָ"ן שָׁם כ"כ וְגַם לֹא רָאָה שכ"ה שִׁיטַת רַשְׁ"י בִּשְׁאָר דֻּכְתֵי וְעַיֵּין שוּ"ת הרמ"ע סי' כ"ו שכ' דְּהֵיכָא דְּלֵיכָּא לְבָרוּרֵי לכ"ע שה"ת ולפי"ז א"ש דִּבְרֵי רַשְׁ"י שו"ר בְּשוּ"ת שו"מ סי' קנ"ח שכ' שֶׁכֵּן הוּא לְהֶדְיָא בִּירוּשַׁלְמִי סופ"ד דִּיבָמוֹת עכ"ל בְּהַשְׁמָטוֹת הַנַּ"ל.

וְהִנֵּה מ"ש שֶׁלֹּא רָאָה בְּרַשְׁ"י שבהרי"ף וְהָרָ"ן שָׁם אֵין מִזֶּה שׁוּם הֶכְרֵחַ דְּוַדַּאי הג' מוהרי"ף גַּם שָׁם הִגִּיהַּ כֵּן מִסְתָּמָא וְיָדוּעַ דִּדְבְרֵי רַשְׁ"י שבהרי"ף וְהָרָ"ן מֵאִישׁ לוֹקְחוֹ מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י שבהש"ס וְכֵינָן דִּבְרַשְׁ"י שֶׁבְּשַׁ"ס הוּא ט"ס א"כ גַּם בְּהָרָ"ן וּבְרַשְׁ"י שבהרי"ף הוּא ט"ס.

ומ"ש שֶׁכֵּן הוּא שִׁיטַת רַשְׁ"י בִּשְׁאָר דֻּכְתֵי כְּבָר כָּתַבְתִּי שֶׁאֵינוֹ כֵּן ולענ"ד נָכוֹן לְהַגִּיהַּ בְּכָל מָקוֹם עֲבֵירַת סָפֵק בְּמָקוֹם הת"ס וְזֶה יל"ד עַל מוהרי"ף שֶׁלֹּא הֵעִיר לְהַגִּיהַּ כֵּן בִּשְׁאָר דֻּכְתֵי, ומ"ש בְּשֵׁם שוּ"ת הרמ"ע אֵין ס' הַנַּ"ל מצ"א אֲבָל הַדְּבָרִים תְּמוּהִים דְּאֵיךְ יִתָּכֵן

לוֹמַר דלכ"ע הֵיכָא דא"א לְהִתְבָּרֵר שה"ת וְאַדְרַבָּה אִיפְּכָא מִסְתַּבְּרָא דכשא"א לְבָרֵר לָא הָוֵי הַתְרָאָה לכ"ע.

וְכֵן הוּא בֶּאֱמֶת בְּשוּ"ת שו"מ סי' קנ"ח שֶׁהֵבִיא בְּהַשְׁמָטוֹת הַנָּ"ל ונר' פָּשׁוּט דט"ס הוּא שָׁם וצ"ל דלכ"ע לָא הָוֵי הַתְרָאָה. ומ"ש ולפ"ז א"ש דִּבְרֵי רַשָּׁ"י ר"ל דְּרַשָּׁ"י לָאו דַּוְקָא קָאָמַר מְשׁוּם דְּהָוֵי הת"ס וּכְלוֹמַר דהת"ס ל"ש הַתְרָאָה, אֶלָּא אַף לָמַ"ד דהת"ס שְׁמָהּ הַתְרָאָה הָכָא פָּטוּר (אֶלָּא דְּמִמַּה שֶׁכָּתַב כֵּן אַחַר שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הרמ"ע מַשְׁמַע דְּמִדְּנָפְשֵׁיהּ אָמַר מַר לְיַישֵׁב בָּזֶה דִּבְרֵי רַשָּׁ"י, וְאִילּוּ ממ"ש בשו"מ נִרְאֶה דהרמ"ע גּוּפֵיהּ כ"כ ע"ד רַשָּׁ"י אֲלוּ עי"ש).

וּלְפִי זֶה גַּם הַגָּאוֹן עַמּוּדֵי אֵשׁ נר"ו אַחַר חֲזָרָה ס"ל כְּדַעַת רַבָּנָן קַדִּישֵׁי הַנָּ"ל דכשא"א לְבָרֵר שֶׁעָשָׂה אִיסּוּר לכ"ע אֵין לְחַיְּבוֹ עַל הַסָּפֵק, ואיה"ב אוֹדִיעֲנוּ שֶׁיִּתַּקֵּן מַה שֶּׁנִּכְתַּב בְּטָעוּת בְּהַשְׁמָטוֹת הַנָּ"ל.

וּלְפִי הנר' לֹא הָיָה לוֹ פְּנַאי לְעַיֵּן בְּעֵת הַהִיא בְּדִבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי, וְסָמַךְ עמ"ש בשו"מ שֶׁכֵּן מְבוֹאָר בִּירוּשַׁלְמִי סוֹף פ"ד דְּיבָמוֹת. וּכְבָר כָּתַבְתִּי בָּאוֹת נ"ג דט"ס הוּא וצ"ל סוֹף פי"א ועי"ש מ"ש עוֹד בָּזֶה בס"ד: וְהִנֵּה רָאִיתִי עוֹד בְּעַמּוּדֵי אֵשׁ הַנָּ"ל בחי' עַל הַיְרוּשַׁלְמִי וּבְדַף י"ט ע"א ע"ד הַיְרוּשַׁלְמִי סוֹף פי"א דְּיבָמוֹת הֶאֱרִיךְ בְּעִנְיַן הת"ס בִּבְקִיאוּת נִפְלָא כָּל רָז לָא אָנַיס לֵיהּ אַף במחכ"ת יֵשׁ שָׁם דְּבָרִים מְגֻמְגָּמִים וְאֵינָם לְפִי כְּבוֹדוֹ וּמְחֻסַּר הַפְּנַאי אֵין בְּכֹחִי לְהַאֲרִיךְ רַק בְּקִיצּוּר נִמְרָץ אֲנִי אוֹמֵר דמ"ש שָׁם לְיַישֵׁב סְתִירַת דִּבְרֵי הַיְרוּ' הַזֶּה וְאָמַר מַר דְּבִיבָמוֹת כָּתְבוּ דְּלָא נִצְרָךְ לוֹמַר דְּרַב ס"ל הת"ס לֹא שְׁמָהּ (נ"ל דצ"ל שְׁמָהּ הַתְרָאָה) הַתְרָאָה די"ל דס"ל כְּשִׁיטַת רי"ו דבאב"מ לכ"ע הָוֵי הַתְרָאָה, וּבְנִדָּה כ' לר"ל עי"ש בַּעֲנִיּוּתִי אֵינִי מֵבִין דב"ק דְּאִם הַתּוֹסָ' מְשִׁתַּמְּטִים מִלּוֹמַר דִּבְהֶכְרֵחַ רַב ס"ל, דהת"ס שמ"ה וְהַיְינוּ דְּלָא כר"ל, א"כ צְרִיכִים לִמְצוֹא פֶּתַח שֶׁיָּבֹא סְבָרַת רַב גַּם לר"ל וּמָה הוֹעִילָנוּ בָּמָּה שֶׁנֹּאמַר דְּרַב ס"ל כְּשִׁיטַת רי"ו דבאג"מ וכו' לכ"ע הָוֵי הַתְרָאָה, גַּם מ"ש שָׁם לְיַישֵׁב בָּזֶה דִּבְרֵי הג' יבי"ש שֶׁהוֹכִיחַ דְּהַתּוֹסָ' ס"ל דהל' כר"ל דל"ש הַתְרָאָה וְדָחָה הכס"ן דְּהַתּוֹסָ' כ"כ לְרָבָא וְרָבָא ס"ל דל"ש הַתְרָאָה וכ' ע"ז הג' עַמּוּדֵי אֵשׁ לְיַישֵׁב זֶה דִּבְהָהִיא דְּכְתֻבּוֹת הָוֵי אג"מ לְמַפְרֵעַ ומַאי מק' הַתּוֹסָ' נְהִי דְּרָבָא ס"ל בְּחֻלִּין דל"ש הַתְרָאָה הַיְינוּ בִּכְגוֹן הַהִיא דְּנִשְׁפַּךְ הַדָּם דְּלֵיכָּא אגמ"ל אֲבָל בְּהָא נֵימָא דְּמוֹדֶה דְּהָוֵי הַתְרָאָה אֶלָּא וַדַּאי דס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּבְכָל מָקוֹם לָא הָוֵי הַתְרָאָה ע"כ תו"ד, ולענ"ד אַף אִם נוֹדֶה דְּהַהִיא דְּכְתֻבּוֹת הָוֵי אג"מ ומוּכָח א"כ דְּהַתּוֹסָ' ס"ל דְּלִרָבָא לָא שָׁאנֵי בֵּין לֵיכָּא אג"מ לְאֵיכָּא אג"מ.

מ"מ אֵין לָנוּ הֶכְרֵחַ ד תוס' ס"ל להל' כֵּן כר"ל דס"ל דהת"ס ל"ש הַתְרָאָה כְּלָל בֵּין בִּדְלָא אג"מ בֵּין בִּדְאָגָ"ם דאפ"ל דְּהַתּוֹסָ' מַשְׁמַע לְהוּ כֵּיוָן דְּאָמַר רָבָא בְּהַהוּא דְּחֻלִּין הת"ס ל"ש הַתְרָאָה וְהָא וַדַּאי לָא ס"ל כרי"ו דלרי"ו גַּם בְּהַהִיא הָוֵי הַתְרָאָה אֶלָּא וַדַּאי כר"ל ס"ל.

א"כ מִסְתָּמָא ס"ל כְּוָתִיהּ לְגַמְרֵי דְּבֵין בְּלֹא אג"מ וּבֵין באג"מ ל"ש הַתְרָאָה וְאַהָכִי ק"ל שַׁפִּיר ת"ל דְּהָוֵי הת"ס דִּלְרָבָא ל"ש הַתְרָאָה וְאֵין מִזֶּה הֶכְרֵחַ דס"ל לַהֲלָכָה דל"ש הַתְרָאָה, וְאַעִיקָּרָא לְהַעֲמִיס כ"ז בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּסָמְכוּ עַל הַחִילּוּק שֶׁבִּירוּשַׁלְמִי דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בְּנוֹשְׂאִים וכו' אַף אִם הָיָה מְפֹרָשׁ כֵּן בַּשַּׁ"ס דִּילַן בְּאֵיזֶה מָקוֹם הָיָה קָשֶׁה בְּעֵינַי כְּמַעְיֵיל פִּילָא וכו'

לוֹמַר שֶׁלְּכָךְ נִתְכַּוְונוּ הַתּוֹסָ' דְּאֵין דַּרְכָּם לִסְתּוֹם כ"כ בְּדָבָר הַתָּלוּי בְּהַקְדָּמַת אֵיזֶה בְּקִיאוּת דְּעַל מִי יִסְמְכוּ, כ"ש שֶׁלֹּא הֵוְזְכַּר מִזֶּה בַּשַּׁ"ס דִּילָן, וְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' הֵם כִּפְשָׁטָם.

וְגַם הג' יבי"ש פְּשִׁיטָא לִי דְּלָא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ כָּל אֵלּוּ הַפִּלְפּוּלִים וְאֵין לְהַאֲרִיךְ וְצָרִיךְ לְעַיֵּן בְּשׁו"ת ב"א אה"ע סי' מ"ב שֶׁצִּיֵּין הג' מוהר"ץ ה"ח ע"ד הַתּוֹסָ' ב"ק דַּף מ"ד ואמ"א. וְרָאִיתִי עוֹד שָׁם שֶׁהֵבִיא מ"ש הָרִיטְבָ"א לְקִידּוּשִׁין שֶׁהֵבֵאתִי לְעֵיל בָּאוֹת נ"ג ד"ה עַד שֶׁמְּנָאתִי וכו' דְּרָבָא ס"ל דהת"ס הָוֵי הַתָּרָאָה וְהוֹסִיף שכ"כ הָרִיטְבָ"א בחי' לִשְׁבוּעוֹת דַּף ט"ז ע"ב וְשָׁכֵן מוּכָח ממ"ש בחי' הָרַשְׁבָּ"א שָׁם וְצִיֵּין תוס' ב"מ דַּף יו"ד ע"ב ושט"מ שָׁם, וכ' דְּהָאוֹר חָדָשׁ פְּסָחִים דַּף ה' ופנ"י פְּסָחִים דַּף ס' כָּתְבוּ דְּרָבָא ס"ל ל"ש הַתָּרָאָה וכ' ע"ד דְּלֵיתָא, וְהֵבִיא ג"כ שַׁ"ס דְּסַנְהֶדְרִין דַּף ע"ז שֶׁהֵבֵאתִי שָׁם וכ' דְּמוּכָח דְּרָבָא ס"ל דל"ש הַתָּרָאָה, וּכְבָר כָּתַבְתִּי שָׁם מ"ש הרמ"ה לְחַד פֵּירוּשָׁא דהקמ"ל הוּא דהת"ס שה"ת: וְשָׁם רָאִיתִי שכ' דְּהָרַבָּנִים מוהר"ם מֵרוּטֶנְבּוּרְג הָאַחֲרוֹן וְתִפְאֶרֶת צְבִי לַיּו"ד סי' קפ"ה וּמִנְחַת עָנִי סי' ק"ח כָּתְבוּ דקיי"ל דהת"ס הָוֵי הַתָּרָאָה וכרי"ו.

וְגַם עמ"ש הנו"ב שֶׁהֵבֵאתִי שָׁם בד"ה שו"ר בנ"ב מ"ת וכו' עי"ש כ' דְּבִכְלִילַת שְׁמוּאֵל אוֹת ז סִימָן ל"ג חִיזֵּק דְּבָרָיו אַף מני"ר נר"ו דָּחָה דִּבְרֵי הנו"ב מִפֹּחַ הַיְרוּשַׁלְמִי דְּסוֹף פי"א דִּיבָמוֹת וכ' דְּבִתְשׁוּ' הָרַשְׁבָּ"א סי' קמ"ו וברי"ו נָתִיב א' ח"ד מִסֵּפֶר אָדָם מְבֹאָר דְּגַם בְּמִיתָה קיי"ל דְּהָוֵי הַתָּרָאָה.

וְעוֹד הֶאֱרִיךְ בְּכַמָּה דְּבָרִים נְכוֹחִים מְאִירִים וּמַזְהִירִים, כְּזוֹהַר הָרָקִיעַ כְּדַרְכּוֹ בַּקֹּדֶשׁ עי"ש. וְעַיֵּן בְּקוֹבֶץ יַגְדִּיל תּוֹרָה קֻונְטְרֵס ח' סי' צ"ח הוּבָא שָׁם קו' הג' פנ"י לְקִידּוּשִׁין דַּף ס"ג סוֹף ע"ב וס"ד ע"א נֶאֱמָן לְנָדָרִים וכו' דְּאֵיךְ לוֹקֶה הָא לָא הָוֵי הַתָּרַאת וַדַּאי וכו' ותי' דהו"ל אִיגַּלַאי מִילְּתָא לְמַפְרֵעַ וכו' עי"ש וס' פנ"י הַנַּ"ל אמ"א.

וּלְפִי מש"ל דקיי"ל דהת"ס רְוֵי הַתָּרָאָה נר' דצ"ל דְּכַוָּנָתוֹ לְהַקְשׁוֹת עַל ר"ל מֵהַבָּרַיְיתָא דְּמִסַּיְיעִינַן מִינָּהּ לְרַב חִסְדָּא: וְרָאִיתִי עוֹד בְּעַמּוּדֵי אֵשׁ דַּף ד' אוֹת י"ב שכ' בְּשֵׁם התשב"ץ ח"ב סי' קמ"א דקיי"ל הת"ס שמ"ה כמ"ש הָרַמְבַּ"ם בה"ס פי"ו וּבְתוֹסָ' פ' הֶעָרֵל ע"כ, וכ' ע"ד הַנּ"ה מ"ש בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם ה"ס הַנּ"ה נוֹדַע מ"ש הָרַמְבַּ"ם בַּפֵּ"ה מֵהִלְכוֹת שְׁבוּעוֹת לְהַיְפּוּךְ וְכַאֲשֶׁר הֶאֱרִיכוּ הַמְפָרְ' בפי' דְּבָרָיו.

גַּם מ"ש בְּשֵׁם תוס' דִּיבָמוֹת הַנּ"ה בד' פ' ד"ה נַעֲשָׂה מְבֹאָר בְּהֵיפֶךְ וצע"ג ע"כ וְעַמּוֹ הסלי"ר כִּי דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ נְכוֹנִים דְּוַדַּאי דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם הוּא דהת"ס שמה"ת וְהָאַחֲרוֹנִים הֶאֱרִיכוּ לְהַסְבִּיר מ"ש הָרַמְבַּ"ם בה"ש לְחַלֵּק בֵּין לָאו מְפוֹרָשׁ וכו' (כְּמוֹ שֶׁרָשַׁמְתִּי לְעֵיל בָּאוֹת נ"ג וְשָׁם רָשַׁמְתִּי גַּם מ"ש הוּא עַצְמוֹ בתי' עַל הַיְרוּשַׁלְמִי עי"ש) וְאֵין כַּוָּנָתָם לוֹמַר דְּהָרַמְבַּ"ם סוֹתֵר דְּבָרָיו כמ"ש הָרוֹאֶה, וְשַׁפִּיר קָאָמַר הָרַשְׁבָּ"ץ דְּהָרַמְבַּ"ם פּוֹסֵק דהת"ס שמה"ת גַּם מ"ש דְּאַדְרַבָּה הַתּוֹסָ' ס"ל דל"ש הַתָּרָאָה כַּמְבֹאָר בִּיבָמוֹת דַּף פ' וכו', כְּבָר נִתְבָּאֵר מִכָּל הָרָשׁוּם דְּאֵין הֶכְרֵחַ מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּסָבְרִי דל"ש הַתָּרָאָה.

הֵן אֱמֶת דְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ אֵינָם מְדֻיָּקִים כ"כ דְּמִשְׁמַע מִדְּבָרָיו דְּהַתּוֹסָ' כ' מְפוֹרָשׁ דשה"ת וְאֵינוֹ כֵּן וְאַדְרַבָּא פְּשֵׁט דִּבְרֵיהֶם נר' דס"ל בְּהֵיפֶךְ (לוּלֵא דְּיֵשׁ לְיַישֵׁב דִּבְרֵיהֶם בְּאוֹפֶן שֶׁיִּסְכִּימוּ לְמַאי דקיי"ל), וְאֵין זֶה כְּדַאי לִכְתּוֹב צע"ג.

וְעַיֵּין שׁוּ"ת חת"ס יו"ד סי' שי"ח ד"ה וְנָחֲזֵי וכו' מַה שֶּׁהִסְבִּיר בְּמֵטִיל מוּם בְּקָדָשִׁים בזה"ז דְּאֵינוֹ לוֹקֶה מִשּׁוּם דְּהָוֵי הת"ס וְלִכְאוֹרָה תָּמוּהַּ דְּהָא קיי"ל שה"ת וּמָצָאתִי בַּהַגָּהָה לְסֵפֶר מִצְוֹת הַשֵּׁם בסי' רפ"ח שכ' בְּכַוָּנָתוֹ דְּהוּא מִשּׁוּם דְּהָוֵי כְּאֵינוֹ מְפוֹרָשׁ בַּתּוֹרָה דְּלָא הָוֵי הַתְרָאָה: קג הָא גּוּפָא קַשְׁיָא הַמְוַרְגָּל הוּא לוֹמַר בְּלָשׁוֹן זֶה כְּשֶׁמַּקְשֶׁה רֵישָׁא אַסֵּיפָא וּמָצָאתִי בְּנָדָרִים פ' יו"ד דַּף ע' ע"ב דְּאָמְרִינַן הָכִי בְּקַוְשְׁיָא מִבַּחוּץ עי"ש: קד הַלָּכָה זְיָמְנִין פְּסִיק הַשַּׁ"ס הל' כְּמַאן דְּאִית לָן לְמִינְקַט כְּוָתֵיהּ מִכֹּחַ אֵיזֶה כְּלָל וה"ט מִשּׁוּם דְּאִיכָּא מַאן דְּמֵיפַךְ וּמַחֲלִיף הַסְּבָרוֹת עַיֵּין בְּמִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ דַּף ל' ע"א וְאוֹר לִי דַּף ק"ג ע"ד בְּשֵׁם הָרַב כנה"ג בְּכְלָלֵי הגמ' בְּשֵׁם הג' רא"ם זַ"ל וּלְפִי הנר' אֵין כֵּן דַּעַת הָרַאשׁוֹנִים בפ"ק דקי' ט' ע"א אמ"ש בַּשַּׁ"ס וְהִלְכְתָא שִׁירָאֵי לָא צָרִיכִי שׁוּמָא שהק' אַמַּאי הֲוָצְרַךְ לִפְסֹוק הל' דְּהָא קיי"ל דהל' כְּרַבָּה נֶגֶד רַב יוֹסֵף וְגַם אַמַּאי אָמְרוּ הל' שְׁיִרְאֵי וכו' וְלֹא אָמְרוּ הל' כְּרַבָּה עי"ש בְּתוֹסָ' וְתוֹסָ' רי"ד וְהָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָ"א וְהָרָ"ן בַּהֲלָכוֹת שָׁם וְהָרַב הַמָּרְדְּכַי אות תפ"ח וְהָרַמְבַּ"ן בחי' שָׁם ה"ד הָרַב מְשַׁקֵּר בֵּיתִי אות קנ"ג וְהָרָ"ן בהל' בְּפֶרֶק מִי שֶׁאָחָזוֹ גַּבֵּי פְּלוּגְתָּא דְּרַבָּה ור"י בְּהַהוּא דְּאָמַר לַאֲרִיסֵיהּ וכו' (בְּדַף ע"ד ע"ב) וְאִי הָוֵי סָבְרִי כְּכֻלָּל הַנַּ"ל נִרְאֶה דלק"מ וע"ע תוס' מְגִילָּה דַּף כ"ט ד"ה וְהִלְכְתָא וקצ"ע וְעַיֵּין לְעֵיל אות י"א: קה הֲלָכָה זְיָמְנִין דְּפְסִיק הַשַּׁ"ס הל' אע"ג דְּלָא צָרִיךְ וְהַיְינוּ אַגַּב דְּאִיצְטְרִיךְ לִיפָּסֵק הל' בְּמִילֵּי אַחֲרִינֵי כ"כ הָרַב מש"ב אות קנ"ג בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א לְקַיְדּוּשִׁין דַּף ט' עי"ש וכ"כ גַּם הָרִיטְבָ"א בְּחִידּ' שָׁם וְהָרַ"ן בַּהֲלָכָה בְּפֶרֶק מִי שֶׁאָחָזוֹ שֶׁרַשַּׁמְתִּי בָּאוֹת הַקּוֹדֶם: קו הֲלָכָה זְיָמְנִין דְּפְסִיק הַשַּׁ"ס הל' אע"ג דְּלָא צָרִיךְ וְהַיְינוּ הֵיכָא דנר' לַשַּׁ"ס דְּלָא מְסְתַּבֵּר טַעְמֵיהּ וַהֲוָה ס"ד דְּלֵית הל' כְּוָתֵיהּ כ"כ הָרַב מש"ב אות קנ"ג עפ"י דִּבְרֵי תּוֹסָפוֹת בְּכוֹרוֹת כ"ג ד"ה מִשְּׁנַת עי"ש ונלע"ד דְּכֵן יֵשׁ לִלְמוֹד מד' הי"מ שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסָ' בְּקִידּוּשִׁין דַּף ט' ד"ה וְהִלְכְתָא וְהָרֹא"שׁ שָׁם וְהָרַ"ן בהל' בפ' מִי שֶׁאָחָזוֹ שֶׁרַשַּׁמְתִּי בָּאוֹת ק"ד שכ' אאאאא לִפְסֹוק כְּרַבָּה מִשּׁוּם דר"י הֵבִיא כַּמָּה רְאָיוֹת לִדְבָרָיו עי"ש וְעַיֵּין לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת ק"ל או"ק י"ט שֶׁהֵבֵאתִי מ"ש הָרַב בא"ז לְבֵיצָה דַּף כ"ד אמ"ש בַּשַּׁ"ס שָׁם הל' כָּרַשְׁבָּ"ג כ' דְּמִשּׁוּם דַּהֲוָה ס"ד דְּלָא מְסְתַּבֵּר כְּוָתֵיהּ הֲוָצְרְכוּ לִפְסֹוק כְּוָתֵיהּ וכ' ע"ד דק' ע"ז מַשַּׁ"ס כְּתֻבּוֹת ע"ז ע"א וב"מ ל"ח ע"א דמק' וְהָאָמַר ר"י כ"מ שֶׁשָּׁנָה וכו' עיי"ש וְעַיֵּין לְעֵיל אות י"א: קז הֲלָכָה מִכְּלָל דְּפְלִיגִי הֵיכָא דְּלָא בָּא לִפְסֹוק הל' זוֹ בִּפְרָטוּת אֶלָּא בַּהֲדֵי אַחֲרִינֵי נָקֵיט לָהּ בְּאַגַּב לֹא שַׁיָּיךְ להק' הל' מִכְּלָל דְּפְלִיגִי כ"כ הָרַמְבַּ"ן בחי' לְקִידּוּשִׁין דַּף ט' ה"ד הָרַב מש"ב אות קנ"ג וכ"כ הָרִיטְבָ"א בחי' שָׁם וְעַיֵּין לְהָרַב מקנ"א במ"ב אות ק"ה וכ"כ הָרַ"ן בהל' בפ' מִי שֶׁאָחָזוֹ שֶׁרַשַּׁמְתִּי בָּאוֹת ק"ד: קח הָיָה אוֹמֵר אַעְתִּיק פֶּה מ"ש במ"א בִּכְלָלֵי הַפּוֹסְקִים לְפִי שֶׁיּוֹצֵא לָנוּ גַּם לְדִבְרֵי הַשַּׁ"ס כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן, כ' מָרָן הב"י א"ח סי' רמ"ד דמ"ש הריב"ה ר"ת הָיָה מַתִּיר הוּא מִשּׁוּם דְּכְשֶׁבָּא מַעֲשֶׂה לְיָדוֹ לֹא הִתִּיר משו"ה דְּקָדֵק לְכְתּוֹב הָיָה מַתִּיר ר"ל מִתְּחִלָּה הָיָה מַתִּיר וּבַסּוֹף חָזַר בּוֹ (וּמַה שֶּׁהֲוָצְרַךְ הריב"ה לְכְתּוֹב תְּחִלַּת מַחְשַׁבְתּוֹ בֵּיאֵר הרב"ח שָׁם וה"ד לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אות קכ"א עי"ש) וכ"כ עוֹד בסי' רמ"ה עמ"ש הריב"ה ור"י הָיָה מַתִּיר בַּתַּנּוּר שֶׁקִּבְּלוּ בְּשׁוּ"ת וכו' עי"ש וכ"כ מָרָן החבי"ב בשכנה"ג יו"ד עמ"ש בְּקִיצּוּר תשו' הָרַשְׁבָּ"א בְּעִנְיַן הִתַּרְתִּ נֶדֶר שֶׁל קֻרְבָּן (ה"ד מָרָן הב"י יו"ד סי' רכ"ח ד"ה כ' הַמָּרְדְּכַי פ' הַשּׁוֹלֵחַ) וְאִם הִתִּירוּ הָיָה נר' לְרַשְׁבָּ"א שְׁמָהּ שֶׁעָשָׂה עֲשׂוּי וכו' כ' ע"ז מָרָן החבי"ב דְּמַשְׁמַע דְּמֵעִיקָּרָא הֲוָה ס"ל הָכִי וְשׁוּב הָדַר בֵּיהּ מִשְּׁמַעְתֵּיהּ עי"ש וה"ד בְּשׁוּ"ת מִלֶּאכֶת שְׁלֹמֹה קְמְחִי בְּדַף י"ב ע"א וְדִבְרֵי

מָרָן הב"י סי' רמ"ד ורמ"ה הֶבְיאָם הָרַב צַפִּיחַת בִּדְבַשׁ סי' ח' ומַר בְּרִיהּ בְּפָתַח הַדְּבִיר סי' קל"ב דַּף קל"ט ע"ב (עי"ש שֶׁלֹּא זָכַר דִּבְרֵי ר' אַבָּהוּ, וס' בר"מ בֶּן אַדֶּרֶת וּפְנֵי מֵבִין שֶׁצְּיֻיָּן שָׁם אֵין מְצוּיִים אֶצְלִי לִרְאוֹת ד"ק) וְנָקְטוּ זֶה לְכָלָל מֻוְחְלָט דְּפוֹסְקִים שֶׁכּוֹתֵב הָיָה אוֹמֵר פ' ר"ל שֶׁלְּבַסּוֹף חָזַר בּוֹ טי"ש בד"ק וּלְהָרַב מוהרמ"ב בגמ' סי' נ"ג דַּף דק"ל ע"ב: וּלְפִי קוע"ד אַחֲרֵי המחי"ר נִרְאֶה דְּלֹא יִתָּכֵן לוֹמַר שֶׁזֶּה גָּדוֹל בַּתּוֹרָה שֶׁכֵּן הוּא דֶּרֶךְ הַפּוֹסְקִים בכ"מ, שֶׁאַחֲרֵי עֵינֵינוּ הָרוֹאוֹת להריב"ה זַ"ל בְּדִוּכְתֵי טוּבָא שכ"כ אַף בְּדָבָר שֶׁלֹּא חָזַרהַפּוֹסֵק מִסְּבָרָתוֹ.

א) עַיֻּין בא"ח סי' ס"א וַאֲדוֹנִי אָבִי הָרֹא"ש הָיָה אוֹמֵר שֶׁאֵין לָחוּשׁ דְּהָתָם הַקְּרִיצָה וכו': ב) וּבְסִי' ס"ט הָיָה אוֹמֵר ר"ת וכו', עַיֻּין בְּהָרֹא"ש פ"ג דִּמְגִלָּה סי' ז' שכ' הָיָה אוֹ ר"ת וכו'. וְשׁוּב הֵבִיא מ"ש בְּסֵפֶר הַיָּשָׁר וּמֵוְכָרַח דְּלָא בְּרִירָא לָן דְּחָזַר בּוֹ ר"ת דא"כ בק"פ הָרֹא"ש הָיָה לוֹ לְהָבִיא חֲזָרָתוֹ דְּהַיְינוּ חֲמִשָּׁה (בְּהָרֹא"ש כָּתוּב ע"ש ס' הַיָּשָׁר שִׁשָּׁה אַדְּהג' קרב"ן הַגִּיהַּ חֲמִשָּׁה וְגַם לְפִי גִּירְסָא שֶׁלְּפָנֵינוּ הֲרֵי א"כ שָׁמְעִינַן דְּלָא חָזַר בּוֹ ר"ת וְהַכֹּל שִׁשָּׁה אֶחָת וּדְבָרִים אֲחָדִים ומ"ש בַּטּוּר ז' וּבְהָרֹא"ש כָּתוּב שִׁשָּׁה אוּלַי יֵשׁ בְּאֵיזֶה מֵהֶם ט"ס וּכְבָר הֵעִיר ע"ז מָרָן חִיֻּדָּ"א בברכ"י שָׁם) הֵן אֱמֶת דְּהָרַב פה"ד בְּדַף קל"ט הנז"ל עֲלָהּ קָאֵי וְאָמַר מַר דר"ת חָזַר בּוֹ ומשו"ה כ' הריב"ה הָיָה אוֹמֵר ר"ת עי"ש אַדְּאֵינוֹ נלע"ד וְכִדְכָתַיְבְנָא: ג) וּבְסוֹף סי' צ' והר"מ מֵרוּטֶנְבּוּרְג הָיָה אוֹמֵר דַּוְקָא כשבהכ"נ פָּתוּחַ לרה"ר וכו': ד) בסי' צ"ב וא"א הָרֹא"ש הָיָה אוֹמֵר שֶׁאֵין לְחַלֵּק ל"ש לְיִכְלוּהּ וכו': ה) בסי' ק"ב וְאִם הַיּוֹשֵׁב יָשַׁב כְּבָר וכו', הָיָה אוֹמֵר אָבִי אֲדוֹנִי הָרֹא"ש וכו': ו) בְּסִימָן קפ"ח בְּסוֹפוֹ אִם חָל ר"ח בַּשַּׁבָּת וכו', הָיָה אוֹמֵר הר"ר יוֹסֵף וכו': ז) בסי' רס"ג וְעוֹד הָיָה אוֹמֵר ר"ת שֶׁאִם הָיָה דָּלוּק וְעוֹמֵד וכו' וּבְתוֹסְ' וְהָרֹא"שׁ וְהָרָ"ן וְרַב הַמָּרְדְּכַי כָּתַב דִּבְרֵי ר"ת בְּלֹא הָיָה אוֹמֵר: ח) בסי' רצ"א בְּסוֹפוֹ ור"י הָיָה אוֹמֵר כֵּיוָן דְּיָלְפִינַן וכו': ט) וּבְסוֹף סי' רצ"ב חַכְמֵי פְּרוֹבִינְצָא הָיוּ אוֹמְרִים וכו' הָיָה אוֹמֵר הרר"י עי"ש וּבְסִי' תכ"ב: י) בְּסוֹף סי' ש"ז ור"ת הָיָה אוֹמֵר אַחֵר שֶׁלֹּא הוּבָא בְּשִׁבְילִי וכו' וְעַיֻּין בַּתּוֹסְ' דַּף קי"ד ע"ב: יא) בְּסוֹף סי' ש"כ ור"י הָיָה אוֹסֵר אֲפִילּוּ דְּלָא ניח"ל: יב) בסי' שכ"ה ור"ת הָיָה אוֹמֵר הָא דְּאָמְרִינַן בִּמְמַלֵּא לְצוֹרֶךְ יִשְׂרָאֵל וכו' ועי"ש בַּתּוֹסְ' וְהָרֹא"שׁ וְהָרָ"ן וק"ל: יג) בְּסוֹף סי' תרכ"ד וא"א הָרֹא"ש הָיָה מַתִּיר לִיְשָׁאֵל: יד) בְּסוֹף סי' תרמ"ד וא"א הָרֹא"ש הָיָה אוֹמֵר שֶׁאֵין לָחוּשׁ: טו) בַּיּו"ד סי' ס"ו ור"י הָיָה מַתִּיר גַּם הַדָּם: טז) בסי' ע"א בְּסוֹפוֹ וא"א הָרֹא"ש הָיָה מַתִּיר לְבַשְּׁלוֹ וכו': יז) בְּרֵישׁ סי' קי"ג וְהָרַב אַבְרָהָם הָיָה מַתִּירָם: יח) בְּסוֹף סי' קט"ו וא"א הָרֹא"ש הָיָה אוֹמֵר: יט) בסי' קכ"ג וְרַבֵּינוּ אֶפְרַיִם הָיָה מַתִּיר הֵיכָא שֶׁיָּבְשָׁן בַּתַּנּוּר מִיָּד וְלָזֶה הִסְכִּים א"א הָרֹא"ש זַ"ל: כ) בסי' רכ"א וּלְכָךְ הָיָה אור"ת הַמַּשְׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ וְאַחַ"כ הִדִּיר וכו' וּסְבָרַת ר"ת כְּתֻבָּה הָרֹא"ש בְּלָשׁוֹן מִכָּאן הוֹרָה ר"ת וכו', וְאֵין בְּלָשׁוֹנוֹ שׁוּם מַשְׁמָעוּת חֲזָרָה והריב"ה כָּתַב בְּלָשׁוֹן הָיָה אוֹמֵר: כא) בסי' רע"א תשו' לְגָאוֹן וכו' ומוֹרִי ר"מ גָּאוֹן הַגָּה פְּלִיג וכו', וּמְבֹאָר שָׁם דְּלָא הָדַר בֵּיהּ רמ"ג מִדְּקָאָמַר דְּכַדַּאי הוּא רמ"ג לְסָמוֹךְ עָלָיו בשעה"ד עי"ש (וְעַיֻּין בְּדִבְרֵי הרב"ח שֶׁהֵבֵאתִי בַּקּוּנְטְרֵס הַכְּלָלִים בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת קכ"א ודו"ק): כב) שָׁם וּמֵיהוּ הָיָה אור"ת דְּעִיבּוּד שֶׁלָּנוּ וכו' וְהַתּוֹסְ' וְהָרֹא"שׁ כָּתְבוּ ס' ר"ת בְּלֹא הָיָה אוֹמֵר עי"ש בַּמְּגִלָּה דַּף י"ט אֶלָּא דְּהָרֹא"שׁ פ"ק דְּגִטִּין כ' הָיָה אוֹמֵר: כג) באה"ע סי' ע', כָּתַב ר' אֵלְיָהוּ חַיָּיב אָדָם לְהַשְׁכִּיר עַצְמוֹ כְּפוֹעֵל וכו' ור"ת הָיָה אוֹמֵר וכו' וס' ר"ת כָּתְבוּ הַתּוֹסְ' וְהָרֹא"שׁ בְּלֹא הָיָה אוֹמֵר כיעי"ש: כד)

ובח"מ סי' קל"ח ס"ז וְהָיָה אוֹמֵר א"א הָרֹא"שׁ וכו' וא"א הָרֹא"שׁ וכו' הָיָה אוֹמֵר וכו' עי"ש: כה) בסי' רי"ח ס"ג, וּמִיהוּ הָיָה אוֹמֵר א"א הָרֹא"שׁ זַ"ל דַּוְקָא כְּשֶׁגִּבּוֹהִים ג"ט: כו) בְּסִימָן רס"ח ס"ג וא"א הָרֹא"שׁ הָיָה אוֹמֵר שֶׁאֵין חִילּוּק: כז) בסי' פר"ה ס"ב וּמִיהוּ הָיָה אוֹמֵר א"א וכו': כח) בסי' של"ט ס"ו וְהָיָה אוֹמֵר א"א הָרֹא"שׁ וכו': הִנֵּה מִכָּל הַמְּקוֹמוֹת הַנַּ"ל כ"ח מַעֲשָׂיו הִגִּיד רַבֵּינוּ הַטּוּר כִּי זֶה דַּרְכּוֹ דֶּרֶךְ הק' לִכְתּוֹב בִּלְשׁוֹן הי' אוֹמֵר וְכַיּוֹצֵא אַף עַל סְבָרָא אֲמִתִּית דְּלֵיתָא בַּחֲזָרָה כַּאֲשֶׁר אָסַפְתִּי בַּאֲמָרִים דְּוֹכְתֵי הַנַּ"ל יִגְדַּל נָא כ"ח: וּלְפִי הַנִּרְאֶה גַּם רַבֵּינוּ הָרֹא"שׁ זַ"ל כֵּן הוּא דַּרְכּוֹ בַּקֹּדֶשׁ לִכְתּוֹב בִּלְשׁוֹן זֶה אַף בְּסָבְרָא אֲמִתִּית כמ"ש הָרוֹאֶה בְּמָקוֹמוֹת שֶׁאָרְשׁוֹם בס"ד: א) בפ"ק דְּבָרָכוֹת סי' י"ג הי' אור"ת שֶׁאֵין זֶה כ"א סִיּוּם הַבְּרָכָה והי' אוֹמֵר וְהַעֲרֶב וכו' וְלֹא הֵבִיא שׁוּם חוֹלֵק וְגַם הריב"ה בק"פ שָׁם כ' סְבָרָתוֹ בְּשֵׁמוֹ ובא"ח סי' מ"ז סְתָם כְּמוֹתוֹ עי"ש וְהַתּוֹסָ' בְּבְרָכוֹת דַּף מ"ו וּפְסָחִים דַּף ק"ד וּכְתֻבּוֹת דַּף ח' שֶׁצַּיֵּן מָרָן הב"י כָּתְבוּ ס' ר"ת בְּלֹא הי' אוֹמֵר: ב) בפ"ג דְּבָרָכוֹת סי' י"ח והי' תָּמִיהַּ ר"ח הַכֹּהֵן וכו' וְהָרַב אֶלְחָנָן הי' אוֹמֵר וכו' וּמִלְּבַד שֶׁמַּהַמֻּשָּׁךְ לְשׁוֹן הָרֹא"שׁ מוּכָח דִּנְקֵט כְּוָתֵיהּ אַף גַּם רַבֵּינוּ הַטּוּר פָּסַק כְּמוֹתוֹ עַיֵּין בסי' תכ"ג: ג) שָׁם סי' כ"ח והי' אוֹמֵר ר' יוֹנָה וכו' עי"ש והריב"ה בא"ח סי' מ"ד סְתָם כֵּן עי"ש: ד) בפ"ד דְּבָרָכוֹת סוֹף סי' ב' וְחַכְמֵי פַּרוּבִינְצָא הָיוּ אוֹמְרִים וכו' הי' אוֹמֵר ר' יוֹנָה וכו' עי"ש וכ' בק"פ שָׁם כהרר"י עי"ש וְעַיֵּין בַּטּוּר סי' רצ"ב ותכ"ב בְּסוֹפָם: ה) בפ"ב דְּפְסָחִים סי' ט' וְכֵן גְּדוֹלֵי שְׁפִירָא ר' שְׁמַרְיָה ור"א ור' יְהוּדָא הָיוּ אוֹסְרִים: ו) שָׁם סי' ט"ז וְעוֹד הי' אור"ת וכו' וְעוֹד הי' אור"ת וכו' אֲבָל וכו' הי' אור"ת וכו' וּלְדַעַת מָרָן הב"י בְּסוֹף סי' קס"ח רַבֵּינוּ הַטּוּר פּוֹסֵק כר"ת (אֶלָּא שֶׁתָּמַהּ ע"ד דְּלָא הי"ל לִסְתּוֹם כר"ת וְעַיֵּין לְרַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים שָׁם וְאֵין גַּם אֶחָד שֶׁיַּכְרִיחַ דְּאִי אפ"ל דְּפוֹסֵק כר"ת מַאַחַר שֶׁסְּבָרַת ר"ת כְּתֻבָּה הָרֹא"שׁ בְּלְשׁוֹן הָיָה אוֹמֵר דמ"ש דְּחָזַר בּוֹ) ועי"ש בְּתוֹסָ' וְהָרָ"ן שכ' ס' ר"ת בְּלֹא הי' אוֹמֵר: ז) בפ"ג דמ"ק סי' צ"ה וּמִתּוֹךְ כָּךְ הי' אור"ת וכו' וְעוֹד הי' אור"ת וכו' וּפָסַק כֵּן בק"פ וְהֵיא הַלָּכָה פְּסוּקָה בַּיּו"ד רֵישׁ סי' שצ"ב עי"ש וע"ע בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ פ"ד דְּיבָמוֹת סי' כ"ז: ח) בפ"ק דְּמְגִלָּה סי' ו' הי' אור"ת וכו' ובק"פ וְהָרָ"ן וְרַב הַמַּרְדְּכַי כ' ס' ר"ת בְּלֹא הי' אוֹמֵר וְדַעַת הָרֹא"שׁ לִפְסֹק כר"ת כְּמוֹ שֶׁהֵעִיד מַר בְּרֵיהּ בַּטּוּר רֵישׁ סי' תרצ"ב: ט) ובפ"ד דְּיבָמוֹת סי' כ"ו וּמִתּוֹךְ זֶה הי' אוֹמֵר רַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן הַזָּקֵן וכו' והרנ"י כָּתַב סְבָרָתוֹ בְּלָשׁוֹן כ' רַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן וכו' ובפ' אע"פ כָּתַב הָרַ"ן פ' רַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן וכ"כ רַב הַמַּרְדְּכַי שָׁם, וְהַתּוֹסָ' בְּדַף ס' ע"ב כ' אוֹמֵר ר' שִׁמְשׁוֹן וכו' וְהָרֹא"שׁ שָׁם סי' כ' בְּלָשׁוֹן הי' אוֹמֵר וכו' ובק"פ שָׁם כ' הִתִּיר ר' שִׁמְשׁוֹן: י) בִּכְתֻבּוֹת פ' אע"פ סי' ל"ב מִכָּאן הי' רוֹצֶה לְהוֹכִיחַ ר' אֵלְיָהוּ זַ"ל שֶׁאָדָם מְחֻיָּב לְהַשְׁכִּיר עַצְמוֹ וכו' וְגַם הָרָ"ן כָּתַב הי' רוֹצֶה ר"א לִלְמֹד וכו' וְהַתּוֹסָ' כָּתְבוּ בְּדַף ס"ג ד"ה בְּאוֹמֵר מִכָּאן מוֹכִיחַ ר"א, והריב"ה באה"ע סי' ע' הֵבִיא סְבָרַת ר"א בְּלָשׁוֹן כָּתַב ר"א עי"ש: יא) בפ' הַמַּדִּיר סי' ד' הי' אוֹמֵר רַשְׁבָּ"ם וכו' וְהֵיא הַלָּכָה פְּסוּקָה לְחַלֵּק בֵּין לָשׁוֹן כָּל הַזָּן אֵינוֹ מַפְסִיד לְאֵם תִּזּוֹן לֹא תַּפְסִיד וְהַתּוֹסָ' הֵבִיאוּ ס' וְכֵן הָרָ"ן בְּלֹא הי' אוֹמֵר וְרַבֵּינוּ הַטּוּר יו"ד סוֹף סי' רכ"א ה"ד בִּלְשׁוֹן כָּתַב רַשְׁבָּ"ם: יב) בפ' הַכּוֹתֵב סי' ח' וְכֵן הי' אוֹמֵר הר"מ מְנַרְבוּנָא וכו' וְכֵן הַלָּכָה עַיֵּין בק"פ שָׁם וְטוּר ח"מ סי' רצ"ז: יג) בפ"ק דְּגִטִּין סי' י"א והי' אור"ת וכו' והר"י הי' דּוֹחֶה וכו' וּמִיהוּ דִּבְרֵי ר"ת אֱמֶת וכו' וְעַיֵּין בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ פ"ב דְּמְגִלָּה סוֹף סי' ב' צַיֵּין לִמ"ש בהל' ס"ת סי' ד' וְשָׁם הֵבִיא ס' ר"ת בְּלֹא הי' אוֹמֵר: יד) שָׁם רֵישׁ סי' טו"ב רֵיבָ"א הי' אוֹמֵר דַּאֲפִי' בע"כ שָׁל לוֹ וכו'

ועי"ש בק"פ וְטוּר ח"מ סי' קכ"ו ס"ח: טו) שָׁם בְּאֶמְצַע הסי' גַּבֵּי מע"ג כ' הי' אור"ת דל"מ מע"ג בָּעַכּוּ"ם.

וכו' וע' בק"פ וְטוּר ח"מ סי' קכ"ו סכ"ט: טז) בפ"ח דְּחֻלִּין סי' נ"א והרא"ם זַ"ל הי' אוֹסֵר אוֹתוֹ בַּאֲכִילָה וכו' (בְּהָרֹא"שׁ כָּתוּב וְהָרַמְבַּ"ם אַף מָרָן הֶחָבִיב בכנה"ג יוֹ"ד סי' פ"א הגב"יאוֹת ל"ז כָּתַב דְּגָרְסִי הרא"ם עי"ש טַעְמוֹ וְנִימּוּקוֹ) והריב"ה בטוי"ד סי' פ"א הֵבִיא סְבָרָתוֹ בל' כָּתַב הרא"ם עי"ש: טוֹב) שָׁם סוֹף סי' נ"ב ור"ת הי' אוֹמֵר דְּלְגִירְסָא זוֹ וכו' ובק"פ שָׁם הֵבִיא ס' ר"ת בְּלֹא הי' אוֹמֵר וס"ל לר' הַטּוּר בְּסוֹף סי' פ"ז דְּדַעַת הָרֹא"שׁ כר"ת עי"ש: הִנֵּה מִכָּל הַמְּקוֹמוֹת הנז"ל סי' טו"ב תִּהֵא לָנוּ לָעֵינַיִם דְּכֵן דֶּרֶךְ הָרֹא"שׁ זַ"ל לְכְתּוֹב בַּלָּשׁוֹן הי' אוֹמֵר וְכַיּוֹצֵא אַף בִּסְבָרָא אֲמִתִּית וְשֶׁלֹּא חָזַר בּוֹ בַּעַל הַשְּׁמוּעָה מִסְּבָרָתוֹ: וְאָנֹכִי הָרוֹאֶה דְּגַם רַבּוֹתֵינוּ הַתּוֹסָ' מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּלָשׁוֹן זֶה בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וְלֹא כ' שֶׁחָזַר בּוֹ בַּעַל הַשְּׁמוּעָה, הֲלֹא הַמָּה: א) בְּרָכוֹת דַּף י"א ע"ב ד"ה שֶׁכְּבָר וכו' והי' אור"ת כְּשֶׁאָדָם עוֹמֵד מִמִּיטָּתוֹ לִלְמוֹד וכו': ב) שָׁם דַּף כ"א ע"ב ד"ה עַד שֶׁלֹּא יַגִּיעַ וכו' ור"ת ור"י הָיוּ אוֹמְרִים וכו': ג) שָׁם דַּף ל' ע"ב ד"ה מִסְתַּבְּרָא וְהָיָה אוֹמֵר ר"י וכו': ד) שָׁם דַּף ל"ט ד"ה בָּצַר לֵיהּ שְׁעוּרָא והר"י הי' אוֹמֵר בְּבוֹרֵא נ"ר וכו' והר"י הי' מְפָרֵשׁ וכו': ה) שָׁם דַּף מ"ג ע"א ד"ה הוֹאִיל וכו' וְרַבֵּינוּ יְחִיאֵל הי' אוֹמֵר וכו': ו) שָׁם שָׁם ד"ה וְעַל הַהֲדַס וכו' והר"מ מְקוּצֵי הי' אוֹמֵר שֶׁיְּבָרֵךְ בּוֹרֵא מ"ב (דֶּרֶךְ אַגַּב אוֹדִיעַ כִּי בְּדִבְרֵי הָרַב בֵּית יְהוּדָה סִימָן מ"ב יֵשׁ ט"ס שכ' בְּשָׁם הַשַּׁר מְקוּצֵי לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל וּלְפִי הַנִּרְאֶה צ"ל יֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסָ', שׁוּב רָאִיתִי לְמָרָן חִיְּדָ"א בברכ"י סִימָן רט"ז אוֹת ד' מ"ש ע"ד עי"ש): ז) בִּפְסָחִים דַּף ל"ז ע"ב סוֹף ד"ה דְּכֻלֵּי עָלְמָא וכו' ור"ת הי' אוֹמֵר דְּאַף עַל גַּרְיְזַמְלִי וכו': ח) בִּיבָמוֹת דַּף ס"א ד"ה וְאֵין הַכּוּתִים וכו' וְרַבֵּינוּ מְשֻׁלָּם הי' אוֹמֵר דְּגַבֵּי פּוּרְעָנוּת דַּוְקָא וכו': ט) בִּכְתֻבּוֹת דַּף ק"י ע"ב ד"ה הוּא אוֹמֵר והי' אוֹמֵר רַבֵּינוּ חַיִּים וכו' וּקְצָת פּוֹסְקִים נִמְשְׁכוּ אַחַר סְבָרָתוֹ דבזה"ז לֵיכָּא מִצְוָה וְאַף הַחוֹלְקִים לֹא כ' דהר"ח חָזַר בּוֹ עַיֵּין מַה שֶּׁהֶאֱרִיךְ בִּפְרָט זֶה מָרָן אַחֲרוֹן חבי"ף בְּנִשְׁמַת כ"ח ח"א סי' מ"ט: י) בַּע"ז דַּף ל"ד ע"א סוֹף ד"ה מִתְעַנְּיִן לְשָׁעוֹת וְעוֹד הי' אור"ת כִּי אַף לֹא גָּמַר בְּלִבּוֹ וכו': יא) שָׁם ד"ה דְּוַרְדְּיָא דְּעַכּוּ"ם ר' אֶפְרַיִם הי' אוֹמֵר כִּי מס' וכו': יב) חֻלִּין דַּף ס"ד ע"א ד"ה סְיָמָנִין וּמִיהוּ ר"ת הי' אוֹסֵר וכו', ומ"ש אַחַ"כּ וּמִיהוּ נר' וכו' הֵם דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וְלֹא חָזַרַת ר"ת: יג) שָׁם דַּף ס"ה ד"ה ר"י אוֹמֵר וּשְׁמוֹ חָגָב אוֹמֵר הי' הריב"ם דר"י מְפָרֵשׁ מיל' דת"ק ועי"ש בְּהָרֹא"שׁ סי' ס"ו: יד) שָׁם דַּף ק' ע"א ד"ה בְּשֶׁקָּדַם וכו' וְרַבֵּינוּ אֶפְרַיִם הי' אוֹמֵר מִתּוֹךְ כָּךְ וכו' ור"א הי' מֵבִיא ראי' וכו': הִנֵּה ד"י לָנוּ בז"ה לְהוֹכִיחַ בי"ד חֲזָקָה דְּכֵן הוּא גַּם דֶּרֶךְ רַבּוֹתֵינוּ בַּעֲלֵי הַתּוֹסָ' לִכְתּוֹב בַּלָּשׁוֹן הי' אוֹמֵר וְכַיּוֹצֵא בִּסְבָרָא קַיֶּימֶת וּבִמְקוֹמוֹת הַנַּ"ל הִמָּצֵא יִמָּצֵא גַּם בִּדְבְרֵי שְׁאָר הַמְפָרְשִׁים הָרֹאשׁוֹנִים כְּלָשׁוֹן הַזֶּה כְּמוֹ שֶׁיֵּרָאֶה הָרוֹאֶה, וְעַיֵּין עוֹד, א) בִּדְבְרֵי הרר"י בפ' תְּפִלַּת הַשַּׁחַר ד"ה וְאִם טָעָה וְלֹא הִזְכִּיר הַבָּדָלָה בְּחוֹנֵן הַדַּעַת וכו' הי' אוֹמֵר רַבֵּינוּ הק' וכו': ב) הָרֹא"שׁ בפ"ו דְּבְרָכוֹת סי' ל"ה והר"ז הַלֵּוִי הי' אוֹסֵר לְאָוְכְלוֹ מִפְּנֵי חֲשַׁשׁ דָּם: ג) טוּר א"ח סי' ר"ה והי' אוֹמֵר אֲדוֹנִי אָבִי הָרֹא"שׁ: ד) בְּהַגָּהוֹת סְמַ"ק ה"ד מָרָן הב"י א"ח סי' כ"ז ד"ה וְאִיטֵּר וכו' וּלְכָךְ הי' אוֹמֵר מוֹרִי ר' יְחִיאֵל וכו' ופ' ריב"ה כר' יְחִיאֵל: ה) בב"י א"ח סי' של"ז ד"ה וכ' עוֹד וכו' וְהָאָגוּר כָּתַב שְׁאָבִיו הי' אוֹסֵר הַכִּיבּוּד: ו) בב"י א"ח סי' תנ"א ד"ה כְּלֵי כֶּסֶף בסה"ת הי' מַתִּיר: ז) בב"י שָׁם ד"ה מְדוֹכָה וכו' שר"ת הי' מַתִּיר בְּהַגָּעָלָה: הִנֵּה שִׁבְעָה אֵלֶּה עֵינַיִם מְאִירוֹת שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ גַּם שְׁאָר רַבָּנֵי

הַמְחַבְּרִים זַ"ל לִכְתּוֹב בַּלָּשׁוֹן הַמּוֹרָה שֶׁחָזַר בּוֹ בַּעַל הַשְּׁמוּעָה אַף שֶׁבֶּאֱמֶת לֹא חָזַר בּוֹ: וּמָצִינוּ ג"כ בְּדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בְּלָשׁוֹן כַּיּוֹצֵא בּוֹ הָיָה רָגִיל הָיָה נוֹהֵג וְכַדּוֹמֶה וְאָרְשׁוֹם פֹּה אֲשֶׁר שֶׁזְּפָתָם עֵינַי בס"ד וְאֵלּוּ הֵן הַנִּצְרָכִין לְמַעַן דַּעַת כִּי אֵין בַּלָּשׁוֹן כַּיּוֹצֵא בָּזֶה מוֹפֵת חוֹתֵךְ לַחֲזָרָה: א) בַּטּוּר א"ח סי' פ"ט וא"א הָרֹא"ש הי' שׁוֹתֶה מַיִם בְּשַׁבָּת בַּבֹּקֶר קוֹדֶם תְּפִלָּה וכו' עי"ש וּבְסִי' רפ"ט: ב) בסי' צ' ור"י הי' מַמְתִּין אַף בבהכ"נ שֶׁלָּנוּ בַּיּוֹם: ג) בְּסוֹף סי' קי"ד והר"מ מֵרוּטְנְבּוּרְג הי' רָגִיל לוֹמַר בש"ע וכו' וא"א הָרֹא"ש הי' נוֹטֶה לְסָבָרַת הר"מ: ד) בסי' קס"ה והר"מ מֵרוּטְנְבּוּרְג הי' נוֹהֵג וכו' וְכֵן הי' נוֹהֵג א"א הָרֹא"ש: ה) בסי' קס"ו וא"א הָרֹא"ש הי' רָגִיל אַף בָּראשׁוֹנִים וכו': ו) בְּרֵישׁ סי' קע"ג וא"א הָרֹא"ש הי' רָגִיל לְיַטֵּל יָדָיו וכו': ז) בְּסוֹף סי' קפ"ב והר"מ מֵרוּטְנְבּוּרְג הי' נוֹהֵג לְבָרֵךְ וכו': ח) בסי' קפ"ז וא"א הָרֹא"ש הי' אוֹמֵר הוֹדוּ לה' כ"ט וכו' והר"מ הי' אוֹמֵר אוֹדְךָ וכו' וא"א לֹא הי' אוֹמֵר אֶלָּא וכו': ט) בסי' קפ"ח וְכֵן הי' נוֹהֵג א"א הָרֹא"ש שֶׁפִּתִּיחָה וכו': י) בְּסוֹף סי' קצ"ט והר"י הַכֹּהֵן הי' מוֹרֶה הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה וכו' והי' מֵביא ראי' וכו': יא) בסי' ר"ג וא"א הָרֹא"ש הי' נוֹהֵג כר"י: יב) בסי' רט"ו וא"א הָרֹא"ש הי' נוֹהֵג כְּהָרַמְבַּ"ם: יג) סוֹף סי' רל"ט וא"א הָרֹא"ש הי' אוֹמֵר הַשְׁכִּיבֵנוּ: יד) סוֹף סי' רפ"ו וא"א הָרֹא"ש הי' נוֹהֵג ביוה"כ: טו) סי' רצ"א וְכֵן הי' עוֹשֶׂה א"א והי' אוֹמֵר וכו' וא"א הָרֹא"ש לֹא הי' מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן: טז) סוֹף סי' ש"א והר"מ מֵרוּטְנְבּוּרְג הי' מַחְמִיר שֶׁלֹּא לָצֵאת בָּהּ וא"א הי' יוֹצֵא בָּהּ: יז) סוֹף סי' ש"ו והרמ"מ הי' מְדַמֶּה אוֹתוֹ לְמָדִינָה שֶׁל מִצְוָה: יח) בסי' תמ"ד ור"ת הי' נוֹהֵג לַעֲשׂוֹתָהּ וכו': יט) סי' תקמ"ה וְכֵן הי' נוֹהֵג א"א: כ) סי' תקפ"ח וְרִי"ף הי' תּוֹקֵעַ בב"ד: כא) סי' תרכ"ד וא"א הי' מוֹחֶה בְּיָדָם: כב) סי' תרכ"ו וְרַבֵּינוּ יְחִיאֵל הי' נוֹהֵג: כג) וּבְיו"ד סוֹף סי' ט' וּלְזֶה הי' נוֹטָה דַּעַת א"א הָרֹא"ש: כד) שָׁם סי' כ"ד (בַּחֲלָדָה) והרא"ם הי' מַחְמִיר גַּם בָּזֶה: כה) שָׁם גַּבֵּי הַגְרָמָה וּלְזֶה הי' נוֹטָה דַּעַת א"א הָרֹא"ש: גַּם בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"ש וְכַדּוֹמֶה נִמְצָא שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בְּלָשׁוֹנוֹת כְּאֵלּוּ, עַיֵּין, א) תוס' בְּרָכוֹת כ"א ע"ב ד"ה עַר וכו' ור"ת הי' רָגִיל כְּשֶׁהָיָ' מִתְפַּלֵּל בְּיָחִיד וכו': ב) דַּף ל"ז ע"ב ד"ה אָמַר וכו' וְכֵן הי' רָגִיל ר' דָּוִד מִמֵּיץ: ג) שָׁם ד"ה לֶחֶם ור' יְחִיאֵל הי' מְסַוְּפֵק: ד) במס' ע"ז דַּף ל"ד סוֹף ד"ה מִתְעַנְּין ור"י הי' רָגִיל כְּשֶׁהָיָ' מִתְעַנֶּה בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת: ה) הָרֹא"ש בְּרָכוֹת פ"ג סי' כ"ו וּמִתּוֹךְ קוּשְׁיָא זוֹ הי' גּוֹרֵס רַב הַאי גָּאוֹן מַהוּ שֶׁיְּכַנֵּס וכו': ו) שָׁם פ"ד סי' י"ז שֶׁהוּא הי' מְפָרֵשׁ וכו': ז) בפ"ב דְּפְסָחִים סוֹף סי' ט"ז ור"מ הי' נוֹהֵג כְּשֶׁלָּשִׁין עִסָּה: ח) שָׁם סי' ט"ו וְלִכְאוֹרָה הי' נִרְאֶה כַּחֲכָמִים וְכֵן הוּא דַּעְתּוֹ בֶּאֱמֶת אַף שֶׁכָּתַב בְּלָשׁוֹן לִכְאוֹרָה וכמ"ש זֶה הי"מ גָּדוֹל בְּמַעֲרֶכֶת הַמַּ"ם אוֹת תכ"ג: ט) רַב הַמָּרְדְּכַי פ"ג דְּבְרָכוֹת אוֹת ס"ד ר"ת הי' רָגִיל וכו' ור"פ ור"י הָיוּ אוֹמְרִים וכו': י) שָׁם פ"ו אוֹת קי"ט וְכֵן הי' רָגִיל רד"מ: יא) שָׁם אוֹת ק"כ והי' נוֹהֵג ר"י שֶׁלֹּא לְאָוְכְלָם: יב) שָׁם בַּמְּגִילָּה פ"א אוֹת תשפ"א ור"מ הי' רָגִיל לוֹמַר זְמַן: יג) מָרָן הב"י א"ח סי' רל"ט ד"ה וְכָתַב עוֹד שמוהר"ם הי' נוֹהֵג: יד) בסי' רנ"ט ד"ה טָמַן וכו' כ' בשה"ל וכו' הי' מַקְפִּיד ריב"ז וכו': טו) בסי' רצ"א ד"ה וְיֵשׁ אוֹמְרִים וכו' וכ"כ בשה"ל שהי' ריב"ר נוֹהֵג לְהַשְׁלִים:טז) בסי' רצ"ח ד"ה וּמְצָוָה וכו' שהר"מ הי' נוֹטֶל אֲבוּקָה: יז) בהגמי"י רֵישׁ פ"ח מהל' שַׁבָּת וְרַבֵּינוּ שִׁמְחָה מְשַׁפֵּרָא הי' רָגִיל: יח) בד"מ א"ח סי' צ"ה כָּתַב מוהרי"ל שהי' נוֹהֵג לַעֲמֹד וכו': וְאָמַרְתִּי ח"י אָנֹכִי מְקוֹמוֹת אֵלּוּ יְעִידוּן יַגִּידוּן כִּי כֵן אָוְרְחוֹת צַדִּיקִים הַפּוֹסְקִים זַ"ל לְדַבֵּר בְּלָשׁוֹן עֶבֶר וְלֹא לְלַמֵּד שֶׁחָזַר בּוֹ כְּלָל: אֲנִי טָרֶם אֲכַלֶּה לְדַבֵּר אָשׁוּבָה אֶרְאֶה שָׂכַחְתִּ הָאוֹמֵר דֵּוכְתֵי

דְּנָקְטֵי הַפּוֹסְקִים בְּלָשׁוֹן הִ' אוֹמֵר וְאַרְבָּעָה לוֹ יְדַעְתִּים: א) טוּר א"ח סִ' ר"ג הִילְכָךְ הִ' אוֹמֵר הַר' יִצְחָק תּוּתִין וכו': ב) שָׁם סִ' ר"ה וְהִ' אוֹמֵר א"א הָרֹא"שׁ דַּוְקָא כְּשֶׁבִּישְׁלָם וכו': ג) בְּהגמי"י פ"ח מֵהל' שַׁבָּת אוֹת ר' מִכָּאן הִ' אוֹמֵר ר' שִׁמְשׁוֹן: ד) הָרֹא"שׁ פ"ד דִּבְרָכוֹת סִ' ט"ו וְהִ' אוֹמֵר ר' יוֹנָה: וְגַם בְּלָשׁוֹן הִ' אוֹסֵר הִ' מַתִּיר רָאִיתִי עוֹד בְּדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ: א) טוּר א"ח סִ' תקמ"ה וְרִיבָ"א הִ' אוֹסֵר כֵּיוָן דַּאֲפִילּוּ אוֹת א' וכו': ב) טוּר יו"ד סִ' ל"ט וְאוּמָא שֶׁנִּסְרְכָה לְאַוָּנָא וכו' הִ' ר"ת אוֹסֵר: ג) ב"י יו"ד סִ' ס"ו עמ"ש ריב"ה וא"א הָרֹא"שׁ כָּתַב טוֹב לְהַחְמִיר לֶאֱסוֹר כָּלָה וכו' עי"ש בב"י וְהָרֹאֹ"ה כ' וכו' וּלְמַעֲשֶׂה הִ' אוֹסֵר בְּכֻלָּן וכו' וּכְשֶׁנִּמְצָא עַל חֲלְמוֹן ג"כ הִ' אוֹסֵר וכו': ד) טוּר יו"ד סוֹף סִ' צ"ב ור' יְחִיאֵל הִ' מַתִּירָה בשעה"ד, שׁוּב מָצָאתִי עוֹד בַּטּוּר א"ח סִ' תס"ב וּמֵי בְּצִים הִ' מסת' רַשְׁ"י ור"ת הִ' מַתִּיר, וְשָׁם בב"י בד"ה כ' בַּטּוּר יו"ד וכו' וא"א הָרֹא"שׁ הִ' מס' וכו' וְרַבֵּינוּ נְתַנְאֵל הִ' מַקְפִּיד וכו': וְאַחַר כָּל הַכָּבוֹד הַזֶּה עַיִן כָּל חוֹזֶה אֲשֶׁר מְפֹרָשׁ יוֹצֵא מִפִּי כְּבוֹדָן שֶׁל צַדִּיקִים עֶלְיוֹנִים לְמַעְלָה דְּכֵן הוּא דַּרְכָּם בַּקֹּדֶשׁ לְכְתֹּוב עַל סֵפֶר אֵיזֶה פּוֹסֵק הִ' אוֹמֵר הִ' אוֹסֵר הִ' מַתִּיר וְכַיּוֹצֵא כַּאֲשֶׁר הֶרְאִיתִיךָ בְּעֵינֶיךָ באותו"ת וּמוֹפְתִים הַנָּ"ל [מאי"ן יב"א עֶזְרִי (עם ב' כּוֹלְלִים סִימָן טוֹב לְכָל הַמְּקוֹמוֹת הַנָּ"ל לְפִי שסי' ר"ג מִטּוּר א"ח נִרְשָׁם ב"פ שֶׁלֹּא בְּהַשְׁגָּחָה)] אֵיכָכָה נוּכַל לְהַחֲלִיט לְלִמּוֹד דֶּרֶךְ כְּלָל מִדִּבְרֵי מָרָן הב"י בסי' רמ"ד ורמ"ה הנז"ל דְּכָל מָקוֹם שֶׁכּוֹתֵב אֵיזֶה פּוֹסֵק בְּלָשׁוֹן הַזֶּה לְהוֹרוֹת נָתַן דְּחָזַר בּוֹ כִּדְמַשְׁמַע לְהוּ לב' הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים צַפִּיחַת בְּדַבַּשׁ ופה"ד הנז"ל, ובע"כ לְמַשְׁכּוֹנֵי אַנַּפְשִׁין וְלוֹמַר דְּדַוְקָא בְּהָנְהוּ סִ' רמ"ד ורמ"ה דְּאַשְׁכְּחַן דְּהָדְרוּ בְּהוּ כמ"ש הַפּוֹסְ' דר"ת ור"י הָדְרוּ בְּהוּ.

אמטו"ל הֵיכָא דְּאִיכָּא לְמֵידְרַשׁ דָּרְשִׁינַן וְנִיחָא לָן לְמֵימַר דְּגַם הריב"ה תַּנָּא דַּוְוקָנָא אַף הוּא הִ' מִתְכַּוְוִין מַטְמִין ברמ"ז הרומ"ז עַל האר"ש הוּא הִ' אוֹמֵר לוֹמַר דְּחָזְרוּ בָּהֶם אֲבָל וַדַּאי לֹא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ שֶׁכֵּן הוּא בְּכָל מָקוֹם דְּוַדַּאי מוֹדֶה מָרָן ז"ל דְּשַׁיָּיךְ לָשׁוֹן זֶה אַף בְּדָבָר שֶׁלֹּא חָזַר הַפּוֹסְ' מס' כִּדְמוֹכַח מִדְּכוֹתֵי הנז"ל: וְרָאִיתִי לְהָרַב מקנ"א בְּדַף ס' ע"ג בְּשֵׁם הג' מוהרשד"מ ח"מ דַּף רי"ח ע"ג דְּמִדְּקָאָמַר הִ' אור"ת וְלֹא אָמַר אור"ת נִרְאֶה שֶׁלְּבַסּוֹף חָזַר בּוֹ וְהוּא ז"ל צִיֵּין לְעֵיֵין בְּקִידּוּשִׁין דַּף כ"ד ע"א שהִ' רְמָ"א וְלֹא חָזַר בּוֹ וְהֵבִיא דְּבְרֵי רַבֵּינוּ הַטּוּר א"ח סִ' תקס"ג והִ' אוֹמֵר ר"ת וְתוֹסְ' בְּרָכוֹת כ"א ד"ה עַד (וְעוֹד הֵבִיא מ"ש תוס' בָּבָא בָּתְרָא דַּף קמ"ט סוֹף ד"ה דְּקָא מִיגְּמְרוּ טַעֲנָתָא וכו' וְעוֹד הִ' אוֹמֵר ר"י וכו' ול"ז לְהָבִין דַּעְתּוֹ ד"ע בָּזֶה דְּשָׁם הַחֲזָרָה מְפֹרָשֶׁת וְאֵינוֹ מֵעִנְיָן דְּאַיְירִי בֵּיהּ לְהַשִּׁיג עַל כַּלְלֵיהּ דְּרַב מוהרשד"ם מִדְּוֹכְתֵי דִּי רָשִׁים, וְאִם כַּוָּנָתוֹ לְהָבִיא דְּמַשְׁכַּחַת הִ' אוֹמֵר וְשֶׁחָזַר בּוֹ לְזֶה לֹא הִ' צָרִיךְ מוֹרֶה מָקוֹם, וְעַיֵּין שָׁם בְּתוֹסְ' הַנָּ"ל והִ' מְפָרֵשׁ ר"ת) וְלֹא זָכַר דִּבְרֵי מָרָן הב"י ומָרָן החבי"ב הנז"ל כיע"ש, וּמִדְּבָרָיו לָמַדְנוּ דְּגַם בְּדִבְרֵי הַתְּנָאִים אִית לָן לְמֵידַק הָכִי לְפוּם הַאי כְּלָלָא וּקְצָת נִרְאֶה כֵּן מִדִּבְרֵי הָרַב צַפִּיחַת בַּדַּבַּשׁ הנז"ל כיעי"ש, וְכַיּוֹצֵא לָזֶה רָאִיתִי לְגָדוֹל בְּדוֹרֵינוּ הָרַב סב"ק מוהרח"א אָזָאדִי נר"ו בְּסֵפֶר וַיִּקְרָא אַבְרָהָם הנד"מ בְּדַף קי"ח אוֹת ט"ו בְּשֵׁם מָרָן חִיֵּד"א בְּכִסֵּא רְחָמִים דַּף ע"ב דְּאִם אוֹמֵר בש"ם הָיוּ אוֹמְרִים ר"ל מְקוֹדָם הָיוּ אוֹמְרִים כֵּן וְשׁוּב חָזְרוּ בָּהֶם אוֹ לְפָחוֹת נִתְבַּטְּלוּ דִּבְרֵיהֶם ע"כ ואמ"א לֹא שׁוּ"ת הג' מוהרשד"ם וְלֹא ס' כס"ר לִרְאוֹת ד"ק, וְעַל הָרִאשׁוֹנִים אָנוּ מִצְטַעֲרִים דְּאַף שֶׁמָּצִינוּ כֵּן בְּדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים לֹא יִתָּכֵן לָתֵת כְּלָל מֻוְחָלָט לכ"מ כנז"ל, וְלֹא דַּי לָנוּ אֶלָּא שֶׁנּוֹסִיף לוֹמַר כֵּן גַּם בְּדִבְרֵי תַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים וּמָצִינוּ בְּלָשׁוֹן הַתְּנָאִים

הוּא הי' אוֹמֵר וַעֲבוּד רַבָּנָן פריש"ה דְּמַרְגְּלָא בְּפוּמֵיהּ וכו' עַיֵּין לְהָרַב רע"ב רֵישׁ מס' אָבוֹת וְאַמַּאי לָא נֵימָא הָכִי בִּשְׁאָר דֵּוכְתֵי וּבְמָנָחוֹת דַּף מ"ג ע"ב נָאֵמַר שָׁם כַּמָּה פְּעָמִים הי' ר"מ אוֹמֵר וְהֵם הֲלָכָה פְּסוּקָה וע"ע נִדָּה דַּף ל"ח ע"א וְדַף מ"ח ע"ב וְדַף נ' ע"א וְגִטִּין דַּף ד' ע"א אוֹמֵר הי' ר"מ וכו' וּבְכַמָּה דֵּוכְתֵי בַּמִּשְׁנָה וּבָרַיְיתָא שהי' ר"מ אוֹמֵר שהי' ר"ש אוֹמֵר וְכַיּוֹצֵא, ב"ק י"ד ע"א ד' כְּלָלוּת הי' רַשְׁבָּ"א אוֹמֵר וּכְתוּבוֹת דַּף ע"ב ע"א הי' ר"מ אוֹמֵר וכו' וְשָׁם הי' ר' יְהוּדָה: וּלְפִי הַמְשׁוֹעָר בְּדַעְתִּי הַמָּצָא יִמְצָא עוֹד בִּמְקוֹמוֹת רַבִּים בַּשַּׁ"ס כַּיּוֹצָא לָזֶה וְאָמַרְתִּי לֹא אֵצֵא לחפש"י חִנָּם כִּי לְפִי מַה שֶּׁנִּתְבָּרֵר מִכָּל הנז"ל בְּדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים מִשְׁנָה שְׁאֵינָהּ צְרִיכָה הִיא, וְהָרַב פה"ד בְּדַף קל"ט ע"ב הַנָּ"ל כָּתַב דְּבַקּוּנְטְרֵס הָאוֹתִיּוֹת כָּתַב בִּכְלָל זֶה וְלֹא זָכִינוּ לְאוֹרוֹ וְעַיֵּין מִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ בְּחֵלֶק הַשִּׁיטָה דַּף י"א ע"ד ובח' הַתְּשׁוּ' ח"י ע"א וע"ב וְדַף מ"ו ע"ב וּבְהַשְׁמָטוֹת וק"ל: וְאַחַר זמ"ר מָצָאתִי לְהג' מַעֲדַנֵּי יו"ט מני"ר תַּנָּא דְּמְסַיְּעָן לְכֹל מַאי דְּכְתִיב בְּעַנְיוּתִין, שֶׁבִּפְרָק אֵלּוּ טְרֵיפוֹת סי' ס"א עמ"ש הָרֹא"שׁ ור"ת הי' רוֹצֶה לֶאֱסוֹר וכו' וּמִיהוּ נִרְאֶה אע"ג דַּהֲלָכָה וכו' כ' ע"ז דְּהַאי וּמִיהוּ נִרְאֶה יְתָכֵן לְפָרֵשׁ דְּנִרְאֶה לר"ת קָאָמַר ור"ל דְּמִתְחִילָּה הי' נִרְאֶה לר"ת לֶאֱסְרוֹ וְחָזַר בּוֹ מִשּׁוּם הַאי וּמִיהוּ וכו' וְסַיְּים בזה"ל אַף הַתּוֹסָ' כָּתְבוּ דר"ת הי' אוֹסֵר וְלֹא כ' הי' רוֹצֶה לֶאֱסוֹר עכ"ל מִתּוֹךְ דְּבָרָיו נִיכָּר מַחֲשַׁבְתּוֹ דְּלָא ניח"ל לְפָרֵשׁ בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' כַּד הֲוָה בָּעֵי לְמֵימַר מֵעִיקָּרָא לְפִי שֶׁהַתּוֹסָ' כ' הי' אוֹסֵר דמש' דְּעָמַד ר"ת בְּשִׁיטָתוֹ וְלֹא חָזַר בּוֹ דְּאִם חָזַר בּוֹ הָיוּ כּוֹתְבִים בפי' כֵּן אוֹ בִּלְשׁוֹן הי' רוֹצֶה וכו' כמ"ש הָרֹא"שׁ.

ומספק"ל בְּכַוָּנָתוֹ אִם אַחַר שֶׁרָאָה דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' חָזַר בּוֹ מִמ"ש בַּתְּחִ' בְּכַוָּנַת דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ אוֹ דְּמְפָרֵשׁ דְּפְלִיגִי הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ בָּזֶה ועכ"פ לִדְאִתְּאַן עָלָּה מְפוֹרָשׁ יוֹצֵא דס"ל דִּלְשׁוֹן הי' אוֹסֵר מַשְׁמָעוּתוֹ דְּלָא חָזַר בּוֹ שַׁשְּׁתִּי כְּעַל כָּל הוֹן שֶׁזָּכִיתִי לְדַעַת עֶלְיוֹן: הֲגַם הֲלוֹם רָאִיתִי לְמָרָן החבי"ף בס' כָּל הַחַיִּים הַנִּדְפָּס חָדָשׁ מַמָּשׁ שכ' בְּדַף ט"ז ע"ד אוֹת ג' הי' מַתִּיר וְלֹא אָמַר הוּא מַתִּיר יוֹרֶה דַּהֲדַר בֵּיהּ צַפִּיחַת בַּדְּבַשׁ דַּף כ"ה ע"ג וְעַיֵּין לְמָרָן הב"י סי' רמ"ה וכו' עי"ש וּלְפִי הַנִּרְאֶה כְּשֶׁרָאָה דָּבָר זֶה בְּסֵפֶר צַפִּיחַת בִּדְבַשׁ נִרְאֶה לוֹ דָּבָר חָדָשׁ וְהֶעֱלָהוּ עַל סֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת וְאַחַר זְמַן רַב דָּרַךְ לְיָמוּדוֹ בְּדִבְרֵי מָרָן הב"י סי' רמ"ה לֹא זָכַר שֶׁר שֶׁכְּבָר מְצוּיִן שָׁם וְחִשֵּׁב שֶׁחִיְּדוּשׁ הוּא שֶׁחִיְּדְּשָׁה תּוֹרָה דִּילֵיהּ לְהָבִיא מִן הֶחָדָשׁ וּבָנָה אֶצְלוֹ צִיּוֹן וְזֶה נִמְצָא לְרוֹב בַּעֲלֵי אַסִּיפוֹת כַּמְבוֹאָר אֵצֶל עַי"ן רוג"ל בד"ק ועכ"פ תָּמִיהַּ לִי עַל מָרָן החבי"ף לְרוֹב בְּקִיאוּתוֹ אֵיךְ לֹא זָכַר מִכָּל הנז"ל וְהוּא פְּלָא: וְהֵן עַתָּה נד"מ סֵפֶר יְמֵי שְׁלֹמֹה לְהָרַב כמוהרש"ק נר"ו וְרָאִיתִי בְּדַף י"ח ע"ד שכ' בתו"ד דְּזֶה כְּלָל גָּדוֹל מָסוּר בְּיָדֵינוּ כְּשֶׁכּוֹתְבִים הַתּוֹסָ' ור"ת הי' אוֹמֵר דְּחָזַר בּוֹ וְלָא קָאֵי הָכִי בְּמַסְקָנָא עי"ש וּכְבָר כָּתַבְתִּי דְּאֵין זֶה כְּלָל מְוּחְלָט וּלְמַאי דַּעֲסִיק מני"ר נר"ו לֹא הי' צָרִיךְ לְכְלָל זֶה דְּגוּף דִּבְרֵי הָרָ"ן מוֹכִיחִים דְּלָא עָמַד בִּסְבָרָתוֹ מִשּׁוּם דק"ל בְּבָרַיְיתָא וְכֵן הֵבִין הָרַדְבָ"ז מַסְקָנַת הָרָ"ן עַיֵּין לְהָרַב עה"ש סי' תרי"ג וה"ה בס' מֶשֶׁק בֵּיתִי אוֹת שנ"ב: קט הוּא סָבַר כְּשֶׁאוֹמְרִים בַּשַּׁ"ס בְּלָשׁוֹן זֶה אִם ר"ל דְּאֵיהוּ ס"ל הָכִי וַאֲנַן לָא ס"ל הָכִי עַיֵּין להג' ברכ"י א"ח סי' נז"ר אוֹת ב' ומחב"ר שָׁם וְעַיֵּין לְקַמָּן במע' הַקּוּ"ף אוֹת מ"ג לְעִנְיַן קָסָבַר ר"פ וע"ע שִׁיּוּרֵי בְּרָכָה סי' תק"ד ד"ה וְרָאִיתִי: קו הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפָחָתֶךָ וכו' לָא אָמְרִינַן אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁהָיָה רָאוּי מֵעִיקָּרוֹ וְנִתְקַלְקֵל וּמֻחְמַת קוֹלְקוֹלוֹ נִפְסָל דְּוִמְיָא לְמַאי דְּכְתִיב בִּקְרָא עוֹר פֶּסַח וכו' שכ"ז בְּמִינוֹ הָיָה רָאוּי וְנִתְקַלְקֵל משא"כ דָּבָר שֶׁרֵיחוֹ רַע מֵעִיקָּרוֹ מִצַּד טִבְעוֹ, וְכַיּוֹצֵא לָזֶה כ' בְּחַיֵּי אָדָם כְּלָל ג' סי' י"ב דְּדָבָר שֶׁרֵיחוֹ רַע מִצַּד טִבְעוֹ אֵין צָרִיךְ

לְהַרְחִיק מִמֶּנּוּ לד"ת דְּדַוְקָא צוֹאָה שְׁנִּתְהַוָּה הָרֵיחַ רַע ע"י עִיפּוּשׁ וְסֵרָחוֹן וכו' אֲבָל לֹא עִטָּרָן וכו' וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּדָרְשִׁינַן מֵעִנְיָנָא דִּקְרָא וְכִסִּיתָ אֶת צֵאתְךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ דַּוְקָא צוֹאָה שְׁנִּסְרַח ע"י עִיפּוּשׁ וכו' הכ"ן מֵעִנְיָנָא דִּקְרָא וכו' כ"כ הָרַב פָּתַח הַדְּבִיר בח"גסי' ס"ד אוֹת ח' עי"ש שכ' כֵּן מִכֹּחַ קֻוּשְׁיָא וְאֵין דְּבָרָיו נִרְאִים לע"ד דְּוַדַּאי אֵין סְבָרָא לְחַלֵּק בָּזֶה דְּסוֹף סוֹף כֵּינָן שֶׁאֵין הַדָּבָר רָאוּי לְהַקְרִיבוֹ לְסָגָנִים יֵשׁ לְפָוְסְלוֹ לְצוֹרֶךְ גָּבוֹהַּ מק"ו דִּלְהֶדְיוֹט וְלָא דָּמֵי כְּלָל לְהַהִיא דְּהָרַב חַיֵּי אָדָם דְּאֵין אֲנַחְנוּ עוֹשִׂים שׁוּם מִצְוָה עִם הַדָּבָר הַסָּרוּחַ רַק שֶׁעוֹשִׂים הַמִּצְוָה כְּנֶגְדּוֹ וּמַגִּיעַ מִמֶּנּוּ רֵיחַ רַע וְלָזֶה יָלְפִין מֵעִנְיָנָא דִּקְרָא דְּאֵין זֶה רֵיחַ רַע שֶׁאָסַר הַכָּתוּב וְאַף בְּהַהִיא לוּלֵא מָצִינוּ גּוּף הַדִּין דְּמוּכָח כֵּן בַּשַּׁ"ס דִּילַן וירוּשַׁ' (כמ"ש במ"א) לֹא הָיִינוּ דּוֹרְשִׁים וּמוֹצִיאִים דִּין מִדַּעְתֵּינוּ, וּלְעִנְיַן הַקְרִיבֵהוּ וכו' דְּלֹא מָצִינוּ שׁוּם הֶכְרֵחַ בַּשַּׁ"ס לְחַלֵּק כֵּן מַאן סָפִין לְדָרוֹשׁ כֵּן מִדַּעְתּוֹ וּבִפְרָט בְּדָבָר שֶׁהוּא נֶגֶד הַסְּבָרָא (עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּקֻונְטְרֵס כְּלָלֵי הַפּוֹסְ' סי' י"ו אוֹת נו"ן): וְכָתַב בְּפָתַח הַדְּבִיר בסי' ער"ב אוֹת א' שֶׁהָרַב בֵּית עוֹבֵד בכת"י נִסְתַּפֵּק בְּדָבָר שֶׁנֶּאֱסַר לְמִצְוָה מִשּׁוּם הָרֵיחַ רַע וְתִקְּנוּ ע"י תַּעֲרוֹבוֹת דְּבָרִים אֲחֵרִים עַד שֶׁסַּר מִמֶּנּוּ הָרֵיחַ רַע כְּאִילּוּ לֹא הָיָה אִי אַף בכה"ג אִיכָּא מִשּׁוּם הַקְרִיבֵהוּ וְהֵבִיא רְאָיָה לְצַד זֶה וְהוּא ז"ל דָּחָה רְאָיָתוֹ וְדַעְתּוֹ דְּבְכָל כה"ג לֵיכָּא מִשּׁוּם הַקְרִיבֵהוּ וכו' כֵּינָן דְּהָרֵיחַ רַע חָלַף הָלַךְ וְיַעֲבוֹר וְהַנָּה אֵינָנּוּ: וּבְסֵפֶר עַמּוּדֵי אֵשׁ סי' ה' אוֹת כ"ד כ' בְּשֵׁם ס' וְיִכּוּחַ מַיִם חַיִּים דְּאֵין שַׁיָּיךְ הַקְרִיבֵהוּ וכו' אֶלָּא בְּדָבָר מָאוּס כְּעַכְבָּר שֶׁנָּפַל לְשֶׁמֶן וְשֶׁתָּמַהּ עפ"י זֶה עמ"ש בת"ח דִּבְשָׂמִים שְׁנָּתְנוּ בְּיַיִן אָסוּר לְהַבְדִּיל בָּהֶם מִשּׁוּם הַקְרִיבֵהוּ וכו' ומני"ר הג' עמ"א נר"ו כ' ע"ד דְּלֵיתָא כמ"ש הָרַמְבַּ"ם וְרַשׁ"י וְתוֹסָ' וּבֶאֱמֶת הֵיא מִשְׁנָה מְפוֹרֶשֶׁת סֵוָכָּה מ"ח שֶׁהַיַּיִן וְהַמַּיִם מְגֻלִּין פְּסוּלִים לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ וּמַסִּיק בְּנָמֵ"ר דְּאַף דְּמֻוָתָּר בִּשְׁתִיָּה אָסוּר מִשּׁוּם הַקְרִיבֵהוּ, ולענ"ד מִדִּין גִּילּוּי אֵין כ"כ סְתִירָה דְּשַׁפִּיר נוּכַל לוֹמַר דַּחֲשִׁיב מֵיאוּס לְגַבֵּי סְגָנִים וְשָׂרִים אַף בְּעִנְיַן שֶׁאֵין לָחוּשׁ כ"כ מִשּׁוּם אֶרֶס בְּדָבָר שֶׁמּוֹעִיל בּוֹ הַעֲבָרַת מִסְנֶנֶת מ"מ לִבָּם נוֹקֵף שֶׁמָּא נִשְׁתַּיֵּיר מֵהָאֶרֶס כָּל שֶׁהוּא כמ"ש בִּירוּשַׁלְמִי סו' פ"ד דְּסֻוכָּה עַד כַּדּוּן מַיִם יַיִן אר"ש הַמְשַׁמֵּחַ אֱלֹהִים וַאֲנָשִׁים וכ' הָרַב קָרְבַּן הָעֵדָה דַּאֲפִילּוּ הֶעֱבִירוֹ בְּמִסְנֶנֶת אֵינוֹ מְשַׁמֵּחַ דִּיראִים לִשְׁתּוֹת מִמֶּנּוּ וכו', ועי"ש בְּמַפְתְּחוֹת כ' לְיַיֵּשֵׁב דִּבְרֵי ס' מי"ח דְּכַוָּנָתוֹ דְּרַק כְּשֶׁיֵּשׁ גְּרִיעוּתָא בַּמַּהוּת הַדָּבָר וְלֹא בְּמַה שֶׁאֵין בּוֹ שׁוּם גְּרִיעוּתָא רַק שֶׁנַּעֲשָׂה בּוֹ דָּבָר אִיסּוּר בָּזֶה לֹא שַׁיָּיךְ הַקְרִיבֵהוּ וכו': קיא הוֹאִיל וְאִישְׁתְּרִי לְעִנְיַן אֲכָרֵי בְּשַׂר נְחִירָה שֶׁנִּיתְוַתְּרוּ דְּאַבַּעְיָא לָן בפ"ק דְּחֻלִּין דַּף י"ז ע"א אִי שָׁרוּ וְסָלְקָא בְּתֵיקוּ וכ' שָׁם הָרֹאשׁ"ש דנפ"מ לְמִי שֶׁאָסַר עַצְמוֹ בְּאֵיזֶה דָּבָר לִזְמַן יָדוּעַ וכו' עי"ש וְעַיֵּין להג' נו"ב מ"ת חיו"ד סי' ס"ד שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַמּוֹרֶה שֶׁלָּמַד מִזֶּה לְנַדּוֹנוֹ לְהָקֵל בְּמִידֵי דְּרַבָּנָן דְּכֵינָן דְּלָא אִפְּשִׁיטָא הו"ל סד"ר וּלְקַוָּלָא וְהוּא ז"ל לֹא הִסְכִּים עִמּוֹ מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמֵיעֲבַד ס"ס לְחוּמְרָא ס' אִי הל' כר"ש דְּלָא יָלְפִינַן מִידֵי מֵהַאי בַּעְיָא את"ל כְּהָרֹאשׁ"ש שֶׁמָּא בְּבַעְיָא זוֹ נָקִיטִינַן לְאִיסּוּרָא כֵּינָן דְּלָא אִפְּשִׁיטָא אֵלּוּ תוד"ק וְתָמַיהּ לִי אֵיךְ לֹא הִשְׁגִּיחַ דִּסְבָרַת הַמּוֹרֶה לֹא נִפְלָאת הִיא הִיא מוֹצֵאת בְּדִבְרֵי הג' רש"ל בְּיָם ש"ש פ"ק דְּחֻלִּין סי' ל"ו שכ' לְהֶדְיָא דִּלְדִבְרֵי הָרֹאשׁ"ש מִי שֶׁאוֹסֵר עַל עַצְמוֹ בִּלְשׁוֹן נֶדֶר אוֹ שְׁבוּעָה דְּאוֹרַיְיתָא אָסוּר בכה"ג וְאִם אוֹסֵר עַצְמוֹ בְּנֶדֶר דְּרַבָּנָן מֻוָתָּר דס' דְּרַבָּנָן לְקַוָּלָא וְלֹא הוֹדָה לְהָרֹאשׁ"ש בְּנַפְקוּתָא קַמָּא מִשּׁוּם דְּבִנְדָרִים אָזְלִינַן אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, ומ"מ הוֹדָה לוֹ בְּנַפְקוּתָא תִּנְיָנָא דְּבָדָבָר דְּגָזְרוּ ב"ד וכו' והו"ל סד"ר לְקַוָּלָא עיש"ב וּמָרָן חיד"א בברכ"י א"ח סי' תקנ"א אוֹת ו' כ' ע"ד הָרֹאשׁ"ש הַנ"ל שֶׁכָּתְבוּ

הַפּוֹסְקִים דְּבִדְרַבָּנָן אָזְלִינַן לְקֻלָּא עי"ש (וְכָעֵת לֹא יָדַעְתִּי מִי הֵם הַפּוֹסְ' דכ"כ אֲבָל עֲדוּתוֹ נֶאֱמָנָה מְאֹד כַּנּוֹדָע דְּרַב גּוּבְרִיהּ וְחֵילֵיהּ כָּל רָז לָא אָנִיס לֵיהּ) וְלָא חָיְישִׁי לְהָא דְּחַדְּיִת לָן הג' נו"ב דְּאִיכָּא ס"ס לְחוּמְרָא, וּכְבָר יָדוּעַ כַּמָּה דַּיּוֹת מִשְׁתַּפְּכוֹת בס"ס דִּפְלֻגְתָּא אִי חָשִׁיב ס"ס לְהָקֵל בִּדְאוֹ' (עַיֵּין לְקַמָּן במע' הַסָּמָ"ךְ אוֹת ל"ב מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בָּזֶה) וה"ה לְהַחְמִיר בְּמִידֵּי דְּרַבָּנָן וְגַם בְּעִקָּרָא דְּהַאי מִילְתָא אִי בִּדְאִיכָּא ס"ס לְהַחְמִיר בִּדְרַבָּנָן אָזְלִינַן לְחוּמְרָא הֶאֱרִיכוּ רַבָּנָן בָּתְרָאֵי והג' שעה"מ בהל' מְקֻוָאוֹת כְּלָל ה' מַסִּיק דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְהַתּוֹסָ' והרר"י וְהָרֹא"שׁ וה"ה והרע"ב דְּאַף דְּאִיכָּא ס"ס לְהַחְמִיר אָזְלִינַן לְקֻלָּא בִּדְרַבָּנָן וְלֹא נִמְצָא חוֹלֵק בפי' כ"א הריב"ה בא"ח סי' שצ"ד (אַף שֶׁהֵבִיא שָׁם דַּעַת כַּמָּה מֵרַבָּנָן בָּתְרָאֵי דְּאָזְלִי לְחוּמְרָא עי"ש) וְעַיֵּין בס' שָׁרָשַׁמְתִּי לְקַמָּן במע' הס' אוֹת ג"ל וְעוֹד יֵשׁ לְפַקְפֵּק קְצָת בְּהַאי ס"ס לְפִי מַאי דְּרָשׁוּם בְּזִכְרוֹנִי מִכְּלָלֵי הס"ס אַדְּ כִּי אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים עַתָּה לְהִתְיַשֵּׁב בְּזֶה אֲבָל יִהְיֶה מֵאֵיזֶה טַעַם שֶׁיִּהְיֶה הֲרֵי עכ"פ עֵינֵינוּ הָרוֹאוֹת דְּסָבְרִי הַפּוֹסְ' בכה"ג לְמֵילַף מִדְּבְרֵי הָרֹא"שׁ לְמִידֵי דְּרַבָּנָן לְמֵיזַל לְקֻלָּא וְלֹא לְצָרַף בָּזֶה דִּבְרֵי רַשְׁ"י זַ"ל וּמָצָאתִי דְּגַם הג' תה"ד סי' רפ"א כ' דנ"מ מִפְּסַק הָרֹא"שׁ לְעִנְיַן נָדָר דְּרַבָּנָן עי"ש וּפְלָא עַל הג' נו"ב שֶׁנֶּעֱלַם מִמֶּנּוּ: גַּם מ"ש בנו"ב שָׁם לְעִנְיַן בַּעְיָא דְּלָא אִפְּשִׁיטָא וְסָלְקָא בְּתִיקוּ בְּמִידֵי דְּרַבָּנָן אִי אָזְלִינַן לְקֻלָּא עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי במע' הַבֵּי"ת אוֹת י"ט וְאוֹת נ"ו וְאוֹת ז"ן ואח"ז נִתְבּוֹנַנְתִּי די"ל דמ"ש רש"ל ותה"ד הַנָּ"ל אֵין מִדְּבְרֵיהֶם סְתֵירָה להנו"ב מִשּׁוּם דַּחֲשִׁיב אִיתַּחְזַק לְהֶיתֵּר ובכה"ג גַּם הנו"ב מוֹדֶה דְּלָא נָקְטִינַן לֶאֱסוֹר בס"ס דִּלְחוּמְרָא בִּדְרַבָּנָן משא"כ בְּהַהִיא דְּהַמּוֹרֶה דְּלָא הָוֵי אִיתְחַזֵּיק הֶיתֵּרָא וק"ל: וְהִנֵּה בְּשׁוּ"ת נו"ב הַנָּ"ל בֵּיאֵר יָפֶה דְּאֵין שׁוּם ס"ד לוֹמַר דְּמֵי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו נְזִירוּת שֶׁיִּהְיֶה מֻוּתָּר בַּעֲנָבִים שֶׁנִּמְצָא בְּיָדוֹ מִשּׁוּם דע"כ לֹא נִסְתַּפְּקוּ בַּשַּׁ"ס אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁלֹּא הָיָה אָסוּר עַד עַתָּה לְשׁוּם אָדָם וְעַתָּה הוּא שֶׁנֶּאֱסַר וכו' עי"ש דְּבָרִים נְכוֹנִים רְאוּיִם אֵלָיו וּבָזֶה נלע"ד לְיַיְשֵׁב מַה שהק' ע"ד הָרֹא"שׁ מַהָא דְּאָמְרִי' בִּיבָמוֹת דַּף פ"א ע"א דְּמַאי דִּתְנַן דְּכֹהֵן שֶׁאֵירַס אַלְמָנָה וְנִתְמַנָּה לכ"ג יְכֻנּוֹס הוּא מִדִּכְתִיב יִקַּח אִשָּׁה דְּמַשְׁמַע דְּאִי לָאו קְרָא הו"א דְּלֹא יְכֻנּוֹס ש"מ דְּלָא אָמְרִי' הוֹאִיל וְאִישְׁתְּרִי וכו' עַיֵּין לְהָרַב קָרְבָּן אֱלִיצוּר ד' זק"ן סו' ע"ד וְגַם הוּא זַ"ל הִקְשָׁה מסו' ע"ז ס"ד ע"א אַהֲהִיא דְּוָתוּ אֲתַגְיְירוּ וכו' עיש"ב וּלְפִי דְּבְרֵי הג' נו"ב אֵין זֶה מִכְּלַל הַבַּעְיָא כְּלָל דכ"ג וע"ז כְּבָר אֲסוּרִים וְעוֹמְדִים לַאֲחֵרִים וא"כ כ"ג כְּשֶׁנִּתְמַנָּה תֶּכֶף נֶאֱסַר וְכָל מְצוֹת כְּהֻנָּה גְּדוֹלָה עָלָיו וְכֵן גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר וק"ל: וּבְהָכִי י"ל קו' הָרַב זל"א אֲבִיגְדּוֹר בְּשׁוּ"ת א"ח סי' נו"ן ממ"ש בְּקִיְדּוּשִׁין כ"א ע"ב פְּלוּגְתָּא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל בְּכֹהֵן דִּיפַת תֹּאַר עי"ש וְלַהַנָּ"ל נִיחָא וק"ל, וְאַגַּב אוֹמַר דְּלִפְי הַנִּרְאֶה יֵשׁ חִיסּוּר בְּדִבְרֵי הזל"א שָׁם במ"ש בד"ה וְהָיָה וכו' שֶׁסַּיֵּים וְסָלְקָא בְּתִיקוּ כמ"ש הָרֹא"שׁ ע"כ וְהוּא תָּמוּהַּ דְּמַה לוֹ לְהָבִיא עֵדוּת נֶאֱמָנָה מִדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ מֵאַחַר דְּעֵינֵינוּ הָרוֹאוֹת דְּמַסִּיק בַּשַּׁ"ס בְּהֶדְיָא בְּתִיקוּ וְגַם י"ל דְּמְרוּצַת לְשׁוֹנוֹ מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע דְּמַיְיתֵי לִפְשׁוֹט סְפֵקוֹ טָהוֹר מִגּוּף הַבַּעְיָא בַּשַּׁ"ס וְזֶה לֹא יִתָּכֵן דְּהָא לְרַשְׁ"י זַ"ל דפי' דְּהוּא מִשּׁוּם דְּרוּשׁ וְקִבֵּל שָׂכָר מַשְׁמַע דְּלֵיכָּא לְמֵילַף מִנִּיהּ לְמֵילַף אַחֲרִינִי וכמ"ש בנו"ב הַנָּ"ל לָכֵן נר' דְּיֵשׁ חִיסּוּר לָשׁוֹן וּרְצוֹנוֹ לְהָבִיא מד' הָרֹא"שׁ דְּיָלְפִינַן מִינָּהּ לִבְעָלְמָא וק"ל וְגַם מֵעֵיני זל"א הַנַּ"ל נִרְאֶה דְּנֶעֱלַם תשו' תה"ד וְהַיָּם ש"ש הַנָּ"ל כיעי"ש וְעַיֵּין לְהָרַב מִקֻּנָּה אַבְרָהָם בְּמַעֲרָכָה זוֹ שכ' וְזַ"ל הוֹאִיל וְאִישְׁתְּרִי וכו' אִי אָמְרִי' לֵיהּ אַף בְּאִיסּוּרִין דְּרַבָּנָן עַיֵּין נחב"כ סי' ג' ו' ע"ב וְאֵין בְּיָדִי נחב"כ ח"א וּלְפִי הנר' תֵּיבַת אַף יֵשׁ לְמָחוֹק וי"ל וק"ל וּקְצָת מִדִּבְרֵי הנחב"כ הֲבִיא תַּלְמִידֵיהּ דְּרַב מני"ר מָרָן חִיֵּד"א במחב"ר

סי' עד"ש עי"ש: וְעַל מ"ש הָרֹא"שׁ אִי נָמֵי כְּגוֹן שֶׁרָצוּ ב"ד לֶאֱסוֹר דָּבָר אֶחָד כְּמוֹ שֶׁאָסְרוּ
גְּבִינוֹת הַנָּכְרִים וכו' פי' הג' נו"ב שָׁם דְּאַרִישׁ דְּבָרָיו קָאֵי וּמַיְירֵי בְּדָבָר שֶׁאָסְרוּ ב"ד מִזְּמַן
פ' וְאֵילָךְ וְלָא מַיְירֵי בְּאָסְרוּ דָּבָר אַחֵר שֶׁיִּהְיֶה אָסוּר מֵעַכְשָׁיו אֶלָּא אָמְרוּ ב"ד שֶׁדָּבָר זֶה
יִהְיֶה אָסוּר מִיּוֹם פ' וְאֵילָךְ עיש"ב ולפי"ז נִרְאֶה דצ"ל דְּמַאי דְּנָקִיט הָרֹא"שׁ לְדוּגְמָא כְּגוֹן
גְּבִינוֹת הַנָּכְרִים וכו' לָאו לְדַמּוֹתָם מַמָּשׁ קָאָמַר דְּהָא דִּכְשֶׁנָּזְרוּ עַל הַגְּבִינוֹת לֹא אָסְרוּם תֶּכֶף
וּמִיָּד אֶלָּא אָמְרוּ שֶׁיֵּאָסְרוּ פ' וְאֵילָךְ אֶלָּא וַדַּאי דִּלְדוּגְמָא בְּעָלְמָא חָדָא מִילְּתָא מִמִּילֵי דְּאָסְרוּ
חַז"ל נָקִיט ולפ"ז י"ל מַה שהק' ה"ה טִירַת כֶּסֶף בְּדַף רנ"ו ע"ג ע"ד הָרֹא"שׁ דְּמַשְׁמַע
דס"ל דְּאִי בְּאֶבְרֵי בָּשָׂ"ן פְּשִׁיטָא לָן דְּנִיתְּנוּתְרוּ מֻוָּתָּרִים הָכִי נָמֵי בִּגְבִינוֹת הַנָּכְרִים אָמְרִי'
דְּמַה שֶּׁהָיָה בְּיָדָם מֻוָּתָּר וְעָמַד מַתְמִיהַ דְּאֵיךְ אפ"ל כֵּן בִּשְׁלָמָא בְּבָשָׂ"ן דְּעַד עַתָּה הָיָה הֶיתֵּר
גָּמוּר ד"ה לֹא צִיְּוָה עֲדַיִן שֶׁיִּהְא אָסוּר מָצִינַן לְמֵימַר דְּהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ מִשְׁעַת הַהֶיתֵּר יִהְיֶה
מֻוָּתָּר משא"כ בַּגְּבִינוֹת דִּלְכִי הַטְּעָמִים שֶׁאָמְרוּ בַּע"ז דַּף ל"ה ע"ב גַּם עַד עַתָּה הָיָה רָאוּי
לֶאֱסוֹר אֶלָּא שֶׁעַד עַתָּה נֶעֱלְמוּ הַטְּעָמִים מרז"ל וְעַתָּה שֶׁנִּתְגַּלּוּ וְאָסְרוּ אֵיךְ אפ' לְהַתִּיר
הַמְשֻׁוָּיָר יעיש"ב וּלְכִי הָאָמוּר נִיחָא דְּאֵין כַּוָּנַת הָרֹא"שׁ שֶׁיִּהְיֶה הַדִּין כֵּן בַּגְּבִינוֹתדְּאַעִיקָּרָא
מִי גְּיֵלָה רָז זֶה דְּבִגְבִינוֹת הָיָה הָאִיסּוּר לִזְמַן יָדוּעַ אֶלָּא לְדוּגְמָא בְּעָלְמָא נַקְטִיהּ: וְעוֹד נִרְאֶה
דְּאַף אִי נֵימָא כִּדְמַשְׁמַע לֵיהּ לְהָרַב ט"ך דְּיָלְפִינַן גְּבִינוֹת מִבָּשָׂ"ן לקמ"ם אַחֲרֵי המחי"ר
דאע"ג דְּאִיכָּא טְעָמִים לְאָוְסָרָהּ הָא וַדַּאי לָא חַשִׁיב וַדַּאי אִיסּוּר וְלֹא אפי' סְפֵק אִיסּוּר דְּמֵי
אִיכָּא לָמַ"ד דִּלְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּחוֹמֶר הַסְּפֵקוֹת מִן הַתּוֹרָה יִהְיֶה אָסוּר גְּבִינוֹת מִדְּאוֹרַיְיתָא
אֶלָּא וַדַּאי אֵינוֹ נִכְנָס בְּסוּג סָפֵק שָׁקוּל אֶלָּא חֲשָׁשׁ בְּעָלְמָא וְלֹא הָיָה הַדִּין מְחַיֵּיב לֶאֱסוֹר
לוּלֵא דַּחַז"ל גָּזְרוּ גְּזֵרַת לַעֲשׂוֹת מִשְׁמֶרֶת וְכָל כַּמָּה דְּלָא אַסְרוּהוּ אֵינוֹ בִּכְלַל הָאִיסּוּר דֻּמְיָא
דְּבָשָׂ"ן וק"ל: וְהַגָּאוֹן רש"ל בְּיָם ש"ש הַנַּ"ל אַחַר שֶׁהוֹדָה וְהִסְכִּים למ"ש הָרֹא"שׁ אִי נָמֵי
שֶׁאִם רָצוּ ב"ד וכו' סַיֵּים וַז"ל ולפ"ז מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בִּימֵי שֶׁגָּזְרוּ חַכְמֵי רוּסְיָא בְּקִיבּוּץ רֹוב
עַם שֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת יַיִן יִשְׂרָאֵל כִּי אִם שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵדִים חֲשׁוּבִים שֶׁהֵעִידוּ עַל כַּשְׁרוּתוֹ וְהִגְבִּילוּ
זְמַן לִגְזֵרָתָם דְּנָקִיט בְּלִישָׁנֵי' מַאי נפל"מ לְאַשְׁמוֹעִי' זֶה וְאִי בָּא לְאַשְׁמוֹעִינַן גּוּפָא דְּעוּבְדָּא
הו"ל לְהוֹדִיעַ ג"כ עַד אֵיזֶה זְמַן הוּא דַּאֲסָרוּהוּ וְגַם רָחוֹק הוּא לְדַעְתִּי לוֹמַר דְּקָבְעוּ זְמַן
שֶׁעַד זְמַן פ' יִהְיֶה אָסוּר וְשׁוּב יַחְזוֹר לְהֶיתֵּר דְּכֵינָן דְּמִשּׁוּם מַכְשׁוֹל אִיסּוּר אֲסָרוּהוּ הָיָה
רָאוּי לָהֶם לֶאֱסוֹר לְעוֹלָם וְעִם שֶׁמָּצִינוּ כַּיּוֹצֵא לָזֶה גְּזֵרַת רגמ"ה שֶׁלֹּא לִישָׁא ב' נָשִׁים
דְּכָתְבוּ הַפּוֹסְ' דְּלָא גָּזַר אֶלָּא עַד אֶלֶף הַחֲמִישִׁי מ"מ יוֹתֵר נִרְאֶה דְּהִגְבִּילוּ זְמַן לְהַתְחָלַת
הָאִיסּוּר קָאָמַר דְּאָמְרִי ב"ד שֶׁמִּיּוֹם פ' יִהְיֶה אָסוּר וְהַוְצָרְךְ לְפָרֵשׁ זֶה מִשּׁוּם דאל"כ לֹא הָיָה
צ"ל דְּמַה שֶּׁנִּשְׁתַּיֵּיר בְּיָדָם אָסוּר מִשּׁוּם דס' דאו' הוּא דְּאַף אִי לָא חֲשִׁיב אֶלָּא דְּרַבָּנָן אִם
הָיוּ אוֹסְרִים אוֹתוֹ תֶּכֶף בְּוַדַּאי שֶׁגַּם מַה שֶּׁהָיָה בְּיָדָם אָסוּר וּכְמוֹ שֶׁבֵּיאֵר הג' נו"ב זַ"ל לָכֵן
הַוְצָרְךְ לוֹמַר שֶׁהִגְבִּילוּ זְמַן וְלָכֵן לְפִי שֶׁהוּא ס' דְּאוֹרַיְיתָא אָמְרִי' דְּמַה דְּנִשְׁתַּיֵּיר אָסוּר
וק"ל: וְהֵן עַתָּה רָאִיתִי לְהָרַבָּנִים ט"ז וְשָׂ"ךְ יו"ד סי' רי"ח מַה שכ' לְהַשִּׂיג ע"ד הָרַמָ"א
מד' הָרֹא"שׁ הַנַּ"ל ורי"ו ותה"ד הַנַּ"ל וְאָפְשָׁר דְּלָהֶם נִתְכַּוֵּון הג' ברכ"י א"ח הַנַּ"ל וְעַיֵּין
להג' שִׁיבַת צִיּוֹן סי' נו"ן ונ"א מ"ש בָּזֶה וק"ל וְי"ל בְּמַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בַּקּוּנְטְרֵיס אֲסִיפַּת
דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת יוה"כ אוֹת י"ו אַחַר זמ"ר בָּא לְיָדִי ס' שוּ"ת רמ"ץ וְרָאִיתִי בחיו"ד סי'
ט"ל שֶׁנִּשְׁאַל בְּדִין תַּבְשִׁיל שֶׁמַּתִּירִים לִכְבוֹד שַׁבָּת מַה דִּינוֹ אִם מֻוָּתָּר מֵהַתַּבְשִׁיל אַחַר שַׁבָּת
וְהֶאֱרִיךְ בְּדִין זֶה דְּהוֹאִיל וְאִישְׁתְּרִי וכו' וְכָעֵת לֹא אוּכַל לְעַיֵּין בדב"ק וְאַתָּה תֶּחֱזֶה וְעַיֵּין

בס' מַעֲשֶׂה אַבְרָהָם חיו"ד סי' מ' בְּאִשָּׁה טְהוֹרָה שֶׁהִתְחִילָה לֶאֱכֹל עִם בַּעֲלָהּ בְּקֵעָרָה אַחַת וְהִרְגִּישָׁה שֶׁפֵּירְסָה נִדָּה אִם מֻוָתֶּרֶת לִגְמֹור סְעוּדָתָהּ בְּקֵעָרָה א' הוֹאִיל וְאִישְׁתְּרִי וכו' וְשָׁם הָאֱרִיךְ בְּכָלַל דִּין זֶה ובס' זִכְרוֹן יַעֲקֹב סי' ד' נִשְׁאַל בְּמִי שֶׁהָיָה נוֹהֵג לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל חָדָשׁ וְרָק עַתָּה בְּצוֹק הָעִתִּים הִתִּיר לְעַצְמוֹ בְּשַׁבָּת ויו"ט אִם מֻוָתָּר לֶאֱכֹל מִמַּה שֶׁנִּשְׁתַּיֵּיר מִשַּׁבָּת וְכָתַב בְּמַסְקָנָתוֹ דְּאָסוּר כֵּינָן שֶׁהָיָה אָסוּר לוֹ קֹודֶם הַשַּׁבָּת וְרַק מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת דָּחִינוּ הָאִיסּוּר וְלֹא הֻוְתַּר לְגַמְרֵי וְלָא דָּמֵי לִבְשַׂר נְחִירָה שֶׁהֻתַּרִי קֹודֶם לָכֵן לֹא הָיָה אָסוּר כְּלָל וְגַם לָא דָּמֵי לְבָשָׂר שֶׁנִּשְׁתַּיֵּיר מִשַּׁבַּת חֲזוֹן שכ' הברכ"י קֻולָּא די"ל דְּהַיְינוּ לְהַנּוֹהֲגִים אִיסּוּר רַק בְּשָׁבוּעַ שֶׁחָל ט"ב שֶׁבְּשַׁבָּת עֲדַיִין לֹא נֶאֱסַר ומ"מ לֹא הִתִּיר לְמַעֲשֶׂה מִשּׁוּם שי"ל דמ"מ כְּבָר חָל הָאִיסּוּר מֵאֶשְׁתָּקַד אתוד"ק: קיב הַסְכָּמָה שֶׁיֵּשׁ ס' אִם יֵשׁ בָּהּ חֵרֶם אִי אָזְלִינַן לְחוּמְרָא עַיֵּין לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַחֵי"ת אוֹת מ"ב: קיג הֲלָכָה בְּמִילְתָא דְּלְמַר מִבַּעְיָא לֵיהּ וּלְמַר פשיט"ל נְקִיטִי' כְּמַאן דפשיט"ל אַף בְּתַלְמִיד נֶגֶד הָרַב כ"כ הָרַמְבַּ"ן בפ"ב דְּקַמָּא עמ"ש רַבָּה בְּדַף כ"ו ע"ב זָרַק כְּלִי מֵרֹאשׁ הַגָּג וּבָא אַחֵר וּשְׁבָרוֹ וכ"כ בִּשְׁמוֹ הָרַבָּנִים חַשָּׁק שְׁלֹמֹה בְּכָלָיו אוֹת ל"א ומוהר"י אֶיְרְגַּז הוּבָא דְּבָרָיו בס' מַיִם רַבִּים א"ח דַּף י"א ע"ג וְכַיּוֹצֵא לָזֶה כ' הָרַב התשב"ץ ח"ב סי' רב"ע ה"ד הָרַב ח"ש שָׁם בָּאוֹת מ"ג דְּהֵיכָא דְּלִישָׁנָא קַמָּא פשיט"ל וּלְאִיכָּא דְּאָמְרִי מספק"ל לָא שָׁבְקִינַן פְּשִׁיטוּתָא דל"ק מִשּׁוּם סְפֵיקָא דְּלִישָׁנָא ב' עי"ש וכ"כ מָרָן כ"מ בפ"ז מהל' ע"ז הי"א בְּשֵׁם הָרָ"ן דאע"ג דקי"ל סד"ר לְקֻולָּא הֵיכָא דְּלִישָׁנָא קַמָּא פשיט"ל לְחוּמְרָא וְלִישָׁנָא ב' מספק"ל אָזְלִינַן לְחוּמְרָא עי"ש וה"ד הָרַב קה"י בתו' דְּרַבָּנָן אוֹת דר"ך, ועפ"ז נר' דְּיֵשׁ לִפְשׁוֹט מַה שֶּׁנִּסְתַּפֵּק הג' משל"מ בפ"ב מהל' טֻומְאַת מֵת הל' יו"ד בְּעֶצֶם כַּשְּׁעוֹרָה דמבע"ל לְרַב אַשִּׁי אִם הוּא בְּקִלִּיפָּה וְאִם הוּא יְבֵשָׁה ור"פ פשי' לֵיהּ דְּיַבָּשָׁה וּבְקִלִּיפָּה בְּיוֹמָא דַּף ע"ט אִי נְקִיטִי' כר"פ דְּפְשִׁי' לֵיהּ אוֹ כְּרַב אַשִּׁי דמספק"ל דְּהוּא מֵאַרְיֵ' דְּתַלְמוּדָא טָפֵי עי"ש וּלְפִי הָאָמוּר נר' דְּנְקִיטִי' כר"פ שֶׁהֲרֵי אַף כְּתַלְמִיד נֶגֶד הָרַב וְכֵן נֶגֶד כְּלָלָא דסד"ר לְקֻולָּא נְקִיטִי' כְּמַאן דְּפְשִׁי' לֵיהּ וְלָא חָיְשִׁי' לְמָאן דמספק"ל מִשּׁוּם דְּזֶה כְּלָל גָּדוֹל אֵין ס' מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי וכמ"ש הָרַב מוהרי"א שָׁם בְּשֵׁם הָרַב מוהראנ"ח ח"ב סי' כ"ה עי"ש וא"כ אַף דר"א מֵאַרְיֵה דְּתַלְמוּדָא טָפֵי נָרְאֶה דְּאִית לָן לְמִינְקַט כר"פ דְּפְשִׁי' לֵיהּ, וכ"ר לְהָרַב שִׂיחַ יִצְחָק בְּסוֹף דְּיוֹמָא הַנָּ"ל שכ"כ בְּשֵׁם שכ"י וְרַב הַמְּאִירִי וְצִיֵּין להמש"ל הַנָּ"ל וְשֶׁמִּטַּעַם זֶה לֹא הֻוְצַרְךְ הר"מ לְכְתֹּוב בפי' דְּמִסְתָּם מַשְׁמַע בְּקִלִּיפָתָהּ וְיבֵשָׁה עי"ש: וְהִנֵּה שָׁם בְּיוֹמָא בָּעֵי ר"פ כְּכוֹתָבוֹת שֶׁאָמְרוּ בְּגַרְעִינָתָהּ אוֹ ב"ג ור"א פשי"ל עי"ש וכ' הָרַב יַד דָּוִד בַּדַּף דר"ך ע"ב לְיַיְשֵׁב דִּבְרֵי רָ"ן גָּאוֹן שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסָ' שָׁם דְּכֵינָן דר"פ מספק"ל וְהָכִי ס"ל לְהַיְרוּשַׁ' אע"ג דר"א פשי"ל נְקִיטִי' כר"פ (עי"ש מ"ש בְּשֵׁם המשל"מ הַנָּ"ל וְאַחֲרֵי המחי"ר אֵין לְשׁוֹנוֹ מְדֻיָּקְדָּק כמ"ש הָרוֹאֶה) וְלֹא זָכַר דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן הַנָּ"ל וְגַם לֹא מ"ש השכ"י וְרַב הַמְּאִירִי הַנָּ"ל, ולעד"נ דְּלְפִי מ"ש הָרַמְבַּ"ן שָׁם דְּמִסְתָּמָא אָמְרִי' דְּחָזוּ בָּתְרָאֵי סְבָרָא דְּקַמָּאֵי וְלָא סְבִירָא לְהוּ עי"ש הָכִי נָמֵי אִית לָן לְמִי' דַּהֲגַם דְּהַיְרוּשַׁ' מְסַיֵּיעַ לְמָאן דמספק"ל כֵּינָן דְּהַשַּׁ"ס דִּילָן בָּתְרָא אִית לָן לְמִינְקַט כְּפְשָׁטָ' דְּשַׁ"ס דִּילָן ובלא"ה נָמֵי נָרְאֶה דְּאִית לָן לְמִינְקַט כַּפְּשִׁי' דְּשַׁ"ס דִּילָן, דַּהֲרֵי בְּבַעְיָא דְּלָא אִפְּשִׁיטָא בְּתַלְמוּדִין וְאִיכָּשִׁי' בִּירוּשַׁ' דְּנִשְׁתַּכְּחוּ כַּמָּה דַּיּוֹת בָּזֶה אִי נְקִיטִין כַּשַּׁ"ס דִּילָן אוֹ כִּפְשִׁי' הַיְרוּשַׁ' הֶעֱלָה מָרָן חיד"א בס' יָעִיר אֹזֶן מַעֲרֶכֶת הב' אוֹת י"א דְּהֵיכָא דְּהוּא בַּעְיָא בְּדָבָר פְּרָטִי לכ"ע נְקִיטִי' כְּפְשִׁיטוּת הַיְרוּשַׁ' עי"ש אַלְמָא דס' מַאן דפשי"ל עִיקָּר וא"כ כָּל שֶׁכֵּן הוּא הֵיכָא דְּשַׁ"ס דִּילַן פשי"ל דְּאִיבְּעִי לָן לְמִינְקַט הָכִי וְלָא

מַשְׁגִּחִינַן בס' דר"פ אַף דמס"ל הַיְרוּשַׁ' (וְעַיֵּין לְעֵיל במע' הַבְּי"ת אוֹת ץ' שֶׁהֲבֵאתִי דִּבְרֵי הָרָ"ן דנר' דס"ל דְּגַם כִּי מספק"ל לְשַׁ"ס דִּילָן וְהַיְרוּ' פשיט"ל נָקִיטִי' כַּשַׁ"ס דִּילָן וכ"ש אִיפְכָא) וּבְעִיקַּר כְּלָלִין אִי אָמְרִי' הָכִי בַּפּוֹסְ' רָשַׁמְתִּי בְּקֻונְטְרֵס כְּלָלֵי הַפּוֹסְ' סִי' י"ו אוֹת י"ט וְעַיֵּין בטו"ז סִי' תרמ"ו ס"ק ו' בְּבַעְיָא דְּדִיחוּי אֵצֶל מְצוֹת כֵּיוָן דְּרָבָא פשיט"ל דְּאֵין דִּיחוּי אַף דר' יִרְמְיָה מספק"ל לֹא שָׁבְקִי' פְּשִׁיטוֹתֵי' דְּרָבָא וכו' וּבְשׁו"ת צֶמַח צֶדֶק הַחֹדֶשׁ בחאה"ע סִי' ץ' אוֹת ד' הוֹכִיחַ דְּהָרִיטְבָ"א וְרַבּוֹ הוּבָא באס"ז לב"מ דַּף כ"ח (בְּסֵוּגְיָא דְּסִימָנִים אִי דְּאוֹרָיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן) סָבְרִי דְּאַף דְּנָקִיטִינַן הֲלָכָה כְּבָתְרָאֵי וְרַב אַשִׁי בָּתְרָא הוּא לְגַבֵּי רָבָא נָקִיטִינַן כְּרָבָא דִּפְשִׁיטָא לֵיהּ וְלֹא כְּרַב אַשִׁי דִּמְסַפְּקָא לֵיהּ וְכָתַב דְּאַף דְּשְׁאָר פּוֹסְקִים לֹא פָּסְקוּ בְּהַהִיא כְּהָרִיטְבָ"א וְרַבּוֹ יֵשׁ לוֹמַר דְּלָאו מְשׁוּם דְּפְלִיגִי אַהַאי כְּלָלָא אֶלָּא מִטְּעָמִים אֲחֵרִים עִי"ש דב"ק: וְהִנֵּה לְפִי כְּלָל זֶה דְּנָקִיטִינַן כְּמַאן דפשיט"ל מְשׁוּם דְּאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי א"כ בְּמַחֲלוֹקֶת ב"ש וב"ה בְּבֵיצָה דַּף י"ו ע"א ב"ש אוֹמְרִים מֻחָד שַׁבָּיוְ לְשַׁבְּתָיְ וּבַה"א בָּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם נִרְאֶה דְּאִית לָן לְמִינְקַט כְּסָבָרַת ב"ש וְהוּא מְשׁוּם דְּחָזֵינַן דִּפְלִיגִי רַבָּנָוָתָא בְּהָא מִילְּתָא אִי ב"ה פְּלִיגִי אב"ש דהא"ז כ' דמ"ש בש"ם אֲבָל הִלֵּל הַזָּקֵן מִדָּה אַחֶרֶת יֵשׁ בּוֹ וכו' לֹא שָׁחוֹלֵק וס"ל דְּלָא מָצֵי עָבֵיד כב"ש אֶלָּא גַּם הוּא מוֹדֶה דְּעָדִיף טְפֵי לְמֶיעֱבַד כב"ש וְהָרַמְבַּ"ן ס"ל דְּחוֹלְקִים וַהֲלָכָה כב"ה (עַיֵּין בד"מ סִי' רָ"ן ומ"ש בְּשֵׁם הא"ז עַיֵּין בס' הא"ז בח"ב בְּהִלְכוֹת עֶרֶב שַׁבָּת סִי' ח"י סק"ג שֶׁיֵּשׁ קְצָת שִׁינּוּי לָשׁוֹן ממ"ש בד"מ וּבְקָרְבַּן נְתַנְאֵל ע"ד הָרֹא"שׁ שָׁם ובש"ע הָרַב מוהרש"ו בסִי' רמ"ב ס"י) וְכֵיוָן דס' ב"ש מְבֹרָרֶת וּבְדַעַת ב"ה יֵשׁ סָפֵק אִם מוֹדִים לב"ש אוֹ לֹא יֵשׁ לָנוּ לַעֲשׂוֹת כב"ש דְּסָבְרָתוֹ וַדַּאי וְאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי, אִיבְּרָא דְּמַשְׁמָעוּת לְשׁוֹן הַבְּרַיְיתָא בש"א וכו' וּבַה"א וכו' מוֹרֶה כמ"ש הָרַמְבַּ"ן דְּפְלִיגִי אֲבָל אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה מַאן סְפִין לְהַכְרִיעַ נָגֶד דַּעַת רַבֵּינוּ הא"ז שכ' מְפֹרָשׁ דב"ה מוֹדִים דְּהָכִי עָדִיף טְפֵי וּלְגַבֵּי דִּידַן הָוֵי סָפֵק מֻחְמַת פְּלֻגְתָּא דְּרַבְּנָוָתָא וְאִית לָן לְמֶיעֱבַד כְּסָבָרַת ב"ש, וְאֶפְשָׁר שֶׁמִּטַּעַם זֶה פָּסַק בס' הָאַגֻּדָה כְּסָבָרַת שַׁמַּאי הַזָּקֵן כמ"ש בְּשִׁמּוֹ בס' לֵב חַיִּים ח"ב סִי' ק"ן שֶׁפּוֹסֵק כְּשַׁמַּאי הַזָּקֵן מִדְּלֹא הֵבִיא (בְּפֶרֶק כָּל כִּתְבֵי סִי' קמ"ב) כִּי אִם סְבָרַת שַׁמַּאי הַזָּקֵן בְּלִבַּד, וְצִדַּד בַּלֵּבְחַיִּים לוֹמַר דְּהָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ בפ' כָּל כִּתְבֵי שֶׁהֵבִיאוּ בְּסָתָם סְבָרַת שְׁנֵיהֶם סָתְמוּ כְּפֵירוּשׁוֹ דַּהֲלָכָה כב"ה ולענ"ד אֵין מִסְתָּמְיוּת זֶה הֶכְרֵעַ לְפִי מַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הרא"ם בְּפָרָשַׁת יִתְרוֹ ע"פ זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת (בד"ה נִרְאֶה לִי) דִּבְמַחֲלוֹקֶת שַׁמַּאי וְהִלֵּל אֵין לָנוּ כְּלָל לִפְסֹק כְּהִלֵּל דְּלָא נֶאֱמַר הַכְּלָל אֶלָּא כְּשֶׁנֶּחְלְקוּ ב"ש וב"ה עי"ש וא"כ הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ בפ' כָּל כִּתְבֵי שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ אֶלָּא סְבָרַת שַׁמַּאי וְהִלֵּל אֵין לוֹמַר בָּזֶה דְּמִסְתָּמָא דַּעְתָּם לִפְסֹק כְּהִלֵּל כַּמּוּבָן, אֲבָל תָּמַיְהַ לִי מִי הִזְקִיקוֹ לְהָבִיא מִמֶּרְחָק ממ"ש בפ' כ"כ וְהָיָה לוֹ לְהָבִיא דִּבְרֵי הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ במס' בֵּיצָה בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהֵבִיאוּ כָּל דִּבְרֵי הַשַּׁ"ס בְּמִילּוֹאָם סְבָרַת שַׁמַּאי וְהִלֵּל וְהַתַּנְיָא נָמֵי הָכִי בש"א מֻחָד בַּשַּׁבָּת וכו' וּבַה"א כיעי"ש דִּבְזֶה וַדַּאי שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּסִתָּמוֹ כְּפֵירוּשׁוֹ דַּהֲלָכָה כב"ה וּמַה שֶּׁצִּדַּד בְּלֵב חַיִּים דְּכַוָּנַת הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ לוֹמַר דְּהַדָּבָר שָׁקוּל וְדַעֲבִיד כְּמַר עֲבִיד וכו' רָחוֹק לוֹמַר כֵּן בְּדִבְרֵיהֶם שֶׁבְּמַסְ' בֵּיצָה הַנַּ"ל דְּכֵיוָן דְּהֵבִיאוּ תַּנְיָא נָמֵי הָכִי בש"א וכו' וּבַה"א וכו' הֶרְאוּ לָדַעַת שֶׁזּוֹ מַחֲלוֹקֶת ב"ש וב"ה הִיא וּמִסְתָּמָא סָמְכִינַן אַכְּלָלִין דַּהֲלָכָה כב"ה, עוֹד יֵשׁ לְתַמֵּהַּ שֶׁלֹּא הִזְכִּיר בַּלֵּב חַיִּים סְבָרַת הא"ז דְּהָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת כב"ש עוֹשֶׂה וְהָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת כב"ה עוֹשֶׂה (ממ"ש בד"מ הַנַּ"ל נִרְאֶה שֶׁדַּעַת הא"ז לִפְסֹק לְגַמְרֵי כְּסָבָרַת שַׁמַּאי אַף בְּגוּף

דִּבְרֵי הא"ז מְפוֹרָשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי עי"ש) וְגַם לֹא זָכַר דִּבְרֵי הד"מ בָּזֶה, וְכָתַב שָׁם בְּשֵׁם הָרַב מוהר"ש יָפֶה בס' יפ"ת עַל ב"ר פי"א סי' ד' שֶׁהִסְכִּים דְּאֵין בָּזֶה הֲלָכָה כב"ה לְגַבֵּי ב"ש כִּי בְּדָבָר הַתָּלוּי בִּסְבָרָא לֹא נֹאמַר כֵּן וּמֵאן דְּעָבַד כְּמַר עָבַד שֶׁכָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ בְּחִינָה טוֹבָה ע"כ וְיֵשׁ לענ"ד לְפַקֵּפֵק בָּזֶה מִי שָׂם פֶּה לַעֲקֹור כְּלָל שֶׁבְּיָדֵינוּ בִּשְׁפַת חֲלָקוֹת לְחַלֵּק יָצָא דִּבְדָבָר הַתָּלוּי בִּסְבָרָא לֹא נֶאֱמַר כֵּן וְצָרִיךְ לְעַיֵּן בְּדִבְרֵי הָרַב בְּגוּפָן שֶׁלָּהֶן וְאֵין הַסֵּפֶר מָצוּי אֶצְלִי שו"ר בס' כָּל הַחַיִּים דַּף ה' אוֹת טו"ב שֶׁהֵבִיא גַּם שָׁם דִּבְרֵי יפ"מ הַנַּ"ל וְז"ל הֲלָכָה כב"ה וְלָא כב"ש אֵין זֶה אֶלָּא כְּשֶׁפְּלִיגִי בְּעִנְיַן אִיסּוּר וְהֶיתֵּר אֲבָל כִּי לָא פְּלִיגִי אֶלָּא בִּסְבָרָא הֵיכִי הָוֵי טְפֵי לש"ש דַּעֲבִיד כְּמַר עֲבִיד וכו' שֶׁכָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ בְּחִינָה וכו' וְיִרְאֶה שֶׁלְּכָךְ רַבִּים מַהֲפוֹסְ' לֹא חָשְׁשׁוּ לְהַזְכִּיר זֶה הַכְּלָל שֶׁהִנִּיחוּ הַדָּבָר לִרְשׁוּת הָאָדָם שֶׁיַּעֲשֶׂה כָּל אֶחָד כִּרְצוֹנוֹ עכ"ל ולענ"ד אִם הָיוּ סוֹבְרִים הַפְּסָקִים סְתָם כְּלָל זֶה הָיָה לָהֶם לְהוֹצִיא זֶה מֵהַכְּלָל דַּהֲלָכָה כב"ה דְּמִסְתָּמָא יֵשׁ לָנוּ לוֹמַר דְּאֵין לְחַלֵּק בָּזֶה: וּבְשׁו"ת כְּתַב סוֹפֵר סי' ל"ח הֵבִיא בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מ"א החת"ס שֶׁשָּׁמַע מפ"ק שפי' הָא דְּאָמְרוּ הִלֵּל מִדָּה אַחֶרֶת הָיְתָה בּוֹ שֶׁכָּל מַעֲשָׂיו לש"ש הַכַּוָּנָה ע"ד שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם בְּכָל דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ שֶׁאֲפִילּוּ אֲכִילָתוֹ וּשְׁתִיָּתוֹ שֶׁל אָדָם יִהְיֶה רַק לש"ש לִהְיוֹת בָּריא לעית"ש וְלֹא לַהֲנָאַת גּוּפוֹ וְהִלֵּל הָיָה מַעֲצַר בְּרוּחוֹ לְכַוֵּן רַק לש"ש וְגַם אֲכִילָתוֹ בְּחוֹל הָיָה מִצָּוָה וּבוֹטֵחַ בה' שֶׁיְּזַמֵּין לוֹ לְשַׁבָּת דָּבָר אַחֵר כֵּיוָן שֶׁאֲכִילַת חוֹל ג"כ הִיא מִצָּוָה וב"ש לֹא הי' לוֹ מִדָּה זוֹ כ"כ שֶׁיִּהְיֶ' כַּוָּנָתוֹ רַק לש"ש ועכ"פ לֹא הָיָה בָּטוּחַ שֶׁתִּהְיֶ' תָּמִיד כַּוָּנָתוֹ לש"ש לָכֵן הי' מִשְׁמָר מֵחַד מִשְּׁבָּת לְשַׁבָּת וא"כ רָאוּי לְפַסֵּק בְּוַדַּאי כב"ש כִּי אֲנַן יַתְמֵי דְּיַתְמֵי מַה נַּעֲנֶה וה"ט דְּרַשׁ"י בפ' יִתְרוֹ שֶׁתָּפַס כב"ש וְכִדְבָרָיו מָצָא בְּסֵפֶר שֵׁם אֶפְרַיִם עהת"ו לְהַגָּאוֹן בֵּית אֶפְרַיִם שֶׁמָּצָא בַּפְּסִיקְתָּא דר' שֶׁמְּלַאי ור"א עָבְדוּ כב"ש ופי' הש"א הָא דְּהִלֵּל וְשַׁמַּאי כְּדֶרֶךְ שפי' החת"ס וְשֶׁהָאֲמוֹרָאִים הֶחֱזִיקוּ בְּמִדַּת ב"ה שֶׁהִיא מִדַּת כָּל אָדָם וּמַסִּיק הכת"ס דַּאֲנַן נָמֵי אִית לָן לְמִינְקַט כב"ש וְהָרַמְבַּ"ן וטוש"ע וְהָרַמָ"א אִילּוּ הָיוּ רוֹאִים הַפְּסִיקְתָּא הָווּ פָּסְקִי הָכִי אתד"ק וּבְסֵפֶר מוֹר וַאֲהָלוֹת דַּף י"ז ע"ב ד"ה עוֹד כָּתַב בְּשֵׁם מג"א סי' ר"נ וְקָרְבַּן שַׁבָּת פ"א סי' ד' דקיי"ל בָּזֶה כב"ש וּבָזֶה יִישַׁב מַה שֶׁהַזּוֹקֵ' לוֹ עַל מַה שֶׁשָּׁמַע שֶׁקִּדּוּשׁ אֶחָד הי' נוֹהֵג בְּכָל מוש"ק לִשְׁלוֹחַ אדרו"ף עַל יַיִן לְקִידּוּשׁ עַל שַׁבָּת הַבָּא מִשּׁוּם שֶׁשַּׁבָּת מֵעֵין העוה"ב וְאָז יהי' הל' כְּשַׁמַּאי והי' ק"ל דְּהָא אָסוּר לַעֲבֹור ע"ד ב"ה וְיִישַׁב עפ"י הַנַּ"ל וְאֵינוֹ נָכוֹן בְּעֵינַי דַּהֲרֵי אוֹתוֹ קִדּוּשׁ לָא ס"ל כְּשַׁמַּאי מִדְּיָהֵיב טַעְמָא דְּשַׁבָּת מֵעֵין העוה"ב וכו': וְרָאִיתִי לְהַגָּאוֹן הָעֵמֶק שְׁאֵלָה בִּשְׁאֵלְתָּא א' ס"ק כ"א שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן בפי' עַל הַתּוֹרָה הַנַּ"ל דְּהִלֵּל לָא ס"ל כְּבֵית שַׁמַּאי והק' מִדְּאָמְרִינַן בְּשַׁבָּת דַּף ט"ו ע"א דְּרַק בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת נֶחְלְקוּ שַׁמַּאי וְהִלֵּל וְתוּ לָא וּבְדִבְרֵי הרא"ם הנז"ל מְבוֹאָר גַּם כֵּן דְּשַׁמַּאי וְהִלֵּל חֲלוּקִים וְיֵשׁ לְתָמְהַּ גַּם עָלָיו מֵהָא דְּשַׁבָּת וְכֵן י"ל עַל הא"ז דְּמִיהָדָר לְהוֹכִיחַ דְּמַאן דַּעֲבִיד כב"ש עֲבִיד מֵעֻוְבָדָא דְּהַהוּא קצב בְּפֶרֶק כָּל כִּתְבֵי וַעֲדִיפָא מִינָּהּ הו"ל לְהַכְרִיחַ דְּלָא פְּלִיגִי שַׁמַּאי וְהִלֵּל שֶׁהֲרֵי לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת, וְכֵן יֵשׁ לְתָמְהַּ עַל הָאַגֻּדָה שֶׁפּוֹסֵק כְּשַׁמַּאי הַזָּקֵן (כַּמָּה שֶׁכָּתַב בְּלֵב חַיִּים הַנַּ"ל) מִדְּלֹא הֵבִיא אֶלָּא סְבָרַת שַׁמַּאי וְכֵיוָן דְּלֹא יִתָּכֵן לוֹמַר דְּפְלִיגִי הו"ל לְהָבִיא גַּם דַּעַת הִלֵּל הַזָּקֵן.

וכ"ז לְשִׁיטַת הַגָּאוֹן הָעֵמֶק שְׁאֵלָה נר"ו אַךְ לְדַעְתִּי אֵין מִזֶּה הֶכְרֵחַ כְּלָל דמ"ש בַּשַּׁ"ס דְּרַק בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת נֶחְלְקוּ הַיְינוּ מַה שֶּׁנֶּחְלְקוּ שַׁמַּאי וְהִלֵּל לְבַד וְלֹא מָצִינוּ שֶׁנֶּחְלְקוּ בְּאוֹתוֹ עִנְיָן ב"ש וב"ה כְּהָנְהוּ ג' דַּחֲשִׁיב הַשַּׁ"ס וְכֵן הוּא הָנְהוּ דְּפָרִיךְ הַשַּׁ"ס מִנַּיְיהוּ וְתוּ לֵיכָּא וכו'

אֲבָל הָא דְּקָמַן דְּלָאו מַחֲלוֹקֶת שַׁמַּאי וְהִלֵּל בִּלְחוּדַיְיהוּ כִּי גַּם ב"ש וב"ה נָחְלְקוּ כִּדְמַיְיתֵי הַשַּׁ"ס תנ"ה בש"א וכו' ובֵה"א וכו' אֵינוֹ בְּכָלָל הַזֶּה כנלע"ד פָּשׁוּט: שׁוּב רָאִיתִי דְּבִכְוָון זֶה אֵינוֹ פָּשׁוּט לוֹמַר דְּאִית לָן לְמֵינְקַט כִּסְבָרַת ב"ש וְהָרַב רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן בְּדַף ס"ח ע"ד כ' שֶׁהוּא מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים כמ"ש בִּשְׁמוֹ הָרַב מָשָׁק בֵּיתִי בְּמַעֲרֶכֶת הַבֵּי"ת אוֹת ק"ג וְז"ל מַאי דקי"ל דהל' כב"ה בכ"מ נר' דְּהַיְינוּ דַּוְקָא הֵיכָא דב"ה פְּלִיגִי בְּהֶדְיָא אָמְנָם הֵיכָא דְּמִסַּפְקָא לָן בְּדַעַת ב"ה אִי פְּלִיגִי אב"ש אוֹ לֹא וְנִשְׁאַר בְּתִיקוֹ אֲזַי וַדַּאי דְּיֵשׁ לִפְסוֹק כב"ש דְּאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי שֶׁהֲרֵי סְבָרַת ב"ש נֶאֱמְרָה לְהֶדְיָא וּלְפִי צַד הָאֶחָד מוֹדוֹ בָּזֶה ב"ה לב"ש וְאַפּוֹשֵׁי פְּלוּגְתָּא לָא מַפְשִׁינַן וְאָמְרִינַן דְּלָא פְּלִיגִי וְצַד זֶה הוּא הָעִיקָּר והל' כב"ש כֵּן הוּא דַּעַת הָרִי"ף אָמְנָם דַּעַת הָרַמְבַּ"ם דַּאֲפִילּוּ בכה"ג נָקְטִינַן כב"ה וּמִינָּהּ דְּכָל הַפּוֹסְקִים דְּפָסְקוּ הָתָם כב"ש קַיְימִי בִּשִׁיטַת הָרִי"ף וְכֵן לְהֶפֶךְ עכ"ל המש"ב וְסֵפֶר רל"ץ אֵין מָצוּי אֶצְלִי לִרְאוֹת תֵּנָּא הֵיכָא קָאֵי, וּלְפוּם רִיהֲטָא נִרְאֶה דְּנָחֳלַשׁ כֹּחַ עִיקַּר כְּלָלִין (דְּהֵיכָא דְּלִמַר פְּשִׁיטָא לֵיהּ וּלְמַר מְסַפְּקָא לֵיהּ נָקְטִינַן כְּמַאן דְּפְשִׁיטָא לֵיהּ מִשּׁוּם דְּאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי) דְּהָא קָמַן דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וּדְעִמֵּיהּ דְּלָא סָמְכִי בָּזֶה.

ומ"מ יֵשׁ פָּנִים לְחַלֵּק בַּנּוֹשְׁאִים וְלוֹמַר דִּבְעִיקַּר כְּלָלִין כ"ע מוֹדוֹ הֵיכָא דְּיָדוּעַ לָנוּ בְּבֵירוּר דְּלִמַר מְסַפְּקָא לֵיהּ לָא חָיְישִׁינַן לִסְבָרָתוֹ נֶגֶד סְבָרַת הַחוֹלֵק דְּפְשִׁיטָא לֵיהּ וצ"ע וְהָרַב יַד מַלְאָכִי במע' זוֹ אוֹת קנ"א כָּתַב לְגַבֵּי כְּלָלָא דהל' כְּרַב בְּאִיסּוּרֵי דְּלָא אָמְרִינַן אֶלָּא הֵיכָא דְּוַדַּאי אֲמָרָהּ רַב אֲבָל הֵיכָא דְּאִיכָּא פְּלוּגְתָּא בְּמֵילְתָא אִי אֲמָרָהּ רַב לָא פָּסְקִינַן כְּסַפְּקָא דְּרַב קַמֵּיהּ שְׁמוּאֵל כ"כ הָרַב רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן דַּף ל"ז ע"ב וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה כָּתַב בְּדַף ס"ח גַּבֵּי ב"ה עכ"ל וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם דְּבָרָיו שֶׁבְּדַף ל"ז הֵם בְּסִגְנוֹן דְּבָרָיו שֶׁבְּדַף ס"ח (שֶׁלֹּא כ"כ אֶלָּא לְדַעַת הָרִי"ף אוֹ שכ"כ בְּסָתָם לכ"ע) ועכ"פ מִבְּקִיאוּת הַשַּׁ"ס יְבָמוֹת דַּף י"ח ע"ב שֶׁהֵבִיא הָרַב יַד מַלְאָכִי שָׁם (כֵּיוָן דְּאִתְּמַר מִשָּׁם שְׁמוּאֵל בְּהֶדְיָא וּמִשְּׁמֵיהּ דְּרַב בְּאָמוֹרָאֵי לָא שָׁבְקִינַן מִשְּׁמֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל בְּהֶדְיָא וּמוֹקְמִינַן כְּאָמוֹרָאֵי אַלִּיבָּא דְּרַב) יֵשׁ סַעַד גָּדוֹל לְעִיקַּר כְּלָלִין וְכֵן ממ"ש ר"י הַזָּקֵן בס' הַמַּכְרִיעַ סי' ח' שֶׁצִּיֵּן הָרַב יַד מַלְאָכִי וְהוּבְאוּ דְּבָרָיו בְּיָעִיר אֹזֶן מער' זוֹ אוֹת כ"ג דְּכִי פְּלִיגִי בְּדַעַת רַב לָא מָצִינַן לְמֵידְחֵי מֵילְתֵי' דִּשְׁמוּאֵל מִשּׁוּם דְּרַב דְּהָא לָא יָדְעִינַן בְּבֵירוּר הֵיכִי קָאָמַר רַב עכ"ל וְכַיּוֹצֵא לָזֶה כָּתַב מָרָן חִיְּד"א שָׁם בְּשֵׁם הָרַב כנה"ג בְּתְשׁוּ' בחיו"ד סי' פ"ד עי"ש מִתְחַזֵּק כְּלָלִין כַּמּוּבָן וְעַיֵּין עוֹד בְּדִבְרֵי מָרָן כ"מ בַּפֶּ"ה מֵהִלְכוֹת כְּלֵאַיִם ה"ח אע"ג דקיי"ל הל' כְּרַב בְּאִיסּוּרֵי מַשְׁמַע לְרַבֵּינוּ כֵּיוָן דִּשְׁמוּאֵל פשיט"ל וכו' וְאִיכָּא מ"ד דְּרַב נָמֵי ס"ל כְּוָותֵיהּ הָכִי נָקְטִינַן וכו' וְעַיֵּין לְקַמָּן אוֹת קכ"ה ד"ה עוֹד כְּלָל: קיד הֲלָכָה כדהמ"ב לָא אָמְרִינַן בִּקְרִיעָה כמ"ש במ"ק דַּף כ"ו אֲבֵילוּת לְחוּד קְרִיעָה לְחוּד וְכָתַב הָרַמְבַּ"ן ה"ד מָרָן הב"י סי' ש"מ ד"ה קָטָן שֶׁמֵּת בְּיוֹם ל' וכו' דְּכִי מַפְקִינַן קְרִיעָה מֵאֲבֵילוּת הַיְינוּ לוֹמַר דְּלֵיתֵי' בִּקְרִיעָה הַאי כְּלָלָא דהל' כמ"ב לְעוֹלָם אֶלָּא הֵיא כְּשֶׁאָר ד"ס וְהִסְכִּים מָרָן לִסְבָרָתוֹ דְּלָא כהי"א שֶׁהֵבִיא הָרַמְבַּ"ן וכ"כ הָרַב ב"ח שָׁם סי"א דְּבִפְלוּגְתָּא דְּלָא אַפְסִיק הִלְכְתָא בִּקְרִיעָה נָקְטִינַן לְהָקֵל כְּכָל ד"ס, וְלָזֶה כִּיוֵּן הג' ח"ץ סי' י"ז ד"ה תְּשׁוּבָה עי"ש, וְהַגָּאוֹן הַשּׁוֹאֵל שָׁם לָא נָחִית לְחַלֵּק בְּהָכִי וַהֲוָה מַשְׁמַע לֵיהּ דְּלְעוֹלָם אָזְלִינַן בִּקְרִיעָה לְחוּמְרָא אַף כְּבָר גִּילָּה דַּעְתּוֹ בסה"ב שְׁבוּת יַעֲקֹב ח"א סי' ד"פ דכ"ז כָּתַב בְּעִיְּדַן רִיתְחָא בְּלִי עִיּוּן בס' הַפּוֹסֵ' וְשׁוּב חָזַר עַל לִימּוּדוֹ ופי' הָא דְּלָא אָמְרִינַן בִּקְרִיעָה הל' כַּמַּיקֵל וכו' הַיְינוּ דְּלָא הָוֵי כַּאֲבֵילוּת דהל' כַּמַּיקֵל אֲפִילּוּ יָחִיד נֶגֶד רַבִּיסאֲבָל וַדַּאי הֵיכָא דְּהָוֵי סָפֵק דְּדִינָא אָזְלִין לְקוּלָּא דִּקְרִיעָה דר' וְהֵבִיא ד' הָרַמְבַּ"ן הַנַּ"ל

עי"ש וכ"כ מָרָן החבי"ף בְּסֵפֶר חַיִּים בְּיָד סִימָן ק"י וְצִיֵּין לְעַיֵּין בְּסֵפֶר פח"י מער' זוֹ ואמ"א וְעַיֵּין לְמָרָן הב"י סי' ת"ב ד"ה אֵין קוֹרְעִין עַל ש"ר וכו' וּמַשְׁמַע הָתָם דהל' כמ"ד אֵינוֹ קוֹרֵעַ וכו' וְלַהַנ"ל נר' דְּלָא הַוָה צָרִיךְ לָזֶה דְּאַף אִי לֹא הָיָה שׁוּם מַשְׁמָעוּת לְעֵנַיִן הל' כְּמַאן דָּקְטִינַן הו"ל לְמִיפְסַק לְקֻלָּא אֶלָּא דְּקוּשְׁטָא דְּמִילְּתָא קָאָמַר דְּהָכִי מַשְׁמַע בַּשַּׁ"ס וְאֶפְשָׁר דְּגַם הָרִי"ף וְהָרֹא"ש שכ' דְּהַמַּסְקָנָא דְּשַׁ"ס דְּאֵינוֹ קוֹרֵעַ וכו' הַיְנוּ קוּשְׁטָא דְּמִילְּתָא וְלָאו לְמֵימַר דְּאִי לָאו הָכִי הַוָה פָּסְקִינַן לְחוּמְרָא, ועכ"פ בְּדִבְרֵי מָרָן נר' דצ"ל כֵּן לְפִי מ"ש בסי' ש"מ דְּנָקְטִינַן כְּהָרַמְבַּ"ן כנז"ל כנלע"ד דְּלָא כִּדְמַשְׁמַע לֵיהּ לְהָרַב חִינָּא וְחִסְדָּא בח"א דַּף נ"ט ע"ב עי"ש וְיֵשׁ אֵיזֶה ט"ס בִּלְשׁוֹנוֹ כמ"ש הָרוֹאֶה וס' שו"ג שֶׁצִּיֵּין אמ"א וע"ע לְהַגָּאוֹן הָעֵמֶק שְׁאֵלָה נר"ו (פי' עַל הַשְּׁאִלְתּוֹת) בפ' וַיְחִי שְׁאֵלְתָּא ל"ה אוֹת ב' גַּם הוּא דֶּרֶךְ בְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה חִינָּא וְחִסְדָּא הַנַּ"ל בְּכַוָּנַת הָרִי"ף עי"ש וְדַעַת הַשְּׁאִלְתּוֹת שָׁם ובה"ג שֶׁהֵבִיא שָׁם לִפְסֹוק בְּהָא דְּקָרִיעָה עַל ש"ר לְחוּמְרָא וְכָתַב שָׁם דְּטַעְמָם דַּאֲבֵלוּת לְחוּד וכו' וּבְמִידֵי דְּקָרִיעָה בִּפְלוּגְתָּא דְּלֵיכָּא הַכְרָעָה הו"ל סָפֵק בְּדִבְרֵי קַבָּלָה וְנֶחְלְקוּ הָרֹאשׁוֹנִים אִי אָזְלִינַן לְחוּמְרָא עַיֵּין הָרָן"ן פ"א דְּמָגִילָּה בְּהָא דְּחִזְקִיָּה קָרֵי בִּטְבָרְיָא בב' יָמִים ובטו"א שָׁם אֵלּוּ תוד"ק נר"ו וּכְלוֹמַר דְּדַעַת הַשְּׁאִלְתּוֹת וְהַגָּאוֹן לְמֵיזַל לְחוּמְרָא, וּלְפִי הנר' נָעְלַם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן שֶׁהֵבִיא מָרָן הב"י בסי' ש"מ הַנַּ"ל וּבִפְשִׁיטוּת הול"ל דְּדַעְתָּם כְּדַעַת הי"א שֶׁהֵבִיא הָרַמְבַּ"ן דבס' בְּקָרִיעָה אָזְלִינַן לְחוּמְרָא, וְעַיֵּין בְּסֵפֶר חַיִּים וְשָׁלוֹם ח"ב דַּף כ"א ע"ג מ"ש בד"ה וְאוּלָם וכו' וְדו"ק: וְאִי אָמְרִינַן הל' כְּיָחִיד הַמֵּיקֵל בְּאָבֵל נָגֵד רַבִּים הַמַּחְמִירִים, עַיֵּין בְּמַכְתֵּב לְחִזְקִיָּהוּ בְּחֵלֶק הִתְשׁוּ' סי' י"א וְעַיֵּין לְקַמָּן תּוֹךְ אוֹת קי"ח חִינָּא וְחִסְדָּא ח"א דַּף ס"ו ע"ד וס"ב ע"א: וְאִי אָמְרִינַן כֵּן בְּתַלְמִיד וְרַבּוֹ עַיֵּין בב"י סי' שצ"ו וב"ח שָׁם הִזְכִּירָם בְּחִינָּא וְחִסְדָּא שָׁם דַּף נ"ט ע"ג: קטו הִידּוּר מִצְוָה הִתְנָאֵה לְפָנָיו בְּמִצְוֹת אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא רָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הזיי"ן אוֹת י"ב: קטז הֲלָכָה כר' יוֹסִי דְּנִימּוּקוֹ עִמּוֹ אִם הוּא דַּוְקָא נָגֵד יָחִיד אוֹ אֲפִילּוּ נָגֵד רַבִּים הָאֲרִיךְ הַגָּאוֹן יַד מַלְאָכִי בסי' ר"ל לְהוֹכִיחַ דְּדַוְקָא מֵחֲבֵרוֹ וְלֹא מֵחֲבֵרָיו וְהִשִּׂיג עַל כַּמָּה מְחַבְּרִים שֶׁכָּתְבוּ דהל' כר"י מַחֲבֵרָיו דְּנִימּוּקוֹ עִמּוֹ עי"ש וּמָרָן חִיֵּד"א בְּיָעִיר אֹזֶן מער' זוֹ אוֹת מ"ה הֶאֱרִיךְ ג"כ בָּזֶה וְכָתַב לְיַיֵּשֵׁב לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּגַם מֵחֲבֵרָיו דה"ד כִּי פְלִיג בַּהֲדֵי חֲבֵרָיו כְּגוֹן ר"מ, ר"ש, ר' יְהוּדָה אֲבָל נָגֵד סְתָם מִשְׁנָה אוֹ אֲפִילּוּ אֵינוֹ סְתָם גְּמוּר אֶלָּא יֵשׁ מַחֲלוֹקֶת כְּצַד הַסְּבָרָא סְתָמִית בכה"ג מוֹדוּ דְּאֵין הל' כרי"ו וְשֶׁבָּזֶה מִתְיַיֵּשֵׁב רֹוב הַשָּׁגוֹת הי"מ עיש"ב, וּמִתְבָּאֵר מדב"ק דְּאַף דְּיֵשׁ לְיַיֵּשֵׁב דַּעַת הַסּוֹבְרִים דְּגַם נָגֵד רַבִּים אָמְרִינַן הל' כרי"ו מ"מ נָכוֹן יוֹתֵר דַּעַת הַסּוֹבְרִים דְּנָקְטִינַן כְּרַבִּים.

וְהַמְעַיֵּן בדב"ק בְּגוּפָן שֶׁלָּהֶם יָשָׁר יֶחֱזֶה דְּבְרוֹב בְּקִיאוּתָם הַנִּפְלָא נָעְלַם מֵעֵינֵי קָדְשָׁם דִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א בחי' לְעֵירוּבִין דַּף י"ד ע"ב וְז"ל (עמ"ש בַּשַּׁ"ס א"ל אֲמַרְתִּ א"ל לָא) פי' כָּפַר בִּדְבָרָיו מִשּׁוּם דַּהֲוָה הָדַר בי' וס"ל דהל' כרי"ו אֲפִילּוּ כְּדִפְלִיג בַּהֲדֵי רַבָּנָן ואפי"ה לֵית הל' כְּוָוֹתֵיהּ דְּהָא רָבָא מִתָּמֵהַּ וְאָמַר הָאֱלֹהִים אֲמָרָהּ וּגְמִירְנָא לֵיהּ מְנִיהּ לוֹמַר דְּלֵית הל' כרי"ו וְהֵן בְּלִישָׁנָא דְּרַב יוֹסֵף אָמַר ר"י אָמַר שְׁמוּאֵל וְטַעְמָא מִשּׁוּם דס"ל דְּלָא אָמְרִינַן נְמּוּקוֹ עִמּוֹ אֶלָּא הֵיכָא דִּפְלִיג עִם יָחִיד וְלֹא לְגַבֵּי רַבִּים וְאָמְרִינַן נָמֵי פּוֹק חֲזֵי מַאי ע"ד ופירש"י דע"ד כְּרַבָּנָן וכו' ואע"ג דְּאִיכָּא דְּמַתְנֵי עַל הַשּׁוֹתֶה מַיִם וכו' לָא דָּחֵינַן סְבָרָא דְּלִישָׁנָא קַמָּא בִּכְדֵי כֵּיוָן דְּאִיכָּא רַב יוֹסֵף וְרַב יְהוּדָ' וְרָבָא דְּסָבְרִי הָכִי עכ"ל הָרִי מְבוֹאָר דס"ל דְּלָא נָקְטִינַן כרי"ו לְגַבֵּי רַבִּים: אַף גַּם זֹאת לֹא זָכְרוּ שָׂרִים דִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי פ"ג

דִּתְרוּמוֹת הֵ"א וְאָמַר ר' יוֹסִי בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן ר' יוֹסֵי וַחֲבֵרָיו הל' כרי"ו ע"ש וּבְחֵ' יְפֵה עֵינַיִם לְעֵירוּבִין דַּף מ"ו ע"ב תַּמָּה ע"ד הַיְרוּשַׁלְמִי הַלָּלוּ דְּבִבָרָכוֹת פ"ב ה"ד וּשְׁבִיעִית פ"ח ה"ז מוּכָח דְּרַק מֵחֲבֵרוֹ וְלֹא מֵחֲבֵרָיו דְּנֶגֶד סְתָם אֵין הל' כרי"ו וְכֵן מוּכָח בְּנִדָּה פ"א ה"ד דְּמְהַנֵּי רַבּוֹ עָלָיו וצ"ל דט"ס הוּא בִּתְרוּמוֹת וצ"ל מֵחֲבֵרוֹ עי"ש עוֹד.

וּבְתִפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל (פיה"מ) פ"ח דְּיוֹמָא מ"ז סוֹף אוֹת מ"א נָקִיט בִּפְשִׁיטוּת דהל' כרי"ו גַּם מֵחֲבֵרָיו כַּתּוֹסָ' תַּעֲנִית דַּף כ"ח א' וְהֵבִיא רְאָיָה לָזֶה מִשַּׁ"ס בְּכוֹרוֹת ל"ז ע"א פְּשִׁיטָא וכו' סד"א ר"י נִימּוּקוֹ עִמּוֹ וכו' וְהִתְפַּלֵּא עַל התוי"ט סוֹף תְּרוּמוֹת וּפֵ"ה דמ"ב מ"ב שכ' דְּרַק נֶגֶד יָחִיד הל' כר"י עי"ש כָּל דְּבָרָיו וּבָאֱמֶת עַל הָרַב תוי"ט אֵין לְתִמְהוֹ אִם תָּפַס שִׁיטַת רַבִּים וְנִכְבָּדִים אַמְבּוּהָא דְּרַבָּנָן קַדִּישֵׁי שֶׁהֵבִיא בְּיַד מַלְאָכִי דְּסָבְרִי דְּאֵין הל' כרי"ו מֵחֲבֵרָיו.

וּמַה שֶּׁהוֹכִיחַ התפ"י מֵהַשַּ"ס דִּבְכוֹרוֹת עַיֵּין בְּיָעִיר אֹזֶן אוֹת מ"ד שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַסְּמָ"ג דְּאַדְּרַבָּא מִסֶּוּגְיָא הַנַּ"ל הק' הַסְּמָ"ג לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דהל' כרי"ו מֵחֲבֵרָיו ומ"ש מִתּוֹסָ' תַּעֲנִית עַיֵּין בְּיַד מַלְאָכִי שָׁם דְּהַתּוֹסָ' מִיחַלְּפָא שִׁיטַתַיְיהוּ בָּזֶה.

וַאֲנִי תָּמַהּ עַל הת"פי דְּמִלְּבַד דְּמַה שֶּׁתָּפַס בִּפְשִׁיטוּת דהל' כרי"ו מֵחֲבֵרָיו הוּא הֵיפֶךְ כָּל דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים שֶׁהִזְכִּירָם לְטוֹבָה בי"מ שָׁם, אַף הוּא הֵיכֵךְ דִּבְרֵי עַצְמוֹ שֶׁפָּסַק בפ"ח דְּכִלְאַיִם בְּהִלְכְתָא גְּבִירְתָּא מ"ה דְּשׁוֹר הַבַּר אֵינוֹ כִּלְאַיִם עִם שׁוֹר בָּיְיתִי וְהַיְינוּ כת"ק דר"י שָׁם מ"ו ור"י ס"ל מִין חַיָּה ולר"י הָוֵי כִּלְאַיִם הֲרֵי דְּפוֹסִין כְּרַבִּים נֶגֶד רי"ו וְכֵן פָּסַק בָּאֱמֶת הָרַמְבַּ"ם ז"ל וְהָנֵי מִילֵּי דְּמַר (תפ"י) סְתָרַאי נִינְהוּ.

וּמִדִּבְרֵי הנו"ב במ"ק אה"ע סי' מ"ו ד"ה ולע"ד תָּמוּהַּ עַל הַפּוֹסְקִים וכו' נר' דפשיט"ל דהל' כרי"ו דְּנִימּוּקוֹ עִמּוֹ גַּם נֶגֶד הַסְּתָם עי"ש וְלֹא נָחִית לְעַיֵּן בָּזֶה כִּי הַדָּבָר בָּרוּר דְּאִיפְּכָא מִסְתַּבְּרָא אוֹ דעכ"פ אֵין הֶכְרֵעַ אַף דמהש"ם גִּטִּין ס"ז ע"א שָׁצַיֵּין שָׁם מִתְּבָאֵר דְּכֵן ס"ל לְרַבִּי דהל' כרי"ו אַף נֶגֶד רַבִּים לָא נָקְטֵי הַפּוֹסְקִים הָכִי וְעַיֵּין בְּסֵפֶר הא"ז בח"א סי' ש"ץ ובפ' או"ב גַּבֵּי שׁוֹר הַבַּר פר"ח וְרַבּוֹתֵינוּ הג' נִמְנוּ שֶׁמְּכַסִּין דָּמוֹ וכו' וְחֶלְבּוֹ אָסוּר מִשּׁוּם סָפֵק וְכֵן הל' וְאֵינִי מֵבִין אַמַּאי הָוֵי סָפֵק הָא דַּאי הל' כְּרַבָּנָן אוֹ שֶׁמָּא שָׁאֲנִי רי"ו אע"ג דְּיִחִידָאָה הוּא קי"ל דְּנִימּוּקוֹ עִמּוֹ עכ"ל וְעַיֵּין בְּחִידּוּשֵׁי הַגָּאוֹן מוהר"ץ הִירְשׁ חִיּוּת לב"ק דַּף כ"ד.

דְּנָקִיט דְּאֵין הל' כרי"ו מֵחֲבֵרָיו וּמִיַּישֵׁב בְּזֶה קֻוּשְׁיַת הַתּוֹסָ' שָׁם גַּם בחי' מַצְּבָה אֵיתָן שָׁם כָּתַב דִּבְחִידּוּשָׁיו לְשַׁבָּת כָּתַב דְּהָעִיקָּר הוּא דְּלָא קיי"ל לרי"ו מֵחֲבֵרָיו וּבְשוּ"ת מַיִם חַיִּים ראפפוֹרט בחיו"ד סי' ל"ח לֹא הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים רִאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים בְּזֶה רַק הֵבִיא סֶוּגְיָא דְּעֵירוּבִין מ"ו ע"ב וְשֶׁמּוּכָח מִדִּבְרֵי תוס' בד"ה כר"י דלר"י בַּר אִידִי אֵין הל' כרי"ו מֵחֲבֵרָיו וְכָתַב דְּאַף לָמַ"ד דהל' כרי"ו מֵחֲבֵרָיו ה"ד הֵיכָא דְּלֵיכָּא פְּלוּגְתָּא דְּאָמוֹרָאֵי כמ"ש הַתּוֹסָ' בִּפְסָחִים מ"ח ד"ה ר' אוֹמֵר.

גַּבֵּי הל' כר' מֵחֲבֵרוֹ, וְעַיֵּין לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַחֵי"ת אוֹת ק"ח מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי ע"ד הָרַב לְשׁוֹן לְיִמּוּדִים, וּבְשוּ"ת פְּרָת יוֹסֵף לְהַגָּאוֹן מִסַּלָאנִים בסי' מ"ה כָּתַב הָרַב הַשּׁוֹאֵל דהל' כרי"ו מֵחֲבֵרָיו וְהַמְחַבֵּר הֶשִׁיבוֹ דְּאֵינוֹ בָּרוּר אִם הל' כרי"ו נֶגֶד רַבִּים כְּמוֹ שֶׁהֶאֱרַכְתִּי בחא"ח (אוּלַי הוּא בכת"י) דְּכַמָּה אָמוֹרָאִים לֵית לְהוּ הָנָךְ כְּלָלֵי יְעֻוָּיִן בַּיְרוּשַׁלְמִי דְּמַעֲשְׂרוֹת פֵּ"א

וּבַשֵּׁ"ס דִּידַן סַנְהֶדְרִין כ"ז וְגִטִּין ס"ו דִּשְׁמוּאֵל בְּמָקוֹם שֶׁנִּרְאָה לוֹ פּוֹסֵק כר"י וּכְשֶׁלֹּא נִרְאָה אֵינוֹ פּוֹסֵק עכ"ל, וְכֵן מוּכָח מִדְּהֲוָצְרֵךְ שְׁמוּאֵל בב"מ דַּף י"ב לִפְסוֹק הל' כרי"ו ולפי"ז צ"ל דמ"ש שְׁמוּאֵל בְּגִטִּין ס"ז ע"א דהל' כרי"ו גַּם לְגַבֵּי רַבִּים (שֶׁמִּזֶּה הוּא דפשיט"ל להנו"ב דְּגַם נֶגֶד רַבִּים הל' כרי"ו) סְבָרָא דְּרַבִּי הוּא דְּקָאָמַר וְלֵיהּ לָא ס"ל: וְהִנֵּה בְּיַד מַלְאָכִי הַנָּ"ל סְיֵּים דְּאַף דְּהָרַשְׁבָּ"א בחי' בפ' אוֹתוֹ וא"ב כָּתַב דהל' כרי"ו מֵחֲבֵרָיו.

מ"מ בתה"ב וְגַם בחי' בְּמָקוֹמוֹת אֲחֵרִים כָּתַב דְּאֵין הל' כרי"ו מֵחֲבֵרָיו וּסְמִי חֲדָא וכו' עי"ש, וּלְפִי הנר' לֹא זָכַר שֵׂר תשו' הָרַשְׁבָּ"א סי' ת"א דְּמִתְבָּאֵר דס"ל דהל' כר"י אַף נֶגֶד הַסְּתָם דְּהָוֵי רַבִּים והפר"ח בַּיּו"ד סי' ק"י ס"ק מ"ט ד"ה עוֹד וכו' תָּמַהּ בֶּאֱמֶת ע"ד הָרַשְׁבָּ"א הַלָּלוּ כְּמוֹ שֶׁתָּמַהּ בסי' פ' ע"ד הָרַשְׁבָּ"א שבפ' או"ב הַנָּ"ל וְצָרִיךְ לְהִתְיַשֵּׁב בְּסִתִּירַת דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א בְּכָל כִּי הַאי גַּוְונָא הֵי מִנַּיְיהוּ עָבְדִינַן עִיקָּר, וְעַיֵּין בְּמַה שֶׁרָשַׁמְתִּי בְּקֻונְטְרֵס כְּלָלֵי הַפּוֹסְקִים סי' יו"ד אוֹת ב'.

וְעַיֵּין עוֹד בְּשוּ"ת פְּרָת יוֹסֵף הַנָּ"ל בסי' י"ו דַּף ל"ח ע"ג דְּבַתְּחִלָּה הוק' לוֹ ע"ד הָרַמְבַּ"ם בפיה"מ סוֹף תְּרוּמוֹת דְּלָא כר"י וע"ד הָאַחֲרוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ דהל' כר"י מֵחֲבֵרוֹ וְלֹא מֵחֲבֵרָיו מִשֵּׁ"ס דְּגִטִּין ס"ז ע"א (הֵיא הוֹכָחַת הנו"ב הַנָּ"ל) דְּפָסַק שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם רַבִּי כרי"ו אַף בְּמָקוֹם רַבִּים מְשׁוּם דְּנִימּוּקוֹ עִמּוֹ וְשׁוּב הֵבִיא שֵׁ"ס דְּחֻלִּין דַּף קל"ז אָמַר ר' אִלְמָלֹא וכו' ר' יוֹחָנָן מִפִּי שְׁמוּעָה וכו', וְכָתַב דר' יוֹחָנָן וּשְׁמוּאֵל פְּלִיגִי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי אִי הל' כרי"ו נֶגֶד רַבִּים והל' כר"י נֶגֶד שְׁמוּאֵל וְלָא קיי"ל כרי"ו נֶגֶד רַבִּים עי"ש מַה שֶּׁצִּדֵּד בְּדַעַת שְׁמוּאֵל בָּזֶה וְלֹא זָכַר סֵוּגְיָא דְּגִטִּין דַּף ס"ו ע"בוְעַיֵּין בְּשוּ"ת צִיּוֹן סי' צ"ד מ"ש בְּדַעַת שְׁמוּאֵל וְגַם לְעִנְיַן פְּסַק הֲלָכָה אֵיךְ נִנְקוֹט: וְרָאִיתִי לְהַגָּאוֹן מוהרי"א נ"י בסה"ב עַמּוּדֵי אֵשׁ בסי' ד' כְּלָל י"ב הֶאֱרִיךְ מְאֹד בְּעִנְיָן זֶה הִפְלִיא עֵצָה הִגְדִּיל תּוּשִׁיָּה הֵן הֶרְאָה אֶת כְּבוֹדוֹ וְאֶת בְּקִיאוּתוֹ הַנִּפְלָא וְלֹא יָכוֹלְתִּי לְהַעֲמִיק בִּדְבָרָיו כִּי בָּא לוֹ בַּאֲרֻכָּה מֵעִנְיַן לְעִנְיָן וְחוֹזֵר לְאוֹתוֹ עִנְיָן כְּדַרְכּוֹ בַּקֹּדֶשׁ.

רַק אֶת זֶה אַגַּב רִיהְטָאִי חָזִיתִי וַאֲסַפְּרָה אֲשֶׁר בְּדַף ל"ג סוֹף ע"ד כָּתַב דְּמָצָא בִּירוּשַׁלְמִי תְּרוּמוֹת פ"ג ה"א דְּגֵרִים הֲלָכָה כר"י מֵחֲבֵרוֹ וכ"ה בְּרַמְבַּ"ן עה"ת בְּפָרָשַׁת יִתְרוֹ עַל פָּסוּק לֹא יִהְיֶה לְךָ ובהג"א בְּפֶרֶק יֵשׁ נוֹחָלִין סי' ל"ז וכו' עי"ש, וּלְפִי הַנִּרְאֶה בַּיְרוּשַׁלְמִי שֶׁלְּפָנֵינוּ כָּתוּב הֲלָכָה כרי"ו מֵחֲבֵרוֹ וּמִתְיַישֵּׁב תְּמִיהַת הַיָּפֶה עֵינַיִם ע"ד הַיְרוּ' אֶלָּא דמ"מ כֵּיוָן דְּבִפְנֵי מֹשֶׁה שָׁם גֵּרִיס מֵחֲבֵרָיו הָיָה לוֹ לְהָעִיר בָּזֶה.

וְאוּלַי גַּם בפ"מ שֶׁלְּפָנֵינוּ כָּתוּב מֵחֲבֵרוֹ. עוֹד רָאִיתִי שָׁם בִּתְחִלַּת הָאוֹת שהק' בחי' רָז"ה עמ"ש הָרַמָ"א יו"ד סי' כ"ח דְּיֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק בבופל"י אִם הוּא חַיָּה וְיכַסֶּה בְּלֹא בְּרָכָה דַּהֲלֹא פְּלוּגְתָּא דר"י ות"ק הוּא והל' כת"ק וא"כ א"צ לְכַסּוֹת כְּלָל דְּכָל הַפָּטוּר מִן הַדָּבָר וְעוֹשֶׂה נִקְרָא הֶדְיוֹט וּלְיַישֵּׁב קֻושְׁיָא זוֹ חָשַׁשׁ זְרוֹעוֹ לְהוֹדִיעַ כִּי כַּמָּה גְּאוֹנִים פּוֹסְקִים כרי"ו אֲפִילּוּ מֵחֲבֵרָיו שכ"ה דַּעַת ר"ח וְרַשְׁ"י וְתוֹסְ' תַּעֲנִית כ"ח ע"א וְגַם בא"ז הֵבִיא דַּעַת הַגְּאוֹנִים ורשב"ן כֵּן לָכֵן פָּסַק הָרַמָ"א דְּיכַסֶּה בְּלֹא בְּרָכָה.

וּתְמִיהַנִי עָלָיו דְּכָל רָז לָא אָנִיס לֵיהּ אֵיךְ נָעְלַם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי רַבֵּינוּ הב"ח בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק בְּאוֹתוֹ מָקוֹם בסי' כ"ח ס"ה שכ' דְּכֵיוָן דְּלָא אַפְּסִיקָא הִלְכְתָא בְּהֶדְיָא אִם שׁוֹר הַבָּר מִין חַיָּה אוֹ בְּהֵמָה וכו' אָזְלִינַן לְחוּמְרָא וְעוֹד דְּלָא בְּרִיר לָן אִם הַבּוּפְלָא הוּא שׁוֹר הַבָּר וכו' ע"כ לְעִנְיָנֵינוּ וְהַדָּבָר בָּרוּר לְפִי זֶה דבמח"ב הַחַי הָרָזָ"ה אֵין מָקוֹם לִדְבָרָיו כְּלָל דְּוַדַּאי דִּין

הַבּוּפְלָא אָתֵי לכ"ע דְּלָמָ"ד דהל' כר"י נָגֶד ת"ק הָא וַדַּאי בָּעֵי כִּיסּוּי וְלָמָ"ד נָמֵי דהל' כת"ק מ"מ כֵּיוָן דְּלָא בְּרִירָא לָן אִי זֶה הוּא שׁוֹר הַבַּר שֶׁנֶּחְלְקוּ בּוֹ ר"י ות"ק וַדַּאי אִית לָן לְמֵיזַל לְחוּמְרָא לְהַצְרִיכוֹ כִּיסּוּי, וּבְלֹא בְּרָכָה כְּדִין כָּל הַסְּפֵקוֹת בְּמִידֵי דאו' וְיָפֶה פָּסַק הָרַמָ"א מֹשֶׁה אֱמֶת וְתוֹרָתוֹ אֱמֶת דְּלֹא כמ"ש בחי' הָרָזָ"ה דהו"ל פָּטוּר מִן הַדָּבָר וכו' אַף גַּם דְּלָא כְּדִבְרֵי רַב חֲבִיבִי בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל שְׁמוֹ נר"ו דְּמִשּׁוּם דְּיֵשׁ פּוֹסְקִים כרי"ו נֶגֶד ת"ק הוּא דְּהַצְרִיךְ כִּיסּוּי.

אֶלָּא אַף גַּם לְמָאן דפשיט"ל דְּאֵין הֲלָכָה כר"י מֵחֲבֵרָיו הַדִּין כֵּן וַאֲנִי אָמַרְתִּי בְּחַפְּשִׂי בְּסֵפֶר ש"ץ וְרָאִיתִי בתב"ש שָׁם שֶׁהֶחֱזִיק במ"ש הַב"ח דְּיֵשׁ סָפֵק אִם זֶהוּ שׁוֹר הַבַּר שֶׁנֶּחְלְקוּ ר"י ות"ק עי"ש. וְגַם עמ"ש החי' רָזָ"ה הַנָּ"ל רָאִיתִי שֶׁכְּבָר הֶוְשַׁג מִמָּרָן חִידָּ"א בס' שִׁיּוּרֵי בְּרָכָה יו"ד סי' כ"ח דְּאֵין שׁוּם קֻושְׁיָא וּתְמִיהָא עַל הָרַמָ"א וְהַדְּבָרִים פְּשׁוּטִים כמ"ש בַּ"ח ותב"ש וְתֵימַהּ עַל יְדִידֵינוּ עֶלְיוֹן שֶׁנֶּעֱלַם מִמֶּנּוּ כָּל זֶה, וְעַיֵּן פַּחַד יִצְחָק בָּאוֹת הָרֵי"ש הנד"מ בְּדַף צ"ו ע"א עַד דַּף צ"ט, וְכָתַב שָׁם בְּשֵׁם מָרָן בִּכְלָלָיו וְהַשְׁלָ"ה דְּמִמַּה שֶׁאָמְרוּ הל' כר' יוֹסִי מֵחֲבֵירוֹ מוּכָח דְּלָא כְּנֶגֶד רַבּוֹ: קיז הֲלָכָה כְּמַאן דְּשָׁקִיל וְטָרֵי הַשַּׁ"ס אַלִּיבֵּיהּ אִי נָקִיטִינַן הָכִי אוֹ לֹא וּבְאֵיזֶה עִנְיָן שַׁיָּיךְ לוֹמַר כֵּן הֶאֱרִיךְ בְּכָל זֶה בְּיַד מַלְאָכִי עי"ש כסי' ת"ט ות"י ותי"א נִפְלָאוֹת תּוֹרָתוֹ וּמָרָן חִידָּ"א בְּיָעִיר אֹזֶן בְּמַעֲרֶכֶת הַמַּ"ם אוֹת א' נָשָׂא וְנָתַן בֶּאֱמוּנָה עַל דִּבְרֵי שֵׁנִי שְׂרֵי צְבָאוֹת יִשְׂרָאֵל בס' י"מ הַנָּ"ל, וע"ע בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה יו"ד סי' ס' אוֹת ב' וּבְסֵפֶר יָשָׁרִי לֵב דַּף קי"ג אוֹת א' כָּתַב דְּהָרַב יַד מַלְאָכִי הֶעֱלָה דקי"ל כְּמַאן דשקו"ט הש"ם אַלִּיבֵּיהּ וְאוּלָם הג' חק"ל יו"ד ח"א סי' ר"ט הֶעֱלָה דְּאֵין כְּלָל זֶה מֻוְסָכָם עכ"ל וּלְפִי הַנִּרְאֶה כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר דבחק"ל הֵבִיא דַּעַת הָרַבִּה פּוֹסְקִים דְּסָבְרִי דְּאֵין הֶכְרֵעַ מהשקו"ט שבהש"ס דְּהָכִי הִלְכְתָא דאל"כ מַאי קָאָמַר דבחק"ל הֶעֱלָה דְּאֵין כְּלָל זֶה מֻוְסָכָם הֲלֹא גַּם הָרַב יַד מַלְאָכִי לֹא נֶעֱלָם מִמֶּנּוּ שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה חוֹלְקִים אֶלָּא שכ' דְּלָא נָקִיטִינַן כְּוָתַיְיהוּ שכ"כ בְּמִסְכֶּנְתּוֹ בְּדַף צ"ג סוֹף ע"א דְּדַעַת רה"ג וִישִׁיבָתוֹ וּלְדַעַת הכנה"ג וְהָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם ור"ח וְסֵפֶר אֲגוּדָה וְהָרַמְבַּ"ן וְהַמַּרְדְּכַי וְהָרָאָבָ"ד וְהָרָ"ן והנ"י וה"ה והכ"מ ורש"ל וּבְאַר שֶׁבַע גְּדוֹל כֹּחַ השקו"ט שֶׁבַּשַּׁ"ס לִפְסֹוק הֲלָכָה אֲפִילּוּ בְּיָחִיד נֶגֶד רַבִּים וְכֵינָן שֶׁלֹּא נִרְאֶה בַּעֲלִיל מַאן דְּפָלִיג בְּהָא אֶלָּא ר"י מִטָּרָאֲנִי וְהָרֹא"שׁ נָקִיטִינַן כְּדִבְרֵי הַמְרֻבִּין עי"ש הֲרֵי דְּאַף הוּא רָאָה שֶׁיֵּשׁ חוֹלְקִים וא"כ בעכ"ל דהחק"ל לְטַפּוֹיֵי אַתָּא דְּאִיכָּא נָמֵי פּוֹסְקִים אֲחֵרִים דְּסָבְרִי כרימ"ט וְהָרֹא"שׁ וְהָרַב מוהרא"י שֶׁהוּבָא בי"מ כָּתַב דְּגַם הָרֹא"שׁ קָאֵי בְּשִׁיטַת רֹוב הַפּוֹסְקִים הַנָּ"ל זוּלַת הר"י מִטָּרָאֲנִי דְּחוֹלֵק בָּזֶה וְאֵין טַעַם לִדְבָרָיו זַ"ל וְזֶה דָּוְקָא אִם השקו"ט הוּא לְעִנְיַן נַפְקוּתָא דְּדִינָא אֲבָל אִם הוּא מֵחֲמַת אֵיזֶה קֻושְׁיָא שֶׁיֵּשׁ עָלָיו וּמִתְרַצִּים דְּבָרָיו אֵין לוֹמַר שֶׁפּוֹסְקִים כְּמוֹתוֹ מדשקו"ט אַלִּיבֵּיהּ שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הָאָמוֹרָאִים לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הַקְּדָמוֹנִים עכ"ד בְּמַסְקָנָתוֹ בְּדַף צ"ז ע"ב.

וְעַיֵּן בִּימֵי שְׁלֹמֹה דַּף ע"ד ע"ד וּלְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת ק"ל סק"ד וי"ג וס"ק ט"ז וּכְבָר כָּתַבְתִּי קְצָת בָּזֶה עי"ש. וּלְעֵיל בְּמַעֲרֶכֶת הב' אוֹת ס"ו כָּתַבְתִּי לְעִנְיַן אִי בָּעֵי הַשַּׁ"ס אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּלָא קי"ל כְּוָתַיְיהוּ עי"ש וְרַבֵּינוּ מוהרלנ"ח בִּפְסַק הַסְּמִיכָה בְּדַף ע"ו ע"ב (מִדְּפוּס לָעמְבֶּערְג קוֹדֶם ד"ה עוֹד כָּתַב וְזַ"ל שָׁאוּלַי אֵיזֶה מַר נָפַשׁ וכו') הָאֱרִיךְ קְצָת לְהַסְבִּיר בְּאֵיזֶה עִנְיָן שַׁיָּיךְ לוֹמַר מדשקו"ט אַלִּיבֵּיהּ הל' כְּוָתַיְיהוּ עי"ש: רֵיחַ הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הַמֵּיקֵל בְּאָבֵל מוּדַעַת זֹאת דקי"ל הָכִי אַף בַּפּוֹסְקִים כִּדְמוֹכַח מִדִּבְרֵי מָרָן הב"י בסי' שצ"ו וכ"כ מוהרח"ש בח"ג סי' נ' וְשוּ"ת דִּבְרֵי אֱמֶת סי' ב' ומוהרי"ז בגו"ר יו"ד כְּלָל ה' סי'

ט' נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּזֶה אַף בַּפּוֹסְקִים אַחֲרוֹנִים והגו"ר שָׁם סי' יו"ד הִסְכִּים עִמּוֹ וְכָתַב דִּכְלָל זֶה מְהַנִּי אַף בְּיָחִיד נֶגֶד רַבִּים כ"כ בברכ"י יו"ד סי' שצ"ז.

ובדב"א שָׁם כ' דְּנִרְאֶה מִדִּבְרֵי מָרָן ב"י סי' שפ"ז דְּאַיְתֵי אַף בַּפּוֹסְקִים שכ' כֵּיוָן שֶׁהָרָאָב"ד וְרַמְבַּ"ן וְהָרֹא"שׁ מַסְכִּימִים לְדַעַת אַחַת הָכִי נָקִיטֵי' וכ"ש שֶׁמְּקַלִּים והל' כמ"ב וְזֶה יֵשׁ לְדַחוֹת דְּאַדְּרַבָּה מַשְׁמַע דְּאִם הָיוּ מַחְמִירִים ג"כ הָוָה נָקִיטֵי' כְּוָותַיְיהוּ שֶׁהֵם נֶגֶד הָרַמְבַּ"ם.

וְאִי ס"ל הַאי כְּלָלָא בַּפּוֹסְקִים הֲלֹא גַּם בָּרַבִּים וְיָחִיד הו"ל לִפְסֹק כְּיָחִיד וְהָכִי הול"ל וּלְעִנְיַן הֲלָכָה נָקִיטֵי' כְּדִבְרֵי המ"ב וכ"ש שֶׁהֵם רַבִּים הַמְקִלִּים, וּבְסִימָן שפ"ט כ' ומ"מ הו"ל רֵיבָ"א יְחִידָאָה וְעוֹד שֶׁהוּא מַחְמִיר בְּאָבֵל וְלָא קי"ל כְּוָותֵיהּ.

מַשְׁמַע דְּאַף אִם לֹא הָיוּ הַחוֹלְקִים רַבִּים הָוָה נקי' דְּלָא כְּרֵיבָ"א מִשּׁוּם כְּלָלָא דהל' כדהמ"ב, וְשָׁם בד"ה וּלְעִנְיַן הֲלָכָה הו"ל הָרָאָב"ד יָחִיד וַהֲלָכָה כְּרַבִּים וְהַיְינוּ לְהַחְמִיר מַשְׁמַע דְּלָא נָקִיטֵי' כְּיָחִיד הַמֵּיקֵל וְשָׁם בְּסוֹף הסי' בד"ה ומ"ש רַבֵּינוּ שֶׁהָרַמְבַּ"ם וכו' מ"מ כֵּיוָן שֶׁהָרַמְבַּ"ן וְהָרֹא"שׁ מַסְכִּימִים לְדַעַת אַחַת הָכִי נָקִיטֵי' דְּרַבִּים נִינְהוּ (נֶגֶד הָרַמְבַּ"ם הַמֵּיקֵל) וְעוֹד דְּמִסְתַּבֵּר טַעְמַיְיהוּ וכו' וּבְסוֹף סי' שמ"ב וּלְעִנְיַן הֲלָכָה נָקִיטֵי' כְּדִבְרֵי המ"ב הַיְינוּ כְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ן וּמַשְׁמָעוּת דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם נֶגֶד סְבָרַת הָרֹא"שׁ וְהַטּוּר (וכ"פ בש"ע וְנִרְשַׁם בבאהג"ו כמ"ש הַטּוּר בְּשֵׁם אָבִיו.

וּלְפִי הַנִּרְאֶה הוּא ט"ס וצ"ל דְּלֹא כמ"ש הַטּוּר וכו') וּבְרֵישׁ סי' שע"ח כ' הל' כדהמ"ב שֶׁהֵם הָרֹא"שׁ וסה"מ וְהַטּוּר נֶגֶד הַתּוֹסָ' וּמַשְׁמָעוּת דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם (וְעַיֵּין מ"ש בְּקֶונְטְרֵס אֲסִיפַת הַדִּינִים מַעֲרֶכֶת אֲבֵלוּת אוֹת ק"ב ע"ד הג' הָעֶמֶק שְׁאֵלָה בָּזֶה) וּבְסִימָן ש"ץ ד"ה ומ"ש בְּשֵׁם הָרִי"ף וכו' וּלְעִנְיַן הל' כֵּיוָן שֶׁהָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם מַסְכִּימִים לְדַעַת אַחַת הָכִי נָקִיטֵי'.

ר"ל לְהָקֵל נֶגֶד רַשׁ"י וְתוֹסָ' וְרַמְבַּ"ן וְהָרֹא"שׁ וְטוּר וְלֹא בָּא בְּכֹחַ הַכְּלָל רַק מַשְׁמַע דְּמִשּׁוּם שֶׁהֵם שְׁנַיִם מֵהָעַמּוּדֵי הַהוֹרָאָה פָּסַק כֵּן. וְאַף אִם הָיוּ מַחְמִירִים הָיָה פּוֹסֵק כְּמוֹתָם וְעַיֵּין בְּסוֹף ד"ה תַּנְיָא בְּשֵׁם וכו' וּלְעִנְיַן הֲלָכָה כֵּיוָן שֶׁהָרִי"ף וְרַמְבַּ"ם מַסְכִּימִים לְדַעַת אַחַת הָכִי נָקִיטִינַן וְהַיְינוּ לְהַחְמִיר נֶגֶד הרי"ץ גִּיאָת ובה"ג וסה"מ, א"כ מוּכָח דמ"ש בד"ה ומ"ש בְּשֵׁם הָרִי"ף וכו' לָאו מִשּׁוּם דס"ל דְּהַכְּלָל הוּא גַּם בַּפּוֹסְקִים אֶלָּא מִשּׁוּם דְּהֵם שְׁנֵי עַמּוּדֵי הַהוֹרָאָה.

וְשָׁם בְּרֹאשׁ הַסִּימָן וּלְעִנְיַן הֲלָכָה כֵּיוָן שֶׁהָרַמְבַּ"ם וְהָרָאָב"ד מַסְכִּימִים לְדַעַת אַחַת הָכִי נָקִיטִינַן (לְהַחְמִיר לֶאֱסוֹר לְסַפֵּר שֵׂעָר שֶׁמְּעַכֵּב אֶת הָאֲכִילָה) וּמִדְּלָא צַיְירַךְ גַּם דַּעַת הרי"ץ גִּיאָת מַשְׁמַע דְּדַעְתּוֹ לִפְסֹק לֶאֱסוֹר בְּלֵיל ל' יוֹם וְזוֹ אַחַת מִן הַהֲלָכוֹת שֶׁחָזַר בּוֹ רַבֵּינוּ הב"י שבש"ע פָּסַק כהרי"ץ גִּיאָת ועי"ש בבאהג"ר וש"כ שֶׁתָּמְהוּ בָּזֶה ולענ"ד יוֹתֵר יֵשׁ לְתָמֹהַּ עמ"ש בב"י דְּנָקִיטִינַן כְּהָרַמְבַּ"ם וְהָרָאָב"ד דְּמַשְׁמַע דְּהוּא מִשּׁוּם דְּהָוֵי רַבִּים נֶגֶד רַמְבַּ"ן.

וְתֵימָא דְּאַף אִי נִימָא דהל' כמ"ב לֹא נֶאֱמַר בַּפּוֹסְקִים בְּיָחִיד וְרַבִּים הו"ל לְמִינְקַט כהריצ"ג ובה"ג דְּמֻוָּתָר לְאַחַר ז' דַּהֲווּ תְּרֵי וּתְרֵי וּמַה גַּם דְּהָרַמְבַּ"ן מְסַיֵּעַ לְהוּ בְּהָא. וּקְצָת מַשְׁמַע דְּגַם הַטּוּר ס"ל כֵּן דְּכֵיוָן דְּלֹא הֵבִיא שֶׁדַּעַת הָרַמְבַּ"ם כְּהָרָאָב"ד רַק כ' סְבָרַת הָרָאָב"ד דְּאוֹסֵר כָּל ל' יוֹם וכ' דהרינ"ג ובה"ג מַתִּירִים אַחַר ז' וְשֶׁהָרַמְבַּ"ן מַתִּיר תּוֹךְ ז' א"כ מַשְׁמַע דִּלְכָל הַפָּחוֹת דַּעְתּוֹלִפְסֹק דְּלָא כְּהָרָאָב"ד הָאוֹסֵר כָּל ר' וּמַדּוּעַ יִפְסֹק מָרָן לְהַחְמִיר

בַּאֲבֵלוּת, וּבְסִי' שצ"ט ד"ה ומ"ש וּלְאַחַר שֶׁיִּקָּבֵר וכו' וּלְעִנְיַן הֲלָכָה נְקִיטִינַן כְּוָתַיְיהוּ דְּרַבִּים נִינְהוּ.

וְגַם כִּי בה"ג שֶׁדְּבָרָיו ד"ק סָבַר כֵּן ע"כ (דִּבְרֵי בה"ג הֵם שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסָ' כְּתֻבּוֹת דַּף ד' ע"א וְהָרֹא"שׁ שָׁם כמ"ש בב"י וְכָתְבוּ בִּשְׁמוֹ דְּלָא אָמְרוּ הֲלָכָה כדהמ"ב אֶלָּא בִּתְנָאִים וְלֹא בְּאָמוֹרָאִים אֲשֶׁר מִדִּבְרֵי בה"ג אֵלּוּ לָמְדוּ קַצָּת פּוֹסְקִים דְּלֵיתֵיהּ לְהַאי כְּלָלָא בַּפּוֹסְ' מכ"ש דְּאָמוֹרָאִים) וְאִי ס"ל לְמָרָן דְּאִיתֵיהּ לְהַאי כְּלָלָא בַּפּוֹסְקִים מַאי קָאָמַר דְּהִלְכְתָא כְּוָתַיְיהוּ דְּרַבִּים נִינְהוּ הֲלֹא גַּם לִגְבֵי רַבִּים אִתְּמַר הַאי כְּלָלָא וְעוֹד שָׁם בְּסוֹף ד"ה ר"ה וכו' כ' וּלְעִנְיַן הֲלָכָה כֵּיוָן שֶׁהָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ וא"ז מַסְכִּימִים לְדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ן הָכִי נְקִיטִינַן ע"כ וְהַיְינוּ לְהָקֵל וְלֹא הִזְכִּיר כְּלָל מִטַּעַם דהל' כדהמ"ב.

וּבְסוֹף סי' ת"א וְז"ל וְלִנְהוֹג אֲבֵלוּת בְּפוּרִים נְקִיטִינַן כְּהָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"שׁ דְּרַבִּים נִינְהוּ וּבָתְרַאֵי וּמְקִילִי בַּאֲבֵלוּת ע"כ וּבְסִי' שצ"ו (שֶׁהִזְכִּיר בברכ"י) כ' הָא קי"ל הל' כְּבָתְרַאֵי וקי"ל הל' כדהמ"ב הֵילְכָךְ נְקִיטִינַן כְּהָרֹא"שׁ וְהַטּוּר לְהָקֵל וְהַיְינוּ נָגֵד מוהר"ם והגמי"י ורי"ו עי"ש הִנֵּה אַף דְּיֵשׁ רַבִּים נָגֵד סְבָרַת הָרֹא"שׁ נָקִיט כְּהָרֹא"שׁ וּמַשְׁמַע דְּעִיקַּר טַעְמוֹ מִשּׁוּם דְּמֵיקֵל הוּא דְּאִילּוּ מִטַּעַם הל' כְּבָתְרַאֵי הֲרֵי הרי"ו בָּתְרָא הוּא א"ו מַשְׁמַע דמ"ש הל' כְּבָתְרַאֵי ר"ל לְגַבֵּי מוהר"ם וְאִי מִשּׁוּם דרי"ו בָּתְרָא לְגַבֵּי הָרֹא"שׁ הֲרֵי נְקִיטִינַן הל' כדהמ"ב: הִנֵּה מִכָּל הנז"ל מוּכָח דְּאֵין לָנוּ לְהַחֲלִיט בְּדַעַת מָרָן דס"ל דְּאִיתֵיּ לְהַאי כְּלָלָא גַּם בְּפוֹסְקִים אוֹ דס"ל דְּלֵיתֵיּ בַּפּוֹסְקִים דְּיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנִּרְאֶה כֵּן וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁאֵין נִרְאֶה כֵּן וְהָרַמָ"א בד"מ סי' ש"ץ אוֹת ה' כָּתַב וְז"ל וְנִרְאֶה דאע"ג דהל' כדהמ"ב מ"מ כֵּיוָן דְּרַבִּים חוֹלְקִים דְּהַיְינוּ רַשְׁ"י וְתוֹסָ' וְהָרַמְבַּ"ן וְהָרֹא"שׁ הֲלָכָה כְּרַבִּים וכ"ש דְּהַבָּתְרַאי הִקְשׁוּ ע"ד הָרִי"ף וכ' שֶׁדִּבְרֵי רַשְׁ"י עִיקָּר דְּהָכִי נְקִיטִינַן עכ"ל גִּילָּה דַּעְתּוֹ דְּנָגֵד רַבִּים לֵיתֵיהּ לְהַאי כְּלָלָא בַּפּוֹסְקִים.

וְהָרַב בַּ"ח בסי' שצ"ו כָּתַב לְדַעַת רי"ו דְּאַף אִי אִיתֵיהּ לְהַאי כְּלָלָא בַּפּוֹסְ' מִיהוּ אִם הָרַב מַחְמִיר וּמְקַוְּבָל כֵּן מֵרַבּוֹתָיו וְהַתַּלְמִיד מֵיקֵל בְּזֶה אָמְרִינַן אֵין הל' כְּתַלְמִיד במקו"ר וכו' עי"ש וּמַשְׁמַע מִדְּבָרָיו דְּגַם הוּא מוֹדֶה דְּאִיתֵיּ לה"כ בְּעָלְמָא.

וכ"ן ממ"ש בב"ח סוֹף סי' ת' וּלְעִנְיַן הל' וכו' דְּרַבִּים נִינְהוּ וְתוּ דהל' כדהמ"ב עכ"ל נִרְאֶה דר"ל דְּאַף אִם לֹא הי' לָנוּ הֶכְרֵחַ מִטַּעַם שֶׁהֵם רַבִּים הי' לָנוּ לְהַכְרִיעַ מִטַּעַם דהל' כדהמ"ב אֶלָּא דממ"ש בְּתִשּׁוּ' ה"ד בְּכֶרֶם שְׁלֹמֹה (חאאס) בְּסוֹף הִלְכוֹת קְרִיעָה נִרְאֶה דְּלֵית לֵיהּ הַאי כְּלָלָא בַּפּוֹסְקִים שכ' וְז"ל וּבְתִשּׁוּ' הַבַּ"ח כָּתַב דְּרַק בִּפְלוּגְתָּא דְּתַנָּאֵי הל' כדהמ"ב וַאֲפִילּוּ אוֹתָם שכ' בַּפּוֹסְקִים הל' כדהמ"ב אֵינוֹ ר"ל כָּל חָכָם שֶׁיִּרְצֶה אֶלָּא דַּוְקָא שֶׁהוּא מֵיקֵל קַוָּלָא שֶׁהֵיקִילוּ בָּהּ חֲכָמִים הָרֹאשׁוֹנִים וְעַיֵּין תוס' כְּתֻבּוֹת דַּף ד' ע"א ד"ה אֶלָּא וּמְבֹאָר נִגְלֶה דְּלָא ס"ל כמוהרי"ז שֶׁהֵבִיא בברכ"י שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ זֶה בַּפּוֹסְקִים אַחֲרוֹנִים.

ובד"א סי' ב' הַנַּ"ל כָּתַב דהכנה"ג סי' שפ"ז כ' דְּמִדִּבְרֵי מָרָן הב"י נִרְאֶה דִּנְקִיטָ' כֵּן בַּפּוֹסְקִים ושהמ"ב וּמְקוֹר בָּרוּךְ ס"ל הָכִי. אַךְ מוהרשד"ם ומוהרא"ש ומוהרי"ל פָּסְקוּ לְחוּמְרָא וכ"ד מוהריט"ץ וְזָקֵ"א וכ"ן דַּעַת מוהרלנ"ח וכ' דבשכנה"ג סוֹף הל' חוה"מ הָעֶלָּה דְּאַף בַּפּוֹסְקִים אָמְרִינַן הכמ"ב וכ"נ דַּעַת הדב"א עי"ש וְסֵפֶר כנה"ג ושכנה"ג הַנַּ"ל אמ"א אַךְ רָאִיתִי מ"ש בִּכְלָלִים מִדִּרְכֵי הַפּוֹסְקִים להכנה"ג שֶׁנִּדְפְּסוּ בְּמָגִינֵי אֶרֶץ דְּפוּס זִיטָאמִיר בָּאוֹת צ"א אַחַר שֶׁהֵבִיא מ"ש מוהרשד"ם ומוהרא"ש דל"א בַּפּוֹסְ'.

כ' וְז"ל וַאֲנִי דִּקְדַּקְתִּי בִּתְשׁוּ' מִדִּבְרֵי מָרָן הב"י בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת דס"ל דְּבַפּוֹסְקִים אָמְרִינַן הכדהמ"ב ע"כ נִרְאֶה דַּעְתּוֹ קָצַת דְּנוֹטָה לְהַסְכִּים לָזֶה. וְכֵן רָאִיתִי בְּשׁוּ"ת אֹהֶל יִצְחָק יו"ד סי' ל"ו וסי' ל"ז שֶׁיִּיחֵס להכנה"ג ושכנה"ג הַנָּ"ל דס"ל הל' כהמ"ב אַף בְּפוֹסְקִים וכ' שכ"ד בֵּית דָּוִד וְכָרֶם שְׁלֹמֹה ושו"ג וְכֵן הוּא דַּעְתּוֹ עי"ש וּבְסִי' ל"ה.

וְכֵן כָּתַב בְּשֻׁמּוֹ בְּשׁוּ"ת מָגֵן שָׁאוּל סוֹף סִימָן כ"ג וכ"נ דַּעְתּוֹ: וְעַל דִּבְרֵי הָרַמָ"א בד"מ סי' ש"צ הַנָּ"ל רָאִיתִי בְּמִסְגֶּרֶת הַשֻּׁלְחָן סי' שפ"א אוֹת ו' שֶׁהֵבִיא שׁוּ"ת חַיִּים שָׁאַל שכ' ע"ד וְז"ל ומ"ש מור"ם בד"מ כֵּיוָן דְּרֹבִּים חוֹלְקִים נָקִיטִינַן כְּוָותַיְיהוּ לְיִשְׁרֵי לָן מַר דַּהֲלָכָה כדהמ"ב וַדַּאי אַף אִי נְפִישִׁי טְפֵי הַמַּחְמִירִים דְּאִי לָא מַאי אַהֲנֵי כְּלָלָא הֲרֵי בלא"ה אִי נָמֵי הָווּ פַּלְגָא וּפַלְגָא סד"ר לְקֻלָּא וּבַשֵּׁ"ס הָלַךְ אַחַר הַמֵּיקֵל וכ"כ הגו"ר כְּלָל ה' סי' יו"ד וכו' ע"כ וְגַם הַמִּסְגֶּרֶת הַשֻּׁלְחָן הַנָּ"ל מַסְכִּים לָזֶה דהל' כמ"ב בְּפוֹסְקִים וְנָגֵד רַבִּים עי"ש וְעַיֵּין ברכ"י א"ח סוֹף סִימָן תקמ"ח וְשָׁם במחב"ר נִתְנוֹכַח עִם רַב אֶחָד אִם אִיתֵּיהּ לְהַאי כְּלָלָא בְּיָחִיד נָגֵד רַבִּים וְעַיֵּין מ"ש ע"ד בְּמִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ בח' הַתְּשׁוּ' סי' י"א דְּאֵין ס' דְּכֻלָּל זֶה אִיתֵּיהּ גַּם בְּיָחִיד נָגֵד רַבִּים כְּמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ הגו"ר מֵהַשַּׁ"ס בְּעֵירוּבִין ומ"ק וְשָׁם שקו"ט ע"ד שׁוּ"ת זֶרַע אֱמֶת ח"ב סִימָן קס"א עיש"ב.

ובזר"א הַנָּ"ל אַחַר שֶׁהֶאֱרִיךְ מְאֹד בְּעִנְיָן זֶה וְהֵבִיא דִּבְרֵי מָרָן הב"י בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת דְּבִקְצָתָם נִרְאֶה דְּדַעְתּוֹ לִפְסֹק כמ"ב בְּפוֹסֵ' וּבִקְצָתָם נִרְאֶה בְּהֵיפֶךְ וְגַם שֶׁיֵּשׁ לְתָמְהַּ אֵיךְ אִישְׁתְּמִיט מִגֵּיהּ דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ בפ"ק דִּכְתֻבּוֹת שֶׁכָּתְבוּ בְּשֵׁם בה"ג דל"א כְּלָל זֶה אֶלָּא בִּתְנָאִים.

וְתֵימַהּ לוֹמַר דְּלָא חָשׁ לְדִבְרֵיהֶם וּבְפֶרֶט שכ"כ בה"ג שֶׁדְּבָרָיו ד"ק וכו' (הי' לוֹ לְהַזְכִּיר דִּבְרֵי מָרָן בב"י סִימָן שצ"ט הַנָּ"ל דְּחָבַב בְּזֶה הָעִנְיָן דִּבְרֵי בה"ג כמ"ש הָרוֹאֶה) וְלָכֵן כָּתַב דְּאֵין כַּוָּנַת מָרָן לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכְלַל זֶה גַּם בַּפּוֹסְקִים אֶלָּא דַּוְקָא בְּמַחֲלוֹקֶת שָׁקוּל וכו' וּמַסִּיק דְּיֵשׁ לָחוּשׁ לס' בה"ג דל"נ כְּלָל זֶה בְּאָמוֹרָאִים וּבַפּוֹסְקִים.

וכ"ז בְּיָחִיד מֵיקֵל נָגֵד רַבִּים אֲבָל בְּרַבִּים וְרַבִּים אַף בַּפּוֹסְקִים אָמְרִינַן הל' כדהמ"ב דְּבַשַּׁ"ס הָלַךְ אַחַר הַמֵּיקֵל. ועד"ז יל"פ דַּעַת מָרָן ב"י ע"כ עי"ש וכ"כ שָׁם בְּסוֹף סִימָן קנ"ד ועי"ש בְּסוֹף סִימָן קנ"ח.

וּבְכָרֶם שְׁלֹמֹה דַּף נ"ב בְּהִלְכוֹת אֲנִינוּת ד"ה אִם אִשְׁתּוֹ אוֹנֶנֶת וכו' והלכדהמ"ב וְלֹא בְּאוֹנֵן ע"כ מַשְׁמַע דְּבַאֲבֵילוּת מִיהָא מוֹדֶה דהל' כַּמֵּיקֵל בַּפּוֹסְקִים וְזֶה הֵיפֶךְ מִמַּאי דְּמַשְׁמַע מִדִּבְרֵי שׁוּ"ת בַּ"ח שֶׁהֵבִיא בְּסוֹף הל' קְרִיעָה הַנָּ"ל בִּשְׁתֵּיקָה כְּהוֹדָאָה: וְרָאִיתִי בְּסֵפֶר בֶּן אַבְרָהָם בְּשׁוּ"ת שבסוהס"פ בחיו"ד סִימָן ט' בד"ה ועו"ק וכו' שכ' וְז"ל וְלֹא יְהֵא אֶלָּא מַחֲלוֹקֶת יָחִיד (הַיְינוּ ס' רַבֵּינוּ יו"ט הַמֵּיקֵל לְהִסְתַּפֵּר בְּיוֹם כ"ט שֶׁחָל בע"ש) וְרַבִּים הָא קי"ל הל' כדהמ"ב וַאֲפִילּוּ יָחִיד לְגַבֵּי רַבִּים וכו' ע"כ נִרְאֶה בַּעֲלִיל דְּאִית לי' הַאי כְּלָלָא גַּם בַּפּוֹסְקִים.

וְשָׁם אַחַר סִימָן הַנַּ"ל בד"ה דֶּרֶךְ אַגַּב הֵבִיא דִּבְרֵי בה"ג שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ דל"נ אֶלָּא בַּתְּנָאִים וְכָתַב שכ"כ הַסְּמָ"ג עֲשִׂין ד' וההגמי"י פ"י מהל' אָבֵל מִשֵּׁם ס"ה וְרַבּוֹ ור"י וכ' דִּפְשִׁיטָא וַדַּאי דְּהָכִי קי"ל וכ"ש דְּלָא אָמְרִינַן כֵּן בַּפּוֹסְקִים וכמ"ש מוהרשד"ם וכו' וְכָתַב דְּמִדִּבְרֵי מָרָן הב"י נִרְאֶה דְּנֶאֱמַר אַף בַּפּוֹסְקִים וּכְמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ יֹוצֵא ממ"ש בְּרֵישׁ

סִימָן שע"ח ושפ"ז ושפ"ט ושצ"ו וְתָמַהּ דמנ"ל לְמָרָן לַחֲלוֹק עַל כָּל הָרִאשׁוֹנִים בְּלֹא רְאָיָה וכו'.

ולע"ד אֵין כָּל רְאָיוֹתָיו מֻכְרָחוֹת וּדְבָרָיו נִרְאִים כְּסוֹתְרִים למ"ש בְּסָמוּךְ לָזֶה דְּלוּ יְהִי מַחֲלוֹקֶת יָחִיד וְרַבִּים וכו' כמש"ל. וממ"ש בְּנֶחְפָּה בְּכֶסֶף ח"ב סי' ה' דַּף מ"ב ע"ב וַאֲפִילּוּ לְמָאן דס"ל דְּהַאי כְּלָלָא אִתְּמַר נָמֵי בַּפּוֹסְקִים וכו' מַשְׁמַע דְּאִיהוּ לָא ס"ל הָכִי וּבְשׁו"ת מִשְׁנַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר ח"ב יו"ד סי' כ"ג סוֹף ד"ה וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה כָּתַב דִּכְלָל מֻוְסָכָם דהל' כדהמ"ב אַף בַּפּוֹסְקִים וְשָׁם בסי' כ"ד ד"ה וּמֵעַתָּה כ' כֵּיוָן דְּקִים לָן יְסוֹד מוּסָד דהל' כדהמ"ב אפי' בַּפּוֹסְקִים ע"כ.

וּבְסֵפֶר בֵּית אַהֲרֹן מַעֲרֶכֶת אָבֶל אוֹת ד הֵבִיא מ"ש הכנה"ג בְּשׁו"ת בע"ח יו"ד סי' רל"ט ור"מ דְּאַף דְּנִרְאֶה מִדִּבְרֵי מָרָן בכ"מ דַּאֲפִילּוּ בַּפּוֹסְקִים הל' כמ"ב הַיְינוּ בְּצֵירוּף הַכְּלָל דהל' כְּבָתְרָאֵי משא"כ הָכָא וכו'. וכ' ע"ד דְּיֵשׁ לְהָשִׁיב עָלָיו מִמַּמָּה דְּזוּכְתֵי וּמִדִּבְרֵי עַצְמוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר ואכמ"ל עי"ש שֶׁנִּרְאֶה דַּעְתּוֹ שֶׁאֵין לְחַלֵּק בָּזֶה וּבְהָעֲמָק שְׁאֵלָה פָּרָשַׁת חַיֵּי שָׂרָה שְׁאֵלְתָּא ט"ו אוֹת י"ד יְיֻחַס לְהַשְׁאִלְתּוֹת דס"ל כבה"ג דְּלָא נֶאֱמַר בְּאָמוֹרָאִים וּבְסֵפֶר חִינָּא וְחִסְדָּא ח"א דַּף נ"ט ע"א וע"ב הֵבִיא דִּבְרֵי מָרָן כנה"ג שְׁבִּתְשׁוּ' בע"ח הַנָּ"ל והק' עָלָיו דִּידֵיהּ אַדִּידֵיהּ ממ"ש בשכנה"ג סִימָן תקמ"ח וְהֵבִיא שׁו"ת זר"א סי' קס"א הַנָּ"ל דְּגַם מָרָן ס"ל כמ"ש בה"ג וְרַק כְּשֶׁיֵּשׁ טַעַם פּוֹסֵק כְּהַמְיַקֵּל וכו' וְסִיְּעוּ דְּמָצִינוּ לְמָרָן בְּכָלָיו בִּדְפוּס אַמְשְׁטָרְדָּם דַּף פ"ו ע"ב שֶׁהֵבִיא לִכְלָל גָּדוֹל מ"ש הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ בְּשֵׁם בה"ג, ומ"מ סְיֵּם דְּמִדִּבְרֵי רַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים נִרְאֶה דְּנָקְטֵי בִּפְשִׁיטוּת כְּלָל זֶה גַּם בְּפוֹסְקִים עי"ש שֶׁצִּיְּין סְפָרִים רַבִּים בָּזֶה וְעַיֵּין חת"ס יו"ד סִימָן שמ"ב הוּבָא בפ"ת יו"ד סִימָן שע"ב סק"ז: וְחָזֶה הֲוִית בְּסֵפֶר יְמֵי שְׁלֹמֹה דַּף קס"ט ע"ב וְזַ"ל בְּעִנְיַן הלכמ"ב אִי נֶאֱמַר בַּפּוֹסְקִים עַיִן רוֹאָה לְמָרָן ב"י סִימָן שע"ח ושפ"ט ושצ"ו דס"ל דַּאֲפִילּוּ בַּפּוֹסְקִים קי"ל הָכִי וכס' הָרַב הַמָּאוֹר וְהָרַ"וְדִישְׁרַן סְמִיכָן כָּל קַבֵּל דְּנָא אִיכָּא מֵרַבְּוָתָא דְּסָבְרִי דְּכֵיוָן שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' דְּדַוְקָא בְּתִנָּאֵי וְלֹא בְּאָמוֹרָאֵי כ"ש בַּפּוֹסְקִים דְּלֵיתָא לְהַאי כְּלָלָא וה"ד מָרָן החבי"ב בְּסִימָן שפ"ז מַעֲרָכָה מוּל מַעֲרָכָה.

וְשׁוּב הֵבִיא מ"ש בְּסֵפֶר בֶּן אַבְרָהָם שֶׁתָּמַהּ עַל מָרָן (כמש"ל בד"ה וְרָאִיתִי) וְכָתַב ע"ד וְהַמְעַיֵּין יִרְאֶה דְּלָא שָׁלְטוּ מְאוֹרוֹת עי"ק דְּהָאיכָּא מֵהַגְּאוֹנִים וְרַבָּנָן קַמָּאֵי דס"ל כשי' מָרָן הב"י וְגַם כַּמָּה מֵרַבָּנָן בָּתְרָאֵי ס"ל הָכִי וּמַאי הַאי כְּלָלָא דְּנָקְטִי בִּלְישָׁנֵיהּ דְּכֻלָּם ס"ל וכו' וְהָא לֵיתָא עכ"ל רָאָה זֶה חָדָשׁ כִּי בְּכָל הַסְּפָרִים הַנָּ"ל לֹא רָאִיתִי מִי שֶׁהִזְכִּיר דְּהָרַב הַמָּאוֹר וְהָרַ"ן וְעוֹד אֵיזֶה גְּאוֹנִים ס"ל דְּנֶאֱמַר כְּלָל זֶה גַּם בַּפּוֹסְקִים כמ"ש הימ"ש בְּשֵׁם כנה"ג וס' הַנָּ"ל אמצ"א לִרְאוֹת אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹד דִּבְרֵי רַבָּנָן קַדִּישֵׁי הַלָּלוּ וְאִם אֱמֶת הַדָּבָר כֵּן הוּא פֶּלֶא עַל כָּל הַמְחַבְּרִים הַנָּ"ל שֶׁלֹּא הֶעֱלוּ עַל שִׂפָתָם דִּבְרֵיהֶם בָּזֶה וְגַם מָרָן בְּכָלָיו לְפִי מ"ש בְּשִׁמּוֹ בְּחִינָּא וְחִסְדָּא הַנָּ"ל מַשְׁמַע דְּלָא זָכַר חוֹלְקִים עַל סֵפֶר בה"ג וְהוּא פֶּלֶא.

וְעַיֵּין בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר לַיּוֹ"ד בסי' שצ"ז וְזַ"ל וְאֵין לוֹמַר הֲלָכָה כדהמ"ב שֶׁכְּבָר כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּשֵׁם בה"ג שֶׁזֶּה אֵינוֹ אֶלָּא בְּתִנָּאִים וְלֹא בְּאָמוֹרָאִים וכ"ש בַּפּוֹסְקִים אַף עֲדַיִין צ"ע בְּפוֹסְקִים אִם כְּלָל זֶה דבה"ג מֻוְסָכָם להל' בֵּין הַפּוֹסָ' עכ"ל וְלֹא רָאָה דִּבְרֵי מָרָן הב"י וְהָרַמָ"א הנז"ל וְאַמְבוּהָא דְּרַבָּנָן קַדִּישֵׁי הַמְדַבְּרִים בָּזֶה כְּכָל הַכָּתוּב לְמַעְלָה: שׁוּב הִתְבּוֹנַנְתִּי דמ"ש בִּימֵי שְׁלֹמֹה בְּשֵׁם הר"ב הַמָּאוֹר וְרָ"ן לְפִי הַנִּרְאֶה כָּתַב כֵּן עַל פִּי מַה

שֶׁרָאָה בְּדִבְרֵי אֱמֶת סוֹף סִימָן ב' בְּשֵׁם הר"ב הַמָּאוֹר פ' וא"מ בד"ה וְהָא דְּתַנְיָא רַשַׁאי לְהָקְפֹכוֹ וכו' וה"ד הָרָ"ן דַּף שצ"ג (הוּא בד"ה שָׁמַע שְׁמוּעָה קְרוֹבָה בָּרֹגֶל) עי"ש ד"ק וּמִדְּבָרָיו הוֹכִיחַ בדב"א דהל' כדהמ"ב גַּם בַּפּוֹסְקִים וְכַוָּנָתוֹ דְּאַף דְּבָאֱמֶת הָרָ"ה לֹא הִסְכִּים לְסְבָרַת הַיֵּשׁ מִן הַחֲכָמִים הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּלָא נִרְאֶה לוֹ סְבָרָתוֹ בְּעִנְיָן זֶה אֲבָל מַאי דס"ל לְהַיֵּשׁ מִן הַחֲכָמִים דְּמִשּׁוּם שֶׁנִּסְתַּפֵּק לָנוּ אָזְלִינַן לְקֻלָּא מִשּׁוּם דהכהדמ"ב בָּזֶה לֹא דָּחָה סְבָרָתוֹ כַּנַ"ל בְּכַוָּנָתוֹ.

ומ"מ לקוע"ד אֵינִי רוֹאֶה מִזֶּה ראי' דס"ל דְּהַאי כְּלָלָא אִיתֵי' בַּפּוֹסְקִים דְּלֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּסָפֵק בְּעָלְמָא שֶׁאֵין גִּילּוּי בַּפּוֹסְקִים בְּהָא הוּא דְּאָזְלִינַן לְקֻלָּא כְּכָל סָפֵק בִּדְרַבָּנָן אֲבָל דָּבָר הַשָּׁנוּי בְּמַחֲלוֹקֶת יֵשׁ לָנוּ לְהַכְרִיעַ עַל פִּי הָרוֹב לְהָקֵל אוֹ לְהַחְמִיר אוֹ עפ"י כָּל דִּכְבָתְרַאי וְכַיּוֹצֵא מִשְּׁאָר כְּלָלִים כִּדְעָבְדִינַן בִּשְׁאָר סד"ר וּמַאן לֵימָא לָן דְּסָבְרִי רַבָּנָן קַדִּישֵׁי הַנַּ"ל דִּנְקִיטִינַן בְּכִי הָא כְּלָלָא דהל' כדהמ"ב בְּמַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים ונפ"מ שֶׁלֹּא נָחוּשׁ לִכְלָל דְּיָחִיד וְרַבִּים וְכַיּוֹצֵא כִּי אֵין זֶה בְּמַשְׁמָעוּת דִּבְרֵיהֶם הַנַּ"ל לְפִי קוע"ד.

גַּם מ"ש עוֹד בדב"א וְעַיֵּין הָרָ"ן דַּף שפ"ח וְכָתַב הָרִי"ף כָּל תֵּיקוּ בְּהַאי עִנְיָנָא לְקֻלָּא כִּדְאָמְרִינַן הל' כדהמ"ב הֲרֵי דְּאַף בְּתֵיקוּ דַּאֲבֵלוּת פָּסְקוּ לְקֻלָּא ע"כ לְפִי הַנִּרְאֶה כַּוָּנָתוֹ לומ"ש בנמק"י (וְיִחָסוּ לְהָרָ"ן שֶׁלֹּא בְּדַקְדּוּק כַּיָּדוּעַ) ר"פ וא"מ סוֹף ד"ה אָבֵל חַיָּיב עי"ש וּמִלְּבַד דְּנִרְאִין הַדְּבָרִים דט"ס הוּא בנמק"י דְּהָא בְּמָנַוְדָּה קָעָסִיק וּמַה עִנְיָן כְּלָלָא כדהמ"ב לַמָּנַוְדָּה וּבְחֵידּוּשֵׁי אַנְשֵׁי שֵׁם כ' ע"ד הנמק"י וְז"ל חוּץ מִכְּבוֹדוֹ כִּי אֵין הַטַּעַם רַק מִשּׁוּם דְּבַשַּׁ"ס הוֹלְכִין בִּסְפֵקוֹ לְהָקֵל ע"כ וא"כ לָא אַיְירֵי כְּלָל בְּתֵיקוּ דַּאֲבֵלוּת וְעוֹד אַף אִי הָוָה מַיְירֵי בְּתֵיקוּ דַּאֲבֵלוּת אֵין ראי' מִזֶּה כמש"ל עַל רְאָיָתוֹ מהר"ב הַמָּאוֹר.

אַף מ"ש עוֹד בדב"א וְעַיֵּין מָרְדְּכַי פ' וא"מ דַּף ת"ג ע"א נִרְאֶה מִשָּׁם דְּאַף בְּאָמוֹרָאִים אָמְרִינַן הכמ"ב ע"כ אִם כַּוָּנָתוֹ לומ"ש בְּמָרְדְּכַי רֶמֶז תתפ"ב הֵיא ראי' בְּרוּרָה שכ' שָׁם וְז"ל וְעוֹד ראי' מִדְּקָאָמַר שָׁמַע ש"ק בְּשַׁבָּת ולמ"ש נַעֲשֵׂית רְחוֹקָה דְּפְלִיגִי אָמוֹרָאֵי ר' מָנִי אָמַר אֵינוֹ קוֹרֵעַ ר"ח אָמַר קוֹרֵעַ וְהִלְכְתָא כְּדִבְרֵי הַמֵּיקֵל בְּאָבֵל כִּדְאָמְרִינַן בְּכָל דֻּכְתָּא בַּאֲבֵלוּת ע"כ וְאֵינִי יוֹדֵעַ לָמָּה כָּתַב בִּלְשׁוֹן נִרְאֶה מִשָּׁם וכו' דַּהֲרֵי מְפֹרָשׁ כ"כ: קיט הַלָּכָה למ"מ אֵין עוֹנְשִׁין מהלל"מ כ"כ הָרַ"ן פ"ז דְּשַׁבָּת אַמַּתְנִיתִין דְּהַמּוֹצִיא מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת וְעַיֵּין תוי"ט פי"ג דְּזָבָחִים מ"ז ד"ה ר"א ובמ"ש ע"ד בפיה"מ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל רפ"ב דְּכִלְאַיִם וְכָתַב שָׁם בתפ"י דְּדַוְקָא כְּשֶׁעִיקַּר הָאִיסּוּר מה' אֵין עוֹנְשִׁין אֲבָל אִם עִיקַּר הָאִיסּוּר מֻהְתָּרָה וְשִׁיעוּרוֹ מֻהֲלָכָה עוֹנְשִׁין וְעַיֵּין בָּזֶה בַּאֲרִיכוּת בְּצִיּוֹן יְרוּשָׁלַיִם עַל דִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי בְּפֶרֶק לוּלָב וַעֲרָבָה הֲלָכָה ו': קכ הֲלָכָה כַּחֲכָמִים נָגֵד ת"ק עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הח' אוֹת ק"ט: קכא הַזְכָּרַת שֵׁם שָׁמַיִם לְבַטָּלָה אִם יֵשׁ חִילּוּק בֵּין שֵׁם הַוָּיָ"ה ב"ה לִשְׁאָר שֵׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּמַעֲרֶכֶת הָאָלֶ"ף אוֹת שי"ג ועי"ש לְעִנְיַן מֶלֶךְ הָעוֹלָם וְהַשֵּׁם אִי הָוֵי הַזְכָּרָה: וְאִי שָׁרֵי לְהַזְכִּיר שֵׁם ה' בְּנוֹסַח בַּקָּשָׁה בְּלֹא בְּרָכָה עַיֵּין בא"ח סי' קפ"ח ס"ז ובמג"א שָׁם ובפה"ד ח"א דַּף ק"י ע"ג ובח"ב סי' קצ"ט דַּף כ"ב ע"ד וְעַיֵּין בְּשוּ"ת מוהר"ם מֵרוֹטֶנְבּוּרְג הָאַחֲרוֹנִים בסי' ט"ז ד"ה וּלְעִנְיָן.

וּבְקוּנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת בְּרָכוֹת סי' א' אוֹת מ"ג כָּתַבְתִּי אִם מֻתָּר לוֹמַר הָאַזְכָּרוֹת שֶׁבַּמַּטְבֵּעַ בְּרָכוֹת שֶׁהוּבְאוּ בַּשַּׁ"ס וְכֵן שֶׁבַּפְּסוּקִים וּבְמַעֲרֶכֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה אוֹת ט"ו וְאוֹת כ"ח: וְאִיסּוּר בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה אִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא רָשַׁמְתִּי במע' הַבְּי"ת

אוֹת: וְאִם יֵשׁ חֲשָׁשׁ בְּמַה שֶׁנּוֹהֲגִים הָעוֹלָם כְּשֶׁמְּבָרֵךְ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְאוֹמֵר לוֹ ה' יִתֵּן לְךָ כָּךְ וְכָךְ הִנֵּה בס' מֵעַם לוֹעֵז ס' בְּרֵאשִׁית כָּתַב דְּטָעוּת גָּדוֹל נָפַל בְּמַה שֶׁאוֹמְרִים כֵּן דְּיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יָמוּת וְנִמְצָא מַזְכִּיר ש"ש לְבַטָּלָה כְּמוֹ לֹא לוֹמַר לה' קָרְבָּן אֶלָּא קָרְבָּן לה' וּבְסֵפֶר יִשְׁרֵי לֵב דַּף ו' ע"ב דהחק"ל או"ח דַּף רכ"ז דָּחָה דְּבָרָיו, וכ' בְּשֵׁם סֵפֶר תְּנָשַׁע יְהוּדָה דְּמַאי דְּכְתִיב ה' עִמָּכֶם בְּזָעֵז לֹא אָמַר כֵּן אֶלָּא עִמָּכֶם ה' וְהַתּוֹרָה כָּתְבָה בְּהֵפֶךְ מִשּׁוּם כְּבוֹד הַשֵּׁם וכ' ע"ד דְּאֵין דְּבָרָיו נִרְאִים וּמַה יַּעֲנֶה לְהַכָּתוּב ה' עִמְּךָ גִּבּוֹר הֶחָיִל אֶלָּא הָעִקָּר הוּא דְּבִנְדָרִים דְּאִיכָּא חֲשַׁשׁ חֲזָרָה וַחֲרָטָה לֹא כֵן בִּשְׁאֵלַת שָׁלוֹם ע"כ וְאֵין אֶצְלִי סֵפֶר תושי"ה לְהָבִין מַאי מַקְשֶׁה ע"ד מה' עִמְּךָ וכו' דְּהָכִי נֵימָא דְּשִׁינְּתָה תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה מִשּׁוּם כְּבוֹד ה' הַנִּכְבָּד: וְאִם יֵשׁ חִילּוּק בְּהַזְכָּרַת ש"ש לְבַטָּלָה בֵּין כְּשֶׁמַּזְכִּיר בלה"ק לִכְשֶׁמַּזְכִּיר בְּשִׂאָר לְשׁוֹנוֹת עַיֵּין פה"ד ח"א דַּף צ"ד ע"ג בְּשֵׁם כַּמָּה פוס' דְּאֵין חִילּוּק בֵּין מַזְכִּיר בלה"ק לְכְשֶׁהוּא בַּלַּעַ"ז וְכֵן הוּא בִּתְשׁוּבַת הַגְּאוֹנִים שבסו"ס נְהָרוֹת דַּמֶּשֶׂק סי' קמ"ב וּבְתְשוּ' רַבֵּינוּ הָאִי גְּאוֹן הַנִּקְרָא שוּ"ת אִיֵּי הַיָּם בסי' קמ"ב וְז"ל הַשּׁוֹמֵעַ אַזְכָּרָה מֵחֲבֵרוֹ בְּכָל לָשׁוֹן צָרִיךְ לְנַדּוֹתוֹ אוֹ אֵין מְנַדִּין אֶלָּא לה"ק בִּלְבַד, תשו' מִי שֶׁמְּנַדֶּה בְּכָל לָשׁוֹן מִנְּדָה וַחֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים עוֹשִׂים כֵּן עכ"ל וְעַיֵּין חַיִּים וְשָׁלוֹם ח"א דַּף ע"ד ע"ד וּמַה וכו' וָהָלְאָה וכ' שבס' תּוֹכַחַת חַיִּים הָאֲרִיךְ ובס' כָּל הַחַיִּים דַּף א"ך ע"ד אוֹת ב' כ' דַּאֲפִילּוּ בְּלָשׁוֹן לַעַ"ז אָסוּר וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בְּקוֹנְטָרִים אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת בְּרָכוֹת סי' א' אוֹת י"ט מק"ו וְעַיֵּין פְּרִי תְּבוּאָה סי' ס"ו ק"ד בפ"ת יו"ד סי' שכ"ח סק"ב דְּמִדְּבְרֵי הפנ"י לִבְרָכוֹת דַּף י"ב מִתְּבָאֵר דְּבִלְשׁוֹן תַּרְגּוּם לֵיכָּא מִשּׁוּם הַזְכָּרַת ש"ש לְבַטָּלָה, אֶלָּא שֶׁאֵין דְּבָרָיו מֻוְכָּרָחִים דִּי"ל דְּגַם בִּלְשׁוֹן חוֹל שַׁיָּיךְ הַזְכָּרַת ש"ש לְבַטָּלָה וְאִילּוּ הָיוּ רוֹאִים דִּבְרֵי שוּ"ת הַגְּאוֹנִים הַנַּ"ל לֹא הָיוּ מְהַנְדְּסִים בָּזֶה: קכב הֲלָנַת הַמִּת עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי בַּקּוֹנְטְרִיס אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרֶכֶת אֲבֵלוּת (עי"ש בְּמַפְתְּחוֹת).

וּבְקוֹנְטְרִיס זֶה לְעֵיל בְּמַעֲרֶכֶת הב' אוֹת ק"ג וּבַמַּעֲרֶכֶת הַקּוּ"ף רָשַׁמְתִּי אִם הוֹל אַסְמַכְתָּא: קכג הַקָּפָה מוֹכֵר בְּהַקָּפָה שֶׁזָּקַף עָלָיו הַמָּעוֹת בְּמִלְוָה אִי הָוֵי כְּסֶף עַיֵּין מַה שֶּׁרָשַׁמְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת קל"א: קכד הֲלָכָה כָּרְשַׁבָּ"ג בְּמִשְׁנָתֵינוּ בִּכְלָל זֶה וַאֲבִיזָרֵיהּ כָּתַבְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרֶכֶת הַכָּ"ף אוֹת ק"ל בס"ד עי"ש: קכה הֲלָכָה כְּרַב בְּאִיסּוּרֵי אֵינוֹ אֶלָּא כִּי פְּלִיגִי רַב וּשְׁמוּאֵל וְלָא מָצִינוּ שֶׁנֶּחְלְקוּ תְּנָאִים בָּזֶה אֲבָל כִּי פְּלִיגִי תַּנָּאֵי בְּאוֹתוֹ עִנְיָן עַצְמוֹ דקי"ל בְּהוּ יָחִיד וְרַבִּים הֲלָכָה כְּרַבִּים אָז קי"ל כְּהַתַּנָּא וְלֹא כְּרַב בְּאִיסּוּרֵי כ"כ הָרַב חֲזוֹן נַחוּם (לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם) וְהֵבִיא דְּבָרָיו הָרַב יַד מַלְאָכִי בָּאוֹת קמ"ט וּמִדְּקְדּוּק לָשׁוֹן הַנַּ"ל נלע"ד דְּרַק לְגַבֵּי כְּלָלָא דְּיָחִיד וְרַבִּים דְּאַלִּים טוּבָא דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא הוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב הוּא דְּאָמַר מַר לִדְחוֹת כְּלָלָא דְּכְרַב בְּאִיסּוּרֵי כְּנֶגְדּוֹ אֲבָל בְּמַחֲלוֹקֶת רַב וּשְׁמוּאֵל שֶׁנֶּחְלְקוּ בּוֹ תַּנָּאִים וְיֵשׁ לָנוּ כְּלָלִים לְתַפּוֹס כְּדִבְרֵי אֵיזֶה תַּנָּא, וּסְבָרַת רַב בְּאוֹתוֹ עִנְיָן הִיא כִּסְבָרַת הַחוֹלְקִאין ה"ן דְּמוֹדֶה דִּנְקִיטִינַן כְּלָלָא דהל' כְּרַב וְאִם הָאֱמֶת הוּא כֵּן לָא ק"מ מַה שהק' עָלָיו הר' יַד מַלְאָכִי מִמַּה שֶׁפָּסַק הָרַמְבַּ"ם בהל' ע"ז פ"ז ה"י כְּכְלָלָא דְּרַב בְּאִיסּוּרֵי נָגְד כְּלָלָא דרש"מ ור' יְהוּדָא הל' כר"י כַּמּוּבָן, אֶלָּא שֶׁאֲנִי מְבַטֵּל דַּעְתִּי נֶגֶד מַה שֶּׁהֵבִין הָרַב בְּכַוָּנָתוֹ אַחֲרֵי שֶׁאֵין ס' חֲזוֹן נַחוּם אֶצְלִי לְעַיֵּין בדב"ק ועי"ש עוֹד בְּיַד מַלְאָכִי שֶׁאַחַר שֶׁהוֹכִיחַ מִכַּמָּה מְקוֹמוֹת דְּהָרַמְבַּ"ם פּוֹסֵק כְּכְלָלָא דְּאָמוֹרָאֵי וְלֹא אַשְׁגַּח בְּכְלָלָא דְּתַנָּאֵי סְיֵים דְּצָרִיךְ לְהִתְיַישֵׁב הַרְבֵּה בָּזֶה שֶׁהֲרֵי כָּתַב הכנה"ג בְּסוֹף סִפְרוֹ דְּהֵיכָא דְּאִיכָּא כְּלָל אַחַר מְנַגֵּד לָזֶה לָא אַהֲנֵי לָן הַךְ כְּלָלָא עי"ש וּבְכְלָלֵי הַתַּלְמוּד שבכנה"ג אוֹת ל"ג עכ"ל וְעַיֵּין בְּמַעֲרֶ'

הָרִי"שׁ אוֹת נ"ב: וְדַעַת הָרֹא"שׁ לְפִי הַנִּרְאֶה הוּא דבכה"ג נָקִיט עִיקַּר כְּלָלָא דְּאָמוֹרָאֵי דְּגַבֵּי פְּלוּגְתָּא דר' יוֹסִי ורש"מ עִם ר"י בפ' הֶעָרֵל דַּף פ"ג ע"א גַּבֵּי קְלִיטַת הַרְכָּבָה אִם הִיא לִשְׁלֹשָׁה יָמִים אוֹ לב' שַׁבָּתוֹת וְרַב פָּסַק כרי"ו ורש"מ, וּשְׁמוּאֵל פָּסַק כר"י כָּתַב הָרֹא"שׁ בהלק"ט הִלְכוֹת עָרְלָה סי' ט' דקי"ל כרי"ו ורש"ם מִשּׁוּם דְּרַב פָּסַק כֵּן וַהֲלָכָה כְּרַב בְּאֵיסּוּרֵי וְהֶנֵּה יָדוּעַ דַּהֲלָכָה כרי"ו נֶגֶד ר"י וכ"ש כִּי קָאֵי רש"מ נָמֵי כרי"ו וא"כ פְּשִׁיטָא דַּהֲלָכָה כרי"ו ורש"מ וְלָמָּה לִי מִשּׁוּם דַּהֲלָכָה כְּרַב בְּאֵיסּוּרֵי אֶלָּא וַדַּאי כַּוָּנָתוֹ דְּאִילּוּ הָוָה אִיפְּכָא דְּרַב הָוָה פְּסִיק כר"י וּשְׁמוּאֵל כרי"ו הָוָה פָּסְקִינַן כר' בְּאֵיסּוּרֵי וְאֶלָּא מִיהָא בְּהָא נָקִיטִינַן כרי"ו מִשּׁוּם דְּרַב פָּסַק כרי"ו וַהֲלָכָה כְּרַב בְּאֵיסּוּרֵי.

גַּם הָרַמְבַּ"ם בפ"ג הי"א מהל' שְׁחִיטָה פָּסַק כרי"ו וְעִם שֶׁמַּעִיקַּר הַדִּין אֵין הֶכְרֵעַ דְּאֶפְשָׁר דְּמַה שֶּׁפָּסַק כֵּן הוּא מִשּׁוּם כְּלָלָא דַּהֲלָכָה כרי"ו נֶגֶד ר"י מ"מ מִדְּבְרֵי מָרָן כ"מ שָׁם נִרְאֶה דְּמַה שֶּׁפָּסַק כרי"ו הוּא מִשּׁוּם כְּלָלָא דהל' כְּרַב בְּאֵיסּוּרֵי עי"ש וְצָרִיךְ לְעַיֵּן בְּדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים בְּמַאי דְּאִפְּלִיגוּ ר"מ ור' יוֹסֵי בְּתַעֲנִית מ"ו ע"ב כָּל הָאָמוּר בְּמָגִילַּת תַּעֲנִית וכו' שֶׁנֶּחְלְקוּ רַב וּשְׁמוּאֵל אִם הֲלָכָה כר"מ אוֹ כרי"ו עַיֵּן בטוש"ע רס"י תרפ"ו וּבְדִבְרֵי הַמְפָרְשִׁים: שׁוּב הִתְבּוֹנַנְתִּי דַּהֲלָכוֹת אֵלּוּ אֵינָם מֵעִנְיָן כְּלָלִין וְזֶה כְּלָל אֶחָד וְקָבְעוּ הָרַב יַד מַלְאָכִי בָּאוֹת קמ"א לְכָלָל בפ"ע דִּכְלָלִין הוּא הֵיכָא דִּפְלִיגִי רַב וּשְׁמוּאֵל סְבָרָא דְּנַפְשַׁיְיהוּ וְאִשְׁתְּכַח דִּכְוָותַיְיהוּ סָבְרִי תַּנָּאֵי מַר אָתֵי כְּמַר וּמַר אָתֵי כְּמַר וְאֵלּוּ מִן הַהֲלָכוֹת שֶׁאָמְרוּ רַב וּשְׁמוּאֵל לִפְסַק הֲלָכָה אִם כר"מ אוֹ כר"י וְכַיּוֹצֵא וְהוּא הַכְּלָל שֶׁבָּאוֹת קמ"ח וְנִרְאֶה וַדַּאי שֶׁנֶּעֱלַם מֵהָרַב יַד מַלְאָכִי דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ הַנַּ"ל דְּמִתְבָּאֵר דס"ל דְּגַם כִּי פְּלִיגִי בְּפָסַק הֲלָכָה נָקִיטִינַן כַּכְּלָלָא דַּהֲלָכָה כְּרַב בְּאֵיסּוּרֵי דְּלָא כְּהָרַבָּנִים יש"ש פ"ג דִּיבָמוֹת סי' ב' וַהֲלִיכוֹת אֵלִי כְּלָל ער"ב שֶׁכָּתְבוּ בְּפִשִׁיטוּת דְּלָא נֶאֱמַר כְּלָל זֶה אֶלָּא כִּי פְּלִיגִי אַלִּיבָּא דְּנַפְשַׁיְיהוּ וּכְבָר הִקְדִּים בַּהֲלָכוֹת הָרַב יַד מַלְאָכִי שָׁם וְיֵשׁ לִתְמֹהַּ עֲלֵיהֶם גַּם מִדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ הַנַּ"ל וְצָרִיךְ לְעַיֵּן בַּגּוּף דִּבְרֵי הָרַדְבָּ"ז בס' יָקָר תִּפְאֶרֶת בַּפֵּ"ה מֵהִלְכוֹת כְּלָאַיִם ה"ח הֵבִיא דְּבָרָיו הָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה ח"א דַּף צ' ע"ב שֶׁכָּתַב דְּלָא אִתְּמַר כְּלָלָא דַּהֲלָכָה כְּרַב בְּאֵיסּוּרֵי אֶלָּא כִּי פְּלִיגִי בִּסְבָרָא דְּנַפְשַׁיְיהוּ וְלֹא כִּי פְּלִיגִי בִּפְסַק הֲלָכָה אִם מַה שֶּׁכָּתַב כֵּן הוּא דַּוְקָא לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם אוֹ שֶׁכָּתַב כֵּן לְכָלָל פָּשׁוּט דְּאָז יֵשׁ לִתְמֹהַּ עָלָיו גַּם מִדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ הַנַּ"ל: עוֹד כְּלָל אַחֵר אָמַר הָרַב יַד מַלְאָכִי בָּאוֹת קנ"א בְּשֵׁם הָרַב רִאשׁוֹן לְצִיּוּן דַּף ל"ז ע"ב דְּלָא אָמְרִי' הַאי כְּלָלָא אֶלָּא הֵיכָא דְּוַדַּאי אֲמָרָהּ רַב אֲבָל הֵיכָא דְּאִית פְּלוּגְתָּא אִי אֲמָרָהּ רַב לָא פָּסְקִינַן כְּסַפְקָא דְּרַב קַמִּיהּ דְּשְׁמוּאֵל וְסָיְעוּ וְסָעֲדוּ ממ"ש בַּשַּׁ"ס יְבָמוֹת דַּף י"ח ע"ב לָא שָׁבְקִינַן דְּשְׁמוּאֵל וּמוֹקְמִינַן כְּאָמוֹרָאֵי אַלִּיבָּא דְּרַב וְשׁוּב הֵבִיא שכ"כ בִּפְשִׁיטוּת רַבֵּינוּ יְשַׁעְיָה הַזָּקֵן בס' הַמַּכְרִיעַ סִי י"ח וְעַיֵּן לְמָרָן חִיד"א בְּיָעִיר אֹזֶן מַעֲרָכָה זוֹ אוֹת כ"ג שֶׁהֵבִיא קָרוֹב לָזֶה מִתְּשׁוּ' הָרַב כנה"ג בחיו"ד סי' פ"ד.

וַאֲנִי עָנִי מָצָאתִי לְמָרָן כ"מ בַּפֵּ"ה מֵהִלְכוֹת כְּלָאַיִם ה"ח שכ"כ עַל מַה שֶּׁפָּסַק הָרַמְבַּ"ם כְּמוֹ שֶׁפָּסַק שְׁמוּאֵל בְּפֶרֶק הֶעָרֵל דַּף פ"ג כר' יוֹסִי דְּאֵין אָדָם אוֹסֵר דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ דאע"ג דקי"ל כְּרַב בְּאֵיסּוּרֵי מַשְׁמַע לְרַבֵּינוּ דְּכֵיוָן דִּשְׁמוּאֵל פְּשִׁיטָא לֵיהּ הָכִי וְאִיכָּא מ"ד דְּרַב נָמֵי ס"ל כְּוָותֵיהּ הָכִי נָקִיטִינַן וְהוּא ממ"ש כְּדִבְרֵי הָרַב רל"צ דְּכֵיוָן דְּאֵינוֹ בָּרוּר דְּרַב חוֹלֵק עַל שְׁמוּאֵל לָא אָמְרִינַן בכה"ג הל' כְּרַב בְּאֵיסּוּרֵי וּמִדִּבְרֵי רַבָּנָן קַדִּישֵׁי הַנַּ"ל שׁוּיתִי עֵזֶר לְכְלָלָא דְּהֵיכָא דְּלַמַר פְּשִׁיטָא לֵיהּ וּלְמַר מספק"ל אָמְרִינַן דְּאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי וַהֲלָכָה כְּמַאן דפשיט"ל עַיֵּן לְעֵיל אוֹת קי"ג וְכֵן דַּעַת רַבֵּינוּ המשל"מ בפ"ז מֵהִלְכוֹת כֵּלִים

הי"ב גַּבֵּי כְּלָלָא דְּרַב וְרַבִּי יוֹחָנָן הֲלָכָה כרי"ו דְּהַיְינוּ דַּוְקָא הֵיכָא דִּפְסִיקָא לָן סְבָרַת רי"ו אֲבָל כְּשֶׁאָמוֹרָאֵי נִינְהוּ אַלִּיבָּא דרי"ו אִית לָן לְמִינְקָט כְּוָותֵיהּ דְּרַב עי"ש וכ"כ מָרָן חִיֻּדָּ"א בְּשוּ"ת חַיִּים שָׁאַל ח"ב סי' כ' ה"ד הָרַב פָּתַח הַדָּבִיר בח"ג סִימָן רפ"ב אוֹת ט"ו בד"ה וּפוּק חֲזִי עי"ש: וְרָאִיתִי לְהָרַב מָלֵא הָרוֹעִים בְּקֻנְטְרֵס שׁוֹנָה הֲלָכוֹת בִּכְלָלָא דְּרַבִּי חַיָּיא וְרַב וּשְׁמוּאֵל ורי"ו אוֹת ז שכ' וְז"ל הֵיכָא דְּפָלִיגִי רַב ורי"ו וּמִילְּתָא דרי"ו לָא פְּסִיקָא לָן דְּאָמוֹרָאֵי נִינְהוּ אַלִּיבָּא דרי"ו לענ"ד פָּשׁוּט דְּלָא שָׁבְקִינַן וַדַּאי דְּרַב וְנֵיזִיל בָּתַר סְפֵקוֹ דרי"ו וְנִפְלְאֹתִי עַל הָרַב משל"מ בפ"ז מֵהִלְכוֹת כֵּלִים שכ' וְהַדָּבָר צָרִיךְ תַּלְמוּד וְאֶפְשָׁר וכו' עי"ש.

הִנֵּה גַּם הוּא מַסְכִּים לְדַעַת רַבָּנָן קַדִּישֵׁי הַנָּ"ל דְּלָא נֶאֶמְרוּ הַכְּלָלִים דהל' כפ' נֶגֶד פְּלוֹנִי אֶלָּא כְּשֶׁסְּבָרַת מַאן דְּהַכְּלָל מְחַיֵּיב לִפְסוֹק כְּמוֹתוֹ הִיא סְבָרָא בְּרוּרָה דס"ל הָכִי וְלֹא הֵיכָא דְּמִסְפְּקָא לֵיהּ סְבָרָתוֹ וּמַה שֶּׁהִתְפַּלֵּא ע"ד המשל"מ בַּעֲנִיּוּתִי הַפָּלָאָה זוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ מָה הוּא דִּלְפִי הַנִּרְאֶה הֶבֵין מִדִּבְרֵי המשל"מ דְּמַטִּיל סָפֵק בְּכֹלָל זֶה ומשו"ה הִצְרִיךְ תַּלְמוּד דְּנִרְאָה לוֹ דְּהַדָּבָר פָּשׁוּט לוֹמַר כֵּן דְּאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי אַדְּ הַמְעַיֵּין בְּדִבְרֵי המשל"מ יִשְׁפּוֹט בְּצֶדֶק דְּגַם הוּא ז"ל פשיט"ל הָכִי אֶלָּא שהצ"ת לְיַישֵׁב מַה שֶּׁנִּרְאֶה דַּעַת הָרַמְבַּ"ם בְּהֵיפֶךְ כיעי"ש: קכו הַגָּהַת סְפָרִים מִסְתַּבְּרָא דְּאָסוּר וְלָיְיטִי עָלָהּ קַמָּאֵי כַּנּוֹדָע בְּאֵיזֶה עִנְיָן מֵוָתָּר רָשַׁמְתִּי בְּקֻנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת הַהֵ"א אוֹת א' עי"ש: קכז הוֹכַחַ תּוֹכִיחַ מִצָּוָה זוֹ אִם הִיא כִּשְׁאָר מִצְוֹת שֶׁצָּרִיךְ לִרְדּוֹף אַחֲרֶיהָ אוֹ לִכְשֶׁתִּזְדַּמֵּן כָּתַבְתִּי בְּקֻנְטְרֵס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת ה"ה אוֹת ב': קכח הַטַּיִּית דִּין אָדָם רָשָׁע אִם מֻוָּתָר כָּתַבְתִּי בָּזֶה בְּקֻנְטְרֵס סִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרֶכֶת ה"ה אוֹת ג' בס"ד: קכט הַשְׁוָה הַכָּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ וכו', כָּתַב הָרַב פרמ"ג בַּפְּתִיחָה הַכּוֹלֶלֶת בח"ב אוֹת י"ד דְּמִדִּבְרֵי רַשְׁ"י בְּקִידּוּשִׁין דַּף ל"ה ע"א וּבִיבָמוֹת דַּף פ"ד ע"ב מַשְׁמַע דְּדַוְקָא בְּלָאו שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה דְּאִיכָּא עוֹנֶשׁ מַלְקוּת אוֹ כָּרֵת אֲבָל לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה לֹא הַשְׁוָה אִשָּׁה לְאִישׁ וּמֵהָרַמְבַּ"ם פי"ב מֵהִלְכוֹת ע"ז הל' י"ג הוֹכַחַ דְּלָא ס"ל ה"כ מִדְּכָתַב כָּל מל"ת אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים חַיָּיבִים חוּץ מִבַּל תַּקִּיף וּבַל תַּשְׁחִית וּבַל יִטַּמֵּא לְמֵתִים וְאִילּוּ הֲוָה ס"ל כְּרַשְׁ"י לָא הֲוָה שְׁתִיק עכ"ל וּבִפְסָחִים דַּף מ"ג ע"א כָּתַב רַשְׁ"י בד"ה לְכָל עוֹנְשִׁין מִכָּאן שֶׁנָּשִׁים חַיָּיבוֹת עַל כָּל לֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁהֲרֵי עָנְשָׁן מַלְקוּת עכ"ל.

וְגַם מִדְּבָרָיו אֵלּוּ יֵשׁ לְהוֹכִיחַ כְּהוֹכַחַת הָרַב פרמ"ג מִדְּבָרָיו שֶׁבַּיְבָמוֹת וְקִידּוּשִׁין הַנָּ"ל. וְזוֹ הִיא שִׁיטַת רַשְׁ"י בְּתְמוּרָה דַּף ב' ע"ב שֶׁכָּתַב דהג' הנ"מ לָאו שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה בְּהָנֵי עוֹנְשִׁין שָׁוִין זל"ז דְּכְתִיב אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ עוֹנְשִׁין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן מַעֲשֶׂה כְּגוֹן חִילּוּל שַׁבָּת וּשְׁאָר אִיסּוּרִין אֲבָל לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה וכו' עי"ש.

וְכָתַב הָרַב לח"מ בַּפֵּ"א מהל' תְּמוּרָה דְּגַם הָרַמְבַּ"ם גָּרִיס כְּגִירְסַת רַשְׁ"י הַנָּ"ל וְחִיּדּוּשׁ הוּא שֶׁהָרַב פרמ"ג נָעֲלַם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי הָרַב לח"מ הַנָּ"ל דְּלִדְבָרָיו בָּטְלָה מַחֲלוֹקֶת (שֶׁהִמְצִיא הפרמ"ג) שֶׁהֲרֵי גַּם הָרַמְבַּ"ם נָקֵיט כְּרַשְׁ"י וּכְדִבְרֵי הָרַב לח"מ כָּתַב גַּם כֵּן הָרַב יָבִין שְׁמוּעָה בְּכָלָל קצ"ה דְּהָרַמְבַּ"ם בהל' תְּמוּרָה גּוֹרֵס כְּגִירְסַת רַשְׁ"י הנ"מ בְּלָאו שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה וכו' אֶלָּא דַּחֲלוּקִים בְּצַד מַה לְעִנְיָן אִם אִשָּׁה לוֹקָה בִּתְמוּרָה מַחֲמַת הָרִיבּוּי אוֹ לֹא אֲבָל בְּמַה שֶּׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בְּעִיקַּר הַכְּלָל בֵּין שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה לְאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה שָׁוִים הֵם כיעי"ש אֶלָּא דְּבָאֱמֶת סְתָמִיּוּת דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁבַּהֲלָ' ע"ז הַנָּ"ל מוֹרִים כמ"ש הפרמ"ג בְּדַעְתּוֹ

שֶׁבְּכָל לָאוִין הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה שָׁוִים: וְהָרַב מִקְנָה אַבְרָהָם במ"ב אוֹת קמ"ה דַּף מ"ב ע"א הֵבִיא מ"ש בת"כ וְהֵבִיאוֹ רַשִׁ"י בְּפָרָשַׁת אַחֲרֵי (י"ז ו') ע"פ לֹא תִקְרְבוּ לְהַזְהִיר הַנִּקְבָה כְּזָכָר וּמַה שהק' הרא"ם דת"ל מִדְּהִשְׁוָה הַכָּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ וכו', וְכָתַב דְּהָרַב שָׁמַע שְׁלֹמֹה תֵּירֵץ דְּאִי לָא כְּתִיב לִשּׁוֹן רַבִּים הָוָה אָמִינָא דִּבְמִידֵי דְּעֶרְוָה דַּוְקָא זָכָר חַיָּיב דְּעָבֵיד מַעֲשֶׂה אֲבָל הִיא דְּקַרְקַע עוֹלָם הִיא וא"כ הו"א דְּהִשְׁוָה הַכָּתוּב וכו' הַיְינוּ בְּמִידֵי דְּתַרְוַיְיהוּ עָבְדִי מַעֲשֶׂה תֵּדַע דְּהָא דְּהִשְׁוָה וכו' יָלְפִינַן לָהּ מִדִּכְתִיבאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ, וְכָתַב שכ"כ גַּם הָרַבָּנִים מִנְחַת יַעֲקֹב וְשִׁפְתֵי חֲכָמִים ושכ"כ הָרַב יָבִין שְׁמוּעָה בְּכָלָל קצ"ה דְּדַוְקָא בְּלָאו שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה הוּא דְּהִשְׁוָה הַכָּתוּב דְּהָא אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ כְּתִיב וּמִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּקִידּוּשִׁין דַּף ל"ד ד"ה מַעֲקֶה הוֹכִיחַ דְּגַם בל"ת שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה הִשְׁוָה הַכָּתוּב וכו'.

מדק"ל ל"ל לְחַיֵּיב נָשִׁים בְּמַעֲקֶה הָא כְּתִיב בֵּיהּ לָאו לֹא תָּשִׂים דָּמִים וְהִשְׁוָה הַכָּתוּב וכו' עי"ש וַהֲרֵי מַעֲקֶה הָוֵי לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה כמ"ש הָרַמְבַּ"ם בפי"א מֵהִלְכוֹת רוֹצֵחַ ה"ג אֶלָּא וַדַּאי דְּגַם בכה"ג הִשְׁוָה הַכָּתוּב וְנִמְצָא לְפִי זֶה דְּדָבָר זֶה שָׁנוּי בְּמַחֲלוֹקֶת רַשִׁ"י וְתוֹסָ' וּמַשְׁמָעוּת דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הוּא כִּסְבָרַת הַתּוֹסָ' כָּאָמוּר וּלְפִי מ"ש הָרַב יַד מַלְאָכִי בְּמַעֲרָכָה זוֹ אוֹת ר"ט בְּשֵׁם רַבֵּינוּ מָנוֹחַ דמ"ש בַּשַׁ"ס הִשְׁוָה הַכָּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ לְכָל עֲוֹנָשִׁין שֶׁבַּתּוֹרָה לָאו דַּוְקָא אֶלָּא הה"ד לָעֲוֹנָשִׁים שֶׁהֵם מד"ס נִרְאֶה דְּיֵשׁ לְהָבִין מִדְּבָרָיו דְּקַאֵי בְּשִׁיטַת הַתּוֹסָ' שֶׁהֲרֵי וַדַּאי גַּם בל"ת שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה דְּאֵין בּוֹ מַלְקוּת מ"מ עוֹנֶשׁ מִיהָא אִית לֵיהּ דְּעָבַר אַמֵּימָרָא דְּרַחֲמָנָא וְעָנְשׁוֹ בִּידֵי שָׁמַיִם וְאִם בְּעוֹנְשִׁין מד"ס שָׁוִים הֵם אֲנָשִׁים וְנָשִׁים כ"ש בְּעוֹנֶשׁ שֶׁבִּידֵי שָׁמַיִם עַל שֶׁעוֹבֵר עַל ל"ת שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה דְּדוֹחֵק לוֹמַר דְּדַוְקָא בְּעוֹנֶשׁ שֶׁבִּידֵי אָדָם הוּא שֶׁהַוְשׁוּוּ וְלָכֵן בְּמִידֵי דְּאִית בֵּיהּ מַלְקוֹת שֶׁל תּוֹרָה אוֹ מַכַּת מַרְדּוּת מִדְּרַבָּנָן אוֹ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כָּרֵת דְּשַׁיָּיךְ בֵּיהּ מַלְקוּת דְּכָל חַיָּיבֵי כָּרֵיתוֹת שֶׁלָּקוּ נִפְטְרוּ מִידֵי כְּרִיתָתָן וְאִם הִתְרוּ בּוֹ לְמַלְקוֹת לוֹקֶה אֲבָל בְּעוֹנֶשׁ שֶׁבְּיָדֵי שָׁמַיִם לֹא הַוְשׁוּוּ וּמָצָאתִי בס' יָאִיר נָתִיב (לְהָרַב גו"ר שֶׁנִּדְפַּס מִקָּרוֹב עִם הַגָּהוֹת דְּבָרִי מָרְדְּכַי) בַּפְּתִיחָה לְדִבְרֵי מָרְדְּכַי דַּף ג' ע"א שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"ץ ח"א סי' ג' שֶׁכָּתַב הַשּׁוֹאֵל וְז"ל אע"ג דבפ"ק דב"ק בָּאָה הַבָּרַיְיתָא וְאָמְרָה הִשְׁוָה הַכָּתוּב וכו' מ"מ ה"מ בְּלָאו שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה אוֹ מִיתַת ב"ד אוֹ כָּרֵת כְּגוֹן הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן יִהְיֶה דָּבָר עִם לְבָבְךָ וכו' וּכְגוֹן לֹא תְאַמֵּץ אֶת לְבָבְךָ וְלֹא תִקְפֹּץ שֶׁהֵן לָאוִין שֶׁאֵין בָּהֶם מַעֲשֶׂה מִי יַכְרִיחֲנוּ לוֹמַר שֶׁהַנָּשִׁים בִּכְלַל הָאֲנָשִׁים וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה כַּמָּה לָאוִין וכו' (לְפִי הַנִּרְאֶה יֵשׁ חִיסּוּר לָשׁוֹן וצ"ל ה"מ וכו' אוֹ כָּרֵת אֲבָל בְּלָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה כְּגוֹן הִשָּׁמֶר לְךָ וכו' וס' הָרַשְׁבָּ"ץ אֵין אֶצְלִי לְעַיֵּן בדב"ק) וע"ז הֵשִׁיב הַגָּאוֹן בַּעַל הת שב"ץ וְז"ל וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה לְךָ וכו' שֶׁלֹּא הָיָה לָנוּ לִלְמוֹד אֶלָּא חַיָּיבֵי מִיתוֹת ב"ד אוֹ כָּרֵת אֵינִי יוֹדֵעַ לָמָּה שֶׁהֲרֵי בְּפָרָשָׁה הַהִיא לֹא הֻזְכְּרוּ חַיָּיבֵי מִיתוֹת וּכְרִיתוּת וּלְכָל חַטַּאת הָאָדָם כָּל עֲבֵירוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה מִישְׁתַּמְעִי שֶׁהֲרֵי הַכָּתוּב כְּלָל כָּל עֲבֵירוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה בָּזֶה וּבְכֻלָּם יֵשׁ עוֹנֶשׁ אוֹ בִּידֵי אָדָם אוֹ בִּידֵי שָׁמַיִם וּבְגֶמָ' אע"ג דְּמַצְרְכִי קְרָא לְדִינִים וּלְמִיתָה הָאֲמוּרָה בְּתוֹרָה אֲבָל לְעוֹנְשִׁין לָא מַשְׁמַע לְהוּ לִבְנֵי תַּלְמוּדָא דְּהָוֵי קְרָא מַיְיתֵי לָהּ כֻּלְּהוּ וְלָא מַפְקִינַן מִינַיְיהוּ וְלֹא חַד וַאֲפִילּוּ לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה שֶׁהֲרֵי כֻּלָּן חַטָּאוֹת נִינְהוּ עכ"ל הָרַשְׁבָּ"ץ וְסִיֵּים (הָרַב דב"מ) הֲרֵי מְפֹרָשׁ שֶׁדּוֹחֶה דִּבְרֵי הַשּׁוֹאֵל וּמַסִּיק לַהֲלָכָה שֶׁאֵין לְחַלֵּק בֵּין לָאוִין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מַעֲשֶׂה לְלָאוִין שֶׁאֵין בָּהֶם מַעֲשֶׂה, ולפי"ז יֵשׁ לְעַיֵּן בְּדִבְרֵי רַשִׁ"י פְּסָחִים ויָבָמוֹת וְקִידּוּשִׁין עכ"ל.

וְהֵבִיא מ"ש בְּיַד מַלְאָכִי בְּשֵׁם ר' מָנוֹחַ וְכָתַב שֶׁבְּסִפְרוֹ שְׁנוֹת חַיִּים (ס' זֶה לֹא רָאִיתִי וְלֹא שָׁמַעְתִּי בִּלְתִּי הַיּוֹם) בפ"ד מהל' שְׁבִיתַת עָשׂוֹר הֶאֱרִיךְ בָּזֶה וְצִיֵּין ש"ע ח"מ סי' צ"ו ס"ו דְּאִשָּׁה שֶׁנִּתְחַיְּבָה שְׁבוּעָה מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ וְאִם מְסֹרֶבֶת כּוֹפִין אוֹתָהּ וְהוּא מִתְּשׁוּ' הָרֹא"שׁ שֶׁהֵבִיא הַטּוּר וְכָתַב הַטַּעַם דְּהִשְׁוָה הַכָּתוּב לְכָל עוֹנְשִׁין שֶׁבְּתוֹרָה גַּם צִיֵּין לְסִפְרוֹ מַאֲמַר מָרְדְּכַי (גַּם הוּא כַּהַנ"ל) אוֹת כ"ב וְהֶאֱרִיךְ בְּצִיּוּנִים הַרְבֵּה עי"ש: קַל הִשְׁוָה הַכָּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ וכו' הָרַב פרמ"ג בִּפְתִיחָה הַכּוֹלֶלֶת ח"ב אוֹת י"ב הֵבִיא מ"ש הרא"ם ע"פ וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת (וַיִּקְרָא י"ט כ"ט) שֶׁכָּתַב רַשְׁ"י הַזָּכָר וְהַנְּקֵבָה בְּמַשְׁמַע דְּהָא דְּהִשְׁוָה הַכָּתוּב וכו' הַיְינוּ דַּוְקָא כְּשֶׁהַפְּעֻלּוֹת שָׁווֹת אֲבָל בַּעֲרָיוֹת שֶׁהוּא בּוֹעֵל וְהִיא נִבְעֶלֶת לָא אָמְרִינַן הִשְׁוָה וכו' ומשו"ה אִיצְטְרִיךְ וְנִכְרְתוּ לְשׁוֹן רַבִּים וְהִקְשָׁה עָלָיו דא"כ מַאי פָּרִיךְ בִּיבָמוֹת דַּף פ"ד ע"ב יִקָּחוּ לָמָּה לִי מִדְּהִשְׁוָה הַכָּתוּב נָפְקָא הֲרֵי אֵין הַפְּעֻלּוֹת שָׁווֹת דְּהָאִישׁ מְקַדֵּשׁ וְהָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת וְעַיֵּין רא"ם שָׁם (וַיִּקְרָא י"ח ו') ובלא"ה צָרִיךְ קְרָא עַל הָאִשָּׁה דְּקַרְקַע עוֹלָם הִיא וּלְעִנְיַן יַעֲבוֹר וא"י אִשָּׁה אֵינָהּ מְחֻוַּיֶּבֶת וְצָרִיךְ קְרָא לְמִיתָה וּמַלְקוּת כה"ג וְלוֹמַר דְּהָוֵי מַעֲשֶׂה עכ"ל וְהִנֵּה ע"ד הרא"ם שע"פ וְנִכְרְתוּ הַנְּ"ל לָא קַשְׁיָא די"ל דְּכַוָּנָתוֹ דַּהֲוָה ס"ד לְחַלֵּק כֵּן אֲבָל אֵין ה"נ דִּלְקוֹשְׁטָא לָא אָמְרִינַן הָכִי שֶׁהֲרֵי כָּתַב בְּלָשׁוֹן דְּאִי מֵהָתָם הֲוָה אָמֵינָא ה"מ כְּשֶׁהַפְּעֻלּוֹת שָׁווֹת וכו'.

אֲבָל הָכָא שֶׁהוּא בּוֹעֵל וְהִיא נִבְעֶלֶת אֵימָא לָא קמ"ל אֲבָל מִדְּבָרָיו שע"פ לֹא תִקָּרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה (וַיִּקְרָא י"ח ו') מוּכָח דִּלְקוֹשְׁטָא קָאָמַר וְלָא לס"ד בְּעָלְמָא שֶׁכָּתַב אִי נָמֵי י"ל שֶׁדִּבְרֵי רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אֵינָם אֶלָּא בְּאוֹתָהּ הָאַזְהָרָה עַצְמָהּ שֶׁהַוְזָהַר הַזָּכָר כַּאֲכִילַת חָמֵץ וְחָלָב וְכַיּוֹצֵא דְּשַׁיָּיךְ בְּאִשָּׁה כְּמוֹ בְּאִישׁ אֲבָל בְּעִילָה שֶׁאֵינוֹ נוֹפֵל בְּאִשָּׁה שֶׁהָאִישׁ בּוֹעֵל וְהָאִשָּׁה נִבְעֶלֶת וְהַכָּתוּב הִזְהִיר שֶׁלֹּא יִבְעֹל אֵיךְ יִתָּכֵן לוֹמַר הִשְׁוָה הַכָּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ וְכֵינָן שֶׁאַזְהָרַת הַזָּכָר הִיא שֶׁלֹּא יִבְעֹל הָעֲרָיוֹת וְאֵין זֶה שַׁיָּיךְ בְּאִשָּׁה אֶלָּא שֶׁלֹּא תִּבָּעֵל מֵהֶם שֶׁהוּא עִנְיָן אַחֵר הֲוָצְרְכוּ חֲז"ל לוֹמַר אֵין לִי אֶלָּא אִישׁ שֶׁלֹּא יִבְעֹל אִשָּׁה שֶׁלֹּא תִּבָּעֵל מִנַּיִן ת"ל תִּקָּרְבוּ לְשׁוֹן רַבִּים לִכְלוֹל גַּם הָאִשָּׁה וְהָרְאָיָה ע"ז הַפֵּירוּשׁ שֶׁהֲרֵי אֲפִילּוּ בִּשְׁנֵי זְכָרִים שֶׁהַבּוֹעֵל זָכָר וְהַנִּבְעָל זָכָר הֲוָצְרְכוּ לוֹמַר שֶׁגַּם נִבְעַל בִּכְלַל הָאַזְהָרָה מְלֹא תִּשְׁכַּב לֹא תִּשְׁכַּב כְּתִיב וְכָל זֶה אֵינוֹ אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁפּוֹעֵל הַשּׁוֹכֵב לְחוּד וּפוֹעֵל הַנִּשְׁכָּב לְחוּד עכ"ל דְּבָרִים אֵלּוּ מוֹרִים דִּלְקוֹשְׁטָא דְּמִילְּתָא קָאָמַר דְּלָא נָאֱמַר כְּלָלָא דְּהִשְׁוָה הַכָּתוּב וכו' אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁהַפְּעֻלּוֹת שָׁווֹת וא"כ שַׁפִּיר קָמוֹתֵיב הָרַב פרמ"ג מֵהֵיכָא דְּיִבָמוֹת וְהָרַב מִקָּנֶה אַבְרָהָם במ"ב אוֹת קמ"ה הֵבִיא כְּלָלוֹ שֶׁל הרא"ם הַנְּ"ל וְהַמְעַיֵּן בַּגּוּף דְּבָרָיו יִרְאֶה שֶׁלֹּא רָאָה דִּבְרֵי הרא"ם שֶׁעַל פָּסוּק וְנִכְרְתוּ כמ"ה הֵבִיא כְּלָלוֹ שֶׁל הרא"ם הַנְּ"ל וְהַמְעַיֵּן בַּגּוּף דְּבָרָיו יִרְאֶה שֶׁלֹּא רָאָה דִּבְרֵי הרא"ם שֶׁעַל פָּסוּק וְנִכְרְתוּ כִּי אִם דְּבָרָיו שע"פ לֹא תִּקָּרְבוּ וְכָתַב שֶׁהָרַב שָׁמַע שְׁלֹמֹה בפ' אַחֲרֵי דַּף נ' ע"ג הִקְשָׁה עָלָיו מִסּוּגְיָא דִּיבָמוֹת (כְּמוֹ שֶׁהִקְשָׁה הפרמ"ג) וְהוּא תֵּירֵץ דְּאַחַר דִּכְתִיב לֹא תִּקָּרְבוּ לְשׁוֹן רַבִּים לְחַיֵּיב וּלְהַזְהִיר גַּם הָאִשָּׁה אַף שֶׁאֵין פְּעֻלּוֹתֶיהָן שָׁווֹת שַׁפִּיר מַקְשִׁינַן וְהָא מִדְּרַב יְהוּדָה נָפְקָא דְּלֵיכָּא לְמֵימַר דְּהָאִישׁ מְקַדֵּשׁ וְהִיא מִתְקַדֶּשֶׁת דְּלָא תִּקָּרְבוּ גַּלִּי לָן דְּלָא שְׁנָא ולענ"ד תֵּירוּץ זֶה הִנֵּה נָכוֹן לְיַיֵּשֵׁב דִּבְרֵי הרא"ם שֶׁעַל פָּסוּק וְנִכְרְתוּ כמ"ש לְמַעְלָה אֲבָל לֹא יִתָּכֵן לוֹמַר כַּוָּנָה זוֹ בִּדְבָרָיו שע"פ לֹא תִּקָּרְבוּ שֶׁדְּבָרָיו בָּרוּר מִלְּלוֹ שֶׁכַּוָּנָתוֹ שֶׁלְּפִי הָאֱמֶת הַדִּין כֵּן וְאַף דִּלְגַבֵּי דִּידַן שֶׁרָאִינוּ גַּם דְּבָרָיו שע"פ וְנִכְרְתוּ נוֹכַל לְדַחוֹק גַּם בִּדְבָרָיו שע"פ לֹא תִּקָּרְבוּ שֶׁלֹּא אָמַר אֶלָּא דַּהֲוָה אֲמִינָא לְחַלֵּק בְּהָכִי אֲבָל לֹא שֶׁבֶּאֱמֶת הַדִּין כֵּן אֲבָל הָרַב מקנ"א שֶׁלֹּא רָאָה אֶלָּא דְּבָרָיו שע"פ לֹא תִּקָּרְבוּ לֹא יָדַעְתִּי אֵיךְ נִתְקָרְרָה דַּעְתּוֹ בָּזֶה: עוֹד רָאִיתִי לְהָרַב מקנ"א שָׁם בְּשֵׁם הָרַב דִּינָא דְּחַיֵּי לָאוְין דַּף

ק"ט ע"ד שֶׁכָּתַב ע"ד הרא"ם דְּאִי כְּתִיב קְרָא לֹא תִּשְׁכַּב אוֹ לֹא תִּבְעוֹל אָמְרִינַן כמ"ש הָרַב אֲבָל הֵיכָא דִּכְתִיב לֹא תִּנְאָף וּבְאַזְהָרַת הַנִּאוּף הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה שָׁוִין דְּהָאִישׁ נִקְרָא נוֹאֵף וְגַם הָאִשָּׁה נִקְרֵאת נוֹאֶפֶת כְּדִכְתִיב מוֹת יוּמַת הַנּוֹאֵף וְהַנּוֹאֶפֶת אַזְהָרַת לֹא תִּנְאָף אִשָּׁה וְאִישׁ שָׁוִים מִדְּהַשְׁוָה עכ"ל וס' ד"ד אֵין מצ"א לִרְאוֹת דב"ק אָמְנָם מִסִּיְּגנוֹן לָשׁוֹן הַנָּ"ל מַשְׁמַע לִי דְּהָרַב ד"ד בָּא לְסְתּוֹר תֵּירוּץ הרא"ם וְאָמַר דְּאִילּוּ אַזְהָרַת הָעֲרָיוֹת הָיְתָה בִּלְשׁוֹן לֹא תִּשְׁכַּב לֹא תִּבְעוֹל הָיָה אפ"ל כְּדִבְרֵי הרא"ם אֲבָל מֵאַחַר שֶׁאַזְהָרַת הָעֲרָיוֹת נֶאֱמְרָה בִּלְשׁוֹן לֹא תִּנְאָף הֲרֵי א"כ הַפְּעֻלּוֹת שָׁוּוֹת מִיקְרֵי וְתֵיהְדַּר קוּשְׁיוֹתָיו דְּלָמָּה לִי לֹא תִּקְרְבוּ לְשׁוֹן רַבִּים מִדְּהַשְׁוָוה הַכָּתוּב נָפְקָא אַדְּ הָרַב מקנ"א נִרְאֶה שֶׁהֵבִין בְּכַוָּנַת הָרַב ד"ד שֶׁבָּא לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הרא"ם שֶׁכְּדֵי לְיַשֵּׁב קוּשְׁיַת הָרַב שְׁמַע שְׁלֹמֹה מֵהֵיכָא דִּיבָמוֹת כָּתַב וְז"ל וְעוֹד לְפִי מ"ש בְּדִינָא דְּחַיֵּי לְכַוָּנַת הַגָּאוֹן הרא"ם דְּדַוְקָא אָמְרוּ הֵיכָא דִּכְתִיב לֹא תִּבְעוֹל אוֹ לֹא תִּשְׁכַּב אֲבָל אִי כְּתִיב לְשׁוֹן נִיאוּף לֹא וה"ה לְשׁוֹן קִיחָה הָוֵי כְּמוֹ לְשׁוֹן נִיאוּף דְּשַׁיָּיךְ לְאִישׁ וּלְאִשָּׁה דְּאִישׁ לוֹקֵחַ לָאִשָּׁה וְאִשָּׁה לְאִישׁ עכ"ל ולענ"ד אַף אִם נַנִּיחַ דְּכַוָּנַת הָרַב ד"ד לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הרא"ם מ"מ אֵין הַנִּדּוֹן דּוֹמֶה לִרְאָיָה דְּנִיאוּף מָצִינוּ שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ בִּלְשׁוֹן אֶחָד לְזָכָר וְלִנְקֵבָה נוֹאֵף נוֹאֶפֶת אֲבָל לֹא מָצִינוּ לְשׁוֹן לְקִיחָה בְּאִשָּׁה שֶׁתִּקַּח אֶת הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה הִיא שְׁדֵה הַבַּעַל וְאָמְרִינַן עָלָּה נִסְתַּחֲפָה שָׁדֵהוּ אֲבָל אֵין הָאִישׁ שְׁדֵה הָאִשָּׁה וְלֹא שַׁיָּיךְ בְּאִשָּׁה לְקִיחָה אֶת הָאִישׁ כְּלָל וְשַׁפִּיר מַקְשׁוּ הָרַב שמ"ש והפרמ"ג הַנָּ"ל אַף לְפִי חִילּוּק הָרַב דִּינָא דְּחַיֵּי הַנָּ"ל: קָלָא הַפָּרָשַׁת כ"ג מְבֵיתוֹ לְלִשְׁכָּה ז' יָמִים קוֹדֶם יוה"כ אָמְרִינַן בְּיוֹמָא דַּף ג' דלר"י הַפָּרָשָׁה זוֹ דְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל הַפָּרָשָׁה דִּשְׁרֵיפַת הַפָּרָה הִיא מִדְּרַבָּנָן מַעֲלָה בְּעָלְמָא ולר"י אִידִי וְאִידִי דְּאוֹרַיְיתָא וּמֵהַתִּימָה מֵהָרַמְבַּ"ם שכ' בפ"ב מהל' פָּרָה ז' יָמִים קוֹדֶם שְׂרֵיפַת הַפָּרָה וכו' וְדָבָר זֶה קַבָּלָה מִפִּי מרע"ה וּכְבָר רָאִיתִי שֶׁהִרְגִּישׁוּ בּוֹ הַמְפָרְשִׁים עכ"ד הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנָן בָּאוֹת קפ"ז וְיֵשׁ טָעוּת הַנִּיכָּר דִּשְׁתֵּי הַסְּבָרוֹת כְּתָבָם בְּשֵׁם ר"י וְזֶה לֹא יִתָּכֵן וצ"ל וְלָרִיבָּ"ל אִידִי וְאִידִי דְּאוֹרַיְיתָא אוֹ ולר"ל אִידִי וְאִידִי דְּאוֹרַיְיתָא כמ"ש בס"א וְרִישְׁלָקִישׁ תָּנֵי תַּרְתֵּי וּמְסַפְּקָא לִי אֵיךְ הָיְתָה גְּזֵרָתוֹ וּמָה הָיְתָה כִּיס תְּמִיהָתוֹ עַל הָרַמְבַּ"ם וְאֶפְשָׁר דְּגִירְסָתוֹ ריבָּ"ל תָּנֵי תַּרְתֵּי וא"כ לָרִיבָּ"ל תַּרְוַיְיהוּ מִדְּאוֹרַיְיתָא וְאִילּוּ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם מַשְׁמַע לֵיהּ דְּסוֹבֵר דְּשֶׁל שְׂרֵיפַת הַפָּרָה הִיא מִדְּרַבָּנָן בְּעָלְמָא וְזֶהוּ שֶׁכָּתַב קַבָּלָה מִפִּי מרע"ה כְּלוֹמַר דְּאֵינוֹ הלל"מ כִּבְעָלְמָא רַק קַבָּלָה בְּעָלְמָא וּכְמוֹ שֶׁהֵבִין הָרַב פר"ח בְּסֵפֶר מַיִם חַיִּים בְּחִידּוּשָׁיו עַל הָרַמְבַּ"ם בַּפֵּ"א מֵהִלְכוֹת עֲבוֹדַת יוה"כ הֲלָכָה ג' עי"ש וְאַהָכִי קַשְׁיָא לֵיהּ דְּכֵיוָן דְּרִיבָּ"ל סָבַר דְּאִידִי וְאִידִי דְּאוֹרַיְיתָא הָכִי אִיבְּעִי לָן לְמִיפְסַק דְּהָא קיי"ל דַּהֲלָכָה כְּרִיבָּ"ל לְגַבֵּי ר' יוֹחָנָן.

וצ"ל לְפִי זֶה דְּלֹא רָאָה הָרַב אד"ר דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בַּפֵּ"א מֵהִלְכוֹת עֲבוֹדַת יוה"כ הֲלָכָה ג' שֶׁשָּׁם ג"כ כָּתַב בִּלְשׁוֹן שֶׁכָּתַב גַּבֵּי הַפָּרָשָׁה לִשְׂרֵפַת הַפָּרָה (דְּמַשְׁמַע לְפִי שִׁיטָה זוֹ דְּהִיא ג"כ מִדְּרַבָּנָן כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲמֶת כֵּן הֵבִין ג"כ הָרַב פר"ח מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם אֵלּוּ) שֶׁאִם כֵּן הָיָה לוֹ לְהַגְדִּיל הַתִּימַהּ עַל הָרַמְבַּ"ם בְּהִלְכוֹת עֲבוֹדַת יוה"כ דְּפָסַק דְּלָא כְּמַאן דְּהָא מָר הוּא דְּאָמַר דְּעַד כָּאן לָא פְּלִיגִי אֶלָּא בְּכֹהֵן הַשׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה אֲבָל בַּפָּרִישָׁה שֶׁלִּפְנֵי יוה"כ דִּבְרֵי הַכֹּל דְּאוֹרַיְיתָא הִיא, וְאֶפְשָׁר דְּגִירְסָתוֹ הָיְתָה ר' יוֹחָנָן ור"ל וּמִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם מַשְׁמַע לֵיהּ דְּהִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא וּכְמוֹ שֶׁהֵבִין מִדְּבָרָיו הָרַב משל"מ בְּהִלְכוֹת פָּרָה אֲדַרְבָּה פ"ב וְאַהָא קַשְׁיָא לֵיהּ דְּכֵיוָן דלר"י שֶׁל שְׂרֵיפַת פָּרָה אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן אַמַּאי פָּסַק כר"ל נֶגֶד ר' יוֹחָנָן וּכְקַוּשְׁיַת הָרַב משל"מ ע"ד הָרַמְבַּ"ם הַנָּ"ל עי"ש וּלְקַוּשְׁיָא זוֹ כְּבָר כָּתוּב בַּשַּׁ"ס דְּפוּס וָוִין הַגָּהוֹת

מו"ה ז"ב דְּגִירָסַת הָרַמְבַּ"ם הָיְתָה רִיבָּ"ל תַּחַת ר"ל וּפָסַק כָּרִיבָּ"ל עי"ש ובמ"ש בְּמִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ דַּף ע"ב ע"א אֶלָּא דְּיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל הָרַב אד"ר שֶׁלֹּא זָכַר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' שָׁם בְּדַף ד' ע"א ד"ה נִכְנְסוּ מַיִם תַּחַת דָּם שֶׁכָּתְבוּ דְּיִלְפוּתָא דְּמִמִּילוּאִים אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא אֶלָּא דְּהָרַב פר"ח שָׁם הֶאֱרִיךְ לְתָמֹהַּ עַל סְבָרָא זוֹ מַשְׁמַע לֵיהּ דְּיִלְפוּתָא גְּמוּרָה מִדְּאוֹרַיְיתָא הֵיא עי"ש דב"ק וּבְמִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ דַּף ע"א ע"ג דְּהָרַשְׁבָּ"ץ בח"ג סי' ל"ז (בד"ה עוֹד כָּתַבְתָּ וַאֲשֶׁר יֵרָאֶה לִי בְּסִיבַּת הַגֵּס) פְּשִׁיטָא לֵיהּ דִּפְרִישָׁה שְׁלִכְנֵי יוה"כ לְלִשְׁכָּה הִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא אֶלָּא דְּמַה שֶּׁמַּפְרִישִׁין אוֹתוֹ מֵאִשְׁתּוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן שֶׁמָּא תִּמְצָא נְדָּה וכו' כמ"ש בגמ' וְכֵיוָן שֶׁהוּא מִשּׁוּם גְּזֵרָה אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן עי"ש וְעַתָּה אֵין בְּיָדִי שׁוּ"ת הָרַשְׁבָּ"ץ.

ומ"ש הָרַב פר"ח דְּלִכְאוֹרָה נִרְאֶה שֶׁהִיא מִדְּרַבָּנָן מִדְּאָמְרִינַן בַּשַּׁ"ס תַּנְיָא כְּוָתֵיהּ דר"י בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן ורי' עַיֵּין במ"ש בְּמִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ דַּף ע"ב ע"ג ע"ד הַתּוֹסָ' ד"ה נִכְנְסוּ מַיִם לְבָאֵר כַּוָּנַת רָאָיָתוֹ וְעַתָּה הִשַּׁגְתִּי ס' יַד דָּוִד שִׁיטָה וְרָאִיתִי שֶׁכָּתַב שֶׁהָרַב חק"ל בסי' קי"ב הִרְבָּה לְהָשִׁיב ע"ד הפר"ח וְהָרַב הַמְחַבֵּר כָּתַב דְּכַוָּנָתוֹ לוֹמַר דְּמִדְּרָשָׁה זוֹ אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא הֵיא הָכִי מֵי שְׁאָר הַדְּרָשׁוֹת אַסְמַכְתּוֹת הֵן ועי"ש מ"ש עַל דִּבְרֵי הפ"ח בְּמַה שֶׁהוֹכִיחַ שֶׁהִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא וְכָתַב דעכ"פ דַּעַת הַתּוֹסָ' דְּהִיא מִדְּרַבָּנָן אוֹ דְּלִכָּל הַפָּחוֹת סְפוּקֵי מָסְפְּקָא לְהוּ וְחִיְּדוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא הִזְכִּיר דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ וְדִבְרֵי הָרַבָּנִים משל"מ ואד"ר הנז"ל.

וְאוּלַי כְּבָר הוּבְאוּ דב"ק בס' חק"ל ואמ"א לִרְאוֹת דב"ק הָאֵל יִתְבָּרֵךְ יְזַכֵּנוּ לְבִנְיַן בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וּתְחַזֵּנָּה עֵינֵינוּ כְּהֲנִים בַּעֲבוֹדָתָם בב"א (הַשְׁמָטוֹת):